

AANVULLENDE VRIJE SOCIALE VERZEKERINGEN

Onderzoek en evaluatie van wat de Belgische wetgeving en enkele relevante buitenlandse regelingen, vooral op het vlak van pensioen, aan de zelfstandigen bieden en formulering van enkele algemene principes bij het opstellen van een globale uniforme regeling.

Deel 1

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de rechten
te verdedigen door **Joannes STEVERLYNCK**

Promotor :
Prof. Dr. R. Dillemans

Leuven, 1985

AL G E M E N E I N H O U D

Voorwoord.

Titel I. Onderzoek van bestaande aanvullende vrije sociale verzekering voor zelfstandigen.

Hoofdstuk 1. Basispakket : Sociaal Statuut der Zelfstandigen.

Inleiding : Historisch overzicht.

Afdeling 1. Toepassingsgebied, administratieve organisatie en
financiering.

- A. Toepassingsgebied.
- B. Administratieve organisatie.
- C. Financiering.

Afdeling 2. Uitkeringen.

- A. Kinderbijslagen.
- B. Ziekteverzekering.
- C. Pensioenen.

Samenvatting.

Hoofdstuk 2. Aanvullende (vrije) sociale verzekering.

Afdeling 1. Alle zelfstandigen.

Inleiding : indeling volgens risico.

- A. Gezondheidszorgen.
- B. Arbeidsongeschiktheid.
- C. Pensioenen.

Afdeling 2. Vrije beroepen.

Inleiding : indeling volgens beroep en instelling of "voorzorgskas".

A. Medische sector.

I. Sociaal statuut geneesheren, tandartsen en apothekers.

II. Bestaande voorzorgsinstellingen.

A. Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W.

B. Voorzorgskas voor Apothekers.

B. Juridische sector.

I. Voorzorgskas voor Advocaten V.Z.W.

II. Aanvullende Pensioenfondsen van het Notariaat V.Z.W.

C. Architecten.

**Titel II. Onderzoek van enkele buitenlandse systemen m.b.t.
aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen.**

Inleiding : Verantwoording van beperking tot pensioenvorming.

Hoofdstuk 1. Verenigde Staten van Amerika.

Afdeling 1. Inleiding : groter belang en activiteit van
aanvullende verzekeringen.

Afdeling 2. "Self-Employed Individuals Tax Retirement Act"
(S.E.I.T.R.A.) van 1962.

A. Wetgevend verleden.

B. Ontleding van S.E.I.T.R.A.

C. Werking in de praktijk.

Afdeling 3. Alternatieve ouderdomsplannen.

A. Individual Retirement Account (I.R.A.).

B. Simplified Employee Pensioen (S.E.P.) plan.

Samenvatting.

Hoofdstuk 2. Nederland.

Afdeling 1. Inleiding : Basis Sociaal Zekerheidssysteem en
mogelijke collectieve aanvullende pensioenvorming.

- A. Basis Sociaal Zekerheidssysteem
- B. Mogelijke Collectieve Aanvullende Pensioenregelingen.

Afdeling 2. Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling.

- A. Ontstaan van de wet.
- B. Karakteristieken en grondlijnen van deze wet.
- C. Inhoudelijke bespreking van deze wet.
- D. Vergelijking met enkele andere wetten uit de sfeer der pensioenregelingen.
- E. Fiscale regeling - Wet van 5 juli 1972 houdende fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling.
- F. Verplichte beroepspensioenregelingen in de praktijk.

Samenvatting.

Hoofdstuk 3. Frankrijk.

Afdeling 1. Ontstaan en evolutie van de sociale zekerheid voor zelfstandigen.

Afdeling 2. Structuur en toepassingsgebied van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen.

- A. Structuur.
- B. Toepassingsgebied.

Afdeling 3. Inhoud van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen.

- A. Het stelsel van ambachtslui en het stelsel van industriëlen en handelaars.
- B. Het stelsel der vrije beroepen.

Samenvatting.

Synthese.

Conclusie

Bibliografische lijst

I N H O U D

Voorwoord.	1
Titel I. Onderzoek van bestaande aanvullende vrije sociale verzekeringen voor zelfstandigen.	8
Hoofdstuk 1. Basispakket : Sociaal Statuut der Zelfstandigen.	9
Inleiding : Historisch overzicht.	9
Afdeling 1. Toepassingsgebied, administratieve organisatie en financiering.	22
A. Toepassingsgebied.	22
B. Administratieve organisatie.	30
C. Financiering.	36
I. Bijdragen.	36
1. Bijdragebepaling.	36
2. Invordering van bijdragen.	44
II. Rijkstoelagen.	46
Afdeling 2. Uitkeringen.	53
A. Gezinsuitkeringen.	53
B. Ziekteverzekering.	59
1. Gezondheidszorgen.	59
2. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.	64
C. Pensioenen.	73
Samenvatting	86
Hoofdstuk 2. Aanvullende (vrije) sociale verzekering.	90
Afdeling 1. Alle zelfstandigen.	90
Inleiding : indeling volgens risico.	90
A. Gezondheidszorgen.	91
1. Ontstaan en evolutie.	91
2. Toepassingsgebied.	96
1. Ziekenfondsen.	96
2. Private verzekeringsmaatschappijen.	96
3. Organisatie en juridische vormgeving.	99
1. Ziekenfondsen.	99
2. Private verzekeringsmaatschappijen.	102
4. Uitkeringen.	105

1. Ziekenfondsen	105
2. Private verzekeringsmaatschappijen.	105
5. Financiering.	108
6. Fiscale behandeling.	113
7. Beoordeling.	115
8. Samenvatting	118
B. Arbeidsongeschiktheid.	121
1. Ontstaan en evolutie.	121
2. Toepassingsgebied.	126
3. Organisatie en juridische vormgeving.	131
4. Uitkeringen.	133
5. Financiering.	141
6. Fiscale behandeling.	148
7. Beoordeling.	150
8. Samenvatting	153
C. Pensioenen.	157
Inleiding.	157
1. Ontstaan en evolutie.	157
2. Toepassingsgebied.	171
3. Organisatie en juridische vormgeving.	183
4. Uitkeringen.	195
5. Financiering.	204
1. Bijdragereglementering.	204
2. Financieringstechniek.	212
6. Fiscale behandeling.	219
7. Beoordeling.	229
8. Samenvatting	233

Voorwoord.

=====

De problematiek in verband met vrije aanvullende verzekeringen is op dit ogenblik erg actueel. Geregeld worden we via de media ermee geconfronteerd ; studiedagen, colloquia en symposia worden daaromtrent georganiseerd.

De belangstelling voor vrije aanvullende verzekeringen is een tamelijk recent verschijnsel, dat moet onderscheiden worden van de reeds van oudsher bestaande vrijwillige verzekeringen.

Alvorens er sprake was van "Sociale Zekerheid" als dusdanig, bestonden er verschillende vormen van vrijwillige onderlinge verzekering, georganiseerd door verenigingen voor onderlinge hulp, waarvan sommigen reeds dateerden van vóór het Franse bewind.

De overheid die oordeelde dat deze onderlinge verzekeringen dienden gepromoveerd te worden, subsidieerde na verloop van tijd deze verenigingen op voorwaarde van een zeker administratief toezicht.

Deze periode wordt betiteld als de periode van de gesubsidiëerde vrije onderlinge verzekering.

Structureel liggen deze vrijwillige verzekeringen aan de basis van ons huidig Sociaal Zekerheidsstelsel.

Geleidelijk aan werd onze Sociale Zekerheid gevormd.

Voor de ontwikkeling van onze Sociale Zekerheid zijn vooral de twintiger jaren, een periode van grote economische welstand, vruchtbare jaren geweest. De meeste van de sectoren kregen in deze jaren vaste vorm.

De Sociale Zekerheid uit die periode was sterk fragmentarisch, beperkt tot de arbeiders, en gesteund op verzekering en niet op bijstand.

In die zin leunde het Belgisch Sociaal Zekerheidsstelsel sterk aan bij de Bismarckiaanse benaderingswijze van de Sociale Zekerheid.

Gedurende de oorlog groeide de internationale overtuiging, die vooral in de angelsaksische landen ophef maakte, dat er moest gestreefd worden naar een stelsel van minimale zekerheid voor allen. Deze ideeën, die in het Beveridge rapport van 1942 tot uiting kwamen, hebben diverse studiegroepen van verschillende landen geïnspireerd. Zo ook in ons land. Het plan Van Acker dat van kracht werd bij besluitwet van 28 december 1944 en waarin de

ideeën van het "Ontwerp van overeenkomst tot Sociale Solidariteit" praktisch volledig overgenomen werden, bleef evenwel verder in de lijn lopen van de Bismarckiaanse benaderingswijze, afgezien van het Beveridge-trekje door de invoering van een centrale inningsdienst, de R.M.Z.

Wel was er reeds een aanloop aanwezig om ook de ideeën van Beveridge in de toekomst tot hun recht te laten komen. Zo was in het Verslag aan de Regent dat de Besluitwet vergezelde uitdrukkelijk vermeld dat het het opzet van de wetgever was sociale zekerheid te waarborgen aan iedereen, zowel aan werknemers als aan zelfstandigen maar dat begonnen werd met diegenen tewerkgesteld krachtens een arbeidsovereenkomst voor werklieden en bedienden.

Graaf Otto von BISMARCK en Sir William BEVERIDGE hebben beiden op een verschillend ogenblik in de geschiedenis en om totaal verschillende redenen, een cruciale rol gespeeld in de inhoudsbepaling van het begrip "Sociale Zekerheid".

De kerngedachte in de Sociale Zekerheid van Bismarck is de sociale bescherming in verhouding tot het loon. Het behoud van een zekere levensstandaard en dit via een systeem van onderscheiden sociale verzekeringsstelsels is de visie van Bismarck. Een uitwerking van dergelijke gedachte zal dan ook een Sociale Zekerheid betekenen op basis van naast elkaar bestaande professionele stelsels.

Lord Beveridge daarentegen benadrukte de minimumbestaanszekerheid voor iedereen. Universaliteit en eenheid waren sleutelwoorden in zijn plan.

Alhoewel de invloed van beide personen oorspronkelijk geografisch gemakkelijk kon afgelijnd worden, gingen hun visies vervolgens inspirerend werken en als stroming de Sociale Zekerheid van andere landen, waaronder ons land beïnvloeden.

Na verloop van tijd zijn deze twee benaderingswijzen -Beveridge : minimum bestaanszekerheid en Bismarck, behoud van een zekere levensstandaard- naar elkaar gaan toegroeien, en mekaar wederzijds gaan bevruchten.

Een convergerende tendens manifesteerde zich.

De evolutie van onze Belgische Sociale Zekerheid is grotendeels verlopen volgens hetzelfde stamien als in de meeste andere landen. Sterk beïnvloed door Bismarck bij de aanvang heeft er zich geleidelijk aan een doorsijpeling voorgedaan van Beveridge-ideeën. Het

naar elkaar toegroeien van BISMARCK en BEVERIDGE - of de convergentiestroming - heeft zich ook in ons land voorgedaan.

Op vandaag is aldus de Sociale Zekerheid in de meeste landen het resultaat van een samenspel van historisch te situeren factoren die haar een bepaalde vorm en inhoud hebben gegeven.

De hedendaagse Sociale Zekerheid dient zich in de maatschappij aan als een georganiseerd geheel van activiteiten welke zowel de minimumbestaanszekerheid van allen als het behoud van een zekere levensstandaard voor de beroepsbevolking op het oog heeft.

De zopas beschreven ontwikkeling van de Sociale Zekerheid heeft zich voor de zelfstandigen enigszins anders voorgedaan.

Veel langer dan bij de werknemers situeert de Sociale Zekerheid zich in het domein van de gesubsidieerde vrijheid.

Het tijdperk van de vrijwillige verzekeringen ligt voor de zelfstandige beroepsbevolking nog niet zo ver in het verleden. Op pensioenvlak bijvoorbeeld werd pas in 1954 voor het eerst een verplichting ingesteld een ouderdomsrente te vestigen; en een verplichte verzekering voor gezondheidszorgen en arbeidsongeschiktheid is van nog recentere datum, respectievelijk 1964 en 1971.

Op vandaag is ook deze beroepsgroep sociaal verzekerd voor de risico's ouderdom, overlijden, ziekte en invaliditeit, en worden kinderbijslagen uitgekeerd.

x

x x

Sinds de 70-iger jaren is onze Sociale Zekerheid een hervormingsfase ingetreden.

De Sociale Zekerheid is geen absoluut gegeven, maar een realiteit, ten volle verbonden met de samenleving in haar actuele vorm. De Sociale Zekerheid is werkzaam in een maatschappij en is dan ook gevoelig voor alle wijzigingen die deze maatschappij ondergaat. De maatschappelijke context waarin de Sociale Zekerheid actief is, is sinds 30 jaar niet meer dezelfde, en een aanpassing dringt zich dan ook op.

Deze context heeft naar onze mening op een drietal vlakken een wijziging ondergaan ; allereerst op het economisch vlak, vervolgens op het demografisch vlak en ten slotte op het ideologisch-politiek vlak. Dit laatste is volgens ons erg belangrijk. De vraag namelijk naar de grootte en het aandeel van de Sociale Zekerheid in onze Westerse samenlevingsvormen

is een vraag van fundamentele aard.

Allereerst hebben we de gewijzigde economische realiteit, die op de Sociale Zekerheid belangrijke gevolgen had. Een inzinking van de economische conjunctuur heeft voor de Sociale Zekerheid zowel gevolgen op het vlak van de inkomsten als op dit van de uitgaven.

Vervolgens is er de demografische evolutie. Een wijziging in de demografische componenten van een samenleving is een structurele factor die een sterke invloed uitoefent op de (financiële) situatie en vooruitzichten van de Sociale Zekerheid.

Tenslotte wordt meer en meer de vraag gesteld naar de grens van de solidariteit en dit vertrekkend van de vaststelling dat er een toenemend aandeel van de Sociale Zekerheid is in de verdeling van de nationale ruimte, gekoppeld aan een geringe groei van deze ruimte.

De gedachte dat er ergens zo een grens, zij het dan eerder een maatschappelijke en culturele dan wel financiële grens bestaat, heeft er toe geleid dat men voor verdere uitbreiding van sociale bescherming beroep gedaan heeft op aanvullende verzekeringen, die vrij zijn.

Door vrije aanvullende verzekeringen wordt aan elk individu een keuzemogelijkheid gegeven in het samenstellen van zijn sociaal beschermingspakket. De persoonlijke verantwoordelijkheid van elk individu wordt opnieuw benadrukt.

Door de drie bovenvermelde factoren, nl. de gewijzigde economische realiteit, de demografische evolutie en de ideologisch-politieke vraag naar de grens van de solidariteit, werd de aandacht getrokken op aanvullende vrije verzekeringen.

Aanvullende verzekeringen, op vrijwillige basis georganiseerd, hebben het forum bereikt.

Aanvullende verzekeringen spelen op vandaag reeds een belangrijke rol in de bescherming tegen sociale risico's.

Allerhande voorzorgsinstellingen en -mechanismen werden daartoe ingesteld zowel voor werknemers en leden van de openbare sector, als voor zelfstandigen en vrije beroepen.

Vandaag stellen we bovendien vast dat de roep om vrije aanvullende verzekeringen, nog versterkt is omwille van hun belangrijke macro-economische impact en hun rol in de financiering van de overheidsschuld en van de bedrijven.

Op economisch gebied is een goed uitgebouwde aanvullende verzekeringssector

sterk aan te bevelen.

Aanvullende verzekeringen, vooral in de pensioensfeer, impliceren immers het aanleggen van belangrijke financiële reserves, die op hun beurt de kapitaalvorming van het land beïnvloeden.

Kapitaalvorming is nodig ter financiering van de bedrijven, om aldus de economische groei met een positieve weerslag op het tewerkstellingsvlak mogelijk te maken, en ter financiering van de overheid en tegelijkertijd van de verzorgingsstaat daar de sociale transfers één van de grootste en belangrijkste posten in de overheidsuitgaven zijn.

Reservevorming door pensioenfondsen zijn in ons land in vergelijking met buurlanden (zoals Nederland en het Verenigd Koninkrijk) en andere landen (zoals Zwitserland en de U.S.A.) minimaal te noemen.

In België bedroegen de reserves van de pensioenfondsen eind 1984 ongeveer 85 miljard Bfr. Gevoegd bij de reserves opgebouwd door groepsverzekeringen ten belope van 160 miljard Bfr, en de reserves van de individuele levensverzekeringen voor 210 miljard Bfr, maakt dit samen ongeveer een 10 % uit van het B.N.P., in tegenstelling tot de 74 % in Nederland en Zwitserland.

Met een overheidsschuld (sensu lato) van 4.500 miljard Bfr, waarvan de eigenlijke overheidsschuld ongeveer 3.500 miljard Bfr bedraagt, is een belangrijke kapitaalvorming erg belangrijk.

Terwijl onze pensioenfondsreserves nog geen 3 % uitmaken van onze Rijksschuld, komen deze van Nederland en Zwitserland ongeveer overeen met anderhalve maal hun totale overheidsschuld.

Ook het bedrijfsleven heeft nood aan kapitaal.

Om die reden werd het K.B. nr. 15 van 9 maart 1982 tot aanmoediging van de inschrijving of de aankoop van aandelen of bewijzen van deelgerechtigdheid in Belgische vennootschappen getroffen, waardoor met de ongeveer 300 miljard Bfr kapitaalverhogingen de ongezonde financiële structuur van onze ondernemingen van de laatste jaren fel verbeterd werd. De onderschrijving door particulieren van aandelen of deelbewijzen van gespecialiseerde beleggingsfondsen voor een bedrag van ongeveer 50 miljard fr heeft dit nog komen te versterken.

Om te vermijden dat er in de markt van de aanvullende verzekeringen een absolute wildgroei zou komen, menen wij te moeten reglementeren en staan wij een globale uniforme regeling voor om de

belangen van de deelnemers en van de overheid te beschermen.

In de conclusie van dit werk zal dit verder uitgewerkt worden en zullen enkele alternatieve plannen uit de doeken gedaan worden.

Bij het formuleren van de algemene principes die een dergelijk wetgevend werk moeten beheersen, wordt voornamelijk aandacht geschonken aan het juridisch en institutioneel kader, m.a.w. aan het vormelijke en wordt voorbijgegaan aan het inhoudelijke of sociale beleidsprobleem.

x

x x

De bedoeling van dit werk is een onderzoek naar de bestaande aanvullende vrije sociale verzekeringen voor zelfstandigen.

Ook bij deze studie wordt het sociale beleidsprobleem, nl. de mate van doelmatigheid van aanvullende verzekeringen voor de bestaanszekerheid, slechts zijdelings aangeraakt.

Doelbewust werden de vrije aanvullende verzekeringen voor zelfstandigen als onderzoeksveld afgebakend, en dit om meerdere redenen. Allereerst is er het beperkt basispakket van wettelijk verplichte sociale verzekeringen voor zelfstandigen. Het voorhanden zijn van een basispakket van sociale voorzieningen heeft het ontstaan en evolutie van aanvullende vrije sociale verzekeringen zeker in de hand gewerkt. Een basisstatuut of een beperkt wettelijk verplicht stelsel nodigt uit tot aanvullende verzekeringen. Aanvullende verzekeringen lagen voor de zelfstandigen omwille van hun eigen beperkt wettelijk Sociaal Statuut voor de hand. Ten tweede zijn er reeds diverse studies uitgevoerd omtrent aanvullende verzekeringen voor werknemers.

Die beide redenen maken dat het aangewezen leek de bestaande aanvullende voorzieningen voor zelfstandigen onder de loupe te nemen en aan een onderzoek te onderwerpen.

Er van bewust zijnd dat het onderzoek van het basisstatuut een onmisbare voorwaarde is om de studie van aanvullende verzekeringen tot zijn recht te laten komen, wordt aangevangen met een beschrijving van het basispakket sociale voorzieningen voor zelfstandigen, met name het Sociaal Statuut der Zelfstandigen.

Naast de analyse van de aanvullende verzekeringen die voor alle zelfstandigen openstaan, is een afzonderlijk deel gewijd aan de beschrijving van de Voorzorgsstelsels die voor bepaalde vrije beroepen

werden ontwikkeld. Dit deel is opgevat als een naslagwerk ; bij de beschrijving werd steeds uitgegaan van éénzelfde indeling.

Aansluitend bij de behandeling van wat in ons land bestaat zijn we even over de grenzen gaan kijken om te zien hoe aanvullende vrije verzekeringen voor zelfstandigen, meer in het bijzonder pensioenvoorzieningen, aldaar georganiseerd zijn. Enkele buitenlandse regelingen, nl. de Nederlandse, de Franse en de Amerikaanse, komen aan bod op het vlak van aanvullende pensioenvoorzieningen voor zelfstandigen.

Dit werk behandelt dus de vrije aanvullende verzekeringen (gezondheidszorgen, arbeidsongeschiktheid en pensioenen) voor zelfstandigen in België en de aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen in enkele relevante buitenlandse regelingen.

In de conclusie tenslotte wordt de materie, en het voorwerp opnieuw opengetrokken tot alle aanvullende vrije sociale verzekeringen en dit zowel voor zelfstandigen, voor werknemers als voor leden van de openbare sector.

Algemene principes worden geformuleerd die als leidraad kunnen dienen bij het opstellen van een globale uniforme regeling.

Titel I. Onderzoek van bestaande aanvullende vrije sociale verzekeringen voor zelfstandigen.

=====

Alvorens de eigenlijke studie van de aanvullende verzekeringen voor zelfstandigen aan te vatten zal in een eerste hoofdstuk het basispakket sociale voorzieningen zelfstandigen, met name het Sociaal Statuut der Zelfstandigen uitgewerkt worden.

Het volgende hoofdstuk zal dan handelen over de aanvullende vrije sociale verzekering onderverdeeld in twee afdelingen, respectievelijk alle zelfstandigen en de vrije beroepen.

Hoofdstuk 1. Basispakket : Sociaal Statuut der zelfstandigen.

.....

Inleiding: Historisch overzicht.

Het neerschrijven van een historisch overzicht, het weergeven van het ontstaan en de groei van de sociale zekerheidsbescherming voor zelfstandigen is nuttig en verrijkend, niet op zichzelf, maar ter verduidelijking van de doeleinden en motieven die bij het instellen van een Sociaal Statuut gespeeld hebben.

Het is niet de bedoeling in dit overzicht elke wetgevende stap in de richting van een Sociaal Statuut volledig te behandelen; dit historisch overzicht dient enkel als inleiding, waar de mijlpalen van de sociale zekerheidsbescherming voor zelfstandigen zullen belicht worden en waar eventueel de sluier zal gelicht worden van de motieven en beweegredenen die daarin een belangrijke rol hebben gespeeld.

Dit overzicht heeft niet de pretentie het werk te willen overdoen van anderen die over dit geheel of over bepaalde specifieke wetgevingen interessante monografieën hebben geschreven (1).

Het ontstaan van enige sociale zekerheidsbescherming voor zelfstandigen is eerder laat gekomen. Dit alles heeft te maken met de filosofie die bij de zelfstandigen diep ingeworteld zat: als zelfstandige hebben zij het risico genomen op eigen verantwoordelijkheid in hun levensonderhoud en in dat van hun gezin te voorzien. Hun juridische zelfstandigheid gaf hen ook de gedachte van een sociale zelfstandigheid. Op eigen verantwoordelijkheid zouden ze zorgen voor hun levensonderhoud en trachten te sparen voor de minder goede jaren. Dit getuigt van een traditioneel liberale geest.

Aan de andere kant is het zo dat niet elk sociaal risico door het individu kan opgevangen worden en dat men een beroep moet doen op een of andere vorm van groepssolidariteit.

Om te vermijden dat zelfstandigen die in sociale moeilijkheden verkeerden, beroep zouden moeten doen op de openbare bijstand, werd de gedachte gevoed om een eigen sociale zekerheidsbescherming in te stellen.

Langzamerhand overwon deze laatste gedachte de strikte individualistische houding en was de tijd rijp om een sociaal zekerheidssysteem voor zelfstandigen in te stellen. Zoals zal gezien worden is dit systeem trapsgewijs ontstaan.

Het traag op gang komen van het stelsel vond mede zijn oorzaak in de grote verscheidenheid van de groep der zelfstandigen.

Van in den beginne - en ook nu nog (2) - werd er gepleit voor een eigen aangepaste sociale zekerheidsbescherming die rekening zou houden met eigen noden (3) en financiële mogelijkheden en een grote rol zou laten aan de zelfstandigen zelf (4).

Een kort onderzoek naar de historische beweegredenen van een aangepaste sociale zekerheid leert ons:

- de eigen noden. Gezien hun eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid wensen de zelfstandigen enkel de noodgevallen en grote risico's sociaal verzekerd te zien. Voor het overige zal men zich desgevallend aanvullend verzekeren ;
- de beperktheid in financiële mogelijkheden van de zelfstandigen. Een belangrijk deel van de persoonlijke financiële middelen dient geïnvesteerd te worden in de eigen zaak, en kan niet zonder gevaar afgewend worden voor andere doeleinden. De aard zelf van de zelfstandige activiteit bepaalt de belangrijkheid van de mogelijke financiële steun (5);
- de beperktheid van de overheidssubsidies;
- de wil en de wens eigen instellingen te creëren.

De rol van de zelfstandigen zelf, in het tot stand komen van de sociale zekerheidsbescherming en in de uitvoering, kan niet onderschat worden (6).

Dit alles samen maakt de eigenheid van de Sociale Zekerheidsbescherming voor de Zelfstandigen uit. De wens om risico's te nemen en het verlangen naar veiligheid, die twee fundamenteen zijn van het menselijk leven (7), zijn op die wijze in zekere mate verzoend.

Om een zekere individuele vrijheid te behouden wordt de noodzaak om zelf over meer financiële middelen te beschikken gekoppeld aan een sociale zekerheidsbescherming die in minimale uitkeringen voorziet. Een sociaal statuut dat een basispakket aan sociale voorzieningen aanbiedt.

Voor de zelfstandigen moet de sociale zekerheid gezien worden als een onmisbaar steunmiddel voor hun economische expansie en zelfs voor hun economisch overleven vermits de economische situatie van de zelfstandigen zelfs kan beïnvloed worden door de aan- of afwezigheid van sociale steun. Om die reden moet hun sociale bescherming perfect aangepast zijn aan de speciale voorwaarden in dewelke ze hun economische activiteit ontplooiën (8).

Bovendien vertoont de bestaanszekerheid van de zelfstandigen een eigen nuance; naast de sociale bescherming speelt de economische bestaanszekerheid een belangrijke rol. Voor de zelfstandigen stelt zich derhalve de bestaanszekerheid op een gans ander, ruimer plan. De laatste jaren (9) wordt meer en meer de klemtoon gelegd op het verschaffen van meer economische zekerheid aan de zelfstandige risicodragers via economische en juridische reglementeringen. In die lijn ligt ondermeer de vraag naar de invoering van de eenmansvennootschap in de bescherming van het privé-vermogen (10), de wijziging van de faillissementswetgeving, in de zin van een uitbreiding van de niet in beslag te nemen goederen (11) en de hervorming van de P.V.B.A.

In het hiernavolgend overzicht over de jaren heen, gaan we enkele markante en te onthouden data verstrekken, zonder verder op de inhoud ervan in te gaan (12).

Een eerste specifieke (13) sociale zekerheidsbescherming voor de zelfstandigen is er gekomen met de invoering van de kinderbijslagreglementering in 1937 door de wet van 10 juni 1937 (14). Deze wet was de eerste realisatie om de zelfstandige beroepsbevolking dezelfde voordelen te laten genieten als de werknemers (15). De Kinderbijslagreglementering heeft zich ten andere in België zeer vlug ontwikkeld.

Voor verdere ontwikkelingen in de sector van de sociale zekerheid der zelfstandigen heeft men moeten wachten tot na de tweede wereldoorlog.

Twee nieuwe sociale risico's zouden hun dekking vinden, namelijk het ouderdoms- en overlijdensrisico en de ziekte en invaliditeit. De reeds bestaande sector, de kinderbijslag, werd geleidelijk aan meer gelijkgeschakeld met de werknemersregeling, zonder evenwel de gelijkheid reeds te bekomen.

Een eerste wetsontwerp (16) tot instelling van een zekere pensioenregeling dateerde van 29 mei 1952. Dit leidde tot de Wet van 11 maart 1954 (17) die in feite een overgangswet was. Deze wet verplichtte de zelfstandigen gedurende twee jaar een bijdrage te betalen voor de vrije pensioenverzekering.

Als eerste eigenlijke pensioenwetgeving voor zelfstandigen wordt de Wet van 30 juni 1956 (18) aangehaald. Het door deze wet ingestelde pensioenstelsel was gebaseerd op een mengeling van kapitalisatie- en repartitietechniek. De bijdrage die moest betaald worden bestond uit twee delen: enerzijds een pensioenbijdrage en anderzijds een solidariteitsbijdrage. Op de techniek en eigenlijke regeling gaan we niet dieper in. Eén zaak moet echter beklemtoond worden: deze pensioenregeling betekende slechts een minimum verzekering en een minimum bescherming. Bovendien was er een streng onderzoek naar de bestaansmiddelen. Dit verplicht pensioen kon gevestigd worden door betaling van bijdragen aan een pensioenkas of door de aanwending van een levensverzekeringscontract of van een onroerend goed.

In 1960 werd deze regeling bij Wet van 28 maart 1960 (19) gewijzigd in de zin van vereenvoudiging en versoepeling ; de dubbele bijdrage werd één enkele bijdrage en het bestaansmiddelenonderzoek werd versoepeld.

In 1963 werd bij Wet van 31 augustus 1963 (20) deze pensioenregeling nogmaals gewijzigd, doch de basisfilosofie bleef dezelfde. Deze wet kan gezien worden als logisch uitvloeisel van de wet van 1960. De hoofdbedoeling was bijkomende financiële middelen aan het stelsel te verschaffen om de "back-service" te kunnen organiseren.

De pensioenregeling der zelfstandigen is dus trapsgewijs tot stand gekomen. Deze wetgevende evolutie ging gepaard met een mentaliteitsverandering en een wijziging van de economische situatie.

In de marge kan ook nog gewezen worden op de Wet van 24 december 1963 op de beroepsziekten, die de zelfstandigen de mogelijkheid verschafte om op vrijwillige basis tot deze regeling toe te treden (21). Het K.B. dat in dat verband moest getroffen worden zag echter nooit het licht.

In 1964, bij K.B. van 30 juli (22) werd een nieuwe stap gezet, nu in de richting van de ziekteverzekering.

In de Wet van 9 augustus 1963 was de mogelijkheid tot uitbreiding naar de zelfstandigen reeds opgenomen.

De sector gezondheidszorgen werd tot de zelfstandigen uitgebreid, maar dan beperkt tot de "grote risico's".

In tegenstelling met de invoering van het pensioenstelsel viel er deze keer omzeggens geen kritiek te bespeuren. Dit had o.m. te maken met de gewijzigde mentaliteit en de stijging van de kosten voor medische verzorging.

De drie op dat ogenblik bestaande stelsels van sociale zekerheidsbescherming voor zelfstandigen hadden elk hun eigen toepassingsgebied, bijdragebetaling en administratieve structuur.

Onder invloed van de diverse adviezen van de "Werkgroep belast met de studie van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen" (23) of de "Werkgroep ALLARD", aldus genoemd naar zijn voorzitter, greep in 1967 een harmonisering plaats van deze drie sectoren. Er werd een Sociaal Statuut voor Zelfstandigen ingesteld. Op basis van de volmachtenwet van 31 maart 1967 (24) werd het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 (25) afgekondigd, dat soms beschouwd wordt als evenveel beteknend voor de zelfstandigen als wat de Besluitwet van 1944 voor de werknemers was.

Dit K.B. nr. 38 bracht het toepassingsgebied één, maakte de administratieve structuur uniform en stelde in de plaats van drie bijdragen een globale bijdrage in.

Via dezelfde volmachten werd de pensioenwetgeving geherstructureerd in het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 (26).

Op 9 juni 1970 (27) werd bij wet een sociale programmatie ten voordele van de zelfstandigen uitgewerkt voor een periode van vijf jaar. De bijdrageregeling werd aangepast, de staatstoelagen opgevoerd, het basispensioenbedrag werd verhoogd, de berekening van de bestaansmiddelen versoepeld en het bewijs van het aantal gepresteerde jaren in de loopbaan vergemakkelijkt.

Deze geplande programmatie werd door latere wetten, zoals de Wet van 12 juli 1972 (28), de Wet van 15 juni 1973 (29) en de Wet van 5 juli 1973 (30) evenwel versneld doorgevoerd.

Een mijlpaal is het K.B. van 20 juli 1971 (31) waarbij vanaf 1 juli 1971 een uitkeringsverzekering voor zelfstandigen werd uitgewerkt. Aldus konden ook vergoedingen voor arbeidsongeschiktheid aan deze groep toegekend worden, zij het zeer restrictief (strengere evaluatie van de arbeidsongeschiktheid) en beperkt in omvang.

In 1976 werd de gezinsbijslagreglementering volledig herschreven (32). In datzelfde jaar (33) werden de kapitalisatieresten in de pensioenregeling volledig afgeschaft. Eveneens werd aan de Sociale Verzekeringsfondsen een belangrijke nieuwe taak toegevoegd, namelijk deze van de "Sociale Begeleiding".

In 1981 werd bij volmachtsbesluit nr. 1 van 26 maart (34) het Aanvullend Pensioen ingesteld en ingebouwd in de pensioenwetgeving der zelfstandigen. Sinds 1 januari 1982 is dit stelsel operationeel.

1984 werd opnieuw een belangrijk jaar voor de zelfstandigen. Bij Wet van 15 mei 1984 (35) werd voor de toekomst de proportionaliteit ingevoerd in het pensioenstelsel. De activiteitsjaren die gelegen zijn na 1 januari 1984 bouwen een pensioen op dat in verhouding staat tot de betaalde bijdrage.

Met deze wet werd anderzijds de opbouw van onvoorwaardelijke pensioenrechten afgeschaft en zouden de lopende onvoorwaardelijke pensioenen vanaf een bepaald, door de Koning te bepalen, niveau niet meer verder geïndexeerd worden.

In het kader van de gelijkheid man-vrouw, werd een overlevingspensioen ingevoerd voor de overlevende echtgenoot, en een gezinsspensioen voor de gehuwde vrouw.

VOETNOTEN

=====

(1) BERGER, J.M., Le droit social du travail indépendant, Bruxelles, Larcier, 1973, 258 p.; TAQUET, M. en DEGREZ, J., La pension de vieillesse des travailleurs indépendants, Bruxelles, Larcier, 1958, 394 p. ; FRANCOIS, L., Pension des travailleurs indépendants, Bruxelles, Bruylant, 1961, 237 p.; MASSCHELEIN, R., PHILIPS E. en DONDEYNE, F., De arbeidsongeschiktheid bij de zelfstandigen, K.U.L., Monografie van de School voor Maatschappelijke Gezondheidszorg, nr. 5, 1972, 186 p.; MASSCHELEIN, R., PHILIPS, E. en DONDEYNE, F., "De arbeidsongeschiktheid bij de zelfstandigen, onder de leiding van R. VERWILGHEN", B.T.S.Z., 1970, 1319-1382.

(2) Dit werd in 1979 uitdrukkelijk beklemtoond op het seminarie van de Vereniging van Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen te Steenokkerzeel.

Ook in de Koninklijke Commissie ter voorbereiding van de codificering, de harmonisering en de vereenvoudiging van de Sociale Zekerheid, naar zijn Voorzitter de Commissie DILLEMANS genoemd, werd deze thesis bepleit, met als resultaat dat de sociale zekerheid in enge zin opgedeeld blijft volgens de socio-professionele groepen, met in principe afzonderlijke administratieve en financiële structuren. Zie het Tussentijds verslag van de Voorzitter van december 1982, 51.

(3) Zie o.a. de spreekbeurt van de Heer J. BULTYNCK, Typische noden van de zelfstandigen, op het voornoemd Seminarie van de Vereniging van Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen.

Er moet echter aan toegevoegd worden dat een aantal noden gemeenschappelijk zijn, eigen zijn aan elk menselijk wezen.

(4) VERHAEGEN, G., "Een aangepaste vorm van Sociale Zekerheid voor Zelfstandigen", De Middenstandsgids, 1962, 25-89 ; BERGER, J.M., o.c., 209 ; advies Hoge Raad voor de Middenstand nr.320 - 4/68 - 13, 10 april 1968; Voor Nederland kan men terecht bij de Kommissie VAN DER GRINTEN, Sociale voorzieningen voor zelfstandigen, Centrum voor Staatkundige Vorming, 1953:

deze kommissie aanvaardde geen verplichte ouderdomsverzekering en verwierp elke vorm van verplichte verzekering tegen ziekte, invaliditeit of ongevallen.

(5) BERGER, J.M., o.c., 227 ; advies van Hoge Raad voor de Middenstand nr.320 -6 /71 - 16, 9 juni 1971.

(6) BERGER, J.M., o.c., 245. De grote rol van de Hoge Raad voor de Middenstand dient ook benadrukt te worden, zie *ibid.*, 241. Via hun beroepsverenigingen en de werkgroep belast met de studie van het Sociaal Statuut zijn de zelfstandigen betrokken bij het beleid. Ook in de beheerraad van het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der zelfstandigen zijn zelfstandigen vertegenwoordigd.

(7) DURAND, P., *La politique contemporaine de sécurité sociale*, Paris, Dalloz, 1953, 11.

(8) BERGER, J.M., o.c., 54.

(9) Ook vroeger heeft men reeds een lans gebroken voor economische maatregelen die de zelfstandigen in staat moeten stellen om het risico van hun zaak te blijven dragen; zie VERHAEGEN, G., o.c., 46-47 : omschrijving van de economische bestaanszekerheid.

(10) M.b.t. de invoering van de eenmansvennootschap en de bescherming van het privévermogen : Wetsvoorstel houdende invoering van de persoonlijke onderneming met beperkte aansprakelijkheid, ingediend door de Hr. W. DE CLERCQ, DAMSEAUX en MUNDELEER, Parl. St., Kamer, B.Z., 1979, nr. 260/1 ; Wetsvoorstel tot invoeging in titel IX van het Eerste boek van het Wetboek van Koophandel van een afdeling 7 bis onder het opschrift : "Eenmansonderneming met beperkte aansprakelijkheid", ingediend door de Hr. G. CUDELL, Parl. St., Senaat, 1980-81, nr. 663/1 ; Wetsvoorstel tot invoeging in Titel IX van het Eerste boek van het Wetboek van Koophandel van een afdeling 7 bis getiteld : "Eenmansonderneming met beperkte aansprakelijkheid", ingediend door Hr. J.B. DELHAYE, Parl. St., Kamer, 1981-82, nr. 131/1 ; Wetsvoorstel tot vrijwaring van de persoonlijke goederen van de gefailleerde en tot invoering van de eenmansvennootschap,

ingediend door de Hr. VERHAEGEN, Parl. St., Kamer, 1981-82, nr. 178/1 ; Wetsvoorstel betreffende de eenmansonderneming met beperkte aansprakelijkheid, ingediend door de Hr. DESMARETS cs., Parl. St., Kamer 1981-82, nr. 202/1 ; Wetsvoorstel houdende de invoering van de persoonlijke onderneming met beperkte aansprakelijkheid, ingediend door de heren VERBERCKMOES en VAN BELLE, Parl. St., Kamer, 1983-84, nr. 823/1 ; Ontwerp van wet van het Verbond van Belgische ondernemingen "individuele onderneming met beperkte aansprakelijkheid" ; Projet de Loi van het Ministerie van Justitie, "l'entreprise à responsabilité limitée". Voor een studie van enkele diverse voorstellen : VAN DE WINKEL, S., De eenmansvennootschap. De lege lata en de lege ferenda, Seminarieverhandeling vennootschappenrecht, Lic. rechten, K.U.L., 1980-81, 86 p.

Op dit ogenblik wordt het wetsontwerp betreffende de eenmansonderneming met beperkte aansprakelijkheid (Parl. St., Kamer, 1984-85, nr.1049/1) in het Parlement besproken.

(11) Wetsvoorstel van Mevr. HANQUET en cs tot verzachting van de kwalijke gevolgen van de overmatige schuldenlast van de verbruikers, Parl. St., Senaat, 1981-82, nr. 124/1 ; Wetsvoorstel van de Heer VAN ROMPAEY en cs., houdende wijziging van art. 1408 van het gerechtelijk Wetboek, Parl. St., Senaat, 1981-82, nr. 63/1 ; Wetsvoorstel van de Heer VERHAEGEN en cs tot vrijaring van de persoonlijke goederen van de gefailleerde en tot invoering van de eenmansvennootschap, Parl. St., Kamer, 1981-82, nr 178/1 ; Wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 1408 en 1409 van het gerechtelijk Wetboek alsook artikelen 476 van de Wet van 18 april 1851 betreffende het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling , Parl. St., Kamer, 1982-83, 625/1.

(12) Voor verdere studie kan ondermeer verwezen worden naar de werken aangehaald in voetnoot (1).

(13) Voordien bestond evenwel de mogelijkheid voor zelfstandigen om op vlak van pensioen vrijwillig aan te sluiten tot de regeling die voor de arbeiders een verplichting was ; met name via stortingen bij A.S.L.K. kon een rente bekomen worden.

(14) Wet 10 juni 1937 houdende de uitbreiding van de kinderbijslagen tot de werkgevers en tot de niet loontrekkende arbeiders, B.S., 13 juni 1937 ; NAGELS, J., VAN LOO, K. en VERBEURGT, P., La loi du 10 juin 1937 étendant les allocations familiales aux employeurs et aux travailleurs non-salariés, Nivelles, Quinot, 1951, 302 p.

(15) VELDKAMP, G.M.J., (red.), Sociale Zekerheid, 1. Inleiding tot de sociale zekerheid en de toepassing ervan in Nederland en België, deel I. Karakter en Geschiedenis, Deventer, Kluwer, 1978, 215.

(16) Bij Wet van 14 juli 1930 was echter reeds een verplichte pensioenregeling opgezet voor werknemers en voor zelfstandigen wiens inkomen 18.000 fr per jaar niet overschrijdt. Gezien het beperkte succes (slechts 6.199 stortingen in 1935) werd deze regeling door de Wet van 15 december 1937 afgeschaft. BERGER, J.M., o.c., 68.

(17) Wet 11 maart 1954 tot wijziging van de Wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood, geordend op 12 september 1946 en gewijzigd bij de besluitwetten van 8 januari en 25 februari 1947 en bij de Wetten van 1 juli 1948, 30 december 1950 en 13 juli 1951, B.S., 19 maart 1954.

(18) Wet 30 juni 1956 betreffende het ouderdomspensioen der zelfstandigen, B.S., 4 juli 1956; TAQUET, M. en DEGREZ, J., o.c.

(19) Wet 28 maart 1960 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 4 april 1960; FRANCOIS, L., o.c.

(20) Wet 31 augustus 1963 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 1 oktober 1963 ; TAQUET, M. en DEGREZ, J., "La loi du 31 août 1963 relative à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants", J.T., 1964, 183.

(21) Art. 3 van de Wet 24 december 1963 betreffende de schadeloosstelling voor en de voorkoming van beroepsziekten, gecoördineerd bij K.B. 3 juni 1970 houdende de coördinatie van de wetsbepalingen betreffende de

beroepsziekten, B.S., 27 augustus 1970 ; Parl. St., Senaat, 1963-64, nr.52, 5,6,8 en 9.

(22) K.B. 30 juli 1964 houdende de voorwaarde waaronder de toepassing van de Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering tot de zelfstandigen wordt uitgebreid, B.S., 13 augustus 1964.

(23) Deze Werkgroep werd voor de eerste maal ingericht op 9 maart 1962 met als bedoeling de overheid van advies te dienen m.b.t. het Sociaal Statuut der zelfstandigen. K.B. 7 maart 1962, B.S., 22 maart 1962.

De Werkgroep die samengesteld is uit vertegenwoordigers van zelfstandigen, vertegenwoordigers van familiale bewegingen en vertegenwoordigers van rijksdiensten en ministeriële departementen, heeft als opdracht :

"1. na te gaan in welke mate de huidige sociale wetgeving, die betrekking heeft op zelfstandigen, beantwoordt aan de sociale noden ;

2. de maatregelen voor te stellen die dit onderzoek als wenselijk heeft doen blijken in het kader van de uitwerking van een sociaal statuut van de zelfstandigen ;

3. de middelen te zoeken om de werking te ordenen van de instellingen en de diensten bestemd om deel te nemen aan het beheer van de verschillende takken van de sociale wetgeving ten voordele van de zelfstandigen." (art. 2)

Na 1962 werd de Werkgroep nogmaals samengeroepen onder voorzitterschap van de Heer ALLARD, namelijk in 1966, in 1968, in 1972 en in 1973 wanneer gevraagd werd de werkzaamheden van de groep naar een vijfjarenplan te oriënteren. In 1974 werd een verslag ingediend dat een overlegde sociale programmatie 1975-1980 voorstelde.

Vijf jaar na het uitbrengen van dit verslag kwam een vernieuwde Werkgroep voor de laatste maal onder het voorzitterschap van de Heer ALLARD bijeen.

Als voorzitter van de Werkgroep werd na het overlijden van de Hr. ALLARD de Heer G. VANDEPUTTE benoemd, die de Werkgroep sindsdien voorziet.

Zie over deze Werkgroep o.m. : BERGER, J.M., Le droit social du travail indépendant, Larcier, Bruxelles, 1973, 55-60 ; en de notulen en adviezen van de Werkgroep.

(24) Wet 31 maart 1967 tot toekenning van bepaalde machten aan de Koning

ten einde de economische heropleving, de bespoediging van de regionale reconversie en de stabilisatie van het begrotingsevenwicht te verzekeren, B.S., 4 april 1967.

(25) K.B. nr. 38, 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der zelfstandigen, B.S., 29 juli 1967.

(26) K.B. nr. 72, 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 14 november 1967.

(27) Wet 9 juni 1970 houdende sociale programmatie ten voordele van de zelfstandigen, B.S., 17 juni 1970.

(28) Wet 12 juli 1972 houdende de wijziging van sommige bepalingen inzake het Sociaal Statuut der zelfstandigen, B.S., 14 juli 1972.

(29) Wet 15 juni 1973 houdende versnelling van de sociale programmatie inzake het pensioen der zelfstandigen, B.S., 20 juni 1973.

(30) Wet 5 juli 1973 betreffende de versnelling van de sociale programmatie ten voordele van de zelfstandigen inzake kinderbijslag, B.S., 27 juli 1973.

(31) K.B. 20 juli 1971 houdende instelling van een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid ten voordele van de zelfstandigen, B.S., 7 augustus 1971.

(32) Wet 29 maart 1976 betreffende de gezinsbijslag voor zelfstandigen, B.S., 6 mei 1976.

(33) Wet 6 februari 1976 houdende de wijziging van sommige bepalingen inzake het Sociaal Statuut der zelfstandigen, B.S., 11 februari 1976.

(34) K.B. nr. 1, 26 maart 1981 houdende wijziging van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der zelfstandigen en van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 3 april 1981.

(35) Wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, B.S., 22 mei 1984 : ook genoemd Wet "Mainil" naar de Staatsecretaris voor Pensioenen.

Het Boek III van deze wet is gewijd aan de zelfstandigen.

Afdeling 1. Toepassingsgebied, administratieve organisatie en financiering.

A. Toepassingsgebied.

Het Sociaal Statuut der Zelfstandigen richt zich tot de "zelfstandigen". Op welke wijze men deze groep afbakt vergt een onderzoek naar het toepassingsgebied *ratione personae* van het Sociaal Statuut.

Zelfstandige is "ieder natuurlijk persoon, die in België een beroepsbezigheid uitoefent uit hoofde waarvan hij niet door een arbeidsovereenkomst of door een statuut is verbonden." (1)

Het specifieke in deze definitie is gelegen in het negatieve karakter ervan. Al wie niet door een arbeidsovereenkomst (2) of door een statuut verbonden is, wordt beschouwd als zelfstandige. De zelfstandigen-groep is wat het sociaal statuut betreft een residuele groep, een rest groep. Het toepassingsgebied van het Sociaal Statuut is niet positief afgebakend.

Zoals uit bovenstaande definitie duidelijk tot uiting komt kunnen enkel fysische personen aan het Sociaal Statuut onderworpen zijn. Rechtspersonen kunnen geen zelfstandige zijn, wel hun mandatarissen (3).

Tot bewijs van het tegendeel wordt vermoed verzekeringsplichtig te zijn, iedere persoon die in België een beroepsbezigheid uitoefent, die inkomsten kan opleveren zoals bedoeld bij art. 20, 1', 2'b of c, 3' van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen (4).

Twee criteria zijn in de bepaling van het begrip "zelfstandige" aldus essentieel.

Enerzijds het sociologisch criterium en anderzijds het fiscaal criterium.

Het nagaan of iemand in werkelijkheid een zelfstandige is, geschiedt aan de hand van de negatieve afbakening. Het op deze manier onder het toepassingsgebied van het Sociaal Statuut brengen is gesteund op het sociologisch criterium.

Omdat het soms moeilijk na te gaan is of een bepaald persoon een zelfstandige activiteit uitoefent, werd een vermoeden van onderwerping ingesteld dat steunt op een fiscaal criterium.

Het halen van inkomsten die fiscaal behandeld kunnen worden als inkomsten uit zelfstandige activiteit (art. 20, 1', 2'b of c, 3') maakt een vermoeden juris tantum van onderwerping uit. Dit vermoeden is dus weerlegbaar. Indien aangetoond wordt dat de persoon, die volgens het fiscaal criterium onder het Sociaal Statuut zou terechtkomen, verbonden is door een arbeidsovereenkomst of statuut, dan is er geen verzekeringsplicht.

Het grondcriterium van verzekeringsplicht is het sociologisch criterium. Het fiscaal criterium is een bijkomend criterium dat slechts in aanmerking komt voorzover het niet door de sociologische realiteit wordt tegengesproken.

Het is op te merken dat het al dan niet effectief genieten van inkomsten geen voorwaarde van verzekeringsplicht uitmaakt. Het is voldoende dat een persoon een beroepsbezigheid uitoefent, zonder door een arbeidsovereenkomst of statuut verbonden te zijn, om onderworpen te zijn aan het Sociaal Statuut. Het hebben van inkomsten is niet relevant.

Krachtens de tweede paragraaf van art. 3 van het K.B. nr.38 van 27 juli 1967 kan de Koning vermoedens van verzekeringsplicht invoeren.

Een belangrijk vermoeden werd bij K.B. van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het K.B. nr.38 ingevoerd (5).

Dit vermoeden betreft de mandatarissen in een vereniging of in een vennootschap die zich met een exploitatie of met verrichtingen van winstgevende aard bezighoudt.

Een mandataris, m.a.w. een beheerder, zaakvoerder, commissaris of vereffenaar, van een vereniging of vennootschap met winstoogmerk wordt vermoed verzekeringsplichtig te zijn in het Sociaal Statuut der Zelfstandigen. Dit vermoeden kan weerlegd worden, doch slechts op een welbepaalde manier. Een mandataris wordt niet aan het Sociaal Statuut onderworpen indien de kosteloosheid van zijn mandaat bewezen wordt. Tegen de manier waarop dit bewijs moest geleverd worden, is enkele jaren terug scherpe kritiek geuit (6).

Op vandaag en dit sinds het K.B. van 20 september 1983 (7) is de bewijsregeling versoepeld en kan het vermoeden van verzekeringsplicht van

mandatarissen vanaf 1 juli 1983 met elk rechtsmiddel weerlegd worden (8).

Het toepassingsgebied *ratione personae* van het Sociaal Statuut aldus afgebakend, dienen we het onderscheid te belichten tussen 'zelfstandige' en 'helper'.

Wanneer men spreekt over zelfstandige bedoelt men daarmee zowel de eigenlijke zelfstandige, waarvoor hogerop de onderscheiden criteria aangegeven werden, als de helper.

Onder 'helper' verstaat men "ieder persoon die in België een zelfstandige in de uitoefening van zijn beroep bijstaat of vervangt, zonder tegenover hem door een arbeidsovereenkomst te zijn verbonden." (9)

Het creëren van een aparte 'categorie' zelfstandigen heeft als enige bedoeling de verzekeringsplicht voor deze personen ofwel af te schaffen (10) ofwel uit te stellen (11), ofwel een lagere bijdrage aan te rekenen (12).

Voor het betalen van de bijdrage is de zelfstandige bij wie de helper zijn beroepsbezigheid uitoefent solidair aansprakelijk (13).

Vermeldenswaard is art. 5 bis van het K.B. nr. 38, volgens hetwelk personen belast met een mandaat in een openbare of private instelling als vertegenwoordiger van een werknemers-, werkgevers- of zelfstandigenorganisatie, of als vertegenwoordiger van het Rijk, Provincie of Gemeente, niet onderworpen zijn aan het Sociaal Statuut.

Deze afwijking is er gekomen omdat betrokken personen " geen eigelijke zelfstandige activiteit uitoefenen; zij zijn in feite slechts mandatarissen van de instellingen die hen hebben afgevaardigd " (14).

Een ander curiosum is art. 12 van het K.B. van 19 december 1967 houdende algemeen reglement, dat handelt over de indeplaatsstelling. Indeplaatsstelling betekent dat de man, die zijn echtgenote in de uitoefening van haar beroep bijstaat of vervangt, vraagt in haar plaats verzekeringsplichtig te zijn (15). Dit is belangrijk omdat aldus een gezinspensioen kon verkregen worden, alsook een overlevingspensioen voor de weduwe. Sinds de Wet "Mainil" van 15 mei 1984 met ingang van 1 januari 1984, een gezinspensioen voor de gehuwde vrouw (art. 119) voorziet alsmede een overlevingspensioen voor de weduwnaar (art. 122) kan verwacht worden dat art. 12 veel van zijn aantrekkingskracht zal verliezen.

Alle personen die onder het toepassingsgebied ratione personae van het Sociaal Statuut gerangschikt worden, moeten binnen de 90 dagen vanaf het begin van hun zelfstandige activiteit aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen (16).

Ze moeten eveneens bij een ziekenfonds aansluiten.

Bovendien zijn ze verplicht bijdragen te betalen (17).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 3, par.1 van het K.B. nr.38, 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen, B.S., 29 juli 1967. De voorwaarde van minimumduur van 18 dagen per jaar werd vanaf 1976 afgeschaft.

Hoe de rechtspraak dit in concreto beoordeelt, leze men in : VAN REGENMORTEL, A., "Overzicht van rechtspraak : Sociaal Statuut Zelfstandigen (1977-1983)", R.W., 1984-85, (771), 771-787.

(2) "Een beroepsbezigheid (wordt) geacht uitgeoefend te zijn krachtens een arbeidsovereenkomst, wanneer de belanghebbende, voor de toepassing van een der stelsels inzake de maatschappelijke zekerheid der loontrekkenden vermoed wordt uit dien hoofde door een arbeidsovereenkomst te zijn verbonden"; art. 3 par.1 al. 3 van het K.B. nr.38. Dit is een vermoeden juris et de jure; dus niet weerlegbaar.

(3) Voor het betalen van de Sociale bijdragen van de mandatarissen zijn de vennootschappen echter wel solidair aansprakelijk ; art. 15 par 1 al. 3 K.B. nr. 38.

(4) Art. 3 par. 1 al. 2 K.B. nr.38.

(5) Art. 2 van K.B. 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der zelfstandigen, B.S., 28 december 1967.

(6) Aanvankelijk kon volgens art. 2 K.B. 19 dec. 1967 het bewijs van kosteloosheid slechts worden aangenomen "voor zover de kosteloosheid blijkt uit de statuten, indien de statuten hierover beschikkingen bevatten, of uit een beraadslaging van het orgaan dat bevoegd is om de vergoedingen van de mandatarissen vast te stellen, wanneer de statuten hierover niets voorschrijven". Een wijziging van de statuten of de beraadslaging had nooit terugwerkende kracht. Na 1980 was de houding van het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen van Zelfstandigen (R.S.V.Z.) verstrakt, mede ten gevolge van enkele arresten terzake, bv. Arbeidshof Antwerpen 16 januari

1981 (T.S.R., 1981, 295) ; 8 mei 1981 ; 19 februari 1982 ; 7 mei 1982 ; Arbeidshof Luik 11 september 1980 ; 10 februari 1981 ; 24 november 1981 ; Arbeidshof Brussel 8 mei 1981 en dit volgend op de Cassatiearresten FISCHBACHER d.d. 2 juni 1980 ; J.T.T., 1982, 76.

De nieuwe interpretatie van het R.S.V.Z. bestond er derhalve in te eisen dat, zodra de statuten zelf de kwestie van de kosteloosheid of van de vergoeding van de mandaten aansnijden, zij zelf eveneens uitsluitseel moesten geven in de zin van de kosteloosheid (Over de situatie van vennootschapsrechtelijke mandatarissen leze men : Parl. Vr. en Antw. Kamer, 1981, 6 april 1982, 872 (Vr. nr. 13 HEUGHEBAERT) en nota van Ministerie van Middenstand aan de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen, P.722/76/20 d.d. 30 april 1976, en Com. Soc. Stat. 3/15/1 tot 3/16/11e).

Een veel soepeler houding werd aangenomen door de Heer Staatssecretaris E. KNOOPS in antwoord op een Parlementaire Vraag van Senator POULLET.

Parl. Vr. en Antw., Senaat 1982-83, 19 april 1983, 1057 (vr. nr. 67 POULLET).

Dit is de aanzet geweest tot de huidige regeling.

(7) B.S., 8 oktober 1983.

(8) K.B. 20 september 1983 tot wijziging van het K.B. 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen, B.S., 8 oktober 1983.

Art.2 : "Dit vermoeden kan worden weerlegd op voorwaarde dat de kosteloosheid van het mandaat bewezen wordt. Belanghebbende mag dat bewijs leveren door elk rechtsmiddel, uitgezonderd de getuigenis, behalve wanneer de Administratie der Directe Belastingen bedrijfsinkomsten heeft weerhouden uit hoofde van de uitoefening van zijn mandaat."

Zie ook Ministeriële omzendbrief, P. 720.2/83/19 van 21 oktober 1983 ; DESCHEPPER, M., "L'assujettissement des mandataires de société à la sécurité sociale des travailleurs indépendants: la fin de l'insécurité juridique", J.T.T., 1983, 393-395 ; VAN REGENMORTEL, A., "Bewijs van kosteloosheid van het mandaat : een wetgevende oplossing", noot onder Cass. 26 september 1983, R.W., 1983-84, 2758-2762 ;

Voor de periode voorafgaand aan 1 juli 1983 blijft het oude artikel 2 van kracht. De inhoud van dit artikel zal echter bepaald worden door de van

kracht zijnde R.S.V.Z.-interpretatie van vóór juli 1982 (Com. Soc. Stat. 3/16/6 tot 3/16/6b - bijwerking van 1 maart 1979 en 1 december 1980). Er wordt dus afgestapt van de erg restrictieve houding terzake. Zie Omzendbrief P. 720.2/83/20 van 28 november 1983.

(9) Art. 6 K.B. nr.38.

(10) Niet onderworpen zijn :

- echtgenoot-helper of echtgenote-helpster, zelfs indien een deel van de bedrijfswinst is toegekend;
- helpsters op wiens naam geen inkomen is aangegeven (ze kunnen echter wel vrijwillig aansluiten) ; (zie voetnoot (11)).
- personen die slechts toevallig een bedrijvigheid als helper vervullen (toevallig = activiteit die niet regelmatig is en zich niet over 90 dagen per jaar uitstrekt).

(11) Helpers vóór de eerste januari van het jaar waarin ze de leeftijd van 20 jaar bereiken, tenzij ze vóór die datum huwen. Van zodra het wetsontwerp tot wijziging van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen (Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 1129/1), dat ter voldoening van de E.E.G. richtlijn op vlak van gelijkberechtiging van man en vrouw in het Parlement werd ingediend, goedgekeurd zal zijn, zal (vanaf 1 januari 1985) de situatie van de helpers identiek toegepast worden voor de helpsters.

(12) De beginnende helpers betalen lagere bijdragen dan gewone zelfstandigen. Hun bijdrage wordt berekend op het minimuminkomen in plaats van op een fictief inkomen.

(13) Art. 15 par.1 al.2 K.B. nr. 38.

(14) Parl. St., Senaat, 1962-63, nr.330 - Verslag van de Hr. VANDEPUTTE.

(15) Bepaalde voorwaarden moeten echter vervuld zijn. Zo wordt gesteld dat de man zelf niet mag onderworpen zijn aan het Sociaal Statuut en geen enkele bezigheid mag uitoefenen tenzij deze van helper. De aanvraag tot indeplaatsstelling moet gebeuren door een gemeenschappelijk verzoekschrift

ingediend bij het Sociaal Verzekeringsfonds, waarbij de echtgenote is aangesloten.

(16) Art. 10 K.B. nr. 38.

(17) Omtrent deze bijdragen zie infra onder financiering.

B. Administratieve organisatie.

- - - - -

De uitvoering van het sociaal zekerheidsstelsel voor de zelfstandigen werd in belangrijke mate toevertrouwd aan private instellingen. Het meewerken van private instellingen in de uitvoering van een overheidstaak komt hier nog duidelijker tot uiting dan waar ook. Bij het ontstaan van het Sociaal Zekerheidsstelsel voor zelfstandigen was het toevertrouwen van de uitvoering aan eigen instellingen een essentiële eis van de zelfstandigen zelf. In verschillende adviezen van de Hoge Raad voor de Middenstand (1) werd er gepleit voor de eigenheid van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen ; de conceptie en de uitvoering zou moeten overgelaten worden aan de zelfstandigen.

De eigen medewerkende instellingen, beheerd door en voor de zelfstandigen, zijn de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen. Andere Vrije instellingen die in het kader van het Sociaal Statuut werkzaam zijn, zijn de ziekenfondsen.

Naast deze vrije instellingen zijn er de overheidsadministraties en openbare instellingen, die met een of ander aspect van het Sociaal Statuut belast zijn.

De Sociale Verzekeringsfondsen zijn private organismen, die de juridische vorm hebben aangenomen van een Vereniging Zonder Winstoogmerk (V.Z.W.) en erkend zijn bij K.B., met als doelstelling de haar toevertrouwde opdrachten in het kader van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen uit te voeren. Om als dusdanig erkend te worden moeten een aantal erkenningsvoorwaarden voldaan zijn, zoals het gesteund zijn door een representatieve zelfstandigenorganisatie, de aanwezigheid van een minimum aantal leden en een beperkte en specifieke doelstelling. (2) Er zijn op dit ogenblik 16 vrije sociale verzekeringsfondsen variërend van 9.154 tot 82.032 leden (3). Daarnaast is er in de schoot van het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (R.S.V.Z.) een Hulpkas opgericht, waartoe naast vrijwillige aansluitingen, alle zelfstandigen, die niet tijdig (d.w.z. binnen de 90 dagen vanaf het begin van de beroepsbezigheid) aangesloten zijn bij een vrije instelling, ambtshalve aangesloten worden. De pluraliteit en de vrije keuze van de individuele zelfstandige is steeds

een belangrijke constante geweest in de evolutie van de structuur van het Sociaal Statuut. De pluraliteit werkt eveneens een gezonde competitiviteit in de hand.

Nadruk dient gelegd te worden op het vrije karakter van deze instellingen, wat o.m. zijn gevolgen heeft op het vlak van het personeelsstatuut. De personeelsleden hebben nl. het werknemersstatuut. Het zijn geen overheidsambtenaren.

Anderzijds is er wel een intensieve controle vanwege de Minister van Middenstand aanwezig, daar de Sociale Verzekeringsfondsen administratiefrechtelijk kunnen gedefinieerd worden als particuliere organismen die deelnemen aan het beheer van een openbare dienst.

Zo kunnen zij ondermeer geen onroerende goederen verwerven tenzij met toelating van de Minister. De administratieve bijdrage die mag gevorderd worden van de leden ter vergoeding van hun kosten wordt jaarlijks door de overheid vastgelegd. Bovendien mag het administratief reservefonds een bepaald bedrag niet overschrijden ; gebeurt dit toch dan zullen de administratieve bijdragen naar behoren moeten verminderd worden. Op het geheel der activiteiten van de fondsen is er een controle zowel van financiële, boekhoudkundige als van administratieve aard (4).

Als medewerkende diensten staan zij in een bijzondere relatie tot de overheid. Zij hebben als het ware een partnership gesloten met de overheid.(5) De eigen verantwoordelijkheid van deze vrije instellingen komt tot uiting in art.60 van het K.B. van 19 december 1967 dat ingeval van tekortkoming en niet stipte uitvoering van de opgedragen taken de veroorzaakte kosten ten laste legt van de administratieve reserves van het Sociaal Verzekeringsfonds.

De taken die aan de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen zijn opgedragen liggen op drie verschillende domeinen(6):

1. Het innen van de bijdragen, eventueel met gerechtelijke invordering;
2. Diverse taken die hen opgelegd zijn in de verschillende wetten op het vlak van de uitkeringen:

- a. het bijhouden van de loopbaangegevens die als basis dienen om de pensioenen te bepalen (7);

- b. het vaststellen en betalen van het onvoorwaardelijk pensioen (8);

- c. het beslissen over het toekennen van de gezinsbijslagen en het uitbetalen ervan (9);

3. De Sociale Begeleiding.

Deze laatste opdracht die zeer ruim is en onder diverse vormen tot uiting kan komen is pas recent (in 1976) bij wetgevend initiatief van de heer G. VERHAEGEN tot stand gekomen (10). Dank zij dit amendement werd in art.20, par.1 volgende opdracht toegevoegd: "bijstand verlenen betreffende verplichtingen en rechten in het kader van het Sociaal Statuut". In de verantwoording bij het indienen van dit amendement stelde de heer VERHAEGEN: "Het is wenselijk de rol van de Sociale Verzekeringsfondsen op het vlak van de sociale begeleiding te benadrukken. Deze hulpverlening beantwoordt aan een reële verwachting vanwege de aangeslotenen. Het past dan ook de opdrachten van de Sociale Verzekeringsfondsen in een ruimer perspectief te omschrijven."

Men stelt soms de vraag naar de informatieplicht vanwege de overheid (11). Welnu, we kunnen vaststellen dat m.b.t. het Sociaal Statuut een dergelijke verplichting aan de Sociale Verzekeringsfondsen is opgelegd. O.i. ligt daar dan ook de fundamentele en onvervangbare taak van de Sociale Verzekeringsfondsen. Een dienstverlening, zo ruim mogelijk opgevat, kan het Sociaal Statuut dichterbij de zelfstandigen brengen en van de Sociale Verzekeringsfondsen de "permanente gidsen" (12) en "natuurlijke adviseurs" (13) van hun leden maken. Als 'vertalers' van de veelvuldige wetteksten naar de betrokkenen toe vervullen deze fondsen een onvervangbare schakel in het meer menselijk en cliëntgericht maken van de sociale zekerheid.

Er mag hier echter wel aan toegevoegd worden dat deze nieuwe opdracht niet door iedereen op dezelfde wijze geïnterpreteerd en toegepast wordt.

Er kan ten andere vastgesteld worden dat de Sociale Verzekeringsfondsen heel wat meer doen dan hetgeen de wetgever hen uitdrukkelijk oplegt. Bij hen kunnen de zelfstandigen ook terecht voor informatie over het "zelfstandig zijn" in de ruime zin van het woord, nl. zowel op het economisch als op het sociaal vlak. Dergelijke informatie vangt duidelijk een behoefte van de zelfstandige op.

Door het veelvuldige menselijke contact met de leden-zelfstandigen zijn de Sociale Verzekeringsfondsen dan ook goed geplaatst om de noden van de zelfstandigen te signaleren en op te vangen en de overheid te wijzen op de administratieve onvolkomenheden.

Drie openbare instellingen zijn voornamelijk bij de uitvoering van het Sociaal Statuut betrokken: het R.S.V.Z., het R.I.Z.I.V.,

en het R.R.O.P.

Het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (R.S.V.Z.) (14) is als openbare instelling met rechtspersoonlijkheid aan de top belast met alles wat verzekeringsplicht en de verplichtingen van de zelfstandigen betreft voor de diverse sectoren van het sociaal statuut. Daarnaast is aan deze instelling ook het vaststellen van de rechten inzake pensioen toevertrouwd.

Voor de uitbetaling der pensioenen zorgt de Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen (R.R.O.P.) die deze taak ook waarneemt voor de werknemerspensioenen.

De administratieve organisatie betreffende de verzekering voor geneeskundige verzorging en de verzekering tegen arbeidsongeschiktheid werd opgedragen aan de instellingen die deze zaken reeds voor de werknemers verzorgden, met name het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (R.I.Z.I.V.) met medewerking van de ziekenfondsen als vrije instellingen (15).

De problematiek van de geneeskundige verzorging voor zelfstandigen wordt samen met deze voor de werknemers behandeld door één en hetzelfde Beheerscomité. Er is daarnaast echter een Technisch Comité voor de Zelfstandigen (16) opgericht, dat aan het Beheerscomité adviezen kan verstrekken. Boekhoudkundig is er echter wel een gescheiden behandeling. Een apart Beheerscomité (17) is daarentegen belast met het beheer van de uitkeringsverzekering voor zelfstandigen. Op dit vlak is er dus een meer gescheiden regeling ; ook omdat de inhoud van de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen fundamenteel afwijkt van deze voor de werknemers. Ook is er een speciale afdeling van de Technische Intermutualistische Raad (18) die aan het Beheerscomité adviezen verstrekt.

Tenslotte is er de Administratie Sociale Zaken van het Ministerie van Middenstand, dat naast de reeds vermelde controle op de vrije sociale verzekeringsfondsen, de algemene politiek bepaalt. In de schoot van dit Ministerie is ook de Commissie voor Vrijstelling van Bijdragen opgericht, waarover verder meer.

VOETNOTEN

=====

(1) Adviezen Hoge Raad voor de Middenstand nr.320-4/68-13, 10 april 1968 en nr.320-6/71-16, 9 juni 1971.

(2) Art.54 en 95 par.2 K.B. van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der zelfstandigen, B.S., 28 december 1967.

(3) R.S.V.Z. - jaarverslag dienstjaar 1983, 99.

(4) Art. 63 K.B. 19 december 1967.

(5) Deze partnership met de overheid werd sterk benadrukt in de toespraak van de Hr. DESLOOVERE H., Het huidig en toekomstig profiel van de sociale verzekeringsfondsen, op het seminarie van de Vereniging van Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen te Steenokkerzeel op 28 februari 1979.

(6) Art. 20 par. 1 van het K.B. nr.38 van 27 juli 1967.

(7) Deze taak is uitdrukkelijk voorzien door de Wet 6 februari 1976 (art. 35) op amendement van de Hr. G. VERHAEGEN en ingebouwd in art. 38 van het K.B. nr. 72, 10 november 1967.

(8) Art. 38 K.B. nr. 72, 10 november 1967.

(9) Art. 34 K.B. 8 april 1976.

(10) Amendement van de Hr. VERHAEGEN, Parl. St., Kamer, 1975-76, nr. 720/2, dat uiteindelijk opgenomen werd in de wet 6 februari 1976 (art. 14 al.1).

(11) Zie GIJSSELS, J., "Overheidsaansprakelijkheid in verband met informatie", R.W., 1979-80, 1201-1222 ; DE JAEGER, D., "Rechtsbescherming tegen overheidsop treden: toetsingsrecht en bevoegdheid van de arbeidsgerechten", R.W., 1984-85, 1185-1222.

(12) Uitspraak van wijlen de Hr. HANOTTE, Minister van Middenstand, ter gelegenheid van de herdenkingsplechtigheid van het twintigjarig bestaan van de Vereniging van Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen.

(13) Parl. St., Kamer, 1975-76, nr. 720/6 (Verslag van de Hr. d'ALCANTARA).

(14) Art. 21 K.B. nr. 38 en de art. 68-79 K.B. 19 december 1967.

(15) De ziekenfondsen of mutualiteiten worden nog steeds beheerst door een wet van 23 juni 1894.

(16) Art. 31 K.B. 30 juli 1964 houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering tot de zelfstandigen wordt verruimd, B.S., 13 augustus 1964.

(17) Art. 39-44 K.B. 20 juli 1971 houdende instelling van een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid ten voordele van de zelfstandigen, B.S., 7 augustus 1971.

(18) Art. 47-51 K.B. 20 juli 1971.

C. Financiering.

- - - - -

Een zelfstandige die onder het Sociaal Statuut ressorteert heeft de verplichting, naast de aansluiting bij een Sociaal Verzekeringsfonds, bijdragen te betalen.

Het betalen van bijdragen maakt een belangrijke bron van inkomsten uit. Daarnaast is er de overheidssubsidie.

I. Bijdragen.

::::::::::::

Allereerst zullen we nagaan hoe en op welke basis de bijdrage bepaald wordt om dan verder even in te gaan op de wijze van invordering zelf.

1. Bijdragebepaling.

+++++

De basis waarop de bijdragen voor het Sociaal Statuut berekend worden is sterk beïnvloed door het eigen karakter van de zelfstandige inkomsten.

De grondslag waarop de bijdragen vastgesteld worden zijn de netto-bedrijfsinkomsten; dit zijn de bruto-bedrijfsinkomsten als zelfstandige, verminderd met de bedrijfsuitgaven of bedrijfslasten, en eventueel verminderd met de bedrijfsverliezen (1).

Het zijn echter niet de bedrijfsinkomsten van het betrokken jaar die bepalend zijn voor de bijdrageberekening. Het gaat over de bedrijfsinkomsten van het derde kalenderjaar dat voorafgaat aan datgene waarvoor de bijdragen verschuldigd zijn. Voor de bijdrageberekening in 1985 bijvoorbeeld wordt beroep gedaan op de bedrijfsinkomsten van 1982 d.w.z. deze van het aanslagjaar 1983.

Dit teruggaan in de tijd met drie jaar vloeit voort uit het karakter van de genoten bedrijfsinkomsten. De exacte bedrijfsinkomsten van een bepaald jaar zijn steeds slechts met vertraging gekend. Omwille van de stabiliteit

geschiedt de berekening aan de hand van inkomsten van drie jaar terug. Vooraleer alle fiscale controles gebeurd zijn en alle bezwaarschriften behandeld zijn kunnen namelijk enkele jaren verlopen zijn. Toch kan de vraag gesteld worden of de termijn van drie jaar niet zou kunnen teruggebracht worden op 2 jaar.

Aangezien men zich baseert op inkomsten van drie jaar terug, worden deze aangepast aan de schommelingen van de levensduurte tot in het jaar van inning. Met dat doel worden zij vermenigvuldigd met een coëfficiënt die door de Koning bij het begin van elk kalenderjaar wordt vastgesteld. Dit noemt men de herwaarderingscoëfficiënt.

De bijdrage wordt uitgedrukt in een percentage van deze aldus bepaalde bedrijfsinkomsten.

Dit percentage verschilt naargelang de categorie van zelfstandige (hoofdberoep en bijberoep) en naargelang de inkomstenschijf.

De zelfstandigen worden ingedeeld in verschillende groepen bijdrageplichtigen. De groepen zijn gebaseerd op een gelijkenis van leeftijd (vóór of na normale pensioenleeftijd) en op de wijze waarop de zelfstandige activiteit uitgeoefend wordt (hoofd- of bijberoep).

Drie grote categorieën moeten onderscheiden worden:

1. zelfstandige activiteit vóór pensioenleeftijd of vóór vervroegd rustpensioen;
2. zelfstandige activiteit na gewone pensioenleeftijd;
3. zelfstandige activiteit na vervroegd rustpensioen.

Bij de bijdrageberekening wordt rekening gehouden met drie inkomstengrenzen:

- a. een minimumdrempel van 239.764 fr (1982), geherwaardeerd 290.267fr (1985);
- b. een tussendrempel van 1.031.178 fr (1982), geherwaardeerd 1.248.388 fr (1985);
- c. een maximumplafond van 1.373.188 fr (1982), geherwaardeerd 1.662.439 fr (1985).

We signaleren dat de tussendrempel vanaf het tweede semester van 1984 door de Wet "Mainil" van 15 mei 1984 (art. 134) in belangrijke mate werd

verhoogd. De verhoging vond zijn grondslag in het pas ingevoerde proportioneel pensioen. Het proportioneel pensioen voor de zelfstandigen zou zoals het pensioen bij de werknemers toegepast worden op een begrensde inkomen. De jaargrens bij de zelfstandigen zou moeten overeenstemmen met de loongrens voor de pensioenberekening bij de werknemers. Deze jaargrens waarop het pensioen maximaal kan berekend worden is het bedrag van het verhoogde tussenplafond. Vermits men tot dit bedrag een proportioneel pensioen opbouwt, zal men tot dit tussenplafond volle bijdragen betalen.

Voor de bijberoepen en gepensioneerden is er nog een minimuminkomstengrens, namelijk 50.947 fr (1982), geheswaardeerd 61.679 fr (1985).

Het bijdragepercentage is verschillend per inkomstenschijf.

I. Activiteit vóór pensioenleeftijd of vóór vervroegd rustpensioen.

Deze eerste categorie kan onderverdeeld worden in twee groepen : de hoofdberoepen enerzijds en de bijberoepen anderzijds.

Een zelfstandige die naast de zelfstandige activiteit in België geen activiteit uitoefent die recht op pensioen kan openen, dat minstens gelijkwaardig is aan de zelfstandigenpensioenregeling, wordt als hoofdberoep beschouwd.

Een zelfstandig bijberoep oefent diegene uit, die naast dit beroep, gewoonlijk en hoofdzakelijk een andere beroepsbezigheid uitoefent, waarvoor hem het recht op pensioen in een andere Belgische regeling wordt toegekend (2).

Het onderscheid tussen beide is gelegen in het verschil in bijdragebetaling. Alhoewel de zelfstandige als bijberoep met zijn bijdragebetaling geen rechten opent, heeft men toch gemeend omwille van economische motieven, zoals het tegengaan van concurrentievervalsing, dit te moeten eisen. Deze bijdragen zijn dus uitsluitend bedoeld als solidariteit.

A. Hoofdberoep (3).

--- = 1.662.439 fr.

10,77 % (7,47 + 3,30)

--- = 1.248.388 fr.

15,30 % (12 + 3,30)

--- = 290.267 fr.

In elk geval moeten bijdragen betaald worden op het minimuminkomen, net alsof dit inkomen behaald werd, ook al is dit niet zo. Dit heeft te maken met de forfaitaire uitkeringen die betaald worden.

B. Bijberoep (4).

zoals hoofdberoepen

--- = 290.267 fr.

11,79 % (8,49 + 3,30)

--- = 61.679 fr.

0 %

Het betalen van de verminderde bijdrage op basis van 11,79 % opent geen enkel recht op uitkeringen; de bijdragen zijn bedoeld om concurrentievervalsing tegen te gaan en uit solidariteitsoverwegingen.

x

x x

In de categorie van de actieve zelfstandigen vóór de pensioenleeftijd, is er een speciale bijdrageberekening opgesteld voor de gehuwde vrouw, de weduwen en studenten (5) (6).

Deze personen kunnen vragen gelijkgesteld te worden met bijberoepen, om op die manier ook de verminderde bijdragen te kunnen betalen. Een dergelijke aanvraag kan slechts gebeuren indien hun inkomsten beneden een bepaald bedrag gelegen zijn; dit is : 120.616 fr (1982), geherwaardeerd: 146.023 fr (1985).

zoals hoofdberoep

--- = 146.023 fr.

11,79 %

--- = 61.679 fr.

0 %

Aangezien een beginnend zelfstandige (7) nog geen inkomen heeft van drie jaar tevoren, worden de bijdragen voorlopig berekend op een fictief inkomen (8). De aldus aangerekende voorlopige bijdragen worden, nadat de bedrijfsinkomsten van het eerste volledig burgerlijk jaar gekend zijn, geregulariseerd. Het fictief inkomen voor een beginnend zelfstandige als hoofdberoep is 376.970 fr (1985). De helpers, advocaten-stagiairs, weduwen met overlevingspensioen en studenten betalen als beginnend zelfstandige slechts op de minimumdrempel, d.w.z. op 290.267 fr (1985).

Voor een zelfstandige beginnend als bijberoep wordt de berekening gedaan op een fictief inkomen van 61.679 fr (1985).

De toepassing van art.37, m.a.w.de gelijkstelling met bijberoep, kan door gehuwde vrouwen, weduwen en studenten ook gedurende een beginactiviteit ingeroepen worden. Het R.S.V.Z. kan op grond van objectieve gegevens toelaten reeds te taxeren als bijberoep (9).

II. Activiteit na pensioenleeftijd (65 of 60 jaar)

Een onderscheid moet gemaakt worden naargelang de personen al dan niet effectief een pensioen ontvangen.

Indien geen pensioen ontvangen wordt dan is de zelfstandige verder bijdragen verschuldigd als hoofdberoep, nl. 15,3 % tot aan het tussenplafond en 10,77 % tussen het tussenplafond en het maximumplafond. Een verschil met de hoofdberoepen is dat de minimumbijdrage berekend wordt op 61.679 fr. (1985) en niet op 290.267 fr. (1985) (10).

Deze bijdrageberekening is een verplichting voor diegene die 65 (man) of 60 jaar (vrouw) bereikt hebben na 1 januari 1984. Deze die de pensioenleeftijd vóór 1 januari 1984 bereikt hadden, hebben de keuze om de volle bijdragen te betalen of om de verminderde bijdragen te betalen. Het betalen van dezelfde bijdrage als de hoofdberoepen heeft te maken met de wijzigingen van de Wet "Mainil" van 15 mei 1984. Zo wordt de loopbaanperiode niet meer beperkt tot 65 of 60 jaar, maar loopt die nu tot 31 december van het jaar voorafgaand aan het pensioen (11). Dit betekent dat aldus voor deze jaren nog een proportioneel pensioen kan opgebouwd worden, zodat ofwel de loopbaan vervolledigd wordt ofwel forfaitaire jaren vervangen worden door proportionele jaren.

Indien de zelfstandige na de normale pensioenleeftijd het genot heeft van een pensioenuitkering en onderworpen is aan de beperking tot de toegelaten activiteit, dan moeten met het oog op de bijdrageberekening verschillende situaties onderscheiden worden :

1. indien het pensioen volledig uitbetaald wordt aan 100 % en de zelfstandige zich dus correct houdt aan de beperking van de toegelaten activiteit, dan is geen bijdrage verschuldigd indien het referte inkomen (d.i. het inkomen van drie jaar tevoren) lager is dan 61.679 fr. Indien het referte inkomen meer bedraagt, dan wordt een bijdrage aangerekend van 11,79 % op die referte inkomsten, doch in elk geval beperkt tot het bedrag van de toegelaten activiteit, m.a.w. in 1985 : 172.455 fr (zonder kind ten laste) of 258.683 fr (met kind ten laste).
2. indien dit pensioen slechts uitbetaald wordt aan 2/3 omwille van overschrijding van de toegelaten activiteit zonder het dubbele ervan te

overschrijden, dan wordt een bijdrage aangerekend van 11,79 % op de referte-bedrijfsinkomsten, die beperkt worden tot het dubbele van het toegelaten activiteitsbedrag, m.a.w. in 1985 : 344.910 fr (zonder kind ten laste) of 517.365 fr (met kind ten laste) (12).

III. Activiteit na vervroegd rustpensioen of na overlevingspensioen vóór de normale pensioenleeftijd.

Een vervroegd rustpensioen dat onderworpen is aan de toegelaten activiteit wordt identiek behandeld als indien genoten na de normale pensioenleeftijd.

Een weduwe die vóór de normale pensioenleeftijd echter een overlevingspensioen geniet dat onderworpen is aan de toegelaten activiteit dient echter de minimumbijdrage te betalen als hoofdberoep. De reden om deze weduwe als hoofdberoep te taxeren moet gevonden worden in het feit dat deze vrouw nog eigen pensioenrechten moet opbouwen. Wel staat voor haar de mogelijkheid van art. 37 van K.B. 19 december 1967 open.

Een vervroegd rustpensioen genieten in een andere pensioenregeling, die niet onderworpen is aan de beperking tot de toegelaten activiteit, is geen reden om een speciale bijdrageberekening toegepast te zien. Indien het pensioenbedrag lager is dan het basisbedrag van het pensioen als alleenstaande zelfstandige of 152.183 fr (juni 1985) dan wordt de activiteit als hoofdberoep behandeld. Is het pensioenbedrag gelijk aan of hoger dan voormeld bedrag dan wordt de activiteit als bijberoep behandeld.

x

x x

Het bijdragepercentage is degressief.

De opbrengst van de bijdragen (bijberoep:8,49 %, hoofdberoep:12 % en 7,47 %) wordt als volgt gespreid (13) :

- stelsel der rust- en overlevingspensioenen : 68,99 %
- stelsel der familiale uitkeringen : 27,10 %
- stelsel der ziekteverzekering-arbeidsongeschiktheid : 3,91 %

Voor de sector der gezondheidszorgen wordt een afzonderlijk percentage gevraagd, zijnde 3,30 % op de bijdragen. Er dient beklemtoond te worden dat deze 3,30 % onveranderd blijft en verschuldigd is tot aan het maximumplafond.

De globale bijdrage is echter één en ondeelbaar.

Bovenop deze bijdrage moet de zelfstandige een bijdrage betalen bedoeld ter dekking van de administratiekosten van het sociaal verzekeringsfonds (14). Deze administratieve bijdrage wordt jaarlijks door de Minister van Middenstand vastgelegd, na advies van het betrokken fonds. In art. 20 par.4 is uitdrukkelijk bepaald dat " bij het nemen van deze beslissing de Minister van Middenstand ingezonderd rekening (houdt) met het feit of de sociale verzekeringskas al dan niet overgaat tot deconcentratie van haar diensten."

Deze administratieve bijdrage varieert volgens fonds van 3,35 % tot 4,50 % op de bijdragen van het sociaal statuut (15).

De bijdrage voor het Sociaal Statuut is niet verschuldigd (16) :

- voor het kwartaal waarin de zelfstandige 65 of 60 jaar wordt, of waarin vervroegd rustpensioen opgenomen wordt, en elke beroepsactiviteit als zelfstandige stopgezet wordt ;
- voor het kwartaal waarin hij overlijdt ;
- voor de kwartalen van periodes van inactiviteit (ziekte, arbeidsongeschiktheid) gelijkgesteld met periodes van werkelijke beroepsactiviteit erkend door het R.S.V.Z. ;
- voor de kwartalen waarvoor vrijstelling van bijdragen werd bekomen.

De verzekeringsplichtigen die zich in staat van behoefte bevinden of in een toestand die de staat van behoefte benadert, kunnen volledige of gedeeltelijke vrijstelling van de verschuldigde bijdragen vragen aan de Commissie voor Vrijstelling van Bijdragen (17). Het verzoekschrift daartoe moet ingediend zijn binnen twee jaar volgend op de vervalldag van de bijdragen, tenzij het gaat om regularisatiebijdragen in welk geval de termijn van twee jaar begint te lopen vanaf het aanbieden van het vervalldagbericht. De Commissie heeft een zeer uitgebreide beoordelingsbevoegdheid, en houdt rekening met al de feitelijke elementen,

eigen aan het concreet geval (18).

De Commissie die geen administratief rechtscollege is, beslist soeverein zonder opgave van redenen en zonder mogelijkheid van beroep bij de Arbeidsrechtbank (19). De beslissingen van de Commissie zijn evenwel vatbaar voor herziening, wanneer elementen kunnen aangevoerd worden waarvan de Commissie geen kennis had op het ogenblik waarop zij haar beslissing trof (20). De Commissie neemt zuiver administratieve rechtshandelingen, die alleen vatbaar zijn voor een annulatieberoep bij de Raad van State (21). De beslissing tot vrijstelling door de Commissie kan door de Raad van State worden vernietigd. Dit is reeds gebeurd indien de Raad van State "aan de hand van de gegevens die de Commissie heeft genomen niet kan uitmaken of de beslissing inderdaad berust op de motieven die de wet vereist om de vrijstelling te kunnen verlenen, namelijk het behoeftig zijn of bijna behoeftig zijn van de verzoeker "(22).

In 1982 waren er 7552 aanvragen in de Franstalige Kamers en 4511 in de Nederlandstalige Kamers, waarvan er respectievelijk 4423 (2484 geheel en 1939 gedeeltelijk) en 2881 (771 geheel en 2110 gedeeltelijk) zijn vrijgesteld (23).

Met uitzondering van het pensioen (24) worden de vrijgestelde bijdragen geacht met het oog op de toekenning van uitkeringen te zijn betaald.

2. Invordering van bijdragen.

+++++

De invordering van de bijdragen geschiedt per kwartaal door het Sociaal Verzekeringsfonds, desnoods gerechtelijk.

De bijdrage verjaart na 5 jaar te rekenen vanaf de eerste januari volgend op het jaar waarin ze verschuldigd is (25). De periode van vijf jaar begint voor regularisatiebijdragen slechts te lopen vanaf de eerste januari van het derde jaar volgend op dat waarin de bezigheid aanving (26).

De verjaring wordt niet van rechtswege toegepast maar moet worden ingeroepen daar de verjaring definitieve rechtsafstand teweeg brengt. Later kan niet meer betaald worden.

Nieuw is dat bijdragen waarvoor de verjaring had kunnen ingeroepen worden, in de praktijk niet meer kunnen betaald worden. Sinds

art. 4 van de Wet van 15 juni 1983 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende het Sociaal Statuut der zelfstandigen (27) moeten de Sociale Verzekeringsfondsen de bijdragen, die toch zouden betaald worden, aan de belanghebbende terugstorten.

Met de bedoeling speculatie tegen te gaan (28) heeft deze maatregel echter ook andere groepen in de onmogelijkheid geplaatst hun bijdragen te vereffenen.

Afgezien van de praktische gevolgen, menen wij dat dit Wetsartikel een juridisch onding is. Van een ambtshalve verjaring is geen sprake en toch kunnen de bijdragen niet meer vereffend worden.

Volgens het Burgerlijk Recht is het recht om verjaring in te roepen van openbare orde. Anderzijds mag men aan een verkregen verjaring steeds verzaken (29). Doch zelfs indien er verjaring is, kan een schuld nog betaald worden. Na verjaring is een schuld enkel niet meer afdwingbaar ; ze is steeds betaalbaar als natuurlijke verbintenis (30).

De Wet van 15 juni 1983 doet aan dit principe van het burgerlijk recht volledig afbreuk.

Om te zorgen dat door deze harde wet bepaalde zelfstandigen te goeder trouw niet in de onmogelijkheid zouden zijn om alsnog betalingen te verrichten, werd door Volksvertegenwoordiger G. VERHAEGEN een wetsvoorstel ingediend (31) dat aan de Koning de bevoegdheid verleent afwijkingen te voorzien op deze wet.

Ingeval van niet tijdige betaling (of niet tijdige aansluiting) wordt een nalatigheidsintrest van 4 % per kwartaal aangerekend. Voor regularisatiebijdragen wordt de intrest slechts aangerekend vanaf het verstrijken van het tweede kalenderkwartaal volgend op het sturen van de afrekening (32).

Sinds het K.B. van 20 augustus 1983 (33) kan de betaling van regularisatiebijdragen ten gevolge van rechtzetting van inkomsten of na begin of hervatting van bezigheid gespreid worden over acht kalenderkwartalen, en dit zonder enige intrest op te lopen. Het regularisatiebedrag wordt in acht gelijke delen gesplitst maar per kwartaal mag de betaling niet lager zijn dan 5.000 fr.

Het R.S.V.Z. kan in geval van overmacht of andere behartigenswaardige toestand (34) verzaken aan de inning van de intrest.

De geschillen met betrekking tot de bijdrageinning behoren tot de

bevoegdheid van de Arbeidsrechtbank (35).

Sinds de wet van 19 mei 1982 (36) zijn de sociale zekerheidsbijdragen voor de zelfstandigen opgenomen in de categorie van de bevoorrechte schuldvorderingen op alle roerende goederen. Deze bijdragen zijn in dezelfde rangorde bevoorrecht als de R.S.Z.-bijdragen. Dit voorrecht blijft bestaan gedurende drie jaar te rekenen vanaf de dag waarop de bedragen eisbaar zijn, net zoals de R.S.Z.-bijdragen.

De meeste rechtbanken aanvaarden evenwel het voorrecht niet voor de intresten. Bij niet betaling echter van deze intresten wordt de bijdrage als niet betaald beschouwd en worden dan ook geen rechten geopend. In een recente circulaire (37) heeft het Ministerie van Middenstand bij het vaststellen van de interpretatie van deze wet daar trouwens mee rekening gehouden.

Wanneer door nalatigheid van een Sociaal Verzekeringsfonds de bijdragen niet tijdig konden worden ingevorderd, dan wordt het Fonds bij beslissing van de Minister van Middenstand ervoor verantwoordelijk verklaard en de bedoelde bijdragen worden ten laste gelegd van de administratieve bijdrage (38). Deze aldus vereffende bijdragen openen echter voor de betrokkenen geen recht op prestaties.

De eigen persoonlijke verantwoordelijkheid van het uitvoerend orgaan wordt aldus duidelijk beklemtoond.

II. Rijkstoelagen.

.....

Naast de financiering gestoeld op de solidariteit van de verzekerden (door het betalen van individuele bijdragen), is er de nationale solidariteit in de vorm van Rijkstoelagen (39).

Het bedrag van de Rijkstegemoetkoming wordt voor elk van de sectoren (pensioen, gezinsbijslag en ziekteverzekering) vastgesteld door de wet van de betrokken sector (40). Door herhaalde programmawetten werd deze tegemoetkoming verminderd en forfaitair bepaald. De subsidie voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering werd zonder tekstwijziging, dus zonder rechtsgrond, op dit ogenblik reeds afgestemd op de regeling van de werknemers, zoals die tot uiting komt in de Wet Dhoore van 29 juni 1981. De daarin voorziene subsidiëring is wel gekoppeld aan de uitgaven (41).

De globale subsidiëring ten opzichte van de totale inkomsten van het Sociaal Statuut zijn sinds enkele jaren gevoelig verminderd. Zo werd de pensioensubsidie voor 1985 met 7 Miljard fr verminderd. Dit bedrag zal moeten gecompenseerd worden door de opbrengst van de matigingsbijdrage, m.a.w. door bijdragen van de zelfstandigen zelf. In elk geval heeft er zich een fundamentele wijziging voorgedaan; nl. van subsidie naar meer bijdragebetaling. De verhouding tussen bijdragen en subsidies is fel gewijzigd (42).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 11 par. 2 K.B. nr. 38 , 27 juli 1967.

(2) Art. 12 par. 2 K.B. nr. 38 ; art. 35 K.B. 19 december 1967.

Er wordt verwezen naar een pensioenreglementering die staat buiten het Sociaal Statuut, zoals de verwijzing naar art. 29 K.B. nr. 50 van 24 oktober 1967, dat stelt dat een tewerkstelling als gewoonlijk en hoofdzakelijk wordt aanzien als die tewerkstelling zich uitstrekt over 185 dagen van minstens 4 uur per kalenderjaar of over minstens 1480 uur per kalenderjaar. Com.Soc.Stat. 12/22 tot 12/26bis.

(3) Art. 12 par. 1 K.B. nr. 38.

(4) Art. 12 par. 2 K.B. nr. 38.

(5) Een student is "een onderworpende van minder dan 25 jaar die cursussen volgt of een stage doormaakt om te kunnen worden benoemd in een openbaar ambt of die, hoewel hij geen verplichte cursussen meer volgt, een verhandeling bij het einde van hogere studiën voorbereidt, in de zin van de wetgeving betreffende de gezinsbijslag der zelfstandigen" (art. 37 par. 1 i.f.).

(6) Art. 37 K.B. 19 december 1967 houdende algemeen reglement, zoals gewijzigd bij K.B. 20 juli 1981, art. 1 ; in werking op 1 januari 1982.

(7) Art. 38 K.B. 19 december 1967 houdende algemeen reglement (A.R.S.) bepaalt wanneer er begin van bezigheid is.

(8) Zie art. 40 K.B. 19 december 1967.

(9) Art. 40 par. 3 K.B. 19 december 1967.

(10) Dit is zo sinds 1 juli 1984. Wet "Mainil" 15 mei 1984, art. 134.

(11) Art. 124 Wet "Mainil" 15 mei 1984.

(12) Dit is zo sinds 1 januari 1984. Wet 3 december 1984 tot wijziging van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, B.S., 19 december 1984.

(13) Art. 14 par. 2 K.B. nr. 38, onlangs gewijzigd door K.B. nr. 235 , 31 december 1983 tot wijziging van het K.B. nr 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der zelfstandigen, B.S., 17 januari 1984.

(14) Parl.Vr. en Antw., Kamer, 1975-76, 28 september 1976, 3113 (Vr. nr. 68 VAN LENT), Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1977-78, 4 april 1978, 1717 (Vr. nr. 46 DE CLERCQ) en Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1977-78, 9 mei 1978, 1200 (Vr. nr. 20, PERSYN).

(15) Art. 20 par. 4 K.B. nr. 38 ; de vermelde percentage zijn deze die in 1984 van kracht zijn.

(16) Art. 15 par. 2 en 3 K.B. nr. 38.

(17) Art. 15, 17 en 22 K.B. nr. 38 en art. 80-94bis en 101 K.B. 19 december 1967 Algemeen Reglement ; DE CUYPER, G.F., "De commissie voor vrijstelling van bijdragen in het sociaal statuut van de zelfstandigen", T.B.P., 1968, 89-97.

(18) Raad van State, 3^e K, 5 februari 1982, nr.21967; Raad van State, 10 november 1982, nr. 22636, Adm. Publ., 1982, 134 ; Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1982-83, 30 november 1982, 230 (Vr. nr. 5 VANKEIRSBILCK).

(19) Arbeidshof Brussel, afdeling Bergen, 30 augustus 1971, Jaarverslag R.S.V.Z., 1971, 32; Arbeidsrechtbank Luik, 30 september 1975, onuitgegeven.

(20) Art. 94 van K.B. 19 december 1967.

- (21) PETIT, J., Arbeidsgerechten en Sociaal Procesrecht, A.P.R., Gent, Story Scientia 1980, nr. 161 en 334, p. 105 en 212.
- (22) Raad van State, 4^e K, 24 januari 1978, nr.18707, Verzameling Arresten Raad van State, 110; en nr.18595 van 25 november 1977, J.T., 1978, 85.
- (23) Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1982-83, 18 januari 1983, 486 (Vr. nr. 12 BOCK). In antwoord op een Parl. Vraag van de Hr. WECKX, (Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1982-83, 28 juni 1983, 1485 (Vr. nr. 36 WECKX) is een vergelijking weergegeven van 1974 tot en met 1982.
- (24) Dit is zo sinds 1981 en werd ingevoerd door K.B. 2 juli 1981 tot wijziging van het K.B. 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van K.B. nr. 38, 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der zelfstandigen en van het K.B. 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 31 juli 1981. Kwartalen vóór 1981 gelegen, waarvoor vrijstelling werd verleend, blijven recht op pensioen openen.
- (25) Art. 16 par. 3 K.B. nr. 38.
- (26) Art. 49 K.B. 19 december 1967 ; zie het artikel van DEKEYSER, H., "De regularisatiebijdragen in de sociale zekerheid der zelfstandigen", J.T.T., 15 januari 1976, 1-7.
- (27) B.S., 4 oktober 1983 ; deze bepaling is van toepassing op de bijdragen die na 30 juni 1983 betaald worden.
- (28) Verslag van de Hr. BOCKSTAL, Parl. St., Kamer, 1981-82, nr. 371/3, 4 ; Verslag van de Hr. SMEERS, Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 375/2,3.
- (29) Art. 2220 B.W.
- (30) Art. 1235 B.W. ; DEKKERS, R., Précis de droit civil belge, I, Brussel, Bruylant, 1955, nr. 491-495.
KLUYSKENS, A., Beginselen van Burgerlijk recht, I, De Verbintenissen,

Antwerpen, Standaard, 1948, nr. 2 , 163, 204, 219 en 242.

(31) Parl. St., Kamer, 1983-84, nr. 936.

(32) Art. 44 par. 2 K.B. 19 december 1967.

(33) B.S., 25 augustus 1983. Zie eveneens de circulaires P.740.4/83.15 van 26 augustus 1983 en P.740.4/83/15bis van 26 oktober 1983.

(34) Art. 48 K.B. 19 december 1967.

(35) Art. 581 van het Gerechtelijk Wetboek; PETIT, J., Arbeidsgerechten en Sociaal Procesrecht, A.P.R., Gent, Story Scientia, 1980, nr.317-336, p.206-213.

Voorheen bestonden allerlei administratieve commissies en werkrechtshraden, zie: PETIT, J., o.c., nr.1-74: Historisch overzicht, p. 1-36.

(36) Wet tot wijziging van art. 19 van de wet van 16 december 1851 betreffende de voorrechten en hypotheeken, B.S., 5 november 1982. Deze wet vloeit voort uit een wetsvoorstel van de Hr. VERHAEGEN (Parl. St., Kamer, B.Z. 1977, nr. 11(1)).

(37) Nota aan Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen, P. 767/85/3 van 25 januari 1985.

(38) Art. 60 K.B. 19 december 1967.

(39) Art. 19 K.B. nr. 38.

(40) Pensioen : art. 42-43 K.B. nr. 72 10 november 1967 ;
Gezinsuitkeringen : art. 6 Wet 29 maart 1976 ;
Geneeskundige verzorging : art. 32 K.B. 30 juli 1964 ;
Uitkeringen arbeidsongeschiktheid: art. 73,3' en 4' K.B. 20 juli 1971.

(41) Voor het financiële luik van de wet van 29 juni 1981 houdende de

algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers kan men terecht bij MEERSSCHAUT, M., De financiering van het sociale zekerheidsstelsel voor werknemers, bijdrage opgenomen in het Verslagboek van de Studiedag 9 oktober 1981 'Beginselenwet Sociale Zekerheid Werknemers', Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1982; 129-174.

(42) In de pensioensector is de verhouding subsidies/bijdragen van 60/40 over 50/50 naar 32,5/67,5 in 1985 geëvolueerd.

In 1985 wordt het volgende voorzien :

- subsidie : 14,730 miljard fr. of 32,5%
- matiging : 7 miljard fr. of 15,45%
- sociale bijdragen : 23,589 miljard fr. of 52,05%.

Afdeling 2. Uitkeringen.

Het betalen van de bijdragen voor het Sociaal Statuut en het voldoen aan de opgelegde verplichtingen opent rechten op de diverse uitkeringen waarin het Sociaal Statuut voorziet, voorzover aan al de toekenningsvoorwaarden is voldaan.

De uitkeringen zijn: gezinsbijslag, uitkeringen voor ziekte- en invaliditeitsverzekering en pensioenuitkeringen.

Het recht op voordelen kan in heel wat gevallen gevrijwaard of verzekerd worden met of zonder (verplichte) bijdragebetaling ten voordele van personen die niet meer of nooit tot de groep der bijdrageplichtige hoofdverzekeringplichtigen behoorden.

A. Gezinsuitkeringen.

- - - - -

De basisreglementering voor de gezinsuitkeringen is de Wet van 29 maart 1976 die van toepassing is vanaf 1 april 1976. Deze wet vervangt de wet van 10 juni 1937 waarbij de kinderbijslag werd ingevoerd. Aangezien ook de nieuwe wet een kaderwet is, wordt de eigenlijke regeling uitgewerkt bij K.B. van 8 april 1976.

De gezinsbijslagen omvatten :

- kraamgeld ;
- gewone kinderbijslag ;
- verhoogde kinderbijslag, onderverdeeld in wezenbijslag, bijslag voor kinderen van invalide zelfstandigen en bijslag voor minder-valide kinderen zelf; en
- leeftijdsbijslagen.

Het onderzoek of aan de voorwaarden is voldaan om gezinsbijslagen te ontvangen en het uitbetalen ervan behoort toe aan de Sociale Verzekeringsfondsen.

Drie begrippen zijn essentieel voor de gezinsbijslagreglementering :

1. rechthebbende is de persoon die het recht op gezinsbijslag doet ontstaan

- ;
2. rechtgevende is het kind in wiens voordeel het recht ontstaat ; en
 3. bijslagtrekkende is diegene die de gezinsbijslag ontvangt.

Aan elk van deze drie personen worden voorwaarden opgelegd, met name voorwaarden in verband met de leeftijd van het kind, de familiale band, de economische of sociale afhankelijkheid.

De rechthebbende is de zelfstandige die de bijdragen verschuldigd is ten titel van hoofdberoep. Dit laatste is nieuw sinds juli 1982 (1).

Eind 1982 waren er in totaal 183.567 rechthebbende gezinnen die samen 355.483 rechtgevende kinderen hadden (2).

Het recht om betaling van gezinsbijslag te eisen verjaart na drie jaar.

Ten overstaan van de gezinsuitkeringen in de werknemersregeling zijn enkele verschillen te noteren :

1. De gezinsbijslag voor zelfstandigen voor het eerste kind is beduidend lager ;
2. Er is voor de zelfstandigen geen sprake van een 13de maand ; enkel van een 14de maand.

Met de invoeging van deze bijzondere bijlagen (13de en 14de maand) in de gewone kinderbijslag is de kloof tussen zelfstandigen en werknemers vergroot, aangezien voor de zelfstandigen enkel één maand geïncorporeerd werd. De betaling van de bijkomende maand bijslag wordt nu gespreid over de 12 maanden van het jaar (3).

De incorporatie wordt niet doorgevoerd op de bijslag verschuldigd voor kinderen van eerste rang met uitzondering van rechtgevende kinderen van gepensioneerden. Er zijn op dit ogenblik dus twee verschillende bedragen voor kinderen van eerste rang.

De leeftijdsbijlagen 6-12j / 12-16j / 16j (4) alsook het kraamgeld zijn identiek voor de werknemers en zelfstandigen. De bedragen van het kraamgeld zijn degressief volgens de geboorte van het kind. In 1980 waren er 9885 geboorten. Er is geen leeftijdsbijslag voor het enig of laatstgeboren kind dat recht geeft op gewone kinderbijslag (5). Ook de leeftijdsbijlagen worden verhoogd door incorporatie van de 14de maand.

Als eerste stap om de door de incorporatie gecreëerde

ongelijkheid uit de weg te ruimen, werd op 2 maart 1984 een Koninklijk Besluit (6) uitgevaardigd worden dat de uitkeringen opnieuw identiek maakt voor werknemers en zelfstandigen voor wat de zogeheten speciale groepen betreft, m.a.w. de wezen, de kinderen van een invalide zelfstandige en de minder valide kinderen. De kostprijs om dit door te voeren wordt geraamd op 187,2 miljoen aan de index van de begroting 1983.

De bedragen van de bijslagen zijn aangepast aan de evolutie van het indexcijfer der consumptieprijzen.

In dit verband moet echter gewezen worden op het K.B. nr. 281 van 31 maart 1984 (7) en het uitvoeringsbesluit van 25 april 1984 (8) dat, in het kader van de matiging van de sociale zekerheidsuitgaven, op stuk van kinderbijslag twee modaliteiten van indexatie voorziet.

Zo wordt de stijging van de gewone bijslagen en de leeftijdsbijslagen geremd door in de jaren 1984, 1985 en 1986 telkens één indexaanpassing over te slaan.

Het overslaan van één indexaanpassing per jaar in 1984, 1985 en 1986 wordt niet toegepast voor de bijslagen voor gepensioneerde rechthebbenden, wezenbijslagen, bijslagen t.v.v. mindervalide kinderen, bijslagen voor geplaatste kinderen alsook voor de bijslagen toegekend voor het derde kind en ieder volgend kind en het kraamgeld.

De uitbetaling van de kinderbijslag (niet het kraamgeld) wordt geschorst tot op het ogenblik dat de rechthebbende zijn bijdragen heeft betaald met betrekking tot het tweede en derde kwartaal, dat vóórafgaat aan het kwartaal waarin de uitbetaling plaats heeft.

Het kan vreemd lijken dat, niettegenstaande de grote boni's in deze sector, de gelijkschakeling nog niet volledig tot stand is gekomen. Waarschijnlijk heeft dit te maken met prioriteiten. Zo werd bij de regeling van de overname van de pensioenschuld van het verleden gestipuleerd dat de intrestlast van de daartoe aangegane consolidatielening bij voorrang zou gedelgd worden door de boni's van de kinderbijslagsector (9).

Om gebruik te maken van deze boni's werd door de Heer VERHAEGEN een Wetsvoorstel (10) ingediend om een zwangerschapsvergoeding in te stellen en om overheidstussenkomsten te kunnen voorzien ten voordele van erkende diensten voor het verlenen van aangepaste gezinshulp.

Recent werd door de Hr. VERHAEGEN, opnieuw met de bedoeling om bepaalde noodzakelijk geworden voordelen te kunnen toekennen een Wetsvoorstel (11) ingediend om het toewijzen van het gedeelte van het boni uit de kinderbijslagsector, dat bestemd is voor de aflossing van de pensioenschulden van het verleden, te laten gebeuren door de Koning, na advies van de werkgroep belast met de studie van het Sociaal Statuut der zelfstandigen (Werkgroep "VANDEPUTTE").

Deze problematiek is ook reeds behandeld geweest in de werkgroep "VANDEPUTTE" (12), samen met enkele punten i.v.m. de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de uitbreiding ervan tot de echtgenoot-helper. In zijn advies (13) is de Werkgroep unaniem van oordeel dat onder de voor advies voorgelegde problemen, de zwangerschapsvergoeding als het meest prioritair te verwezenlijken voordeel dient vooropgezet te worden.

Vermits het sociaal minimum voor elk kind hetzelfde is, is de sector van de kinderbijslagen in de Commissie DILLEMANS (14) het voorwerp van een harmoniseringsvoorstel; de kinderbijslagregeling wordt veralgemeend tot alle ingezetenen en het kind wordt rechthebbende. Dit voorstel verdient ten volle onze aandacht.

VOETNOTEN

=====

(1) K.B. 29 mei 1982 tot wijziging van art. 2 van het K.B. van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen, B.S., 17 juni 1982.

(2) Jaarverslag dienstjaar 1982 - R.S.V.Z., 136 et seq.

(3) K.B. nr. 131, 30 december 1982 houdende herverdeling van de kinderbijslag in de kinderbijslagregeling voor werknemers, B.S., 12 januari 1983 - werknemers ; K.B. 30 december 1982 tot wijziging van het K.B. van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen, B.S., 26 januari 1983 - zelfstandigen.

(4) De leeftijden 12 en 16 jaar komen in de plaats van de vroegere 10 en 14 jaar ; K.B. 25 april 1984 tot wijziging van het K.B. van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen, B.S., 12 mei 1984.

(5) Art. 21 par. 2 K.B. 8 april 1976.

(6) B.S., 13 maart 1984. Dit K.B. heeft terugwerkende kracht tot 1 januari 1984.

(7) K.B. nr. 281; 31 maart 1984 houdende bepaalde tijdelijke wijzigingen in de regeling inzake de koppeling van sommige sociale uitkeringen van de maatschappelijke zekerheid en uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk, en tot toekenning van een inhaalpremie aan sommige gerechtigden op sociale uitkeringen, B.S., 7 april 1984.

(8) K.B. 25 april 1984 houdende de niet-toepassing, op sommige uitkeringen van de regeling voor gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen, van het K.B. nr. 281 van 31 maart 1984 houdende bepaalde tijdelijke wijzigingen

in de regeling inzake de koppeling van sommige sociale uitkeringen van de maatschappelijke zekerheid en uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk, en tot toekenning van een inhaalpremie aan sommige gerechtigden op sociale uitkeringen, B.S. 5 mei 1984.

(9) Art. 3 par. 3 Wet 10 februari 1981.

(10) Wetsvoorstel van de Heer G. VERHAEGEN tot wijziging van de artikelen 1 en 2 van de wet van 29 maart 1976 betreffende de gezinsbijslag voor zelfstandigen; een eerste maal ingediend in de Kamer in de zitting 1979-1980, nr.600/1 en opnieuw in 1982-1983, nr.394/1.

(11) Wetsvoorstel tot wijziging van de herstellwet inzake de Middenstand van 10 februari 1981, Parl. St., Kamer, 1983-84, nr. 837/1.

(12) Vergadering van 8 juni 1983, 22 juni 1983, 22 februari 1984 en 14 maart 1984.

(13) Uitgebracht op 14 maart 1984.

(14) Zie ondermeer p. 51 en 88 van het Tussentijds Verslag van de Voorzitter (de Heer DILLEMANS) van de Koninklijke Commissie ter voorbereiding van de codificering, de harmonisering en de vereenvoudiging van de sociale zekerheid in het kader van de algemene hervorming van die wetgeving, ingediend in december 1982.

B. Ziekteverzekering.

- - - - -

1. gezondheidszorgen.

.....

Een verzekering voor gezondheidszorgen werd voor de zelfstandigen ingesteld bij K.B. van 30 juli 1964 in uitvoering van art.22 van de wet van 9 augustus 1963.

De "gerechtigden" en de "personen ten laste" hebben recht op de verstrekkingen waarin de verzekering voor geneeskundige verzorging voorziet. Onder de rechthebbenden moeten ook een aantal bijzondere categorieën gerekend worden, zoals de zelfstandigen die arbeidsongeschikt zijn erkend, de gepensioneerden en de weduwen van zelfstandigen die recht hebben op een overlevingspensioen in het stelsel der zelfstandigen.

Op 30 juni 1983 bedroeg het aantal rechthebbenden 1.556.137 waarvan 194.978 met een gemengde loopbaan en 45.399 minder-validen (1).

Het begrip "persoon ten laste" heeft enkele jaren terug nogal wat wijzigingen ondergaan (2).

De twee belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op de inkomsten die een persoon ten laste mag genieten.

- a. een persoon ten laste mag maximum 172.455 fr. bedrijfsinkomsten genieten (d.i. gelijk aan het bedrag van toegelaten activiteit in 1985) ;
- b. er wordt enkel rekening gehouden met de effectief en daadwerkelijk genoten sociale voordelen.

De start tot de herhaalde wijzigingen vond zijn oorsprong in het K.B. van 16 mei 1981 dat de gelijke behandeling van man en vrouw voorschrijft in de verzekering voor geneeskundige verzorging. De man kan persoon ten laste worden van zijn vrouw onder dezelfde voorwaarden als de vrouw persoon ten laste kan zijn van haar man. Onvermijdelijk kwam het probleem van de gemengde situaties aan bod. Kan een zelfstandige nog persoon ten laste blijven van een werknemer in de algemene regeling en zo ja, onder welke voorwaarden ?

Er zijn 5 categorieën van "personen ten laste" (3) :

1. de echtgenoot of echtgenote van de zelfstandige ;

2. de niet beloonde persoon, ongeacht het geslacht, die zich bezighoudt met het huishouden van de mannelijk of vrouwelijk gerechtigde ;
3. de kinderen waarvoor kinderbijslag uitbetaald wordt ;
4. de kinderen ouder dan 14 jaar, die helper zijn en nog niet onder het sociaal statuut vallen ;
5. de ouders en grootouders van de gerechtigden.

De verstrekkingen waarop die categorieën aanspraak kunnen maken zijn beperkt tot enkele welbepaalde risico's die men gewoonlijk de "grote risico's" pleegt te noemen.

Grote risico's zijn (4) :

1. de behandeling van de sociale ziekten, d.w.z. de geestesziekten, de tuberculose, de kanker, de poliomyelitis, de aangeboren aandoeningen en misvormingen ;
2. de geneeskundige en verloskundige zorgen bij bevalling ;
3. de opname in een ziekenhuis ter observatie en behandeling, het geneeskundig toezicht ;
4. de geneesmiddelen die tijdens een verblijf in een ziekenhuis worden afgeleverd ;
5. de heelkundige ingrepen, met inbegrip van de verstrekkingen voor anesthesie ;
6. de speciale geneeskundige verstrekkingen, röntgendiagnose, radiotherapie en radiumtherapie, verstrekkingen voor inwendige geneeskunde en klinische biologie ;
7. de verstrekkingen voor revalidatie of herscholing ;
8. de verstrekkingen verleend door diensten of inrichtingen die erkend zijn met toepassing van art. 5 van de wet van 27 juni 1975 tot wijziging van de wetgeving op de ziekenhuizen en betreffende sommige andere vormen van verzorging voor zover deze verstrekkingen rechtstreeks in verband staan met voorbedoelde erkenning (5) ;
9. de verstrekkingen verleend door rustoorden en door rust- en verzorgingstehuizen die niet rechtstreeks in verband staan met de erkenning in het kader van de wet van 27 juni 1975 (6).

Voor de wijze waarop die risico's vergoed worden, moge verwezen worden naar de werknemersregeling.

Bepaalde zelfstandigen kunnen echter voor bepaalde verstrekkingen aanspraak maken op verhoogde tegemoetkoming ten belope van 100 %. Dit laatste is het voorkeursregime voor weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen (W.I.G.W.).

De zelfstandige moet aansluiten bij een erkend ziekenfonds, waar hij zijn ziekenbon moet afgeven. Die ziekenbon of bijdragebon wordt afgegeven door het Sociaal Verzekeringsfonds indien hij met zijn bijdragebetaling in orde is. Aan de hand van deze bijdragebon bewijzen de verzekerden hun hoedanigheid van gerechtigde. Voor bepaalde zelfstandigen (zoals o.m. dezen, die hun activiteit wegens ziekte hebben onderbroken en gelijkstelling bekomen hebben,...) wordt dit bijdragebescheid afgeleverd door het R.S.V.Z.

VOETNOTEN

=====

(1) Nota R.I.Z.I.V. A.R., nr. 8417 van 3 februari 1984.

(2) K.B. 23 maart 1982 tot wijziging van het K.B. van 4 november 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 25 maart 1982 en K.B. 17 juni 1982 tot wijziging van het K.B. van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 8 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering en art. 3 van het K.B. van 23 maart 1982 tot wijziging van hetzelfde besluit, B.S., 19 juni 1982.

(3) Art. 17 et seq. K.B. 30 juli 1964.

(4) Art. 1 K.B. 30 juli 1964.

(5) K.B. 13 januari 1983 tot wijziging van het K.B. van 30 juli 1964 houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering tot de zelfstandigen wordt verruimd, B.S., 20 januari 1983.

Reeds bij Wet van 27 juni 1978 tot wijziging van de wetgeving op de ziekenhuizen en betreffende sommige andere vormen van verzorging (B.S., 27 juni 1978) werd het voornemen geuit te starten met erkende rust- en verzorgingstehuizen. Aan dit voornemen werd uitvoering gegeven door twee volmachtsbesluiten, nl. K.B. nr. 58 en K.B. nr. 59, beiden van 22 juli 1982 (B.S., 27 juli 1982), die de noodzakelijke wettelijke basis gelegd hebben voor de programmatie, de erkenning, en de financiering van de rust- en verzorgingstehuizen. In het B.S. van 7 december 1982 verschenen allerhande uitvoeringsbesluiten, waaronder het K.B. van 2 december 1982 dat de voorwaarden omschrijft waaronder de ziekteverzekering tegemoetkomt in de kostprijs van verzorging en bijstand van de handelingen van het dagelijks leven, verleend door erkende rust- en verzorgingstehuizen. Om deze tegemoetkoming van het R.I.Z.I.V. ook open te stellen voor zelfstandigen die in dergelijke verzorgingstehuizen verblijven, werd het voornoemd K.B.

van 13 januari 1983 genomen. Deze tegemoetkoming is forfaitair vastgelegd op 632 fr. per verpleegdag (dit bedrag wordt geïndexeerd) (K.B. 28 december 1982, B.S., 8 januari 1983 voor werknemers en K.B. 25 januari 1983, B.S., 29 januari 1983 voor zelfstandigen).

(6) Ibid.

2. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

.....

Reeds in de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering was sprake van de uitbreiding tot de zelfstandigen (art.45 par. 3). In de wet van 9 juni 1970 werd in art. 26 de belofte opgenomen dat zo spoedig mogelijk een dergelijke verzekering zou tot stand gebracht worden.

In juli 1971 (1) kwam voor de zelfstandigen een uitkeringsverzekering ingeval van arbeidsongeschiktheid tot stand (2).

Het instellen van een arbeidsongeschiktheidsverzekering die, o.m. wat de uitkeringen betreft, heel wat beperkter is dan in de werknemersregeling, bracht moeilijkheden met zich die eigen waren aan de zelfstandige activiteit.

Het evalueren van de arbeidsongeschiktheid, het definiëren van de notie 'arbeidsongeschiktheid' vergde een eigen benadering aangepast aan de zelfstandige activiteit.

Hoe zou men de arbeidsongeschiktheid vaststellen, welke vereisten van stopzetting zou men stellen, tegenover wie zou men de arbeidsongeschiktheid afwegen, zou er een "maatman" zijn of zou de zelfstandige zijn eigen vergelijkingspersoon zijn? Dat waren allemaal vragen die zich stelden omtrent deze uitkeringsverzekering (3).

Een moeilijkheid ter bepaling van het arbeidsongeschiktheids criterium bestond erin dat een zelfstandige, ook al is hij arbeidsongeschikt, nog uit zijn bedrijf, dat verder blijft bestaan, inkomsten kan halen.

In de plaats van de 66 % arbeidsongeschiktheid van art. 56 van de Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling van verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering voor de werknemers, wordt gesteld dat de zelfstandige volledig zijn activiteit moet hebben stopgezet.

Een zelfstandige wordt als arbeidsongeschikt beschouwd indien hij "wegens letsels of functionele stoornissen een einde heeft moeten stellen aan het volbrengen der taken die verband hielden met zijn beroepsbezigheid als zelfstandige en die hij voor de aanvang van de arbeidsongeschiktheid waarnam" (4).

Er moet dus een oorzakelijk verband zijn tussen de letsels of functionele stoornissen en de stopzetting van de zelfstandige activiteit.

Het is echter niet vereist dat het bedrijf ophoudt te bestaan (5).

De rechtspraak heeft het criterium van 'volledige stopzetting van activiteit' met grote zin voor realiteit en soepelheid toegepast (6).

Onlangs heeft het Hof van Cassatie (7) bevestigd dat een "zelfstandige die wegens letsels of functionele stoornissen nog slechts minieme taken in verband met zijn tevoren uitgeoefende zelfstandige beroepsbezigheid vervult, in de zin van art. 19 van voormeld Koninklijk Besluit arbeidsongeschikt is, indien hij geen andere beroepsbezigheid uitoefent."

Het voortzetten van een residuale persoonlijke activiteit mag niet worden gelijkgesteld met het uitoefenen van een beroepsactiviteit, want die residuale activiteit zal niet voldoende zijn om er het bedrijf of de activiteit van de zelfstandige economisch leefbaar mee te maken.

Het gaat in casu om een gepersonaliseerd begrip der arbeidsongeschiktheid. In tegenstelling tot de werknemers wordt de zelfstandige met zichzelf vergeleken, en met zijn eigen activiteit, en niet met vergelijkingspersonen (8).

Het verder uitoefenen via een tussenpersoon is echter niet toegelaten indien men gelijkstelling (o.a. voor pensioen) wenst aan te vragen.

Er zijn geen accurate cijfers voor handen om te bepalen in hoeveel gevallen het bedrijf zelf ophoudt te bestaan. Een probleem doet zich ten andere voor m.b.t. de definiëring ervan.

Allerhande situaties kunnen zich voordoen : zo kan het bedrijf overgelaten worden aan familieleden ; soms moet het bedrijf geliquideerd worden, doch de echtgenote kan starten met een zelfstandige activiteit, ...

Op basis van onvolledige gegevens leert een vergelijking van het invalidenbestand en de zelfstandigen die gelijkstelling wegens ziekte bekomen hebben ons dat op 30 juni 1982 iets minder dan de helft van de invalide zelfstandigen hun bedrijf hadden stopgezet (9).

Naast het feit dat het arbeidsongeschiktheidsbegrip zelf enigszins verschillend is t.o.v. de werknemersregeling, wordt voor de zelfstandigen geen onderscheid gemaakt naar de aard van de arbeidsongeschiktheid. Er is geen onderscheid tussen professioneel risico

en gewone ziekte of ongeval.

In de periode van invaliditeit, die volgt na 1 jaar arbeidsongeschiktheid, moet de zelfstandige bovendien ongeschikt erkend zijn om ongeacht welke beroepsbezigheid uit te oefenen die hem billijkerwijze zou kunnen worden opgelegd met inachtneming inzonderheid van zijn stand, zijn gezondheid en zijn beroepsopleiding (10).

Het Cassatiearrest van 25 oktober 1982 (12) heeft een einde gemaakt aan de controverse in rechtspraak en rechtsleer (13) omtrent de rol die moet toegekend worden aan economische criteria in de evaluatie van de arbeidsongeschiktheid in de zin van art. 20.

Het Hof van Cassatie stelt dat met factoren, vreemd aan de persoonlijke toestand van de gerechtigde, geen rekening mag worden gehouden bij het beoordelen van de arbeidsongeschiktheid. De economische toestand heeft geen invloed op de geschiktheid om arbeid te verrichten en mag derhalve niet in aanmerking worden genomen bij het beoordelen van de arbeidsongeschiktheid.

Buiten dit beginsel is er een vermoeden van arbeidsongeschiktheid indien de gerechtigde in een erkende verplegingsinstelling of in een militair hospitaal is opgenomen.

Op 30 juni 1984 waren er 18.736 invalide zelfstandigen waarvan 14.700 mannen en 4.036 vrouwen (13).

Om de staat van arbeidsongeschiktheid vast te stellen moet binnen de 60 dagen een formulier "verklaring van arbeidsongeschiktheid" naar het ziekenfonds gestuurd worden.

Vooraleer een zelfstandige een arbeidsongeschiktheidsuitkering kan ontvangen, moet er eerst een niet-vergoedbare periode verlopen zijn van 3 maanden. Volgens de heer J. VAN STEENBERGE (14) was de bedoeling van deze carenstijd, naast financiële motieven, een forfaitaire periode vast te leggen waarna de gevolgen van de arbeidsongeschiktheid merkbaar zouden worden in de economische sfeer. Oorspronkelijk en dit tot in 1974 bedroeg deze periode 6 maanden.

Op dit ogenblik is er bij de Senaat een wetsvoorstel van Mevrouw L. GILLET (15) ingediend dat de carenstijd van 3 maand op 1 maand zou willen brengen voor arbeidsongeschiktheden die langer dan 6 maanden duren.

Naast deze niet-vergoedbare carenstijd, is er de wachttijd van 6 maanden die een nieuwe zelfstandige moet doorlopen alvorens rechthebbend te kunnen zijn in de regeling van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Als rechthebbenden (16) worden beschouwd de zelfstandigen die onder toepassing vallen van het Sociaal Statuut, met uitzondering van:

- de zelfstandigen die de pensioenleeftijd bereikt hebben of een vervroegd rustpensioen genieten;
- de zelfstandigen die als bijberoep slechts een verminderde bijdrage betalen;
- de gehuwde vrouwen, weduwen en studenten die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid gelijkgesteld te worden met een bijberoep en dus geen of verminderde bijdragen betalen.

Sommige personen zijn eveneens gerechtigd op arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Het gaat om personen die bij onderbreking van de beroepsactiviteit door gelijkstelling of voortgezette verzekering het nodige hebben gedaan om hun rechten te vrijwaren.

Op 31 december 1983 bedroeg het aantal uitkeringsgerechtigde zelfstandigen 540.392, waarvan 507.356 met één enkele activiteit en 33.036 met een gemengde activiteit (17).

De vergoedingen voor arbeidsongeschiktheid worden louter forfaitair bepaald. Er is geen enkele band met de werkelijk geleden schade (18).

Het bedrag van de uitkeringen verschilt naargelang de zelfstandige personen ten laste heeft of niet. De uitkering wordt dus gedifferentieerd naar de familiale toestand. Op dit ogenblik zijn de bedragen van de dagelijkse uitkeringen als volgt (op 1 juni 1985):

zonder p.t.l. met p.t.l.

- primaire arbeidsongeschiktheid :	454 fr.	558 fr.
- invaliditeit :	488 fr.	610 fr.

De uitkeringen worden in bepaalde gevallen (zoals: onttrekking aan de

opgelegde controleverplichtingen, schade die reeds gedekt is,...) geweigerd of verminderd (19).

De vordering tot betaling van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen verjaart, net zoals deze voor geneeskundige verstrekkingen, na twee jaar te rekenen vanaf het einde van de maand waarop de uitkeringen betrekking hadden.

In het reeds aangehaalde wetsvoorstel van Mevrouw GILLET wordt er gepleit voor een toekenning van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen aan de echtgenote - helper.

Deze problematiek werd samen met enkele verwante problemen, zoals o.m. de uitbreiding van de sociale bescherming tot de helpers beneden de 20 jaar, de uitkering voor begrafenis-kosten, de verkorting van de wachttijd inzake uitkeringen, de opheffing van de carenstijd in geval van hospitalisatie en de moederschapsbescherming, voor advies voorgelegd aan de Werkgroep "VANDEPUTTE" (20).

De Werkgroep is van mening dat de uitbreiding tot de helpers beneden de 20 jaar en de begrafenisuitkering niet verplichtend in het sociaal statuut moet opgenomen worden maar kan gerealiseerd worden via vrijwillige verzekering.

Buiten deze onderwerpen is er nog de vraag naar het optrekken van de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen tot op het bedrag van het gewaarborgd inkomen en de differentiatie van de uitkeringen al naargelang de zaak verder gezet wordt (eventueel door een vervanger) of niet.

VOETNOTEN

=====

(1) K.B. 20 juli 1971 houdende de instelling van een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid ten voordele van de zelfstandigen, B.S., 7 augustus 1971.

(2) Over deze arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen is heel wat gepubliceerd geworden.

Vóór het K.B. 20 juli 1971 :

VIAENE, J., "Hoe het inkomen van de zelfstandige beschermen tegen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid", B.T.S.Z., 1970, 1383 et seq., Middenstandsgids, 1970, nr. 1, p. 3 et seq. ; VERHAEGEN, G., "De economische en sociale situatie van de zelfstandige arbeider en de invoering van een invaliditeitsverzekering", B.T.S.Z., 1970, 1393 et seq., Middenstandsgids, 1970, nr. 1, p. 16 et seq. ; BERKVENS, L., "Werkgroep belast met de studie van het sociaal statuut der zelfstandigen, Verslag van de commissie ziekte- en invaliditeitsverzekering", B.T.S.Z., 1970, 1405 et seq., Middenstandsgids, 1970, nr. 1, p. 33 et seq. ; VIAENE, J., VERHAEGEN, G. en BERKVENS, J., Een invaliditeitsverzekering voor zelfstandigen, Antwerpen, brochure reeks middenstandsinstituut voor kultuurspreiding, juli 1970.

Na het K.B. 20 juli 1971:

COBBAUT, J., "De arbeidsongeschiktheidsverzekering van de zelfstandigen", Leiding, 1971, 261-269 ; VANDENDRIESSCHE, R., "Beschouwingen omtrent de definitie van de arbeidsongeschiktheid van de zelfstandigen", Leiding, 1971, 270-277 ; MASSCHELEIN, R., PHILIPS, E. en DONDEYNE, F., De arbeidsongeschiktheid bij de zelfstandigen, K.U.L., Monografie van de School voor Maatschappelijke Gezondheidszorg, nr. 5, 1972, 186 p. ; GOSSERIES, P., "Le régime d'assurance-indemnités pour travailleurs indépendants", J.T.T., 1972, 177-181 ; LEBEER, L., "Het begrip arbeidsongeschiktheid in de uitkeringsverzekering voor de zelfstandigen", Informatieblad R.I.Z.I.V., 3/1972, 179-187 ; BIESEMANS, R., "Considération critique sur l'assurance indemnités des travailleurs indépendants", Orientation Mutualité, 1972, 153 et seq. ; Overzicht van de Belgische ziekte- en invaliditeitsverzekering, Brussel, R.I.Z.I.V., 1973, 42-48 ;

LEBEER, L. en VANDENDRIESSCHE, R., "Ervaringen met de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen in België", Arts en Sociale verzekering, 1974, 41-48 ; GOSSERIES, P., "Approche de la notion d'état d'incapacité de travail en assurance maladie-invalidité", J.T.T., 1974, 180 ; DE LEYE, O. en GOSSERIES, P., "Les prestations de l'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité, aperçu de la jurisprudence du tribunal du travail de Bruxelles (9e Ch.) au cours de l'année judiciaire 1972-73", J.T.T., 1974, 1 et seq. ; DELHUVENNE, M., "Peiling naar nieuwe evaluatienormen in de invaliditeitsverzekering", Ondernemen, 1974, 257-260 ; VAN LANGENDONCK, J., "De rechtspraak van de arbeidsgerechten over sociale zekerheid (1972-73)", B.T.S.Z., 1975, 228 et seq. ; VAN LANGENDONCK, J., "Overzicht van rechtspraak zelfstandigen (1974-76)", J.T.T., 1977, (245), 250 ; RUSSE, J., "La notion d'incapacité", Bulletin d'information I.N.A.M.I., 1977, 35-62 ; RASQUIN, J.P., "La notion d'incapacité de travail dans le statut social des travailleurs indépendants, approche jurisprudentielle", J.T.T., 1978, 153-161 en 169-173 ; PATURIEAUX, CH., "Over de verschillende beoordelingscriteria voor het wettelijk begrip arbeidsongeschiktheid van zelfstandigen", Informatieblad R.I.Z.I.V., 1978, 5-11 ; DE BRUYCKERE, A., "Rechtspraak betreffende het verlenen van uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen (1 oktober 1974-4 januari 1979)", Informatieblad R.I.Z.I.V., 1980, 5-15.

(3) VAN STEENBERGE, J., Evaluatie van de arbeidsongeschiktheid in het recht, deel 1 in Schade aan de Mens, VAN STEENBERGE, J., VIAENE, J, en LAHAYE, D., Antwerpen, Maarten Kluwers Internationale Uitgeversonderneming, 1975, 441 - 447.

(4) Art. 19 K.B. 20 juli 1971.

(5) Zie het Verslag aan de Koning bij K.B. 20 juli 1971, B.S., 7 augustus 1971, 9313.

(6) Zie ondermeer: SIMOENS, D., "Wanneer is een zelfstandige arbeidsongeschikt?", R.W., 1981-82, 2775 - 2802; VAN LANGENDONCK, J., "Overzicht van Rechtspraak Zelfstandigen (1974-76)", J.T.T., 1977, 245- 250 ; DE BRUYCKERE, A., o.c..

(7) Cass. 21 januari 1985.

(8) VAN STEENBERGE, J., o.c., 442.

(9) Nota R.I.Z.I.V., B.Z. 85/4 van 6 februari 1985. De vergelijking kon slechts doorgevoerd worden op ongeveer 70,6 % van het totale effectief van de invalide zelfstandigen.

(10) Art. 20 K.B. 20 juli 1971.

(11) Cass., 25 oktober 1982, R.W., 1983-84, 1403-1404.

(12) Zie ondermeer : SIMOENS, D., o.c..

(13) Nota R.I.Z.I.V., B.Z. 85/4 van 8 februari 1985.

(14) VAN STEENBERGE, J., o.c., 446.

(15) Voorstel van wet tot wijziging van de verzekering tegen arbeidsongeschiktheid ten voordele van de zelfstandigen, ten einde de uitkeringsverzekering uit te breiden tot de echtgenoot- helper en de wachttd inzake uitkeringen in te korten, Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 455/1.

(16) Art. 3 K.B. 20 juli 1971.

(17) Nota R.I.Z.I.V., B.Z. 83/21 van 20 juni 1983.

(18) Voor VAN STEENBERGE, J., o.c., 447, vertoont dit stelsel embryonair alle kenmerken om in een zuiver formalisme uit te monden, o.a. omdat het forfaitaire karakter van de vergoeding op zijn beurt kan bijdragen tot een afglijden naar forfaitaire evaluatie.

(19) Art. 26-33 K.B. 20 juli 1971.

(20) Notulen van 8 en 22 juni 1982, 22 februari, 14 maart en 4 april 1983.

C. Pensioenen.

- - - - -

In de pensioenregeling der zelfstandigen waren er tot voor kort twee opvallende zaken die gans het pensioen typeerden en bepaalden. Enerzijds voorzag de regeling in een forfaitair pensioen; een identiek pensioenbedrag voor iedereen (met een zelfde pensioenloopbaan) ongeacht de bijdragen die ooit betaald zijn (1), en zodoende zonder rekening te houden met de bedrijfsinkomsten. Anderzijds was er een sterke cumulregeling (2).

Sinds 1984 zijn beide zaken fundamenteel gewijzigd.

De belangrijke Wet "Mainil" van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen (3) heeft het zelfstandigenpensioen ingrijpend gewijzigd.

Naar de toekomst toe wordt het zelfstandigenpensioen in zekere mate gekoppeld aan het bedrijfsinkomen. Het proportioneel pensioen is in 1985 voor het eerst in voege getreden.

Alle gepensioneerden vanaf 1985 ontvangen een pensioen dat uit twee delen is samengesteld: een forfaitair gedeelte en een proportioneel gedeelte. Gepensioneerden in 1985 bijvoorbeeld zullen recht hebben op een proportioneel pensioen voor $1/45$ of $1/40$ van hun loopbaan; $44/45$ of $39/40$ blijven op forfaitaire basis berekend.

Deze binding van het pensioen aan het beroepsinkomen is de belangrijkste vernieuwing voor de zelfstandigen.

Deze binding is niet meer dan rechtvaardig in de mate waarin zij, zonder te raken aan de normale solidariteit die men in alle stelsels van sociale zekerheid moet terugvinden, in het bedrag van het pensioen de weergave brengt van eenieders inspanning.

In eenzelfde gedachtengang zal de binding, met het oog op de harmonisering, op dezelfde wijze geschieden als in de regeling voor werknemers: 1 fr. gestort in de regeling voor zelfstandigen moet, rekening houdend met de bijdragevoeten, hetzelfde pensioen opleveren als in de regeling voor werknemers.

De krachtlijnen van deze binding zijn als volgt:

- het huidig forfait wordt gewaarborgd als minimumpensioen (voor dezen die 2/3 van een volledige loopbaan kunnen bewijzen) ;
- het proportioneel pensioen wordt geplafoneerd op 75 % van het (verhoogd) tussenplafond ;
- het nieuwe stelsel zal geleidelijk in werking treden ;
- de inschakeling van nieuwe financiële middelen is noodzakelijk ;
- de afschaffing van de onvoorwaardelijke pensioenen en het niet meer indexerende van de reeds verworven onvoorwaardelijke pensioenen wordt voorzien.

Het tweede typerende van het zelfstandigenpensioen, met name de strenge cumulregeling, heeft eveneens een fundamentele wijziging ondergaan.

Door het invoeren van de eenheid van loopbaan (4) bekomt men onrechtstreeks dat het absolute cumulplafond vervangen wordt door de regel van de eenheid van loopbaan.

De pensioenuitkeringen op vandaag worden zoals vroeger niet meer onderscheiden in onvoorwaardelijke uitkeringen en voorwaardelijke uitkeringen.

Vanaf 1984 vestigen de gestorte sociale bijdragen geen rechten meer op een onvoorwaardelijk pensioen (5). Het kapitalisatiegedeelte in het pensioen van de zelfstandige is nu volledig verdwenen.

Bovendien worden vanaf 1 januari 1984 de onvoorwaardelijke pensioenen niet verder meer geïndexeerd (6). Deze regel geldt zowel voor de lopende pensioenen als voor de onvoorwaardelijke pensioenen die later zullen worden berekend en uitbetaald.

Onvoorwaardelijke pensioenen kunnen echter nog steeds berekend en uitbetaald worden ten belope van de bijdragen betaald vóór 1984.

De onvoorwaardelijke pensioenen, die sinds 1976 de vroegere ouderdoms- en overlevingsrenten vervangen, worden uitgekeerd door het Sociaal Verzekeringsfonds indien aan de zelfstandige om één of andere reden (zoals o.m. overschrijding van toegelaten activiteit) geen (voorwaardelijk) pensioen kan uitbetaald worden. Het onvoorwaardelijk

pensioen wordt voor de jaren vóór 1984 toegekend wanneer het groter is dan de voorwaardelijke uitkering waarop betrokkene recht heeft, of wanneer de voorwaardelijke uitkering niet kan worden toegekend of uitbetaald. Het onvoorwaardelijk pensioen wordt door de R.R.O.P. uitbetaald, hetzij indien het in de plaats komt van een voorwaardelijk pensioen, hetzij nog een beslissing inzake het rust- of overlevingspensioen moet genomen worden, of hetzij wanneer de gerechtigde het laatst bij de Nationale Hulpkas was aangesloten.

Indien de zelfstandige een pensioen ontvangt, uitbetaald door de R.R.O.P., dan wordt het onvoorwaardelijk pensioen niet uitbetaald.

Waaruit bestaat dit onvoorwaardelijk pensioen?

Het omvat twee delen:

1. de ouderdoms- of overlevingsrenten gevestigd vóór 1 januari 1976 ;
2. de theoretische ouderdoms- of overlevingsrenten vanaf 1 januari 1976 tot 31 december 1983.

Tot 31 december 1980 werd hiertoe $\frac{3}{4}$ of $\frac{3}{5}$ naargelang het een man of vrouw betreft, van de pensioenbijdrage (beperkt tot het gedeelte dat rentevestigend was, m.a.w. beperkt tot het tussenplafond) in aanmerking genomen.

Vanaf 1 januari 1981 wordt 5,25 % of 4,20% (man of vrouw) van het te indexerende bedrijfsinkomen tot 455.000 Bfr. (niet-geïndexeerd) in aanmerking genomen.

Om deze renten te berekenen wordt op het gedeelte van de pensioenbijdrage dat in aanmerking komt om het onvoorwaardelijk pensioen te berekenen een verhogingscoëfficiënt toegepast die in functie staat tot de leeftijd.

Deze renten (gevormde en theoretische) worden na indexering samengeteld.

Het eigenlijk pensioen, gesteund op de repartitietechniek en op de solidariteit, is uitbetaalbaar en wordt toegekend op basis van het aantal jaren zelfstandige activiteit en, voor een gedeelte met betrekking tot de jaren vóór 1957, op basis van een onderzoek naar de bestaansmiddelen.

Zowel rustpensioenen als overlevingspensioenen zijn in deze pensioenwetgeving opgenomen. Deze laatsten kunnen sinds 1 januari

1984 toegekend worden aan de overlevende echtgenoot en niet meer alleen aan de weduwen (7).

Een gezinspensioen staat naast een alleenstaand pensioen. Een gezinspensioen wordt toegekend aan een gehuwd zelfstandige (8), wiens echtgenoot iedere beroepsactiviteit, andere dan de toegelaten activiteit, gestaakt heeft en zelf geen rust- of overlevingspensioen geniet.

Een overlevingspensioen wordt slechts aan de langstlevende uitbetaald indien hij minstens 1 jaar gehuwd is met een zelfstandige op het ogenblik van zijn overlijden en op voorwaarde dat hij zelf minstens 45 jaar oud is, tenzij hij 66 % arbeidsongeschikt is of een kind ten laste heeft. Sinds 1 januari 1984 zal een overlevingspensioen nu ook verder toegekend worden aan de langstlevende echtgenoot die de leeftijd van 45 jaar niet bereikt heeft en niet meer voldoet aan de toekenningsvoorwaarden, nl. ofwel een kind ten laste hebben ofwel voor te minste 66 % bestendig arbeidsongeschikt zijn (9).

Indien het overlevingspensioen niet kan uitbetaald worden omdat niet voldaan is aan één van bovenstaande voorwaarden of omdat de langstlevende zijn activiteit niet beperkt tot de toegelaten activiteit, dan werd in het verleden een aanpassingsvergoeding toegekend.

Deze aanpassingsvergoeding is sinds april 1982 (10) vervangen door een tijdelijk overlevingspensioen gedurende 1 jaar uitbetaalbaar. De wijziging van aanpassingsvergoeding naar tijdelijk uitbetaalbaar overlevingspensioen brengt mee dat de cumulregels gelden, dat de toegelaten activiteitsbepalingen gelden en dat er thans, in tegenstelling tot de vroegere vrijstelling, belastbaarheid is zoals voor een gewoon pensioen.

Er bestaan speciale bepalingen voor het pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot en van de van tafel en bed gescheiden of feitelijk gescheiden echtgenoot (11).

Aangezien de pensioenrechten toegekend worden op basis van het aantal jaren zelfstandige activiteit, moet allereerst de loopbaanperiode berekend worden.

In deze loopbaanperiode moeten de periodes van werkelijke activiteit met de gelijkgestelde periodes samengeteld worden.

Gelijkgestelde periodes zijn periodes van ziekte of invaliditeit, periodes

van oproeping of wederoproeping onder de wapens, periodes van voorlopige hechtenis, studie- en leerperiodes en periodes van voortgezette verzekering.

Sommige van deze periodes (o.m. studie- en leerperiodes) kunnen slechts gelijkgesteld worden met een periode van werkelijke beroepsbezigheid indien er een betaling verricht wordt.

De loopbaan moet op volgende manier bewezen worden:

- * jaren vóór 1957: via geschriften of documenten in die periode opgesteld, aangevuld met getuigenbewijs;

- * jaren na 1957: door bewijs van betaling van de verschuldigde bijdragen of Commissie van Vrijstelling van Bijdragen (vóór 1981).

Eenmaal de verjaring ingeroepen is, kan achteraf geen regularisatie meer gebeuren. En sinds de Wet van 15 juni 1983 is geen betaling meer mogelijk voor bijdragen waarvoor de verjaring had kunnen ingeroepen worden.

Een loopbaan is volledig indien de zelfstandige bezigheid bewezen is voor al de jaren van de loopbaanperiode. Is dit niet het geval dan hebben we een evenredige loopbaan.

Een loopbaan is ook volledig als de ontbrekende jaren niet meer bedragen dan 1/10 van de jaren van de loopbaanperiode (de jaren vóór 1957 tellen dubbel). Dit zijn de "toegevoegde jaren".

Sedert 1 juli 1972 kan een gedeelte van het voorwaardelijk pensioen worden toegekend zonder onderzoek naar de bestaansmiddelen. Dit gedeelte is gelijk aan 1/45 of 1/40 per jaar na 1956 vermenigvuldigd met een herwaarderingscoëfficiënt.

Wie pensioen ontvangt ten vroegste vanaf 1 januari 1975 en in zijn (volledige) loopbaan minstens 18 jaar telt na 1956 bekommt als dus, zo het om een man gaat, $18/45 \times 2,5 = 45/45$ en, zo het om een vrouw gaat, $18/40 \times 2,2 = 40/40$, zodat in beide gevallen een volledig pensioen zonder onderzoek naar de bestaansmiddelen wordt bekomen. Dit wordt "bonificatie der stortingsjaren" genoemd.

Onderzoek der bestaansmiddelen.

Wat komt in aanmerking en wat is vrijgesteld? Voor een antwoord op deze vragen verwijzen we naar de artikelen 20 - 28 van K.B. nr. 72 van 10 november 1967 en de art. 63 - 91 bis van het K.B. van 22 december 1967.

Er dient wel opgemerkt te worden dat dit onderzoek minder streng verloopt dan bij het onderzoek van de bestaansmiddelen in de sector van de gewaarborgde inkomens.

Bij de berekening van het pensioen zal de loopbaan in twee gedeeld worden.

Voor de loopbaan gelegen vóór 1 januari 1984 zal de pensioenberekening forfaitair gebeuren en voor het gedeelte van de loopbaan vanaf 1 januari 1984 zal er een proportionele berekening geschieden.

Het pensioen voor de loopbaanjaren vóór 1984 wordt forfaitair berekend.

De berekening van het proportioneel pensioengedeelte geschied op de netto-bedrijfsinkomsten waarop de sociale bijdragen betaald werden, evenwel beperkt tot het bedrag van het tussenplafond.

Het specifieke bij deze berekening is evenwel dat in de formule een coëfficiënt ingelast wordt die de "verhouding weergeeft tussen het percentage van de bijdrage bestemd voor het pensioenstelsel der zelfstandigen en het totaal der percentages van de persoonlijke bijdrage en van de patronale bijdrage verschuldigd op de bezoldiging van de werknemers en bestemd voor hun pensioenstelsel" (12). Deze breuk zal elk jaar door de Koning bepaald worden (13). Deze breuk is de vertaling van het principe dat 1 fr. betaling in het stelsel van de zelfstandigen, rekening houdend met de bijdragevoeten, evenveel pensioen moet opbrengen als 1 fr. in het werknemersstelsel.

Per kalenderjaar is voor beide periodes het pensioen gelijk aan 75 % (voor gezinnen) of 60 % (voor alleenstaanden) van het forfaitair of werkelijk inkomen, vermenigvuldigt met $\frac{1}{45}$ of $\frac{1}{40}$ naargelang het een man of vrouw betreft.

Voor de proportionele berekening wordt bovendien nog rekening gehouden met de vermelde breuk.

Met de geleidelijke invoering van een proportioneel pensioen is in de Wet "Mainil" een minimumpensioen opgenomen (14).

Dit minimumpensioen zal door de Koning bepaald worden, doch het moag niet lager zijn dan het volledig forfaitair pensioenbedrag. Bovendien zal men slechts recht hebben op dit minimumpensioen indien voldaan wordt aan de door de Koning bepaalde voorwaarden met betrekking tot de loopbaan. Het

K.B. van 20 september 1984 (15) heeft als voorwaarde een 2/3 loopbaan als zelfstandige gesteld.

Vervroegd pensioen.

De mogelijkheid bestaat vervroegd pensioen te bekomen. Om een vervroegd pensioen te kunnen bekomen moet men 10 loopbaanjaren bewijzen waaronder in elk geval het jaar voorafgaand aan het vervroegd pensioen. Met de Wet "Mainil" (16) wordt vanaf 60 jaar een vervroeging nu ook mogelijk als de zelfstandige minstens 5 jaar zelfstandige loopbaan bewijst, zonder dat het jaar voorafgaand aan het pensioen er noodzakelijkerwijs moet inbegrepen zijn.

In principe wordt het pensioenbedrag in dergelijk geval verminderd met 5 % per jaar vervroeging. Er grijpt echter geen (of geen volledige) vermindering plaats indien de betrokkene het statuut van nationale erkentelijkheid kan aantonen of indien de zelfstandige als werknemer het brugrustpensioen (17) heeft aangevraagd.

Toegelaten activiteit.

Het rust- en overlevingspensioen der zelfstandige mag slechts uitgekeerd worden op voorwaarde dat betrokkene geen hogere bedrijfsinkomsten zal hebben dan deze die bij reglementering (18) toegelaten zijn. Bij overschrijding van dit bedrag wordt het pensioen ofwel geschorst ofwel verminderd.

Er bestaan twee grenzen. (1 juni 1985)

	Bruto-inkomsten als werknemer		Netto-inkomsten uit zelfstandige activiteit
	per jaar	per maand	per jaar
1ste grens-zonder kind ten laste	215.569	17.632	172.455
-met kind ten laste	323.354	26.448	258.683
2de grens-zonder kind ten laste	431.138	35.264	344.910
-met kind ten laste	646.707	52.896	517.365
(=dubbele grens)			

Indien het jaarinkomen de eerste grens overtreft - zonder het dubbele ervan te overschrijden - wordt het pensioen voor geheel het jaar verminderd met $\frac{1}{3}$, met uitzondering van de maanden waarin de maandgrens niet overschreden is.

Indien het jaarinkomen de tweede grens overschrijdt, vervalt het pensioenrecht voor geheel het kalenderjaar, met uitzondering van de maanden waarin, ofwel de eerste maandgrens (pensioen blijft volledig betaalbaar), ofwel de tweede dubbele maandgrens niet overschreden is (pensioen slechts betaalbaar aan $\frac{2}{3}$).

Voor een dergelijke toegelaten activiteit moet er steeds een aangifte gebeuren. Personen met een politiek of openbaar mandaat hoeven geen aangifte te doen en genieten van een uitzonderingsregel, die evenwel beperkt is in de tijd (19).

Omdat de Wet "Mainil" door de geleidelijke invoering van de proportionaliteit voornamelijk voor de toekomstige gepensioneerden interessant was, heeft men in art. 152 een bijzondere bijslag voorzien voor elke gepensioneerde die een pensioen uitbetaald krijgt in de maand mei. Deze bijzondere bijslag werd bepaald op 1.200 fr. voor een alleenstaande en op 1.500 fr. voor een gezin, met een maximum van 10 % van het pensioen van de maand mei. Voor mei 1985 heeft de Koning deze bedragen verdubbeld tot 2.400 fr. en 3.000 fr. met een maximum van 20 % van het pensioen van de maand mei (20).

Met het toekennen van deze bijzondere bijslag wil men de kloof tussen het zelfstandigenpensioen en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden verminderen.

Cumulatieregeling.

Terwijl voorheen het samengaan van verschillende pensioenuitkeringen (21) slechts kon ten belope van een bepaald bedrag (22) wordt deze materie nu beheerst door het principe van eenheid van loopbaan. Het vroegere art. 115 van het K.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen werd door art. 54 van het K.B. van 20 september 1984 tot wijziging van het bovenvermeld K.B. opgeheven.

Dit art. 115 was evenwel reeds zonder voorwerp geworden vermits het K.B. van 13 december 1983 (23) in de plaats van deze rigiede cumulregeling een meer rechtvaardige regel invoerde. De cumulatie zou voortaan geschieden op het vlak van de loopbaan. De pensioenrechten zullen toegekend worden in verhouding tot de loopbaan met echter maximaal een volledige loopbaan. De globale loopbaan zal dus als het ware tot de eenheid worden herleid. Het stelsel voor zelfstandigen zal tussenkomen in de mate waarin de breuken die het pensioen aanduiden dat in andere stelsels is verworven geen toekenning van een pensioen voor een volledige loopbaan weergeven.

Vermits het principe van eenheid van loopbaan bij de werknemers reeds was ingevoerd bij K.B. nr. 205 van 29 augustus 1983 (24) vormde het K.B. van 13 december 1983 het sluitstuk in deze materie.

Enkele cijfers (25):

In de periode 1970-1980 heeft er zich nog meer dan bij de werknemers een werkelijke explosie voorgedaan van het aantal gepensioneerden, namelijk 428.000 eind 1980 tegenover 270.000 eind 1970, dit is een verhoging van bijna 60 %. Dit kwam omdat meer en meer een gezinspensioen moest onderdoen voor twee alleenstaande pensioenen. Dit is een gevolg van het feit dat beide echtgenoten werken en aldus een eigen loopbaan opbouwen. Deze verhoging is ook te wijten aan de zeer gevoelige afbouw van het onderzoek naar de bestaansmiddelen.

De evolutie van het aantal hoofdonderworpenen en van de gepensioneerden gaat aldus van de verhouding 2,1 actieven voor 1 gepensioneerde eind 1970 over naar de verhouding 1,2 actieven voor 1 gepensioneerde eind 1980.

Belangrijk is het groter aantal zelfstandigen dat kiest voor een vervroegd pensioen met de mogelijkheid hun beroepsbezigheid binnen de toegelaten grenzen verder te zetten: 16.000 in 1980 tegen 5.000 in 1970.

In 1981 is het aantal gepensioneerden voor de eerste maal sedert de invoering van de regeling afgenomen, namelijk met 0,5 % (26). Deze achteruitgang kan worden verklaard door het feit dat de tijdens de eerste wereldoorlog geboren mannen de pensioenleeftijd bereiken. Deze trend zal zich een aantal jaren doorzetten en uiteindelijk evolueren naar een zekere stabilisatie.

VOETNOTEN

=====

(1) Een maximum jaarbijdrage voor pensioen van ongeveer 112.748 Bfr. en een minimum jaarbijdrage van ongeveer 22.684 Bfr. gaven beiden recht op eenzelfde pensioenbedrag van 182.843 Bfr.(gezin) of 146.275 Bfr. (alleenst.) (1 januari 1984).

(2) Art. 115 K.B. 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 10 januari 1968.

(3) B.S., 22 mei 1984 ; zie de artikelen 118-154.

(4) Deze maatregel was oorspronkelijk opgenomen in het ontwerp MAINIL maar werd er uitgelicht om reeds vroeger in voege te treden.

K.B. nr. 205, 29 augustus 1983 tot wijziging van de wetgeving betreffende de pensioenen van de sociale sector, B.S., 6 september 1983 ; K.B. 13 december 1983 tot wijziging van het K.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 20 december 1983.

(5) Art. 149 Wet 15 mei 1984.

(6) Volgens art. 149 Wet 15 mei 1984 zou de Koning bepalen tot op welk peil van het indexcijfer der consumptieprijzen het onvoorwaardelijk pensioen verder zal worden aangepast aan de schommelingen van het indexcijfer.

Bij K.B. van 20 september 1984 (B.S., 6 oktober 1984) werd dit bepaald op index 248,53.

(7) Dit is ingevoerd door art. 122 van de reeds aangehaalde Wet "Mainil" van 15 mei 1984.

Dit recht op overlevingspensioen wordt slechts ingevoerd voor de weduwnaar wiens echtgenote-zelfstandige overleden is na 31 december 1983. Zie art. 122 Wet "Mainil" en art. 2 K.B. van 1 juni 1984 tot aanpassing van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen

der zelfstandigen in overeenstemming met de uitbreiding van het recht op overlevingspensioen ten gunste van bepaalde weduwnaars, B.S., 14 juni 1984. Het begrip "overlevingspensioen voor de overlevende echtgenoot" was in ons sociaal recht (voor de werknemers) reeds ingevoerd door art. 12 par. 1 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, ingevolge de Europese Richtlijn van 19 december 1978. Er was echter nog geen uitvoering aan gegeven.

(8) Sinds de Wet "Mainil" (art. 122) kunnen ook gezinspensioenen uitgekeerd worden aan gehuwde vrouwen.

(9) Krachtens art. 139 van de Wet "Mainil" van 15 mei 1984 kreeg de Koning de bevoegdheid alle nodige maatregelen te nemen om ter harmonisering met de openbare sector een versoepeling in te voeren van de toekenningsvoorwaarden van een overlevingspensioen. In het Belgisch Staatsblad van 19 april 1985 verscheen dit K.B. van 15 april 1985 tot wijziging van het K.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen.

(10) K.B. nr. 34, 30 maart 1982 houdende wijziging van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 1 april 1982.

(11) Sinds art. 30 van de Wet "Mainil" van 15 mei 1984 en het K.B. van 20 september 1984 tot wijziging van het K.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen is dit niet alleen meer voor de echtgescheiden vrouw.

(12) Art. 127 par. 2, 3 Wet "Mainil" 15 mei 1984.

(13) Art. 127 par. 2, 3 Wet "Mainil" 15 mei 1984. Voor 1984 werd deze breuk vastgesteld op 8,2788/16,36 ; K.B. 20 juni 1984 tot vaststelling voor het jaar 1984 van de breuk beoogd in art. 127 par. 2, 3 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, B.S., 14 juli 1984.

(14) Art. 131 Wet "Mainil" 15 mei 1984.

(15) Art. 27 K.B. 20 september 1984 tot wijziging van het k.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 6 oktober 1984.

(16) Art. 135 Wet "Mainil" 15 mei 1984.

(17) K.B. nr. 95, 28 september 1982 betreffende het brugrustpensioen voor werknemers, B.S., 29 september 1982 ; K.B. 21 januari 1983 tot wijziging van het K.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 8 februari 1983.

(18) K.B. 18 mei 1981 tot wijziging van de art. 9 en 30 bis van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen, B.S., 3 juni 1981.

(19) Art. 2 K.B. 18 mei 1981 tot wijziging van de art. 9 en 30 bis van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen, B.S., 3 juni 1981.

(20) K.B. 15 april 1985 tot wijziging van art. 152 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, B.S., 19 april 1985.

(21) Art. 115 K.B. 22 december 1967.

Het betreft de cumul met "een of meer uitkeringen krachtens een Belgische of buitenlandse pensioenregeling". Afhankelijk van de interpretatie van "pensioenregeling" betreft dit zowel overheidspensioenen als zekere private pensioenen waarin de openbare overheid tussenkomt hetzij in de organisatie, hetzij in de financiering. Zie: Cass., 31 oktober 1977, R.W., 1977-78, 2734 ; en de behandeling van deze problematiek bij de Voorzorgskas voor Geneesheren.

(22) Aangezien dit grensbedrag niet erg groot was, was de cumul van een zelfstandigenpensioen met een openbaar pensioen in veel gevallen

onbestaande.

(23) K.B. 13 december 1983 tot wijziging van het K.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 20 december 1983

(24) B.S., 6 september 1983.

(25) De problematiek van de pensioenen, Kabinet van de Minister van Pensioenen, augustus 1981, 101-102.

(26) R.S.V.Z., Jaarverslag - Dienstjaar 1981, 122.

Samenvatting : het sociaal statuut der zelfstandigen.

Het onderzoek van het Sociaal Statuut der zelfstandigen vangt aan met een historisch overzicht.

Met uitzondering van de niet geslaagde pensioenverzekeringswet van 1930, die reeds afgeschaft werd in 1937, is de kinderbijslagreglementering van 1937 de eerste Sociale Zekerheidswet voor de zelfstandigen.

Over de ontwikkeling van de pensioenreglementering via de wetten van 1954, 1956 en 1960, en de openstelling van de ziekteverzekering, sector gezondheidszorgen voor zelfstandigen in 1964, is men in 1967 tot de oprichting van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen overgegaan.

In 1971 werd een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen ingesteld. Verder wordt gewezen op de wijziging in 1976 van de kinderbijslagwetgeving en op de invoering van een aanvullend pensioen voor zelfstandigen in 1981.

Tenslotte komt de grote pensioenhervorming doorgevoerd bij de Wet 'Mainil' van 1984 aan bod.

We kunnen dus stellen dat de sociale zekerheidsbescherming voor de zelfstandigen eerder laat tot ontwikkeling is gekomen.

Het Sociaal Statuut hebben we ter bespreking in twee afdelingen gesplitst. Een eerste afdeling bestrijkt het toepassingsgebied, de administratieve organisatie en de financiering. De volgende afdeling behandelt de uitkeringen m.a.w. de gezinsuitkeringen, de ziekteverzekering met de gezondheidszorgen en de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en tenslotte de pensioenen.

In de rubriek toepassingsgebied wordt nagegaan op wie het Sociaal Statuut toepasselijk is en wat het onderscheid is tussen een zelfstandige en een helper.

Bij de omschrijving van het begrip zelfstandige wordt vertrokken van een negatieve afbakening. "Zelfstandige is ieder natuurlijk persoon die in België een beroepsactiviteit uitoefent, uit hoofde waarvan hij niet door een arbeidsovereenkomst of statuut is verbonden". Ter aanvulling werd een weerlegbaar vermoeden van onderwerping ingesteld dat steunt op een fiscaal criterium.

Bij de administratieve organisatie van het Sociaal Statuut valt de deelname

op van private instellingen, nl. de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen. Deze Sociale Verzekeringsfondsen zijn private instellingen belast met het beheer van een openbare dienst. Deze instellingen zijn belast met de inning van de sociale bijdragen, het bijhouden van de loopbaangegevens ter bepaling van het pensioen, het vaststellen en betalen van het onvoorwaardelijk pensioen, het beslissen over het toekennen van de gezinsbijslagen en het uitbetalen ervan, alsook de sociale begeleiding van hun leden.

Naast de Sociale Verzekeringsfondsen zijn bij de uitvoering drie openbare instellingen betrokken, nl. het R.S.V.Z., het R.I.Z.I.V. en het R.R.O.P..

De financiering geschiedt door bijdragen en subsidies.

De bijdragen, die berekend worden als een percentage op de netto-bedrijfsinkomsten van drie jaar terug, verschillen naargelang de categorie zelfstandigen. Er zijn drie grote categorieën, nl. de hoofdberoepen, de bijberoepen en de zelfstandigen na pensioenleeftijd. Voor bepaalde kwartalen is geen bijdrage verschuldigd. Dit is o.a. het geval voor periode van inactiviteit door ziekte en arbeidsongeschiktheid door het R.S.V.Z. gelijkgesteld met periodes van werkelijke beroepsactiviteit, en ingeval er vrijstelling werd bekomen door de Commissie voor Vrijstelling van bijdragen.

De invordering van de bijdragen gebeurt door het Sociaal Verzekeringsfonds per kwartaal en desnoods gerechtelijk. Bij niet-tijdige betaling van de kwartaalbijdrage wordt een nalatigheidsintrest van 4% per kwartaal aangerekend. De bijdrage verjaart na 5 jaar beginnend vanaf de eerste januari volgend op het jaar waarin ze verschuldigd is.

Het bedrag van de Rijkstegemoetkoming wordt voor elk van de sectoren (pensioen, gezinsbijslag en ziekteverzekering) vastgelegd door de Wet van de betrokken sector.

Het Sociaal Statuut der Zelfstandigen voorziet in drie soorten uitkeringen. De eerste en oudste soort uitkeringen zijn de gezinsuitkeringen. De basisreglementering is de Wet van 29 maart 1976. De daarin opgesomde voorzieningen verschillen met deze van de werknemers. Bij de zelfstandigen zijn de gezinsuitkeringen namelijk beperkter.

Dit is ook zo voor de gezondheidszorgen. Zelfstandigen zijn sinds 1964 slechts verzekerd voor de grote risico's.

De arbeidsongeschiktheidsregeling, die in 1971 werd ingesteld, verschaft uitkeringen indien een zelfstandige "wegens letsels of functionele stoornissen een einde heeft moeten stellen aan het volbrengen der taken die verband hielden met zijn beroepsbezigheid als zelfstandige en die hij voor de aanvang van de arbeidsongeschiktheid waarnam" (art. 19). De arbeidsongeschiktheid bij de zelfstandigen wordt dus volgens een eigen criterium geëvalueerd.

In principe wordt een 100% stopzetting vereist, alhoewel dit met redelijkheid moet beoordeeld worden. Het verder uitoefenen van residuele activiteiten maakt nog geen beroepsactiviteit uit.

Het arbeidsongeschiktheidsbegrip is niet gekoppeld aan het bedrijf maar is een strikt gepersonaliseerd begrip.

Uitkeringen zijn forfaitair en worden toegekend na een carensperiode van 3 maand ; ze zijn bovendien gedifferentieerd naar gezinslast en naar duur. Het eerste jaar hebben we arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Vanaf het tweede jaar spreekt men van invaliditeitsuitkeringen ; in die periode moet de zelfstandige bovendien ongeschikt erkend zijn om ongeacht welke beroepsbezigheid uit te oefenen die hem billijkerwijze zou kunnen worden opgelegd met inachtneming inzonderheid van zijn stand, zijn gezondheid en zijn beroepsopleiding.

Evenmin mag er bij evaluatie van arbeidsongeschiktheid rekening gehouden worden met factoren, vreemd aan de persoonlijke toestand van de gerechtigde, zoals b.v. economische toestand.

De pensioenuitkeringen tenslotte werden recent fundamenteel hervormd. Met de Wet Mainil van 1984 wordt in het tot dan bestaande forfaitaire zelfstandigenpensioen geleidelijk aan een proportionaliteit ingevoerd.

De vroeger bestaande onvoorwaardelijke pensioenen worden naar de toekomst toe niet meer verder opgebouwd. Evenmin worden de lopende en nog toe te kennen onvoorwaardelijke pensioenen, voor periodes gelegen vóór 31 december 1983, niet meer verder geïndexeerd.

Bij de berekening van het pensioen zal de loopbaan in twee gedeeld worden.

Voor de loopbaan gelegen vóór 1984 zal de pensioenberekening forfaitair gebeuren en voor het gedeelte van de loopbaan vanaf 1 januari 1984 zal er een proportionele berekening geschieden.

Per kalenderjaar is voor beide periodes het pensioen gelijk aan 75% (voor

gezinnen) of 60% (voor alleenstaanden) van het forfaitair of werkelijk inkomen, vermenigvuldigd met $1/45$ of $1/40$ naargelang het een man of vrouw betreft. Bij de berekening van het proportioneel pensioengedeelte op de netto-bedrijfsinkomsten, beperkt tot het tussenplafond, wordt rekening gehouden met een breuk die de "verhouding weergeeft tussen het percentage van de bijdrage bestemd voor het pensioenstelsel der zelfstandigen en het totaal der percentages van de persoonlijke bijdrage en van de patronale bijdrage verschuldigd op de bezoldiging van de werknemers en bestemd voor hun pensioenstelsel".

Met deze breuk, die elk jaar door de Koning zal vastgesteld worden, bekomt men dat 1 fr. bijdragebetaling in de regeling van de zelfstandigen evenveel pensioen zal opbrengen als 1 fr. bijdragebetaling in de regeling van de werknemers.

Er wordt een minimum pensioen, dat gelijk is aan het forfaitair pensioen, ingevoerd voor diegenen die een $2/3$ loopbaan hebben.

Er is een regeling voor toegelaten activiteit en er zijn bepalingen om vervroegd pensioen op te nemen.

De strenge cumulatieregel van het vroegere art. 115 werd door het principe van "eenheid van loopbaan" vervangen. De cumulatie geschiedt nu voortaan op het vlak van de loopbaan. De pensioenrechten zullen toegekend worden in verhouding tot de loopbaan, met echter maximaal een volledige loopbaan.

Hoofdstuk 2. Aanvullende (Vrije) Sociale Verzekering

Afdeling 1. Alle zelfstandigen

Inleiding : indeling volgens risico.

In deze eerste afdeling komen de aanvullende sociale verzekeringen aan bod die voor alle zelfstandigen open staan. In een volgende afdeling zullen aanvullende pensioenstelsels besproken worden die enkel toegankelijk zijn voor bepaalde beroepsgroepen, met name de vrije beroepen.

Aanvullende verzekeringen voor alle zelfstandigen worden onderverdeeld per risico : ziekte, arbeidsongeschiktheid en ouderdom. Een indeling op deze basis is logisch, vermits dit samenvalt met de onderverdeling van het wettelijk sociaal statuut.

Bij dit onderzoek zullen we ons voornamelijk toeleggen op de aanvullende verzekeringen die wettelijk op groepsvlak of mutueel georganiseerd zijn.

Wat de pensioensector betreft hebben we ons duidelijk beperkt tot een bespreking van de tweede pijler.

Met betrekking tot de gezondheidszorgen en de arbeidsongeschiktheid wordt zijdelings ook aandacht geschonken aan de strikt private verzekeringen.

A. Gezondheidszorgen (1).

1. Ontstaan en evolutie.

::::::::::::::::::::::::::::

Vóór de invoering van de verplichte verzekering gezondheidszorgen voor de zelfstandigen bestonden er drie soorten vrijwillige verzekeringen, die op het vlak van de geneeskundige verzorging door de mutualiteiten georganiseerd werden:

1. de algemeen geneeskundige verzorging;
2. de bijzondere geneeskundige verzorging;
3. de geneeskundige verzorging op nationaal vlak.

Het eerste kon zowel op primair vlak als op het vlak van de verbonden georganiseerd worden terwijl het tweede uitsluitend op verbondsvlak en het derde uitsluitend op nationaal vlak kon georganiseerd worden.

Deze vrijwillige verzekeringen, die reeds heel vroeg tot stand gekomen waren, hebben hun grote doorbraak gekend vanaf het ogenblik dat de overheid met subsidies tussenbeide kwam.

Het verlenen van rijkstoelagen dat een vertolking is van de interesse van de overheid in deze verzekeringen, gaat steeds vergezeld van een aantal toekenningsvoorwaarden, waardoor de overheid min of meer greep krijgt op de inhoud van de vrijwillige verzekering (2). Op deze manier kan de overheid op zekere wijze regelend optreden.

1) prestaties voor algemeen geneeskundige verzorging.

Alhoewel die prestaties reeds van oudsher bestaan, zijn ze pas sinds 1920 - d.w.z. met het instellen van een rijkstoelage - voor het eerst gereglementeerd.

De bedoeling bestond erin tegen betaling van een bijdrage kosteloze geneeskundige verzorging te verschaffen aan de leden en hun gezin.

Ter gelegenheid van de opeenvolgende aanschrijvingen en besluiten werden er t.a.v. de inhoud van deze vrijwillige verzekering steeds meer richtlijnen meegegeven door de overheid. Zo moest de geneeskundige verzorging

gedurende minstens twee jaar verleend worden. Bovendien werd nauwkeurig vastgelegd wat en hoeveel er mocht geïnd worden naast en bovenop de bijdrage (b.v. 0,50 fr. per raadpleging of 0,75 fr per bezoek,...) en hoeveel de vereniging minstens moest uitkeren voor de geneeskundige prestaties. Sinds het Besluit van de Regent van 14 januari 1946 moest de mutualiteit aan de effectieve leden en hun gezin de geneeskundige en farmaceutische prestaties verlenen waarin voor de verplicht verzekerden is voorzien.

Het verbod te discrimineren op grond van gezondheids-, politieke, godsdienstige of professionele redenen diende in de statuten voor te komen.

2) prestaties voor bijzondere geneeskundige verzorging.

Deze verzekering omvatte prestaties in volgende sectoren: heilkunde, specialisatie- en preventieve geneeskunde.

De toepassingsmodaliteiten voor deze prestaties kunnen teruggevonden worden in de desbetreffende besluiten omtrent de overheidstegemoetkoming.

Sinds 1946 moeten de (mutualiteits)verbonden aan de vrijwillig verzekerden dezelfde tegemoetkomingen verstrekken als die waarin de verplichte verzekering voorziet.

3) geneeskundige verzorging op nationaal vlak.

Daaronder ressorteert de vergoeding voor ziekten zoals kanker en T.B.C..

Omwille van de zware risico's werd voor deze ziekten de solidariteit op nationaal vlak georganiseerd.

Er dient beklemtoond dat gedurende deze periode, nl. vóór de invoering van de verplichte verzekering gezondheidszorgen voor zelfstandigen, een vrij hoog percentage van de zelfstandige bevolking (nl. 73,7 %) vrij verzekerd was (3). Op dat ogenblik hadden we evenwel niet te maken met een aanvullende verzekering, maar met een enige verzekering die vrijwillig was.

Met het invoeren in 1964 van de verplichte geneeskundige verzorging voor de zelfstandigen (in uitvoering van art.22 van de wet van 9 augustus 1963) (4) werd de toestand voor deze drie soorten vrijwillige verzekeringen naar de toekomst toe goed dooreengeschud. De dienst "prestaties voor bijzondere geneeskundige verzorging" kwam zonder voorwerp te staan en de dienst "prestaties voor algemeen geneeskundige verzorging" zou van dan af voor de zelfstandigen enkel nog deze prestaties hoeven te dekken welke niet door de verplichte verzekering voorzien waren.

Aangezien deze verplichte verzekering enkel betrekking had op de zogenaamde "grote risico's", waren niet alle vrijwillige verzekeringen zonder nut. Niettemin was deze vrijwillige verzekering beperkt geworden. Vanaf dat ogenblik werden de nog dienstige vrijwillige verzekeringen aanvullend ten opzichte van de wettelijke verplichte dekking.

Op vandaag zijn er enkel nog diensten voor geneeskundige verzorging die tot doel hebben de geneeskundige verstrekkingen toe te kennen waarop de zelfstandige geen recht heeft in de verplichte verzekering (5) (6).

Het aantal zelfstandigen dat zich op heden heeft verzekerd bij de mutualiteiten tegen de kleine risico's ligt nog steeds zeer hoog.

We stellen vast dat op heden meer dan de helft van de zelfstandigen vrijwillig verzekerd zijn voor de kleine risico's (7).

VOETNOTEN

=====

(1) Het betreft hier niet de aanvullende verzekeringen, zoals voor ziekenvervoer, herstellingsdienst, e.a., waartoe de leden door de mutualiteit statutair verplicht kunnen worden aangesloten. Ziekenfondsen zijn namelijk wettelijk gemachtigd de inschrijving van hun leden afhankelijk te maken van de betaling van de statutair vastgelegde bijdrage, zoals deze voor de aanvullende verzekeringen.

Samen met Prof. J. VAN LANGENDONCK (noot bij arrest Arbeidshof van Antwerpen, 19 februari 1981, J.T.T., 1983, (61), 63 i.f.) moeten we echter constateren dat " in de praktijk de verzekerden niet goed het onderscheid maken tussen wat verplicht en wat vrijwillig is." "Er kan zonder twijfel gesteld worden dat de ziekenfondsen gebruik gemaakt hebben van de verspreiding van de verplichte verzekering om de voorwaarden voor de aanvullende verzekering in hun voordeel om te buigen zonder veel protest van de verzekerden."

(2) Omtrent deze subsidiëringsreglementering kan men terecht bij: CREMER, R., "De mutualistische beweging in België", B.T.S.Z., 1964, (12), 48-73.

(3) Gegevens over het aantal leden, ontvangsten en uitgaven vindt U bij CREMER, R., "Demografische en financiële studie betreffende de vrijwillige mutualiteit van 1952 tot 1962", B.T.S.Z., 1964, (1562), 1592-1595 en 1600-1603.

(4) K.B. 30 juli 1964 houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering tot de zelfstandigen wordt verruimd, B.S., 13 augustus 1964.

(5) Namelijk deze vermeld in art. 23 Wet 9 augustus 1963 met uitzondering van deze voorzien in art.1 al. 2 K.B. 30 juli 1964.

(6) Art. 6 K.B. 13 april 1965.

(7) "Nagenoeg 60 % van de 'zelfstandigen met één enkele activiteit' gaan bij hun ziekenfonds een aanvullende verzekering aan." Dit kwam tot uiting in de studie van LEROY, X., "De toegang tot de geneeskundige verzorging", B.T.S.Z., 1982, (903), 979, waar op p. 980 een tabel is opgenomen omtrent de Verzekering "Klein Risico" Zelfstandigen.

Volgens gegevens, opgemaakt door de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten, voor gans het land, zouden in 1982 ongeveer 65 % van de zelfstandigen vrijwillig verzekerd geweest zijn tegen kleine risico's. Dit percentage zou gestegen zijn van 58,2 % in 1975 over 60 % in 1979 tot 65 % in 1982.

2. Toepassingsgebied.

.....

Vermits het verplicht stelsel van gezondheidszorgen voor de zelfstandigen niet alle risico's dekt, kunnen zij zich tegen deze niet gedekte risico's vrijwillig verzekeren bij de ziekenfondsen (1).

Daarnaast kunnen de zelfstandigen voor het vergoeden van gezondheidszorgen ook terecht bij een verzekeringsmaatschappij.

1) ziekenfondsen.

Het toepassingsgebied *ratione personae* van de vrije aanvullende verzekering voor gezondheidszorgen aangeboden door de ziekenfondsen is beperkt tot de zelfstandigen die lid zijn bij het betreffend ziekenfonds.

Het toepassingsgebied *ratione materiae* van deze vrije aanvullende verzekering is uniform voor alle zelfstandigen-leden aangesloten bij dezelfde mutualiteit. De inhoud van de verzekering voor kleine risico's is voor alle leden van eenzelfde ziekenfonds identiek. Een vergelijking tussen de verschillende ziekenfondsen leert ons bovendien dat er niet alleen uniformiteit is op het vlak van de uitkeringen maar dat dit ook voor de andere inhoudsbepalingen grotendeels het geval is.

2) private verzekeringsmaatschappijen.

Het toepassingsgebied *ratione personae* van de vrije ziekteverzekeringen georganiseerd door de private ziekteverzekeringsmaatschappijen is veel ruimer dan bij de ziekenfondsen. Niet alleen de zelfstandigen, maar ook leden van andere beroepsgroepen en mensen zonder beroep kunnen dergelijke verzekeringen afsluiten.

Ook het toepassingsgebied *ratione materiae* vertoont een belangrijk verschilpunt met deze bij de ziekenfondsen. De individuele vrijheid van de contractant leidt tot een zeer grote verscheidenheid in de aangeboden polissen.

Deze polissen, die individueel afgesloten worden - bij zelfstandigen

bestaat de mogelijkheid niet zolas bij de werknemers om op groepsbasis een aanvullende polis gezondheidszorgen af te sluiten -, zijn strikt privaat en horen niet thuis in hetgeen wij de aanvullende vrije sociale verzekeringen noemen.

VOETNOTEN

=====

(1) Sommige zelfstandigen kunnen, naargelang hun toestand, toch verzekerd zijn voor de kleine risico's; bijvoorbeeld als gehandicapte of als persoon ten laste van een gerechtigde behorend tot het algemeen stelsel dat voorziet in de dekking van alle geneeskundige risico's, op voorwaarde dat hun inkomen beneden een grensbedrag blijft.

3. Organisatie en juridische vormgeving.

.....

Zelfstandigen kunnen voor vrijwillige verzekering voor gezondheidszorgen terecht bij twee soorten instellingen die juridisch en sociaal een totaal verschillende grondslag hebben.

1. Ziekenfondsen of mutualiteiten.

"Een mutualiteit is een vereniging van personen, uit hun wederkerige overeenkomst ontstaan, die tot voorwerp heeft, mits de bijdrage van alle leden, ondersteuning te verschaffen, in alle omstandigheden door de standregelen voorzien en door de wet toegelaten, aan de leden die er statutair recht op hebben, en waarin de leden ervoor instaan dat hun bijdragen steeds voldoende zullen zijn om de statutair bepaalde voordelen te verschaffen"(1).

De mutualiteiten of maatschappijen van onderlinge bijstand worden beheerst door een nu reeds oude wet van 23 juni 1894. Deze wet verving de wet van 3 april 1851 die te strenge voorwaarden had opgelegd. De wet van 1851 had de mutualiteiten eveneens verboden pensioenfondsen op te richten (art.1 i.f.); dit verbod die door financiële bezwaren was ingegeven (2), werd echter sterk bekritiseerd.

De wet op de mutualiteitsverenigingen regelt slechts enkele aangelegenheden; het overige wordt vrij in de statuten bepaald. Reeds vóór de wet van 1894 had de rechtspraak (3) gesteld dat "maatschappijen van onderlinge bijstand een vereniging sui generis vormen. Zij zijn geen burgerlijke (art. 1832 B.W.) noch handelsvennootschappen". Enkele artikelen van de wet van 1894 verduidelijken dit juridisch sui generis karakter van de maatschappijen van onderlinge bijstand:

- art. 7: "... genieten de burgerlijke verpersoonlijking binnen de grenzen en de voorwaarden door deze wet bepaald. Zo de statuten dienaangaande geen tegenovergestelde bepalingen behelsen, zijn de deelgenoten slechts verantwoordelijk tot beloop der verbintenissen door hen jegens de maatschappij aangegaan.";
- art. 13: "... vertegenwoordigt de voorzitter, of (...) afgevaardigde persoon, de maatschappij in al de rechterlijke akten en treedt in haren

naam op bij alle rechtsgedingen hetzij als eisende, hetzij als verwerende partij."

Op het stuk van de vrije verzekering verplicht de gewijzigde wet van 23 juni 1894 de erkende verenigingen van onderlinge bijstand ertoe jaarlijks aan de regering een ontvangsten- en uitgavenrekening voor te leggen, opgemaakt overeenkomstig het vastgelegd model en afgesloten op 31 december van het afgelopen dienstjaar. Bovendien moeten zij antwoorden op de vragen om inlichtingen welke de regering haar in verband met desbetreffende feiten stelt.

Het K.B. van 13 april 1965 tot regeling van de toekenning van de rijkstoelagen ten voordele van de diensten van vrijwillige ziekenfondsverzekering bepaalt dat de mutualistische verenigingen zich ondermeer (4) aan de door de Minister van Sociale Voorzorg getroffen controlemaatregelen moeten onderwerpen (5).

Art. 35 van hetzelfde besluit stelt dat de ziekenfondsen volgende zaken moeten bijhouden:

- een dagboek van hun verrichtingen;
- een afzonderlijke boekhouding voor elke dienst; zowel voor de ontvangsten als voor de uitgaven;
- een permanente inventaris van hun aangeslotenen;
- een registratie van de bijdragen op grond waarvan de geïnde bedragen kunnen gecontroleerd worden;
- steekkaarten waarop vermeld zijn de stamnummers, de naam, de voornamen, het geboortjaar, het beroep, de woonplaats en eventueel de samenstelling van het gezin.

Thans wordt aan deze verplichtingen tegemoetgekomen via geautomatiseerde methodes.

De dienst geneeskundige verzorging kan slechts georganiseerd worden door ziekenfondsen die gemachtigd zijn de verplichte verzekering te beoefenen.

Volgens art. 3 al. 2 van het K.B. van 13 april 1965 wordt dit opgedragen aan de Landsbond of het Verbond.

In de praktijk zijn het deze laatsten die deze verzekering organiseren.

De oorspronkelijke mutualistische gedachte (6), zoals die ondermeer in hogervermelde definitie tot uiting kwam, heeft in de loop der jaren (vooral door de inrichting van een verplichte ziekteverzekering) een evolutie doorgemaakt, die zijn weerslag heeft gehad op de rol en de taak van de mutualiteit in onze samenleving (7).

Van echte verzekeraar gestoeld op solidariteit van alle leden is de mutualiteit eerder een uitbetalingsinstelling geworden. Ze heeft weinig vat op de rechten en voordelen van de leden; deze zijn namelijk vastgelegd in wetten en reglementen. Enkel in de vrijwillige sector kan ze binnen zekere grenzen eigenhandig de rechten en verplichtingen vastleggen.

Wel kan er een nieuwe rol voor de mutualiteiten weggelegd zijn, namelijk deze van de vertegenwoordiging van de rechthebbenden en de verdediging van hun belangen en hun voorlichting (8).

Omwille van deze rolverschuiving van de mutualiteit, zou het wenselijk zijn mocht de wet van 1894 in die zin aangepast worden. Bij de bespreking van de begroting 1983 van Sociale Voorzorg (9) vertolkte de regering de wens om de wet van 1894 op de mutualiteiten te herzien, in samenhang met de regels ten aanzien van de privé-maatschappijen die zich met verzekeringen voor gezondheidszorg inlaten.

Ook Minister van Sociale Zaken, de Hr. J.-L. DEHAENE heeft in zijn hervormingsvoorstellen (10) oog gehad voor de gewijzigde rol van de ziekenfondsen. Hij is van mening dat een aanpassing van de wetgeving van 1894 aan de actuele opdrachten en omstandigheden zich opdringt,

De hr. Minister denkt hierbij aan (11) :

- de aanpassing van de opdrachten van de ziekenfondsen, omschreven in de wet van 1894, aan de geëvolueerde sociale realiteit. Hierbij dient toekomstgericht gedacht aan de uitvoering van de vrije en verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, de onderlinge hulpverlening en bijstand van de leden, de socio-culturele werking en welzijnszorg ;
- de bevestiging van de rol van de ziekenfondsen inzake belangenverdediging van hun leden op het domein van de gezondheidszorg en de ziekteverzekering. In dit raam dienen de voorwaarden bepaald waaronder zij de verdediging van de rechten van hun patiënten-leden t.a.v. de zorgenverstrekking kunnen opnemen. Tevens dient te worden voorzien in een aangepaste vorm van vertegenwoordiging voor de hoven en rechtbanken ;
- de noodzakelijke aanpassing van structuren en werking in een optimale democratische opbouw teneinde de mandatarissen van de leden op de meest

efficiënte wijze te betrekken in het beleid ;

- de beperking van het aantal ziekenfondsen door strengere erkenningsvoorwaarden ;
- de controle op de financiële activiteiten van de ziekenfondsen die op een meer efficiënte wijze moet georganiseerd worden. De financiële en boekhoudkundige verplichtingen moeten op het vlak van de vrijwillige verzekering, zoals voor de verplichte verzekering, duidelijker worden omschreven. In dit verband kan de oprichting van een bijzonder college van commissarissen-revisoren worden overwogen.

2. Private verzekeringsmaatschappijen.

De verzekeringsmaatschappijen worden voornamelijk beheerst door de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen. De verzekeringsmaatschappijen moeten een toelatingsdossier indienen om verzekeringen op de markt te mogen brengen. Een verzekeringsonderneming dient in eerste instantie reeds een erkenning aan te vragen. De controle is vooral een solvabiliteitscontrole alsook een controle op de algemene en bijzondere voorwaarden der contracten ; de contracten mogen geen enkele clausule bevatten die een inbreuk uitmaakt op de gelijkwaardigheid tussen de verbintenissen van de verzekeraar en deze van de verzekeringsnemer.

De wet beoogt de verdediging van de verzekerden, ook bij faillissement en vereffening van de verzekeringsonderneming.

VOETNOTEN

=====

(1) STEYAERT, J., Mutualiteitsvereniging, A.P.R., V, 1954, nr. 3, p. 11.

(2) Pasin., 1851, 75, vn. 1.

(3) Brussel 2 februari 1887, Pas., 1887, II, 205.

(4) Naast de controle van het Verbond en de Landsbond.

(5) Art. 34 K.B. 13 april 1965.

(6) Zie: VAN GOETHEM, F., Beginnelsen van Sociale Wetgeving, NV Standaard-Boekhandel, 1938, eerste hoofdstuk: De maatschappijen voor onderlingen bijstand, 295-312, en aldaar aangehaalde rechtsleer; CREMER, R., "De mutualistische beweging in België", B.T.S.Z., 1964, 12-137.

(7) VANDENHEUVEL, R., "De rolverschuiving van de ziekenfondsen", T.P.R., 1974, 381-387. In 1976 werd het Congres van de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten gewijd aan " Strukturaanpassingen binnen de Kristelijke Ziekenfondsen ", zie: Leiding, 1976, nr. 3-4 ; VAN ROY, J., "Van ziekenbeurs tot socialistische mutualiteit", Wilskracht, nr. 1-6, p.1-214, speciaal p.208-210.

(8) DE GEEST, H., "De problemen van de Vrije Verzekering - Herziening van de wet van 1894", Leiding, 1974, 30-38; PETIT, J., Verslag over de Ziekteverzekering, Parl. St., Kamer, 1975-76, nr. 892, 481.

(9) Parl. St., Kamer 1982-83, nr. 4 -XVIII/2, verslag van de Heer DENEIR, 5.

Zie eveneens: Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 23 juni 1894 houdende herziening van de wet van 3 april 1851 betreffende de mutualiteitsvereniging, ingediend in 1971 in de Senaat door de Hr. ROOSENS, c.s.

(10) Voorstellen van de Minister van Sociale Zaken tot hervorming van de

Sociale Zekerheid, s.l., mei 1983, 224-226.

(11) Citaat ; Ibid., 225-226.

4. Uitkeringen.

.....

1) ziekenfondsen.

De door de ziekenfondsen toegekende verstrekkingen (voor kleine risico's) zijn uniform voor alle ziekenfondsen en dezelfde als deze voor de loontrekkenden, voor wie de kleine risico's in de verplichte verzekering opgenomen zijn. Het voorkeurtarief voor W.I.G.W. (1) - mits onderzoek naar de bestaansmiddelen - is hier echter niet toepasselijk.

De prijs of m.a.w. de bijdrage welke men daarvoor betaalt is daarentegen niet uniform (2). Dit roept soms wrevel op maar vindt zijn oorzaak in de samenstelling van de verzekerde groepen en het medisch aanbod. Zo is de prijs in rurale gebieden lager dan in industriële streken waar het aanbod van geneesheren ook veel groter is.

Naast het prijsverschil zijn er verschillen in grensleeftijd die voor het aanvaarden is ingesteld. Deze maximum leeftijd is niet van toepassing voor leden die van een ander ziekenfonds overgeschreven worden en reeds aangesloten waren voor kleine risico's.

Soms wordt er zelfs voorafgaand een medisch onderzoek geëist (3).

Naast het betalen van een prijs wordt als voorwaarde om een vergoeding te bekomen veelal een stage (4) van 6 maand in de verzekering opgenomen. Er is echter voorzien dat stageperiodes voor leden die van een ander ziekenfonds overgeschreven werden enkel van toepassing zijn voor het deel dat de verworven rechten bij hun vorig ziekenfonds overschrijdt.

2) private verzekeringsmaatschappijen.

De uitkeringen die door de verzekeringsmaatschappijen kunnen toegekend worden zijn volledig afhankelijk van de dekking opgenomen in de afgesloten polis. Een grote verscheidenheid laat zich hier dan ook voelen.

Deze verzekering voor gezondheidszorgen, die automatisch een einde neemt op 60, 65 of 70-jarige leeftijd dekt volgende uitgaven van

ziekte en/of ongeval:

- 1/ ziekenhuisverplegingskosten ;
- 2/ kosten van ambulante geneeskunde (d.w.z. dokters raadpleging, geneesmiddelen, tandverzorging).

Er wordt zoals bij ziekenfondsen in een stageperiode voorzien die 3 tot 6 maanden kan bedragen.

Deze verzekeringen aangegaan bij private verzekeringsmaatschappijen zijn evenwel betrekkelijk duur en gekoppeld aan een strenge selectie (medische vragenlijst, medisch onderzoek).

Zoals reeds gezegd verschillen de uitkeringen door dergelijke verzekeringen voorzien en de kostprijs daarvan sterk van polis tot polis.

Voor uitgebreide informatie in verband met verstrekkingen, kostprijs, leeftijdsvereisten, enz. en een vergelijking tussen diverse verzekeringspolissen verwijzen we naar "De prijs van de gezondheid", Testaankoop - Budget, oktober 1978, 5-12 ; "Verzekering voor geneeskundige verzorging", Testaankoop - Budget, juli 1983, 27-33 ; en VANDEN BUSSCHE, A., "Het privaat ziekteverzekeringswezen in België", Leiding, 2/80, 51-92.

VOETNOTEN

=====

(1) "Voorkeurtarief" betekent dat de verzekeraar het aandeel in de kost van bepaalde verstrekkingen zoals farmaceutische bereidingen, raadplegingen en bezoeken bij algemeen geneeskundigen, dat normaal ten laste van de verzekeringsnemer valt, zelf ten laste neemt, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk. Dit voorkeurtarief is ingesteld voor weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen (W.I.G.W.).

(2) De maandelijks bijdrage voor een gezin draait rond 1.000 fr.
Onderling Ziekenfonds van het V.E.V. : 1.010 fr. voor een gezin en 720 fr. voor een alleenstaande.
Christelijk Verbond van Ziekenfondsen Antwerpen (1 januari 1983) : 950 fr. voor een gezin en 670 fr. voor een alleenstaande.

(3) Zo bijvoorbeeld: het Onderling Ziekenfonds van het V.E.V., waar men tot 50 jaar aanvaard wordt en waar de mogelijkheid voor aansluiting tot 55 jaar bestaat mits medisch onderzoek van de verzekerde en van de echtgeno(o)t(e). Bij het Christelijk Verbond van Ziekenfondsen Antwerpen wordt men tot 55 jaar aanvaard op voorlegging van een doktersattest, waaruit blijkt dat hij en de personen ten laste niet door een chronische ziekte of gebrek zijn aangetast.

(4) In veel gevallen ten onrechte "wachttijd" genoemd.
Een 'stage' is de periode vóórdat er enig risico wordt gedekt.
De 'wachttijd' daarentegen is de niet-vergoedbare periode bij elk schadegeval.

5. Financiering (1).

.....

De verzekeringen aangegaan bij private verzekeringsmaatschappijen worden volstrekt gefinancierd door premies, zonder enige overheidstussenkomst.

In de vrijwillige verzekering bij de ziekenfondsen is daarentegen een overheidstussenkomst voorzien.

Via subsidiëring wordt het individueel ruilevenwicht tussen premie en uitkering reeds in beperkte mate doorbroken ter verwezenlijking van de solidariteitsgedachte.

Deze subsidie heeft reeds een oud verleden (2).

Voor de algemeen geneeskundige verzorging werd door een Aanschrijving van 20 februari 1920 voor de eerste maal een subsidie toegekend. Deze bedroeg 1 fr. per gezinshoofd, 0,50 fr per moeder en 0,25 fr per kind of ascendent. Door opeenvolgende aanschrijvingen en Koninklijke Besluiten werden de modaliteiten van deze subsidiëring herhaaldelijk gewijzigd. Bij Besluit van de Regent van 14 januari 1946 werd de rijkstoelage vastgelegd op 30 % van het bedrag van de gestorte bijdragen.

Dit percentage bleef zo met het K.B. van 30 januari 1954 (3) tot aan de huidige subsidiëring.

De huidige subsidiëring wordt beheerst door de K.B.'en van 12 en 13 april 1965.

1. Subsidie volgens K.B. 13 april 1965 (4).

De rijkstoelage werd vastgesteld op 44 % van de bijdragen gestort door de zelfstandigen en leden van kloostergemeenschappen (5). Deze 44 % werd gewijzigd in 42 % bij K.B. van 28 juli 1980 (6).

De voorwaarden om deze subsidie te ontvangen zijn als volgt (7) :

- 1/ de dienst geneeskundige verzorging organiseren ten behoeve van de leden en hun gezin;
- 2/ de verstrekkingen vergoeden zoals in de verplichte regeling (8) ;
- 3/ het bedrag van de bijdragen, de toelagen, de reserves en de intresten

moet tenminste gelijk zijn aan het bedrag van de uitgaven. Het deel van de reserve dat ter toepassing in aanmerking mag genomen worden is begrensd tot 25 %.

In art.9 is uitdrukkelijk bepaald dat, indien niet aan bovenstaande voorwaarden is voldaan, de rijkstoelage toch kan toegekend worden op voorwaarde dat de bijdragen worden verhoogd.(art.9 par.2)

Dit is de "clausule van goed beheer ", die eveneens voorkomt in de subsidiëring van de vrijwillige diensten voor arbeidsongeschiktheid.

2. Aanvullende subsidie volgens K.B. 12 april 1965 (9).

Deze rijkstoelage was voorbehouden aan deze diensten die een deficit hadden en van de reserves van de dienst invaliditeit afnamen deden.

Deze aanvullende toelage was bedoeld voor de Landsbond indien per 31 december 1963 elk der verbonden voor de tak geneeskundige verzorging een deficit had en t.v.v. deze dienst een inhouding verrichtte op de reserves van de invaliditeitsdienst. De inhouding moest voor elk van de betrokken verbonden 90 % belopen van de invaliditeitsreserves zonder echter de 40 % te overschrijden van het nadelige saldo van de tak van geneeskundige verzorging, beiden beschouwd op 31 december 1963.

De huidige rijkstoelage schommelt jaarlijks, daar ze percentsgewijze berekend wordt op grond van het bedrag van de bijdragen door de aangeslotenen betaald tijdens het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat.

In onderstaande tabel (10) kan afgelezen worden hoe groot de effectieve rijkstoelage was voor de dienst geneeskundige verzorging en hoeveel er voor de totale vrijwillige ziekenfondsverzekering (art.33.04) werd uitgegeven.

(in miljoenen)	1977	1978	1979	1980	1981(begrot.)

vrijwillige zieken-					
fondsverzekering	1.479	1.652,5	1.753	1.791,5	1.751,4
(art.33.04)					

dienst geneesk.

verzorging 966,56 1.163,7 1.252,2 1.282,9 1.365,3

In de begroting 1983 (11) was er voor de totale vrijwillige ziekenfondsverzekering onder begrotingsartikel 33.04 een bedrag opgenomen van 1.700 miljoen, dat als volgt zou verdeeld worden onder de 5 landsbonden:

L.C.M. = 880,8

L.N.M. = 202,5

N.V.S. = 268,0

N.V.L.M. = 148,4

L.V.B. = 200,3

De subsidie in 1983 die normaal volgens het K.B. van 13 april 1965 zou moet toegekend worden aan de vrijwillige ziekenfondsenverzekering bedroeg 1.877 miljoen Fr. ; dit is 177 miljoen Fr. meer dan hetgeen in de begroting was opgenomen.

Gezien de benarde financiële toestand van de overheid, werd er door de regering bij K.B. van 20 januari 1984 (12) beslist voor 1983 geen bijkredieten toe te kennen en de subsidies toe te kennen "tot uitputting van de kredieten uitgetrokken op art. 33.04 van de begroting van het Ministerie van Sociale Voorzorg voor het begrotingsjaar 1983" (13).

Dit K.B. van 20 januari 1984 brengt met het oog op besparingen ook voor de toekomst aan de subsidiëring voor de dienst geneeskundige verzorging een belangrijke wijziging aan. Art. 4 van voornoemd K.B. vult daartoe art. 7 van het K.B. van 13 april 1965 met volgende bepalingen aan :

"Nochtans worden de rijkstoelagen voor deze dienst berekend op de gedurende het jaar dat de begrotingsjaren 1984 en volgende door de leden gestorte bijdragen voorafgaat, toegekend tot uitputting van de kredieten uitgetrokken op artikel 33.04 van de begroting van het Ministerie van Sociale Voorzorg".

De toelagen voor de dienst geneeskundige verzorging, ingericht t.v.v. de zelfstandigen moeten vanaf 1984 binnen de gestemde begrotingskredieten blijven. Dit zou in 1984 een besparing vertegenwoordigen van 48 miljoen frank (14).

VOETNOTEN

=====

(1) DE GEEST, H., "De rijkstoelagen voor de Vrije Verzekering", Leiding, 1965, 131-138.

(2) Voor een gedetailleerd overzicht: CREMER, R., "De mutualistische beweging in België", B.T.S.Z., 1964, (12), 48-73.

(3) Dit K.B. had wel een maximum bedrag per maand en per lid bepaald; namelijk: 60 fr. Dit werd bij K.B. van 11 oktober 1961 op 90 fr. gebracht.

(4) K.B. 13 april 1965 tot regeling van de toekenning van de rijkstoelage ten voordele van de diensten van vrijwillige ziekenfondsverzekering, B.S., 24 april 1965.

Dit K.B. werd gewijzigd door volgende K.B.-en en Wet :

K.B. 22 november 1966, B.S., 26 november 1966 ; K.B. 8 juli 1969, B.S., 15 juli 1969 ; K.B. 13 maart 1970, B.S., 21 maart 1970 ; K.B. 3 november 1971, B.S., 20 november 1971 ; K.B. 22 februari 1974, B.S., 1 maart 1974 ; K.B. 18 maart 1974, B.S., 22 mei 1974 ; K.B. 15 januari 1975, B.S., 18 januari 1975 ; K.B. 12 maart 1976, B.S., 17 maart 1976 ; K.B. 28 juli 1980, B.S., 8 augustus 1980 ; K.B. 27 november 1980, B.S., 3 december 1980 ; Wet 24 december 1980, B.S., 28 januari 1981 ; K.B. 20 januari 1984, B.S., 27 januari 1984.

(5) Art. 7 K.B. 13 april 1965.

(6) B.S., 8 augustus 1980.

(7) Art. 8 K.B. 13 april 1965.

(8) Volgens art. 11 K.B. 13 april 1965 mogen ze in geen geval verstrekkingen toekennen welke meer bedragen dan die welke voortvloeien uit de bepalingen van art. 8, met name deze waarin door de verplichte verzekering wordt voorzien.

(9) K.B. 12 april 1965 tot regeling van de toekenning van een aanvullende

rijkstoelage ten voordele van de diensten van vrijwillige ziekenfondsverzekering, B.S., 24 april 1965.

(10) Deze tabel werd opgemaakt aan de hand van : Parl.Vr. en Antw., Kamer, 1980-81, 18 augustus 1981, 4472-4473 (Vr. nr. 393 STEVERLYNCK) ; Begroting 1979 Sociale Voorzorg, Parl. St., Kamer, 1978-79, nr. 4-XVIII/1; Begroting 1980 Sociale Voorzorg, Parl. St., Senaat, 1979-80, nr. 5-XVIII/1; Begroting 1981 Sociale Voorzorg, Parl. St., Kamer, 1980-81, nr. 4-XVIII/1.

(11) Begroting 1983 Sociale Voorzorg, Parl. St., Kamer, 1982-83, nr. 4-XVIII/ 1, 42-43; Verslag Begroting 1983 Sociale Voorzorg, Parl. St., Kamer 1982-83, nr. 4-XVIII/2, 59.

De ramingen worden berekend op grond van vooruitzichten verstrekt door de 5 Landsbonden.

(12) K.B. 20 januari 1984 tot wijziging van het K.B. van 13 april 1965 tot regeling van de toekenning van de rijkstoelagen ten voordele van de diensten van vrijwillige ziekenfondsverzekering, B.S., 27 januari 1984.

(13) Art. 3 K.B. 20 januari 1984.

(14) "Inkrimping subsidies vrijwillige verzekering", M- Informatie (Christelijke Mutualiteiten), nr. 110, 15 januari 1984.

6. Fiscale behandeling.

::::::::::::::::::::

A. Bijdragen.

De bijdrage gestort bij een ziekenfonds voor vrijwillige verzekering is fiscaal aftrekbaar volgens art. 54, 1° W.I.B.

De premie gestort bij een verzekeringsmaatschappij voor een verzekering geneeskundige verzorging is daarentegen fiscaal niet aftrekbaar.

B. Uitkeringen.

Aangezien er door deze vrijwillige verzekeringen voor gezondheidszorgen geen eigenlijke uitkeringen verstrekt worden, doch enkel terugbetaling van onkosten, is er geen belastbaarheid.

C. Instellingen.

Het fiscaal stelsel van de instelling, bij wie de zelfstandige terecht kan voor vrijwillige verzekeringen, is eigen aan de soort instelling.

Een mutualiteit wordt als onderlinge vereniging die geen winstoogmerk nastreeft onderworpen aan de Rechtspersonenbelasting (R.P.B.) (1).

Het belastingregime van een private verzekeringsmaatschappij is afhankelijk van haar juridische structuur; ofwel is ze onderworpen aan de vennootschapsbelasting, ofwel wordt ze belast als rechtspersoon onder de rechtspersonenbelasting.

VOETNOTEN

=====

(1) Com. I.B., 94/71.

7. Beoordeling.

::::::::::::

De vrijwillige verzekering van gezondheidszorgen voor de zelfstandigen vervult ongetwijfeld een belangrijke rol in de bescherming tegen sociale risico's.

De vrijwillige verzekering voor "kleine risico's" georganiseerd door de ziekenfondsen en uitsluitend bestemd voor de zelfstandigen wordt door heel wat zelfstandigen sterk gewaardeerd.

Vermits de dekking van deze kleine risico's op een identieke wijze geschiedt als in de verplichte verzekering voor werknemers, rijzen er weinig problemen omtrent de al dan niet terugbetaling van bepaalde gemaakte kosten.

De vrijwillige verzekering aangegaan bij mutualiteiten kan beschouwd worden als een contract waarbij men mits betaling een gans pakket van dekking voorziet : een uitkeringenpakket dat algemeen geldend is.

De gelijklopendheid van het voorzieningenpakket in de verplichte (voor werknemers) en de vrijwillige (voor zelfstandigen) verzekering tegen kleine risico's in de gezondheidszorgen, is een element dat kan zorgen voor meer duidelijkheid en klaarheid in hoofde van betrokkenen. Het is voor de zelfstandige heel wat makkelijker na te gaan of bepaalde kosten zullen vergoed worden of niet.

Ook voor de administratieve uitvoeringsorganen is deze gelijklopendheid tussen beide regimes een enorm voordeel. De uitbetalende ziekenfondsen hoeven dan ook geen onderscheid te maken tussen een werknemer en een zelfstandige.

En in hoofde van de betrokken zelfstandige hoeven de kosten met betrekking tot gezondheidszorgen (grote en kleine risico's) slechts door één enkele instelling terugbetaald te worden. Voor alles wat met ziektekosten te maken heeft kan de zelfstandige terecht bij dezelfde instelling.

Een dergelijke conceptie en structuur is een garantie van duidelijkheid.

Ditzelfde kan niet gezegd worden van het totale aanbod in dit domein vanwege de verzekeringsmaatschappijen.

Er is aldaar een zeer grote diversiteit in hetgeen als dekking aangeboden wordt. Er bestaat op de markt een ruime keuze verzekeringspolissen voor geneeskundige verzorging. De betrokkenen dienen dienvolgens een grote

waakzaamheid aan de dag te leggen. Ze moeten klaar en duidelijk nagaan waarvoor ze juist verzekerd zijn ; het is in functie van de omvang van de dekking dat de prijs gestipuleerd wordt.

Tevens kunnen er meer betwistingen en interpretatieproblemen rijzen i.v.m. de toepassing van de polis. Allerhande uitsluitingsclausules moeten nauwkeurig onderzocht worden. Van de betrokkenen wordt aldus meer activiteit en waakzaamheid vereist.

Een voordeel daarentegen is de ruime keuze die voor handen is, zodat men meer rekening kan houden met de specifieke eigen behoeften.

Deze verzekeringspolissen worden door verzekeringsmaatschappijen echter ook aangeboden buiten de kring der zelfstandigen, onder meer om het remgeld te verzekeren. Uit vrees dat op die manier de rem op de geneeskundige uitgaven volledig wegvalt, wordt door sommigen (1) en ook van overheidswege (2) voorgesteld een verbod in te voeren om het remgeld te verzekeren.

Men vreest dat door de toelating om het remgeld te verzekeren "elke poging om de uitgavengroei van de wettelijke ziekteverzekering binnen redelijke perken te houden daardoor teniet zal worden gedaan" (3).

De Hr. Minister zou meer minimale waarborgen, voor personen die private polissen onderschrijven, wensen in te bouwen op het ogenblik dat hun ziekte-toestand verergert. Ook bij wijziging van leeftijd zou een minimale bescherming moeten uitgewerkt worden.

Verbod van misleidende reclame en informatie zou ingevoerd worden.

Wij kunnen ons in belangrijke mate akkoord verklaren met de voorgestelde maatregelen. Het creëren van een zeker kader waarbinnen de vrijheid kan uitgeoefend worden, is een uiterst geschikt middel om t.v.v. de contractanten meer bescherming en veiligheid in te bouwen.

VOETNOTEN.

=====

(1) De hervorming van de Sociale Zekerheid - Het liberaal alternatief, s.l., november 1983, 100.

(2) Voorstellen van de de Minister van Sociale Zaken tot hervorming van de Sociale Zekerheid, s.l., mei 1983, 228.

(3) Ibid.

8. Samenvatting.

::::::::::::

Vrijwillige verzekeringen voor gezondheidszorgen hebben reeds een lang verleden. Vooral sinds het verschaffen van subsidies aan deze verzekeringen kenden ze een grote doorbraak.

Voor de groep van de zelfstandigen zijn deze vrijwillige verzekeringen tot en met de invoering in 1964 van een verplichte verzekering tegen gezondheidszorgen erg belangrijk gebleven.

Vermits de zelfstandigen vanaf dat ogenblik enkel verzekerd waren voor de grote risico's, waren vrijwillige verzekeringen als aanvulling erg welkom. De vrijwillige verzekering is aldus geëvolueerd naar een aanvullende vrije verzekering.

De beperkte dekking op het vlak van gezondheidszorgen dwong de zelfstandigen ertoe zich bijkomend te laten verzekeren. De zelfstandigen kunnen daartoe bij twee instellingen terecht ; enerzijds bij de ziekenfondsen of mutualiteiten en anderzijds bij de private verzekeringsmaatschappijen.

Het toepassingsgebied *ratione personae* van beide instellingen is verschillend van elkaar. Terwijl bij een verzekeringsmaatschappij iedereen, werknemer, zelfstandige, ambtenaar of persoon zonder beroep, terecht kan voor een verzekering gezondheidszorgen, kunnen bij een ziekenfonds enkel de zelfstandigen-leden terecht. De verzekering kleine risico is bij deze laatste voorbehouden aan zelfstandigen.

Ook toepassingsgebied *ratione materiae* vertoont verschillen. De inhoud van de verzekering voor kleine risico's is voor alle leden-zelfstandigen van eenzelfde ziekenfonds identiek. Bij een verzekeringsmaatschappij leidt de individuele vrijheid van de contractant tot een zeer grote verscheidenheid in de aangeboden polissen.

Deze twee instellingen met eigen doelstellingen ressorteren onder aparte wetgevingen.

Op de ziekenfondsen is nog steeds de wet van 23 juni 1894 van toepassing. Aanvullend wordt de organisatie van de ziekenfondsen beheerd door de statuten. Sinds de invoering van de verplichte ziekteverzekering is de rol van de ziekenfondsen geëvolueerd. Om die reden worden ook van overheidswege voorstellen ontwikkeld om de mutualistische gedachte in

hedendaagse termen te vertalen.

De controle op de ziekenfondsen gebeurt door het Ministerie van Sociale Voorzorg.

Verzekeringsondernemingen worden gecontroleerd door de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen. Deze controle is opgesteld ter beveiliging van de rechten der deelnemers en begunstigten.

Wat het uitkeringenpakket betreft, is er een fundamenteel onderscheid naargelang de instelling bij dewelke men zich aanvullend wenst te verzekeren.

De uitkeringen die door verzekeringsmaatschappijen worden toegekend zijn volledig afhankelijk van de dekking opgenomen in de afgesloten polis. Een grote verscheidenheid laat zich hier dan ook voelen. Er is meestal een medisch onderzoek, een stageperiode van 3 tot 6 maand en een automatische beëindiging op 65 of 70-jarige leeftijd.

In de sector van de ziekenfondsen zijn de toegekende verstrekkingen uniform voor alle ziekenfondsen, en bovendien dezelfde als deze waarin de wettelijke verzekering voorziet voor personen die recht hebben op kleine risico's.

De prijs die men voor deze uniforme verzekering betaalt, is van ziekenfonds tot ziekenfonds echter sterk verschillend ; ook de grensleeftijden kunnen verschillen. Soms wordt een medisch onderzoek gevraagd en veelal wordt in de verzekering een stage van 6 maand opgenomen vooraleer het recht op vergoeding ingaat.

Beide aanvullende verzekeringen worden door persoonlijke bijdragen gefinancierd. De aanvullende verzekering gezondheidszorgen bij de ziekenfondsen geniet bovendien nog van een overheidssubsidie.

De rijkstoelage, die beheerst wordt door het K.B. van 13 april 1985, schommelt jaarlijks daar ze percentsgewijze berekend wordt op grond van het bedrag van de bijdragen door de aangeslotenen betaald tijdens het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat. In 1980 bijvoorbeeld bedroeg de subsidie voor de dienst geneeskundige verzorging 1 miljard 28 miljoen, d.i. bijna 70% van de totale subsidiëring aan de vrijwillige ziekenfondsverzekering (1.791 miljard). Met K.B. van 20 januari 1984 werd aan de subsidiëring voor de dienst geneeskundige verzorging met het oog op besparingen naar de toekomst toe een belangrijke wijziging aangebracht. De toelagen moeten nl. binnen de gestemde begrotingskredieten blijven ; er

zullen geen bijkredieten meer toegestaan worden.

Er is tenslotte ook een verschil wat het fiscaal statuut van de bijdragen betreft.

Bijdragen aan ziekenfondsen zijn aftrekbaar volgens art.54, 1 W.I.B. ; terwijl deze gedaan aan verzekeringsmaatschappijen fiscaal niet aftrekbaar zijn.

Ook de instelling wordt verschillend belast. Een ziekenfonds is steeds onderworpen aan de Rechtspersonenbelasting, terwijl het belastingregime van een verzekeringsmaatschappij afhangt van de juridische structuur van de maatschappij.

Tot slot stellen we vast dat de vrijwillige verzekering voor "kleine risico" georganiseerd door de ziekenfondsen en uitsluitend bestemd voor de zelfstandigen door heel wat zelfstandigen sterk wordt gewaardeerd. Ongeveer 65% van de zelfstandigen met één enkele activiteit zouden een dergelijke verzekering hebben aangegaan. De gelijklopendheid van het pakket uitkeringen in de verplichte (werknemers) en vrijwillige (zelfstandigen) verzekering tegen kleine risico's in de gezondheidszorgen is een element dat kan zorgen voor meer duidelijkheid en klaarheid in hoofde van betrokkenen. Zo ook het feit dat het gaat om één en dezelfde uitbetalingsinstelling.

Dit is anders bij de verzekeringsmaatschappijen. Een sterke diversiteit valt waar te nemen. Deze ruime keuze, waardoor beter rekening kan worden gehouden met specifieke eigen behoeften, is een belangrijk voordeel. Om te vermijden dat deze vrije keuze bepaalde maatregelen, die men van overheidswege neemt om de uitgaven in de ziekteverzekering af te remmen, zou ondermijnen, is Minister Dehaene van plan een zeker kader te creëren waarbinnen de vrijheid kan uitgeoefend worden. Dit kader zal tevens een uiterst geschikt middel zijn om t.v.v. de contractant meer bescherming en veiligheid in te bouwen.

B. Arbeidsongeschiktheid.

- - - - -

1. Ontstaan en evolutie.

.....

Vrije private verzekeringen tegen arbeidsongeschiktheid hebben reeds een lang verleden (1), zij het dan niet als "aanvullende regeling". Uit een verslag in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 20 januari 1851 blijkt dat verschillende verenigingen voor onderlinge hulp bij ziekte en overlijden dagtekenen van vóór of tijdens het Franse bewind (2).

De op mutualistische basis gestoelde verenigingen liggen immers aan de basis van het hedendaags verplicht ziekteverzekeringswezen in ons land (3). Er werden diensten voor primaire arbeidsongeschiktheid opgericht die vanaf de aanschrijving van 21 juni 1927 konden steunen op een zekere rijkstoelage (4).

Voor slepende (chronische) ziekten of voorbarige (vroegtijdige) invaliditeit werden door onderlinge invaliditeitskassen vergoedingen toegekend waarvoor de overheid tussenkwam ten belope van 60 % van de bijdragen. Dit werd bepaald in de wet van 5 mei 1912 tot verlening van premieën aan de onderlinge invaliditeitskassen (5). Dit is eigenlijk de eerste wettekst die, afgezien van administratieve en budgettaire wisselvalligheden, een toelage toekent.

De dienst invaliditeitsverzekering, die chronologisch volgde op de primaire arbeidsongeschiktheidsverzekering, werd ingericht door de verbonden. Het aantal leden kwam praktisch (6) overeen met het aantal primaire arbeidsongeschiktheidsgerechtigden vermits het verlenen van toelagen aan de primaire diensten de verplichting inhield hun leden aan te sluiten bij een onderlinge invaliditeitskas.

Het bedrag van de vergoeding bij invaliditeit dat schommelde tussen 20 fr en 100 fr per dag werd niet berekend overeenkomstig een bepaald bezoldigingscriterium maar bestond slechts uit een forfaitaire som toegekend aan de arbeidsongeschikte man of vrouw die geen rechten meer op de prestaties wegens primaire arbeidsongeschiktheid kon laten gelden (7).

De subsidiëring voor deze invaliditeitsverzekering is - tot de afschaffing ervan in 1980 - steeds beheerst geweest door de wet van 5 mei 1912. Deze wet voorzag in een subsidie ten belope van 60 % van het bedrag van de bijdragen door de leden gestort, op voorwaarde dat de mutualiteitsverbonden zelf via bijdragen en intresten van belegde fondsen zouden instaan voor 75 % van de uitgaven.

Een dergelijke gelijkaardige "clausule van goed beheer" komt ook voor in de subsidieregeling voor de geneeskundige verzorging.

Ondertussen begon de idee van de algemeen verplichte ziekteverzekering ingang te vinden zowel in het buitenland (8) als bij ons. Met de invoering van de verplichte ziekteverzekering in 1945 werd meer dan 70 % van de gewone leden van de vrijwillige mutualiteitsverzekering naar de nieuwe regeling overgebracht (9).

Wat de zelfstandigen echter betreft heeft men tot 1971 moeten wachten vooraleer een verplichte verzekering tegen arbeidsongeschiktheid werd ingesteld.

Vóór het instellen van een arbeidsongeschiktheidsverzekering die alle risico's zonder onderscheid van oorsprong omvatte, konden de zelfstandigen vrijwillig aansluiten bij het Fonds voor Beroepsziekten om zich tegen de beroepsziekten te verzekeren. Gezien het verzekeringsmonopolie van het Fonds voor Beroepsziekten was het noodzakelijk in een wettelijke bepaling (art. 3 van de wet van 24 december 1963 - gecoördineerd bij K.B. van 3 juni 1970) te voorzien waardoor bepaalde personen vrijwillig konden aansluiten onder zekere voorwaarden, bij K.B. te bepalen, om het voordeel van de schadeloosstelling voor beroepsziekten te bekomen. Deze vrijwillige verzekering was vooral bedoeld voor de zelfstandigen (10). Dit K.B. kwam er evenwel nooit. Sinds 1971 is deze vrijwillige verzekering achterhaald. Met de invoering van een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering verloor de vrijwillige arbeidsongeschiktheidsverzekering veel aan belang (11) ; doch vrijwel onmiddellijk paste deze zich aan de nieuwe situatie aan: de vrijwillige verzekering werd vrije aanvullende verzekering.

De dienst invaliditeit daarentegen was, sinds de verplichte verzekering ingericht werd, ondoeltreffend geworden en de subsidiëring voorzien bij de wet van 5 mei 1912 werd uiteindelijk bij wet van 24 december 1980 afgeschaft.

Aangezien de uitkeringen van de verplichte

invaliditeitsverzekering voor zelfstandigen relatief laag zijn en slechts uitgekeerd worden na een carenstijd van 3 maanden (bij de aanvang van het stelsel zelfs 6 maanden), zijn de noodzaak van en de interesse voor aanvullende verzekering steeds blijvend geweest. Aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen kunnen ofwel dienen om de niet vergoedbare periode te overbruggen of om de lage forfaitaire daguitkeringen aan te vullen.

Op het gebied van voorzieningen ingeval van arbeidsongeschiktheid zijn de private commerciële verzekeringsmaatschappijen grotere aanbrengers dan de mutualiteiten. De mutualiteiten die zich wel op dit terrein bewegen voorzien veelal (13) enkel uitkeringen gedurende de eerste 3 maanden (carenstijd) niet- vergoedbare periode. Dit heeft te maken met de subsidieregeling.

Wel waren er sinds enkele jaren in de schoot van de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten gesprekken aan de gang omtrent de invoering van een dienst aanvullende dagvergoeding voor arbeidsongeschikte zelfstandigen (14). Met ingang van 1985 wordt aan de zelfstandigen-leden van de L.C.M. een verzekering aanvullende uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid aangeboden (15).

De mutualiteit wijst er echter op dat het bestaan van vrijwillige verzekering de uitbouw van de verplichte verzekering in de toekomst niet in de weg mag staan.

VOETNOTEN

=====

(1) CREMER, R., "De mutualistische beweging in België", B.T.S.Z., 1964, 12-137.

(2) Zie: PETIT, J., Verslag over de Ziekteverzekering, Parl. St., Kamer 1975-76, nr. 892, 1-9: hoofdstuk I. Van vrijwillige naar verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

(3) VELDKAMP, G.M.J. (red.), Sociale Zekerheid, 1. Inleiding tot de sociale zekerheid en de toepassing ervan in Nederland en België, I. Karakter en Geschiedenis, Deventer, Kluwer, 1978, 183.

(4) CREMER, R., o.c., 32-43.

(5) B.S., 12 mei 1912.

(6) Het was weliswaar iets lager vermits de personen boven de 65 jaar geen lid konden zijn of ophielden lid te zijn van de invaliditeitsverzekering.

(7) CREMER, R., "Demografische en financiële studie betreffende de vrijwillige mutualiteit van 1952 tot 1962", B.T.S.Z., 1964, (1562), 1589.

(8) 1893: Duitsland; 1901: Luxemburg; 1928: Italië; 1930: Frankrijk; 1941: Nederland.

(9) CREMER, R., "Demografische en financiële studie betreffende de vrijwillige mutualiteit van 1952-1962", 1689.

(10) Parl. St., Senaat, 1963-64, nr. 52, 5,6,8 en 9.

(11) De diensten vrijwillige uitkeringsverzekering (primaire arbeidsongeschiktheid) die door de mutualiteiten opgezet waren bestonden tot vóór 1971 voor 80 % uit zelfstandigen.

CREMER, R., "Recente evolutie van de vrijwillige uitkeringsverzekering",

Inf. R.I.Z.I.V., 1971, 219-231.

(12) B.S., 28 januari 1981.

(13) Dit is althans zo in de Landsbond voor Christelijke Mutualiteiten (L.C.M.) in tegenstelling tot de Neutrale (b.v. Onderlinge Ziekenkas) en Professionele (b.v.V.E.V.) Landsbonden, waar ook na de drie maanden carenstijd uitkeringen verzekerd worden.

(14) Zie o.a.: VANDEN BUSSCHE, A., "Het privaat ziekteverzekeringswezen in België", Leiding, 2/1980, (51), 88: "Ligt hier geen taak voor de mutualiteiten via het aanbieden van een soort vrije aanvullende uitkeringsverzekering op mutualistische principes geschoeid?"; alsook: "Voorlopige besprekingsnota in verband met de invoering van een vrijwillige verzekering voor arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen", D.B.-nota 80/4/21 en "De invoering van een op Landsbondniveau georganiseerde vrijwillige verzekering tegen arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen", D.B.-nota 83/12/73.

(15) Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, Nota aan de Raad van Beheer betreffende de invoering van een fakultatieve verzekering aanvullende uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen te organiseren op landsbondniveau, 12 september 1984, 13 p.

2.Toepassingsgebied.

.....

Het toepassingsgebied *ratione personae* is wat de aanbreng van aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering door ziekenfondsen betreft beperkt tot de zelfstandigen-leden. Men kan zich bij een bepaalde mutualiteit slechts aanvullend verzekeren indien men bij diezelfde mutualiteit lid is voor de verplichte ziekteverzekering.

Dit is in tegenstelling tot de verzekeringsmaatschappijen waarbij iedereen, ongeacht zijn eventuele beroepssituatie, een arbeidsongeschiktheidspolis kan afsluiten. Weliswaar worden door verzekeringsmaatschappijen sommige polissen aangeboden die specifiek zijn voor de zelfstandigen.

De situatie naar het toepassingsgebied *ratione materiae* ziet er als volgt uit.

Zoals reeds vermeld kunnen aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ofwel dienen om de niet-vergoedbare periode te overbruggen, of om de lage *forfaitaire* daguitkeringen aan te vullen.

Wat precies verzekerd wordt, onder welke voorwaarden en hoe de arbeidsongeschiktheid medisch geëvalueerd wordt zijn zaken die, gezien de grote diversiteit in het aanbod, nogal wat verschillen kunnen vertonen naargelang de aanbieder een mutualiteit of een verzekeringsmaatschappij is en naargelang de concrete polis.

De voorwaarden, om te kunnen genieten van de subsidiëring, die van overheidswege bepaald zijn, zijn grondprincipes voor de mutualiteiten. Deze voorwaarden beheersen volledig de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen die dienen om de niet-vergoedbare periode te overbruggen.

Het besluit dat op dit ogenblik de rijkstoelagen organiseert is het K.B. van 13 april 1965 tot regeling van de toekenning van de rijkstoelagen ten voordele van de diensten van vrijwillige ziekenfondsverzekering (1).

Het doel van de dienst uitkeringen wegens primaire arbeidsongeschiktheid is " gedurende 3 maanden (vroeger 6 maanden) onder de bij de statuten vastgestelde voorwaarden een dagelijkse uitkering toekennen aan de zieke of door ongeval getroffen leden wier arbeidsgeschiktheid met

ten minste twee derde is verminderd" (2).

Deze uitkeringen worden in de tijd beperkt tot maximaal 3 maanden. Het toekennen van die uitkering mag bovendien beperkt worden - en dit gebeurt ook regelmatig - tot zieken die in een verplegingsinrichting, een sanatorium of een gesticht voor geesteszieken verblijven (3).

Als criterium voor arbeidsongeschiktheid wordt de 2/3 grens aangenomen ; dit is ook de manier waarop de verzekeringsmaatschappijen hun invaliditeitspolissen evalueren.

Dit arbeidsongeschiktheids criterium dat het meest gebruikte criterium is (4) en ook gebruikt wordt in de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering voor de werknemers, wijkt echter af van en is ruimer dan het gehanteerde criterium in de verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor de zelfstandigen. Dit brengt mee dat een vrijwillig verzekerde zelfstandige, van wie de arbeidsgeschiktheid met ten minste 2/3 is verminderd, van zijn mutualiteit een uitkering ontvangt gedurende de eerste 3 maanden.

Dit evaluatiecriterium wordt verder toegepast bij de verplichte verzekering niettegenstaande het strenger wettelijk criterium. Dit wil zeggen dat zelfstandigen verder als arbeidsongeschikt worden erkend, ook al is het criterium verschillend (5). Daaruit mag afgeleid worden dat het theoretisch verschil in de praktijk geen enkele invloed heeft.

Verder moeten - volgens dit K.B.13 april 1965 - de statuten bepalen dat geen uitkering zal verleend worden " in de gevallen waarin de arbeidsongeschiktheid gedekt is door een bijzondere wetgeving of wanneer deze arbeidsongeschiktheid haar oorsprong vindt in de geschiktheidsvermindering die recht geeft op een invaliditeitspensioen toegekend krachtens een wet of openbare verordening" (6).

Deze bepaling maakt dat de mutualiteiten, indien ze rijkstoelagen wensen te genieten, enkel arbeidsongeschiktheidsuitkeringen kunnen toekennen aan personen die door geen enkele wettelijke reglementering zijn gedekt.

Op vandaag zijn de zelfstandigen de enige groep voor wie deze 'dienst primaire arbeidsongeschiktheidsuitkeringen' van de mutualiteit nog werkelijk betekenis heeft, met name als overbrugging van de niet-vergoedbare carensperiode van 3 maanden (7).

Arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsuitkeringen, welke de wettelijke uitkeringen voor de zelfstandigen komen aan te vullen, worden

op dit ogenblik veel minder op mutualistische basis geregeld.

Voor deze voordelen is namelijk geen subsidie voorzien. Gezien er geen subsidie is en dus ook geen voorwaarden om subsidie te bekomen is men bij het opzetten van een aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering volstrekt vrij in het stipuleren van alle bepalingen.

Slechts zeer recent biedt de L.C.M. aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen aan zijn leden aan.

Deze aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering sluit volstrekt aan bij de wettelijk verplichte verzekering. Hetzelfde arbeidsongeschiktheidscriterium wordt gehanteerd. Beslissingen in de vrije verzekering zijn gebonden aan beslissingen in de verplichte uitkeringsverzekering. Dit is ook zo voor geschillen.

De aanvullende verzekering van de L.C.M. is toegankelijk voor zelfstandigen aangesloten bij een ziekenfonds dat deel uitmaakt van de L.C.M. en die voldoen aan volgende voorwaarden:

- de hoedanigheid van uitkeringsgerechtigde bezitten in het kader van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering voor zelfstandigen ;
- jonger dan 50 jaar zijn bij intekening ;
- in goede gezondheid verkeren ; daartoe moet een medisch onderzoek ondergaan worden bij een geneesheer aangeduid door de L.C.M. ;
- regelmatig bijdragen voor aanvullende vrije verzekering betalen. Er is echter niet vereist dat ze tevens verzekerd zijn tegen kleine risico's ;
- niet ingeschreven zijn bij een gelijkaardige dienst van een ander ziekenfonds.

Aanvullende invaliditeitsuitkeringen zoals 'gewaarborgd inkomen' maken een belangrijke markt uit voor de verzekeringsmaatschappijen.

Meestal betreft het echter arbeidsongeschiktheden door ongeval en in mindere mate arbeidsongeschiktheid door ziekte.

Ook na de 3 maanden worden ter aanvulling van de lage wettelijke vergoedingen uitkeringen toegekend.

De voorziene uitkeringen houden geen rekening met de werkelijk geleden verliezen; de bedragen die uitbetaald worden zijn in de overeenkomst bepaald. Als evaluatiecriterium wordt soms de fysische arbeidsongeschiktheid genomen, in andere gevallen de economische

arbeidsongeschiktheid.

VOETNOTEN

=====

(1) B.S., 24 april 1965.

(2) Art. 32, 1' al. 1 K.B. 13 april 1965.

(3) Art. 32, 1' al. 2 K.B. 13 april 1965.

(4) VAN STEENBERGE, J., Evaluatie van de arbeidsongeschiktheid in het recht, deel 1 in Schade aan de Mens, VAN STEENBERGE, J., VIAENE, J. en LAHAYE, D., Antwerpen, Maarten Kluwers Intern.uitgeversonderneming, 1975, 259-482: De arbeidsongeschiktheid in het Belgisch positief recht.

(5) Er wordt bij aangifte van arbeidsongeschiktheid zelfs formeel gebruik gemaakt van dezelfde formulieren waar sprake is van 100 % ongeschiktheid.

(6) Art. 32, 3' K.B. 13 april 1965.

(7) In de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten zijn er slechts een drietal verbonden, nl. Eeklo, Antwerpen en Nijvel, die dergelijke arbeidsongeschiktheidsuitkeringen organiseren.

3. Organisatie en juridische vormgeving.

.....

Zoals reeds vermeld kunnen aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekeringen aangegaan worden bij twee onderscheiden soorten instellingen: de mutualiteiten en de verzekeringsmaatschappijen.

Omtrent de juridische eigenschappen van beide instellingen verwijzen we naar hetgeen aan bod is gekomen ter bespreking van de aanvullende verzekeringen voor gezondheidszorgen.

De organisatie van de uitkeringen voor primaire ongeschiktheid berust bij het verbond (1). Het overbruggen van de niet-vergoedbare carenperiode van drie maanden behoort tot de bevoegdheid van het verbond. Aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen kunnen georganiseerd worden door het verbond of door de landsbond, zie met name de aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering aangeboden door de L.C.M.

De ziekenfondsen worden systematisch gecontroleerd. Deze controle gebeurt door de diensten ziekte en invaliditeit van het departement Sociale Voorzorg in het kader van de globale controle van de vrije ziekteverzekering.

Deze controle bevat: - goedkeuring van de statuten van de diensten waarin men kan terugvinden : het aantal leden, bijdragen, voorwaarden voor de uitkering en hoegrootheid van de uitkering.

- nazicht van de summiere jaarrekening, waarin vermeld: aantal leden, bedrag van bijdragen, aantal vergoede gerechtigden, uitbetaalde som en bedrag van reserves (2).

De verzekeringsmaatschappijen die polissen tegen arbeidsongeschiktheid organiseren ressorteren onder de controle van de Controledienst voor de Verzekeringen op grond van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 3 al.3 K.B. 13 april 1965.

(2) In verband met de beleggingen zie: CREMER, R., "Demografische en financiële studie betreffende de vrijwillige mutualiteit van 1952 tot 1962", B.T.S.Z., 1964, nr. 11-12, (1562), 1575.

In de praktijk blijkt evenwel dat de beschikbare middelen van de vrijwillige verzekering in de thesaurie van de verplichte verzekering aangewend worden. Op het niveau van de ziekenfondsen worden de verrichtingen van de verplichte en de vrijwillige verzekering samengevoegd. Zie: discussie in het Beheerscomite Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V., januari 1984.

4. Uitkeringen.

.....

Vermits het gaat om vrije verzekeringen, staat de uitkering niet onveranderd vast.

Er is een ruime keuze voor handen, althans onder het aanbod van de verzekeringsmaatschappijen. Soms is er een maximum uitkering voorzien.

Bovendien is het niet voldoende enkel de uitgekeerde bedragen met elkaar te vergelijken; men moet eveneens de voorwaarden waaronder deze uitkeringen uitbetaald worden onderzoeken om een juiste evaluatie te kunnen opmaken.

Bij mutualiteiten gaat het net zoals in het wettelijk stelsel, om forfaitaire uitkeringen die een familiaal karakter vertonen. Het gedeelte van de verzekering die de carensperiode wil overbruggen dat voor subsidiëring in aanmerking komt, mag per dag niet hoger zijn dan 150 fr. (1).

De hoogte van de forfaitaire uitkering wordt bepaald door de hoogte van de bijdrage die daartoe wordt gestort. De te storten bijdrage kan meestal gekozen worden onder een aantal categorieën. Het Onderling Ziekenfonds van het V.E.V. bijvoorbeeld biedt 7 verschillende categorieën aan waaruit men kan kiezen; een bijdrage gaande van 190 fr per maand tot 1275 fr per maand, met daaraan gekoppeld een uitkering gaande van 475 fr per dag tot 1500 fr per dag. (6 dagen per week).

In veel gevallen is er bovendien een verschillende uitkering naargelang de duur van de arbeidsongeschiktheid. Bijvoorbeeld in het Onderling Ziekenfonds van het V.E.V. geeft een bijdrage van 650 fr/maand bij arbeidsongeschiktheid recht op een dagelijkse vergoeding per werkdag van :

825 fr van 9de dag tot 3de maand voleind;

1400 fr van 4de tot 6de maand voleind;

1150 fr van 7de tot 12de maand voleind;

1100 fr tot pensioenleeftijd.

Soms (bijvoorbeeld: het Christelijk Verbond van Ziekenfondsen van Antwerpen) is er een verplichte aansluiting opgenomen voor alle zelfstandigen die tegen de kleine risico's verzekerd zijn. Mits betaling van een uniforme bijdrage openen ze rechten op uniforme uitkeringen. Waarom men dergelijke

verplichting instelt is niet zo duidelijk: is het vanwege de grote interesse van de zelfstandigen of is het de belangstelling van het verbond die eraan ten grondslag ligt?

Bij de bovenvermelde ziekenfondsen voorzien de aanvullende verzekeringen zowel uitkeringen gedurende de carensperiode als erna. Dit is niet het geval bij de aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering georganiseerd door de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten die uitsluitend een aanvullende functie vervult.

Het onderscheid tussen beide komt ook tot uiting in de definiëring van de arbeidsongeschiktheid.

Bij het Onderling Ziekenfonds van het V.E.V. wordt de arbeidsongeschiktheid ongeveer gedefinieerd zoals in de werknemersregeling (2).

Er wordt een volledige werkonbekwaamheid ten gevolge van ziekte of ongeval vereist die minstens 66 % bedraagt en waarbij alle beroeps- of winstgevende activiteit gestaakt wordt.

In de praktijk leunen in dit geval beide arbeidsongeschiktheidscriteria nauw bij elkaar aan.

Bevallingsrust wordt evenals in de wetgeving van de ziekte- en invaliditeitsverzekering niet als ziekte beschouwd.

In de aanvullende verzekering van de L.C.M., die op nationaal vlak wordt georganiseerd, wordt voor de evaluatie van de arbeidsongeschiktheid verwezen naar de wettelijke arbeidsongeschiktheidsverzekering van de zelfstandigen. De prestaties verjaren ook na dezelfde termijnen en onder dezelfde voorwaarden als in de wettelijke regeling.

Uit het onderzoek van dergelijke vrijwillige arbeidsongeschiktheidsverzekeringen blijkt dat volgende punten gemeen zijn :

- 1) Er wordt een geneeskundig onderzoek vereist (tijdens de wachttijd) ;
- 2) De vergoedingen vervallen bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd ;
- 3) Er is een maximum toegelaten leeftijd om een contract af te sluiten (bv. 40 jaar of 50 jaar) ;
- 4) Er is een stage voorzien van 6 maanden, gedurende hetwelk geen dekking wordt gewaarborgd ;
- 5) Binnen eenzelfde leeftijdscategorie geldt dezelfde bijdrage ongeacht de

zelfstandige activiteit of het geslacht. Dit is een belangrijk verschilpunt met de polissen van de verzekeringsmaatschappijen.

Belangrijke verschilpunten tussen de reeds bestaande arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en de nieuwe van de L.C.M. zijn :

- 1) In de reeds bestaande aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekeringen worden de vergoedingen bij hospitalisatie reeds uitgekeerd vanaf de eerste dag en bij ziekte vanaf de 9', 14' of 30' dag. De verzekering van de L.C.M. bevat een carenstijd van drie maand, zoals in de wettelijk verplichte verzekering ; wel wordt de uitkering bij arbeidsongeschiktheden langer dan drie maand retroactief toegekend vanaf de tweede maand.
- 2) In de reeds bestaande arbeidsongeschiktheidsverzekeringen worden bovendien bij overlijden uitkeringen gedaan. Dit is niet zo in de aanvullende verzekering van de L.C.M.

De aanvullende verzekering van de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten voorziet in een uitkering naar keuze van 500, 1.000, 1.500 of 2.000 fr. per dag (zes dagen per week). Er is verhoging van het verzekerd bedrag mogelijk, zolang men nog geen 50 jaar is en in goede gezondheid verkeert.

Drie leeftijdsklassen werden afgebakend voor het betalen van de premie:

1. jonger dan 30 jaar ;
2. tussen 30 en 40 jaar ;
3. tussen 41 en 50 jaar.

Er is geen premie verschuldigd over vergoede periodes van arbeidsongeschiktheid. Tijdens de carensperiode wordt wel een premie betaald.

De wachttijd van zes maand moet niet doorlopen worden voor leden die bij wijze van mutatie van een ander ziekenfonds overkomen en bij een gelijkaardige dienst aangesloten waren en waar de voorziene wachttijd reeds doorgemaakt werd.

De verzekering kan op iedere jaarlijkse vervaldag door de verzekeringsnemer opgezegd worden mits het ziekenfonds hiervan één maand op voorhand bij aangetekend schrijven op de hoogte te hebben gebracht. Ook de mutualiteit kan de verzekering opzeggen. De verzekering is van rechtswege verbroken indien het lid binnen de acht weken na aanmaning bij aangetekend schrijven het volledig verschuldigde niet betaalt. Bij niet-betaling van een vervallen bijdrage of een gedeelte ervan is de waarborg van rechtswege

geschorst en kan de L.C.M. alle vervallen en te vervallen bijdragen ten titel van schadevergoeding vorderen.

Van de kant van de commerciële verzekeringsmaatschappijen uit is het aanbod van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen nogal omvangrijk (3) (4).

De verzekeringscontracten vallen onder de algemene verzekeringswet van 11 juni 1874.

De verzekeringspolissen hebben de bedoeling zelf zoveel mogelijk te regelen en te voorzien. Dit brengt mee dat ze uitgebreide bepalingen bevatten die van de ene maatschappij tot de andere gevoelig kunnen verschillen.

Voor een uitgebreide vergelijking van diverse polissen raadplege men : "verzekering voor gewaarborgd inkomen", Test Aankoop-Budget, juli 1979, 34-39 ; "verzekering gewaarborgd inkomen", Test Aankoop- Budget, januari 1984, 31-35. VANDEN BUSSCHE, A., "Het privaat ziekteverzekeringswezen in België", Leiding, 2/80, 51-92.

Het aanbod van polissen tot dekking van arbeidsongeschiktheid is erg ondoorzichtig en laat moeilijk vergelijkingen toe.

De verschillen tussen de diverse polissen hebben vooral te maken met de waarborg(m.a.w. hoe groot moet de arbeidsongeschiktheid zijn), de stage (de periode voordat er enig risico wordt gedekt), de wachttijd (de niet-vergoedbare periode bij elk schadegeval), de duur, het geldigheidsgebied en de termijn binnen dewelke de arbeidsongeschiktheid moet worden aangegeven.

Het belangrijkste onderscheidingscriterium is de waarborg.

Welke arbeidsongeschiktheid komt in aanmerking voor dekking?

Drie categorieën kunnen onderscheiden worden:

1. een vergoeding wordt reeds uitgekeerd vanaf het eerste % arbeidsongeschiktheid.(Winterthur, Delta Lloyd) Bij deze laatste maatschappij bestaat de mogelijkheid de eerste 5, 10 of 15 % uit te sluiten.

Dus: uitkering ongeacht de graad van de arbeidsongeschiktheid.

2. een vergoeding wordt uitgekeerd bij het bestaan van een fysiologische of economische invaliditeit van ten minste 25 %.(A.V.M.-gewaarborgd inkomen,

A.G.-gewaARBorgd inkomen, Assubel)

De invaliditeit wordt bepaald in functie van én fysiologische én economische criteria ; het is het criterium dat recht geeft op de hoogste graad van invaliditeit welke voor uitkering in aanmerking wordt genomen.

- fysiologische invaliditeit = vermindering van de lichamelijke integriteit van de verzekerde, door de geneesheer bepaald volgens de officiële belgische schaal tot vaststelling van de graad van invaliditeit;

- economische invaliditeit = vermindering van de arbeidscapaciteit van de verzekerde rekening houdend met het beroep door de verzekerde uitgeoefend en met zijn vermogen tot wederaanpassing aan een beroepsactiviteit strokend met zijn kennis, capaciteit, sociale stand en normale economische voorwaarden.

Indien de graad van invaliditeit 67% bedraagt wordt de invaliditeit als volledig beschouwd en is het bedrag van de uitkering gelijk aan het verzekerd bedrag.

3. een vergoeding wordt pas uitgekeerd bij een volledige (100 %) arbeidsongeschiktheid.(A.G.-ongevallen/ziekten, DKV-tarief 40,41)

Een algehele arbeidsongeschiktheid bestaat slechts wanneer de verzekerde zijn beroepsbezigheden naar objectief medisch oordeel op generlei wijze uitoefenen kan en ook niet uitoefent en dus noch medewerkend noch leidend in zijn beroep werkzaam is noch kan zijn.

Er zijn in de polissen veel gevallen van uitsluiting opgenomen, namelijk situaties waarvoor geen dekking verleend wordt.

Arbeidsongeschiktheid tengevolge van een ongeval wordt gelijkgesteld met deze door een ziekte veroorzaakt.

Voorafgaandelijk zal er meestal een geneeskundig onderzoek moeten plaats hebben; soms (DKV) dient het geneeskundig onderzoek enkel om de stage te vermijden. Bij Urbaine-UAP is enkel een geneeskundig onderzoek vereist als meer dan 4000 fr dagvergoeding verlangd wordt.

De premie bij een verzekeringsmaatschappij voor een polis arbeidsongeschiktheid verschilt in functie van:

- 1/ het beroep ;
- 2/ de leeftijd ;
- 3/ het geslacht ;
- 4/ de gekozen dekking ;

6/ het soort van rente.

Gezien de complexiteit wordt hier geen verdergaande vergelijking doorgevoerd.

Tot slot willen we het verschil benadrukken tussen 'dagvergoeding bij arbeidsongeschiktheid' en 'gewaarborgd inkomen'. Een dagvergoeding (5) is voorbehouden bij algehele tijdelijke arbeidsongeschiktheid en dit voor een beperkte duur.

Een gewaarborgd inkomen daarentegen omvat een uitgebreider dekking, zowel algehele als gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid met als gevolg een strengere selectie en een duurder produkt.

In de vrijwillige verzekeringen aangaan bij een verzekeringsmaatschappij wordt regelmatig in geval van arbeidsongeschiktheid de vrijstelling van de te betalen premie ingebouwd, in functie van de duur en de graad van de arbeidsongeschiktheid of invaliditeit.

Dit is niet zo bij vrije verzekeringen van ziekenfondsen. Deze laatsten beroepen zich op hun mutualistisch karakter, dat zich ertegen zou verzetten een lid, arbeidsgeschikt of arbeidsongeschikt, vrij te stellen van de bijdrage. Een dergelijke stellingname loopt ergens mank. Het mutualistisch of bijstandskarakter houdt eerder in dat de gezonde leden de lasten op zich nemen van dezen die tijdelijk in moeilijkheden verkeren. Er is o.i. geen enkele valabele reden om de leden ook gedurende de periode dat arbeidsongeschiktheidsuitkeringen genoten worden ertoe te verplichten de bijdrage te betalen (6).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 32, 1° al. 3 K.B. 13 april 1965; gedurende de subsidieregeling van 1954 tot 1964 was het maximaal voordeel per uitkeringsdag vastgelegd op 100 fr.

(2) Art. 56 par. 1 Wet 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 1-2 november 1963.

(3) Voor een vergelijking tussen wettelijke en private ziekteverzekering verwijzen we naar: REMMERIE, I., Vergelijkende studie tussen wettelijk stelsel van verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering en systeem der private ziekte- en invaliditeitsverzekering in België - Eindverhandeling Licentie in Verzekeringsrecht en Verzekeringswezen, K.U.L., 1973, 54 p.

(4) Lijst van verzekeringsmaatschappijen waarvan de polis ter studie werd genomen:

- A.G.

E. Jacquainlaan 53 - 1000 Brussel

polis: ongevallen/ziekten

polis: gewaarborgd inkomen

- Algemene Verzekeringsmaatschappij voor de Middenstand (A.V.M.)

Wetenschapsstraat 21 - 1040 Brussel

- Deutsche Kranken Versicherung A.G. (D.K.V.)

N.V. van Ziekteverzekeringen

Ginestestraat 7 - 1030 Brussel

polis: tarief 40 "ziekendaggeld zelfstandigen"

polis: tarief 41 "ziekendaggeld medisch korps"

- Delta Lloyd Schadeverzekering N.V.

Defacqstraat 78-80 - 1050 Brussel

polis: persoonlijke verzekering tegen ongevallen en ziekten

- Assubel - Leven N.V.

Laekensestraat 35 - 1000 Brussel

polis: invaliditeitsrenteverzekering

- Winterthur N.V.

Kunstlaan 56 - 1040 Brussel

polis: multirisicoverzekering tegen ongevallen en ziekten

- Urbaine U.A.P.

Wetstraat 63 - 1040 Brussel .

(5) Zie: "De prijs van de gezondheid", Testaankoop - Budget, okt. 1975, 5-12; VANDEN BUSSCHE, A., "Het privaat ziekteverzekeringswezen in België", Leiding, 2/1980, (51), 70-74.

(6) Zie in dezelfde zin: VAN LANGENDONCK, J., noot onder Arbeidshof Antwerpen, 19 februari 1981, J.T.T., 1983, 61-63.

5. Financiering.

.....

Gaat het om contracten afgesloten met een verzekeringsmaatschappij, dan vormt de persoonlijke bijdrage van de zelfstandige de enige financieringsbron.

Contracten aangegaan bij Ziekenfondsen worden op vandaag eveneens uitsluitend gefinancierd door persoonlijke bijdragen.

Vóór 1984 werden bepaalde -niet voor zelfstandigen- vrijwillige verzekeringen bij de ziekenfondsen deels gefinancierd door overheidssubsidies.

De bijdrage die bij de statuten vastgelegd wordt verschilt van de ene instelling tot de andere. Het onderscheid is trouwens gewild door de aangeslotenen zelf die het bedrag jaarlijks bepalen op de algemene vergadering (1). Dit onderscheid heeft ook een zekere gunstige concurrentie onder de maatschappijen voor gevolg (2). Daar de bijdragen vastgesteld worden door de Algemene Vergadering van het Ziekenfonds, dat de betrokken dienst organiseert, worden ze door bedoelde vergadering herzien op grond van de ontwikkeling van de gedragen risico's en van het financieel resultaat van de jaarrekeningen. Tenzij statutair bepaald, zijn de bijdragen niet noodzakelijk gekoppeld aan het indexcijfer van de consumtieprijzen en bijgevolg evenmin de rijkstoelagen (3).

De bijdrage voor de vrijwillige arbeidsongeschiktheidsverzekering bij de ziekenfondsen is niet gebonden aan het inkomen maar is wel rechtstreeks gekoppeld aan de omvang van het toegekende voordeel. Verder kan ze nog rekening houden met de leeftijd of/en met de familiale toestand (gezin/alleenstaande). Ze houdt echter geen rekening met de aard van de zelfstandige beroepsactiviteit.

De vroegere subsidiëring werd in belangrijke mate beheerst door fundamentele wijzigingen welke zich op het vlak van de (verplichte) ziekteverzekering voorgedaan hebben. Het openstellen van de ziekteverzekering voor nieuwe groepen door een verruiming van het toepassingsgebied had tot gevolg dat het draagvlak van de vrije verzekering

verminderde en bracht mee dat ook aan de financiering van deze vrijwillige verzekering moest gesleuteld worden, o.m. op het vlak van de overheidstoelagen.

Met de invoering van de verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen in 1971 bleef de overheidsfinanciering tot 1984 enkel bestaan voor personen die onder geen enkele verplichte uitkeringsverzekering ressorteerden, met name de leden van de godsdienstige gemeenschappen en sommige grensarbeiders in Frankrijk. De subsidie was bestemd voor deze vrijwillige verzekering en niet voor de vrije aanvullende verzekering voor de zelfstandigen.

Gedurende lange periode werd gans de subsidiëring geregeld volgens het K.B. 13 april 1965 tot regeling van de toekenning van de rijkstoelage ten voordele van de diensten van vrijwillige ziekenfondsverzekering.

Enkele algemene principes bij de overheidstoelagen K.B. 13 april 1965 :

- art. 4 : rijkstoelagen worden bepaald naar verhouding van het bedrag der bijdragen welke door de leden worden gestort gedurende het jaar dat onmiddellijk het begrotingsjaar voorafgaat waarop de toelagen worden uitgetrokken. Om deze reden ondergaan de toelagen bijgevolg dezelfde schommelingen als de bijdragen.
- art. 5 : de landsbonden van erkende ziekenfondsen verdelen de rijkstoelagen onder de verschillende diensten overeenkomstig de door hun raad van beheer vastgestelde regelen.

De overheid kwam in de financiering van het ziekenfonds tussen door middel van subsidies die volgens art. 31 van het K.B. 13 april 1965 30 % bedragen van de bijdragen gestort door de personen die niet begunstigd waren met een regeling voor verplichte uitkeringsverzekering of met statutaire bepalingen, op grond waarvan zij, ingeval van arbeidsongeschiktheid, een loon of een in de plaats daarvan tredend voordeel genieten.

Rekening houdend met diverse wijzigingen en met desbetreffende ministeriële beslissingen, mochten alleen de bijdragen van de leden der

godsdienstige gemeenschappen, alsmede die van sommige grensarbeiders tewerkgesteld in Frankrijk, in aanmerking genomen worden voor de toekenning van toelagen (4).

Artikel 32 van het K.B. 13 april 1965 bepaalde de voorwaarden waaraan de ziekenfondsen moesten voldoen om rijkstoelagen te ontvangen : deze waren o.m. hun leden aansluiten bij een onderlinge invaliditeitskas erkend en gesubsidieerd overeenkomstig de bepalingen van de wet van 5 mei 1912 (5) tot verlening van premieën aan onderlinge invaliditeitskassen. Deze wet van 5 mei 1912, afgeschaft door de wet van 24 december 1980 (6) voorzag in een jaarlijkse toelage aan invaliditeitskassen, welke aan hun leden vergoedingen uitkeerden in geval van chronische ziekte of vroegtijdige invaliditeit. Deze subsidie (60 % van de gestorte bijdragen) bedroeg in 1977: 4,5 miljoen; in 1978: 6,2 miljoen; in 1979: 7,7 miljoen en in 1980 : 8 miljoen.

Sinds de opheffing van deze wet van 5 mei 1912 wordt volgens art.6 van de wet van 24 december 1980 de subsidiëring geregeld overeenkomstig de reglementering van toepassing hetzij op de diensten voor primaire arbeidsongeschiktheid, hetzij op de diensten voor gezinsuitkeringen ingeval van ziekenhuisverpleging. Op die basis bedroeg de subsidie voor 1981 aan deze invaliditeitskassen 4 miljoen Fr. Ter gelegenheid van de bespreking van de wet van 24 december 1980 betreffende de maatregelen ter verzekering van de uitvoering van de begroting 1980-81, verklaarde de Minister dat de besparing verwezenlijkt werd om principiële redenen, vermits het hier uitsluitend om vrije verzekeringen gaat die grotendeels voorbijgestreefd zijn (7). Deze subsidie werd voortaan opgenomen onder art. 33.04 (vrijwillige ziekenfondsverzekering) van de begroting sociale voorzorg i.p.v. onder art. 33.05 (onderlinge invaliditeitskassen).

De toelage werd enkel uitgekeerd op voorwaarde dat het ziekenfonds geen daguitkeringen verleende in de gevallen waarin de arbeidsongeschiktheid is gedekt door een bijzondere wetgeving of wanneer de arbeidsongeschiktheid zijn oorsprong vond in een geschiktheidsvermindering die recht gaf op een invaliditeitspensioen krachtens de wet of een openbare verordening.

Recent echter werd de overheidstoelage voor de dienst primaire arbeidsongeschiktheid voor de toekomst volledig afgeschaft. Dit werd doorgevoerd bij art. 8 van het K.B. van 20 januari 1984 (8), dat de art. 31 en 32 opgeheven heeft vanaf 1 januari 1983.

Vanaf 1984 worden dus geen subsidies meer voorzien voor deze dienst. De toelagen voor 1983 op basis van de bijdragen van 1982 zullen wel toegekend worden en dit op grond van de art. 31 en 32, die tot 31 december 1982 bestonden (9).

Vooraleer de subsidiëring van de vrijwillige ziekenfondsverzekering bij K.B. van 13 april 1965 geregeld werd, had deze subsidiëring reeds een lange geschiedenis achter de rug (10).

De wet van 3 april 1851 voorzag in Rijkssubsidies mits de mutualiteit een zeker administratief toezicht aanvaardde en in zoverre haar activiteit zich beperkte tot hulp bij ziekte, kwetsuren of gebrek, tot tijdelijke hulp aan overlevenden en tot uitkeringen voor begrafenis-kosten. Er mocht echter geen pensioenfonds gecreëerd worden (11) ; dit werd sterk bekritiseerd, doch om bezwaren van financiële aard ingelast (12).

De eigenlijke basis van de overheidsbetoelaging vindt zijn oorsprong in de wet van 19 maart 1898 (13) dat een artikel 8 bis inlaste in de wet van 23 juni 1894 (14), welke aan de erkenning principieel de betoelaging verbond.

Het was de wet van 5 mei 1912 (15) die het probleem van de subsidiëring grondig aanpakte, vooral voor de langdurige ziekte en invaliditeit. (16)

Vóór de tweede wereldoorlog werd bij Aanschrijving van 21 juni 1927 de eerste maal een subsidie verleend aan de dienst primaire arbeidsongeschiktheid. Deze bestond uit 10 % van het bedrag van de gestorte bijdragen, voorzover de mutualiteitsvereniging zelf ten minste 90 % van de gewone uitgaven dekte.

Bij K.B. van 22 december 1931 werd deze subsidiëring als volgt gewijzigd: de toelage bedroeg 15 %, met de verplichting 85 % van de gewone uitgaven te dekken door bijdragen en intresten van de belegde fondsen.

Door het K.B. van 26 mei 1933 werd deze 15 % teruggebracht op 10 %.

Het K.B. van 30 juni 1936, gewijzigd door het Besluit van 2 juni 1937 plaatste de subsidie voor de primaire dienst op 12 % van het bedrag der bijdragen door de gewone leden gestort in de loop van het vorig jaar. Als voorwaarde voor deze rijkstegemoetkoming werd opnieuw gesteld dat minstens 85 % van de gewone uitgaven gedekt moesten worden door bijdragen en intresten van belegde gelden. Dit percentage werd op 80 % gebracht zo de vereniging bij het afsluiten van het boekjaar over een bezit beschikte even groot als het totaal der uitgevoerde uitgaven van de jongste twee jaren.

Het K.B. van 16 oktober 1939, dat het K.B. van 30 juni 1936 wijzigde, behield de rijkstoelage op 12 % maar schafte de clausule af dat minstens 80 % van de gewone uitgaven door bijdragen en intresten moesten gedekt zijn. Kort na de tweede wereldoorlog, namelijk bij Regentsbesluit van 14 januari 1946, werd elke subsidiëring voor de primaire arbeidsongeschiktheid zonder meer afgeschaft.

Het K.B. van 14 juli 1951 tot wijziging van het Besluit van de Regent d.d. 14 januari 1946 voerde opnieuw een rijkstoelage in voor deze primaire arbeidsongeschiktheidsdiensten die vastgelegd werd op 30 % van het bedrag der gestorte bijdragen.

Het K.B. van 30 januari 1954 dat deze materie beheerste tot en met 1964 behield de toelage op 30 % , met dit verschil dat dit percentage enkel berekend werd op de bijdragen gestort door de vrijwillig verzekerden en het maximum van de in aanmerking te nemen bijdrage beperkt was tot 3 fr per effectief lid en per maand.(deze beperking werd later afgeschaft.) (De maximum uitkering per dag die voor betoelaging in aanmerking komt is 100 fr en dit gedurende 6 maanden; in K.B. 13 april 1965 is dit 150 fr. en 3 maanden)

De regelmatig terugkerende voorwaarde dat een belangrijk percentage van de gewone uitgaven door eigen middelen diende gedragen te worden, was bedoeld als een stimulans voor "goed beheer" ; desnoods diende de ziekenfondsvereniging over te gaan tot een verhoging der bijdragen vooraleer recht te hebben op overheidstoelage.

VOETNOTEN

=====

(1) Dit in tegenstelling tot de bijdragen voor de geneeskundige verzorging waar door het subsidiëringsbesluit een minimumbedrag voor de ledenbijdrage werd bepaald.

(2) Sociaal Compendium, S.V. Arbeiderspers, Brussel, 1972, XXVIII, 6, p. 654.

(3) De rijkstoelagen worden, zoals verder gezien wordt, bepaald naar verhouding van het bedrag der bijdragen; Parl. St., Kamer, 1980-1981, nr. 4 - XVIII/2, 38.

(4) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1980-81, 18 augustus 1981, 4472 (Vr. nr. 393 STEVERLYNCK).

(5) B.S., 12 mei 1912.

(6) B.S., 28 januari 1981.

(7) Parl. St., Kamer, 1980-1981, nr. 685/3, 2 (Verslag).

(8) B.S., 27 januari 1984. De subsidiëring werd ook volledig afgeschaft voor de dienst overlijdensverzekering. De financiële weerslag van de afschaffing van de subsidies voor de diensten overlijdensverzekering en primaire arbeidsongeschiktheid wordt geraamd op 40 miljoen fr.; "Inkrimping subsidies vrijwillige verzekering", M-informatie, nr. 110, 15 januari 1984. Voor de dienst voor gezinsuitkeringen en voorhuwelijkssparen werden de subsidies respectievelijk gehalveerd en verminderd; art. 7 en 5 K.B. 20 januari 1984.

(9) Art. 9 K.B. 20 januari 1984.

(10) CREMER, R., "De mutualistische beweging in België", B.T.S.Z., 1964,

(12), 32-43; DE GEEST, H., "De rijkstoelagen voor de Vrije Verzekering",

Leiding, 1965, 131-138.

(11) Art. 1, 11 Wet 3 april 1851.

(12) Pasin. 1851, 75, vn. 1.

(13) B.S., 20 maart 1898.

(14) Deze wet heeft de activiteit van de mutualiteit uitgebreid en de reglementering minder streng gemaakt. De remmende invloed van de wet van 1851 werd dus ongedaan gemaakt.

(15) B.S., 12 mei 1912.

(16) VELDKAMP, G.M.J. (red.), Sociale Zekerheid, 1. Inleiding tot de sociale zekerheid en de toepassing ervan in Nederland en België, I. Karakter en Geschiedenis, Deventer, Kluwer, 1978, 197.

6. Fiscale behandeling.

.....

De bijdragen gestort voor aanvullende invaliditeitsverzekeringen zijn fiscaal aftrekbaar.

De basis waarop de fiscale aftrekbaarheid wordt toegestaan verschilt echter al naargelang de instelling waarbij een dergelijke verzekering aangegaan is.

Een aanvullende verzekering tegen arbeidsongeschiktheid en invaliditeit afgesloten bij mutualiteiten is volgens art.54,1 W.I.B. (1) steeds onbeperkt fiscaal aftrekbaar.

Deze aangegaan bij een verzekeringsmaatschappij is volgens art.44 W.I.B. slechts aftrekbaar als bedrijfslast indien het een verzekering "gewaARBorgd inkomen ingeval van ziekte of ongeval" betreft. Bijdragen voor andere individuele verzekeringen tot lichamelijke ongevallen zijn niet fiscaal aftrekbaar, doch anderzijds zijn de uitkeringen in dit geval ook niet belastbaar.

De uitbetaalde voordelen werden tot en met het aanslagjaar 1982(inkomsten 1981) afzonderlijk belast aan een tarief van 16,5 %. Het K.B. nr.29 van 30 maart 1982 (2) tot wijziging van het wetboek van de inkomstenbelastingen in verband met het belasten van de vervangingsinkomsten heeft een einde willen stellen aan het tot dan toe bestaande verschil in behandeling tussen de vergoedingen tot geheel of gedeeltelijk herstel van een tijdelijke derving van bedrijfsinkomsten, naargelang zij "winsten" of "baten" dan wel "bezoldigingen" waren.

Sinds het aanslagjaar 1983 worden deze gezamenlijk belast zoals de andere vervangingsinkomens.

VOETNOTEN

=====

(1) Art.54. Van het totale bedrijfsinkomen worden afgetrokken:

1. de bijdragen van vrije verzekering tegen ziekte en invaliditeit of de bijdragen van aanvullende verzekering tegen dezelfde risico's, die de belastingplichtige aan een door België erkende mutualiteitsvereniging heeft gestort voor hemzelf en voor de leden van zijn gezin die ten zijnen laste zijn;

(2) B.S., 1 april 1982.

7. Beoordeling.

.....

Aan een bescherming tegen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid wordt door de zelfstandigen veel belang gehecht. Tot de leeftijd van 40 jaar komt de interesse voor een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid zelfs op de eerste plaats vóór een ouderdomsbescherming (1).

Een zelfstandige die in actieve loopbaan arbeidsongeschikt wordt kan voor zeer zware financiële problemen komen te staan. Vermits de wettelijke arbeidsongeschiktheidsverzekering aan dit probleem slechts ten dele tegemoetkomt, is een vrijwillige aanvullende verzekering zeker geen overbodige luxe.

Het aanbod van de mutualiteiten is hier echter vrij beperkt en in de meeste gevallen gericht op de dekking van de niet-vergoedbare periode van drie maand. Sinds 1985 echter wordt aan de zelfstandigen-leden van de L.C.M. de mogelijkheid geboden een aanvullende verzekering tegen arbeidsongeschiktheid aan te gaan. Het is evenwel nog te vroeg om te zien hoe de zelfstandigen daarop reageren.

Op het vlak van aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is een omvangrijke markt weggelegd voor de verzekeringsmaatschappijen.

Men kan er de meest diverse polissen terugvinden.

Deze grote verscheidenheid laat echter moeilijk een onderlinge vergelijking toe. Het niet voorhanden zijn van vergelijkbare gegevens brengt ondoorzichtigheid met zich. Van deze ondoorzichtigheid gebruik makend, trachten de maatschappijen via reclame hun produkten aan de man te brengen. Aangezien het hier een totaal vrije markt betreft is het normaal dat een aantal clausules (zoals b.v. maximum leeftijd voor aansluiting) verzekeringstechnisch strikt verantwoord zijn, doch sociaal weinig aanbevelenswaardig zijn.

In het licht van een grotere bescherming van de contractanten, wenst Minister J.-L. DEHAENE ook hier een aantal maatregelen te nemen om zodoende een kader te ontwerpen en een aantal inhoudelijke minimum bepalingen op te nemen. Misleidende reclame en informatie zou in

elk geval verboden worden.

Niettegenstaande aanvullende
arbeidsongeschiktheidsverzekeringen een reëel nut hebben, menen wij dat
ook de wettelijke arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen een
aanpassing behoeft. Het eerste mag het laatste echter niet in de weg
staan.

VOETNOTEN.

=====

- (1) VAN CLEYNENBREUGHEL, J. en DEGRYSE, W., Economisch en Sociaal profiel van de zelfstandige - onderzoek in 1982. Vergelijking in 1972-1982, deel 1. het rijk, Brussel, E.S.I.M., 1982, 33.

8. Samenvatting.

.....

Ook voor het risico arbeidsongeschiktheid dateren de vrijwillige verzekeringen reeds van heel vroeg. Reeds vóór en tijdens het Franse bewind zouden er tal van verenigingen voor onderlinge hulp bij ziekte en overlijden bestaan hebben. Sinds een aanschrijving van 1927 konden diensten voor primaire arbeidsongeschiktheid steunen op een zekere rijkstoelage.

Deze vrijwillige verzekering heeft een erg belangrijke rol gespeeld in de periode vooraleer er een verplichte ziekteverzekering werd ingevoerd. In 1945 gebeurde dit voor de werknemers. Voor de zelfstandigen heeft men echter moeten wachten tot 1971.

Van dan af verloor de vrijwillige arbeidsongeschiktheidsverzekering veel aan belang, doch deze paste zich vrijwel onmiddellijk aan de nieuw situatie aan.

Voor de zelfstandigen bleef deze vrijwillige verzekering als aanvulling bij hun wettelijk stelsel interessant, en dit om twee redenen. Enerzijds werden er slechts uitkeringen voorzien na een carensperiode van 3 maand (oorspronkelijk zelfs 6 maand) en anderzijds voorzag de wettelijke regeling slechts lage forfaitaire uitkeringen. De aanvullende invaliditeitsverzekering zou alsdan ofwel de niet-vergoedbare carensperiode kunnen overbruggen, ofwel de lage forfaitaire uitkeringen kunnen aanvullen.

Opvallend is de grotere aanbreng vanwege verzekeringsmaatschappijen in dit domein. Wel werd recent door de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten (L.C.M.) met een aanvullende arbeidsongeschiktheidspolis/verzekering van start gegaan.

Het toepassingsgebied *ratione personae* van de ziekenfondsen is beperkter dan dit van de verzekeringsmaatschappijen. Enkel de leden aangesloten voor de verplichte ziekteverzekering kunnen bij de ziekenfondsen terecht.

De omschrijving van het toepassingsgebied *ratione materiae* is heel wat moeilijker.

Wat precies verzekerd wordt, onder welke voorwaarden en hoe de arbeidsongeschiktheid medisch geëvolueerd wordt, zijn zaken die, gezien de grote diversiteit in aanbod, nogal wat verschillen kunnen vertonen naargelang de aanbieder een mutualiteit of een verzekeringsmaatschappij is, en naargelang de concrete polis.

De mutualiteiten zijn voornamelijk actief in het aanbieden van verzekeringen om de niet-vergoedbare periode te overbruggen. Dit had te maken met de tot voor kort bestaande subsidiëringsregeling. Bij het opzetten van dergelijke verzekeringen diende men rekening te houden met de voorwaarden bepaald in de subsidie reglementering.

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, die de wettelijke uitkeringen aanvullen, worden in veel mindere mate door de mutualiteiten georganiseerd.

Bij het opzetten en de inhoudsbepaling is men volstrekt vrij, daar er geen subsidies voorzien zijn.

Sinds kort biedt de Landsbond van Christelijke Mutualiteiten een dergelijke verzekering voor zijn leden aan.

Aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering, zoals 'gewaarborgd inkomen' maakt voornamelijk een belangrijke markt uit voor de verzekeringsmaatschappijen.

Voor wat de organisatie en de juridische vormgeving van de instellingen betreft verwijzen we naar wat onder rubriek 'gezondheidszorgen' werd gezegd.

Het grote verschil tussen uitkeringen van mutualiteiten en van verzekeringsmaatschappijen, is dat deze eerste forfaitaire uitkeringen zijn, die een familiaal karakter vertonen. Men kan meestal een bijdrage kiezen onder een aantal alternatieven, waartegenover een forfaitaire uitkering staat. De uitkering staat dus rechtstreeks in verhouding tot de gekozen bijdrage.

Bij de aanbreng van de mutualiteiten stellen we vast dat er meestal een geneeskundig onderzoek vereist wordt, dat de vergoedingen vervallen bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd, en dat er een maximum toegelaten leeftijd bepaald is om aan te sluiten.

De verschillen tussen de verzekeringspolissen hebben vooral te maken met de waarborg (m.a.w. hoe groot moet de arbeidsongeschiktheid zijn : vanaf 1%, vanaf 25%, of vanaf 100%), de stage (d.i. de periode

voordat er enig risico wordt gedekt), de wachttijd (d.i. de niet-vergoedbare periode bij elk schadegeval), de duur, het geldigheidsgebied en de termijn binnen dewelke de arbeidsongeschiktheid moet worden aangegeven.

Ook de premie verschilt in functie van beroepsleeftijd, geslacht, gekozen dekking, carenstijd of wachttijd, en het soort rente.

De persoonlijke bijdrage van de zelfstandige vormt voor de aanvullende verzekeringen aangegaan bij beide soorten instellingen de enige financieringsbron.

Vóór 1984 was er voor bepaalde vrijwillige verzekeringen een vorm van overheidsfinanciering voorzien voor de ziekenfondsen.

Deze subsidiëring had op dat ogenblik reeds een lange geschiedenis achter de rug. Reeds in de Wet van 1851 waren er nl. rijkssubsidies voorzien onder voorwaarde van een zeker administratief toezicht.

Sinds de invoering in 1971 van de wettelijke arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen was deze subsidie enkel nog bedoeld voor personen die onder geen enkele verplichte uitkeringsverzekering restoreerden, nl. de leden van godsdienstige gemeenschappen en sommige grensarbeiders tewerkgesteld in Frankrijk.

De fiscale behandeling verschilt naargelang de instelling waaraan de bijdragen betaald worden.

Indien dat de mutualiteiten zijn, dan zijn de bijdragen volgens art.54,1 W.I.B. onbeperkt fiscaal aftrekbaar.

Bij verzekeringsmaatschappijen zijn de bijdragen volgens art 44 W.I.B. slechts aftrekbaar als bedrijfslast indien het een verzekering "gewaARBorgd inkomen ingeval van ziekte of ongeval betreft".

De uitgekeerde voordelen worden sinds het aanslagjaar 1983 gezamenlijk belast zoals de andere vervangingsinkomens.

Deze aanvullende verzekeringen ingeval van arbeidsongeschiktheid vertonen voor de zelfstandigen een reëel nut. Dit mag echter niet de indruk wekken dat de wettelijke arbeidsongeschiktheidsverzekering geen aanpassing behoeft.

Het ware misschien aanbevelenswaardig een kader te scheppen, waarin een aantal inhoudelijke minimumbepalingen moeten opgenomen worden. Misleidende

reclame en informatie zou in elk geval moeten vermeden worden.

C. Pensioen.

- - - - -

Inleiding.

.....

Onder pensioen wordt hier verstaan het wettelijk ingesteld aanvullend pensioenstelsel voor de zelfstandigen.

De diverse mogelijkheden van de individuele levensverzekeringsmarkt om uitkeringen te bekomen bij overlijden en/of bij het bereiken van een bepaalde leeftijd, nl. pensioenleeftijd, worden in dit kader niet behandeld, daar het voorwerp van ons onderzoek de aanvullende verzekeringen in de sociale sector zijn.

1. Ontstaan en evolutie.

.....

Het ontstaan van het aanvullend pensioen dient gesitueerd te worden in het streven naar een proportioneel pensioen.

Vertrekkend van het forfaitair pensioenstelsel van de zelfstandigen dat in uitkeringen voorziet die - sinds 1980(1) - lager zijn dan het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, leefde ook bij de zelfstandigen de idee van een proportioneel pensioen. Het verlangen om te komen tot pensioenuitkeringen die in zekere mate in verhouding staan tot het vroeger genoten beroepsinkomen zou onderzocht worden op zijn praktische haalbaarheid. Men zou de financiële weerslag van de invoering van een dergelijk stelsel nagaan.

De diverse middenstandsorganisaties (N.C.M.V., Unie van de Middenstand, Nationaal Verbond der Zelfstandige Arbeiders van België, Belgische Boerenbond) waren allen gevonden voor de invoering van een proportioneel pensioen, met deze specificering dat de Belgische Boerenbond bleef vasthouden aan het minimum pensioen. In het advies van de "Werkgroep belast met de studie van het Sociaal Statuut" van 23 december 1980 kwam dit tot uiting (2). De manier waarop deze proportionaliteit zou moeten ingevoerd en geconcretiseerd worden vertoonde evenwel opvallende verschillen tussen deze diverse organisaties.

Het N.C.M.V., de Unie en de Belgische Boerenbond waren bovendien ook sterk

voorzitter van een bijkomend pensioen dat het wettelijk pensioen zou komen aan te vullen en aldus een proportionaliteit 'buiten het stelsel' zou kunnen invoeren.

In de schoot van de "Werkgroep belast met de studie van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen", onder voorzitterschap van de Heer G. VANDEPUTTE, werden berekeningen uitgevoerd betreffende de invoering van een proportioneel stelsel die aan duidelijkheid niets te wensen overlieten. De invoering van een proportioneel pensioen bleek voor de zelfstandigen onbetaalbaar en het stelsel, dat financieel met een zwaar deficit en een schuldenlast van het verleden kampte, kon dit evenmin voor zijn rekening nemen. Zonder hierop verder in te gaan zullen we onze aandacht toespitsen op het alternatief dat de Werkgroep aan de regering heeft aangeboden, namelijk de invoering van een bijkomend aanvullend pensioen (3).

De Werkgroep was er zich van bewust dat de financiële draagkracht van de actieve zelfstandigen grenzen heeft (4) en, in het besef dat een grote financiële inspanning slechts in een relatief kleine verbetering van de pensioenen zou kunnen vertaald worden, heeft men het in dit stadium niet opportuun geacht wijzigingen in die zin aan het wettelijk pensioen voor te stellen of aan te brengen.

Als alternatief voor een beroep op de verruimde solidariteit stelde men voor een vrijwillig soepel aanvullend pensioen in te stellen, dat een integraal onderdeel zou uitmaken van het sociaal statuut van de zelfstandigen en dat door de sociale verzekeringsfondsen op basis van de kapitalisatietechniek zou beheerd worden (5).

Ondertussen was eind 1980 de schuld van het verleden van het wettelijk pensioenstelsel opgelopen tot ongeveer 29,3 miljard frank. Door de steeds zwaarder wordende interestlast werd deze schuld steeds groter en leek de toestand uitzichtloos. De regering had zich voorgenomen het stelsel te saneren en voor de toekomst gezond te maken. Een eerste wet in die richting was de wet van 15 januari 1981 houdende maatregelen met het oog op de gedeeltelijke dekking van de financiële lasten met betrekking tot het gecumuleerd deficit van de pensioenregeling der zelfstandigen (6). Bij de Herstelwet van 10 februari 1981 inzake de Middenstand (7), die het noodzakelijk complement was in de sanering van de onrustwekkende financiële toestand van deze pensioenregeling, werd aan de Koning de

bevoegdheid gegeven om door in Ministerraad overlegde Koninklijke Besluiten de wetgeving in verband met het Sociaal Statuut der Zelfstandigen te herzien, namelijk het K.B. nr.38 van 27 juli 1967 en het K.B. nr.72 van 10 november 1967 (art. 4 par.1). Deze machten verstreken op 30 juni 1981 (art. 4 par.2). In de wet zelf was geen enkele aanduiding gegeven in welke richting deze machten dienden gebruikt te worden. Wel konden volgens art. 3 par.5, na raadpleging van de vertegenwoordigers der zelfstandigen, de nodige maatregelen worden genomen om het pensioenstelsel der zelfstandigen te hervormen.

De gecumuleerde schuld van het pensioenstelsel op 31 december 1980 (8) zou worden overgenomen en afgelost door de overheid. Er werd voorzien dat de boni's van de sector kinderbijslagen en van de sector ziekte- en invaliditeit bij prioriteit zouden aangewend worden voor de aflossing van de schuld (9); het overschot dat niet kan gedelgd worden door de boni's zou worden ingeschreven op de begroting van het Ministerie van Middenstand.

Terzelfdertijd wenste men het structureel deficit van de regeling weg te werken door allerlei maatregelen uit te werken die een gunstige invloed zouden uitoefenen op de financiële situatie (10).

Deze diverse maatregelen, bedoeld om het stelsel in evenwicht te brengen betekenden een serieuze financiële inspanning voor de zelfstandigen ; de bijdragen werden namelijk met een belangrijk bedrag verhoogd (11).

Om de pil van deze bijdrageverhoging en van andere ingrepen te vergulden zou men de zelfstandigen de mogelijkheid geven fiscaal aftrekbare bijdragen te storten voor de vorming van een aanvullend pensioen.

Al deze maatregelen werden in uitvoering van art.4 van de Herstelwet inzake de Middenstand van 10 februari 1981 genomen bij Volmachtsbesluit. Het K.B. nr. 1 van 26 maart 1981 houdende wijziging van het K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen is ten andere het enige besluit dat bij volmacht in uitvoering van deze wet werd genomen (12).

Bij art. 12 van dit K.B. nr. 1 werd in de pensioenwetgeving van de zelfstandigen naast een "Titel I. Verplicht stelsel" , een "Titel II. Aanvullend Pensioen" ingevoerd, alsmede een nieuw art. 52bis dat de grote lijnen van dit aanvullend pensioen weergeeft.

De principes van dit aanvullend pensioen kunnen als volgt

geresumeerd worden.

Het aanvullend pensioen voor zelfstandigen is een aanvulling op het wettelijk forfaitair pensioen. Het kleeft aan het wettelijk pensioen en zal in verhouding staan tot hetgeen aan bijdragen werd betaald, m.a.w. rekening houdend met de hoogte van de bijdrage en de duur van de betaling. Het is gebaseerd op het kapitalisatieprincipe. Dit wil zeggen dat hetgeen gestort is intresten opbrengt en verhoogd wordt met winstaandelen.

Dit aanvullend pensioen is een vrij systeem. Elke zelfstandige is vrij via een (bijkomende sociale) bijdrage een aanvullend pensioen op te bouwen. De enige voorwaarde is dat hij of zij aan de toepassingsvoorwaarden voldoet. Voor dit aanvullend pensioen kan de zelfstandige terecht bij het sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen waarbij hij of zij voor het wettelijk sociaal statuut is aangesloten.

Alhoewel de grote lijnen aldus reeds bekend waren heeft men tot de maand augustus van datzelfde jaar moeten wachten om de uitvoeringsbepalingen te kennen. In het Belgisch Staatsblad van 25 augustus 1981 verschenen drie uitvoeringsbesluiten, namelijk het K.B. van 20 juli 1981 houdende uitvoering van art.52bis par.1 van het K.B.nr.72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen - dit handelt over het toepassingsgebied - , het K.B. van 23 juli 1981 houdende uitvoering van art.52bis par.2 van het K.B. nr.72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen - dit handelt over het bijdragenpercentage - en het K.B. van 31 juli 1981 houdende inrichting van het aanvullend pensioenstelsel der zelfstandigen, dat de organisatie regelt.

In de periode van ongeveer 5 maanden die gelegen was tussen het verschijnen van het K.B. nr.1 en de uitvoeringsbesluiten is er van diverse zijden en vooral vanwege de verzekeringsmaatschappijen nogal wat druk uitgeoefend bij de uiteindelijke uitwerking van dit aanvullend pensioen.

Zonder hier op de concrete bezwaren te willen ingaan - die zullen aan bod komen in andere onderafdelingen - mogen we wijzen op de nota's van de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen (B.V.V.O.) betreffende de vrije aanvullende pensioenregeling voor zelfstandigen van juni en juli 1981. De verzekeringsmaatschappijen zaten namelijk sterk verveeld met de monopoliepositie welke aan de sociale verzekeringsfondsen werd toegewezen voor de inning van de bijdragen voor dit aanvullend pensioen (art.52bis

par.2). Het feit dat de zelfstandigen de bijdragen dienden te storten bij hun sociaal verzekeringsfonds en rekening houdend met de filosofie die bij het instellen van dit aanvullend pensioen voorzat hield o.i. ook in dat de organisatie bij deze instellingen zou berusten (13). De concrete modaliteiten echter zouden bij Koninklijk Besluit moeten vastgesteld worden op de gezamenlijke voordracht van de Minister van Middenstand en de Minister van Economische Zaken. De verzekeringsmaatschappijen poogden echter te allen prijze dit aanvullend pensioen naar zichzelf toe te spelen en het aanvullend pensioenstelsel aldus los te weken en af te wenden van de o.i. nogal duidelijke beleidsoptie ,namelijk het aanvullend pensioen integraal deel te laten uitmaken van het wettelijk pensioenstelsel der zelfstandigen. De verzekeringsmaatschappijen vreesden dat het werkingsgebied van de particuliere verzekering zou aangetast worden.

Het aandeel in het totale incasso van de individuele levensverzekering (grote branche), dat vertegenwoordigd wordt door de cliënteel van de zelfstandigen kan geschat worden op minstens 6 miljard frank (d.i. ongeveer 1/3). Om die reden begrijpt men wel de wrevel van de verzekeringsmaatschappijen die vreesden met de aanvullende pensioenregeling een aanzienlijk deel van hun cliënteel te verliezen.

In haar nota van juni 1981 onderstreepte de B.V.V.O. bovendien dat de afbrokkeling van de levensverzekeringsmarkt waarschijnlijk catastrofale gevolgen zou hebben voor een hele economische sector (14).

"Daarom hebben de verzekeraars gemeend bij de regering te moeten aandringen op de noodzaak de sociale verzekeringsfondsen, die deze aanvullende pensioenen wensen te beheren, volledig te onderwerpen aan de bepalingen van de wet van 9 juli 1975 betreffende het toezicht op de verzekeringsondernemingen. Deze bepalingen werden speciaal uitgewerkt om de rechten van de verzekerden en van hun rechthebbenden te beschermen en om de veiligheid van hun vermogens te waarborgen. Het zou dan ook ongezond zijn, zo stellen zij, dat dit nieuwe stelsel eraan zou ontsnappen." (15)

Deze stelling kreeg steun door de houding van de Controledienst voor de Verzekeringen voor wie de uitvoering van een dergelijk aanvullend pensioenstelsel slechts kan toevertrouwd worden aan instellingen die volgens de wet van 9 juli 1975 de toelating hebben verkregen (16).

Met het K.B. van 31 juli 1981 dat de aanvullende pensioencontracten toespeelde aan de verzekeringsondernemingen (17) waren de verzekeringsmaatschappijen dan ook ten zeerste tevreden - "Het is alleen zo

dat dit nieuwe pensioenstelsel aan de verzekeringsondernemingen geen aanzienlijk deel van hun cliënten zal afnemen" (18)- en menen zij dat de "optimale voorwaarden geschapen werden voor het welslagen van deze hervorming" (19).

Na het verschijnen van de uitvoeringsbesluiten zijn er opnieuw discussies geweest om het pensioenreglement zoals voorzien in art.3 van het K.B. van 31 juli 1981, op te stellen. Alhoewel art.3 bepaalde dat een reglement, dat deel zou uitmaken van de algemene en bijzondere voorwaarden van het verzekeringscontract, zou moeten opgemaakt worden door de verzekeringsonderneming met het akkoord van het sociaal verzekeringsfonds, heeft men dit reglement als uniform model opgemaakt voor alle verzekeringsondernemingen die het "aanvullend pensioen" zullen organiseren. Dit reglement werd onder de leiding van de Controledienst voor de Verzekeringen in samenwerking met de verzekeringsmaatschappijen en de sociale verzekeringsfondsen opgemaakt.

Dit reglement werd aldus eenvormig opgelegd aan alle verzekeringsmaatschappijen die het aanvullend pensioen zullen organiseren. Dit modelpensioenreglement is opgenomen bij de Mededeling nr.D 55 van 7 december 1981 van de Controledienst voor de Verzekeringen.

Na het van start gaan van het aanvullend pensioen kwam van verschillende kanten reeds kritiek op bepaalde uitvoeringsmodaliteiten van dit aanvullend pensioen.

Enerzijds werd er veel kritiek gehoord van een aantal vrije beroepsgroepen die in het verleden een eigen aanvullende pensioenregeling hadden opgebouwd en nu uitgesloten werden van het nieuw aanvullend pensioenstelsel.

Het principe "slechts één aanvullend pensioen per zelfstandige" was een goede zaak, doch de uitwerking ervan vertoonde enkele gebreken zodanig dat er bijvoorbeeld geneesheren waren die twee maal met fiscaal aftrekbare bijdragen een aanvullend pensioen konden opbouwen, terwijl er andere waren die zelfs geen enkele bijdrage voor een aanvullend pensioen fiscaal konden aftrekken (20).

Wat de geneesheren betreft wenste men tenslotte een totaal vrije keuzemogelijkheid te creëren.

Anderzijds werd er ook zware kritiek geuit vanwege de verzekeringsmakelaars.

De verzekeringsmakelaars vonden immers dat ze geen plaats vonden in dit aanvullend pensioenstelsel. Er waren namelijk geen commissielonen voorzien.

voor de tussenpersonen, aangezien in het tarief van het aanvullend pensioen de acquisitietoeslag afgetrokken was.

De vraag naar de plaats van de verzekeringstussenpersonen stelde zich slechts van zodra het "aanvullend pensioen", als sociale pensioenregeling naar de verzekeringsmaatschappijen toegespeeld werd. In de oorspronkelijke stelling bestond er geen dergelijk probleem omdat dit aanvullend pensioen volledig zou opgenomen worden in de wettelijke sociale pensioenregeling.

De 'Werkgroep belast met de studie van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen' is ondermeer op vraag van de Minister van Middenstand en van de Staatssecretaris voor Pensioenen opnieuw bijeengekomen ter bestudering van de opgeworpen problemen die betrekking hadden op zowel de verplichte wettelijke als de vrijwillige aanvullende pensioenregeling. Op een 4 tal vergaderingen (3 maart, 16 maart, 21 april en 11 mei 1982) werden deze vragen onderzocht die uiteindelijk in een advies resulteerden op 29 juni 1982.

In dit advies onderstreepte de Werkgroep opnieuw dat geen gunstig advies kon uitgebracht worden nopens een maatregel die het financieel evenwicht van de pensioenregeling der zelfstandigen, dat heden ten dage zo moeilijk te vrijwaren is, in het gedrang zou brengen.

Aangaande de verplichte wettelijke pensioenregeling vertolkte de werkgroep de mening die hij vroeger reeds terzake heeft naar voren gebracht. "In het kader van een harmonisering met de andere regelingen meent hij dat een zekere, financieel draagbare, binding van het verplicht wettelijk pensioenbedrag en de bedrijfsinkomsten die een bepaalde drempel overschrijden, in de wet moet worden nagestreefd met behoud van een minimumpensioen." Onmiddellijk daarop volgend echter liet de Werkgroep duidelijk horen dat enerzijds het beginsel van het huidig financieel evenwicht van de verplichte pensioenregeling niet mocht bezwaard worden en dat anderzijds de zelfstandigen in de huidige economische toestand gekant zijn tegen elke verhoging der bijdragen in de verplichte pensioenregeling.

Dit laatste maakt het aldus klaar en duidelijk dat een binding aan het inkomen niet direct haalbaar werd geacht. Wel onderstreepte de werkgroep dat het doel van deze binding in ieder geval gedeeltelijk zou kunnen verwezenlijkt worden in het kader van de maatregelen die moeten worden

getroffen met het oog op een verbetering van het huidige systeem van het aanvullend pensioen.

De rest van het advies heeft het dan over aan te brengen wijzigingen aan het aanvullend pensioenstelsel. De leden waren ondermeer niet tevereden over het feit dat het risico overlijden niet gedekt werd in het aanvullend pensioen. De diverse voorstellen welke daar gedaan werden zullen verder ter sprake komen.

Eén wens van de werkgroep is echter reeds ingewilligd, namelijk een meer soepele bijdragebetaling, met andere woorden: de vrije keuze een bijdrage te betalen gaande van 1 % tot 7 % van het in aanmerking te nemen bedrijfsinkomen. Dit maakte het voorwerp uit van het K.B. van 10 mei 1982 (21). Eveneens werd de inhaalmogelijkheid, zowel wat de aansluiting als wat de betaling van de bijdragen betreft, en dit in de loop van het kalenderjaar, ingewilligd door de Minister van Middenstand (22).

Ondertussen is men op het Kabinet van de Minister van Middenstand druk bezig met het klaarmaken van andere wijzigingen aan het aanvullend pensioen, die een oplossing zullen bieden aan bestaande problemen of een tegemoetkoming zullen zijn aan het advies van de werkgroep.

Daarnaast had Staatssecretaris voor Pensioenen, de heer MAINIL, in september 1983 een wetsontwerp (23) neergelegd dat een wijziging van het verplicht wettelijk pensioenstelsel in de zin van een zekere binding aan het inkomen voor de zelfstandigen zou inhouden.

Omtrent dit wetsontwerp werd aan de werkgroep een advies gevraagd. In een advies van 20 december 1983 heeft de werkgroep opnieuw het principe van een zekere financieel haalbare binding van het pensioen aan het bedrijfsinkomen aanvaard. Aangaande de toepassing en modaliteiten van dit algemeen aanvaard principe kon er echter geen eensgezindheid bereikt worden. De meerderheid van de leden (24) was "van mening dat de verwezenlijking van de binding van het pensioen aan het bedrijfsinkomen binnen de huidige verplichte wettelijke regeling moest ingebouwd worden", doch dat "de financiering van de voorziene binding nooit het financieel draagvermogen van de zelfstandigen en hun onderneming mag overschrijden". Bovendien "mag de regeling van het vrij aanvullend pensioen door die binding binnen de

verplichte regeling niet in het gedrang worden gebracht".

Een minderheid (25) was daarentegen omwille van financiële bezwaren gekant tegen de in het Wetsontwerp voorziene binding. Om die reden stelde zij meer concreet voor "een verplicht proportioneel pensioengedeelte te organiseren onder een regime van individuele reservevorming via instellingen buiten de publieke en parastatale sector, ten belope van de thans voorziene middelen".

Op 15 mei 1984 (26) werd dit wetsontwerp, dat in een geleidelijke invoering van een proportioneel pensioen voor zelfstandigen voorzag, goedgekeurd tot wet.

VOETNOTEN

=====

(1) K.B. 18 augustus 1980 houdende verhoging van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, B.S., 27 augustus 1980.

Op 1 januari 1980: het geïndexeerd gewaarborgd inkomen voor een gezin: 148.469 Fr. en voor een alleenstaande: 110.142 Fr (inbegrepen de vrijstelling van 4.118 Fr.) tegenover het geïndexeerd pensioen zelfstandigen voor een gezin: 135.853 Fr. en voor een alleenstaande: 108.681 Fr.

(2) "De mogelijkheid van een zekere financieel haalbare binding van het pensioenbedrag aan de bedrijfsinkomsten gelegen boven het minimum (Plancher) van het sociaal statuut".

(3) In haar unaniem advies van 19 februari 1981 was de werkgroep van mening dat "een dergelijk proportionaliteitstype nu reeds wenselijk is en zou moeten gerealiseerd worden door het invoeren van een wettelijk aanvullend pensioen door middel van belasting vrijgestelde bijdragen".

(4) In haar advies van 20 december 1983 vestigde de Werkgroep opnieuw de "aandacht van de regering erop dat inzake financiering van het sociaal statuut er voor de zelfstandigen een grens van financiële draaglijkheid bestaat die, op gevaar af de leefbaarheid van de onderneming aan te tasten, geenszins mag overschreden worden."

(5) Advies Werkgroep d.d. 19 februari 1981.

(6) B.S., 3 februari 1981.

(7) B.S., 14 februari 1981.

(8) Verhoogd met 500 miljoen frank intrestlast.

(9) Art.3 par. 3 Wet 10 februari 1981 ; men had voornamelijk de sector

kinderbijslagen op het oog maar ook de ziekte- en invaliditeitsverzekering was gevisieerd. Dit was echter in tegenstrijd met een andere wet, namelijk de Herstelwet 10 februari 1981 inzake sociale zekerheid en welvaartsvastheid, B.S., 14 februari 1981, die alle boni's in die sector toegewezen had aan het deficit van de ziekteverzekering. De overschotten van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering moesten bij voorrang dienen om de intresten van de leningen ter delging van dit deficit te dekken.

Daarom werd een wetsontwerp tot wijziging van art. 3 par. 3 van de Herstelwet 10 februari 1981 inzake de Middenstand (Parl. St., Kamer, 1982-83, nr. 485/1) ingediend om deze tegenstrijdigheid ongedaan te maken. In de memorie van toelichting van dit Wetsontwerp, dat de Wet van 1 juli 1983, B.S., 11 augustus 1983, is geworden staat het volgende : "Het spreekt vanzelf dat de overschotten van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering niet terzelfder tijd bij voorrang kunnen worden aangewend om de intresten van de leningen tot dekking van de delging van de door de staat overgenomen gecumuleerde schuld van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering te dekken ; en om de intresten van de door de Staat overgenomen gecumuleerde schuld van het Pensioenstelsel der Zelfstandigen op te vangen".

(10) Ondertussen is het pensioenstelsel van de zelfstandigen in evenwicht en heeft het voor 1981 een boni van 375,8 miljoen fr., voor 1982 een boni van 281,1 miljoen fr. en voor 1983 eenboni van 202,3 miljoen fr.

(11) In art.3 par. 4 Herstelwet 10 februari 1981 inzake de Middenstand was bepaald dat de uitvoering van de saneringsmaatregelen geschorst werd tot een verhoging van de bijdragen werd doorgevoerd voor een globaal bedrag van 3,8 miljard frank, met de bedoeling vanaf 1 januari 1981 structureel een evenwicht te verzekeren.

Deze bijdrageverhoging (verhoging van de bijdragevoet met 0,75 % en verhoging van de bijdrageplafonds met 10 % voor het minimumplafond en met 26 % voor het tussen- en maximumplafond)werd doorgevoerd bij K.B. nr. 1 van 26 maart 1981.

(12) B.S., 3 april 1981.

(13) Zie eveneens het unanieme advies van de Werkgroep d.d. 19 februari 1981: "Gezien de sociale verzekeringskassen reeds met een dergelijk systeem vertrouwd zijn, past het dit te organiseren in het kader van deze structuren."

In haar advies d.d. 20 december 1983 betreunde de Werkgroep dat "bij het vastleggen van de beheersmodaliteiten van het vrij aanvullend pensioen van deze algemene gedragslijn afgeweken werd". Met algemene gedragslijn bedoelt men dat het beheer van het sociaal statuut der zelfstandigen aan de vertegenwoordigers van de zelfstandigen moet toevertrouwd worden. De leden van de Werkgroep "dringen er dan ook op aan opdat dit stelsel zo vlug mogelijk zou worden aangepast."

(14) O.i. is dit niet noodzakelijk, aangezien de verzekeringsmaatschappijen zouden kunnen meewerken op non-profit basis zoals voorgesteld in Nederland naar aanleiding van het voorstel tot invoering van een pensioenplicht (infra: Titel IV). Op die manier zou de tewerkstelling geen schade ondervinden.

(15) De Verzekering in België 1980-1981, Verslag van de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen, 59.

(16) Ook deze stellingname kan betwijfeld worden.

(17) Zie daarover verder meer onder de rubriek organisatie.

(18) De Verzekering in België 1980-81, Verslag van de B.V.V.O., 59.

(19) Ibid.

(20) Namelijk de niet-verbonden geneesheren die aangesloten zijn bij de Voorzorgskas voor Geneesheren (zie nota VZK Dok.82.4 NL - 26 juli 1982) .

(21) B.S., 15 juni 1982.

(22) Zie Ministeriële Omzendbrief P.69/82/14 van 10 juni 1982

betreffende: K.B. nr.72, art.52 bis - Vrij aanvullend pensioen. Bijdragenpercentage, vervaldag van de premie en regularisaties.

(23) Wetsontwerp houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 557/1. Boek III handelt over de maatregelen tot harmonisering in de pensioenregeling der zelfstandigen.

(24) - L'Union syndicale des Classes Moyennes (U.S.C.M.) ;

- Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (N.C.M.V.) ;

- Fédération des Petites et Moyennes entreprises des Chambres de commerce et d'industrie de Belgique ;

- Federatie Vrije Beroepen ;

- L'Union nationale des professions libérales ;

- Fédération nationale des Unions professionnelles agricoles de Belgique (U.P.A.) ;

- Alliance agricole belge ;

- Verbond van Belgische Ondernemingen (V.B.O.) ;

- Christelijke Middenstands- en Burgersvrouwen (C.M.B.V.) ;

- La solidarité familiale ;

- Het Algemeen Middenstandsverbond (A.M.V.).

(25) Met name: de Belgische Boerenbond, de Vereniging voor gezinshulp van de Belgische Boerenbond en de Confédération nationale "Les travailleurs indépendants de Belgique".

(26) Wet 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, B.S., 22 mei 1984.

2. Toepassingsgebied.

::::::::::::::::::::

In deze rubriek zullen we nagaan welke zelfstandigen tot het aanvullend pensioen kunnen toetreden ; m.a.w. het toepassingsgebied ratione personae zal onderzocht worden.

Het toepassingsgebied is wettelijk en reglementair bepaald door art.12 van het K.B. nr.1 van 26 maart 1981 en het uitvoeringsbesluit van 20 juli 1981.

Welke zelfstandigen hebben de hoedanigheid om een aanvullend pensioen op te bouwen?

In de regel zijn in staat een aanvullend pensioen op te bouwen:

de onderworpenen, bedoeld in het K.B. nr.38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen , die de bijdragen zijn verschuldigd bepaald in art.12 par.1 van dit zelfde besluit (1).

Welke zelfstandigen zijn de bijdragen verschuldigd beoogd door art. 12, par.1 van het K.B. nr.38 ?

Dit is elke zelfstandige of helper die de bijdrage als hoofdberoep betaalt.

Dit is zowel deze die zijn activiteit uitoefent als hoofdberoep als deze die zijn activiteit uitoefent als bijberoep, doch van wie de geherwaardeerde referte-inkomsten dermate hoog zijn dat zij dezelfde bijdragen dienen te betalen als de zelfstandigen met hoofdberoep.

Dit is op dit ogenblik het geval wanneer de netto-bedrijfsinkomsten van 1981 uit de bijactiviteit als zelfstandige hoger liggen dan 221.100 Fr.(herwaardering 1984 : 273.995 Fr.)

Komen eveneens in aanmerking de zelfstandigen toegelaten tot de voortgezette verzekering inzake pensioen.

Voortgezette verzekering in het sociaal statuut (2) betekent dat men na stopzetting van de zelfstandige activiteit verder bijdragen betaalt (voor ziekteverzekering en pensioen maar niet voor kinderbijslag) en aldus zijn recht op prestaties vrijwaart, terwijl men toch geen ander professioneel statuut geniet.

De periode van voortgezette verzekering wordt beperkt tot 7 jaar, indien deze periode onmiddellijk voorafgaat aan de normale pensioenleeftijd of bij het ingaan van het vervroegd pensioen ; of tot 2 jaar indien anders.

De zelfstandigen die zich bevinden in een gelijkgestelde periode, zonder betaling van bijdragen, kunnen a contrario geen bijdragen storten om een aanvullend pensioen op te bouwen (3).

Dit is eveneens het geval voor :

- de onderworpenen bedoeld in art.13 van het K.B. nr.38, of m.a.w. de zelfstandigen met het genot van een pensioen en actief na de pensioenleeftijd binnen het kader van de toegelaten activiteit ;
 - de onderworpenen uit hoofde van een bijberoep, die van bijdragen zijn vrijgesteld of die enkel de solidariteitsbijdrage betalen, met inbegrip van de gehuwde vrouwen, de weduwen en de studenten die het genot van art.37 van het Algemeen Reglement Sociaal Statuut inroepen ;
 - de zelfstandigen die, inzake pensioen, in een andere assimileerbare periode van non-activiteit zijn dan de voortgezette verzekering.
- Inderdaad, ofwel zijn de betrokkenen geen bijdrage verschuldigd ofwel, indien zulks wel het geval is, overschrijdt de bijdrage de drempel niet, hetgeen leidt tot uitsluiting op grond van te lage bedrijfsinkomsten, waarover verder meer.

Bepaalde zelfstandigen zijn evenwel van het toepassingsgebied uitgesloten.

De uitgesloten personen zijn in het algemeen diegene welke reeds een fiscaal aftrekbare bijdrage aangewend hebben ter vestiging van één of ander aanvullend pensioensysteem. Er zij opgemerkt dat een fiscaal aftrekbare premie voor een individueel levensverzekeringscontract geen beletsel meebrengt voor het aanvullend pensioen voor zelfstandigen. Een individueel levensverzekeringscontract is met een aanvullend pensioen voor zelfstandigen volstrekt cumuleerbaar.(ook op fiscaal gebied).

Uitgesloten zijn namelijk volgende zelfstandigen (4):

1. " Indien ze, naast hun beroepsarbeid als zelfstandige, gewoonlijk en hoofdzakelijk een andere activiteit uitoefenen hoofdens

dewelke zij een recht vestigen op buitenwettelijke pensioenvoordelen" (5).

Onder deze categorie worden ondermeer bedoeld: de zelfstandigen die als werknemer (hoofdberoep) stortingen hebben verricht om een aanvullend pensioen op te bouwen in het kader van het K.B. nr.50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en het K.B. van 14 mei 1969 betreffende de toekenning van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers en de zelfstandigen die, als werknemer in de onderneming waar ze tewerkgesteld zijn, genieten van een aanvullend pensioen, gewoonlijk onder de vorm van deelname aan een groepsverzekering of aan een bedrijfspensioenfonds.

Opdat er uitsluiting zou zijn, moeten derhalve buitenwettelijke pensioenvoordelen worden gevestigd, doch dit dient te geschieden "uit hoofde" van de andere, gewoonlijke en hoofdzakelijke activiteit.

2."Indien ze gedekt zijn door een vrijwillige aanvullende pensioenvoorziening voor het personeel van het bedrijf waarin ze hun beroepsbezigheid als zelfstandige uitoefenen" (6).

Met deze bepaling heeft men de beheerders van vennootschappen op het oog die, net als de werknemers van het bedrijf waar ze werkzaam zijn, opgenomen zijn in de groepsverzekering of in een andere aanvullende pensioenregeling (b.v. via een bedrijfspensioenfonds).

3."Indien ze bijdragen storten bij één der pensioenfonds opgericht in uitvoering van art.34 quinquies van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering" (7).

Deze paragraaf verwijst naar het Sociaal Statuut der zorgenverstrekkers, dat verder meer uitgebreid aan bod zal komen. Dit sociaal statuut dat beschouwd wordt als een compensatie voor de bereidheid de erelonen te matigen en te beperken tot vooraf - in samenspraak met de ziekenfondsen - overeengekomen tarieven, wordt voorbehouden aan de zorgenverstrekkers die de verbintenissen hebben onderschreven. Dit sociaal statuut behelst een aandeel van het R.I.Z.I.V.

in de premies en bijdragen die door geneesheren, tandheelkundigen en apothekers in uitvoering van verzekeringscontracten worden gestort met het oog op het verwerven van renten of pensioenen in geval van overlijden, invaliditeit of opruststelling.

Sinds de wet van 8 augustus 1980 (8) kunnen "de verzekeringscontracten worden afgesloten met elke daartoe wettelijk bevoegde openbare of private instelling, met uitzondering van de ziekenfondsen en verbonden van ziekenfondsen, erkend overeenkomstig de wet van 23 juni 1894 houdende herziening van de wet van 3 april 1851 op de maatschappijen van onderlinge bijstand ; wat betreft de rust- en overlijdensverzekering dienen zij te worden afgesloten met een pensioenkas opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers, voor zover zij door de Koning is erkend."

Om door de Koning te worden erkend moeten een aantal voorwaarden voldaan zijn, welke vervat zijn in K.B. 25 augustus 1969.

Slechts één pensioenkas voldoet op vandaag aan de opgelegde voorwaarden, met name :de Voorzorgskas voor Geneesheren, V.Z.W.

Sinds 1983 (9) kan een geconventioneerd geneesheer die geen persoonlijke gelijkwaardige bijdrage wenst te betalen aan de Voorzorgskas voor Geneesheren ook recht hebben op een sociaal voordeel. Deze geneesheer heeft een gereserveerd recht op een pensioen in geval van rust of overlijden of beiden. Dit gereserveerd recht wordt geboekt bij de R.I.Z.I.V.-dienst Geneeskundige Verzorging.

De Voorzorgskas voor Apothekers is geen echte pensioenkas, maar een onderlinge verzekeringsonderneming, welke momenteel voorlopig erkend is als pensioenkas en dit tot 31 december 1984 (10). Zonder deze erkenning zouden contracten aangegaan bij deze voorzorgskas niet meer kunnen genieten van de R.I.Z.I.V.-bijdrage.

De wet van 8 augustus 1980 voorzag echter dat de "op 1 januari 1980 lopende contracten met een andere instelling eveneens geldig zijn voor de toekenning van het aandeel van het R.I.Z.I.V. in de verzekeringspremie". Contracten in het verleden afgesloten met verzekeringsmaatschappijen kunnen dus blijven genieten van de R.I.Z.I.V. bijdrage.

Het is in deze bepaling dat alle moeilijkheden en kritieken hun ontstaan hebben gevonden. Bij het opstellen van deze derde

categorie van uitgesloten gevallen had men waarschijnlijk deze overgangsbepaling uit het oog verloren. In de praktijk hebben we namelijk niet te maken met één soort zorgenverstrekkers maar wel met diverse categorieën van zorgenverstrekkers.

Volgens de wettelijke bepaling zijn enkel de geneesheren en tandheelkundigen welke een pensioencontract hebben aangegaan bij de Voorzorgskas voor Geneesheren uitgesloten van het toepassingsgebied van het aanvullend pensioen der zelfstandigen.

De apothekers (verbonden of niet-verbonden) welke een pensioencontract hebben aangegaan bij de Voorzorgskas voor Apothekers zijn dit niet, vermits deze Voorzorgskas geen pensioenfonds is opgericht in uitvoering van art. 34 quinquies van de Ziekteverzekeringwet (11).

Door echter geen rekening te houden met bovenvermelde overgangsbepaling en de fiscale reglementering terzake, zijn bepaalde personen, die reeds een aanvullend pensioen hebben afgesloten, niet uitgesloten en zijn er andere, die bij de Voorzorgskas een pensioencontract hebben gesloten maar niet genieten van de fiscale aftrekbaarheid, toch uitgesloten van de nieuwe aanvullende pensioenregeling.

Volgende situaties kunnen zich voordoen:

1) Een 'verbonden' geneesheer, tandheelkundige of apotheker:

a) wendt de R.I.Z.I.V.-bijdrage aan voor een verzekeringscontract rust- of overlevingspensioen bij de Voorzorgskas voor Geneesheren.

In dit geval is hij uitgesloten van het "aanvullend pensioen zelfstandigen".

Indien de R.I.Z.I.V.-bijdrage gestort wordt bij een verzekeringsmaatschappij (12), dan is hij niet uitgesloten van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen (13).

b) wendt de R.I.Z.I.V.-bijdrage niet aan voor een verzekeringscontract rust- of overlijden maar voor een verzekeringscontract gewaarborgd inkomen bij invaliditeit.

In dergelijk geval is er geen uitsluiting uit het aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

c) vraagt de R.I.Z.I.V.-bijdrage niet op, maar opteert voor een geserveerd recht op pensioen bij het R.I.Z.I.V.

In die situatie is er evenmin uitsluiting uit het aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

2) Een 'niet verbonden' geneesheer, tandheeskundige of apotheker, die een contract heeft afgesloten met de Voorzorgskas voor Geneesheren is uitgesloten van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

Deze oplossing is niet rechtvaardig vermits de bijdragen van niet verbonden geneesheren aan de voorzorgskassen fiscaal niet aftrekbaar zijn. Een eventuele oplossing zou kunnen gevonden worden in het wijzigen van de fiscale reglementering terzake (14).

Alle andere 'niet-verbonden' geneesheren, tandheeskundigen of apothekers zijn niet uitgesloten van het "aanvullend pensioen zelfstandigen".

4."Indien ze, om een aanvullend pensioen te verwerven uit hoofde van een zelfstandige activiteit, aan een op het professioneel vlak opgericht pensioenfonds bijdragen betalen die ,inzake belasting op het inkomen geheel of gedeeltelijk voor aftrekbaarheid in aanmerking komen" (15).

Twee voorwaarden om uitgesloten te worden zijn gesteld: enerzijds moet de bijdrage betaald worden aan een op het professioneel vlak opgericht pensioenfonds en anderzijds moeten de betaalde bijdragen fiscaal afgetrokken worden (16).

Zoals in een verdere afdeling ter sprake komt zijn er op dit ogenblik onder de zelfstandigen slechts twee beroepen waarvoor een specifiek beroepspensioenfonds is opgericht, met name de advocaten en de notarissen. Beide groepen moeten echter onderscheiden worden.

A. Advocaten:

De advocaten welke tot de Voorzorgskas voor Advocaten, V.Z.W. zijn toegetreten en de bijdrage fiscaal hebben afgetrokken zijn van het aanvullend pensioen zelfstandigen uitgesloten. We merken echter op dat de beide voorwaarden simultaan moeten vervuld worden.

B. Notarissen:

Alle notarissen zijn (theoretisch) verplicht aan te sluiten bij het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat, verplichting die is opgelegd door de Arrondissementale Kamers der Notarissen.

Op vandaag worden de bijdragen die aldus gestort zijn fiscaal als aftrekbaar beschouwd (17). Indien de notaris de bijdrage fiscaal aftrekt kan hij geen aanvullend pensioen zelfstandigen meer sluiten.

Quid? Geneesheren - Psychiaters:

Op een bepaald ogenblik stelde men de vraag of de geneesheren-psychiaters verbonden aan gesloten psychiatrische ziekenhuizen niet uitgesloten waren van het aanvullend pensioen om reden dat een speciale pensioenkas opgericht was voor deze (kleine) groep van geneesheren werkzaam in privé-instellingen, die door de overheid erkend zijn om mentale ziekten op te vangen (18).

De geneesheren, deelnemers in deze pensioenkas, worden aangesloten bij de A.S.L.K. met het oog op de vestiging van ouderdoms- en overlevingsrenten (art.2 K.B. 20 februari 1929).

De discussie draaide rond de vraag of dit pensioenfonds kon beschouwd worden als "een op het professioneel vlak opgericht pensioenfonds".

Volgens onze mening moet dit negatief beantwoord worden, omdat dit pensioenfonds niet is zoals de Voorzorgskas voor Advocaten of het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat, daar het in casu de A.S.L.K. is die de renten waarborgt.

x

x x

Dit zijn de vier grote categorieën van uitgesloten gevallen. Of iemand zich nu in de praktijk in een uitgesloten situatie bevindt is zeer moeilijk na te gaan door het Sociaal Verzekeringsfonds dat de aansluiting ontvangt en de bijdrage int.

Zoals onder de rubriek 'financiering' zal gezien worden is er nog een categorie van zelfstandigen die in de onmogelijkheid verkeert om een aanvullend pensioen op te bouwen, namelijk om reden dat hun inkomen de bij art.12 par.1 van het K.B. nr.38 voorziene drempel niet overschrijdt. Deze uitsluiting is echter van een andere orde dan de hoger vermelde

uitgesloten groepen.

Indien men het advies van 29 juni 1982 van de Werkgroep VANDEPUTTE zou onderschrijven, dan zou het vereiste van een bepaald minimuminkomen geen beletsel meer zijn om een aanvullend pensioen op te bouwen.

Er is één grote hoofdvoorwaarde om een aanvullend pensioen te kunnen sluiten.

De zelfstandige kan slechts voor een bepaald kwartaal stortingen doen voor het aanvullend pensioen indien hij in orde is met zijn wettelijke bijdrageverplichtingen voor het sociaal statuut (19).

Dit betekent dat, zolang de zelfstandige zijn verplichte trimestriële sociale bijdrage (eventueel verhoogd met verhogingen voor laattijdige betaling) niet betaald heeft, hij ook niet in aanmerking komt om een storting te doen voor het aanvullend pensioen voor dit betrokken kwartaal. Volgens de ministeriële omzendbrief van 1 december 1981 (20) is het, opdat de wettelijke bijdrage voor het betrokken kwartaal als betaald kan worden beschouwd, vereist dat deze over de vorige kwartalen voldaan werden. Dienvolgens moet elke schuld die t.o.v. het sociaal statuut nog open staat aangezuiverd worden alvorens het aanvullend pensioen mogelijk wordt.

De Minister was zich echter bewust van de talrijke afbetalingsakkoorden die gesloten worden om regularisatiebijdragen te vereffenen en meende dat in dergelijke gevallen het nog-verschuldigd zijn van regularisatiebijdragen geen beletsel mag zijn voor de aanvullende pensioenverzekering, wel te verstaan echter op voorwaarde dat de lopende kwartaalbijdragen volledig in orde zijn.

Een aanvullend pensioen kan niet opgebouwd worden voor de kwartalen voor dewelke de wettelijke sociale bijdragen niet effectief betaald werden, omdat belanghebbende vrijgesteld werd door de Commissie voor Vrijstelling van Bijdragen.

Aangezien de vrijgestelde kwartalen gelegen na 1 januari 1981 (21) het recht op pensioen niet meer openen kan de zelfstandige er belang bij hebben in de toekomst alsnog de vrijgestelde bijdragen sociaal statuut te betalen, om aldus zijn recht op wettelijk pensioen te vrijwaren.

Indien dit het geval is, dan mag deze zelfstandige ook nog zijn bijdrage voor het aanvullend pensioen storten.

Toetreding tot de regeling van het wettelijk aanvullend pensioen kan evenmin aanvaard worden voor de kwartalen waarvoor de verjaring werd ingeroepen en verkregen.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 1 K.B. 20 juli 1981 houdende uitvoering van art. 52bis par.1 van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 25 augustus 1981.

(2) Art. 41 et seq. K.B. 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen.

(3) Zie ministeriële omzendbrief P.69/81/24 van 1 december 1981 betreffende: het aanvullend wettelijk pensioen van de zelfstandigen.

(4) Art. 1 K.B. 20 juli 1981.

(5) Art.1, 1' K.B. 20 juli 1981.

(6) Art.1, 2' K.B. 20 juli 1981.

(7) Art.1, 3' K.B. 20 juli 1981.

(8) Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, B.S., 15 augustus 1980.

(9) K.B. 31 maart 1983 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 2 april 1983.

(10) K.B. 10 augustus 1982 tot wijziging van het K.B. van 25 augustus 1969 houdende de voorwaarden waaronder pensioenkassen opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers kunnen erkend worden, B.S., 24 augustus 1982.

(11) Dit is ook de mening van de Administratie voor Sociale Zaken van het Ministerie van Middenstand, die dit bevestigd heeft in een schrijven d.d.

27 juli 1983 aan de Hr. VERREYDT, Afgevaardigde-Beheerder van de Voorzorgskas voor Apothekers.

(12) Dit is slechts mogelijk voor contracten lopend op 1 januari 1980.

(13) Althans in de huidige wetgeving. Dit zal hoogstwaarschijnlijk binnenkort een wijziging ondergaan, vermits deze personen tweemaal met fiscaal aftrekbare bijdragen een aanvullend pensioen kunnen opbouwen. Meer dan 5.000 zorgenverstrekkers hadden in 1982 een aftrek mogelijkheid van 122.000fr, nl. 90.000+32.000.

(14) Zie het voorstel van de Voorzorgskas voor Geneesheren. Van alle zorgenverstrekkers die aansluiten bij een pensioenkas binnen het kader van art.34quinquies van de wet van 9 augustus 1963 dient men de aftrekbaarheid te aanvaarden van alle bijdragen voorzover deze bijdragen vereist worden door een pensioenreglement, goedgekeurd en opgelegd door de Minister van Sociale Zaken. (Dok.82.4 NL -26/07/82) Deze voorgestelde oplossing gaat o.i. echter in tegen de stelling dat het gunstige fiscaal statuut ook dient om een steuntje te verlenen aan de verbonden geneesheren.

(15) Art.1, 4' K.B. 20 juli 1981.

(16) 'voor aftrekbaarheid in aanmerking komen' betekent o.i. "effectief aftrekken" en niet alleen kunnen afgetrokken worden.

(17) De hoogte van de fiscaal aftrekbare bijdrage komt ongeveer overeen met hetgeen in de nieuwe zelfstandigenregeling kan betaald worden. In het verleden is er omtrent deze fiscale aftrekbaarheid betwisting gerezen. Zie daarover meer onder het "Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat".

(18) Art. 2 K.B. 20 februari 1929 relatif à l'institution d'une Caisse de Pensions pour les médecins des asiles privés recevant des malades mentaux, B.S., 14 maart 1929). Zie ook: art. 3, 4' Wet 28 december 1873 - 25 januari 1874, B.S., 27 januari 1874 ; art. 23 K.B. 1 juni 1874, B.S., 4 juni 1874 en K.B. 4 juni 1920, B.S., 14 juli 1920.

(19) Art. 2 K.B. 20 juli 1981. Het is niet vereist dat de betaling effectief door de zelfstandige zelf geschiedt. De betaling verricht door de hoofdelijke medeschuldenaar vermeld in art. 15 par.1 K.B. nr.38 (de vennootschap voor haar vennoot of mandataris, de zelfstandige voor zijn helper, de echtgenote-exploitante voor de man-helper) vormt een werkelijke betaling in de zin van art.2 K.B. 20 juli 1981.

(20) Punt 5.2, p.6.

(21) K.B. 2 juli 1981 to wijziging van het K.B. 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van K.B. nr. 38, 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal Statuut der zelfstandigen en van het K.B. 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 31 juli 1981.

3. Organisatie en juridische vormgeving.

.....

Als inleiding voor deze onderafdeling wensen wij in het kort de werking van het aanvullend pensioen te schetsen. In volgende rubrieken zullen deze zaken verder uitgediept worden.

Een zelfstandige die een aanvullend pensioen wenst op te bouwen dient daartoe een bijdrage, die in verhouding staat tot zijn inkomen, te storten aan het sociaal verzekeringsfonds waarbij hij voor zijn wettelijk sociaal statuut is aangesloten. De bijdrage wordt dan aangewend om een verzekeringscontract 'aanvullend pensioen' te onderschrijven bij een verzekeringsmaatschappij met wie het fonds een akkoord heeft gesloten. De techniek waarop het systeem is gestoeld is de kapitalisatie.

Van de oorspronkelijke opvatting dat het aanvullend pensioen, als onderdeel van de pensioenwetgeving van de zelfstandigen, beheerd zou worden door de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen is men onder druk van voornamelijk de verzekeringsmaatschappijen fundamenteel afgeweken.

Het "aanvullend pensioen" zoals het is ingesteld, is een wettelijk pensioen dat volledig ingeschakeld en geïntegreerd is in de pensioenwetgeving voor de zelfstandigen. Niettegenstaande dit de bedoeling was en dit tot uiting kwam in de wijze waarop dit aanvullend pensioen juridisch het levenslicht zag, zullen we straks zien hoe bij de organisatie van dit aanvullend pensioen afgeweken werd van deze visie.

Het "Aanvullend pensioen voor Zelfstandigen" is een echt wettelijk pensioen, en geen individuele levensverzekering.

Art.12 van het K.B. nr.1 van 26 maart 1981 heeft in het K.B. nr.72 van 10 november 1967 betreffende de rust- en overlevingspensioenen der zelfstandigen een titel II:"Aanvullend Pensioen" ingelast naast titel I: "Verplicht stelsel". Dit, om duidelijk te benadrukken dat het aanvullend pensioen een integrerend deel uitmaakt van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen.

In de Memorie van Toelichting bij art.12 wordt trouwens gesproken van het

"wettelijk" aanvullend stelsel om duidelijk de band met het verplicht stelsel aan te tonen .

De band van het aanvullend pensioen met het verplicht wettelijk pensioen komt verder tot uiting in volgende zaken:

- de bijdragen worden beiden uitgedrukt in een percentage van het bedrijfsinkomen bepaald bij art.11 par.2 van het K.B. nr.38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.;
- de bijdragen zijn beiden fiscaal aftrekbaar als bijdragen verschuldigd in uitvoering van de sociale wetgeving;
- de bijdrage voor het aanvullend pensioen dient eveneens gestort te worden aan een sociaal verzekeringsfonds en wel het sociaal verzekeringsfonds waarbij de zelfstandige ter voldoening van zijn sociaal statuut is aangesloten.

Al deze bepalingen maken het o.i. duidelijk dat het de bedoeling was het aanvullend pensioen als een bijkomend, integrerend deel van het sociaal statuut te beschouwen.

Om deze redenen was het dan ook niet meer dan verantwoord dat dit aanvullend pensioen georganiseerd en beheerd zou worden door de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen (1).

De vrije keuze van betrokkenen is bovendien gevrijwaard door het pluralisme dat tot uiting komt in het naast elkaar bestaan van de verschillende sociale verzekeringsfondsen.

Het volmachtsbesluit nr.1 van 26 maart 1981 had in verband met de organisatie van het aanvullend pensioen geen enkele concrete regel vastgelegd; het uitwerken van modaliteiten voor de organisatie werd toevertrouwd aan de Koning op de gezamenlijke voordracht van de Minister van Middenstand en van de Minister van Economische Zaken (2).

Nu was het in het raam van dit op te stellen besluit dat zich het probleem stelde van de verzekeringsmaatschappijen die deze aanvullende verzekering wensten te organiseren en wilden dat aan de zelfstandigen de vrije keuze van verzekeraar zou gelaten worden.

De verzekeraars gebruikten in hun argumenten ook de behartiging van de belangen van de verzekeringsondernemingen en hun tussenpersonen, makelaars en agenten, die het contact met die belangrijke cliënteel van zelfstandigen in stand moeten kunnen houden.

Zoals hogerop reeds vermeld leefde bij de verzekeraars de vrees een deel van hun individuele verzekeringsmarkt te zien verdwijnen. Zij stonden erop dat het aanvullend pensioen door hen zou mogen georganiseerd worden en vonden in hoofde van de Controledienst voor de Verzekeringen (C.D.V.), die hetzelfde wou om een andere reden, een trouwe bondgenoot. De C.D.V. stelde zich op het standpunt, dat aangezien het aanvullend pensioen de techniek van de kapitalisatie zou hanteren, de instellingen die dit zouden organiseren erkend dienden te zijn en te voldoen aan alle reglementeringen vervat in de Controlewet van 9 juli 1975 ter bescherming van de belangen van de rechthebbenden en de begunstigden.

Aan het standpunt van de C.D.V., dat de organisatie van het aanvullend pensioen volledig diende te geschieden in het raam van de controlewet van 9 juli 1975, kan echter getwijfeld worden.

Volgens art.2 par.2 van de Controlewet Verzekeringen is deze wetgeving niet van toepassing op de volgende ondernemingen:

"1'.(...)

2'. de gemeenschappelijke fondsen, private ondernemingen met vaste premies, openbare instellingen, wat betreft de verrichtingen bedoeld :

a/ (...)

b/ bij de wetten betreffende de rust- en overlevingspensioenen van arbeiders, bedienden, mijnwerkers, zeelieden en zelfstandigen."

Vermits de "aanvullende pensioenregeling voor zelfstandigen" door K.B. nr.1 ingevoegd werd in K.B. nr.72 van 10 november 1967 zouden ze o.i. tekstueel uit het toepassingsgebied van de controlewet kunnen uitgesloten worden.

Dit wil evenwel niet zeggen dat geen controle nodig is, maar dat een controle vanwege het Ministerie van Sociale Zaken en in casu vanwege het Ministerie van Middenstand meer aangepast leek. De wettelijk verplichte pensioenregelingen vallen ook niet onder de toepassing van de Controlewet Verzekeringen en onder de controle van het Ministerie van Economische zaken, maar onder die van het Ministerie van Sociale zaken en van Middenstand.

Ofwel zou de onderworpenheid aan de controlewet zoals bepaald voor de instellingen opgesomd in art. 2 par. 3, "binnen de perken van de bijzondere regels en modaliteiten door de Koning vast te stellen" moeten geschieden. Dit zou verantwoord zijn, gezien de specifieke doelstelling van dit

aanvullend pensioen.

Bij de aanvullende bediendenpensioenen, die door het K.B. van 14 mei 1969 betreffende de toekenning van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers in uitvoering van het K.B. nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers georganiseerd werden en eveneens gesteund zijn op de kapitalisatie, is de controle onder andere op die wijze geregeld (art. 2 par. 3,5).

Naar analogie paste het dat men hetzelfde zou doen voor de aanvullende pensioenen voor zelfstandigen, aangezien ook deze regeling een wettelijke regeling is.

Technisch-juridisch zouden deze 'aanvullende pensioen' verrichtingen door de sociale verzekeringsfondsen dan opgenomen worden onder paragraaf 3 van art.2 van de controlewet. De controlewet zou op deze manier van toepassing zijn op de sociale verzekeringsfondsen wat betreft de verrichtingen i.v.m. het aanvullend pensioen; doch deze controle zou slechts binnen modaliteiten vastgelegd bij K.B. toegepast worden. In dergelijk geval zou het noodzakelijk zijn een punt 7' toe te voegen aan art.2 par.3, opdat de controlewet enkel onder de bij de Koning bepaalde modaliteiten zou van toepassing zijn.

Het K.B. waarbij bijzondere modaliteiten opgelegd zouden worden aan de sociale verzekeringsfondsen zou een zekere overeenkomst moeten vertonen met dat welke de bijzondere regels zal bepalen voor "bedrijfspensioenfondsen". Soepelheid zou in elk geval gewaarborgd moeten worden.

Om geen onnodige vertraging op te lopen met de organisatie van het aanvullend pensioen ,welke volgens het volmachtsbesluit op 1 januari 1982 van start moest gaan, heeft men op het Kabinet van de Minister van Middenstand uiteindelijk geopteerd voor de werking van het aanvullend pensioen in het kader van de bepalingen van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen. Daaraan gekoppeld wou men echter niet weten van een vrije keuze van de individuele zelfstandige wat betreft de verzekeringsmaatschappij die dit pensioen zou beheren.

Dit is dan het uitvoeringsbesluit van 31 juli 1981 houdende inrichting van het aanvullend pensioenstelsel der zelfstandigen (3) geworden.

Artikel 1 van dit besluit stelt duidelijk dat dergelijke aanvullende pensioencontracten het "voorwerp zijn van de bescherming ingesteld bij de

wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen". Deze bescherming bestaat o.m. in de opgelegde solvabiliteitsregels en in de uitzonderingsprocedure ingeval van faillissement van de verzekeringsonderneming.

De contracten daartoe "kunnen slechts onderschreven worden bij ondernemingen die zijn toegelaten krachtens de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen en die aangeduid worden door het sociaal verzekeringsfonds waarbij de zelfstandige is aangesloten" (4).

Op die wijze is men tot de wat eigenaardige structuur gekomen van het aanvullend pensioenstelsel der zelfstandigen, die bedenkingen kan oproepen in verband met de grondwettelijke vrijheid van vereniging.

Wanneer een zelfstandige een Sociaal Verzekeringsfonds kiest opteert hij ook automatisch voor het door het Sociaal Verzekeringsfonds gekozen en aangewezen organisme op het stuk van het vrij aanvullend pensioen. Het is niet de individuele zelfstandige doch het Sociaal Verzekeringsfonds, waarbij hij aangesloten is, die het verzekeringsorganisme kiest.

Men kan terecht stellen dat de vrije keuze van betrokkenen gewaarborgd is bij het kiezen van het Sociaal Verzekeringsfonds ; en dat in de mate dat het verzekeringsorganisme opgericht werd onder impuls van het Sociaal Verzekeringsfonds dit keuzevraagstuk geen al te erge bezwaren oproept.

Gans anders is het echter gesteld indien het verzekeringsorganisme volledig buiten het Sociaal Verzekeringsfonds staat. Des te nadrukkelijker stelt zich de vraag m.b.t. de grondwettelijke vrijheid van vereniging.

Bij het uitvaardigen van voornoemd K.B. van 31 juli 1981 was het Kabinet van oordeel dat de sociale verzekeringsfondsen, voorzover zij aan de gestelde voorwaarden voldoen - en hier zit precies de moeilijkheid - het monopolie zouden verkrijgen om voor hun aangeslotenen het aanvullend pensioen te organiseren. De sociale verzekeringsfondsen die dit niet zelf mogen of wensen te organiseren zullen de organisatie toevertrouwen hetzij aan een daartoe erkend sociaal verzekeringsfonds, hetzij aan een verzekeringsmaatschappij.

De rol van de verzekeringsmaatschappijen zou dus een residuele rol zijn; zij zouden slechts kunnen optreden en dan nog enkel indirect, voorzover het sociaal verzekeringsfonds het aanvullend pensioen zelf niet organiseert.

In elk geval echter zullen de bijdragen aan het sociaal verzekeringsfonds moeten gestort worden. Het sociaal verzekeringsfonds bezit een monopolie wat de inhuur betreft.

Welke mogelijkheden echter stonden de sociale verzekeringsfondsen in werkelijkheid open?

Daar de erkenning van een sociaal verzekeringsfonds als verzekeringsmaatschappij wettelijk niet mogelijk was omdat de juridische vorm van een V.Z.W. niet aanvaard wordt (5) stonden voor elk sociaal verzekeringsfonds twee mogelijkheden open:

- ofwel zelf een eigen verzekeringsmaatschappij oprichten;
- ofwel een samenwerking aangaan met een bestaande verzekeringsmaatschappij.

De taak van het Sociaal verzekeringsfonds zou zich beperken tot het voeren van promotie, het voorlichten van hun leden en het innen van bijdragen. De eigenlijke organisatie en het beheer van het aanvullend pensioen zou enkel kunnen gebeuren door verzekeringsmaatschappijen, als dusdanig erkend door de C.D.V.

Aldus komt tot uiting hoe de basisvisie - namelijk de werking en organisatie van dit aanvullend pensioen te laten verlopen via de sociale verzekeringsfondsen en dus volstrekt in de sociale sfeer - bij het voorbereiden van het uitvoeringsbesluit enigszins in een andere richting werd gestuurd onder druk van de verzekeringsmaatschappijen.

Het K.B. van 31 juli 1981 houdende inrichting van het aanvullend pensioenstelsel der zelfstandigen heeft het dus onmogelijk gemaakt dit aanvullend pensioen te organiseren in de schoot van de bestaande sociale verzekeringsfondsen.

Het aanvullend pensioen wordt opgebouwd door middel van een verzekeringscontract aangegaan bij een verzekeringsonderneming. De keuze van de verzekeringsonderneming behoort toe aan het sociaal verzekeringsfonds.

Het advies van de Werkgroep VANDEPUTTE heeft zich, nadat het aanvullend pensioen van start was gegaan, reeds uitgesproken voor een rechte trek van de situatie en gepleit voor een specifiek aangepaste en soepelere reglementering, welke meer rekening zou houden met het sociale karakter van het aanvullend pensioen. De Werkgroep benadrukt tevens dat het beheer moet toevertrouwd worden aan de sociale verzekeringsfondsen (6).

De basisfilosofie van het aanvullend pensioen indachtig, hebben diverse sociale verzekeringsfondsen doelbewust geopteerd om zelf een verzekeringsonderneming op te richten.

Er werd gekozen voor de juridische vorm van de "onderlinge verzekeringsonderneming", omdat deze ertoe gehouden is al haar winsten te verdelen onder de contractanten (met uitzondering van de stichtersaandelen) en omdat op die manier de belangen van de leden het best worden behartigd (7).

Daartoe kan door deze sociale verzekeringsfondsen gebruik gemaakt worden van hun administratieve reserves om in te tekenen op het maatschappelijk kapitaal van de verzekeringsmaatschappij en om te voorzien in het waarborgfonds, dat minimum 33 miljoen moet bedragen(8).

Op deze manier kan men ervoor zorgen dat men trouw blijft aan de basisbedoeling, nl. het aanvullend pensioen in de sociale sfeer te organiseren; een onderlinge verzekeringsvereniging is een niet-commerciële verzekeringsmaatschappij welke uit principe verplicht is alle winst onder de leden- contractanten te verdelen.

De "onderlinge verzekeringsvereniging" (9) die reeds voorzien was in de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen (10), wordt volgens art.7 van de wet van 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen opgericht naar de wijze bepaald voor de coöperatieve vennootschappen.

Deze 'onderlinge verzekeringsvereniging' is bovendien een zeer soepele vennootschapsvorm. De meeste statutaire bepalingen kunnen vrij geregeld worden. Op straffe van nietigheid wordt wel vereist dat de statuten bepaalde zaken vermelden, zoals naam en zetel, het doel van de vereniging, de uitsluiting, de omvang van de persoonlijke verbintenissen van de vennoten, de organisatie en bestuur, de wijze van vaststellen van de bijdragen, de wijze waarop de rekeningen worden opgemaakt en goedgekeurd en de procedure ingeval van statutenwijziging of vereffening (11). De inhoud van de statuten is echter grotendeels vrij.

Deze vereniging is van burgerlijke aard, doch wordt opgericht als handelsvennootschap, waardoor ze rechtspersoonlijkheid verkrijgt.

Ze is onderworpen aan de bepalingen van het vennootschapsrecht; meer specifiek deze (met uitsluiting van bepaalde artikelen) toepasselijk op de

coöperatieve vennootschappen en deze aangaande de inventaris en de jaarrekening, hun neerlegging ter griffie en de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

In principe is deze onderlinge verzekeringsvereniging niet onderworpen aan de vennootschapsbelasting maar aan de rechtspersonenbelasting (12).

Nu we gezien hebben dat het pensioen eigenlijk georganiseerd wordt door verzekeringsmaatschappijen, die daartoe wel moeten gekozen zijn door sociale verzekeringsfondsen (een fonds mag 1 of meerdere verzekeringsondernemingen kiezen), moet toch benadrukt worden dat de betaling slechts rechtsgeldig kan geschieden via het Sociaal Verzekeringsfonds (13). Dit is zo voorzien in het K.B. nr.1 van 26 maart 1981.

De verzekeringsmaatschappijen hebben dus geen rechtstreeks contact met de zelfstandigen.

De reden waarom de inning bij het sociaal verzekeringsfonds moet geschieden bestaat hierin dat het sociaal verzekeringsfonds de enige is welke kan nagaan of de betrokken zelfstandige volledig in orde is met zijn wettelijk verplichte sociale bijdragen.

Hoeveel en wanneer juist moet betaald worden zal aan bod komen in de rubriek "financiering".

Het K.B. van 31 juli 1981 betreffende de organisatie stelde dat een reglement moet opgemaakt worden door de verzekeringsonderneming met het akkoord van het sociaal verzekeringsfonds. Dit reglement, hetwelk een aantal bepalingen zou bevatten welke de rechten en plichten van partijen vastlegt, maakt deel uit van de algemene en bijzondere voorwaarden van het verzekeringscontract (14).

Dit art.3 liet uitschijnen dat elke verzekeringsonderneming samen met het sociaal verzekeringsfonds een reglement zou moeten opmaken. Indien dit effectief het geval zou geweest zijn, dan ware de beoogde uniformiteit ver te zoeken geweest.

In de praktijk is dit reglement eerder tot stand gekomen onder de verzekeringsondernemingen (in B.V.V.O.) in samenspraak met de C.D.V. en na consultatie van de Sociale Verzekeringsfondsen.

Uiteindelijk wordt de inhoud van dit contract "aanvullend pensioen" geregeld door een pensioenreglement dat door de Controledienst voor de Verzekeringen uniform als model opgelegd werd aan alle verzekeringsmaatschappijen die dit aanvullend pensioen organiseren. Een uniform pensioenreglement werkt klaarheid en overzichtelijkheid in de hand. De uniforme regeling van dit aanvullend pensioen is tevens een waarborg voor de zelfstandigen.

Dit pensioenreglement werd aan alle verzekeringsmaatschappijen meegedeeld via de Mededeling nr. D. 55 van 7 december 1981 betreffende de uitvoeringsmodaliteiten en commentaar betreffende het aanvullend pensioen van de zelfstandigen. De C.D.V. heeft in feite enkel een model-reglement opgesteld, dat evenwel door alle maatschappijen uniform is overgenomen.

Het reglement geeft verdere specificering aan de algemene en bijzondere voorwaarden omtrent drie zaken: ten eerste de premies, ten tweede de verzekerde prestaties en ten derde de deelneming in de winsten.

De door de sociale verzekeringsfondsen ontvangen premies moeten binnen 15 dagen na de vervaldag van de wettelijke bijdragen aan de verzekeringsondernemingen betaald zijn. De voorziene bepalingen in verband met een te grote of te kleine storting zullen onder de financiering en de bijdrageregeling aan bod komen. Bij niet-betaling door de verzekeringsnemer-zelfstandige moet het sociaal verzekeringsfonds de betrokkene een bericht met de gevolgen van niet-betaling zenden.

En minstens éénmaal per jaar dient de verzekeringsonderneming aan de verzekeringsnemer het niveau van de verzekerde prestaties mee te delen, zelfs in geval van een status quo en dit ongeacht alle andersluidende bepalingen in de algemene voorwaarden. Deze bepaling, waarvan niet kan afgeweken worden, is ter voorlichting van de zelfstandige; op deze manier kan hij nagaan hoeveel hij reeds opgebouwd heeft aan aanvullend pensioen.

De bepalingen in verband met de verzekerde prestaties opgenomen in het pensioenreglement zijn aanvullingen en verduidelijkingen van de bestaande algemene en bijzondere voorwaarden in deze verzekeringssector. Het betreft vooral de inhoud van het eigenlijk aanvullend pensioencontract, waarover straks meer.

Over deelname in de winst zegt het pensioenreglement dat het plan daartoe bij de C.D.V. moet neergelegd worden.

VOETNOTEN

=====

(1) In de adviezen van de 'Werkgroep VANDEPUTTE' werd telkens gepleit om de organisatie van dit aanvullend pensioen toe te vertrouwen aan de bestaande sociale verzekeringsfondsen.

(2) Art.52 bis par.4 K.B. nr.72.

(3) B.S., 25 augustus 1981.

(4) Art. 2 K.B. 31 juli 1981.

(5) Krachtens art.9 par.1 Controlewet Verzekeringen moeten de verzekeringsondernemingen de juridische vorm aannemen van een vennootschap op aandelen, van een coöperatieve vennootschap of van een onderlinge verzekeringsmaatschappij ; enkel de bedrijfspensioenfondsen mogen in een V.Z.W. opgericht worden - zie art.9 par.2. Volgens een Parl.Vraag van de hr. DUPRE (Parl. Vr. en Antw., Kamer, B.Z. 1979, 24 april 1979, 212 (Vr. nr. 32 DUPRE)) is de inhoud van art.9 par.2 identiek aan deze van art.2 par.3, 6'.

(6) Advies 29 juni 1982.

(7) Vijf Sociale Verzekeringsfondsen hebben een dergelijke onderlinge verzekeringsvereniging opgericht, namelijk S.V.M.B. = O.V.M.B. (Onderlinge Verzekeringsvereniging voor Middenstand en Beroepen, code 945) ; A.S.K.Z. = A.P.Z.(Aanvullende pensioenverzekeringskas voor zelfstandigen, code 948) ; Caisse Wallonne d'Assurances Sociales des Classes Moyennes = U.V.M.-Leven (Onderlinge Levensverzekeringsvereniging van de Unies voor Middenstand, code 949) ; Integrity = Onderling Interprofessioneel Verzekeringsfonds Leven - Securex ,code 944 ; De Zelfstandige Arbeiders van België = O.M.Z.A.(Onderlinge Maatschappij voor Levensverzekering voor Zelfstandige Arbeiders, Vrije Beroepen en Kaders, code 946).

(8) Art.13 K.B.12 maart 1976 houdende algemeen reglement betreffende de

controle op de verzekeringsondernemingen, zoals gewijzigd door K.B. 9 juni 1981, B.S., 24 juni 1981. Voor 1983 werd dit absoluut minimum waarborgfonds gebracht op 36,5 miljoen frank (K.B. 18 februari 1983, B.S., 26 maart 1983) en voor 1984 op 36,75 miljoen frank (K.B. 21 februari 1984, B.S., 9 maart 1984).

(9) Juridisch statuut van onderlinge verzekeringsverenigingen -

Toepasselijke wetteksten:

Wet 11 juni 1874 op de verzekeringen

art.2

Wet 25 juni 1930 op de controle op de levens
verzekeringsondernemingen

art.7: verwijzend naar VennootschappenWet

nl.art.142;143;144,1,2 en 3;145;146

149;153; 154;155;157;158(*);163;

164.

(*) art.158 verwijst naar art.77-80

(met uitz.van art.78,3 en 80,3)

art.9

art.10

art.11

art.12

art.13

Wet 9 juli 1975 betreffende de controle
op de verzekeringsondernemingen.

art.9, par.1

art.10 - verwijzend naar art.10;11;12 en
80 van vennootschappenwet.

art.11.

(10) Art. 2 Wet 11 juni 1874.

(11) Art. 11 Controlewet Verzekeringen.

(12) Com.I.B. 94/67: "Aan de R.P.B. zijn onderworpen, de verenigingen voor

onderlinge verzekering opgericht overeenkomstig art.2 van de wet van 11 juni 1874, die geen winstoogmerken hebben en zich niet bezighouden met een exploitatie of verrichtingen van winstgevende aard."

(13) Daartoe mag door de Verzekeringsmaatschappijen aan het Sociaal Verzekeringsfonds een commissieloon toegekend worden, dat maximaal 3 % van de premies mag bedragen. Zie Mededeling nr.D. 55 : "Met uitzondering van de incasso- en produktieopslagen, mag geen enkel voordeel toegekend worden aan het Sociaal Verzekeringsfonds".

(14) Art. 3 K.B. 31 juli 1981.

4. Uitkeringen.

.....

Wanneer we het hebben over een aanvullend pensioen denkt iedereen aan een aanvullend rust- en een aanvullend overlevingspensioen, vermits het een aanvulling is op het wettelijk pensioen, dat ook uit deze twee soorten uitkeringen bestaat. Dit is althans ook de bedoeling geweest van de overheid bij het instellen van dit aanvullend pensioen. Doch in het K.B.nr.1 van 26 maart 1981 is enkel sprake van aanvullend rustpensioen.

Alhoewel het voor iedereen duidelijk leek dat ook een aanvullend overlevingspensioen bedoeld was in de voorbereiding (1) was de tekst van het volmachtsbesluit echter jammer genoeg te klaar. De Controledienst voor de Verzekeringen, die als uitvoeringsorgaan de wetten en besluiten naar behoren moet toepassen, wou in het aanvullend pensioen aldus geen enkele eigenlijke overlijdensdekking voorzien, gezien de klare wettekst terzake. Dit tot voldoening van de verzekeringsmaatschappijen, omdat het niet voorzien van enige overlijdensdekking in het aanvullend pensioen alle aantrekkingskracht van dit aanvullend pensioen zou doen verliezen.

Dit maakt dat het enige dat kan voorzien worden een tegenverzekering is; m.a.w. een aanvullend pensioen (uitgesteld kapitaal) met terugbetaling der premies; d.w.z. dat in geval van overlijden vóór de pensioenleeftijd de effectief reeds betaalde premies terugbetaald zullen worden. Iets meer kon niet voorzien worden, omdat men dan in strijd zou zijn met de uitdrukkelijke bepaling.

Het gevolg van dergelijke strikte houding was dan ook dat de meeste sociale verzekeringsfondsen naast het eigenlijk aanvullend pensioen een tijdelijke verzekering overlijden aanboden om het systeem aantrekkelijker te maken maar ook om de zelfstandigen op de noodzaak van een overlijdensdekking te wijzen. De bedoeling van dit laatste was de zelfstandigen erop attent te maken dat het aanvullend pensioen enkel een rustpensioen is en geen enkele uitkering in geval van overlijden voorziet. Het gelijktijdig aanbieden van deze twee zaken bracht mee dat ook twee verschillende contracten dienden aangeboden te worden en dat de betaling voor deze bijkomende overlijdensverzekeringen normaal rechtstreeks door de verzekeringsmaatschappijen moeten geïnd worden. In de Mededeling nr.D.55

staat het volgende: "De ondernemingen mogen niet aanvaarden dat de sociale verzekeringsfondsen optreden als tussenpersoon voor verzekeringscontracten die niet tot het stelsel van het aanvullend pensioen van de zelfstandigen behoren." Het op die wijze innen van de gelden wordt in de praktijk echter wel toegepast.

Ook de Werkgroep VANDEPUTTE wenst dat ingeval van overlijden van de verzekerde-zelfstandige vóór de pensioenleeftijd in de mogelijkheid van een echt overlevingspensioen zou worden voorzien (2).

Laten we even terugkeren naar de uitkeringen die in het aanvullend pensioen opgenomen zijn.

Zoals daarnet reeds gezegd gaat het hier uitsluitend om een aanvullend rustpensioen. Dit rustpensioen is eventueel na de pensioenleeftijd overdraagbaar ten voordele van de weduwe (3).

Technisch gebeurt dit door een verzekeringscontract 'uitgesteld kapitaal'.

Dit betekent dat de Verzekeringsmaatschappij er zich toe verbindt op de ingangsdatum van het pensioen jaarlijks een rustpensioen (of éénmaal een kapitaal) uit te keren aan de zelfstandige, indien deze op dat ogenblik nog in leven is.

In een combinatie 'Uitgesteld kapitaal met terugbetaling der premies' worden bij overlijden vóór de pensioenleeftijd de reeds betaalde premies aan de aangewezen begunstigde terugbetaald.

Wat juist kan opgebouwd worden in het aanvullend pensioen is afhankelijk van de hoogte van de bijdrage (die in functie staat tot de bedrijfsinkomsten), van de leeftijd van de betrokkene en van de tijd die nog te lopen is tot aan de pensioenleeftijd.

De premies worden, onder vorm van opeenvolgende koopsommen, besteed aan de vestiging van lijfrenten die ingaan op 65-jarige leeftijd voor mannen en 60-jarige leeftijd voor vrouwen. Deze renten zijn betaalbaar in postnumerando trimestrialiteiten.

Het pensioenreglement is zeer sterk bepalend. Twee situaties zijn mogelijk: een aanvullend pensioen met terugbetaling der premies (of met tegenverzekering) en een aanvullend pensioen zonder terugbetaling der premies (zonder tegenverzekering).

Een contract met terugbetaling der premies betekent dat in geval van overlijden vóór de pensioenleeftijd de reeds gestorte bijdragen voor het aanvullend pensioen teruggestort worden aan de langstlevende (man of vrouw) of een andere begunstigde (naar vrije keuze). De reeds betaalde premies worden teruggestort zonder enige interest. Het voorzien van deze modaliteit - namelijk de terugbetaling der premies - vermindert het eindkapitaal dat normaal kan bekomen worden met 10 tot 12 %.

Onder beide contracten is het wel mogelijk het pensioen bij het overlijden na de pensioenleeftijd over te dragen.

Het jaarlijks rustpensioen kan, indien de zelfstandige daarvoor kiest, overgedragen worden op zijn weduwe. Dit wil zeggen dat bij overlijden van de zelfstandige na de pensioenleeftijd, het rustpensioen (volledig of gedeeltelijk) verder uitgekeerd wordt aan zijn weduwe.

Het percentage van overdraagbaarheid wordt door de zelfstandige vrijelijk vastgesteld (b.v. 0 %, 25 %, 50 %, 75 % en 100 %). De renten zijn voor mannen overdraagbaar op een echtgenote die verondersteld wordt even oud te zijn. Deze overdraagbaarheid bestaat niet in de andere richting. Bij overlijden van een vrouwelijk zelfstandige, zal de weduwnaar niets kunnen bekomen. Dit naar analogie met de wettelijke pensioenen waar ook geen overlevingspensioen bestaat voor de weduwnaar.

Een groot overdraagbaarheidspercentage zal maken dat het eigenlijk rustpensioen iets lager komt te liggen.

Het rustpensioen, dat normaal ingaat op de gewone pensioenleeftijd, kan ook vervroegd genoten worden. Deze vervroeging kan enkel gebeuren op voorwaarde dat het wettelijk pensioen vervroegd genoten wordt. Eens te meer wenst men duidelijk de band te maken met het wettelijk pensioen. Men wenst te onderstrepen dat beide deel uitmaken van een geheel.

In tegenstelling met het wettelijk pensioen, is de mogelijkheid ingebouwd om het aanvullend pensioen op te nemen onder de vorm van kapitaal. Op de vervaldag m.a.w. op het ogenblik van het ingaan van het pensioen, kan de verzekeringsnemer opteren voor de uitbetaling van het vestigingskapitaal, op voorwaarde dat hij of zij deze wens 1 jaar op voorhand bekend maakt of het akkoord van de verzekeringsonderneming bekomt (4).

De mogelijkheid om het aanvullend pensioen op te nemen in kapitaal getuigt van het "te paard zitten" van dit aanvullend pensioen op levensverzekering en pensioen. Volledige opname in kapitaal heeft in feite geen uitstaans met een pensioenregeling.

Enkele vragen die zich terzake stellen hebben betrekking op de mogelijkheid tot afkoop, de gevolgen van stopzetting van betaling en van overgang van sociaal verzekeringsfonds.

Afkoop is het verbreken van het contract en er de afkoopwaarde van bekomen; dit is de wiskundige reserve verminderd met het nog niet gedelgde gedeelte van de aanwervingskosten.

In het contract aanvullend pensioen is de afkoop niet toegestaan omdat het de bedoeling is een aanvullend rustpensioen te bekomen dat in elk geval het wettelijk pensioen zou komen aanvullen.

In één geval kan afkoop echter wel toegestaan worden. Indien de betrokkene ophoudt zelfstandige te zijn, kan hij de afkoopwaarde van het contract vragen op voorwaarde dat het contract voorziet in de terugbetaling der premies. Deze afkoopwaarde wordt eveneens beperkt ten belope van het totaal bedrag van de effectief betaalde bijdragen.

Wat is het gevolg van de stopzetting van betaling van de bijdrage voor het aanvullend pensioen? Twee situaties moeten onderscheiden worden:

- 1) de betrokkene blijft zelfstandige;
- 2) de betrokkene zet elke zelfstandige activiteit stop (5).

In het eerste geval wordt al hetgeen hij reeds betaald heeft voor hem persoonlijk bijgehouden tot op de pensioenleeftijd. De bijdragen welke hij of zij gestort heeft brengen intrest op en delen in de winst. Het aldus samengestelde kapitaal kan op de pensioenleeftijd uitgekeerd worden.

In het tweede geval is de toestand als volgt: ofwel laat hij alles op zijn persoonlijke rekening kapitaliseren om zijn uitkering op de pensioenleeftijd op te nemen, ofwel zet hij zijn contract aanvullend pensioen om in een gewoon levensverzekeringscontract waarover hij ten volle kan beschikken (6). In geval van vervroegde stopzetting van de zelfstandige activiteit, acht men een aanvullend pensioen niet meer zo nodig, vermits de nieuwe arbeidssituatie (werknemer, ambtenaar) van de betrokkene eventueel een nieuwe bescherming met zich brengt.

Wat is de situatie van een zelfstandige die van sociaal verzekeringsfonds verandert ?

Een zelfstandige kan van sociaal verzekeringsfonds veranderen volgens onderstaande voorwaarden (7) :

1. Men moet minstens 4 jaar aangesloten zijn bij het fonds dat men wenst te verlaten ;
2. Het ontslag moet per aangetekend schrijven betekend zijn vóór 1 juli om het te doen ingaan vanaf 1 januari van het daaropvolgend jaar;
3. Ontslag is niet meer mogelijk na 1 januari van het jaar waarin men de leeftijd van 64 of 59 jaar bereikt, of waarin men op vervroegd pensioen gaat.

Daar de opbouw van het aanvullend pensioen geschiedt via het sociaal verzekeringsfonds, zal bij een verandering van fonds de zelfstandige een nieuw contract moeten afsluiten en aan dit nieuwe fonds de bijdrage moeten betalen.

Hetgeen evenwel reeds betaald is, is echter nooit verloren. Op de pensioenleeftijd zal men op die manier van meerdere maatschappijen een uitkering ontvangen.

Omtrent de winstdeelname, welke dient te geschieden volgens een plan dat bij de Controledienst moet neergelegd worden, kan nog het volgende gezegd worden.

De Mededeling nr.D.55 bepaalt uitdrukkelijk dat "omwille van het bijzonder karakter van de gebruikte verzekeringscombinatie en van de reglementering betreffende deze verrichtingen, de deelneming in de winst door de verzekeringsonderneming (moet) toegekend worden volgens een formule die verschilt van deze toegepast voor de individuele verzekeringsverrichtingen in geval van leven". De mededeling gaat verder : "Behoudens door de Controledienst toegestane uitzondering zal de toegekende deelneming evenredig zijn met de wiskundige reserve die gevormd is door de opeenvolgende koopsommen, en aangewend worden tot verhoging van de verzekerde prestaties. "

Het winstdeelnemingssysteem, volgens hetwelk de intrestwinst als een bepaald percentage op de wiskundige reserves verdeeld wordt onder de uitgestelde kapitaalverzekeringen, is een veel gebruikt systeem door de Belgische verzekeringsmaatschappijen.

De percentages moeten elk jaar aan de controledienst voorgelegd worden en elke belofte betreffende de percentages aan de sociale verzekeringsfondsen en de verzekerden gedaan is verboden (8).

"Aldus zal de winstdeelname van deze contracten dezelfde zijn als voor gelijkaardige contracten van de grote tak. Het criterium voor deelneming en de manier van toekennen mogen echter verschillen (9).

Vermits het aanvullend pensioen een vrijwillig systeem is en de bijdragen gebaseerd zijn op het bedrijfsinkomen, dat van jaar tot jaar wijzigingen kan ondergaan, is hetgeen men kan bekomen afhankelijk van een aantal factoren zoals :

- leeftijd ;
- bijdrage ;
- duur ;
- enkele modaliteiten van het contract.

Om toch een idee te geven van de hoegrootheid gaan we vertrekken van enkele onderstellingen:

- een doorlopend gelijkwaardig inkomen ;
- een ononderbroken betaling tot aan de pensioenleeftijd.

VOORBEELD

=====

Een mannelijk zelfstandige is 40 jaar en had in 1979 een bedrijfsinkomen van 500.000 fr. Het geherwaardeerde bedrijfsinkomen ($\times 1,24787$) is voor 1982 de basis voor de berekeningen van het aanvullend pensioen, d.i.: 623.935 fr.

Het gedeelte van dit bedrijfsinkomen dat in aanmerking komt om de bijdrage aanvullend pensioen te berekenen is gelijk aan $623.935 - 240955 = 382.980$ fr (10).

Deze zelfstandige kan in 1982 maximaal 5 % op 382.980 of 19.149 fr storten aan zijn sociaal verzekeringsfonds om een aanvullend pensioen op te bouwen.

Indien hij tot zijn 65 jaar jaarlijks 19.149 fr betaalt, bekomt hij op de pensioenleeftijd een aanvullend pensioenkapitaal (zonder terugbetaling der premies) van 907.287 Fr. Rekening houdend met een jaarlijkse winstdeelname van 3 % bedraagt dit pensioenkapitaal 1.453.859 fr, en met een jaarlijkse

winstdeelname van 5 % is dit 2.017.071 Fr.

In een typebrief gericht naar alle verzekeringsmaatschappijen werd gevraagd " alle extrapolaties in de berekening van toekomstige deelneming uit te voeren met een overrente op de wiskundige reserves van maximum 2,5 % of 3 % naargelang het tarief tegen een technische rentevoet van 4,5 % of 4 % berekend is" (11).

Dit werd door de meeste maatschappijen echter niet gevolgd.

VOETNOTEN

=====

(1) Zie het Verslag aan de Koning: "Deze hervorming strekt ertoe, naast het huidige algemeen stelsel van forfaitair pensioen, een aanvullend stelsel in het leven te roepen."

(2) Advies 29 juni 1982.

(3) Art.52 bis par.1 K.B. nr.72, 10 november 1967.

(4) Zie pensioenreglement.

(5) Een belangrijke vaststelling is dat ongeveer 41 % van de hoofdberoepen minder dan 5 jaar bij een sociaal verzekeringsfonds aangesloten is en dat slechts 3 % meer dan 20 jaar is aangesloten.

(6) Zo kan hij ondermeer, indien het contract voorziet in de terugbetaling der premies, de afkoopwaarde vragen of een voorschot bekomen.

(7) Art. 10 par.1 K.B. 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het K.B. nr.38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

(8) Mededeling nr. D.55 7 december 1981, punt 7,i.f.

(9) In typebrief van C.D.V. d.d. 18 maart 1982 met referte ACT/010/RC/15.053/MS/LC wordt verklaard dat " de in het kader van het sociaal statuut voor zelfstandigen onderschreven contracten 'individuele levensverzekeringen' zijn, en als dusdanig dienen behandeld te worden."

Uit deze brief komt eens te meer tot uiting dat dit aanvullend pensioen meer beschouwd wordt als een levensverzekering dan als een eigenlijk pensioen.

(10) Over de manier om de bijdrage 'aanvullend pensioen' te bepalen, zie onder "financiering".

(11) Zie typebrief van C.D.V. d.d. 18 mei 82, ref.ACT/010/RC/15.053/MS/LC.

5. Financiering.

::::::::::::

Onder deze rubriek moeten twee zaken aan bod komen: enerzijds de bijdragereglementering en anderzijds de techniek, gebruikt voor de opbouw van de aanvullende pensioenen, met name de kapitalisatie.

1. Bijdragereglementering.

+++++

De grote richting werd bepaald bij art.52 bis par.2 van het K.B. nr.72 ingevoegd bij K.B. nr.1 van 26 maart 1981.

De bijdrage wordt uitgedrukt in een percentage van het bedrijfsinkomen bepaald bij art.11 par.2 van het K.B. nr.38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

De minimum en maximum bijdragevoet zouden dienen vastgesteld te worden door de Koning, op de gezamenlijke voordracht van de Minister van Financiën en van de Minister van Middenstand. Wel was in verband met de maximumbijdragevoet reeds in dit K.B. nr.1 enige richting aangegeven, namelijk: de maximumbijdragevoet mag 7 % niet overschrijden van het bedrijfsinkomen vastgesteld binnen de grenzen van een drempel en van een plafond bepaald door de Koning, opnieuw op de gezamenlijke voordracht van de Minister van Financiën en van de Minister van Middenstand.

Het opleggen van een maximumbijdrage had te maken met de fiscale aftrekbaarheid van deze bijdragen. De vrees voor overmatige aftrek lag aan de basis van de 7 % maatregel.

Dit percentage verwijst ook naar het verschil tussen de bijdrage die door een werknemer voor zijn pensioen wordt betaald (ongeveer 15 %) en de bijdrage die een zelfstandige daarvoor aanwendt (namelijk ongeveer 8 %). Ten belope van het verschil zou de zelfstandige vrijwillig bijdragen kunnen storten voor de opbouw van een aanvullend pensioen.

Het vastleggen van een drempel- en een plafondbedrag was volgens de Werkgroep VANDEPUTTE (1) omwille van de financiële weerslag onontbeerlijk.

De onderhandelingen die daarop door de Minister van

Middenstand en de Minister van Financiën gevoerd werden hebben het resultaat gehad hetwelk in het K.B. van 23 juli 1981 houdende uitvoering van art.52bis par.2 van het K.B. nr.72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen verwoord werd.

Dit korte uitvoeringsbesluit bevat twee zaken.

Ten eerste worden de bijdragevoeten bepaald op 5 % voor het jaar 1982, op 6 % voor het jaar 1983 en op 7 % voor de volgende jaren.

Ten tweede wordt vastgesteld welk gedeelte van het bedrijfsinkomen in aanmerking zal komen voor de berekening van dit aanvullend pensioen. " De bijdrage wordt berekend op grond van het gedeelte van het bedrijfsinkomen dat hoger is dan het bedrag bepaald overeenkomstig art.12 par.1 al. 2 (2) en art.14 par.1 (3) van het K.B. nr.38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, waarbij dat gedeelte desgevallend wordt beperkt tot 640.000fr."

Gans dit besluit getuigt van het verlangen vanwege de Minister van Financiën zo weinig mogelijk fiscale minderontvangsten te bekomen. Gezien de bijdragen als sociale bijdragen fiscaal aftrekbaar zijn, wenste het Ministerie van Financiën die aftrekmogelijkheden beperkt te zien en ergens een gelijkwaardigheid in te bouwen met de op dat ogenblik (4) bestaande fiscale aftrekmogelijkheid van de premies voor gewone individuele levensverzekeringen. Dit is dan ook de reden voor het bestaan van het bedrag van 640.000 fr., daar 7 % op 640.000 fr. overeenkomt met een bijdrage van 44.800 fr. of bijna 45.000fr, hetwelk de maximale aftrekmogelijkheid is voor levensverzekeringen. De slechts geleidelijke invoering van 7 % is ook een poging om de weerslag van de fiscale aftrekmogelijkheid slechts met vertraging een rol te laten spelen.

Doch, aangezien het bedrag van 640.000 fr niet gebonden is aan enige automatische indexkoppeling, zal in de toekomst - bij gelijk blijvende wetgeving - het impact van het aanvullend pensioen fel aangetast worden (5) (6).

Het verplicht opleggen van een vast percentage was geenszins een aangewezen middel om veel zelfstandigen aan te trekken tot dit systeem. Het ware soepeler enkel een minimum bijdragevoet en maximumbijdragevoet op te leggen en de zelfstandige vrij te laten een bijdrage te kiezen die tussen beiden inligt. Ook het advies van de

Werkgroep VANDEPUTTE ging in deze soepele richting; bovendien was dit meer in overeenstemming met hetgeen in het K.B. nr.1 vermeld werd en kon er op die manier evenmin schade berokkend worden aan de belangen van het Ministerie van Financiën.

Deze soepelheid werd uiteindelijk doorgevoerd bij K.B. van 10 mei 1982 tot wijziging van het K.B. van 23 juli 1981 houdende uitvoering van art.52 bis par.2 van het K.B. nr.72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (7).

Vermits de bijdrage berekend wordt op het gedeelte van het bedrijfsinkomen dat hoger is dan het inkomen waarop de verplichte minimumbijdrage berekend wordt, kunnen enkel de personen met een dergelijk inkomen of die met andere woorden meer dan de minimumbijdrage voor een hoofdberoep betalen in aanmerking komen voor een aanvullend pensioen.

Zijn aldus uitgesloten:

- de onderworpenen die de minimumbijdrage betalen (8);
- de zelfstandigen die een studie- of leerperiode of een periode die, door middel van gelijkstelling, aan de eigenlijke militaire dienst kan toegevoegd worden, regulariseren.

Er zijn een aantal specifieke gevallen in verband met de beginactiviteiten en in verband met de personen die zich in een toestand van hervatting bevinden. De algemene regel kan hier toegepast worden. Deze betrokkenen worden tot het aanvullend pensioen toegelaten voor zover zij bijdragen betalen die de drempelbijdrage, vastgesteld bij art.12 par.1 van het K.B. nr.38 overschrijden.

Dit brengt mee dat volgende personen in deze groep uitgesloten zijn:

- zij die, uit hoofde van een bijberoep, zich beperken tot het betalen van de voorlopige solidariteitsbijdrage, als bedoeld in art.40 par.1 al. 2 van het K.B. van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van K.B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen (A.R.S.).
- zij die, uit hoofde van een hoofdactiviteit, slechts betalen op de drempel voorzien in art.12 par.1 van het K.B. nr.38 (dit zijn bijvoorbeeld de helpers, de advocaten - stagiairs, de weduwen met overlevingspensioen en de studenten (9)).

A contrario is aansluiting echter wel mogelijk indien ze de volledige

bijdrage betalen op een inkomen dat de drempel overschrijdt.

De beginnende zelfstandige die verplichte sociale bijdragen betaalt op een fictief inkomen, bedoeld in art.40 par.1, b van het A.R.S. kan een bijdrage storten voor de opbouw van een aanvullend pensioen.

A fortiori staat deze mogelijkheid ook open voor de beginnende zelfstandige, die gekozen heeft op een hoger fictief inkomen sociale bijdragen te betalen (10).

Van zodra de bedrijfsinkomsten van het eerste volledig jaar zelfstandige activiteit gekend zijn, zal een regularisatie gebeuren van de wettelijke sociale bijdragen. Sinds juni 1983 kan de betaling van deze regularisaties gespreid worden over acht kwartalen. Een regularisatie van de bijdrage voor het aanvullend pensioen is mogelijk op het verzoek van de zelfstandige; echter enkel voor de kwartalen waarvan de wettelijke bijdragen geen verhoging ondergingen, wegens laattijdige betaling of aansluiting. Zie over deze regularisaties verder meer.

Samenvattend zetten we het mechanisme van de bijdrageberekening nog eens op een rijtje.

De bijdrage voor het aanvullend pensioen is een vrij gekozen percentage van het netto-bedrijfsinkomen, dat vastgesteld wordt op dezelfde wijze als de gewone sociale bijdrage.

Dit betekent dat een zelfstandige met een netto-bedrijfsinkomen :

- * beneden de drempel van het sociaal statuut geen bijdrage kan storten voor het aanvullend pensioen;
- * hoger dan de drempel sociaal statuut vermeerderd met 640.000 de MAXIMALE bijdrage kan storten van 5 % in 1982 (=32.000 fr), 6 % in 1983 (=38.400 fr) en 7 % in 1984 en volgende jaren (=44.800 fr); er kan ook gekozen worden voor een lager percentage;
- * tussen de drempel en de drempel vermeerderd met 640.000 een bijdrage kan storten van een percentage gaande van 1 % tot 5,6 of 7 % naargelang het jaar, op het verschil van zijn bedrijfsinkomen en de drempel.

Naar de toekomst toe stelde de Werkgroep VANDEPUTTE (11) voor om de drempel af te schaffen zodat ook de zelfstandigen met lagere inkomens een aanvullend pensioen zouden kunnen opbouwen. De berekening van

de bijdrage zou echter slechts gebeuren op grond van het inkomen dat als basis dient voor de berekening van de verplichte wettelijke bijdrage. Samen met de afschaffing van de drempel, stelde men voor het plafond te verhogen en te brengen op het peil van het absoluut plafond waarin thans voorzien wordt in het kader van de verplichte pensioenregeling (12).

Na gezien te hebben hoe de bijdrage bepaald wordt en in welke gevallen deze bijdrage kan gestort worden dienen we nu de betalingsmodaliteiten na te gaan, met name aan wie en op welk ogenblik moet de bijdrage betaald worden.

Om een aanvullend pensioen op te bouwen, moet de zelfstandige, welke aan de toelatingsvoorwaarden voldoet, een bijdrage storten aan zijn sociaal verzekeringsfonds. De zelfstandige kan enkel terecht bij zijn sociaal verzekeringsfonds waarbij hij is aangesloten voor zijn verplichtingen in het kader van het sociaal statuut. Dit is uitdrukkelijk bepaald bij art.52 bis par.2 van het K.B. nr.72.

Dit kadert ten volle in de basisvisie die bij de opmaak van het aanvullend pensioen voorzat. En omwille van de opname in het K.B. nr. 1 kon daar niet bij gewoon K.B. van afgeweken worden, zoals wel gebeurd is bij de uitbouw van de organisatie.

Een reden waarom deze bijdrage aan het sociaal verzekeringsfonds moet gestort worden bestaat hierin dat het sociaal verzekeringsfonds de enige instantie is welke kan nagaan of de betrokken zelfstandige volledig in orde is met zijn wettelijk verplichte sociale bijdragen. De sociale verzekeringsfondsen zijn dus verplicht na te gaan of aan de gestelde voorwaarden voldaan is en of aandacht is verleend aan de prioriteit van de verplichte verzekering. Het is echter duidelijk dat een dergelijke controletaak door de sociale verzekeringsfondsen slechts kan waargenomen worden voor deze zaken waar ze inzage toe hebben; zij kunnen bijvoorbeeld niet nagaan of een zelfstandige zich in één van de uitgesloten beroepsgroepen bevindt.

Wanneer is de bijdrage verschuldigd?

Als algemene regel kan gesteld worden dat de bijdrage moet gestort zijn ten laatste op de vervaldag van de wettelijke bijdragen. De inning geschiedt ten andere ook per vierde elk kwartaal en wordt op hetzelfde ogenblik als

de wettelijke sociale bijdragen opgevraagd. Eens deze termijn verstreken verliest de zelfstandige het recht deze bijdragen te betalen. Dit betekent dus: verval van recht.

Aan dit laatste is echter afbreuk gedaan door een ministeriële omzendbrief P.69/82/14 van 10 juni 1982, die stelt dat het de zelfstandigen toegelaten is jaarlijks, maar uiterlijk tot 31 december:

- de premies van één of meer kwartalen van het lopend jaar aan te zuiveren of
- door een éénmalige storting de premie te betalen voor het volledige jaar.

Ook deze beslissing maakt het aanvullend pensioen soepeler, vooral in samenhang met de vrije keuze van het bijdragepercentage. Dit heeft onder meer tot gevolg dat alle betrokken zelfstandigen tot uiterlijk 31 december van een bepaald jaar kunnen beslissen stortingen te verrichten volgens een percentage dat hoger ligt dan hetgeen zij oorspronkelijk hadden vooropgesteld en op basis waarvan zij eventueel reeds één of meer premies hadden betaald.

Deze ministeriële beslissing komt althans deels tegemoet aan een opmerking en een vraag vanwege de Werkgroep VANDEPUTTE. De Werkgroep wou echter een nog verdergaande inhaalbeweging voorzien, namelijk een inhaling, mits sommige voorwaarden, van vorige loopbaanjaren.

In afwijking van hetgeen hogerop werd gezegd dat de bijdrage moet betaald zijn op het einde van het kwartaal waarop het betrekking heeft, moeten de bijdragen voor het aanvullend pensioen van een beginnend zelfstandige slecht gestort zijn op het zelfde ogenblik als dit waarop de wettelijk verplichte bijdragen moeten in orde gebracht zijn, namelijk bij het verstrijken van het tweede kalenderkwartaal dat volgt op datgene waarin het sociaal verzekeringsfonds het vervaldagbericht dat erop betrekking heeft verstuurd (13).

Eenzelfde toestand doet zich voor ingeval van betwisting van het inkomen. De termijn waarbinnen de bijdrage moet betaald zijn wordt verlengd tot op het einde van het kwartaal dat volgt op datgene gedurende hetwelk de betwisting werd geregeld.

Welke zijn de gevolgen voor het aanvullend pensioen van regularisaties doorgevoerd voor het wettelijk sociaal statuut?

1) Regularisatie in geval van rechtzetting van inkomsten.

Indien deze rechtzetting tot gevolg heeft dat nu voor het eerst een bijdrage kan gestort worden voor het aanvullend pensioen of dat een bijdrage kan gestort worden op een hoger bedrag, dan mag de zelfstandige zijn toestand voor het aanvullend pensioen regulariseren en dit binnen de periode waarin de wettelijke sociale bijdragen moeten vereffend zijn. Er kan echter slechts een bijdrage op een hoger bedrag betaald worden indien de betrokkene oorspronkelijk een bijdrage voor het aanvullend pensioen had gedaan.

Indien deze rechtzetting de afschaffing tot gevolg heeft van de mogelijkheid om een aanvullend pensioen op te bouwen of haar slechts mogelijk te maken op een minder hoge basis, dan moet volgens de instructies van het Ministerie van Middenstand (14) de betrokkene ondervraagd worden om te weten of hij de oorspronkelijke bestemming van de betaalde premies wenst te behouden dan wel de terugbetaling ervan wil bekomen.

2) Regularisatie in geval van begin of hervatting van de zelfstandige activiteit.

Dit kwam hogerop reeds aan bod.

3) Regularisatie voor kwartalen welke, na vrijstelling via de Commissie voor Vrijstelling van bijdragen bekomen te hebben, toch betaald worden om de wettelijke pensioenrechten te vrijwaren. Inderdaad openen de vrijgestelde kwartalen, die na 1980 gelegen zijn, het recht niet meer op pensioenuitkeringen.

Een regularisatie voor het aanvullend pensioen is in dit geval nog mogelijk, op voorwaarde dat de bijdrage betaald is ten laatste bij het verstrijken van het kwartaal waarin de bijdrage voor het sociaal statuut werd betaald.

De inning gebeurt bij vierden en zal elk kwartaal opgevraagd worden. In de ministeriële onderrichtingen werd aan de sociale verzekeringsfondsen opgelegd de bijdragen voor het aanvullend pensioen op een afzonderlijk vervaldagbericht op te vorderen en de betaling te laten uitvoeren op een afzonderlijke postcheck- of bankrekening. Men was bevreesd om verwarring te scheppen.

In verband met de boekhoudkundige verrichtingen, verwijzen we naar de

ministeriële omzendbrief P.52.3/81.4 van 29 december 1981.

Voor de gevallen waarin een betaalde premie om één of andere reden niet kan aangewend worden worden zowel door de Ministeriële omzendbrief, als door de Mededeling nr.D.55 oplossingen aangeboden. Het lijkt echter wel eigenaardig dat de Controledienst voor de Verzekering in het model pensioenreglement een ganse rubriek voorziet in verband met de premies. De bevoegdheid van de C.D.V. strekt zich o.i. niet uit op dit terrein.

Wat dient er in dergelijke gevallen te gebeuren?

Volgens de Minister van Middenstand moet in dergelijke gevallen het sociaal verzekeringsfonds aan de verzekerde de vraag stellen of de premie voor de verplichte verzekering mag besteed worden. In bevestigend geval wordt de premie onmiddellijk aan de verschillende sectoren doorgestort op basis van de verdeelsleutel. In geval van ontkennend antwoord of ontstentenis van antwoord, wordt de premie aan de onderworpenen terugbetaald.

Het model pensioenreglement bevat een meer gedetailleerde oplossing, die gebonden is aan de gevolgen voor het reeds bestaande verzekeringscontract.

Na herhaald te hebben dat, zolang de verzekeringsnemer in gebreke blijft de wettelijk verplichte kwartaalbijdragen te betalen, het sociaal verzekeringsfonds de betaling niet kan aanwenden, wordt aan de sociale verzekeringsfondsen opgelegd de verzekeringsnemers, bij niet betaling van de bijdrage, een bericht te zenden met de vermelding van de gevolgen van niet-betaling.

Indien de wettelijke bijdragen om één of andere reden niet verschuldigd zijn, worden de aanvullende bijdragen teruggestort. Wanneer echter het sociaal statuut niet meer van toepassing is, wordt het contract premievrij gemaakt en behoort het niet meer tot het regime van het aanvullend pensioen.

Verder behandelt dit model pensioenreglement de situatie van een gestorte premie die groter of kleiner is dan de werkelijk verschuldigde aanvullende pensioenbijdrage.

Indien de gestorte premie te klein is en de zelfstandige niet bereid is een aanvullende storting te doen, dan moet het sociaal verzekeringsfonds deze premie terugstorten, tenzij op vraag van betrokkene de premie

aangewend wordt voor de te vervallen wettelijke bijdrage voor het lopende boekjaar. Een dergelijke situatie zal zich echter vandaag veel minder voordoen gezien de scepele bijdragereglementering aan de hand van de variabele percentages. Indien een zelfstandige iets minder dan de gevraagde 5 % betaald heeft, dan zal zijn bijdrage, indien hij niet bereid is deze alsnog aan te vullen, aangepast worden op een lager percentage, bijvoorbeeld 4 %.

Indien de betrokkene teveel betaald heeft, dan zal het overschot aan hem teruggestort worden, tenzij het op zijn vraag aangewend zal worden voor de betaling van de te vervallen wettelijke bijdrage voor het lopende boekjaar. Met de nieuwe bijdragereglementering werd ook hier een oplossing gegeven die meer in overeenstemming is met de wil van de betrokkene. Hij kan namelijk een betaling doen op een hoger %, voorzover het maximumpercentage nog niet bereikt is. Het moet echter wel steeds gaan om een vol percentage.

Wat doet het sociaal verzekeringsfonds met deze bijdrage?

De premies, taks inbegrepen, worden door het Sociaal Verzekeringsfonds doorgestort naar de door haar aangeduide verzekeringsonderneming, binnen de 15 dagen na de vervaldag van de wettelijke bijdragen (15). In de gevallen van regularisaties - zoals hogerop gezien - zal deze overdracht gebeuren 'vanaf het ogenblik dat het vaststaat dat de premie op geldige wijze aan de verzekeringsinstelling kan overgemaakt worden' (16). Voorwaar, een echt vage richtlijn!

2. Financieringstechniek.

+++++

We hebben gezien hoe het aanvullend pensioen gespijsd wordt. Nu zullen we onderzoeken op welke wijze de gestorte gelden gebruikt worden om het pensioenkapitaal op te bouwen. Het vraagstuk van de financieringstechniek is thans aan de orde.

Voor dit aanvullend pensioen heeft men gekozen voor de techniek van de kapitalisatie, dit in tegenstelling tot het verplicht wettelijk pensioen waar voornamelijk de repartitie de gebruikte techniek is. Kapitalisatie houdt voor de zelfstandigen een sterke waarborg in, omdat

al hetgeen door hen gestort wordt persoonlijk op hun rekening komt. Voor het wettelijk (forfaitair) pensioen blijft men verder beroep doen op de grootst mogelijke solidariteit.

In het advies van de werkgroep VANDEPUTTE van 19 februari 1981 stond men ook de techniek van de kapitalisatie voor.

In tegenstelling tot repartitie die gekenmerkt wordt door een onmiddellijke omzetting van de bijdragen van de actieve zelfstandigen in pensioenbedragen voor de gepensioneerde zelfstandigen, berust dit aanvullend pensioen op de techniek van de individuele kapitalisatie, volgens dewelke de toegekende pensioenvoordelen in functie zullen staan van het eigen gespaarde kapitaal.

In feite komt dit stelsel dus neer op een individueel sparen, fiscaal aangemoedigd door de overheid, waarvan de zelfstandige op grond van zijn persoonlijke inspanning de vruchten zal plukken bij het bereiken van de pensioenleeftijd.

Het K.B. van 31 juli 1981 houdende inrichting van het aanvullend pensioenstelsel der zelfstandigen heeft de te gebruiken tarifiering voor de aanvullende pensioencontracten vastgesteld. In art.4 wordt gesteld dat de gebruikte tarifiering deze is " die werd neergelegd bij de Controledienst voor de Verzekeringen en die de individuele verzekeringen betreft, onder aftrek van de eventuele acquisitietoeslag (17); mits verantwoording door de verzekeringsonderneming mogen de andere toeslagen lager liggen dan die welke gebruikt worden voor deze verzekeringscategorie."

Dit is verder door de Mededeling nr.D.55 van 7 december 1981 verduidelijkt. "De formule die gebruikt wordt voor de vestiging van de renten moet voor elkeetaalde premie leiden tot een tarief dat minstens gelijk is aan het tarief dat volgt uit de formule van het uitgesteld kapitaal, met of zonder tegenverzekering van de premies (zonder interesten), in rente omzetbaar en met een inventaristoeslag van 4 % voor de renten vanaf hun ingang."

En verder : " De technische basissen zijn deze die in de grote tak van toepassing zijn op de verrichtingen in geval van leven, zonder acquisitietoeslag, maar, desgewenst, rekening houdend met het K.B. van 15 april 1977 dat het K.B.van 17 juni 1931 houdende algemene verordening betreffende het toezicht op de levensverzekeringsondernemingen wijzigt."

Het K.B. van 15 april 1977 (18) legt de grondslagen van de

tariefberekening vast. De wiskundige inventarisreserves moeten minstens berekend zijn met een rentevoet van 4 % en op basis van de sterftetafels H (1959-1963)Mk en H + F (1959-1963)Mk. Ook de beheerstoeslagen zijn bepaald.

Deze grondslagen dienen strikt gevolgd te worden; zonder de goedkeuring van de Controledienst mogen de ondernemingen geen enkele toegeving doen op hun premietarieven.

Wel mogen zij, "zonder bijkomende premie, prestaties die voortspruiten uit de jaarlijkse berekening van een maximaal percentage van 0,50 % van de wiskundige inventarisreserve van het contract, of gelijkwaardige prestaties waarborgen " (19).

Deze laatste bepaling werd precies genomen om de gelijkheid te creëren met de verzekeringsmaatschappij 'Algemene Spaar en Lijfrentekas (A.S.L.K.).

De A.S.L.K., op wie de Controlewet slechts toepasselijk is binnen de modaliteiten door de Koning vastgesteld (20), wordt wat de tarifiering betreft, beheerst door het K.B. van 17 juli 1975 tot wijziging van het K.B. van 15 april 1955 betreffende de tarieven van de Lijfrentekas van de A.S.L.K. (21).

Bij de samenstelling van de tarieven voor de A.S.L.K. wordt rekening gehouden met een samengestelde intrest van 4,5 % per jaar en met de sterftetafels van "1968-1972". Aangezien de A.S.L.K. een intrestvoet van 4,5 % mag gebruiken tegenover 4 % door de andere verzekeringsmaatschappijen, werd door het K.B. van 15 april 1977 aan deze laatste verzekeringsmaatschappijen (22) toegestaan een deel van de winstdeelneming te verzekeren ten belope van 0,5 % van de wiskundige reserve, teneinde op dezelfde concurrentiehoogte te zijn als de A.S.L.K.

Daarom trouwens gaf de Controledienst voor de Verzekeringen als richtlijn dat de ramingen omtrent de evolutie van het winstaandeel slechts berekend mogen worden bij middel van een tarief, met een maximum van 2,5 of 3 % toegepast op de wiskundige reserve, naargelang het weerhouden technisch tarief 4,5 of 4 % is (23).

Op die wijze kan de C.D.V. dan ook aannemen dat de A.S.L.K. en de andere verzekeringsinstellingen op gelijke voet van mededinging staan (24).

Voor het tarief van het aanvullend pensioen, wordt in de Mededeling nr.D.55 dan ook gesteld desgewenst rekening te houden met het K.B. van 15 april 1977.

De bedoeling was dit aanvullend pensioen door alle maatschappijen op identieke wijze te laten organiseren. De gebruikte techniek zou dezelfde moeten zijn; daarom ook werd verwezen naar het K.B. van 15 april 1977.

Op die wijze poogde men elke concurrentie tussen de diverse verzekeringsmaatschappijen vooraf uit te sluiten.

In de mededeling nr.D.55 wordt de ondernemingen verder nog gevraagd de zelfstandigen af te raden hun bestaande contracten af te kopen ; dit om reden van de afschrijving van de acquisitiekosten en de afkooppenalisatie, zodat de betrokkenen een groot financieel nadeel ondergaan. Desgevallends moeten ze de zelfstandigen ook op de hoogte brengen van het nadelige fiscaal statuut terzake. Bovendien zullen de ondernemingen de gedeeltelijke overnamen en reducties afraden evenals de omzettingen die de bij leven verzekerde prestaties van een "klassiek" contract doen vervallen.

VOETNOTEN

=====

(1) Advies 19 februari 1981.

(2) Berekeningsgrondslag van de minimumbijdrage voor de 'hoofdberoepen'.

(3) Indexeringsmechanisme.

(4) Tot en met het aanslagjaar 1983 was de fiscale aftrekbaarheid van premies voor individuele levensverzekeringen als volgt geregeld (art. 58 par. 1 W.I.B.):

15 % op de eerste schijf van 50.000 fr. netto-bedrijfsinkomsten, verhoogd met 6 % op de rest, met een absoluut maximum van 45.000 fr.

Vanaf het aanslagjaar 1984 wordt deze materie geregeld door de wetswijziging ingevoegd door de wet van 28 december 1983 houdende fiscale en begrotingsbepalingen, B.S., 30 december 1983.

Deze regeling ziet er nu als volgt uit:

15 % op de eerste schijf van 50.000 fr. netto-bedrijfsinkomsten, verhoogd met 6 % op de rest, met een maximum van 45.000 fr.

Op het gedeelte van de premies dat 45.000 fr. overtreft, zonder 90.000 fr. te overschrijden, wordt een belastingvermindering verleend die gelijk is aan 25 %. Dit percentage wordt op 30 gebracht voor belastingplichtigen van wie de echtgenoot geen bedrijfsinkomsten heeft, of die één of meer personen ten laste hebben.

(5) Een zelfde situatie deed zich tot vóór de wijziging door de wet van 28 december 1983 trouwens ook voor bij de fiscale aftrekbaarheid van de premies voor individuele levensverzekeringen.

Om de maximumbijdragen meer in overeenstemming te brengen met de muntontwaarding, werd door de Hr. KNOOPS een wetsvoorstel betreffende de belastingsvrijdom van de verzekeringspremies ingevoerd (Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 357/1). Dit wetsvoorstel wou de maximale aftrekbaarheid brengen op 112.500 Fr, en voorzag voor de toekomst in een jaarlijkse automatische aanpassing aan de kosten van het levensonderhoud.

In een ander wetsvoorstel beoogde de Hr. KNOOPS (Parl. St., Kamer, 1979-80,

nr. 303/1) een ruimere aftrekbaarheid in te voeren voor levensverzekeringen door zelfstandigen afgesloten. De Koning zou de hoogte van de vrijstelling bepalen. Als criterium kan volgens de Hr. KNOOPS de vergelijking gelden tussen de bijdragen aftrekbaar uit hoofde van de vestiging van een werknemerspensioen (werkgeverslasten inbegrepen), en deze voor een pensioen als zelfstandige.

(6) Vroeger heeft men nog gepleit voor het gebruik van zowel het minimum als het maximum plafond van het sociaal statuut, die steeds geherwaardeerd worden.

(7) B.S., 15 juni 1982; dit K.B. had uitwerking met ingang van 1 januari 1982.

(8) Art.12 par.1 K.B. nr.38.

(9) Art.40 par.1, 1 a en art. 40 par.3 c A.R.S.

(10) Volgens art.41 bis al. 2 A.R.S.

(11) Advies 29 juni 1982.

(12) In 1982: 1.380.013 Fr.

(13) Dit laatste natuurlijk slechts wanneer de zelfstandige bij een sociaal verzekeringsfonds aansloot binnen de wettelijke termijn van 90 dagen.

(14) Ministeriële Omzendbrief P.69/81/24 1 december 1981.

(15) Modelpensioenreglement.

(16) Ministeriële Omzendbrief P.69/81/24, punt 6.3.

(17) Daaronder moet worden verstaan: sommige kosten die met het afsluiten van het contract gepaard gaan.

(18) B.S., 11 juni 1977.

(19) Het toepassingsgebied, de vorm en de technische grondslagen van die bewerking dienen vooraf voor goedkeuring aan de Controledienst te worden voorgelegd.

(20) K.B. 15 april 1977 tot onderwerping van de A.S.L.K. aan de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, B.S., 11 juni 1977.

(21) B.S., 26 september 1975.

(22) Niet aan de A.S.L.K.; zie Art. 4 al. 2 K.B. 15 april 1977: "Ze mag de bijkomende prestaties waarvan sprake in art. 8 van het K.B. van 17 juni 1931 houdende algemene verordening betreffende het toezicht op de levensverzekeringsondernemingen, gewijzigd door het K.B. van 15 april 1977, niet waarborgen."

(23) Typebrief C.D.V. d.d. 18 maart 1982 met referte ACT/010/RC/15.053/MS/LC.

(24) Brief van de Hr. BONNET, actuaris van de C.D.V. gericht aan de Vereniging van Vrije Sociale Verzekeringsfondsen, augustus 1982.

6. Fiscale behandeling.

.....

Het fiscaal statuut m.b.t. het aanvullend pensioen is het domein waar de overheid promoverend kan tussenkomen. Door het fiscaal aftrekbaar maken van de gestorte bijdragen voor de opbouw van een aanvullend pensioen geeft de overheid blijk van een zekere interesse in deze opbouw. Het fiscaal gunstig statuut van de bijdragen is dan ook de enige (onrechtstreekse) overheidstussenkomst in dit aanvullend pensioen. Het fiscaal voordelig statuut van de bijdragen voor een aanvullend pensioen was en is één van de hoofdelementen van dit aanvullend pensioen. Het aanvullend pensioen stond of viel als het ware met dit fiscaal statuut. Het aanvaarden van de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen was trouwens een uitdrukkelijke eis van de Werkgroep VANDEPUTTE (1).

Deze fiscale aftrekbaarheid werd, omwille van het enorme belang dat eraan gehecht werd, uitdrukkelijk opgenomen in art. 52 bis par.3 van het K.B. nr.72 ingevoegd bij K.B. nr.1 van 26 maart 1981. Paragraaf 3 luidt als volgt: "De bijdragen bedoeld door dit besluit hebben ,inzake de belastingen op de inkomsten, het karakter van bijdragen verschuldigd in uitvoering van de sociale wetgeving."

De bijdragen zijn aldus fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast, d.w.z. volgens art.45, 5 W.I.B.

Dit is een afwijking van het normale principe dat een uitgave slechts aftrekbaar is als bedrijfslast indien ze absoluut noodzakelijk is voor de uitoefening van het beroep.

De fiscale vrijstelling van deze bijdrage voor een aanvullend pensioen kan gecumuleerd worden met de fiscale vrijstelling welke bestaat voor de normale individuele levensverzekeringscontracten.

Het fiscaal kunnen aftrekken van de bijdragen voor aanvullend pensioen betekent dat minder belastingen zullen moeten betaald worden. Dit tengevolge van het progressiviteitsprincipe. Deze belastingvermindering neemt toe naarmate de inkomsten groter zijn ; de aftrekbaarheid van de bijdrage geschiedt namelijk op de hoogste schijf van de inkomsten, hetzij op dit deel welke de zwaarste fiscale lasten ondergaat. (Zie tabel.)

Het globaal fiscaal regime van het wettelijk aanvullend

pensioen voor zelfstandigen heeft het voorwerp uitgemaakt van een circulaire van 18 april 1983 (2).

Deze circulaire bevestigt de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen als bijdragen verschuldigd ter uitvoering van de sociale wetgeving.

Tabel

=====

Globaal belastbaar inkomen		Belastingvermindering in % van de bijdrage		
		Basisaanslagvoet (1)	Gemeentebelast. aan 6 % (2)	Totaal (1)+(2)
224.000 tot	236.500	28 %	1,68 %	29,68 %
236.500 tot	248.500	30 %	1,80 %	31,80 %
248.500 tot	281.000	34,75 %	2,09 %	36,84 %
281.000 tot	291.500	37 %	2,22 %	39,22 %
291.500 tot	328.000	38,40 %	2,30 %	40,70 %
328.000 tot	364.500	40,30 %	2,42 %	42,72 %
364.500 tot	400.000	40,80 %	2,45 %	43,25 %
400.000 tot	500.000	41,50 %	2,49 %	43,99 %
500.000 tot	692.000	45,80 %	2,75 %	48,55 %
692.000 tot	750.000	45,90 %	2,75 %	48,65 %
750.000 tot	1.000.000	47,50 %	2,85 %	50,35 %
1.000.000 tot	1.500.000	52,50 %	3,15 %	55,65 %
1.500.000 tot	2.000.000	57,50 %	3,45 %	60,95 %
2.000.000 tot	3.000.000	63 %	3,75 %	66,78 %
3.000.000 tot	4.000.000	69 %	4,14 %	73,14 %
4.000.000 tot	14.194.500	72 %	4,32 %	76,32 %
meer dan	14.194.500	67,50 %	4,05 %	71,55 %

Aangezien op elke premie van een normaal levensverzekeringscontract een taks ten belope van 4,4 % (3) moet gevraagd worden, rees hier de vraag of de bijdragen "aanvullend pensioen" ook aan deze abonnementstaks onderworpen waren.

Men kon argumenteren dat deze bijdragen dienden vrijgesteld te zijn van deze taks door beroep te doen op art.176 ,2, 9' van het wetboek van de met

het zegel gelijkgestelde taksen, dat stelt dat de verzekeringen, verwezenlijkt bij een pensioenkas voor zelfstandigen, vrijgesteld zijn van de jaarlijkse belasting op de verzekeringscontracten.

Op 2 oktober stelde de Vereniging van Vrije Sociale verzekeringsfondsen officieel de vraag aan de Minister van Financiën.

In zijn antwoord van 6 januari 1982 stelde de directeur-generaal, dat de jaarlijkse taks wel degelijk verschuldigd was en dat een beroep op art.176, 2 al. 9 hier geen toepassing kon hebben vermits deze bepaling enkel bedoeld was voor de verplichte bijdragen die in het kader van het sociaal statuut worden gestort.

Aangezien de abonnementstaks aldus door de sociale verzekeringsfondsen moet opgevraagd worden, leek het dan ook normaal dat de Minister van Financiën bij brief van 12 juli 1982 bevestigde dat ook de abonnementstaks, bovenop de verzekeringspremies, door de zelfstandige van zijn inkomen mag afgetrokken worden. Dit standpunt is ook weergegeven in de reeds vernoemde circulaire van 18 april 1983.

Het correlatief of de keerzijde van fiscaal aftrekbare bijdragen zijn belastbare (of althans gedeeltelijk belastbare) uitkeringen

De uitkeringen volgen het belastingregime van de vervangingsinkomsten of precieser van de pensioenen (4).

Net zoals bij uitkeringen, voortvloeiend uit een individueel levensverzekeringscontract (5), komt het gedeelte van de uitkering van een wettelijk aanvullend pensioen voor zelfstandigen, dat beantwoordt aan de winstdeelname, niet voor belastbaarheid in aanmerking en is dit steeds en in alle gevallen als bedrijfsinkomen vrijgesteld (6).

Gedurende een tijdspanne van ongeveer één jaar heeft het Ministerie van Financiën een andere visie gehuldigd. In de Circulaire van 18 april 1983 werd de volledige uitkering van een aanvullend pensioen voor zelfstandigen, met inbegrip van de winstdeelname, belastbaar beschouwd.

Deze houding was echter niet vrij van enige kritiek. De redenen die aangehaald werden om deze houding te staven (7) berustten op een subtiel onderscheid en waren o.i. niet doorslaggevend. Men vergeleek het aanvullend pensioen met het toelagecontract in een groepsverzekering. In

beide gevallen is de bijdrage fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast en is de uitkering belastbaar volgens art. 32 bis, 1 W.I.B.. Het kapitaal, voortvloeiend uit een toelagecontract, is integraal belastbaar, met inbegrip van de winstdeelname (8), dit in tegenstelling tot het kapitaal van het bijdragecontract. De eigen persoonlijke bijdrage van de zelfstandige heeft o.i. niets te maken met de patronale bijdrage voor een groepsverzekering doch veel meer met de eigen persoonlijke bijdrage tot het bijdragecontract, waarvoor ook fiscale aftrekbaarheid is voorzien. De bijdrage van de zelfstandige heeft niet de aard van "een uitgestelde bezoldiging van prestaties verricht in dienst van de vroegere werkgever". Bovendien was het weinig passend dat slechts na ongeveer anderhalf jaar werking van dit aanvullend pensioen, de belastbaarheid van de uitkeringen gereguleerd werd. In tussentijd had men niet opgehouden met dit aanvullend pensioen volledig te vergelijken met een individuele levensverzekering, zodat men redelijkerwijze mocht aannemen dat ook het fiscaal stelsel identiek zou zijn.

Vanuit een groepering van zelfstandigen heeft men dan ook scherp gereageerd tegen deze discriminatie ten opzichte van de zelfstandigen (9). Pogingen werden door deze organisatie ondernomen om de circulaire m.b.t. de belastbaarheid van de winstdeelname ongedaan te maken.

Deze actie heeft resultaat gehad en bij brief van het Kabinet van de Minister van Financiën van 24 februari 1984 werd deze kwestie beslecht in die zin dat "de winstdeelname, die aan de betrokken zelfstandigen wordt uitgekeerd, niet als een belastbaar inkomen moet worden aangemerkt".

Een aanpassing van de administratieve onderrichtingen is dan ook gebeurd (10).

Het fiscaal statuut van vervangingsinkomsten is met ingang van het aanslagjaar 1983 grondig veranderd (11). In de plaats van de vroegere speciale aftrek op deze inkomsten, hanteert men nu een soort belastingkrediet, m.a.w. een vermindering van de belastingen zelf.

Vóór de belastinghervorming was de situatie als volgt.

Kapitaal of rente op 65 jaar(man) of 60 jaar(vrouw).

- rente:

De jaarlijkse rente (zonder de winstdeelname) wordt belast als bedrijfsinkomen; net zoals een renteuitkering van een individuele levensverzekering of een andere pensioenuitkering.

Op een dergelijke rente wordt een bijzondere forfaitaire aftrek toegepast welke 143.000 fr bedraagt indien deze rente de enige bron van inkomsten is (12).

Indien op dat ogenblik ook andere bedrijfsinkomsten genoten worden (bijvoorbeeld bezoldigingen), wordt deze bijzondere forfaitaire aftrek proportioneel omgedeeeld (13).

- kapitaal:

Dit kapitaal (zonder de winstdeelname) is eveneens belastbaar, doch wordt allereerst omgezet in een fictieve rente.

Deze fictieve rente, waarop de bijzondere forfaitaire aftrek toegepast wordt, wordt dan jaarlijks belast als bedrijfsinkomen vanaf het ogenblik van de uitbetaling tot en met het overlijden van de persoon die het kapitaal ontvangt.

Tabel van de omzettingspercentages:

=====

Leeftijd van genierter op datum
van betaling of toekenning van
kapitaal

Toe te passen rentevoet (in %)
om fictieve rente te bepalen

40 jaar en minder	1
41 jaar tot 45 jaar	1,5
46 jaar tot 50 jaar	2
51 jaar tot 55 jaar	2,5
56 jaar tot 58 jaar	3
59 jaar tot 60 jaar	3,5
61 jaar tot 62 jaar	4
63 jaar tot 64 jaar	4,5
65 jaar en meer	5

Voorbeeld:

Man - alleenstaande - 65 j.

inkomsten 1981, aanslagjaar 1982:

rustpensioen: 170.000 Fr.

levensverzekeringsrente: 70.000 Fr. (55.000 +
15.000 winstd.)

aanvullend pensioen kapitaal: 2.150.000 Fr
(waarvan 800.000 Fr.
winstdeelname)

Belastbaar:

1. rustpensioen:	170.000 Fr.
2. levensverzek.:	55.000 Fr.
3. fictieve rente aanvull.pens.	
1.350.000 x 5 % :	67.500 Fr.

292.500 Fr.

Forfaitaire aftrek - 143.000 Fr.

Belastbaar 149.500 Fr.

Verschuldigde Belasting 11.030 Fr.

Na de belastinghervorming betreffende het aanslagjaar 1983
is de toestand als volgt.

De wijziging die de hervorming met zich mee bracht houdt in dat de
bijzondere forfaitaire aftrek van 143.000 Fr. afgeschaft wordt en vervangen
wordt door een belastingvermindering ten bedrage van 45.540 Fr (14).

Voor het overige blijft het bovenstaande ongewijzigd van toepassing.

Voorbeeld:

Op basis van dezelfde gegevens als in het voorbeeld hogerop besproken.

Belastbaar: 292.500 Fr.

Belastingen: 52.415 Fr.

Belastingvermindering: - 45.540 Fr.

Verschuldigde Belasting: 6.875 Fr.

Kapitaal of rente vóór 65 of 60 jaar.

In het verzekeringscontract "aanvullend pensioen" is het slechts mogelijk het kapitaal of de rente op te nemen ten vroegste 5 jaar vóór de normale pensioenleeftijd; d.w.z. ten vroegste op 60 jaar voor de man en op 55 jaar voor de vrouw en voorzover ook het wettelijk pensioen vervroegd ingaat.

Deze uitkering ingeval van vervroegde opruststelling, binnen de 5 jaar vóór de normale pensioenleeftijd wordt fiscaal op dezelfde manier behandeld als hierboven beschreven.

Terugbetaling der premies bij vooroverlijden vóór de pensioenleeftijd.

Deze kunnen worden omgezet in een fictieve rente en worden belast als "een in art. 32 bis, 1° W.I.B. bedoelde toelage geldend als pensioen" (15).

Het is nuttig hier even te wijzen op de Wet houdende fiscale bepalingen van 27 december 1984 (16).

Deze wet voorziet in een nieuwe belastingregeling voor de kapitalen van groepsverzekeringen en bedrijfsleidersverzekeringen. In de plaats van de belasting te heffen via omzetting in fictieve rente, worden vanaf 1985 uitgekeerd kapitalen éénmalig belast aan 16,5 %.

De individuele levensverzekeringscontracten waren van deze wijziging uitgesloten. In het ontwerp van wet (17) had men de aanvullende pensioen voor zelfstandigen niet vermeld bij de individuele levensverzekeringen zodat de kapitaaluitkeringen van aanvullende pensioencontracten voor zelfstandigen op identieke wijze zouden belast worden als de

kapitaaluitkeringen van groepsverzekeringen. Door een amendement van de Hr. DUPRE (18) werd het aanvullend pensioen voor zelfstandigen opgenomen onder de uitzonderingen van de éénmalige belasting en zodoende opnieuw gelijkgesteld met de individuele levensverzekeringscontracten (19).

Men kan zich de vraag stellen of het fiscaal systematisch gelijkschakelen van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen met individuele levensverzekeringscontracten wel gewenst is, en of het niet beter zou zijn deze aanvullende pensioenen meer te richten op de groepsverzekeringen.

In deze laatste stellingname zit heel wat waarheid, vermits beide aanvullende pensioenen zijn in de strikte zin van het woord, die behoren tot de tweede pensioenpijler. Men zou voor beiden terecht een gelijkwaardig fiscaal statuut kunnen verdedigen.

Indien op fiscaal vlak een gelijke behandeling zou ingevoerd worden moet dit echter ook geschieden op andere vlakken, zoals o.m. op technisch vlak.

Het fiscaal statuut van de instelling tenslotte is afhankelijk van de soort verzekeringsmaatschappij. Een onderlinge verzekeringsonderneming bijvoorbeeld is belastbaar onder de rechtspersonenbelasting (20).

VOETNOTEN

=====

- (1) Zie de adviezen van 23 december 1980 en 19 februari 1981.
- (2) Ci. RH. 243/336.541 18 april 1983.
- (3) Art. 175 Wetboek van de met het zegel gelijkgestelde taksen.
- (4) Art. 20, 5' en art. 32 bis W.I.B.
- (5) Com. I.B. 54/85.
- (6) Ci. RH. 243/336.541 25 mei 1984, Bull. Belast., nr. 630 van juli 1984, 1662.
- (7) Zie Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1982-83, 14 juni 1983, 2692 (Vr. nr. 271 STEVERLYNCK).
- (8) Er moet opgemerkt worden dat de winstdeelnemingen van groepsverzekeringscontracten - zowel deze voortspuitend uit het door de werknemers als deze voortvloeiend uit het door de werkgevers gefinancierde gedeelte - volgens een recente Ministeriële toezegging onbelastbaar zijn. Parl. St., Senaat, 1984-85, nr. 780-2, 19.
- (9) "Aanvullend pensioen niet fiscaal bestraffen!", De Middenstand, Weekblad van het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (N.C.M.V.), 1 juli 1983.
- (10) Ci. RH. 243/336.541 25 mei 1984, Bull. Belast., nr. 630 van juli 1984, 1662.
- (11) K.B. nr. 29, 30 maart 1982 tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen inzake het belasten van de vervangingsinkomsten, B.S., 1 april 1982. Zie o.m. : OLBRECHTS, M., "De belastingheffing van vervangingsinkomsten na het K.B. nr. 29", A.F.T., september 1982, 191-198 ;

"Aftrek belasting van belasting", Fiskoloog, 22 april 1982, 1-4 ;
Fiskoloog, 15 maart 1983,7.

(12) Art. 62 bis par. 1, 2' W.I.B.

(13) Art. 62 bis par. 2 W.I.B.

(14) Voor het aanslagjaar 1984 bedraagt deze vermindering 53.375 fr.,
Circulaire Ci.RH 331/348.122 11 januari 1984.

(15) Ci. RH. 243/336.541 18 april 1983.

(16) B.S., 29 december 1984.

(17) Parl.St., Kamer, 1984-85, nr. 1010-1.

(18) Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 1010- .

(19) "Aanvullend pensioen weer veilig gesteld", De Middenstand, Weekblad
van het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (N.C.M.V.), 23 november
1984.

(20) Com. I.B. 94/67.

7. Beoordeling.

.....

Het aanvullend pensioen kan vanuit verschillende invalshoeken beoordeeld worden.

Men kan het aanvullend pensioen vanuit theoretisch standpunt bekijken, of vanuit het belang voor de individuele zelfstandige zelf.

In deze laatste benaderingswijze zal het aanvullend pensioen op zijn praktisch nut en reële waarde getest worden.

Vanuit deze beoordeling kunnen een aantal suggesties voor de toekomst naar voren worden gebracht.

Algemeen kan gesteld worden dat het aanvullend pensioen zoals het op dit ogenblik ingesteld is, veel te weinig een eigenlijk pensioen is, doch veel meer een speciale vorm van levensverzekering voorbehouden aan de zelfstandigen en die door de overheid onrechtstreeks gestimuleerd wordt. Niet alleen de inhoud van dit aanvullend pensioen maar ook de organisatie ervan wijzen duidelijk in die richting. Het grote impact van de verzekeringsmaatschappijen is ons inziens een aspect dat niet thuishoort in een aanvullend pensioen van de sociale sector.

Bovendien kan betreurd worden dat in dit stelsel geen enkele solidariteit is ingebouwd.

Zo werden zelfstandigen met lage inkomsten uitgesloten van de opbouw van een aanvullend pensioen.

Het niet voorzien van een overlijdingsdekking was een tekortkoming die vooral psychologisch een sterke weerslag gehad heeft en een vlotte ontwikkeling van het aanvullend pensioen heeft belemmerd.

Eind 1983 waren er in gans het land 14.285 zelfstandigen die een vrij aanvullend pensioen hadden afgesloten. Op een totaal aantal zelfstandigen-hoofdberoep van 492.229, m.a.w. de potentiële leden voor een aanvullend pensioencontract, betekent dit slechts een kleine 3 % (1).

In elk geval is het wettelijk ingesteld aanvullend pensioen te weinig geïntegreerd met het wettelijk verplicht pensioen, zowel wat de inhoud als de organisatie betreft.

Ook de Werkgroep VANDEPUTTE heeft een sterker inspelen van beide pensioensystemen op elkaar bepleit.

We hopen dat de overheid voldoende aandacht zal schenken aan deze adviezen om op die wijze het aanvullend pensioen in betere banen te leiden.

Niettegenstaande dit alles, is het instellen van een aanvullend pensioen voor alle zelfstandigen een fundamentele en beslissende stap in de richting van een nieuwe sociale zekerheid, alwaar een grote taak is weggelegd voor de persoonlijke verantwoordelijkheid.

Het instellen van een "aanvullende regeling" naast een "verplichte regeling" in een wettekst van sociale zekerheid is een nieuw geluid in deze sector, hetwelk allicht in de toekomst uitbreiding en navolging voor andere risico's zal kennen.

Erg belangrijk is bovendien de erkenning door de overheid van deze aanvullende pensioenregeling. Dit komt tot uiting in het toestaan van de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen als bedrijfslasten.

Vanuit het standpunt van de betrokken zelfstandige, wordt het aanvullend pensioen opgevat als een beleggingsinstrument naast de vele andere die hem ter beschikking staan.

Uit studies is gebleken dat het aanvullend pensioen als beleggingsvorm zeker niet moet onderdoen voor andere beleggingsvormen. De te behalen rendementen zijn minstens vergelijkbaar met andere.

Een onderzoek door Testaankoop - Budget (2) naar rendement, veiligheid en liquiditeit viel voor het aanvullend pensioen positief uit, met uitzondering van de liquiditeit.

Een ander sterk gewaardeerd element is de grote soepelheid van dit stelsel.

Uit dit alles kunnen volgende suggesties naar de toekomst toe geformuleerd worden:

- het opnemen van de overlijdensdekking;
- het voorzien van overdraagbaarheid in twee richtingen (van man naar vrouw en ook omgekeerd);

- het ombuigen en het aanpassen van de controlereglementering tot een meer aangepast en bruikbaar instrument;
- het loskoppelen van de maximale bijdrage van het absoluut bedrag van 640.000 fr. en het opnemen van het tussenplafond als nieuwe grens ;
- het afschaffen van de inkomstendrempel als criterium om zelfstandigen toe te laten tot de opbouw van een aanvullend pensioen.

Hoe is de reactie van middenstandsorganisaties?

De meeste, waaronder het N.C.M.V. en de Unie, zijn positief tegenover het principe, al zijn ze met de concrete uitwerking en organisatie niet steeds tevreden.

Het Neutraal Syndicaat van Zelfstandigen V.Z.W., die de tijdschriften "Ons Belang" en "Sociaal Verweer" uitgeeft, is tegenstander van het aanvullend pensioen. We vermoeden echter dat hun houding sterk beïnvloed is door het feit dat geen commissielonen voorzien zijn voor de makelaars van dergelijke contracten en dat terwijl de medewerkers van dit syndicaat hoofdzakelijk makelaars zijn.

VOETNOTEN

=====

(1) Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 5-XIII/2,16.

(2) Test Budget Week, 31 mei - 6 juni 1982, nr. 66; "Het Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen", Test Aankoop Budget, juli 1982.

8. Samenvatting.

.....

Het aanvullend pensioenstelsel voor zelfstandigen, zoals het wettelijk is ingesteld in 1981, maakt het voorwerp van onderzoek uit.

Het ontstaan van dit aanvullend pensioen dient gesitueerd te worden in het streven naar een proportioneel pensioen.

Het verlangen te komen tot pensioenuitkeringen die op een of andere manier in verhouding zouden staan tot het voorheen genoten inkomen, werd op zijn praktische haalbaarheid getoetst. Het resultaat was dat de invoering van een proportionaliteit in het pensioenstelsel financieel niet realistisch was. Was de proportionaliteit binnen het stelsel onmogelijk, dan zocht men naar een proportionaliteit die eventueel zou kunnen gerealiseerd worden buiten het stelsel. Men poogde een bijkomend pensioen op te zetten dat deze rol zou vervullen.

Na herhaalde discussies in de "Werkgroep belast met de Studie van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen" en na overname van de pensioenschuld van het verleden door de overheid gekoppeld aan een belangrijke bijdrageverhoging, werd bij Volmachtsbesluit van 26 maart 1981 het aanvullend pensioen in de pensioenwetgeving van de zelfstandigen ingeschreven.

De uitvoeringsbesluiten, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 25 augustus 1981, hebben de grote principes van het aanvullend pensioen niet volledig uitgevoerd. Dit komt door de druk die van verschillende zijden en niet in het minst vanwege de verzekeringsmaatschappijen op de uiteindelijke uitwerking werd uitgeoefend. De verzekeraars waren bang een belangrijk deel van hun cliënteel te verliezen. Met deze bepalingen is men wat afgeweken van het grondprincipe, nl. dat het aanvullend pensioen een integrerend deel van het zelfstandigenpensioen zou uitmaken. Het aanvullend pensioen kleeft aan het wettelijk pensioen en zou moeten toevertrouwd worden aan de geëigende instellingen van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen.

In opvolging van het uitvoeringsbesluit werd het pensioenreglement

opgesteld.

Eenmaal het aanvullend pensioen in 1982 van start was gegaan, werd veel kritiek gehoord van een aantal vrije beroepsgroepen, die in het verleden een eigen aanvullende pensioenregeling hadden opgebouwd en nu uitgesloten werden van het nieuw aanvullend pensioenstelsel. Ook de verzekeringsmakelaars waren ontevreden ; er was voor hen geen aanwervingsvergoeding voorzien. In 1982 reeds onderstreepte de voormelde Werkgroep dat maatregelen zouden moeten getroffen worden met het oog op een verbetering van het huidig systeem van het aanvullend pensioen, zoals o.m. opname van een overlijdensdekking. Een wens van de Werkgroep, nl. een soepeler bijdragebetaling werd in mei 1982 reeds bij K.B. gerealiseerd.

Welke zelfstandigen kunnen een aanvullend pensioen sluiten ? M.a.w. wat is het toepassingsgebied *ratione personae* van het aanvullend pensioen ?

In principe zijn de zelfstandigen die bijdragen betalen als hoofdberoep in de mogelijkheid een aanvullend pensioen op te bouwen. Dit zijn de hoofdberoepen, de bijberoepen die betalen als een hoofdberoep en dezen die voortgezette verzekering betalen. A contrario kunnen gepensioneerden, bijberoepen en gehuwde vrouwen, weduwen en studenten die de toepassing van artikel 37 van het Algemeen Reglement Sociaal Statuut inroepen, geen aanvullende pensioenbijdrage storten.

Vier grote categorieën van Zelfstandigen zijn uitgesloten. De hoofdreden van deze uitsluiting ligt in het feit dat deze personen reeds een fiscaal aftrekbare bijdrage hebben aangewend ter vestiging van één of ander aanvullend pensioensysteem. "Eén fiscaal aftrekbaar aanvullend pensioen per persoon" is het motto.

Een individueel levensverzekeringscontract is met een aanvullend pensioen voor zelfstandigen wel volstrekt cumuleerbaar.

De eerste groep zijn de zelfstandigen die als werknemer (hoofdberoep) genieten van een aanvullend pensioen o.m. via de deelname aan een groepsverzekering of een bedrijfspensioenfonds of een aanvullend pensioen opbouwen in kader van K.B. nr. 50 van 24 oktober 1967 en het K.B.

van 14 mei 1969.

Vervolgens zijn de beheerders uitgesloten die opgenomen zijn in een groepsverzekering of in een andere aanvullende pensioenverzekering voor hun personeel.

Zelfstandigen die bijdragen storten bij één der pensioenfondsen opgericht in uitvoering van art. 34 quinquies van de Ziekteverzekeringswet 1963, zijn de derde groep uitgesloten. Dit zijn de zorgenverstrekkers die bijdragen storten bij de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Deze bepaling heeft echter geen rekening gehouden met de grote verscheidenheid aan mogelijkheden die de geneesheren openstonden. Zo hebben bepaalde geneesheren een dubbele fiscale aftrekmogelijkheid, terwijl andere geen enkele fiscale aftrekmogelijkheid hebben.

De laatste groep betreft de advocaten en notarissen die bijdragen storten aan het voor hen opgericht aanvullend pensioenfonds en deze fiscaal aftrekken.

Men heeft daarmee de Voorzorgskas voor Advocaten en het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat op het oog.

Een groep die evenmin een aanvullend pensioen kan sluiten zijn de personen die omwille van hun beperkt inkomen in de onmogelijkheid verkeren een aanvullend pensioen op te bouwen. Deze uitsluiting is evenwel van een totaal andere orde.

De hoofdvoorwaarde om een aanvullend pensioen te kunnen afsluiten is in orde te zijn met de wettelijke bijdrageverplichtingen voor het Sociaal Statuut.

Kort geschetst ziet het aanvullend pensioen er als volgt uit.

Een zelfstandige die een aanvullend pensioen wenst op te bouwen, dient daartoe een bijdrage, die in verhouding staat tot zijn bedrijfsinkomen, te storten aan het Sociaal Verzekeringsfonds, waarbij hij voor zijn wettelijk Sociaal Statuut is aangesloten. De bijdrage wordt vervolgens aangewend om een verzekeringscontract 'aanvullend pensioen' te onderschrijven bij een

verzekeringsmaatschappij met wie het fonds een akkoord heeft gesloten.

Van de oorspronkelijke opvatting dat het aanvullend pensioen georganiseerd en beheerd zou worden door de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen -een stelling die logisch voortvloeit uit het geïntegreerd karakter van dit aanvullend pensioen met het wettelijk pensioen- is men fundamenteel afgeweken.

Het uitvoeringsbesluit stelt dat de aanvullende pensioencontracten "het voorwerp (moeten) zijn van de bescherming ingesteld bij de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen." Met andere woorden de contracten konden slechts aangegaan worden met erkende verzekeringsmaatschappijen. Weliswaar moet de verzekeringsmaatschappij aangeduid worden door het Sociaal Verzekeringsfonds. De zelfstandige zelf heeft geen rechtstreekse vrije keuze. Dit kan bedenkingen oproepen i.v.m. de grondwettelijke vrijheid van vereniging, en dit des te nadrukkelijker indien het verzekeringsorganisme totaal buiten het Sociaal Verzekeringsfonds staat.

In de praktijk stellen we vast dat een aantal Sociale Verzekeringsfondsen met dat doel voor ogen een eigen verzekeringsonderneming hebben opgericht in de vorm van een Onderlinge Verzekeringsvereniging.

De inhoud van het aanvullend pensioencontract wordt geregeld door het pensioenreglement dat tot stand is gekomen onder de verzekeringsondernemingen, in samenspraak met de Controledienst voor de Verzekeringen (C.D.V.) en na consultatie van de Sociale Verzekeringsfondsen. Dit reglement, dat rechten en plichten van partijen vastlegt, maakt deel uit van de algemene en bijzondere voorwaarden van het verzekeringscontract.

Welke uitkeringen worden nu door een aanvullend pensioen voor zelfstandigen opgebouwd ? Het gaat uitsluitend om uitkeringen bij leven op de pensioendatum of op het ogenblik van vervroegde pensionering. Er worden geen echte overlijdensuitkeringen voorzien. Het is een zuiver aanvullend rustpensioen ; m.a.w. het is een uitgesteld kapitaal. Het enige wat eventueel in een contract 'uitgesteld kapitaal' ter dekking van het risico overlijden kan ingebouwd worden is de terugbetaling der premies. Is dit het geval, dan worden bij overlijden vóór de pensioenleeftijd de

effectief reeds betaalde premies zonder intrest terugbetaald.

Op pensioenleeftijd mag men opteren voor uitbetaling van het kapitaal of voor een jaarlijkse rustrente. Deze laatste kan op verzoek van betrokkene overdraagbaar gemaakt worden ten voordele van de weduwe. Het percentage van overdraagbaarheid (0, 25, 50, 75 of 100 %) wordt door de zelfstandige vrijelijk vastgesteld. Tot op vandaag is geen overdraagbaarheid voorzien voor weduwnaar.

Vermits het de bedoeling is op de pensioenleeftijd een aanvullend pensioen te bekomen is afkoop niet toegelaten, tenzij de betrokkene ophoudt zelfstandige te zijn.

Indien een contractant ophoudt zelfstandige te zijn, dan mag hij zijn contract verder laten kapitaliseren of omzetten in een individueel levensverzekeringscontract. In dergelijke gevallen acht men een aanvullend pensioen zelfstandige niet meer zo nodig, vermits de nieuwe arbeidssituatie (ambtenaar, werknemer) van de betrokkene eventueel een nieuwe bescherming met zich brengt.

Bij verandering van Sociaal Verzekeringsfonds zal de zelfstandige een nieuw verzekeringscontract moeten afsluiten en aan dit nieuwe fonds de bijdrage moeten betalen. Het reeds opgebouwde blijft tot op de pensioenleeftijd of de vervroegde pensionering bij de verzekeringsmaatschappij staan. Er gebeurt geen overdracht van kapitaal of wiskundige reserves.

Het bijdragemechanisme voor het aanvullend pensioen is soepel.

De bijdrage wordt uitgedrukt in een percentage van het netto-bedrijfsinkomen, zoals bepaald voor de berekening van de bijdragen Sociaal Statuut. Een minimumbijdrage en maximumbijdrage werd vastgesteld. Deze drempel en plafond waren omwille van de financiële weerslag onontbeerlijk, althans volgens de Werkgroep Vandeputte.

De maximumbijdragevoeten zijn 5% in 1982, 6% in 1983 en 7% in 1984 en volgende jaren. De zelfstandige heeft een keuze vanaf 1% tot het maximumpercentage, wat op vandaag 7% is.

De berekening gebeurt op het gedeelte van de netto-bedrijfsinkomsten die hoger zijn dan het inkomen dat in aanmerking komt voor de minimumbijdrage als hoofdberoep. Dit deel mag echter niet hoger zijn dan 640.000 fr. Dit

is een vast bedrag, dat geen enkele band heeft met het Sociaal Statuut, doch uitsluitend om fiscale motieven is ingegeven vermits 7% op 640.000 fr. gelijk is aan 44.800 fr., wat op dat ogenblik ongeveer overeenkwam met de fiscale aftrekmogelijkheid voor een individueel levensverzekeringscontract.

Een aantal specifieke gevallen worden bekeken zoals o.m. de situatie van de beginactiviteiten.

De aanvullende pensioenbijdrage, waarop een belasting van 4,40% geheven wordt zoals op alle premies voor een levensverzekeringscontract, is per kwartaal verschuldigd aan het Sociaal Verzekeringsfonds voor Zelfstandigen. Een circulaire van 10 juni 1982 heeft de zelfstandigen toegelaten jaarlijks maar uiterlijk tot 31 december de premies van één of meer kwartalen van het lopend jaar aan te zuiveren of door een eenmalige storting de premie te betalen voor het volledige jaar. Bij regularisatie voor het wettelijk sociaal statuut, heeft de zelfstandige de vrije keuze deze regularisatie al dan niet toe te laten passen voor zijn aanvullend pensioen.

Deze bijdrage wordt vervolgens door het Sociaal Verzekeringsfonds doorgestort naar de verzekeringsonderneming, en dit binnen de 15 dagen na de vervaldag van de wettelijke bijdragen.

Wat de financieringstechniek betreft, heeft men geopteerd voor de individuele kapitalisatie. De tarifiering is deze "die werd neergelegd bij de C.D.V. en die de individuele verzekeringen betreft, onder aftrek van de eventuele acquisitietoeslag ; mits verantwoording door de verzekeringsonderneming mogen de andere toeslagen lager liggen dan die welke gebruikt worden voor deze verzekeringscategorie".

De berekeningen moeten gebeuren met minstens een rentevoet van 4 % en op basis van sterftetafels H(1959-1963) Mk en H + F (1959-1963) Mk.

Waarom zouden de zelfstandigen, leden van een Sociaal Verzekeringsfonds niet kunnen beschouwd worden als een groep en aldus genieten van het groepsverzekeringstarief ?

De bijdragen voor dit aanvullend pensioen zijn fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast, net zoals de sociale bijdragen. Dit werd

uitdrukkelijk opgenomen in art. 52 bis par. 3 van het K.B. nr. 72, van 10 november 1967, ingevoegd bij K.B. nr. 1 van 26 maart 1981.

Deze fiscale vrijstelling kan gecumuleerd worden met de fiscale vrijstelling die bestaat voor de individuele levensverzekeringscontracten.

De materie is verder geregeld bij een fiscale circulaire van 18 april 1983.

De uitkeringen worden belast als vervangingsinkomen. Het gedeelte van het kapitaal dat beantwoordt aan de winstdeelname is vrijgesteld van elke belasting. Dit was bij aanvang zo, totdat de circulaire van 1983 dit wijzigde en ook de winstdeelname belaste. Op vandaag echter is de winstdeelname opnieuw vrij van belastingen. Daartoe werd de circulaire van 1983 aangepast.

Het kapitaal wordt nog steeds voor de berekening van de belasting omgezet in een fictieve rente, net zoals bij een individueel levensverzekeringscontract. In het wetsontwerp houdende fiscale bepalingen van oktober 1984 was men van plan de uitkeringen van aanvullende pensioencontracten te onderwerpen aan de éénmalige belasting van 16,5% zoals voor groepsverzekeringen en bedrijfsleidersverzekeringen werd voorgesteld. Bij amendement werd de verwijzing naar aanvullende pensioencontracten voor zelfstandigen geschrapt.

De premies die in het kader van een contract met terugbetaling der premies uitgekeerd worden bij overlijden vóór de pensioenleeftijd, worden ook omgezet in fiktieve rente en belast als "een in art. 32 bis, 1 W.I.B. bedoelde toelage geldend als pensioen".

Als beoordeling van het aanvullend pensioen kan gesteld worden dat het aanvullend pensioen op vandaag veel te weinig een pensioen is, doch meer een speciale vorm van levensverzekering, voorbehouden aan de zelfstandigen en die door de overheid onrechtstreeks gestimuleerd wordt. We betreuren dat het te weinig geïntegreerd is met het eigenlijk wettelijk verplicht pensioen, zoals nochtans van bij aanvang gehoopt.

Niettegenstaande enkele tekortkomingen (zoals o.m. geen overlijdensdekking) is het instellen van een aanvullend pensioen voor zelfstandigen een fundamentele en beslissende stap in de richting van een nieuwe sociale zekerheid, alwaar een grote taak is weggelegd voor de persoonlijke verantwoordelijkheid.

Ook voor de individuele zelfstandige is dit aanvullend

pensioen een goede zaak. Het aanvullend pensioen waarborgt namelijk een goede belegging.

En toch moeten we vaststellen dat het aanvullend pensioen tot nog toe weinig aantrekkingskracht heeft gehad.

Op 31 december 1982 hadden 12.954 zelfstandigen een aanvullend pensioen gekozen. Dit komt neer op 2,65% van de potentiële deelnemers, zijnde 488.907 zelfstandigen met een hoofdberoep. Op 31 december 1983 was dit aantal verhoogd tot 14.285 of 2,90%.

Na twee jaren hebben nog geen 3% van de zelfstandigen een aanvullend pensioencontract onderschreven.

Als redenen kunnen o.m. de houding van de verzekeringsmakelaars en het gebrek aan vertrouwen van de zelfstandigen aangegeven worden.

In elk geval kunnen een aantal suggesties naar de toekomst toe geformuleerd worden, zoals het opnemen van een overlijdensdekking, de overdraagbaarheid in de twee richtingen, het loskoppelen van de maximale bijdrage van het absoluut bedrag van 640.000 fr., het afschaffen van de drempelinkomsten voor het afsluiten van een aanvullend pensioen, het ombuigen en aanpassen van de controlereglementering tot een meer aangepast en bruikbaar instrument.

AANVULLENDE VRIJE SOCIALE VERZEKERINGEN

Onderzoek en evaluatie van wat de Belgische wetgeving en enkele relevante buitenlandse regelingen, vooral op het vlak van pensioen, aan de zelfstandigen bieden en formulering van enkele algemene principes bij het opstellen van een globale uniforme regeling.

Deel 2

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de rechten
te verdedigen door **Joannes STEVERLYNCK**

Promotor :
Prof. Dr. R. Dillemans

Leuven, 1985

I N H O U D

Titel I. Onderzoek van bestaande aanvullende vrije sociale verzekeringen voor zelfstandigen.

Hoofdstuk 2. Aanvullende (vrije) sociale verzekering.

Afdeling 2. Vrije beroepen.	1
Inleiding : indeling volgens beroep en instelling of "voorzorgskas".	1
A. Medische sector.	9
I. Sociaal statuut geneesheren, tandartsen en apothekers.	
1. Ontstaan en evolutie.	14
A. Periode vóór 1969.	14
B. Periode 1969-1970.	18
C. Huidige regeling.	20
2. Relatie met de ziekteverzekering en schets van het overeenkomstenstelsel.	35
3. Toepassingsgebied.	50
A. Periode vóór 1969.	50
B. Periode 1969-1970.	52
C. Huidige regeling.	52
4. Sociale voordelen.	63
5. Instellingen en organisatie	72
A. Periode vóór 1969.	72
B. Periode 1969-1970.	73
C. Huidige regeling.	81
6. Samenvatting	95
II. Bestaande voorzorgsinstellingen.	99
A. Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W.	99
1. Ontstaan en evolutie.	99
2. Verhouding tot de ziekteverzekering.	101
3. Toepassingsgebied.	103
4. Organisatie en juridische vormgeving.	106
5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.	113
6. Uitkeringen.	126
7. Financiering.	142
1) Soorten inkomsten, in het bijzonder de individuele bijdragen.	142

2) De gebruikte financieringstechniek.	145
8. Fiscale behandeling.	159
1) Bijdragen.	159
I. Niet-verbonden geneesheren.	159
II. Verbonden geneesheren.	159
A. Jaarlijkse bijdragen.	159
B. Regularisatiebijdragen.	161
2) Renten bij rust, overlijden of invaliditeit.	163
3) Successierechten.	163
4) Fiscaal stelsel van de instelling zelf.	164
9. Vergelijking met C.A.R.M.F.	167
Addendum bij het Sociaal Statuut der geneesheren, tandheelkundigen en apothekers.	171
10. Toekomstperspectieven.	187
11. Samenvatting.	190
B. Voorzorgskas voor Apothekers.	195
1. Ontstaan en evolutie.	195
2. Verhouding tot de ziekteverzekering.	199
3. Toepassingsgebied.	203
4. Organisatie en juridische vormgeving.	206
5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.	216
6. Uitkeringen.	218
7. Financiering.	223
8. Fiscale behandeling.	227
9. Toekomstperspectieven en beoordeling.	230
10. Samenvatting.	233
B. Juridische sector.	237
I. Voorzorgskas voor Advocaten V.Z.W.	237
1. Ontstaan en evolutie.	237
2. Relatie met het tuchtorgaan - De Raad van de Orde van Advocaten.	252
3. Toepassingsgebied.	261
4. Organisatie en juridische vormgeving.	267
5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.	277
6. Uitkeringen.	281
7. Financiering.	291
A. Soorten inkomsten.	291
1) Het inschrijvingsrecht.	291

2) Het heffen van een pleidooirecht.	292
3) Het gebruik van pleidooizegels.	292
4) Jaarlijkse bijdrage.	295
5) Schenkingen en legaten.	297
6) De opbrengsten van belegde kapitalen.	297
B. De gebruikte financieringstechniek.	297
8. Fiscale behandeling.	303
1) Bijdragen.	303
2) Renten bij rust en overlijden en bijstandsuitkeringen.	303
3) Successierechten.	304
4) Fiscaal statuut van de Voorzorgskas voor Advocaten zelf.	304
9. Toekomstperspectieven en beoordeling.	306
10. Samenvatting.	314
II. Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat V.Z.W.	320
1. Ontstaan en evolutie.	320
2. Relatie met het tuchtorgaan - De Arrondissemamentele Kamers der Notarissen.	323
3. Toepassingsgebied.	326
4. Organisatie en juridische vormgeving.	328
5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.	336
6. Uitkeringen.	343
7. Financiering.	358
1) Soorten inkomsten, in het bijzonder de individuele bijdragen.	358
2) De gebruikte financieringstechniek.	361
8. Fiscaal statuut.	364
1) Bijdragen.	364
2) Rust- en overlevingspensioen.	365
3) Successierechten.	365
4) Fiscaal stelsel van de instelling zelf.	366
9. Toekomstperspectieven.	368
10. Samenvatting.	372
C. Architecten.	376
Samenvatting.	380
Besluit.	381

Afdeling 2. Vrije beroepen.

Inleiding : indeling volgens beroep en instelling of "Voorzorgskas".

In de eerste afdeling werden de aanvullende verzekeringen besproken die voor alle zelfstandigen openstaan, ongeacht hun beroep.

Naast het bestaan van aanvullende verzekeringen voor zelfstandigen in het algemeen, hebben ook bepaalde vrije beroepen eigen systemen ontwikkeld. Deze laatste maken het onderzoeksvoorwerp uit van deze afdeling 2.

De eigen systemen voor bepaalde vrije beroepen hebben zich hoofdzakelijk toegespitst op het ouderdoms- en overlijdensrisico in tegenstelling tot de aanvullende verzekeringen voor zelfstandigen in het algemeen, waar dit risico eerder laat opgenomen werd in het gebied van de aanvullende verzekeringen.

De tot standkoming en ontwikkeling van voornamelijk pensioensystemen is echter ook een gevolg van het op dat ogenblik niet bestaan van een wettelijk stelsel of het niet voldoende gedekt zijn van het ouderdomsrisico door het bestaande wettelijk stelsel en het ontbreken van een globale aanvullende regeling voor dit risico.

Dat specifiek aanvullende verzekeringen ontstonden bij de vrije beroepen hoeft niet te verwonderen, en dit om meerdere redenen.

Allereerst zijn beoefenaars van een vrij beroep sterk georganiseerd als groep. De vrije beroepen zoals geneesheren, apothekers, advocaten, notarissen, architecten zijn onderworpen aan een tuchtorgaan. Een Orde, welke waakt over de goede naleving van de deontologische regels van het beroep (1).

Doordat alle beroepsgenoten van een bepaald beroep, als voorwaarde voor de uitoefening van dit beroep, verplicht moeten ingeschreven zijn in een Orde, voelen ze zich als groep ook verbonden. Deze gezamenlijke lotsverbondenheid, gekoppeld aan de hoge opvoedingsgraad, hebben ertoe geleid dat deze personen zijn gaan nadenken over hun sociale situatie en dat ze een duidelijk alternatief hebben geboden.

De kracht en macht van het tuchtorgaan speelt vervolgens in deze materie een zeer belangrijke rol. Het behoort namelijk tot de bevoegdheid van de orden of soortgelijke tuchtorganen te waken over en te zorgen voor de verdediging van de belangen van de leden, ook op sociaal gebied.

Bepaalde tuchtorganen hebben dan ook de macht om hun leden-beroepsgenoten te verplichten tot een bepaald aanvullend systeem toe te treden (2).

Verder zal nagegaan in hoeverre dit (wettelijk) kan en wenselijk is.

De interesse voor deze aanvullende verzekeringen is de laatste jaren ook sterk toegenomen, te wijten aan de veranderde sociale positie welke het vrij beroep heeft ondergaan. Vooral de jongere beoefenaars wensen zich op een of andere manier bijkomend te verzekeren, daar het financieel vooruitzicht, welke het vroeger mogelijk maakte om in de topjaren genoeg geld opzij te plaatsen voor de oude dag, heden ten dage minder rooskleurig is.

De groeiende (over)verzadigdheid van de markt voor vrije beroepen (3), waardoor elk individueel beoefenaar het moeilijk krijgt, heeft tot de evolutie van aanvullende systemen geleid.

Dit is ook de reden waarom er recent in de architectengroep belang gehecht werd aan "aanvullende verzekeringen".

De aanvullende verzekeringen voor vrije beroepen kunnen en worden hieronder ingedeeld en besproken in drie sectoren : de medische sector, de juridische sector en de architectensector.

Dit onderscheid is bewust gekozen. De aanvullende verzekeringen in de medische sector vertoont namelijk een particulariteit. De aanvullende verzekeringen voor personen uit de medische sector maken deel uit van het eigen sociaal statuut voor geneesheren, tandartsen en apothekers, welke een integrerend deel uitmaakt van de verhoudingen medisch korps-ziekteverzekering. Het sociaal statuut voor geneesheren, tandartsen en apothekers is een belangrijk aspect van het verbintenisstelsel.

Deze vrije beroepen hebben eigen fondsen opgericht om aanvullende pensioenuitkeringen te verschaffen. Eigen fondsen werden in hoofdzaak opgericht voor het risico ouderdom- en overlijden.

Dit komt omdat aanvullende systemen m.b.t. ziekte en arbeidsongeschiktheid reeds voldoende uitgebouwd waren bij de ziekenfondsen of de maatschappijen van onderlinge bijstand.

Deze aanvullende pensioenverzekeringen speciaal opgezet door en voor bepaalde vrije beroepen vormen voor deze beroepsgroepen een alternatief voor de aanvullende pensioenverzekering voor alle zelfstandigen.

Bij de bespreking van de verschillende Voorzorgsinstellingen zal terwille van de duidelijkheid steeds gebruik gemaakt worden van dezelfde indeling.

VOETNOTEN

=====

(1) Advocaten:

Bij Keizerlijk Decreet 14 december 1810 tot regeling van de uitoefening van het beroep van advocaat en van de tucht in de balie (4, Bull.des Lois 332, nr. 6177, Pasin. 1788-1814, T. XV,, 236) werd de Orde van Advocaten opgericht. De huidige reglementering ligt vervat in het Gerechtelijk Wetboek (art. 428 et seq.).

VAN DIEVOET, G., Het beroep van advocaat, Leuven, Acco, 1978, 61 p. ;
DASSEN, K. en VAN DER HEYDEN, M. (ed.), De advocaat. De positie van de advocaat in en rond het Gerechtelijk Wetboek, Antwerpen, Kluwer, 1978, 278 p.

Geneesheren:

De Orde van Geneesheren werd opgericht door Wet 25 juli 1938 tot oprichting van de Orde der Geneesheren, B.S., 13 augustus 1938. Op dit ogenblik wordt de Orde gereguleerd door het K.B. nr. 79, 10 november 1967 betreffende de Orde der Geneesheren, B.S., 14 november 1967. Art. 3 jo art. 6, 7' verlenen aan de Orde (zowel de Nationale Raad als de Provinciale Raden) de bevoegdheid om een jaarlijkse bijdrage van de op de lijst ingeschreven geneesheren te vorderen. Zie eveneens: K.B. nr. 78, 10 november 1967 betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies, B.S., 14 november 1967, erratum B.S., 12 juni 1968.

Zie : RYCKMANS, X. en MEERT-VAN DE PUT, R., Les droits et les obligations des médecins, I, Bruxelles, Larcier, 1971 ; VERBIEST, D., "De Orde der Geneesheren. Diagnose van een publiekrechtelijke beroepsorganisatie", T.B.P., 1978, 208-223 ; VANDEN BUSSCHE, A., "De hervorming van Ordes van Geneesheren en Apothekers", Leiding, 2/81, 27-79.

Apothekers:

Oorspronkelijk opgericht door wet 19 mei 1949 tot oprichting van de Orde der Apothekers, B.S., 2 juni 1949, wordt de Orde op heden beheerst door het K.B. nr. 80, 10 november 1967 betreffende de Orde van Apothekers, B.S., 14 november 1967. Volgens art. 3 mag de Orde (enkel de Nationale Raad), ten einde haar in staat te stellen haar opdracht te vervullen, jaarlijkse

bijdragen van de op de lijst ingeschreven apothekers eisen.

Veeartsen:

Wet 19 december 1950 tot instelling van een Orde van Veeartsen, B.S., 14 januari 1951.

Notarissen:

Wet 25 ventôse-5 germinal van het jaar XI op het Notarisambt (16 maart 1803), 3, Bull.des Lois 258, nr. 2440, Pasin. 1788-1814, T. XII, 16 et seq. ; Besluit 2 nivôse van het jaar XII (24 december 1803), 3, Bull.des Lois 332, nr. 3471, Pasin. 1788-1814, T. XII, 296 ; Wet 9 april 1880 houdende aanpassing van de Franse en vaststelling van de Nederlandse tekst van de wet van 25 ventôse jaar XI op het notarisambt, B.S., 6 mei 1880.

DELVA, W., De organieke wet van het Notariaat, Gent, 1958.

Architecten:

Wet 26 juni 1963 tot instelling van een Orde van Architecten, B.S., 5 juli 1963. Krachtens art. 49 int de Orde van haar leden de door de Nationale Raad vastgestelde bijdragen die nodig zijn voor het vervullen van haar opdracht. Deze Wet van 1963 werd uitgevoerd door het K.B. 31 augustus 1963 tot regeling van de toepassing van de wet van 26 juni 1963 tot instelling van een Orde van Architecten, B.S., 14 september 1963. Zie ook: Wet 20 februari 1939 betreffende de bescherming van de titel en het beroep van architect, B.S., 25 maart 1939.

Zie in verband met de tuchtbevoegdheid:

BUTTGENBACH, A., Modes et gestion des services publics en Belgique, Bruxelles, Larcier, 1952, p. 370-375, nr. 430-439 ; CAMBIER, C., Principes du contentieux administratif, II, Bruxelles, Larcier, 1964, 429-484 ; BUTTGENBACH, A., Manuel de droit administratif, I, Bruxelles, Larcier, 1966, p. 236-239, nr. 241-242 ; BERGER, J.M., Le droit social du travail indépendant, Bruxelles, Larcier, 1973, 161-169 ; SWENNEN, H., Juridische organisatie van het vrij beroep, Deurne, 1975.

(2) K.B. 28 september 1953 betreffende de toetreding tot de Voorzorgskassen der advocaten, het pleidooizegel en de betaling van bijdragen, B.S., 2 oktober 1953. Art. 1 van dit besluit verleent aan de Raad van de Orde de

mogelijkheid de advocaten te verplichten zich bij de Voorzorgskas aan te sluiten, terwijl volgens art. 7 de Raad de advocaten kan verplichten bijdragen te betalen.

Zie ook: Art. 443 Ger. W.: "De Raad van de Orde kan de op het tableau ingeschreven advocaten, de advocaten-stagiairs en de ere-advocaten verplichten tot het betalen van de bijdragen die hij bepaalt.

Hij waakt voor het naleven van de wetten en verordeningen betreffende de betaling aan de verzorgsinstellingen van de balie."

(3) De groep van vrije beroepsbeoefenaren is de laatste jaren sterk toegenomen. Voor een aantal medische beroepen heeft deze belangrijke aangroei zelfs geleid tot een problematische situatie.

Aan de hand van een aantal cijfers kan dit verschijnsel voor enkele beroepen aangetoond worden.

Advocaten: aantal :

1950:	3.344	1981: 6.604
1955:	3.702	1982: 6.886
1960:	3.658	
1965:	3.471	
1970:	3.700	
1975:	5.338	
1980:	6.500	

(Bron: Jaarverslagen van de Dienst voor Hogeschoolstatistiek, overgenomen in HUYSE, L. en CAMMAER, H., "Beroepsperspectieven voor juristen", R.W., 1982-83, (2857), 2860.)

In dit aangehaald artikel van L. HUYSE en H. CAMMAER, dat als verslag diende voor de jaarvergadering van de Vlaamse Juristenvereniging te Brussel op 16 april 1983, worden heel wat gegevens m.b.t. de evolutie van het advocatenkorps bijengevoegd. Van een veroudering in het advocatenbestand in de jaren zestig is men door de sterke aangroei op dit ogenblik in een totaal andere situatie terechtgekomen, met een zeer jonge leeftijdsopbouw. Dit laatste brengt dan ook problemen mee op het vlak van de zonnodige omkadering. Er is namelijk een tekort aan stagemeesters. Een andere opmerkelijke vaststelling is het aandeel van de vrouwelijke advocaten. Het procentueel aandeel op de totale advocatenbevolking is gestegen van 5,2 % in de periode 1950-51 tot 20,5 % in 1977-78.

Cijfers omtrent de advocaten kunnen ook gevonden worden in de jaarlijkse statistieken van de personen die onder de toepassing vallen van het Sociaal Statuut van de zelfstandigen, R.S.V.Z..

Zorgenverstrekkers:

Het aantal geneesheren verdrievoudigde in de periode van 1951 tot 1982, namelijk van 8.685 tot 26.593. Meer dan 5.000 artsen zijn jonger dan 30 jaar, terwijl meer dan de helft van het artsenkorps jonger is dan 40 jaar.

Het aantal tandartsen groeide aan van 1.680 in 1951 tot 5.132 in 1982. Ook dit is een verdrievoudiging. Bovendien is 64 % van het totale aantal jonger dan 40 jaar.

Het aantal apothekers is meer dan verdubbeld: van 4.234 naar 10.125 en bij de kinesisten is er een verviervoudiging op slechts 17 jaar, namelijk van 2.462 in 1965 tot 11.398 in 1982.

Met deze cijfers heeft België in verhouding tot zijn bevolking een zeer groot aanbod in vergelijking met de andere E.E.G.-landen. Inzake geneesheren, kinesisten en aantal apotheken neemt België zelfs de eerste plaats in.

Voor een uitgebreide studie omtrent deze problematiek verwijzen we naar: Het medisch en paramedisch aanbod in België. Een analyse van het medisch en paramedisch aanbod van geneesheren, apothekers, tandartsen en kinesisten, Kabinet van de Minister van Sociale Zaken (ed.), s.l., december 1983, 156 p.

Zie ook: LEENDERS, J., "Statistische ontwikkelingen in de Belgische en Nederlandse gezondheidszorg", Acta Hospitalia, 1982, nr. 4, 286-289.

Voor cijfers omtrent het totaal aanbod kan men terecht bij de jaarlijkse Algemene Verslagen van het R.I.Z.I.V., 4 de deel: Dienst voor geneeskundige verzorging, A. Administratief gedeelte ; voor het aanbod van de zelfstandige zorgenverstrekkers kan men terecht bij de jaarlijkse statistieken van de personen die onder de toepassing vallen van het Sociaal Statuut van de zelfstandigen, R.S.V.Z..

TOTAAL AANBOD:

	1977	1978	1979	1980	1981
geneesheren-special.	8.886	9.308	9.784	10.014	10.354
algem. geneesheren	11.653	12.329	13.055	13.581	14.354
tandheelkundigen	3.550	3.928	4.345	4.753	5.120
apothekers	6.999	7.180	7.262	7.276	7.323
kinesisten	9.386	10.244	11.071	10.368	10.267
orthopedisten	569	579	588	602	616
bandagisten	3.980	4.417	4.757	5.184	5.376
gehoorprothes.	461	480	482	504	527
opticiens	2.774	2.851	2.914	2.967	3.023

(Bron: R.I.Z.I.V.-Algemeen Verslag, 4de deel: Dienst voor Geneeskundige Verzorging, A. Administratief gedeelte, 1978, p. 17-74, 1979, p. 18-74, 1980, p. 33-93, 1981, p. 29-93.)

TOTAAL AANTAL ONDERWORPENEN AAN HET SOCIAAL STATUUT VAN DE ZELFSTANDIGEN
(hoofdactiviteit en bijkomende activiteit, helper inbegrepen)

	1979	1980	1981	1982	1983
geneesheren	14.980	15.714	16.289	16.728	17.758
tandheelk.	3.169	3.570	3.823	4.049	4.424
apothekers	4.575	4.571	4.574	4.565	4.665

(Bron: Statistiek van de personen die onder de toepassing vallen van het sociaal statuut van de zelfstandigen, R.S.V.Z., 1979, p. 36, 1980, p. 36, 1981, p. 36, 1982, p. 26, 1983, p. 36.)

A. Medische Sector.

- - - - -

I. Het Sociaal Statuut der geneesheren, tandheerkundigen en apothekers (1).

.....

Met "Sociaal Statuut der geneesheren, tandheerkundigen en apothekers" wordt de door de Ziekteverzekeringwet ingestelde regeling van sociale voordelen ten behoeve van de verbonden geneesheren, tandheerkundigen en apothekers bedoeld.

Dit "Sociaal Statuut der geneesheren, tandheerkundigen en apothekers" staat theoretisch los van de vorming van extra-legale voorzieningen, doch in de praktijk is het er zeer nauw mee verwant, omdat dit Sociaal Statuut een bijdrage levert tot de opbouw van dergelijke voorzieningen.

Het "Sociaal Statuut der geneesheren, tandheerkundigen en apothekers" vertoont een specifieke eigenheid omwille van de relatie met de ziekteverzekering.

Dit Sociaal Statuut dat een regeling van sociale voordelen inhoudt voor de zorgverstrekkers (m.a.w. de geneesheren, tandheerkundigen en apothekers) is één van de aspecten welke deel uitmaakt van de complexe verhouding tussen ziekteverzekering en zorgverstrekkers. Het Sociaal Statuut is nl. meer dan een stelsel van aanvullende verzekeringen ; het vormt een sluitstuk in gans het verbintenissenstelsel (2)

De bakermat van dit "Sociaal Statuut" is de Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (3). De problematiek van de plaats van de zorgverstrekkers in het gezondheidsbeleid en meer bepaald in de ziekteverzekering (4), is de voedingsbodem waarop het Sociaal Statuut zijn ontstaan heeft gevonden. De keuze in 1963 betreffende het soort gezondheidssysteem - nl. een verplichte ziekteverzekering doch met private gezondheidsverstrekking (5) - ligt aan de basis van dit Sociaal Statuut. In een dergelijk gezondheidssysteem worden de verhoudingen tussen de ziekteverzekering (verzekeringsinstellingen) enerzijds en de

zorgenverstrekkers anderzijds vertaald in vrijwillige verbintenisakkoorden. Bij het onderschrijven van een dergelijk akkoord verbindt de geneesheer, tandheeskundige of apotheker zich tot het naleven van bepaalde tarieven, in functie waarvan de tegemoetkoming van de ziekteverzekering is bepaald. Een dergelijk systeem biedt de sociaal verzekerde de waarborg van een geneeskundige verzorging binnen financieel bereik.

Om de geneesheren, tandheeskundigen en apothekers aan te sporen dergelijke verbintenissen te onderschrijven (6) en zich daardoor te verbinden om de vooraf bepaalde tarieven te eerbiedigen, werd het 'Sociaal Statuut' ontworpen, welk aan de 'verbonden' zorgenverstrekkers een regeling van sociale voordelen voorbehield.

Dit Sociaal Statuut kan beschouwd worden als een soort compensatie voor de bereidheid de erelonen te matigen en te beperken tot vooraf -in samenspraak met de ziekenfondsen- overeengekomen tarieven (7).

Reeds in 1963 (8) was in de ziekteverzekeringswet een systeem van sociale voordelen ingesteld. Het heeft echter geduurd tot 1967 vooraleer een eerste regeling uitgevaardigd werd.

Op dit ogenblik wordt het Sociaal Statuut wettelijk geregeld door art. 34 quinquies van de Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, ingevoegd door de Wet van 27 juni 1969 (9) ; en door een drietal K.B. en van 1971, herhaaldelijk geamendeerd.

In deze onderafdeling zal het ontstaan en de evolutie van het "Sociaal Statuut" nagegaan worden. Er zal onderzocht worden welke de juiste relatie met de ziekteverzekering is, waarbij zal opvallen hoe dit Sociaal Statuut zich telkens aan de veranderingen in de verhouding tussen ziekteverzekering en zorgenverstrekkers vlot heeft weten aan te passen.

Bovendien zal aangeduid worden hoe het huidige verbintenisstelsel werkt en wat de juridische waarde is van dergelijke verbintenisakkoorden.

Verder zal het toepassingsgebied en de sociale voordelen van dit sociaal statuut over de jaren heen besproken worden.

In een laatste punt zal dan worden stilgestaan bij de organisatie van dit Sociaal Statuut, met name bij welke instellingen aanvullende verzekeringscontracten kunnen worden aangegaan. Centraal in dit deel zal de studie zijn van de wettelijke regeling van pensioenkasen, opgericht

door de beroepsorganisaties van de betrokken zorgenverstrekkers. Enkel de algemene regels zullen daarin aan bod komen. De concrete werking en het statuut van de op dit ogenblik enige bestaande Voorzorgskas zal het onderwerp uitmaken van een volgende onderafdeling.

VOETNOTEN

=====

(1) In deze hieronder volgende bespreking is abstractie gemaakt van het K.B. 31 maart 1983 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 2 april 1983. Dit laatste wordt echter wel besproken in een afzonderlijk addendum. (Infra).

(2) Infra: 2. De relatie met de ziekteverzekering.

(3) B.S., 1-2 november 1963.

(4) Zie o.m. GOSSERIES, P., "De medewerking van het geneesherenkorps aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering in het Belgisch Recht", B.T.S.Z., 1967, 173-261 en 347-458.

(5) Buiten de socialistische landen heeft men overal te maken met private gezondheidsverstrekking zelfs in Groot-Brittannië waar de gezondheidsdienst genationaliseerd is. VAN LANGENDONCK, J., De harmonisering van de sociale verzekering voor gezondheidszorgen in de E.E.G., Leuven, K.U.L., Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht, mei 1971, 427.

(6) Andere aansporingsmiddelen kunnen b.v. een verschillende (m.a.w. lagere) terugbetaling zijn door de verzekering geneeskundige verzorging als het de verzorging betreft door een niet-verbonden geneesheer.

Dit zou met zich brengen dat de verzekerden deze geneesheren minder frequent zouden raadplegen, waardoor deze aldus onrechtstreeks zouden gedwongen worden zich te verbinden. Een dergelijke situatie bestaat in Frankrijk en Zwitserland (zie PETIT J., Verslag over de ziekteverzekering, Parl. St., Kamer, 1975-76, nr. 892, 351, vn. 65). Dit drukkingsmiddel kwam ook voor in de oorspronkelijke wet op de ziekteverzekering, doch werd geschrapt als gevolg van de staking der geneesheren voor wie deze "discriminatie" een steen des aanstoots was. (D.G., "Terugblik op de geneesherenstaking", Leiding, 1964, 84-89.) Sommigen waren bovendien de

mening toegedaan dat "deze sanctie niet de werkelijk onwilligen trof, maar veeleer de verzekerden en dat zij hun vrije keuze kon belemmeren". (COBBAUT, J., "Na de goedkeuring van de Wet op de ziekteverzekering", De gids op maatschappelijk gebied, 1963, 875)

Een vernieuwde poging om een discriminatie aangaande de terugbetalingstarieven in te voeren, gebeurde ter gelegenheid van het Wetsontwerp betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 (Parl. St., Kamer 1979-80, nr. 323/1 ; art. 82, 4'); doch door het artsenconflict dat dit meebracht en het overleg dat erop volgde, werd dit uit het ontwerp geschrapt. (regeringsamendement - Parl. St., Kamer 1979-80, nr. 323/31).

(7) cf. BRAECKMANS, H. "Mogelijkheden tot extra-legale pensioenvorming voor geneesheren", B.T.S.Z., 1975, (788), 794, nr 7 : "(...) aangezien iedere prestatie normalerwijze een tegenprestatie uitlokt, is het bijgevolg voor de hand liggend dat de verbonden geneesheer een compensatie ontvangt onder de vorm van een R.I.Z.I.V.-bijdrage".

(8) Toegevoegd bij Wet 24 december 1963 tot aanvulling van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 27-27-28 december 1963.

(9) Wet 27 juni tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 5 juli 1969, erratum B.S., 29 juli 1969.

ziekenfondsen, een regeling van sociale voordelen in te voeren voor de geneesheren of tandheerkundigen die een verbintenis aangaan. Dit nieuw artikel voor de geneesheren en tandheerkundigen is het gevolg van een wijziging in de verhouding tussen ziekenfondsen en geneesheren of tandheerkundigen. Vóór de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965 werden de individuele verbintenissen opgemaakt op voorstel van het Beheerscomité. Sinds deze wet gaat de geneesheer of tandheerkundige een individuele verbintenis aan welke voortvloeit uit het akkoord dat tussen de ziekenfondsen en de betrokken beroepsorganisaties collectief tot stand kwam.

Dit is een eerste voorbeeld van de sterke band welke dit Sociaal Statuut met de ziekteverzekering heeft. Telkens er aan de techniek van het verbintenissenstelsel een wijziging werd aangebracht had dit als gevolg dat de wettelijke basis mee evolueerde ; m.a.w. dat er een tekstwijziging m.b.t. het Sociaal Statuut uit voortvloeide.

Een opmerkelijk verschil met de situatie van vroeger is dat nu niet meer gespecificeerd wordt wat deze regeling van sociale voordelen moet inhouden en hoe ze moet opgevat en georganiseerd worden.

Het niet verder uitwerken in de wet van deze regeling van sociale voordelen heeft als pluspunt dat geen enkele beperking ingebouwd is noch betreffende het soort voordeel, noch anderzijds. Het art. ingevoegd door de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965 heeft enkel het principe en de procedure voor het tot stand brengen van het Sociaal Statuut bepaald. De concrete uitwerking diende geregeld te worden bij Koninklijk besluit (13). De Koning bezit de volledige vrijheid ter zake. Naast een overlevings- en invaliditeitsverzekering kan hij eveneens een ouderdomsverzekering voorzien.

Voor wat de apothekers betreft blijft de oude toestand gehandhaafd. Dit wil onder meer zeggen een beperking tot overlevings- en invaliditeitsverzekering. Voor de apothekers werd niets gewijzigd omdat er geen wijziging aangebracht was aan hun verhouding met de ziekteverzekering. De apotheker moet individueel toetreden tot de overeenkomst gesloten in de bestendige commissie apothekers - verzekeringsinstellingen (14).

Het niet wijzigen van de tekst m.b.t. de apothekers had als resultaat dat van dan af tot aan de wetswijziging van 27 juni 1969 (art. 34 quinquies) een verschillende juridische basis aan de grondslag lag van beide systemen van sociale voordelen wat zijn repercussies had op de

was er bepaald dat na het verstrijken van een periode van twee jaar er bij wet een bijzondere regeling zou kunnen ingevoerd worden die ook het rustpensioen zou omvatten. Terwijl de Koning onmiddellijk een regeling kon uitwerken inzake overlevings- en invaliditeitsverzekering, zou hij dit voor de ouderdomsverzekering slechts kunnen zo na het verstrijken van twee jaar de wet dit zou invoeren. Een eigenaardige legistische politiek (7). Wanneer in een wet wordt gespecificeerd dat een bepaalde aangelegenheid na 2 jaar, bij een andere wet zal kunnen geregeld worden, dan betekent dit niets meer dan dat aan de toekomstige wetgever een richtlijn wordt meegegeven. De enige waarde van een dergelijke bepaling in een wettekst is het meedelen van een intentieverklaring. Bindend kan dit hoegenaamd niet zijn (8). Indien de wetgever dit art. 29 par 10 wenst te wijzigen om ook te voorzien in een ouderdomsverzekering vooraleer de periode van 2 jaar is verstreken of bepaalde andere zaken wenst te wijzigen dan is daar geen enkel juridisch bezwaar tegenover te stellen.

Evenmin biedt deze bepaling de waarborg dat, na het verstrijken van 2 jaar, een nieuwe regeling zal ingevoerd worden die ook het rustpensioen zou omvatten.

Verder wordt in dit artikel vooropgesteld dat deze regeling zou gefinancierd worden enerzijds door een persoonlijk aandeel van de rechthebbende en anderzijds door inkomsten van de verzekering voor geneeskundige verzorging.

De Koning kon daartoe, wat dit laatste betreft, in het R.I.Z.I.V. een bijzonder fonds instellen dat opgenomen zou worden in de begroting van de administratiekosten van het R.I.Z.I.V.

Een identieke regeling kon onder dezelfde voorwaarden, als hierboven vermeld, ingevoerd worden voor de apothekers die tot de overeenkomst toetraden (9).

Een uitwerking door de Koning is er echter nooit gekomen. De onmogelijkheid een ouderdomsverzekering te voorzien was daar misschien een reden toe.

Bij Wet van 8 april 1965 (10) werd voor de geneesheren en tandheelkundigen een nieuw artikel betreffende een regeling voor sociale voordelen ingebouwd in de Ziekteverzekeringswet 1963 (11).

Volgens art. 34 par. 14 van de Ziekteverzekeringswet 1963 (12) wordt aan de Koning de bevoegdheid gegeven, op voorstel van de Nationale commissie geneesheren -ziekenfondsen, of de Nationale commissie tandheelkundigen -

1. Ontstaan en evolutie.

+++++

De bespreking van de ontwikkeling van het "Sociaal Statuut" zal ingedeeld worden in 3 grote periodes ; een eerste periode : het ontstaan en de evolutie vóór 1969, m.a.w. de situatie vooraleer de wet van 27 juni 1969 aan het sociaal statuut een uniforme juridische basis verschaftte ; ten tweede : de periode van de K.B.en geldig gedurende 1969 en 1970 en ten derde : de huidige regeling, m.a.w. de K.B.en van 1971 en bijhorende amenderingen (1).

A. Periode vóór 1969.

Alhoewel de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering voor arbeiders en bedienden reeds ingevoerd was met de algemene besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (2) (alsmede door de besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en ermee gelijkgestelden) (3), is de eigenlijke organisatie van deze verplichte ziekteverzekering door de wetgever pas ter hand genomen op 9 augustus 1963 (4). Deze wet werd in enkele jaren tijd herhaaldelijk gewijzigd. Bij een eerste wetswijziging op 24 december 1963 (5) werd het principe van een "sociaal statuut" voor zorgenverstrekkers, welke een overeenkomst afgesloten hadden, in de wet opgenomen.

Door art. 16 par. 6 van voornoemde Wet van 24 december 1963 werd een art. 29 par 10 ingevoegd in de Ziekteverzekeringswet 1963, waardoor de Koning voor de geneesheren, de tandheekkundigen, de vroedvrouwen, de verpleegsters, de kinesitherapeuten en de verstrekkers van prothesen en toestellen (6), een speciale regeling inzake overlevings- en invaliditeitsverzekering kon invoeren.

Opvallend was dat er geen ouderdomsverzekering bij wet voorzien was; wel

inhoud zelf van het stelsel van sociale voordelen (15).

Voor andere personen welke tot een overeenkomst toegetreden zijn - m.a.w. de vroedvrouwen, de verpleegsters, de kinesitherapeuten, en de verstrekkers van prothesen en toestellen - is eveneens de oude toestand toepasselijk gebleven (16)(17).

Deze juridische basis om een regeling voor sociale voordelen in te stellen is tot op vandaag ongewijzigd gebleven.

Evenmin is er ooit enige uitvoering aan deze bepaling gegeven.

In de periode tot aan de wetswijziging van 27 juni 1969 (18) hadden we te maken met een juridisch verschillende basis (grondslag) voor een stelsel van sociale voordelen voor geneesheren en tandheelkundigen enerzijds en voor apothekers anderzijds :

- geneesheren en tandheelkundigen : art. 34 par. 14 Ziekteverzekeringswet 1963 ingevoegd door Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965 ;
- apothekers : art. 32 par. 5 jo art. 29 par. 10 Ziekteverzekeringswet 1963 ingevoegd door Wijzigingswet Ziekteverzekering 1963.

Op een concrete uitwerking van het principe van een stelsel van sociale voordelen voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers hebben we moeten wachten tot 1967, moment waarop de eerste Koninklijke Besluiten terzake getroffen werden. In uitvoering van de wetsartikelen werden drie Koninklijke Besluiten uitgevaardigd, respectievelijk voor de geneesheren, de tandheelkundigen en de apothekers.

K.B. tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren : K.B. 16 maart 1967 (19)

tandheelkundigen : K.B. 20 oktober 1967 (20)

apothekers : K.B. 29 december 1967 (21).

De ingestelde regeling is voor de drie groepen sterk gelijklopend.

Voor wie de regeling juist bedoeld is, welke sociale voordelen voorzien worden en hoe de organisatie opgevat is, zal verder ter sprake komen.

Een regeling van sociale voordelen, bestaande uit een R.I.Z.I.V.-bijdrage bestemd tot vestiging van hetzij een rustrente (22), hetzij een overlevingsrente, hetzij een invaliditeitsrente, hetzij verscheidene van die renten, werd aldus ingesteld voor betreffende zorgenverstrekkers welke de individuele verbintenis steunend op een akkoord (23) hebben onderschreven of individueel toegetreden zijn tot een nationale overeenkomst (24).

De vestiging van één of meerdere van deze renten door middel van een R.I.Z.I.V.-bijdrage en een eigen persoonlijke gelijkwaardige (25) bijdrage dient te gebeuren bij een "verzekeringsorgaan" (26).

Dit stelsel -ingevoerd in 1967- heeft reeds in 1968, naast enkele technische tekstwijzigingen een fundamentele heroriëntering ondergaan. Drie K.B.en op datum van 7 maart 1968 (27) respectievelijk voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, hebben de bestemmingsmogelijkheid van de R.I.Z.I.V.-bijdrage en de eigen persoonlijke bijdrage verruimd. In plaats van "verzekeringsorganisme" wordt nu verwezen naar "instelling van openbaar nut, speciaal daartoe gemachtigd" of "verzekeringsinstelling, gemachtigd krachtens de wet 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen". Aan betrokkenen wordt nu de vrije keuze gelaten.

Er kan echter opgemerkt worden dat dit geen echte verruiming doch enkel een specificering inhoudt. Hoe dan ook, het expliciet vermelden van de 'instelling van openbaar nut' naast verzekeringsinstelling is - zoals verder blijken zal (28) - een enorm belangrijke toevoeging geweest.

B. Periode 1969-1970.

In deze periode werd de juridische basis gelegd voor het huidige stelsel van sociale voordelen voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers.

De wet van 27 juni 1969 (29) heeft in de Ziekteverzekeringswet 1963 een artikel 34 quinquies (30) ingevoegd, welke van nu af aan de grondslag vormt van het Sociaal Statuut geneesheren, tandheelkundigen en apothekers (31).

Volgens dit artikel (32) kan een regeling van sociale voordelen "ondermeer" (33) bestaan in een aandeel van het R.I.Z.I.V. in de premies of bijdragen welke door betrokkenen worden gestort in uitvoering van verzekeringscontracten die bij invaliditeit, rust of overlijden renten of pensioenen waarborgen.

De sociale bescherming welke gewaarborgd kan worden door middel van verzekeringscontracten, opgebouwd door een R.I.Z.I.V.-bijdrage en een eigen

bijdrage, is ruim en omvat bescherming tegen de belangrijkste sociale risico's, zoals ouderdom, overlijden en invaliditeit.

Ook voor de apothekers in het nu mogelijk om rustpensioenen op te bouwen.

Het is uiterst belangrijk dat in dit art. voor het eerst uitdrukkelijk vermeld wordt dat verzekeringscontracten tot dekking van het risico ouderdom en overlijden (34) kunnen aangegaan worden bij pensioenkassen, naast de wettelijk bevoegde openbare of private instellingen.

Verder wordt verduidelijkt dat de Koning de voorwaarden voor deze pensioenkassen, opgericht op initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers, zal vastleggen (35).

Hier wordt dus verder doorgetrokken hetgeen reeds in de K.B.en van 1968 aangekondigd was, namelijk : de mogelijkheid de organisatie open te stellen voor instellingen buiten het veld van de verzekeringsmaatschappijen. Op deze manier wordt het mogelijk gemaakt het Sociaal Statuut voor deze zorgenverstrekkers te organiseren binnen fondsen of kassen door hen zelf opgericht en beheerd welke bovendien een andere verzekeringstechniek kunnen toepassen (36).

Bij de redactie van dit art. 34 quinquies is men vertrokken van de idee om voor alle beoefenaars van geneeskunst, die hun medewerking verlenen aan de ziekteverzekering, hun Sociaal Statuut op een éénvormige wijze te regelen, zowel t.a.v. de procedure als t.a.v. de inhoud ; dus geen onderscheid meer tussen geneesheren en tandheelkundigen aan de ene kant en apothekers aan de andere kant (37).

Dit art. 34 quinquies wordt dan ook terecht beschouwd als de wettelijke grondslag waarop nieuwe aangepaste structuren kunnen worden opgebouwd voor een behoorlijke pensioenregeling.

Op 11 november 1969 werden 3 K.B.en getroffen tot instelling van een regeling van sociale voordelen respectievelijk voor sommige geneesheren, sommige tandheelkundigen en sommige apothekers (38). Alhoewel deze 3 K.B.en alle vorige K.B.en genomen op grond van de oude wetsartikelen opheffen, is de inhoud niet wezenlijk verschillend van deze van de vroegere K.B.en. De regelingen van de sociale voordelen worden met deze besluiten voornamelijk aangepast aan de nieuwe wetsbepalingen, waarin dan toch enkele fundamentele afwijkingen voorkomen ten opzichte van vroeger.

Art. 34 quinquies werd bij Wet van 26 maart 1970 (39) aangepast om in overeenstemming te zijn met het vernieuwde verbintenissensysteem nl. het systeem van de omgekeerde verbintenissen of de automatische toetreding, tenzij betekening van een weigering (40). Aan de essentie van het Sociaal Statuut werd als zodanig echter geen wijziging gebracht.

Als gevolg daarvan werden dus amper één jaar na de K.B.en van 1969 welke het stelsel hadden ingesteld, georganiseerd en uitgewerkt, twee nieuwe K.B.en uitgevaardigd (één voor de geneesheren en tandheelkundigen en één voor de apothekers) op datum van 10 augustus 1970 (41).

Het K.B. voor geneesheren en tandheelkundigen was volledig nieuw en hief de op dat ogenblik bestaande regelingen van 1969 voor de toekomst op (42).

Het K.B. van dezelfde datum toepasselijk voor de apothekers bracht enkel bepaalde cijferwijzigingen (43) aan in het oorspronkelijk K.B. van 1969.

Dit verschil is te verklaren doordat de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1970 (44), welke een nieuw verbintenissensysteem invoerde, geen enkel gevolg had voor de apothekers, welke nog steeds, net zoals vroeger, tot de henbetreffende overeenkomst dienden toe te treden ; dit in tegenstelling tot de geneesheren en tandheelkundigen, voor wie een wijziging zich opdroeg.

Het nieuwe K.B. voor de geneesheren en tandheelkundigen was een weergave van dit van 1969, aangepast echter aan de gewijzigde situatie van de automatische verbintenis.

C. Huidige regeling.

Eén jaar (of beter gezegd : enkele maanden) later werden opnieuw drie K.B.en uitgevaardigd, welke de basisregeling van sociale voordelen weergeven zoals deze op de dag van vandaag van kracht is. Deze drie K.B.en, twee op datum van 18 januari 1971 (45) respectievelijk voor de geneesheren en tandheelkundigen, en één op 18 maart 1971 (46) voor de apothekers, vormen samen met art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 de inhoud van het huidig Sociaal Statuut (47).

Alle vorige K.B.en werden opgeheven, doch blijven

toepasselijk voor de bijdragen van het R.I.Z.I.V. voor de jaren 1967, 1968, 1969, 1970 (48).

Het nieuwe van deze K.B.en tegenover de vorige bestaat hierin dat men voor de bepaling van de bijdrage van het R.I.Z.I.V. op een andere techniek beroep wenst te doen (49).

Andere wijzigingen betreffen de aanvraagprocedure, het betalen van een eigen persoonlijke bijdrage en de periode gedurende dewelke men moet verbonden zijn. Deze zullen aan bod komen onder punt 3. Toepassingsgebied.

De eerste inhoudelijke wijzigingen (50) welke aan de K.B.en van 1971 aangebracht werden zijn deze door de K.B.en van 5 mei 1976 (51), welke voor wat de geneesheren en tandheekkundigen betreft, de reglementering voor het indienen van de aanvraag en de eraan verbonden sanctie en controle verscherpt hebben.

Latere K.B.en m.b.t. de regeling van sociale voordelen betreffen hoofdzakelijk bijdragewijzigingen. Voor de apothekers heeft enkel het K.B. 25 september 1978 (52) een lichte wijziging aan het basis K.B. aangebracht i.v.m. de termijn voor de aanvraag.

Voor de tandheekkundigen is sedert 1976 een wijziging ingevoerd in de basisreglementering en dit op 5 mei 1980 (53). Op dezelfde datum is een identieke wijziging aangebracht aan het K.B. tot instelling van een regeling voor sociale voordelen voor geneesheren (54). Deze wijziging betreft de eigen persoonlijke bijdrage, met name wat daartoe in aanmerking genomen mag worden en wat niet. Deze beperkende wijziging - zie verder- werd voor de geneesheren echter reeds afgeschaft bij K.B. 30 juli 1981 (55).

Wegens het ontbreken van Nationale akkoorden tussen de verzekeringsinstellingen en geneesheren voor 1978 en 1979 was de situatie van hun Sociaal Statuut allesbehalve rooskleurig geworden.

Het niet bestaan van dergelijke conventies bracht met zich dat het R.I.Z.I.V. de financiële tussenkomst, welke voorbehouden is aan de verbonden geneesheren die erom verzoeken, niet diende te verlenen (56). Vooral de Voorzorgskas voor geneesheren leed onder deze situatie, daar de geneesheren, bij deze kas aangesloten, nu zelf moesten instaan voor het bedrag van het R.I.Z.I.V. (57). Deze toestand werd sterk bekritiseerd, temeer daar de meeste geneesheren zich de facto aan de tarieven hielden, zonder dat een formeel akkoord in voege was.

Maatregelen om deze toestand enigszins te deblokken werden opgenomen in

het wetsontwerp betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 (58), welke geamendeerd werden ten gevolge van het overleg dat plaats greep na het verzet dat vanwege de artsen gegroeid was tegen deze maatregelen (59). Onder de goedgekeurde maatregelen (60) waren ook een aantal voorstellen opgenomen om het Sociaal Statuut te verbeteren en de Voorzorgskas voor geneesheren een zekere stabiliteit te verlenen. Zo werd art. 34 quinquies van de Ziekteverzekeringswet 1963 in die zin gewijzigd dat, wat de rust- en overlevingsverzekering betreft, de tussenkomst van het R.I.Z.I.V. voortaan voorbehouden wordt aan de verzekeringscontracten die werden afgesloten met door de Koning erkende pensioenkassen - in casu : de Voorzorgskas voor geneesheren (61)(62).

De kritiek van de syndicale artsenkamer van Dr. Wijnen op de voorstellen, vervat in het wetsontwerp op de budgettaire voorstellen, was eveneens gericht tegen de aan de pensioenkassen voorbehouden monopoliepositie.

Wat Dr. Wijnen vooral dwars zat was dat thans alleen de Voorzorgskas voor geneesheren, opgericht op initiatief van het Artsensyndicaat De Brabanter, als pensioenkas erkend is. De verplichting om gedurende 10 jaar bijdragen te betalen belemmert z.i. de geneesheer in zijn vrijheid in de verbintenissenonderhandelingen.

Verder wordt door deze Wet 8 augustus 1980 een grotere controle op de pensioenkassen ingesteld, door het invoeren van een regeringscommissaris.

Een andere bepaling van deze Wet heeft nog eens duidelijk gemaakt wat de achtergrond en bedoeling van het "Sociaal Statuut" eigenlijk is. Het kader, waarbinnen dit Sociaal Statuut zijn bestaansreden vindt, komt hierdoor tot uiting.

Deze Wet heeft het namelijk mogelijk gemaakt dat de sociale voordelen -met name : financiële R.I.Z.I.V.-tussenkomst in de bijdrage voor een verzekeringscontract- als sanctie kunnen geschrapt of verminderd worden bij herhaalde overschrijding van de honoraria (63). Deze sanctie wordt uitgesproken door het orgaan waarin de betreffende overeenkomst of het akkoord is tot stand gekomen (64).

De voorziene sancties van de sociale voordelen bij het niet naleven van de honoraria, zoals vastgelegd in de akkoorden waartoe men zich verbonden heeft, zijn een duidelijk bewijs van het verband tussen de honorering en het Sociaal Statuut. Het Sociaal Statuut wordt beschouwd als uitgestelde 'honorering'.

De filosofie welke achter het "Sociaal Statuut" steekt wordt daarmee

duidelijk beklemtoond.

Deze wijzigingen betreffende het Sociaal Statuut hebben een ware hetze doen ontstaan tussen de voor- en tegenstanders van de bestaande Voorzorgskas voor geneesheren (65).

Deze discussie, welke draaide rond de leefbaarheid van de Voorzorgskas voor geneesheren, mondde uit in een steekspel omtrent de gebruikte techniek. De strijd tussen 'repartitie' en 'kapitalisatie' (66).

Ondertussen poogde Dr. Wijnen zijn pas opgerichte "Belgische Artsenvereniging voor Pensioen en Verzekering" V.Z.W. (67) te laten erkennen als "pensioenkas" maar weigerde hij aan de bestaande erkenningsvoorwaarden te voldoen. Er werd dan ook gepoogd om deze voorwaarden te wijzigen of eventueel een uitzondering te voorzien.

Wegens het niet voldoen aan de erkenningsvoorwaarden, zoals bepaald in het Pensioenkassenbesluit 1969, kan de "Belgische Artsenvereniging voor Pensioen en Verzekering" V.Z.W. niet beschouwd worden als zijnde een "pensioenkas" in de zin van art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963, en kan ze dienvolgens de R.I.Z.I.V.-bijdrage van de verbonden geneesheren niet ontvangen (68).

Deze Belgische Artsenvereniging V.Z.W. (A.M.B.A.R.) is een 'gewone' verzekeringsonderneming. De door haar voorgestelde tarieven en technieken zijn deze geldend bij een normale levensverzekeringsmaatschappij.

Aan de andere kant is A.M.B.A.R. niet volledig rechtsgeldig opgericht als verzekeringsonderneming (69). Men heeft namelijk gebruik gemaakt van de rechtsvorm "Vereniging zonder Winstoogmerk" en verklaard dat men zich zal onderwerpen aan de wettelijke en reglementaire bepalingen welke in de toekomst zullen uitgevaardigd worden voor de bedrijfspensioenfondsen. De oprichters beschouwen A.M.B.A.R. als een "private voorzorgsinstelling wier hoofdbedrijvigheid erin bestaat verbintenissen aan te gaan waarvan de uitvoering afhangt van menselijke levensduur" (70), op dezelfde voet staande als bedrijfspensioenfondsen en onderworpen aan dezelfde controlereglementering. Zij wensen dus niet beschouwd te worden als een normale verzekeringsonderneming en ook niet aan de algemene controlereglementering te voldoen.

A.M.B.A.R. heeft bovendien noch van de Controledienst voor de Verzekeringen, noch van de Minister van Sociale Voorzorg "toelating" bekomen.

De Statuten van A.M.B.A.R. sluiten echter niet uit dat met een bestaande verzekeringsonderneming een samenwerkingscontract kan gesloten worden. Zo bepaalt art. 3 i.f. dat "de vereniging haar doel (zal) mogen verwezenlijken op alle wijzen en volgens de modaliteiten die haar het meest geschikt voorkomen, en met name door zich aan te sluiten bij of zich te verenigen met ieder nuttig organisme".

Verder wordt in de statuten (art. 4) opgenomen dat de vereniging ontbonden zal worden in geval van definitieve intrekking van de erkenning verleend overeenkomstig art. 34 quinquies. En in art. 36 is bepaald wat er met de fondsen zal geschieden bij intrekking van de erkenning.

Aangezien er geen erkenning is gebeurd zou men uit de geest van bovenvermeld artikel 4 kunnen afleiden dat de vereniging eveneens ontbonden is bij gebrek aan erkenning? Wij menen van niet. Juridisch kan de V.Z.W. slechts ontbonden worden door een beslissing van de Algemene Vergadering of wanneer de erkenning ingetrokken wordt. Nergens is er bepaald dat bij niet verkrijgen van de erkenning, de vereniging automatisch ophoudt te bestaan. Wel zou de Algemene Vergadering tot dergelijk besluit kunnen komen, wanneer vastgesteld wordt dat de V.Z.W. het doel niet kan uitoefenen.

Op vraag van de Nationale commissie geneesheren -ziekenfondsen werd aan een gemengde werkgroep (Sociale Voorzorg - Economische Zaken) de opdracht gegeven een studie uit te voeren om de financiële leefbaarheid van de Voorzorgskas te bepalen.

Na wat heen en weer gebekvecht en geredetwist te hebben, werd rond deze "pensioenkassenstrijd" een procedurevergelijk bereikt in afwachting dat een werkgroep, uiterlijk op 23 mei 1981, een studie zou beëindigen over een eenheidskas in het kader van het R.I.Z.I.V. of een andere overheidsdienst (71). De datum van 23 mei 1981 werd niet nageleefd en de vergadering werd 'sine die' verdaagd. Wel werd een basisnota uitgedeeld betreffende een eenheidskas. Op dit voorontwerp betreffende de oprichting van een eenheidskas voor zorgenverstrekkers, dat sterk gebaseerd is op het Frans systeem, werden door beide geneesherensyndicaten de nodige opmerkingen geformuleerd.

Een objectieve actuariële studie welke door het Ministerie van Sociale Voorzorg zou toevertrouwd worden aan een groep wetenschappers is omwille van de hoge kostprijs uiteindelijk niet doorgegaan.

Een volgende stap in de geschiedenis van dit Sociaal Statuut vormt het nieuwe akkoord gesloten tussen geneesheren en ziekenfondsen op 30 september 1982. De Nationale commissie geneesheren-ziekenfondsen neemt " in haar streven om voor elke geneesheer het recht te vrijwaren zijn sociaal statuut inzake rust-, overlevings- of invaliditeitspensioen te waarborgen en om een harmonieuze oplossing te vinden voor de problemen die op dat gebied zijn gerezen ", akte van de maatregelen die de Heer Minister zich voorneemt te nemen inzake het sociaal statuut.

In een begeleidende brief bij dit akkoord heeft Minister DEHAENE de principes uiteengezet om voor het Sociaal Statuut een oplossing uit te werken (72).

Deze zijn als volgt:

- de Voorzorgskas zal bevoegd worden om, benevens de regeling inzake pensioensverzekering, een regeling voor invaliditeit te organiseren;
- het R.I.Z.I.V. zal bevoegd zijn om aan de geneesheren, die afzien van de storting van het R.I.Z.I.V.-bedrag, rechten op een rustpensioen en op een overlevingspensioen toe te kennen, die evenredig zijn met de duur van hun toetreding tot de akkoorden;
- indien het om een invaliditeitspensioen gaat, dan mag de R.I.Z.I.V.-bijdrage aan om het even welk vrij gekozen verzekeringsorgaan gestort worden;
- het bedrag van de R.I.Z.I.V. tussenkomst zal in de loop van de drie eerstvolgende jaren worden aangepast onder dezelfde voorwaarden als de honoraria voor raadplegingen en bezoeken. Voor 1983 wordt dat bedrag vastgesteld op 47.700 fr. (=45.000 + 6 %).

VOETNOTEN

=====

(1) Elke indeling is arbitrair. Een indeling wordt opgemaakt tegen de achtergrond van hetgeen men wenst te ontwikkelen. De bedoeling van de indeling hier is het belang van art. 34 quinquies ingevoegd door de Wet van 27 juni 1969 te benadrukken alsmede de huidige regeling apart te behandelen. Indien men het sociaal statuut zou willen bespreken in het licht van de 'organisatie', dan zou de indeling er helemaal anders kunnen uitzien. In de door ons gebruikte indeling zou de eerste periode reeds kunnen uitgesplitst worden in drie delen :

1. de wet 24 december 1963;
2. de wet 8 april 1965 en de uitvoeringsbesluiten van 1967 ;
3. de uitvoeringsbesluiten van 1968.

(2) Art. 6 Besluitwet 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, B.S., 30 december 1944.

(3) B.S., 1 februari 1945.

(4) Wet 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 1-2 november 1963 (hierna verkort geciteerd: Ziekteverzekeringswet 1963). Tot dan toe was alles geregeld via uitvoeringsbesluiten ; het organiek besluit van 22 september 1955 en het ministerieel besluit van dezelfde datum dienen vooral vermeld ; DILLEMANS, R., VAN LANGENDONCK, J. en VAN STEENBERGE J., Handboek van Sociale Zekerheid, Leuven, Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht, K.U.L., 1975, 178.

(5) Wet 24 december 1963 tot aanvulling van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 26-27-28 december 1963 (hierna verkort geciteerd: Wijzigingswet Ziekteverzekering 1963).

(6) Art. 29 par. 10 spreekt van "personen die tot een overeenkomst

toetreden". De personen, waarmede een overeenkomst in het kader van de ziekteverzekering kan gesloten worden, zijn aangehaald in art 29 par. 1.

(7) In dezelfde zin werd deze techniek gebruikt in de Wet van 29 juni 1981 houdende algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers (B.S., 2 juli 1981), onder meer art. 18 waar m.b.t. de opdracht, het statuut en de grondbeginselen inzake inzamelen, opslaan en meedelen van gegevens van de sociale gegevensbank verwezen wordt naar de wetgever. Zie wat dit betreft : PIETERS, D., "Sociale rechten : juridisch placebo", T.S.R. 1980, (385), 402 ; volgens voornoemde auteur houdt dit artikel 18 "geen enkele waarborg in dat een dergelijke sociale gegevensbank er ook daadwerkelijk komt".

(8) Een dergelijke wettelijke directieve is bovendien niet constitutioneel, noch democratisch.

(9) Art. 32 par. 5 Ziekteverzekeringswet 1963, ingevoegd door art. 19 par. 3 Wijzigingswet Ziekteverzekering 1963.

(10) Wet 8 april 1965 tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering gewijzigd bij de wetten van 24 december 1963 en 6 juli 1964, B.S., 20 mei 1965 (hierna verkort geciteerd: Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965).

(11) Door art. 20 Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965 werden de geneesheren en tandheelkundigen geschrapt uit de eerste par. van art. 29 Ziekteverzekeringswet 1963, waardoor ze niet meer begrepen zijn in par. 10 van art. 29 volgens dewelke de Koning een regeling voor overlevings- en invaliditeitsverzekering kon invoeren.

(12) Ingevoegd door art. 22 Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965.

(13) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 6-7.

(14) Deze overeenkomst wordt aan de Minster van Sociale Voorzorg ter goedkeuring voorgelegd, door tussenkomst van het Beheerscomité van de

Dienst voor Geneeskundige Verzorging.

Art. 32 par. 4 Ziekteverzekeringswet 1963.

(15) Geneesheren, tandheelkundigen : rust, overleving en invaliditeit;
apothekers : enkel overleving en invaliditeit.

(16) Art. 29 par. 10 Ziekteverzekeringswet 1963.

(17) De financiële en administratieve betrekkingen tussen de rechthebbenden en de verzekeringsinstellingen enerzijds en de vroedvrouwen, de verpleegsters, de kinesitherapeuten, de verstrekkers van prothesen en toestellen anderzijds worden bij overeenkomst geregeld in de respectievelijke 'bestendige commissies'. (art. 26 Ziekteverzekeringswet 1963 ; eveneens art. 28, 29, 30).

(18) Wet 27 juni 1969 tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 5 juli 1969, erratum B.S., 29 juli 1969 (hierna verkort geciteerd: Wijzigingswet Ziekteverzekering 1969), waarbij éénzelfde juridische basis werd ingevoerd voor een stelsel van sociale voordelen t.v.v. geneesheren, tandheelkundigen en apothekers.

(19) B.S., 24 maart 1967 ; rekening houdend met het voorstel van de Nationale Commissie Geneesheren - Ziekenfondsen, vervat in het akkoord gesloten in die commissie op 29 december 1966.

(20) B.S., 28 oktober 1967 ; rekening houdend met het voorstel van de Nationale Commissie tandheelkundigen- Ziekenfondsen, vervat in het akkoord gesloten in die Commissie op 9 november 1967.

(21) B.S., 12 januari 1968 ; erratum B.S., 25 januari 1968.

(22) Niet mogelijk voor de apothekers, gezien de restrictieve wetsbepaling, namelijk art. 29 par. 10 Ziekteverzekeringswet 1963.

(23) Geneesheren en tandheelkundigen.

(24) Apothekers.

(25) Wat dit betekent en wat daartoe in aanmerking mag genomen worden zal verder aan bod komen.

(26) Infra: 4. Sociale voordelen en 5. Organisatie van de pensioenfondsen.

(27) K.B. 7 maart 1968 tot wijziging van het K.B. 16 maart 1967 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 9 maart 1968.

K.B. 7 maart 1968 tot wijziging van het K.B. 20 oktober 1967 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige tandheelkundigen, B.S., 9 maart 1968.

K.B. 7 maart 1968 tot wijziging van het K.B. 29 december 1967 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 9 maart 1968.

(28) Infra 5. Organisatie van de pensioenfondsen.

(29) B.S., 5 juli 1969, erratum B.S., 29 juli 1969.

(30) Dit is het enige artikel van de nieuw ingevoegde afdeling I quater : 'Sociaal Statuut van de geneesheren, tandheelkundigen en apothekers' ; van hoofdstuk 4. : 'Betrekkingen met het geneesherenkorps, het tandheelkundigenkorps, het apothekerskorps, de ziekenhuizen en klinieken en de paramedische medewerkers' ; van titel III. : 'Verzekering voor geneeskundige Verzorging'.

(31) Art. 34 par. 14 (basis voor geneesheren en tandheelkundigen) is opgeheven bij art. 44 Wijzigingswet Ziekteverzekering 1969.

Art. 32 par. 5 (basis voor apothekers) is eveneens opgeheven bij art. 44 van Wijzigingswet Ziekteverzekering 1969.

(32) Art. 34 quinquies al. 2 Ziekteverzekeringswet 1963.

(33) Infra: 4. Sociale voordelen.

(34) Voor het invaliditeitsrisico kan men onder geen enkel beding terecht bij deze pensioenkassen.

(35) Dit gebeurde in een K.B. 25 augustus 1969 houdende de voorwaarden waaronder pensioenkassen opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers erkend worden, B.S., 6 september 1969 (hierna verkort geciteerd: Pensioenkassenbesluit 1969) ; infra: 5. Organisatie van de pensioenfondsen.

(36) "Repartitie" of "collectieve kapitalisatie" in tegenstelling tot de "individuele kapitalisatie" bij verzekeringsinstellingen - zie meer hierover onder 5. Organisatie van de pensioenfondsen.

(37) Parl. St., Senaat 1968-69, nr. 73, 7 (memorie van toelichting) en Parl. St., Senaat, 1969-69, nr. 367, 6 (verslag).

(38) K.B. 11 september 1969 (geneesheren), B.S., 20 september 1969

K.B. 11 september 1969 (tandheelkundigen), B.S., 20 september 1969

K.B. 11 september 1969 (apothekers), B.S., 20 september 1969

(39) Wet 26 maart 1970 tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 28 maart 1970 (hierna verkort geciteerd: Wijzigingswet Ziekteverzekering 1970).

(40) Infra: 2. Relatie met ziekteverzekering.

(41) K.B. 10 augustus 1970 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren en tandheelkundigen, B.S., 18 augustus 1970 ; K.B. 10 augustus 1970 tot wijziging van het K.B. van 11 september 1969 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 18 augustus 1970.

(42) Art. 7 K.B. 1970 (geneesheren en tandheelkundigen). De K.B.en van 11 september 1969 bleven echter wel toepasselijk op de bijdrage van de verzekering voor geneeskundige verzorging voor de jaren 1967, 1968 en 1969.

(43) M.b.t. het vastleggen van de bijdrage van het R.I.Z.I.V. en i.v.m. het jaar van de overeenkomst waarvoor men moet toegetreden zijn.

(44) B.S., 28 maart 1970.

(45) K.B. 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 23 januari 1971 ; K.B. 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige tandheelkundigen, B.S., 23 januari 1971.

(46) K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 24 maart 1971.

(47) In aanmerking genomen de wijzigingen welke aan de basis K.B.en van 1971 aangebracht werden. (zie verder)

(48) Art. 9 twee K.B.- en 18 januari 1971 ; en art. 8 K.B. 18 maart 1971.

(49) Althans voor geneesheren en tandheelkundigen. Infra : 4. Sociale voordelen.

(50) Andere wijzigingen tussendoor hebben hoofdzakelijk betrekking op de hoogte van de R.I.Z.I.V.- bijdrage.

(51) K.B. 5 mei 1976 tot wijziging van het K.B. van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren en tot vaststelling van de jaarlijkse bijdrage welke door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering moet worden gestort, B.S., 14 mei 1976 ; K.B. 5 mei 1976 tot wijziging van het K.B. van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige tandheelkundigen en tot vaststelling van de jaarlijkse bijdrage welke door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering moet worden gestort, B.S., 14 mei 1976.

(52) K.B. 25 september 1978 tot wijziging van het K.B. van 18 maart 1971

tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 18 oktober 1978.

(53) K.B. 5 mei 1980 tot wijziging van het K.B. van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige tandheelkundigen, B.S., 23 mei 1980.

(54) K.B. 5 mei 1980 tot wijziging van het K.B. van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 23 mei 1980.

(55) K.B. 30 juli 1981 tot wijziging van het K.B. van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 5 augustus 1981.

(56) Zie o.m. Parlementaire Vragen van de Hr. V. ANCIAUX en de Hr. DE RORE; Parl. Vr. en Antw., Kamer, B.Z. 1979, 14 augustus 1979, 1352 (Vr. 106 ANCIAUX), Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1979-80, 11 maart 1980, 949 (Vr. nr. 69 DE RORE).

(57) Deze verplichting is opgelegd door art. 1, 6° Pensioenkasbesluit 1969.

(58) Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1.

(59) Parl. St., Kamer, 1979-81, nr. 323/31.

(60) Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, B.S., 15 augustus 1980, erratum B.S., 9 september 1980.

(61) Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1, 34 (Memorie van Toelichting).

(62) Infra: 5. Organisatie van de pensioenfondsen. Er is een overgangsstelsel voor deze die reeds een contract hadden aangegaan vóór 1 januari 1980.

(63) Art. 34 ter par. 2 en par. 3 Ziekteverzekeringswet 1963 ingevoegd

door art. 130, 1' en 2' Wet 8 augustus 1980 ; infra: 4. Sociale voordelen.

(64) In de oorspronkelijke versie was dit enigszins anders. Infra.

(65) Voor meer gegevens omtrent deze problematiek ; infra : II. "Voorzorgskas voor geneesheren".

(66) Zelfs in officiële instanties bleek er tegenstrijdigheid te bestaan. De Controledienst voor de Verzekeringen zette zich in een niet ondertekende nota af tegen de collectieve kapitalisatietechniek van de Voorzorgskas, welke door het Ministerie van Sociale Voorzorg aangekleefd wordt en door de wetgever herhaaldelijk bevestigd werd (o.m. in de Memorie van Toelichting bij art. 131 Wet 9 augustus 1980).

(67) Afgekort "A.M.B.A.R." naar de franse benaming en opgericht op 26 juni 1980, bijlage bij het B.S., 6 november 1980.

(68) Toch werd in art. 3 van de Statuten voorzien dat deze vereniging de R.I.Z.I.V.-bijdragen kan beheren.

(69) Althans volgens de Controledienst voor de Verzekering. Interpretatie van art. 9 Controlewet Verzekeringen. Wij zijn echter een andere mening toegedaan.

(70) Art. 9 par. 2 en art. 2 par 3, 6' Controlewet Verzekeringen.

(71) "(...) Alleszins moet worden vermeden dat de inspanningen van de geneesheren en van het R.I.Z.I.V. om een volwaardig Sociaal Statuut uit te bouwen, worden verspreid over meerdere pensioenstelsels op verschillende basis. (...) sluit niet uit dat voor de toekomst de inrichting van het Sociaal Statuut van de verbonden geneesheren zou berusten bij een eenheidspensioenkas in overheidsverband, dat een bundeling van alle middelen mogelijk maakt. (...) dient alleszins te steunen op de onderlinge solidariteit van de aangeslotenen."

Uittreksels van een brief van de Hr L. DHOORE, Minister van Sociale Voorzorg en Volksgezondheid d.d. 8 december 1980 gericht aan Dr. J. DUJARDIN, voorzitter van de nationale commissie geneesheren -

ziekenfondsen.

(72) Deze principes hebben ondertussen een uitvoering gekend. Infra:
Addendum bij het sociaal statuut der geneesheren, tandheelkundigen en
apothekers.

2. Relatie met de ziekteverzekering en schets van het overeenkomstenstelsel.

+++++

Dat het Sociaal Statuut voor geneesheren, tandheekkundigen en apothekers een bijzondere en specifieke relatie vertoont met de ziekteverzekering is welbekend en hierboven reeds aangehaald.

Dit Sociaal Statuut is een onderdeel van de verhouding zorgenverstrekkers - ziekteverzekering.

Het is, als uitgestelde honorering (1), nauw verbonden met het overeenkomstenstelsel. Het Sociaal Statuut is namelijk voorbehouden aan die zorgenverstrekkers welke zich verbinden tot hetgeen in deze overeenkomsten is opgenomen. Deze welke de overeengekomen honorariatarieven respecteren komen in principe voor dit Sociaal Statuut in aanmerking (2). Bovendien maakt dit Sociaal Statuut deel uit van de besprekingen omtrent de akkoorden of overeenkomsten met de zorgenverstrekkers (3).

De bedoeling van deze rubriek is de evolutie en de werking van het overeenkomstenstelsel weer te geven daar de evolutie en de betekenis van het Sociaal Statuut er volledig op geënt zijn. Deze schets verschaft een beeld van de inschakeling en de samenwerking van de zorgenverstrekkers en vooral van de geneesheren, in het stelsel van de ziekteverzekering (4).

De inschakeling van de beoefenaars van geneeskunst in onze verplichte ziekteverzekering is eerder laat (5) en niet zonder moeilijkheden tot stand gekomen.

Men heeft moeten wachten tot 1963 vooraleer het mogelijk werd de zo noodzakelijke medewerking van de beoefenaars van geneeskunst aan het verplicht stelsel op een duurzame manier te organiseren.

Tot dan ontbrak er aan de verplichte ziekteverzekering - reeds ingevoerd in 1945 - een uitermate belangrijke schakel (6).

Zoals straks zal gezien worden voor wat België (7) betreft, worden in alle Europese landen de betrekkingen met de zorgenverstrekkers, welke hun beroep

in volle onafhankelijkheid tegenover de verzekering uitoefenen, geregeld door overeenkomsten (8).

De Ziekteverzekeringwet 1963, verbeterd door de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1963, werkte een overeenkomstenstelsel met de verstrekkers uit, met de bedoeling te komen tot de garantie dat elke verzekerde een geneesheer zou vinden die overeengekomen tarieven toepast, waarop de terugbetaling van de ziektekosten a rato van 75 % of 100 % (naargelang het geval) zou zijn gebaseerd (9).

De functie van de overeenkomsten (of akkoorden) is essentieel de bescherming van de verzekerden te waarborgen op het vlak van de erelonen ; de sociaal verzekerden hebben aldus de zekerheid tegen vastgelegde tarieven, in functie waarvan de tegemoetkoming van de ziekteverzekering is bepaald, geneeskundige verzorging te genieten (10).

Deze wettelijke regeling bracht echter geen vrede en er werd door de geneesheren openlijk in het verzet getreden, wat leidde tot de "zorgenstaking" (11) van 1 april tot 17 april 1964 met als hoogtepunt de 12de april op dewelke de geneesheren dreigden de verantwoordelijkheid voor de wachtdiensten op te geven. De regering repliceerde met de opeising van ziekenhuisgeneesheren en mobilisering van geneesheren - reserveofficiëren (12). Op 25 juni 1964 kwam het St. Jansakkoord (13) tot stand wat als het vertrekpunt kan beschouwd worden voor de feitelijke medewerking van de zorgenverstrekkers aan de ziekteverzekering.

Dit akkoord, dat als een soort grondwet de betrekkingen tussen de ziekteverzekering en de geneesheren en tandartsen regelt, werd dadelijk uitvoerbaar verklaard uit kracht van een wet ad hoc (14) en de bepalingen ervan werden door de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965 in de wetgeving geïncorporeerd.

De overeenkomsten of "akkoorden" -zoals ze nu heten voor de geneesheren en tandheelkundigen (15)- worden op nationaal vlak gesloten tussen de als representatief beschouwde geneesherensyndicaten (16) en de nationale confederaties van de verzekeringsinstellingen in het kader van de nationale commissies geneesheren - ziekenfondsen (17), in het kader van de nationale commissie tandartsen - ziekenfondsen en in het kader van overeenkomstencommissies voor apothekers (18).

Deze akkoorden bevatten bepalingen van financiële en administratieve aard en stellen inzonderheid de honoraria vast, die tegenover de rechthebbenden van de ziekteverzekering door de geneesheren, die tot de termen van het

akkoord geacht worden toegetreden te zijn, moeten nageleefd worden.

Opdat de inhoud van deze akkoorden (19) op de individuele zorgenverstrekker van toepassing zou zijn, moet deze een individuele verbintenis aangaan. Zo de zorgenverstrekker zich onder het toepassingsgebied wenst te brengen moet hij positief reageren en toetreden. Deze collectieve akkoorden hebben dus juridisch geen onmiddellijk bindende kracht (20), doch dienen slechts als kader voor individuele verbintenissen (21).

Ze binden uitsluitend diegenen die hun bereidheid tot medewerken hebben getoond door het ondertekenen van een individuele verbintenis.

Bovendien treedt een dergelijk akkoord slechts in werking indien minstens 60 % van de geneesheren in elk arrondissement een verbintenis ondertekenen. De individuele verbintenis tot het akkoord is dus onder opschortende voorwaarde. Bij gebreke van een akkoord of van voldoende individuele verbintenissen kon gegrepen worden naar het redmiddel van art. 52 van de Eenheidswet (22) welke het de Koning mogelijk maakt maximum tarieven op te leggen (23). Deze akkoorden vereisen de rechtstreekse goedkeuring van de overheid, nl. van de Minister van Sociale Voorzorg (door tussenkomst van het Beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging na advies van werknemers- en werkgeversorganisaties van de algemene Raad van het R.I.Z.I.V. over de financiële gevolgen (24)).

Dit systeem werd voor de geneesheren en de tandheelkundigen in 1970 grondig gewijzigd. Het stelsel werd omgekeerd ; het gesloten akkoord werd nu een werkelijke collectieve overeenkomst, die op elkeen toepasselijk is, voorzover hij niet binnen een bepaalde termijn uitdrukkelijk geweigerd heeft (25). Dit vernieuwd systeem van omgekeerde verbintenis of automatische toetreding was enkel bedoeld voor geneesheren en tandheelkundigen. De apothekers dienden nog steeds individueel toe te treden.

Deze akkoorden treden in werking 45 dagen na hun bekendmaking in het Belgisch Staatsblad, tenzij meer dan 40 % van de geneesheren of tandheelkundigen binnen 30 dagen na bekendmaking van het akkoord in het Belgisch Staatsblad een weigering hebben getekend (26).

Op deze manier poogde men het van kracht worden van de akkoorden te vereenvoudigen ; een auteur (27) gewaagt van een handigheid vanwege de overheid om aan het nodige aantal verbonden geneesheren te komen door te speculeren op degenen die niet tijdig zullen reageren (28).

Met deze wetswijziging werd ook de juridische betekenis van de akkoorden

voor geneesheren en tandheelkundigen versterkt.

Deze akkoorden zijn echte collectieve overeenkomsten en rechtstreeks van toepassing op alle practici, behalve indien zij uitdrukkelijk verklaren hun medewerking te weigeren en mits de voorwaarde dat geen te groot aantal weigeringen wordt geregistreerd. Deze nieuwe regeling vertoont juridisch veel gelijkenis met het Franse systeem (29).

Terwijl vroeger, en nog steeds zo voor de apothekers, het akkoord enkel de individueel toegetreden verbond, wordt de collectieve overeenkomst - welke het akkoord is - onmiddellijk op elke practicus van toepassing.

Terwijl de apotheker omwille van diens persoonlijke toetreding verbonden is ex contractu (30) is de geneesheer of tandheelkundige ex lege verbonden.

De collectieve overeenkomst vertoont gelijkenis met een collectieve arbeidsovereenkomst (C.A.O.) (31). Deze collectieve overeenkomst wordt ineens door de overheid krachtens de wet algemeen verbindend verklaard.

Daarom zijn de rechten en verplichtingen van reglementaire en niet van contractuele aard ; zij vinden hun oorsprong in de Wet of in het K.B. en niet in de overeenkomst (32). De overeenkomst voor de apothekers is een collectieve overeenkomst met individuele toetreding (33).

Deze collectieve overeenkomst wordt door de meesten omschreven als een publiekrechtelijk reglement "sui generis" (34).

Het is wel een overeenkomst, daar deze akkoorden voorzien in strafbedingen, zoals bedoeld in de art. 1226 et seq. van B.W. (35).

De zorgenverstrekkers welke tot de overeenkomst zijn toegetreden, moeten zich houden aan de in het akkoord vastgelegde tarieven.

Dit betekent echter niet dat ze steeds de vastgelegde honoraria moeten vragen (36) ; ze zijn nl. niet verplicht deze tarieven na te leven buiten de in de verbintenis vastgelegde tijdstippen en omstandigheden (37).

Voor hoelang worden deze overeenkomsten gesloten ? In België net zoals in Frankrijk, Italië en Nederland (38) worden deze gesloten voor een bepaalde duur. Deze bedraagt meestal - o.a. voor de apothekers (39) - één jaar maar stilzwijgende verlenging is mogelijk ingeval geen tijdige opzegging werd betekend.

De akkoorden voor geneesheren en tandheelkundigen werden vroeger opgesteld voor een langere duur maar zonder mogelijkheid van stilzwijgende verlenging (40).

In de akkoorden kwam een bepaling voor welke zesmaandelijks indexeringen van de honoraria voorzag. Sinds de verschillende budgettaire wetten - te

beginnen met de Wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (41) - die de honoraria van de vrije beroepen geblokkeerd hebben tot op een bepaald bedrag en een aanpassing slechts op bepaalde ogenblikken toestaan, is de duur van de akkoorden drastisch ingekort. Bij ontstentenis van indexering bekomt men dus overeenkomsten van korte duur met frequentere aanpassing (42). Het akkoord gesloten op 22 december 1975 werd gesloten voor één jaar en zou verstrijken op 31 december 1976 (43) waarna nieuwe akkoorden eveneens voor korte tijd opgesteld werden (44).

In het akkoord van 28 maart 1980 komt volgende bepaling voor (45) : "dit akkoord verstrijkt op zijn vroegst op 31 december 1980 ; het wordt stilzwijgend verlengd van jaar tot jaar".

Aldus zijn alle akkoorden en overeenkomsten in principe nu jaarlijks met mogelijkheid van stilzwijgende verlenging.

Omdat er noch in 1978 noch in 1979 een akkoord voor geneesheren was tot stand gekomen, werd in de Wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 (46) een speciale procedure voorzien voor het geval dat er ook in 1980 geen akkoord voor de geneesheren zou tot stand komen (47).

Indien er volgens de normale procedure (d.w.z. in de Nationale commissie geneesheren - ziekenfondsen of tandheelkundigen - ziekenfondsen) geen akkoord tot stand zou komen in 1980, zou de Minister een document opstellen dat de tarieven, specifieke regels voor bekendmaking en de voorwaarden van tijd en plaats bevat, en dit naar de representatieve beroepsorganisaties van het geneesherenkorp of tandheelkundigen, en naar de verzekeringsinstellingen sturen. "Dit akkoord bevat eveneens het bedrag van het in art. 34 quinquies bedoelde voordeel" (48).

Nadat de representatieve organisaties binnen de 15 dagen hun opmerkingen zouden hebben gemaakt, zou de Koning, bij Ministerraad overlegd K.B. een definitief document opstellen waarvan de Minister om toetreding zou verzoeken. Zo men binnen de 30 dagen geen weigering zou betekenen, zou men als toegetreten worden beschouwd.

Wat nu evenwel merkwaardig is, is het volgende :

"Onverminderd de andere bepalingen die voortvloeien uit de vaststelling dat meer dan 40 % van de geneesheren of tandheelkundigen hun weigering hebben betekend, wordt het voordeel van het sociaal statuut toegekend aan de in vorig lid bedoelde geneesheren of tandheelkundigen, die erom verzoeken

volgens de van kracht zijnde procedure" (49).

Dit betekent dat zelfs zo er in 1980 geen akkoord tot stand zou gekomen zijn (o.m. doordat minder dan 60 % het akkoord onderschreven hebben) het voordeel van art 34 quinquies in elk geval uitgekeerd zou worden aan dezen die niet geweigerd hebben en erom zouden verzoeken. Dit wil zeggen ten aanzien van dezen die geen weigering betekend hebben zou het akkoord als bestaande beschouwd worden. Alhoewel er juridisch van een eigenlijk akkoord geen sprake is, zou een dergelijk akkoord toch gevolgenscheppend zijn voor het sociaal statuut (vóór 1980).

Een dergelijke loskoppeling van de voordelen van het Sociaal Statuut van het naleven van de tarieven in een akkoord is een afwijking van de basisfilisofie van de instelling van dit sociaal voordeel. Het ingevoerde sociaal statuut wordt gezien als een uitgesteld honorarium, omdat de geneesheer er zich aldus toe verplicht de overeengekomen honoraria na te leven.

Wanneer nu evenwel, in 1980, geen akkoord zou tot stand gekomen zijn, wat met zich brengt dat de geneesheren - juridisch althans - niet verplicht zijn de honoraria na te leven en dus vrij hun tarieven kunnen bepalen (50) zullen ze toch het voordeel van uitgestelde honoraria genieten onder de vorm van de financiële tussenkomst van het R.I.Z.I.V. Zo deze toestand kan gerechtvaardigd worden door de uitzonderlijke situatie dient toch gewaarschuwd te worden om deze uitzonderlijke bepaling voor 1980 niet te laten evolueren tot een algemene regel.

Op deze uitzonderingsprocedure heeft men echter geen beroep moeten doen vermits er op 28 maart 1980 een akkoord tot stand kwam.

De sterke band tussen het Sociaal Statuut en de toetreding tot de overeenkomst werd recent nogmaals bevestigd. Om recht te hebben moet men tot de overeenkomst toegetreden zijn, doch het is even noodzakelijk dat de toetreding meer is dan een formele akte maar de uiting is van de bedoeling zich daadwerkelijk te houden aan hetgeen in de akkoorden (o.m. met betrekking tot de honoraria) is overeengekomen.

Sinds kort is in de Ziekteverzekeringswet opgenomen dat bij herhaalde (51) overschrijding van de honoraria, het in art. 34 quinquies bedoeld sociaal voordeel kan geschrapt of verminderd worden (52). Deze beslissing mag genomen worden door het organisme binnen hetwelk het akkoord werd verwezenlijkt (53) (54). Het feit dat, bij het niet-naleven van de verbintenissen opgenomen in de akkoorden, sancties kunnen getroffen worden

die slaan op de sociale voordelen, is een overduidelijk bewijs van de band tussen de honorering via de ziekteverzekering en het Sociaal Statuut (-uitgestelde honorering).

VOETNOTEN

=====

(1) Omdat dit Sociaal Statuut opgevat werd als "uitgestelde honorering", bepaalde (oud) art. 29 par. 10 (geneesheren en tandheelkundigen) (ingevoegd door Wijzigingswet Ziekteverzekering 1963), gekoppeld aan art. 32 par. 5 (voor de apothekers) dat met deze speciale sociale regeling rekening moest gehouden worden bij het bepalen van de overeenkomstenhonoraria. Later stelde men dat de R.I.Z.I.V.-bijdrage, welke het sociaal statuut uitmaakt, gekoppeld was aan het indexcijfer en dit onder de zelfde voorwaarden als voor de aanpassing van de honoraria aan dit indexcijfer.

(2) Voordelen voor verbonden geneesheren vindt men ook terug in Frankrijk en Italië, doch niet in Nederland, Luxemburg, Duitsland en Zwitserland.

(3) Volgens sommigen moet dit niet in de akkoorden besproken worden.

(4) Voor meer gedetailleerde informatie dienaangaande zie : VAN LANGENDONCK, J., De harmonisering van de sociale verzekering voor gezondheidszorgen in de E.E.G., Leuven, K.U.L., Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht, 1971, 33 et seq. ; DILLEMANS R., Het stelsel van de overeenkomsten en verbintenissen in het raam van de ziekteverzekering, Vervolmakingscyclus voor Verzekeringsgeneeskunde 1966, reeks School voor maatschappelijke gezondheidszorg, K.U.L. ; ENGELS, J. De evolutie van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering van 1945 tot 1970, Brussel, R.I.Z.I.V., 429 p. ; GOSSERIES, Ph., "De medewerking van het geneesherenkorps aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering in het Belgisch Recht (dec. 1944 - 15 juli 1966)", B.T.S.Z., 1967, 173-261 en 347-458 ; GOSSERIES, Ph., "La Collaboration des médecins et des praticiens de l'art dentaire à l'assurance maladie obligatoire", J.T.T., 1970, 50 et seq. ; DILLEMANS, R., VAN LANGENDONCK, J. en VAN STEENBERGE, J., Handboek van Sociale Zekerheid, Leuven, K.U.L., Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht, 1975, 195-268.

(5) Zeker in vergelijking met andere Europese landen.

Dr. R. PANNIER (Mens, geneeskunde, gemeenschap, Brussel, 1970) geeft 4 redenen aan voor de afwezigheid van het geneeskundig korps aan de organisatie

van de ziekteverzekering, nl.: 1. gebrek aan historische achtergrond ; 2. gebrek aan sociologische vorming ; 3. vrees voor verlies van de functionele vrijheid ; 4. De financiële bekommernis ; aangehaald door DE BACKER, M., De beoefenaars van de geneeskunst en de Belgische ziekte- en invaliditeitsverzekering, eindverhandeling Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelwetenschappen, afd. bestuurswetenschappen, sept. 1975, 63-69.

(6) De geneesheren konden in hun dagelijkse praktijk genieten van de sociale zekerheid zonder zelf één enkele verplichting te moeten naleven.

(7) Zie in verband met de collectieve akkoorden o.m. PETIT, J., Verslag over de Ziekteverzekering, Parl. St., Kamer, 1975-76, nr. 892, 347-352.

(8) VAN LANGENDONCK, J., De harmonisering van de sociale verzekering voor gezondheidszorgen in de E.E.G., Leuven, K.U.L., Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht, 1971, 183 et seq. ; eveneens : COPPINI, M.A., en ILLUMINATIE, F., "Les relations entre les institutions de sécurité sociale et le corps médical", in Revue Internationale de Sécurité Sociale, 1968, 280.

Voor de situatie in Frankrijk ; BING, J., "Relations entre corps médical et sécurité sociale", Dr. soc., 1971, 147 ; VAN RIJSWIJCK, E., "La médecine de convention en France", Rev. Inst. Sociologie, 1964, 621-650.

(9) VAN LANGENDONCK, J., o.c., nr 91.

(10) SMOUT, M., "Akkoord 1976 geneesheren-ziekenfondsen", De gids op maatschappelijk gebied, 1976, 168 en 175 ; zie eveneens : CREMER, R., "De realisatievoorwaarden, de inhoud en de gevolgen van het akkoord geneesheren-ziekenfondsen van 22 december 1975", B.T.S.Z., 1976, 654-672.

(11) De staking werd streng veroordeeld door de openbare opinie, een ruime meerderheid van dagbladen van alle strekkingen en het Belgisch episcopaat. DE GEEST, H., "Staking en principiële kwesties. De revolte van de syndikale kamers tegen de nieuwe wet op de ziekteverzekering", De gids op maatschappelijk gebied, 1964, 297-311 ; DG, "Terugblik op de geneesheren-staking", Leiding, 1964, 84-89 ; MUNDELEER, P., "Histoire et raisons profondes de la lutte des chambres syndicales des Médecins" in

"Corps Médicale et assurance maladie", Revue de l'Inst. de Sociologie, 1964, 511-530.

(12) K.B. 12 april 1964 tot vaststelling van de maatregelen, prestaties en diensten voor het verstrekken van de geneeskundige zorgen, B.S., 12 april 1964.

GOSSERIES, Ph., "De medewerking van het geneesherenkorps aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering in het Belgisch recht (dec.1944-15 juli 1966)", 376 ; ENGELS, J., o.c., 372-274 ; VAN LANGENDONCK, J., o.c., p. 34, nr. 93.

(13) Dit akkoord voorzag de onmiddellijke afschaffing van de "discriminatie" inzake terugbetaling, wat het grote struikelblok en de steen des aanstoots was geweest ; DILLEMANS, R., VAN LANGENDONCK, J. en VAN STEENBERGE, J., o.c., 198.

(14) Wet 6 juli 1964 tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 14 juli 1964 en K.B. 10 juli 1964 tot goedkeuring van het op 25 juni 1964 tussen de verzekeringsinstellingen en de representatieve organisaties van het Korps der geneesheren en der tandheelkundigen tot stand gekomen akkoord, B.S., 14 juli 1964 ; zie ENGELS, J., o.c., 394 et seq..

(15) De naamverandering van "overeenkomst" naar "akkoord" voor wat de geneesheren en tandheelkundigen betreft, bij Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965 hield een meer dan louter taalkundige hervorming in.

(16) Met betrekking tot het syndicalisme der geneesheren, zie: GOSSERIES, P., "Het syndikalisme der geneesheren", Arbeidsblad, 1967, 239-281.

(17) Dit is de medico - mutualistische commissie. Op de samenstelling van deze commissie wordt nogal wat kritiek geleverd : moet deze commissie niet uitgebreid worden met overheid, organisaties van werkgevers, werknemers en van zelfstandigen. Vergelijk de Commission nationale tripartite in Frankrijk en de Ziekenfondsraad in Nederland waarin de 5 partijen zitting nemen (PETIT, J., o.c., 401).

(18) Dit is de bestendige commissie apothekers -verzekeringsinstellingen.

(19) Over de inhoud van deze akkoorden in Europees verband ; zie VAN LANGENDONCK, J., o.c., 192-196.

(20) Wel bindende kracht in Frankrijk, Duitsland, Luxemburg en bepaalde stelsels in Italië ; VAN LANGENDONCK, J., o.c., p. 186, nr. 745.

(21) Zoals ook in Nederland en bepaalde Italiaanse stelsels ; VAN LANGENDONCK, J., o.c., p. 186, nr. 745.

(22) Wet 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel, B.S., 15 februari 1961.

(23) Opgelegd bij gemotiveerd en in Ministerraad overlegd Koninklijk Besluit, op voorstel of gemotiveerd advies van het Beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging.

(24) Eveneens "rechtstreekse" goedkeuring in Italië. In Frankrijk en Nederland daarentegen wordt de goedkeuring verleend door een openbaar orgaan, waarin de overheid zitting heeft samen met vertegenwoordigers van de betrokken partijen, terwijl in Duitsland er noch een rechtstreekse noch een indirecte goedkeuring door de overheid vereist is ; zie VAN LANGENDONCK, J., o.c., 188-192.

(25) Art. 34 Wet 26 maart 1970 tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 28 maart 1970. Zie hierover : GOSSERIES, Ph., La collaboration des médecins et des praticiens de l'art dentaire à l'assurance maladie obligatoire", J.T.T., 1970, 50-51.

(26) Art. 34 par. 3 Ziekteverzekeringswet 1963. In feite is er nog een beperking : het akkoord treedt eveneens pas in werking zo in een bepaald gewest niet meer dan 50 % van de algemeen geneeskundigen, noch meer dan 50 % van de geneesheren-specialisten geweigerd hebben.

(27) VAN LANGENDONCK, J., o.c., p. 376, nr. 1477.

(28) Voor de apothekers drong zich geen dergelijke wijziging op, daar het individueel toetredings % zeer hoog lag.

(29) Zie dienaangaande : VAN LANGENDONCK, J., o.c., 69 et seq. ; CLEMENT, M., "L'évolution du régime des conventions entre les médecins et l'assurance maladie", Dr. Soc., 1977, 50-57. In Frankrijk werden de akkoorden niet nationaal maar per departement gesloten. Sinds 1971 bestaat het principe van "nationale conventie"; DUPEYROUX, J.J., Droit de la Sécurité Sociale, Paris, Dalloz, juin 1980, nr. 161, p. 411 et seq..

(30) Dus niet op grond van de collectieve overeenkomst, die slechts de inhoud van de individuele overeenkomst vastlegt ; zie VAN LANGENDONCK, J., o.c., 377.

(31) Er zijn echter eveneens tal van verschilpunten : zie GOSSERIES, P., "De medewerking van het geneesherenkorps aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering in het Belgisch recht (dec.1944-15 juli 1966)", 355-356.

(32) VAN LANGENDONCK, J., o.c., 280 ; PETIT, J., o.c., 401.

(33) VAN LANGENDONCK, J., o.c., 280 ; dit is een tussenvorm.

(34) LENAERTS, H., "De rechtsbetrekkingen tussen sociaal verzekerden, verzekeringsplichtigen en instellingen voor Sociale Zekerheid", B.T.S.Z., 1965, 580-581 ; GOSSERIES, P., "De medewerking van het geneesherenkorps aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering in het Belgisch recht (dec.1944-15 juli 1966)", 354 ; DE BACKER, M., o.c., 85.

Voor anderen (DILLEMANS, R., VAN LANGENDONCK, J. en VAN STEENBERGE, J., o.c., 199) moet deze verbintenis (welke is opgenomen tegenover de sociaal verzekerden) beschouwd worden als een waarachtig aanbod dat door publicatie van de tarieven en van een lijst van ondertekenden kenbaar wordt gemaakt aan de sociaal-verzekerden ; dezen kunnen dan geacht worden het aanbod te hebben aanvaard wanneer zij zich voor verzorging bij de geneesheer hebben aangeboden.

Dan pas zou het individueel contract tot stand komen. Dat een dergelijke constructie vele moeilijke juridische problemen doet rijzen is vanzelfsprekend.

Voor juridische betekenis in Frankrijk zie : MODERNE, F., "Nature juridique des Conventions collectives tarifaires nationales", note, arrêt du Conseil d'Etat, 18 oktober 1974, Dr. Soc., 1975, 336 - 342.

(35) Art. 34 par. 8 Ziekteverzekeringswet 1963. Het bedrag is gelijk aan 3 maal het bedrag van de overschrijdingen met een minimum van 500 Fr. - zie akkoord 28 maart 1980 punt I.

(36) Met betrekking tot de vraag of de in het akkoord vastgelegde honoraria, niet alleen maximum, doch ook minimum prijzen zijn zie : SCHUTYSER, R., "Het nationaal akkoord geneesheren - ziekenfondsen en de instelling van de honoraria der geneesheren", B.T.S.Z., 1973, 801-808.

(37) Zo is de geneesheer vrij zijn honorarium te bepalen t.a.v. de patient wier jaarlijks brutotoinkomen een bepaald bedrag overschrijdt (in 1980 : 600.430 Fr + verhoogd met 31.272 per persoon ten laste). Evenmin is hij aan deze tarieven verbonden wanneer de patiënt bijzondere eisen stelt. (zoals : opname in een privé-kamer in een ziekenhuis, oproeping aan huis van specialisten, raadpleging op afspraak. -akkoord 28 maart 1980 punt H par 3 en 4).

(38) VAN LANGENDONCK, J., o.c., 285.

(39) Nationale overeenkomst apothekers - ziekenfondsen 22 december 1967, art. 12.

(40) In de nationale akkoorden geneesheren ziekenfondsen en tandheelkundigen ziekenfondsen, van resp. 29 december 1966 en 9 januari 1967 bedroeg deze termijn 3 Jaar ; in de akkoorden van 14 januari 1970 bedroeg hij 6 jaar.

(41) B.S., 1 april 1976.

(42) PETIT, J., o.c., 359.

(43) Punt 10 van het akkoord ; B.S., 7 februari 1976.

(44) Akkoord 22 december 1975 (B.S., 7 februari 1976) geneesheren (idem voor tandheelkundigen) ; akkoord 29 december 1976 geneesheren (idem voor tandheelkundigen) ; akkoord 18 maart 1977 (geneesheren) (periode 18 maart - 31 december 1977), vervolgens geen akkoord tot 28 maart 1980 (geneesheren), gewijzigd door akkoord 22 december 1980, en akkoord 30 september 1982.

(45) Punt G. duur van het akkoord.

(46) Art. 34 par. 14 Ziekteverzekeringswet 1963 aangevuld door art. 129 van Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, B.S., 15 augustus 1980.

(47) Deze speciale procedure is er tevens gekomen omdat "in sommige artsenkringen ongerustheid is ontstaan over nadelige gevolgen die het uitblijven van het akkoord op hun Sociaal Statuut heeft gehad" (Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1, 33). Het hoofddoel was het veilig stellen van de belangen van Sociaal verzekerden (ibid., 33).

(48) Art. 34 par. 14, 1', i.f. Ziekteverzekeringswet 1963.

(49) Volgens K.B. 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 23 januari 1971, moet de geneesheer een schriftelijke aanvraag richten aan de Dienst voor geneeskundige verzorging, waarin hij bevestigt dat hij tot het akkoord is toegetreden en waarbij hij het bewijs levert dat hijzelf een op zijn minst gelijkwaardige bijdrage heeft betaald.

(50) Alhoewel mag verwacht worden dat de geneesheren welke geen weigering betekend hebben zich aan de voorgestelde tarieven van het akkoord zullen houden.

(51) In het oorspronkelijk ontwerp sprak men van "voldoende aanduidingen dat verbintenissen niet nageleefd worden". Op de vraag van Kamerleden en Senatoren in de bevoegde Commissies, wanneer men te maken heeft met

"herhaalde malen", antwoordde de Minister dat "dit vraagstuk overgelaten wordt aan het goeddunken van de in de wet vermelde instellingen, want de onstandigheden kunnen van geval tot geval verschillen" en dat hij in elk geval "de eerste zal zijn om in te grijpen zo deze term laksheid zou veroorzaken" ; Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/73, 72 (verslag) ; Parl. St., Senaat, 1979-80, nr. 483/3, 10 (verslag).

(52) Art. 34 ter par. 2 Ziekteverzekeringswet 1963 (ingevoegd door art. 130, 1' Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, B.S., 15 augustus 1980.

(53) Oorspronkelijk was voorzien dat deze beslissing zou genomen worden enkel door de leden die de verzekeringsinstellingen in de bevoegde Nationale of Bestendige Commissie vertegenwoordigen en die daartoe afzonderlijk zouden bijeenkomen. De beslissing zou dan ook moeten genomen worden bij 2/3 meerderheid van de aanwezige leden. (Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1). Dit heeft een zeer scherpe reactie vanwege de zorgenverstrekkers uitgelokt en na de besprekingen van de herfst 1979 werd dit voorstel geamendeerd. (Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/31).

(54) Voor 1980 was er een speciale regeling voorzien. (art. 34 ter par. 3). De beslissing tot schrapping of vermindering mocht genomen worden door het Beheerscomité van de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V.

3. Toepassingsgebied.

+++++

De bespreking van het toepassingsgebied van het "Sociaal Statuut der geneesheren, tandheerkundigen en apothekers" zal op dezelfde wijze geschieden als bij het doornemen van de evolutie van dit sociaal statuut.

De uitsplitsing in drie periodes zal ook hier richtinggevend zijn om na te gaan hoe het toepassingsgebied in de tijd geëvolueerd is. Een constante welke de essentie van dit Sociaal Statuut uitmaakt is de reservering van dit statuut voor elke geneesheer, tandheerkundige of apotheker die een overeenkomst heeft onderschreven (1). De wettelijke sociale zekerheidsregeling van de betrokkene doet niets ter zake. Of de zorgenverstrekker hoofdzakelijk zelfstandige, loontrekkende of ambtenaar is, heeft niet de minste invloed op dit specifiek "Sociaal Statuut" (2). Evenmin is dit Sociaal Statuut gebonden aan een leeftijdsgrens (3).

Het onderscheidend en bepalend criterium is het al dan niet geconventioneerd zijn.

A. Periode vóór 1969.

Het toepassingsgebied van de eerste volledig uitgewerkte regeling van 1967 (4) wordt omschreven door het gelijktijdig voldoen aan een aantal voorwaarden.

Het onderschrijven van een individuele verbintenis, steunend op een akkoord (geneesheren en tandheerkundigen) of het individueel toetreden tot een nationale overeenkomst (apothekers) is een noodzakelijke voorwaarde ; doch dit is niet voldoende.

Het is bovendien vereist dat deze onderworpenheid zich over een zekere tijdspanne uitstrekt (5).

De onderworpenheid gekoppeld aan het werkelijk uitoefenen van de activiteit (6), is ook een noodzakelijke voorwaarde, omdat dit Sociaal Statuut ontworpen is voor de verbonden zorgenverstrekkers. Dit is het hoofdobjectief van dit Sociaal Statuut.

Opdat deze "potentiële" rechthebbenden (7), ook "reële" genietters van dit

Sociaal Statuut (8) zouden worden, moet eveneens aan volgende voorwaarden, welke eerder als formaliteiten beschouwd worden, voldaan worden.

Allereerst wordt gesteld (9) dat de zorgenverstrekker zelf een persoonlijke bijdrage dient te storten met het oog op de vestiging van een overlevings-, rust- of invaliditeitsrente (10).

Deze persoonlijke bijdrage hoeft op zijn minst gelijkwaardig te zijn met de door het R.I.Z.I.V. gestorte bijdrage (11). Dit brengt met zich dat de persoonlijke bijdrage in dezelfde verhouding als de R.I.Z.I.V.-bijdrage zal stijgen.

In dezelfde K.B.en (12) wordt verder gespecificeerd wat in aanmerking mag genomen worden om deze "gelijkwaardige persoonlijke bijdrage" te bepalen. Het vereisen van een gelijkwaardige persoonlijke bijdrage betekent echter niet dat elke zorgenverstrekker effectief een dergelijk bedrag moet aanwenden voor een verzekeringscontract.

De persoonlijke bijdragen welke de zorgenverstrekker betaalt voor zijn wettelijke pensioenregeling (werknemer, zelfstandige (13) of ambtenaar), alsmede de persoonlijke bijdragen voor een extralegale collectieve verzekering mogen nl. in aanmerking genomen worden om deze gelijkwaardigheid te bepalen.

Onmiddellijk wordt er echter aan toegevoegd dat het in aanmerking nemen van bovenstaande bedragen niet mag leiden tot een toestand waarin de zorgenverstrekker niet werkelijk een persoonlijke bijdrage stort (14).

De zorgenverstrekker is hoe dan ook verplicht een bepaalde bijdrage, hoe gering ook, voor dit contract -gespijsd met R.I.Z.I.V.- bijdrage-aan te wenden.

Verder moet er een aanvraag gericht worden tot de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V., waarbij tevens het bewijs moet geleverd worden dat hij zelf een persoonlijk bijdrage stort met het oog op de vestiging van één of meerdere renten (15).

Bij de aanvraag moet dus het bewijs van het voldoen aan de vorige voorwaarden verschaft worden.

Deze hoofvoorwaarden zijn ongewijzigd gebleven gedurende de vermelde periode (16).

Ook in de volgende periodes zijn deze voorwaarden in principe gehandhaafd. De aangebrachte wijzigingen hebben enkel verduidelijkingen aangebracht of controlemogelijkheden ingevoerd.

B. Periode 1969-1970.

De nieuwe juridische basis voor het Sociaal Statuut der geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, ingesteld door de Wijzigingswet Ziekeverzekering 1969 (17) heeft het toepassingsgebied ongemoeid gelaten.

De drie K.B.en getroffen in 1969 (18) in uitvoering van dit nieuw art. 34 quinquies hebben wat het toepassingsgebied betreft grotendeels de vorige regeling overgenomen. De grote voorwaarden zijn identiek met één enkele aanvulling.

Het nieuwe is echter dat de aanvraag schriftelijk moet gebeuren (19).

Het K.B. van 10 augustus 1970 (20) voor geneesheren en tandheelkundigen welk een jaar later, tengevolge van de wetswijziging van 26 maart 1970 (21), een nieuwe regeling vooropstelde voor de toekomst (22) heeft het toepassingsgebied volledig overgenomen. Dit K.B. heeft de vorige K.B.en enkel aangepast aan de nieuwe verbintenistechiek voor de geneesheren en tandheelkundigen ; nl. de omgekeerde of automatische verbintenis (23).

C. Huidige regeling.

De huidige regeling (24) heeft de principiële toepassingsvoorwaarden overgenomen doch in de uitvoering ervan enkele wijzigingen aangebracht.

1. Het niet betekenen van een weigering door een geneesheer of tandheelkundige - waardoor ze geacht worden tot het akkoord te zijn toegetreden - of het individueel toetreden door een apotheker tot de overeenkomst blijft als hoofdvoorwaarde behouden.

Een wijziging betreft de termijn gedurende dewelke de zorgenverstrekker moet -(of geacht wordt)- toegetreden (te) zijn tot de overeenkomst vooraleer rechthebbend te zijn op dit sociaal statuut. Voorheen werd de termijn telkens specifiek bepaald (25) ; nu wordt het veel eenvoudiger en

uniformer. Rechthebbend is deze zorgenverstrekker wiens toetreding tot het akkoord het ganse jaar, waarop de R.I.Z.I.V.-bijdrage betrekking heeft, dekt.

De toestand welke dus reeds gold voor de apothekers wordt nu ook doorgetrokken tot de geneesheren en tandheelkundigen.

2. Wat het betalen van een persoonlijke gelijkwaardige bijdrage betreft, werd een onderscheid ingevoerd tussen de regeling voor geneesheren en tandheelkundigen enerzijds en apothekers anderzijds.

Allereerst de regeling voor geneesheren en tandheelkundigen.

Aan het betalen van de persoonlijke gelijkwaardige bijdrage wordt geen afbreuk gedaan ; hetgeen in aanmerking mag genomen worden is identiek aan de vorige regeling.

Het nieuwe zit hem hierin dat de vroegere bepaling volgens dewelke dit niet tot gevolg zou mogen hebben dat de geneesheer of tandheelkundige niet werkelijk een andere bijdrage betaalt dan deze welke hij reeds in aanmerking genomen heeft, niet weerhouden wordt (26).

Voor deze twee categorieën zorgenverstrekkers is het vanaf 1971 niet meer noodzakelijk zelf enige persoonlijke bijdrage te storten voor het verzekeringscontract, waartoe de R.I.Z.I.V.-bijdrage aangewend wordt, los van hetgeen reeds wettelijk of extralegaal betaald werd.

Voor een relatief korte periode werd echter teruggekeerd naar de toestand welke vóór 1971 bestond ; in die zin dat er hoe dan ook persoonlijk een bepaalde bijdrage moet gestort worden. Wel tracht men dit te bereiken door op een andere techiek beroep te doen.

Er wordt nl. voorzien dat voor de toekomst (vanaf 1980) de persoonlijke bijdragen, gestort voor de verplichte pensioenregelingen en de extralegale pensioenregelingen niet meer in aanmerking mogen genomen worden om de 'gelijkwaardigheid met de R.I.Z.I.V.-bijdrage' van de persoonlijke bijdrage te bepalen (27). Voor de geneesheren en tandheelkundigen welke deze bijdragen evenwel in aanmerking genomen hadden voor het bekomen van de R.I.Z.I.V.-bijdrage vóór 1 januari 1980 werd in een uitzondering voorzien. Deze zorgenverstrekkers mochten dit verder zo doen voor de toekomst.

Verder wordt in ditzelfde besluit (28) opgenomen dat de bijdrageverminderingen in functie van de leeftijd, voorzien in een

pensioenreglement van een pensioenkas (29), in aanmerking mogen genomen worden voor het bepalen van de persoonlijke gelijkwaardige bijdrage. Dit is een bepaling om aan de praktijk, toegepast door de Voorzorgskas voor Geneesheren, een reglementaire basis te bezorgen.

Dit K.B. 5 mei 1980 voor de geneesheren werd echter vervangen door een K.B. van 30 juni 1981 (30), waardoor de bijdragen voor wettelijke en extralegale pensioenregelingen opnieuw in aanmerking mogen genomen worden. Het bepaalde i.v.m. de in aanmerkingneming van de bijdrageverminderingen werd gewoon overgenomen en blijft verder van kracht.

Het eigenaardige is dat deze wijziging enkel de geneesheren betreft ; voor de tandheelkundigen blijft alles bij het oude.

Wat de apothekers betreft, voor hen is de regeling volledig gewijzigd. De apotheker moet i.p.v. het bewijs te leveren dat hij persoonlijk een gelijkwaardige bijdrage betaalt (31), nu het bewijs leveren dat hij een persoonlijke bijdrage betaalt (32), welke volgens art. 6 van dit zelfde K.B. 18 maart 1971 vastgesteld wordt op 2.000 Fr., waarbij geen rekening wordt gehouden met de persoonlijke bijdrage van de apotheker voor een verplichte pensioenregeling, noch met de hen betreffende bijdrage voor een extralegale collectieve verzekering met het oog op de vestiging van een rust- of overlevingspensioen of van deze twee pensioenen. Van een gelijkwaardige bijdrage is geen sprake meer. De apotheker moet zelf 2.000 Fr. betalen en mag daartoe geen enkele andere bijdrage in rekening brengen. Dit betekent dat de apothekers in tegenstelling tot de geneesheren en tandheelkundigen die, indien ze reeds genoeg betalen voor wettelijke en extralegale pensioensystemen, sinds 1971 (33) geen eigen persoonlijke bijdrage meer moeten betalen, dit in elk geval moeten doen en dit tot een bedrag van 2.000 Fr.

3. De derde voorwaarde bestond in de schriftelijke aanvraag, waarbij het bewijs van een persoonlijke (of persoonlijk gelijkwaardige) bijdrage moet geleverd worden.

I.v.m. deze aanvraag zijn er enkele nieuwigheden te vermelden, welke een grotere controle op het oog hebben.

Ten eerste : de geneesheer of tandheelkundige (34) moet van nu af aan bij het indienen van de schriftelijke aanvraag bevestigen dat hij tot het akkoord is toegetreden, hetzij voor zijn gehele activiteit, hetzij onder bepaalde voorwaarden, welke hij dan ook moet meedelen. Deze voorwaarden

betreffen de tijd en de plaats conform de bedingen van het akkoord (35).

Dit om na te gaan of de betrokken zorgverstreker wel effectief aan de voorwaarden voldoet.

Ten tweede : er is bepaald dat deze aanvraag gedaan moet zijn elk jaar voor het dienstjaar waarop het betrekking heeft (36).

Deze bepaling die ook geldt voor de apothekers, verduidelijkt dat de aanvraag moet gebeuren binnen 30 dagen na de datum waarop het K.B. tot vaststelling van de R.I.Z.I.V.-bijdrage in het Belgisch Staatsblad is verschenen. Voor de geneesheren en tandheelkundigen bracht dit weinig problemen meer daar het R.I.Z.I.V.-bedrag steeds bij afzonderlijk K.B. bepaald werd (37). Voor de geneesheren en de tandheelkundigen is deze korte termijn van 30 dagen bij 2 K.B.en van 14 augustus 1972 (38) gewijzigd in 3 maanden.

Voor de apothekers was de situatie niet zo duidelijk, daar het vastleggen van de R.I.Z.I.V.-bijdrage niet bij afzonderlijk K.B. gebeurde, doch wel na een wijziging van het basisK.B.. Uitzonderingen op deze termijn waren dan ook legio ; vooral wanneer de R.I.Z.I.V.-bijdrage voor 1972, 1973 en 1974 reeds vastgelegd was in het K.B. 18 maart 1971, via wijziging door het K.B. van 29 december 1972 (39)(40).

Deze termijn van 30 dagen werd voor de bijdrage van 1977 verlengd tot 60 dagen (41). Bij K.B. 25 september 1978 (42) wordt deze bijdragetermijn de enige wettelijke termijn, daar hij ingeschoven wordt in art. 2 par. 2 K.B. 18 maart 1971 in verband met apothekers.

Grotere controle en het invoeren van een sanctie om deze controle kracht bij te zetten maakten het voorwerp uit van twee K.B.en van 5 mei 1976 (43) respectievelijk voor geneesheren en tandheelkundigen.

Het invoegen van de bevestiging in de aanvraag om op het voldoen aan de voorwaarden controle toe te laten bleek niet efficiënt, daar er niet de minste sanctie voorzien was. Aan dit euvel wordt verholpen door een sanctie in te bouwen voor het niet uitdrukkelijk bevestigen dat en hoe de zorgverstreker tot een akkoord is toegetreden. De sanctie is de nietigheid ; het ontbreken van de bevestiging, brengt mee dat de aanvraag als niet bestaande wordt beschouwd (44).

Bovendien wordt om na te gaan of de zorgverstreker zelf een gelijkwaardige persoonlijke bijdrage betaald heeft, een art. 5 bis ingevoegd in de K.B.-en van 18 januari 1971 (45).

Binnen drie maanden na de ontvangst van de aanvraag (46), wordt door het

R.I.Z.I.V. aan de betrokkene een formulier opgestuurd. Dit formulier dient behoorlijk ingevuld te worden en teruggestuurd te worden naar de Dienst Geneeskundige Verzorging aan de hand waarvan zal nagegaan worden of aan de gestelde voorwaarde van art. 3 -gelijkwaardige persoonlijke bijdrage-voldaan is.

Dit formulier moet teruggestuurd zijn uiterlijk een jaar na publicatie in het Belgisch Staatsblad van het K.B. tot vaststelling van de R.I.Z.I.V.-bijdrage voor een bepaald jaar. Hetzelfde uitgangspunt wordt genomen zoals voor het indienen van de aanvraag (47).

VOETNOTEN

=====

(1) De titels van de K.B.en terzake zijn ook duidelijk : K.B. tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige (...).

(2) Het recht op het Sociaal Statuut is evenwel afhankelijk van de verplichting zich te verbinden voor het minimum aantal uren waarin in het bedoeld akkoord is voorzien, dit is buiten de normale uren voor bezoeken thuis en technische verstrekkingen, hetzij twaalf uren raadpleging (voor de algemeen geneeskundige) verdeeld over ten minste 3 dagen tijdens dezelfde week, hetzij een aantal uren, dat overeenstemt met $3/4$ van de activiteit in de spreekkamer op uren die normaal passen voor de rechthebbenden van de verzekering voor geneeskundige verzorging (Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1974-75, 5 november 1974, 164 (Vr. nr. 4 VANDEZANDE) ; eveneens : BRAECKMANS, H., "Mogelijkheden tot extralegale pensioenvorming voor geneesheren", B.T.S.Z., 1975, (788), 792 ; akkoord geneesheren-ziekenfondsen, 28 maart 1980, punt 11 par 3.).

(3) Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1979-80, 11 maart 1980, 949 (Vr. nr. 69 DE RORE).

(4) K.B. 16 maart 1967 (geneesheren) ; K.B. 20 oktober 1967 (tandheelkundigen) en K.B. 29 december 1967 (apothekers).

(5) Art. 6. Voor geneesheren en tandheelkundigen : van 1 juli 1967 tot 31 december 1967 ; voor de apothekers : gans het jaar 1968.

Voor de geneesheren werd bij K.B. 27 oktober 1967, B.S., 7 november 1967 een wijziging aangebracht. Een R.I.Z.I.V.-bijdrage is ook verschuldigd voor geneesheren wiens verbintenis slechts loopt van 1 november 1967 tot en met 31 december 1967, doch verder doorloopt gedurende gans het jaar 1968. De R.I.Z.I.V.-bijdrage voor 1967, wordt voor de betrokkene, in dergelijk geval echter gehalveerd.

(6) BRAECKMANS, H., o.c., (788), 791.

Een schorsing voor de duur van twee maanden van het recht om de geneeskunde

uit te oefenen, uitgesproken door de Nederlandstalige Raad van Beroep van de Orde van Geneesheren, is volgens de Arbeidsrechtbank van Brugge, afdeling Oostende dd. 9 januari 1984 geen reden om de voordelen van het Sociaal Statuut te weigeren. Volgens de arbeidsrechtbank is "er in het akkoord enkel een principiële toetreding en geen effectieve en bestendige uitoefening bedongen." In de vergadering van 23 juli 1984 besliste het Beheerscomité van de Dienst voor Geneeskundige Verzorging in beroep te gaan tegen dit vonnis. (Nota B.G. 84/129 dd. 26.06.1984).

(7) Er zijn ongeveer 24.000 geneesheren, waarvan 15 % niet-verbonden. Van de verbondenen vragen ongeveer 10 tot 11.000 personen het voordeel van het sociaal statuut aan.

(8) Verder zal gezien worden waarin dit juist bestaat. Om het toepassingsgebied juist te omschrijven en te begrijpen is het interessant te weten dat het sociaal voordeel gelijk is aan een door het R.I.Z.I.V. gestorte bijdrage.

(9) art. 3 van voornoemde K.B.en.

(10) Ook voor de apothekers wordt verwezen naar rustrente (art. 2 K.B. 29 december 1967, B.S., 12 januari 1968, erratum B.S., 25 januari 1968) alhoewel de regeling van sociale voordelen voor apothekers (art. 32 par. 5 jo art. 29 par. 10 Ziekteverzekeringswet 1963 en art. 1 K.B. 29 december 1963) voorbehouden is voor de vestiging van een overlevings- of invaliditeitsrente, met uitzondering van een rustrente. Dit betekent dat het sociaal voordeel (R.I.Z.I.V.-bijdrage) voor de apothekers enkel kan gebruikt worden tot vestiging van een overlevings- of invaliditeitsrente ; maar dat de apotheker, om te bewijzen dat hij zelf een gelijkwaardige persoonlijke bijdrage stort, eveneens deze welke hij aangewend heeft voor een rustpensioen in aanmerking mag nemen. (Art. 2 K.B. 29 december 1967 ; B.S., 12 januari 1968, erratum B.S., 25 januari 1968).

(11) Art. 3 voornoemde K.B.en.

(12) Art. 4 par. 1 van voornoemde K.B.en.

(13) Naast het normaal bedrag van de bijdrage die voor de vorming van het pensioen verschuldigd is, moet ook het % ervan dat de beheerskosten vertegenwoordigt opgenomen worden. Deze twee bedragen samen moeten voorkomen op het getuigschrift welk met het oog op de toepassing van de beschouwde bepaling door de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen wordt afgeleverd.

Nota, Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen d.d. 16 mei 1978 - kenmerk P 751/78/7.

(14) Art. 4 par. 2 van voornoemde K.B.en.

(15) Art. 2 van voornoemde K.B.en.

(16) De 3 wijzigings-K.B.en van 1968 hebben aan het toepassingsgebied van de regeling van sociale voordelen niets gewijzigd.

(17) B.S., 5 juli 1969 ; invoeging van art. 34 quinquies in Ziekteverzekeringswet 1963.

(18) 3 K.B.en op datum 11 september 1969.

(19) Art. 2 van voornoemde K.B.en.

(20) K.B. 10 augustus 1970 (geneesheren en tandheelkundigen), B.S., 18 augustus 1970 - volledig nieuwe regeling ; K.B. 10 augustus 1970 (apothekers), B.S., 18 augustus 1970 - enkel wijziging aan vorige.

(21) Wijzigingswet Ziekteverzekering 1970, B.S., 28 maart 1970.

(22) De K.B.en van 1969 bleven verder van toepassing op de bijdragen van het R.I.Z.I.V. voor de jaren 1967, 1968 en 1969.

(23) Ingevoerd door de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1970, zie 2. Relatie met ziekteverzekering.

(24) Geneesheren en tandheelkundigen : 2 K.B.en 18 januari 1971, B.S., 23 januari 1971 ; voor apothekers : K.B. 18 maart 1971, B.S., 24 maart 1971.

De vorige K.B.en, nl. deze van 1969 en 1970 blijven nog steeds toepasselijk voor de R.I.Z.I.V.-bijdrage voor de jaren 1967/68/69 en 70.

(25) B.v. van april tot december.

(26) Art. 4 K.B. 18 januari 1971.

(27) Geneesheren art. 1: K.B. 5 mei 1980, B.S., 23 mei 1980, welk art. 4 K.B. 18 januari 1971 wijzigde ;
tandheelkundigen : art. 1 K.B. 5 mei 1980, B.S., 23 mei 1980, welk art. 4 K.B. 18 januari 1971 wijzigde.

(28) Art. 1 al. 2 2 K.B.en 5 mei 1980. Hiertegen werd door Dr. Wijnen fel geprotesteerd. Het verbond had daartegen zelfs beroep aangetekend bij de Raad van State. Het besluit werd echter reeds in september 1980 opgeschort.

(29) Waarover verder meer ; K.B. 19 april 1978, B.S., 29 april 1978, art. 1, wijziging art. 1, 5' Pensioenkasbesluit 1969.

(30) B.S., 5 augustus 1981. Het K.B. 5 mei 1980 werd opgeheven door art. 3 K.B. 30 juli 1981.

(31) Zoals vroeger bepaald was ; o.m. art. 3 en 4 par. 1 en par. 2 K.B. 11 september 1969, B.S., 20 september 1969.

(32) Art. 2 par. 1 K.B. 18 maart 1971, B.S., 24 maart 1971.

(33) Met uitzondering van de korte periode van K.B. 5 mei 1980 tot K.B. 30 juli 1981.

(34) Art. 2 par. 2 K.B. 18 januari 1971 (geneesheren en tandheelkundigen) ; niet voor apothekers : zie art. 2 K.B. 18 maart 1971.

(35) Dat de geneesheren en tandheelkundigen de voorwaarden volgens dewelke ze aan het akkoord onderworpen zijn, moeten bevestigen is een logisch uitvloeisel van de automatische toetreding. Voor apothekers is dit niet

vereist daar dezen nog steeds individueel moeten toetreden.

(36) Voor geneesheren en tandheelkundigen : art. 2 par. 3 K.B. 18 januari 1971; voor apothekers : art. 2 par. 2 K.B. 18 maart 1971.

(37) Infra.

(38) B.S., 16 september 1972.

(39) B.S., 24 januari 1973.

(40) Art. 7 K.B. 18 maart 1971, welk reeds een afwijking inhield van art. 2 par. 2 voor bijdragen voor de jaren 1968, 1969 en 1970, wordt nu aangevuld met een 2de alinea.

(41) Art. 2 K.B. 22 juli 1977 tot wijziging van het K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 3 augustus 1977 ; dit geldt enkel voor 1977 (geen wijziging van K.B. 18 maart 1971) ; voor 1976 was het nog steeds 30 dagen.

(42) K.B. 25 september 1978 tot wijziging van het K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 18 oktober 1978.

(43) K.B. 5 mei 1976 tot wijziging van het K.B. 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren en tot vaststelling van de jaarlijkse bijdrage welke voor 1976 door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering moet worden gestort, B.S., 14 mei 1976.

K.B. 5 mei 1976 tot wijziging van het K.B. 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige tandheelkundigen en tot vaststelling van de jaarlijkse bijdrage welke voor 1976 door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering moet worden gestort, B.S., 14 mei 1976.

(44) Art. 1 2 K.B.en 5 mei 1976.

(45) Art. 2 2 K.B.en 5 mei 1976.

(46) Waarbij bevestigd werd dat de zorgenverstrekker tot het akkoord is toegetreden en aldus vaststaat dat aan de eerste hoofdvoorwaarde is voldaan.

(47) Supra.

4. Sociale voordelen.

+++++

Wat behelst dit Sociaal Statuut ? Wat is het eigenlijk voorwerp van dit Sociaal Statuut voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers ?

Er wordt een regeling van "sociale voordelen" ingesteld (1). Wat wordt daar mee bedoeld ?

Op dit ogenblik bestaan deze "sociale voordelen" in een aandeel van het R.I.Z.I.V. in de premies en bijdragen die door de geneesheren, tandheelkundigen of apothekers in uitvoering van verzekeringscontracten worden gestort met het oog op het verwerven van renten of pensioenen in geval van overlijden, invaliditeit of opruststelling.

Vóór 1969 was in het basiswetsartikel (2) niet bepaald waarin die regeling van sociale voordelen juist zou bestaan (3).

In de uitvoeringsbesluiten (4) daarentegen werd gesteld dat de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V. voor elke geneesheer - welke aan de toepassingsvoorwaarden voldoet - een bijdrage stort, welke aangerekend wordt op de begroting van de administratiekosten van deze Dienst van het R.I.Z.I.V.

Het nieuwe basiswetsartikel 34 quinquies (5) heeft in tegenstelling tot voorheen gespecificeerd waarin deze sociale voordelen kunnen bestaan.

"Deze voordelen kunnen onder meer bestaan in een aandeel van het R.I.Z.I.V. in de premies of bijdragen, die door de betrokken geneesheren, tandheelkundigen of apothekers worden gestort, in uitvoering van verzekeringscontracten die bij invaliditeit, rust of overlijden, renten of pensioenen waarborgen" (6). Dit artikel heeft enkel wettelijk overgenomen wat door de K.B.en tot instelling van het Sociaal Statuut voorheen reeds toegepast werd. De uitvoeringsbesluiten van dit artikel herhalen dit nogmaals.

De uitdrukking "onder meer" laat vermoeden dat eventueel andere voordelen kunnen gekoppeld worden aan de toetreding tot een overeenkomst. Bij de redactie van dit wetsartikel werd de mening geuit dat het gepast leek in de wettekst nadere bijzonderheden te vermelden omtrent het voorwerp van het

Sociaal Statuut, zonder de mogelijke voordelen op een exhaustieve wijze op te sommen, waardoor een verdere evolutie zonder noodzaak zou worden belemmerd (8). Het voorzien van verschillende voordelen zou des te meer een stimulans zijn om de verbintenissen te onderschrijven. Bepaalde andere voorstellen, zoals een verschillend (m.a.w. lager) terugbetalingstarief voor de niet-verbondenen (9) hebben een zelfde doelstelling.

Het voordeel waarin door het Sociaal Statuut voorzien wordt, nl. de R.I.Z.I.V.-bijdrage, wordt dan terecht opgevat als een aansporing tot ruime sociale bescherming tegen alle belangrijke sociale risico's. Door de financiële tussenkomst van het R.I.Z.I.V. wordt de zorgenverstrekker aangemoedigd aanvullende verzekeringen te sluiten voor het risico van ouderdom, overlijden en/of invaliditeit.

De hoegrootheid van deze R.I.Z.I.V.-bijdrage wordt telkenjare vastgesteld. Wat de geneesheren en tandheelkundigen betreft, impliceerde de vaststelling van dit R.I.Z.I.V.-bedrag, tot aan de huidige reglementering van 1971, steeds een aanpassing van het oorspronkelijk K.B. (10).

Met de reglementering van 1971 slaat men een andere weg in. Een nieuwe techniek wordt gevolgd, welke eenvoudiger en overzichtelijker is. Art. 3 van de K.B.en van 1971 (11) bepaalt dat de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V. een jaarlijkse bijdrage stort waarvan het bedrag door de Koning wordt vastgesteld op voorstel van de Nationale Commissie geneesheren (of tandheelkundigen) - Ziekenfondsen.

Op deze wijze is het voor de toekomst mogelijk geworden bij K.B. het bedrag van het R.I.Z.I.V. te bepalen, zonder een wijziging te moeten aanbrengen aan het basis K.B. van 1971 (12).

Voor de apothekers - regeling wordt deze R.I.Z.I.V.-bijdrage echter nog steeds (13) in het oorspronkelijk K.B. (ook na 1971) geplaatst, aldus telkens een wijziging van de basistekst meebrengend (14).

De bijdrage voor 1981 en volgende werd evenwel vastgesteld net zoals voor de geneesheren en tandheelkundigen nl. bij afzonderlijk K.B. zonder het basis K.B. te moeten wijzigen (15).

We weten nu reeds dat het bedrag van de R.I.Z.I.V.-bijdrage bepaald wordt bij K.B. ; doch hoe gaat men te werk bij de vaststelling van dit bedrag. Met andere woorden : zijn er bepaalde factoren waarmede rekening gehouden wordt om de hoogte van deze R.I.Z.I.V.-bijdrage te bepalen ?

Aangezien deze R.I.Z.I.V.-bijdrage beschouwd moet worden als "uitgesteld

honorarium" is het te verantwoorden dat deze bijdrage zo sterk verbonden is met het peil van de honoraria zoals voorzien in de overeenkomsten. In de eerste regeling tot instelling van sociale voordelen werd uitdrukkelijk opgenomen dat deze R.I.Z.I.V.-bijdrage gekoppeld was aan de evolutie van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen onder de voorwaarden welke voor de aanpassing van de honoraria aan die evolutie bepaald zijn in de Nationale akkoorden (16).

De R.I.Z.I.V.-bijdrage zal dus op dezelfde wijze stijgen als de honoraria, een indicatie om het karakter van uitgestelde compensatie van deze bijdrage te benadrukken.

Alhoewel een dergelijke uitdrukkelijke bepaling -koppeling aan het indexcijfer zoals voor honoraria- niet opnieuw werd opgenomen in de opeenvolgende regelingen (17), betekent dit niet dat bij de vaststelling van dit R.I.Z.I.V.-bedrag daarmee geen rekening meer zou gehouden worden.

Aangezien het R.I.Z.I.V.-bedrag bepaald wordt op voorstel van de Nationale Commissies (18) blijft de mogelijkheid open staan om een dergelijke koppeling door te voeren, wat in de praktijk ook gebeurd is (19).

Wat is de rechtstreekse bestemming van deze R.I.Z.I.V.-bijdrage ?

Aan wie of wat wordt deze uitgekeerd ?

In de regelingen tot 1976 was steeds bepaald dat de persoonlijke bijdrage en de bijdrage van de verzekering geneeskundige verzorging gestort werden naar keuze aan één van de verzekeringsinstellingen of pensioenkassen (20).

De situatie werd drastisch gewijzigd sinds de K.B.en van 5 mei 1976 (21).

De bijdrage van het R.I.Z.I.V. werd vanaf dan rechtstreeks gestort aan de geneesheer of tandheeskundige die aan de toepassingsvoorwaarden (22) voldoet (23).

Op dit ogenblik (24) echter wordt de R.I.Z.I.V.-bijdrage opnieuw, zoals in de periode vóór 1976, rechtstreeks gestort aan de verzekeringsinstelling of pensioenkas door de rechthebbende aangeduid.

Sinds 1983 (25) kan het sociaal voordeel ook bestaan in een gereserveerd recht op pensioenvoordelen, in de plaats van de R.I.Z.I.V.-bijdrage. De geneesheer (en niet de tandheeskundige of apotheker) heeft nu een keuze tussen twee verschillende soorten sociale

voordelen : ofwel een R.I.Z.I.V.-bijdrage, ofwel een gereserveerd recht op pensioenvoordelen.

VOETNOTEN

=====

- (1) Zie de betreffende uitvoerings-K.B.en van dit Sociaal Statuut.
- (2) Art. 34 par. 14 Ziekteverzekeringswet 1963 ingevoegd door Wijzigingswet Ziekteverzekering 1965 (geneesheren en tandheelkundigen) ; en art. 32 par. 5 jo art. 29 par. 10 Ziekteverzekeringswet 1963 ingevoegd door Wijzigingswet Ziekteverzekering 1963 (apothekers).
- (3) Voor de geneesheren en tandheelkundigen was enkel het principe van "sociale voordelen" opgenomen terwijl er voor de apothekers een speciale regeling inzake overlevings- en invaliditeitsverzekering kon ingevoerd worden, welke gefinancierd zou worden door een persoonlijk aandeel van de belanghebbende en met de inkomsten van de verzekering voor geneeskundige verzorging.
- (4) K.B. 16 maart 1967, B.S., 24 maart 1967 (geneesheren) ; K.B. 20 oktober 1967, B.S., 28 oktober 1967 (tandheelkundigen); K.B. 29 december 1967, B.S., 12 januari 1968, erratum B.S., 25 januari 1968 (apothekers).
- (5) Ingevoegd door de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1969.
- (6) Art. 34 quinquies al. 2 Ziekteverzekeringswet 1963.
- (7) 3 K.B.en van 11 september 1969, B.S., 20 september 1969 ; 2 K.B.en 10 augustus 1970, B.S., 18 juli 1970 en de huidige K.B.en 18 januari 1971, B.S., 23 januari 1971 respectievelijk voor geneesheren en tandheelkundigen en K.B. 18 maart 1971, B.S., 24 maart 1971 voor de apothekers.
- (8) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 7 (memorie van toelichting).
- (9) Zie supra onder Inleiding: vn. (6).
- (10) Geneesheren : Art. 3 K.B. 16 maart 1967 ; gewijzigd door art. 2 K.B. 7 maart 1968 (voor 1968) ; nieuwe regeling K.B. 11 september 1969, art. 3 (voor 1967, 1968, 1969) ; nieuwe regeling : K.B. 10 augustus 1970, art. 3.

(voor 1970)

Tandheelkundigen : Art. 3 K.B. 20 oktober 1967 ; gewijzigd door art. 2 K.B. 7 maart 1968 (voor 1968) ; nieuwe regeling K.B. 11 september 1969, art. 3 (voor 1967, 1968, 1969) ; K.B. 10 augustus 1970, art. 3 (voor 1970).

(11) 2 K.B.en 18 januari 1971, B.S., 23 januari 1971.

(12) De bijdrage voor 1971 is opgenomen in de K.B.en 18 januari 1971, onder art. 7 ; de bijdragen voor de daarop volgende jaren zijn het voorwerp van afzonderlijke K.B.en zonder wijziging van de K.B.en van 1971 :

Jaar	Geneesheren	Tandheelkundigen
1972	K.B. 14 augustus 1972 <u>B.S.</u> , 16 september 1972, art. 2	K.B. 14 augustus 1972 <u>B.S.</u> , 16 september 1972, art. 2
1973	K.B. 3 oktober 1973 <u>B.S.</u> , 1 november 1973, art. 1	K.B. 3 oktober 1973 <u>B.S.</u> , 6 november 1973, art. 1
1974	K.B. 13 maart 1975 <u>B.S.</u> , 19 maart 1975, art. 1	K.B. 3 oktober 1973 <u>B.S.</u> , 6 november 1973, art. 1
1975	K.B. 13 maart 1975 <u>B.S.</u> , 19 maart 1975, art. 1	K.B. 13 mei 1975 <u>B.S.</u> , 19 maart 1975, art. 1
1976	K.B. 5 mei 1976 <u>B.S.</u> , 14 mei 1976, art. 4	K.B. 5 mei 1976 <u>B.S.</u> , 14 mei 1976, art. 4
1977	K.B. 22 juli 1977 <u>B.S.</u> , 3 augustus 1977, art. 1	----
1978	----	----
1979	----	----
1980	K.B. 5 mei 1980 <u>B.S.</u> , 23 mei 1980, art. 1	----
1981	K.B. 30 juli 1981 <u>B.S.</u> , 5 augustus 1981, art. 1	----
1982	K.B. 26 maart 1982 <u>B.S.</u> , 3 april 1981, art. 1	----
1983	K.B. 31 maart 1983, art. 1 <u>B.S.</u> , 2 april 1983	
1984	K.B. 27 februari 1984, art. 1 <u>B.S.</u> , 2 maart 1984	
1985	K.B. 21 maart 1985, art. 1	

B.S., 29 maart 1985

De laatste twee besluiten werden genomen op basis van het K.B. 31 maart 1983 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, dat het K.B. van 18 januari 1971 heeft vervangen.

(13) Voor 1971 : K.B. 29 december 1967, B.S., 12 januari 1968 en 25 januari 1968, art. 3 (voor 1968); nieuwe regeling, K.B. 11 september 1969, B.S., 20 september 1969, art. 3 (voor 1968, 1969) ; gewijzigd door K.B. 10 augustus 1970, B.S., 18 augustus 1970, art. 1 (voor 1968, 1969, 1970).

(14) De bijdrage voor 1971 is opgenomen in K.B. 18 maart 1971, B.S., 24 maart 1971 onder art. 6 ; de bijdragen voor de daarop volgende jaren werden bij K.B. ingevoerd door wijziging van voornoemd art. 6 :

Jaar Apothekers

1972

1973 K.B. 29 december 1972, B.S., 24 januari 1973, art. 1

1974

1975 K.B. 14 maart 1975, B.S., 21 maart 1975, art. 1

1976 K.B. 5 mei 1976, B.S., 14 mei 1976, art. 1

1977 K.B. 22 juli 1977, B.S., 3 augustus 1977, art. 1

1978 K.B. 25 september 1978, B.S., 18 oktober 1978, art. 2

1979 K.B. 20 december 1979, B.S., 5 februari 1980, art. 1

1980 K.B. 19 maart 1981, B.S., 31 maart 1981, art. 1

(15) 1981 K.B. 30 juli 1981, B.S., 5 augustus 1981, art. 1

1982 K.B. 6 februari 1984, B.S., 15 februari 1984, art. 1

1983 K.B. 6 februari 1984, B.S., 15 februari 1984, art. 1

1984 K.B. 6 februari 1984, B.S., 15 februari 1984, art. 1

(16) K.B. 16 maart 1967, B.S., 24 maart 1967, art. 5 : geneesheren

K.B. 22 oktober 1967, B.S., 28 oktober 1967, art. 5 : tandheelkundigen

K.B. 29 december 1967, B.S., 12 januari 1968, erratum B.S., 25 januari 1968, art. 5 : apothekers

(17) En dit sinds de K.B.en van 1969.

(18) Een voorstel van bijdrage wordt opgenomen in de akkoorden welke in deze Nationale Commissies gesloten worden.

Art. 29 Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, B.S., 15 augustus 1980 had art. 34 par. 14 aangevuld met een uitzonderingsprocedure in geval er geen akkoord zou getroffen zijn in 1980. Er zou nl. een document opgesteld worden door de Minister van Sociale Voorzorg, hetwelk de overeenkomst zou vervangen. En "dit document (zou) eveneens het bedrag van het in art. 34 quinquies bedoelde voordeel" bevatten. (art. 34 par. 14 al. 1)

(19) Bijvoorbeeld : het akkoord tot stand gekomen in de Nationale commissie geneesheren-ziekenfondsen, op 22 december 1975, B.S., 7 februari 1976 voorziet in punt 5. de bijdrage voor het Sociaal Statuut, welke "wordt aangepast aan de waarde van het indexcijfer der consumptieprijzen op 30 november 1975, en wordt dus op 27.802,50 Fr gebracht." ; in het akkoord van 30 september 1982 is ingesteld dat de bijdrage voor het Sociaal Statuut zal "worden aangepast volgens dezelfde voorwaarden als de honoraria voor consultaties en huisbezoeken".

(20) Voor de geneesheren en tandheelkundigen werd sinds K.B. van 1971 gesteld dat de bijdrage van de geneeskundige verzorging gestort moest worden...; van de persoonlijke bijdrage was geen sprake - zie hogerop ; voor de apothekers bleef alles bij het oude.

(21) B.S., 14 mei 1976 ; art. 3 welke art. 6 van K.B. en 1971 vervangt ; enkel geneesheren en tandheelkundigen.

(22) Namelijk de voorwaarden opgesomd in art. 2, 3, 5 en 5 bis. Dit is :

1. jaarlijks schriftelijke aanvraag waarbij bevestiging van toetreding tot het akkoord ;
2. bewijs leveren van minstens persoonlijke gelijkwaardige bijdrage ;
3. toetreding moet het ganse jaar dekken ;
4. behoorlijk invullen en terugsturen van het formulier.

(23) Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1979-80, 11 maart 1980, 949 (Vr. nr. 69 DE RORE).

(24) Cf. art. 4 K.B. 31 maart 1983 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 2 april 1983.

(25) K.B. 31 maart 1983 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, B.S., 2 april 1983. Een nadere bespreking van dit K.B. volgt in het addendum volgend op de tekst m.b.t. de Voorzorgskas voor Geneesheren.

5. Instellingen en organisatie.

+++++

De R.I.Z.I.V.-bijdrage samen met de persoonlijke bijdrage wordt aangewend voor verzekeringscontracten tot vestiging van een rust- (1) overlevings- of invaliditeitsrente. Aldus wordt de zorgenverstrekker door dit "Sociaal Statuut" in de mogelijkheid gesteld voor zichzelf een behoorlijke bescherming tegen sociale risico's op te bouwen. In de voorwaarden en modaliteiten van deze contracten blijven de zorgenverstrekkers vrij, evenals in de keuze van het aantal contracten.

Hieronder zal het eigene van het Sociaal Statuut voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers aangetoond worden ; o.m. het orgaan waarbij dergelijke verzekeringscontracten kunnen aangegaan worden en het soort prestatie waarin door deze contracten kan voorzien worden.

Ook met betrekking tot deze organisatie, is de situatie sinds het ontstaan niet ongewijzigd gebleven.

A. Periode vóór 1969

Deze periode kan, voor wat ons aanbelangt, in twee delen gescheiden worden : de K.B.en van 1967 en de K.B.en van 1968 die de regeling van 1967 wijzigen.

In de allereerste regeling was bepaald dat de beide bijdragen (de persoonlijke- en de R.I.Z.I.V.-bijdragen) gestort moesten worden aan een door de geneesheer, tandheelkundige of apotheker gekozen "verzekeringsorgaan" dat erkend is door het Ministerie van Economische Zaken of door het Ministerie van Middenstand (2).

Twee zaken komen hier tot uiting :

a. Het contract moet aangegaan worden bij een verzekeringsorgaan. Wat daar juist mee bedoeld wordt, is niet verduidelijkt. "Verzekeringsorgaan" zal dus ruim dienen geïnterpreteerd te worden ; in principe komt elk orgaan welk verzekeringen organiseert, privaat of openbaar, commercieel of

niet-commercieel in aanmerking.

De enige vereiste is dat het verzekeringsorgaan een erkenning moet hebben van ofwel de Minister van Economische Zaken (3), ofwel de Minister van Middenstand.

b. De zorgenverstrekker heeft daartoe de volstrekt vrije keuze. Hij is het, die het verzekeringsorgaan waarbij dit contract zal aangegaan worden, zal kiezen of aanduiden.

Eén jaar reeds na de instelling van deze regeling van sociale voordelen (4) werd een verandering gebracht aan de bestemmingsmogelijkheid van de R.I.Z.I.V.- en de persoonlijke bijdrage.

De zorgenverstrekker wordt nu de keuzemogelijkheid geboden om een rente te vestigen

- * hetzij bij een instelling van openbaar nut, gemachtigd krachtens een speciale wet om dergelijke bijdragen te ontvangen met het oog op de vestiging van een rust-, overlevings- of invaliditeitsrente.

- * hetzij bij een verzekeringsinstelling, gemachtigd krachtens de wet van 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen (5).

Deze laatste verzekeringsinstellingen zijn de gewone commerciële levensverzekeringsondernemingen.

Of dit nu een verruiming inhoudt ten opzichte van vroeger ("verzekeringsorgaan") of enkel een specificering betekent, laten we in het midden. Terwijl "verzekeringsorgaan" (van K.B. 1967) zeer algemeen was en het niet duidelijk was of ook instellingen, welke geen echte commerciële levensverzekeringsondernemingen waren, als "verzekeringsorgaan" konden opgevat worden, heeft de tekst van 1968 de knoop doorgehakt door naast verzekeringsinstelling, de "instelling van openbaar nut" op te nemen.

Deze mogelijkheid - instelling van openbaar nut, speciaal voor dit stelsel erkend - heeft de weg geëffend naar de oprichting van pensioenfondsen, zoals de Voorzorgskas voor Geneesheren, daar vanaf dat ogenblik ook andere dan verzekeringsinstellingen toegelaten kunnen worden (6).

B. Periode 1969 - 1970

In deze periode is de meest fundamentele omschakeling

gebeurd in wat de organisatie van het Sociaal Statuut aangaat. Art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963, ingevoegd door Wijzigingswet Ziekteverzekering 1969 heeft deze herschikking meegebracht.

Volgens dit artikel (7) kunnen de verzekeringscontracten tot vestiging van één van de renten gesloten worden met elke daartoe wettelijk bevoegde openbare of private instelling.

Of een bepaalde instelling wettelijk bevoegd is blijkt voor een openbare instelling uit de bepalingen van de wetgeving krachtens dewelke ze opgericht is ; een private instelling moet daartoe een speciale machtiging volgens de Wet van 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen voorleggen, indien de contracten uitkeringen voorzien bij ouderdom of overlijden. Verzekeringscontracten tot vestiging van invaliditeitsrenten konden aangegaan worden bij een private instelling welke daartoe geen specifieke erkenning moest aantonen (8). Er was nl. geen controle voorzien op dergelijke verzekeringsondernemingen in tegenstelling tot de levensverzekeringsondernemingen. Sinds de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen (9) zijn alle private instellingen aan een erkenning onderworpen.

Als instelling zijn echter uitgesloten de ziekenfondsen en verbonden van ziekenfondsen, welke erkend zijn overeenkomstig de Wet van 23 juni 1894 houdende hernieuwing van de Wet 3 april 1951 op de maatschappijen van onderlinge bijstand (10).

Volgens de Minister van Sociale Zaken, de Hr. J.L. DEHAENE, moet worden onderzocht of deze uitsluiting niet moet worden gewijzigd, mits raadpleging van de betrokken partijen (11).

Verder wordt uitdrukkelijk voorzien voor wat de rust- en overlevingsverzekering betreft dat desbetreffende contracten kunnen aangegaan worden bij een pensioenkas. Deze pensioenkas moet opgericht zijn op initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers (12) en bovendien door de Koning erkend zijn (13).

Het initiatief daartoe ligt volledig bij de betrokken beroepsorganisaties en de regering heeft er geen ogenblik aan gedacht in de schoot van het R.I.Z.I.V. een dienst met dergelijke bevoegdheid in te stellen (14).

Om als pensioenkas de erkenning te bekomen werd aan de Koning de bevoegdheid gegeven (15) een aantal voorwaarden van erkenning vast te

stellen, welke inzonderheid betrekking moesten hebben op :

- de juridische vorm van de pensioenkas ;
- het minimum aantal contractanten ;
- de minimum duur van hun stortingen ;
- de wachttijd die het recht op pensioen moet voorafgaan ;
- de verplichtingen van de contractanten, over een tijdvak gedurende hetwelk zij geen verbintenis meer zouden aangegaan hebben of tot geen overeenkomst meer zouden toegetreden zijn (16);
- evenals op de door de pensioenkas na te komen verplichtingen in geval van intrekking van de erkenning.

Art. 34 quinquies blijkt voor de materie die ons aanbelangt uiterst belangrijk te zijn. Voor rust- en overleving kan men met de eigen bijdrage en met de R.I.Z.I.V.-bijdrage nu terecht bij een pensioenfonds dat opgericht kan worden op initiatief van een representatieve beroepsorganisatie. Voor invaliditeit bestaat deze mogelijkheid echter niet. Contracten voor een invaliditeitsrente kunnen enkel aangegaan worden bij een bevoegde openbare of private instelling en in geen geval bij ziekenfondsen of verbonden van ziekenfondsen.

Art. 34 quinquies bevat echter nog meer punten tot verduidelijking van dit Sociaal Statuut. De verzekeringscontracten, voor dewelke deze R.I.Z.I.V.-bijdrage mag aangewend worden, mogen bij invaliditeit, rust of overlijden enkel renten of pensioenen waarborgen. Kapitaalsuitkeringen zijn volstrekt verboden (17). Afkoop van kapitaal is evenmin mogelijk (18). Enkel renten en pensioenen zijn toegelaten, waarbij "renten" verwijst naar een kapitalisatiesysteem en "pensioenen" naar een repartitie of collectief kapitalisatiesysteem (19).

De toevoeging in 1969 van "pensioen" naast "renten" is een logisch uitvloeisel van de optie van de wetgever om nu ook pensioenkassen, welke de repartitie of de collectieve kapitalisatie als techniek toepassen, als instelling waarbij de verzekeringscontracten in het kader van dit Sociaal Statuut kunnen worden aangegaan, te erkennen.

De mogelijkheid om pensioenkassen op te richten is inderdaad in het leven geroepen opdat men zou kunnen werken met verzekeringscontracten gesteund op een stelsel van repartitie of collectieve kapitalisatie en niet zozeer om de beroepsorganisaties van zorgenverstrekkers de mogelijkheid aan de hand te doen eigen instellingen op te richten (20).

Nergens is wettelijk of reglementair bepaald dat de pensioenkassen de

"collectieve kapitalisatie" moeten toepassen. De voorkeur van de wetgever is echter sinds 1969 (recent bevestigd in 1980 bij het verlenen van een monopoliepositie aan pensioenkassen) steeds uitgegaan naar de techniek van de collectieve kapitalisatie.

Laat ons nu terugkomen op de erkenningsvoorwaarden voor deze pensioenkassen.

De bevoegdheid, welke aan de Koning werd gegeven om algemene voorwaarden op te stellen waarvan de erkenning afhankelijk wordt gemaakt, is zowel in het belang van het ziekteverzekeringsstelsel dat zijn aandeel stort in de premies, als in het belang van de contracterende geneesheren, tandheelkundigen of apothekers (21).

De opsomming in art. 34 quinquies omtrent de koninklijke bevoegdheid om erkenningsvoorwaarden te bepalen, is slechts exemplatief ; niets belet de Koning andere voorwaarden op te leggen : zo kan hij zonder enige twijfel een procedure van erkenning en van intrekking van erkenning regelen of de erkenning afhankelijk maken van voorwaarden inzake de financieringsplannen, inzake de controle van de financiële en boekhoudkundige verrichtingen (22).

Tot hoever strekt de bevoegdheid van de Koning ? De Raad van State (23) heeft opgemerkt dat de aanwijzing door de Koning van een bepaalde bestaande rechtsvorm voor de oprichting van een pensioenkas, noodzakelijkerwijze de bevoegdheid van de Koning zal beperken. De koning zal nl. moeten rekening houden met het wettelijk statuut dat voor die rechtsvorm is voorgeschreven en aldus rekening houden met de daarmee gepaard gaande autonomie van de pensioenkas. Eenmaal de Koning zelf een bepaalde juridische vorm zal voorgeschreven hebben, moet hij bij het opstellen van de andere erkenningsvoorwaarden rekening houden met hetgeen voortspuit uit deze eerste beslissing, o.m. een zekere autonomie van de kas.

De Koning heeft deze erkenningsvoorwaarden vastgesteld in een K.B. 25 augustus 1969 (24). Dit is het basis K.B. betreffende de 'pensioenkassen' voor het Sociaal Statuut voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, welk sindsdien een 5 tal wijzigingen heeft ondergaan (25). Achtereenvolgens zullen het Pensioenkassenbesluit 1969 besproken worden en de wijzigende K.B.en.

Het Pensioenkassenbesluit 1969 bevat een 13 tal punten, doch deze verschillende punten zullen we hergroeperen onder een aantal "topics", welke reeds - als voorbeeld - in art. 34 quinquies opgenomen waren.

a. Juridische vorm

De pensioenkassen moeten de vorm aannemen van een Vereniging zonder Winstoogmerk (V.Z.W.), met als uitsluitend doel, aan de contracterende geneesheren, tandheekkundigen en apothekers, een rustpensioen, een overlevingspensioen voor hun weduwen (26) of één van beide te waarborgen (27). Deze opgelegde rechtsvorm moet een waarborg zijn voor het 'sociale karakter' van de instelling. Hun statuten en pensioenreglement moeten bovendien ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Minister van Sociale Voorzorg (28).

b. Minimum aantal aangeslotenen

De pensioenkassen moeten het bewijs leveren dat minstens 500 contractanten, die de overeenkomst of de verbintenis hebben onderschreven, zich schriftelijk verbonden hebben een contract aan te gaan. Een minimum aantal aangeslotenen is een onontbeerlijke voorwaarde om het bestaan van een dergelijke pensioenkas in leven te houden, gezien de toegepaste techniek. In antwoord op een parlementaire vraag (29) verklaarde de Minister dat deze vereiste bedoeld is om de oprichting van een te groot aantal pensioenfondsen te vermijden en een zekere concentratie te bekomen. "Het strekt tot het belang van de leden dat deze fondsen rationeel en doeltreffend zouden worden beheerd, hetgeen slechts mogelijk is, als zij een vrij aanzienlijk aantal aangeslotenen tellen".

Indien dit aantal bereikt is kan de voorlopige erkenning verleend worden. Voor een definitieve erkenning is het noodzakelijk dat er op 1 april 1970 minstens 1000 contractanten zijn.

Bovendien kan de erkenning ingetrokken worden, als er op

- 1 januari 1972 : geen 2000 contractanten zijn ;
- 1 januari 1974 : geen 3000 contractanten zijn ;
- 1 januari 1975 : geen 4000 contractanten zijn (30).

Van deze mogelijkheid (geen verplichting) werd nooit enig gebruik gemaakt (31).

c. Minimum duur van de contracten.

De contractanten moeten verplicht worden een contract af te sluiten met een minimum duur van 10 jaar :

- * in zoverre het recht op een rust- of overlevingspensioen (32) vóór het einde van deze periode niet ingaat en
- * voor zover ze een beroep blijven uitoefenen op grond waarvan ze een overeenkomst of verbintenis kunnen aangaan (33).

De verplichting een contract te sluiten, waarbij men verplicht wordt gedurende 10 jaar bijdragen te storten onafgezien of men verbonden is en recht heeft op de R.I.Z.I.V.-bijdrage is eveneens opgelegd om de repartitie of collectieve kapitalisatietechniek mogelijk te maken.

Deze verplichting - nl. storting gedurende 10 jaar- samen met de verplichting de volledige bijdrage (ook het R.I.Z.I.V.-aandeel te storten)(34) is een aansporing om het akkoord of de verbintenis te onderschrijven en is bijgevolg een doorn in het oog van een bepaalde beroepsorganisatie, nl. de Federatie Wijnen volgens dewelke de zorgenverstrekker aldus elke vrijheid tot het onderschrijven van het akkoord prijs geeft. Deze beroepsorganisatie raadt dan ook haar leden aan verzekeringscontracten te sluiten met (andere) verzekeringsinstellingen.

Er moet van de contractanten een jaarlijkse bijdrage geëist worden die ten minste gelijk is aan de bijdrage van het R.I.Z.I.V. (35). Deze bepaling vonden we reeds terug in het K.B. tot instelling van een regeling van Sociale voordelen. De vraag kan gesteld worden of dit laatste kan betekenen of voor het bepalen van de persoonlijke bijdrage aan een pensioenkas, de bijdrage voor verplichte pensioenregelingen en andere collectieve extralegale pensioenregelingen niet meegeteld kunnen worden ? Ons inziens (36) moet bevestigend op deze vraag geantwoord mogen worden.

d. Wachtijd die het recht op pensioen moet voorafgaan.

Deze wachtijd bedraagt voor een rustpensioen minstens 5 jaar ; het recht op een rustpensioen is namelijk voorbehouden aan contractanten wier contract sinds minstens 5 jaar afgesloten werd (37). Nochtans zal, wanneer de duur van het contract minder dan 10 jaar is, het pensioen slechts toegekend worden in zoverre het gezamenlijk gestort bedrag ten minste gelijk is aan 10 jaarlijkse bijdragen (38). M.a.w. indien het

contract bijvoorbeeld slechts 7 jaren liep, zal een rustpensioen of overlevingspensioen slechts kunnen uitgekeerd worden op voorwaarde dat 10 jaarlijkse bijdragen betaald zijn (39).

Een overlevingspensioen is voorbehouden aan de weduwen op voorwaarde dat ten eerste het contract sedert ten minste 1 jaar werd afgesloten en ten tweede de weduwe en de zorgenverstrekker minstens 1 jaar gehuwd waren, tenzij er een kind uit de echt gesproten is.

Dit is een dubbele wachtperiode welke gelijklopend is met deze van de wettelijke overlevingspensioenen.

e. Verplichting voor de contractanten gedurende de tijdvakken waar er geen akkoord is, of waar ze geweigerd hebben, of niet toegetreden zijn.

Aan deze personen die gedurende één of meer jaren geen overeenkomst hebben aangegaan, moet de verplichting opgelegd worden zowel de persoonlijke bijdrage als de R.I.Z.I.V.-bijdrage te betalen (40).

Een dergelijke verplichting zet de zorgenverstrekker aan zich te conventioneren (41).

Anderzijds betekent dit dat een toetreding tot een akkoord voor slechts 1 jaar voldoende is om bij een dergelijke pensioenkas aan te sluiten. Wel is er een sterke financiële druk om geconventioneerd te blijven.

f. Verplichting van de pensioenkas ingeval van intrekking van de erkenning.

In de statuten moet vermeld worden dat het zuiver batig saldo (na vereffening van de schulden), zal worden overgedragen aan een door de algemene vergadering, mits goedkeuring van de Minister van Sociale Voorzorg, aan te duiden instelling, die rust- en overlevingspensioenen uitkeert en bevoegd is om volgens art. 34 quinquies het aandeel van het R.I.Z.I.V. in ontvangst te nemen (d.w.z. een andere pensioenkas ; of aan een openbare instelling) (42).

g. Aantal controlemaatregelen door de overheid.

Een viertal maatregelen :

1. de beheerskosten mogen maximaal 3 % van de jaarlijkse inkomsten bedragen (43) ;
2. de wijze van beleggen van de reserves is strikt bepaald (44) ;
3. jaarlijks moet aan de Minister van Sociale Voorzorg een balans, alsmede een verslag, dat inzonderheid het aantal en het totaal van de bijdragen en de uitgekeerde pensioenen omvat, voorgelegd worden (45).
4. controle moet aanvaard worden van een bedrijfsrevisor, door de Minister van Sociale Voorzorg aangewezen, die ten zetel van de vereniging inzage mag nemen van alle financiële en administratieve documenten (46).

De eerste wijziging met het K.B. 9 juni 1970 (47) had als hoofdbedoeling het basis K.B. 1969 in overeenstemming te brengen met de nieuwe techniek van het automatische verbintenisstelsel voor geneesheren en tandheelkundigen (48).

Nieuw is dat de definitieve erkenning kan verleend worden binnen een periode van 1 jaar na de voorlopige erkenning op voorwaarde dat het aantal aangeslotenen minimum 1000 bedraagt.

De data welke in het Pensioenkasbesluit 1969 (49) waren opgenomen voor de definitieve erkenning en voor de mogelijke intrekking bij het niet bereiken van het bepaald ledenaantal, worden opgeheven. Er wordt thans bepaald dat een erkenning kan ingetrokken worden als er 2 jaar na de definitieve erkenning geen 2500 of 4 jaar na de definitieve erkenning geen 4000 contractanten zijn.

Aangezien de "Voorzorgskas voor geneesheren" (50) bij K.B. 23 oktober 1969 de voorlopige erkenning als pensioenkas bekwam, wordt in voornoemd K.B. van 1970 (51) opgenomen dat de bepalingen van Pensioenkasbesluit 1969 geen afbreuk doen aan deze erkenning.

Dit artikel werd ingevoegd om het bestaan en de veiligheid van de Voorzorgskas te garanderen. De eventuele intrekking welke boven haar hoofdhing wordt weggenomen ; ze is m.a.w. niet toepasselijk op de Voorzorgskas voor geneesheren. Het bestaan van deze kas kan niet in het gedrang komen.

C. Huidige regeling.

De huidige regeling wordt beheerst door het hoger beschreven art. 34 quinquies Ziekteverzekeringwet 1963, hetwelk in 1980 een belangrijke en ingrijpende wijziging heeft ondergaan.

Het K.B. 25 augustus 1969 betreffende de erkenningsvoorwaarden van pensioenkassen blijft van kracht. De wijzingen aangebracht sinds 1970 moeten vooral geïnterpreteerd worden tegen de achtergrond van de enige bestaande pensioenkas, nl. de "Voorzorgskas voor Geneesheren". Het leidend motief is de versteviging en de stabiliteit van de Voorzorgskas. Om de toetreding van jonge zorgenverstrekkers tot de Voorzorgskas aan te moedigen en te vergemakkelijken, werd door het K.B. 19 april 1978 (52) voorzien dat de verplichting, om een jaarlijkse bijdrage te eisen van elke contractant welke gelijk is aan de R.I.Z.I.V.-bijdrage, vanaf 1 januari 1978 enkel opgelegd wordt aan dezen welke de leeftijd van 35 jaar hebben bereikt (53). Op deze manier kan de Voorzorgskas een vermindering toestaan aan de jonge geneesheren (54). Aan de inhoud van het pakket sociale voordelen, dat door een pensioenkas mag aangeboden worden, werd bij K.B. 18 april 1975 (55) een vernieuwing aangebracht. Naast een rustpensioen en een overlevingspensioen voor de weduwe, wordt het nu ook mogelijk een overlevingspensioen aan wezen uit te keren (56).

Vervolgens komt een belangrijke wetswijziging met de Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 (57). Ook deze wijziging van het basis wetsartikel (34 quinquies) m.b.t. het Sociaal Statuut werd ingegeven door en opgesteld met de Voorzorgskas voor geneesheren in het vizier.

Ten eerste wordt voor de toekomst aan de pensioenkassen (58) een monopoliepositie toegekend voor het organiseren van rust- en overlevingsverzekeringen door middel van de R.I.Z.I.V.-bijdrage (59).

Het aandeel van het R.I.Z.I.V. in de premies voor een verzekeringscontract voor ouderdom en overlijden, kan enkel gestort worden wanneer dit contract aangegaan is bij een pensioenkas. Op dit ogenblik is de "Voorzorgskas voor Geneesheren" de enige als dusdanig opgerichte pensioenkas. Voor de toekomst zullen alle rust- en overlevingsverzekeringen in zoverre ze wensen te genieten van de R.I.Z.I.V.-bijdrage, slechts bij deze Voorzorgskas kunnen aangegaan worden.

Opdat geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, welke vóór 1980 een contract hadden gesloten met een (levens)verzekeringsmaatschappij en daartoe hun R.I.Z.I.V.-bijdrage aangewend hadden, geen nadeel zouden ondervinden door deze nieuwe situatie (60), wordt in een overgangsbepaling voorzien. "Alle op 1 januari 1980 lopende contracten met een andere instelling zijn eveneens geldig, voor de toekenning van het aandeel van het R.I.Z.I.V. in de verzekeringspremie" (61).

Het kan eveneens niet ontkend worden dat dergelijke wijziging, een versteviging van de positie en een veiligstellen van de Voorzorgskas voor de toekomst beoogt (62).

Naast het verbeteren van de stabiliteit van de Voorzorgskas had men eveneens de bedoeling om de solidariteit tussen de verbonden geneesheren te bevorderen (63).

Dat met deze maatregel inderdaad gepoogd werd de financiële situatie van de Voorzorgskas, welke gesteund is op een repartitiestelsel, voor de toekomst te beveiligen, kan uit volgende passus van de Memorie van Toelichting (64) gehaald worden: "deze wijziging zal toelaten geïndexeerde pensioenen toe te kennen op basis van het principe van de collectieve kapitalisatie".

De wetgever blijft hier trouw aan zijn vroeger uitgesproken voorkeur voor de techniek van de collectieve kapitalisatie.

Het verschaffen van een feitelijke monopoliepositie (65) zal op onrechtstreekse wijze eventueel kunnen uitmonden in de oprichting van een verplicht pensioenfonds, dit in navolging van de Franse situatie (66).

Dat een dergelijke wijziging op kritiek stuitte van dr. WIJNEN, hoeft o.i. geen betoog. Volgens dr. WIJNEN heeft de regering met deze wet beslist "de pensioenkas, opgericht door het algemeen syndicaat (67), verplicht te maken voor alle geneesheren, die zich schikken in de onderwerping, en eventueel volgens de grillen van de uitvoerende macht een sociale fooi zullen krijgen" (68). Daarom werd op initiatief van Dr. WIJNEN een "Belgische Artsenvereniging voor Pensioen en Verzekering" opgericht, waarmee hij poogde -doch zoals hogerop gezien tevergeefs- het aldus ontstane feitelijke monopolie (andere pensioenkasen kunnen erkend worden als ze aan de opgelegde voorwaarden voldoen) te doorhalen (69).

Een tweede wijziging betreft een verscherpte controle van de pensioenkasen.

"Aangezien de financiële tussenkomst van het R.I.Z.I.V. wordt verleend, is

het logisch dat een zekere controle wordt uitgeoefend op deze middelen" (70). Dit is vooral nu waar, daar deze pensioenkassen een monopolie bezitten wat de rust- en overlevingsverzekering betreft.

Op voordracht van de Minister van Sociale Voorzorg wordt bij de erkende pensioenkassen een regeringscommissaris benoemd (71).

De regeringscommissaris woont elke vergadering van de beheers- en controleorganen met raadgevende stem bij (72). De regeringscommissaris vertegenwoordigt de Minister van Sociale Voorzorg in deze pensioenkas ; wanneer hij een bepaalde beslissing van de pensioenkas strijdig acht met de wet, de statuten of het algemeen belang, dan kan hij binnen een termijn van vier vrije dagen bij de Minister van Sociale Voorzorg beroep instellen. Dit beroep is opschortend (73). De Minister van Sociale Voorzorg beschikt over een termijn van 20 vrije dagen om de bestreden en opgeschorte beslissing al dan niet nietig te verklaren. Zo de Minister zich binnen deze termijn niet heeft uitgesproken, dan wordt de beslissing definitief (74).

De uitoefening van de opdracht van de commissaris alsmede zijn statuut zal door de Koning vastgesteld worden (75).

Om de positie en rol van deze regeringscommissaris beter te begrijpen, kan men verwijzen naar de regeringscommissarissen welke de voorgedijvoerende Minister in andere organismen van openbaar nut vertegenwoordigen (76). De rol van de regeringscommissaris is hoofdzakelijk van informatieve aard ; hij is als het ware de Minister in de instelling (77). De positie van de regeringscommissaris in de pensioenkas vertoont veel gelijkenis met deze van de regeringscommissaris in andere organismen van openbaar nut. Ook deze beschikt over een termijn van 4 vrije dagen (78) om beroep in te stellen, evenals de Minister een termijn van 20 dagen heeft om de beslissing al dan niet te vernietigen.

De invoering van deze regeringscommissaris verscherpt de controle op de pensioenkassen en komt de reeds bestaande dubbele controle aanvullen ; enerzijds de controle ingesteld door de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen (79) en anderzijds de controle door de Minister van Sociale Voorzorg.

Ten eerste : de Controlewet Verzekeringen heeft een controle voorzien op elke instelling welke verzekeringscontracten aanbiedt. Deze controle is ter beveiliging van de belangen van de verzekerden. De pensioenkassen zijn opgenomen in het toepassingsgebied van deze wet, doch onder bepaalde

modaliteiten (80).

De controlewet zal nl. op deze pensioenkassen van toepassing zijn bij het verstrijken van 3 jaar en dit binnen de perken van de bijzondere regels en modaliteiten bij K.B. vast te stellen. Dit uitvoeringsbesluit is op dit ogenblik echter nog niet getroffen (81).

Ten tweede : de controle door de Minister van Sociale Voorzorg. Het Pensioenkassenbesluit 1969 waarbij de voorwaarden voor de pensioenkassen opgelegd worden, had reeds in een specifieke controle voorzien. De controle door een bedrijfsrevisor met inzagerecht, het vereisen van een balans en een verslag, alsmede bepalingen m.b.t. de wijze van het beleggen van de reserves, maken deel uit van deze controle opgezet door de Minister van Sociale Voorzorg.

Zonder de Controlewet Verzekeringen op zij te plaatsen heeft de Regering gemeend deze beperkt ingestelde controle bij bovenvermelde wet te moeten compenseren door een groter toezicht van Sociale Voorzorg, en dit omdat deze fondsen precies door hun finaliteit, hun beheer en organisatie tot het gebied van de Sociale Verzekeringen behoren (82).

Eén van de controlebepalingen, nl. de controle van de revisor, werd in 1981 (83) uitgewerkt en uitgeschreven in het Pensioenkassenbesluit (84). Met dit zelfde K.B. werd een nieuwe voorwaarde opgelegd ; de pensioenkassen moeten er zich toe verbinden de uitgaven voortvloeiend uit de controle van hun verrichtingen aan de Schatkist terug te betalen (85).

Door het voorbehouden in de toekomst van de R.I.Z.I.V.-bijdrage -wat rust- en overleving betreft- aan de als pensioenkas opgerichte Voorzorgskas voor geneesheren, was het onmogelijk nog verder de bijdragen aan te wenden bij de Voorzorgskas voor Apothekers, welke als onderlinge levensverzekeringsvereniging is opgericht en niet voldoet als pensioenkas.

Onder druk van deze Voorzorgskas voor Apothekers, werd deze kas voorlopig erkend en dit tot 31 december 1984, voor zover het verzekeringscontracten betreft voor art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 (86). Deze politieke oplossing is enkel tijdelijk ; deze Voorzorgskas hoort hoegenaamd niet thuis onder een pensioenkas, daar het een echte verzekeringsmaatschappij is, gesteund op de kapitalisatietechniek.

Eénmaal de wetgever de beslissing genomen heeft het stelsel van sociale voordelen voor te behouden aan pensioenkassen welke geïndexeerde pensioenen uitkeren op basis van collectieve kapitalisatie, kan de plaats van de Voorzorgskas voor Apothekers logischerwijze niet meer weerhouden

worden.

Met het K.B. van 31 maart 1983 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren (87), dat het K.B. van 18 januari 1971 vervangen heeft, hebben de geneesheren nu ook de mogelijkheid om te opteren voor een gereserveerd recht op pensioenvoordelen bij de Dienst Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V.. Aldus is er opnieuw een keuzemogelijkheid verleend voor het opbouwen van pensioenvoordelen met de steun van de R.I.Z.I.V.-bijdrage. Naast de pensioenfondsen staat nu het R.I.Z.I.V. zelf als instelling die pensioenvoordelen kan uitkeren.

VOETNOTEN

=====

(1) Niet voor de apothekers tot aan de Wijzigingswet Ziekteverzekering 1969. - zie supra.

(2) K.B. 16 maart 1967, B.S., 24 maart 1967, art. 7 : geneesheren
K.B. 20 oktober 1967, B.S., 28 oktober 1967, art. 7 : tandheelkundigen
K.B. 29 december 1967, B.S., 12 januari 1968, erratum B.S., 25 januari 1968, art. 7 : apothekers

(3) Welke de Minister is onder wiens bevoegdheid de verzekeringsactiviteiten ressorteren.

(4) 3 K.B.en 7 maart 1968, B.S., 9 maart 1968.

(5) Art. 5 K.B. 7 maart 1968 (geneesheren en tandheelkundigen) ; art. 1 van K.B. 7 maart 1968 (apothekers).

(6) Zie onder meer BRAECKMANS, H., "Mogelijkheden tot extralegale pensioenvorming voor geneesheren", B.T.S.Z., 1975, (788), 796.

(7) De K.B.en tot instelling van een regeling voor sociale voordelen hebben dit herhaald. 3 K.B.en 11 september 1969, B.S., 20 september 1969 ; K.B. 10 augustus 1970, B.S., 18 augustus 1970 (geneesheren en tandheelkundigen)
2 K.B.en 18 januari 1971, B.S., 23 januari 1971 (geneesheren en tandheelkundigen), K.B. 18 maart 1971, B.S., 24 maart 1971 (apothekers).

(8) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 11 (Memorie van Toelichting).

(9) Wet 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, B.S., 29 juli 1975 (hierna verkort geciteerd: Controlewet Verzekeringen) en K.B. 12 maart 1976 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, B.S., 23 maart 1976.

(10) "Het lijkt niet gewenst om de ziekenfondsen of verbonden van

ziekenfondsen, die reeds rijkstoelage genieten voor de door hen georganiseerde diensten voor primaire arbeidsongeschiktheid en invaliditeit, in aanmerking te nemen als bevoegde verzekeringsinstellingen". Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 11-12 (Memorie van Toelichting).

(11) Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1981-82, 2 februari 1982, 70 (Vr. nr. 2 JORISSEN).

(12) "Of" betekent dat ze door verschillende organisaties samen kunnen opgericht worden. Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 12 (Memorie van Toelichting).

(13) Art. 34 quinquies al. 3 Ziekteverzekeringswet 1963.

(14) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 34 (Advies Raad van State).

(15) Infra.

(16) Sinds Wijzigingswet Ziekteverzekeringswet 1970 is dit : "verplichtingen van contracterenden over een tijdvak gedurende het welk geen enkel akkoord bedoeld in art. 34 par. 2 zou gesloten zijn, of zij zouden geweigerd hebben tot de termen van de genoemde akkoorden toe te treden, of tot geen overeenkomst meer zouden toegetreden zijn".

(17) Art. 34 quinquies al. 2 Ziekteverzekeringswet 1963 ; BRAECKMANS, H., o.c., (788), 822.

(18) BRAECKMANS, H., o.c., (788), 822.

(19) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 11 (Memorie van Toelichting) en 34 (Advies Raad van State).

(20) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 34 (Advies Raad van State) : de beroepsorganisaties zouden eventueel een onderlinge verzekeringsmaatschappij kunnen oprichten, "doch zouden daarbij ingevolge de wet 25 juni 1930 in de keuze van de aan te wenden verzekeringstechniek

worden gehinderd doordat de Wet schijnt voor te schrijven dat wat de levensverzekeringsovereenkomsten betreft, gebruik moet worden gemaakt van een stelsel van individuele kapitalisatie". Alsook : "de genoemde pensioenkassen zullen de erkenning slechts hoeven aan te vragen in zoverre zij wegens de aangewende verzekeringstechniek, gesteund op collectieve kapitalisatie, niet kunnen voldoen aan de bepalingen van de Wet 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen"; Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 7 (Memorie van Toelichting).

(21) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 7 (Memorie van Toelichting).

(22) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 34 i.f. (Advies Raad van State) ; Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 367, 29 (Verslag).

(23) Parl. St., Senaat, 1968-69 nr. 73, 35 (Advies Raad van State).

(24) K.B. 25 augustus 1969 houdende de voorwaarden waaronder pensioenkassen opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheekkundigen of van de apothekers kunnen erkend worden, B.S., 6 september 1969 (hierna verkort geciteerd: Pensioenkassenbesluit 1969).

(25) K.B. 9 juni 1970 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 17 juni 1970 ; K.B. 18 april 1975 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 26 april 1975 ; K.B. 19 april 1978 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 29 april 1978 ; K.B. 19 maart 1981 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 27 maart 1981 ; K.B. 11 mei 1981 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 19 mei 1981.

(26) Enkel voor weduwen; omdat het wettelijk systeem ook nog steeds enkel overlevingspensioen voor weduwe voorziet. In dezelfde zin voorziet het nieuw ingestelde aanvullend pensioen voor zelfstandigen (art. 52 bis K.B. nr. 72, 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen) in een rustpensioen, overdraagbaar enkel op de weduwe.

(27) Art. 1, 2' Pensioenkassenbesluit 1969.

(28) Art. 1, 2' Pensioenkassenbesluit 1969.

(29) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1968-69, 14 oktober 1969, 1518-1520 (Vr. nr. 100 DEFRAIGNE).

(30) Art. 1, 3' Pensioenkassenbesluit 1969.

(31) BRAECKMANS, H., o.c., (788), 797 : De Minister is geenszins verplicht. De intrekking brengt een vrij omslachtige procedure mee, waarbij de rechten van de aangeslotenen zoveel mogelijk gevrijwaard blijven.
Zie eveneens : Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1968-69, 14 oktober 1969, 1518-1520 (Vr. 100 DEFRAIGNE).

(32) Zie koppeling : "pensioen" - "pensioenkas" ; hier is geen sprake van rente.

(33) Art. 1, 4' Pensioenkassenbesluit 1969.

(34) Zie infra onder e.

(35) Art. 1, 5' Pensioenkassenbesluit 1969.

(36) In dezelfde zin BRAECKMANS, H., o.c., (788), 820.

(37) Art. 1, 7' Pensioenkassenbesluit 1969.

(38) Art. 1, 7' Pensioenkassenbesluit 1969 ; dit sluit aan bij de voorwaarde van punt c.

(39) De ontbrekende jaren mogen later bijvoorbeeld betaald worden door de weduwe.

(40) Art. 1, 6' Pensioenkassenbesluit 1969.

(41) BRAECKMANS, H., o.c., (788), 801.

(42) Art. 1, 13' Pensioenkassenbesluit 1969 ; vanaf 1980 kan dit enkel bij een andere pensioenkas ; en vermits er geen andere erkende pensioenkas bestaat, met uitzondering van de voorlopig tot 31 december 1984 erkende Voorzorgskas voor Apothekers, is deze bepaling zonder veel inhoud of waarborg. Bij de bespreking van de 'Voorzorgskas voor geneesheren' zal gezien worden hoe dit in concreto in de statuten is opgenomen.

(43) Art. 1, 9' Pensioenkassenbesluit 1969.

(44) Art. 1, 10' Pensioenkassenbesluit 1969. Minstens 50 % in waarden, obligaties of kasbons, uitgegeven of gewaarborgd door de Belgische Staat. En maximum 40 % in onroerende goederen of hypothecaire leningen op onroerende goederen ; maximum 25 % in obligaties van Belgische maatschappijen en maximum 25 % in aandelen van Belgische maatschappijen. Voor deze laatste twee bovendien nooit meer dan 5 % in éénzelfde waarde. De mogelijkheid om maximaal 40 % te beleggen in onroerende goederen is wel in strijd met art. 15 V.Z.W.-Wet volgens hetwelk de vereniging in eigendom of anderszins slechts de vaste goederen kan bezitten "die nodig zijn tot het bereiken van het doel of van de doeleinden waarvoor zij is opgericht." Er is aldus een wettelijke beperking.

(45) Art. 1, 11' Pensioenkassenbesluit 1969.

(46) Art. 1, 12' Pensioenkassenbesluit 1969.

(47) K.B. 9 juni 1970 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 17 juni 1970.

(48) Wijziging aan art. 1, 3', 4' en 6' Pensioenkassenbesluit 1969.

(49) Art. 1, 3' Pensioenkassenbesluit 1969.

(50) Gesticht op 6 oktober 1967, bijlage B.S., 4 november 1967.

(51) Art. 2 K.B. 9 juni 1970 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, welk een art. 1 bis invoegt in het Pensioenkassenbesluit 1969.

(52) K.B. 19 april 1978 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 29 april 1978 ; art. 1 welke art. 1, 5' Pensioenkassenbesluit 1969 vervangt.

(53) Zoals reeds gezien, werd pas bij K.B. 5 mei 1980, art. 1, 2' opgenomen dat deze bijdrageverminderingen in aanmerking mogen genomen worden om de gelijkwaardigheid van de persoonlijke bijdrage te bepalen.

(54) Infra.

(55) K.B. 18 april 1975 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 26 april 1975.

(56) Art. 1 van K.B. 18 april 1975 tot wijziging van art. 1, 1' van het Pensioenkassenbesluit 1969.

(57) B.S., 15 augustus 1980 ; zie Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1 en 323/31 ; en Parl. St., Senaat, 1979-80, nr. 483/3 ; Parl. Handel., Kamer, 1979-80, 10 juli 1980, 990 ; Parl. Hand., Senaat, 1979-80, 30 juli 1980, 2761-2762. De op het Sociaal Statuut betrekking hebbende artikelen zijn in de Commissies zonder enige discussie aangenomen en in de Algemene Vergadering praktisch zonder enige discussie.

(58) In casu : de Voorzorgskas voor Geneesheren.

(59) Art. 34 quinquies al. 3 Ziekteverzekeringswet 1963 aldus gewijzigd door art. 131 al. 1 Wet augustus 1980 : alhoewel de Minister van Sociale Voorzorg als antwoord op een tussenkomst in de Senaat van de Hr. CERFREI verklaarde "qu'il n'entre pas dans mes intentions de ne maintenir qu'une seule caisse à l'avenir.", Parl. Hand., Senaat, 1979-80, 30 juli 1980, 2770.

(60) Het opschorten of afkopen van een verzekeringscontract is allesbehalve gunstig op fiscaal gebied.

(61) Art. 34 quinquies al. 4 Ziekteverzekeringswet 1963 ingevoegd door art. 131 al. 2 Wet 8 augustus 1980.

De draagwijdte van deze bepaling werd verduidelijkt in een Parlementaire Vraag van de Hr. CARDOEN :

"onder 'op 1 januari 1980 lopende contracten' dient te worden verstaan, alle contracten die bij rust of overlijden renten of pensioenen waarborgen, die op 1 januari 1980 lopen zelfs al was bij die contracten, voor die datum geen aandeel van het R.I.Z.I.V. in de premies die voor de betrokken praktiserenden zijn gestort." ; Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1980-81, 28 april 1981, 2931-2932 (Vr. nr. 228 CARDOEN).

Deze interpretatie lijkt ons echter te vergaand.

(62) Of dit zo is zal besproken worden in een volgende titel.

(63) Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1, 34 (Memorie van Toelichting).

(64) Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1, 34 (Memorie van Toelichting).

(65) Om een bundeling van de inspanningen terzake te bereiken.

(66) De bedoeling van de Voorzorgskas voor geneesheren is een systeem te hebben zoals in Frankrijk ; er wordt steeds aan afspiegeling gedaan met de Caisse Autonome de Retraite des Médecins Français (C.A.R.M.F.). Over deze Caisse zie infra.

(67) Dit is juist wat Dr. WIJNEN dwars zit. Nochtans staat de Voorzorgskas los van elke syndicale binding en open voor elke geneesheer, tandheelkundige. Bovendien zijn mensen van het syndicaat WIJNEN vertegenwoordigd in de beheersorganen van de Voorzorgskas.

(68) DE RIDDER, H., "Hoe kansloos is een artsenstaking ?", De Standaard, 20 november 1979.

(69) Amendement van de Hr. KUIJPERS (Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/27, 2) ingediend om art. 34 quinquies al. 3 Ziekteverzekeringswet 1963 weg te laten zodat de R.I.Z.I.V. -tussenkost verder bij andere instellingen zou kunnen voorbehouden worden.

(70) Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1, 34 (Memorie van Toelichting).

(71) Art. 34 quinquies al. 6, 7 en 8 Ziekteverzekeringswet 1963 (ingevoegd door art. 131 al. 3 Wet 8 augustus 1980).

(72) Art. 34 quinquies al. 6 Ziekteverzekeringswet 1963.

(73) Art. 34 quinquies al. 7 Ziekteverzekeringswet 1963 ; deze schorsing is een voorbereidende maatregel en heeft een eigen uitwerking ; de onder toezicht staande overheid wordt verplicht de uitvoering van haar handeling te verdagen ; MAST, A., Overzicht van Administratief Recht, Gent, Story, 1981, p. 88, nr. 85.

(74) Art. 34 quinquies al. 8 Ziekteverzekeringswet 1963.

(75) Op dit ogenblik is nog geen specifiek K.B. uitgevaardigd.

(76) Wet 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige organismen van openbaar nut, B.S., 24 maart 1954. Op organismen van categorie B en C wordt de controle uitgeoefend door een regeringscommissaris
Voor meer informatie : MAST, A., o.c., 101 et seq. ; ELST, R., "De regeling der rechtspositie en der bevoegdheden van de regeringscommissaris bij de beheerscomités van de instellingen van openbaar nut", R.W., 1965-66, 1281 et seq. ; SUETENS, L.P. en ELST, R., "De tussenkomst van de regeringscommissaris in de beheerscomités van de instellingen van openbaar nut", R.W., 1966-67, 1402 et seq. ; SUETENS, L.P., "De regeringscommissaris bij de organismen van openbaar nut", R.W., 1967-68, 231 et seq..

(77) MAST, A., o.c., p. 102, nr. 99.

(78) "Deze termijn gaat in op de dag van de vergadering waarop de beslissing genomen werd, voor zover de regeringscommissaris daarop regelmatig uitgenodigd was ; en in het tegenovergestelde geval, de dag waarop hij er kennis van heeft gekregen." Art. 9 par. 3 van Wet 16 maart 1954. Deze bepaling kan richtinggevend zijn voor dezelfde termijn ter beschikking van de regeringscommissaris in de pensioenkas. Daar het om een 'vrije' termijn gaat worden de eerste en de laatste dag niet meegeteld (MAST, A., o.c., p. 107, nr. 49 vn. (7)).

(79) Zie : CLAASSENS, H., De veralgemeende controle op het verzekeringswezen in België, overdruk uit De Verzekering, Brussel, 1975, 448 p.

(80) Art. 2 par. 3, 4' Controlewet Verzekeringen.

(81) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1242 (Vr. nr. 80 STEVERLYNCK). De verhouding van de pensioenkas t.o.v. de controlewet zal verder onderzocht worden bij de bespreking van de "Voorzorgskas voor geneesheren."

(82) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1242 (Vr. nr. 80 STEVERLYNCK).

(83) K.B. 11 mei 1981 tot wijziging van het Pensioenkassenbesluit 1969, B.S., 19 mei 1981.

(84) Art. 1, 12' Pensioenkassenbesluit 1969 gewijzigd door art. 1 van K.B. 11 mei 1981.

(85) Art. 1, 14' Pensioenkassenbesluit 1969 ingevoegd door K.B. 11 mei 1981 ; o.a. de kosten van revisor en regeringscommissaris.

(86) Bij art. 1 ter Pensioenkassenbesluit 1969, ingevoegd door K.B. 19 maart 1981, B.S., 27 maart 1981, werd deze Voorzorgskas erkend tot 31 december 1981. Het K.B. van 12 november 1981, B.S., 26 november 1981, heeft deze erkenning verlengd tot 30 juni 1982 ; deze erkenning werd nogmaals verlengd tot 31 december 1984, zie : K.B 10 augustus 1982, B.S., 24 augustus 1982.

(87) B.S. 2 april 1983. Dit K.B. wordt in het addendum volgend op de tekst m.b.t. de "Voorzorgskas voor Geneesheren" nader uitgelegd.

6. Samenvatting.

+++++

Het "Sociaal Statuut geneesheren, tandheelkundigen en apothekers", dat een regeling van sociale voordelen inhoudt voor de 'verbonden' geneesheren, tandheelkundigen en apothekers is van fundamenteel belang voor de opbouw en werking van aanvullende (pensioen)verzekeringen voor deze zorgenverstrekkers.

Dit "Sociaal Statuut" maakt deel uit van de complexe verhouding tussen ziekteverzekering en zorgenverstrekkers. Het vormt een sluitstuk in gans het verbintenissenstelsel.

Het "Sociaal Statuut geneesheren, tandheelkundigen en apothekers" heeft zich ontwikkeld in drie fasen : een eerste fase met het ontstaan en de evolutie vóór 1969; de tweede fase start met de Wet van 27 juni 1969 die met art. 34 quinquies aan het Sociaal Statuut een uniform juridische basis verschafte en bestrijkt de periode tot eind 1970 ; de laatste fase behelst de situatie van de K.B. en van 1971, en bijhorende amendering tot de actuele toestand met de K.B. en van 1983.

Het beschrijven van het ontstaan en de evolutie gebeurt in een eerste rubriek.

De tweede rubriek bespreekt nader de relatie met de ziekteverzekering.

Vermits dit "Sociaal Statuut geneesheren, tandheelkundigen en apothekers" voorbehouden is aan de zorgenverstrekkers welke zich verbinden tot hetgeen in de overeenkomsten 'ziekteverzekering-zorgenverstrekkers' is overeengekomen, vertoont het een bijzondere en specifieke relatie met de ziekteverzekering. De 'sociale voordelen' waarin dit Sociaal Statuut voorziet wordt als uitgestelde honorering beschouwd. Er is een nauwe band met het overeenkomstenstelsel. De relatie tussen zorgenverstrekkers en ziekteverzekering wordt theoretisch vanaf 1963 geregeld aan de hand van overeenkomsten . De eigenlijke medewerking startte met het St. Jansakkoord van 25 juni 1964.

In deze rubriek wordt de werking en juridische waarde van deze collectieve overeenkomsten besproken. Ook de evolutie van positieve individuele verbintenis naar omgekeerde verbintenis of automatische toetreding wordt behandeld .

Het inzicht in het overeenkomstenstelsel is belangrijk omdat dit cruciaal is voor het Sociaal Statuut.

In volgende rubriek wordt aandacht geschonken aan het toepassingsgebied van dit "Sociaal Statuut geneesheren, tandheelkundigen en apothekers". Dit "Sociaal Statuut" staat open voor elke zorgenverstrekker die geconventioneerd is, ongeacht zijn wettelijk sociaal zekerheidsstatuut. Of hij nu ambtenaar, werknemer of zelfstandige is doet niets ter zake, evenmin als de leeftijd van betrokkene. Er zijn echter wel een aantal voorwaarden gesteld zoals de tijdspanne gedurende dewelke men geconventioneerd moet zijn, het betalen van een eigen persoonlijke gelijkwaardige bijdrage voor een overlevings-, rust- of invaliditeitsrente, en een aantal formaliteiten. De principes zijn tot op heden gehandhaafd. Onderscheiden wetteksten hebben echter wel verduidelijkingen aangebracht of meer controlemogelijkheden ingevoerd. Voor de klaarheid van bespreking wordt de evolutie hiervan eveneens ingedeeld in hogervermelde drie periodes.

Een antwoord op de vraag wat het "Sociaal Statuut voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers" behelst wordt in de vierde rubriek gegeven. Er wordt een regeling van "sociale voordelen" ingesteld. Vóór de invoering in de Ziekteverzekeringswet (Wet 9 augustus 1963) van art. 34 quinquies door de Wet van 27 juni 1969 was niet uitdrukkelijk bepaald waarin die sociale voordelen konden bestaan. Op vandaag kunnen die voordelen "onder meer bestaan in een aandeel van het R.I.Z.I.V. in de premies of bijdragen die door de betrokken geneesheren, tandheelkundigen of apothekers worden gestort, in uitvoering van verzekeringscontracten die bij invaliditeit, rust of overlijden, renten of pensioenen waarborgen".

De woorden "onder meer" hadden lange tijd geen praktische betekenis ; doch gaven aan de Koning de nodige soepelheid om naar de toekomst toe de "sociale voordelen" te definiëren.

Zo was tot 1983 dit R.I.Z.I.V.-aandeel in de premies het enige dat als sociaal voordeel was opgenomen. Vanaf 1983 evenwel heeft de verbonden geneesheer (niet de tandheelkundige of apotheker) evenwel de keuze tussen twee soorten "sociale voordelen" : ofwel kan hij genieten van een R.I.Z.I.V.-aandeel in de premies ofwel opteert hij voor een gereserveerd recht op pensioenvoordelen bij het R.I.Z.I.V. Van deze laatste mogelijkheid hadden op eind 1983 slechts ongeveer 260 personen gebruik gemaakt. Van dat ogenblik is er een belangrijk onderscheid in het Sociaal

Statuut van geneesheren enerzijds en tandheelkundigen en apothekers anderzijds.

In laatste rubriek worden de instellingen en organisatie besproken.

Bij welk orgaan kunnen verzekeringscontracten aangegaan worden waarvoor het R.I.Z.I.V. een aandeel in de bijdrage verleent? De situatie m.b.t. de organisatie is sinds het ontstaan niet ongewijzigd gebleven.

Opnieuw wordt gebruik gemaakt van de indeling in drie tijdsperiodes.

Oorspronkelijk sprak men van "verzekeringsorgaan" erkend door het Ministerie van Economische Zaken of Ministerie van Middenstand. Reeds na één jaar was dit verduidelijkt tot een keuze tussen een instelling van openbaar nut, gemachtigd krachtens een speciale wet om dergelijke bijdragen te ontvangen en een verzekeringsinstelling, gemachtigd krachtens de controlewet (25 juni 1930) op de levensverzekeringsondernemingen. In deze eerste mogelijkheid, nl. instelling van openbaar nut speciaal voor dit stelsel erkend, lag de aanzet tot de eigenlijke oprichting van pensioenfondsen. In art. . 34 quinquies, al. 3. wordt vervolgens uitdrukkelijk voorzien dat wat de rust- en overlevingsverzekering betreft, de desbetreffende contracten kunnen aangegaan worden bij een pensioenkas. Deze pensioenkas moet opgericht zijn op initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers en bovendien door de Koning erkend zijn.

De Koning heeft een aantal voorwaarden uitgevaardigd, waaraan de pensioenkasen moeten voldoen om een erkenning te bekomen. Het Pensioenkasbesluit van 25 augustus 1969 bevat bepalingen m.b.t. juridische vorm, minimum aantal aangeslotenen, minimum duur van contracten, wachttijd die het recht op pensioen moet voorafgaan, verplichtingen van Kas ingeval van intrekking van erkenning en een aantal controlemaatregelen door de overheid.

Terwijl naast deze pensioenkasen aanvankelijk andere wettelijk bevoegde openbare en private instellingen mochten opereren, hebben vanaf 1980 de pensioenkasen - althans voor wat de geneesheren en tandheelkundigen betreft - een monopoliepositie verworven wat het organiseren van rust- en overlevingsverzekeringen betreft door middel van R.I.Z.I.V.-bijdrage. Met de andere instellingen kon enkel nog een contract met R.I.Z.I.V.-bijdrage aangegaan worden voor het invaliditeitsrisico.

Met het invoeren van een monopolie werd een scherpere controle ingesteld bij de pensioenkamer ; zo werd een regeringscommisaris benoemd en werd in 1983 een meer specifieke controle van het Ministerie van Sociale Voorzorg ingebouwd.

Op vandaag is er slechts één dergelijke pensioenkas met name de Voorzorgskas voor Geneesheren.

In 1983 werd het Pensioenkassenbesluit aangevuld met enkele bepalingen die het moeten mogelijk maken de enige bestaande Pensioenkas, nl. de Voorzorgskas voor Geneesheren aantrekkelijker te maken voor de jonge geneesheren (niet tandheelkundigen) door haar de mogelijkheid te verlenen om ook uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid te verzekeren, en het verschaffen van de mogelijkheid om installatieleningen toe te staan aan geneesheren.

Tot zover het "Sociaal Statuut voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers".

In volgende afdelingen zullen we de twee bestaande verzorgingsinstellingen behandelen. nl. de Voorzorgskas voor Geneesheren en de Voorzorgskas voor Apothekers. Slechts de eerste van beide is een echte pensioenkas zoals wettelijk voorzien is. De laatste, die een onderlinge verzekeringsvereniging is, wordt besproken omdat ze door de apothekers zelf is opgericht met de bedoeling aanvullende verzekeringen te voorzien binnen het kader van art. 34 quinquies, ze sinds de monopoliepositie van de Voorzorgskas voor Geneesheren tijdelijk als pensioenkas erkend werd en waarbij naar de toekomst toe de apothekers steeds de R.I.Z.I.V.-bijdrage zullen kunnen aanwenden.

II Bestaande Voorzorgsinstellingen.

.....

A.VOORZORGSKAS VOOR GENEESHEREN V.Z.W.

1.Ontstaan en evolutie.

Voor een overzicht betreffende de evolutie van het tot stand komen van het " Sociaal Statuut der Zorgenverstrekkers "moge verwezen worden naar wat hogerop aan bod is gekomen.

De "Voorzorgskas voor Geneesheren" werd op 6 oktober 1967 opgericht als V.Z.W. op initiatief van het Algemeen Syndicaat van Belgische Geneesheren.(1)

Overeenkomstig art.3⁴ quinquies van de wet van 9 augustus 1963 (2), ingevoegd door de wet van 27 juni 1969 (3), werd deze Voorzorgskas voor Geneesheren als pensioenfonds erkend. De voorlopige erkenning werd toegekend bij K.B. van 23 oktober 1969 (4) en de definitieve erkenning werd toegekend bij K.B. van 15 juli 1970 (5).

De statuten werden achtereenvolgens gewijzigd op 21 november 1968 (6), 21 augustus 1969 (7), 25 september 1969 (8), 17 april 1975 (9).

De belangrijkste statutenwijziging was deze van 21 november 1968 waardoor de bepaling dat alleen personen, afgevaardigd door een syndicale vereniging lid kunnen worden, geschrapt werd. Van dan af werd de Voorzorgskas voor alle geneesheren opengesteld, evenals het bestuur ervan. Op die manier werd statutair de Voorzorgskas losgemaakt van het Algemeen Syndicaat der Belgische Geneesheren, op wiens initiatief ze was ontstaan.

Het voorwerp van deze statutenwijziging zal in de loop van de bespreking aan bod komen.

VOETNOTEN

=====

(1) Statuten gepubliceerd in bijlagen B.S., 4 november 1967.

(2) Wet 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 1-2 november 1963 (hierna verkort geciteerd: Ziekteverzekeringswet 1963).

(3) Wet 27 juni 1969 tot wijziging van de wet 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.S., 5 juli 1969, erratum B.S., 29 juli 1969 (hierna verkort geciteerd: Wijzigingswet Ziekteverzekering 1969).

(4) B.S., 30 oktober 1969.

(5) B.S., 18 juli 1970.

(6) Bijlagen B.S., 25 december 1968.

(7) Bijlagen B.S., 18 september 1969.

(8) Bijlagen B.S., 23 oktober 1969.

(9) Bijlagen B.S., 10 juli 1975.

2. Verhouding tot de ziekteverzekering.

De Voorzorgskas voor Geneesheren werd opgericht en erkend in het raam van het Sociaal Statuut der Geneesheren, Tandheelkundigen en Apothekers. Via dit sociaal statuut heeft deze Voorzorgskas een band met de ziekteverzekering (1).

Alhoewel het sociaal statuut der geneesheren een sterke band vertoont met het verbintenissenstelsel, met de overeenkomsten tussen verzekeringsinstellingen enerzijds en geneesheren, tandheelkundigen en apothekers anderszijds, heeft de wetgever de onafhankelijkheid van de Voorzorgskas ten overstaan van het verbintenissenstelsel reeds voorzien. Het art. 1,3 van het K.B. van 9 juni 1970 welk art. 1,6 van het K.B. van 25 augustus 1969 houdende de voorwaarden waaronder pensioenkassen opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers kunnen erkend worden, vervangen heeft, bepaalt dat, indien geen akkoord tot stand is gekomen, of de betrokkene tot geen akkoord meer is toegetreden, de verplichting opgelegd wordt om persoonlijk de bijdrage van het R.I.Z.I.V. te betalen. Bovendien zijn de contractanten verplicht een contract af te sluiten van minstens 10 jaar. Op deze manier wordt een zekere continuïteit ingevoerd, die in het licht van de financieringstechniek, zoals toegepast door de Voorzorgskas voor Geneesheren, sterk aanbevolen wordt, om niet te zeggen noodzakelijk geacht wordt.

De mogelijkheid, of in bepaalde omstandigheden de onmogelijkheid, tot het "zich verbinden" is derhalve geen onmisbare factor voor bijdragebetaling tot opbouw van een pensioen bij de Voorzorgskas voor Geneesheren (2).

Weliswaar brengt het geconventioneerd zijn een voordelige situatie teweeg: aan alle geconventioneerde geneesheren wordt een bijdrage gestort vanwege de Dienst Geneeskundige Verzorging, bestemd voor het Sociaal Statuut.

Aldus kan er een onrechtstreekse stimulans tot conventioneren ontstaan, een situatie die door bepaalde geneesherensyndicaten sterk bekritiseerd wordt.

VOETNOTEN

=====

(1) Supra: Afd. 2 A.I.2.

(2) Men moet evenwel minstens één jaar, namelijk het jaar van aansluiting, "verbonden" zijn.

3.Toepassingsgebied.

De Voorzorgskas voor Geneesheren is een vereniging die activiteiten ontplooit in de sector van de extralegale pensioenen. Deze kas heeft tot doel, in het kader van de wetgeving op de ziekteverzekering, de bijdragen die door het R.I.Z.I.V. en door de betrokken geneesheren zelf worden gestort t.v.v. hun sociaal statuut te beheren en sociale voordelen aan de geneesheren en hun familie te verlenen (1).

Het objectief is het openen van de rechten en verplichtingen welke opgelegd worden aan pensioenfondsen in het kader van art. 34 quinquies ; dit houdt enerzijds het innen en beheren van de bijdragen in en anderzijds het verlenen van sociale voordelen aan geneesheren, tandheelkundigen, apothekers en hun familie.

Oorspronkelijk had deze Voorzorgskas eveneens de opdrachten, toevertrouwd aan de sociale verzekeringskassen in het raam van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen voorzien bij K.B.nr.38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut, tot doel.

De Voorzorgskas werd als sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen echter nooit erkend.

Omdat deze bepaling geen enkele zin had werd ze uit de statuten geschrapt op de Algemene Vergadering van 25 september 1969. Dergelijke schrapping zou bovendien ook nodig geweest zijn om als pensioenfonds erkend te kunnen worden vermits door de overheid de voorwaarde opgelegd was dat het uitsluitend doel van een pensioenfonds moest bestaan in het waarborgen van rust- en overlevingspensioenen aan contracterende geneesheren, tandheelkundigen en apothekers en hun weduwen.

Tot zover het toepassingsgebied ratione materiae met betrekking tot de personen waartoe de voorzorgskas zich richt, moet gezegd worden dat alle geneesheren, tandheelkundigen en apothekers van de Voorzorgskas toetredend lid kunnen worden, ongeacht hun juridisch of sociaal statuut (2). Of ze nu zelfstandige ,werknemer of ambtenaar zijn, maakt geen verschil uit.

Alhoewel de Voorzorgskas voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers openstaat, stellen we vast dat slechts 7% van de aangeslotenen anderen dan geneesheren zijn.

Onder de 6.800 aangeslotenen van de Voorzorgskas voor

geneesheren in mei 1985 zijn er ongeveer 350 tandheelkundigen en een 100-tal apothekers, voornamelijk werkzaam in ziekenhuizen.

Het effectief lid worden van de Voorzorgskas is onderworpen aan een aantal voorwaarden, die opgenomen zijn in het artikel 1 van het pensioenreglement.

Zo moet de geneesheer, tandheelkundige of apotheker aan volgende drie voorwaarden voldoen:

1. toegetreden zijn tot het hem betreffende akkoord;
2. bij de aansluiting niet ouder zijn dan 65 of 60 jaar naargelang het een man of een vrouw betreft;
3. bij de aansluiting " niet aangetast zijn door een aandoening van die aard of in een dergelijk stadium getreden dat zij, enerzijds, de contractant op dat ogenblik normaal niet onbekend kan zijn, en dat zij, anderzijds, volgens normale medische normen, binnen de 5 jaren volgend op de datum van het afsluiten van het contract, een overlijden of een definitieve arbeidsongeschiktheid van minstens 66 % in de hoedanigheid van geneesheer, tandheelkundige of apotheker laat voorzien. "

Een aansluiting is van rechtswege nietig indien het werd afgesloten op basis van onjuiste of onvolledige gegevens. Het volledig en accuraat invullen van de vertrouwelijke medische vragenlijst dient dan ook in het licht van deze bepaling benadrukt te worden.

VOETNOTEN

=====

(1) Art.3 Statuten. Oorspronkelijk alleen voor het sociaal statuut voor geneesheren; bij de statutenwijziging van 21 augustus 1969 werd dit verruimd tot de tandheelkundigen en apothekers.

(2) Art.1 en 11 Pensioenreglement.

4.Organisatie en juridische vormgeving.

De Voorzorgskas voor Geneesheren werd opgericht als Vereniging Zonder Winstoogmerk (V.Z.W.) (1). Met uitzondering van hetgeen door de statuten speciaal is voorzien, wordt de Voorzorgskas geregeld door de bepalingen van de V.Z.W.- Wet.

De Voorzorgskas is een wettelijk pensioenfonds, de facto erkend als instelling van openbaar nut.

Opdat de Voorzorgskas als "pensioenfonds" in de zin van art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 zou erkend worden, heeft men moeten nagaan of de statuten voldeden aan de voorwaarden, opgelegd aan de pensioenfondsen door het K.B. van 25 augustus 1969 houdende de voorwaarden waaronder pensioenkassen opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of de apothekers kunnen erkend worden (2). Bij dit nazicht heeft men aan de oorspronkelijke statuten een bepaling moeten toevoegen, om ervoor te zorgen dat voldaan was aan de verplichting in geval van intrekking van de erkenning (3). In dergelijk geval moet het batig saldo, na vereffening van alle schulden, overgedragen worden aan een door de Algemene Vergadering, mits goedkeuring van de Minister van Sociale Voorzorg, aan te duiden instelling, die bij rust of overlijden renten of pensioenen waarborgt, en die bevoegd is om overeenkomstig het bepaalde in art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 het aandeel van het R.I.Z.I.V. in ontvangst te nemen (4).

De Voorzorgskas staat onder controle en onder voogdij van de Minister van Sociale Voorzorg. Deze controle uit zich op verschillende vlakken:

1. Het pensioenreglement en de wijzigingen moeten steeds goedgekeurd worden door de Minister van Sociale Voorzorg (5) ;
2. De belegging der reserves is gereguleerd door art.1,10 van het Pensioenkassenbesluit 1969 ;
3. Elk jaar dient de balans aan de Minister voorgelegd te worden, vergezeld van het verslag met het aantal bijdragenden en met het bedrag van de bijdragen, evenals het aantal pensioenen en het bedrag aan betaalde

pensioenen ; de balansen werden echter sporadisch opgevraagd en nooit aan een kritisch onderzoek onderworpen. Wel werd het pensioenreglement, samen met het financieringsplan, zowel in 1967 als in 1978, bij herziening, zeer ernstig onderzocht.

4. De boekhouding van de Voorzorgskas is onderworpen aan de controle van de Minister van Sociale Voorzorg, welke daartoe een bedrijfsrevisor heeft aangesteld(6). Bij K.B.van 11 mei 1981(7) werd de bevoegdheid van deze bedrijfsrevisor nader omschreven als volgt :

- kennis nemen van de boekhouding en de comptabiliteitsbescheiden ;
- samenstelling van goederen en waarden nazien ;
- zich niet met het beheer inlaten ;
- minstens éénmaal per jaar, ter gelegenheid van de overlegging van de balans, aan de Minister van Sociale Voorzorg en aan de Algemene Vergadering een verslag sturen over het actief en passief ;
- de Minister onverwijld wijzen op elk verzuim of onregelmatigheid en elke toestand, die de solvabiliteit en liquiditeit in het gedrang kunnen brengen.

In dit artikel is bovendien vermeld dat deze bedrijfsrevisor lid moet zijn van het Instituut voor Bedrijfsrevisoren.

Het tweede artikel van dit K.B. van 1981 - dat de eigenlijke reden van het uitvaardigen van dit K.B. is - verbindt er de pensioenfondsen toe de uitgaven, voortvloeiend uit deze controleverrichtingen, aan de schatkist terug te betalen. Deze bepaling was noodzakelijk gebleken vermits reeds in het begin de activiteiten van deze bedrijfsrevisor werden gestaakt omwille van niet-betaling van zijn diensten. In 1978 werd de controleactiviteit hervat, op belofte van het Kabinet de onkosten te regelen. Omdat van een regeling echter niets in huis kwam, werden de activiteiten opnieuw gestaakt. In 1981 werd met dit K.B. de situatie recht getrokken en werden de onkosten ten laste gelegd van de Voorzorgskas. Onmiddellijk daarop heeft de bedrijfsrevisor zijn werkzaamheden hervat en een verslag gemaakt van de jaren 1968-1980.

5. In geval van intrekking van de erkenning, moet de Minister van Sociale Voorzorg zijn goedkeuring hechten aan het voorstel van de Algemene Vergadering betreffende de instelling waaraan het batig saldo zal overgedragen worden.

6. Verder is er sinds 1981 een regeringscommissaris aangeduid (8).

Deze controle wordt echter aangevuld door een -weliswaar specifieke - controle vanwege het Ministerie van Economische Zaken (9). Deze reeds bestaande controle van Sociale Voorzorg doet geen afbreuk aan de wil van de wetgever (9 juli 1975) om dit organisme te onderwerpen aan het toezicht op de verzekeringen, "maar het verklaart wel waarom dat toezicht zal gebeuren binnen de perken van bijzondere regels en modaliteiten"(10). "De door de Minister van Sociale Voorzorg uitgeoefende voogdij stoelt op andere redenen, en meer bepaald op het feit dat de Voorzorgskas, opgericht werd en werkt in het kader van de ziekte-en invaliditeitsverzekering" (11).

Andere voorwaarden gesteld om als pensioenfonds erkend te worden zullen verder onder de rubriek 'financiering' en 'uitkeringen' ter sprake komen.

x

x x

Hoe is de Voorzorgskas georganiseerd?

De Voorzorgskas die opgericht is door geneesheren, beheerd door geneesheren en in het belang van de geneesheren is een vereniging voor onderlinge beroepssolidariteit. Zij draagt bij tot de verbetering van de toekomstbeveiliging van de geneesheren en hun naastbestaanden (12).

De Voorzorgskas, die beheerd wordt door de aangeslotenen, door de beroepsgenoten zelf, bestaat uit twee soorten leden: de werkende en de toetredende leden. Deze laatsten hebben in het kader van de organisatie geen enkele zeggingskracht.

De Raad van Beheer beslist, zonder mogelijkheid van enig beroep of verhaal, over de aanneming van werkende leden (13).

De voorwaarde, afgevaardigd te zijn door een syndicale vereniging van geneesheren, werd reeds één jaar na de oprichting afgeschaft (14). Alle leden oefenen hun mandaat te persoonlijk titel uit.

Deze werkende leden zullen een jaarlijkse bijdrage moeten betalen,

vastgesteld door de Raad van Beheer op maximum 1000 fr.(15).

De ontslagnemingen en uitsluitingen worden geregeld door de V.Z.W.- Wet.

De organen van de Voorzorgskas zijn : de Algemene Vergadering, de Raad van Beheer en het Beheerscomité.

De Algemene Vergadering (16), bestaande uit alle werkende leden (1 stem per lid), wordt minstens éénmaal per jaar opgeroepen per circulaire-brief. Zij beslist over volgende zaken met eenvoudige meerderheid van stemmen, waarbij schriftelijke volmacht toegelaten is en de stem van de voorzitter doorslaggevend is:

- statutenwijziging ;
- bepalen van het bedrag van sociale voordelen ;
- benoemen en afzetten van de Raad van beheer ;
- goedkeuren van begrotingen en rekeningen en
- ontbinden van de vereniging.

Op de Algemene Vergadering van 17 april 1975 werd met betrekking tot de samenstelling van de Algemene Vergadering volgende aanvulling aan de statuten gebracht. Er moeten minstens 10 werkende leden zijn, of één per tabel van de provinciale raad van de orde der geneesheren.

De vertegenwoordiging per provincie is in elk geval verzekerd.

Rekening houdend met het ledenaantal per provinciale raad aangesloten bij de Voorzorgskas, wordt de vertegenwoordiging verder als volgt geregeld:

- 1 bijkomend werkend lid indien meer dan 100 en minder dan 500 leden ;
- " " " " " meer dan 500 leden ;
- " " " " " meer dan 1000 leden ;

Bovendien kan -enkel een mogelijkheid -de Algemene Vergadering 4 tandartsen tellen, 2 per taalgroep, alsmede 2 apothekers, 1 per taalgroep.

Daarenboven kan de Algemene Vergadering 5 leden coöpteren, wegens hun bijzondere diensten t.o.v.de Voorzorgskas voor Geneesheren.

De Raad van Beheer (17) welke bestaat uit minstens 3 leden en hoogstens 14 leden (18), gekozen voor 6 jaar (hernieuwbaar om de drie jaar) en herkiesbaar, heeft de bevoegdheid om al de handelingen te stellen die behoren tot het beheer van de vereniging in de ruimste zin van het woord, met name : al wat niet door de wet of de statuten aan de Algemene Vergadering is opgedragen. De Raad van Beheer kan eveneens een reglement van inwendige orde opstellen, welk van kracht wordt indien het door twee derde is goedgekeurd.

Het Beheerscomité, aangeduid door de Raad van Beheer heeft het dagelijks bestuur in zijn bevoegdheid. Het vertegenwoordigt de vereniging in rechte. Dit Beheerscomité bestaat uit 5 beheerders, waaronder de Voorzitter (19), en wordt in zijn taak bijgestaan door een secretaris, een penningmeester, administratief personeel en techniekers aangesteld of benoemd.

De Voorzorgskas is geldig vertegenwoordigd door de gezamenlijke handtekening van 2 beheerders, zonder dat deze van enige beraadslaging of bijzondere machtiging moeten doen blijken; voor de akten van dagelijks bestuur of deze waarvoor bijzondere opdracht werd gegeven is dit echter niet nodig.

VOETNOTEN

=====

(1) Zie art. 4 en 16 Statuten. Opgericht voor onbepaalde duur, kan de Voorzorgskas vrijwillig en vervroegd ontbonden worden, bij beslissing van de Algemene Vergadering en volgens de formaliteiten voorzien voor de wijziging van statuten in de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de verenigingen zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend, B.S., 1 juli 1921 (hierna verkort geciteerd: V.Z.W.-Wet).

(2) B.S., 6 september 1969 (hierna verkort geciteerd: Pensioenkassenbesluit 1969).

DEBAILLIE, F., "Voorwaarden waaronder pensioenkassen opgericht op initiatief van representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers kunnen erkend worden", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, juli 1980, 4.

(3) Algemene vergadering, 21 augustus 1969; het kan eigenaardig lijken dat de statuten reeds gewijzigd werden voordat het K.B. dat deze voorwaarde oplegde, reeds getroffen was, namelijk op 25 augustus 1969. Doch aangezien men de inhoud vooraf kende heeft men in art. 17 bis duidelijk verwezen naar dit op dat ogenblik nog te nemen K.B.

(4) Art. 17 bis, ingevoegd door de Algemene Vergadering op 21 augustus 1969. Dit art. 17 bis vult art 17 aan, waarin vermeld wordt dat bij ontbinding het resterend?actief een bestemming zal krijgen welke zoveel mogelijk aansluit bij het doel van onderlinge-vereniging, zoals bepaald door de Algemene Vergadering en ten uitvoer gelegd door de vereffenaars.

(5) Art. 1, 2' Pensioenkassenbesluit 1969.

(6) Art. 1, 12' Pensioenkassenbesluit 1969; bij M.B. 8 december 1971 werd die bedrijfsrevisor aangesteld.

(7) B.S., 19 mei 1981 ; dit K.B. heeft art. 1, 12' van het Pensioenkassenbesluit 1969 vervangen.

(8) Bij art. 131, 3^e Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, B.S., 15 augustus 1980. Bij K.B. 16 december 1981, B.S., 24 februari 1982 werd de Hr DE LANGE H., actuaire bij het Ministerie van Sociale Voorzorg aangeduid als regeringscommissaris bij de Voorzorgskas voor Geneesheren.

(9) Dit wordt verder besproken onder een aparte rubriek.

(10) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1242 (Vr. nr. 80 STEVERLYNCK).

(11) ibid.

(12) In verband met de gezinsbeveiliging die de Voorzorgskas verschaft, leze men het boek van VAN BROEKHOVEN, E. en BOSMAN, E., Pensioen- en Spaarstrategie, Antwerpen, Standaard, 1983, 248-259.

(13) Art.7 Statuten.

(14) Art.5 Statuten gewijzigd door de Algemene Vergadering 21 november 1968.

(15) Art.6 Statuten.

(16) Art.9 en 10 Statuten.

(17) Art.11 en 12 Statuten.

(18) Op dit ogenblik zijn er 10 beheerders. De Raad van Beheer kiest in zijn midden een voorzitter en twee ondervoorzitters.

(19) Art.13 Statuten gewijzigd op de Algemene Vergadering van 17 april 1975; vroeger voorzitter, ondervoorzitter en afgevaardigde.

5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.

Deze controle vult de controle van de Minister van Sociale Voorzorg aan (1).

Terwijl de controle van Sociale Voorzorg in het verleden - met uitzondering van deze op de pensioenreglementen - zeer stiefmoederlijk werd behandeld, wordt deze op dit ogenblik stipt en nauwgezet nageleefd. Er is een onderzoek door de revisor en sinds 1 maart 1982 woont een regeringscommissaris alle vergaderingen van het Beheerscomité en van de technische commissies bij (2).

Vóór 1975 was het de wet van 25 juni 1930 die de controle op de levensverzekeringen organiseerde. Vermits de publieke en private voorzorgsinstellingen, die door een bijzondere wet beheerst werden, buiten het toepassingsgebied van de wet vielen, was de Voorzorgskas voor Geneesheren aan deze wet niet onderworpen. "De pensioenkassen hoeven de erkenning slechts aan te vragen, in zoverre ze wegens de toegepaste verzekeringstechniek gesteund op de collectieve kapitalisatie niet kunnen voldoen aan de bepalingen van de wet van 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen (3).

De specifieke erkenning, als pensioenfonds volgens regelen door de Koning op te stellen, werd "meer bepaald in het leven geroepen opdat die bijzondere pensioenkassen zouden kunnen werken met verzekeringstechnieken, gesteund op een stelsel van repartitie of van collectieve kapitalisatie" (4).

Op dit ogenblik wordt de controle op de verzekeringsondernemingen geregeld door de wet van 9 juli 1975 (5).

De bedoeling van de Controlewet Verzekeringen is duidelijk : de positie van de verzekeringsnemers en van de beneficianten van verzekeringscontracten te beveiligen (6).

Deze wet geldt principieel voor alle ondernemingen die in België aan "verzekering doen" (7).

Het toepassingsgebied van deze wet is veel breder dan dat van de wet van 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekering. De

uitzonderingen voorzien in art. 1 van laatstgenoemde wet, waardoor de publieke en private verzorgingsinstellingen, beheerst door een bijzondere wet (alsmede de patronale verzorgingsinstellingen opgericht in de schoot van private bedrijven en waarbij uitsluitend leden van het personeel van die bedrijven aangesloten zijn) buiten toepassing van de wet vielen, worden opgeheven.

Zonder in een definitie te voorzien, wordt aangenomen dat aan het begrip "verzekering doen" een extensieve interpretatie mag gegeven worden (8).

Aan dit algemeen principe wordt evenwel op een dubbele manier afbreuk gedaan.

Ten eerste worden een aantal bij name genoemde instellingen uitdrukkelijk en definitief uit het toepassingsgebied gesloten, nl. de mutualiteiten en de maatschappijen voor Sociale Zekerheid (arbeidsongevallen en pensioenen) (9).

Ten tweede wordt voor een aantal instellingen de toepassing van de wet uitgesteld totdat er bijzondere regels en modaliteiten bij Koninklijk Besluit getroffen zijn (10).

Onder deze tweede categorie vinden we o.m. de "pensioenfondsen opgericht voor de toepassing van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, in het bijzonder het door de wet van 27 juni 1969 ingelaste artikel 34 quinquies" (Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W.) (11).

Het oogmerk van het opnemen van deze instellingen onder een aparte rubriek was en is dus voldoende duidelijk : identieke bescherming bieden zoals andere verzekeringsinstellingen, met evenwel, waar nodig en noodzakelijk, specifieke uitzonderingsbepalingen.

Rekening houdend met de eigen sociale doelstelling en de reeds bestaande controle van de Minister van Sociale Voorzorg, werd de Voorzorgskas voor Geneesheren opgenomen onder de controle voor de verzekeringsondernemingen, binnen de perken en modaliteiten door de Koning te treffen.

Volgens art. 2 par 3 zou de controle toepasselijk worden, binnen een termijn van 3 jaar te rekenen vanaf de inwerkingtreding van dit artikel (12).

De termijn van 3 jaar welke voorzien was om de Koning de mogelijkheid te

geven modaliteiten uit te vaardigen is op dit ogenblik verstreken zonder dat enig besluit genomen is. Wel blijkt dat op dit ogenblik een K.B. houdende algemene verordening van de private verzorgingsinstellingen in voorbereiding is (13). Er wordt dan ook met spanning uitgekeken naar het verschijnen van dit K.B..

Afgezien van de vraag of deze wet op dit ogenblik al dan niet van toepassing is op deze instellingen (14) is in de praktijk van een dergelijke controle tot op heden geen sprake vermits de modaliteiten en de perken van deze controle eerst vastgelegd dienen te worden.

De oorzaak van het niet tijdig verschijnen van het verwachte K.B. is gelegen in de ingewikkeldheid van het probleem en in de band die er bestaat met de hervorming van de reglementering inzake de levensverzekering in zijn geheel. Vooraleer de bijzondere regels te kunnen uitwerken was het noodzakelijk eerst de algemene regels vast te leggen. Zo werd eerst de procedure ingezet voor een nieuw algemeen reglement op de levensverzekering, dat pas na veel studiewerk en raadplegingen tot stand kon komen (15).

Aldus zal de eigenlijke controlereglementering eerst bij speciaal K.B. getroffen worden, dat zal afwijken van de algemene controle op de levensverzekeringsondernemingen om meer rekening te houden met de eigen specifieke aard.

De controle van de C.D.V. op de verzekeringsmaatschappijen in het algemeen strekt zich in eerste instantie uit op het ogenblik van de toelating door de Koning, op voordracht van de Minister van Economische Zaken en na advies van de C.D.V.

Bij de aanvraag tot toelating moeten 3 bundels (16) gevoegd worden :

1. een juridische en administratieve bundel (17) ;
2. een financiële bundel (18) en
3. een technische bundel (19).

Aan de hand van dit aanvraagdossier kan reeds nagegaan worden of de onderneming over voldoende solvabiliteit beschikt, of de verzekeringscontracten billijke verhoudingen tussen de partijen tot stand brengen en of de barema's inzake premies in economisch en sociaal opzicht verantwoord zijn (20).

Verder wordt de controle jaarlijks uitgevoerd aan de hand

van de balans en de bijgevoegde stukken, zoals het verslag van de erkende commissaris, de staat van de solvabiliteitsmarge en de jaarlijkse staat van de dekkingswaarden.

Of er voldoende overeenstemmende beleggingen (21) geboekt zijn t.o.v. de wiskundige reserves wordt ook per kwartaal nagegaan.

Bovendien moeten alle wijzigingen in de financiële en administratieve organisatie eerst aan de C.D.V. ter advies voorgelegd worden.

De uitgevoerde controle heeft aldus op 2 vlakken betrekking, enerzijds een technische controle, anderzijds een boekhoudkundige en financiële controle.

De technische controle bestaat ondermeer in het verplicht voorleggen en onderzoek van :

- de toegepaste tarieven met hun technische grondslagen ;
- de aard en de voorwaarden van de contracten ;
- de wijze en de toepassingsmodaliteiten van de winstverdeling ;
- de uitvoering van de contracten bij klachten of andere vaststellingen van mogelijke onregelmatigheden.

Deze controle kan vergeleken worden met het onderzoek en de goedkeuring van het pensioenreglement en het onderzoek van het financieringsplan van de Voorzorgskas.

De boekhoudkundige en financiële controle bestaat ondermeer in :

- het voorleggen van de jaarverslagen volgens een vooropgelegd schema ;
- het onderzoek van de solvabiliteitsmarge ;
- het neerleggen van een inventaris van de beleggingen, ter vertegenwoordiging van de wiskundige reserves ;
- het werken onder toezicht van een bedrijfsrevisor, als erkende commissaris.

Deze controle kan vergeleken worden met enerzijds het voorleggen van de balans met het daarbijhorend rapport van de Voorzorgskas (alhoewel een nadere precisering volgens vast te leggen schema's wel wenselijk zou zijn) en anderzijds de activiteiten van de revisor bij de Voorzorgskas.

Uit deze opsomming blijkt onmiddellijk reeds dat een dergelijke controle veel ruimer en gedetailleerder is dan deze kan zijn bij de Voorzorgskas (22), en wel om reden dat kapitalisatieverrichtingen een grotere techniciteit vertonen en meer gesteund zijn op accurate actuariële berekeningen.

De reserves worden volgens actuariële regels aangelegd ter waarborg van

de rechten van de verzekerden. Sterftetafels, opslagen en actuariële formules, op basis van probabiliteitswetenschap, waarborgen een streng evenwicht tussen de rechten van verzekerden en de verplichtingen van de verzekeraar.

In een systeem van collectieve kapitalisatie zoals door de Voorzorgskas gebruikt wordt, ligt de waarborg in de continuïteit van het systeem en in de soepelheid van aanpassing van de verhouding tussen bijdragen en uitkeringen. Deze punten zijn enerzijds niet met dezelfde nauwkeurigheid van wiskundige formules onder te brengen en anderzijds onderhevig aan bewuste opties inzake de verdeling van bijdragen en voordelen in de tijd.

Met het oog op het vaststellen en het uitwerken van de perken en de modaliteiten, waarbinnen de controle op de Voorzorgskas zou toepasselijk worden, zijn er tussen het Ministerie van Sociale Voorzorg en het Ministerie van Economische Zaken (C.D.V.) contacten geweest.

De gesprekken zijn evenwel vastgelopen op de stellingname van de C.D.V. dat alleen de individuele kapitalisatie toegelaten is door de Controlewet Verzekeringen:

Op basis van art. 56 van de wet besluit de C.D.V. "que seule est autorisée la capitalisation individuelle et que la répartition différée est interdite" (23).

Het kapitalisatiesysteem en het repartitiesysteem hebben beiden hun voor- en nadelen. Een discussie omtrent welk van beide systemen op vandaag de voorrang verdient zal hier niet gevoerd worden, maar wel moet uitdrukkelijk gesteld worden dat een verplichte keuze van het ene of het andere systeem zeker niet kan opgelegd worden door een uitvoeringsorgaan, met name de C.D.V.

Een dergelijke houding vanwege de C.D.V. lijkt meer dan aanvechtbaar. De C.D.V. heeft een keuze gemaakt welke de wetgever zeker niet gemaakt heeft en waartoe de C.D.V. van de wetgever geen opdracht heeft gekregen. De keuzevrijheid welke in de wet ligt besloten wordt op deze manier geweld aangedaan.

Dat de wetgever de repartitie- en de collectieve kapitalisatietechniek niet verworpen heeft, moge uit volgende passussen van de Parlementaire Verslagen blijken (24).

" Op verzoek van een lid verklaarde de Staatssecretaris dat de wet de mogelijkheid openhoudt om naast de individuele

kapitalisatieverrichtingen ook de collectieve kapitalisatie- en repartitieverrichtingen te behouden onder de voorwaarden opgenomen in artikel 56.

De heren SPROCKEELS en ROLIN JACQUEMYS hebben hun amendementen ingetrokken."

art. 56

" Met loterijen worden gelijkgesteld en aan de straffen gesteld in de artikelen 302 en 303 van het Strafwetboek zijn onderworpen alle spaar-, kapitalisatie - of verzekeringsverrichtingen die de samenvoeging behelzen van bedragen welke door de betrokkenen worden verdeeld hetzij door loting, hetzij door uitwerking van een overlevingsclausule die niet berust op een mathematisch bepaalde verbintenis vastgesteld naar verhouding van de individuele bijdragen of deelnemingen.

Volgens een lid zou deze tekst een verbodsbepaling inhouden wat het beheer betreft van een pensioenkas, die volgens de actuariële technieken van het "omslagstelsel" is beschouwd aangezien zij berust op de mathematisch bepaalde verbintenis vastgesteld naar verhouding van de collectieve bijdragen of deelnemingen.

Naar aanleiding van de bespreking van de wetgeving op de rust- en overlevingspensioenen van de arbeiders en bedienden heeft het Parlement zich akkoord verklaard over het feit dat het "omslagstelsel" (de collectieve kapitalisatie) de enig aanvaardbare financiële techniek is voor een pensioenstelsel door de wet georganiseerd. Het is in de huidige economische toestand het enig houdbare stelsel.

De Heer SPROCKEELS stelt dan ook voor (stuk nr 525/4) in fine van dit artikel, de woorden "vastgesteld naar verhouding van de individuele bijdragen of deelnemingen" te schrappen.

De Staatssecretaris verklaart dat artikel 56 niet belet een pensioenfonds op te bouwen volgens een collectief kapitalisatiestelsel of volgens een repartitiestelsel.

Ingevolge de verklaring van de Staatssecretaris heeft de heer SPROCKEELS zijn amendement ingetrokken."

De stelling dat alleen de individuele kapitalisatie kan toegestaan worden is zeker betwistbaar en in strijd met de Parlementaire Voorbereiding die expliciet de mogelijkheid van een omslagstelsel of collectieve kapitalisatie voorziet. Dienvolgens zou de C.D.V. een beperking inbouwen welke in de wet zeker niet is opgenomen.

Dat de Voorzorgskas voor Geneesheren gemachtigd is de repartitietechniek of de collectieve kapitalisatie toe te passen, blijkt ten overvloede uit de Parlementaire Voorbereiding van de Wet van 27 juni 1969 en van de Wet van 8 augustus 1980 (25). Het hanteren van deze techniek is een doelbewuste keuze geweest van de Minister van Sociale Voorzorg, die regelmatig door het Parlement bekrachtigd werd.

Zolang de C.D.V. de collectieve kapitalisatie niet toestaat - uit vrees een precedent te scheppen - zal een eigenlijke controle vanwege de Minister van Economische Zaken erg bemoeilijkt worden.

Men zal door dergelijke houding eerder gedwongen worden de Voorzorgskas uit de controlewet te halen en definitief en volledig onder de voegdij te plaatsen van de Minister van Sociale Voorzorg.

Een eerste poging daartoe was het voorontwerp van Minister DHOORE tot oprichting van een eenheidskas voor het Sociaal Statuut, waarbij de Voorzorgskas zou opgenomen worden in een specifieke overheidsinstelling, onder het beheer van de dokters zelf, die aldus zou onttrokken worden aan het toepassingsveld van de wet 9 juli 1975. Met dit laatste bleek de C.D.V. akkoord te gaan, waaruit eens te meer blijkt dat hun bedoeling is een precedent inzake het aanvaarden van een repartitie- of collectief kapitalisatiesysteem te vermijden.

Niettegenstaande (zelfs) de Minister van Economische Zaken EYSKENS verklaart dat het enkel de zorg voor de bescherming van het sparen is, waarnaar het controle-organisme zich moet richten, en dit ongeacht het feit of het een openbare of private instelling betreft, commercieel of niet commercieel, doet bovenstaande houding van de C.D.V. hieraan eerder twijfelen.

In andere landen (zoals o.m. Nederland) werd via wetgevende maatregel een specifieke reglementering opgesteld voor pensioenfondsen op basis van repartitie of collectieve kapitalisatie. Eveneens werden een grotere bevoegdheid en een groter toezicht toegespeeld

naar het Ministerie van Sociale Voorzorg (26).

VOETNOTEN

=====

(1) Dit is nogmaals bevestigd in Parl. Vraag van de Hr. STEVERLYNCK ; Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1242 (Vr. nr. 80 STEVERLYNCK).

I.v.m. deze controle, zie hogerop onder rubriek 'organisatie en juridische vormgeving'.

(2) Art. 131,3' Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, B.S., 15 augustus 1980 ; K.B. 16 december 1981, B.S., 24 februari 1982.

(3) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 7.

(4) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 34; indien de beroepsorganisaties van geneesheren een onderlinge verzekeringsmaatschappij zouden oprichten, "zouden ze ingevolge de wet van 25 juni 1930 in de keuze van de aan te wenden techniek worden gehinderd doordat in levensverzekeringsovereenkomsten gebruik moet gemaakt worden van individuele kapitalisatie".

(5) Wet 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, B.S., 29 juli 1975 (hierna verkort geciteerd: Controlewet Verzekeringen). Deze controlewet is er gekomen tengevolge van het verschijnen in 1973 van een Europese Richtlijn die de organisatie van een zeker toezicht op de uitoefening van de verzekering verplicht maakte. (RL 14 juli 73, nr. 73/239, Publ. nr. L 228/3 van 16 augustus 1973 en nr. 73/240, Publ. nr. L 228/20 van 16 augustus 1973)

(6) Zie art. 1 Controlewet Verzekeringen.

VANDEPUTTE, R., Inleiding tot het Verzekeringsrecht, in Beginnelsen van Belgisch Privaatrecht, DILLEMANS, R. en VAN GERVEN, W. (ed.), Antwerpen, Standaard, 1978, 300. Voor een degelijke commentaar op deze wet kan men terecht bij : CLAASSENS, H., "De veralgemeende controle op het verzekeringswezen in België", De Verzekering, 1975, 5-90, 353-408, 605-675 en 845-1020.

(7) Art. 2 par. 1 Controlewet Verzekeringen.

(8) Parl. St., Senaat, 1970-71, nr. 249, 10 (Memorie van Toelichting) ; Parl. St., Senaat, 1970-71, nr. 570, 87 (Advies Raad van State).

Men vreesde dat een positieve bepaling snel te strak of te eng zou kunnen blijken, gelet op de verschillende technische aspecten welke deze verrichting kan aannemen. Zie Parl. St., Senaat, 1970-71, nr. 570, 8 (Verslag MOREAU DE MELEN) ; Parl. St., Senaat, 1974-75, nr. 468/3, 10 (Aanvullend verslag VAN WATERSCHOOT); FREDERICQ, L., Handboek van Belgisch Handelsrecht, II, Bruxelles, Bruylant, 1978, 535.

(9) Art. 2 par. 2 Controlewet Verzekeringen.

(10) Art. 2 par. 3 Controlewet Verzekeringen.

(11) Art. 2 par. 3, 4^e Controlewet Verzekeringen.

(12) Art. 2 par. 3 Controlewet Verzekeringen. Het ogenblik van inwerkingtreding van dit artikel 2 par. 3 - bepalend als vertrekpunt voor de termijn van drie jaar - werd door het K.B. 12 maart 1976 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen (B.S., 23 maart 1976) vastgesteld op de datum van het van kracht worden van dit K.B., dit betekent 10 dagen na het verschijnen in het Belgisch Staatsblad.

(13) Verslag over de activiteiten en de toestand van de Verzekeringsondernemingen in België, C.D.V. (ed.), s.l., Boekjaar 1978, 19. Ditzelfde verslag benadrukt het "uitzonderlijk belang van een dergelijk K.B. daar het een toezicht inluidt in de werkingssfeer van een sector die tot op heden buiten het toepassingsveld van de controlereglementering 'Leven' viel."

(14) Volgens de Heer CLAASSENS, o.c., 57 kan uit de tekst zelf van de inleidende zin van art. 2 par 3 afgeleid worden dat de wet bij het verstrijken van de termijn in ieder geval (ook als de nodige K.B.'s niet tijdig zouden genomen zijn -wat het geval is-) van toepassing is.

Wij kunnen ons gemakkelijk bij een dergelijke mening aansluiten, daar o.i. de tekst van de wet dit zo vooropstelt. Het aanhouden van deze stelling-wat betekent dat alle bepalingen van de controlewet onverkort toepasselijk zijn - zou echter een aantal oninteressante gevolgen met zich brengen. Om dit te vermijden ware het misschien nuttig deze instellingen tijdelijk en voorlopig uit de toepassing van de wet te halen.

De regering is anderzijds van oordeel dat deze instellingen "in beginsel" onder de toepassing en controle van de wet vallen na het verstrijken van de termijn van drie jaar. Deze toepassing kan echter - volgens de regering - slechts juridische gevolgen hebben na het van kracht worden van de besluiten tot vaststelling van de bijzondere regels. ; Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1242 (Vr. nr. 80 STEVERLYNCK).

(15) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979:80, 5 februari 1980, 1242 (Vr. nr. 80 STEVERLYNCK).

Het Verslag over de activiteiten en de toestand van de verzekeringsondernemingen in België in 1978 stelt op pagina 19 eveneens dat een besluit tot algemene verordening van de verzekeringsactiviteit 'leven' voor de bij art. 2 par. 3 Controlewet Verzekeringen bedoelde bijzondere reglementeringen moet opgesteld worden. " Dit ontwerp diende daarenboven tot inleiding voor de specifieke reglementering voorzien in art. 2 par. 3 van de wet van 9 juli 1975 " (Verslag over de activiteiten en de toestand van de verzekeringsondernemingen in België, C.D.V. (ed.), s.l., boekjaar 1981, 34). Dit ontwerp K.B. - dat reeds aan de Raad van de Controledienst der Verzekeringen is voorgelegd en voor advies is overgemaakt aan de Commissie voor Verzekeringen - zal de fundamentele beschikkingen van de verzekering 'Leven' welke vervat waren in de reglementering die voortvloeit uit de Wet van 25 juni 1930 hergroeperen.

Naar het blijkt (De verzekering in België, Verslag van de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen, s.l., 1978-1979, 45) zal dit nieuw algemeen reglement geen omwenteling op de markt brengen : "de enige belangrijke nieuwigheid op het vlak der principes is de plaats die deze tekst zal moeten inruimen aan de collectieve kapitalisatie die sommige verzekeraars reeds ruimschoots beoefenen in het buitenland en die, bij ons, nieuwe vooruitzichten kunnen openen voor het invoeren van pensioenplannen."

(16) Art. 5 Controlewet Verzekeringen ; art. 6 K.B. 12 maart 1976 tot

vaststelling van de datum waarop sommige artikelen van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen in werking treden en houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, B.S., 23 maart 1976 ; zie eveneens : Mededeling nr. D.3 van 14 mei 1976.

(17) Dit bevat voornamelijk de statuten, de namen en de verblijfplaats van de beheerders.

(18) In deze bundel komen stukken voor i.v.m. de solvabiliteitsmarge en het waarborgfonds, alsmede de hoofdbeginselen inzake herverzekering.

(19) Daarvan maken deel uit : de algemene en bijzondere verzekeringsvoorwaarden, de technische grondslagen en tarifiering, de berekeningswijze van de wiskundige reserves en de wijze en toepassingsmodaliteiten van de winstdeelneming.

(20) VANDEPUTTE, R., Inleiding tot het Verzekeringsrecht, in Beginselen van Belgisch Privaatrecht, DILLEMANS, R. en VAN GERVEN, W. (ed.), Antwerpen, Standaard, 1978, 300.

(21) Het beantwoorden aan bepaalde regels i.v.m. de belegging kan strak lijken, doch in de praktijk zijn geen moeilijkheden ontstaan. "Daarenboven is het niet onmogelijk dat ten voordele van de in art. 2 beoogde instellingen (o.a. de Voorzorgskas) van de algemene regel wordt afgeweken" ; SINNESAEEL, G., "De Voorzorgskas voor Geneesheren, de Voorzorgskas voor Apothekers, en de controle ingesteld door de wet van 9 juli 1975", bijdrage op het Colloquium " Aanvullende pensioenregeling voor de verbonden geneesheren, tandartsen en apothekers in het kader van hun Sociaal Statuut - R.I.Z.I.V. ", K.U.L., Instituut Actuariële Wetenschappen, 19 maart 1983, 5.

(22) De art. 15 en 16 betreffende de solvabiliteitsmarge, het waarborgfonds en de technische reserves zijn niet zomaar toepasbaar op het stelsel van de Voorzorgskas.

(23) Technisch rapport van C.D.V., getiteld : Rapport au sujet des bases

techniques et financières utilisées par la Caisse de Prévoyance des Medecins, O.C.A., 12 november 1980, 10-11 et seq..

(24) Parl. St., Kamer, 1974-75, nr. 525/8, 12 en 23-24 (Verslag door de Hr. DUPRE).

(25) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr.73, 7 en 11 ; Parl. St., Kamer, 1979-80, nr.323/1 ; omtrent de gebruikte techniek zie onder rubriek 'financiering'.

(26) Zie : FREDERICQ, S. en ROGGE, J. (ed.), Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, Antwerpen, Kluwer, 1982, 254 p. Dit is het verslagboek van de studiedagen gehouden te Gent op 15 mei en 20 november 1981.

Op deze studiedagen werden referaten weergegeven over de Nederlandse, Franse, Duitse, Zwitserse en Zweedse wetgeving terzake, die in dit verslagboek werden opgenomen.

6. Uitkeringen.

De bedoeling van de Voorzorgskas is een degelijke pensioenvorming aan te bieden, welke bestaat in een geïndexeerd en waardevast rustpensioen en in een geïndexeerd en waardevast overlevingspensioen voor echtgenoot en wezen. In het kader van het Sociaal Statuut zijn uitkeringen in kapitaal niet toegelaten.

De Voorzorgskas keerde in 1983 reeds 480 ouderdomspensioenen, 253 overlevingspensioenen en 1 wezenpensioen uit.

Hoe deze uitkeringen berekend worden, wanneer ze uitgekeerd worden en welke verplichtingen daaruit voortvloeien voor de betrokkenen, vindt men terug in het pensioenreglement (1).

Vooraleer een recht te openen op één van de uitkeringen waarin het pensioenreglement voorziet, moet elke geneesheer bijdragen betalen gedurende een ononderbroken periode van 10 jaar en tot een bedrag van minstens 10 volledige bijdragen.

In geval van overlijden of wanneer de geneesheer niet meer kan toetreden tot de akkoorden, dan vervalt de verplichting om gedurende 10 jaren bijdragen te betalen. Wel moeten er 10 jaarlijkse bijdragen betaald worden, een verplichting die eventueel door de naastbestaanden kan nagekomen worden.

1) Rustpensioen.

Het recht op rustpensioen wordt verkregen "in functie van het aantal op de pensioenrekening van de contractant ingeschreven globale jaarlijkse bijdragen, waarvan het aantal minstens gelijk dient te zijn aan 10."

a- Toekenningsvoorwaarden.

Een rustpensioen wordt toegekend de eerste dag van de maand volgend op de 65 ste (man) of 60 ste (vrouw) verjaardag, op voorwaarde dat :

1. het pensioencontract sedert minstens 5 jaar afgesloten is ;
2. minstens 10 volledige pensioenbijdragen gestort zijn ;

3. zij hun beroepsactiviteit als geneesheer, tandarts en apotheker verminderen volgens de voorwaarden welke verder weergegeven worden.

b- Pensioenbedrag.

Het pensioen wordt berekend in functie van het aantal herrekende betaalde of als betaald beschouwde bijdragen, dus in functie van de loopbaan.

Elke bijdrage komt in aanmerking voor 1/30 ste.

30 geldelijke bijdragen brengt dus een volledig pensioen mee. (noemer = 30)

Een langere betaling dan 30 jaren brengt een recht op een bijkomend pensioen mee, binnen bepaalde voorwaarden (2).

Dit bijkomend pensioen wordt berekend naar rato van een breuk die als teller de eenheid heeft en als noemer 45. In deze berekening wordt echter geen rekening gehouden met de fictieve bijdragen.

Deze bijkomende pensioenen zijn beperkt doordat het aantal overtollige volledige jaarlijkse bijdragen dat in aanmerking mag genomen worden beperkt is tot :

- 1) maximum 10, indien man of vrouw respectievelijk 35 of 30 jaar niet bereikt hebben vóór 1 december van het kalenderjaar dat voorafgaat aan de afsluitingsdatum van het contract;
- 2) maximum 5, indien man of vrouw respectievelijk ouder zijn dan 35 of 30 jaar, maar jonger dan 60 of 55 jaar.

In alle andere gevallen is geen bijkomend pensioen mogelijk.

Er is een backservice voorzien voor de contractanten welke de leeftijd van 35 jaar bereikt hebben vóór 1 december 1967. Dit is bedoeld om diegenen die geboren zijn vóór 1933 en die geen volledige pensioenloopbaan hebben kunnen opbouwen toch van een volledig pensioen te laten genieten. Voor deze personen wordt de noemer 30 vervangen door het aantal kalenderjaren tussen 1 januari 1968 en 31 december van het jaar waarin betrokkene 64 jaar wordt. Deze noemer mag evenwel niet kleiner zijn dan 10.

Deze personen krijgen aldus een volledig pensioen zonder 30 jaarbijdragen te moeten betalen. Hun pensioenen zullen dus gedeeltelijk gefinancierd worden door de jongeren.

Het pensioenbedrag stemt overeen met een % van het theoretisch loon: 75% voor een gehuwde contractant (wiens echtgeno(o)t(e)

alle niet-toegelaten activiteit heeft gestaakt) en 60% voor alle andere contractanten.

Dit wil zeggen een vermenigvuldiging van 5 of 4 maal de gemiddelde jaarlijkse bijdrage, vermits elke volledige globale jaarlijkse bijdrage overeenstemt met een percentage van 15 % van het theoretisch ereloon (3).

Na een volledige loopbaan bedraagt een gezinsrustpensioen : 500.850 fr (1984) en een pensioen als alleenstaande : 400.680 fr (1984). Het minimumbedrag, na betaling van 10 globale bijdragen is gelijk aan 166.950 fr (1984) voor een gezinsrustpensioen en 133.560 fr (1984) voor een pensioen als alleenstaande.

Het percentage van 15 kan mits instemming van de Minister van Sociale Voorzorg door de Raad van Beheer aangepast worden, na elke periode van 5 jaar en voor het eerst met uitwerking op 1 januari 1974.

Deze geleverde bijdragen of het theoretisch ereloon worden voor de berekening van het pensioen geherwaardeerd in functie van de evolutie van de index der consumptieprijzen, volgens onderstaande formule :

index van de maand waarin het pensioen aanvangt

gemiddelde index van het kalenderjaar waarop de betaling
betrekking heeft

c- Ingaan van het recht op rustpensioen.

Het recht op rustpensioen gaat in op de leeftijd van 65 jaar voor de mannen en 60 jaar voor de vrouwen, op voorwaarde dat het contract reeds minstens 5 jaar is afgesloten.

Deze stageperiode van 5 jaar wordt verlengd tot 10 jaar, voor vrouwelijke contractanten welke bij afsluiten ouder zijn dan 55 jaar.

Het rustpensioen kan echter slechts uitbetaald worden indien de contractant alle niet-toegelaten activiteit gestaakt heeft (4).

Het pensioen moet aangevraagd worden door middel van een ter post aangetekende brief. Na onderzoek, en eventuele vraag om bewijsstukken, brengt de Voorzorgskas de beslissing ter kennis via aangetekend schrijven.

Het rustpensioen is verworven per twaalde en betaalbaar per maand, waarvan de betalingskosten ten laste zijn van de aanvrager.

d- Indexatie van het pensioen (5).

De rustpensioenen worden gekoppeld aan de schommeling van het indexcijfer der consumptieprijzen ten opzichte van een reeks spilindexen waarvan de eerste 124,51 (okt.-nov.1977 op basis 1974-75=100) is en waarvan de volgende bekomen wordt door de voorgaande te vermenigvuldigen met 1,02.

e- Vermindering van het rustpensioen.

-1- Het rustpensioen voor gehuwden wordt slechts toegekend indien de echtgenote van contractant opgehouden heeft elke niet-toegelaten activiteit uit te oefenen.

Elke beroepsactiviteit van de echtgenote, die een prestatie vereist waarvan de duur 1/4 van een normale en volledige activiteit in het uitgeoefend beroep overschrijdt, wordt beschouwd als niet-toegelaten activiteit (6).

Een vierde van een normale en volledige activiteit komt ongeveer overeen met 10 uren per week, of 2 uren per dag. Deze verwijzing naar 2 uren per dag is niet zonder belang, vermits dit de grens is voor de onderworpenheid aan de sociale zekerheid der werknemers. Van zodra de echtgenote een activiteit uitoefent die gewoonlijk meer dan 2 uren per dag bedraagt, wordt ze beschouwd een eigen statuut op te bouwen en zal het rustpensioen van de zorgenverstrekker verminderd worden tot het bedrag van alleenstaande.

Indien de echtgenote niet alle niet-toegelaten activiteit stopzet, dan wordt enkel het pensioen als alleenstaande uitgekeerd.

-2- Het rustpensioen voor gehuwden wordt ook verminderd met het bedrag van de rust- en overlevingspensioenen of als zodanig geldende voordelen, renten en sociale uitkeringen die de echtgenote van de contractant geniet. Een dergelijke vermindering mag echter niet tot gevolg hebben dat het pensioenbedrag daalt onder het pensioen van alleenstaanden.

f- toegelaten arbeid.

Zoals hogerop reeds ter sprake kwam, kan het rustpensioen slechts uitgekeerd worden indien betrokkene zelf alle niet-toegelaten activiteit stopzet.

Niet-toegelaten arbeid is een medische beroepsactiviteit als zelfstandige of in dienstverband (persoonlijk of door tussenkomst van een derde verricht) welke meer dan 450.000 Fr netto belastbaar inkomen per jaar verstrekt

(jaarlijks geïndexeerd; in 1984 = 667.860 Fr). De pensioengenieter mag uit zijn medische activiteit maximaal 667.860 fr ontvangen.

Daarboven mag de betrokkene echter onbeperkt een activiteit in een ander beroep uitoefenen.

Indien de zelfstandige tussen de 60 en de 65 jaar is, dan mogen de beroepsinkomsten niet hoger zijn dan het bedrag van de toegelaten activiteit dat geldig is in de wettelijke pensioenregelingen; met andere woorden: op januari 1984 : werknemers = bruto 211.104 fr per jaar zonder kinderen ten laste of 316.656 fr per jaar met kinderen ten laste, zelfstandigen = netto 168.884 fr per jaar zonder kinderen ten laste en 253.326 fr per jaar met kinderen ten laste. Alle rustpensioenen uitgekeerd aan vrouwen, en vervroegde rustpensioenen uitgekeerd aan mannen, zijn gedurende maximaal 5 jaar onderworpen aan een strengere toegelaten activiteitsbeperking. Na de 65-igste verjaardag is dit soepeler.

De beperking tot het uitoefenen van een activiteit in de medische sector kan gezien worden als een poging om het aanbod van geneesheren in te krimpen.

g- Cumulatie.

Het rustpensioen is zonder beperking cumuleerbaar met elk ander pensioen of rente, legaal of extralegaal, die de contractant geniet. Deze stellingname wordt echter sedert kort bedreigd door het R.S.V.Z. dat een wettelijk zelfstandigenpensioen weigert toe te kennen omwille van het overschrijden van het cumulbedrag, hetwelk het gevolg is van het ontvangen van het pensioen van de Voorzorgskas voor Geneesheren. Tegen deze beslissing werd beroep aangetekend bij de Arbeidsrechtbank.

Volgens art.115 van het K.B. 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (7) kan een pensioen in het kader van een zelfstandige activiteit slechts ten belope van een beperkt bedrag gecumuleerd worden met een (Belgische of buitenlandse) pensioenregeling. Dit bedrag is gelijk aan 299.857 fr. per jaar (januari 1984) indien de gerechtigde als gehuwd man een gezinsrustpensioen ontvangt en 239.884 fr. (januari 1984) indien het om een andere gerechtigde gaat (8).

Wat wordt verstaan onder "pensioenregeling"?

Het hangt namelijk van deze begripsinhoud af, of ook de pensioenen uitgekeerd door bepaalde voorzorgsinstellingen, waaronder onder meer de

Voorzorgskas voor Geneesheren, onder deze 'pensioenregeling' vallen en aldus ook slechts beperkt cumuleerbaar zijn.

In dit verband heeft het Hof van Cassatie een belangrijk arrest gevelde (9).

Dit arrest deed uitspraak over de cumul van een overlevingspensioen, toegekend door de Pensioenkas voor Volksvertegenwoordigers, met een zelfstandigenpensioen.

Het overlevingspensioen toegekend door de Pensioenkas voor Volksvertegenwoordigers V.Z.W. wordt door het Hof van Cassatie beschouwd als een "pensioenregeling" in de zin van art. 115 Algemeen Reglement Pensioenen (10).

Het belang van dit arrest reikt evenwel verder dan de cumul van deze specifieke pensioenuitkering, doordat het een omschrijving geeft wat onder "pensioenregeling" in dit artikel 115 moet verstaan worden. Na erop gewezen te hebben dat het begrip "pensioenstelsel" niet vast bepaald wordt door wetten en besluiten van overlevingspensioen, poogt het Hof via een verwijzing naar de gebruikelijke betekenis van het woord 'regeling' en rekening houdend met het doel van de sociale zekerheid en de solidariteit door de wetgever gewild bij cumulatie, tot een omschrijving te komen van het begrip "pensioenregeling".

Aldus: "... est notamment un régime de pension, au sens de l'art. 115 précité, tout système de pension dans lequel les pouvoirs publics belges interviennent en vue de le réglementer ou de participer à son financement."

Aangezien het Pensioenfonds voor Volksvertegenwoordigers gedeeltelijk gespijsd wordt door subsidies, waarvan het bedrag jaarlijks wordt bepaald en ten laste is van de begroting van dotatiën, is dit een pensioenregeling zoals in art. 115 bedoeld (11).

Volgens het Hof van Cassatie dient elk pensioenstelsel waarin de openbare overheid tussenkomt, hetzij in de organisatie, hetzij in de financiering, als een pensioenstelsel beschouwd te worden waarmee slechts beperkt gecumuleerd mag worden (12).

Of pensioenen uitgekeerd door de verschillende bestaande voorzorgskassen, waaronder de Voorzorgskas voor Geneesheren, ook onder deze "pensioenregeling" vallen, zal dus afhangen van de tussenkomst van de overheid in de organisatie of financiering.

Het R.S.V.Z. heeft tot voor kort steeds voorgehouden dat de "pensioenen krachtens bijzondere overeenkomsten toegekend aan sommige titularissen van vrije beroepen, zoals geneesheren, apothekers, tandheelkundigen, advocaten,

extrawettelijke voordelen zijn en dat men hier immers niet te doen heeft met 'pensioenregeling' in de zin van art. 115 van het K.B. 22 december 1979" (13).

Of na het verschijnen van voornoemd cassatiearrest de R.S.V.Z.- verklaring nog ten volle aan de werkelijkheid beantwoordt, zal moeten onderzocht worden door na te gaan in hoeverre er van overheidstussenkomst bij deze instellingen sprake is.

Op het eerste gezicht kan m.b.t. de Voorzorgskas voor Geneesheren een overheidstussenkomst aangenomen worden.

Inderdaad de werking van deze instelling in het kader van het Sociaal Statuut voor geneesheren, tandheelkundigen en apothekers brengt een zekere overheidstussenkomst met zich. Er zou hier inderdaad kunnen gewaagd worden van een overheidstussenkomst met het voormelde gevolg vanden.

De overheid komt op een dubbele manier tussen:

1. Een tussenkomst in de financiering van het stelsel.

De Voorzorgskas voor Geneesheren wordt gedeeltelijk gefinancierd door het R.I.Z.I.V., welke jaarlijks een bijdrage stort voor elke geconventioneerde geneesheer die erom verzoekt. Deze uitgave komt voor op de begroting van Volksgezondheid en Gezin, dus van de overheid.

2. Een tussenkomst in de organisatie van het stelsel.

De basisreglementering van de Voorzorgskas voor Geneesheren is vervat in het K.B. van 25 augustus 1969 betreffende de voorwaarden voor erkende pensioenkassen op grond van art. 34 quinquies van de Ziekteverzekeringswet 1963. Dit K.B. voorziet o.m. in een controle van een bedrijfsrevisor, het neerleggen van een balans en verslag, regels m.b.t. het beleggen van de reserves. En sinds kort uit deze overheidstussenkomst zich in de aanwezigheid van een regeringscommissaris.

Volgens het pensioenreglement van de Voorzorgskas voor Geneesheren zelf zijn de uitgekeerde pensioenen onbeperkt cumuleerbaar.

Doch moet men in het licht van bovenvermeld Cassatiearrest niet eerder tot het tegendeel besluiten? Zo men inderdaad aanneemt dat er een effectieve overheidstussenkomst is zowel in de financiering als in de organisatie, dan zou dit betekenen dat een zelfstandig geneesheer zijn wettelijk pensioen en zijn aanvullend pensioen toegekend door de Voorzorgskas voor Geneesheren slechts beperkt mag cumuleren. Indien het grensbedrag overschreden wordt, zal het zelfstandigenpensioen naar behoren

verminderd worden.

Wanneer men evenwel de eerste indruk achter zich laat en verder de overheidstussenkomst onderzoekt, zal men tot de conclusie komen dat dit pensioen door de Voorzorgskas verstrekt geen "pensioenregeling" in de zin van art. 115 is. Zodoende zou dit aanvullend pensioen, zoals de statuten het vermelden, terecht onbeperkt cumuleerbaar zijn met een zelfstandigenpensioen.

We zullen dit proberen aan te tonen door achtereenvolgens de overheidstussenkomst in de financiering en in de organisatie nader te bekijken.

1. Tussenkomst in de financiering.

Zo het waar is dat pensioenen toegekend door de Voorzorgskas gedeeltelijk gespijsd worden door het R.I.Z.I.V., dan is dit enkel een onrechtstreekse tussenkomst.

Onrechtstreeks, omdat deze R.I.Z.I.V.-bijdrage niet in globo aan de Voorzorgskas verstrekt wordt, doch via de individuele geneesheren om. Tot voor kort werd deze bijdrage zelfs persoonlijk en individueel aan de geneesheer die aan de voorwaarden voldeed en erom verzocht, uitgekeerd. De bijdrage werd gestort in handen van de betrokkene (14).

We kunnen hier dan ook niet spreken van een subsidie t.v.v. de Voorzorgskas, zoals deze voor de Voorzorgskas voor Volksvertegenwoordigers, waar het gaat om een globaal bedrag ten laste van de begroting der dotatiën.

Wat meer is, deze R.I.Z.I.V.-bijdrage werd tot in een recent verleden (15) ook toegekend aan de geneesheer die een persoonlijk pensioencontract afsloot met een commerciële levensverzekeringsmaatschappij. Niemand zou het in zijn hoofd halen te verkondigen dat een private levensverzekeringsmaatschappij deels door de overheid gefinancierd is en dat derhalve hun uitgekeerde (kapitalisatie) pensioenen slechts beperkt cumuleerbaar zouden zijn.

2. Tussenkost in de organisatie.

De bepalingen welke vervat zijn in Pensioenkassenbesluit zijn o.i. evenmin van aard om tot een overheidstussenkost in de organisatie te besluiten.

Ook de levensverzekeringsmaatschappijen zijn onderworpen aan een controlereglementering. Dit doet ons toch ook niet besluiten tot het opnemen van hun uitkeringen onder "pensioenregeling".

Als het Hof van Cassatie het heeft over tussenkost in de organisatie, dan wordt daar veel meer mee bedoeld dan een eenvoudige controle ; er wordt een zekere tussenkost vermoed in de interne regeling, een tussenkost in het eigenlijk pensioenreglement ; een tussenkost van de overheid omtrent de modaliteiten van het pensioen zelf.

Welnu de Voorzorgskas voor Geneesheren is, afgezien van een aantal punten van de statuten, welke in overeenstemming moeten zijn met het Pensioenkassenbesluit 1969, volledig vrij in het opstellen van statuten, huishoudelijk reglement en pensioenreglement. De bepalingen van het Pensioenkassenbesluit 1969 net zoals deze van andere controlereglementeringen (b.v. Controlewet Verzekeringen) zijn enkel bedoeld ter beveiliging van verzekerden en beneficianten en hebben niet de bedoeling in te grijpen in de eigenlijke pensioenopties, voorzover ze geen weerslag hebben op de bescherming.

De Voorzorgskas voor Geneesheren bepaalt zelf onder welke voorwaarden ze pensioenen verstrekt, alsmede de hoegrootte ervan.

Er is dus geen eigenlijke overheidstussenkost.

De Arbeidsrechtbank van Dendermonde, afdeling St-Niklaas heeft op 12 september 1984 echter beslist dat "het pensioen uitgekeerd door de Voorzorgskas voor geneesheren (dient) te worden aangezien als een pensioenregeling in de zin van art. 115 van het K.B. van 22 december 1967". Dienvolgens "heeft de bestreden beslissing terecht het rustpensioen als zelfstandige geweigerd ingevolge kumulatiebeperking". De Arbeidsrechtbank had, het aspekt van de financiering terzijde gelaten, vastgesteld dat het pensioen ten laste van de Voorzorgskas voor geneesheren door de overheid werd gereglementeerd.

Tegen dit vonnis werd hoger beroep aangetekend.

Sindsdien is deze betwisting evenwel voorbijgestreefd.

Sinds het K.B. van 20 september 1984 (16), genomen in uitvoering van de Wet "Mainil" van 14 mei 1984, is art. 115 van het K.B. van 22 december 1967, retroactief vanaf 1 januari 1984, afgeschaft.

Op vandaag wordt de cumulatie geregeld door de toepassing van het principe van eenheid van loopbaan. Het R.S.V.Z. heeft bovendien aangenomen dat alle aanvullende regelengen (aanvullend pensioen zelfstandigen, aanvullend pensioen geneesheren, tandheelkundigen, apothekers, advocaten, notarissen en het gereserveerd pensioenrecht voor geneesheren bij het R.I.Z.I.V.) buiten beschouwing moeten blijven (17).

2) Overlevingspensioen voor de weduwe (18)

a- Toekenningsvoorwaarden

Het overlevingspensioen kan slechts toegekend worden op voorwaarde dat :

- het pensioencontract van de overleden echtgenoot sedert minstens 1 jaar afgesloten is;
- alle jaarlijkse verschuldigde bijdragen vereffend zijn ;
- de weduwe sedert minstens 1 jaar met de contractant gehuwd is.

Indien aan de eerste of de laatste voorwaarde niet voldaan is, wordt het bedrag van de persoonlijke bijdragen terugbetaald aan de weduwe of de volle wezen.

b- Pensioenbedrag.

-1- Indien de contractant overleden is op of na zijn contractuele pensioendatum, is het overlevingspensioen van de weduwe gelijk aan 66 % van het bedrag van het rustpensioen van de contractant.

-2- Indien de contractant overleden is tussen zijn 35 ste verjaardag en de contractuele pensioendatum, dan wordt het overlevingspensioen als volgt berekend :

1 het overlevingspensioen is gelijk aan 66% van het theoretisch rustpensioen d.w.z. een vermenigvuldiging van 3,3 keren het gemiddelde van de geherwaardeerde bijdragen.

2 De referteperiode voor de berekening van dit theoretisch rustpensioen begint te lopen de 1 ste januari van het jaar waarin de contractant 35 jaar wordt, met ten vroegste 1 januari 1968, en loopt tot de 31 ste december van

jaar van overlijden.

-3- Indien de contractant overleden is vóór zijn 35 ste verjaardag :

(1) Het overlevingspensioen is 66% van het theoretisch rustpensioen;

(2) Het theoretisch rustpensioen wordt vastgesteld op 75% van het theoretisch ereloon, berekend op basis van de hoogste volledige bijdrage, zelfs indien de contractant gekozen heeft voor het regime van de verminderde bijdragen.

Op basis van de bijdrage 1984 bedraagt het overlevingspensioen op jaarbasis: 330.561 fr.

c- Ingaan van het recht op het overlevingspensioen.

Het recht op een overlevingspensioen gaat in op de eerste van de maand volgend op het overlijden van de contractant op voorwaarde dat de aanvraag geschiedt binnen de 6 maand volgend op het overlijden (19). Is dit niet het geval dan is de maand volgend op de aanvraag bepalend.

Het overlevingspensioen is betaalbaar per maand en de betalingskosten zijn ten laste van de aanvrager.

d- Indexatie van het overlevingspensioen (20).

Dezelfde berekening als voor het rustpensioen.

e- Vermindering van het overlevingspensioen.

Indien de weduwe jonger was dan haar overleden echtgenoot, dan wordt het pensioen verminderd :

- met 2 % per jaar verschil boven de tien jaar en onder de 21 jaar ;

- met 4 % per volledig jaar leeftijdsverschil boven de 20 jaar ;

- met 6 % per volledig jaar leeftijdsverschil boven de 10 jaar, indien het huwelijk plaats heeft na de 60 ste verjaardag van de contractant.

f- Schorsing van het overlevingspensioen (21).

Het genot van het overlevingspensioen wordt geschorst indien de weduwe hertrouwt. Een aanpassingsuitkering, gelijk aan 2 jaarbijdragen van het overlevingspensioen en in éénmaal uitbetaalbaar wordt echter verleend indien de weduwe reeds minstens 10 maand het overlevingspensioen genoot.

Indien zij opnieuw weduwe wordt kan haar recht op overlevingspensioen slechts ingaan na een termijn van 2 jaar volgend op het huwelijk welke

geacht wordt de aanpassingsuitkering te dekken.

g- Er is geen cumulatieverbod.

Zie in verband hiermee hetgeen hogerop bij de cumulatie van een rustpensioen besproken werd.

3) Overlevingspensioen voor volle wezen (22).

a- Toekenningsvoorwaarden (23).

Aan de kinderen (wettelijke, erkende natuurlijke en aangenomen kinderen, met uitzondering van deze aangenomen na de afsluiting van het pensioencontract-) (24) van de contractant die volle wees (dit is wees van vader en moeder) zijn geworden, wordt een overlevingspensioen toegekend op voorwaarde dat :

- het pensioencontract minstens één jaar afgesloten is ;
- minstens een volledige pensioenbijdrage gestort is en alle globale jaarlijkse bijdragen zijn vereffend ;
- de kinderen recht hebben op wezenbijslagen in een wettelijke Belgische kinderbijslagregeling;
- de kinderen geen 25 jaar zijn.

Een dergelijk overlevingspensioen kan slechts toegekend worden indien er geen weduwe is die een overlevingspensioen van de Voorzorgskas ontvangt (25).

b- Pensioenbedrag (26).

Het bedrag van het overlevingspensioen, waarvan, indien er meerdere rechthebbende kinderen zijn, elk in aanmerking komend kind een gelijk aandeel bekomt stemt overeen met een percentage van het basisbedrag dat theoretisch aan een weduwe zou toekomen.

Dit percentage wordt als volgt bepaald :

- 80 % zolang één of twee kinderen in aanmerking komen ;
- 100 % zolang drie of vier kinderen in aanmerking komen;
- 120 % zolang meer dan vier kinderen in aanmerking komen;

c- Ingaan van het recht.

Het overlevingspensioen voor de wezen gaat in vanaf de

eerste dag van de maand volgend op deze waarin zowel de contractant als zijn echtgenoot overleden zijn (27).

Het is betaalbaar per twaalfden per maand en de betalingskosten zijn ten laste van de aanvrager.

VOETNOTEN

=====

(1) Goedgekeurd op 18 september 1978. Daarnaast bevat het pensioenreglement nog een aantal bepalingen in verband met de toetredingsvoorwaarden (art.1 en 11) en de bijdragen (art.2 par.2 en 3).

(2) Art.4 par.2, i.f. Pensioenreglement.

(3) Art.4 par.3 Pensioenreglement.

(4) Art.4 par.5 Pensioenreglement.

(5) Art.7 Pensioenreglement.

(6) Art.9 par.1 Pensioenreglement.

(7) B.S., 10 januari 1968.

(8) Art. 115 betreffende de cumulregeling van een zelfstandigenpensioen is een artikel dat reeds herhaaldelijk in vraag werd gesteld.

In sommige gevallen is het inderdaad te streng en onbillijk; o.a. voor magistraten met een aanzienlijk langere balie- dan magistratenloopbaan.

Onlangs werd nog een wetsvoorstel neergelegd tot opheffing van art. 115

(Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 360). Doch het is weinig waarschijnlijk

dat dit voorstel aangenomen wordt. Als antwoord op verschillende vragen

dienaangaande werd steeds medegedeeld dat de financiële toestand van de

pensioenregeling der zelfstandigen momenteel niet toelaat de beoogde

cumulregeling af te zwakken en dit laat geen twijfel! Wel werd het

effectief herzien van de cumulatieregels in overweging genomen; er werd aan

de R.S.V.Z. opdracht gegeven een grondige studie te wijden met het oog op

een passende hervorming ; Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1974-75, 8 oktober

1974, 33 (Vr. nr. 26 DE RORE) ; Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1974-75, 21

januari 1975, 793 (Vr. nr. 9 DELHAYE) ; Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1974-75,

28 januari 1975, 885 (Vr. nr. 12 KEMPINAIRE) ; Parl. Vr. en Antw., Senaat,

1975-76, 9 december 1975, 417 (Vr. nr. 11 LE COCQ) ; Parl. Vr. en Antw.,

Senaat, 1975-76, 9 maart 1976, 1019 (Vr. nr. 36 LE COCQ).

(9) Cass., 31 oktober 1977 (W.t. R.S.V.Z.), R.W., 1977-78, 2734 ; T.S.R., 1978, 175 ; Inl. Bull. Verenig. S.V.F. Zelfst., 1977-9 ; Rechtspraak R.S.V.Z., rust- en overlevingspensioen- cumulregeling -6.

(10) In dezelfde zin : Arbh. Brussel, 14 april 1978 (uitgesproken na Cass. verwijzing), Rechtspraak R.S.V.Z. - cumulregeling -8 ; Parl. Vr. en Antw., Senaat, B.Z. 1979, 9 juli 1974, 267 (Vr. nr. 11 VANDERBORGH).

In tegengestelde zin : Arbrb. Hoei, 26 november 1976, A.R. 6470, J.T., 1977, 83 en het verslag van de arbeidsauditeur volgens hetwelk "het pensioen als parlements lid een vrije verzekering uitmaakt waarop de regel van de cumulatie niet toepasselijk is".

Om deze ongelijkheid die voor de zelfstandigen-parlementsleden voortvloeit uit dit Cassatiearrest, op te heffen werd door de Heer C. DE CLERCQ een wetsvoorstel ingediend op 15 juni 1983 (Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 521/1).

(11) Dit is een ruim criterium ; enkel en alleen omdat dit een door de overheid gesubsidieerd stelsel is wordt dit als een "pensioenregeling" aanzien.

Volgens het verslag van de arbeidsauditeur bij vonnis van Arbrb. Hoei, 26 november 1976 mag deze subsidiëring nog niet tot gevolg hebben dat deze pensioenregeling onder art. 115 valt, vermits de Kamers altijd kunnen beslissen de voortzetting van de subsidies te weigeren.

(12) Krachtens Arbh. Brussel, 13 januari 1978, Inl. Bull. Verenig. SVF Zelfst., 1978-2, wordt het door de V.U.B. opgericht pensioensysteem geacht niet aan die definitie te beantwoorden ; o.m. omdat uit het reglement van het fonds blijkt dat dit zonder enige administratieve inmenging of financiële tegemoetkoming van de openbare overheid wordt beheerd.

(13) Nota aan de Verantwoordelijken van de dienst 'Uitkeringen'; Pensioenen, betreft de cumulatieregelen, 1973/23, 30.

(14) Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1979-80, 11 maart 1980, 949 (Vr. nr. 69 DE RORE). "Aangezien het gaat om een voordeel toegekend aan de geneesheer die

de gestelde voorwaarden vervult, is het logisch dat de bijdrage van de verzekering voor geneeskundige verzorging aan hemzelf wordt gestort."

(15) Art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963. Sinds de Wet 8 augustus 1980 werd aan de Voorzorgskas voor geneesheren een feitelijk monopolie toegekend.

(16) Art. 55 K.B. 20 september 1984 tot wijziging van het K.B. van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, B.S., 6 oktober 1984.

(17) R.S.V.Z., Pensioenen 1984/1 van 7 oktober 1984 : Technische onderrichting - Wet 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, 48.

(18) Art.5 Pensioenreglement.

(19) Art.5 par.8 Pensioenreglement.

(20) Art.7 Pensioenreglement.

(21) Art.5 par.6 Pensioenreglement.

(22) Art.6 Pensioenreglement.

(23) Art.6 par.2 Pensioenreglement.

(24) Deze laatsten kunnen toch in aanmerking genomen worden indien de Raad van Beheer deze afwijking toestaat.

(25) Art.6 par.4 Pensioenreglement.

(26) Art.6 par.3 Pensioenreglement.

(27) Art.6 par.4 Pensioenreglement.

7. Financiering.

In deze afdeling zullen volgende zaken aan bod komen.

1. De verschillende inkomsten van de Voorzorgskas, met in het bijzonder de individuele bijdragen en

2. De gebruikte financieringstechniek.

Aangezien de meeste van deze punten reeds uitgebreid ter sprake gekomen zijn ter gelegenheid van de bespreking van het Sociaal Statuut der Geneesheren en de algemene behandeling daarin van de pensioenfondsen, moge het hier dus volstaan met een opsomming van hetgeen desbetreffend in (de Statuten en) het pensioenreglement is voorzien. Waar nodig zal op sommige punten dieper worden ingegaan.

1) Soorten inkomsten, in het bijzonder de individuele bijdragen.

Art. 3 van de Statuten bepaalt dat de Voorzorgskas voor Geneesheren tot doel heeft alle bijdragen gestort door de dienst voor geneeskundige verzorging van het R.I.Z.I.V. en de persoonlijke bijdragen van geneesheren, "onder meer zoals bedoeld in art. 1 van voormeld K.B. van 16 maart 1967" te beheren en sociale voordelen aan de geneesheren en hun familie te verlenen.

Welke bijdrage moet de aangeslotene betalen ?

Ingevolge de bepalingen van de Ziekteverzekeringswet 1963 verbindt de contractant er zich toe gedurende ten minste 10 ononderbroken jaren de globale jaarlijkse bijdragen te vereffenen (1). Deze verplichting vervalt in geval van overlijden of in geval de geneesheer niet meer kan toetreden tot de akkoorden; bijvoorbeeld een geneesheer die naar het buitenland vertrekt (2).

De Raad van Beheer kan in bijzondere gevallen en na grondig onderzoek, tijdelijke vrijstelling van persoonlijke bijdragen toestaan.

De volledige globale jaarlijkse bijdrage van de contractant is gelijk aan

het dubbel van het bedrag van de R.I.Z.I.V.-bijdrage.

De volledige globale bijdrage wordt geacht overeen te stemmen met een percentage van 15 % van het theoretisch ereloon (3).

Dit houdt in dat de verbonden geneesheer die zijn R.I.Z.I.V.-bijdrage aanwendt bij de Voorzorgskas, een persoonlijke bijdrage dient te betalen identiek aan de R.I.Z.I.V.-bijdrage.

Niet-verbonden geneesheren en geneesheren die hun R.I.Z.I.V.-bijdrage op een andere wijze dan bij de Voorzorgskas aanwenden, moeten persoonlijk de dubbele bijdrage betalen, m.a.w. de R.I.Z.I.V.-bijdrage plus hun persoonlijk aandeel.

In verband met de al dan niet in aanmerking neming van reeds betaalde bijdragen voor wettelijke of aanvullende pensioenregelingen, wordt verwezen naar hetgeen in de algemene bespreking omtrent het Sociaal Statuut van de Geneesheren reeds aan bod is gekomen .

In navolging van hetgeen bij K.B. bepaald is, vermeldt het pensioenreglement de mogelijkheid, op verzoek van de contractant, verminderde bijdragen te vorderen (4). Een jongere betaalt geen persoonlijke bijdrage in het promotiejaar, evenmin gedurende de jaren van legerdienst, vervangende burgerdienst of vervangende ontwikkelingssamenwerking.

Naast de R.I.Z.I.V.-bijdrage ($=4/8$) betaalt de betrokkene tot zijn 28 ste jaar een persoonlijke bijdrage gelijk aan $1/8$. Van zijn 29 ste tot zijn 32 ste betaalt hij $2/8$ en voor het 33 ste en 34 ste jaar $3/8$ als persoonlijke eigen bijdrage. In 1984 is $1/8$ gelijk aan 12.521 fr.

De Raad van Beheer kan, na grondig onderzoek, op vraag van een contractant, die getroffen is door een definitieve arbeidsongeschiktheid van minstens 66 %, waarbij hij niet meer in staat is, persoonlijk of door tussenkomst van een derde, de activiteit uit te oefenen die hem toeliet een pensioencontract af te sluiten, vrijstelling verlenen van de persoonlijke jaarlijkse bijdrage voor ieder volledig kalenderjaar van arbeidsongeschiktheid vanaf de aanvraag (5).

Deze vrijstelling brengt mee dat de bijdragen geacht worden betaald te zijn en dat er aldus op de rekening een fictieve persoonlijke bijdrage ingeschreven wordt. Dit echter op voorwaarde dat reeds minstens gedurende vijf opeenvolgende kalenderjaren persoonlijke jaarlijkse bijdragen betaald werden (6).

In het kalenderjaar, waarin het recht op rustpensioen ontstaat, mag geen

bijdrage meer gestort worden indien de contractant geen enkele beroepsactiviteit als geneesheer, tandheeskundige of apotheker meer uitoefent (7).

Deze persoonlijke bijdragen worden op eenvoudig verzoek van de Voorzorgskas voldaan vóór 1 april voor het eerste semester en vóór 1 oktober voor het tweede semester (8).

Om aan oudere geneesheren alsnog de mogelijkheid te verschaffen om door bijkomende stortingen, op een periode van 10 jaar, toch een behoorlijk -zij het een onvolledig- pensioen te vestigen, voorziet art. 2 par. 5 van de Statuten in een uitdovende maatregel.

Alle contractanten die de leeftijd van 55j bereikt hebben vóór 1 december 1967, kunnen, voorzover het contract is afgesloten vóór 1 april 1971, bijkomende bijdragen betalen ten einde 10 volledige globale jaarlijkse bijdragen vereffend te hebben. De Raad van Beheer van de Voorzorgskas moet daarmee instemmen.

Dit is een regel die is opgezet om tegemoet te komen aan oudere geneesheren, vermits de Voorzorgskas pas in 1969 operationeel werd. Om die reden is deze regeling een overgangsregeling en dus uitdovend.

Van meer belang zijn de regularisatiebijdragen die kunnen gestort worden.

Art. 2 par. 6 bepaalt dat "in bijzondere gevallen, de Raad van Beheer, na voorgaand onderzoek, de contractant mag toestaan bijkomende bijdragen te betalen, binnen de perken en de voorwaarden door hem te bepalen."

Paragraaf 7 van art. 2 voorziet de mogelijkheid achterstallige bijdragen te betalen ; deze mogelijkheid is bedoeld om contractanten welke bij het oprichten van de Voorzorgskas aangesloten zijn en reeds de leeftijd van 35 jaar of 30 jaar (man of vrouw) bereikt hadden -en dus onmogelijk 30 jaar betalingen konden doen- toe te laten op de normale pensioendata aanspraak te kunnen maken op volledige pensioenen.

Deze achterstallige bijdragen zijn "niet-vereffende bijdragen van verstreken kalenderjaren tot en met het kalenderjaar waartoe de maand behoort die volgt op de 35 ste verjaardag van de mannelijke contractant en op de 30 ste verjaardag van de vrouwelijke contractant, doch uiterlijk tot en met het jaar 1968".

Een achterstallige bijdrage is gelijk aan de oorspronkelijk nominale waarde verhoogd met interest.

Achterstallige bijdragen kunnen geleidelijk of in éénmaal vereffend worden vóór het overlijden van contractant, doch uiterlijk 5 jaar vóór de contractuele rustpensioendatum.

Art. 2 par. 7 bood dus een overgangsmogelijkheid opdat geneesheren die reeds een zekere leeftijd bereikt hadden op het moment van aansluiting toch nog een volwaardig pensioen zouden kunnen verwerven.

Deze backservice (9) verdwijnt op termijn.

Indien de R.I.Z.I.V.-bijdrage niet tijdig (10) vastgesteld is, dan wordt deze geacht gelijk te zijn aan het bedrag van vorig kalenderjaar vermenigvuldigd met de verhouding tussen het indexcijfer van de consumptieprijzen van de maanden november van jaren die met één en met twee jaar het betreffende kalenderjaar voorafgaan (11). Bij publicatie van het R.I.Z.I.V.-bedrag in het Belgisch Staatsblad wordt het bedrag, volgens bovenstaande manier berekend, aangepast.

Een kleine bron van inkomsten vormt de jaarlijkse bijdrage van max. 1000 Fr. welke gevraagd wordt van de werkende leden (12).

Voor de wijze van belegging en het administratiekostenpercentage moge integraal verwezen worden naar hetgeen hogerop reeds aan bod is gekomen (13).

2) De gebruikte financieringstechniek (14).

Zonder dat de wetgever een bepaalde financieringstechniek vooropstelde, heeft de overheid systematisch de techniek van de 'collectieve kapitalisatie' naar voren geschoven, met de bedoeling de uitkering van geïndexeerde pensioenen mogelijk te kunnen maken. Dat deze techniek bij de overheid de voorkeur wegdroeg voor de pensioenfondsen opgericht in het kader van het Sociaal Statuut van geneesheren, tandheelkundigen en apothekers en meer speciaal voor de Voorzorgskas voor

Geneesheren, moge blijken uit de Parlementaire Voorbereiding bij de Wet van 1969 en de later wijzigende wetten (15).

De regering neemt meer en meer het standpunt in dat de pensioenvorming in het kader van het Sociaal Statuut moet gekoppeld zijn aan het stelsel van collectieve kapitalisatie en aldus geïndexeerde pensioenen moet toelaten.

Het gekozen financieringsschema moet een uiting zijn van onderlinge solidariteit, welke moet toelaten geïndexeerde pensioenen toe te kennen en het eveneens moet mogelijk maken behartigenswaardige gevallen in het stelsel te betrekken, zoals ouderen, dank zij tijdelijke overgangsmaatregelen, en jongeren, dank zij verminderde bijdragen.

De wetgever heeft echter geen welomschreven financieringsplan opgesteld, maar als vereiste gesteld dat het gekozen systeem elk winstbejag moet uitsluiten, dat het gebaseerd moet zijn op solidariteit en dat het de vorming van geïndexeerde pensioenen mogelijk moet maken.

De doelstellingen van de Voorzorgskas voor Geneesheren, die de gekozen financieringstechniek determineren, kunnen als volgt verwoord worden :

1. Het uitkeren van geïndexeerde pensioenen ;
2. Het beroep op echte solidariteit (waarbij het principe van strikte evenredigheid tussen betaalde bijdragen en ontvangen prestaties opgeheven wordt) :
 - tussen ongehuwden en gehuwden ;
 - tussen actieven en niet-actieven ;
 - tussen generaties.
3. Een onmiddellijk substantieel pensioen waarborgen, dat een regeling van een degelijke backservice inhoudt;
4. Een zo ruim mogelijke toegang voor elke geneesheer, ongeacht taal of syndicale strekking.

Dit kan niet gerealiseerd worden met de traditionele techniek van de private levensverzekering. Daarom doet de Voorzorgskas beroep op de collectieve kapitalisatie.

Nu eens is er sprake van collectieve kapitalisatie, dan weer verkondigt men dat de repartitietechniek de grondslag is van de Voorzorgskas.

Er bestaat dienaangaande een grote begripsverwarring (16). "Repartitie" en "Collectieve Kapitalisatie" worden zelfs door specialisten door elkaar

gebruikt. Voor de Hr. LENOIR (17) werkt de Voorzorgskas volgens de repartitietechniek, voor Prof. D'HOOGHE volgens geen enkele techniek (18), volgens Prof. E. VAN BROEKHOVEN volgens de collectieve kapitalisatie en volgens de Controledienst voor de Verzekeringen volgens de gedeeltelijk uitgestelde repartitie.

Het past om in het kort een woordje uitleg te verschaffen omtrent de verschillende financieringssystemen. Waarin zit nu juist het verschil tussen individuele kapitalisatie enerzijds en repartitie anderzijds. En waar plaatst men dan collectieve kapitalisatie.

In een individueel kapitalisatiesysteem spaart elkeen voor zichzelf, waarbij de toegekende voordelen rechtstreeks in verhouding staan tot de betaalde bijdragen.

In een repartitiesysteem bestaat geen directe band tussen premiebetaling en individuele pensioentoeëmeting. Repartitie wijst op een onmiddellijke verdeling van de ontvangen bijdragen. In een repartitiesysteem kan men de solidariteit organiseren zodat de voordelen toegekend worden onder sociaal verantwoorde omstandigheden.

De collectieve kapitalisatie is een getemperde repartitie, m.a.w. een repartitie met een reservevorming in de eerste jaren. Het begrip "collectieve kapitalisatie" wordt in de Belgische Sociale verzekeringen gebruikt voor een pensioenregeling waarbij nog aan belangrijke kapitaalvorming wordt gedaan, terwijl repartitie (omslagstelsel) zoals gezegd op een onmiddellijke verdeling van de ontvangen bijdragen wijst (19).

Het verschil tussen kapitalisatie en repartitie is dat de financiering in de tijd anders verloopt. Bij repartitie en collectieve kapitalisatie wordt beroep gedaan op "anderen", en dan nog anderen van een jongere generatie. Dit schept een belangrijke mate van afhankelijkheid. De vraag is of men in de toekomst in staat en bereid zal zijn verder te betalen. Er is een verschil in wie de lasten opbrengt (20).

In België is er vanwege actuarissen nog altijd veel weerstand tegen repartitiesystemen. Dit was vroeger ook in Frankrijk het geval. Nu echter niet meer, getuige daarvan de verklaring van Prof. LUCIEN FERAUD, een internationaal geroemd actuaaris en technisch raadgever van de 'Association Internationale de Sécurité Sociale' (A.I.S.S.): "Certains actuaires ont été tentés de voir dans cette technique nouvelle (la

répartition) un artifice, une recette habile qui ne reposait sur aucun fondement sérieux, il leur semblait en effet qu'un tel système devait faire face à des échéances certaines avec des recettes aléatoires. Nous rencontrons encore cette attitude négative parmi certains de nos collègues étrangers, mais elle a disparu chez la plupart des actuaires français." (21)

Het reëel en essentieel onderscheid tussen individuele en collectieve kapitalisatie ligt in de verhouding van de contractant tegenover de maatschappij of het pensioenfonds:

- bij individuele kapitalisatie gaat het om een strikt individueel akkoord tussen de aangeslotene en het pensioenfonds (22);
- bij collectieve kapitalisatie gaat het om een verhouding van solidariteit tussen de aangeslotenen waarbij het pensioenfonds, dat de bijdragen int, beheert en herverdeelt, als enig doel heeft een werkelijk sociale rol te vervullen, zonder enig winstbejag.

Een essentieel voordeel van collectieve kapitalisatie tegenover individuele kapitalisatie is de ingebouwde indexatie van bijdragen en uitkeringen. En deze indexatie is belangrijk wanneer men bedenkt dat bij een inflatie van 6 % per jaar 1 Fr na 10 jaar nog 0,53 Fr waard is, na 20 jaar nog 0,28 Fr en na 30 jaar nog slechts 0,15 Fr. Door indexatie van de bijdragen (ook de reeds gestorte) en de pensioenen, hebben de pensioenen steeds een koopkracht welke met de gestorte bijdragen overeenkomt. Bovendien kunnen alle geïnteresseerden in het stelsel betrokken worden. De ouderen via overgangsmaatregelen, met name de backservice ; en de jongeren via verminderde bijdragen (met toch optimale pensioenvoordelen).

Nadeel van repartitie of collectieve kapitalisatie is de afhankelijkheid van de demografische evolutie, of van de verhouding tussen actieve en passieve leden.

Het evenwicht binnen het repartitiestelsel is afhankelijk van de verhouding tussen actieve en passieve leden (23). Als een bepaalde verhouding overschreden wordt, moeten andere middelen gezocht worden, daar het systeem zichzelf niet meer kan financieren.

De discussie tussen individuele kapitalisatie en repartitie moet niet zozeer puur theoretisch bekeken worden, maar is een praktische aangelegenheid die beïnvloed wordt door allerlei factoren. De keuze voor de ene of de andere financieringstechniek mag niet enkel en

uitsluitend genomen worden op basis van actuariële berekeningen, "mais dépendra au moins autant que de ceux-ci de positions prises, le plus souvent antérieurement, qui relèvent de l'économie, de la sociologie, voire d'une idéologie, et essentiellement de la politique à tous les niveaux. L'actuaire ne doit pas porter seul le poids d'une décision qui dépend de délibérations dans lesquelles il n'intervient que pour une part." (24)

Bij de Voorzorgskas wordt een zuiver repartitiestelsel niet toegepast (25). Immers de uitgaven worden betaald uit een collectief opgebouwde reserve en niet door de bijdragen van de op dat ogenblik aangesloten leden.

Trouwens bij de berekeningen van het pensioen wordt rekening gehouden met de individuele premiebetaling.

Voor elke aangesloten dokter wordt een afzonderlijke boekhouding van zijn stortingen en van de verplichtingen van de Kas bijgehouden ; de gelden daarentegen worden in één pot verzameld.

De Voorzorgskas voor geneesheren heeft dus van in den beginne geopteerd voor een stelsel van "collectieve kapitalisatie" (26), m.a.w. een stelsel dat het mogelijk maakt geïndexeerde pensioenen uit te keren en alwaar in de beginjaren belangrijke reserves gevormd worden.

Een dergelijk stelsel is sterk afhankelijk van het aantal bijdragenden en het aantal gepensioneerden. De vlotte aangroei van jonge zorgenverstrekkers is erg belangrijk voor een gezonde financiering.

Een verplichte aansluiting van alle geneesheren tot de Voorzorgskas zou de financiële basis van de Kas veel steviger maken.

Tot nog toe heeft de regering de tijd echter niet rijp geacht om die verplichte aansluiting in te voeren, doch ze heeft er wel voor gezorgd voldoende stimuli te creëren om een ruime aansluiting te verwezenlijken.

Deze stimuli zijn :

- de verplichting 10 jaar ononderbroken bijdragen te betalen ;
- ruime fiscale voordelen ;
- monopolie van de Voorzorgskas voor aansluiting van nieuwe geneesheren.

Omtrent de gebruikte financieringstechniek en de leefbaarheid ervan is reeds één en ander te doen geweest.

Voorafgaandelijk dient gesteld dat, om een projectie omtrent de leefbaarheid van dit stelsel voor de toekomst te doen, men een aantal hypothesen moet vooropzetten zoals :

- aantal contracten ;
- bedrag van de jaarlijkse bijdrage ;
- inkomsten van de bijdragen ;
- betalingstijdstip van de bijdragen ;
- bedrag van het pensioen ;
- aantal jaarlijkse pensioenen ;
- aantal uitgestelde ingenottredingen ;
- aantal sterften ;
- opbrengst beleggingen ;
- beheerskosten ;
- algemene financieel-economische aspecten, zoals de relatie inflatie - renteniveau.

Verschillende actuariële studies (27) werden gewijd aan de Voorzorgskas der Geneesheren, die allen tot het besluit kwamen dat een aanpassing zich hoe dan ook opdrong. Voor de enen zou het huidige stelsel reeds een deficit vertonen, terwijl voor de anderen de echte moeilijkheden pas zouden ontstaan in 2014.

Alhoewel alles in functie staat van de gekozen veronderstellingen kan er toch gesteld worden dat zonder een aanpassing de Voorzorgskas vroeg of laat in financiële moeilijkheden zal terecht komen. Een mogelijkheid tot aanpassing is zelfs voorzien in het pensioenreglement. Krachtens art. 4 par. 3 is het mogelijk de verhouding bijdragen-uitkeringen, te wijzigen (28) door het percentage (15%), welke de bijdrage geacht wordt te zijn van het theoretisch ereloon, te wijzigen. Dit kan gebeuren door de Raad van Beheer na elke periode van 5 jaar en mits instemming van de Minister van Sociale Voorzorg.

Het verplicht maken van de aansluiting is ook een mogelijkheid die aan de toekomstige financiële moeilijkheden het hoofd kan bieden. Alhoewel een onverholen verplichting in dit stadium politiek nogal moeilijk ligt, is men toch reeds deze richting ingeslagen door het verstrekken van een monopoliepositie aan de Voorzorgskas.

Niettegenstaande het feit dat bepaalde van deze studies, naast het onderzoek op basis van zuivere actuariële techniek, ook een

politieke voorkeur lieten blijken, en aldus afgegleden zijn naar de van oudsher bestaande controverse tussen 2 artsensyndicaten met een verschillende visie op de betrekkingen gezondheidsverstrekkers/overheid, en er stelling in genomen hebben, wat opnieuw het vuur heeft aangewakkerd, is het toch belangrijk opdat de Voorzorgskas er van overtuigd zou worden dat er iets moet gebeuren.

Wanneer ook de Controledienst voor de Verzekeringen zich dan in het gesprek gemengd heeft en een nota -niet ondertekend en evenmin besproken op de Raad van Beheer van de C.D.V.- liet verschijnen, was het hek helemaal van de dam (29).

Volgens deze nota worden de toegepaste verzekeringstechnieken, de financiële en technische basissen onaanvaardbaar geacht. En er wordt aan toegevoegd dat de reserves van de pensioenkas negatief zullen zijn in 2028.

Deze beoordeling van de C.D.V. (enkel een technische niet officiële nota) heeft heel wat stof doen opwaaien, ook in de dagbladpers (30).

De pers heeft ook later nog aan de leefbaarheid van de Voorzorgskas artikels gewijd (31).

Vermits pensioenvoorzieningen verrichtingen op lange termijn zijn en de financiering dus ook in dit perspectief moet gezien worden, is het onvermijdelijk dat de gehanteerde hypothesen met omzichtigheid moeten benaderd worden en na een tijdspanne van 20,30 of 40 jaar reeds fundamentele wijzigingen hebben kunnen ondergaan.

Vooraf het effect van inflatie en recessie is een niet te verwaarlozen factor (32). Om die reden is het zeer moeilijk accurate cijfers te bekomen. De (sociaal-economische) toekomst is te onzeker.

Maar past het een pensioenfonds financieel onleefbaar te noemen, omdat het binnen de volgende 20 jaar wijzigingen zal moeten ondergaan om verder leefbaar te zijn?

Twee zaken zijn duidelijk :

1. Op vandaag is de Voorzorgskas voor Geneesheren financieel sterk en gezond (33).
2. Naar de toekomst toe zullen er aanpassingen moeten gebeuren.

In de tijd is een bijsturing vereist, die binnen de solidariteit van de beroepsgroep voor de betrokkenen eventueel voordeliger

kan uitvallen, dan hetgeen de ingekapselde contracten van de levensverzekeringsmaatschappijen kunnen bieden.

Tot slot zouden we eventjes willen terug komen op de houding van de Controledienst voor de Verzekeringen in dit alles.

Terwijl er zou mogen verwacht worden dat de Controledienst voor de Verzekeringen zich strikt zou beperken tot de technisch actuariële gegevens van het financieringssysteem, stellen we toch vast dat de C.D.V. stelling neemt in het vraagstuk van de gebruikte techniek en zelfs onomwonden elke repartitie of collectieve kapitalisatietechniek van de hand wijst, in elk geval, zo er geen verplichte aansluiting bestaat. Doch zelfs het inbouwen van een verplichting brengt niet automatisch de redding (34).

Welke techniek gebruikt wordt is een zaak die niet door de C.D.V. moet beslist worden, maar een zaak die de overheid door zijn voorkeur heeft beslist en welke steeds onder de exclusieve bevoegdheid zal blijven van de Minister van Sociale Voorzorg.

De inhoud van het Sociaal Statuut en de voorwaarden waaraan de voordelen moeten beantwoorden om een sociaal karakter te vertonen zullen onder de exclusieve bevoegdheid vallen van de Minister van Sociale Voorzorg.

Het komt geenszins de C.D.V. toe, als uitvoeringsorgaan, te beslissen over de keuze van de te gebruiken financieringstechniek, op voorwaarde dat de veiligheid voor de aangeslotenen gewaarborgd is. A priori redeneringen zijn van de hand te wijzen.

Het rapport van de C.D.V. is een onderzoek en een commentaar op de "Technische Nota. Pensioenreglement - Financieringsreglement" die ze op 27 oktober 1980 van de Voorzorgskas had ontvangen.

De nota van de C.D.V. lijkt me allesbehalve rekening te willen houden met de geest waarin de controlewet is tot stand gekomen. Dat repartitie en collectieve kapitalisatie niet verboden zijn, moge blijken uit het intrekken van het amendement van de Heren SPROCKEELS en ROLIN JACQUEMYS. Aldus is het gezegde van de C.D.V. : "que seule est autorisée la capitalisation individuelle" te eenzijdig gesteld. En verder zonder enige nuancering: "La répartition différée est interdite et passible des peines visées par le Code penal. Ce ne sont donc pas les règles et modalités spéciales qui pourront déroger au principe énoncé par l'article 56".(35)

Alhoewel in de Parlementaire Stukken betreffende het Sociaal Statuut der Geneesheren (36) sprake is van collectieve kapitalisatie en "dat het woord 'pensioen' verwijst naar repartitie of collectieve kapitalisatie", is de C.D.V. van mening dat, vermits er geen principiësdiscussie heeft plaatsgehad, de wetgever de principes van de wet van 1930 niet in vraag heeft gesteld, principes die trouwens door de wet van 1975 bevestigd werden.

Na de studie van de C.D.V. werd voorgesteld een gemengde werkgroep C.D.V./ Ministerie van Sociale Voorzorg op te richten. Deze werkgroep, die vóór 30 november 1980 ten behoeve van de Nationale Medische Mutualistische Commissie een eerste opdracht moest uitvoeren is echter tot geen besluit kunnen komen.

Het voorstel tot oplossing van de C.D.V. zelf (37) is de splitsing van de bijdrage, met een gescheiden behandeling. Het deel dat de eigenlijke persoonlijke bijdrage vertegenwoordigt en de vrucht van het sparen betekent mag ofwel aan een verzekeringsmaatschappij ofwel aan een pensioenkas toevertrouwd worden, m.a.w. onder de principes van de wet van 9 juli 1975.

Het tweede deel, of de R.I.Z.I.V.-bijdrage zal beheerd worden door een hulpkas van het R.I.Z.I.V. en gebaseerd worden op het repartitiesysteem.

Achter het ganse gevecht van de C.D.V. tegenover de Voorzorgskas ligt allicht in eerste instantie de bedoeling om te vermijden dat in België een precedent geschapen wordt van de werking van een extralegaal pensioenfonds volgens andere regels dan deze van de strikte individuele kapitalisatie.

De vrees van de C.D.V. dat de verzekeringsmaatschappijen ook dit stelsel zouden kunnen aannemen, ligt o.i. aan de basis van de houding van de C.D.V.

Zolang de C.D.V. de wettelijkheid van de collectieve kapitalisatie gebaseerd op solidariteit betwist, en zolang men niet geneigd is andere criteria te aanvaarden dan die van de individuele kapitalisatie zal elke discussie betreffende de technische aspecten van de Voorzorgskas voor geneesheren gehinderd worden.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 2 par. 1 Pensioenreglement.

(2) Om te genieten van een rustpensioen moeten echter toch 10 jaarbijdragen betaald worden.

(3) Art. 4 par. 3 Pensioenreglement.

(4) Art. 2 par. 2 Pensioenreglement.

(5) Art 3 Pensioenreglement.

(6) Art. 3 par. 3 Pensioenreglement.

(7) Art. 2 par. 3 Pensioenreglement.

(8) Art. 2 par. 4 Pensioenreglement.

(9) Er is sprake van back-service in de betekenis van een techniek waardoor ook oudere aangeslotenen een behoorlijk pensioen kunnen verwerven.

(10) D.w.z. op 1 maart of op 1 maart en 1 september.

(11) Art 2 par. 4 Pensioenreglement.

(12) Art. 6 Statuten.

(13) Zie : Vermogensbeheer - Algemeen Reglement Voorzorgskas voor Geneesheren.

Dit reglement vertrekt van de bestaande reglementering enerzijds (art. 1, 10' Pensioenkassenbesluit 1969), en anderzijds van de rente-evolutie op de geld- en kapitaalmarkt om een beleggingspolitiek voor te stellen die beantwoordt aan eisen die men redelijkerwijs kan stellen.

(14) Bij de bespreking van de organisatie van pensioenfondsen (zie supra)

en bij de toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen op de Voorzorgskas is deze problematiek reeds zijdelings ter sprake gekomen.

(15) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 7 en 11.

In de Memorie van Toelichting op art.131 Wet 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 (Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 323/1, 34) staat het volgende: "Deze wijziging zal de solidariteit tussen de verbonden geneesheren bevorderen en zal toelaten geïndexeerde pensioenen toe te kennen aan de rechthebbenden op basis van het principe van de collectieve kapitalisatie."; en "er werd duidelijk een keuze gemaakt ten voordele van de collectieve kapitalisatie, en de individuele kapitalisatie werd uitgesloten". Deze keuzebeperking werd door de Heer KUIJPERS bekritiseerd en afgekeurd in zijn amendement, dat echter werd verworpen.

(16) Zie o.a. SINNESAEEL, G., "De Voorzorgskas voor Geneesheren, de Voorzorgskas voor Apothekers en de controle ingesteld door de Wet van 9 juli 1975", bijdrage op het Colloquium "Aanvullende Pensioenregeling voor de verbonden geneesheren, tandartsen en apothekers in het kader van hun Sociaal Statuut - R.I.Z.I.V.", K.U.L., Instituut Actuariële Wetenschappen, 19 maart 1983, 10; "Repartitie, individuele kapitalisatie en collectieve kapitalisatie zijn uitdrukkingen die niet steeds bij iedereen dezelfde lading dekken."

(17) LENOIR, Y., Etude actuarielle des caisses de pensions créées pour le corps médical Belge par l'Arrêté Royal du 25 août 1969, Univ. de l'Etat Mons, Faculté des sciences économiques et sociales, 1982, 48 p.

(18) DE PRIL, N., D'HOOGE L. en GOOVAERTS, M., Een actuariel onderzoek van de financiële leefbaarheid van de Voorzorgskas voor Geneesheren, Kath. Univ. Leuven, Instituut voor Actuariële Wetenschappen, 1982, nr. 8203., 34 p.

Voor Prof. D'HOOGE lijken "de vele discussies over het feit of de Voorzorgskas een kapitalisatie of repartitietechniek aanwendt, weinig zinvol."

"De financiële basis van de Voorzorgskas kan immers geen collectief kapitalisatiestelsel zijn om de eenvoudige reden dat de reserve niet berekend wordt in vooraf gekozen technische basissen, maar louter het

boekhoudkundig resultaat is van het verschil tussen inkomsten en uitgaven".

Verder wordt er gezegd dat de Kas evenmin volgens repartitietechniek werkt, daar de verhouding bijdragen/uitkeringen nergens bepaald wordt door regels eigen aan de techniek en nergens bepaald is welk reserveniveau men op termijn wil aanhouden.

Tot besluit stelt Prof.D'HOOGE als 'diagnose' "dat de diepere oorzaak van de financiële problemen die op langere termijn mogen verwacht worden, ligt in het ontbreken van een actuarieel gefundeerde berekeningstechniek."

(19) DELPEREE, A., "De problematiek van de Belgische regeling van Werknemerspensioenen", B.T.S.Z., 1974, 128 : "Kollektieve kapitalisatie situeert zich als techniek tussen kapitalisatie en repartitie."

NETTER, F., La sécurité sociale et ses principes, 1959, 214: "Dans les systèmes de capitalisation collective, l'équivalence des cotisations et des engagements est réalisée sur un group d'assurés."

(20) DE WIT, G.W., Pensioengarantie. Een terugblik en blik vooruit, in Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J. (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1982, 46.

(21) FERAUD, L., De l'épargne à la répartition: la querelle des anciens et des modernes, F.221- F.243.

(22) Nadelig is de muntontwaarding die een belangrijke rol speelt, aangezien de pensioencontracten over een lange termijn lopen.

(23) MOREAU, J., "Wat reeds verwezenlijkt werd voor de geneesheren specialisten", in "Bijdrage tot het vraagstuk van het pensioen", Studiezitting van 5 februari 1977, Ebedo, VBS, febr.1977, 23-29.

(24) FERAUD, L., o.c., F. 242.

(25) DEBAILLIE, F., "De Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W. en haar financiële basis: de collectieve kapitalisatie", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, april-mei-juni 1980, 2 - 3.

(26) Voorzorgskas voor Geneesheren, V.Z.W., Technische Nota. Pensioenreglement. Financieringsplan, oktober 1980.

(27) DE PRIL, N., D'HOOGHE, L. en GOOVAERTS, M., o.c. ; LENOIR, Y., o.c.

(28) Deze verhouding draait op dit ogenblik rond coëfficiënt 5 voor een gezinsrustpensioen.

(29) Office de Contrôle des Assurances : Rapport au sujet des bases techniques et financières utilisées par la Caisse de Prévoyance des Médecins, 12 november 1980 (hierna verkort geciteerd: Rapport O.C.A., 12 november 1980).

(30) "In pensioenkas van Dr. Wijnen ontbreekt elke solidariteit", De Standaard, 27/28 september 1980 ; "Wat zit er achter die kassenstrijd", De Standaard, 31 juli 1980 ; "Kassenstrijd laat hoog op", De Standaard, 1 augustus 1980.

(31) Onder andere: "Wordt pensioenfonds van dokters patiënt ?", Trends, 1 juli 1982, 27-28.

(32) Voor een economische analyse van spaarverrichtingen , zie het boek van VAN BROEKHOVEN, E. en BOSMAN, E., Pensioen- en Spaarstrategie, Antwerpen, Standaard, 1983, 287 p.

(33) MOREAU, J.P., "De leefbaarheid van de Voorzorgskas", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor geneesheren, okt. 1980, 2 ; "Leefbaarheid van Voorzorgskas voor Geneesheren", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, jan. 1981, 4 ; "K.U.L.: De leefbaarheid van de Voorzorgskas voor Geneesheren is verzekerd", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, juni 1982 ; "K.U.L.: De leefbaarheid van de Voorzorgskas voor Geneesheren is verzekerd" Recht op antwoord, Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, sept.-okt. 1982.

(34) "Une affiliation obligatoire n'y changerait rien", Rapport O.C.A., 12 november 1980, 4.

(35) Rapport O.C.A., 12 november 1980, 11.

(36) Parl. St., Senaat, 1968-69, nr. 73, 7 en 11; in verband met de mogelijkheid van repartitie- of collectieve kapitalisatietechniek in het Sociaal Statuut der Geneesheren, zie supra : Titel II, hoofdstuk III, afdeling 2, A. I.

(37) Rapport O.C.A., 12 november 1980, 21.

8. Fiscale behandeling (1).

1) Bijdragen.

+++++

Het fiscaal statuut van de bijdragen is verschillend naargelang de status van de zorgenverstrekker. Het al dan niet geconventioneerd zijn is het onderscheidend criterium.

I. Niet - verbonden geneesheren.

De niet geconventioneerde geneesheren genieten geen enkel fiscaal voordeel. De bijdragen die dergelijke geneesheren betalen aan de Voorzorgskas voor Geneesheren zijn fiscaal niet aftrekbaar als bedrijfslast.

II. Verbonden geneesheren.

In de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen, moet een onderscheid gemaakt worden tussen de jaarlijkse bijdragen enerzijds - waarbinnen een onderscheid tussen de jaren waarin er een akkoord is en de jaren waarin er geen akkoord is tot stand gekomen - en de regularisatiebijdragen anderzijds.

Deze laatste hebben het voorwerp uitgemaakt van heel wat onderhandeling. De toestand alsmede de problemen i.v.m. de jaarlijkse bijdragen in 1977, 1978 en 1979 ziet er op dit ogenblik (2) als volgt uit.

A. Jaarlijkse bijdragen.

De bijdragen welke geneesheren, tandartsen, apothekers persoonlijk hebben verricht aan de Voorzorgskas, of aan een levensverzekeringsmaatschappij (3) zijn fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast onder art. 45, 5° W.I.B. "ten belope van het minimum bedrag dat door de wettelijke en reglementaire bepalingen tot instelling van een

regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, tandartsen, apothekers is vereist, opdat de bedoelde personen van de erin beoogde sociale voordelen zouden kunnen genieten" (4). Dit minimum voor geneesheren en tandartsen is het bedrag van de bijdragen verricht door het R.I.Z.I.V. (5) ; en voor de apothekers gelijk aan 2000 Fr (6).

De toestand van de jaarbijdrage (de persoonlijke en de R.I.Z.I.V.-bijdrage) voor de jaren waarin er geen overeenkomst tot stand was gekomen en de betrokkene aldus persoonlijk het gedeelte van het R.I.Z.I.V. moest bijpassen werd na veel discussie opgelost en ook als fiscaal aftrekbaar beschouwd.

Dit was het geval vanaf de tweede helft van 1977 voor de tandheelkundigen en voor 1978 en 1979 voor de geneesheren.

Deze aftrekbaarheid van de globale bijdrage gedurende de jaren waarin geen akkoord was tot stand gekomen, was aan een aantal voorwaarden verbonden.

Deze dubbele aftrekmogelijkheid voor aangeslotenen bij de Voorzorgskas was namelijk niet toegankelijk voor tandartsen en geneesheren, die gedurende de twee onmiddellijk voorafgaande jaren hun beroep hebben uitgeoefend zonder tot het akkoord te zijn toegetreden ; en evenmin voor deze geneesheren en tandheelkundigen die voorheen hun R.I.Z.I.V.-bijdrage in het kader van het Sociaal Statuut bij een andere instelling dan de Voorzorgskas hebben aangewend (7).

Voor geneesheren en tandheelkundigen die hun R.I.Z.I.V.-bijdrage steeds als premie bij een levensverzekeringsmaatschappij hebben aangewend is de fiscale aftrek gelijk aan de werkelijke door betrokkene gestorte premies, welke evenwel niet meer mag bedragen dan het totaal (voor 1977) of 101 % van het totaal (voor 1978) van de bijdrage die voor het laatste jaar waarin het akkoord bestond werkelijk door het R.I.Z.I.V. en belastingplichtige samen ter uitvoering van het contract werden gestort, met evenwel volgend absoluut maximum (8):

geneesheren	tandartsen
78 : 60.388	77 : 44.484
79 : 60.388	78 : 44.916
	79 : 44.916

B. Regularisatiebijdragen (9).

Voor sommige contracten dienen regularisatiebijdragen gestort om het bij het pensioenreglement voorziene minimum van 10 bijdragen te bereiken.

Volgens het reglement van de Voorzorgskas is het mogelijk regularisatiebijdragen voor het verleden te verrichten. Deze mogelijkheid is echter niet onbeperkt, maar duidelijk afgebakend in het reglement.

-1- Contracten aangesloten bij de Voorzorgskas vóór 1 januari 1978.

De regularisatiebijdragen welke gestort werden in jaren waarin de geneesheer, tandheeskundige of apotheker niet was verbonden, kunnen voor fiscale aftrekbaarheid in aanmerking komen, onder volgende voorwaarden :

1 Deze bijdragen moesten betaald zijn ofwel :

- uiterlijk op 31 december 1977
- in loop van het jaar 1978, mits aansluiting vóór 1978 en vóór 1 januari 1978, naast de betaling van bijdrage voor 1977, één of meer afkortingen heeft gedaan.

2 De aftrek van deze regularisatie is in hoofdsom beperkt tot het totaal van :

- de bijdrage van het R.I.Z.I.V. (indien de betrokkene verbonden was geweest) en
- de persoonlijke bijdrage door de betrokkene normaal voor de jaren te storten.

De verhoging of de nalatigheidsintresten zijn eveneens aftrekbaar.

-2- Contracten aangegaan tussen 1 januari 1978 en 31 december 1981.

- Er kunnen maximum 10 jaarbijdragen worden gevorderd als regularisatiebijdragen, welke over de periode van 1981 tot 1985 zullen worden gespreid zodat er per jaar 2 regularisatiebijdragen in teruggaande lijn kunnen afgetrokken worden,
- Deze regularisatiebijdragen worden slechts aanvaard indien de contractant voor het jaar van storting niet heeft geweigerd.

Dit zijn de twee voorwaarden welke de Voorzorgskas opgelegd heeft om regularisatiebijdragen te aanvaarden (10).

Binnen die voorwaarden kunnen regularisatiebijdragen (en nalatigheidsintresten) afgetrokken worden als bedrijfsuitgaven.

Voor deze personen welke in de periode van 1971 tot 1980, één of meer jaren een R.I.Z.I.V.-bijdrage in het kader van het Sociaal Statuut hebben aangewend bij een verzekeringsmaatschappij, worden de hier bedoelde regularisatiebijdragen slechts voor de helft als bedrijfsuitgaven aangemerkt.

Gans deze problematiek van regularisatiebijdragen moet gezien worden in het licht van de aangewende repartitietechniek.

Om een voldoende hoog overlevings- of weduwenpensioen op te bouwen wordt de mogelijkheid geboden regularisatiebijdragen te betalen.

Bovendien behoort het vereffenen van regularisatiebijdragen tot de contractuele rechten van elke laattijdig aangesloten contractant ; het zou dus minstens bevreemdend kunnen genoemd worden dat de uitoefening van een recht goedgekeurd door de Minister van Sociale Voorzorg doorkruist zou worden door een voor de contractant ongunstige fiscale benadering van de regularisatiebijdrage.

In zijn brieven heeft de Voorzorgskas er herhaaldelijk op gewezen dat de toekomst van de pensioenkas veiliger zou zijn als deze fiscale aftrekbaarheid van de regularisatiebijdragen verder zou worden toegekend.

Door de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen voor het aanvullend pensioen voor zelfstandigen en de uitsluiting daartoe van de geneesheren die bijdragen storten bij de Voorzorgskas voor Geneesheren, bevindt men zich op dit ogenblik in volgende situatie :

- sommige geneesheren hebben een dubbele aftrekmogelijkheid: namelijk deze die hun sociaal statuut bij een verzekeringsmaatschappij opbouwen en terzelfdertijd een aanvullend pensioen via hun sociaal verzekeringsfonds opbouwen ;
- anderen daarentegen hebben de keuze ; de verbondenen hebben de aftrekmogelijkheid bij de Voorzorgskas en de niet-verbondenen kunnen via hun sociaal verzekeringsfonds een aanvullend pensioen sluiten ;
- één groep echter geniet van geen enkele fiscale aftrekmogelijkheid ; namelijk de niet-verbonden geneesheren die aangesloten zijn bij de

Voorzorgskas voor Geneesheren.

De niet-fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen van deze laatsten wordt als onrechtvaardig gevoeld.

Om aan dit laatste te verhelpen heeft de Voorzorgskas reeds voorgesteld om alle aangeslotenen bij de Voorzorgskas te laten genieten van de fiscale aftrekbaarheid ongeacht het gaat om een R.I.Z.I.V.-bijdrage of niet, ongeacht of ze verbonden zijn of niet en ongeacht of er een verbintenisakkoord is of niet.

Dit voorstel doet o.i. afbreuk aan één van de basisfilosofieën van de Voorzorgskas. Deze heeft het gunstig fiscaal statuut voor de verbonden geneesheren steeds aangegrepen om de geneesheren ertoe te bewegen zich te conventioneren. De aansluiting tot de Voorzorgskas werd steeds beschouwd in het licht van een duurzaam stelsel van verbintenisakkoorden.

2) Renten bij rust, overlijden of invaliditeit.

+++++

Deze renten zijn belastbare bestanddelen als bedoeld in art. 20, 5 en 32 bis van het W.I.B.. Ze zijn belastbaar als bedrijfsinkomen.

3) Successierechten.

+++++

Volgens art. 8 van het wetboek der successierechten zijn de uitkeringen in rente of kapitaal niet onderworpen aan successierechten indien : - de renten en de kapitalen gevestigd zijn tot uitvoering van een wettelijke verplichting (11);

- indien ze werden gevestigd in uitvoering van een overeenkomst voor extralegale pensioenvoorziening (ten behoeve van weduwe of kinderen)

*hetzij ingevolge : een groepsverzekering (met een bindend reglement in de onderneming en, volgens de voorwaarden gesteld door de controlereglementering.)

*hetzij ingevolge : een bindend reglement van een voorzorgsfonds opgericht

ten behoeve van het personeel van de onderneming (12).

Er zij opgemerkt dat enkel het deel, dat beantwoordt aan de tussenkomst van de werkgever, hieronder valt (13).

Deze vrijstelling van sucessionrechten die volgens het wetboek enkel geldt voor renten of kapitalen, welke door tussenkomst van de werkgever t.v.v. de weduwe of kinderen van werknemers worden gevestigd, werd stilzwijgend toegepast voor renten en kapitalen voortvloeiend uit een contract met de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Gans de vrijstelling van art. 8 is gebaseerd op een zekere verplichting, welke plots voor geneesheren, niet meer relevant en bepalend lijkt.

Voorwaar een mooi staaltje van gelijkheid.

4) Fiscaal stelsel van de instelling zelf.

De Voorzorgskas is door de diensten van het Ministerie van Financiën gelijkgesteld met een parastatale instelling voor sociale zekerheid (14). Dit heeft een dubbel gevolg :

1. vrijstelling van inhouding van roerende voorheffing op verkregen intresten (15);
2. vrijstelling van betaling van de jaarlijkse taks tot vergoeding van de sucessionrechten op de V.Z.W. (16).

Dit zijn belangrijke financiële voordelen, daar de financiële reserves dus aan geen enkele belasting onderworpen zijn.

VOETNOTEN

=====

(1) I.v.m. " het fiscaal regime van sociale uitkeringen" leze men de aldus luidende bijdrage van Prof. F. VAN ISTENDAEL in Cumulatie van Sociale Zekerheidsprestaties, Antwerpen, Kluwer, 1981, 92-112.

(2) Sinds Ci. RH 243/276.401 bijlage van 8 juli 1981.

(3) Voorzover dit nu nog mogelijk is; m.a.w. voorzover ze dit reeds in het verleden (vóór 1 januari 1980) deden. Een persoon, lid bij de Voorzorgskas, die een bijdrage stort aan een levensverzekeringsmaatschappij in het kader van het sociaal statuut, mag de bijdrage aan de Voorzorgskas fiscaal niet aftrekken.

(4) Nr. 44/414.1 tot 44/414.5 van Com.I.B., laatst gewijzigd bij circulaire Ci. RH 243/276.401 van 8 juli 1981 Bijlage.

(5) Supra.

(6) Art.6 K.B. 18 maart 1971.

(7) Nr. 44/414.2.a Com.I.B.

(8) Nr. 44/414.2.b Com.I.B.

(9) Nr. 44/414.3 Com.I.B. ; i.v.m. regularisatie van de jaren 1967, 1968 en 1969 zie Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1970-71, 19 oktober 1971, 2271 (Vr. nr. 202 NIEMEGEERS).

(10) Nr. 44/414.4 Com.I.B. aftrekbaar in zover de betaling opgelegd is door het pensioenreglement.

(11) Art. 8 al.6, 2' W. Succ.

(12) Art. 8 al.6, 3' W. Succ.

(13) Het "toelage-contract" wordt hier bedoeld versus het "bijdrage-contract".

(14) Het schrijven van de Minister van Financiën (de Hr. SNOY ET D'OPPUERS) d.d. 16 april 1970, ref.12.847

" ... uw vereniging kan beschouwd worden als een parastatale instelling van sociale zekerheid of ermede gelijkgestelde instelling, als bedoeld in art.87,2' K.B. tot uitvoering van W.I.B. en dit zolang zij de voorlopige of definitieve erkenning geniet waarvan sprake is in art.1,3' van K.B. 25 augustus 1969."

(15) Com. I.B. 164/134.

(16) Dit is zo vanaf 1971. Brief van Ministerie van Financiën d.d. 28 april 1972, ref. EE./82.610.

9. Vergelijking met C.A.R.M.F.

Het ontstaan en vooral de gestadige evolutie van de Voorzorgskas voor Geneesheren vertoont gelijkenissen en raakpunten met de Caisse Autonome de Retraite des Médecins français (C.A.R.M.F.) (1).

Omwille van vergelijkingspunten tussen beide instellingen is het nuttig en verrijkend de taak en het belang van deze C.A.R.M.F. voor de Franse geneesheren toe te lichten.

In een volgend hoofdstuk aangaande het onderzoek van enkele buitenlandse systemen m.b.t. aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen, zal de C.A.R.M.F. gesitueerd worden in het geheel van de mogelijke aanvullende pensioenvorming in Frankrijk (2).

Naast de verplichte 'complementaire' pensioenvorming (3) die elke zelfstandige geneesheer moet aangaan bij de C.A.R.M.F. is er de 'supplementaire' pensioenvorming die verplicht opgelegd is aan elke zelfstandige verbonden geneesheer (4). Dit supplementair stelsel werd slechts in 1972 verplichtend gesteld (5). Van 1960 tot 1972 bestond het facultatief.

Het is vooral deze laatste vorm van pensioenvorming die als model heeft gestaan bij de pensioenen van de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Beide zijn gebaseerd op en afhankelijk van het onderschrijven van een verbintenis. Enkel de verbonden geneesheren kunnen tot een dergelijk stelsel toetreden (6).

Een verschilpunt is dat bij de C.A.R.M.F. uitsluitend zelfstandige geneesheren aangesloten zijn, terwijl de Voorzorgskas openstaat voor elke geneesheer, ongeacht zijn sociaal statuut.

Eveneens verschillend is de verplichtstelling die bestaat bij de C.A.R.M.F., maar niet bij de Voorzorgskas voor Geneesheren. Dit onderscheid moet echter gerelativeerd worden. Ten eerste is deze verplichting bij de C.A.R.M.F. niet van buitenaf opgedrongen, doch binnen het geneesherenkorps zelf gegroeid en opgelegd. Ten tweede wordt de aansluiting bij de Voorzorgskas, niettegenstaande het vrijwillig karakter, met verschillende middelen gestimuleerd, zoals ondermeer de wetswijziging van 1980 die een feitelijke monopoliepositie creëerde.

De twee pensioenstelsels bij de C.A.R.M.F. doen voor hun financiering beroep op de repartitietechniek, volgens het puntensysteem (7). Dit betekent dat de uitkeringen en ook de bijdragen daartoe uitgedrukt worden in termen van een representatieve indicator. In Frankrijk is het vergelijkingsselement de prijs van een medische akte. De vooropgezette pensioenuitkering wordt dan uitgedrukt in zoveel maal de prijs van de medische akte (prestatie) (8), wat als voordeel heeft dat de pensioenen automatisch de evolutie van het beroepsinkomen volgen.

In het complementair stelsel is het te bereiken doel gelijk aan 140 punten. Aangezien een volledige loopbaan gelijk is aan 35 jaar, moet een jaarbijdrage gelijk zijn aan 4 punten. De bijdrage die in 1965 bij referendum bepaald werd als gelijk te zijn aan 150 maal het gemiddelde van de prijs van een raadpleging en bezoek aan huis geeft recht op 4 punten. Het eerste jaar geniet de geneesheer echter vrijstelling en de volgende twee jaren hoeft hij slechts verminderde bijdragen te betalen. Vrijstelling kan ook verleend worden aan invalide geneesheren of geneesheren waarvan de inkomsten beneden een zeker niveau gelegen zijn. Op 65 jaar kan een rustpensioen genoten worden en in geval van overlijden ontvangt de overlevende echtgenoot een pensioen gelijk aan 55 % van het rustpensioen vanaf de leeftijd van 65 jaar. Dit complementair stelsel omvat eveneens een aanvullend stelsel invaliditeit-overlijden.

De doelstelling van het supplementair regime of de A.S.V. (Avantage Social Vieillesse) genaamd, is : een pensioen uitkeren dat minstens gelijk is aan 844 medische akten. Een medische akte is gelijk aan de waarde van een raadpleging.

Een rustpensioen is gelijk aan 844 medische akten en een overlevingspensioen is gelijk aan 50 % van het rustpensioen. Rekening houdend met een loopbaan van 35 jaar, levert iedere jaarbijdrage recht op 24,12 punten. De jaarbijdrage is gelijk aan 54 medische akten, waarvan 1/3 of 18 akten ten laste van de geneesheer, en 2/3 of 36 akten ten laste van de nationale verzekeringsorganismen.

Het mede betalen door nationale verzekeringsorganismen is een volgend raakpunt dat met de Voorzorgskas bestaat.

De bijdrage voor de Voorzorgskas van een verbonden geneesheer wordt voor de 1/2 door het R.I.Z.I.V. betaald.

In tegenstelling tot de R.I.Z.I.V.-bijdrage die in de Medico-Mutualistische

Commissie besproken wordt, komen de Franse Ziekenfondsen op geen enkele manier tussen in de bepaling van de bijdrage.

De uitkering in het complementair regime is gelijk aan 5 maal de jaarbijdrage en in het supplementair regime gelijk aan 15,6 maal de jaarbijdrage.

Ook het pensioen van de Voorzorgskas is gesteund op x maal de bijdrage. De bijdrage wordt verondersteld gelijk te zijn aan 15 % van het theoretisch beroepsinkomen. Het gezinsrustpensioen wordt geacht 75 % te bedragen van dit theoretisch beroepsinkomen, of overeen te stemmen met 5 maal de globale bijdrage.

Niet alleen de pensioenregelingen bij de C.A.R.M.F. en de Voorzorgskas voor Geneesheren vertonen gelijkenissen, maar ook de twee verzorgingsinstellingen zelf. Beiden zijn opgericht door de geneesheren en worden door en voor hen beheerd. Hun beider doel is op basis van een werkelijke solidariteit geïndexeerde pensioenen te kunnen uitkeren.

In Frankrijk bestaan er afzonderlijke kassen voor tandartsen en apothekers, terwijl in België de tandartsen ook terecht kunnen bij de Voorzorgskas voor Geneesheren.

VOETNOTEN

=====

(1) 46 Rue Saint-Ferdinand 75848 Paris Cedex 17.

(2) "La retraite du médecin", supplément au numéro 16 du 18 avril 1970 du 'Concours Médical' ; AMADOR, M., "De pensioenstelsels en voorzieningen van de C.A.R.M.F.", in "bijdrage tot het vraagstuk van het pensioen", Studiezitting van V.B.S. op 5 februari 1977, Ebedo, februari 1977, 6-14.

(3) Complementair rustpensioen: 1 juli 1949

Complementair overlevings- en invaliditeitspensioen: 1 april 1954.

(4) In Frankrijk is ongeveer 99 % van de zelfstandige geneesheren geconventioneerd.

(5) 83,5 % van de verbonden geneesheren spraken zich in die zin uit.

(6) Zoals hogerop gezien, is dit enkel een vereiste in het jaar van aansluiting.

(7) Zie diverse studies: DESCROIX, E., Essai de simulation d'un régime de retraites par répartition, Memoire soutenu le 8 octobre 1970 pour l'obtention du titre du Membre Diplôme, mars, 1971 ; BOUTOT, J.C., HAQUIN, B., MARRON, M., PRE, F., TROUCHE, J. en YZAMBART, F., La vie d'un point de retraite, dec. 1976, 181-236.

Zie ook het maandelijks informatieblad "Information" van de C.A.R.M.F.

(8) In 1980 was de prijs van een medische akte gelijk aan 292 Bfr.

ADDENDUM

=====

bij het Sociaal Statuut der geneesheren, tandheekkundigen en apothekers.

=====

Hetgeen eind 1982 reeds aangekondigd was in het begeleidend schrijven van Minister DEHAENE bij het akkoord tussen zorgenverstrekkers en verzekeringsinstellingen, is eind april 1983 door enkele uitvoeringsbesluiten gerealiseerd geworden.

Samenvattend gezegd werden volgende punten verwezenlijkt :

1. Het voorzien van een gereserveerd pensioenrecht voor de geconventioneerde geneesheren die niet bij de Voorzorgskas wensen aan te sluiten.
2. Wijzigingen die rechtstreeks de Voorzorgskas aanbelangen, zoals : het verruimen van het werkingsgebied naar het invaliditeitsrisico toe ; de mogelijkheid installatieleningen toe te staan aan jonge geneesheren ; het invoeren van een weduwenpensioen. Daarnaast wordt het percentage van de beheerskosten vrijgelaten, maar wordt de controle van het Ministerie van Sociale Zaken meer gespecificeerd.

Samen met deze wijzigingen werd ook het besluit getroffen dat het bedrag van de R.I.Z.I.V.-tussenkost voor 1983 vastlegt op 47.700 Fr.

I. Aangezien het, inbouwen van een "gereserveerd pensioenrecht" bij het R.I.Z.I.V. diverse wijzigingen aan het bestaande, reeds herhaaldelijk gewijzigd basis K.B. van 18 januari 1971, noodzakelijk maakte, vond men het aangeraden dit volledig te herschrijven en het K.B. van 1971 op te heffen (1).

Het K.B. dat voor de toekomst het Sociaal Statuut voor de geneesheren regelt is het K.B. van 31 maart 1983 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren (2).

Voor de tandartsen en de apothekers blijven respectievelijk het K.B. van 18 januari 1971 en het K.B. 18 maart 1971 van toepassing.

Voornoemd K.B. van 31 maart 1983 heeft voor de verbonden geneesheren een keuze geschapen betreffende de aard en bestemming van het sociaal voordeel.

De bedoeling was de geconventioneerde geneesheren die geen persoonlijke gelijkwaardige bijdrage wensten te betalen of niet bij de Voorzorgskas wilden aansluiten, toch recht te geven op een sociaal voordeel.

Aangezien het huidig sociaal voordeel steeds vertaald werd in een R.I.Z.I.V.-tussenkomst, die aangewend moet worden voor een rust- en overlevingspensioen en sinds de wet van 8 augustus 1980 enkel en uitsluitend kan aangegaan worden bij de Voorzorgskas, was het niet mogelijk zonder wetswijziging bij K.B. dit sociaal voordeel naar een andere instelling, weze het een overheidsinstelling, te richten.

Om die reden heeft men de verbonden geneesheren de keuze gelaten tussen twee soorten "sociale voordelen".

De geneesheer kan genieten ofwel van een bijdrage, zoals bedoeld in art. 4 al. 1 (d.w.z. de R.I.Z.I.V.-tussenkomst), ofwel van een bij de R.I.Z.I.V.-dienst Geneeskundige Verzorging, gereserveerd recht op voordelen, bedoeld in art. 5. (3).

Indien de geneesheer opteert voor de R.I.Z.I.V.-bijdrage, dan moet hij het bewijs leveren dat hijzelf een op zijn minst gelijkwaardige bijdrage betaalt tot vestiging van een rust-, overlevings- of invaliditeitspensioen of rente. Een pensioen of rente kan hij op die manier uitsluitend vestigen bij de Voorzorgskas voor geneesheren ingeval het rust of overleving betreft ; voor invaliditeit kan hij ook bij gewone verzekeringsmaatschappijen terecht (4).

In het andere geval heeft de geneesheer, zonder betaling van een persoonlijke bijdrage (5), een gereserveerd recht op hetzij een pensioen ingeval van rust, hetzij een pensioen bij overlijden, hetzij beiden.

In beide gevallen moet de geneesheer, net zoals vroeger, vooraleer recht te hebben een aanvraag indienen binnen een welbepaalde periode.

Waarin bestaat dit gereserveerd pensioenrecht ? De modaliteiten ervan zijn omschreven in art. 6 en 7.

Rustpensioen.

-
- a) Het recht op rustpensioen wordt geopend op de eerste dag van de maand volgend op de 65 ste verjaardag, op voorwaarde dat elke niet-toegelaten

beroepsactiviteit wordt stopgezet. Welke beroepsactiviteit als toegelaten wordt beschouwd, wordt gedefinieerd in het pensioenreglement van een erkende pensioenkas, met name de Voorzorgskas voor geneesheren.

b) Het basisbedrag van het rustpensioen wordt vastgesteld op 120.000 Fr. bij volledige loopbaan.

* Een volledige loopbaan betekent vanaf 1 januari 1983 tot de 65 ste verjaardag togetreden zijn tot de termen van het akkoord en gedurende 30 jaar de aanvraag ingediend hebben om het sociaal voordeel te genieten.

* Indien de geneesheer vanaf 1 januari 1983 tot zijn 65 ste verjaardag voor minder dan 30 jaar is togetreden tot de akkoorden, dan wordt het basisbedrag vermenigvuldigd met een breuk waarvan de noemer gelijk is aan 30 en de teller het aantal jaren van toetreding en indienen van de aanvraag vertegenwoordigt.

* Wanneer de geneesheer op 65 jaar, geen 30 jaren toetreding heeft, dan worden de jaren toetreding na zijn 65 ste in meerdering gebracht, op voorwaarde dat hij nog niet geniet van enig gereserveerd pensioenrecht.

* Een belangrijke beperking is dat geen recht op rustpensioen kan ontstaan indien de geneesheer minder dan 10 jaar verbonden is geweest, of minder dan 10 jaar de aanvraag heeft ingediend.

Deze beperking komt overeen met deze bij de Voorzorgskas die stelt dat minstens 10 jaarlijkse bijdragen moeten betaald zijn vooraleer recht te hebben op een rustpensioen.

Dit is toch wel een eigenaardige bepaling, daar dit gereserveerd pensioenrecht de aansporing zal zijn tot het onderschrijven van de akkoorden. Deze koppeling, waartegen door een bepaald artsensyndicaat fel gereageerd werd, wordt op deze manier zelfs aangewakkerd.

Deze maatregel is op die wijze zelfs strenger dan bij de Voorzorgskas waar men slechts 1 jaar moet verbonden zijn.

Dit is de ironie van het lot.

Het bedrag van 120.000 Fr. wordt op voorstel van de Nationale Commissie Geneesheren-Ziekenfondsen door de Koning aangepast aan de evolutie van de jaarlijkse R.I.Z.I.V.-tussenkost. Dit is geen eigenlijke indexering. Het kan eventueel meer zijn dan een loutere indexering. Daar het bedrag gekoppeld is aan de evolutie van de

R.I.Z.I.V.-tussenkost, zal geen enkel geneesherensyndicaat er nog belang bij hebben om de vaststelling van dit bedrag in de Nationale Commissie Geneesheren-Ziekenfondsen tegen te houden (6).

Overlevingspensioen.

a) Het recht op overlevingspensioen voor de weduwe of weduwnaar gaat in de eerste dag van de maand volgend op het overlijden.

b) Het basisbedrag bedraagt 100.000 Fr. Dit wordt zoals het rustpensioen aangepast aan de evolutie van de jaarlijkse R.I.Z.I.V.-tussenkost (7).

* Dit basisbedrag wordt toegekend indien de overleden geneesheer sedert 1 januari 1983 gedurende 30 jaar is toegetreden tot de termen van de akkoorden en gedurende dezelfde termijn de aanvraag heeft ingediend.

* Indien de geneesheer sedert 1 januari 83 minder dan 30 jaar toegetreden is en een aanvraag ingediend heeft, dan wordt het basisbedrag vermenigvuldigd met een breuk, met als noemer 30 en als teller het aantal jaren van toetreding en aanvraag.

* Het overlevingspensioen wordt slechts uitbetaald indien de overlevende minstens 1 jaar gehuwd is geweest met de overledene. Bij het hertrouwen vervalt het recht op overlevingspensioen.

Bij de Voorzorgskas wordt in dergelijk geval een eenmalige betaling, gelijk aan het bedrag van 2 jaar pensioenbedragen uitgekeerd

* Net zoals bij de Voorzorgskas voor Geneesheren wordt het overlevingspensioen verminderd indien de overlevende jonger is dan de overleden geneesheer :

- vermindering met 2 % per jaar leeftijdsverschil tussen 10 en 20 j ;
- vermindering met 4 % per jaar leeftijdsverschil boven de 20 j ;
- vermindering met 6 % per jaar leeftijdsverschil boven 10 j., indien het huwelijk werd afgesloten na de 60 ste verjaardag van de geneesheer.

Een korte vergelijking (8).

Voorzorgskas voor geneesheren

gereserveerd pensioenrecht R.I.Z.I.V.

1. rustpensioen

a. Minimumbedrag

a. Minimumbedrag

gezinsrustpensioen : 166.950 Fr.
alleenstaande : 133.560 Fr.
na betaling van 10 globale bijdragen
(1 j. toetreding tot akkoord)

42.000 Fr. na minstens 10 jaar
toetreding tot akkoorden.

b. Volledige loopbaan

b. basisbedrag

na vereffening van 30 volledige
bijdragen

126.000 Fr. na 30 j. toe-
treding tot akkoorden

gezinsrustpensioen : 500.850 Fr

alleenstaande : 400.680 Fr.

(enkel alleenstaande)

d.w.z. : 5 maal of 4 maal (alleenst.)
de globale bijdrage

d.w.z. 2,5 maal de R.I.Z.I.V.-
bijdrage

De coëfficiënt 4 tegen 2,5 heeft te maken met de strengere voorwaarden bij de Voorzorgskas, zoals o.m. een langere stageperiode en een verplichte continuïteit in de aansluiting. Dit laat volgens actuarissen toe 1/3 meer uit te keren (9).

c. geïndexeerde pensioenen

c. aanpassing aan evolutie
van jaarlijkse R.I.Z.I.V.-
bijdrage.

d. belangrijke back-service

d. geen back-service

e. stopzetten van beroepsactiviteit

e. stopzetten van beroepsactiviteit

= idem

2. overlevingspensioen

a. geneesheren jonger dan 35 jaar

330.561 Fr. na 1 jaar

aansluiting

overlijden na 1 jaar

toetreding tot akkoorden

= 3.500 Fr.

na 10 j. toetreding

= 35.000 Fr.

na 30 j. 105.000 Fr.

b. geneesheren ouder dan 35 jaar

tussen 277.265 Fr. tot 330.561 Fr.

c. hertrouwen

uitkering van eenmalige betaling,
gelijk aan 2 jaar pensioenbedragen.

c. hertrouwen

recht op overlevingspensioen
vervalt.

Naast het rust- en overlevingspensioen. kan men bij de Voorzorgskas ook terecht voor dagvergoedingen wegens volledige arbeidsongeschiktheid en voor installatieleningen, zij het dat beide voordelen aan de jonge geneesheren (minder dan 35 j.) voorbehouden zijn.

II. Op dezelfde datum als de nieuwe regeling betreffende de sociale voordelen voor geneesheren, werd een K.B. 31 maart 1983 getroffen tot wijziging van het K.B. van 25 augustus 1969 houdende de voorwaarden waaronder pensioenkassen, opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers, kunnen erkend worden (10).

De getroffen wijzigingen betreffen volgende zaken :

1. de mogelijkheid voor de voorzorgskassen om ook uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid te verlenen. Zie het gewijzigd art. 1, 1' en 2' en het nieuw art. 5 bis. Dit laatste artikel stelt voorop dat van de contractanten een persoonlijke bijdrage moet geëist worden voor de financiering van de regeling der uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid. Een nieuw ingevoegd art. 8 bis behoudt het recht op uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid voor aan de contractanten wiens contract sedert ten minste 6 maanden is afgesloten. Bovendien wordt een apart financieel beheer verlangd van de sector arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (art. 9 bis).

2. het invoeren van een weduwnaars-pensioen. Dit maakt het voorwerp uit van een gewijzigd art. 8 (11).

3. het vrijmaken van het percentage van de administratiekosten. Terwijl deze vroeger maximaal 3 % konden bedragen, wordt het bedrag van de administratiekosten van de voorzorgskas vastgesteld "overeenkomstig hun reële behoeften". "Dit bedrag dient jaarlijks verantwoord te worden overeenkomstig de bepalingen van art. 1 quator" (gewijzigd art. 9).

4. het vaststellen van een meer specifieke controle van het Ministerie van Sociale Voorzorg.

Omwille van het invoeren van een regeling van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen werd art. 11 gewijzigd in die zin dat men samen met de balans van de vereniging, een financieel verslag moet voorleggen van de onderscheiden beheren. "Dit financieel verslag omvat het aantal en het globaal bedrag van de bijdragen van de contracterenden, het aantal en het bedrag van de uitgekeerde prestaties en een opgave van de

beleggingen".

De controle wordt gespecificeerd in een nieuw art. 1 quator : "De Minister die de Sociale Voorzorg onder zijn bevoegdheid heeft, duidt de ambtenaren aan die belast zijn met het toezicht op het naleven van de verplichtingen die bij art. 1 zijn opgelegd.

De kassen zijn ertoe gehouden alle bewijsstukken te verstrekken welke de Minister die de Sociale Voorzorg onder zijn bevoegdheid heeft of de met het toezicht belaste ambtenaren nodig achten.

De jaarrekeningen, balansen, financiële verslagen en alle andere nodig geachte documenten worden jaarlijks medegedeeld in de vorm en volgens de modaliteiten bepaald door de ambtenaren die met de controle belast zijn."

5. het verschaffen van de mogelijkheid om installatieleningen toe te staan aan geneesheren.

Art. 10 a) wordt daartoe met volgende bepaling aangevuld :

"De Minister die de Sociale Voorzorg onder zijn bevoegdheid heeft, kan, op verzoek van een pensioenkas, en binnen de perken die hij bepaalt, toestaan dat een gedeelte van de opbrengst van beleggingen op termijnrekening bij voornoemde instellingen wordt bepaald in functie van een rentevermindering ten voordele van bepaalde contracterenden, die een lening afsluiten met die instellingen of met de door haar aangenomen kredietverenigingen."

Het K.B. beperkt deze mogelijkheid niet tot jonge geneesheren. De Voorzorgskas is evenwel van plan om dergelijk voordeel enkel open te stellen voor geneesheren jonger dan 35 jaar.

Bovendien zal de aanvraag moeten geschieden binnen de 3 jaar na de installatie en zal het ontleende bedrag alleen bestemd mogen worden voor de aankoop van materiaal tot uitoefening van het beroep.

Per contractant zal het maximum te lenen bedrag bepaald worden op 500.000 Fr., en moet de terugbetaling geschieden binnen een termijn van 5 jaar.

6. het voorzien van een regeling ingeval er geen overeenkomst of akkoord werd afgesloten, of ingeval de R.I.Z.I.V.-bijdrage niet werd vastgesteld.

In dergelijk geval moet aan de contractanten de verplichting opgelegd worden om een jaarlijkse persoonlijke bijdrage te betalen die gelijk is aan het dubbel van het bedrag van de laatste R.I.Z.I.V.-bijdrage, vermeerderd met een percentage dat overeenkomt met de evolutie van de erelonen in de betrokken beroepsgroep over de bedoelde periode (nieuw art. 6 bis).

In art. 1, 3' en 6' werd i.p.v. de "hen betreffende overeenkomst" uitdrukkelijk verwezen naar de "overeenkomst bedoeld in art. 26" van de Ziekteverzekeringswet 1963.

De Voorzorgskas voor geneesheren die haar feitelijke monopoliepositie verliest, krijgt door dit K.B. nieuwe mogelijkheden aangeboden.

Zo kan ze ondermeer van nu af ook overlevingspensioenen voor weduwnaars uitkeren, installatieleningen toestaan en uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid waarborgen. Aan dit laatste werd door de Voorzorgskas veel belang gehecht, aangezien bij het begin van een loopbaan de noden veel groter zijn en aldus een periode van werkonbekwaamheid catastrofaal kan zijn. Voor jonge geneesheren (beneden 35 jaar) is een bescherming tegen arbeidsongeschiktheid enorm belangrijk.

De invoering van een dergelijk stelsel vergde een uitbreiding en een aanpassing van het Pensioenkasbesluit 1969 dat de voorwaarden van de pensioenkas reglementeert (12). Daarnaast dient ook het bestaande pensioenreglement een wijziging te ondergaan, in functie van een nieuw te nemen reglement betreffende het gewaarborgd inkomen ingeval van volledige arbeidsongeschiktheid.

De wijziging aan het bestaande pensioenreglement werd doorgevoerd om de bijdrage van jongeren beneden de 35 j. te verdelen onder de pensioen- en de arbeidsongeschiktheidsrekening. Voor jonge geneesheren die naarmate de leeftijd 4/8ste, 5/8ste, 6/8ste 7/8ste of 8/8ste van het bedrag van de volledige globale jaarlijkse bijdrage vereffenden, wordt respectievelijk 4/8ste, 4/8ste, 4/8ste, 5/8ste of 6/8ste van dit bedrag van de volledige globale jaarlijkse bijdrage op hun pensioenrekening ingeschreven. Het saldo respectievelijk 0/8ste, 1/8ste, 2/8ste, 2/8ste of 2/8ste wordt ingeschreven op hun rekening gewaarborgd inkomen (gewijzigd art. 2 par. 2, i.f.)

Het is het eigenlijk "reglement betreffende het gewaarborgd inkomen ingeval van volledige arbeidsongeschiktheid" dat het stelsel volledig beheerst.

In dit reglement komen achtereenvolgens aan bod : het toepassingsgebied, de omschrijving van de volledige arbeidsongeschiktheid,

de toelatingsvoorwaarden en wachttijd, de termijnbepaling van de risicodekking, de toekenningsvoorwaarden, het verlies van het recht op gewaarborgd inkomen, de beschikkingen van kracht tijdens een arbeidsongeschiktheid, de behandeling buiten het domicilie, de arbeidsongeschiktheid overkomen in het buitenland, en de uitsluiting (13), bijdragen en geschillen.

Zonder dit reglement volledig te bespreken, zullen we in het kort de belangrijkste aspecten van deze nieuwe arbeidsongeschiktheidsregeling naar voren brengen.

1. Toepassingsgebied.

- Het stelsel zal toepasselijk zijn op elke contractant tot uiterlijk de 31ste december van zijn 34ste levensjaar (principiële verplichting).

Alle contractanten die reeds een pensioencontract hebben afgesloten hebben automatisch recht op een dagvergoeding ingeval van arbeidsongeschiktheid. Nieuwe contractanten zullen een geneeskundig onderzoek moeten ondergaan door een geneesheer erkend door de medische commissie van de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Er is een wachttijd van 6 maanden ingebouwd, die verlengd wordt met de duurtijd van de arbeidsongeschiktheid in deze wachtperiode overkomen.

Daarnaast is er een carensperiode van 14 dagen ; m.a.w. de dagvergoedingen worden slechts uitgekeerd vanaf de 14de dag volledige arbeidsongeschiktheid. In geval van opname in een ziekenhuis worden zij betaald gedurende de ganse opvangperiode.

- Op gemotiveerd verzoek van betrokkene zou de Raad van Beheer een contractant buiten het toepassingsgebied van het stelsel kunnen houden.

- De dagvergoedingen zijn niet meer verschuldigd na het bereiken van de contractuele rustpensioendatum.

- Deze verzekering dekt elke arbeidsongeschiktheid van minstens 66 % waarbij de betrokkene niet meer in staat is, persoonlijk of door tussenkomst van een derde, zijn normale activiteit uit te oefenen, voor zover die arbeidsongeschiktheid ontstaan is na afsluiting van de verzekering en vóór de einddatum hogerop vermeld, behalve als deze arbeidsongeschiktheid ontstaan is tijdens het promotiejaar of tijdens de legerdienst of vervangende burgerdienst of ontwikkelingshulp.

De oorzaak van de ongeschiktheid heeft geen belang. Echter niet

vergoedbaar zijn volledige arbeidsongeschiktheden die het gevolg zijn van zwangerschap of bevalling, of te wijten zijn aan een zwaar vergrijp van de contractant. Het recht op dagvergoeding zal evenmin toegekend worden indien de contractant zich weigert te onderwerpen aan controlemaatregelen opgelegd door de Raad van Beheer.

De contractant mag echter in geen enkel geval - persoonlijk of door tussenkomst van een derde - zijn beroepsactiviteit, hoe beperkt ook, verder uitoefenen.

2. Bedrag van de dagelijkse vergoeding.

De dagelijkse vergoeding in geval van volledige arbeidsongeschiktheid is gelijk aan 0,4 % van het "theoretisch ereloon" van een geneesheer.

Rekening houdend met art. 4 par. 3 van het pensioenreglement volgens hetwelk elke volledige globale jaarlijkse bijdrage gelijk is met 15 % van het theoretisch ereloon, of elke R.I.Z.I.V-tussenkomst gelijk is aan 7,5 % van het theoretisch ereloon, bedraagt de dagelijkse vergoeding op dit ogenblik (1984) :

$$\begin{aligned} & 50.085 \times 100 \\ = 0,4 \% \times & \frac{\text{-----}}{7,5} \end{aligned}$$

$$= 0,4 \% \times 667.800$$

$$= 2.671 \text{ Fr.}$$

Deze dagvergoeding van 2.671 Fr. per dag , exclusief de zondagen en met een maximum van 667.800 Fr/jaar wordt uitgekeerd bij volledige arbeidsongeschiktheid.

3. Bijdrageregeling.

De huidige bijdrageregeling zou ongewijzigd blijven ; wel worden de bijdragen uitgesplitst over twee verschillende rekeningen, namelijk "gewaarborgd inkomen" en "pensioen".

periode	Verschuldigde minimumbijdrage fractie t.o.v. de volledige globale jaar- bijdrage	Inschrijving op de rekening "gewaarborgd inkomen"	Inschrijving op de "Pensioen- rekening"
Promotiej.	0/8 (0 Fr.)	0/8 (0Fr.)	0/8 (0 Fr.)
leger- dienst	4/8 (50.085 Fr.)	0/8 (0 Fr.)	4/8 (50.085 Fr.)
Tot 28ste	5/8 (62.606 Fr.)	1/8 (12.521 Fr)	4/8 (50.085 Fr.)
29-32ste	6/8 (75.127,5 Fr.)	2/8 (25.042,5 Fr)	4/8 (50.085 Fr.)
33-34ste	7/8 (87.648,5 Fr.)	2/8 (25.042,5 Fr)	5/8 (62.606 Fr.)
	8/8 (100.170 Fr.)	2/8 (25.042,5 Fr)	6/8 (75.127,5 Fr.)

De R.I.Z.I.V.-bijdrage wordt integraal benut ten voordele van de opbouw van een rust- en overlevingspensioen. Het stelsel van de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen wordt volledige gefinancierd met de persoonlijke bijdragen.

4. Medische commissie.

Er zal een Medische Commissie worden samengesteld welke tot taak heeft te oordelen over medische problemen, zowel wat betreft aansluitingsonderzoeken als controles op de arbeidsongeschiktheid.

5. Uitkering van dagvergoeding.

Een dagvergoeding van 2.641 Fr. per dag (14), exclusief de zondagen, en met een maximum van 667.860 Fr./jaar wordt uitgekeerd bij volledige arbeidsongeschiktheid.

Tijdens de periode van militaire dienst of vervangende burgerdienst wordt het recht op dagvergoeding geschorst.

Het recht op dagvergoedingen vervalt op 31 december van jaar dat de 35ste verjaardag voorafgaat. Niettemin zal de Voorzorgskas

verder blijven uitkeren aan contractanten die op die datum volledig arbeidsongeschikt zijn.

De Voorzorgkas zal haar contractanten uitnodigen zich na die datum aan te sluiten bij een Medische Onderlinge Ziekenkas om geen enkele onderbreking te hebben in het dekken van het risico van arbeidsongeschiktheid.

III. Het derde K.B. dat op 31 maart 1983 werd getroffen is het K.B. tot vaststelling van de door de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering te storten jaarlijkse bijdrage voor het jaar 1983, voorzien bij het K.B. van 18 januari 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren.

De R.I.Z.I.V.-bijdrage wordt voor 1983 vastgesteld op 47.700 Fr. Dit K.B. werd in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd op 2 april 1983 en treedt in werking 10 dagen later. Op het ogenblik van de inwerkingtreding is het K.B. van 18 januari 1971, waarnaar het K.B. verwijst (15) reeds opgeheven door het K.B. van 31 maart 1983, eveneens goedgekeurd op 2 april 1983, doch hetwelk volgens art. 10 inwerking treedt op de dag waarop het in het Belgisch Staatsblad is bekend gemaakt,

Aldus is dit K.B. getroffen op grond van een ander K.B. dat intussen echter opgeheven was. De jaarlijkse bijdrage die vastgesteld wordt, is nu deze die in art. 4 van K.B. 31 maart 1983 voorzien is.

Meer legistieke zorgvuldigheid zou gepast lijken (16).

VOETNOTEN

(1) Deze opheffing brengt mee dat de verwijzingen in de loop van de tekst moeten aangepast worden aan het besluit van 1983.

(2) B.S., 2 april 1983.

(3) Art. 2 par 1 K.B. 31 maart 1983.

(4) Echter niet bij ziekenfondsen.

(5) Art. 5 al. 1 K.B. 31 maart 1983.

(6) Dit bedrag werd voor 1984 vastgesteld op 126.000 Fr. ; K.B. 27 februari 1984, B.S., 2 maart 1984.

(7) Dit bedrag werd voor 1984 vastgesteld op 105.000 Fr. ; K.B. 27 februari 1984, B.S., 2 maart 1984.

(8) De aangehaalde cijfers zijn deze voor 1984. Zie ook : VKG info, driemaandelijks informatieblad van Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W., 1 april 1983.

(9) Zie DEBAILLIE, F., "Voorzorgskas verliest monopolie maar krijgt ook nieuwe armslag", De Standaard, 14 april 1983.

(10) B.S., 2 april 1983.

(11) Betrokkenen dienden ten minste één jaar gehuwd te zijn, tenzij een kind uit de echt gesproten is. Dit laatste is nu weggefallen.

(12) Art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 alsmede de Statuten van de Voorzorgskas konden ongewijzigd behouden blijven.

(13) De uitsluiting wordt uitgesproken door de Algemene Vergadering op

voorstel van de Medische Commissie.

Een van de uitsluitingsredenen is o.m. "ongeregeld of klaarblijkelijk schandelijk gedrag". Een o.i. toch wel eigenaardige uitsluiting.

(14) De dagvergoedingen zijn gebonden aan het bedrag van de jaarlijkse bijdragen, door verwijzing naar het "theoretisch ereloon".

(15) Art. 1 K.B. 31 maart 1983 tot vaststelling van de door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering stelt : de jaarlijkse bijdragen voorzien bij art. 3 van K.B. 18 januari 1971.

(16) Zie de omzendbrief nr. C. 4/8001 van de Eerste Minister van 23 april 1982 betreffende de legistiek en het opstellen van reglementaire teksten. (Codex legistiek), gepubliceerd als bijvoegsel bij het B.S., 2 juni 1982.

10. Toekomstperspectieven.

Achtien jaar na de oprichting van de Voorzorgskas voor Geneesheren kan men stellen dat deze Voorzorgskas een belangrijke plaats heeft weten in te nemen in het maatschappelijk leven van het geneesherenkorps.

Als stimulerend element in de verhouding ziekenfondsen - zorgenverstrekkers vervult deze Voorzorgskas een niet te verwaarlozen rol.

In het individuele leven van de zorgenverstrekker komt de Voorzorgskas hem tegemoet als een nuttige hefboom tot opbouw van een interessant pensioen, waarin vooral het familiaal aspect een rol speelt. De voorziene overlijdensdekking is vanuit de gezinshoek bekeken een uitermate belangrijk gegeven (1).

Wel zouden in de nabije toekomst enkele anomalieën of onduidelijkheden uit de weg moeten geruimd worden, die verband houden met de invoering van een wettelijk aanvullend pensioen voor alle zelfstandigen. Er moet gestreefd worden naar een gelijkwaardige behandeling van alle zorgenverstrekkers op dit vlak en naar een totale keuzevrijheid terzake.

Ook menen wij dat het ogenblik gekomen is om in alle sereniteit te zoeken naar een consensus betreffende een aangepaste controlereglementering.

De pensioenen van de Voorzorgskas zijn onbeperkt cumuleerbaar met andere gelijkaardige uitkeringen, maar kunnen slechts genoten worden indien, met uitzondering van een bepaald inkomen, alle beroepsactiviteit gestaakt wordt. Dit benadrukt het eigenlijke "pensioen" karakter.

Niettegenstaande de soms alarmerende geruchten omtrent de financiële leefbaarheid van de Voorzorgskas durven we hopen dat de solidariteit van de beroepsgroep, waarop gans de werking gesteund is, genoeg sterkte vertoont om zonodig in solidair verband tot herschikkingen over te gaan. Het vooropzetten van 5 % reële rente kan op lange termijn onhoudbaar blijken, zodat beleidsbeslissingen allicht onvermijdelijk kunnen zijn.

Het steunen op de solidariteit brengt mee dat zowel voor jongeren, via

verminderde bijdragen als voor ouderen, via backservice, specifieke maatregelen kunnen getroffen worden.

Met de nieuw geschapen mogelijkheden, met name: de uitbreiding met een arbeidsongeschiktheidsverzekering en de mogelijkheid van goedkope leningen, zal de Voorzorgskas er bovendien kunnen voor zorgen voldoende jonge geneesheren aan te trekken om een evenwichtige leeftijdsstructuur te kunnen behouden.

Voor jonge geneesheren beneden de 35 jaar, is de Voorzorgskas voor Geneesheren een uniek element in de opbouw en de bescherming van hun patrimonium. De overlijdensdekking en de arbeidsongeschiktheidsverzekering doen vooral voor de jongeren de balans in de goede richting doorwegen.

Wij menen dan ook dat de toekomst van de Voorzorgskas hoopvol tegemoet mag gezien worden.

De waarheid zal echter geen geweld aangedaan worden indien we stellen dat het aanbieden van deze extralegale verzekeringen voor de medische zorgenverstrekkers grotendeels afhankelijk is van een subsidie van overheidswege, met name : de tussenkomst van het R.I.Z.I.V. Zonder dergelijke tussenkomst ware het niet mogelijk geweest zulke pensioenen uit te keren.

Wij weten dat deze R.I.Z.I.V.-bijdrage een toegeving is, een vergoeding of onrechtstreeks loon, bedoeld ter compensatie voor het matigen van de erelonen en het zich houden aan de vooraf overeengekomen tarieven.

Niettemin kan de vraag gesteld worden of een dergelijke geldelijke steun ten bedrage van 1 miljard frank (begroting 1984) verdeeld over geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, verantwoord is.

Op zich kan dit inderdaad verantwoord zijn, doch in vergelijking met andere categorieën van zelfstandigen, die zich in veel gevallen ook moeten houden aan opgelegde prijzen en daarvoor echter geen compensatie ontvangen, zou dit kunnen beschouwd worden als een zekere discriminatie.

VOETNOTEN

=====

- (1) VAN BROEKHOVEN, E. en BOSMAN, E., Pensioen- en Spaarstrategie, Antwerpen, Standaard, 1983, 255 en 267.

11. Samenvatting.

De Voorzorgskas voor Geneesheren werd, op initiatief van het Algemeen Syndicaat van Belgische Geneesheren, op 6 oktober 1967 opgericht als vereniging zonder winstoogmerk. Overeenkomstig art. 34 quinquies van de Ziekteverzekeringwet werd deze Voorzorgskas als pensioenfonds erkend, eerst voorlopig en tenslotte definitief bij K.B. van 15 juli 1970.

Als pensioenfonds erkend om de R.I.Z.I.V.-bijdrage in ontvangst te mogen nemen, vertoont de Voorzorgskas voor Geneesheren een sterke band met het verbintenissenstelsel van de ziekteverzekering. Nochtans is deze band niet strikt noodzakelijk. De overheid heeft namelijk de onafhankelijkheid van de Voorzorgskas t.o.v. het verbintenissenstelsel ingebouwd. Bij weigering of ontstentenis van een akkoord moet de betrokken zorgenverstrekker zelf de R.I.Z.I.V.-bijdrage betalen (art. 1, 6 K.B. 25 augustus 1969-Pensioenkassenbesluit).

Vermits het geconventioneerd zijn een voordelige situatie teweeg brengt, kan er een onrechtstreekse stimulans tot conventioneren ontstaan, wat door een bepaald geneesherensyndicaat sterk bekritiseerd wordt.

De Voorzorgskas staat open voor alle geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, en dit ongeacht hun juridisch of sociaal zekerheidsstatuut. De facto zijn de aangeslotenen voornamelijk geneesheren. Van de 6800 aangeslotenen zijn er slechts 350 tandheelkundigen en een 100 tal apothekers. Bij aansluiting moet men echter wel geconventioneerd zijn. Na het eerste jaar is dit zoals gezien niet meer vereist. Andere aansluitingsvoorwaarden betreffen de leeftijd (minder dan 65 (M) of 60 j. (Vr)) en de gezondheid (niet aangetast door een aandoening bekend door de contractant en die binnen 5 j. het overlijden of een arbeidsongeschiktheid van meer dan 66 % in hoedanigheid zorgenverstrekker, teweeg brengt).

Vervolgens komt de organisatie en juridische vormgeving van de Voorzorgskas aan bod. Drie soorten bepalingen beheersen deze problematiek, namelijk : de statuten, de V.Z.W.-Wet van 27 juni 1921 en het Pensioenkassenbesluit van 25 augustus 1969.

Als erkend pensioenfonds staat de Voorzorgskas onder controle en voogdij van de Minister van Sociale Zaken. Dit uit zich op verschillende vlakken :

goedkeuring van het pensioenreglement, reglementering van de belegging der reserves, vereiste van het jaarlijks neerleggen van documenten, waaronder de balans, controle van de boekhouding door een bedrijfsrevisor en de aanwezigheid van een regeringscommissaris.

Uit de Statuten onthouden we dat er twee soorten leden bestaan : werkende en toetredende leden. De Raad van Beheer beslist over de aanneming van werkende leden, waarbij het niet (meer) vereist is afgevaardigd te zijn van een syndikale vereniging van geneesheren. De leden oefenen hun mandaat ten persoonlijke titel uit. Verder wordt de vereniging bestuurd door een Algemene Vergadering, een Raad van Beheer en een Beheerscomité. Alles wat tenslotte niet door de Statuten geregeld is, wordt beslist door de V.Z.W.-Wet.

Een aparte rubriek is gewijd aan de toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen van 9 juli 1975. Omtrent deze controle is enkele jaren terug nogal wat beroering geweest. Naast de controle van de Minister van Sociale Zaken zou de Voorzorgskas ook beheerst worden door de Controlewet Verzekeringen.

De bedoeling van de Wet van 9 juli 1975 die in opvolging van de wet van 25 juni 1930 de controle op de verzekeringsondernemingen regelt is een beveiliging te bieden aan de verzekeringsnemers en beneficianten van verzekeringscontracten. De nieuwe wet, die qua toepassingsgebied heel wat ruimer is dan de vroegere, geldt principieel voor alle ondernemingen die in België "aan verzekering" doen. Uitgesloten zijn een aantal met name genoemde instellingen, zoals ziekenfondsen en maatschappijen voor Sociale Zekerheid (art. 2, par. 2). Voor een aantal andere instellingen wordt de toepassing van de controlewet uitgesteld totdat er bijzondere regels en modaliteiten bij K.B. bepaald zijn (art. 2, par. 3).

Onder deze categorie vinden we o.m. de "pensioenfondsen opgericht voor de toepassing van de Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, in het bijzonder het door de Wet van 27 juni 1969 ingelaste art. 34 quinquies".

De Voorzorgskas voor geneesheren zou dus onder de Controlewet opgenomen worden, binnen de perken en modaliteiten door de Koning te treffen. De mogelijkheid om de controle aan te passen met specifieke uitzonderingsbepalingen was duidelijk ingegeven door de reeds bestaande controle van de Minister van Sociale Zaken.

De tijdspanne van drie jaar die de Koning moest toelaten de modaliteiten uit te werken is reeds lang voorbij, en nog steeds is er geen uitvoeringsbesluit

Op heden is er op de Voorzorgskas voor Geneesheren in de praktijk dan ook geen enkele controle vanwege de Controledienst voor de verzekeringen (C.D.V.). Wel zijn er tussen het Ministerie van Sociale Zaken en het Ministerie van Economische Zaken, meer in het bijzonder de C.D.V., contacten geweest met het oog op het vaststellen van de controlemodaliteiten. Alle gesprekken zijn evenwel vastgelopen op de stellingname van de C.D.V. dat volgens de Controlewet Verzekeringen alleen de individuele kapitalisatie toegelaten is en dit terwijl de Voorzorgskas voor Geneesheren de collectieve kapitalisatie toepast, zoals verder gesteld wordt. De betwisting omtrent de toegelaten financieringstechniek is er mede de oorzaak van dat er op het vlak van het uitwerken van een specifieke controle nog geen vooruitgang is geboekt.

In een rubriek uitkeringen, wordt een antwoord geboden op de vraag : Wat voorziet de Voorzorgskas aan prestaties ?

De Voorzorgskas wil haar leden geïndexeerde en waardeverloste rust- en overlevings (voor echtgenoten en volle wezen)pensioenen aanbieden. Uitkeringen in kapitaal zijn niet toegelaten.

Hoe de uitkeringen berekend worden, wanneer ze uitgekeerd worden en welke verplichtingen daaruit voortvloeien voor betrokkenen, vindt men terug in het pensioenreglement. Belangrijke punten die in dit pensioenreglement besproken worden zijn : toekenningsvoorwaarden (zo moet het contract minstens 5 jaar afgesloten zijn en moeten minstens 10 volledige pensioenbijdragen gestort zijn), pensioenbedrag, ingaan van het recht op pensioen, indexatie van pensioen, vermindering van het pensioen (het rustpensioen wordt verminderd met de pensioenen die de echtgenote geniet, bovendien moet de echtgenote elke activiteit, die een prestatie waarvan de duur 1/4 van een normale en volledige activiteit van het uitgeoefend beroep overschrijdt, stopzetten), toegelaten arbeid en cumulatie.

Belangrijk is nog dat een niet-toegelaten arbeid enkel een medische activiteit kan zijn ; andere activiteiten mag de betrokkene onbeperkt uitoefenen.

Er wordt besproken in hoeverre de door de Voorzorgskas vooropgestelde onbeperkte cumulatie in conflict kan komen met het Cassatiearrest van 31 oktober 1977. Met het invoeren in 1984 van de

"eenheid van loopbaan" door de Wet "Mainil", dat het cumulatieartikel 115 van de Pensioenreglementering Zelfstandigen zonder voorwerp stelde, is deze discussie op vandaag zonder belang.

Sinds 1983 verleent de Voorzorgskas ook invaliditeitsuitkeringen aan jonge aangesloten geneesheren (minder dan 35 j.). Deze invaliditeitsuitkeringen worden door een apart "reglement betreffende het gewaarborgd inkomen ingeval van volledige arbeidsongeschiktheid" beheerst. Het betreft een arbeidsongeschiktheid van minstens 66 % ongeacht de oorzaak ervan.

Ook kan vanaf 1983 de Voorzorgskas installatieleningen toestaan aan jonge geneesheren. Dit laatste bestaat erin dat de Voorzorgskas een rentevermindering toestaat voor contractanten die een lening afsluiten bij de Nationale Kas voor Beroepskrediet of bij het Gemeentekrediet.

In de behandeling van de financiering komen twee zaken aan bod : enerzijds de inkomsten van de Voorzorgskas meer in het bijzonder de individuele bijdragen en anderzijds de gebruikte financieringstechniek. De volledige bijdragen tot de Voorzorgskas bestaat uit twee delen : een R.I.Z.I.V.-bijdrage en een persoonlijke bijdrage, identiek aan de R.I.Z.I.V.-bijdrage.

Er bestaan verminderde bijdragen voor jonge geneesheren en voor arbeidsongeschikte geneesheren kan vrijstelling van bijdrage verleend worden. Voor oudere geneesheren is in een backservice voorzien.

De gebruikte financieringstechniek, namelijk de collectieve kapitalisatie, droeg de voorkeur weg van de overheid. Dit blijkt duidelijk uit de Parlementaire Voorbereiding bij de Wet van 1969 en de latere wetten. Deze techniek is gekoppeld aan de wil geïndexeerde pensioenen toe te kennen. Bovendien moet deze techniek toelaten een solidariteit te realiseren tussen jongeren en ouderen, tussen ongehuwden en gehuwden en tussen actieven en niet actieven.

Met betrekking tot deze techniek is er heel wat discussie ontstaan, die tot in de pers zijn weerklank heeft gevonden. Gaat het bij de Voorzorgskas om repartitie, collectieve kapitalisatie of om geen enkele techniek ? Diverse actuariële studies hebben aan dit probleem aandacht geschonken. Een gemengde werkgroep C.D.V. / Ministerie van Sociale Zaken is achteraf evenmin tot een besluit kunnen komen.

Wij kunnen ons echter niet van de indruk ontdoen dat achter dit zogenaamd technisch debat voornamelijk een politieke strijd

wordt gevoerd. Nu de gemoederen bedaard zijn moet ons inziens in alle sereniteit gezocht worden naar consensus opdat de modaliteiten voor de controle zouden kunnen vastgesteld worden.

De fiscale behandeling van bijdragen, uitkeringen en instelling wordt verduidelijkt.

Het fiscaal Statuut van de bijdragen verschilt naargelang het al of niet geconventioneerd zijn van de zorgenverstrekker. Bijdragen gestort door niet geconventioneerde geneesheren zijn fiscaal niet aftrekbaar. De bijdragen van de verbonden geneesheren zijn dit wel en worden om fiscale redenen onderverdeeld in jaarlijkse bijdragen en in regularisatiebijdragen.

De uitkeringen worden belast als bedrijfsinkomen volgens art. 32 bis W.I.B., en er is een stilzwijgende vrijstelling van Successierechten.

De Voorzorgskas zelf is m.b.t. belastingen gelijkgesteld met een parastatale instelling voor Sociale Zekerheid.

Tot slot is een korte rubriek gewijd aan een vergelijking van de Voorzorgskas voor Geneesheren met de Caisse Autonome de Retraite des Médecins français (C.A.R.M.F.). Deze korte beschrijving is erg leerrijk omdat deze C.A.R.M.F. als voorbeeld heeft gestaan en nog steeds staat voor de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Wij stellen vast dat de Voorzorgskas voor Geneesheren, 18 jaar na haar oprichting, met meer dan 6800 aangeslotenen een belangrijke plaats heeft weten in te nemen in het maatschappelijk leven van het geneesherenkorps. In het individuele leven van de zorgenverstrekkers komt de Voorzorgskas hen tegemoet als een nuttige hefboom tot opbouw van een interessant pensioen, waarin vooral het familiaal aspect een rol speelt. De aantrekkelijkheid heeft evenwel veel te danken aan de belangrijke steun van het R.I.Z.I.V. Niettemin mag de vraag gesteld worden of deze subsidie ten bedrage van ongeveer 1 miljard frank, verdeeld over geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, wel verantwoord is. In vergelijking met andere categorieën van zelfstandigen, die zich in veel gevallen ook moeten houden aan opgelegde prijzen en daarvoor geen compensatie ontvangen, omdat hun maatschappelijke macht kleiner is (?), zou dit terecht kunnen beschouwd worden als discriminatie.

B. VOORZORGSKAS VOOR APOTHEKERS.

1. Ontstaan en evolutie.

Het sociaal statuut van de zorgenverstrekkers en meer speciaal dit van de apothekers (1) was voor hen de aanleiding tot het oprichten van een verzekeringsonderneming, met het doel dit sociaal statuut te organiseren.

Op het ogenblik van de oprichting van de Voorzorgskas voor Apothekers (2) werd het sociaal statuut van de zorgenverstrekkers beheerst door de Koninklijke Besluiten van 1967 en 1968 (3). Volgens deze regeling konden contracten aangegaan tot vestiging van een rente afgesloten worden " hetzij bij een instelling van openbaar nut gemachtigd krachtens een speciale wet om bijdragen te ontvangen met het oog op het vestigen van één of verscheidene van de in art.1 bedoelde renten, hetzij bij een verzekeringsinstelling gemachtigd krachtens de wet van 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen."

In het licht van deze keuze werd door de apothekers geopteerd om een private instelling op te richten in het kader van de wet van 25 juni 1930 betreffende de controle op de levensverzekeringsondernemingen, en wel in de vorm van een onderlinge levensverzekeringsonderneming.

Op 18 juni 1968 werd de Voorzorgskas voor Apothekers als onderlinge levensverzekeringsonderneming opgericht en erkend bij K.B. van 20 januari 1969 in uitvoering van de wet van 25 juni 1930. In een buitengewone Algemene Vergadering van 22 november 1968 werden de statuten lichtjes gewijzigd (4).

De invoeging door de wet van 29 juni 1969 tot wijziging van de Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, van een art.34 quinquies in de Ziekteverzekeringswet 1963, dat van dan af het Sociaal Statuut van de Zorgenverstrekkers reglementeerde, heeft aan de plaats die de verzekeringsmaatschappijen in dit stelsel innamen niets fundamenteels gewijzigd. Wel werd met dit artikel de mogelijkheid geopend

om voor wat de rust- en overlevingsverzekering betreft, een pensioenkas op te zetten ; een pensioenkas die slechts kan opgericht worden op initiatief van één of meer representatieve organisaties van geneesheren, tandheelkundigen of apothekers, en bovendien een specifieke erkenning behoeft.

De uitvaardiging in 1975 van de nieuwe controlereglementering op de verzekeringsondernemingen bracht mee dat een nieuwe toelating diende verstrekt te worden, welke gebeurde bij K.B. van 4 juli 1979 (5). Omwille van deze nieuwe controlewet, die onder meer nieuwe eisen stelde op het vlak van het waarborgfonds, was de Voorzorgskas voor Apothekers verplicht haar statuten aan te passen. Dit geschiedde reeds op 9 juni 1976.

Een nieuwe situatie doet zich voor sinds de Wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire 1979-1980 die artikel 34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 gevoelig gewijzigd heeft. Van 1 januari 1980 af kunnen de contracten voor wat betreft de rust- en overlevingsrenten enkel nog worden afgesloten met een pensioenkas opgericht op het initiatief van één of meer representatieve organisaties van geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, voorzover zij door de Koning erkend is. De op 1 januari 1980 lopende contracten met een andere instelling (zoals een levensverzekeringsonderneming) zijn verder geldig voor de toekenning van het aandeel van de R.I.Z.I.V.-bijdrage in de verzekeringspremie. Deze belangrijke wetswijziging bracht aldus mee dat voortaan voor nieuwe contracten de R.I.Z.I.V.-bijdrage enkel en uitsluitend zou uitbetaald worden aan een als zodanig erkend pensioenfonds .

Vermits de Voorzorgskas voor Apothekers, alhoewel opgericht door representatieve beroepsorganisaties van apothekers , geen eigenlijk pensioenfonds was in de zin van dit artikel, werd door deze tekst de Voorzorgskas voor Apothekers voor de toekomst afgesneden van elke R.I.Z.I.V. tussenkomst.

Om de activiteit van de Voorzorgskas echter niet te belemmeren heeft de Minister van Sociale Voorzorg drie achtereenvolgende Koninklijke Besluiten uitgevaardigd (6), waardoor de Voorzorgskas voor Apothekers voorlopig tot eind 1984 erkend wordt als een echt pensioenfonds in de zin van het art. 34 quinquies van Ziekteverzekeringswet 1963 en het pensioenkassenbesluit 1969. Deze erkenning geldt enkel voor de apothekers.

Op deze manier kunnen thans nog steeds - alvast tot eind 1984 (7) - de bij

de Voorzorgskas voor Apothekers door apothekers aangegane contracten tot vestiging van een rust- of overlevingsrente genieten van de R.I.Z.I.V.-bijdrage.

Geneesheren en tandartsen kunnen bij deze Voorzorgskas voor Apothekers niet meer genieten van de R.I.Z.I.V.-tussenkost (8), tenzij ze reeds vóór 1 januari 1980 een contract gesloten hadden. De Voorzorgskas voor Apothekers valt onder dezelfde regeling als de andere verzekeringsmaatschappen.

Indien art. 62 van het wetsontwerp houdende sociale bepalingen (9) goedgekeurd wordt zal de Voorzorgskas voor Apothekers ook na 1985 verder kunnen blijven genieten van de R.I.Z.I.V.-bijdrage.

VOETNOTEN

=====

(1) Voor het ontstaan en de evolutie van het sociaal statuut van de zorgenverstrekkers verwijzen we naar afdeling 2,A,I.Sociaal Statuut geneesheren, tandartsen en apothekers.

(2) Voorzorgskas voor Apothekers, Onderlinge Levensverzekeringsvereniging ; maatschappelijke zetel : Ambiorixsquare 13 1040 BRUSSEL.

(3) Zie supra. Wat de apothekers betreft, hun sociaal statuut werd geregeld door het K.B. 29 december 1967 tot instelling van een regeling van Sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 12 januari 1968, erratum 25 januari 1968, gewijzigd door het K.B. 7 maart 1968 tot wijziging van het K.B. 29 december 1967 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 9 maart 1968.

(4) Wat deze wijzigingen inhielden zal in de loop van de tekst verduidelijkt worden.

(5) B.S., 14 juli 1979 ; de Voorzorgskas voor Apothekers is toegelaten onder administratief codenummer 0809.

(6) K.B. 19 maart 1981 tot wijziging van het Pensioenkasbesluit 1969, B.S., 27 maart 1981 ; K.B., 12 november 1981 tot wijziging van het Pensioenkasbesluit 1969, B.S., 26 november 1981 ; K.B. 10 augustus 1982 tot wijziging van Pensioenkasbesluit 1969, B.S., 24 augustus 1982.

(7) Onder voorbehoud van de contracten bij de Voorzorgskas die reeds vóór 1 januari 1980 genoten van de R.I.Z.I.V.-tussenkompst. Deze zullen ook in de toekomst verder kunnen blijven genieten van de R.I.Z.I.V.-bijdrage.

(8) Art. 1 ter van Pensioenkasbesluit ingevoegd door het K.B. vermeld in voetnoot (6).

(9) Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 1194-1, 19 en 64.

2. Verhouding tot de ziekteverzekering.

De band met de ziekteverzekering is gelegen in het feit dat de Voorzorgskas voor Apothekers als verzekeringsinstelling (en sinds kort dank zij de officiële toelating als pensioenfonds) rust- en overlevingsrenten verzekert in het raam van het sociaal statuut der zorgenverstrekkers.

Contracten die rust- en overlevingsrenten waarborgen aangegaan met de Voorzorgskas kunnen genieten van een R.I.Z.I.V.-bijdrage die beschouwd moet worden als een vorm van uitgesteld honorarium ter compensatie van het zich houden aan de afgesproken tarieven inzake ziekteverzekering.

De Conventie die gesloten werd tussen apothekers en ziekenfondsen in 1967 (1) vormt nog steeds de basis waarop de verhoudingen gebaseerd zijn. Aan deze overeenkomst werd in 1981 een herziening aangebracht.

Deze nationale overeenkomst stelt het bedrag van de honoraria voor de magistrale bereidingen vast, stelt regelen met betrekking tot de verantwoordelijkheidshonoraria op de aflevering van farmaceutische specialiteiten en regelt de modaliteiten van de derde betalingsregeling (2).

Het bedrag van het sociaal statuut dat door de ziekteverzekering als tussenkomst voorzien wordt, wordt jaarlijks bij Koninklijk Besluit vastgesteld, op voorstel van de Pharmaco-Mutualistische Commissie.

Het sociaal statuut maakt een integraal deel uit van de conventie. Diegene die de conventie niet onderschreven hebben kunnen geen aanspraak maken op de R.I.Z.I.V.-tussenkomst. In apothekerskringen is echter een zeer hoge graad van conventionering vast te stellen; praktisch alle 7500 apothekers (6000 officina-apothekers, 1100 plaatsvervangers en 400 ziekenhuis-apothekers) zijn geconventioneerd (3).

De voorwaarden om de R.I.Z.I.V.-bijdrage te ontvangen zijn:

- toegetreden zijn tot de overeenkomst te individuen titel (officina-apothekers, titularissen-eigenaar, titularissen-provisor of adjuncten, of plaatsvervangers) (4);
- de toetreding moet een volledig kalenderjaar bestrijken (5);
- de apotheker moet een persoonlijke bijdrage storten voor het

verzekeringscontract, ten belope van 2000 fr (6);

- de apotheker moet elk jaar een eigenhandig geschreven verklaring voorleggen waarbij hij bevestigt dat hij het ganse jaar effectief gewerkt heeft. Er moet een schriftelijke aanvraag gebeuren aan de Dienst Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V. binnen de 60 dagen (7) na het verschijnen in het Belgisch Staatsblad van het Koninklijk Besluit dat de R.I.Z.I.V.-bijdrage vaststelt (8).

Zijn deze voorwaarden vervuld, dan is het 'recht' op R.I.Z.I.V.-tussenkost verworven op 31 december en gebeurt de uitbetaling ten vroegste in de loop van het volgend jaar.

Van de ongeveer 6.000 rechthebbenden op R.I.Z.I.V.-tussenkost en dus potentiële leden voor de Voorzorgskas, zijn er 3.000 effectief aangesloten (actieven en gepensioneerden) bij de Voorzorgskas voor Apothekers. Daarnaast waren er in 1983 ongeveer 730 pensioentrekkers.

VOETNOTEN

=====

(1) 22 december 1967, gewijzigd op 12 december 1974 en 11 juli 1975.

(2) Art. 32 van de Ziekteverzekeringswet 1963.

(3) Over het groot aantal apotheken in verhouding tot andere landen, lezen men PETIT, J., Verslag over de ziekteverzekering, Parl. St. Kamer, 1975-76, nr. 892, p. 410 et seq. en het Medisch en paramedisch aanbod in België. Een analyse. Analyse van het medisch en paramedisch aanbod van geneesheren, apothekers, tandartsen en kinesisten, s.l., Kabinet van de Minister van Sociale Zaken, december 1983, 3 en 114-142 ; B.T.S.Z., 1984, nr. 1-2. Het aantal apothekers is van 4.234 in 1951 opgeklommen tot 10.125 in 1982. Het aantal apotheken (5.500 in 1982) nam ingevolge de vestigingsvoorwaarden slechts met 10 % toe. In 1982 stond België met 1.774 inwoners per apotheek aan de kop van de E.E.G.-landen, gevolgd door Griekenland met 1 apotheek op 2.200 inwoners en Frankrijk met 1 op 2.648. West-Duitsland en Italië volgen met respectievelijk 1 op 4.000 en 1 op 4.042. Nederland en Denemarken hebben het grootst aantal inwoners per apotheek, namelijk respectievelijk 10.000 en 16.180 inwoners per apotheek.

(4) Omtrent het juridisch verschil betreffende de onderworpenheid aan de overeenkomst voor geneesheren en tandheelkundigen enerzijds, en aan deze voor apothekers anderzijds, verwijzen we naar hetgeen hogerop aan bod kwam.

(5) Er is nogal wat verwarring ontstaan in 1981 toen er een herziening kwam van de conventie van 1968. Al naargelang men deze herziening opvatte als een nieuwe conventie of als een amendement op de bestaande moest er al dan niet een nieuwe toetreding gebeuren om een recht te openen op het sociaal statuut (art.4 K.B. 18 maart 1971). Het R.I.Z.I.V. beweerde dat dit een nieuwe conventie was, terwijl de Algemene Pharmaceutische Bond (A.P.B.) zijn leden voorhield dat geen nieuwe toetreding diende te geschieden, met als gevolg dat een aantal apothekers geen recht meer had op de R.I.Z.I.V.-bijdrage. Uiteindelijk werd die zaak, na discussie in het Beheerscomité van de Geneeskundige Verzorging, recht getrokken bij K.B. van 10 augustus

1982 tot wijziging van het K.B. van 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers. " Voor de toepassing van de bepaling van art. 4 heeft de toetreding van de apothekers vóór 1 november 1981 tot de hen betreffende overeenkomst uitwerking op 1 januari 1981." (B.S., 24 augustus 1982).

(6) Art.2 par.1, K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers. B.S., 24 maart 1971.

(7) Vóór het K.B. 25 september 1978 ter wijziging van K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 18 oktober 1978, bedroeg deze termijn 30 dagen.

(8) Art.2 par 2 K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers ; in afwijking van dit artikel werd in art.7 meermaals een wel bepaalde datum om de aanvraag in te dienen vastgelegd.

3. Toepassingsgebied.

De Voorzorgskas voor Apothekers speciaal opgericht door en voor de apothekers, staat als gewone levensverzekeringsonderneming in principe open voor elke geïnteresseerde. De apotheker hoeft om te mogen toetreden geen lid te zijn van een bepaalde beroepsvereniging.

Alhoewel de oprichting moet gezien worden in het licht van de invoering van het sociaal statuut en aldus de hoofdbedoeling van de Voorzorgskas erin bestaat contracten aan te bieden die van dit sociaal statuut kunnen genieten (1), is zij bevoegd alle verzekeringsverrichtingen uit te voeren, voorzover zij natuurlijk alle nodige toelatingen van de Controledienst heeft bekomen (2).

De Onderlinge Levensverzekeringsvereniging kan daarnaast volgens de statuten (3) ook volgende zaken doen:

- 1) "onder de aan haar aangepaste vormen doel en waarborgen speciale kassen oprichten om de maatschappelijke zekerheid van de apothekers onder al haar vormen in te richten of te bevoordelen, evenals die van haar leden in het algemeen";
- 2) "zelf alle verzekerings- en herverzekeringsoperaties uitvoeren zowel in België als in het buitenland";
- 3) "elke portefeuille van Belgische of vreemde verzekeringsmaatschappijen verwerven".

In de oorspronkelijke statuten bevond zich nog een ander doel, namelijk: "optreden als tussenpersoon om in de beste voorwaarden alle vormen van verzekering te verwezenlijken welke de leden zouden wensen te onderschrijven".

Deze bepaling werd bij de Buitengewone Algemene Vergadering van 22 november 1968 geschrapt.

In de praktijk legt de Voorzorgskas zich toe op het aanbieden van contracten 'uitgestelde kapitalen met of zonder tegenverzekering' die omgezet worden in renten en aldus volledig conform zijn aan de wettelijke en reglementaire bepalingen om de R.I.Z.I.V.-bijdrage te ontvangen. Daarnaast worden ook gewone individuele levensverzekeringscontracten aangeboden met al de verscheidenheid die daarin bestaat: overlijdensverzekeringen, gemengde verzekeringen en schuldsaldoverzekeringen. Verder treedt de Voorzorgskas op als makelaar,

als tussenpersoon voor het onderschrijven van alle andere verzekeringen die een apotheker dienstig zouden kunnen zijn in zijn privé- en in zijn professioneel leven, zoals :

- verzekering tegen burgerlijke aansprakelijkheid,
- individuele verzekering tegen ongevallen - invaliditeit bij ongeval,
- ziekteverzekering met dagelijkse vergoeding,
- verzekering tot dagelijkse vergoeding voor hospitalisatie,
- autoverzekering,
- brandverzekering, enz.

De commissielonen, toegekend aan de Voorzorgskas als makelaar, maken deel uit van het bonussysteem en komen zo in de winstverdeling terecht.

De Voorzorgskas staat ook ter beschikking voor hypothecaire leningen aan haar leden.

Daarnaast verzorgt de Voorzorgskas een zekere dienstverlening aan haar aangesloten leden op het vlak van hun beroepsactiviteiten (4).

VOETNOTEN

=====

(1) Opdat een contract zou kunnen genieten van de R.I.Z.I.V.- tussenkomst, mogen de uitkeringen enkel in renten gebeuren en niet in kapitaal. Evenmin mag afkoop mogelijk zijn.

(2) De Voorzorgskas is op vandaag uitsluitend gemachtigd voor de verzekeringsverrichtingen op het leven.

(3) Art.1 Statuten.

(4) Zo worden bijvoorbeeld de nieuwe apothekers aangeschreven met enkele aanbevelingen en raadgevingen op het vlak van de beroepsverplichtingen, de sociale en fiscale verplichtingen.

4. Organisatie en juridische vormgeving.

De Voorzorgskas voor Apothekers is een onderlinge verzekeringsvereniging. Het kenmerk van een onderlinge verzekeringsvereniging is dat alle winst door de vereniging gemaakt aan alle leden ten goede komt.

Een onderlinge verzekeringsvereniging is de enige rechtsgeldige vorm waarin een verzekeringsmaatschappij kan opgericht worden zonder enig winstoogmerk (1).

Voor het juridisch statuut van een onderlinge verzekeringsvereniging verwijzen we naar hetgeen ter sprake is gekomen bij de organisatie van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

De Voorzorgskas voor Apothekers werd als onderlinge verzekeringsvereniging opgericht voor een duur van 30 jaar met ingang van 18 juni 1968. Ze kan echter verbintenissen aangaan die haar bestaansduur overschrijden (2).

Deze Voorzorgskas is gevestigd in Brussel, doch ze kan door een beslissing van de Raad van Beheer overgeplaatst worden naar welk ander oord in België ook (3).

De vereniging is samengesteld uit stichtende en gewone leden.

Stichtende leden zijn deze die één of meer stichtersaandelen onderschrijven. De Raad van Beheer kan het aantal aandelen dat elk stichtend lid mag onderschrijven beperken. Deze bepaling dient om ervoor te zorgen dat geen ongewenste overname gebeurt. Onder deze stichtende leden bevinden zich 28 provinciale beroepsverenigingen van apothekers (4). Op nationaal vlak is op dit ogenblik enkel de Algemene Pharmaceutische Bond stichtend lid. Bij de aanvang was ook de Algemene Kinesitherapeutenvereniging van België stichtend lid. Deze laatste vereniging trok zich echter terug en haar aandelen werden terugbetaald daar opgeworpen werd dat om te voldoen aan de wet van 1963 enkel representatieve verenigingen van apothekers lid konden zijn. In feite echter was deze terugtrekking niet noodzakelijk vermits de oprichting door uitsluitend representatieve beroepsverenigingen van apothekers enkel betrekking had op eventuele pensioenfondsen, en niet op normale verzekeringsmaatschappijen.

De stichtersaandelen zijn nominatief. Ze kunnen wel overgelaten worden mits toelating van de Raad van Beheer en rekening houdend met de voorwaarden van aanvaarding terzake (5).

Gewone leden zijn al dezen die een individueel contract onderschrijven, op de manier die door de statuten verder verduidelijkt wordt (6). Elk gewoon lid moet een eenmalig inschrijvingsrecht van 100 fr storten, dat deel zal uitmaken van het Waarborgfonds en geen interest opbrengt. Dit inschrijvingsrecht is bovendien niet terugbetaalbaar ; het is nominaal en kan niet worden afgestaan (7).

Het aantal leden is onbeperkt. Om echter als lid aanvaard te worden moet men door de Raad van Beheer aangenomen zijn, die zijn beslissing niet hoeft te motiveren (8).

Er is geen enkele solidariteit voorzien tussen de stichtende en de gewone leden. De stichtende leden zijn slechts gebonden ten belope van hun onderschreven verbintenissen en de gewone leden zijn slechts gebonden binnen de grenzen van hun individueel contract (9). Elk ontslaggevend of uitgesloten lid blijft persoonlijk gebonden binnen de perken waarin hij zich persoonlijk verbonden heeft (10).

Het ontslag moet schriftelijk meegedeeld worden en iedere tekortkoming aan de statuten of aan de algemene of bijzondere voorwaarden 'kan' de uitsluiting van het lid tot gevolg hebben. De uitsluiting wordt door de Raad van Beheer uitgesproken en aan het lid per aangetekend schrijven meegedeeld binnen de maand.

De niet betaling van de premie brengt de gevolgen mee die vermeld zijn in de algemene en bijzondere voorwaarden van de contracten. Een lid wiens contract echter werd opgezegd of afgekocht houdt op deelgenoot te zijn van de vereniging (11).

Art.12 stelt dat de Raad van Beheer zal bepalen in welke voorwaarden de stichtende leden ontslag kunnen nemen of terugtrekking van aandelen kunnen uitvoeren. In dergelijk geval zal de Raad er moeten voor waken dat deze terugtrekkingen het minimum Waarborgfonds niet beïnvloeden en anderzijds het ontslag van het stichtend lid het aantal deelgenoten niet brengt onder het wettelijk voorgeschreven minimum, zijnde 7 (12). De stichtersaandelen worden tegen de nominale waarde, eventueel verhoogd met de interesten van het jaar "prorata temporis", toegekend aan de ontslaggevende of uitgesloten deelgenoot (13).

De Voorzorgskas bevat drie statutaire organen: de Algemene Vergadering , de Raad van Beheer en de Commissarissen.

De art.21 tot 25 van de statuten bevatten bepalingen omtrent de samenstelling, de bevoegdheid en het samenkomen van de Algemene Vergadering.

Van de Algemene Vergadering maken zowel de stichtende leden als de gewone leden deel uit.

Elk stichtersaandeel geeft recht op 1 stem, doch niemand mag aan de stemming deelnemen voor een aantal stemmen dat $\frac{1}{5}$ van de stichters aandelen overschrijdt. De beroepsverenigingen worden vertegenwoordigd door een deelgenoot die een geschreven machtiging bezit. Deze en andere machtigingen moeten ten minste 8 dagen Vóór de Algemene Vergadering afgegeven worden.

Elk gewoon lid heeft recht op 1 stem. De leden die echter ten achter staan met hun bijdragen mogen noch stemmen, noch machtiging verlenen en ook geen machtiging ontvangen.

De vergadering wordt bijeengeroepen door de Raad van Beheer (14). De Algemene Vergadering, voorgezeten door de Voorzitter, een ondervoorzitter of een beheerder, mag alleen beraadslagen over de zaken die op de agenda geplaatst zijn.

De gewone jaarlijkse Algemene Vergadering komt bijeen ten laatste in de loop van de vijfde maand volgend op de afsluiting van het boekjaar. Bij de uitnodiging wordt een ontwerp van balans en een uittreksel van de winst- en verliesrekening gevoegd.

De buitengewone Algemene Vergadering kan ofwel bijeengeroepen worden door de Raad van Beheer of op vraag van vijf stichtende leden of van vijftig gewone leden. Een dergelijke aanvraag verplicht de Raad van Beheer ertoe binnen een termijn van ten hoogste twee maand de Algemene Vergadering bijeen te roepen.

De gewone Algemene Vergaderingen beslissen rechtsgeldig welke ook het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden zij. Over het quorum van de stemming zelf is niets bepaald, zodat we mogen aannemen dat de gewone meerderheid voldoende is.

Voor de buitengewone Algemene Vergadering is er zowel een aanwezigheids- als een stemmingsquorum opgelegd. De vergadering kan slechts geldig

beraadslagen voorzover het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden ten minste $\frac{3}{4}$ bereikt van de voltallige leden. Is dit niet het geval dan moet een nieuwe Algemene Vergadering bijeengeroepen worden binnen een termijn van ten hoogste twee maand; deze vergadering vergadert rechtsgeldig wat ook het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden zijn. Een voorstel ter discussie op de buitengewone Algemene Vergadering is slechts aangenomen zo het ten minste $\frac{2}{3}$ der stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden haalt.

De beslissingen van de Algemene Vergaderingen worden vastgelegd in notulen die ondertekend worden door de leden van het bureau of tenminste door een meerderheid onder hen.

De Algemene Vergadering vertegenwoordigt de volledige gemeenschap van de leden en haar beslissingen zijn bindend voor iedereen, ook voor de rechtverkrijgenden, zonder enig onderscheid of enige uitzondering (15).

Het belangrijkste orgaan van de Voorzorgskas is de Raad van Beheer. De statutaire bepalingen omtrent de Raad van Beheer zijn opgenomen in de artikelen 16 tot en met 20.

De Raad van Beheer bestaat uit ten minste 4 en ten hoogste 14 leden die door de Algemene Vergadering voor een duur van 6 jaar benoemd worden. De kandidaten moeten voorgedragen worden door een beroepsvereniging die lid is van de vennootschap. De band met de beroepsvereniging is aldus gemaakt (16). Bovendien moet voor de aanduiding der beheerders rekening gehouden worden met het taalevenwicht (17).

Nochtans is de mogelijkheid opgenomen (18) een beheerder te benoemen wiens bevoegdheid noodzakelijk blijkt voor de goede gang van de vennootschap, zonder dat hij door een beroepsvereniging is voorgedragen en zonder rekening te houden met het taalevenwicht. Deze beheerder wordt benoemd door de Raad van Beheer en zijn benoeming wordt achteraf bekrachtigd door de Algemene Vergadering. Deze aldus benoemde beheerder wordt evenmin meegerekend om het aantal beheerders (tussen 4 en 14) te bepalen. Het mandaat van deze laatste beheerder eindigt steeds om de drie jaar.

Wat de andere beheerders betreft, wordt de Raad om de drie jaar met de helft vernieuwd (19). De eerste maal worden de uittredende beheerders bij lot aangewezen.

Alle beheerders zijn herkiesbaar. In geval van overlijden of ontslag van een beheerder kan de Raad van Beheer in zijn vervanging voorzien, ten einde het mandaat van zijn voorganger te voltooien.

In de schoot van de Raad van Beheer wordt een voorzitter, drie ondervoorzitters (20) en een secretaris gekozen. Bovendien kan een afgevaardigd-beheerder aangeduid worden. Deze personen zijn gekozen voor drie jaar doch ze zijn herkiesbaar.

De Raad van Beheer wordt opgeroepen door de Voorzitter " zo dikwijls als de belangen van de vennootschap het vereisen" (21).

De beslissingen worden rechtsgeldig genomen welke ook het aantal aanwezige beheerders zij (22) en dit bij eenvoudige meerderheid der stemmen. Geen enkele stem is doorslaggevend; bij staking van stemmen is het voorstel verworpen (23).

De beslissingen worden opgenomen onder de vorm van notulen in een register bijgehouden in de maatschappelijke zetel en ondertekend door de voorzitter en de secretaris.

Art.19 van de statuten regelt de aansprakelijkheid van de beheerders : "De leden van de Raad van Beheer gaan uit hoofde van hun beheer geen enkele persoonlijke noch solidaire verplichting aan. Nochtans zijn ze aansprakelijk voor de inbreuken op de wetten of besluiten en voor wanbeheer."

Als beheerders van een Belgische Verzekeringsmaatschappij zijn ze " aansprakelijk tegenover de verzekerden of alle begunstigde derden van verzekeringscontracten voor elke schade die zou voortvloeien uit de niet-nakoming van de verplichtingen die deze wet (dit is: de Controlewet Verzekeringen) of haar uitvoeringsverordeningen oplegt aan de verzekeringsondernemingen."

Bovendien worden zij " wat de misdrijven betreft, waaraan ze niet hebben deelgenomen, slechts van hun aansprakelijkheid ontslagen indien hun geen enkele fout kan worden aangerekend, en men hun niet kan verwijten dat zij nagelaten hebben alle hun ter beschikking staande middelen aan te wenden om de schade te voorkomen of te beperken."

Indien verschillende personen voor eenzelfde schade aansprakelijk zijn, kan de hoofdelijkheid ingeroepen worden (24).

Als vergoeding wordt door de Algemene Vergadering aan de beheerders een vaste toelage toegekend (25).

De bevoegdheid van de Raad van Beheer wordt verduidelijkt

in art.18 van de statuten. De Raad van Beheer wordt bekleed met de meest ruime bevoegdheden voor de administratie en het beheer van de maatschappelijke zaken. De bevoegdheid van de Raad is een residuele bevoegdheid; m.a.w. alles wat door de statuten (26) of de wet niet uitdrukkelijk aan de Algemene Vergadering werd toevertrouwd valt onder zijn bevoegdheid.

De Raad kan echter al of een deel van zijn rechten overdragen aan derden, zelfs indien deze geen deel uitmaken van de vennootschap (27).

"Alle akten welke de vennootschap verbinden en niet onder het dagelijks beheer vallen, worden behoudens een bijzondere volmacht, ondertekend door twee beheerders, zonder dat ze hun bevoegdheid ten overstaan van derden moeten rechtvaardigen." (28)

Onder de leden kiest de Algemene Vergadering drie tot zes Commissarissen voor drie jaar. Deze zijn herkiesbaar en hebben recht op een vergoeding die door de Algemene Vergadering wordt vastgesteld (29). Hun taak die wordt beschreven in art.27, bestaat in het nagaan van de boeken, de kas, de portefeuille en de waarden, het toezicht houden op de regelmaat en de waarachtigheid van de inventarissen en balansen en het controleren van de juistheid van de inlichtingen die over de rekeningen in het verslag worden opgegeven. De verslagen die zij daarover maken moeten minstens 15 dagen vóór de Algemene Vergadering aan de Raad van Beheer overgemaakt worden. Op de beraadslagingen van de Raad van Beheer kunnen ze met raadgevende stem opgeroepen worden. Om hun controle te kunnen doen, hebben zij het recht inzage te nemen van de boeken van de vereniging (30).

Krachtens de controlereglementering op de verzekeringsondernemingen (31) moet minstens één van de Commissarissen aangewezen zijn uit de leden van het Instituut voor Bedrijfsrevisoren die door de Controledienst voor de Verzekeringen toegelaten zijn of uit personen die speciaal door de Controledienst worden toegelaten. Deze Commissaris, die de titel van erkende Commissaris voert, oefent zijn opdracht uit onder toezicht van de Controledienst. Hij brengt bij de Dienst verslag uit over de financiële toestand en het beheer van de onderneming, telkens de Dienst erom verzoekt, en minstens éénmaal per jaar. De erkende Commissaris brengt elke overtreding van de Controlewet, of alles wat de financiële toestand van de onderneming in gevaar zou kunnen brengen, ter kennis van de beheerders van de onderneming en van de Controledienst.

Hij heeft bovendien een vetorecht, dat opschortende uitwerking heeft gedurende acht dagen, tegen beslissingen waarvan de uitvoering een misdrijf zou uitmaken.

In verband met de organisatie en de juridische vormgeving moet nog gewezen worden op de formaliteiten voor de verlenging, de ontbinding en de wijziging aan de statuten. Zie daarover de art.32 tot en met 34 van de statuten. Een voorstel tot verlenging, ontbinding of wijziging van de statuten moet voorgelegd worden aan een buitengewone Algemene Vergadering.

Een wijziging van de statuten moet opdat het tegen de leden zou kunnen ingeroepen worden onder één van volgende vormen aan hen bekendgemaakt zijn:

- hetzij door het afgeven van een tekst tegen bewijs van ontvangst;
- hetzij d.m.v. een aangetekende brief;
- hetzij ten laatste in het eerstkomende bewijs van storting van bijdrage dat hun wordt afgeleverd.

In geval van ontbinding van de vereniging wordt door de Algemene Vergadering één of meer vereffenaars benoemd die gelast zijn met de uitvoering van al haar beslissingen. Bij vereffening worden de stichtersaandelen tegen de nominale waarde terugbetaald; het overschot wordt dan onder de leden verdeeld, volgens de methode bepaald door de Algemene Vergadering (art.33,2).

Na de vereffening leggen de vereffenaars de afrekening van hun beheer voor aan de Algemene Vergadering die geldig zal beraadslagen welke ook het aantal aanwezige leden is (32).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 9 par. 1 Controlewet Verzekeringen.

(2) Art.4 Statuten.

(3) Art.3 Statuten.

(4) De beroepsverenigingen kunnen lid worden voorzover ze rechtspersoonlijkheid bezitten en ze één of meer stichtersaandelen onderschreven hebben. De Raad van Beheer mag de toelating van andere beroepsverenigingen uitspreken onder dezelfde voorwaarden als reeds beschreven (art.7).

(5) Art.9 Statuten.

(6) Zie dienaangaande : art.13, 14 en 15 Statuten.

(7) Art.6, 4' en 5' Statuten.

(8) Art.8 Statuten.

(9) Art.11, 1' Statuten.

(10) Art.11, 3' Statuten.

(11) Art.11, 2' Statuten.

(12) Art.12 i.f. Statuten jo art.143, 2' van de Vennootschappenwet.

(13) Art.12, 1' Statuten.

(14) Art.22 Statuten; dit gebeurt door middel van een circulaire ten minste 15 dagen vóór de vergadering.

(15) Art.24 Statuten.

(16) Art.16, 2' Statuten.

(17) Art.16, 3' Statuten.

(18) Art.16, 4' Statuten.

(19) Art.16, 5' Statuten.

(20) Vóór de statutenwijziging van 9 juni 1976 waren er slechts 2 ondervoorzitters.

(21) Art.17, 1' i.f. Statuten.

(22) Art.17, 3' Statuten.

(23) Art.17, 4' Statuten.

(24) Art.28 van de Controlewet Verzekeringen.

(25) Art.20 Statuten.

(26) De beslissingen omtrent de wijziging Statuten, de ontbinding en vereffening (art. 32 en 33) van de Voorzorgskas zijn voorbehouden aan de Algemene Vergadering, evenals het bepalen van het belang en het gebruik van het "Voorzorgsfonds" (art.29).

(27) Art.18 al.3 Statuten.

(28) Art.18 i.f. Statuten.

(29) Art.26 Statuten.

(30) De rekeningen van de vereniging lopen van de eerste januari tot de éénendertigste december. Jaarlijks moet een inventaris en uitvoerige rekening van de inkomsten en uitgaven van het voorbije dienstjaar, evenals

een rekening van de beheerskosten die door de onderscheiden categorieën van de verzekeringen moeten gedragen worden, opgesteld worden (art.31). Elke bijzondere activiteit die door de maatschappij uitgeoefend wordt, maakt het voorwerp uit van een afzonderlijk beheer.

De inventaris, de balans en de winst- en verliesrekening worden ter beschikking gesteld van de Commissarissen ten laatste 40 dagen vóór de datum van de algemene vergadering. Bovendien liggen ze ter beschikking van de leden.

Als verzekeringsonderneming moet de jaarrekening met enkele bijgevoegde stukken minstens drie weken vóór de Algemene Vergadering overgemaakt worden aan de Controledienst voor de Verzekeringen, die er opmerkingen kan op aanmaken.(art. 22 par. 1 Controlewet Verzekeringen).

(31) Art.38 tot en met 40 Controlewet Verzekeringen.

(32) Art.33 Statuten.

5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.

Aangezien de Voorzorgskas voor Apothekers als " onderlinge verzekeringsvereniging " erkend is door de Koning om in het kader van de Controlewet Verzekeringen te opereren is er geen enkel probleem wat betreft de onderworpenheid terzake. Om als verzekeringsonderneming te kunnen handelen moet men in het raam van bovengenoemde wet een toelating bekomen (1). Om deze toelating te kunnen bekomen moet de onderneming aan de voorwaarden in de wet en in de uitvoeringsbesluiten gesteld voldoen (2). De Voorzorgskas voor Apothekers die reeds als dusdanig erkend was onder de oude wet van 25 juni 1930, heeft bij K.B. van 4 juli 1979 (3) haar erkenning bekomen onder codenummer 0809 in het raam van de nieuwe controlewet.

Zij is als volwaardige levensverzekeringsonderneming ten volle onderworpen aan de controlebepalingen van deze Controlewet Verzekeringen van 9 juli 1975 (4).

Om die reden heeft een Buitengewone Algemene Vergadering van 9 juni 1976 art.5 van de statuten i.v.m. het waarborgfonds moeten aanpassen aan de wettelijke en reglementaire eisen terzake.

VOETNOTEN

=====

(1) Hoofdstuk II Controlewet Verzekeringen art. 3 et seq.

(2) De aanvraag om toelating moet bovendien in vastgelegde vormen en voorwaarden geschieden; zie art.5 en 6 Controlewet Verzekeringen en art.6 K.B. 12 maart 1976 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, B.S., 23 maart 1976.

(3) B.S., 14 juli 1979.

(4) Voor de inhoud en betekenis van deze controle, raadplege men: CLAASSENS, H., "De veralgemeende controle op het verzekeringswezen in België", De Verzekering, 1975, 5-90, 353-408, 605-675 en 845-1020 ; Zie eveneens de twee brochures uitgegeven door de Controledienst voor de Verzekeringen van juni 1979 : Brochure I : Algemeenheden en Brochure II : Financiële aspecten.

6. Uitkeringen.

Het aanbod van de Voorzorgskas bevat verschillende tarieven, waarvan enkele in feite rechtstreeks niets te maken hebben met het sociaal statuut van de zorgenverstrekkers.

Vermits het K.B. tot toekenning van sociale voordelen aan sommige apothekers (1) de uitbetaling van een R.I.Z.I.V.-bijdrage afhankelijk stelt van een eigen betaling van minimum 2.000fr (2), zonder rekening te houden met hetgeen reeds in de wettelijk verplichte pensioenregeling of in een extralegale verzekering is betaald, moet dit persoonlijk minimum in elk geval in een contract gestort zijn .

Het bedrag van 2.000 fr is uit de praktijk gegroeid.

Terwijl er vroeger (3), net zoals nu nog trouwens voor de geneesheren en tandheelkundigen, een gelijkwaardige bijdrage als de R.I.Z.I.V.-bijdrage geëist werd van elke zorgenverstrekker (ook de apotheker), met de mogelijkheid om de reeds betaalde premies voor andere wettelijke of extralegale verzekeringen in aanmerking te nemen, bleek bij de apothekers dat na aftrek van dergelijke premies ongeveer 2.000 fr overbleef dat dus individueel diende gestort te worden. Om alle administratieve rompslomp te vermijden heeft men dan het K.B. voor de apothekers gewijzigd in die zin dat voortaan steeds 2.000 fr moet betaald worden zonder enige andere betaling te mogen in rekening brengen.

Diegene die lid wenst te worden moet naast een éénmalig inschrijvingsrecht van 100 fr een verzekeringscontract onderschrijven waarbij die minimum betaling zal worden verricht (4). Daartoe zal dan ook, indien aan alle voorwaarden is voldaan, de R.I.Z.I.V.-bijdrage worden gestort.

Omwille van de bijzondere aard van de tussenkomst van het R.I.Z.I.V. - indien in een bepaald jaar de R.I.Z.I.V.-tussenkomst niet vereffend wordt dan is in tegenstelling tot hetgeen voorzien is bij de Voorzorgskas voor Geneesheren de apotheker niet verplicht de R.I.Z.I.V.-bijdrage zelf te vereffenen - is het aangeraden contracten aan te bieden op basis van koopsommen, m.a.w. de kapitalisatie van de betaalde premies. Dit is dezelfde techniek als voor de aanvullende pensioenen van de zelfstandigen. Er wordt dus voorzien in uitgestelde kapitalen op 65 jaar, al dan niet

vergezeld van een tegenverzekering.

Aangezien het gaat om contracten in het kader van het sociaal statuut, mogen deze contracten enkel renten voorzien en geen kapitalen. Deze verplichting vloeit voort uit de wetgeving i.v.m. het sociaal statuut van de zorgenverstrekkers. Het is een voorwaarde om een R.I.Z.I.V.-tussenkomst te ontvangen. Om deze reden moet elke apotheker bij de aanvraag voor de R.I.Z.I.V.-bijdrage een verklaring ondertekenen die luidt als volgt:

"De ondergetekende(naam en voornaam).....verklaart af te zien, voor zijn rekening en voor die van zijn rechthebbenden, van het recht op afkoop van contract nr. waarvoor het R.I.Z.I.V. de jaarlijkse tegemoetkoming, bepaald bij K.B. van 18 maart 1971 stort, van het innen van het kapitaal dat hem ingevolge dit contract zou toekomen, alsmede van het recht dit contract in pand te geven of er een voorschot op te vragen.

Handtekening voorafgegaan van de eigenhandig geschreven melding "gelezen en goedgekeurd"

Uit deze verklaring komt al onmiddellijk tot uiting dat de gelden die door het R.I.Z.I.V. gestort worden effectief moeten dienen om een pensioen te ontvangen. Daarom kan het contract niet afgekocht worden, is inpandgeving of voorschot niet mogelijk en kan evenmin geopteerd worden voor de ontvangst van het pensioenvestigingskapitaal.

Een drietal tarieven worden in het raam van het sociaal statuut aangeboden (5).

Tarief I.

Dit tarief verzekert alleen een rustrente in een kapitalisatiesysteem met éénmalige premies. In geval de verzekerde overlijdt vóór het einde van het contract, worden de gestorte premies eigendom van de maatschappij en ontvangt de begunstigde niets. De betalingen die op zijn naam gedaan worden door hemzelf en door het R.I.Z.I.V. worden tot zijn 65ste verjaardag gekapitaliseerd. Op deze verjaardag wordt het opgebouwde pensioenvestigingskapitaal omgezet in een jaarlijkse rente. Die jaarlijkse rente kan eventueel overdraagbaar zijn op het hoofd van een andere persoon, en dit voor een percentage dat door de onderschrijver wordt bepaald. De aanduiding van de begunstigde en het percentage van overdraagbaarheid moeten slechts bepaald worden op het ogenblik van de pensionering.'

Overdraagbaarheid 'wil' zeggen dat bij overlijden na de pensioenleeftijd de rustrente verder geheel of gedeeltelijk zal uitgekeerd worden aan de begunstigde.

Tarieven II en III.

Deze tarieven verzekeren eveneens een rustrente, maar zij voorzien bovendien in een tegenverzekering in geval de verzekerde overlijdt vóór de pensioenleeftijd van 65 jaar. Wat de rustrente betreft is de techniek identiek als in tarief I. Het uitgesteld kapitaal zal echter iets lager zijn, gezien de tegenverzekering. In geval van overlijden vóór 65 jaar wordt een overlijdenskapitaal beschikbaar dat omgezet wordt in een overlevingsrente op het hoofd van de begunstigde.

Het bedrag van dit overlijdenskapitaal verschilt van tarief II tot tarief III.

In tarief II is het gelijk aan de som van alle reeds betaalde premies zonder interest. In tarief III wordt deze som van alle reeds betaalde premies verhoogd met 25 %.

De toegepaste techniek voor deze contracten is deze die op dit ogenblik toegepast wordt voor de individuele verzekeringen. Er wordt onder andere gebruik gemaakt van een wettelijke rentevoet van 4 %.

Alle renten worden bovendien verhoogd met een winstaandeel. In 1982 was er een winstaandeel van 5,55 % voor de lopende contracten. En voor de rentetrekkeners werden de wiskundige reserves verhoogd met 10 %.

De voorziene uitkeringen in geval van overlijden vóór de pensioenleeftijd zijn dus zeer minimaal te noemen. Dit moet echter samen gezien worden met de waarde van het handelsfonds van de apotheek zelf, die bij overlijden een jaarlijks geïndexeerd inkomen kan waarborgen (6).

Naast deze zaken worden ook andere gewone individuele levensverzekeringen aangeboden (7).

Voor de overlijdensrisico's is er herverzekering bij Noordstar en Boerhaave N.V. en bij Société Générale d'Assurances et de Crédit Foncier.

De mogelijkheid bestaat ook dat de Voorzorgskas in geval

van moeilijkheden, bijvoorbeeld bij overlijden van vader en moeder, het onderhoud van de kinderen op zich neemt. Daartoe kan de Algemene Vergadering beslissen een uitkering toe te kennen voor het onderhoud van de wezen. Dit geld wordt daartoe rechtstreeks afgenomen van de winst. Een gedeelte van de winst kan dus aangewend worden voor solidariteit, zonder enige objectie van de C.D.V.. Dit is echte solidariteit. Voor de betrokkenen is dit echter een pure liberaliteit; zij hebben geen enkel recht op dergelijke uitkeringen.

VOETNOTEN

=====

- (1) Art. 2 par.1 K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 24 maart 1971.
- (2) Art.6 K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 24 maart 1971.
- (3) Art.3 en 4 par.1 en 2 K.B. 11 september 1969 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 20 september 1969.
- (4) Zie i.v.m. het verzekeringscontract ook de art.13-15 Statuten.
- (5) Zie brochure 'Voorzorgskas voor Apothekers', december 1973.
- (6) Men kan in de apotheek een apotheker opnemen die men betaalt per maand; de opbrengst komt aldus verder ten goede aan de weduwe en de kinderen.
- (7) Zie tarieven IV,V,VI,VII,VIII en X.

7. Financiering.

Aangezien de Voorzorgskas voor Apothekers een verzekeringsonderneming is, bestaat de hoofdbron inzake financiering uit de premies die betaald zijn voor de aangegane contracten. In verband met de verzekeringscontracten en de bijdragen zie de art.13, 14 en 15 van de statuten.

Elk individueel verzekeringscontract bepaalt de onderschrijvingsvoorwaarden evenals de premie. De onkosten van het contract worden door de Raad van Beheer vastgelegd. Ook de voorwaarden en de tarieven worden door de Raad van Beheer bepaald overeenkomstig de van kracht zijnde wetgeving.

De bijdragen gestort in het kader van de contracten Sociaal statuut bedragen slechts 2000 fr terwijl de R.I.Z.I.V.-tussenkomst voor 1984 42.500 fr. bedraagt (1).

Omwille van de werking van de Voorzorgskas voor Apothekers in het kader van het Sociaal Statuut voor Zorgenvreestekkers, maken de R.I.Z.I.V.-bijdragen een zeer belangrijke bron van financiering uit. Niettegenstaande deze belangrijkheid, maakt dit slechts een onrechtstreekse financiering uit van de Voorzorgskas, daar deze R.I.Z.I.V.-tussenkomst individueel toekomt als uitgesteld loon in de handen van de zorgenvreestekker, in casu de apotheker.

Naast deze financiële middelen is de vennootschap gemachtigd om alle giften en legaten van welke aard ook te ontvangen (2).

Als onderlinge verzekeringsvereniging werkt de Voorzorgskas voor Apothekers volledig onder de financiële controlereglementering en dienvolgens moet voldaan zijn aan de solvabiliteitsmarges. In dit verband moet een voldoende hoog waarborgfonds ter dekking van de verbintenissen aanwezig zijn. Dit waarborgfonds is volgens art.5 van de statuten samengesteld uit stichtersaandelen, inschrijvingsrechten van de gewone leden, jaarlijkse afhoudingen op de gunstige uitslagen van het boekjaar met een bedrag van 2 0/00 (pro mille) van de wiskundige reserves, tot op het ogenblik dat het waarborgfonds 5 % van de wiskundige reserves bereikt, en tenslotte leningen tot een beloop van het minimum bedrag dat door de wetgeving vereist wordt (3).

Als verzekeringsonderneming doet de Voorzorgskas voor

Apothekers beroep op de financieringstechniek van de individuele kapitalisatie.

De techniek die gebruikt wordt is deze opgelegd aan de verzekeringsmaatschappijen voor de individuele levensverzekeringen, alle lasten en kostenopslagen - ook voor aanwerving - inbegrepen (4). Vermits de Voorzorgskas niet werkt met agenten en makelaars, maar rechtstreeks met de betrokken apothekers kunnen er heel wat kosten uitgespaard worden, waarvoor nochtans in het tarief een vergoeding is voorzien.

De gestorte bijdragen worden gecumuleerd opgebouwd om tot de uitkeringen te kunnen overgaan op het ogenblik van de pensionering. De Voorzorgskas gaat aldus een belangrijk vermogen samenstellen hetwelk zal moeten belegd worden om minstens de technische rentevoet van 4 % te kunnen waarborgen. De hoge marktintresten van de laatste jaren hebben het mogelijk gemaakt dat er in 1983 (over het jaar 1982) een winstaandeel kon uitgekeerd worden ten belope van 5,55 %, wat de werkelijk uitgekeerde interest uiteindelijk op 9,55 % brengt.

Omtrent de fondsen bevatten de statuten enkele bepalingen (5) die echter moeten aangevuld worden met de wettelijke en reglementaire bepalingen terzake.

Art.28 bepaalt dat " de fondsen van de vereniging overeenkomstig de vigerende wetgeving belegd worden in gebouwen, hypothecaire leningen, leningen aan deelgenoten en borgtocht van de onderschreven polissen, staatsfondsen, fondsen van de provincies of van andere organismen onder waarborg van de staat."

De manier waarop en de verhouding waarin de fondsen van de verzekeringsondernemingen moeten belegd worden, is bepaald in art.17 van het K.B. van 12 maart 1976 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen. Zo moet ondermeer minstens 15 % van het totaal van de technische reserves belegd zijn in door het Rijk uitgegeven waarden en mag maximaal 50 % van het totaal van de reserves in obligaties en kasbons van Belgische vennootschappen en maximum 25 % in aandelen van Belgische vennootschappen belegd worden.

Volgens art.29 legt de vereniging de reservefondsen aan die voorzien zijn bij de wet en de reglementen en legt ze alle reserves aan die noodzakelijk zijn voor de goede gang van de vereniging. Daartoe stelt ze een Voorzorgfonds samen waarvan het belang en het gebruik door de algemene vergadering, op voorstel van de Raad van Beheer, worden bepaald.

Art.19 van reeds genoemd controle besluit verklaart wat de technische reserves omvatten.

Art.30 van de statuten bevat bepalingen in verband met de verdeling van de fondsen. "De overschotten na afhouding van de lasten en de sommen bestemd voor de wettelijke borgstelling en de statutaire voorzorgsfondsen, zullen onder ale intekenaars van verzekering verdeeld worden, volgens een plan opgesteld door de Raad van Beheer en aangenomen door de bevoegde wettelijke lichamen."

Het winstdeelnameplan moet jaarlijks ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Controledienst voor de Verzekeringen.

Een bepaling welke voortvloeit uit het onderlinge karakter van de vereniging is art.31 al.4 dat hetvolgende voorschrijft: "In geval van onvoldoende ontvangsten kan de Raad van Beheer overgaan, hetzij, tot een aanpassing van de jaarlijkse bijdragen, hetzij, tot een vermindering van de voordelen in de kontrakten voorzien." Een dergelijke bepaling welke nogal vreemd kan voorkomen zeker als het gaat om verzekeringscontracten is volledig in overeenstemming met het onderlinge of mutualiteitskarakter van de vereniging; het is trouwens in dergelijke bepalingen dat de solidariteit tot uiting komt en de Voorzorgskas voor Apothekers afwijkt van een normale commerciële verzekeringsmaatschappij. We mogen echter niet verhehlen dat in de praktijk een toepassing van dergelijke statutaire bepaling zich niet vlug zal voordoen.

VOETNOTEN

=====

(1) K.B. 6 februari 1984 tot instelling van de door de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering te storten jaarlijkse bijdrage, voorzien bij het Koninklijk Besluit van 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 15 februari 1984.

(2) Art.10 Statuten.

(3) Het absoluut minimum van het waarborgfonds bedraagt in 1984 voor de tak levensverzekeringen 36,75 miljoen frank (art.13 K.B.12 maart 1976 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, B.S., 23 maart 1976, gewijzigd door K.B. 9 juni 1981, B.S., 24 augustus 1981, K.B. 18 februari 1983, B.S., 26 maart 1983 en K.B. 21 februari 1984, B.S., 9 maart 1984.

(4) Dit in tegenstelling tot het aanvullend pensioen voor zelfstandigen, waar geen acquisitietoeslag in het tarief is opgenomen.

(5) Art.28, 29 en 30 Statuten.

8. Fiscale behandeling.

Wat het fiscaal statuut van de bijdragen betreft moet een onderscheid gemaakt worden naargelang de aard van het contract waartoe deze bijdrage betaald wordt.

Indien het om een gewoon levensverzekeringscontract of om andere gewone commerciële op de markt zijnde contracten gaat, dan gelden de normale fiscale regels betreffende deze contracten; m.a.w. de bijzondere aftrekmogelijkheid van art.54, 2', b W.I.B. voor een levensverzekeringscontract, of de fiscale aftrekbaarheid als bedrijfslast van bepaalde contracten "gewaARBorgd inkomen in geval van arbeidsongeschiktheid".

Voor de contracten in het raam van het sociaal statuut van de zorgenverstrekkers, worden de betaalde bijdragen beschouwd als fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast. Zie circulaire Ci. RH 243/276.401 van 8 juli 1981 ingebouwd in Com. I.B. 44/414.1 volgens hetwelk "als sociale bijdragen van zelfstandigen eveneens aftrekbaar zijn, de gewone jaarlijkse stortingen (of gedeelten van stortingen) die geneesheren, tandartsen en apothekers persoonlijk hebben verricht ofwel aan de 'Voorzorgskas voor Geneesheren', ofwel aan een verzekeringsmaatschappij, ten belope van het minimum bedrag dat door de wettelijke en reglementaire bepalingen tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige geneesheren, tandheelkundigen en apothekers is vereist, opdat de bedoelde personen van de erin beoogde sociale voordelen zouden kunnen genieten."

Dit bedrag is voor de apothekers in tegenstelling tot dit voor de geneesheren en tandartsen waar het gelijk is aan de R.I.Z.I.V.-tussenkomst, vast bepaald op 2.000 fr (1). Dit bedrag is gegroeid uit de praktijk zoals hogerop werd gezien.

De uitkeringen in geval van leven en overlijden welke door verzekeringscontracten gewaarborgd worden vallen onder hetzelfde belastingregime als eender welke pensioenuitkering.

Om niet in herhaling te moeten vallen, mogen we voor een beschrijving van dit belastingregime verwijzen naar hetgeen onder andere rubrieken aan bod is gekomen.

Een uitkering vanwege de Voorzorgskas voor Apothekers

wordt als erfrechtelijk voordeel belast. Art. 8 al. 6 van het Wetboek van Successie- en Registratierechten wordt bij analogie niet toegepast.

Tenslotte moet het fiscaal statuut van de onderlinge verzekeringsvereniging besproken worden.

De verenigingen voor onderlinge verzekering, opgericht overeenkomstig art.2 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, die geen winstoogmerk hebben en zich niet bezighouden met een exploitatie of verrichtingen van winstgevende aard, zijn onderworpen aan de rechtspersonenbelasting (R.P.B.)(2).

Het antwoord op de vraag of de vereniging zich al dan niet met een exploitatie of verrichtingen van winstgevende aard bezighoudt, is afhankelijk van de beoordeling van de feiten en omstandigheden eigen aan de vereniging.

De grondreden waarom in principe de onderlinge verzekeringsverenigingen onderworpen zijn aan de rechtspersonenbelasting en niet aan de vennootschapsbelasting, is dat deze verenigingen geen winst nastreven en dat hun basisidee de solidariteit is.

Aangezien deze onderlinge verzekeringsverenigingen rechtspersonen zijn (3) is de rechtspersonenbelasting toepasselijk.

Wat impliceert deze rechtspersonenbelasting (4) ?

Alle rechtspersonen zijn belasting verschuldigd op hun inkomsten uit onroerende goederen, op hun inkomsten en opbrengsten van roerende goederen en kapitalen, alsmede op hun diverse inkomsten van roerende aard. Ze zijn ook belastbaar op de in art.47 par.1 bedoelde lasten waarvoor de vereiste bewijzen niet worden overgelegd, en op de gerealiseerde meerwaarden op onroerende goederen (art. 67 par.7) en op de meerwaarden bij overdracht van belangrijke aandelenparticipaties (art. 67 par.8).

VOETNOTEN

=====

(1) Art.6 K.B. 18 maart 1971 tot instelling van een regeling van sociale voordelen voor sommige apothekers, B.S., 24 maart 1971.

(2) Com. I.B. 94/67.

(3) Art.2 i.f. Wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, B.S., 14 juni 1874.

(4) Art.136 en volgende van W.I.B.; de grondslag van de belasting is neergelegd in art.137 en het tarief is opgenomen in art.138 W.I.B.

9. Toekomstperspectieven en beoordeling.

Door het vaststellen van de persoonlijke bijdrage van de apotheker op 2.000 fr is er nu, in het licht van het nieuw ingestelde aanvullend pensioen voor zelfstandigen een discriminatie ontstaan t.o.v. de apothekers, aangezien de apothekers bij hun sociaal verzekeringsfonds maximaal 44.800 fr fiscaal aftrekbaar kunnen storten om een aanvullend pensioen op te bouwen, terwijl ze bij de Voorzorgskas voor Apothekers zelf enkel een storting kunnen doen van 2.000fr.

Indien men het standpunt inneemt dat de Voorzorgskas voor Apothekers een echt pensioenfonds is in de zin van art.34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 -een stelling die, zoals hogerop gezien werd, kan betwijfeld worden en door het Ministerie van Middenstand is verworpen- dan is een storting aan deze Voorzorgskas (in het kader van het sociaal statuut) niet cumuleerbaar met een betaling aan het Sociaal Verzekeringsfonds voor een aanvullend pensioen voor zelfstandigen. Een apotheker die 2.000 fr heeft gestort aan de Voorzorgskas zou geen aanvullend pensioen meer kunnen sluiten via zijn Sociaal Verzekeringsfonds.

Volgens de stelling van het Ministerie van Middenstand (1) echter, zou een apotheker op dit ogenblik de twee kunnen cumuleren.

Daarnaast liep eind 1984 de voorlopige erkenning als "pensioenfonds" in het kader van art.34 quinquies Ziekteverzekeringswet 1963 ten einde.

Aangezien vanaf dat ogenblik de apotheker met zijn R.I.Z.I.V.-bijdrage niet meer terecht kan bij de Voorzorgskas voor Apothekers, ziet de toekomst van de Voorzorgskas er niet rooskleurig uit. De apotheker zal voor een aanvullend pensioen terecht kunnen bij zijn sociaal verzekeringsfonds aan wie hij een veel hogere fiscaal aftrekbare bijdrage kan storten.

Ofwel zal de Voorzorgskas voor Apothekers in haar huidige vorm enkel een gewone levensverzekeringsmaatschappij worden die met uitzondering van het onderling karakter en de mogelijkheid ad hoc toelagen te voorzien in crisisgevallen (b.v.aan wezen) weinig meer te bieden heeft dan een gewone commerciële verzekeringsonderneming.

Ofwel moet de Voorzorgskas er voor ijveren dat de apothekers verder bij hen

contracten kunnen sluiten waarvoor de R.I.Z.I.V.-bijdrage kan verleend worden.

Naar we opmaken uit een artikel van het wetsontwerp houdende sociale bepalingen (2) zou deze laatste mogelijkheid gehaald worden. Met retroactiviteit tot 25 augustus 1982 (3) zou art. 34 quinquies Ziekteverzekeringswet aangepast worden om de R.I.Z.I.V.-bijdrage voor pensioencontracten door apothekers niet verplichtend te laten aanwenden bij een erkende pensioenkas. Ter motivering wordt gewezen op de totaal verschillende wijze waarop het Sociaal Statuut van geneesheren en tandheelkundigen enerzijds en van de apothekers anderzijds is georganiseerd. Vermits de Voorzorgskas voor Apothekers pensioenen verzekert op basis van individuele kapitalisatie (in tegenstelling tot de collectieve kapitalisatie bij de Voorzorgskas voor Geneesheren), waarbij het aantal aansluitingen geen waarborg vormt voor de financiële leefbaarheid van het stelsel, is het behoud van de beperkende maatregel van art. 34 quinquies voor de apothekers niet wenselijk (4).

VOETNOTEN

=====

(1) Zie het schrijven van de Administratie van Sociale Zaken van het Ministerie van Middenstand van 27 juli 1983 aan de Heer VERREYDT, afgevaardigd-beheerder van de Voorzorgskas voor Apothekers.

(2) Art. 62, Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 1194/1.

(3) Art. 130 Wetsontwerp houdende sociale bepalingen.

(4) Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 1194/1, 20.

10. Samenvatting.

De Voorzorgskas voor Apothekers werd als onderlinge verzekeringsvereniging op 18 juni 1968 opgericht en als verzekeringsonderneming erkend bij K.B. van 20 januari 1969, en na de nieuwe Controlewet Verzekeringen van 9 juli 1975 opnieuw bij K.B. van 4 juli 1979.

Om de activiteit van de Voorzorgskas niet te belemmeren sinds de wetswijziging van 1980 de R.I.Z.I.V.-bijdrage naar de toekomst toe voorbehouden had aan pensioenfondsen werden achtereenvolgens drie K.B.en uitgevaardigd die de Voorzorgskas voorlopig tot eind 1984 erkenden als pensioenfonds.

Net zoals bij de Voorzorgskas voor Geneesheren is ook hier een duidelijke band waarneembaar met de ziekteverzekering en dit via de nationale overeenkomsten.

Als verzekeringsvereniging opgericht door en voor de apothekers is de werking van de Voorzorgskas voor Apothekers in het bijzonder gericht op de apothekers. De apothekers hoeven geen lid te zijn van een beroepsvereniging.

Als gewone levenverzekeringsonderneming staat de Voorzorgskas ook open voor elke geïnteresseerde.

Wat het toepassingsgebied ratione materiae betreft, biedt de Voorzorgskas allereerst contracten aan die kaderen in het "Sociaal Statuut van de geneesheren, tandheeskundigen en apothekers".

Daarnaast kan ze alle andere verzekeringen aanbieden op voorwaarde dat zij de nodige toelatingen van de Controledienst voor de Verzekeringen bekomen heeft. Op vandaag doet ze dit niet zelf, maar wel treedt de Voorzorgskas buiten de levensverzekeringssector op als makelaar. Allerlei verzekeringen worden de apotheker aangeboden. Eveneens wordt door deze Voorzorgskas een zekere dienstverlening verzorgd aan aangesloten leden op het vlak van hun beroepsactiviteiten.

Een onderlinge verzekeringsvereniging is de enige rechtsgeldige vorm waarin een verzekeringsmaatschappij kan opgericht worden zonder winstoogmerk. Dit is de juridische structuur waarvoor de Voorzorgskas geopteerd heeft. Uit haar statuten blijkt dat de vereniging

samengesteld is uit stichtende en gewone leden. Onder deze eerste bevinden zich 28 provinciale beroepsverenigingen samen met de Algemene Pharmaceutische Bond ; en gewone leden zijn al diegene die een contract onderschrijven. Er zijn drie statutaire organen : de Algemene Vergadering, de Raad van beheer en de Commissarissen.

Omtrent de toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen kunnen we zeer kort zijn. De Voorzorgskas voor Apothekers is als volwaardige levensverzekeringsonderneming ten volle onderworpen aan de bepalingen van de Controlewet Verzekeringen van 9 juli 1975.

De uitkeringen welke, door de Voorzorgskas voor Apothekers aan de leden aangeboden worden, zijn niet uniform in een pensioenreglement bepaald.

De Voorzorgskas heeft een 3-tal types aangeboden. Allen zijn gebaseerd op betaling van koopsommen, in plaats van jaarlijkse premies. Dit heeft te maken met het speciale karakter van de R.I.Z.I.V.-bijdrage ; indien er geen akkoord tot stand komt of indien betrokkene de overeenkomst niet onderschrijft, dan is er geen R.I.Z.I.V.-bijdrage en in tegenstelling met de aangeslotenen bij de Voorzorgskas voor Geneesheren is de betrokkene niet verplicht zelf de R.I.Z.I.V.-bijdrage te betalen.

De mogelijke formules zijn : een uitgesteld kapitaal zonder terugbetaling der premies en een uitgesteld kapitaal met terugbetaling der premies, dat een variant aanbiedt waarin de som van alle betaalde premies die bij overlijden terug zullen betaald worden, verhoogd worden met 25%.

Deze aangeboden formules vertonen -qua produkt- grote gelijkenis met het "aanvullend pensioen voor zelfstandigen".

Bij alle contracten wordt (bij aanvraag) om een R.I.Z.I.V.-bijdrage te bekomen een document ondertekend waardoor men afstand doet van het recht van afkoop, voorschot of inpandgeving ; evenmin kan men opteren voor een pensioenvestigingskapitaal. Contracten in het kader van het Sociaal Statuut voor Apothekers mogen slechts in renten of pensioenen voorzien.

De mogelijkheid bestaat dat de Voorzorgskas (bij monde van de Algemene Vergadering) beslist een uitkering toe te kennen voor het onderhoud van wezen. Dit is een pure liberaliteit, die gefinancierd wordt door een gedeelte van de winst.

De financiering van contracten in het kader van het Sociaal Statuut geschiedt door individuele bijdragen die slechts 2000 Fr. bedragen en door een R.I.Z.I.V.-tussenkomst van 42.500 fr. (1984). De

R.I.Z.I.V.-tussenkomst aan de individuele leden vormt dus een heel belangrijke bijdrage.

Als techniek hanteert men de individuele kapitalisatie. De techniek, die voor individuele levensverzekeringen, met inbegrip van alle lasten- en kostenoplagen -ook voor aanwerving- gebruikt wordt, is hier toepasselijk. Dit betekent kapitalisatie aan een technische rentevoet van 4%, met daarbovenop een winstaandeel.

De beleggingen van de Voorzorgskas volgen eveneens de richtlijnen die Controlewetgeving heeft opgelegd aan alle verzekeringsmaatschappijen.

Tenslotte is er een bepaling die voortvloeit uit het onderlinge karakter. Ingeval van onvoldoende ontvangsten, is er bepaald dat de Raad van Beheer kan overgaan, hetzij tot aanpassing van jaarlijkse bijdragen, hetzij tot vermindering van de voordelen in de contracten voorzien. Dit benadrukt het mutualiteitskarakter van de vereniging. Toch menen wij dat een dergelijke bepaling zich in de praktijk niet vlug zal voordoen.

Betreffende de fiscale behandeling van de bijdragen moet een onderscheid gemaakt worden tussen de bijdragen voor gewone levensverzekeringscontracten of andere contracten, (arbeidsongeschiktheid, burgerlijke aansprakelijkheid,...) en deze voor een contract in het raam van het Sociaal Statuut van de zorgenverstrekkers ; dat m.a.w. geniet van een R.I.Z.I.V.-bijdrage.

De eerste zijn aftrekbaar als levensverzekeringscontract volgens art. 54, 2de W.I.B., of als bedrijfslast als het contracten gewaarborgd inkomen betreft.

De laatste zijn fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast.

De uitkering wordt als pensioenuitkering belast, doch in tegenstelling tot een uitkering van de Voorzorgskas voor geneesheren, wordt in casu een uitkering onder de successierechten wel belast als erfrechterlijk voordeel.

De Voorzorgskas voor Apothekers zelf is als onderlinge Verzekeringsvereniging onderworpen aan de Rechtspersonenbelasting, vermits ze geen winstoogmerk heeft.

Wat de toekomst van de Voorzorgskas zal worden moet nog afgewacht worden. Eind 1984 liep de voorlopige erkenning als pensioenfonds ten einde. Indien geen maatregelen zouden genomen worden, zou de toekomst van de Voorzorgskas er niet rooskleurig uitzien. De apotheker zou namelijk

bij deze Voorzorgskas niet meer terecht kunnen met de R.I.Z.I.V.-bijdrage. Een oplossing ligt evenwel in het vooruitzicht. Indien art. 62 van het wetsontwerp houdende sociale bepalingen, dat op 3 mei 1985 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd ingediend, goedgekeurd wordt, zal de Voorzorgskas voor Apothekers ook na 1984 verder kunnen blijven genieten van de R.I.Z.I.V.-bijdrage. Art. 34 quinquies van de Ziekteverzekeringswet zal daartoe retroactief worden aangepast, opdat de apothekers de R.I.Z.I.V.-bijdrage voor pensioencontracten niet verplicht zouden moeten aanwenden bij een erkende pensioenkas.

B. Juridische sector.

- - - - -

Na het onderzoek van de voorzorgsinstellingen die in de medische sector actief zijn, zullen nu de voorzorgskassen in de juridische sector doorgelicht worden.

Allereerst wordt de sluier gelicht van de oudste voorzorgskas terzake, namelijk de Voorzorgskas voor Advocaten.

Nadien wordt aandacht geschonken aan het door de notarissen ingesteld Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat.

I. VOORZORGSKAS VOOR ADVOCATEN V.Z.W.

::::::::::::::::::::::::::::::::

1. Ontstaan en evolutie.

+++++

De "Voorzorgskas voor Advocaten" V.Z.W. is één van de oudste private voorzorgsinstellingen welke voor vrije beroepen werden ingericht. Deze Voorzorgskas werd namelijk reeds op 15 maart/ 17 maart 1951 als V.Z.W. opgericht (1). Het ontstaan van deze Voorzorgskas situeert zich in de periode voordat er enige pensioenwetgeving voor zelfstandigen bestond.

De advocatengroep is de eerste groep geweest die een zekere professionele solidariteit wenste in te bouwen.

Het feit dat het advocatenberoep van oudsher één der meest zelfstandige beroepen is heeft nooit verhinderd dat diezelfde groep in die tijd erg vooruitziend was en getuigde van een grote sociale bewogenheid.

Verderop zal gezien worden dat niettegenstaande dit eerste gelukkige initiatief de advocaten er op dit ogenblik niet in geslaagd zijn mee te evolueren met de tijd en over te stappen van een strikt solidair stelsel, sterk gebaseerd op bestaansmiddelenonderzoek, naar een meer rendementsgericht aanvullend pensioen.

Het instellen van voorzorgsmechanismen voor de advocaten getuigt van een traditie welke net zo goed in de meeste van onze omringende

landen bestond.

De professionele voorzorg is een zaak die door de balies in vele landen als een erepunt beschouwd werd.

Het vraagstuk van de professionele solidariteit had in 1951 echter reeds een ganse weg afgelegd (2).

Reeds van 1890 af besliste de Federatie van Belgische advocaten "de bijstand in de schoot van de balie" op de dagorde te plaatsen. In december 1893 werden 2 projecten besproken, het eerste over een onderlinge verzekeringsvereniging en het tweede omtrent een voorzorgskas. Een voorzorgskas (Caisse d'assistance) werd opgericht, die slechts, omwille van beperktheid van de middelen, een magere rol heeft kunnen spelen.

In 1911 herleefde deze kwestie; er werd door Meester P. JANSON een volledig plan van onderlinge verzekeringen voorgesteld.

Toen sprak men reeds de noodzakelijkheid uit van een professionele solidariteit : " l'idée répond à une nécessité, car le succès à la barre est chose aléatoire et la maladie et la mort sont là, guettant les avocats comme tous les autres humains" (3). Wat men toen reeds zei, blijkt nu des te meer waar te zijn, gezien het groter aantal advocaten. Doch keren we terug naar 1911. Het voorstel van M. JANSON, dat voorzorg in een repartitiesysteem, werd, na verwezen te zijn naar een beperkte commissie in 1913, verworpen omwille van de financiële onmogelijkheid een beroep te doen op de repartitietechniek (4).

Enkele jaren later werd door de Federatie de studie van dit probleem opnieuw ter hand genomen. Daartoe heeft men de op dat ogenblik bestaande systemen in het buitenland onderzocht.

De aldus opgerichte studiegcommissie, bestaande uit de heren P. STRUYE, A. JOYE en CH. GHEUDE hebben een uitermate interessant objectief rapport opgemaakt, waarin ze ook de bestaande buitenlandse stelsels aan bod lieten komen.

Dit rapport analyseert twee alternatieven: de oprichting van een "Caisse de Retraite" of van een "Caisse d'Assistance". Al vlug bleek dat om financiële redenen de enige oplossing voor de oprichting van een Pensioenkas erin zou bestaan het in 1924 afgeschafte "droit de plaidoirie" (5) opnieuw in te voeren om aldus, verzekerd van een financiële inkomstenbron, een sociaal stelsel te kunnen uitwerken.

De herinvoering van dit "droit de plaidoirie" dat een verhoging van de

gerechtskosten met 3 tot 6 % zou meebrengen , "ne serait que la justification et la reconnaissance du service gracieux rendu par les avocats à la collectivité" (6).

Op de Algemene Vergadering van 5 juni 1926, bracht de Hr. P. STRUYE verslag uit en meende hij dat om praktische motieven, de werking van de Bijstandskas bij voorrang diende verbeterd te worden.

De Algemene Vergadering drukte echter de wens uit toch te blijven verder zoeken in de richting van de oprichting van een "Caisse de Retraite" en dus verder te gaan dan het voorstel van de rapporteurs dat erin bestond enkel verbeteringen aan te brengen aan de "Caisse d'Assistance".

Op dat ogenblik kwam de regering een handje helpen. Op 30 maart 1927 werd een K.B. getroffen welk met het oog op "faciliter la création de caisses de pension au profit des avocats" het pleidooirecht terug invoerde en in het 2de artikel aan de advocaten de verplichting oplegde dit pleidooirecht aan de Caisse de Pension te storten.

Dit nieuwe feit werd door de eerder ingestelde werkgroep bestudeerd en er werd voorgesteld één Nationale Caisse de Retraite op te richten voor alle balies van België.

Op de Algemene Vergadering van 25 februari 1928 (7) werden zelfs de statuten van deze eenheidskas voorgesteld.

Op deze vergadering, waar zowel fervente tegenstanders (8) als voorstanders aan bod kwamen, kwam men tot het besluit naar alle advocaten een enquête te sturen omtrent de wenselijkheid een Caisse de Pension ou de Retraite in te richten (9).

Het resultaat van deze enquête was onvolledig en negatief ; onvolledig daar velen ze niet beantwoord hadden en negatief omdat veel kritiek tegen het pleidooirecht tot uiting gekomen was . Men aanzag dit pleidooirecht als een belasting op de rechtzoekenden.

Het belangrijkste negatief argument was dat niemand het eigenlijk eiste en dat de Belgische balie afzijdig bleef.

We bevinden ons eind 1929. Sindsdien werd dit probleem niet meer ter sprake gebracht tot in 1935.

In hun rapport voor het congres van 1935 hebben mr. Ch.

GHEUDE en X. JANNE een bondig overzicht gegeven van hetgeen in een aantal buitenlandse landen bestond (10). Opmerkelijk was dat in de onderzochte landen één of andere vorm van Voorzorgskas bestond, waarvoor in een bepaalde subsidiëring werd voorzien via pleidooizegels.

De twee rapporteurs betoogden dat een toepassing van voorzorgsmaatregelen zoals die in het buitenland aanwezig zijn aan te bevelen is. Tot dergelijke conclusie kwamen ze na een naast elkaar stellen van de diverse argumenten en tegenargumenten.

De stelling van de tegenstanders is als volgt te resumeren: geen enkele inmenging, noch van de overheid, noch van de collega's is aanvaardbaar. In pensioenaangelegenheden berust alles integraal bij het persoonlijk initiatief.(11) Ze zijn echter niet tegen een bijstandssysteem (organisme d'assistance) gekant. Beter dit dan één of andere staatstussenkoms, " car elle ferait perdre à l'ordre des avocats une notable parcelle de sa dignité et de son indépendance, pour faire de ses membres des assimilés aux fonctionnaires"(12).

De voorstanders (13) benadrukken de idee van de solidariteit onder de leden van de balie ; een solidariteit welke reëel en effectief moet zijn, en niet enkel theoretisch of verbaal. De bescherming van de oude dag is voor hen niet onverenigbaar met het advocatenberoep; ten andere de advocaat neemt volgens hen deel aan een openbare dienst.

De hamvraag was of een "Caisse de Pension" in overeenstemming was met de fundamentele principes van het beroep.

Ervan uitgaand dat de vraag naar een pensioenkas positief beantwoord wordt, gaat het rapport verder in op de praktische organisatie van een pensioenkas. De belangrijkste praktische vraag was deze van de financiële middelen. Uitsluitend beroep doen op bijdragen van advocaten was uitgesloten ; de persoonlijke bijdrage , de belangrijkste bron zijnde, moet aangevuld worden met andere zaken, zoals : een inschrijvingsrecht op het tableau van de balie op het einde van de stage, de pleidooizegels (timbres de plaidoirie), bijdragen en uitzonderlijke taksen , boeten voor de raad van de orde en giften en legaten.

Om het doel van de balie, namelijk een oplossing geven aan het probleem van "Prévoyance en Retraite", naar behoren te kunnen waarmaken zijn belangrijke inkomsten vereist.

De balie zit met een dubbel doel voor ogen: 1. uitkeringen verschaffen aan

gepensioneerden of mindervalide collega's en pensioenen toekennen aan weduwen en minderjarige kinderen ;

2. dringende hulp verschaffen

"en cas de gêne ou de nécessité fortuite et passagère".

Omwille van eenheid, gemakkelijke administratie en gelijkheid van alle advocaten wordt, voor wat pensioenaangelegenheden betreft, de voorkeur gegeven aan één Nationale Kas en aan verschillende lokale kassen wat de bijstandverschaffing betreft (14).

Na het congres van 1935 is men er echter nog niet toegekomen een werkelijk volledig pensioen- en verzorgingsstelsel op te richten.

De beslissing een pensioenkas op te richten is " un problème qui touche aux fibres les plus intimes et les plus sensibles de notre profession"(15). Voor veel advocaten werd de instelling van een pensioenkas als een ware revolutie beschouwd in de advocatenzeden.

Het probleem was dus nog niet rijp om reeds een definitieve oplossing te krijgen. Men bevond zich nog steeds in het overtuigingsstadium. Men ging op zoek naar argumenten die men hoopte te vinden in het buitenland. Zo werd in 1937 in de balie van Luik een 5 leden tellende commissie(16) ingesteld met het doel de problemen aangaande de solidariteit binnen de balie te onderzoeken. Meester COLLIGNON heeft daartoe een uitgebreide documentatie verzameld, die door de uitgaven "Par ces Motifs" toegankelijk werd gemaakt voor alle advocaten.(17).

In deze studie worden achtereenvolgens de verschillende bestaande of in opbouw zijnde buitenlandse verzorgs- en pensioenkassen onder de loupe genomen (18). Verder somt Mr. COLLIGNON enkele beschouwingen op omtrent de dringende noodzakelijkheid van de oprichting van een dergelijk organisme in België (19).

Mr. COLLIGNON wijdde vooral uit over de financiering. Hij pleitte voor de herinvoering van het "droit de plaidoirie" zonder hetwelk een verzorgssysteem geen echte levenskans heeft. Dit pleidooirecht moet, volgens hem, zoals in Frankrijk beschouwd worden als: "la rémunération des services d'assistance gratuite rendus à l'ensemble des justiciables assistés légalement et sans frais par les membres du Barreau soumis aux désignation d'office"(20).

Vermits het advocatenberoep geen zuivere privé-aangelegenheid is en de staat er voordeel bij vindt, past het dat een pleidooirecht door de overheid t.v.v. de advocaten wordt ingevoerd als blijk van waardering.

Na veel studie, aarzeling en kritiek kwam uiteindelijk in 1951 een echte Pensioenkas van de grond. De Voorzorgskas voor Advocaten werd opgericht.

Met de uitvaardiging van de organieke K.B.en van 28 en 29 september 1953 (21) betreffende de Voorzorgskas en het pleidooirecht en pleidooizegel(22) werd de Voorzorgskas voor Advocaten eerst van april 1954 af operationeel.

De Voorzorgskas was de (eerste) exclusieve professionele vorm van sociale zekerheid.

Een opmerkelijk verschijnsel is dat de Voorzorgskas voor Advocaten oorspronkelijk niet de bedoeling had "aanvullend" te zijn, vermits er voor deze zelfstandigen nog geen enkel pensioenstelsel bestond. De advocaten waren dus de voorlopers van enige sociale ouderdomsbescherming voor zelfstandigen (23).

Vermits de Voorzorgskas in werking is getreden voordat er sprake was van enige wettelijke sociale ouderdomsbescherming voor de advocaten, is het duidelijk dat deze voorzorgskas in de loop der jaren belangrijke wijzigingen heeft ondergaan vooral wat de functie, de filosofie en de objectieven betreft.

Een eerste aanloop tot een eigen pensioenregeling voor zelfstandigen is de wet van 11 maart 1954 tot wijziging betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood. Zonder een eigenlijke pensioenwet te zijn, voorzag deze wet in een substantiële verhoging van de pensioenen voor de vrije verzekerden, onder wie de zelfstandigen een belangrijke groep uitmaakten.

Daartoe waren alle onderworpenen van de wet van 10 juni 1937 i.v.m. de kinderbijslag ertoe gehouden 300 fr.per semester te betalen voor een ouderdomspensioen.

Aangezien de advocaten reeds bij de Voorzorgskas betaalden, waren zij volgens het vredegerecht van Leuven in zijn vonnis van 31 januari 1956 (24) uitdrukkelijk ontslagen van dubbele aanslag.

Deze mening werd echter verworpen door het arrest van het Hof van Cassatie van 22 mei 1959 (25); de advocaat geniet bij de voorzorgskas enkel van een

aanvullend en geen wettelijk pensioen en bijgevolg is er geen mogelijkheid om te ontsnappen aan de aanslag van art.4 van de wet van 11 maart 1954. De Voorzorgskas bevat geenszins een wettelijke pensioenregeling. Het pleidooirecht en het verplichte karakter van de Voorzorgskas doen daaraan geen afbreuk.

Van een echt wettelijk pensioenstelsel voor zelfstandigen is er de eerste maal sprake in de Wet van 30 juni 1956 op de ouderdomspensioenen van zelfstandige arbeiders. Ook de advocaten vallen nu onder toepassing van de pensioenwetgeving voor zelfstandigen. Bij Wet van 28 maart 1960 werd de pensioenwetgeving gewijzigd (26).

De advocaten hadden kritiek op het feit dat ze twee maal moesten betalen en hoogstwaarschijnlijk slechts eenmaal zouden ontvangen, nl.: een aanvullend pensioen, vermits het wettelijk pensioen toegekend wordt mits onderzoek der bestaansmiddelen (27).

In het kader van de Wet van 30 juni 1956 werd de Voorzorgskas (28) erkend als organisme voor inning van bijdragen.

De Voorzorgskas bestond aldus uit 2 afdelingen, belast met een wettelijke en een conventionele of vrije pensioenregeling.

Deze twee zijn boekhoudkundig en actuarieel gescheiden.

Sinds 1960 staat de Voorzorgskas ook open voor Gerechtsdeurwaarders.

Met de invoering van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen in 1967 en de samensmelting van kinderbijslagfondsen en pensioenkasen tot sociale verzekeringskassen verdween de Voorzorgskas voor Advocaten als dusdanig van het toneel. De Voorzorgskas hield zich van danaf niet meer bezig met de inning van de bijdragen voor de wettelijke pensioenregeling.

De Voorzorgskas verschaftte enkel nog aanvullende (rust en overlevings) pensioenen en toelagen voor wezen.

Wel heeft de Voorzorgskas deelgenomen aan de oprichting van het Sociaal Verzekeringsfonds van het Bouwbedrijf (29). Nochtans is er voor de Advocaten geen enkele verplichting ingesteld wat de keuze van het sociaal verzekeringsfonds betreft. De advocaat is terzake volledig vrij, niettegenstaande herhaaldelijk (bewust?) verkeerde voorstellingen gedaan worden (30).

De werking van dit aanvullend pensioenstelsel is

onveranderd gebleven tot in 1982. Reeds vanaf de tweede helft van de 70-iger jaren werden pogingen ondernomen om het aanvullend pensioensysteem aantrekkelijker te maken(31). Van diverse zijden, en in elk geval in de baliemiddens, waar de aansluiting tot de Voorzorgskas verplicht was gesteld, werd kritiek geuit tegen het zeer lage rendement dat het aanvullend pensioen vertoonde. Men was ontevreden over het op kapitalisatie gebaseerd rustpensioen ; daarentegen vond men de wezenuitkeringen en toelagen voor in moeilijkheden geraakte advocaten of weduwen wel de moeite waard.

De Voorzorgskas, die vroeger een voorloper was, begon op de duur ten achter te lopen, onder meer door een gebrek aan belangstelling vanwege de advocaten en de gerechtsdeurwaarders.

Ook hier maakten de voorbeelden van de Voorzorgskas voor Geneesheren en het Aanvullend Pensioenfonds voor het Notariaat grote furore. Deze beide stelsels gebaseerd op een grote solidariteit van de beroepsgroep en dus op collectieve kapitalisatie, waren voor de betrokkenen zeer aantrekkelijk ,niet in het minst omwille van de relatief hoge overlevingsuitkering, reeds na 1 jaar aansluiting.

De Advocaten wensten te onderzoeken of een dergelijk gelijkaardig systeem ook niet mogelijk zou zijn voor de advocatengroep. Daartoe werd aan de Kredietbank een studie gevraagd en werden de resultaten in een gemengde commissie, opgericht in 1976 en bestaande uit afgevaardigden van de Nationale Orde van Advocaten, van de Nationale orde van Gerechtsdeurwaarders en van de Voorzorgskas voor Advocaten, verder onderzocht (32).

Een eerste stap was - opnieuw -het onderzoek van de buitenlandse systemen, waaruit kon opgemaakt worden dat de meeste stelsels (33) welke gebaseerd zijn op repartitie een verplichte aansluiting voorzien.

Een welkom hulpmiddel was het onderzoek van de reeds in eigen land bestaande systemen van verzorgingsinstellingen zoals: de Voorzorgskas voor Geneesheren en het recentere Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat. In de commissie verwierp men na een eerste studieronde de richting van de zuivere kapitalisatie en wenste men heil te zien in een gemengde formule, " geen zuivere kapitalisatie, geen zuivere omslag, maar een zekere mate van omslag samengaand met het voorhanden zijn van een 'stootkussen', dit zijn

beperkte reserves die het moeten mogelijk maken het stelsel bij te sturen naar mate er verschuivingen zouden gebeuren o.a. inzake het aantal beroepsgenoten" (34).

Daarop werd beslist een eerste studiehypothese - een extralegaal pensioen vanaf 70 jaar voor alle advocaten van 100.000 fr/jaar, met bijdrageplicht voor alle beroepsgenoten vanaf 30 jaar - verder te laten uitwerken door de Kredietbank, die dergelijke studies reeds had uitgevoerd voor de Notarissen.

De gemengde Commissie was zich wel bewust van de moeilijkheid die de onvermijdelijke verplichte aansluiting met zich zou brengen in het beleid van de balie.

Nadat de studie voleindigd was en de zaak in feite toegespeeld werd naar het beleidsniveau, is nog herhaaldelijk over deze zaken gepoogd om de advocaten meer vertrouwd en bewust te maken met dit probleem (35).

De Nationale Orde had met aandrang de Voorzorgskas gevraagd de toestand te onderzoeken vermits het volgens hen duidelijk was dat er niet de minste interesse bestond bij de advocaten.

Met de invoering begin 1982 van een aanvullend pensioen voor alle zelfstandigen kwam men in een stroomversnelling terecht. Wilde de Voorzorgskas voor Advocaten niet op het achterplan geraken, dan moest vlug gehandeld worden om de kas aantrekkelijk te maken.

In januari 1982 werd bij alle advocaten een opiniepeiling gehouden naar de wenselijkheid of noodzakelijkheid van een aanvullend pensioen en de eventuele hoegrootheid ervan.

Men had voor de advocaten een repartitiesysteem, zoals bij de geneesheren en notarissen voor ogen.

En nog kwam men niet tot besluiten. In mei 1982 werden de resultaten van de enquête vrijgegeven. Deze vielen positief uit voor een aanvullend pensioenstelsel. Wel bleek achteraf in de bespreking in de Commissie dat de meesten voorstander waren van een vrijwillig stelsel, o.a. omdat het twijfelachtig is of de Nationale Orde of de balie de juridische bevoegdheid hebben een dergelijke aansluiting verplicht te stellen en omdat het bovendien niet wenselijk is alle advocaten over een gedwongen kam te scheren (36).

Zonder een beslissing van de Balies af te wachten heeft men - om te vermijden dat alle advocaten een aanvullend pensioen zouden afsluiten bij hun sociaal verzekeringsfonds - het stelsel van de

Voorzorgskas hervormd in de zin van een grotere fiscale aftrekbaarheid, (zoals het nieuwe algemene aanvullend pensioenstelsel voor zelfstandigen) ,maar toch nog steeds op basis van individuele kapitalisatie (37).

VOETNOTEN

=====

(1) In werking getreden in april 1954; het reglement van inwendige orde dateert van 27 maart 1958.

(2) Als basis voor dit historisch overzicht wordt gebruik gemaakt van het rapport van Mr. GHEUDE, CH. en JANNE, X., "Caisse Nationale de retraites et caisses d'assistance du barreau", J.T., 1935, 466-476.

(3) GHEUDE, CH. en JANNE, X., l.c., 466.

(4) De groep bleek ondermeer te klein te zijn.

(5) Het "droit de plaidoirie" bestaat sinds de 18de eeuw (tarief van 1778). In 1924 werd het afgeschaft en opnieuw ingevoerd bij K.B. 30 maart 1927 tot herinstelling van het pleidooirecht, B.S., 2 april 1927, dat echter nooit werd uitgevoerd. Bij K.B. 16 augustus 1930 relatif à la Caisse de pension au profit des avocats, B.S., 3 oktober 1930, werd dit recht opnieuw afgeschaft.

Dit K.B. van 1927 voorzag dat het "droit de plaidoirie" (dat ten laste is van de verliezende partij) door de advocaat zou geïnd worden met de verplichting het bedrag over te maken aan de Raad van de Orde, die het zou aanwenden voor de ingeschreven advocaten bij de Pensioenkas die in haar schoot georganiseerd is. Het is precies deze methode die de bron van alle moeilijkheden is geweest. De Brusselse balie bijvoorbeeld pleitte voor een inning door de ontvangers van registratie. Zie o.m. LEVEQUE, GHEUDE, JOYE en STRUYE, "Caisse de retraite ou de pension des barreaux" in "Assemblée générale extraordinaire du 25 février 1928 - rapport sur les questions à l'ordre", J.T., 1928, 129-134.

Over pleidooirecht leze men meer onder financiering.

(6) GHEUDE, CH. en JANNE, X., l.c., (466), 467; de argumenten toen aangehaald zijn op vandaag nog steeds actueel om het pleidooirecht te verantwoorden.

(7) LEVEQUE, GHEUDE, JOYE en STRUYE, l.c., 129-134.

(8) Voor de tegenstanders is de oprichting van een pensioenkas een uiting van " le reflet de tyrannie de la solidarité". Zie eveneens: HENNEBICQ, "Les assurances sociales et le Barreau", J.T., 1928, 217-219.

(9) Het beroep doen op enquêtes herhaalt zich op vandaag eveneens.

(10) Voor een bondig overzicht betreffende de buitenlandse systemen van die tijd kan voornamelijk een beroep worden gedaan op het rapport van Mr. GHEUDE, CH. et Mr. JANNE, X., "Caisse Nationale de retraites et caisses d'assistance du barreau", J.T., 1935, (466), 469-470.

In een studie van de hand van Mr. COLLIGNON, TH. ("Comment constituer la caisse de retraite des avocats?", étude publiée par le groupement des avocats de la langue française en Belgique, les éditions de "Par Ces Motifs", 1938, meer speciaal p.7-25) worden diverse Franse balies aan een onderzoek onderworpen.

Daarnaast wordt aandacht geschonken aan Duitsland, Oostenrijk en Roemenië.

(11) GHEUDE, CH. en JANNE, X., l.c., (466), 471.

(12) GHEUDE, CH. en JANNE, X., l.c., (466), 471 - barreau de Charleroi; referendum in 1929.

(13) Ibid., 471-472.

(14) Ibid., 475.

(15) COPPIETERS, D., "La barque aux chimères", J.T., 1928, 306.

(16) Voorgezeten door de stafhouder JULES MUSCH, en leden: JOSEPH WAROUX, THEO COLLIGNON, GEORGES DOR en ALBERT MATRAY.

(17) COLLIGNON, TH., "Comment constituer la Caisse de Retraite des Avocats?", étude publiée par le groupement des avocats de Langue française en Belgique, Les éditions de 'Par Ces Motifs', 1938, 40 p.

(18) Volgende landen werden onderzocht: Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk en

Roemenië.

In het Nederlands Advocatenblad van 15 juni 1958, 288 et seq., werd in het preadvies van mr. VOETELINK, "Ouderdomsvoorziening in de advocatuur", eveneens een buitenlands overzicht opgenomen. Volgende landen komen aan bod: Australië, België, Canada, Denemarken, Duitsland, Egypte, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Japan, Mexico, Nederland, Nicaragua, Noorwegen, Oostenrijk, Philippijnen, Spanje, Turkije, V.S., Zweden en Zwitserland.

(19) COLLIGNON, TH., o.c., 27-40.

(20) COLLIGNON, TH., o.c., 33; zie eveneens: PONCELET, "La Caisse de Retraite des Avocats", J.T., 1938, 3538.

(21) B.S., 2 oktober 1953.

(22) TIENRIEN et VAN ROYE, " Les arrêtés organiques de la caisse de prévoyance des avocats, du timbre et du droit de plaidoirie", J.T., 1953, 512-513.

Volgens VAN DER PLANCKEN (R.W., 1960-61, 1710) ware de instelling van pleidooirechten nooit mogelijk geweest indien de Voorzorgskas niet opgericht ware geweest vóór de wet van 30 juni 1956.

De opbrengst van de pleidooirechten bedroeg in 1966 tussen de 7 en 8 miljard frank.

(23) Dit is dus een ander ontstaan dan de Voorzorgskas voor Geneesheren en het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat.

(24) R.W., 1955-56, 1747 et seq..

(25) R.W., 1959-60, 1846 et seq..

(26) B.S., 4 april 1960.

(27) POLLET, P., "Een brandend probleem voor de Balie - De onrechtvaardige oplossing van het pensioenstelsel der advocaten", R.W., 1960-61, 1613-1618; en het antwoord op dit artikel van VAN DER PLANCKEN, C., "De Voorzorgskas van Advocaten, Pleitbezorgers en Gerechtsdeurwaarders", R.W., 1960-61,

1709-1714; met het wederantwoord van POLLET, P., "Nog over de Voorzorgskas der Advocaten", R.W., 1960-61, 1899-1906.

Nog over de Voorzorgskas en de wettelijke pensioenregeling: FRANCK, F., "De Voorzorgskas en wij", R.W., 1960-61, 1897-1900.

(28) Door K.B. 22 juni 1957 erkend.

(29)" Nationale Sociale Verzekeringskas voor de Zelfstandigen uit het Bouwbedrijf, de Handel, de Nijverheid, het Ambachtswezen en de Vrije beroepen ", in afkorting, "De Sociale Verzekeringen van het Bouwbedrijf", Stoofstraat 12, 1000 Brussel.

(30) Zie Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1968-69, 28 januari 1969, 461-462 (Vr. nr. 9 VANDEPUTTE).

(31) In 1975 organiseerde het Verbond van Belgische Advocaten in Namen een congres met als thema "de Bestaanszekerheid van de Advocaat"; zie 'Omnia fraterne', Tijdschrift van het Verbond van Belgische Advocaten V.Z.W., september 1975.

(32) Zie : "Het extralegaal pensioen van advokaten en gerechtsdeurwaarders", R.W., 1976-77, 2366-2367; "Hervorming van de Voorzorgskas der Advocaten - Behoort een degelijk extralegaal pensioen tot de mogelijkheden?", R.W., 1976-77, 2493-2495.

(33) Enkel het Nederlands systeem is op kapitalisatie gebaseerd.

(34) VAN WAEG, J., "Komt er schot in de Pensioenregeling voor Advocaten?", 'Omnia fraterne', juni 1980, overgenomen in R.W., 1980-81, 482-488.

(35) "Aanvullende Pensioenregeling voor Advocaten : een kwestie van besluitvorming.", 'Omnia fraterne', 2de trimester 1982.

(36) idem.

(37) "Hervorming van het stelsel van de Voorzorgskas", nota van de

Voorzorgskas voor Advocaten gezonden naar alle advocaten en
gerichtsdeurwaarders in 1982(2de helft), 9 p.; en " Technische nota: Voorstel
tot aanpassing van het Pensioenstelsel van de Voorzorgskas voor Advocaten
", 6 p. + 4 tabellen, 1982(2'helft).

Voor een bespreking zie onder rubriek toekomstperspectieven en beoordeling.

2. Relatie met het tuchtorgaan - de Raad van de Orde van Advocaten.

De Raad van de Orde van Advocaten, het gekozen tuchtrechtelijk orgaan van de advocaten (1), is het bestuursorgaan van de orde dat in elk gerechtelijk arrondissement waakt over de rechten en verplichtingen van de advocaat. Zie daaromtrent art. 456 van het Gerechtelijk Wetboek en art. 2 van het Keizerlijk decreet van 14 december 1810 tot regeling van de uitoefening van het beroep van advocaten en van de tucht in de balie (2).

Dit tuchtorgaan heeft evenwel ook bevoegdheden aangaande de Sociale Voorzorg van zijn leden.

Zo bepaalt het art. 443 van het Ger. W. het volgende : "De Raad van de Orde kan de op het tableau ingeschreven advocaten, de advocaten-stagiairs en de ereadvocaten verplichten tot het betalen van de bijdragen die hij bepaalt. Hij waakt over het nakomen van de wetten en verordeningen betreffende de betaling van de bijdragen aan de verzorgingsinstellingen van de balie".

Dit bepaalde is trouwens niet nieuw, maar was reeds in een Koninklijk Besluit van 1953 gesteld.

Ten einde de Sociale Zekerheid van de advocaten in al haar vormen te bevorderen en meer speciaal door onderlinge beroepshulp pensioenen t.v.v. advocaten, hun weduwen en hun minderjarige kinderen te vestigen, kan de Raad van de Orde de leden ertoe verplichten zich bij de Voorzorgskas die hij hun aanwijst aan te sluiten (3).

Naast het verplichtstellen van de aansluiting is de Raad ook bevoegd om Advocaten te verplichten tot bijdragebetaling (4).

Het instellen van deze verplichting is een mogelijkheid en geen dwang. Elke Raad van de diverse balies is volstrekt vrij aldus te beslissen,

Om deze eventuele verplichtstelling te kunnen afdwingen werd de Raad toegestaan beroep te doen op de disciplinaire sancties die haar ter beschikking staan volgens art 460 van het Gerechtelijk Wetboek (5).

Deze sancties gaan in stijgende lijn van waarschuwing, censuur, berisping tot schorsing (max. 1 jaar) en schrapping van het tableau.

Tegen deze sancties kan hoger beroep ingesteld worden bij een Tuchtraad van Beroep (6) (met zetel in het Hof van Beroep), die voorgezeten wordt door de eerste voorzitter van het Hof van Beroep.

Daarnaast zetelen 4 advocaten-assenoren en één advocaat-secretaris zonder beslissende stem, die gezamenlijk aangeduid worden door de stafhouders van het rechtsgebied. De Procureur-Generaal oefent de functie van openbaar ministerie uit. De debatten in de tuchtraad van Beroep hebben enkel in openbare zitting plaats, wanneer de verdachte advocaat dit vraagt.

Er is voorziening in Cassatie mogelijk.

Vermits de Voorzorgskas voor Advocaten ook openstaat voor Gerechtsdeurwaarders, is het nuttig bondig hun tuchtregeling te vermelden.

De tuchtregeling van Gerechtsdeurwaarders (7) vertoont veel gelijkenis met de tuchtregeling voor de notarissen. Per gerechtelijk arrondissement is er een Arrondissemamentele Kamer van gerechtsdeurwaarders.

De Raad van deze Kamer bestaat uit 4 tot 9 beroepsgenoten (let wel : geen magistraten, enkel beroepsgenoten) gekozen door de Algemene Vergadering en wordt om het jaar voor 1/3 hernieuwd.

De Raad is enkel bevoegd om lichte tuchtstraffen uit te spreken zoals :

- terechtwijzing ;
- enkele censuur ;
- censuur met berisping door de syndicus t.o.v. de Raad van de Arrondissemamentele Kamer ;
- niet toelating tot de Raad gedurende ten hoogste drie jaar.

Tegen deze lichte tuchtstraffen is geen beroep mogelijk (8).

Zware tuchtstraffen, zoals schorsing, afzetting en veroordeling tot geldboeten kunnen enkel op verzoek van de Procureur des Konings door de Rechtbank van eerste aanleg uitgesproken worden. In deze gevallen is hoger beroep wel mogelijk.

Naast de tuchtbevoegdheid hebben de Arrondissemamentele Kamers andere opdrachten, waaronder " het beheren van de gelden van de Kamer en er, met haar instemming, over beschikken als uitkeringsfonds ten behoeve van gerechtsdeurwaarders, hun weduwen en wezen "(9).

Aldus is de band gemaakt met de Voorzorgskas voor Advocaten.

De Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders, die geleid wordt door een vaste raad ziet toe op de eenvormigheid van de tucht.

Ze heeft tot taak de belangen van beroepsgenoten te verdedigen en hen te vertegenwoordigen.

Dergelijke tuchtrechtelijke sancties werden om de verplichtstelling af te dwingen in het verleden reeds uitgesproken (10) en op heden zou men er nog mee dreigen (11).

In de motivering van een in 1955 getroffen disciplinaire sanctie wordt er op gewezen dat de advocaat door te weigeren zich bij de Voorzorgskas aan te sluiten "a violé les règles de la profession d'avocat, attente à la dignité de l'ordre, et manque de respect, tant aux autorités de l'ordre qu'a la solidarité confraternelle des membres du Barreau".

Het Hof heeft evenwel geweigerd principieel stelling te nemen en heeft verkondigd dat het , evenmin als de Raad bevoegdheid heeft om een geschil te beoordelen tussen advocaten en de kas, die geen partij is in het geding. Wel werd de houding van de weigerende advocaat in het specifiek geval niet als foutief aangezien en de tuchtsanctie werd ingetrokken (12).

Men kan zich de vraag stellen of de Raad van de Orde wel de bevoegdheid kan hebben om een dergelijke verplichting uit te spreken en of hij bij weigering zich kan beroepen op disciplinaire sancties.

De beklaagde-advocaat beriep zich op art. 20 van de grondwet en op de wet van 24 mei 1921 en op het principe van vrijheid van meningsuiting en vereniging; alsook verdedigde hij dat het K.B. 28 september 1953 dat uitdrukkelijk in zijn art. 1 en 7 aan de Raad die bevoegdheid gegeven heeft, niet wettelijk genomen was daar er niet voldoende rechtsgrond te vinden was in de wet van 22 ventôse-2 germinal van het jaar XII (13).

Gans het tuchtrecht, de tuchtbevoegdheid van de Raad van de Orde berust op art.23 van het Keizerlijk Decreet van 14 december 1810 (14).

Art. 23 kent niet alleen de tuchtrechtelijke bevoegdheid toe, maar beperkt ze eveneens ; art. 23 bevat namelijk de grenzen waarbinnen deze tuchtbevoegdheid mag toegepast worden.

Deze bevoegdheid strekt zich uit over alle feiten van het beroepsleven, het publieke leven of zelfs het privé-leven ; maar houdt daarentegen op zodra het uitsluitend gaat om private belangen.

De Raden van de Orde hebben er dan ook systematisch over gewaakt niet op het terrein te komen, waar de balie als dusdanig geen enkel moreel belang te verdedigen heeft (15).

Het verplichtstellen van aansluiting bij de Voorzorgskas enkel en uitsluitend op basis van art. 23 van het Keizerlijk Decreet, nl. op basis van de tuchtrechtelijke bevoegdheid, zou inderdaad serieuze twijfels oproepen omtrent de geldigheid ervan.

Doch de balies werden daartoe expliciet gemachtigd door het K.B. 28 september 1953 . Bijgevolg is het de wettelijkheid van dit K.B. welke op touw staat.

De vraag is of het K.B. 28 september 1953 rechtsgeldig is genomen. Daarop kan positief geantwoord worden vermits art. 38 van de wet van 22 ventôse-2 germinal jaar XII een uitdrukkelijke delegatie voorziet om de discipline in de balie te regelen (16).

Met andere woorden de disciplinaire bevoegdheid kon aan de Raad van de Orde volledig rechtsgeldig toegewezen worden op reglementaire wijze. Deze visie werd bevestigd door een cassatiearrest van 16 augustus 1842 (17).

Tot besluit kan gezegd worden dat het K.B. van 1953 volledig zijn rechtsgrond vindt in de wet van 22 ventôse van het jaar XII ;indien dit niet het geval ware geweest dan zouden diverse besluiten zoals deze over de inschrijving op het tableau van de orde, het beroepsrecht, de voordracht van jonge advocaten voor de eed en andere, die op de zelfde rechtsgrond steunen nietig beschouwd worden (18).

Het komt er nu nog enkel op aan na te gaan of dit K.B. in overeenstemming is met grondwettelijke bepalingen, zoals deze van het recht van vrije vereniging (liberté d'association).

Het grondwettelijk recht (art. 20) van "vrijheid van vereniging" dat niet aan enige preventieve maatregel kon worden onderworpen werd steeds geïnterpreteerd als bevattende het recht om zich niet te verenigen (19).

Dit negatieve verenigingsrecht werd uitdrukkelijk opgenomen in art. 1 van de wet van 24 mei 1921. Het bepaalt :

- 1) dat niemand kan worden gedwongen deel uit te maken van een vereniging; en
- 2) dat niemand kan worden gedwongen geen deel uit te maken van een vereniging.

Op het eerste gezicht lijkt het K.B. van 1953 daarmee in strijd te zijn. Men is verplicht aan te sluiten en bovendien heeft de advocaat terzake geen enkele vrije keuze.

De diverse sociale verplichtingen die iemand verplichten bij één of andere kas aan te sluiten schenden in deze zin ook de wet. Daartegenover stelt A. MAST (20) het volgende vast: "Hoewel het recht van het individu om van geen vereniging deel uit te maken (negatief verenigingsrecht) uitdrukkelijk door de wet verkondigd en gesanctioneerd wordt, is de werkelijke gang van zaken zo dat dit aspect van de verenigingsvrijheid op de achtergrond treedt en vaak wordt geschonden".

Het verschil van de verplichte aansluiting bij de Voorzorgskas met de andere sociale zekerheidsverplichtingen is dat deze laatste meestal steunen op wetten of op besluiten met kracht van wet, terwijl het bij de eerste om een K.B. gaat.

R. PHILIPS meent -o.i. ten onrechte- dat de verplichte aansluiting ten volle verantwoord is en dit in het licht van de aard van de Orde van Advocaten welke geen privé-groepering is maar een orgaan van publiek recht; en dat de vrijheid van vereniging of van niet-vereniging enkel bestaat voor privé-groeperingen.

Vermits -nog steeds volgens R. PHILIPS- deze Voorzorgskas zich beperkt tot de leden van de Balie (21) en daaraan ook de opbrengst van de Pleidooirechten wordt toegekend, moet dit beschouwd worden als een instelling van openbaar nut of minstens een instelling, waaraan de overheid een publiek belang hecht; en is er derhalve geen overtreding van het grondwettelijk principe.

Wij zijn echter van mening - in tegenstelling tot de hr. R. PHILIPS - dat deze verplichte aansluiting niet rechtsgeldig kan gevorderd worden.

Verplichte aansluiting tot een pensioenkas is iets totaal anders dan verplichte aansluiting en inschrijving op het tableau. Het verplicht behoren tot een Orde die waakt over de tucht, heeft meer bestaansredenen dan een verplichte aansluiting bij een pensioenkas. Deze aansluiting bij een pensioenkas of voorzorgsinstelling heeft geen publiek- of overheidsbelang. Enkel private belangen zijn in het spel. En het is niet omdat er een financiële toewijzing is (via de pleidooirechten) dat het privaat karakter van de Voorzorgskas een wijziging ondergaat.

Omdat de relatie advocaat-Voorzorgskas enkel van private aard is en de Voorzorgskas een private, en geen openbare instelling is, kan de verplichting tot aansluiting niet aanvaard worden, zonder tegenstrijdig te zijn met de vrijheid van vereniging.

Eind 1981 hadden slechts 5 (22) balies de aansluiting bij de Voorzorgskas voor Advocaten verplicht gemaakt, met name Brugge, Antwerpen (23) en Turnhout (24), Ieper (25) en Tongeren (26).

Tot kort ervoor was de verplichting ook van toepassing in Hasselt (27). Doch bij beslissing van de Raad van Orde van 11 juni 1981 werd deze verplichting omgezet in een mogelijkheid (28).

Deze beslissing volgde op het feit dat een groot aantal leden zijn verplichting niet naleefde en de Raad het niet opportuun achtte tuchtstraffen op te leggen.

Sinds 1982 heeft de Brugse balie de verplichting tot de Voorzorgskas genuanceerd. Bij beslissing van de Raad van Orde van 14 februari 1982 werd bepaald dat de verplichting enkel nog telt voor de solidariteitsbijdrage ; maar dat de bijdrage voor het aanvullend pensioen vrij is.

Verder treden de Balies en de Nationale Kamer van gerechtsdeurwaarders op als verbindingsorgaan tussen de Voorzorgskas en het individueel lid (advocaten, gerechtsdeurwaarders) (29).

Zo moeten de disciplinaire overheden hun volle medewerking verlenen aan de Voorzorgskas, door alle inlichtingen betreffende de aangeslotenen die nodig zijn voor het goede beheer van de Kas mede te delen. Ook i.v.m. de uitkeringen deelt de disciplinaire overheid aan de Voorzorgskas de juiste toestand mede van de aanvrager (30).

De disciplinaire overheid kan door het Bestuurscomité van de Voorzorgskas ondervraagd worden om nadere inlichtingen te verstrekken i.v.m. het onderzoek naar de bestaansmiddelen (31).

Het formulier om het pensioen aan te vragen moet ook door de disciplinaire overheid geviseerd worden (32).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 449 van het Gerechtelijk Wetboek :bestaande uit de stafhouder en uit 2 tot 16 beroepsgenoten gekozen door de Algemene Vergadering.

(2) 4, Bull. des Lois 332, nr.6177, Pasin., 1788-1814, T. XV, 236 ; dit decreet is een uitvoering van art. 38 van de wet 22 ventôse- 2 germinal van het jaar XII (13 maart 1804) betreffende de scholen voor rechtsgeleerdheid, 43, Bull. des Lois 335, nr.3678, Pasin., 1788-1814, T. XII, 331.

(3) Art. 1 K.B. 28 september 1953 betreffende de toetreding tot de Voorzorgskassen der Advokaten, het pleidooiregel en de betaling van bijdragen, B.S., 2 oktober 1953.

(4) Art. 7 K.B. 28 september 1953 betreffende de toetreding tot de Voorzorgskassen der Advokaten, het pleidooizegel en de betaling van bijdragen.

(5) Dit is een overname van art. 25 van het Keizerlijk Decreet 14 december 1810.

(6) Art. 472-477 Ger. W.

(7) Zie art. 531 et seq. Ger. W.

(8) Cass., 12 juni 1975, R.W., 1975-76, 1089.

(9) Art. 542, 7 Ger. W.

(10) Zie : het beroep tegen een dergelijke sanctie behandeld door het Hof van Beroep van Brussel, 20 december 1955, J.T., 1956, 38-41.

(11) Zie de balies waar de verplichting is ingesteld.

(12) Volgens de annotator van het arrest, de heer R. PHILIPS, ten onrechte.

(13) Het decreet van 14 december 1810 vindt zijn rechtsgrond in de Wet van 22 ventôse-2 germinal jaar XII.

Zonder deze rechtsgrond echter als zodanig te betwijfelen is CYR CAMBIER van mening dat " Le moins que l'on puisse dire est que la procédure ainsi suivie paraît fort anormale." ; CAMBIER, C., Principes du contentieux administratif, II, Bruxelles, Larcier, 1968, 437-438.

(14) Art. 23 " Le conseil de discipline sera chargé:

De veiller à la conservation de l'honneur de l'Ordre des Avocats;

De maintenir les principes de probité et de la délicatesse qui font la base de leur profession;

De réprimer ou de faire punir, par voie de discipline, les infractions et les fautes, sans préjudice de l'action des tribunaux, s'il y a lieu.

Il portera une attention particulière sur les mœurs et la conduite des jeunes avocats qui feront leur stage; il pourra, dans le cas d'inexactitude habituelle ou d'inconduite notoire, prolonger d'une année la durée de leur stage, même refuser l'admission au tableau."

(15) PHILIPS, R., noot onder Brussel, 20 december 1955, J.T., 1956, 39 ; en aldaar aangehaalde rechtsleer.

(16) Art. 38 : " Il sera pourvu par des règlements d'administration publiques à l'exécution de la présente loi, et notamment à ce qui concernera:...

7' La formation du tableau des avocats et la discipline du Barreau."

Zoals reeds in vn.(13) werd vermeld vindt CYR CAMBIER dit een erg abnormale procedure, vermits er geen enkele aanduiding is gegeven in welke richting er moet gereguleerd worden en het evenmin om een kaderwet gaat.

(17) Pas.I, 296, en arrest zelf 313 ; zie eveneens de conclusies van advocaat-generaal DEWANDRE voor wie deze delegatie zeer ruim is.

(18) Zie PHILIPS, R., l.c., 39.

(19) WIGNY, P., Droit Constitutionnel, Principes et droit positif, I,

Bruxelles, Bruylant, 1952, p.385, nr. 247 ; MAST, A., Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht, Gent, Story, 1981, p.565, nr. 522.

(20) MAST, A., o.c., p. 565, nr. 522.

(21) Met een uitbreiding naar de gerechtsdeurwaarders.

(22) Bij weten van de Voorzorgskas zelf, slechts drie, namelijk: Brugge, Antwerpen en Turnhout.

(23) Beslissing van 22 februari 1954.

(24) Art. 43 Reglement van de Raad van de Orde.

(25)"Geen verplichting, doch niettemin is dit impliciet zo : wie dit zou weigeren, zou op het tabelau niet opgenomen worden".

(26) De aansluiting is verplicht volgens art. 54 van het reglement van 20 juni 1969 : " al wie voortaan zijn inschrijving op de lijst der advocaten van de balie van Tongeren aanvraagt, is verplicht zich aan te sluiten bij voormelde voorzorgskas ". De sanctie bij niet-aansluiting is het schrappen op de lijst der advocaten of stagiairs. Oudere advocaten vóór 1969 worden ten stelligste aangeraden zich aan te sluiten.

(27) Art. 87 Reglement.

(28)"Om bijdragen te betalen uit solidariteit met het corps".

(29) Zie art. 5 Statuten en titel II Huishoudelijk Reglement.

(30) Titel V, 4 Huishoudelijk Reglement.

(31) Titel VII, 4, a, al.2 Huishoudelijk Reglement.

(32) Titel VII, 1, d Huishoudelijk Reglement.

3. Toepassingsgebied

+++++

De verdere bespreking van de Voorzorgskas voor Advocaten gaat gebeuren aan de hand van de reglementering van 1981, m.a.w. - vóór de recente wijziging in 1982 toen een duidelijker splitsing gemaakt werd tussen de afdeling aanvullend (rust)pensioen en de afdeling solidariteit. De reden daartoe is dat de huidige statuten nog niet in die zin aangepast zijn evenmin als het pensioenreglement. Deze laatste wijzigingen zullen het voorwerp uitmaken van onderafdeling 9. Toekomstperspectieven en beoordeling.

De "Voorzorgskas voor Advocaten" - "Caisse de prévoyance des avocats" heeft tot doel "de vorming, door beroepshulpbetoon, van pensioenen en bijstand ten gunste van de advocaten, pleitbezorgers en gerechtsdeurwaarders, van hun weduwen en van hun minderjarige kinderen" (1).

Deze Vereniging is een echte pensioenkas ten voordele van de leden en hun weduwen en kinderen. De bedoeling is dit te bekomen door professionele solidariteit onder de leden zelf.

De Kas is echter meer dan een pensioenkas en zal ook bijstand verlenen, zonder eigenlijke pensioenaanspraken. Die bijstand kan ook op het vlak van het ongevals- of invaliditeitsrisico gelegen zijn.

De Kas kan verder met het oog op de organisatie of bevordering van de maatschappelijke zekerheid van advocaten en pleitbezorgers onder al haar vormen, afzonderlijke kassen oprichten.

De doelstelling, zoals deze is ingeschreven in de statuten, is in de loop der jaren onder een verschillende vorm naar buiten getreden.

1) De beginperiode 1951-1956 , m.a.w. de periode vóór de invoering van het verplicht pensioenstelsel.

De Voorzorgskas poogde aan oudere advocaten een rustpensioen te verzekeren, bij ongeval of invaliditeit bijstand te verlenen en bij vroegtijdige dood aan de overleden echtgenoot een pensioenuitkering te voorzien.

2) De periode vanaf 1 juli 1956 tot 1967.

De Voorzorgskas, welke op 22 juni 1957 in toepassing van het K.B. 26 september 1956 aanvaard werd als wettelijk pensioenfonds voor zelfstandigen, verzekerde in deze periode naast de vestiging van aanvullende voordelen ook de vestiging van wettelijke renten.

In toepassing van de wet van 28 maart 1960 en 31 augustus 1963 heeft de Voorzorgskas deze taak verder gezet.

3) De periode vanaf 1 januari 1968, m.a.w. vanaf de invoering van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen.

Vanaf deze datum werden de bevoegdheden van de Voorzorgskas aangaande het wettelijk pensioen overgenomen door het S.V.B.(2), vermits krachtens het Sociaal Statuut de nieuwe erkende Sociale Verzekeringsinstellingen samengesteld dienden te zijn uit een pensioenfonds en een kinderbijslagfonds.

In deze laatste periode tot op heden is de enige rol van de Voorzorgskas een aanvullende rol ; de Voorzorgskas zal namelijk aanvullingen bieden op de wettelijke renten, zoals een aanvullend rustpensioen, een aanvullend overlevingspensioen (3), wezenrenten en verlening van bijstand aan aangeslotenen die in hun gezondheid zijn aangetast (4).

De werking van de Voorzorgskas strekt zich uit tot gans het grondgebied België ; haar zetel is gevestigd te Brussel, doch ze kan overal administratieve zetels oprichten (5).

Voor wie staat de Voorzorgskas open ? Tot welke beroepen richt zich deze Voorzorgskas ?

De geviseerde beroepsgroepen zijn de advocaten, (en stagiairs-advocaten), de pleitbezorgers en de gerechtsdeurwaarders (6)

In art. 5 van de statuten wordt bepaald dat alleen deze advocaten, pleitbezorgers of gerechtsdeurwaarders de Statuten mogen onderschrijven "waarvan de disciplinaire autoriteiten de aansluiting beslist hebben in de door het huishoudelijk reglement voorziene voorwaarden".

De Balies en de Nationale Kamer van gerechtsdeurwaarders delen aan de Kas onverwijld de naam, voornaam en het adres mee van de stagedoend advocaat en gerechtsdeurwaarder, die voor de eerste maal ingeschreven zijn. Dit mededelen is een verplichting die rust op de Balies en de Nationale Kamer. De disciplinaire overheden lichten de Voorzorgskas in over de inschrijving, ontslag of overlijden van advocaat, pleitbezorger of gerechtsdeurwaarder (7).

De Balies en de Nationale Kamer treden hier op als tussenpersoon tussen de Voorzorgskas en de individuele advocaat of gerechtsdeurwaarder. De Kas zendt dan aan de advocaat en de gerechtsdeurwaarder een aansluitingsformulier ; bij aanvaarding volgt een exemplaar voor individueel contract, welk na ondertekening de aansluiting rechtskracht bezorgd.

Een inschrijvingsrecht (8) moet eerst voldaan zijn ; dit is echter eerst eisbaar bij inschrijving op het tableau van de orde. Dit betekent dat de aansluiting van een stagedoend advocaat - die het inschrijvingsrecht niet hoeft te betalen - onder opschortende voorwaarde gebeurt.

De aanvraag, die de algehele en volledige aanvaarding van de statuten en het huishoudelijk reglement met zich brengt, moet door de Raad van Beheer aanvaard worden. Tot de toelating wordt beslist, zonder enige motivering in geval van verwerping en zonder mogelijkheid van beroep.

Aanvaarde leden kunnen ontslagen of uitgesloten worden volgens de voorwaarden van art. 12 van de V.Z.W.-wet (9). Een lid dat in gebreke blijft zijn bijdragen te betalen wordt overeenkomstig ditzelfde art. 12 beschouwd als zijn ontslag te hebben ingediend.

Dit ontslag sorteert echter slechts effect dan na een beslissing van de Raad van Beheer, genomen volgens de bepaling van lid C van titel VII, nr 1 van het reglement ; deze beslissing zal aan belanghebbende per aangetekend schrijven worden meegedeeld. Bovendien kan elke tekortkoming aan de Statutaire verplichtingen of aan de voorwaarden van het contract uitsluiting tot gevolg hebben. Dit is het voorwerp van het bepaalde in art 7.

Een uitsluiting, waartoe volgens dit art. 7 beslist wordt door de Algemene Vergadering, wordt bekend gemaakt binnen de 8 dagen te rekenen vanaf de beslissing, bij aangetekende brief, waarin een uittreksel opgenomen is met betrekking tot het proces verbaal door de beheerder en procuratiehouder

ondertekend waarin de feiten vermeld staan en vastgesteld wordt dat overeenkomstig de wet en de statuten uitsluiting werd uitgesproken.

Indien dergelijke toestand zich voordoet, dan licht de Voorzorgskas de betrokkene of zijn rechthebbende onmiddellijk in over de te vervullen formaliteiten om de toestand in orde te brengen.

Art 9 verduidelijkt echter dat aan de leden geen zwaardere plicht kan opgelegd worden dan deze door de Statuten vastgesteld. Er is ten andere geen solidariteit tussen de leden der vereniging ; evenmin zijn ze solidair verbonden door de door de vereniging aangegane verbintenissen.

Art. 10 is een zeer belangrijk artikel in hoofde van de advocaat of gerechtsdeurwaarder die lid wordt van de Voorzorgskas. In art. 10 schuilt een groot gevaar en o.i. een grote onrechtvaardigheid.

Elke advocaat die ophoudt aan de Balie ingeschreven te zijn of elke gerechtsdeurwaarder die deze hoedanigheid verliest houdt van rechtswege op deel uit te maken van de Voorzorgskas en verliest daarmee ook alle rechten op alle uitkeringen (10).

Dit is niet alleen zo voor dezen die ontslag nemen uit de Voorzorgskas of er uitgesloten worden (11), maar hetzelfde geldt voor deze advocaten die dit beroep voortijdig verlaten om een andere professionele taak waar te nemen. Om de pil voor deze laatsten te vergulden kunnen dezen het behoud van hun lidmaatschap bij de Voorzorgskas aanvragen, waarna de Raad van Beheer, bij wijze van uitzondering kan beslissen de aansluiting te handhaven (12).

Er is echter 1 uitzondering op het verlies van rechten ingeval van ontslag, namelijk : bij het ontslag of het verlaten van het beroep tijdens de 8 eerste jaren, heeft men recht op de terugbetaling van een bepaald percentage (13) van de betaalde bijdragen, met uitzondering van de bijdragen aan het wezenfonds (14).

In het nieuwe aanvullend pensioenstelsel van de Voorzorgskas voor Advocaten komt deze regeling niet meer voor. De verworven rechten blijven nu proportioneel behouden.

Bij overlijden van een lid hebben de erfgenamen en rechthebbenden geen enkel recht op het maatschappelijk fonds. Zij kunnen geen uittreksel van de rekeningen vragen, noch zegels leggen, noch een inventaris opmaken (15).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 1 Statuten.

(2) " Sociale Verzekeringen van het Bouwbedrijf"; hogerop werd gezien hoe de Voorzorgskas deelgenomen heeft in de oprichting van dit sociaal verzekeringsfonds.

(3) Zowel t.a.v. de overleden echtgenoten van gepensioneerde aangeslotenen als t.a.v. de overleden echtgenoten van aangeslotenen die vóór de pensioenleeftijd overlijden.

(4) I.v.m. deze voordelen zie art. 37 tot 39 Statuten en titel VII Huishoudelijk Reglement : onderlinge beroepsbijstand.

(5) Art. 3 Statuten.

(6) Het betreft enkel deze die bij een balie in België of bij een rechtbank in België hun beroep uitoefenen. Zie art. 5 Statuten.

(7) Art. 5, 5' Statuten en Titel III, 1'lid Huishoudelijk Reglement.

(8) Volgens art. 6 Statuten mag dit maximum 500 Fr. bedragen, verhoogd met de contractkosten, en wordt dit vastgesteld door de Raad van Beheer. Bij beslissing van 29 oktober 1953 is dit inschrijvingsrecht op 250 fr. vastgelegd.

(9) Art. 7 Statuten.

(10) Titel III al. 3 van het Huishoudelijk Reglement.

(11) Art. 10 al. 2 Statuten.

(12) Art. 10 al. 3 ; Titel III Huishoudelijk Reglement, al. 4.

(13) Bepaald door het Huishoudelijk Reglement op 90 %.

(14) Art. 10 al. 3 Statuten ; Titel III, al. 6 Huishoudelijk Reglement.

(15) Art. 11 Statuten.

4. Organisatie en juridische vormgeving.

+++++

De Voorzorgskas voor Advocaten werd als een Vereniging Zonder Winstoogmerk (V.Z.W.) opgericht.

Dienvolgens is de wet van 27 juni 1921 op de V.Z.W. toepasselijk als aanvullend recht voor al wat niet uitdrukkelijk door de Statuten geregeld is.

Onder vorige afdeling: 3. Toepassingsgebied, hebben we reeds gezien wie als lid van de Voorzorgskas voor Advocaten kan opgenomen worden. Het lid zijn van deze vereniging betekent echter niet dat men zich zomaar mag mengen in het beheer van de vereniging. Dit verbod is neergelegd in art. 13 van de Statuten, volgens hetwelk de leden evenmin de vereffening mogen vragen of zegels doen leggen op het actief van de vereniging.

"De leden kunnen zich uitsluitend beroepen op de boeken der vereniging en op de beslissingen der vergadering" (1).

In tegenstelling tot de Voorzorgsinstellingen voor geneesheren en notarissen is hier geen sprake van 2 soorten leden.

Een groot deel van de Statuten - nl de art 18 tot en met 36- is voorbehouden aan het beheer en de bestuurlijke organisatie van de Voorzorgskas voor Advocaten.

Zoals in praktisch elke vereniging er drie organen optreden, is dit ook hier het geval. Een Algemene Vergadering, die het beslissingsorgaan is van de Vereniging, een Raad van Beheer die het beheer waarneemt en een Bestuur dat de dagelijkse gang der zaken volgt.

A. Algemene Vergadering (2).

- - - - -

De Algemene Vergadering is samengesteld uit al de leden van de Vereniging die aan hun Statutaire verplichtingen voldaan hebben.

Zij wordt elk jaar op de derde donderdag na Paaszondag in gewone Algemene Vergadering bijeengeroepen. Zij kan echter te allen tijde door de Raad van Beheer in buitengewone zitting bijeengeroepen worden. Bovendien moet ze bijeengeroepen worden op schriftelijke aanvraag van een

aantal leden dat $\frac{1}{5}$ der stemmen vertegenwoordigt ; in dergelijk geval dient de Raad van Beheer de Algemene Vergadering binnen de maand bijeen te roepen.

Het is de Raad van Beheer die de Algemene Vergadering bijeenroept en dit op initiatief van de Voorzitter of van een Beheerder door het Bestuurscomité daartoe aangeduid. De bijeenroeping geschiedt door middel van een oproepingsbrief, met vermelding van de dagorde, minstens 15 dagen vóór de vergadering.

Wat de dagorde betreft, is de Raad van Beheer verplicht alle punten op te nemen die minstens 30 dagen vóór de Algemene Vergadering schriftelijk werden gedaan door $\frac{1}{10}$ van de leden of door 100 leden indien $\frac{1}{10}$ meer is dan 100.

Op de dagorde van de gewone Algemene Vergadering moet in elk geval het verslag van de Raad van Beheer over de rekeningen van het afgelopen jaar (3) en het budget van volgend jaar opgenomen zijn.

Elk lid kan zich op de Algemene Vergadering laten vertegenwoordigen door een ander lid met volmacht.

Elk lid heeft slechts 1 stem. Een lasthebber kan maximaal over 10 stemmen beschikken.

Op de zitting van de Algemene Vergadering vormen de leden van de Raad van Beheer het bureau van de vergadering ; deze vergadering wordt voorgezeten door de voorzitter van de Raad van Beheer, bij ontstentenis van de voorzitter door één der ondervoorzitters en bij ontstentenis van deze door de oudste van de aanwezige beheerders. Van de aanwezigen op de Algemene Vergadering wordt een aanwezigheidslijst bijgehouden, die, ondertekend door de leden van het bureau, gedeponereerd wordt ten zetel van de vereniging.

In geval van stemming worden 2 stemopnemers aangeduid.

De Algemene Vergadering, die de algeheelheid der leden vertegenwoordigt, is bekleed met de soevereine macht der vereniging. Haar beslissingen zijn bindend voor iedereen, zelfs voor de afwezigen, de onbekwamen en de tegenstemmende leden.

De Algemene Vergadering bezit aldus de volheid van bevoegdheid, alhoewel zij slechts geldig kan beraadslagen over de op de dagorde vermelde punten. Meer specifiek heeft de Algemene Vergadering de bevoegdheid om de rekeningen en budgetten goed te keuren, decharge te

geven aan de beheerders en beheerders te benoemen, te herkiezen of te vervangen.

Om geldig te kunnen beslissen moeten volgende aanwezigheids- of vertegenwoordigheidsregels in acht genomen worden :

1) als het om gewone beslissingen gaat, wordt er geldig beslist bij volstrekte meerderheid der stemmen, welke ook het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden zij.

2) bij Statutenwijziging is de Algemene Vergadering slechts geldig samengesteld indien $\frac{3}{4}$ van de leden aanwezig of vertegenwoordigd is en wordt er geldig beslist bij meerderheid van $\frac{2}{3}$ van de aanwezige of vertegenwoordigde leden.

Mochten er bij een eerste oproeping niet voldoende leden aanwezig of vertegenwoordigd zijn, dan wordt een nieuwe Algemene Vergadering bijeengeroepen die beslist welk ook het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden is.

Alle beslissingen worden vastgesteld in processen-verbaal, ondertekend door de leden van het bureau. Deze processen-verbaal bevinden zich op de maatschappelijke zetel, waar alle leden er kennis kunnen van nemen.

De besluiten kunnen bovendien, indien nodig, ter kennis worden gebracht van de leden en betrokken derden, door inlassing in één of meer gerechtelijke tijdschriften.

B. Raad van Beheer (4).

- - - - -

Als tweede orgaan van de vereniging, hebben we het Beheersorgaan.

De Raad van Beheer bestaat uit (max. 39) leden, gekozen voor 6 jaar door de Algemene Vergadering, op voordracht van de Nationale Orde van Advocaten (5), de Balies (6), de Federatie van Ere-Pleitbezorgers (7), de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders (8) en het Verbond van Belgische Advocaten (9).

De beheerders kunnen herkozen worden.

Jaarlijks worden er beheerders vervangen of herkozen. De rangorde wordt vastgesteld door anciënniteit en in het begin door het lot. Bij het openvallen van een mandaat van beheerder, wordt dit door de eerstvolgende Algemene Vergadering opgevuld. De beheerder die in vervanging komt en het mandaat van zijn voorganger beëindigt, moet verkozen worden in de balie of

de baliegroep waartoe deze laatste behoorde.

De Raad van Beheer kiest onder zijn leden, een Voorzitter, 4 ondervoorzitters, een secretaris, een penningmeester, een adjunct-penningmeester en een adjunct-secretaris.

De bevoegdheden van secretaris en adjunct-secretaris, penningmeester en zijn adjunct zijn verduidelijkt in Titel V, 3' van het Huishoudelijk Reglement.

De secretaris en adjunct-secretaris moeten alle functies uitvoeren hen door de Raad van Beheer toevertrouwd en in het bijzonder : het bijhouden van de registers der beraadslagingen, het opstellen van de beraadslagingen in het Nederlands en het Frans, het opstellen van een proces-verbaal in het Nederlands en het Frans en het eventueel verzenden van de oproep tot de Algemene Vergadering en de Raad van Beheer.

De penningmeester en adjunct-penningmeester oefenen toezicht en controle uit op alle inkomsten en uitgaven en hun bestemming.

Op het einde van het boekjaar zien ze de boeken na, alsmede het werkelijk bestaan van (bank en PCR) deposito's en het bestaan van de reserve en controleren ze de regelmatigheid van ontvangsten van kapitalen en inkomsten en hun boeking.

Deze penningmeester en adjunct worden beschouwd als een soort vennootschapsrechtelijk commissaris.

De Raad wordt bijeengeroepen op uitnodiging van de voorzitter of van zijn plaatsvervanger (10) telkens de belangen der vereniging zulks vergen. De Raad van Beheer moet daarentegen bijeengeroepen worden op verzoek van ten minste 5 beheerders of van het Bestuurscomité.

De vergaderingen worden gehouden op de plaats in de oproepingsbrief aangegeven.

Elke beheerder kan zich bij volmacht laten vertegenwoordigen door een ander beheerder. Een beheerder kan slechts één volmacht opnemen.

De Raad van Beheer kan in bepaalde uitzonderlijke gevallen beroep doen op buitenstaanders. Zo bepaalt art. 21, i.f. : "Voor het onderzoek van bijzonder kiese en belangrijke zaken kan de Raad van Beheer het advies van de in functie zijnde stafhouders inwinnen. In dergelijk geval nodigt hij hen uit tot de daartoe door hem vastgestelde vergaderingen ; waar zij raadgevend stemrecht bezitten."

De mandaten van beheerders zijn onbezoldigd met uitzondering van een

vergoeding voor de verplaatsingskosten. De Raad van Beheer kan aan de voorzitter en de leden van het Bestuurscomité -wat verder aan bod komt- een speciale vergoeding toekennen, die buiten de verplaatsingskosten, de kosten van hun werkzaamheden voor het beheer van de Kas dekt.

De beheerders gaan geen enkele persoonlijke verplichting aan met betrekking tot de verbintenissen van de vereniging ; zij zijn slechts verantwoordelijk voor de uitvoering van hun mandaat.

De Raad van Beheer is het eigenlijke beslissingsorgaan in de Voorzorgskas. De Raad is bekleed met de meest uitgebreide bevoegdheden inzake beheer en bestuur der vereniging, voorzover zijn handelingen overeenstemmen met het doel der vereniging. Zijn bevoegdheid is residuair, namelijk alles wat niet door de wet of de statuten aan de Algemene Vergadering is voorbehouden.

Art. 23 van de Statuten geeft een exemplatieve opsomming van de bevoegdheid van de Raad. De Raad stelt eveneens zijn huishoudelijk reglement vast.

De beslissingen worden geldig genomen, indien de meerderheid van de leden aanwezig of vertegenwoordigd is, bij volstreckte meerderheid der stemmen, waarbij de stem van de voorzitter doorslaggevend is. Deze beslissingen worden vastgelegd in processen-verbaal, die, ondertekend door de beheerder die voorziet en de secretaris, opgenomen worden in een daartoe bestemd register.

Vermits de Voorzorgskas voor Advocaten over gans België opereert, worden alle mededelingen en stukken opgesteld in beide landstalen (11).

C. Bestuurscomité (12).

- - - - -

Dit Bestuurscomité is een orgaan gecreëerd door de Raad van Beheer om het dagelijks beheer van de vereniging waar te nemen.

Art. 18 i.f. van de statuten vermeldt dat de Raad van Beheer het dagelijks beheer en de bevoegdheid vereist voor de uitvoering van zijn beslissingen als voor alle verrichtingen waarover hij het raadzaam acht ze toe te vertrouwen, overdraagt aan een Bestuurscomité.

Dit Bestuurscomité bestaat uit leden van de Raad van Beheer ; de Raad bepaalt zelf het aantal ervan, zonder meer dan 6 te mogen

bedragen. De Raad kan bovendien plaatsvervangers van deze leden aanduiden. Op dit ogenblik bestaat het Bestuurscomité uit 6 leden.

De Raad van Beheer kan ook gevolmachtigden -al dan niet leden- aanduiden, waarvan hij de bevoegdheid en bezoldiging bepaalt.

Het Bestuurscomité heeft dus in zijn bevoegdheid het dagelijks beheer van de Kas.

Het huishoudelijk reglement (titel V, 2') somt enkele van deze bevoegdheden op:

" Het Bestuurscomité zorgt ervoor dat de beslissingen van de Raad van Beheer uitgevoerd worden.

Het Bestuurscomité centraliseert de activiteiten van de Kas en sluit overeenkomsten met het oog op de organisatie en de technische werking van de Kas, onder zijn toezicht.

Hij kan zelf of door één of meerdere afgevaardigden, te allen tijde, de stand van de ontvangsten en uitgaven van de Kas nazien en zich te dien einde alle registers en documenten laten overhandigen.

Bovendien stelt hij bij het einde van elk maatschappelijk dienstjaar een rekening op van de ontvangsten en uitgaven van het jaar, welke rekening hij aan de Raad van Beheer voorlegt.

Hij legt aan de Raad van Beheer de voorstellen voor, die de vaststelling beogen van het bedrag der pensioenen en renten en andere uitkeringen, evenals van de ristorno's die ten goede komen aan de Balies, welke zijn aangesloten, in toepassing van artikel 16 van de Statuten. Zo ook legt hij aan de Raad van Beheer elk voorstel voor met betrekking tot de reserves en de afschrijvingen (art. 37 van de Statuten).

Hij zorgt voor de eventuele vervanging van de ontbrekende beheerders en voor de volledige of gedeeltelijke vernieuwing van de Raad van Beheer, dit alles zoals bepaald in de Statuten. Hij neemt te dien opzichte de nodige uitvoeringsmaatregelen.

Bovendien treedt hij op voor alle handelingen waarvoor zijn medewerking voorzien is in de Statuten en dit reglement. Hij komt bijeen telkens wanneer zulks noodzakelijk is voor het goede beheer en in het belang van de Kas."

Het Bestuurscomité vertegenwoordigt de vereniging in rechte, als eiser of verweerder. Het vertegenwoordigt de vereniging t.o.v. derden in de uitvoering van beslissingen van de Raad van Beheer.

Art. 27 van de Statuten bepaalt de bevoegdheid van de procuratiehouders (13).

Alle handelingen, ondertekend door 2 beheerders, die t.o.v. derden geen voorafgaande beslissing van de Raad van Beheer moeten voorleggen, verbinden de vereniging.

De Ontbinding van de Voorzorgskas van Advocaten kan op verzoek van de Raad van Beheer door een Buitengewone Algemene Vergadering, samengesteld en beslissend zoals bij Statutenwijziging, uitgesproken worden (14).

Wat gebeurt er met het fonds in geval van gerechtelijke of vrijwillige ontbinding ?

Art. 44 stelt dat in dergelijk geval, het netto resterend actief van de vereniging, na voldoening van de lasten en schulden, een bestemming zal krijgen, welke zoveel mogelijk aansluit bij het doel van vereniging en bepaald zal worden door de Algemene Vergadering (15) en ten uitvoer gelegd door de vereffenaar.

In afwijking van de procedure ingeval van ontbinding en vereffening van de Voorzorgsinstellingen voor geneesheren en notarissen is hier geen toestemming door de minister vereist.

De afwikkelingsprocedure is analoog met deze die in art 19, 2° lid van de wetgeving op de V.Z.W. is voorzien bij gerechtelijke ontbinding.

Volgens art. 2, 11° van deze wet behoort het aanwijzen van de bestemming normaal tot de statuten en is het wetsartikel enkel suppletief (16). De bestemming is niets anders dan het aanwijzen van de natuurlijke of rechtspersoon aan wie de goederen in volle eigendom zullen overgedragen worden.

Net zoals het geval is bij het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat worden ook hier alle betwistingen betreffende de toepassing, verklaring of uitvoering van de statuten, de geschillen tussen leden en de vereniging voorgelegd aan en beslecht door een college van 3 scheidsrechters (17).

De vordering tot betaling van bijdragen of pleidooizegels worden echter niet op die manier beslecht, maar wel door de Rechtbank van Eerste Aanleg

volgens de normale procedure. Evenmin wordt dat wat rechtstreeks voorbehouden is aan de Raad van Beheer of aan de Algemene Vergadering toevertrouwd aan dit scheidsrechtelijk college.

Beide partijen stellen één scheidsrechter aan, welke samen een derde aanduiden.

Indien een partij binnen de maand na ingebrekestelling verzuimt een scheidsrechter aan te duiden, dan zal de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel op verzoek van de meest gereede partij er één aanduiden.

Eenzelfde procedure doet zich voor als de twee scheidrechters geen overeenkomst vinden omtrent de derde.

Dit scheidsrechtelijk college vonnist als bemiddelaar soeverein en in laatste aanleg, zonder gebonden te zijn aan enige rechtsplegingsvormen.

Zijn beslissingen zijn onherroepelijk, niet vatbaar voor burgerlijk rekwest, noch voor voorziening in Cassatie.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 13 Statuten.

(2) Art. 28 tot en met 36 Statuten.

(3) Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot 31 december. De rekeningen worden dus afgesloten op 31 december en door de Raad van Beheer wordt een balans opgemaakt. (Art. 42 Statuten).

(4) Art. 18 tot en met 25 Statuten.

(5) Nationale orde - 2 beheerders.

(6) Balie van Brussel, 3 Beheerders ; Balies van Gent, Luik en Antwerpen, elk 2 ; en de andere balies, elk 1.

(7) Ere-Pleitbezorgers - 1 beheerder.

(8) Gerechtsdeurwaarders - 2 beheerders.

(9) Verbond van Belgische Advocaten - 2 beheerders onder (oud) leden van zijn bureau .

(10) Een Ondervoorzitter of 1 van de leden van de Raad daartoe aangeduid.

(11) Zie art. 25 Statuten.

(12) Art. 26-27 Statuten en Titel V, 2' Huishoudelijk Reglement.

(13) Zoals het in ontvangst nemen, het kwijting geven van, ...

(14) Art. 43 Statuten.

(15) Zonder bijzondere aanwezigheid en meerderheidsvoorschriften. Dus

eenvoudige meerderheid van aanwezige stemmen.

(16) LINDEMANS, J., Verenigingen zonder winstoogmerk, in A.P.R., Gent, Story, 1958, nr. 573.

(17) Art. 45 Statuten. Deze scheidsrechters worden gekozen onder de leden en oud-leden van de tuchtraad der balies, aangesloten bij de Voorzorgskas. Jaarlijks wordt daarvan door de Raad van Beheer een lijst opgemaakt.

5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.

Op de Voorzorgskas voor Advocaten, V.Z.W. is de Controlewet op de verzekeringen toepasselijk. Dit is althans de mening van de bevoegde minister terzake (1).

Bij het lezen van de statuten kan echter getwijfeld worden of de Voorzorgskas werkelijk aan "verzekeringen" doet.

De art. 37 tot 39 van de statuten, waarvan de titel 'onderlinge beroepsbijstand' luidt laten duidelijk uitschijnen dat ook hier geen werkelijke resultaatsverbintenis opgenomen wordt : nl. "de vereniging eist van haar leden geen verbintenissen waarvan het bedrag afhangt van de duur van het menselijk leven "... Het bedrag van de lijfrenten en pensioenen wordt jaarlijks door de Raad van Beheer bepaald. Het wordt vastgesteld in functie van verschillende fondsen van de vereniging en van de staat der reserves".

In een noot van R. PHILIPS, bij een arrest van het Hof van Beroep van Brussel van 20 december 1955 (2) werd terzake eveneens dezelfde mening verdedigd t.o.v. de vroegere controlewet van 25 juni 1930 op de levensverzekeringsmaatschappijen.

Volgens de statuten kan het bedrag van de lijfrenten en pensioenen beïnvloed worden en verminderd worden "par suite de simples secours que les organes de la Caisse conservent le pouvoir de distribuer comme ils l'entendent dès que l'entr'aide professionnelle leur paraît le postuler légitimement.

On n'est plus, dans ces conditions, en présence de véritables engagement dont l'exécution dépendrait de la durée de la vie humaine, et cette constatation incline à exclure tout assujettissement à la loi du 25 juin 1930."

Er is ook gepoogd om de Voorzorgskas, net zoals het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat, te laten ressorteren onder art. 2 par. 3, 6' van de Controlewet met name onder de "private voorzorgsinstellingen", voor dewelke een aparte meer aangepaste regeling bij K.B. zal uitgewerkt worden,

Ook de Heer CLAASSENS (3) is de mening toegedaan dat deze "private voorzorgsinstellingen" ruimer moeten begrepen worden dan alleen maar de door de werkgevers gestichte kassen.

Volgens hem worden in de wet twee soorten van private verzorgsinstellingen bedoeld:

1. de private verzorgsinstellingen in het algemeen - zie samenhang met art. 9 par.2 " de zelfstandige of binnen een onderneming opgerichte 'particuliere verzorgsinstellingen'".
2. deze die in de schoot van private bedrijven opgericht worden en bestonden bij het van kracht worden van dit artikel.

In een noot(4) zegt hij dat het feit dat de Minister erop wees dat deze private verzorgsinstellingen al of niet in particuliere bedrijven konden opgericht zijn, dit van bijzonder belang is voor de instellingen zoals b.v. de Voorzorgskas voor Advocaten.

Aldus zou hij aanvaarden dat deze Voorzorgskas voor Advocaten onder de specifieke regeling valt van art. 2 par. 3,6.

Dit blijkt echter niet zo te zijn.

De Voorzorgskas voor Advocaten V.Z.W., valt niet onder het uitzonderingsstelsel van art. 2 par. 3 en is bijgevolg onderworpen aan de gewone bepalingen van de Controlewet Verzekeringen, net zoals de levensverzekeringsondernemingen.

Indien men dit laatste aanneemt (5) - wat betekent dat de bepalingen van de wet, bedoeld voor verzekeringsondernemingen, onverkort van toepassing zijn - kan men de vraag stellen in hoeverre deze instellingen nog als een V.Z.W. kunnen opgericht worden. Krachtens art. 9 par. 1 moeten de verzekeringsondernemingen de juridische vorm aannemen van een vennootschap op aandelen, van een coöperatieve vennootschap of van een onderlinge verzekeringsmaatschappij.

Tenzij men aanneemt dat de bepaling van art. 9 par. 2 (6) ruimer is dan deze bedoeld in art. 2 par.3, 6; zo dit de bedoeling is, dan is de verwoording ervan in ieder geval geen voorbeeld van klaarheid.

Wat meer is, uit een antwoord van de Minister op een andere Parlementaire Vraag (7) blijkt ook duidelijk dat deze bepaling van art. 9 par. 2 niet ruimer moet opgevat worden.

Als men de mening voorhoudt dat de instellingen, bedoeld in art. 9 par. 2 dezelfde zijn als deze van art. 2 par. 3, 6 dan kunnen Voorzorgsinstellingen, andere dan deze door de werkgevers gestichte kassen, enkel in een vennootschap op aandelen, coöperatieve vennootschap of onderlinge verzekeringsvereniging opgericht worden.

Dit wil zeggen dat de Voorzorgskas voor Advocaten - en het Aanvullend

Pensioenfonds van het Notariaat- , zo deze onder toepassing van de wet zouden vallen -wat het geval is, althans volgens de Heer Minister- niet wettelijk de juridische vorm van een V.Z.W. kunnen aannemen.

Alhoewel deze Voorzorgskas, ter bescherming van de leden duidelijk onder controle moet gebracht worden (8), wordt er vanwege de C.D.V. geen enkele actie verricht om de nodige wijzigingen en aanpassingen in deze Kas door te voeren. Dit in tegenstelling met het herhaaldelijk - en zelfs publiekelijk - gevoerde debat aangaande de Voorzorgskas voor Geneesheren en het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat.

Of zou de C.D.V. dan toch de ogen sluiten omwille van de gebruikte financieringstechniek (nl. de individuele kapitalisatie), die door de C.D.V. als enige aanvaard wordt.

VOETNOTEN

=====

(1) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1243 (Vr. nr. 81 STEVERLYNCK).

(2) J.T., 1956, 39-41.

(3) CLAASSENS, H., "De veralgemeende controle op het verzekeringswezen in België", De Verzekering, 1975, 5-90, 353-408 en 605-675., speciaal 68.

(4) CLAASSENS, H., l.c., vn. (284); en Parl. St., 1974-75, nr. 525/8, 11-12.

(5) Indien ze effectief onder de toepassing vallen, zouden deze instellingen moeten toegelaten zijn en zouden ze moeten voorkomen in de lijst van de toegelaten ondernemingen, die jaarlijks in het B.S. gepubliceerd wordt, quod non.

(6) "de zelfstandige of binnen een onderneming opgerichte particuliere verzorgingsinstellingen ... kunnen, in afwijking van par. 1 van dit art., toegelaten worden in de vorm van een V.Z.W. of onderlinge verzekeringsonderneming; indien zij de door de Koning bepaalde voorwaarden vervullen."

(7) Dat de bepaling van art. 9 par.2, volgens de regering, niet ruimer is dan deze van art. 2 par. 3, vindt steun in het volgende: "de art. 9 par.2 en 10 zijn slechts toepasbaar op de V.Z.W.'s vanaf het van kracht worden van de uitvoeringsmaatregelen voorzien door art. 2." ; Parl. Vr. en Antw., Kamer, B.Z. 1979, 24 april 1979, 212 (Vr. nr. 32 DUPRE).

(8) In tegenstelling met de Voorzorgskas voor Geneesheren, is er bij de Voorzorgskas voor Advocaten zelfs geen controle vanwege de Minister van Sociale Voorzorg.

6. Uitkeringen.

+++++

Zoals hogerop reeds ter sprake kwam werd de Voorzorgskas voor Advocaten opgericht om pensioenen en bijstand te verlenen aan advocaten, pleitbezorgers, gerechtsdeurwaarders en hun weduwen en minderjarige kinderen.

Alle inkomsten van de vereniging worden samengebracht met het oog op de onderlinge beroepsbijstand (1).

Wat omvat deze "onderlinge beroepsbijstand" zoal ?

Op basis van kapitalisatie wordt een ouderdoms- en overlevingspensioen opgebouwd. En in het kader van de solidariteit wordt voorzien in wezenrenten, in aanvullende overlevingsrenten en in tegemoetkomingen bij arbeidsongeschiktheid.

De ouderdoms- en overlevingspensioenen zijn uitkeringen waarop men recht heeft in tegentelling tot de wezenrenten, en aanvullende overlevingsuitkeringen en uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid, welke als bijstand bedoeld zijn voor in nood verkerenden. In dit laatste geval is er ook meestal een onderzoek der bestaansmiddelen vereist.

Vooraleer de diverse uitkeringen systematisch te bespreken, kan er nog op gewezen worden dat het bedrag van de lijfrenten en pensioenen jaarlijks door de Raad van Beheer vastgelegd wordt in functie van de beschikbare fondsen van de vereniging en van de staat der reserves (2).

Doch ten einde ervoor te zorgen dat deze lijfrenten en pensioenen een zekere stabiliteit m.b.t. het bedrag vertonen, zal de Raad van Beheer verplicht zijn reserves aan te leggen (3).

A. Ouderdomspensioen.

* Ingangsdatum.

Krachtens art. 39 A van de Statuten wordt de lijfrente toegekend op 1 januari van het jaar waarin de aangeslotene de 70 jarige leeftijd bereikt. In de praktijk evenwel heeft de Raad van Beheer (4) beslist het ouderdomspensioen uit te keren de eerste van de maand volgend op de 65ste verjaardag. Uitzonderlijk wordt de leeftijd van 65 jaar op 70

gebracht, indien de aangeslotene vóór 1900 geboren is, of na 1900 geboren is, doch uitstel vraagt.

Uitstel wordt gevraagd om het pensioenbedrag, dat normaal op de 65ste verjaardag betaalbaar zou zijn te verhogen ; het pensioen wordt in dergelijk geval namelijk vermenigvuldigd met een herwaarderingscoëfficiënt (5).

* Voorwaarden.

Als enige voorwaarde wordt gesteld dat de betrokkene op de datum van de 65ste of in voorkomend geval de 70ste verjaardag, gedurende minstens 20 jaar het beroep heeft uitgeoefend en regelmatig de verplichtingen van de statuten en het huishoudelijk reglement is nagekomen (6).

Het Bestuurscomité kan de toekenning van een ouderdomspensioen weigeren - of slechts het bedrag verminderen - indien de aangeslotene niet ononderbroken en werkelijk het beroep heeft uitgeoefend. Tegen deze mogelijkheid -dus geen verplichting- staat voor de belanghebbende beroep open bij de Raad van Beheer (7) welke soeverein beraadslaagt zonder mogelijkheid van beroep op scheidsrechterlijk beding.

Om te oordelen of iemand effectief en ononderbroken het beroep dat aanleiding geeft tot een pensioenuitkering heeft uitgeoefend, is de medewerking van de disciplinaire overheid zeer belangrijk. Met hun aanduidingen wordt nauwkeurig rekening gehouden.

Een formaliteit moet echter wel gesteld worden om het ouderdomspensioen te verkrijgen.

De betrokkene moet het formulier, dat door de Voorzorgskas verzonden wordt, invullen, het laten viseren door de disciplinaire overheid en het terugzenden naar de Voorzorgskas, met bijvoeging van een getuigschrift van in-leven-zijn (8).

In tegenstelling tot het pensioen voor Notarissen en Geneesheren, is dit ouderdomspensioen voor Advocaten niet afhankelijk van een bewijs van stopzetting van activiteit. Het is evenmin afhankelijk van een bewijs van behoefteigheid.

* Bedrag.

Het ouderdomspensioen bevat 2 delen :

enerzijds : een rente ;

anderzijds : een aanvulling, ten laste van het omslagfonds.

Deze "aanvulling" wordt enkel toegekend aan aangeslotenen die sedert het begin van hun beroepsactiviteit (9) of het ontstaan van de Kas aangesloten waren (10) en wanneer de wettelijke (11) en de rente van de Voorzorgskas voor Advocaten het bedrag van 24.000 Fr niet bereikt op 65 j. of 36.000 Fr op 70 j.

Zijn deze twee voorwaarden voldaan, dan zal deze "aanvulling" ervoor zorgen dat het totaal van beide renten op 24.000 Fr gebracht wordt.

In de Statuten werd opgenomen dat het bedrag van 24.000 Fr door beslissing van de Raad van Beheer kan verhoogd worden, indien de middelen van de Kas dit toelaten. Dit is tot nog toe niet gebeurd.

De rente die aan de belanghebbende in elk geval uitgekeerd wordt is gelijk aan de som van de gekapitaliseerde bijdragen, die op zijn individuele rekening gestort zijn (12).

Over deze kapitalisatie wordt een woordje meer gezegd in het Huishoudelijk reglement, onder titel VI : Maatregelen van technisch beheer (13).

Het pensioen wordt driemaandelijks, na vervallen termijn uitgekeerd, zonder prorata bij overlijden.

In de Statuten of het Huishoudelijk reglement is geen enkele cumulatieregel opgenomen; dit betekent dat de uitkering van de Voorzorgskas onbeperkt kan gecumuleerd worden.

B. Overlevingspensioen.

Een overlevingspensioen wordt toegekend aan de niet uit de echt gescheiden, noch van tafel en bed gescheiden, noch hertrouwde echtgenoot van een overleden lid, dat op het ogenblik van overlijden, de voorwaarden vervulde om een ouderdomspensioen te genieten, zoals minstens 20 jaar ononderbroken en effectief in het beroep hebben gestaan.

De statuten spreken over "overledene echtgenoot", en zijn op dit stuk niet bijzonder duidelijk ; allicht wordt "overlevende" echtgenoot bedoeld.

* Ingangsdatum.

Statutair zal het overlevingspensioen een aanvang nemen op de eerste dag van het kalenderkwartaal waarin het overlijden plaats heeft indien de overlevende (zowel man als vrouw) reeds de leeftijd van 60 jaar heeft bereikt.

Indien de overlevende echtgenoot minder dan 60 jaar is bij het overlijden, dan gaat het overlevingspensioen in op de eerste dag van maand volgend op de 60 ste verjaardag.

Een overlevingspensioen kan aldus ten vroegste uitgekeerd worden nadat de begunstigde echtgenote 60 jaar is geworden.

* Voorwaarden.

Het overlevingspensioen is niet afhankelijk van het bewijs van behoeftigheid ; er is geen onderzoek naar de bestaansmiddelen (14).

Zoals hoger gezegd moet het wel gaan om niet uit de echt, of van tafel en bed gescheidenen.

Bovendien mag hij/zij niet hertrouwd zijn. Vereist is niet dat het huwelijk sedert minstens één jaar bestond.

Er moet ook een formaliteit vervuld worden. De overlevende moet het formulier van de Kas ontvangen, het ingevuld en gelegaliseerd terugzenden samen met een getuigschrift van in-leven-zijn van de begunstigde en een overlijdensattest van de aangeslotene.

Op verzoek van het Bestuurscomité moet de overlevende echtgenoot elk jaar een getuigschrift van in-leven-zijn bezorgen.

* Bedrag.

Het overlevingspensioen omvat net zoals het ouderdomspensioen 2 delen:

- ten eerste de eigelijke overlevingsrente die voortvloeit uit kapitalisatie van de individuele bijdragen. Die overlevingsrente is gelijk aan 50 % van de lopende ouderdomsrente, of van de theoretische ouderdomsrente die op 65 jaar zou gevestigd zijn (15), op basis van de laatst betaalde individuele bijdrage tot die leeftijd betaald. Bij leeftijdsverschil wordt een coëfficiënt toegepast.
- ten tweede een "aanvulling" ten laste van het omslagfonds. Indien de aanvullende overlevingsrente samen met de wettelijke overlevingsrente lager is dan 12.000 Fr. wordt een "aanvulling" toegekend die er zal voor zorgen

dat dit bedrag bereikt wordt.

Op die wijze komt men tot een gewaarborgd minimum van 12.000 Fr/jaar.

Dit bedrag (12.000 Fr) kan eveneens door een beslissing van de Raad van Beheer verhoogd worden indien de middelen van de Kas het toelaten.

Aangezien de eigenlijke overlevingsrente van de Voorzorgskas niet uitgekeerd wordt indien de overlevende echtgeno(o)t(e) nog geen 60 jaar is, compenseert de aanvulling ten laste van het omslagfonds tijdelijk de voormelde rente en de wettelijke rente.

Het overlevingspensioen is net zoals het rustpensioen, 3 maandelijks na vervallen termijn betaalbaar, opnieuw zonder prorata bij overlijden.

Vermits er omtrent cumulatie in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement niets is voorzien, mogen we aannemen dat er onbeperkte cumulatie is.

Volgens art. 39, E kunnen lijfrenten en pensioenen niet afgestaan worden.

Art. 39, C i.f. van de Statuten liet de mogelijkheid open pensioenen of bijzondere toelagen uit te keren aan leden aangetast in hun gezondheid, aan echtgenoten van overleden leden en aan hun kinderen.

Van deze mogelijkheid werd ruim gebruik gemaakt en op basis van een groepssolidariteit werden, onder voorwaarden bepaald in het Huishoudelijk Reglement, 4 soorten uitkeringen ingesteld.

1) Wezenrenten - Wezentoelagen.

Een wezenrente van 100.000 Fr (bedrag vanaf 1 januari 1980) kan per minderjarig of studierend kind toegekend worden rekening houdend met zekere inkomensgrenzen van de weduwe of weduwnaar en de kinderen.

* Ingangsdatum en wijze van uitbetaling.

De uitkering van een wezentoelage gaat in de eerste dag van het kalenderkwartaal volgend op de indiening van de aanvraag ; ze is niet meer verschuldigd na de vervaldag volgend op de datum waarop het kind niet meer ten laste is en ten laatste op de datum waarop het kind de 25 ste verjaardag bereikt.

Deze toelagen zijn per postassignaties, 3 maandelijks betaalbaar na

vervallen termijn.

* Voorwaarden.

Aan elk kind ten laste, dat het genot van kinderbijslag geniet en jonger is dan 25 jaar, kan een toelage uitgekeerd worden.

Deze toelage wordt slechts toegekend na onderzoek van bepaalde bestaansmiddelen.

Van de globale toelage, die aan de overlevende echtgenoot toegekend wordt en aldus de gezamenlijke inkomsten van echtgenote en kind brengt op 100.000 Fr (bedrag sinds 1 januari 1980 ; voorheen was dit sinds 1 januari 1976 vastgesteld op 60.000 Fr) per kind ten laste, worden de inkomsten van deze echtgenote en kinderen afgetrokken.

Er wordt echter geen rekening gehouden met :

- het wettelijk wezengeld ;
- het wettelijk pensioen en de wettelijke overlevingsrente ;
- de eerste schijf van 200.000 fr. belastbare inkomsten van de overlevende echtgenoot ;
- de eerste 100.000 Fr van het inkomen van de echtgenoot, bestaande uit roerende en onroerende inkomsten, en netto belastbare bedrijfsinkomsten na aftrek van 200.000 Fr.
- het overlevingspensioen uitgekeerd door de Voorzorgskas.

Om deze bestaansmiddelen te controleren moet de overlevende echtgenoot een vertrouwelijke vragenlijst invullen, welke hem/haar door de voorzorgskas wordt toegezonden.

Bovendien moet elk kwartaal het bewijs geleverd worden dat nog steeds aan de voorwaarden voldaan is.

*Bedrag.

Het bedrag van de wezentoelage is sinds 1 januari 1980 gelijk aan 100.000 Fr per kind ten laste.

2. Aanvullende overlevingsrente.

- - - - -

De bedoeling van deze "aanvullende overlevingsrente" is de inkomsten van de overlevende echtgenoot te brengen op 100.000 Fr (1 januari 1980). Er wordt geen rekening gehouden met het wettelijk pensioen en de wettelijke overlevingsrente.

Evenmin wordt rekening gehouden met 50% van de eerste 120.000 Fr bedrijfsinkomsten.

3. Tegemoetkoming wegens arbeidsongeschiktheid.

Deze tegemoetkoming wordt ook na onderzoek der bestaansmiddelen toegekend indien de aangeslotene is aangetast in zijn gezondheid en daardoor beroepsongeschikt is.

Voor aangeslotenen beneden de 80 jaar moet de vragenlijsten omtrent de inkomsten en de bewijsstukken over de gezondheid bij de Kas binnengebracht zijn.

Deze tegemoetkoming brengt de inkomsten van de aangeslotene op een bedrag, bepaald door Raad van Beheer, volgens de beschikbare middelen van de Kas. Op dit ogenblik is dit 120.000 Fr (vóór 1 januari 1980: 80.000) voor een gezin en 100.000 Fr (vóór 1 januari 1980: 60.000) voor een alleenstaande.

Bij het onderzoek der bestaansmiddelen wordt geen rekening gehouden met :

- het wettelijk pensioen ;
- de wettelijke overlevingsrente ;
- de vergoeding wegens arbeidsongeschiktheid, in het kader van het Sociaal Statuut of van een persoonlijke verzekering of van een ziekenfonds.

4. Bijstandstegemoetkomingen.

Dit zijn speciale uitzonderlijke tegemoetkomingen, die uitgekeerd worden aan aangeslotenen die in hun gezondheid of in die van hun familie zijn aangetast door onvoorziene en bijzonder ernstige omstandigheden.

Deze bijstandsuitkeringen worden opgevat als een soort overbruggingskrediet.

*

* *

Deze 3 laatste tegemoetkomingen, worden als uitingen van de beroepsgroepssolidariteit slechts uitgekeerd na onderzoek der

bestaansmiddelen.

De vragenlijst daartoe, dient naar eer en geweten ingevuld te worden.

Deze vragenlijst wordt onderzocht door het Bestuurscomité, welke bij de disciplinaire overheid nadere inlichtingen kan vragen.

Binnen 30 dagen na de beslissing van het Bestuurscomité (bij aangetekend schrijven meegedeeld) kan de aanvrager bij aangetekende brief verzoeken door de Raad van Beheer gehoord te worden (16).

Tegen de beslissing van de Raad van Beheer staat geen beroep open.

Alle toelagen en tegemoetkomingen gaan in op de eerste dag van het kalenderkwartaal volgend op de indiening van de aanvraag en worden door driemaandelijks storting na vervallen termijn uitgekeerd.

Ze zijn niet meer betaalbaar vanaf het overlijden van de rechthebbende of vanaf het kalenderkwartaal waarin de bepaalde voorwaarden niet meer vervuld zijn.

Verder wordt het bedrag van de tegemoetkoming elk jaar door de Raad van Beheer bepaald, op grond van de beschikbare middelen van de Kas (17).

Daaruit volgt duidelijk dat deze uitkeringen niet voortvloeien uit een resultaatsverbintenis, maar uit een middelenverbintenis.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 37 Statuten; zie infra: 7. Financiering.

(2) Art. 38 al. 2: "gedurende de eerste 5 jaar kan het bedrag der lijfrenten en pensioenen derwijze bepaald worden dat zij door jaarlijkse verhoging van een vijfde hun volle bedrag bereiken".

(3) Art. 37 al. 2 en Art. 37 i.f. Bovendien "De Algemene Vergadering kan, op voorstel van de Raad van Beheer, tot het aanleggen van andere reservefondsen beslissen".

(4) Huishoudelijk Reglement Titel VII 1' a) ; krachtens art. 39, A, i.f. Statuten kon deze verlaging tot 65 jaar gebeuren door beslissing van de Raad van Beheer.

(5) Deze bedraagt 2/3 voor 70 jaar; m.a.w. 1 fr. rente op 65 jaar geeft 1,66 fr. op 70 jaar.

(6) Art. 39, A al. 1 Statuten.

(7) Van de beslissing van het Bestuurscomité wordt de belanghebbende bij aangetekend schrijven verwittigd ; een afschrift wordt verzonden aan de Stafhouder of de Voorzitter onder wiens bevoegdheid hij valt. Dit beroep moet binnen 8 dagen ingesteld worden. De betrokkene wordt 8 dagen van te voren verwittigd wanneer de zaak voor de Raad van Beheer voorkomt, die beslist in aan- of afwezigheid van betrokkene. "De belanghebbende mag voor de Raad van Beheer, hetzij zelf, hetzij door een raadsman die hem bijstaat, alle overwegingen en opmerkingen doen gelden die zijn recht kunnen staven". Zie Huishoudelijk Reglement Tit. VII : 1' e) i.f.

(8) Art. 39, D Statuten en Titel VII, 1' d) Huishoudelijk Reglement.

(9) Dezen die toegetreden zijn na het begin van hun beroepsactiviteit, kunnen dit voordeel bekomen door betaling van achterstallige bijdragen ;.

Huishoudelijk Reglement Titel VII, 1', C al. 3.

(10) Of voor gerechtsdeurwaarders aangesloten sinds 1 januari 1961.

(11) Onder wettelijke rente bedoelt men op dit ogenblik het "onvoorwaardelijk pensioen"; dit is het gedeelte van het zelfstandigenpensioen dat gebaseerd is op de kapitalisatietechniek.

Sinds 1984 openen de gestorte bijdragen geen recht meer op een onvoorwaardelijk pensioen. Dit werd doorgevoerd bij de Wet "Mainil" van 15 mei 1984.

(12) Bijvoorbeeld in 1982 pensioengerechtigd:

* geboren in 1917 : 13.238 Fr/jaar.

* geboren in 1930 : 35.523 Fr/jaar

* geboren in 1950 : 70.821 Fr/jaar

(zie infra)

(13) Over de werking hiervan, zie infra :7. Financiering.

(14) Titel VII, 2',c Huishoudelijk Reglement.

(15) In de veronderstelling dat de jaarlijkse bijdragen betaald waren tot deze leeftijd.

(16) Hij kan er zich laten vertegenwoordigen door een raadsman van zijn keuze.

(17) Sinds 1980 werden geen wijzigingen aangebracht; de Voorzorgskas neemt de gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan sinds 1 maart 1954 niet in aanmerking.

7. Financiering.

+++++

Twee zaken zullen hieronder besproken worden,

- A. de soorten inkomsten ;
- B. de gebruikte financieringstechniek en de wijze van beheer en belegging der gelden.

A. Soorten inkomsten.

Art. 14 van de Statuten somt de mogelijke inkomsten op :

- 1. het inschrijvingsrecht ;
- 2. het heffen van pleidooirecht ;
- 3. het gebruik van pleidooizegels in de mate door de Raad van Beheer te bepalen ;
- 4. een jaarlijkse bijdrage van maximum 10.000 Fr voorzover de Algemene Vergadering er de inning van oplegt ; deze bijdrage kan echter niet gecumuleerd worden met de opbrengst van pleidooizegels ;
- 5. schenkingen en legaten ;
- 6. de opbrengsten van belegde kapitalen.

Laten we systematisch deze verschillende inkomstenbronnen nader bekijken.

1) Het inschrijvingsrecht.

- - - - -

Hogerop is dit reeds ter sprake gekomen. Dit inschrijvingsrecht dat max. 500 Fr mag zijn, bedraagt thans 250 Fr. en wordt gevorderd van elke aangeslotene bij het opnemen op het tableau van de orde.

De opbrengst van dit inschrijvingsrecht bedroeg in 1980 33.760 Fr. of 0,05 % van de globale inkomsten.

2) Het heffen van een pleidooirecht.

&

3) Het gebruik van pleidooizegels.

Deze twee zullen samen behandeld worden.

Het gebruik van pleidooizegels en/of het heffen van pleidooirechten vindt men in diverse landen terug als financieringsmiddel voor de sociale bijstand van advocaten.

Het heffen van een pleidooirecht (via zegels) en het gebruik van pleidooizegels zijn twee verschillende zaken, alhoewel die regelmatig door elkaar gehaald worden, o.m. te wijten aan spraakverwarring.

Vóór de huidige Voorzorgskas voor Advocaten als pensioenkas juridisch werd opgericht, werd bij K.B. van 30 maart 1927 (1) het pleidooirecht opnieuw ingesteld, meer speciaal met de bedoeling het creëren en oprichten van een pensioenkas voor Advocaten te vergemakkelijken. In art. 1 van dit besluit kwam dit overduidelijk tot uiting : "Le droit de plaidoirie n'est du qu'au profit des avocats inscrits au tableau de l'Ordre d'un Barreau au sein du quel des Caisses de pension sont instituées,.-"

In het tweede artikel worden de advocaten verplicht aan de Pensioenkas dit pleidooirecht te storten, op straffe van de sancties voorzien in art. 36 van het Keizerlijk Decreet van 14 december 1810, welke waren : een vermaning voor eerste overtreding, en uitsluiting of schrapping ingeval van recidive.

Tegen deze herinvoering van het pleidooirecht werd toendertijd nogal wat kritiek geuit. Men vreesde dat men met de invoering van een dergelijk recht, de weg zou opgaan naar een totale tarifiering van de erelonen. Het grootste tegenargument was echter het feit dat het pleidooirecht volgens dit K.B. toekomt aan de advocaat, door hem geïnd moet worden, met de verplichting dit door te storten aan de Raad van de Orde of aan de Pensioenkas. Het was deze wijze van inning waartegen ongetwijfeld de grootste weerzin werd betoond; er werd gewezen op de vele moeilijkheden (en dure formaliteiten), die een dergelijke inning met zich zou brengen.

De Buitengewone Algemene Vergadering van de Federatie van Belgische Advocaten had op 2 april 1927 de wens geuit de inning te laten gebeuren

door ontvangers van registratierechten ("receveurs de l'enregistrement"); er zich van bewust zijnde dat een dergelijk verbeterd recht een onmisbare voorwaarde is voor een normale werking van een pensioenkas (2).

Omwille van deze kritiek is het K.B. 30 maart 1927 nooit in werking getreden en werd het opgeheven door het K.B. van 16 augustus 1930.

Het K.B. van 29 september 1953 (3) heeft het pleidooirecht opnieuw ingesteld. In de overwegingen tot dit K.B. leze men : "dat het past de instelling en de werking van voorzorgskassen voor advocaten in de hand te werken".

Vermits op dat ogenblik de "Voorzorgskas voor Advocaten" V.Z.W. reeds opgericht was (nl. in 1951), had de wederinstelling van dit recht de bedoeling de werking van deze kas op financieel vlak te verbeteren en aan te moedigen. De hoogte van dit pleidooirecht is bepaald in art. 1 en varieert van 25 Fr. tot 500 Fr. alnaargelang de rechtsinstantie en het soort inleiding (rechtsingang).

Het grote verschil met het vroegere besluit van 1927 is de manier van inning. Het pleidooirecht wordt geïnd door de Voorzorgskas voor Advocaten, voor rekening van de advocaten weliswaar, die gehouden is het bedrag ervan af te staan.

Deze inning gebeurt "onder de vorm van plakzegels door deze Kas uitgegeven ; deze stelt de modellen ervan vast, beantwoordend aan de in art. 1 opgegeven waarden" (4). Deze plakzegel wordt door de (gerechts)deurwaarder aangebracht op de dagvaarding, de akte van beroep of elke andere akte waarbij een geding ingeleid wordt.

Dit recht dat slechts eenmaal geïnd wordt bij elke rechtsinstantie, is in de kosten begrepen en valt ten laste van de in het ongelijk gestelde partij (5).

Het wordt gerekend tot de procedurekosten.

Bovendien is dit recht enkel verschuldigd bij tussenkomst van een advocaat ; is dit niet het geval geweest dan wordt het pleidooirecht niet opgenomen en moet het door de Voorzorgskas terugbetaald worden aan de ministeriële ambtenaar die het heeft voorgeschoten (6). Dit pleidooirecht is evenmin verschuldigd "indien de inleidende akte werd opgemaakt op verzoek van iemand die, zelfs gedeeltelijk, het voordeel der kosteloze rechtspleging heeft verkregen" (7).

Naast dit pleidooirecht werd door het K.B. van 28 september 1953 (8) de Raad van de Orde de mogelijkheid geboden om de advocaten te verplichten pleidooizegels te gebruiken. Het bedrag ervan wordt bepaald door de Voorzorgskassen binnen de perken van art. 2 voor iedere categorie van zaken gesteld, en varieert van 10 Fr tot 500 Fr.

Deze pleidooizegels worden uitgegeven door de Voorzorgskassen, die het model en de waarde ervan bepalen en zorgen voor de verkoop ervan aan hun aangeslotenen, hetzij rechtstreeks, hetzij door bemiddeling van de balies waartoe deze behoren (9).

Deze zegels moeten worden aangebracht op de conclusies die de advocaat neerlegt, en worden voor ieder gerecht slechts eenmaal door ieder advocaat aangebracht (10).

Deze zegel moet niet aangebracht worden indien de advocaat aangewezen is om kosteloos een behoeftige te verdedigen (11).

Indien de Raad van de Orde dergelijke verplichting instelt, dan zijn bij niet-naleving daarvan sancties gesteld, vermeld in art 25 van het keizerlijk decreet van 14 december 1810 (12).

Het pleidooirecht (door middel van plakzegels) en de pleidooizegels hebben beiden een zelfde doel voor ogen, nl. : inkomsten opbrengen voor de Voorzorgskas voor Advocaten.

In de Statuten van de Voorzorgskas is vermeld dat het gebruik van pleidooizegels niet kan samengaan met de inning van een individuele bijdrage, omdat ze dezelfde bedoeling hebben (13).

Welnu, op vandaag wordt er van pleidooizegels geen gebruik meer gemaakt.

Dit was wel het geval gedurende de periode van 1 april 1954 tot 31 december 1955.

De pleidooizegels werden afgeschaft, omdat er geen reden was de advocaten met een drukke procespraktijk meer te laten betalen dan deze die hoofdzakelijk adviezen geven, daar pleidooizegels verbonden zijn aan conclusies.

In de plaats daarvan is de individuele bijdrage gekomen.

Pleidooirechten, geheven in vorm van zegels, uitgegeven door de Voorzorgskas en aangebracht door gerechtsdeurwaarders op dagvaardingen, akten van hoger beroep en alle andere inleidende exploiten, in zaken waarin een advocaat optreedt, worden wel door de Voorzorgskas ontvangen.

Het bedrag van deze rechten is afhankelijk van het gerecht waarbij de zaak aanhangig gemaakt wordt.

De opbrengst van de pleidooirechten vertegenwoordigde in de globale inkomsten van de Voorzorgskas in het boekjaar 1980 ongeveer 23,5 % tegen 36,8 % voor de individuele bijdragen.

Dit betekent een bedrag van 16.186.602 Fr. aan pleidooirechten.

We zouden kunnen stellen dat met dit pleidooirecht een beroep wordt gedaan op een ruimere solidariteit dan de beroepsgroep. Het gaat om een tussenkomst in de Voorzorgskas ten laste van de rechtszoekende ; dit pleidooirecht wordt geheven zelfs zo een bepaalde advocaat niet aangesloten is.

4) Jaarlijkse bijdrage.

Vermits er geen gebruik gemaakt wordt van pleidooizegels, wordt er van elke aangeslotene jaarlijks een bijdrage gevorderd. Tot de inning daartoe wordt beslist door de Algemene Vergadering.

* De hoogte van deze individuele bijdrage wordt door de Raad van Beheer bepaald. Sinds 1 januari 1974 wordt deze bepaald op 5500 Fr/jaar. Dit basisbedrag wordt echter geïndexeerd vanaf 1 januari 1975 in verhouding tot het indexcijfer van de maand januari t.o.v. het indexcijfer van januari 1974, zodat deze jaarlijkse bijdrage op dit ogenblik (1982) ongeveer 10.000 Fr bedraagt.

* Dit bedrag wordt voor de aangeslotenen die op 1 januari jonger zijn dan 30 jaar, tot 1600 Fr., of geïndexeerd tot ongeveer 3000 Fr.teruggebracht.

* De stagiairs - advocaten zijn gedurende drie jaar vrijgesteld van bijdragebetaling.

* Aangeslotenen die zich onder de wapens bevinden worden vrijgesteld van de ondertussen vervallen bijdragen.

Bovenop deze jaarlijkse bijdrage bestemd voor kapitalisatie en geboekt op de individuele rekening, komt de jaarlijkse

bijdrage voor het wezenfonds, die bepaald werd op 860 Fr. per aangeslotene(14).

Wanneer en hoelang zijn deze bijdragen verschuldigd ?

- De bijdragen zijn per kwartaal betaalbaar.

- De eerste bijdrage is verschuldigd op het einde van het kwartaal van aansluiting en de laatste op het einde van het kwartaal dat aan de datum van het overlijden voorafgaat of op het einde van het kwartaal waarin de datum van het ontslag valt.

- De betaling van de bijdragen blijft verschuldigd tot en met het jaar in de loop waarvan hij 70 jaar wordt, zelfs nadat de pensioengerechtigde leeftijd bereikt werd.

Dit betekent dat hoewel het pensioen normaal ingaat op 65 jaar, de bijdragen verschuldigd zijn tot 70 jaar.

Er is evenwel een belangrijke beperking.

De gepensioneerde aangeslotene wordt volledig vrijgesteld van bijdragebetaling zodra de wettelijke rente en de conventionele rente, samengesteld door kapitalisatie van eigen storting, 24.000 Fr bereikt ; d.w.z. voor diegene die 65 jaar bereikt hebben sinds 1978.

Het bovenvermeld aanvullend pensioen (15), dat het pensioen op 24.000 brengt, voor diegene die dit niet bereikten, wordt door het omslagfonds toegekend zonder enige voorwaarde.

Dit laatste is de reden waarom diegene, waarvan het pensioen samengesteld door eigen bijdragen niet het bedrag van 24.000Fr bereikt, nog bijdragen betalen tot 70 jaar.

Bovendien kan deze bijdrage niet meer bedragen dan het verschil tussen 24.000 Fr. en het totaal van de wettelijk en gekapitaliseerde conventionele rente.

In het Huishoudelijk Reglement (Titel IV,B,3') wordt verwezen naar art. 8 van het K.B. 28 september 1953 betreffende de sancties ingeval van niet betaling der bijdragen. (nl. straffen van art. 25 van decreet van 14 december 1810)

5) Schenkingen en legaten.

Dit vormt slechts een kleine inkomstenbron ; in 1980 bedroeg dit amper 0,5 % van het totale inkomstenpercentage of in absolute cijfers gezegd 331.872 Fr.

6) De opbrengsten van belegde kapitalen.

Deze post vertegenwoordigde in 1980 ongeveer 39,2 % van de totale inkomsten. Dit is op dit ogenblik de belangrijkste inkomstenbron. (27.008.559)

B. De gebruikte financieringstechniek.

Onder de afdeling uitkeringen hebben we reeds opgemerkt dat er twee totaal verschillende soorten uitkeringen zijn, welke dan ook op een verschillende financieringstechniek berusten.

De rust- en overlevingspensioenen zijn gesteund op de individuele kapitalisatie en staan aldus in verhouding tot de gestorte individuele bijdragen.

De voordelen die daarentegen slechts na onderzoek der bestaansmiddelen toegekend worden, worden beheerd in collectieve kapitalisatie, via een omslagfonds.

De gelden voor dit laatste komen voort van de opbrengsten van het pleidooirecht (16). Daarnaast worden de winsten op beleggingen, de bijdragen van gepensioneerde leden (tussen 65 en 70 jaar), de toetredingsrechten en giften in het omslagfonds gestopt. Er zij dus opgemerkt dat de niet-gepensioneerde leden niet bijdragen tot het in stand houden van het omslagfonds. Elke bijdrage wordt voor hen gekapitaliseerd.

Werking van het kapitalisatiesysteem (17).

Elke aangeslotene heeft een rekening, waarop de betalingen van zijn kwartaalbijdragen geboekt worden.

Elk jaar wordt de rente berekend welke verworven is door de jaarlijkse

bijdrage van het lopend jaar.

Deze verschillende rentedelen worden op een kapitalisatierekening ingeschreven, waarop te allen tijde het totaal van de reeds gevestigde rente voorkomt.

Het is de individuele gestorte bijdrage van 5500 Fr., welke op de individuele rekening geboekt wordt en omgezet wordt in rente.

Voor de aangeslotenen jonger dan 30 jaar wordt per jaarlijkse betaling van 1600 Fr. een bijdrage op zijn rekening ingeschreven ten bedrage van 2500 Fr. geïndexeerd 4500 Fr.

Voor de aangeslotenen in militaire dienst, wordt een bedrag op hun rekening ingeschreven dat identiek is aan de werkelijk gestorte bijdrage van iemand die boven de 30 jaar is of gelijk is aan 2500 Fr. indien betrokkene jonger dan 30 jaar is.

De wiskundige reserves van deze renten worden elke maand berekend, evenals trouwens de reserves die met de lopende renten overeenkomen.

Hoe gebeurt nu de berekening in de praktijk ?

De berekeningen gebeuren op dezelfde basis als voor het pensioenstelsel van de zelfstandigen ; d.w.z. het tarief met gebruik van sterftetafels M 46/49 en F 1947 en met een technische rentevoet van 3,75 %.

Een dergelijk tarief dat in de markt lag bij de invoering is nu evenwel volledig achterhaald. Een technische rentevoet van 4 % is meer normaal, en ook reeds 5 % wordt voorgesteld.

Bovendien wordt in de Voorzorgskas gebruik gemaakt van sterk verouderde sterftecijfers.

Een verouderde sterftetafel zal een lagere kapitalisatierentevoet echter compenseren.

Indien de Voorzorgskas beschouwd wordt als verzekeringsonderneming en onderworpen wordt aan de Controlewet Verzekeringen, dan zullen ook de gebruikte tarieven in overeenstemming moeten zijn met de richtlijnen terzake.

Beheer en belegging der gelden.

Het jaarlijks overschot van inkomsten en uitgaven wordt aangewend volgens de voorschriften van de Statuten en van het Huishoudelijk Reglement(18).

Eén van deze statutaire bepalingen is de volgende : "Op het einde van het dienstjaar kan aan iedere balie en iedere kamer van pleitbezorgers of gerechtsdeurwaarders een gedeelte toegekend worden van het bedrag van de netto ontvangsten geïnd door de Voorzorgskas in het gebied van deze balie of Kamer" (19).

Een gedeelte van de pleidooirechtenopbrengst wordt toegewezen aan de balies en de Kamers van gerechtsdeurwaarders.

Dit gedeelte wordt vastgesteld door de Raad van Beheer, zonder 10 % van de netto-ontvangsten te mogen overschrijden.

Over de aldus toegekende bedragen mag naar eigen goeddunken beschikt worden door de Balie of de Kamer van gerechtsdeurwaarders.

Een andere bepaling regelt en beperkt de aanspraken van nieuwe leden (20).

Leden welke aansluiten na de stichting van de Kas hebben geen recht op deelneming in de reserves die reeds gevormd zijn.

Ze kunnen enkel een aandeel hebben in het bedrag der reserves die na deze datum zullen gevormd worden.

Het Huishoudelijk Reglement zal de toepassingsmodaliteiten moeten bepalen.

Zijn er wettelijke of statutaire bepalingen die de belegging van de reserves regelen?

Indien men, zoals hogerop bij de bespreking van de Controlewet ter sprake kwam, zou aannemen dat de Voorzorgskas levensverzekeringsactiviteiten ontplooit, dan moet ze zich houden aan bepaalde reglementeringen op het vlak van de belegging in het uitvoeringsK.B. van 1976 vastgelegd (21).

Daarenboven is er in art. 41 van de Statuten een bepaling omtrent deze belegging opgenomen.

Dit artikel somt een aantal beleggingsobjecten op, waarin het geld en de reserves van de Voorzorgskas mogen geplaatst worden. Dit zijn :

- openbare effecten en waarden, door de Belgische Staat gewaarborgd ;

- obligaties van het Gemeentekrediet, van de N.M.B.S., van de N.M.K.N., van de Provincies en Gemeenten ;
- obligaties en aandelen van Belgische vennootschappen die tenminste sinds 5 opeenvolgende jaren al hun verbintenissen zijn nagekomen uit gewone middelen ;
- gebouwen in België gelegen ;
- hypothecaire leningen van eerste rang op deze gebouwen ;
- obligaties in Belgische Franken uitgegeven door een internationaal orgaan waarvan België lid is.

Deze opsomming is niet limitatief, enkel exemplatief.

VOETNOTEN

=====

- (1) K.B. tot herinstelling van het pleidooirecht, B.S., 2 april 1927.
- (2) LEVEQUE, GHEUDE, JOYE en STRUYE, "Caisse de retraite ou de Pension des Barreaux" in "Assemblée générale extraordinaire 25 février 1928 - rapports sur les questions à l'ordre du jour.", J.T., 1928, 129-134.
- (3) K.B. 29 september 1953 tot wederinstelling van het pleidooirecht, B.S., 2 oktober 1953.
- (4) Art. 2 K.B. 29 september 1953, B.S., 2 oktober 1953.
- (5) Art. 4 K.B. 29 september 1953, B.S., 2 oktober 1953.
- (6) Art. 5 K.B. 29 september 1953, B.S., 2 oktober 1953.
- (7) Art. 7 K.B. 29 september 1953, B.S., 2 oktober 1953.
- (8) B.S., 2 oktober 1953.
- (9) Art. 3 K.B. 28 september 1953 betreffende de toetreding tot de voorzorgskassen der advocaten, het pleidooizegel en de betaling van bijdragen, B.S., 2 oktober 1953 ; art. 15 Statuten herhaalt dat de "Voorzorgskas pleidooizegels kan uitgeven," " er het bedrag (kan) van bepalen binnen de grenzen van het K.B. " en "eventueel stelt de Raad van Beheer voor elk jaar, het maximumbedrag vast van pleidooizegels, waarvoor elk aangesloten lid mag aangesproken worden" .
- (10) Art. 4 en 5 K.B. 28 september 1953, B.S., 2 oktober 1953.
- (11) Art. 6 K.B. 28 september 1953, B.S., 2 oktober 1953.
- (12) Art. 8 K.B. 28 september 1953, B.S., 2 oktober 1953.

(13) Het pleidooizegel wordt op de activiteit van de advocaat geheven; terwijl de individuele bijdrage als forfaitaire bijdrage neutraler is.

(14) Ook de stagiairs betalen deze 860 fr.

(15) Het tweede deel van het pensioen, nl. de "aanvulling" ten laste van het omslagfonds.

(16) Ten onrechte wordt dikwijls de term 'pleidooizegels' gebruikt, omdat het pleidooirecht geheven wordt door middel van zegels ; het heeft echter niets te maken met de "pleidooizegels" zoals voorzien in de wet.

(17) Zie titel VI Huishoudelijk Reglement: Maatregelen van technisch beheer.

(18) Art. 12 Statuten.

(19) Art. 16 Statuten.

(20) Art. 17 Statuten.

(21) Art. 17 K.B. 12 maart 1976 tot vaststelling van de datum waarop sommige artikelen van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen in werking treden en houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, B.S., 23 maart 1976 ; zie daarover hogerop meer.

8. Fiscale behandeling.

+++++

1) Bijdragen.

De bijdragen die door de advocaten en gerechtsdeurwaarders krachtens het Huishoudelijk Reglement aan de Voorzorgskas voor Advocaten moeten gestort worden zijn fiscaal aftrekbaar van de bedrijfsinkomsten als bedrijfslast (1).

De fiscale behandeling van deze bijdragen is identiek als de fiscale natuur van de wettelijk verplichte sociale bijdragen.

2) Renten bij rust en overlijden en bijstandsuitkeringen.

De renten worden als belastbare bedrijfsinkomsten (vervangingsinkomsten) aangemerkt.

Ouderdoms- en Overlevingsrenten en fictieve renten door omzetting van kapitaalsuitkeringen worden belast als bedrijfsinkomsten, nl. als vervangingsinkomsten (2).

Voor nadere uitleg wordt verwezen naar hetgeen supra aan bod is gekomen.

Wezenrenten zijn eveneens belastbaar als vervangingsinkomsten (3).

Doch, aangezien de inkomsten van deze wezen meestal beneden het belastbaar minimum zullen liggen, zal er in werkelijkheid veelal geen personenbelasting verschuldigd zijn (4).

De tegemoetkomingen wegens arbeidsongeschiktheid worden belast als vervangingsinkomsten, indien het gaat om een bestendige derving.

Indien het een tijdelijke derving betreft, was de tegemoetkoming tot voor kort afzonderlijk belastbaar aan 16,5 % (5).

Indien de afzonderlijke belasting van 16,5% duurder uitviel dan de volledige globalisatie, dan werden deze toch opgenomen bij de vervangingsinkomens en genoten ze ook de bijzondere aftrek van art. 62 bis par. 1 W.I.B.

Vanaf het aanslagjaar 1983 is dit gunstig belastingregime afgeschaft en

wordt een dergelijk inkomen belast als een vervangingsinkomen. Vanaf aanslagjaar 1983 is het onderscheid tussen bestendige en tijdelijke derving zonder voorwerp geworden.

Bijstandstegemoetkomingen worden ook als vervangingsinkomsten belast.

Indien de bijdragen niet afgetrokken werden van de belastingen, dan is er geen belastbaarheid indien de uitkering in kapitaal opgenomen wordt. Indien een rente ontvangen wordt, dan is deze als roerend inkomen belastbaar (6). Dit is de toepassing van het algemeen principe.

3) Successierechten.

Normaal moet een uitkering in kapitaal of renten bij overlijden gevoegd worden bij de nalatenschap, waarop dan successierechten verschuldigd zijn.

Een uitzondering daarop is echter opgenomen in art. 8 alinea 6 volgens hetwelk uitkeringen, die voortvloeien uit groepsverzekeringscontracten of Voorzorgskassen ingevolge een bindend reglement voor het personeel van de onderneming, vrijgesteld zijn.

Alhoewel deze uitzondering tekstueel beperkt is tot aanvullende pensioenen voor werknemers, wordt bij de toepassing soepel tewerk gegaan. Zo wordt voor geneesheren en advocaten deze belasting niet met strengheid toegepast. Het recht van de overleden echtgenoot op een aanvullend overlijdenspensioen wordt niet steeds beschouwd als een belastbaar erfrechterlijk voordeel.

4) Fiscaal Statuut van de Voorzorgskas voor Advocaten zelf (7).

Aangezien de Voorzorgskas een V.Z.W. is, is zij aldus onderworpen aan de jaarlijkse belasting van 1 % op het patrimonium (8).

Dit is de jaarlijkse taks tot vergoeding van Successierechten.

Als rechtspersoon die zich niet bezighoudt met handelsactiviteiten, is zij onderhevig aan de rechtspersonenbelasting. Wat daaronder dient verstaan te worden, werd hierboven besproken.

VOETNOTEN

=====

(1) Ci.RH. 243/276.401 8 juli 1981; nummer 44/414 Com. I.B. alsook Parl. Vr. en Antw., Senaat, 1982-83, 26 oktober 1982, 70 (Vr. nr. 200 DALEM).

(2) Art. 20, 5' en art 32 bis W.I.B.

(3) In tegenstelling tot art. 41 par. 1, 1' W.I.B. dat een vrijstelling voorziet voor wettelijke gezins- of wezentoelagen. (Com. I.B. 41/3).

(4) Bedrijfsvoorheffing zal echter wel vooraf ingehouden worden, maar zal achteraf kunnen worden geregulariseerd.

(5) Art. 93 par. 1, 2' b W.I.B.- tijdelijke winst of baatderving - Dit gold niet voor werknemers; enkel voor zelfstandige beroepen.

(6) Art. 11, 6', W.I.B. ; Com. I.B. 17/1 en 17/5.

(7) Com. I.B. 164/174.1.

(8) Art. 147 et seq. W. Succ.

9. Toekomstperspectieven en beoordeling.

Onder punt 1. Ontstaan en evolutie is reeds een en ander betreffende de toekomst ter sprake gekomen.

De voorstellen, die in de gemengde commissie op basis van een studie van de Kredietbank, besproken werden, hebben tot op vandaag geen effect gesorteerd.

Het voorstel hield en houdt een aanvullend rust- en overlevingspensioen in, zoals het actueel reeds toegepast wordt voor de geneesheren en notarissen. Dit stelsel zou dus gebaseerd worden op collectieve kapitalisatie, i.p.v. de huidige individuele kapitalisatie.

Weliswaar geeft men er zich rekenschap van dat een eventuele hervorming van de Voorzorgskas voor Advocaten (1) dringend noodzakelijk is voor het ouderdoms- en rustpensioengedeelte. De wezenrententoelagen en bijstandsuitkeringen -het tweede luik van de Voorzorgskas - die in collectieve kapitalisatie beheerd worden, werkt goed en bevredigend en er is dan ook geen enkele reden om dit luik te wijzigen of af te schaffen.

De voorstellen liggen ter tafel, zonder dat reeds alle punten in discussie uitgepraat zijn ; zoals het al dan niet verplicht stellen -waar de commissie van oordeel is dat een aanvullend pensioenstelsel een vrij stelsel moet blijven-, de individuele of collectieve aansluiting, het beheer in eigen beheer of beroep op "technische bijstand" en de verhouding van de uitkering t.o.v. de bijdragen.

Zoals in de titel van het artikel, verschenen in Omnia Fraterne (2de trim 1982), tot uiting komt, is het een kwestie van besluitvorming.

Op basis van een reeds gevoerde enquête (2), meent de commissie te mogen besluiten dat een grote meerderheid van oordeel is dat een aanvullend pensioenstelsel boven het wettelijk stelsel nodig en noodzakelijk is.

Door de invoering van het Vrij Aanvullend Pensioen, waartoe elke zelfstandige - dus ook de advocaat en de gerechtsdeurwaarder- vrijwillig fiscaal aftrekbare bijdragen kan storten, waren nog slechts weinig advocaten en gerechtsdeurwaarders bereid tot de Voorzorgskas toe te treden en de bijdragen te betalen.

Te meer omdat de twee niet cumuleerbaar zijn ; m.a.w. een advocaat of

gerechtsdeurwaarder, die de bijdrage aan de Voorzorgskas fiscaal aftrekt, wordt niet meer toegelaten om een wettelijk aanvullend pensioen via zijn sociaal verzekeringsfonds op te bouwen.

Vermits de bijdrage in het nieuwe aanvullend pensioenstelsel 3 tot 4 maal groter is dan deze voor Voorzorgskas en een interessanter rendement levert, was voor de Voorzorgskas het signaal gegeven om hoe dan ook iets te doen. Men kon niet wachten tot er in balies een consensus gegroeid was omtrent het hoger vernoemd voorstel van de gemengde commissie en er dienaangaande beleidsbeslissingen zouden genomen zijn.

De "Voorzorgskas voor Advocaten" heeft dan de nodige stappen ondernomen en zijn stelsel als volgt hervormd. Het Nieuwe stelsel van de Voorzorgskas bevat twee onderscheiden afdelingen :

1. afdeling "aanvullend pensioen" ;
2. afdeling "solidariteit".

Men kan een keuze maken : ofwel aansluiten voor het ganse stelsel, ofwel enkel voor de afdeling solidariteit.

A. Afdeling "solidariteit".

Deze afdeling bevat alle thans geldende uitkeringen, d.w.z. uitkeringen aan overlevende echtgeno(o)t(e) en de wezen, de backservice voor bejaarde, invalide of in nood verkerende advocaten.

De financiering geschiedt door pleitzegels (voor pleidooirecht), solidariteitsbijdragen (waarvan 860 Fr. voor wezenrente) en inkomsten van diverse oorsprong.

De solidariteitsbijdrage voor iemand die ook tot het "aanvullend pensioen" toetreedt is enkel de 860 Fr wezenrentebijdrage, vermits de rest inbegrepen is in de jaarbijdrage voor het aanvullend pensioen. Iemand die enkel tot de afdeling solidariteit toetreedt, betaalt 2000 Fr (geïndexeerd) per jaar solidariteitsbijdrage , inbegrepen de 860 Fr. De bijdrage voor stagiairs blijft 860 Fr.

De hogere bijdrage voor deze die enkel voor "solidariteit" aansluiten poogt een stimulering te zijn om ook voor het "Aanvullend Pensioen" aan te sluiten.

B. Afdeling "Aanvullend Pensioen".

In de afdeling "Aanvullend pensioen" kan men met fiscaal aftrekbare bijdragen -waarvan de bedoeling is dat hun hoogte gelijkwaardig is aan deze voor het wettelijk ingesteld vrij aanvullend pensioen- een aanvullend pensioen opbouwen dat, zoals vroeger en zoals in het nieuwe aanvullend pensioen voor alle zelfstandigen, gebaseerd is op de individuele kapitalisatietechniek.

De bijdragen die daartoe kunnen betaald worden zijn als volgt : de minimumbijdrage is 10.000 Fr ; (ongeveer zoals in het vorig stelsel) ; de maximumbijdrage daarentegen vertoont gelijkenis met de wetgeving van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen (3).

De bijdrage van minimum 10.000 Fr. mag verhoogd worden per schijf van 5000 Fr. tot maximum 30.000 in 1982, 35.000 in 1983 en 40.000 in 1984 en volgende.

Om geen moeilijkheden met de fiscale administratie te ondervinden, wordt bovendien voorgesteld zich bij het kiezen van het bijdragebedrag te laten inspireren door de criteria welke gelden voor het wettelijk aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

Dit geeft bij benadering volgend schema :

Belastbare Bedrijfsinkomsten 1979	aangeraden bijdrage 1982
-----	-----
tot 350.000 Fr.	10.000 Fr
van 350.000 Fr tot 430.000 Fr	15.000 Fr
van 430.000 Fr tot 510.000 Fr	20.000 Fr
van 510.000 Fr tot 590.000 Fr	25.000 Fr
vanaf 590.000 Fr	30.000 Fr
Belastbare Bedrijfsinkomsten 1980	aangeraden bijdrage 1983
-----	-----
tot 325.000 Fr	10.000 Fr
van 325.000 Fr tot 390.000 Fr	15.000 Fr
van 390.000 Fr tot 455.000 Fr	20.000 Fr
van 455.000 Fr tot 520.000 Fr	25.000 Fr
van 520.000 Fr tot 585.000 Fr	30.000 Fr
vanaf 585.000 Fr	35.000 Fr

Men gaat er van uit dat de leden betalen vanaf 30 j. tot 65 j. Sluit iemand vóór 30 j. aan, dan zal hij een hoger pensioenkapitaal kunnen vormen.

Er wordt echter verwacht dat de leden jonger dan 30 jaar doorgaans, gezien hun meestal beperkte inkomsten, zullen verkiezen enkel aangesloten te zijn in het stelsel van de solidariteit.

De mogelijkheid bijdragen te betalen aan de Voorzorgskas is iets gunstiger dan het wettelijk gereguleerd aanvullend pensioen.

Een zelfstandige met een inkomen beneden de 240.455 Fr kan geen bijdrage storten, terwijl een advocaat, ongeacht zijn inkomen minstens 10.000 Fr dient te betalen.

De bijdragen zijn fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast.

Deze bijdragen worden op een individuele rekening geboekt en gekapitaliseerd tegen 5 % (4) om op de pensioenleeftijd een aanvullend pensioen (kapitaal) op te bouwen. De meeropbrengst, voortkomende van de investering van de wiskundige reserves, of de opbrengst die de in het tarief toegepaste kapitalisatievoet van 5 % overschrijdt worden verdeeld. Er wordt gemikt op 3 %.

Voor de technische berekeningen maakt men verder gebruik van sterftetafel M+V(59-63) voor kapitalisatie, en M 59-63 voor risico "overlijden" ; verder houdt men rekening met invorderingskosten ten belope van 2 % op de bijdrage en met beheerskosten gelijk aan 2 % op de renten.

Wat kan opgebouwd worden ?

-- -- -- -- --

1) Een gewoon niet overdraagbaar pensioen.

Indien het lid nog in leven is op de pensioenleeftijd van 65 j. wordt een kapitaal of een jaarlijkse rente, betaalbaar per kwartaal, uitgekeerd.

2) Een overdraagbaar pensioen.

* Indien het lid nog in leven is op 65 jaar, wordt een jaarrente uitbetaald, die bij overlijden voor 60 % overgaat op de overlevende echtgenoot.

* Indien het lid overlijdt vóór 65 j. , wordt aan de overlevende echtgenoot vanaf de leeftijd van 60 jaar een jaarrente uitgekeerd, ter

hoogte van 60 % van de rente die het lid zou ontvangen hebben indien het 65 jaar zou geworden zijn.

Op verzoek kan de Raad van Beheer toestaan kapitaal uit te keren.

Van een eigenlijke overlijdensverzekering is hier geen sprake, evenmin als in het wettelijk gereguleerd aanvullend pensioen daar er in casu enkel uitkeringen bij overlijden gebeuren vanaf de leeftijd van 60 jaar.

Wel dient opgemerkt te worden dat een overlevende echtgeno(o)t(e) jonger dan 60 jaar beroep kan doen op de afdeling "solidariteit" van de Voorzorgskas.

Alle uitkeringen, die in de afdeling "Aanvullend Pensioen" kunnen bekomen worden staan in verhouding tot de gedane stortingen, d.w.z. de grootte van de jaarlijkse bijdrage en het aantal jaren dat er bijdrage werd betaald.

Bij stopzetting van aansluiting blijven de rechten behouden -in tegenstelling tot vroegere systeem- in verhouding tot het aantal jaren dat er betaald werd.

Dezen die reeds lid waren van de Voorzorgskas, behouden hun rechten en in verhouding daarmee zal hun kapitaal of rente verhoogd worden.

Dit kapitaal of deze rente wordt eveneens verhoogd indien een lid zijn uitkering op pensioenleeftijd uitstelt met of zonder verdere betaling van de bijdrage.

Voor verdere bespreking wachten we de technische nota en de statutenwijziging af.

Er werd gemeld dat deze hervorming zo vlug mogelijk in de statuten zou vertaald worden.

Beoordeling

=====

Het aanvullend pensioenstelsel zoals het vóór de recente wijziging door de Voorzorgskas voor Advocaten georganiseerd werd, was hopeloos achterop geraakt op de evolutie die zich op dat vlak voltrokken had.

Getuigend van een groot dynamisme in vroegere jaren was de Voorzorgskas geleidelijk afgegleden naar een instelling die op de noden van het jonge advocatenpubliek niet ten volle kon inspelen.

Het niet voorzien van een serieuze overlevingsuitkering, zoals bij de Voorzorgskas voor Geneesheren, kwam de aantrekkelijkheid van het systeem niet ten goede. Jonge advocaten vonden een aansluiting tot de Voorzorgskas een weinig interessante manier ter beveiliging van zichzelf en hun gezin.

Onder de advocaten is er op vandaag van een grote solidariteit geen sprake.

Het gedeelte van de Voorzorgskas dat op solidaire wijze uitkeringen verschaft, wordt grotendeels gefinancierd door de opbrengst van pleidooirechten.

Vermits de eigenlijke pensioenen gebaseerd zijn op kapitalisatie en dus individueel opgebouwd worden, kunnen deze uitgekeerd worden zonder afhankelijk te worden van de stopzetting van de activiteit. Om die reden zijn ze eveneens onbeperkt cumuleerbaar.

Het reële rendement ligt echter zeer laag.

Een ander negatief punt was dat men, bij het stopzetten van het advocatenberoep en het verlaten van de Voorzorgskas, alle recht op uitkeringen verloor.

Dit punt werd door het nieuwe stelsel echter totaal omgekeerd: de verworven rechten blijven proportioneel behouden.

Betreffende het nieuwe stelsel komt het wel bevreemdend over dat men als technische kapitalisatievoet een percentage van 5 hanteert, daar waar de verzekeringsondernemingen maximaal aan 4 % gehouden zijn. Tenzij de Voorzorgskas op een in het vooruitzicht gestelde wijziging vooruitloopt, of een individuele afwijking en uitzondering bekomen heeft - wat moeilijk te geloven valt (5) -, wordt zonder enig akkoord en tegen alle gangbare tarieven terzake in, de advocaten een stelsel aangeboden, dat misschien wel aanbeveling verdient, maar dan toch op niet reglementaire wijze activiteiten ontplooit.

Het gevaar bestaat namelijk dat de gedane beloften onder druk van de Controleoverheid niet kunnen en mogen nagekomen worden.

De Controledienst is namelijk gemandateerd om alle informatie die naar het publiek gericht is, op zijn werkelijke waarde te testen. Het waken over correcte informatie is een belangrijke taak voor de C.D.V. die wat dat betreft zoals de Bankcommissie wenst op te treden. Naar het publiek toe

vervult de C.D.V. de rol van ombudsdienst.

VOETNOTEN

=====

(1) Enkele cijfers:

De Voorzorgskas telde op 1 januari 1981 3965 leden, waarvan 385 gerechtsdeurwaarders. Ten opzichte van het totaal aantal advocaten (6872) betekent dit een aansluitingspercentage van 54 %. Voor de gerechtsdeurwaarders (489) ligt dit percentage heel wat hoger, namelijk bijna 79 %.

In 1980 werden voor 26.618.383 Fr. pensioenen uitgekeerd aan leden ; d.w.z. 3.147.853 Fr. als gekapitaliseerde pensioenen en 23.470.530 Fr. via het omslagfonds. Door het wezenfonds werd voor 4.304.793 Fr. uitgekeerd. Daarenboven werd voor 296.900 Fr. uitgegeven voor uitkeringen om gezondheidsredenen aan de leden die nog niet de pensioenleeftijd bereikt hebben en voor occasionele of toevallige hulp.

(2) Hoewel het aantal deelnemers relatief laag was; op 6993 advocaten en 501 gerechtsdeurwaarders waren er 2494 verzendingen en 941 antwoorden.

(3) Namelijk: 32.000 in 1982, 38.400 in 1983 en 44.800 in 1984 en volgende jaren.

(4) Er is kans dat dit de nieuwe officiële technische rentevoet wordt voor alle kapitalisatieverrichtingen in plaats van de huidige 4 %.

(5) We kunnen ons van de indruk niet ontdoen dat hoogstwaarschijnlijk de C.D.V. van deze nieuwe regeling geen weet heeft.

10. Samenvatting.

+++++

In tegenstelling tot de Voorzorgkas voor Geneesheren en de Voorzorgkas voor Apothekers, die beide in de tweede helft van de jaren 60 ontstaan zijn, dateert de Voorzorgkas voor Advocaten reeds van 1951.

De oprichting van de Voorzorgkas voor Advocaten was het resultaat van een reeds lang verleden. De professionele solidariteit in het advocatenberoep had op dat ogenblik reeds een lange weg afgelegd. Sinds 1890 heeft het vraagstuk van 'bijstand en pensioen' regelmatig op de dagorde van de Federatie van Belgische advocaten gestaan. De discussie heeft lange tijd gedraaid omtrent de keuze tussen een 'Caisse d'Assistance' en een 'Caisse de Retraite'. Om financiële redenen bleek dit laatste niet haalbaar te zijn. Toen bij K.B. van 30 maart 1927 het in 1924 afgeschafte pleidooirecht opnieuw werd ingesteld met "de bedoeling de oprichting van een pensioenkamer ten voordele van de advocaten te vergemakkelijken", was men bijna tot de oprichting overgegaan van één Nationale Pensioenkas. Een enquête bij alle advocaten over de wenselijkheid van deze oprichting heeft dit evenwel verdaagd. Het nooit toegepaste K.B. van 1927 werd vervolgens in 1930 afgeschaft.

Uit een onderzoek van enkele buitenlandse landen bleek voor advocaten overal een of andere vorm van Voorzorgkas te bestaan. Het opmerkelijkste was dat bij allen een bepaalde subsidiëring werd voorzien via een pleidooirecht of -zegels. Het pleidooirecht is ten laste van de rechtzoekende, met name de verliezende partij.

Het is opvallend dat de Advocaten er slechts in slagen Voorzorgsinstellingen op te richten indien deze mede gefinancierd worden door de rechtszoekende. Om het pleidooirecht te rechtvaardigen werd het pro-deo systeem regelmatig als pasmunt gebruikt.

Op het congres van 1935 is men er evenmin in geslaagd een positieve beslissing te bekomen omtrent de invoering van een Pensioenkas

Na veel studie, aarzeling en kritiek kwam uiteindelijk in 1951 een echte Pensioenkas van de grond. De Voorzorgkas voor Advocaten werd opgericht. Ze is echter pas in 1954 operationeel geworden, nadat de overheid met de wederinvoering in 1953 van het pleidooirecht en pleidooizegel een hand was komen toesteken.

De oprichting van de Voorzorgkas dateert van een periode waarin nog geen enkel pensioenstelsel bestond voor de zelfstandigen. De Voorzorgkas was een voorloper. Een eerste wettelijke verplichting tot opbouw van een ouderdomsrente werd bij Wet van 1954 ingesteld. In deze beginperiode was de Voorzorgkas de enige instelling die pensioenuitkeringen voorzag voor de advocaten.

Door de jaren heen is er dan ook een duidelijke evolutie merkbaar in de filosofie, objectieven en functie van deze Voorzorgkas. De eerste echte pensioenwet voor zelfstandigen dateert van 1956. In het kader van deze wet werd de Voorzorgkas als pensioenkas erkend. Vanaf dat ogenblik en tot de invoering in 1967 van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen, had de Voorzorgkas naast een aanvullende functie, ook een functie in het wettelijk pensioen. In 1967 heeft de Voorzorgkas deelgenomen aan de oprichting van het Sociaal Verzekeringsfonds van het Bouwbedrijf, en is ze sindsdien nog uitsluitend actief op het vlak van het aanvullend pensioen en van de bijstand.

Tot 1982 is de werking onveranderd gebleven ; wel werden er vanaf de jaren 70 pogingen ondernomen om het aanvullend pensioensysteem aantrekkelijker te maken.

De recent opgezette Voorzorgsinstellingen bij geneesheren en notarissen vonden grote weerklank en stonden model voor een hervormingsvoorstel. Met de invoering in 1982 van het 'aanvullend pensioen voor zelfstandigen' is de discussie in een stroomversnelling terecht gekomen. Na het positief resultaat van een onder de advocaten gehouden enquête werd het aanvullend pensioenstelsel tenslotte niet fundamenteel hervormd maar op dezelfde technische en financiële basis verder uitgebouwd.

Het antwoord op de vraag naar de relatie met het tuchtorgaan, nl. de Raad van de Orde van Advocaten, wordt in een volgende rubriek behandeld. Er wordt vastgesteld dat een aantal Balies de aansluiting bij de Voorzorgkas verplicht gesteld hebben. De vraag is de volgende. Heeft de Raad van de Orde wel degelijk bevoegdheid om advocaten te verplichten zich bij de Voorzorgkas aan te sluiten, en kan hij bij weigering zich beroepen op disciplinaire sancties ?

Is m.a.w. het K.B. van 28 september 1953 dat aan de Raad die bevoegdheid heeft gegeven zonder rechtsgrond genomen ? Is er geen conflict met art. 20 van de grondwet dat de "vrijheid van vereniging" poneert ?

Na analyse van een arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 20 december

1955 en in tegenstelling tot de visie van de annotator van dit arrest : de Hr. R. Philips, menen wij dat een dergelijke verplichte aansluiting niet rechtsgeldig kan gevorderd worden.

Zoals hogerop reeds gesteld kunnen wij de evolutie van de Voorzorgskas in drie periodes onderscheiden: ten eerste de beginperiode 1951-56, of de periode vóór de invoering van het verplicht pensioenstelsel, ten tweede de periode van 1 juli 1956 tot 1967, en tenslotte de periode vanaf de invoering van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen tot heden. Gedurende deze drie periodes waarin de doelstelling van de Voorzorgkas telkens een wijziging onderging, bleef het toepassingsgebied *ratione personae* steeds hetzelfde. De geïmagineerde beroepen zijn de advocaten, de gerechtsdeurwaarders, en vroeger de pleitbezorgers.

Bij aansluiting treden de Balies en de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders op als tussenpersoon tussen de Voorzorgkas en de individuele advocaat of gerechtsdeurwaarder.

Onder rubriek "Organisatie en juridische vormgeving" worden de statuten doorgelicht. Als Vereniging zonder winstoogmerk is de Wet van 27 juni 1921 op de V.Z.W. van toepassing voor alles wat niet uitdrukkelijk door de statuten is geregeld. De organen zijn : Algemene Vergadering, Raad van Beheer en een Bestuurscomité.

De Controlewet op de Verzekeringen zou integraal toepasselijk zijn op de Voorzorgkas voor Advocaten. Dit is de mening van de overheid ter zake, die voorhoudt dat deze Voorzorgkas aan "verzekeringen doet". Afgezien van het feit dat, indien deze controlewet toepasselijk is, de juridische vorm van de V.Z.W. niet toegelaten is en men vervolgens de vraag kan stellen naar de wettelijkheid van de Voorzorgkas, is het niet zo evident dat de Voorzorgkas aan "verzekeringen doet"; vermits de statuten (art. 37-39) duidelijk laten uitschijnen dat we hier niet te maken hebben met een resultaatsverbintenis. "De pensioenen worden vastgesteld in functie van de verschillende fondsen van de vereniging en van de staat der reserves".

Bovendien stellen we in werkelijkheid vast dat er van een eigenlijke controle geen sprake is. De balans en resultaatsrekening worden niet overgemaakt aan de Controledienst voor de Verzekeringen (C.D.V.) ; ook hanteert de Voorzorgkas afwijkende tarieven bij het gebruik van de kapitalisatietechniek. De wettelijke intrest van 4% wordt niet gevolgd.

Vroeger gebruikte de Voorzorgkas 3,75% en nu 5%. Opmerkelijk is evenwel dat hier geen controverse is ontstaan zoals bij de onderwerping van de Voorzorgkas voor Geneesheren. Zou het de facto dan toch de gebruikte techniek (in casu : de individuele kapitalisatie) zijn die als criterium bepalend is ?

De uitkeringen waarin door de Voorzorgkas voorzien wordt, kunnen onderverdeeld worden in twee grote delen. Enerzijds zijn er de ouderdoms- en overlevingspensioenen die op basis van individuele kapitalisatie opgebouwd worden en anderzijds zijn er, in het kader van de solidariteit, wezenrenten, aanvullende overlevingsrenten en tegemoetkomingen bij arbeidsongeschiktheid. Deze laatste worden verleend na onderzoek der bestaansmiddelen en zijn bedoeld als bijstand voor in nood verkerenden.

De ouderdomspensioenen kunnen toegekend worden vanaf de 65ste verjaardag indien men gedurende minstens 20 jaar het beroep heeft uitgeoefend. Het ouderdomspensioen omvat 2 delen : een rente opgebouwd door kapitalisatie van stortingen en een aanvulling die ten laste is van het omslagfonds. Belangrijk is dat geen stopzetting van activiteiten vereist is ; dit in tegenstelling tot het pensioen voor geneesheren en notarissen. Het overlevingspensioen bestaat eveneens uit 2 delen, waarvan de eigenlijke rente gelijk is aan 50 % van de (theoretische) ouderdomsrente.

Een erg nadelig artikel, nl. art. 10 stelt dat iemand die ophoudt ingeschreven te zijn aan de balie of de hoedanigheid van gerechtsdeurwaarder verliest, van rechtswege alle rechten op uitkeringen verliest. De vele kritiek die dit artikel terechtigd veroorzaakte had tot gevolg dat bij de hervorming van eind 1982 dit artikel geschrapt werd. De verworven rechten blijven nu proportioneel behouden.

Onder financiering worden de inkomsten en de financieringstechniek en wijze van belegging der gelden behandeld. Statutair zijn 6 soorten inkomsten mogelijk, nl. inschrijvingsrecht, heffen van pleidooirecht, gebruik van pleidooizegels, jaarlijkse bijdrage, schenkingen en legaten en opbrengsten van belegde kapitalen. Men moet evenwel een keuze maken tussen het gebruik van pleidooizegels en het innen van een jaarlijkse bijdrage.

Opmerkelijk is het heffen van het pleidooirecht en het gebruik van pleidooizegels. Deze twee moeten niettegenstaande hun taalkundige gelijkenis onderscheiden worden. Op vandaag wordt van de

pleidooizegels, die aangebracht moeten worden op de conclusies die de advocaat neerlegt, geen gebruik gemaakt. Men heeft daarentegen gekozen voor een jaarlijkse bijdrage, waardoor advocaten met procespraktijk en adviesverlenende advocaten op gelijke voet behandeld worden.

Het pleidooirecht wordt op vandaag geïnd door de Voorzorgkas voor Advocaten en dit onder de vorm van plakzegels die door de gerechtsdeurwaarder aangebracht worden op de dagvaarding, de akte van beroep of elke andere akte waarbij een geding ingeleid wordt. Dit recht wordt gerekend tot de procedurekosten en valt ten laste van de in het ongelijk gestelde partij.

De opbrengst van dit pleidooirecht betekent voor de Voorzorgkas ongeveer 25% van haar totale inkomsten.

De professionele solidariteit wordt door het gebruik van het pleidooirecht verruimd door een beroep te doen op de rechtzoekende. Dit lijkt toch wel een eigenaardige regel.

Dit pleidooirecht is dan ook samen met de individuele bijdrage, welke 37% vertegenwoordigt, de belangrijkste bron van financiering.

De individuele bijdrage t.v.v. de kapitalisatie bedraagt jaarlijks ongeveer 10.000 Fr. ; voor dezen jonger dan 30 j. is deze jaarbijdrage gelijk aan 3000 Fr. Daarbovenop komt een jaarbijdrage voor solidariteitsfonds van 860 Fr.

De belangrijkste inkomstenbron is de opbrengst van belegde kapitalen, nl. ongeveer 40 %.

De financieringstechniek is verschillend naargelang het gaat om pensioenuitkeringen, of om voordelen die slechts toegekend worden na onderzoek der bestaansmiddelen. De eerste zijn gesteund op de individuele kapitalisatie en de laatste worden beheerd in collectieve kapitalisatie via een omslagfonds, dat gespijst wordt door de opbrengsten van het pleidooirecht, de bijdragen van de gepensioneerde leden en de toetredingsrechten en giften.

De wijze van belegging der gelden wordt beheert door een bepaling van de statuten (art. 41).

Vermeldingswaardig is dat een gedeelte van de pleidooirechtenopbrengst toegewezen kan worden aan de Balies en de Kamers van Gerechtsdeurwaarders, die er naar eigen goeddunken kunnen over beschikken. Dit gedeelte wordt vastgesteld door de Raad van Beheer, zonder 10% van de netto-ontvangsten te

mogen overschrijden.

De bijdragen gestort aan de Voorzorgkas voor Advocaten zijn fiscaal aftrekbaar als bedrijfslast. Ouderdoms-, overlevings- en wezenrenten worden belast als vervangingsinkomen. Tegemoetkomingen wegens arbeidsongeschiktheid worden eveneens als vervangingsinkomen belast.

Zoals ook bij de geneesheren wordt art. 8, al 6 van het Successiewetboek naar analogie toegepast zodat het recht van de overleden echtgenoot op een aanvullend overlijdenspensioen niet beschouwd wordt als een belastbaar erfrechterlijk voordeel.

De Voorzorgkas zelf is als V.Z.W. onderworpen aan de jaarlijkse belasting van 1% op het patrimonium, en tevens aan de Rechtspersonenbelasting.

Tenslotte worden in een rubriek 'toekomstperspectieven' de grote lijnen weergegeven van de hervorming die vanaf eind 1982 doorgevoerd werd.

Het onderscheid tussen "solidariteit" en "aanvullend pensioen" blijft behouden en wordt versterkt. De mogelijkheid bestaat nu om alleen de afdeling "solidariteit" te kiezen.

Het aanvullend pensioen werd gewijzigd, in de zin van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen, en is op die manier aantrekkelijker geworden.

II. AANVULLEND PENSIOENFONDS VAN HET NOTARIAAT V.Z.W.

.....

1. Ontstaan en evolutie.

+++++

In de bijlage van het Belgisch Staatsblad van 8 juli 1976 verschenen de statuten van het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat. Op 30 april van datzelfde jaar werd dit Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat, als Vereniging Zonder Winstoogmerk (V.Z.W.) opgericht, met als bedoeling, ouderdoms- en overlevingspensioenen uit te keren en aan de weduwen toelagen te verlenen.

Tot de stichters behoren de Koninklijke Federatie der Belgische Notarissen en de 26 Arrondissementale Tuchtchamers der Notarissen van het Koninkrijk, alsmede een 3 tal fysische personen door de Raad van Beheer aanvaard.

Aan de statuten was een pensioenreglement gehecht, welk ten titel van overgang door de Raad van Beheer met eenparigheid gedurende het eerste werkingsjaar zou kunnen gewijzigd worden om tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Minister van Sociale Voorzorg of van de Minister van Financiën (1). De definitieve tekst van het pensioenreglement zou dan ter goedkeuring voorgelegd worden aan de eerste gewone Algemene Vergadering.

De eerste Algemene Vergadering werd gehouden in april 1977, waarop onder meer volgende belangrijke wijzigingen aan het pensioenreglement werden aangebracht:

- de notarissen ouder dan 65 jaar en zelfs de ere-notarissen kunnen thans aansluiten;
- de aangeslotenen moeten niet meer bewijzen dat zij niet lijden aan een aandoening die het risico tot onbekwaamheid of vroegtijdige dood vergroot;
- de cumulering met andere wettelijke of extrawettelijke pensioenen wordt zonder beperking toegelaten;
- de langstlevende echtgenoot, met kinderen ten laste, kan van het overlevingspensioen genieten en een beroepsactiviteit uitoefenen (2).

Tot voor enkele jaren (1982) heeft dit aanvullend

pensioenfonds problemen gehad in verband met de fiscale aftrekbaarheid van de gestorte bijdragen; en tot op heden heeft de toepasselijkheid van de controlewetgeving en de relatie met de Controledienst voor de Verzekeringen geen bevredigende oplossing gekregen.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 28, c, 2' lid Statuten.

(2) Zie : "Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat", Notarius, 1977, 228.

2. Relatie met het Tuchtorgaan - De Arrondissementele Kamers der Notarissen.

In deze rubriek gaat het over de tuchtregeling en de band ervan met het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat.

Deze materie wordt nog steeds geregeld door de oud-Napoleontische wetgeving ; nl. de Wet van 25 Ventôse-5 germinal van het jaar XI (16 maart 1803) houdende regeling van het notarisambt (1) en het besluit van 2 nivôse van het jaar XII (24 december 1804) (2).

In elk gerechtelijk arrondissement is een Kamer der Notarissen opgericht, die in principe samengesteld is uit 7 tot 9 notarissen, aangeduid door de notarissen van het arrondissement.

Onder hen wordt een voorzitter, een syndicus, een verslaggever, een secretaris en een penningmeester gekozen.

Het specifieke is dat de syndicus als vervolgende partij optreedt tegen beklagde notarissen ; eveneens is hij verantwoordelijk voor de uitvoering van de beslissingen.

De Kamer kan enkel lichte tuchtstraffen uitspreken : de terechtwijzing, de enkele censuur, de censuur met berisping door de Voorzitter tegenover de Kamer, de opheffing van het stemrecht in de Algemene Vergadering of het verbod de Kamer binnen te treden gedurende een periode van maximum 3 jaar of 6 jaar bij herhaling.

Zwaardere sancties zoals schorsing kunnen enkel uitgesproken worden door de Rechtbanken.

Naast het tuchtrecht hebben de Kamers van Notarissen ook een preventieve en verzoenende rol bij geschillen zowel tussen notarissen onderling, als tussen notarissen en derden ; ze houden toezicht op de boekhouding en geven advies in geschillen inzake honoraria.

Bovendien nemen zij de collectieve vertegenwoordiging van alle notarissen van het arrondissement waar.

Zoals reeds vermeld, hebben de 26 arrondissementele Kamers deelgenomen aan de oprichting van het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat. Eén na één hebben deze Kamers de aansluiting tot dit pensioenfonds als een verplichting aan de leden opgelegd. Op dit ogenblik is elke notaris verplicht tot aansluiting.

Wij laten in het midden of de Kamers de bevoegdheid hadden om tot dergelijke verplichtstelling over te gaan.

De betrokkenheid van het tuchtorgaan lijkt aldus voldoende aangetoond. Bovendien worden in art. 7 van het pensioenreglement de Kamers van Notarissen verzocht de beneficianten van pensioenen en uitkeringen bij te staan bij het invullen van hun aanvraag. Gezien de ingewikkeldheid van pensioenreglementering is hier een grote rol weggelegd voor de sociale begeleiding door de Kamers der Notarissen naar hun leden toe.

VOETNOTEN

=====

(1) Wet 25 ventôse-5 germinal jaar XI (16 maart 1803) houdende regeling van het notarisambt, 3, Bull. des Lois, 258, nr. 2440, Pasin., 1788-1814, T. XII, 16 et seq.

(2) Besluit 2 nivôse jaar XII (24 december 1803), 3, Bull. des Lois, 332, nr. 3471, Mon., 18 nivôse jaar XII, Pasin., 1788-1814, T. XII, 296.

3. Toepassingsgebied.

+++++

Krachtens art. 3 van de statuten heeft de vereniging "tot doel en maatschappelijk voorwerp een fonds op te richten om, door middel van bijdragen door de notarissen of de licentiaten in het notariaat, en volgens het systeem van de uitgestelde verdeling (*répartition différée*), ouderdoms- of overlevingspensioenen uit te keren aan de aangeslotenen of hun echtgenoot, en toelagen aan hun wezen."

En bovendien "kan (de vereniging) haar werking uitbreiden tot alle taken die betrekking hebben op de Sociale verzekeringen in de sector van het notariaat of op de behartiging van de beroepsbelangen van het notariaat."

De bedoeling die bij de oprichters voorzat was ouderdoms- en overlevingspensioenen te kunnen uitkeren aan de notarissen of hun echtgenoot en ook iets te kunnen voorzien voor de wezen. Men had het plan opgevat dit te verwezenlijken via het systeem van de 'uitgestelde verdeling', m.a.w. de techniek van de collectieve kapitalisatie.

De te gebruiken techniek werd aldus onmiddellijk in de statuten ingeschreven. Deze techniek was een uiting van de bezorgdheid om een op solidariteit van de beroepsgenoten steunend pensioenfonds op te richten. De techniek is dezelfde als deze gebruikt door de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Gelijkenissen tussen dit Aanvullend pensioenfonds en de Voorzorgskas voor Geneesheren zullen verder nog herhaaldelijk aan bod komen, vermits het pensioenreglement van deze laatste als voorbeeld heeft gestaan.

Een bredere bepaling laat bovendien toe dat het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat activiteiten zou ontplooiën welke betrekking hebben op Sociale verzekeringen in de sector van het notariaat of nog ruimer op de behartiging van de beroepsbelangen in het algemeen.

Het Aanvullend Pensioenfonds is speciaal afgestemd op de notarissen, doch staat open voor de licentiaten in het notariaat, die hun stage beëindigd hebben en full-time tewerkgesteld zijn in een notariskantoor of in een notariële organisatie. Deze beperkende voorwaarde opgelegd aan de licentiaten in het notariaat is opgenomen in art. 1 van het reglement der bijdragen en pensioenen.

Het pensioencontract wordt van rechtswege verbroken en de gestorte bijdragen terugbetaald indien blijkt dat aan één of andere

hierboven vermelde aansluitingsvoorwaarde niet is voldaan. Het contract wordt eveneens verbroken bij overlijden van de aangeslotene in de loop van het jaar volgend op de aansluiting, behoudens het bewijs dat het overlijden te wijten is aan een uitsluitend toevallige oorzaak of er het rechtstreeks gevolg van is.

De territoriale werkingssfeer van het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat strekt zich uit over het gehele land waar ze overal bijhuizen en gewestelijke zetels kan oprichten.

4. Organisatie en juridische vormgeving.

+++++

Als vereniging zonder winstoogmerk is het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat voor al wat niet geregeld is door de Statuten onderworpen aan de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de verenigingen zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend.

Dit pensioenfonds werd voor onbepaalde tijd opgericht en kan slechts ontbonden worden in de gevallen door de wet of de statuten bepaald (1). Een dergelijke beslissing kan slechts genomen worden door een 4/5 meerderheid van de afgevaardigden die de gewone leden vertegenwoordigen.

Om haar doel te bereiken, te ontwikkelen of te bevorderen is het de vereniging door de statuten (2) toegelaten alle onroerende of roerende goederen in eigendom, vruchtgebruik, naakte eigendom, erfpacht of anderszins te bezitten.

Evenzo kan ze rechtstreeks of onrechtstreeks deelnemen in alle verenigingen, met of zonder rechtspersoonlijkheid, die "een doel nastreven, gelijkaardig, aanverwant of aanvullend aan haar doel."

Wat de eventuele externe controle betreft, bevestigen de statuten dat dit aanvullend pensioenfonds" onderworpen (zal) zijn aan de controle van de overheidsinstanties die opgericht zullen worden krachtens de wet en krachtens alle reglementaire bepalingen terzake van onderlinge verzekeringsfondsen of van het sociaal statuut van de zelfstandigen en/of de notarissen" (3).

Uit deze bepaling blijkt duidelijk dat het Aanvullend Pensioenfonds zich in elk geval aan een controle wenst te onderwerpen, voor zover deze controle rekening houdt met de beoogde solidariteit van de beroepsgroep.

Met de verwijzing naar de controle terzake van onderlinge verzekeringsfondsen of caisses d'assurances mutuelles heeft men duidelijk wens te maken dat het aanvullend pensioenfonds niet onder dezelfde controle te brengen valt als een commerciële verzekeringsonderneming. Omtrent de relatie tot en de toepasselijkheid van de Controlewet

Verzekeringen, zie infra.

Hoe is dit Aanvullend Pensioenfonds intern georganiseerd ?

Een sterke gelijkenis is waar te nemen met de interne organisatie en structuur van de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Ook hier is er sprake van 2 soorten leden : nl. gewone leden, die de Algemene Vergadering uitmaken, en aangesloten leden, welke onderverdeeld worden in actieve aangesloten leden en beneficianten.

Actieve aangesloten leden zijn notarissen, ere-notarissen, en licentiaten in het notariaat, die een pensioencontract hebben gesloten en de bijdragen betalen ; beneficianten zijn de genietters van ouderdoms- of overlevingspensioenen.

Deze aangesloten leden maken geen deel uit van de Algemene Vergadering, maar worden beschouwd daar vertegenwoordigd te zijn door de afgevaardigden van de gewone leden (4). Daartoe zal een huishoudelijk reglement opgesteld worden, dat er moet voor zorgen dat de beide groepen aangesloten leden op billijke wijze vertegenwoordigd worden.

De afgevaardigden van deze laatsten mogen echter niet het derde deel van het aantal afgevaardigden met gewoon stemrecht overtreffen.

De gewone leden bestaan uit : 1. de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen, 2. de verschillende Kamers der Notarissen, en 3. fysieke personen die door de Raad van Beheer op voorstel van de Koninklijke Federatie van Notarissen aanvaard zijn (5).

De rechtspersonen worden vertegenwoordigd door afgevaardigden (6), die zelf aangesloten lid moeten zijn. De hoedanigheid van vertegenwoordiging kan ad nutum ontnomen worden door het organisme dat het verleende (7).

Behoudens het bovengaande wordt het mandaat gegeven voor 6 jaar en is het hernieuwbaar, tenzij de afgevaardigde de leeftijd van 70 jaar heeft bereikt (8).

Overlijden, ontslag (9) of uitsluiting, uitgesproken overeenkomstig de bepaling van art. 12 van de V.Z.W.- Wet maakt een einde aan de hoedanigheid van lid. Bovendien gaat de hoedanigheid van actief aangesloten lid automatisch teloor indien de vervallen bijdrage, na een herinneringsschrijven zonder resultaat, niet betaald wordt. Een ontslagen of uitgesloten lid kan geen afgevaardigde of beheerder worden ; wel behoudt hij zijn rechten verworven door het pensioencontract.

Met uitzondering van dit laatste heeft geen enkel ontslagnemend of uitgesloten lid of zijn erfgenamen recht op het maatschappelijk kapitaal (10).

Alle leden met uitzondering van de aangesloten leden-beneficianten betalen een bijdrage. De gewone leden kunnen niet gedwongen worden een hogere bijdrage dan 100 Fr te betalen.

De actieve aangesloten leden betalen een pensioenbijdrage, waarin de beheersbijdrage is inbegrepen (11). Over de pensioenbijdrage en hoe deze vastgelegd wordt, over de reductieclausules en de gevallen van schorsing, zie verder onder "financiering".

Het aanvullend pensioenfonds bevat 3 maatschappelijke organen : de Algemene Vergadering, de Raad van Beheer en het Directiecomité.

De Algemene Vergadering, uitsluitend bestaande uit gewone leden, is het hoogste orgaan en heeft de machten die haar uitdrukkelijk door de Wet en de statuten zijn verleend, o.a.: .

- a) statutenwijziging ;
- b) benoeming en afzetting van beheerders en commissarissen;
- c) goedkeuring van de begroting en de rekeningen en decharge van de beheerders;
- d) vrijwillige ontbinding van de vereniging ;
- e) uitsluiting van vennoten ;
- f) wijziging van de pensioenreglementering (de reglementering van bijdragen en pensioenen) (12).

De Algemene Vergadering komt jaarlijks bijeen in de maand april (13) ; zij kan echter ook op ieder ogenblik bijeengeroepen worden door de Raad van Beheer op vraag van minstens 1/5 van de leden. De leden worden uitgenodigd bij brief tenminste 15 dagen op voorhand, met de vermelding van de dagorde.

Elk lid heeft één stem en stemming per volmacht is toegestaan.

De beslissingen worden genomen bij eenvoudige meerderheid der uitgebrachte stemmen, tenzij een specifieke meerderheid door de wet, de statuten of het reglement wordt vereist (14). Alle leden zijn door de beslissing gebonden.

De Algemene Vergadering kan een reglement vaststellen tot regeling van de modaliteiten van haar bijeenkomsten.

De Raad van Beheer die uit minstens 13 beheerders bestaat, gekozen voor 3 jaar (en 2 x herkiesbaar) door de Algemene Vergadering op voordracht volgens een bepaalde verdeling (3 door de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen en 10 door de Arrondissementele Kamers), en aangevuld met maximaal 3 gecoöpteerde beheerders (door de Raad van Beheer gecoöpteerd en bevestigd door de Algemene Vergadering) is het eigenlijke gekozen beheersorgaan van de vereniging.

De rechtstreeks gekozen beheerders moeten aangesloten leden zijn, in tegenstelling tot de Algemene Vergadering die enkel kan bestaan uit gewone leden. De gecoöpteerden moeten niet noodzakelijk aangesloten leden zijn. De beheerders mogen maximum 65 jaar zijn en ieder jaar wordt 1/3 onder hen vervangen.

De Raad van Beheer, welke in zijn midden 1 voorzitter (15), 2 ondervoorzitters, een penningmeester en een secretaris aanduidt, vergadert op bijeenroeping van de voorzitter of als 2 beheerders het vragen.

Alle beslissingen worden genomen met meerderheid van stemmen, op voorwaarde dat minstens de 1/2 van de leden aanwezig is; bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend. In tegenstelling tot de beslissing in de Algemene Vergadering is de stemming bij volmacht of brief niet toegelaten.

De Raad van Beheer beheert de vereniging en de reservefondsen, en heeft de meest uitgebreide machten; al hetgeen niet uitdrukkelijk aan de Algemene Vergadering is voorbehouden door de wet of de statuten (16) behoort tot de bevoegdheid van de Raad van Beheer. Beheer in de breedste zin van het woord: o.m. aanstellen van personen, beschikken over de goederen, personeelsbeleid. Rechtsvorderingen en akten (zonder t.a.v. derden van een beslissing van de Raad van Beheer te moeten doen blijken) worden ondertekend door 2 beheerders waaronder minstens 1 van beide voorzitter of ondervoorzitter is.

De Raad van Beheer is belast met de uitvoering van de bepalingen van het reglement. Een pensioenbrevet moet om geldig te zijn ondertekend worden door twee beheerders.

Voor de dagelijkse gang der zaken werd door de Raad van

Beheer een Beheerscomité (17) benoemd, bestaande uit 8 leden, namelijk de voorzitter, de 2 ondervoorzitters, de penningmeester, de secretaris en 3 beheerders.

Het Beheerscomité is belast met het dagelijks beheer, doch de Raad van Beheer kan zijn bevoegdheid delegeren mits een steeds herroepbare beslissing genomen met een meerderheid van $\frac{2}{3}$ van de stemmen en een aanwezigheid van minstens $\frac{3}{4}$ van de leden van de Raad van Beheer. Op deze wijze kan het Beheerscomité ruimere bevoegdheid toegemeten worden dan het uitsluitend dagelijks beheer.

Het Beheerscomité wordt minstens 6 maal per jaar bijeengeroepen door de voorzitter of een ondervoorzitter.

Verder worden de verrichtingen van de vereniging gecontroleerd door 1 of meer commissarissen, aangesteld voor 3 jaar en hernieuwbaar, welke verslag uitbrengen bij de Algemene Vergadering.

Tenslotte is er in deze onderverdeling over de organisatie nog een woordje te zeggen over de mogelijke ontbinding en vereffening van de vereniging.

In art. 27 wordt bepaald dat de ontbinding kan uitgesproken worden door de Algemene Vergadering met een meerderheid van $\frac{4}{5}$ van de afgevaardigden die de gewone leden vertegenwoordigen. De aangesloten leden hebben in deze materie geen enkele beslissingskracht. Wordt tot ontbinding besloten dan worden drie vereffenaars aangesteld welke samen alle bevoegdheden hebben die aan de Raad van Beheer gegeven zijn.

Krachtens een beslissing van de Algemene Vergadering, eveneens genomen met de bijzondere meerderheid van $\frac{4}{5}$ van de gewone leden-afgevaardigden, zal het batig saldo van de rekeningen, overeenkomstig de wettelijke bepalingen en de goedkeuring van de Minister van Sociale Voorzorg overgedragen worden aan een organisme of een vereniging die een doel nastreeft gelijkaardig aan dit van het fonds, ten einde de verdere betaling te doen van de aanvullende pensioenen t.v.v. de aangeslotenen.

De bestemming van het batig saldo kan volgens art. 27 al. 4 ter aanvulling verder geregeld worden door de :

- de bepalingen van de pensioencontracten;

- het reglement van bijdragen en pensioenen van het fonds;
- een gerechtelijke beslissing
- een beslissing van een terzake bevoegde overheid.

Art.11 van het reglement van bijdragen en pensioenen voorziet dat in geval van vereffening de contracten en de reservefondsen overgedragen zullen worden aan organisaties of verenigingen met gelijkaardig doel.

Zo een voortzetting van de uitbetaling niet mogelijk blijkt, en mits een ministeriële goedkeuring, zullen de reserves aan de aangeslotenen toebedeeld worden, deels aan de pensioenbegunstigden, deels aan de bijdragegestortenden bij de beëindiging van hun beroepsactiviteit.

Een dergelijke beslissing wordt genomen door de Algemene Vergadering met een 4/5 meerderheid. Bij gebreke aan een dergelijke meerderheid zal de verdeling bepaald worden door een college van drie experts, benoemd door de

:

- Minister van Justitie ;
- Koninklijke Federatie en
- Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 4 Statuten.

(2) Art, 3 al. 4 Statuten.

(3) Art. 3 al. 2 Statuten.

(4) Art. 7 i.f. Statuten. Dit alles werd opgesteld in het licht van een niet verplichte aansluiting. De actieve leden, m.a.w. de Kamers, kregen een aantal stemmen toegewezen in verhouding tot het aantal aangesloten leden.

Op dit ogenblik : de facto op basis van het aantal notarissen dat elk arrondissement telt.

(5) Art. 6 al. 1 en art. 8 al. 4 Statuten.

(6) Zie art. 6 Statuten.

(7) Art. 6 al. 3 Statuten.

(8) Art. 8 al. 2 Statuten.

(9) Dit moet aangetekend gebeuren op de zetel van de vereniging, en met een opzegtermijn van 1 jaar.

(10) Art. 9 i.f. Statuten.

(11) Art. 10 al. 2 Statuten: "de beheerskosten van het fonds zijn ten laste van de aangeslotenen en zijn inbegrepen in hun bijdrage."

(12) De pensioenreglementering wordt gewijzigd op voorstel van de Raad van Beheer door de Algemene Vergadering met een meerderheid van 4/5 van de leden; in afwijking van dit principe kan de Raad van Beheer in bepaalde gevallen (zoals bijvoorbeeld om tegemoet te komen aan opmerkingen van de overheid of om een onnauwkeurige of verwarringscheppende tekst recht te

trekken) met eenparigheid beslissen het reglement te wijzigen (Art. 9 al. 3 Reglement van bijdragen en pensioenen). De wijziging van het reglement van bijdragen en pensioenen treedt onmiddellijk in voege tenzij de administratieve overheid die de controle van de pensioenkasen in haar bevoegdheid heeft, verzet aantekent.

(13) Een tweede Algemene Vergadering kan gehouden worden in de maand oktober ; art. 19 Statuten.

(14) Dit is ondermeer het geval bij wijziging der Statuten of Pensioenreglement.

(15) Aan de statutaire bepaling van art.. 12 volgens hetwelk het voorzitterschap beurtelings waargenomen wordt door een beheerder van het Brussels gewest, van het Nederlandstalig gewest en van het Franstalig gewest, is nooit uitvoering gegeven.

(16) Art. 17 Statuten.

(17) Art. 15 Statuten.

5. Toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.

+++++

Bij het bespreken van de toepasselijkheid van de controlewet op de Voorzorgskas voor Geneesheren, werd reeds gezegd dat, alhoewel het toepassingsgebied van deze wet extensief is, er toch bepaalde instellingen volledig of gedeeltelijk uitgesloten zijn.

Onder de instellingen, waarvoor de toepassing van de wet in de tijd uitgesteld werd, totdat er bijzondere regels en modaliteiten zouden bepaald worden, komen naast de pensioenfondsen opgericht volgens art. 34 quinquies (met name de Voorzorgskas voor Geneesheren) ook voor : "de private verzorgsinstellingen wier hoofdbedrijvigheid erin bestaat verbintenissen aan te gaan waarvan de uitvoering afhangt van de menselijke levensduur, opgericht als vereniging zonder winstoogmerk, en diegene die in de schoot van private bedrijven opgericht werden en bij het van kracht worden van dit artikel bestonden" (1)

Concreet gezien betekent dit dat deze 'private verzorgsinstellingen' aan alle bepalingen van de controlewet onderworpen zijn onder een dubbel voorbehoud : primo : de afwijkingen die in deze wet zelf voor hen voorzien zijn (2) ; secundo : de specifieke modaliteiten die door het uitvoeringsbesluit zullen getroffen worden.

Het "Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat V.Z.W." wordt in deze wet nergens vermeld !

De hoop om deze verzorgsinstellingen welke niet door de werkgever opgericht zijn - zoals o.m. dit Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat (A.P.N.) - te kunnen opnemen onder art. 2 par 3,6' werd door de interpretatie van de overheid al vlug tegengesproken (3). Het A.P.N. valt volgens die bepaalde interpretaties ten volle onder de Controlewet Verzekeringen.

Het wordt niet gerangschikt onder de instellingen, bedoeld in art. 2 par. 3,6' voor dewelke een afwijkende regeling, rekening houdend met eigen aard en doelstelling, zal bepaald worden. Dit A.P.N. wordt dus geacht aan "verzekering te doen" (4) en zodoende gelijkgesteld met een commerciële verzekeringsmaatschappij.

Naast de moeilijkheden die dergelijke stelling met zich zou brengen - er zij opgemerkt dat de controlewet volledig toegespitst is

op individuele kapitalisatietechnieken- lijkt die ook vatbaar voor kritiek.

Voorafgaandelijk dient gezegd dat de kritiek niet gericht is tegen een "controle op zich", maar tegen een welbepaalde controle. In de statuten werd trouwens expliciet naar een controle verwezen.

Een degelijke controle van pensioenverrichtingen is ter bescherming van de contractanten en beneficianten hoe dan ook noodzakelijk, doch het moet dan echter een aangepaste controle zijn.

Het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat kan echter principieel niet akkoord gaan met de stelling dat enkel de bedrijfs- en ondernemingspensioenfonds een aangepaste controle zal toegemeten worden, wijl andere verzorgingsinstellingen (zoals o.m. het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat) welke essentieel dezelfde sociale bedoeling en structuur hebben, op één lijn geplaatst worden met commerciële levensverzekeringsmaatschappijen.

Tot staving van deze kritiek kunnen volgende argumenten aangehaald worden.

Ten eerste kan men zich van de indruk niet ontdoen dat het niet bestaan van dergelijke verzorgingsinstellingen op het ogenblik van de tot standkoming van de controlewet, de enige reden zou geweest zijn van het niet reglementeren ervan (5).

Doordat men geen weet had van dergelijke instellingen heeft men er ook niet aan gedacht iets er voor te voorzien.

Steun voor een dergelijke redenering kan gevonden worden in het feit dat de "Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W.", die net zoals het A.P.N. gebaseerd is op repartitie en met dewelke ze een grote verwantschap vertoont (6), door de wet wel met een bijzonder regime begiftigd werd. Art. 2 par. 3, 4' heeft het specifiek over deze pensioenfonds opgericht voor toepassing van de Ziekteverzekeringwet 1963, in het bijzonder art. 34 quinquies i.v.m. het sociaal statuut.

Net zoals voor instellingen van art. 2 par. 3, 6' zal ook voor de Voorzorgskas voor Geneesheren (art. 2 par. 3, 4') een uitvoeringsbesluit getroffen moeten worden, waardoor met het specifiek karakter van deze instelling kan rekening gehouden worden.

Doch deze aldus ontstane leemte mag niet tot gevolg hebben dat men deze

instellingen dan maar gaat rangschikken onder de commerciële levensverzekeringsmaatschappijen, met wie ze weinig uitstaans hebben.

Een tweede argument is een argument gesteund op het gelijkheidsprincipe. Ter gelegenheid van de begroting van Economische zaken 1980 (7) werd door de Heer Minister verklaard dat het "Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat" en de "Voorzorgskas voor Advocaten" normale verzekeringsmaatschappijen zijn, aangezien ze opgericht zijn door verenigingen van zelfstandigen.

Een dergelijke redenering komt ons toch wel wat bevreemdend over en creëert een discriminatie ten nadele van voorzorgsinstellingen voor zelfstandigen, die ongeoorloofd is en zou moeten omgebogen worden.

Als reden om de door de werkgevers opgerichte kassen onder speciale regels te brengen werd in de Parlementaire Voorbereiding (8) aangehaald dat het opleggen van dezelfde verplichtingen als die welke gelden voor de verzekeringen, "een gevaar zou inhouden voor de ontwikkeling, ja zelfs het verder bestaan van de instellingen." Deze reden geldt o.i. eveneens voor de voorzorgsinstellingen van zelfstandigen zoals o.m. het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat.

We kunnen ons de vraag stellen - en daar pleiten we dan ook voor - of een uniforme controlereglementering niet zou kunnen uitgewerkt worden voor alle voorzorgsinstellingen (ongeacht of ze door een werkgever opgericht zijn of niet), die een niet-commercieel doel hebben. Een dergelijke globale controle voor deze voorzorgsinstellingen betekent niet dat het geheel van de voorschriften van de wet zou worden afgebroken, zoals de Heer Minister het in een antwoord op een andere Parlementaire Vraag stelt (9).

Onderworpenheid aan de controlewet is nuttig en noodzakelijk, doch gezien de verschillendheid qua opzet, structuur en uitbatingsvoorwaarden van de gewone verzekeringsondernemingen, opteren we voor een controle binnen bepaalde modaliteiten.

Het A.P.N. en andere niet door werkgevers opgerichte voorzorgsinstellingen zouden kunnen begrepen worden onder art. 2 par. 3,6' en aldus zou men bij de voorbereiding van het uitvoeringsbesluit voor deze instellingen van de gelegenheid kunnen gebruik maken een globale regeling te ontwerpen, welke

"het eigen karakter van die instellingen niet uit het oog mag verliezen".
(10)

De grote struikelsteen om een aparte controlereglementering te aanvaarden
(11) bestaat ook hier in de aangewende financieringstechniek, welke deze is van de collectieve kapitalisatie.

Deze gebruikte techniek bij het A.P.N. vertoont identieke kenmerken als de techniek toegepast bij de Voorzorgskas voor Geneesheren.

Uit herhaalde verklaringen van Staatsecretaris KNOOPS blijkt dat de uitvoerende macht van oordeel was dat "ook collectieve kapitalisatie- en repartitieverrichtingen" mogen behouden blijven binnen het kader van art. 2 par. 3 van de wet 9 juli 1975 en het is ingevolge deze verklaringen dat amendementen op de tekst van dit artikel werden ingetrokken (12).

Niettegenstaande dit, houdt de C.D.V. uitsluitend vast aan de individuele kapitalisatie, alhoewel ze in gesprekken met de Voorzorgskas voor Geneesheren liet uitschijnen dat ingeval van verplichting repartitie of collectieve kapitalisatie eventueel zouden kunnen aanvaard worden.

Welnu het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat is een verplichte pensioenregeling. Mag er voor dit fonds dan toch enige hoop zijn op een definitieve en aangepaste controle ? Of zal men dan schermen met het feit van het ontbreken van een uitdrukkelijke en klare wettekst ?

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 2 par. 3, 4' en 6' ; zie : GOTZEN, M., "Kanttekeningen bij de onderscheiden behandeling van bedrijfspensioenfondsen en groepsverzekeringen in de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen", R.W., 1982-83, 1153-1186; alsmede: DELANOY, F., "Considérations générales sur les fonds de pension d'entreprises", Rev. Banque, 1978, 438; SINNESAEEL en VERNAILLEN, "De privé-pensioenfondsen", Rev. Banque, 1981, 80-81; FREDERICQ, S., ROGGE, J.(ed.), Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, Antwerpen, Kluwer, 1982, 254 p.

(2) Zoals o.m. de mogelijkheid om deze voorzorgsinstellingen op te richten in de vorm van een V.Z.W., zo de door de Koning bepaalde voorwaarden vervuld worden (art. 9 par. 2 al. 1 i.f.).

(3) O.a. Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1243 (Vr. nr. 81 STEVERLYNCK) ; dit is ook de stelling van de Hr. SINNESAEEL en VERNAILLEN, respectievelijk actuaris en jurist bij de Controledienst voor de Verzekeringen: "Praktisch betekent dit dat het wettelijk kader in geen bijzonder stelsel voorziet voor pensioenfondsen opgericht door beroepsorganisaties van zelfstandigen of vrije beroepen", SINNESAEEL, G. en VERNAILLEN, G, Standpunt van de Controledienst voor de Verzekeringen, in Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J. (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1982, 182-197.

(4) Of dit inderdaad zo is zou kunnen betwijfeld worden, aangezien het A.P.N. enkel een middelenverbintenis en geen resultaatsverbintenis op zich genomen heeft. Het A.P.N. dient niet te allen prijze zijn opgenomen verplichtingen na te komen, doch slechts ten belope van zijn financiële mogelijkheden.

Art. 10 Pensioenreglement dat het systeem van de toegepaste "uitgestelde verdeling" verklaart, stelt in punt c) "dat de verbintenissen van het fonds t.o.v. de aangeslotenen beperkt blijven tot de financiële middelen waarover het beschikt en waarover het in de toekomst zal beschikken".

Een identieke redenering vonden we terug bij de Voorzorgskas voor

Advocaten.

In een noot van R. PHILIPS bij een arrest van het Hof van Beroep van Brussel, 20 december 1955 (J.T., 1956, 39-41), werd inzake deze Voorzorgskas voor Advocaten terzake dezelfde mening verdedigd t.o.v. de vroegere controlewet op de levensverzekeringsmaatschappijen van 25-6-1930. "On n'est plus, dans ces conditions, en présence de véritables engagements dont l'exécution dépendrait de la durée de la vie humaine, et cette constatation incline à exclure tout assujettissement à la loi du 25 juin 1930".

(5) Cf. Parl. Vr. en Antw., Kamer; B.Z. 1979, 24 april 1979, 210 (Vr. nr. 29 DUPRE):

"Wat niet gekend is, kan niet vermeld worden".

(6) Gemeenschappelijke kenmerken zijn: een wachttijd van 5 jaar ; een verplichting 10 jaarlijkse bijdragen te betalen ; het uitdrukkelijk beding van maximum 3 % van de bijdragen of inkomsten als werkingskosten ; elke niet-toegelaten beroepsactiviteit stopzetten als voorwaarde voor genot van pensioen.

Het A.P.N. is in tegenstelling tot de Voorzorgskas voor Geneesheren een verplichtend stelsel, welke de stabiliteit van het stelsel nog meer ten goede komt (de verplichting is opgelegd door de verschillende arrondissementele kamers voor notarissen).

(7) Begroting Economische Zaken 1980 ; Parl. St., Kamer, 1979-80, nr. 4-XII/2, 48.

(8) Zie Verslag van de Hr. DUPRE, Parl. St., Kamer, 1974-75, nr. 525/8, 12.

(9) Parl. Vr. en Antw., Kamer, B.Z. 1979, 24 april 1979, 210 (Vr. nr. 29 DUPRE).

(10) Verslag van de Hr. DUPRE ; Parl. St., Kamer, 1974-75, nr. 525/8, 11 : "Het doel van de controlereglementering is er zich van te vergewissen dat de voorzorgsinstelling hetzij over financiële middelen, hetzij over waarborgen beschikt die haar in staat stellen de uit de pensioenregeling

voortvloeiende verplichtingen na te komen. Het zoeken naar oplossingen die de rechthebbenden kunnen beschermen, mag het eigen karakter van die instellingen niet uit het oog doen verliezen."

(11) Weliswaar bezit het A.P.N. geen officiële wettekst waarop kan gesteund worden in tegenstelling tot de Voorzorgskas voor Geneesheren.

(12) De amendementen van de Hr. SPROCKEELS en ROLIN JACQUEMYNS; zie Verslag van de Hr. DUPRE ; Parl. St., Kamer, 1974-75, nr. 525/8, 12 en 23-24.

6. Uitkeringen.

+++++

Een notariële loopbaan wordt beschouwd als durende 35 jaar (1) ; met andere woorden een storting van 35 jaarbijdragen opent recht op een "pensioen na een volledige loopbaan".

Om de backservice te organiseren voor personen, welke bij het instellen van het aanvullend pensioenfonds (op 1 januari 1976) reeds de leeftijd van 30 jaar bereikt hadden en aldus een aanvullende pensioenloopbaan zouden gehad hebben van minder dan 35 jaar werd in het reglement de mogelijkheid opgenomen om hetzij eenmalig, hetzij door middel van een verhoging van de komende bijdragen deze periode te regulariseren (2).

Het regelmatig betalen der bijdragen geeft recht op 2 soorten uitkeringen : een rustpensioen enerzijds en een overlevingspensioen anderzijds.

De voorwaarden welke dit recht openen en de cumulatieregels verschillen naargelang het soort uitkering.

1) Rustpensioen.

Twee basisvoorwaarden, vooraleer een recht op rustpensioen kan verworven worden, zijn : ten eerste : er moeten minstens 10 jaarlijkse stortingen betaald zijn (3) en ten tweede : er moeten minstens 5 opeenvolgende jaren (60 kalendermaanden) verlopen zijn sinds de aansluiting (4).

Bovendien kan het rustpensioen slechts uitgekeerd worden indien elke niet-toegelaten beroepsactiviteit gestaakt wordt. Voor een omschrijving van dit begrip wordt verwezen naar hetgeen voorzien is in de pensioenwetgeving van de zelfstandigen (5).

Het rustpensioen zelf is een proportioneel pensioen, d.w.z. het pensioenbedrag is afhankelijk van de gestorte en de fictieve (geherwaardeerde) bijdragen (6).

Daartoe wordt elke bijdrage nauwkeurig op de individuele rekening van de

betrokkene opgenomen.

Het totaal der geherwaardeerde bijdragen wordt gedeeld door 35 (of in geval van de backservice regeling door het verschil tussen 65 en de leeftijd van betrokkene op 1 januari 1976) om aldus de "gemiddelde evenwichtige bijdrage" te bekomen.

Het bedrag van het rustpensioen is dan per jaar, gelijk aan de "gemiddelde evenwichtige bijdrage" vermenigvuldigd met vijf ingeval het om een gezinspensioen gaat en vermenigvuldigd met vier indien het een pensioen als alleenstaande betreft (7).

De begrippen "gezinspensioen" en "alleenstaande pensioen" worden geïnterpreteerd zoals in de wettelijke pensioenregeling der zelfstandigen. De reglementering van het wettelijk pensioen is bepalend om uit te maken of iemand "alleenstaande" is. (b.v. een gezinspensioen dat omwille van de inkomsten van de echtgenote verminderd wordt tot een alleenstaande pensioen.)

Het pensioen wordt, eenmaal het uitgekeerd wordt, jaarlijks aangepast in evenredigheid met de schommelingen van de index.

Vermits een volledige notariële loopbaan samenvalt met 35 jaar, geven 35 jaarlijkse bijdragen recht op een "rustpensioen voor een volledige loopbaan". Indien men meer dan 35 jaar bijdragen stort, dan wordt voor de pensioenberekeningen enkel rekening gehouden met de 35 hoogste bijdragen (8).

De normale pensioenleeftijd is 65 jaar ; ingeval van opruststelling na 65 jaar, wordt het pensioen vermeerderd ten belope van 1/45 (9).

Zoals hogerop reeds aangestipt heeft het reglement in een backservice-regeling voorzien (10).

Notarissen en licentiaten in het notariaat welke op 1 januari 1976 reeds dertig jaar oud waren, kunnen mits het betalen van regularisatiebijdragen hun rechten op een "volledige loopbaan pensioen" vrijwaren, op voorwaarde dat ze ononderbroken en regelmatig de bijdragen betalen tot hun 65 jaar, met een minimumstorting van 10 jaarlijkse bijdragen. Voor de notarissen die op dat ogenblik reeds ouder waren dan 55 jaar, somt het reglement (11) een aantal alternatieven op om tegemoet te komen aan deze laatste voorwaarde.

Zo is ondermeer een globale storting van de ontbrekende bijdragen na de 65-igste verjaardag toegelaten om dit minimum van 10 jaarlijkse bijdragen

te bereiken.

Deze backservice die opgevat moet worden als een overgangsregeling, is slechts toepasselijk voor personen die vóór 30 juni 1977 aansloten. Deze backservice werkt op dit ogenblik nog door, al is ze uitdovend.

Het rustpensioen wordt maandelijks uitbetaald ten vroegste vanaf de eerste van de maand volgend op deze waarin de 65ste verjaardag van de aangeslotene valt.

Wat de cumulatie van een rustpensioen betreft met andere inkomsten of pensioenen werd in 1977 reeds van een strikt verbod in de oorspronkelijke versie van het pensioenreglement afgeweken t.v.v. een soepele regeling, die als volgt is opgesteld (12).

Het rustpensioen is volstrekt cumuleerbaar met andere inkomsten uit kapitalen, renten en gelijk welke vergoeding, of andere wettelijke of contractuele pensioenen.

Het is eveneens cumuleerbaar met bedrijfsinkomsten welke door de wetgevende bepalingen voor het wettelijk pensioen toegelaten zijn.

Op dit ogenblik (januari 1984) bedragen de netto toegelaten bedrijfsinkomsten per jaar 168.884 fr. zonder kinderen ten laste en 253.326 fr. met kinderen ten laste.

De vraag stelt zich evenwel of ook de andere bepalingen i.v.m. de "toegelaten activiteit" bij analogie van toepassing zijn.

Sinds de nieuwe reglementering van het K.B. van 18 mei 1981 (13) wordt het wettelijk pensioen niet meer volledig geschorst bij overschrijding van die grens, op voorwaarde dat men onder het dubbele van dit bedrag blijft. Met andere woorden, indien de bedrijfsinkomsten hoger zijn van 168.884 fr., doch lager dan 377.768 fr. (=dubbele grens) of hoger dan 253.326 fr., maar lager dan 506.652 fr., dan wordt het pensioen voor gans het jaar met 1/3 verminderd. Het wettelijk pensioen wordt verminderd i.p.v. volledig geschorst te worden.

Er moet evenwel onderstreept worden dat voor de echtgenote van een begunstigde met gezinspensioen alleen de enkelvoudige grens telt. Of deze dubbele grens en de gevolgen daarvan ook in het aanvullend pensioen voor de notarissen een rol speelt, is een vraag die niet zomaar aan de hand van de tekst van het pensioenreglement kan beantwoord worden.

De verwijzing in het pensioenreglement naar de staking van de "niet

toegelaten activiteit" volgens de reglementering aangaande het wettelijk zelfstandigenpensioen is hoogstwaarschijnlijk enkel een verwijzing naar de inkomstengrens zelf.

Bij het ingaan van het wettelijk pensioen, kan de notaris voor zijn wettelijk pensioen in Mod.74 A verklaren dat zijn beroepsinkomsten de toegelaten activiteit, maar niet de dubbele grens ervan zullen overschrijden en aldus zijn wettelijk pensioen voor 2/3 ontvangen. Op deze manier kan hij in de waan verkeren dat ook zijn aanvullend pensioen voor 2/3 zal uitbetaald worden.

Omwille van de rechtszekerheid en de beveiliging van de aangeslotenen past het enige verduidelijking te brengen in de vraag of ook deze bepalingen bij analogie mogen toegepast worden.

Indien het pensioenreglement verwijst naar de bepalingen van de toegelaten activiteit in het wettelijk stelsel, dan moet men ondermeer ook rekening houden met de uitzonderingsbepalingen dienaangaande voor de politieke mandatarissen. Inkomsten uit een politiek of openbaar mandaat verhinderen de toekenning van het pensioen niet. Hun pensioen kan gecumuleerd worden met inkomsten uit een politiek of openbaar mandaat. Deze maatregel is echter beperkt in de tijd; voor de houders van een politiek mandaat beperkt tot de ganse duur van het lopend mandaat en voor de houders van een openbaar mandaat beperkt tot de duur van het lopend mandaat, doch uiterlijk tot de 67-igste verjaardag.

De verwijzing naar het begrip "toegelaten activiteit" in de wettelijke pensioenregeling zou o.i. de lege ferenda zo moeten geïnterpreteerd worden dat alle bepalingen terzake bij analogie toepasselijk zijn. Een dergelijke houding creëert ook een zekere klaarheid in hoofde van de verzekerden.

De begunstigde van de rente is er echter wel toe gehouden het fonds onmiddellijk op de hoogte te brengen van elke beroepsactiviteit door hemzelf of zijn echtgenote uitgeoefend.

Verder moet de begunstigde steeds alle uitleg of elke nodige of noodzakelijke verrechtvaardiging verstrekken op verzoek van het Fonds of bij elke omstandigheid die van aard is het bedrag van het pensioen te wijzigen (14).

Op de begunstigde rust aldus een informatieplicht, welke gesanctioneerd wordt bij niet-ervulling. Zo is elk bedrag dat ten onrechte werd uitbetaald onmiddellijk terugbetaalbaar en van rechtswege

vermeerderd met een interest van 12% per jaar vanaf het moment van uitbetaling tot het moment van terugbetaling. Er kan in geval van het niet verstrekken van de gevraagde inlichtingen ook geopteerd worden voor schorsing of compensatie met de terug te betalen bedragen.

In art. 5 A par. 8 d/ van het reglement kijkt men naar de toekomst door te stellen dat voor het geval in de toekomst een wettelijke of reglementaire bepaling de beperking van een samenvoeging van pensioenen zou uitvaardigen (15), de vermindering op het door het Fonds uitbetaalde pensioen uitgevoerd zal worden in verhouding van het bedrag van dit bijkomend pensioen ten opzichte van het geheel der inkomsten door deze beperking bedoeld.

2) Overlevingspensioen.

Het overlevingspensioen voor de niet van tafel en bed noch echtgescheiden echtgenoot, zowel man als vrouw van de aangeslotene wordt slechts uitgekeerd indien er minstens één jaar aansluiting en betaling is geweest en zo het huwelijk reeds één jaar bestaat op de dag van het overlijden (16).

In tegenstelling tot het wettelijk pensioen, waar slechts sinds de Wet "Mainil" van 15 mei 1984 in een weduwnaarspensioen voorzien wordt, voorzagt het Aanvullend Pensioenfonds vanaf aanvang reeds in een weduwnaarspensioen. Wanneer de begunstigde van het overlevingspensioen opnieuw in het huwelijk treedt, wordt het overlevingspensioen geschorst (17). Als de begunstigde op het ogenblik van het nieuwe huwelijk reeds één jaar pensioen genoot, dan wordt door het Fonds een "aanpassingsvergoeding" toegekend die in eenmaal wordt uitbetaald. Het bedrag van deze aanpassingsvergoeding is gelijk aan een dubbele jaaruitkering van het geschorste overlevingspensioen.

In geval van nieuw weduw(naar)schap wordt het overlevingspensioen slechts opnieuw toegekend na verloop van 2 jaar.

Het principe van een "aanpassingsvergoeding" komt overeen met de eenmalige aanpassingsuitkeringen (18) van de wettelijke pensioenregeling welke sinds het K.B. nr. 34 van 30 maart 1982 omgebouwd werd tot de effectieve uitbetaling gedurende 1 jaar van het overlevingspensioen, dat theoretisch zou toegekend geworden zijn.

Bij hertrouwen zal men eventueel rekening moeten houden

met de inkomsten die in het kader van dit tweede huwelijk genoten worden.

De aanpassingsuitkering ingeval van hertrouwen was ook in het wettelijk stelsel gelijk aan de dubbele betaling van het jaarbedrag.

De aanpassingsuitkering, toegekend aan overlevenden welke aan een of andere voorwaarde niet voldeden (b.v. kind ten laste, minder dan één jaar gehuwd of beroepsactiviteit), was gelijk aan 1 jaarbedrag. Een dergelijke aanpassingsvergoeding komt in het aanvullend pensioen voor notarissen niet voor.

Het bedrag van het overlevingspensioen is verschillend naargelang de aangeslotene overleden is vóór het rustpensioen zijn uitwerking heeft, of nadat het rustpensioen reeds uitgekeerd werd.

-1- overleden vóór het rustpensioen uitwerking had.

Het jaarlijks overlevingspensioen is gelijk aan $\frac{2}{3}$ van het door de overledene ten titel van gezinspensioen te verwachten theoretisch rustpensioen. (en dit in de veronderstelling dat hij zijn bijdragen zou blijven betalen tot zijn 65 jaar).

-2- overleden nadat het rustpensioen uitwerking had.

Het pensioen is gelijk aan $\frac{2}{3}$ van het theoretisch door de overledene te verwachten gezinspensioen, zonder rekening te houden met de verminderingen die ten gevolge van de beroepsinkomsten of deze in zijn hoofde gelijk gestelde inkomsten, aan dit rustpensioen zouden aangebracht zijn.

In beide gevallen wordt dit overlevingspensioen verminderd ingeval de overlevende jonger is dan de overledene met 2% per volledig jaar leeftijdsverschil tussen 5 jaar en 21 jaar, en met 4 % per jaar als het leeftijdsverschil meer dan 20 jaar bedraagt. Deze verminderingen die ook bij andere pensioenfondsen voorkomen zijn hier evenwel strenger, vermits er reeds een vermindering plaatsgrijpt van zodra er 5 jaar leeftijdsverschil bestaat.

Meer nog, de bovenvermelde verminderingen worden verdubbeld indien het huwelijk afgesloten werd na de 60 ste verjaardag van de aangeslotene.

Bovenstaande regels laten uitschijnen dat het overlevingspensioen minder noodzakelijk is ingeval van groot leeftijdsverschil; daar de begunstigde alsnog zelf kan instaan voor zijn of haar onderhoud.

Het overlevingspensioen, ten vroegste toegekend de eerste van de maand volgend op het overlijden, wordt net zoals het rustpensioen maandelijks en op voorhand uitbetaald, waarvan de betalingskosten en eventuele taksen en belastingen ten laste zijn van de beneficianten.

Er is een onbeperkte cumul met andere inkomsten van kapitalen, renten, vergoedingen of andere wettelijke of contractuele pensioenen of voordelen van de nalatenschap (19). Eveneens wordt de uitoefening van een beroepsactiviteit niet aanzien als een beletsel om het overlevingspensioen te ontvangen op voorwaarde dat er kinderbijslag genoten wordt.

In andere gevallen is er schorsing of vermindering van het pensioen (20). In tegenstelling tot het wettelijk pensioen waar tot vóór het K.B. 18 mei 1981 (21) bij overschrijding van het bedrag der toegelaten activiteit steeds het pensioen volledig geschorst werd, is hier ook vermindering mogelijk.

Van 1 juli 1981 af wordt het wettelijk pensioen slechts geschorst bij overschrijding van het dubbel van het bedrag der toegelaten activiteit. Blijft men beneden deze dubbelgrens, doch boven de toegelaten activiteit, dan wordt het pensioenbedrag verminderd met $1/3$.

De mogelijkheid het pensioen te verminderen was een veel rechtvaardiger maatregel dan de integrale schorsing (22).

In het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat bestond deze soepele regel voor het overlevingspensioen, maar niet voor het rustpensioen.

De schorsing of de vermindering van het overlevingspensioen wordt als volgt geregeld. Indien de overlevende eigen beroepsinkomsten geniet welke hoger zijn dan de enkelvoudige grens in het wettelijk pensioen voor zelfstandigen dan wordt het overlevingspensioen ofwel geschorst, indien het bedrag van deze beroepsinkomsten hoger is dan de overlevingsrente, ofwel verminderd met $1/2$ van het belastbaar beroepsinkomen, indien dit inkomen lager of gelijk is aan het jaarlijks pensioenbedrag.

Andere vormen van schorsing van het overlevingspensioen

zijn :

a. Indien de overlevende renten of rustpensioenen te persoonlijke titel geniet grijpt er een vermindering plaats van zodra het gezamenlijk bedrag van deze renten, pensioenen en het overlevingspensioen meer bedraagt dan het rustpensioen van een overledene bij volledige loopbaan. De vermindering wordt toegepast met het gedeelte dat het rustpensioen overschrijdt.

b. Een zelfde vermindering als vermeld onder a. grijpt plaats ingeval de echtgenoot meermaals gehuwd is geweest en uit dien hoofde verschillende overlevingspensioenen geniet. Als voorwaarde voor een dergelijke vermindering wordt gesteld dat de overlevende met de aangeslotene gehuwd is geweest gedurende minstens de helft van de duurtijd van het aansluitingscontract en met een minimum van tien jaar voor aangeslotenen overleden na 55 jarige leeftijd. Is aan deze voorwaarde niet voldaan dan wordt het overlevingspensioen van het Fonds forfaitair verminderd tot de helft tenzij de uit te voeren vermindering volgens b. een grotere vermindering meebrengt.

Een belangrijke beperking op deze cumulregels is de bepaling van art. 5 B par.13 d/.

Deze cumulregels mogen namelijk niet tot gevolg hebben dat bij toepassing van de vermindering ten gevolge van eigen niet toegelaten beroepsinkomsten of pensioenen, de overlevende niet meer zou genieten van een globaal inkomen minstens gelijk aan dit wat hij zou gehad hebben als overlevingspensioen, zonder rekening te houden met deze verminderingen.

Een dergelijke regel bestaat niet in het wettelijk pensioen. In het wettelijk pensioen wordt op dergelijke wijze geen rekening gehouden met andere pensioenuitkeringen, alleen met bedrijfsinkomsten. Zonder in detail te treden, willen wij hieraan toevoegen dat het wettelijk stelsel ook een reeks van gevallen kent waarin met andere pensioenuitkeringen rekening wordt gehouden. Zo speelt in dezelfde loopbaan de eenheid van loopbaan, die niet overschreden mag worden ; en is bij gemengde rechten de cumulatie tussen een rust- en overlevingspensioen geregeld.

Het Pensioenfonds van het Notariaat is dus strenger wat de uitkering van overlevingspensioenen betreft, aangezien ook andere pensioenen meegerekend worden, doch is soepeler wat de sanctie betreft.

Evenmin mogen deze cumulregels er toe leiden dat de kas zou gehouden zijn

één of meerdere pensioenen uit te betalen waarvan het totaal bedrag hoger ligt dan het overlevingspensioen, verschuldigd ingeval er geen scheiding van tafel en bed of echtscheiding zou geweest zijn, en dit namelijk door een rechterlijke beslissing welke een recht op een overlevingspensioen ten laste van de kas toekent ten voordele van de vorige echtgenoot die ofwel gescheiden is van tafel en bed ofwel echtgescheiden is.

Indien omwille van echtscheiding of scheiding van tafel en bed verschillende overlevingspensioenen zouden moeten uitbetaald worden, dan mogen de cumulregels in geen geval tot gevolg hebben dat het Fonds een hoger bedrag aan overlevingspensioen zou verschuldigd zijn dan ingeval er geen scheiding van tafel en bed of echtscheiding was.

Naast de twee mogelijke uitkeringen, rustpensioen en overlevingspensioen, kunnen wezentoelagen uitgekeerd worden.

In tegenstelling tot de eerste twee soorten uitkeringen is er nochtans geen enkel recht op toelagen ten voordele van wezen (23).

Ook voor de rust- en overlevingspensioenen kan men niet volledig van een "recht" gewagen, gelet op art.10, c van het pensioenreglement dat stelt dat " de verbintenissen van het Fonds tegenover de aangeslotenen beperkt blijven tot de financiële middelen waarover het beschikt en waarover het in de toekomst zal beschikken ". Een duidelijke verwijzing naar een 'middelenverbintenis' en niet naar een 'resultaatsverbintenis'.

Wel kan de Raad van Beheer beslissen een vrijwillige toelage toe te kennen aan de wezen van aangeslotenen overleden vóór de pensioenleeftijd, die genieten van gezinsbijslag.

De Raad van Beheer beslist daartoe elk jaar in volle vrijheid, in functie van de financiële resultaten en in functie van de inkomsten uit de reserves. Bij voorkeur zullen de volle wezen aanspraak kunnen maken op deze uitkering (24). Deze uitkering voor die prioritaire gevallen is gelijk aan het bedrag van het overlevingspensioen dat betaald zou geweest zijn aan de overlevende en wordt globaal uitgekeerd ten voordele van de kinderen. Indien er nog pensioenen kunnen toegekend worden aan andere wezen, dan dient dit te geschieden volgens volgende criteria :

- a) het pensioen per kind mag niet meer bedragen dan het verschil tussen het overlevingspensioen en het gezinspensioen ;
- b) enkel een uitkering voor die kinderen aan wie nog gezinsvergoeding uitgekeerd wordt ;

c) uitgesloten van een uitkering is het weeskind dat inkomsten of renten heeft, uit goederen of kapitaal welke meer bedragen dan twee maal het bedrag van de bijdrage aan het Fonds.

Indien deze inkomsten kleiner zijn dan twee maal het bedrag van de bijdrage aan het Fonds dan wordt de toelage verminderd in verhouding tot deze inkomsten vergeleken met het vastgestelde maximum.

Volgens art. 6 zijn alle uitkeringen, ook de wezentoelagen, gekoppeld aan de schommelingen van de index (25).

Om eender welke uitkering van het Fonds te ontvangen moet een aanvraag ingediend worden op een formulier dat het Fonds ter beschikking stelt. Om in de praktijk elke vertraging te vermijden, wordt men verzocht 6 maanden vóór de pensioendatum de aanvraag in te dienen.

Het Fonds zal bij voorrang de overlevingspensioenen behandelen, vooral indien er wezen zijn. Eventueel kunnen voorlopige maandelijkse bedragen toegestaan worden, indien er onvoldoende inlichtingen zijn of indien er een termijn voor het onderzoek van het dossier nodig is.

Art. 7 verzoekt de Kamers der Notarissen de beneficianten bij te staan bij het invullen van de aanvraag.

Het aanvullend pensioenfonds onderzoekt de aanvraag en is er toe gemachtigd zich alle attesten, afschriften of uittreksels te doen afleveren, ook van de administratie der belastingen, waarbij de aanvrager zich het recht op verzet onttrekt.

De beslissing, wordt na onderzoek door de Raad van Beheer betekend bij aangetekend schrijven.

In geval van bedrog of bewust verkeerd afgelegde verklaring heeft het Fonds het recht om ofwel de uitbetaling te schorsen, ofwel om het voorlopig of definitief verval van recht uit te spreken.

Art 8 verleent aan het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat de mogelijkheid om compensatie door te voeren tussen een nog verschuldigde bijdrage en een rente, zelfs zo het niet om dezelfde persoon gaat, voorzover het om hetzelfde aansluitingscontract gaat.

De vraag kan gesteld worden of een dergelijke conventionele compensatie of schuldvergelijking juridisch mogelijk is.

Ten eerste kan er slechts schuldvergelijking doorgevoerd worden indien het gaat om twee schulden tussen dezelfde personen (26), wat in casu niet

steeds het geval hoeft te zijn.

Ten tweede is conventionele schuldvergelijking niet mogelijk in de mate dat de openbare orde geschonden wordt; wat het geval is met niet voor beslag vatbare schuldvorderingen (créances insaisissables), zoals ouderdomspensioenen en gezinsbijslagen (27). De renten uitgekeerd door het Aanvullend Pensioenfonds horen precies thuis in deze categorie van schuldvorderingen.

Dergelijke schuldvergelijking is strijdig met art. 1410 par. 2 van het Gerechtelijk Wetboek en met de rechtsleer, volgens dewelke de betaling van een schuldvordering door verrekening met een schuld waarvan het voorwerp in hoofde van de schuldeiser wettelijk niet vatbaar is voor beslag, verboden is (28).

Alle betwistingen tussen de Kas en een lid, of aangeslotene, worden vooraleer voor het gerecht te komen, onderworpen aan een verzoeningskamer (29). De bedoeling is lang aanslepende gerechtelijke discussies met alle moeilijkheden vanden te vermijden.

Wie maakt van een dergelijke verzoeningskamer deel uit ?

1. de Voorzitter van de Kamer der Notarissen van het arrondissement waarvan de aangeslotene afhangt, of zijn afgevaardigde;
2. de Voorzitter van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen of zijn afgevaardigde;
3. de Voorzitter van het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat of zijn afgevaardigde.

Het onderzoek van de betwisting gebeurt volgens een vast te stellen procedure, welke tot op vandaag niet opgemaakt is. De Verzoeningskamer handelt als scheidsrechter en is bevoegd om uitspraak te doen over elke betwisting van interpretatie of toepassing van de reglementen. Ze is ontslagen van alle vormvereisten welke niet dwingend door de wet zijn vereist ; bovendien mag ze alle reglementaire en andere teksten ex aequo et bono interpreteren, m.a.w. ook deze i.v.m. de toegelaten activiteit.

De uitspraak van de Kamer is uitvoerbaar, zelfs vóór homologatie en niettegenstaande elk verhaal.

De partij welke het verhaal bij de Rechtbank noodzakelijk heeft gemaakt zal er de kosten van dragen tenzij de Kamer niet is bijeengekomen of geen uitspraak heeft gedaan.

Dit is een afwijking van de algemene regel van art.1017 van het Gerechtelijk Wetboek volgens hetwelk de in het ongelijk gestelde partij in de kosten wordt verwezen.

Deze Verzoeningskamer is tot op heden niet actief geweest.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 2 par. 3 Pensioenreglement; tenzij anders vermeld wordt in deze rubriek "uitkeringen" steeds verwezen naar het Reglement van bijdragen en pensioenen.

(2) Art. 2 par. 3 a, b.

(3) Art. 5 par. 1.

(4) Art. 5 par. 7.

(5) Art. 5 par. 7; zie K.B. 18 mei 1981 tot uitvoering van de artikelen 9 en 30 bis van het K.B. nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen, B.S., 3 juni 1981.

(6) Art. 5 par. 4.

(7) Art. 5 par. 5.; $63.180 \text{ fr} \times 5 = 315.900 \text{ fr}$.

(8) Art. 5 A par. 2; art. 2 par. 1 b.

(9) Art. 2 par. 1; een verdere bijdragebetaling wordt niet vereist.

(10) Art. 5 A par. 3.

(11) Art. 5 A par. 3 a, b, c.

(12) Art. 5 A par. 8.

(13) K.B. 18 mei 1981, B.S., 3 juni 1981.

(14) Art. 5 A par. 8 e.

(15) Een gedachte die niet zo onwaarschijnlijk is - zie dienaangaande het protocol om het bedrag van het wettelijk pensioen samen met aanvullende

pensioenen (zoals o.m. groepsverzekeringen) te beperken tot 100 % van het genoten beroepsinkomen gedurende de laatste 5 loopbaanjaren.

(16) Art. 5 B par. 9.

(17) Art. 5 B par. 14.

(18) Art. 8 K.B. nr. 72, 10 november 1967; de aanpassingsvergoeding was fiscaal vrijgesteld.

(19) Art. 5 B par. 13 a.

(20) Art. 5 B par. 13 c, d.

(21) K.B. 18 mei 1981, B.S., 3 juni 1981.

(22) In de Verenigde Staten van Amerika is de cumul van beroepsinkomsten met pensioenuitkeringen veel soepeler. Elke dollar inkomsten boven het toegelaten bedrag brengt de vermindering te weeg van de pensioenuitkering met een halve dollar. Bij overschrijding van het toegelaten beroepsinkomen wordt het pensioen verminderd met de helft van het bedrag dat het toegelaten inkomen overschrijdt. Zie STEVERLYNCK, J.B., "Sociale voorzieningen in de U.S.A.", B.T.S.Z., 1982, (44), 72.

(23) En toch spreekt men in het pensioenreglement (art. 5 i.f.) over een "recht" op deze aanvullende toelagen.

(24) Art. 5 al.3.

(25) Volgens art. 2 par. 5.

(26) DEKKERS, R., Précis de droit civil, II, Bruxelles, Bruylant, 1955, nr.592.

(27) DE PAGE, H., Traité du droit civil, III, nr.660, 661 en 662; DEKKERS, R., o.c., nr.606.

(28) Parl.Vr. en Antw., Kamer, 1975-76, 12 oktober 1976, 3229 (Vr. nr. 72 bis VANDAMME).

(29) Art. 7 par. 5.

7. Financiering.

+++++

1.) Soorten inkomsten, in het bijzonder de individuele bijdragen.

Het aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat wordt gespijsd door verschillende bronnen. De belangrijkste zijn de bijdragen en de stortingen van de aangesloten leden in het kader van het onderschrijven van een pensioencontract. Daarnaast komen de inkomsten van de reservefondsen - het overschot van de balans wordt op het reservefonds gestort. (art. 25 i.f.)- en van het maatschappelijk vermogen, samen met giften en legaten, subsidies, stortingen of buitengewone inkomsten. Met uitzondering van de bijdragen -waarmee ook de werkingskosten betaald worden- zijn alle andere inkomsten integraal bestemd voor de rente t.v.v. de aangesloten leden-beneficianten, of voor het samenstellen van de reserves daartoe.

Om de goede en efficiënte werking van dit pensioenfonds te stimuleren werd statutair uitdrukkelijk opgenomen dat de werkingskosten inbegrepen personeelskosten, gewone en andere algemene kosten, maximaal 3% mogen bedragen van de door de aangesloten leden verschuldigde bijdragen voor het betreffende dienstjaar (1).

Tot deze werkingskosten behoren echter niet - en is de 3% beperking niet toepasselijk - de fiscale lasten, de kosten die gemaakt zouden worden in het kader van rechterlijke of scheidsrechterlijke procedures en evenmin de terugbetaling van ontvangen bijdragen in geval van ontbinding van het pensioencontract.

Aangaande de pensioenbijdrage van de aangesloten leden moet art. 10 al. 3-5 van de statuten samen gelezen worden met de art. 2 en volgende van het reglement der bijdragen en pensioenen.

Bij het onderschrijven van een pensioencontract, verbindt de aangeslotene er zich toe jaarlijks een bijdrage te betalen vanaf de 1ste januari van het jaar van aansluiting tot het einde van het semester tijdens hetwelk hij de leeftijd van 65 jaar bereikt. De mogelijkheid geboden door de statuten om reductieclausules en gevallen van schorsing van bijdragen te voorzien, werd door het reglement verder uitgewerkt (2). Bij beëindiging van het notarisambt, vóór de 65 jarige leeftijd, mag

de notaris, onder bepaalde voorwaarden de bijdragebetaling schorsen.

Deze voorwaarde is dat hij reeds minstens een bedrag heeft gestort gelijk aan 10 jaarlijkse stortingen. Deze verplichting minstens 10 jaarlijkse bijdragen betaald te hebben is correlatief met het openen van het recht op pensioen. Een dergelijke verplichting bestaat ook voor de geneesheren bij de Voorzorgskas voor Geneesheren. Eveneens kan de bijdrage geschorst worden voor licentiaten in het notariaat die het werk in het notariskantoor stopzetten. Het is hen echter toegelaten om alsnog stortingen te verrichten om minstens 10 jaar bijdragen te hebben nodig voor het pensioen. Indien vóór de leeftijd van 65 jaar opnieuw een notarisambt opgenomen wordt of opnieuw in een kantoor werk verricht wordt, dan is de notaris verplicht, en de licentiaat in het notariaat vrij, om verder aan te sluiten en bijdragen te betalen.

Anderzijds is men niet verplicht verder bijdragen te storten indien reeds 35 jaarlijkse bijdragen betaald zijn -ongeacht of men reeds 65 jaar is of niet- ; vermits het recht op een "pensioen na een volledige loopbaan" reeds verworven is. De notariële loopbaan wordt beschouwd als zijnde 35 jaar.

Indien men toch verder zou bijdragen, dan kan men geen meerdere jaren toevoegen maar worden de 35 hoogste bijdragen in aanmerking genomen om het pensioen te berekenen (3).

Tot op de eerste januari van het jaar waarin de aangeslotenen 40 jaar worden, worden hun bijdragen verminderd met de helft. Deze vermindering vervalt in elk geval vanaf het ogenblik dat de notaris reeds 10 jaar benoemd is.

Deze verminderde bijdrage opent evenveel voordelen als de volledige bijdrage.

In deze vermindering is een belangrijk voordeel voor de jongeren weggelegd.

Vermits het recht op een "volledig loopbaan pensioen" een loopbaan vereist van 35 jaar, werd in het reglement (4) voor personen welke bij aansluiting reeds 30 jaar waren de mogelijkheid opgenomen om regularisatiebijdragen te storten.

Deze backservice voor ouderen samen met de verminderde bijdragen voor jongeren zijn belangrijke maatregelen die getuigen van de gewenste solidariteit.

De jaarlijkse bijdrage werd statutair (5) vastgelegd op 40.000 Fr per jaar, die echter jaarlijks aangepast moet worden aan het indexcijfer der consumptieprijzen. Deze aanpassing gebeurt van rechtswege,

in verhouding tot de evolutie van de index op basis van de index van de maand november van het voorgaande jaar.

Rekening houdend met de index bedraagt de jaarlijkse bijdrage in 1983 63.180 fr (= 40.000 x (235,72 : 149,23) (235,72=index nov.1982 en 149,23=index nov.1975). Niet alleen de normale jaarbijdrage wordt geïndexeerd maar ook de gestorte bijdragen in het verleden worden jaarlijks geherwaardeerd in functie van de evolutie van de index der prijzen.

Het reglement (6) voorziet verder dat ingeval van verdwijnen van de index of het verbod van verwijzen ernaar, de Algemene Vergadering een andere aanpassingswijze zou moeten vaststellen ten einde de koopkracht te bewaren.

Het oorspronkelijk bedrag van 40.000 Fr kan enkel gewijzigd worden door de Algemene Vergadering beraadslagend volgens de bijzondere meerderheid van 4/5 van haar leden.

Volgens art.10 al.4 van de statuten zal het reglement de eisbaarheidsmodaliteiten vaststellen.

De jaarlijkse bijdrage is eisbaar in halfjaarlijkse schijven ; ze vervallen van rechtswege en zonder ingebrekestelling op 1 april en 1 oktober. Bij niet betaling binnen de 8 dagen na de vervaldag, wordt de bijdrage van rechtswege vermeerderd met een interest van 1% per maand van vertraging. Deze intrest kan door de Raad van Beheer met algemeenheid van stemmen kwijtgescholden of verminderd worden ingeval van uitzonderlijke en bijzondere omstandigheden.

Er kan door de Raad van Beheer (beslissing telkens geldig voor 1 jaar), na grondig onderzoek, overgegaan worden tot vrijstelling van bijdragebetaling ingeval van invaliditeit van minstens 66%, tengevolge waarvan de aangeslotene ontslag moet nemen uit zijn notariële functie (7). Een dergelijke vrijstelling wordt slechts verleend indien de aangeslotene op regelmatige wijze de 10 jaarlijkse bijdragen betaald heeft en na onderzoek waaruit moet blijken dat de invaliditeit een daadwerkelijke vermindering van het geheel der inkomsten van de aangeslotene, inbegrepen de niet - professionele inkomsten, voor gevolg had.

Om te benadrukken dat de vermindering van inkomen essentieel is in de beoordeling tot het al dan niet overgaan tot vrijstelling van bijdrage, werd verduidelijkt wat onder "daadwerkelijke vermindering" moet verstaan worden. Het bedrag van deze daadwerkelijke vermindering moet lager zijn dan 1/2 van gemiddelde der inkomsten van de 3 voorgaande jaren of lager dan 2 x het

bedrag van het theoretisch rustpensioen.

Deze vrijstelling van bijdrage betekent dat de bijdrage fictief op zijn naam ingeschreven wordt.

Tot op dit ogenblik heeft geen enkele aangeslotene van deze gunstmaatregel genoten. Bovendien is het statistisch gezien uitzonderlijk dat een notaris invalide wordt zodanig dat hij zijn beroep niet meer kan uitoefenen.

Alle bijdragen worden ingeschreven op een individuele pensioenrekening. De halve bijdragen worden volledig ingeschreven.

Elk jaar op 31 januari wordt aan de aangeslotenen een uittreksel toegezonden welke alle stortingen vermeldt die op zijn individuele rekening werden gebracht samen met de herwaardering ervan en het totaal van het theoretisch te verwachten pensioen.

Elke wijziging aan het reglement bindt alle contracten, ook de lopende. Wel hebben de contractanten het recht de aansluiting op te zeggen, in welk geval de voordelen die ze verworven hebben als tegenprestatie van de door hen voordien gestorte bijdragen integraal behouden blijven. Iedereen wordt van een wijziging door een omzendbrief op de hoogte gebracht (8).

2.) De gebruikte financieringstechniek.

De gebruikte financieringstechniek is deze van de "uitgestelde verdeling", d.w.z. "la répartition différée", of de collectieve kapitalisatie.

De in een bepaald jaar ontvangen gelden worden in één pot samengebracht en gebruikt om de uit te keren ouderdoms- en overlevingspensioenen in dit bepaald jaar te financieren. Hetgeen niet nodig is voor de betaling van de lopende uitgaven en van de vervallen renten wordt op de reservefondsen geboekt. Om de rechten van elke aangeslotene individueel te kunnen vaststellen worden de bijdragen ingeschreven op een individuele pensioenrekening.

Deze kapitalen worden belegd om in de toekomst de uit te keren pensioenen te kunnen waarmaken.

Met betrekking tot de wijze waarop deze kapitalen moeten belegd worden bestaan er geen dwingende wetsbepalingen noch statutaire bepalingen; art. 26 van de statuten voorziet dat deze bijdragen geplaatst zullen

worden, volgens de richtlijnen van de Algemene Vergadering, overeenkomstig de wetten en reglementen inzake pensioenen en contracten gebaseerd op de duur van het menselijk leven. Indien de Controlewet Verzekeringen integraal toepasselijk is, dan moet voor de beleggingen rekening gehouden worden met art. 17 van het K.B. van 12 maart 1976 (9).

Om het voortbestaan te waarborgen wordt bepaald in art. 11 dat iedere aangeslotene, die in gebreke blijft de 10 eerste jaarlijkse bijdragen op regelmatige wijze te betalen, het recht verliest verbonden aan de vroeger betaalde bijdragen.

Wanneer men ook na het betalen van de 10 eerste jaarbijdragen in gebreke blijft, dan wordt het recht op het pensioen (ouderdoms- als overlevingspensioen) verminderd met 20% .

Deze 20 % vermindering is een soort forfaitaire boete.

Met deze twee maatregelen, die de individuele vrijheid van de contractant sterk belemmeren en zijn rechten en belangen benadelen, poogt men aan het Fonds de zo nodige financiële stabiliteit te verschaffen.

VOETNOTEN

=====

- (1) Art. 24 Statuten.
- (2) Art. 2 Reglement van bijdragen en pensioenen.
- (3) Zie onder rubriek uitkeringen.
- (4) Art. 2 par. 3 a/b Reglement van bijdragen en pensioenen.
- (5) Art. 10 Statuten; op basis van index 108,92.
- (6) Art. 2 par. 5 Reglement van bijdragen en pensioenen.
- (7) Art. 3 Reglement van bijdragen en pensioenen.
- (8) Art. 9 i.f. Reglement van bijdragen en pensioenen.
- (9) K.B. 12 maart 1976 tot vaststelling van de datum waarop sommige artikelen van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen in werking treden en houdende het algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, B.S., 23 maart 1976.

8. Fiscaal statuut.

+++++

1.) Bijdragen.

Omtrent de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen voor het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat bestond nogal wat dubbelzinnigheid.

Het fiscaal aftrekken van de bijdrage als bedrijfslast (art. 44 W.I.B.) werd niet door alle belastingkantoren aanvaard.

De discussie zou zijn grondslag gevonden hebben in het feit dat deze bijdragen oorspronkelijk niet algemeen verplichtend waren en dus niet absoluut noodzakelijk waren om bedrijfsinkomsten te verwerven of te behouden hetwelk het voorgehouden criterium is om fiscale aftrekbaarheid als bedrijfslast toe te staan.

De kritiek van het Aanvullend Pensioenfonds dat de niet aftrekbaarheid van deze bijdragen een ongerechtvaardigde discriminatie invoerde tussen verschillende vrije beroepen, zoals geneesheren en advocaten waarvoor in de commentaar van het wetboek van inkomstenbelastingen wel fiscale aftrekbaarheid was voorzien, en welke evenmin verplichte stelsels waren, werd nog verscherpt nadat de aansluiting bij het Aanvullend Pensioenfonds verplichtend werd gesteld door de verschillende arrondissementale Kamers.

Om aan de dubbelzinnigheid en onduidelijkheid een einde te stellen - sommige belastingcontroles aanvaardden de fiscale aftrekbaarheid terwijl andere dit verworpen - werd een studie aangevangen en in afwachting van de beëindiging ervan werd voorgenomen de afgetrokken bijdragen als bedrijfsuitgaven te verwerpen en de ingediende bezwaarschriften voorlopig in beraad te houden.

Deze beslissing maakte het voorwerp uit van de circulaire Ci In/308.829 van 17 november 1981.

Na discussie en overleg -waarbij o.m. het al dan niet wettelijke van het verplichtend karakter in vraag werd gesteld- werd uiteindelijk bij circulaire Ci RH 243/308 van 16 juni 1982 beslist "billijkheidshalve en gelet op de invoering van een aanvullend pensioenstelsel voor zelfstandigen door art. 12 van K.B. nr 1 van 26 maart

1981" de fiscale aftrekbaarheid als bedrijfsuitgave te aanvaarden van de normale bijdrage volgens art. 2 par. 4 en 5.

Hieraan toevoegend wordt verduidelijkt dat een verhoging van deze bijdrage, met uitzondering van indexschommelingen, zonder voorafgaand akkoord van de administratie automatisch een einde zou stellen aan onderhavige welwillendheid.

Het is voor ons steeds moeilijk te begrijpen geweest waarom de bijdragen door de geneesheren, door de advocaten (slechts 3 balies verplicht) en door de parlementsleden aan hun respectievelijke voorzorgskassen zonder enige verplichting wel aftrekbaar zouden zijn (1), terwijl dit niet het geval zou zijn voor een 'verplicht' aanvullend pensioenstelsel voor notarissen.

Zoals hogerop gezien, bestaat voor de notarissen de mogelijkheid regularisatiebijdragen te betalen om de backservice op te halen.

Aan de fiscale aftrekbaarheid van deze regularisatiebijdragen is nog geen definitieve oplossing gegeven.

De administratie verwacht vanwege het Fonds bijkomende, aanvullende informatie ; ondertussen worden de bezwaarschriften omtrent deze regularisatiebijdragen in beraad gehouden (2).

2.) Rust en overlevingspensioen.

De rust- en overlevingspensioenen worden belast als bedrijfsinkomsten bedoeld in art. 20 al. 2 en art. 32 bis W.I.B. ; ze worden belast als vervangingsinkomen. Zie supra.

Wezentoelagen worden belast als vervangingsinkomen.

3.) Successierechten.

De situatie van een uitkering vanwege het Aanvullend

Pensioenfonds van het Notariaat wordt op erfrechtelijk gebied net zoals uitkeringen van de Voorzorgskas voor Geneesheren beheerst door de uitzonderingsbepaling van art. 8 van het Wetboek van Successierechten.

De administratie van Registratie en Successierechten heeft ten overstaan van de verplichting welke aan de Notarissen opgelegd is zich aan te sluiten bij hun pensioenkas, expliciet aanvaard dat het recht van de langstlevende echtgeno(o)t(e) op een aanvullend pensioen geen belastbaar erfrechtelijk voordeel bevat.

Alhoewel de verruiming van art. 8 tot de vrijstelling van pensioenen en renten uitgekeerd door het aanvullend pensioenfonds van het notariaat, meer redenen en argumentatie kent dan deze voor geneesheren, apothekers en parlementairen, omwille van het verplicht karakter staan we toch voor een wettelijke onzekerheid.

Het is niet gezond dat belastingwetten nu eens niet, dan weer wel soepel toegepast worden.

4.) Fiscaal stelsel van de instelling zelf.

Zelfde statuut als de Voorzorgskas voor Advocaten.

VOETNOTEN

=====

(1) Ci. RH. 243/273.401 8 juli 1981.

(2) Zie: Ci. RH. 243/308.829 - brief van 30 augustus 1982.

9. Toekomstperspectieven.

Het stelsel zoals het door het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat georganiseerd wordt, mag als een zeer goede pensioenbescherming beschouwd worden.

Deze regeling, die slechts sinds 1976 ingesteld werd, vertoont een opvallende gelijkenis met deze van de Voorzorgskas voor Geneesheren. Ook voor de oudere notarissen werd in een erg aantrekkelijke back-service voorzien.

Men kan echter de vraag stellen of men het stelsel niet te gunstig heeft opgevat, of men voldoende financiële waarborgen ingebouwd heeft om de toekomst veilig te stellen. In elk geval moest men zich bewust zijn van de relatief kleine beroepsgroep waarbinnen de solidariteit dient georganiseerd te worden. Vermits de aansluiting verplichtend is, is de leeftijdsstructuur van de leden identiek met deze van het notarissenkorps (1). Eind oktober 1982 waren er ongeveer 1188 notarissen, waarvan ongeveer 105 ere-notarissen. In totaal zijn er 1217 actieven. Op dezelfde datum waren er reeds 103 uitkeringen in betaling gesteld, namelijk: 80 rustpensioenen, 3 overgedragen pensioenen en 20 weduwenrenten.

Dit element is des te meer belangrijk omdat het aanvullend pensioenstelsel op "collectieve kapitalisatie" is gesteund en dus sterk afhankelijk is van een voldoende aangroei van jonge leden. Dit laatste is in tegenstelling tot de geneesheren bij hun Voorzorgskas niet zo evident, daar de nieuw open te vallen notariaten schaars zijn. Het zou dus goed mogelijk kunnen zijn dat het stelsel van de Voorzorgskas voor Geneesheren te vlug overgenomen werd, zonder na te gaan of alle hypothesen identiek of analoog waren.

Een studie (2) die onlangs verricht werd omtrent de financiële haalbaarheid van het stelsel voor de toekomst kwam tot de conclusie dat aanpassingen en bijsturing in de nabije toekomst onvermijdelijk geworden zijn. Op basis van het huidig pensioenreglement en de te verwachten evolutie van het ledenbestand zouden de reserves uitgeput zijn in het jaar 2000.

Deze bijsturing zou het best in twee richtingen gebeuren. Enerzijds zouden de bijdragen met 25 % kunnen verhoogd worden, en anderzijds zouden de uitkeringen met 25 % kunnen verminderd worden. Juridisch kan een dergelijke ingreep zonder problemen geschieden aangezien de aangeslotenen

krachtens art. 10 van het pensioenreglement geen enkel persoonlijk recht kunnen laten gelden.

De vraag stelt zich evenwel of de beroepsgroep der notarissen bereid zal zijn de verhoogde solidariteit te haren laste te nemen. Vermeldenswaardig is terzake de recente inkomensevolutie van de jonge notarissen, die lang niet allemaal grote fortuinen beheren.

Deze bijsturing in twee richtingen zou tot gevolg hebben dat de reserves blijven groeien tot in 2014, om van dan af geleidelijk af te nemen en negatief te worden in 2029.

Het beroep op een externe financieringsbron zou hier echter veel verandering kunnen inbrengen.

Meester SOHIER, Voorzitter van het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat, pleit dan ook voor subsidies, onder de vorm van een "droit d'acte", die gelijkenis zou vertonen met de "pleidooirechten" bestemd voor de Voorzorgskas voor Advocaten. Deze gedachte vertrekt van de vaststelling dat de geneesheren een R.I.Z.I.V.-tussenkost kunnen genieten om reden dat ze de vooraf overeengekomen tarieven eerbiedigen, en de notarissen geen enkele tussenkost genieten, hoewel ook zij de facto van ambtswege geconventioneerd zijn.

Indien men 100 fr. zou vragen per notariële akte, dan betekent dit, rekening houdend met ongeveer 500.000 akten per jaar, een jaarlijkse bijkomende inkomstenbron van 50 miljoen frank. Abstractie makend van andere (hogervermelde) wijzigingen aan het pensioenreglement, zou dit meebrengen dat de reserves positief blijven gedurende 45 jaar, m.a.w. tot 2029.

Over de haalbaarheid om een dergelijk bedrag als subsidie van overheidswege te ontvangen hebben wij sterke twijfels.

Wel zou men in dezelfde zin kunnen zorgen voor een bijkomende financiële mogelijkheid door deze 100 fr. per notariële akte aan de notarissen op te leggen door de Arrondissementale Kamers der Notarissen, dus zonder eigenlijke subsidiëring.

Een ander hulpmiddel zou er in bestaan geen indexering van het pensioenbedrag door te voeren gedurende 5 jaar. Een dergelijke maatregel maakt op zichzelf dat de reserves de eerstvolgende 20 jaar positief zijn.

En een eventuele combinatie van enkele middelen zou de financiële problemen volledig wegnemen, vermits de reserves blijvend positief zouden zijn.

Een andere oplossing op lange termijn die ook het onderzoeken waard is, is de volgende.

In de toekomst zal het notariaat, net zoals de balie, zelfstandige medewerkers kennen, die als licentiaten in het notariaat, vrijwillig tot het Aanvullend Pensioenfonds kunnen toetreden. Op deze wijze zou de basis van het Fonds verstevigd worden. Een dergelijke evolutie zou zeer gunstig zijn in het licht van een op collectieve kapitalisatie gebaseerd pensioenstelsel.

Wat er ook zij, bij dit alles hoort toch de opmerking of het oprichten van "aanvullende pensioenfondsen" per beroepsgroep de gewenste richting is. Het verplichten van de ganse beroepsgroep om toe te treden is evenmin ideaal.

Wij durven pleiten voor totale keuzevrijheid in de aanvullende pensioenregelingen.

Met het nieuwe wettelijk aanvullend pensioenstelsel dat voor alle zelfstandigen openstaat, is men een o.i. betere richting ingeslagen, zij het dan dat de concrete organisatie en uitvoering afgeweken is van het oorspronkelijke doel.

VOETNOTEN

=====

(1) Een aantal oudere notarissen (geboren vóór 1923) werden ontslagen van aansluiting. Eind oktober 1982 waren er daarvan nog 51 actief. Daarnaast waren op hetzelfde tijdstip 83 actieve notarissen nog niet aangesloten, waarvan een 50 tal om reden van recente benoeming.

(2) Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat. V.Z.W.. Financiële evolutie, december 1982, 10 p. en 6 bijlagen.

10. Samenvatting.

+++++

Op 30 april 1976 hebben de Koninklijke Federatie der Belgische Notarissen en de 26 arrondissementele tuchtkamers het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat opgericht. De inspiratie tot deze oprichting werd voornamelijk gehaald uit de werking van de Voorzorgkas voor geneesheren.

Uit de vermelding van de stichters kan reeds de relatie met het tuchtorgaan gemaakt worden. De arrondissementele Kamers der Notarissen, die in elk gerechtelijk arrondissement bestaan, hebben één na één de aansluiting tot dit pensioenfonds als een verplichting opgelegd.

Ratione personae strekt dit Aanvullend Pensioenfonds zich uit tot de notarissen, maar ook tot de licentiaten in het notariaat, die hun stage beëindigd hebben en full-time tewerkgesteld zijn in een notarissenkantoor of in een notariële organisatie.

Ratione materiae strekt het toepassingsgebied van het Aanvullend Pensioenfonds zich uit tot de ouderdoms- en overlevingspensioenen. Statutair is het bovendien mogelijk dat het Aanvullend Pensioenfonds activiteiten zou ontplooiën welke betrekking hebben op Sociale Verzekeringen in de Sector van het notariaat of nog ruimer op de behartiging van de beroepsbelangen in het algemeen.

Dit Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat is opgericht als V.Z.W., voor onbepaalde tijd. Het kan slecht ontbonden worden in de gevallen door de wet of de statuten bepaald.

De interne organisatie en structuur vertoont een zeer sterke gelijkenis met deze van de Voorzorgkas voor Geneesheren. Er zijn eveneens 2 soorten leden : gewone leden en aangesloten leden. De gewone leden die de Algemene Vergadering vormen, zijn de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen en de arrondissementele Kamers der Notarissen. De aangesloten leden zijn deze die een pensioencontract gesloten hebben. De vereniging wordt bestuurd door 3 organen : de Algemene Vergadering, de Raad van Beheer en het Directiecomité.

In de statuten is uitdrukkelijk bepaald dat dit pensioenfonds aan een controle van overheidswege zal onderworpen worden.

Opnieuw stelt zich hier de vraag naar de toepasselijkheid van de Controlewet Verzekeringen.

Het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat wordt in tegenstelling tot de Voorzorgkas voor Geneesheren niet apart vermeld in de controlewet. Evenmin zou dit Aanvullend Pensioenfonds kunnen opgenomen worden onder de instellingen vermeld in art. 2 par. 3, 6' van de controlewet ; nl. de "private verzorgingsinstellingen wier hoofdbedrijvigheid erin bestaat verbintenissen aan te gaan waarvan de uitvoering afhangt van de menselijke levensduur (...)".

De Controledienst voor de Verzekeringen is van mening dat bovenstaande wetsbepaling enkel betrekking heeft op de bedrijfspensioenfondsen, en zodoende het Aanvullend Pensioenfonds volledig onder de bepalingen van de controlewet valt. O.i. is deze houding aanvechtbaar ; bovendien brengt dit mee dat in elk geval - zoals bij de Voorzorgkas voor Advocaten - de juridische vorm van de V.Z.W. niet geoorloofd is en dat er problemen rijzen met de aangewende techniek, die in casu de collectieve kapitalisatie is.

Terzake durven we de vraag stellen of er geen uniforme controle reglementering zou kunnen uitgewerkt worden voor alle verzorgingsinstellingen (ongeacht of ze door een werkgever zijn opgericht of niet), die een niet-commercieel doel hebben. Er zou voor het Aanvullend pensioenfonds moeten geopteerd worden voor een controle binnen bepaalde modaliteiten, gezien de verscheidenheid met een levensverzekeringsmaatschappij qua opzet, structuur en uitbatingsvoorwaarden.

Rust- en overlevingspensioenen worden uitgekeerd door het Aanvullend Pensioenfonds. Storting van 35 jaarbijdragen opent recht op een "pensioen na volledige loopbaan". Zoals bij de geneesheren moeten er vooraleer er recht kan zijn minstens 10 jaarlijkse stortingen gebeurd zijn. Een backservice werd uitgewerkt voor personen die bij het instellen van het pensioenfonds reeds 30 jaar waren.

De pensioenen zijn volstrekt cummuleerbaar met andere kapitalen, renten, wettelijke of contractuele pensioenen. Om een pensioen uitgekeerd te worden moet men zijn activiteit wel beperken binnen het kader van de toegelaten bedrijfsinkomsten, zoals bepaald in de wettelijke pensioenreglementering voor zelfstandigen.

De sanctie bij overschrijding van de toegelaten bedrijfsinkomsten, is voor het overlevingspensioen afzonderlijk van het rustpensioen gereguleerd. Het pensioen wordt geschorst indien de bedrijfsinkomsten meer bedragen dan

de overlevingsrente. In alle andere gevallen vindt er slechts een vermindering plaats.

De volledige regeling van de uitkeringen is vastgelegd in het Reglement der bijdragen en pensioenen.

Het Aanvullend Pensioenfonds wordt gespijsd door individuele bijdragen van de aangesloten leden. Daarnaast zijn er nog inkomsten van reservefondsen en van kapitaal, giften, legaten, subsidies en buitengewone inkomsten. Statutair werd uitdrukkelijk opgenomen dat de werkingskosten max. 3% mogen bedragen van de door de aangesloten leden verschuldigde bijdragen voor het betreffende jaar. De bijdragen worden vermindert met de 1/2 tot op de eerste januari van het jaar waarin de aangeslotenen 40 j. worden, of totdat de notaris 10 jaar benoemd is indien dit vroeger is. Statutair is de bijdrage vastgesteld op op 40.000 Fr., jaarlijks indexeerbaar.

Als financieringstechniek wordt beroep gedaan op de collectieve kapitalisatie.

Gezien de relatief kleine groep (ongeveer 1000 leden) bestaat het gevaar dat men naar de toekomst toe aanpassingen zal moeten doen om verder de uitbetaling te blijven verzekeren van de pensioenen. Bijsturingen zullen noodzakelijk worden.

Omtrent de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen bestond nogal wat dubbelzinnigheid. De aftrekbaarheid als bedrijfslast werd niet door alle belastingkantoren aanvaard. Uiteindelijk werd na veel discussie en overleg in juni 1982 beslist de fiscale aftrekbaarheid als bedrijfsuitgave te aanvaarden, en dit billijkheidshalve en gelet op de invoering van het aanvullend pensioenstelsel voor zelfstandigen. Omtrent de regularisatie is er nog geen definitieve beslissing.

De rust-, overlevingspensioenen en wezentoelagen worden als vervangingsinkomen belast.

Zoals de overlevingsuitkeringen van de Voorzorgskas voor Geneesheren en van de Voorzorgkas voor Advocaten aanvaardt de Administratie van Registratie en Successierechten de toepassing van art. 8, al. 6., m.a.w. deze uitkering wordt niet beschouwd als erfrechterlijk voordeel en is dus vrij van successierechten.

Het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat wordt als V.Z.W. onderworpen aan Rechtspersonenbelasting.

Naar de toekomst toe menen wij dat o.m. omwille van de

gebruikte financieringstechniek ; bijsturingen zoals verhoging der bijdragen of vermindering der uitkeringen noodzakelijk zullen worden. De vraag stelt zich evenwel of de kleine beroepsgroep der Notarissen bereid zal zijn de verhoogde solidariteit ten haren laste te nemen.

Andere voorstellen tot financiële gezondmaking gaan in de richting van een soort bijdrage per notariële akte, wat gelijkenis zou vertonen met het pleidooirecht. Ook wordt soms gepleit om het aanvullend pensioenfonds open te stellen voor de medewerkers licentiaten van het notariaat.

C. Architecten.

- - - - -

Naast de hoger besproken verzorgingsinstellingen werd ook door een ander beroep ernstig in de richting van een pensioenfonds voor extralegale voorzieningen voor beroepsgenoten gedacht.

De architecten hebben de situatie onderzocht en nagegaan hoe het best een gamma extralegale voorzieningen aan de architecten kon aangeboden worden (1).

Vermits de Orde van Architecten (2) zelf daartoe geen contracten kon sluiten, dacht men aan de oprichting van een aparte V.Z.W. als pensioenfonds.

In dit gamma extralegale voorzieningen zouden volgende risico's gedekt worden : hospitalisatie, invaliditeit, persoonlijke ongevallen, overlijden en ouderdom.

De aparte juridische entiteit zou voor bepaalde risico's zelf het beheer waarnemen en voor andere enkel fungeren als tussenpersoon.

Voor 'overlijden' en 'pensioen' zou de V.Z.W. optreden als een echt pensioenfonds. De financiering zou gebeuren op de kapitalisatietechniek.

Voor 'invaliditeit', 'persoonlijke ongevallen' en 'hospitalisatie' zou de werking van de V.Z.W. zich beperken tot deze van makelaar om verzekeringscontracten op groepsbasis af te sluiten voor de leden.

Het beheer van de V.Z.W. zou volledig in handen zijn van architecten of hun afgevaardigden, met geminimaliseerde beheerskosten en maximale winsten voor de aangeslotenen.

De wijze van aansluiting zou verschillen naargelang de soort voorziening.

Er zou verplichte aansluiting zijn voor hospitalisatie (3), uitsluitend voor het eerste jaar. Daarvoor zou de V.Z.W. een bedrag lenen gelijk aan de eerste premie ; de eerste premie zou aldus gratis aangeboden worden. Om de terugbetaling van deze lening mogelijk te maken zou de jaarlijkse premie met een klein bedrag verhoogd worden.

Voor alle andere voorzieningen zou er facultatieve toetreding zijn.

Voor al deze voorzieningen zou men het tarief van de groepsverzekeringen hanteren.

Aan deze plannen werd tot op vandaag echter geen uitvoering gegeven.

Enerzijds werd ondertussen aan de zelfstandige architecten (4) de mogelijkheid geboden een "aanvullend pensioen" aan te gaan bij hun Sociaal Verzekeringsfonds (5).

Dit had tot gevolg dat de urgentie om een eigen pensioenfonds op te richten afgezwakt werd.

Anderzijds werd de oprichting van een V.Z.W. als pensioenfonds en als makelaar van andere voorzieningen allicht in de kiem gesmoord door een tweetal wettelijke bezwaren.

De onmogelijkheid om een pensioenfonds op te richten als V.Z.W. is een eerste bezwaar.

Krachtens art. 9 par. 1 Controlewet Verzekeringen moeten de verzekeringsondernemingen de juridische vorm aannemen van een vennootschap op aandelen, van een coöperatieve vennootschap, of van een onderlinge verzekeringsvereniging.

In afwijking van deze par. 1, kunnen -volgens par. 2- "de zelfstandige of binnen een onderneming opgerichte particuliere voorzorgsinstellingen wier hoofdbedrijvigheid erin bestaat verbintenissen aan te gaan waarvan de uitvoering afhangt van de menselijke levensduur" opgericht worden in de vorm van een V.Z.W.

De restrictieve interpretatie welke aan deze "zelfstandige of binnen een onderneming opgerichte particuliere voorzorgsinstellingen" gegeven wordt door de bevoegde Ministers, maakt het onmogelijk pensioenfonds welke bedoeld zijn voor zelfstandigen, of die niet door de werkgever opgericht zijn, als V.Z.W. op te richten,

Deze instellingen van art. 9 par. 2, zijn dezelfde als deze van art. 2 par. 3, 6 nl. : "de private voorzorgsinstellingen ..."

Art. 2 par. 3, 6 is enkel bedoeld voor patronale voorzorgsinstellingen ; althans volgens de mening van de Minister van Economische Zaken (6).

Verwijzen naar de "Voorzorgskas voor Advocaten" V.Z.W. en het "Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat" V.Z.W., doet weinig terzake.

Deze twee pensioenfonds zijn namelijk niet rechtsgeldig opgericht daar ze onderworpen zijn aan de gewone bepalingen van de Controlewet Verzekeringen (7).

Het viel aldus te vrezen, dat de C.D.V., gezien de gegeven interpretatie, niet zou toestaan dat een nieuw pensioenfonds voor zelfstandigen opgericht

zou worden als V.Z.W.

De onmogelijkheid het groepsverzekeringstarief te gebruiken is het tweede bezwaar. Volgens dezelfde Ministeriële bronnen zou het evenmin mogelijk zijn groepsverzekeringen voor zelfstandigen te organiseren (8).

Alhoewel deze interpretatie onverantwoord en aanvechtbaar is, zal deze houding van de C.D.V. allicht aan de basis liggen van het niet organiseren en niet van start gaan van deze extralegale voorzieningen.

VOETNOTEN

=====

(1) Het initiatief daartoe werd genomen door het Nationaal Architectenverbond, Spastraat 8, 1040 Brussel.

Zie : "Nota over de extralegale voorzieningen van de Architecten" ;17 p. ; en "Inleiding, Verzekeringsdossier," 9 p.

(2) Opgericht bij Wet 26 juni 1963 tot instelling van een Orde van Architecten, B.S., 5 juli 1963, uitgevoerd bij K.B. 31 augustus 1963 tot regeling van de toepassing van de wet van 26 juni 1963 tot instelling van een Orde van Architecten, B.S., 14 september 1963.

Er is een Nationale Raad waarvan de Voorzitter een architect is en geen Raadsheer bij het Hof van Cassatie ; het is bovendien opmerkelijk dat twee leden benoemd worden door de Koning onder de architecten-ambtenaren of werkend in overheidsdienst.

(3) Enkel het eerste jaar terugbetaling van het verschil tussen werkelijke kosten en wettelijke en aanvullende interventies.

(4) In totaal waren er in 1982 5.073 zelfstandige architecten. In 1981 was dit :5.098, in 1980: 5.030 en in 1979: 4.917 ; Statistiek van de personen die onder de toepassing vallen van het Sociaal Statuut van de zelfstandigen, R.S.V.Z., 1979, 36 ; 1980, 36 ; 1981, 36 ; 1982, 36.

(5) Zie het K.B. nr. 1, 26 maart 1981 dat het aanvullend pensioen voor de zelfstandigen heeft ingevoerd.

(6) Parl. Vr. en Antw., Kamer, B.Z. 1979, 24 april 1979, 210-213(Vr. nr. 29, 31 en 32 DURPE).

(7) Parl. Vr. en Antw., Kamer, 1979-80, 5 februari 1980, 1243 (Vr. nr. 81 STEVERLYNCK).

(8) Parl. Vr. en Antw., Kamer; B.Z. 179, 21 augustus 1979, 1395 (Vr. nr. 92 KNOOPS).

Samenvatting

Ook door het architectenberoep werd enkele jaren terug ernstig gedacht aan de oprichting van een pensioenfonds, om in extra legale uitkeringen te voorzien.

Aanvullende pensioenfonds en Voorzorgsinstellingen werden voor de architecten uiteindelijk niet tot stand gebracht. Juridische moeilijkheden hebben hen ervan weerhouden hun wensen en verlangens in realiteit om te zetten.

Besluit

- - - -

Welke opmerkelijke vaststellingen, besluiten en vragen kunnen we halen uit het onderzoek van de aanvullende pensioenverzekering bij de vrije beroepen ?

Opvallend is in elk geval dat aanvullende pensioenfondsen enkel tot ontwikkeling zijn gekomen bij de vrije beroepsbeoefenaren. Niettemin hoort bij dit alles toch de opmerking of het inrichten van aanvullende pensioenfondsen per beroepsgroep de gewenste richting is. Sinds de instelling van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen, dat open staat voor alle zelfstandigen ongeacht de beroepsgroep waartoe ze behoren, dus met inbegrip van de vrije beroepen, kan de vraag gesteld worden of het wenselijk is dat de voor deze diverse beroepsgroepen bestaande aanvullende pensioenen verder moeten gestimuleerd en afgeschermd worden.

Of moet integendeel sterker gepleit worden voor een totale keuzevrijheid tussen het aanvullend pensioen voor zelfstandigen via de Sociale Verzekeringsfondsen en het aanvullend pensioen via de pensioenfondsen van de vrije beroepsbeoefenaren.

Praktisch allen genieten deze fondsen een soort tussenkomst van buiten de beroepsgroep. Buitenstaanders dragen blijkbaar een belangrijk gedeelte van de kost van deze aanvullende pensioenverzekeringen, nl. de ziekteverzekering voor de geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, en de rechtszoekende via de pleidooirechten voor de advocaten. Het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat, dat op vandaag het enige fonds is dat zelfbedruipend is, ijvert thans ook voor een of andere steun, bijvoorbeeld via een recht per notariële akte.

Dit doet ons toch de vraag stellen of dit zo maar kan dat maatschappelijk bevoorrechte beroepsgroepen de gemeenschap laten betalen voor hun aanvullend pensioen. Pensioenfondsen opgezet door andere beroepsgroepen zouden er allicht niet in slagen een dergelijke financiële steun te bekomen, en misschien ligt daarin mede de oorzaak van het niet bestaan van dergelijke fondsen.

De aansluiting tot de meeste fondsen is vrij. Enkel de notarissen en advocaten behorend tot enkele balies zijn verplicht aan te sluiten. Afgezien van de vraag of dit juridisch wel kan zijn wij

persoonlijk van oordeel dat aanvullende verzekeringen best vrij zijn.

Omwille van de aangewende financieringstechniek is een volstrekte vrijheid soms niet haalbaar. Het beroep op de collectieve kapitalisatie bij de Voorzorgkas voor Geneesheren en het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat maakt het noodzakelijk dat er gestreefd wordt naar zoveel mogelijk nieuwe leden om een stabiele financieringstructuur te bekomen. Het pensioenfonds van de notarissen heeft om die reden een verplichting ingebouwd en de Voorzorgkas voor geneesheren heeft in het kader van het Sociaal Statuut geneesheren en tandheelkundigen een feitelijke monopoliepositie verkregen. Om dezelfde reden vergen beide instellingen een minimum betaling van 10 jaarlijkse bijdragen alvorens pensioenrechten op te bouwen.

De aangewende techniek heeft ook problemen teweeg gebracht met de Controle overheid.

Omzeggens alle Voorzorgskassen hebben in mindere of meerdere mate met de toepassing van de Controlewet Verzekeringen problemen. Eén instelling, nl. de Voorzorgkas voor Apothekers is als onderlinge verzekeringsonderneming volledig onderworpen aan deze wet, en heeft omtrent de toepasselijkheid van deze wet geen enkele moeilijkheid.

De Voorzorgkas voor Geneesheren, voor dewelke een controle van de Minister van Sociale Zaken opgezet is, moet volgens de wet onder bepaalde modaliteiten onder de controlewet ressorteren. Omtrent deze modaliteiten kan men echter geen overeenstemming bereiken.

De Voorzorgkas voor Advocaten en het Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat zouden volgens de overheid integraal -d.w.z. zonder uitzonderingsmodaliteiten- onder de controlewet vallen. Indien deze visie aangehouden wordt, dan zijn beide als V.Z.W. niet rechtsgeldig opgericht. Wat er ook van zij, op vandaag is geen van beide in de praktijk aan deze controle onderworpen. Opvallend is echter dat de Voorzorgkas voor Advocaten gerust gelaten wordt daar waar deze van de Notarissen problemen kent met de Controledienst voor de Verzekeringen.

Wij hebben dan ook de indruk dat de gebruikte financieringstechniek terzake een belangrijke rol speelt. De Voorzorgkas voor Advocaten, gebruikt net zoals de Voorzorgkas voor Apothekers de individuele kapitalisatietechniek, terwijl deze van de Notarissen beroep doet op collectieve kapitalisatie.

Men kan ook vragen stellen omtrent de band tussen de Voorzorgskas voor Geneesheren en het verbintenisstelsel en dit via het

Sociaal Statuut Zorgenverstrekkers. Is het zinvol een dergelijke stimulans in te bouwen om de verbintenissen te onderschrijven ?

In alle pensioenfondsen heeft men onder de beroepsgenoten een zekere solidariteit weten in te bouwen, en dit niet alleen in deze die de collectieve kapitalisatie als financieringstechniek hebben.

Ook in deze die op individuele kapitalisatie gesteund zijn is er een (kleine) post voorzien voor solidariteit.

Sommige aanvullende pensioenen zijn onderworpen aan de stopzetting van de beroepsactiviteit (nl. de stopzetting van de Notarissen) of de eigen specifieke beroepsactiviteit, (zoals bij de Geneesheren). Dit zijn precies deze die op collectieve kapitalisatietechniek, dus op solidariteit gesteund zijn.

Door de stopzetting te vergen wil men de plaats vrij maken voor een jonge beroepsgenoot. De andere fondsen (Apothekers en Advocaten) daarentegen doen uitkeringen ongeacht of er stopzetting van activiteit is of niet.

Fiscaal gezien stellen we vast dat de bijdragen aftrekbaar zijn als bedrijfslast, de uitkeringen belast worden als pensioen, en dat heel wat fondsen impliciet bekomen hebben dat de overlijdensuitkeringen niet belast worden als erfrechterlijk voordeel, en dit zonder grondgrond.

Dit is een belangrijk punt, zeker in het kader van de gelijkgeschakelijk met de uitkeringen van groepsverzekeringen ; doch het ware aan te bevelen dit een wettelijke basis te geven.

AANVULLENDE VRIJE SOCIALE VERZEKERINGEN

Onderzoek en evaluatie van wat de Belgische wetgeving en enkele relevante buitenlandse regelingen, vooral op het vlak van pensioen, aan de zelfstandigen bieden en formulering van enkele algemene principes bij het opstellen van een globale uniforme regeling.

Deel 3

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de rechten
te verdedigen door **Joannes STEVERLYNCK**

Promotor :
Prof. Dr. R. Dillemans

Leuven, 1985

I N H O U D

Titel II. Onderzoek van enkele buitenlandse systemen m.b.t. aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen.

Inleiding : Verantwoording van beperking tot pensionering. 1

Hoofdstuk 1. Verenigde Staten van Amerika. 3

Afdeling 1. Inleiding : groter belang en activiteit van
aanvullende verzekeringen. 3

Afdeling 2. "Self-Employed Individuals Tax Retirement Act"
(S.E.I.T.R.A.) van 1962. 9

A. Wetgevend verleden. 9

B. Ontleding van S.E.I.T.R.A. 20

Inleiding. 20

1. Toepassingsgebied. 24

1. Definities. 24

2. Toegankelijkheids- en deelnemingsvereisten. 28

2. Financiering en fiscale behandeling. 36

1. Bijdragen en fiscale aftrekbaarheid. 36

a. Bijdragen en aftrekbaarheid. 36

1) Hoogte van bijdragen. 36

2) Basis waarop de bijdragen berekend worden. 39

b. Vrijwillige bijdragen en aftrekbaarheid. 49

c. Speciale reglementering voor 'defined benefit
Keogh plan'. 51

d. Tijdstip waarop de bijdragen moeten gestort
zijn. 71

e. Overtollige bijdragen. 75

2. Fondsvorming. 86

a. Financieringsinstellingen en financierings-
instrument. 86

1) 'Trust'. 88

2) Directe aanschaf van annuïteiten. 91

3) 'Custodial account'. 91

4) Openbare pensioenobligaties. 92

b. Minimum financieringsvereisten. 99

3. Uitkeringen.	103
1. Uitkeringsformule.	103
2. Soorten uitkeringen.	109
3. Tijdstip waarop uitkeringen dienen te gebeuren.	115
a. Algemene regel.	115
b. Strafsanctie bij voortijdige uitkeringen.	120
4. Belasting van uitkeringen.	123
a. Inkomstenbelasting.	123
1) Periodieke uitkeringen.	123
2) Eenmalige uitkeringen.	124
3) Uitkeringen voortvloeiend uit vrijwillige bijdragen.	127
4) 'Retirement bonds' of "Pensioenobligaties".	127
5) 'Rollover' of overdracht.	128
6) 'Death benefits' of overlijdensuitkeringen.	130
b. Belasting op erfenissen en schenkingen.	141
1) Belasting op erfenissen.	141
2) Belasting op schenkingen.	142
5. Integratie met sociale zekerheid.	145
6. Behoud van rechten.	152
4. Organisatie - opstellen van een plan.	157
1. Fiduciaire aansprakelijkheid van de Plan beheerder.	157
a. Positieve verplichtingen.	157
b. Negatieve verplichtingen.	159
2. Verzekering in geval van beëindiging van het plan of 'Plan termination insurance'.	165
C. Werking in de praktijk.	
De 'Master' en 'Prototype' plannen.	171
Bijlage : Statistieken.	182
Afdeling 3. Alternatieve ouderdomsplannen : 'Individual Retirement Account' en 'Simplified Employee Pension Plan'.	190
A. I.R.A.	190
B. S.E.P.-plan.	197
Addendum.	203
Samenvatting	207

Titel II. Onderzoek van enkele buitenlandse systemen m.bt. aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen.

=====

Inleiding : verantwoording van beperking tot pensioenvorming.

Het onderzoek van enkele buitenlandse systemen op het vlak van aanvullende verzekeringen heeft zich beperkt tot stelsels m.b.t. aanvullende pensioenvorming.

Deze beperking tot pensioenvorming is ingegeven door het voorhanden zijn in de diverse onderzochte landen van een min of meer uitgewerkte regeling op dat vlak. Voornamelijk voor pensioenvorming werd een wettelijke reglementering uitgewerkt. Het aanvullend pensioenvraagstuk heeft in veel landen een afzonderlijke wettelijke benadering gekend.

Voor het oprichten van aanvullende verzekeringen ingeval van ziekte en invaliditeit daarentegen werd beroep gedaan op de groepsverzekeringstechniek ; een aparte reglementering werd niet ontworpen.

In drie landen, nl. de Verenigde Staten van Amerika, Nederland en Frankrijk, hebben we de specifieke wetgeving nagegaan betreffende de aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen.

Deze drie onderzochte landen hebben op dit terrein elk hun belang.

Terwijl de eerste twee, Amerika en Nederland, gebaseerd zijn op de individuele kapitalisatietechniek, doen de aanvullende pensioenstelsels in Frankrijk beroep op de repartitietechniek.

In Amerika bestaat er reeds 20 jaar een specifiek uitgewerkte wettelijke aanvullende pensioenregeling voor zelfstandigen. Deze hoofdzakelijk fiscale reglementering legt aan de plannen een aantal voorwaarden op. Bij het voldoen aan de voorwaarden, die o.m. een grote veiligheid voor de verzekerden beogen en moeten verhinderen dat er zou gediscrimineerd worden t.v.v. bepaalde groepen, kan genoten worden van een fiscale voorkeurbedeling. Een zeer grote fiscale aftrekmogelijkheid voor bijdragen gestort aan een pensioenplan is voorhanden.

Het oprichten van en toetreden tot dergelijke pensioenplannen is volstrekt vrij.

Nederland is uniek in het opzicht dat beroepsgroepen een ontworpen pensioenregeling verplicht kunnen stellen voor alle betrokken beroepsgenoten. Deze reeds kort na de oorlog bestaande mogelijkheid voor de werknemersgroep, werd in 1972 ook voor de zelfstandigen open gesteld. De Nederlandse ontworpen wetgeving schept een kader waarbinnen in vrije wil opgerichte pensioenplannen kunnen verplicht gesteld worden.

De positie van Frankrijk tenslotte is interessant omwille van de sterke integratie van de aanvullende stelsels met de wettelijke stelsels, zowel op financieel als op administratief vlak, en omwille van de gebruikte financieringstechniek.

De studie van de wettelijke reglementering betreffende de aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen gebeurt in de drie landen afzonderlijk. Het onderzoek staat op zichzelf en dient om een idee te geven van hoe een dergelijke problematiek in het buitenland aangepakt wordt.

Hoofdstuk 1. Verenigde Staten van Amerika.

Afdeling 1. Inleiding : groter belang en activiteit van aanvullende verzekeringen.

Van bij de uitvaardiging van de 'Social Security Act' in 1935 was het duidelijk dat de sociale zekerheidsuitkeringen (meer speciaal de ouderdomsuitkeringen) zouden dienen aangevuld te worden met private verzekeringen.

Het 'Social Security' systeem zou enkel een basisbescherming ('floor of protection') bieden, waarop elkeen dan verder zijn (sociale) zekerheid naar maat, aangepast aan de eigen behoeften, zou kunnen opbouwen (1). De basis, de grondslag van een sociale bescherming wordt gelegd door de "Sociale Zekerheid" ; op iedereen rust verder een individuele verantwoordelijkheid om via een extra inspanning dit systeem aan te vullen. De overheid wenste daartoe promoverend op te treden en erkende de inspanningen door de individuen gedaan om zich een bijkomende zekerheid aan te schaffen, door hen fiscale aanmoedigingen te verstrekken.

Het Amerikaans systeem van sociale voorzieningen (2) heeft zodoende een piramidale structuur. Aan de basis bevinden zich de sociale zekerheidsuitkeringen en daarbovenop de aanvullende private voorzieningen (3). Aan de hand van deze piramidale structuur kan een adequaat sociaal beschermingsplan uitgewerkt worden. In de eerste twee lagen -in de eerste meer dan de tweede- van de piramide is er een sterke betrokkenheid van de overheid. De sociale zekerheidsuitkeringen maken deel uit van een nationaal verplichtend sociaal zekerheidsstelsel, evenwel volledig financieel gedragen door bijdragen van werkgevers, werknemers en zelfstandigen (4).

Omdat de overheid inzag dat de aanvullende private voorzieningen een "sociaal goed" zijn en een wenselijke sociale doelstelling vervullen, met name het aanvullen van de sociale zekerheidsuitkeringen, worden deze plannen aangemoedigd via fiscaal aftrekbare bijdragen, een belastingvrije aangroei en een fiscaal gunstige behandeling van de uitkeringen (5).

Het overheidsbelang in deze plannen vindt verder zijn weerslag in een nationaal opgebouwd geheel van wettelijke en reglementaire criteria waaraan

deze pensioenplannen moeten voldoen om dit gunstig belastingregime te verkrijgen (6). Vooral met de uitvaardiging van de Employee Retirement Income Security Act (E.R.I.S.A.) van 1974 (7) is dit tot uiting gekomen ; bepalingen m.b.t. de financiering, het behoud van rechten, de openbaarmaking en de fiduciaire aansprakelijkheid worden opgelegd aan elk plan, ongeacht of op het fiscaal gunstig regime beroep wordt gedaan. De overheid heeft de bedoeling met deze E.R.I.S.A.-reglementering de private pensioenplannen aan een zekere uniformiteit te onderwerpen en regels op te leggen om eventuele misbruiken en oneigenlijke gebruiken tegen te gaan.

Het bewust uitwerken van een uitgebreide reglementering is het gevolg van het belang dat de overheid in dergelijke plannen stelt.

Alhoewel de groepsverzekering (o.m. arbeidsongeschiktheid) (8) een belangrijk aspect van deze aanvullende private verzekeringen uitmaakten, zullen we het hier verder enkel hebben over private ouderdomsplannen (pensioenplannen).

Aanvullende pensioenvoorzieningen voor werknemers zijn sinds de tweede wereldoorlog tot stand gekomen via ondernemingsplannen en verder uitgebreid in de vijftiger en zestiger jaren. Onder druk van vakorganisaties en door het opnemen van de private ondernemingsplannen als een besprekingsonderwerp in het collectief overleg (9), hebben deze ondernemingsplannen een geweldige groei gekend.

Grote groepen personen waren echter nog steeds uitgesloten van de mogelijkheid "aanvullende pensioenvoorzieningen" op te bouwen, nl. de zelfstandigen en hun werknemers, en de personen welke geen beroepsactiviteit hadden of tewerkgesteld waren in een bedrijf waar alsnog geen ondernemingsplan was opgericht.

Sinds de overheid principieel de wenselijkheid, het nut en het belang van de aanvullende ouderdomsvoorziening had erkend en beklemtoond, heeft zij in de loop der jaren de mogelijkheid tot het oprichten van fiscaal aantrekkelijke ouderdomsvoorzieningen uitgebreid tot deze vermelde categorieën.

Met het goedkeuren van de Self Employed Individuals Tax Retirement Act van 1962 (10) werd de zelfstandigen het instrument verleend om op een min of meer identieke manier als de werknemers een ouderdomsplan op te richten. Verschillende oorspronkelijke beperkingen werden door recentere wetgeving reeds versoepeld.

In 1974 is de overheid nog een stap verder gegaan in het promoveren van private pensioenplannen. Door de invoering van 'Individual

Retirement Accounts' (I.R.A.) hebben nu ook personen welke in geen enkel ander pensioenplan deelnemer zijn of kunnen zijn de kans om een fiscaal gunstig ouderdomsplan op te richten. Iedereen bezit nu de mogelijkheid om voor zichzelf een aanvullend "ouderdomsplan" op te zetten, al is dit niet onder dezelfde voorwaarden : Keogh plannen (voor zelfstandigen) en I.R.A. zijn in verhouding tot ondernemingsplannen minder gunstig.

Het voorwerp van dit hoofdstuk zijn de private ouderdomsplannen voor zelfstandigen, m.a.w. de Keogh plannen of de H.R.10 plannen.

Na een kort overzicht van het wetgevend verleden, worden de bepalingen van de Self Employed Individuals Tax Retirement Act (S.E.I.T.R.A.) en zijn uitvoeringsreglementen besproken, rekening houdend met de evolutie van de wetgeving tot mei 1981 (11).

Vervolgens zal kort nagegaan worden hoe bepaalde Keoghplannen in de praktijk werken ; de functie van 'master' en 'prototype' Keoghplannen zal aan bod komen.

Tenslotte zal even stil gestaan worden bij enkele alternatieven die de zelfstandige openstaan bij het opbouwen van een ouderdomsbescherming, met name de Individual Retirement Accounts (I.R.A.) en de Simplified Employee Pension Plans (S.E.P.-plans). Enkele basiskenmerken van beide types plannen zullen aangegeven worden.

VOETNOTEN

=====

(1) CRANEFIELD, P. F., GAUMNITZ, E. A. and TAYLOR, W.B., Social Security and Life Insurance, Wisconsin, Security Press, 1940, 14 : "Social Security now provides the basis on which way be built an adequate insurance and retirement program" ; WHITE, E. E., Social Security Perspectives, The University of Wisconsin Press, 1962, 103 : "... Social Security in the U.S. can only provide a minimum income..." ; BROWN, J. D., An American philosophy of Social Security, evolution and issues, Princeton University Press, 1972, 66 : "... to form a private, supplementary form of protection, which built upon a national base of old age insurance." ; TURNBULL, J. G., WILLIAMS JR. C. A. and CHEIT, E. F., Economic and Social Security, New York, The Ronald Press Co, 1973, 106 : "The stated objective of O.A.S.I. is a 'floor of protection' upon which most families can be expected to build a private insurance and savingsprogram" ; ibid., 694" ... Social Security benefits have theoretically always been intended to provide only a floor of protection on which additional protection can be built, and have not been intended to meet the full need of beneficiaries" ; MEYERS, R. J., Concepts of balance between O.A.S.I. and Private Pension Benefits : a partnership or, instead, the lion's share for O.A.S.I., in Social Security and Private Pension Plans : Competitive or Complementary, MC GILL, D. M. (ed.), Pennsylvania Research Council, Homewood, Ill., R.D. Irwin Inc., 1977, 95 ; MEYERS, R. J., Social Security, Homewood, Ill., R.D. Irwin, Inc., 1977, 22 : "... generally agreed that Social Security benefits should provide only a minimum floor of protection against the various risks" ; STEIN, B., Social Security and Pensions in transition. Understanding the American Retirement System, New York, The Free Press, 1980, 91 : "the relationship that emerged between the two systems was that Social Security provided basic benefits, and that pensions supplemented them up to some desired target".

(2) Voor een overzicht van deze sociale voorzieningen, zie ons artikel "Sociale Voorzieningen in de U.S.A.", B.T.S.Z., 1982, 44-91. In dit artikel wordt vooral aandacht geschonken aan het eigenlijk (federaal) Sociaal Zekerheidsstelsel (Old Age Survivor Disability and Healt Insurance (O.A.S.D.H.I.)).

(3) I.v.m. dit "three-tiered" system zie : MUNNELL, A. H., The future of Social Security, The Brookings Institution, 1977, 8-24 ; HABER, W., and COHEN, W. J., Social Security, programs, problems and policies, Homewood, Ill., R.D. Irwin, Inc., 1960, 75-76 ; CAMPBELL, R. R., Social Security-Promise and Reality. Voor sommigen bestaat de piramide uit 4 lagen ; Het Supplemental Security Income (S.S.I.) (Public Assistance) maakt dan de onderste laag uit ; i.v.m. dit "4-tier"system, zie : BALL, R. M., Social Security Today and Tomorrow, New York, Columbia University Press, 1978, 39.

(4) Met uitzondering van Part B van Medicare (=Supplemental Medical Insurance Program), dat mede gefinancierd wordt door premies en "matchingpayments" (overheidstussenkomst). Part B is de vrijwillige medische verzekering in tegenstelling tot Part A : basishospitalisatieverzekering, welke uitsluitend -rekening houdend met een remgeld- door sociale zekerheidsbijdragen gefinancierd wordt.

(5) De aldus door de federale overheid verstrekte subsidies bedragen ongeveer \$ 10 miljard in een welbepaald jaar. ("Tax Expenditures" in President's Budget for Fiscal Year 1978, in Special Analyses : Budget of the U.S. Government, Fiscal Year, 1978, 129) ; BALL, R. M., Social Security Today and Tomorrow, New York, Columbia University Press, 1978, 390. "The underlying policy objectives of continued favorable (tax) treatment is to facilitate provision for old age security by private sector" ; Statement of Lawrence M. Stone, Tax legislative Counsel Treasury Department, Hearings of Special Committee on aging, 89th Congress, 1st Sess., act 104.

(6) Deze reglementering is voor het grootste gedeelte opgenomen in de Internal Revenue Code (dit is het Amerikaans belastingwetboek) en in de Treasury Regulations opgenomen in de Code of Federal Regulations (welke de uitvoeringsbesluiten van het belastingwetboek zijn).

(7) P.L. 93-406 ; 88 Stat. 828 (1974).

(8) Ook vrije beroepen en zelfstandigen kunnen groepsverzekeringen aangaan via professionele organisaties. Voor bibliografie zie : Titel II, Hoofdstuk 1, afdeling 2, A. Groepsverzekeringen, vn. (1).

(9) Sinds de in 1949 genomen beslissing van de "National Labor Relations Board" (N.L.R.B.) inzake Inland Steel Co v. United Steelworkers of America (C.I.O.), 77 N.L.R.B. 4 (1948), goedgekeurd door de Court of Appeals, Inland Steel Co v. N.L.R.B., 170 F. 2d.247 (1949), en certiorari denied by Supreme Court, 336 U.S. 960 (1949), rust op de werkgever de verplichting met de vertegenwoordigers van de werknemers te onderhandelen aangaande pensioenaangelegenheden.

(10) P.L. 87-792 ; 76 Stat. 809 (1962).

(11) Op het einde van dit hoofdstuk is echter een kort addendum opgenomen dat de maatregelen weergeeft die met het aantreden van de REAGAN-administratie in 1982 getroffen werden.

Afdeling 2 : 'Self- Employed Individuals Tax Retirement Act' (S.E.I.T.R.A.) van 1962.

A. Wetgevend verleden (1).

- - - - -

Reeds vele jaren kunnen de werknemers genieten van belastingvoordelen verbonden aan deelname in een als dusdanig erkend pensioen of winstdeelnemings- (profit-sharing) (2) ondernemingsplan (3). Een dergelijke voordelige behandeling gold echter niet voor de zelfstandigen en hun werknemers (4).

De uitvaardiging in 1962 van de 'Self-Employed Individuals Tax Retirement Act' (S.E.I.T.R.A.) (5) zette een eerste stap (6) in de richting van het opheffen van deze discriminatie (7).

De wet kent een lange geschiedenis. Het eerste voorstel ter aanmoediging van de zelfstandigen tot het oprichten van vrijwillige ouderdomsplannen werd in 1951 in het Congres ingediend (8). Dit voorstel voorzag in de mogelijkheid jaarlijks maximum 10 % van het bedrijfsinkomen of \$ 7500 op zij te zetten voor een ouderdomsplan (9).

De eigenlijke beweging om de bestaande discriminatie weg te werken dateerde evenwel van enkele jaren vroeger (10). De informele bijeenkomsten van advocaten in 1945 betekenden het begin van een kruistocht voor meer fiscale gelijkheid. De JENKINS-KEOGH bill van 1957 vormt de grondslag waarop de uiteindelijke wet van 1962 gebaseerd is. De grote weerstand van het Departement van Financiën tegenover dit voorstel vond zijn oorsprong in het voorzien verlies aan belastinginkomsten (11). Ondertussen was een beweging tot stand gekomen om het Congres aan te manen het voorstel aan te nemen. In 1957 werd nl. de 'American Thrift Assembly of ten Million Self-Employed' opgericht, met de bedoeling het voorstel te steunen (12). In 1958 werd het voorstel in het Huis van Afgevaardigden aangenomen (13). Er waren echter belangrijke wijzigingen aangebracht aan het oorspronkelijke voorstel, zoals o.m. het beperken van de fiscale aftrekbaarheid tot 10 % van het bedrijfsinkomen met een maximum van \$ 2500, en een maximale aftrek voor een gans leven gelijk aan \$ 50 000 (14).

Het voorstel, aldus afgezwakt om het verlies aan belastinginkomsten te beperken, is in de Senaat pas goed ter bespreking gekomen, toen het

Departement van Financiën besloot elke oppositie stop te zetten en met een eigen voorstel op tafel kwam (15).

In de hoorzittingen voor deze wet bleek de uitschakeling van de belastingongelijkheid, ten nadele van de zelfstandigen, de kern te zijn waarrond de vele getuigenissen draaiden (16).

In 1962, 11 jaar na het eerste wetgevend voorstel werd het eerste resultaat bereikt (17) (18).

Latere wetten hebben de kloof tussen werknemers en zelfstandigen verder gereduceerd (19).

De eerste poging was de Wet van 13 november 1966 (20), welke een grotere aftrek van bijdragen toestond (21) en een nieuwe bepaling bevatte toepasselijk op auteurs en uitvinders (22).

De belangrijkste wijziging was evenwel de uitvaardiging in 1974 van de 'Employee Retirement Income Security Act' (E.R.I.S.A.) (23) (24).

E.R.I.S.A., welke een globale hervorming en controle van pensioenplannen bevat, betekent een voorname bijdrage in het afbouwen van de discriminatie. Naast het verhogen van het aftrekbaar bedrag der bijdragen en specifieke bepalingen voor 'defined benefit plans' (25), werd de behandeling van verboden transacties, overtollige bijdragen, voortijdige uitkeringen en fiscaal regime van de uitkeringen gevoelig gewijzigd (26).

Na 1974 hebben de 'Tax Reduction Act of 1975' (27) en de 'Tax Reform Act of 1976' (28) enkele wijzigingen en verbeteringen aangebracht.

En al lijkt de volledige gelijkheid een schijnbaar onbereikbaar doel, de afstand is in de loop der jaren met de opeenvolgende wetgevingen in elk geval ingekort (29).

De laatste stap in de richting van de gelijkheid werd gezet door Senator WILLIAMS. Op 23 oktober 1979 diende hij een wetsvoorstel (30) in met de bedoeling de bedragen van de aftrekbare bijdragen op te trekken (om ze in overeenstemming te brengen met de huidige koopkracht) (31), en voor de toekomst in een automatische indexering te voorzien (32). Op dit gebied is echter nog geen resultaat geboekt (33).

In de marge van de H.R. 10 plannen greep de evolutie plaats van de 'professional corporations', waardoor gepoogd werd te kunnen genieten van het gunstige belastingregime der ondernemingsplannen (34). De aanleiding was de beslissing in 'United States v. Kintner' (35), waardoor een groep van dokters voor belastingdoeleinden kon gekwalificeerd worden

als een vennootschap. Dit leidde tot het ontstaan van 'professional corporation statutes' in diverse staten. De belastingadministratie heeft evenwel steeds gepoogd deze gunstige rechterlijke beslissing sterk te beperken door strenge regels op te stellen (36). De toestand bleef dus onklaar, zelfs nadat de rechtbanken herhaaldelijk deze reglementering (de 'Kintner Regulations') van de hand hadden gewezen (37), totdat in 1969 de belastingadministratie (Internal Revenue Service) uiteindelijk aanvaardde dat vrije beroepen een vennootschap konden oprichten en aldus genieten van de gunstige ouderdomsvoorzieningen (38).

Het aantrekkelijke van de ondernemingsplannen is dan ook een duidelijke aansporing geweest voor zeer veel artificiële, onaangepaste omvormingen van professionele activiteiten in vennootschapsvorm.

VOETNOTEN

=====

(1) Voor een duidelijk overzicht zie : RAPP, L. M., The quest for Tax Equality for private pension plans : a short history of the Jenkins-Keogh bill, 14 Tax Law Review 55 (1958) ; en voor de periode na 1957 : RAPP, L. M. , The Self-Employed Individuals Tax Retirement Act of 1962, 18 Tax Law Review 351 (1963). Voor de achtergrond van deze oorspronkelijk ingestelde wetgeving zie : CORBETT, R. M., Pension Trends and the Self-employed, New Brunswick, New Jersey, Rutgers, University Press, 1961.

(2) "Profit-sharing plan" verwijst naar "a particular type of plan under which employees were given a share in employer's profits if and when such profits were realized" ; Mississippi River Fuel Corp v. Koehler, 266 F. 2d 190 (1959).

(3) Opdat dit gunstig belastingregime (aftrek van bijdragen -belastingvrije accumulatie van kapitaal- bijzondere regeling bij uitkering) van toepassing zou zijn, dienen deze plannen aan bepaalde wettelijke voorwaarden te voldoen en mogen ze niet discrimineren in het voordeel van "officers, shareholders, or highly compensated employees". Internal Revenue Code (I.R.C.) van 1954 par. 401 (a) (4). De I.R.C. is opgenomen als titel 26 van de United States Code ; aldus : 26 U.S.C. par. 401 (a) (4).

(4) Tenzij de zelfstandigen hun activiteiten geïncorporeerd hebben ; m.a.w. wanneer ze hun activiteit in één of andere vennootschapsvorm hebben gegoten.

(5) Public Law 87-792, october 10, 1962 ; 76 Stat. 809. "Bill to encourage the establishment of voluntary pensions by Self-employed individuals". Voor parlementaire voorbereiding : zie : U.S. Code Congressional and Administrative News - 87th Congress, 2d Sess, 1962, 2964-3036.

(6) S.E.I.T.R.A. was enkel een eerste stap. Er bestonden nog veel ongelijkheden t.o.v. de ondernemingsplannen, zoals o.m. het bedrag dat voor belastingaftrek in aanmerking kwam, de fiscale behandeling van de uitkeringen, enz. Latere wetten, waaronder vooral de "Employee Retirement

Income Security Act" (E.R.I.S.A.) van 1974 hebben de kloof verder gedicht. Dat het enkel een eerste stap was, wordt duidelijk verwoord door ADAMS, P. N., Retirement plans for self-employed Lawyers ?, The Record of the Association of the Bar of the City of New York, 17 : 528, dec. 1962. Voor hem was deze wet een voorbeeld van het gezegde "de berg heeft een muis gebaard". En ook voor DONNELLY, T. J. jr., Federal Tax Law for Self-employed individuals. The application of a new retirement plan to the Legal profession, Milwaukee Bar Association Gavel, 23 : 12, March 1963, heeft "the act (has) only narrowed the gap, but it has not achieved equalization".

Beiden klagen -op een cynische manier- ook de ingewikkeldheid van de wet aan : "it is difficult to perceive how Congress might have drafted a more complex law providing lesser benefits for Self employed" (DONNELLY, T. J., o.c., 16) en "the only benefit lawyers will derive from the S.E.I.T.R.A. is the fees they will earn endeavoring to unravel its complexities." (ADAMS, P.N., o.c., 534).

(7) De grondslag voor het opheffen van de discriminatie is gelegen in de kernvraag : "Waarom is het noodzakelijk te werken voor iemand anders om een redelijke spaarsom opzij te kunnen zetten voor de ouderdom ?" Zoals Senator SMATHERS bij de behandeling van de wet zei, kan een groot deel van de zelfstandige bevolking, welke minder verdient dan veel werknemers, niet verstaan waarom ze verstoken blijven van de mogelijkheid deel te nemen in een fiscaal gunstig erkend pensioenplan. Congressional Record-Senate- 87 th Congress, 2 d Session, volume 108, 1857.

(8) Dit voorstel was ingediend door 2 'Representatives' : de Democraat KEOGH en de Republikein READ, beiden van de balie van New York.

Het instrument tot het opzetten van een pensioen was -in de KEOGH-READ bill- een plan, opgericht door een vereniging (zoals een balievereniging, een medische vereniging, een vereniging van accountants, enz.), waartoe de leden op individuele basis konden toetreden. Deze beperking werd later opgeheven. CORBETT, R. M., o.c., 22.

(9) RAPP, L. M., l.c., 14 Tax Law Review (1958), 60-61, vn. (2).

(10) RAPP, L. M., l.c., 14 Tax Law Review (1958), 57-60.

(11) Voor de 7 miljoen zelfstandigen en hun 11 miljoen werknemers, potentiële genietters van de Wet, werd het verlies aan inkomsten in het 1ste werkingsjaar geraamd op \$ 65 miljoen in 1962 en in een volledig werkingsjaar op \$ 180 miljoen. (U.S. Code Congressional & Administrative News, 87th Congress, 2d Sess, 1962, Senate Report, 40992, Sept 13, 1961, p. 2973). Het actueel verlies aan belastinginkomsten in het 1ste jaar bedroeg slechts \$ 9 miljoen, gezien het lage effectieve deelnemingspercentage. KEOGH, E., Retirementplanning. Should we wait or act now ?, Law office, Economics & Management, 8 : 263, Nov 1967.

(12) RAPP, L. M., l.c., 14 Tax Law Review (1958), 70, vn. (50). De "American Bar Association" was ook een vurig verdediger van dit voorstel, en een belangrijk medeoprichter van de "American Thrift Assembly of ten Million Self-Employed".

(13) Van dan af begon men naar deze plannen te verwijzen als "KEOGH plans", naar de naam van hun oorspronkelijke indiener of als "H.R. 10 plans", naar het nummer gegeven aan het voorstel in het Huis van Afgevaardigden toen het in 1958 goedgekeurd werd ; COWART, T. D., Retirement plans for the Self-employed : the key to the promised land ?, Mississippi Law Journal 48 : 1977, (759), 762, vn. (24).

(14) COWART, T.D., o.c., 762.

(15) Pension plans for owner-managers of corporations : Hearings before the Senate Committee on Finance, 86th Cong., 2d Sess. 4-5 (1960).

Het voorstel van het departement van Financiën bestond erin enkel de bestaande ondernemingsplanvereisten te amenderen, om ze te kunnen toepassen voor zelfstandigen, i.p.v. een gans nieuwe sectie voor de I.R.C. op te zetten ; Cowart, T.D., o.c., 763.

(16) Aan de andere kant waren bepaalde personen gekant tegen het subsidiëren (via belastingvrije pensioenbijdragen) van kapitaalkrachtige vrije beroepen. Het feit dat de zelfstandigen zelf hun pensioenleeftijd

bepalen werd ook aangehaald om hen deze subsidiëring te weigeren. Zie "Minority View", Senate Report No 992, 87th Congr., 1st Sess., 58 (1961). Op deze argumenten werd geantwoord met erop te wijzen dat niet elke zelfstandige een fortuin heeft en dat er bovendien zeer goed betaalde ondernemingsmanagers zijn ; en dat de zelfstandigen het ogenblik van hun pensionering zelf kunnen bepalen geen afbreuk doet aan het feit dat ze dezelfde ouderdomsbehoeften hebben. Bovendien mag men hen niet dwingen verder te werken, juist omdat ze zich in de onmogelijkheid bevinden om voor zichzelf een adequaat ouderdomsplan op te bouwen.

(17) Zowel Representative KEOGH als Senator SMATHERS hebben duidelijk benadrukt dat deze voorgestelde wet geen advocaten- of dokterswet is, maar wel een wet voor alle zelfstandigen. Op een totaal van 7 miljoen zelfstandigen, maakt de groep van dokters, tandartsen en advocaten slechts 8 % uit. Dit vermindert zelfs tot 3 % zo ook de werknemers van de zelfstandigen meegerekend zorden. Congress. Record House 87th Congress, 2d Sess., Volume 108, 20577 ; en Congress. Record Senate 87th Congress., 2d Session, Volume 108, 18795. De minderheidsopinie vertolkt door DOUGLAS, P.en GORE, A., hield vol dat 6 % van de zelfstandigen ongeveer 50 % van de belastingvoordelen zou weggapen : deze 6 % zijnde die zelfstandigen welke zeer hoge inkomens hebben en dus geen voordelige belastingbehandeling behoeven om een ouderdomsplan op te bouwen (U.S. Code Congress. & Adm. News - 87th Congress., 2d Sess., 1962, 3021)

(18) Het resultaat was werkelijk minder dan wat beoogd werd. Slechts 50 % van de toelaatbare bijdrage van \$ 2,500 (of 10 % van het bedrijfsinkomen) was fiscaal aftrekbaar. En de fiscale aftrek was nog meer beperkt voor zelfstandigen welke een kleine onderneming of een handelszaak leidden en aldus inkomsten hadden, welke deels voortvloeiden uit kapitaal en deels uit persoonlijke diensten. In een dergelijk geval werd slechts 30 % van het netto-inkomen in aanmerking genomen als bedrijfsinkomen welk als basis dient voor de aftrek.

(19) Het opvallende was dat "Since the enactment of the act in 1962, the I.R.S. (d. i. het departement van Financiën) has displayed continuing interest in facilitating and simplifying the creation and operation of

Self-employed retirement plans." ; KEOGH, E., Fresh Incentives for Self-Employed to set up plans, in A practical guide to the new pension reform legislation, GLASSER, St. (ed.), 1975, 164.

(20) Foreign Investors Tax Act of 1966, Nov. 13 ; P.L. 89-809 ; 80 Stat. 1577. Voor een overzicht van de wijzigingen : Tax-Saving Plans for Self-employed : an explanation of the Self-employed Individuals Tax Retirement Act as amended by the Foreign Investors Tax Act of 1966, Signed into Law by the President, Nov. 13, 1966, Commerce Clearing House (C.C.H.) 1966.

(21) De 50 % en 30 % beperkingen werden afgeschaft.

(22) Van dan af werd in het begrip 'earned income' (bedrijfsinkomen) ook inbegrepen de netto-inkomsten van de verkoop of de verhuur van een goed, door een individu, zoals een auteur of uitvinder, wiens persoonlijke (activiteit) creativiteit aan de basis van dit goed ligt. (zie : U.S. Code Congressional & Administrative News. 89th Congress, 2d Sess., 1966, 4508-4509)

(23) P.L. 93-406 ; 88 Stat. 829 (1974) Voor de Parlementaire geschiedenis zie : U.S. Code Congressional and Administrative News, 93rd Congress., 2d Sess., 1974, 4639-5190

Handbook on pension Reform Law. E.R.I.S.A. 1974., Pension & Profit Sharing Report bulletin 8, Prentice Hall.; GOODMAN, I., Some Ins and Outs of E.R.I.S.A., C.C.H., March 1980, (PPG, nr 258).

Zoals KEOGH, E., over deze wet schrijft : "It is apparent that the Self-employed employees & their employees have gained a degree of equity with respect to their retirement plans that approaches the rights accorded to incorporated employers & their employees. KEOGH, E., Fresh Incentives for Self-Employed to set up plans, 164.

(24) Er dient op gewezen te worden dat de E.R.I.S.A. reglementering m.b.t. de financieringsinstrumenten ('funding'), het behoud van rechten ('vesting'), de rapportering, de fiduciaire aansprakelijkheid, de openbaarmaking en de verzekering bij planbeëindiging, primeert op elke

Staatsbepaling dienaangaande.

De verschillende Staatsreglementeringen m.b.t. verzekering, bankwezen en beleggingen blijven echter onverkort gelden.

E.R.I.S.A. Act par. 514 ; U.S. Code Congressional and Administrative News, 93rd Congress, 2d Session, 1974, House Conference Report no 93-1280, 12 aug. 1974, 5162 ; Pension Reform Act of 1974 - Law and Explanation, C.C.H., 1976 (8 th printing), par. 919 ; Handbook on Pension Reform Law- E.R.I.S.A. of 1974 and later amendements, Prentice Hall, 1977, par. 281, 89 ; Pension Plan Guide, C.C.H., par. 22,897.

(25) "Defined benefit plans" zijn regelingen, waarbij het niveau van het pensioen vooropgesteld wordt en waar de bijdragen dienovereenkomstig berekend worden ; in tegenstelling tot "defined contribution plans", waar de bijdragen contractueel vastgesteld zijn in functie van het bedrijfsinkomen en waar bijgevolg het niveau van het pensioen niet vooraf op rechtstreekse wijze bepaald is in functie van het bedrijfsinkomen.

(26) Deze zaken zullen verder in hun respectievelijke secties aan bod komen.

(27) P.L. 94-12 ; 89 Stat. 26.

(28) P.L. 94-455 ; 90 Stat. 1520.

(29) Ongelijkheden zijn er nog steeds ; de meeste zullen in de loop van de tekst aangewezen worden.

In verband met ongelijkheden vóór E.R.I.S.A. zie : Note, Tax parity for Self-employed Retirement plans, Virginia Law Review, 1972, 338-370 ; Tax Fairness for the Self-employed, 44 Cleveland Bar Journal 186, May 1973 ; RAY, G. E., Retirement plans for the Self-employed : the Treasury's new promise to professionals. Notre Dame Lawyers, Vol. 46 : No 3, 461 465 (Spring 1971).

Ongelijkheden na E.R.I.S.A. : THIES, W. D., Keogh plan v. Qualified Corporate plan : An analysis of the respective advantages, Journal of Taxation 42 : 9, Jan. 1975 ; WHITE, G. C., Corporate v. Keogh plans, A tabular Comparison, 2 Pension and profit Sharing Tax Journal 339 (1976) ;

ZABUTSKY, M., Comparison of a professional corporation with an unincorporated practice after E.R.I.S.A., NYU Inst. Fed. Taxation 34 : 1355, 1976 ; KEMPER, J. D., Comparison of Tax effects from death benefits, including life insurance proceeds received under a qualified plan versus a Keogh plan, 58 Taxes : the Tax Magazine 547 - aug 1980.

(30) Proposed Saving of Income for Retirement Act (S.I.R.A.) S 1925 (Congress. Record Senate - Oct. 23, 1979, 14955)

De huidige grenzen voor Keogh plans (15 % - \$ 7,500) zouden opgetrokken worden tot 20 % - \$ 10,000 en deze voor Individual Retirement Accounts (I.R.A.) van 15 % - \$ 1,500 tot 20 % - \$ 2,000. Voor de volgende jaren zou een indexmechanisme werken. De grenzen van de Keogh plans zouden pas voor het eerst geïndexeerd worden zo de geïndexeerde I.R.A. grens \$ 5,000 bereikt. Aldus zou de maximum Keogh aftrek steeds tweemaal zo groot zijn als de maximum I.R.A. aftrek.

(31) Volgens de toelichting van het voorstel is de levensduurte sinds 1975 gestegen met meer dan 40 %. (Congressional Record- Senate, oct. 23, 1979, S 14955)

(32) De aftrekbare bedragen voor ondernemingsplannen (defined contribution plan : 25 % of \$ 25,000 en defined benefit plan : 100 % of \$ 75,000) worden reeds jaarlijks geïndexeerd. I.R.C. par. 415 (d). In 1980 waren deze bedragen respectievelijk \$ 36,875 en \$ 110,625.

(33) Met het aantreden van de Reaganadministratie werd in die zin reeds een verruiming aangebracht. Zie : Addendum.

(34) COWART, T. D., o.c., 762. ; Note : Tax parity for self-employed retirement plans, Virginia Law Review, 1972, 354 et seq. ; RAY, G. E., The tax Status of professional Corporations and Associations, Practical Lawyers, 13:45, december 1967. Over de voordelen van deze "professional corporations" voor pensioenplannen : NOLAN, J. S., The Small professional group under E.R.I.S.A., Practical Lawyer, 22:25, September 1976 ; RIEMER, S. K., Professional Corporations, A current perspective, American Society of CLU journal, april, 1979, 51-69. ; STOEBER, E. A., Maximizing qualified

Retirement Plan Benefits for professional Corporations, 6 Journal of Pension Planning and Compliance, 3 january 1980 ; Professional Corporation plans encouraged by new Case, 7 Estate Planning, 108, March 1980 ; DEGANN, A. D., Retirement plans for professional corporations : Maximizing benefits & deductions, Tax adviser, 9:674, November 1978 ; TRACY, T. G., Qualified plans for partnerships or professional corporations : after Garland What ? , Tax adviser, 11:281, May 1980. ; FARIS, D. W., Impact of qualified Retirement plans on Partnerships, Taxes : the Tax Magazine, 57:759, 764 - November 1979 ; ZABUTSKY, M., Comparison of a professional corporation with an unincorporated practice after E.R.I.S.A., NYU Inst. Fed. Taxation 34 : 1355, 1976 ; SUTKOWSKI, E. F., Tax qualified Plans for Attorneys : Preparing for the golden Years, 3rd installment : the corporate plan, Ill. Bar Journal, august 1980, 794.

(35) 216 F. 2d - 418 - (9th Circ. 1954). Eveneens : Foreman v. U.S. ; 232 F. Supp. 134, (S.D. Fla 1964) ; Galt v.U.S., 175 F. Supp. 366 (N.D. Tex, 1959).

Voor een korte beschrijving zie : FERRERA, G.R., The Medical Solo Professional Corporation, Am. Bus L.J. 13 : 355, 356, Winter 1976.

(36) Treas. Reg. par 301-7701-1 et seq.

(37) Kurzner v.U.S., 413 F. 2d 97 (5th Circ. (1969)); O'Neill v.U.S., 410 F. 2d 888 (6th Circ. 1969) ; U.S.v. Empey, 406 F. 2d 157 (10th Cir. 1969).

(38) Technical Information Release 1019 (august 9, 1969), 3 Stand. Fed. Tax Rep. (C.C.H.) par. 2605.422. Alhoewel ze nu principieel een vennootschap kunnen vormen, worden door bepaalde vrije beroepen om ethische redenen zekere voorwaarden opgelegd. De A.B.A. (American Bar Association) Committee on professional ethics, opinion No 303 (1961) zegde het volgende : "As long as proper steps are taken to maintain professional responsibility, it is not necessarily unethical for lawyers to incorporate" (Note, Tax parity for self-employed retirement plans, Virginia Law Review, 1972, 358, vn. (128)).

The committee on Professional Ethics of Illinois State Bar Association (opinion No 654, jan, 23, 1980) heeft in dezelfde positieve zin beslist.

"provided that the employers of the corporate partner are subject to the control of the partnership and letterhead listings and cards make clear that the particular partner is a professional corporation".

B. Ontleding van S.E.I.T.R.A. (1).

- - - - -

Inleiding.

+++++

De "Keogh Act" is niet opgenomen als een aparte sectie in de Internal Revenue Code (I.R.C.), maar als verschillende wijzigingen van en aanvullingen op de bestaande wettelijke reglementering met betrekking tot ondernemingsplannen (2). De belangrijkste vindt men terug in I.R.C. par. 401-405 (3), en de voornaamste uitvoeringsmaatregelen in Treas. Reg. par. 1.401-1 et seq. en par 11.401 et seq. (4).

Het is van belang te weten dat de specifieke bepalingen toepasselijk op "Keogh plannen" aanvullende vereisten zijn bij de "ondernemingsplan"vereisten (5). Keogh plannen moeten aldus allereerst in overeenstemming zijn met de reglementering inzake ondernemingsplannen (6), tenzij er uitdrukkelijk van afgeweken wordt.

Zo mag het plan niet discriminerend werken ten voordele van 'officers, shareholders or highly compensated employees' (7) en mogen door overlijden, stopzetting van tewerkstelling of door enige andere reden vrijgekomen sommen ('forfeitures') niet gebruikt worden om de uitkeringen van andere deelnemers te vergroten (8). Het plan moet bovendien een zekere permanentie vertonen ; het moet schriftelijk zijn en medegedeeld worden aan alle deelnemers. Het kapitaal of inkomen van het 'trust'-fonds (het opzij gezet kapitaal dat dient om in ouderdomsuitkeringen te voorzien) mag enkel gebruikt worden om de in het plan voorziene verplichtingen ten opzichte van de rechthebbenden te voldoen. In het geval alles reeds vereffend is mogen de sommen door de werkgever of de oprichter van het plan tot zich genomen worden (9).

Bovenop deze vereisten dienen Keogh plannen vervolgens te voldoen aan specifieke voorwaarden, welke verschillend zijn alnaargelang de soort zelfstandige. De wet maakt nl. een duidelijk onderscheid tussen 2 soorten zelfstandigen : de 'self-employed individual' en de 'owner-employee' (10). Voor beiden werd in aparte regels voorzien. De reglementering voor plannen waarin 'owner-employees' deelnemen is veel strenger dan deze voor zelfstandigen welke geen 'owner-employees' zijn. De

reden voor deze dualiteit vond zijn oorsprong in het gevaar dat men aanwezig achtte bij 'owner-employees' die het plan te veel naar hun hand zouden kunnen zetten (11).

De Keogh Act bestaat dus uit 2 soorten reglementeringen, enerzijds deze welke op alle zelfstandigen, inbegrepen de 'owner-employees' van toepassing is en anderzijds deze uitsluitend gericht op de 'owner-employees'.

VOETNOTEN

=====

(1) Deze wet wordt besproken zoals hij in mei 1981 van kracht was. Wel zal er gewag gemaakt worden van de evolutie welke de wet op verschillende punten heeft ondergaan.

Tenzij anders aangegeven zijn de verwijzingen naar de Internal Revenue Code deze van de 1954-versie, geamendeerd en opgenomen in de United States Codes onder titel 26. (1980) I.R.C. = 26 U.S.C. en de verwijzingen naar de Treasury Regulations in C.F.R. deze zoals van kracht op 1 april 1980.

Algemene bespreking : Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 2 par. 9400-9569, p. 12,503-12,923 ; Federal Tax Reporter, C.C.H. 1981, Vol. 4, par. 2612 (D)-2613(99), p. 32, 254-32,339-2. ; Federal Taxes, Prentice Hall, 1981, Vol. 4. par. 19,251-19,286 ; Pension and Profit Sharing, Prentice Hall, par. 12,021-12,175.

(2) De wetgeving m.b.t. ondernemingsplannen komt (samen met Individual Retirement Accounts -I.R.A.-) voor onder 'Part. I. Pension, Profit-Sharing, Stock Bonus Plans, etc. van 'Subchapter D. Deferred Compensation, etc.' onder 'Chapter I. Normal Taxes and Surtaxes' van 'Income Taxes' van Internal Revenue Code. Par. 401-415.

(3) Om volledig te zijn : de Act heeft wijzigingen of aanvullingen gebracht aan volgende paragrafen : I.R.C. par. 37, 62, 72, 101, 104, 105, 172, 401, 405, 503, 805, 2039, 2517, 3306, 3401, 6047, 7207.

(4) Treas. Reg. = Treasury Regulations, die opgenomen zijn in 'Code of Federal Regulations (C.F.R.)' onder titel 26.

(5) I.R.C. par. 401 (d), stelt uitdrukkelijk dat de vereisten van subsectie (d) (Keogh-plan) supplementair zijn aan deze van subsectie (a) (ondernemingsplan) ; COWART, T. D., Retirement plans for Self-Employed : the key to the promised land ?, Mississippi Law Journal 48, 1977, (759), 764 ; SPENCER, T. P., Pensions and Profit -Sharing for the Self employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B. (ed.), 1973, 562 i.f. ; CANAN, M. J., Qualified Retirement Plans, West Handbook Series, 1977, p.133, par. 5.1. et seq. ; IRISH, L. E., H.R.10, Subchapter S

and Section 403 (b) plans., in A practical guide to the new pension reform legislation, GLASSER, S. A. (ed.), 1975, 141.

(6) HAUTH, D. R., Retirement plans for self-employed individuals, Cleveland State Law Review, 18:610, sept. 1969 ; COWART, T. D., o.c., 765 en vn. (52) : I.R.C. par. 401 (a) stelt het kader op voor alle plannen ; een Keogh plan moet voldoen aan par. 401 (a) en bovendien, al naargelang zijn classificatie, aan par. 401 (c) en (d) ; IRISH, L. E., o.c., 141. In de loop van de tekst zullen deze vereisten verduidelijkt worden.

(7) I.R.C. par. 401 (a) (4). Een zelfstandige wordt "by reason of the contingent nature of his compensation" geacht een "highly compensated employee" te zijn. Treas. Reg. Par. 1.401-11(d).

(8) I.R.C. par. 401 (a) (8).

(9) I.R.C. par. 401 (a) (2).

(10) Zie verder onder definities.

Het kernonderscheid tussen beide is gelegen in de grootte van het eigendomsaandeel in de zelfstandige activiteit ; ALLEN, E. T. jr., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., Pensionplanning, Inc. Illinois, IRWIN, R. D., 1976, 327.

(11) "To prevent abuse of pension plan preferences by persons capable of exercising effective control over a plan ; "H.R. Rep. No 378, 87th Congress, 1st Session 2, (1961) ; S. Rep. No 992, 87th Congress 1st Session 23 (1961) ; COWART, T. D., o.c., 770 : "Because of the potential for misuse in his favor, an owner-employee's control over his retirement is vigorously circumscribed especially if he has employees covered under the same plan". ; Note, Tax parity for Self-employed Retirement plans, 58 Virginia Law Review (1972), (338), 361-362 : "Owner-employees would pervert the nature of retirement plans by using them as devices for income-averaging and year to year tax avoidance."

1. Toepassingsgebied.

+++++

1. Definities.

:::::::

Daar de Act een aantal termen bevat met een specifieke betekenis is het nuttig deze te verduidelijken alvorens de eigenlijke bespreking van de Keogh Act aan te vatten.

'Self-employed individual' (zelfstandige) is elke persoon welke een kapitaals- en/of winstaandeel bezit in een handels- of nijverheidszaak zonder rechtspersoonlijkheid en welke inkomsten geniet als resultaat van het verrichten van persoonlijke diensten in deze handels- of nijverheidszaak (1).

Over het algemeen kan voorgehouden worden dat een persoon wiens inkomsten beschouwd worden als inkomsten uit zelfstandige activiteit voor sociale zekerheidsdoeleinden, in een Keogh plan kan deelnemen (2).

'Owner-employee' (eigenaar-werknemer) is een zelfstandige welke ofwel alleen eigenaar is van zijn handels- of nijverheidszaak ; ofwel in het geval van een 'partnership' (3) een aandeel heeft van meer dan 10 % in het kapitaal of de winst (4).

Het aandeel in een 'partnership' wordt normaal bepaald door de 'partnershipovereenkomst'. Bij gebrek aan enige geschreven bepaling, wordt het winstaandeel bepaald op dezelfde manier als het deel dat de partner krijgt bij de verdeling van het partnershipinkomen ('distributive share of partnership income'), en het kapitaalsaandeel door het deel dat de partner toekomt bij uittreding. (of bij liquidatie indien dit groter is) (5).

'Common-Law employee' (6) (werknemer) is deze persoon welke werkt in dienst van een zelfstandige en zelf geen enkel aandeel in de handel, het bedrijf of de activiteit heeft. Het is een werknemer in de eigenlijke zin van het woord.

VOETNOTEN

=====

(1) I.R.C. par. 401(c) (1) en (2) ; Treas. Reg. par. 1.401-10(c) (1) : "inactive owners who derive their income entirely from investments would not be allowed to participate" ; U.S. Code Congressional & Admin. News, 87th Congr. (2d Sess.) 1962, 2975. Senate Report No 992, Sept 13, 1961 ; Tax Savings Plan for Self employed, C.C.H., april 1980, par. 1, p. 4 : "mere passive investments are not enough".

Een op rust gestelde partner die geen diensten verricht voor de partnership en er geen aandeel in heeft, kan niet beschouwd worden als een zelfstandige zelfs zo hij ouderdomsuitkeringen ontvangt van de partnership. I.R.C. par. 1402 (a) (10) ; Treas, Reg. par. 1.402(a) - (17) ; SUTKOWSKI, E. F., Tax-Qualified plans for Attorneys-Preparing for the golden years, 2d installment : the H.R.10 plan, Illinois Bar Journal 68:734, July 1980.

(2) Noteer echter : Het feit dat inkomsten van geestelijken, bedienaars van de eredienst en leden van religieuze orden voor de sociale zekerheid als inkomsten uit zelfstandige activiteit behandeld worden (par. 1402 (b) en (e)) maakt deze personen echter niet noodzakelijk "zelfstandigen" voor de deelname in een H.R.10 plan. Of ze inderdaad kunnen genieten van Keogh plan voordelen zal afhangen van de concrete feiten en omstandigheden van het geval. (GOODMAN, I., H.R.10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., dec. 1978, 5 : de wijze waarop een bedienaar van de eredienst vergoed wordt (maandelijkse vergoeding door de congregatie of rechtstreeks door de leden van de congregatie n.a.v. het verrichten van welbepaalde erediensten ...) zal o.m. bepalend zijn.)

Zie eveneens : SUTKOWSKI, E. F., o.c., 734, vn. 2. Op een bepaald punt heeft hij het o.i. verkeerd voor. Zo schrijft hij dat "Ministers MAY elect to come under Social Security ...". Sinds 1967 evenwel is de onderwerping voor geestelijken, bedienaars van de eredienst en leden van religieuze orden (behalve deze die een gelofte van armoede hebben afgelegd) verplicht tenzij ze om uitsluiting vragen. Zie : STEVERLYNCK, J. B., "Sociale voorzieningen in de U.S.A.", B.T.S.Z., 1982, (44), 52.

(3) Dit is een "association of two or more persons to carry on, as co-owners, a business for profit". Uniform Partnership Act. par. 6 (1).

(4) I.R.C. par. 401 (c) (3). Het ontvangen van meer dan 10 % is voldoende ook al voorziet de partnershipovereenkomst niet specifiek in een groter aandeel dan 10 %. Hill, Farrer & Burrill, 67 TC 411 (1976), (C.C.H., dec. 34,150) -met 4 judges dissenting- aff'd per curiam Apr. 9, 1979, 79-1 USTC par. 9339, 594 F 2d 1282 (CA-9). Zie ook : FARIS, D.W., Impact of qualified retirement plans on partnerships, Taxes -the Taxmagazine. 57:759 Nov. 79, 761.

Soms noemt men de partners met een aandeel van minder dan 10 % in de winst of in het kapitaal : 'partner-employees'. SPENCER, T. P., Pensions and profit-sharing for the Self- employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W., and LUCAS, V. B. (ed.), 1977, 562, 564. Soms ook nog 'junior partners' genoemd. De wet heeft voor hen geen specifieke benaming uitgedacht, daar het gewone "zelfstandigen" zijn.

(5) Treas. Reg. par. 1. 401-10 (d).

(6) 'Common-Law-employee' verwijst naar de "common-Law" verhouding welke aanwezig moet zijn om een werkgever-werknemer relatie te hebben.

2. Toegankelijkheids- en deelnemingsvereisten.

.....

Een ouderdomsplan, welk in aanmerking wenst te komen voor het gunstig belastingregime, kan slechts opgericht worden door een werkgever ten voordele van zijn werknemers (1).

Voor toepassing van de vereisten waaraan alle erkende pensioenplannen moeten voldoen, wordt een "zelfstandige" beschouwd als "werknemer" (2) en als zijn eigen "werkgever" (3). In het geval van een partnership wordt de partnership behandeld als werkgever van elke partner (4). Elke zelfstandige kan aldus deelnemen in een ouderdomsplan (5). Bij het opzetten van zo een plan dient hij echter met een aantal factoren rekening te houden.

Het onderscheid "summa divisio" van de Keogh plan-vereisten is het al dan niet voorkomen in het plan van één of meerdere 'owner-employees'.

Wat de planvereisten m.b.t. de toegankelijkheid en de deelneming betreft, wordt een Keogh plan, uitsluitend bestaande uit zelfstandigen (geen enkele 'owner-employee') (met eventueel common-law-employees), op dezelfde manier behandeld als een ondernemingsplan. Dezelfde voorwaarden zijn toepasselijk.

Met betrekking tot wie het plan moet omvatten en wie er moet in deelnemen, is de algemene regel voor ondernemingsplannen als volgt : het plan mag geen zwaardere minimumvereiste stellen dan één jaar tewerkstelling in de onderneming -waar het plan opgericht wordt- voor werknemers welke 25 jaar oud zijn of meer (6). De I.R.C. heeft verder deelnemingsregels opgesteld om te vermijden dat er zou gediscrimineerd worden in het voordeel van 'officers, shareholders or highly compensated employees' (7) (8). Ten minste 70 % van de groep waarvoor het plan ingesteld wordt moet potentieel kunnen deelnemen, en van deze potentiële personen moet 80 % effectief deelnemen (9) (10). Vooraleer deze percentages toe te passen mogen bepaalde personen uitgesloten worden, zoals : part-time werknemers (11), seizoenarbeiders (12), en deze welke niet voldoen aan de leeftijds- en tewerkstellingsvereisten (13). Personen boven een bepaalde leeftijd mogen echter niet uitgesloten worden uit de "groep" waarop de percentages dienen

toegepast te worden (14).

Indien aan deze vereisten niet kan voldaan worden zal de I.R.C. een ander criterium hanteren. Een plan zal namelijk ook kunnen erkend worden zo het een classificatiesysteem omvat welk niet discriminerend bevonden wordt.

In dergelijke gevallen beschikt de I.R.S. (Internal Revenue Service) over een aanzienlijke discretionaire bevoegdheid (15).

De eigenlijke begindatum van deelneming in een plan hoeft niet vroeger te zijn dan de eerste dag van het eerste planjaar na de datum waarin de deelnemer aan de vereisten voldoet ; of een dag 6 maanden na de datum waarop deze vereisten zijn vervuld indien dit vroeger is (16).

Aan deze bovenvermelde voorwaarden moet aldus op dezelfde manier voldaan worden zo het plan uit zelfstandigen bestaat, onder wie geen enkele 'owner-employee' is. Indien ook 'common-law employees' in het plan opgenomen zijn, moet er in elk geval op gelet worden dat er niet gediscrimineerd wordt ten voordele van de zelfstandigen.

De reglementering voor H.R.10 plannen welke een 'owner-employee' bevatten is strenger opgesteld om misbruiken te vermijden. Zo moet een 'owner-employee', welke een H.R.10 plan opzet, elke full-time werknemer ('common law employee') en zelfstandige (niet-'owner-employee') met 3 of meer jaren dienst (17) in het plan opnemen (18). De 'owner-employee' mag hen echter reeds in het plan opnemen van zodra ze in dienst treden, of nadat ze een bepaalde periode (tot maximum 3 jaar) bij hem gewerkt hebben ; dit op voorwaarde dat er niet gediscrimineerd wordt (19). Andere voorwaarden, zoals minimum of maximum leeftijd of minimum inkomstengrens, mogen niet vereist worden (20). Wanneer een werknemer in dienst is van meerdere zelfstandigen ('owner-employees') dan wordt de totale tijd, besteed bij al deze werkgevers, in rekening gebracht om te zien of deze werknemer een full time werknemer is. Indien één van deze werkgevers een plan opzet, moet voor deze werknemer echter slechts een bijdrage betaald worden in verhouding tot het deel van de totale vergoeding dat door de werkgever-oprichter van het plan betaald wordt (21).

Een andere 'owner-employee', b.v. een 2de partner met een aandeel van meer dan 10 % hoeft niet verplicht opgenomen te worden. 'Owner-employees' moeten toestemmen om gedekt te worden door een plan (22).

Indien het plan 'contributory' is, d.w.z. zo er naast de werkgeversbijdrage een persoonlijke bijdrage van de deelnemers gevorderd wordt, mag een werknemer niet uitgesloten worden om reden dat hij weigert

bij te dragen. Dit zou in strijd zijn met par. 401 (d) 3 dat vereist dat een plan met een 'owner-employee' elke werknemer (met 3 jaar dienst) moet opnemen (23).

In tegenstelling tot een ondernemingsplan of een plan met 'niet-owner-employee' zelfstandigen, dient de deelneming hier te beginnen van zodra de deelnemer zijn 3 jaar dienst verricht heeft ; er mag geen uitstel gebeuren tot de eerstvolgende verjaardag van het plan (24).

Het feit dat de werknemers van een 'owner-employee' in het plan moeten opgenomen worden alvorens deze laatste voor zichzelf belastingvrij geld kan opzij plaatsen voor een ouderdomsvoorziening, zal een belangrijke factor zijn in het beslissingsproces (25). De kostprijs van het onder een plan brengen van de werknemers zal afgewogen worden tegen de voordelen welke de 'owner-employee' met het plan kan verwerven (26).

Verder zijn specifieke regels voorzien voor 'owner-employees' welke één of meerdere handelszaken of bedrijven controleren (27).

Een 'owner-employee' wordt geacht een handelszaak of een bedrijf te controleren, zo hij (of 2 of meer 'owner-employees' te samen) ofwel de enige eigenaar is (of het volledig aandeel van de zaak bezitten) ofwel in geval van 'partnership' minstens 50 % van het kapitaal of de winst bezit (28).

De reglementering vereist dat een dergelijke 'owner-employee', welke een andere handelszaak of bedrijf controleert, in elke door hem gecontroleerde zaak een ouderdomsplan opricht, alvorens voor zichzelf een H.R.10 plan op te richten (29). De plannen in deze diverse ondernemingen moeten minstens even gunstig zijn als het plan in hetwelk de 'owner-employee' deelneemt. Deze plannen vormen tesamen één enkel erkend plan voor het voldoen aan de vereisten inzake dekking, deelneming, behoud van rechten en beperkingen op bijdragen en uitkeringen (30).

De ratio legis van deze regel is te vermijden dat bepaalde zelfstandigen hun zaak zouden splitsen en hun werknemers in een afzonderlijk bedrijf zouden plaatsen, om aldus hun werknemers niet te moeten in aanmerking nemen voor H.R.10 plannen (31).

VOETNOTEN

=====

(1) I.R.C. par. 401 (a). Dit is mede het gevolg van de opneming van S.E.I.T.R.A. (Keogh Act) als aanvulling en wijziging van bestaande voorwaarden voor ondernemingsplannen.

(2) I.R.C., par. 401 (c) (1) ; Treas. Reg. par. 1.401 (e) (1)-1.401 (e) (6) & par. 1.401-10- par. 1.401-13.

(3) I.R.C. par. 401 (c) (4) ; zo hij 'owner-employee' is die alleen eigenaar is.

(4) I.R.C. par. 401 (c) (4).

(5) Een partner zonder een meerderheids- of controleaandeel in een partnership, zal de goedkeuring moeten hebben van zijn medepartners voor het opzetten van een plan. Bij afwezigheid van goedkeuring kan de partner geen plan opzetten buiten het 'partnership' om daar -zoals vermeld- een plan slechts kan opgezet worden door een werkgever en in casu is dit de 'partnership' ; Tax-Savings plans for Self-employed, C.C.H. 1966 par. 5, p. 7 ; Tax Saving plans for self-employed, C.C.H., 1980, par. 5, p.6.

(6) I.R.C. par. 410 (a) (1) A. Deze minimum tewerkstellingstermijn kan op 3 jaar gebracht worden, zo er volledige en onmiddellijke 'vesting' is. I.R.C. par. 410 (a) (1) B (i). 'Vesting' is het recht dat een werknemer heeft op een uitkering, gebaseerd op de werkgeversbijdrage, welke niet afhankelijk is van verdere tewerkstelling bij deze werkgever. (zie infra.) Het heeft te maken met het behoud van rechten.

(7) Zoals verder gezien wordt, heeft de I.R.C. met dit doel voor ogen ook regels opgesteld m.b.t. 'vesting', bijdragen en uitkeringen.

(8) I.v.m. niet-discriminatieregels in het algemeen, zie : GOODMAN, I., Nondiscriminatory Employee Benefit Plans, C.C.H., june 1979, (PPG. No 220).

(9) I.R.C. par. 410 (b) (1) A ; Treas. Reg. par. 1.410(b)1.

(10) Het voldoen aan deze percentagevereisten maakt een plan echter niet automatisch geschikt voor voordelige belastingbehandeling ; aan de andere wettelijke vereisten moet ook voldaan zijn. Cornell-Young Co v.U.S., 469 F. 2d 1318. (1972). Er wordt bovendien niet enkel gekeken naar de vorm van het plan, maar ook naar de werking ervan ; Cornell-Young Co V.U.S., 469 F. 2d 1318 (1972) en Auner v. U.S. 440 F. 2d 516 (1971).

(11) Deze welke minder dan 1.000 uren per jaar werken ; I.R.C. par. 410(a)(3)A.

(12) Deze welke minder dan 5 maanden per jaar werken.

(13) Indien de maximum toelaatbare grens gebruikt wordt, mogen alle personen met minder dan 1 jaar tewerkstelling bij de werkgever, en deze jonger dan 25 jaar uitgesloten worden.

(14) Evenmin mogen ze verhinderd worden deel te nemen in het plan, tenzij in een 'defined benefit pension plan' (d.i. een plan waar de uitkeringen vooraf vastgelegd zijn in tegenstelling tot 'defined contribution plan' waar de bijdragen vooraf bepaald zijn) waar personen met een leeftijd van minder dan 5 jaar vóór de normale pensioenleeftijd uitgesloten kunnen worden. I.R.C. par. 410 (a) (2) B.

(15) I.R.C. par. par. 410(b)(1)B. Een classificatie wordt niet aanzien als discriminerend alleen omdat ze beperkt is tot bedienden of loonarbeiders, of omdat ze personen uitsluit, wiens inkomen de maximum sociale zekerheidsbasis niet overschrijdt. I.R.C. par. 401(a)(5). Volgens par. 401(a)(10)A geldt het voorgaande niet zo er een 'owner-employee' in het plan aanwezig is.

Deze discretionaire bevoegdheid "does not prelude meaningful judicial review" (Cornell-Young Co v.U.S., 469 F.2d 1318 (1972)) ; doch de beslissing van de commissioner of I.R.S. kan enkel opzij gezet worden zo deze beslissing arbitrair bevonden wordt of het resultaat is van een misbruik van discretionaire bevoegdheid ; Container Service Co v.U.S. 345 F. Supp. 235, (1972), affirmed 478 F 2d. 770 (1973), Loevsky v.

Commissioner, 471 F. 2d. 1178 (1973).

Het basiscriterium is de 'facts and circumstances' test. (Treas. Reg. par, 1.410(b)-1(d)). Sinds 12 November 1980 werd deze test aangevuld met een nieuw criterium (Treas. Reg. par. 1.410(b)-1(d)(2))-'the reasonable difference test' (voor 'vesting', 'reasonable disparity test' (Prop. Reg. par. 1.411(d)- (1) (c) (2))). Volgens bepaalde auteurs wordt door de aanvulling met dit nieuw criterium de vaststelling van de discriminatie moeilijker dan voorheen, het creëert meer onzekerheid : SIMMONS, J. P. and MAMORSKY, J. D., The new I.R.S. discrimination tests, Pension World, March 1981, 72-74. En aldus : "No clear test exists for determination of whether a pension or a profit-sharing plan discriminates in favor of employees in a prohibited classification, 26 USCA par. 401(a) 501 (a) par. 401(a) (B)A,B. ", Orthopedic Associates, P.C. v. U.S. 487 F. Supp. 868. (1980).

(16) I.R.C. par. 410(a)(4).

(17) Voor de betekenis van een dienstjaar, zie I.R.C. par. 410(a)(3) : "a 12 th month period during which the employee has not less than 1.000 hours of service". en voor "onderbrekingen in deze periode" ('breaks in service'), zie : I.R.C. par. 410 (a)(5) en par. 411(a) (6) A.

(18) I.R.C. par. 401(d)(3)A. De term "werknemer" omvat niet de werknemers behorende tot een groep van werknemers welke gedekt zijn door een collectieve arbeidsovereenkomst, wanneer er "good faith bargaining" is geweest i.v.m. een ouderdomsuitkering ; evenmin de niet-verblijfhoudende vreemdelingen. I.R.C. par. 401(d)(3)B.

I.v.m. de vereiste elke 'full-time' werknemer met 3 of meer jaren tewerkstelling in het plan op te nemen, opdat het zou erkend worden zie : Ronald C. Packard and Roma Jean Packard, et Al., petitioners v. Commissioner of I.R.S., respondent, 63 TC-, No 59 (1975).

(19) Een plan welk voorziet in kortere wachttijden voor 'owner-employees' dan voor de andere werknemers, zal hoogstwaarschijnlijk discriminerend zijn, met als gevolg diskwalificatie van het plan. Indien bijvoorbeeld een 'owner-employee' met minder dan 3 jaren dienst in het plan toegelaten wordt, dan moeten de voorwaarden overeenkomstig gewijzigd worden voor de werknemers. En indien een 'owner-employee' voor zichzelf rekening houdt

met de tijd welke hij bij een vroegere werkgever gepresteerd heeft, dan moet hij eveneens de zelfstandigen en 'common-law-employees' toelaten hun dienstjaren bij vroegere werkgevers in rekening te brengen.

COHEN, S. J., Steven Keys to Keogh, Journal of Pension Planning & Compliance, Vol. 6, No 2, March 80, (110), 116.

"(The 3 year period) does not mean that an employee can be excluded for 3 years, regardless of what has happened with respect to employer contributions for himself. For employer to exclude an employee for 3 years or lesser period of time, he must refrain from contributions for himself for a like period of time after he established his business".

Een persoon in een vrij beroep wordt echter over het algemeen beschouwd in "ononderbroken praktijk" te zijn, ook al verplaatst hij zijn praktijk, verwerft hij een totaal nieuw cliënteel en stelt hij een totaal nieuwe groep van werknemers te werk. SPENCER, T. P., Pensions and Profit-Sharing for the Self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. X. and LUCAS V. B. (ed.), 1973, 568-569.

Zoals verder zal gezien worden, mogen ook de bijdragen en de uitkeringen niet discrimineren.

(20) ALLEN, E.T., jr., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., Pension Planning, Homewood Illinois, IRWIN, R. D. Inc., 1976, 327.

(21) SPENCER, T. P., o.c., 569. Bijvoorbeeld een secretaresse in dienst van verschillende dokters, die geen partnership vormen. De sekretaresse wordt door hen betaald in verhouding tot de voor hen gepresteerde diensten.

(22) I.R.C. par. 401 (d)(4)A. Dergelijke toestemming wordt soms afgeleid wanneer de werkgever voor hen een bijdrage doet. Treas. Reg. par. 1.401-12(b)(1). De zelfstandigen, niet-'owner-employees', hebben deze keuze niet.

(23) Treas. Reg. par. 1.401-12(e)(i). ; SPENCER, T. P., o.c., 567 : alhoewel het mogelijk is van de deelnemers een bijdrage te vorderen, is zulks van weinig nut daar de wet bepaalt dat alle zelfstandigen (niet-'owner-employees') en werknemers, die in aanmerking komen voor het plan, effectief in het plan moeten deelnemen, opdat het plan fiscaal zou erkend worden.

(24) I.R.C. par. 401(a)(10) en 40(d)(3). ; SUTKOWSKI, E. F., Tax-qualified plans for Attorneys-Preparing for the golden years, Second installment : the H.R.10 plan, Illinois Bar Journal, july 1980, 734, 736.

(25) Tax Savings Plans for Self-employed, C.C.H., 1980, p. 8, par. 9.

(26) Eén van de gevolgen kan het aanmoedigen zijn van contractuele hulp i.p.v. het aanwerven van eigen personeel. "Contract help may increasingly become the style as employers seek to limit their obligations for coverage of regular employees." TAYLOR, H. E., Retirement plans for self-employed-look at H.R.10 as amended, Tennessee Law Review 34:632, Sum. '67, 638.

(27) I.R.C. par. 401(d)(9) en (10).

(28) I.R.C. par. 401(d)(9) en Treas. Reg. par. 1.401-12(1)(3). Voorbeelden zie : Tax Savings plans for Self-employed, C.C.H. 1966, p.9 par. 10 en p. 10 par. 12.

(29) I.R.C. par. 401(d)(10). Deze regel geldt eveneens voor situaties waar een groep van 'owner-employees' te samen één of meerdere handelszaken controleert. Een dergelijke vereiste bestaat niet voor ondernemingsplannen.

(30) I.R.C. par. 414(c) ; MOORE, B., H.R.10 plans under the 1974 pension reform Law, Tax Adviser 6:9, januari 1975, 12.

(31) SPENCER, T. P., o.c., 564 if. ; MOORE, B., o.c., 12 .

2. Financiering en fiscale behandeling.

+++++

1. Bijdragen en fiscale aftrekbaarheid.

.....

a. Bijdragen en aftrekbaarheid.

1) Hoogte van de bijdragen.

Het bedrag dat aan een ouderdomsplan kan gespendeerd worden is fundamenteel verschillend tussen de ondernemingsplannen en de H.R.10 plannen. Dit is één van de punten waar de discriminatie nog steeds niet opgeruimd is.

De maximum bijdragen welke fiscaal aftrekbaar zijn voor ondernemingsplannen (1) zijn de volgende :

- in geval van een 'defined contribution plan' (2) : de maximum jaarlijkse bijdrage is 25 % van de vergoeding met een absolute grens van \$ 25.000 (3) ;

- in geval van een 'defined benefit plan' (4) : de maximum jaarlijkse uitkering bedraagt 100 % van het gemiddeld loon van de werknemer gedurende de hoogste 3 opeenvolgende jaren als actief deelnemer met een absolute grens van \$ 75.000 (5).

De toelaatbare bijdragen voor zelfstandigen zijn veel lager ; namelijk 15 % van het 'earned income' met een maximum van \$ 7.500 (6).

Deze grens werd door de nieuwe reglementering m.b.t. 'defined benefit' Keogh plannen omgezet in een eigen bijdragegrens voor deze 'defined benefit Keogh plans', welke, zoals verder zal gezien worden, soms hoger kan zijn (7).

De bijdragen welke wettelijk toelaatbaar zijn voor 'owner-employees', zijn net dezelfde als deze welke fiscaal aftrekbaar zijn (8). Dit was niet zo bij het ontstaan van de wet in 1962. Er was toen een

duidelijk onderscheid tussen wat als bijdrage toegelaten was en wat fiscaal aftrekbaar was. In 1962 was het toegelaten bedrag voor een Keogh plan maximum 10 % van het 'earned income' of \$ 2.500 (9). En voor een handelszaak waarin zowel kapitaal als persoonlijke activiteit bronnen van inkomsten zijn mocht slechts 30 % van het netto-inkomen in aanmerking genomen worden als 'earned income' om deze grens van 10 % toe te passen (10). Fiscaal aftrekbaar was echter slechts 50 % - tot \$ 1.000 mocht 100 % afgetrokken worden - met een maximum van \$ 1250 toegestaan (11). Hetgeen aldus uiteindelijk toegestaan werd aan een zelfstandige om belastingvrij opzij te zetten was zeer miniem.

De "Investors Tax Act of 1966" (12) heeft deze 2 beperkingen opgeheven. Sindsdien werd gans het inkomen van een handelszaak dat zowel door kapitaal als door persoonlijke activiteit werd voortgebracht, in aanmerking genomen en werd gans de toelaatbare bijdrage fiscaal aftrekbaar. Deze versoepeling maakte van de Keogh Act voor het eerst een effectieve aansporing om ouderdomsplannen op te zetten (13).

In 1974 is dan de verandering gekomen ; E.R.I.S.A. heeft de fiscaal aftrekbare bijdrage opgetrokken tot 15 % van het 'earned income' of \$7.500 (14) (15).

Enkel de eerste \$ 100.000 van het inkomen komt in aanmerking voor het berekenen van de bijdrage (16). Dit betekent dat een zelfstandige, die meer dan \$ 100.000 verdient en wil genieten van de maximum aftrek, een bijdrage zal moeten betalen voor zijn werknemers op basis van 7,5 % van hun vergoeding, om voor zichzelf \$ 7.500 belastingvrij opzij te zetten. De zelfstandige mag namelijk niet discrimineren ten voordele van zichzelf (17).

Op heden geldt de maximum toelaatbare bijdrage (15 % / \$ 7500) enkel voor 'owner-employees' (18). Andere zelfstandigen zijn niet gebonden door deze bijdragebeperking (19). De plan-bijdragen mogen echter niet discrimineren t.v.v. 'owner-employees' (bijdragen voor zelfstandigen mogen niet lager zijn dan deze voor 'owner-employees' (20)) noch discrimineren ten nadele van werknemers, (bijdragen voor zelfstandigen mogen niet hoger zijn dan deze voor werknemers). Praktisch betekent dit dat de bijdragen voor 'owner-employees' en andere zelfstandigen eenzelfde percentage van het 'earned income' moeten vertegenwoordigen (21). Enkel in het geval een 'partnership' uitsluitend bestaat uit zelfstandige partners met een aandeel van minder dan 10 % in het kapitaal of de winst, is het

mogelijk gebruik te maken van de hogere bijdragegrenzen. In dergelijk geval is er in feite geen grens, tenzij dan voor de fiscale atrekbaarheid (22).

De dubbele grens (15 % / \$ 7.500) voor fiscale aftrekbaarheid is evenwel dezelfde voor 'owner-employees' als voor andere zelfstandigen. Voor E.R.I.S.A. in 1974 was er, m.a.w. als de maximaal aftrekbare bijdrage 10 % / \$ 2.500 bedroeg, tussen beiden wel een onderscheid m.b.t. de sanctie die toegepast werd zo er toch meer bijgedragen werd dan de vooropgestelde grens.

Zolang er geen discriminatie was t.a.v. de werknemers mocht de zelfstandige (niet de 'owner-employee') bijdragen storten, onderworpen aan de grens van een ondernemingsplan (25 % / \$ 25.000) (23); doch de bijdragen gelegen tussen 10 % en 25 % van het 'earned income' werden bij zijn inkomen gevoegd (24). Indien de bijdragen van een 'owner-employee' daarentegen meer dan 10 % / \$ 2500 bedroegen, werd het plan gediskwalificeerd (25).

Sedert in 1974 (E.R.I.S.A.) (effectief 31 dec. 1975) de reglementering m.b.t. overtollige bijdragen gewijzigd werd en beiden onderworpen werden aan een belasting van 6 % op het overtollige (26), is dit verschil weggevallen (27).

E.R.I.S.A. voorziet eveneens in een minimumgrens. Deze bedraagt 100 % van 'earned income' of \$ 750 (28) (29). Er is verwarring geweest omtrent het feit of de grens van 25 %, vastgelegd in par. 415 (c), in dit geval van toepassing was. De belastingadministratie nam aan dat de grens van 25 % in elk geval primeerde (30). Deze interpretatie deed afbreuk aan het doel van het instellen van de grens van \$ 750; namelijk een minimum aftrek te voorzien welke steeds toepasbaar is.

De "Tax Reform Act of 1976" (31)(32) heeft deze ongunstige I.R.S.-interpretatie teniet gedaan door te stellen dat de grens van 25 % niet toepasselijk is op belastingjaren na 1975, wanneer het aangepaste bruto-inkomen (33) van de zelfstandige niet meer bedraagt dan \$ 15.000 (34); d.w.z. dat er minstens \$ 750 kan afgetrokken worden, tenzij het aangepast bruto-inkomen van de zelfstandige de \$ 15.000 overschrijdt en op dat ogenblik de grens van 25 % primeert.

De bijdragen aan een ouderdomsplan mogen niet discrimineren in het voordeel van zelfstandigen of 'officers, shareholders or highly compensated employees' (35).

Verder stelt de Code dat in plannen waar sommige deelnemers

'owner-employees' zijn, het plan niet automatisch discriminerend zal zijn omdat de uitkeringen of bijdragen t.v.v. deelnemers in eenzelfde verhouding staan tot hun vergoeding ; evenmin is er discriminatie enkel en alleen omdat de bijdragen, welke door 'owner-employees' mogen gestort worden, als premies voor levensverzekeringscontracten de toelaatbare grenzen overschrijden (36).

Bijdragen zijn normaal toegelaten zelfs nadat de pensioenleeftijd bereikt werd. Soms wordt voorzien dat geen bijdragen mogen gedaan worden t.v.v. een deelnemer welke de in het plan vooropgestelde pensioenleeftijd bereikt heeft (37).

Of deze bijdragen gedaan mogen worden in 'property', of op een andere wijze dan in geld, is niet zo duidelijk. De term "bijdrage" is overigens nergens bepaald in de Code. Voor E.R.I.S.A. was het in elk geval niet toegestaan ; een bijdrage in 'property' was verboden (38). Alhoewel E.R.I.S.A. de bedoeling had deze toestand te behouden (39) is er daaromtrent in de wetgeving twijfel gerezen (40). Bepaalde auteurs (41) spreken zich onomwonden uit voor de mogelijkheid bijdragen in 'property' te doen.

Een andere auteur (42) komt na een onderzoek van de wetgevende bepalingen en van de rechtspraak en rechtsleer terzake eveneens tot de conclusie dat de bijdragen tot H.R.10 plannen mogen gebeuren in 'property' (43).

De aftrekbare bijdragen voor een ouderdomsplan mogen niet gebruikt worden om een netto-verlies te creëren of te vergroten. De bijdragen voor 'owner-employees' en andere zelfstandigen worden enkel beschouwd als bedrijfslasten om het belastbaar inkomen te bepalen, doch niet om een verlies te creëren (44).

2) Basis waarop de bijdragen berekend worden.

De basis waarop de bijdragen berekend worden is het 'earned income' (45). 'Earned income' zijn de netto-inkomsten (46) uit de zelfstandige activiteit (handel, nijverheid of vrij beroep), verworven door het verrichten van persoonlijke arbeid (47). Het is niet alleen salaris, maar ook het percentage van de netto-winst van de handelszaak (48). Inkomen uit beleggingen, aandelen en dividenden komt niet in aanmerking (49) ; echter wel inkomen uit patenten en copyrights (50). Van groot belang is dat het inkomen verworven is door een persoonlijke activiteit

(51).

Personen, die ontwerpen, zoals auteurs, uitvinders of artiesten, mogen de netto-inkomsten van de verkoop of verhuur van hun creaties in aanmerking nemen als 'earned income' (52).

Een verdere beperking wordt opgelegd zo er werknemers in het plan begrepen zijn. Indien hun bijdragen enkel bepaald worden in verhouding tot hun basisvergoeding (met uitsluiting van overuren, bonussen, enz.), dan moet het 'earned income' van de zelfstandige overeenkomstig verminderd worden. Dit gebeurt aan de hand van een percentage, bepaald door een breuk waarvan de teller alle vergoedingen bevat, betaald aan de werknemer, en de noemer alle basisvergoedingen (53).

Wanneer een zelfstandige actief is in meerdere handelszaken of bedrijven en in één daarvan een ouderdomsplan opricht, dan komt enkel het inkomen van deze ene handelszaak in aanmerking (54). De inkomsten van de verschillende activiteiten worden aldus afzonderlijk behandeld. Voor andere doeleinden worden de verschillende activiteiten samengevoegd (55).

Een zelfstandige kan tegelijkertijd ook werknemer zijn en dus deelnemer zijn in een ondernemingsplan. Voor het oprichten van zijn Keogh plan zal echter enkel rekening gehouden worden met de inkomsten uit zijn zelfstandige activiteit (56).

VOETNOTEN

=====

(1) Deze grenzen gelden eveneens voor werknemers in dienst van zelfstandigen.

(2) I.R.C. par. 414 (i) : "a plan which provides for an individual account for each participant and for benefits solely on the amount contributed to the participant's account." ; dit is een plan waarin de bijdragen vooraf bepaald zijn en de uitkering een functie is van het opzij gezet kapitaal.

(3) I.R.C. par. 415 (c) (1). Dit bedrag is aan de index gekoppeld en bedroeg in 1980 : \$ 36.875.

(4) I.R.C. par. 414 (j), dit is elk plan welk geen 'defined contribution plan' is. Het is een plan waar de uitkeringen vooraf bepaald zijn ; de jaarlijks te storten bijdragen worden telkens actuarieel bepaald om de vooropgestelde uitkeringen te bekomen.

(5) I.R.C. par. 415 (c) (1) . Dit bedrag is aan de index gekoppeld en bedroeg in 1980 \$ 110.625.

(6) I.R.C. par. 404 (e) (1). De huidige grenzen, vastgelegd door E.R.I.S.A. in 1974, werden sindsdien niet meer gewijzigd, noch geïndexeerd. Daar sinds 1974 tot nu de levensduurte met ongeveer 40 % gestegen is, werd een wetsvoorstel ingediend om hieraan te verhelpen. Saving of Income for Retirement Act, Congress. Record, Senate, oct. 23, 1979, p. S 14955.

(7) Zie infra : B.2.1.C. Speciale reglementering voor 'defined benefit Keogh plan'.

(8) Deze fiscale aftrek is een aftrek gebruikt voor het berekenen van het aangepast bruto-inkomen ('adjusted gross income') - I.R.C. par. 62) en mag zodoende samen genoten worden met de standaard aftrek ('standard reduction'), ook genoemd 'Zero Bracket Amount' (Z.B.A.).

Een werkgever mag bovendien de administratieve kosten voor het instellen en de werking van het plan aftrekken. Rev. Rul. 68-533 ; 1968-2.C.B.190.

(9) Dit was eigenlijk enkel voor 'owner-employees'. Andere zelfstandigen waren net zoals op vandaag niet onderworpen aan enige beperking op de bijdragen welke opzij gezet mochten worden. Tax-Saving Plans for Self-employed ; C.C.H., oct. 1966. p. 20 par. 34.

(10) De 30 % beperking werd niet toegepast indien de netto-inkomsten van de handelszaak niet meer bedroegen dan \$ 2.500. Tax-Saving Plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 18 par. 32.

(11) Die 50 % beperking -welke de "greatest deterrent to enroll" was - KEOGH, E., Retirement planning- should we wait or act now ?, Law office Economics and Management, 8 :263, Nov. '67 - werd in de wet ingevoegd op voorstel van senator JONG. Zijn redenering was de volgende : aangezien een zelfstandige zowel werknemer als zijn eigen werkgever is en het een werknemer niet toegelaten is een aftrek te doen voor zijn eigen planbijdrage (hij geniet enkel een belastinguitstel), zou een zelfstandige op dezelfde manier moeten behandeld worden door hem enkel het deel van de bijdrage, gedaan in zijn hoedanigheid van werkgever, te laten aftrekken. Dit deel stelde hij willekeurig vast op de helft der bijdragen. Congress. Record Senate (daily ed. sept 6, 1962, 18760)
Terwijl hier sterk met gelijkheid met werknemers geschermd wordt, wordt op andere plaatsen (o.a. de hoogte van bijdragen) deze gelijkheid met de voeten getreden.

(12) P.L. 89-809 ; 80 Stat. 1577.

(13) MILLER, C. D., Self-employed individuals retirement Act, Journal of Bar Association of Kansas 36 : 185, Fall 1967, 187 : "Act of 1962 provides opportunity to achieve tax benefits from retirement plan, but Act of 1966 provides first realistic tax incentive to do so". ; TAYLOR, H. E., Retirement plans for self-employed - a look at H.R.10 as amended, Tennessee Law Review 34 : 632 Summer '67, 636.

(14) Employee Retirement Income Security Act of 1974, par. 2001 (a).

(15) Om de aftrekbare bijdrage te bepalen wordt geen rekening gehouden met de bijdrage welke de kost vertegenwoordigt van de verzekering (levens- of ongevallen, of ...) ; I.R.C. par. 404 (e)(3) & par. 4972 (b) (1).

(16) I.R.C. par. 401 (a) (17). Een zelfstandige mag enkel eenmaal \$ 100.000 in aanmerking nemen, ongeacht het aantal plannen dat hij heeft opgericht. De verschillende plannen worden daartoe samengevoegd. I.R.C. par. 4141 (c).

B.v. bijdrage voor 'owner-employee' is 15 % met een maximum van \$ 7.500. Indien zijn inkomen \$ 150.000 bedraagt, dan mag hij \$ 7.500 bijdragen voor zijn pensioenplan d.i. 5 % van zijn inkomen. Indien de bijdragen voor zijn werknemers eveneens 5 % bedroegen van hun vergoeding, dan zou het plan niet discriminerend zijn, ware er niet deze beperking van \$ 100.000. Deze laatste bepaling brengt mee dat de bijdragen voor werknemers een verhouding van 7,5 % t.o.v. hun vergoeding dienen te vertonen, (daar \$ 7.500 gelijk is aan 7,5 % van de eerste \$ 100.000).

(17) KEOGH, E., Retirement planning- should we wait or act now ?, Law office Economics & management, 8:263, nov. '67. De bijdragen t.v.v. zelfstandigen mogen niet in hun voordeel discrimineren ; Pension plan guide. C.C.H., Vol. 2 par. 9557, p. 12,911 " purpose of \$ 100,000 limitation is to modify anti-discrimination rules", H. Rep. 93-807 ; 93 th Congr. 2d Sess., 113 and 115.

ALLEN jr., E.T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S. , Pensionplanning, Ill., R.D. Irwin Inc., 3d ed. 1976, 329 : "This does not mean that contributions for employees must be at identically the same rate as those made for self employed individuals, just as long as the net effect does not result in prohibited discrimination. Thus, if a plan employs a defined benefit formula in which the benefits are not discriminatory, the fact that the contributions for self employed individuals are at a higher rate than that for the other employees would not make the plan objectionable."

(18) I.R.C. par. 401 (d) (S) A.

(19) Tax Savings Plan for Self-employed, april 1980, C.C.H. par. 2, i.f., p. 4.

(20) Rev. Rul 71-393 ; 1971-2.CB 209 ; C.C.H. Pension plan guide, par. 19.081.

(21) Pension plan guide, C.C.H., Vol 2, par. 9453, p. 12706-12707.

(22) Tax-Saving Plans for Self-employed, april 1980, C.C.H. par. 34, p.17.

(23) I.R.C. par. 404 (a) (9) jo par. 404(a)(3) & par. 415 (c)(1).

(24) Het enige voordeel van de mogelijkheid meer bij te dragen dan \$ 2.500 was gelegen in het belastingvrij aangroeien van het aldus opzij gezet kapitaal, tot op het ogenblik van de effectieve uitkering. RAY, G., Retirement plans for self-employed : the treasury's new promise to professionals, Notre Dame Lawyer, Vol. 46, No 3, Spring 1971, 466 ; SPENCER, T. P., Pensions and profit sharing for the self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B. (ed.), 3 d ed. 1973, 566 ; Pension plan guide, C.C.H., vol. 2, par. 9453, p. 12.707.

(25) I.R.C. par. 401 (e) 2A before dec. 31 1975.

Er was enkel een reglementering voorzien voor overtollige bijdragen t.v.v. 'owner-employees', SPENCER, T. P., o.c., 567.

(26) I.R.C. par. 4972. Zie verder i.v.m. overtollige bijdragen ; SUTKOWSKI, E. F., Tax qualified plans for attorneys-Preparing for the golden years, second installment : the H.R. 10 plan, Illinois Bar Journal 68 : 734, july 1980, 738 : "Disqualification as under old par. 401 (e) has been rejected in favor of the imposition of an excise tax equal to 6 % of any excess contributions payable by the employer maintaining the plan".

(27) Sommigen (o.m. COWART, T. D., Retirement plans for the self-employed : the key to the promised land ? Mississippi Law journal 48 : 759, 1977, 770.) behandelen de overtollige bijdragen (d.i. meer dan 15 %/ \$ 7.500) ten behoeve van een 'owner-employee' nog steeds als een oorzaak van diskwalificatie van het plan, zich beroepend op par. 401 (d)(5)A. O.i. ten onrechte. I.R.C. par. 401(d)(5)A bepaalt enkel wat het plan niet toelaat, nl. grotere bijdragen dan diegene welke aftrekbaar zijn, doch heeft het

niet over de toe te passen sanctie.

(28) I.R.C. par. 404(e)(4). Zelfs indien dit meer dan 15 % van 'earned income' bedraagt.

(29) Wat de motivering betreft voor het instellen van deze minimumgrens : "This provision will enable certain organisations of the self-employed, such as the jockey's guild, to set up retirement plans for their members, without having to confront complex record-keeping and administrative problems, and will also allow any self-employed individual who wishes to do so to save for his retirement ; even though his earned income in a particular year is relatively low." Congress. Committee Report p. par. 921 et seq., uit Handbook on pension reform law - E.R.I.S.A. of 1974, Pens. & profit Sharing Report Bulletin No 8, 6 sept 1974, Prentice Hall.

(30) Prop. Reg. par. 1.401(e)-4(a), gepubliceerd in Federal Register op 21 april 1975. Op deze voorgestelde maatregel werd heel wat kritiek geleverd. Zie ook : BILDERSEE, R. A., Pension Regulation manual, revised ed., Text, practice aid, official forms, Vol. I, 1979, 191-192.; vooral in 3 ; ALLEN, E. T. jr., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S., Pension planning, Illinois, R.D. Irwin Inc., 3d ed., 1976, 326 vn. 1.

(31) P.L. 94-455 par. 1502 geeft par. 404(e)(4) terug zijn volledige betekenis door de beperking van par. 415 te onderwerpen aan deze van par. 404(e)(4) en Treas. Reg. par. 1.404(e)-1(a) bevestigt dit.

(32) Reden van de wijziging was dat de "25 % ceiling has generally made 100 % limitation unavailable to its intended beneficiaries" ; U.S. Code Congressional & Adm. News, 94th Congr. 2d Sess 1976 ; (Senate Report No 94-938 june 10/ july 20, 1976), 3874.

(33) D.w.z. het bruto-inkomen verminderd met fiscaal aftrekbare planbijdragen.

(34) I.R.C. par. 404 (e)(4) i.f. "The \$ 15.000 limit insures that the provision is limited to its intended beneficiaries - low & moderate income taxpayers - U.S. Code Congr. & Adm. News, 94th Congr. 2d Sess. 1976 ;

(Senate Report No 94-938 June 10 / July 20, 1976), 3874.

(35) I.R.C. par. 401(a)(4).

(36) I.R.C. par. 401(a)(10). I.v.m. premies voor levensverzekeringscontracten en annuïteiten t.v.v. 'owner-employees' : I.R.C. par. 401 (e). Dit wordt verder besproken als een uitzondering op de "overtollige bijdragen".

(37) National Federation of Independent Business (N.F.I.B.)- prototype target benefit plan & trust agreement for self-employed individual. Adoption agreement punt N.

(38) Oud I.R.C. par. 503(g)(1) D (vóór 1974) en Treas Reg. par. 1.401-12(k)(1)(2) ; Over problemen i.v.m. bijdragen in 'property' zie o.m. BECK, Contributions to qualified plans : when, what and how much ?, 27 N.Y.U. Annual Institute on Federal Taxation, 187, 210-213 (1969).

(39) Conference Report, note 24 at 355 vermeld in : MOORE, B., H.R. 10 plans under the 1974 pension reform Law, Tax adviser, 6 : 9, January, 1975, 9 en vn. 5.

(40) I.R.C. par. 4975(c) ; MOORE, B., o.c., 9 : de bijdrage in 'appreciated property' wordt niet beschouwd als een verboden transactie onder par. 4975 (c)(1)A, tenzij die "property is subject to a mortgage or similar lien which the plan assures" binnen 10 jaar na overdracht, I.R.C. par. 4975(f)(3) ; Volgens MOORE, B., zullen er zich echter weinig situaties voordoen waar het Keogh plan zal gevormd worden met bijdragen anders dan in geld.

(41) BRANTON, L. S. and BUNIVA, J. P., Use of Voluntary contributions can increase tax benefits of qualified plans, Journal of taxation, april 1979, 230 en 232.

(42) BINKOWSKI, E., Contribution of property to Keogh plans, 59 Taxes, 57-63, Jan. 1981.

(43) Voornoemde auteur beschrijft eveneens de voordelen welke dergelijke bijdragen in 'property' vertegenwoordigen ; nl. behoud van een gezonde cash flow, belastinguitstel, vluggere groei van grootte en macht in het plan. BINKOWSKI, E., o.c., 58 en 63.

Verder houdt hij voor dat voor het geval de eigendom een waardevermeerdering heeft ondergaan, de bijdragen en de fiscale aftrek geëvalueerd moeten worden" at the participant's basis in the property rather than the value at the time of the contribution", BINKOWSKI, E., o.c., 58 en 63.

(44) I.R.C. par. 172(d) 4 D ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H. 1966, p. 23 par. 39 ; Bijdragen voor ondernemingsplannen kunnen daarentegen wel gebruikt worden om een verlies te creëren of te vergroten.

(45) Treas. Reg. par. 1.401-11(d)(2) iii ; I.R.C. par. 401(a)(17) heeft het over 'annual compensation' wat blijkbaar een beperkter begrip is dan 'earned income' zoals gebruikt in I.R.S. par. 401(c)(2). Daar de termen echter door elkaar gebruikt werden in de voorbereidende werken kan dit een aanduiding zijn dat er geen substantieel verschil bedoeld werd. (SUTKOWSKI, E. F., o.c., 737). Treas. Reg. Par. 1.401(e)-5(c)(1)ii neemt dan ook de juiste stelling in door 'compensation' en 'earned income' de zelfde mening toe te bedelen.

(46) Dat zijn de bruto-inkomsten waarvan de bedrijfsuitgaven, inbegrepen de bijdragen ten voordele van werknemers in een ondernemingsplan, afgetrokken zijn. (echter vóór (federale) belasting).

(47) 'Earned income' onder par. 401(c)(2) bestaat uit netto-inkomsten van een zelfstandige activiteit zoals bepaald in I.R.C. par. 1402 (a).

(48) SEGAL, P. M., Keogh plans : New advantages under the pension reform act, 49 Florida Bar Journal 457 (1975), 460, vn. 3.

(49) I.R.C. par. 401(c)(2)C ; IRISH, L. E., H.R. 10, Subchapter S and Section 403(b) plan, in A practical guide to the new pension reform legislation, GLASSER, S. A. (ed.), 1975, 141 ; GOODMAN, I., H.R. 10 plans

under E.R.I.S.A., C.C.H., 1978, 6.

(50) IRISH, L. E., o.c., 141.

(51) Treas. Reg. par. 1.401-10(c)(3).

(52) I.R.C. par. 401(c)(2)C. Deze bepaling is van kracht sedert de voormelde wet van 13 november 1966. Voorheen werd het inkomen uit de verkoop of verhuur van dergelijke zaken niet als 'earned income' beschouwd. Het Congres vond dat deze inkomsten echter overduidelijk voortkwamen van individuele inspanningen. Zie U.S. Congressional and Administrative News 89th congress, 2d Session, 4508-4509.

(53) Treas. Reg. par. 1.401-11(d)(2)(iii)(a). ALLEN, E. T., jr., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., o.c., 329 ; RUSTIGAN, E. C., Retirement plans for the self-employed, Taxes. The tax magazine 46 : 763, Dec. '68, 768.

(54) Reg. par. 1.401-10(b)(2).

(55) I.R.C. par. 414(c) -voor vereisten inzake dekking, deelneming, behoud van rechten en beperkingen op bijdragen en uitkeringen (d.w.z. max. \$ 7.500 of 15 %).

(56) Reg. par. 1.401-10(b)(3) ii ; de bijdragen welke voor een zelfstandige gestort zijn in het ondernemingsplan beïnvloeden geenszins de aftrekmogelijkheid voor zijn eigen H.R.10 plan. Dit zijn 2 totaal onderscheiden zaken ; Tax-saving plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 10 par 13. ; Tax-saving plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 9 par. 12.

b. Vrijwillige bijdragen en aftrekbaarheid.

Naast deze toelaatbare bijdragen voor een H.R.10-plan, zijn vrijwillige bijdragen mogelijk. Deze vrijwillige bijdragen zijn in tegenstelling tot de toelaatbare bijdragen fiscaal niet aftrekbaar, doch ze accumuleren belastingvrij. Het voordeel is gelegen in het feit dat het inkomen, dat ze van deze opzij gezette bijdragen verwerven, pas belastbaar wordt op het ogenblik van de uitkering (1).

De vrijwillige bijdragen van de zelfstandigen zijn echter beperkt. De maximum toegelaten bijdrage is 10 % van het 'earned income' met een maximum van \$ 2.500 voor 'owner-employees' (2) (3).

Voor het bepalen van deze bijdragen, worden alle vrijwillige bijdragen in rekening gebracht, ook deze gedaan voor andere erkende plannen. Voor werknemers en zelfstandigen (niet-'owners-employees') wordt de grens van 10 % berekend op het cumulatief bedrag en mag het ongebruikte overgedragen worden naar volgende jaren (4).

Bovendien is het een 'owner-employee' (5) niet toegelaten vrijwillige bijdragen te storten, tenzij ook zijn werknemers het recht hebben vrijwillige stortingen te doen (6). Evenmin mag een 'owner-employee' voor zichzelf vrijwillig bijdragen voor een groter percentage dan dat wat zijn werknemers of andere zelfstandigen toegestaan is (7). Indien het plan enkel uit 'owner-employees' bestaat, zijn vrijwillige bijdragen niet toegestaan (8).

VOETNOTEN

=====

(1) RUSTIGAN, E. C., Retirement plans for the self-employed, Taxes- the Tax magazine 46:763, dec. '68, 766 : "... significant advantage for self employed persons in high tax brackets ..." ; BRANTON, L. S. and BUNIVA, J. P., Use of Voluntary contributions can increase tax benefits of qualified plans, Journal of taxation, april 1979, 230-235.

(2) I.R.C. par. 4972 (c)(1)-(3).

(3) De vrijwillige bijdragen van de werknemers, net zoals van zelfstandigen niet-'owner-employees', in een Keogh plan zijn niet beperkt tot \$ 2.500 ; ze dienen echter wel binnen redelijke grenzen te vallen en om administratieve redenen zullen ze meestal ook tot \$ 2.500 beperkt zijn.

(4) Rev. Rul 69-217, 1969-2 CB 92 ; H.R. 10 plans for Lawyers, 40 Cleveland Bar Journal 273, 1969, 274.

(5) De vrijwillige bijdragen t.v.v. een 'owner-employee' zijn bijdragen welke hij doet als werknemer ; de bijdragen welke hij als werkgever doet zijn onderworpen aan de 15 % / \$ 7.500 grens van par. 404(e). BRANTON, L. S. and BUNIVA, J. P., Use of Voluntary contributions can increase tax benefits of qualified plans, Journal of taxation, april 1979, 230.

(6) De werknemers of de zelfstandigen niet-'owner-employees' hoeven niet effectief vrijwillige bijdragen te storten. Het is voldoende dat ze de mogelijkheid hebben het te doen.

(7) I.R.C. par. 4972 (c) (3) Reg. par. 1.401-13 (b) (3).

(8) I.R.C. par. 4972 (c) i.f. Er moet minstens één zelfstandige niet-'owner-employee', of één 'common-law employee' in deelnemen of kunnen in deelnemen.

c. Speciale reglementering voor 'defined benefit Keogh plan' (1).

- - - - -

E.R.I.S.A. heeft specifieke regels voorzien voor 'defined benefit Keogh plans' (2). 'Defined benefit Keogh plans' bestonden reeds voorheen ; doch de bijdragebeperking ter financiering van de uitkering was dezelfde als ingeval van een 'defined contribution plan'. De moeilijkheden die dat meebracht hadden tot resultaat dat relatief weinig dergelijke plannen bestonden (3) (4).

De nieuwe reglementering, ingevoerd door E.R.I.S.A. en van kracht op de belastingjaren na 31 december 1975, heeft een grote interesse voor deze plannen doen ontstaan (5). Het gevolg van deze nieuwe regels is dat zelfstandigen, 'owner-employees' inbegrepen, welke in overeenstemming met deze nieuwe regels 'defined benefit plans' opstellen, volledig voldoen aan de erkenningsvoorwaarden (van I.R.C. par. 401 (a)), zelfs zo de bijdragegrenzen van 15 % / \$ 75.00 overschreden worden (6). Voor de eerste maal werd het hen dus mogelijk bijdragen te storten welke in verhouding stonden met de kost van de uitkering, i.p.v. met het jaarlijks inkomen van een bepaald jaar (7). Doch daar -zoals verder verklaard wordt- de 2 types Keogh plannen zeer dicht bij elkaar liggen, zijn de oudere zelfstandigen enkel gerechtigd een uitkering te bekomen welke, wat de hoogte betreft, gelijkwaardig is met hetgeen zou opgebouwd geweest zijn via een 'defined contribution plan'. Dit is een nadeel voor oudere zelfstandigen en voor zelfstandigen die pas laat tot een Keogh plan toetreden. Dit staat in scherp contrast met 'defined' ondernemingsplannen, waar eenzelfde uitkering verstrekt wordt aan alle plandeelnemers, ongeacht de leeftijd op dewelke de deelneming begonnen is, en waartoe grotere bijdragen voor oudere deelnemers gestort worden om dit te bereiken (8).

In 1974 werd een mechanisme uitgewerkt om de bijdragegrenzen van de 'defined contribution plans' (15 % / \$ 7.500) om te zetten in bijdragegrenzen welke nodig zijn om 'reasonable comparable benefits' te verschaffen (9) (10). De wet legt speciale beperkingen op voor de uitkeringen, welke onder een 'defined benefit Keogh plan' kunnen behaald worden, met de bedoeling het equivalent van de bijdragebeperking voor 'defined contribution plan' te verschaffen (11). I.R.C. par. 401 (j) beperkt het basisvoordeel ('basic benefit') uitkeerbaar aan de deelnemers.

Het toelaatbaar 'basic benefit' is dit welk bepaald is door de reglementering voorgeschreven door de Secretary of Finance om te voorzien in een 'reasonable comparability' met de maximumuitkering welke door toelaatbare (fiscaal aftrekbare) bijdragen in een 'defined contribution plan' kan bereikt worden (12).

Het 'basic benefit' is een ouderdomsannuïteit ('straight life annuity' (13)), beginnend op de leeftijd van 65 jaar of 5 jaar na het begin van de huidige deelnemingsperiode, in een 'non-contributory plan' (14) welk geen bijkomstige voordelen of uitkeringen verschaft (15).

Het maximum 'basic benefit' (16) welk jaarlijks mag aangroeien mag niet groter zijn dan het produkt van de *1* jaarlijkse vergoeding (met maximum \$ 50.000) (17) en *2* een toepasselijk percentage (18), variërend volgens de leeftijd (19) van de deelnemer bij zijn intrede in de huidige deelnemingsperiode (20).

Wat er aldus maximaal in een plan als 'basic benefit' kan voorzien worden is de som van de voorgaande produkten voor elk "deelnemingsjaar in het plan" (21) (22).

Het toepasselijk percentage is als volgt :

Leeftijd van de deelnemer bij het begin van de deelnemingsperiode	Toepasselijk percentage (23)
30 of minder	6,5
31	6,3
32	6,0
33	5,8
34	5,6
35	5,4
36	5,1
37	4,9
38	4,8
39	4,6
40	4,4
41	4,2
42	4,1
43	3,9
44	3,8
45	3,6

46	3,5
47	3,4
48	3,2
49	3,1
50	3,0
51	2,9
52	2,8
53	2,7
54	2,6
55	2,5
56	2,4
57	2,3
58	2,2
59	2,1
60 of meer	2.0

Voorbeeld 1 :

Een zelfstandige met een jaarlijks inkomen van \$ 70.000, welke op 40-jarige leeftijd een 'defined benefit Keogh plan' opzet, zal jaarlijks zijn uitkering maximaal kunnen laten aangroeien met een bedrag gelijk aan 4,4 % van zijn jaarlijks inkomen. Aangezien zijn inkomen meer bedraagt dan \$ 50.000 is de maximum toelaatbare uitkeringsaangroei \$ 2.200. Indien hij telkenjare \$ 50.000 of meer inkomen zal hebben, dan zal hij telkens tot zijn 65 jaar zijn uitkering mogen laten aangroeien met \$ 2.200. Aldus zullen aftrekbare bijdragen in zijn hoofde toegelaten zijn om een bedrag op te brengen dat voldoende is om een 'straight life annuity' te verschaffen van (2.200×25) of \$ 55.000 per jaar, startend op 65 jarige leeftijd (24).

Een 'defined benefit plan' zal niet als discriminerend beschouwd worden omdat het voordeel welk jaarlijks kan aangroeien voor elke deelnemer beperkt is tot het maximum 'basic benefit'. Er is geen sprake van discriminatie omdat in een bepaald plan de deelnemers van de "verboden groep" jonger zijn dan de andere plandeelnemers en dienvolgens hun voordelen bepaald worden door hogere percentages (25).

I.R.C. par. 401 (j) voorziet enkel het algemeen kader ; het bevat enkel richtlijnen welke de Secretary moet volgen bij het

uitvaardigen van zijn reglementeringen (26). De Act (27) bepaalt dat latere reglementeringen voorzieningen zullen bevatten m.b.t. volgende punten :

- 1) toepasselijk percentage voor jaren gelegen tussen jaren voorzien in I.R.C. tabel (28) ;
- 2) aanpassing van de percentages wanneer het plan andere 'benefits' verschaft dan 'basic benefit' (29) ;
- 3) ervoor zorgen dat elke stijging in aangroeivoet en/of elke aangroei in de inkomensgrondslag ('compensation base' (waarmee rekening mag gehouden worden)) een nieuwe periode van deelname inleiden in het plan (30).

Verder kunnen na 31 december 1977 aanpassingen voorzien worden in de huidige percentages, gebaseerd op de interest en de mortaliteitswijzigingen na 1973 (31).

Deze reglementeringen in uitvoering van I.R.C. par. 401 (j) 3 B werden uitgevaardigd op 26 mei 1978 (32) als 'proposed regulations', welke op 23 jan. 1981 vervangen werden door definitieve reglementeringen (33).

Treas. Reg. par. 1. 401 (j) - 1 (c) bepaalt de toepasselijke percentages voor de leeftijden welke niet voorkomen in de tabel van de Act.

Eveneens werden de regels vastgelegd zo het plan andere voordelen of uitkeringen biedt dan 'basic benefits' (34). In zo een geval worden de toepasselijke percentages (om het 'maximum basic benefit' te berekenen) verminderd met een aanpassingsfactor (35).

Dergelijke aanpassingsfactoren bestaan voor uitkeringen, welke op een andere datum dan op 'basic benefit' datum (36) beginnen (37), voor uitkeringen in een andere vorm dan een 'straight life annuity' (nl. een 'joint & survivor annuity', 'life annuity with period certain', 'installment refund', 'cash refund', 'modified cash refund', 'annuity certain' (38), voor pre-pensioen overlijdensuitkering (39) (40) en (arbeids)ongeschiktheidsuitkering (41), en voor aanpassing aan de levensduurte (42).

Een plan dat één of meerdere 'non basic benefits' verschaft, zal gediskwalificeerd worden zo de 'non basic benefits' het produkt van de 'maximum basic benefit' en de (1 of meerdere) aanpassingsfactoren overschrijdt (43).

Voorbeeld 2.

Nemen we dezelfde feiten als in voorbeeld 1.

De maximum toelaatbare uitkeringsaangroei was \$ 2.200 per jaar. Veronderstel dat deze uitkering dient te gebeuren in de vorm van een 'life annuity with ten year period certain' (annuïteit op het leven met minimum 10 jaar) De aanpassingsfactor voor een dergelijke annuïteit is 0,91. Het bedrag van \$ 2.200 moet dus vermenigvuldigd worden met 0,91 zodat de maximumuitkering die nu elk jaar kan aangroeien gelijk is aan \$ 2.002. Na 25 jaar deelname in het plan zal hij een totale jaarlijkse uitkering kunnen genieten van (25×2.002) of \$ 50.050 in de vorm van een 'life annuity with ten-year period certain'.

Daar waar de 'proposed regulations' enkel een aparte bepaling voorzien hadden voor plannen welke uitsluitend opgebouwd zijn uit verzekerings- of annuïteitscontracten, hebben de 'final regulations' bepalingen opgesteld voor elk verzekerings- of annuïteitscontract (44) dat in een plan gebruikt wordt. De reglementering voor plannen uitsluitend opgebouwd door middel van verzekerings- of annuïteitscontracten onder de 'proposed regulations' was als volgt (45)(46).

Aangezien de verzekeringsmaatschappijen de tarieven voor annuïteiten welke soms 40 jaar later opgenomen worden garanderen, zijn de gebruikte actuariële onderstellingen conservatiever dan deze welke gebruikt werden bij het opstellen van de 'proposed regulations' (47). Dienvolgens moeten de "toepasselijke percentages" aangepast worden opdat deze plannen geen uitkeringen zouden verlenen welke hoger zouden zijn dan deze verleend door andere types van plannen. De aanpassingsfactor is gelijk aan een breuk waarvan de teller de typische kostprijs van de polis is, gespecificeerd in de reglementering (48), en de noemer de actuele gewaarborgde kostprijs voor een uitkering van \$ 10 per maand. De aldus vereiste vermindering bedraagt veelal ongeveer 20-30 % van het toelaatbare voordeel of uitkering voor niet-verzekerde plannen (49). En aangezien de bijdragen van de verzekeringspolissen, verminderd worden met het winstaandeel blijkt een volledig verzekerd plan het best geschikt zo verwacht wordt dat de inkomsten voortdurend zullen stijgen, of wanneer de deelneming in het plan slechts voor een relatief korte periode is, b.v. 10 tot 12 jaren vóór de normale opruiststelling (50).

Deze regel werd herzien ; de nieuwe bepaling (51) beperkt de 'cash value'

welke onder een volledig verzekerd pensioenplan mag geaccumuleerd worden.

De 'cash surrender value' (afkoopwaarde) van een verzekerings- of annuïteitscontract bij normale pensioenleeftijd mag het produkt niet overschrijden van

1 volledige jaarlijkse annuïteit, beginnend op normale pensioenleeftijd, welke toelaatbaar is onder par. 401(j) voor alle deelnemingsjaren aangepast om alle 'pre-retirement' - bijkomende voordelen te weerspiegelen ;

en

2 een bepaald bedrag, dat varieert volgens de leeftijd van de deelnemer en volgens de mortaliteitsonderstellingen (sex based table or unisex table) (52).

Een nieuwe bepaling (53) beperkt de waarde van alle andere verzekerings- of annuïteitscontracten tot het actuariëel equivalent van het 'maximum benefit', gebruik makend van de zelfde actuariële onderstellingen om de toepasselijke percentages te bepalen. D.w.z. de waarde van het verzekerings- of annuïteitscontract mag samen met elke andere uitkering het actuariële equivalent van het maximum 'basic benefit' niet overschrijden.

Indien de 'compensation base' van het plan (d.i. de hoogste jaarlijkse vergoeding welke in een bepaald jaar in aanmerking mag komen om de voordelen te bepalen) of de aangroeiwoet (d.i. het toepasselijk percentage) zich wijzigen, gaat een nieuwe periode van deelname in (54).

Deze bepaling dient om een bepaald misbruik, dat kan leiden tot discriminatie, tegen te gaan ; na gedurende jaren een lage aangroeiwoet (lager dan het toepasselijk percentage) toegepast te hebben, amendeert de werkgever het plan door de hogere aangroeiwoet (of hogere 'compensation base') toe te passen, op een ogenblik dat er net genoeg tijd is om de zelfstandigen een maximumvoordeel uit te keren (55).

Er valt te bemerken dat m.b.t. de oprichting en werking van 'benefit H.R. 10 plans' veel overgelaten wordt aan de I.R.S. Zo bestaan er ook een aantal erg gecompliceerde en gedetailleerde vereisten waaronder deze aangaande de verschillen tussen de 'career-average-pay plan' (56) en 'final average-pay-plan' (57). De meeste regels zijn voor beiden identiek met enkele verschilpunten al naargelang het type van plan. Over het algemeen kan gesteld worden dat de beperkingen voor de 'final average pay plans' gelijkwaardig zijn met deze welke zouden toegepast geweest zijn,

zo het plan een 'career average pay plan' was geweest (58).

De reglementering vereist eveneens dat alle 'benefit Keogh plans' waarin een zelfstandige deelneemt (59), als één plan beschouwd worden om te bepalen of aan de voorwaarden van par. 401 (j) is voldaan. (60). Indien er tegelijkertijd een 'defined benefit Keogh plan' en een 'defined contribution Keogh plan' bestaat, dan is deze combinatie onderworpen aan de 1,0 test ; d.w.z. de maximumbijdragen voor beiden mogen niet meer bedragen dan 100 % van de uitkeringen of voordelen toegelaten voor elk plan (61) (62) (63). De 'final regulations' hebben een nieuwe bepaling voorzien voor situaties waarin de 'defined contribution fraction' (64) telkenjare verandert omwille van wijzigende bijdragen (65).

Als besluit kan gezegd worden dat het voordeel van een defined 'benefit Keogh plan' gelegen is in het feit dat het een bescherming biedt tegen ongunstige beleggingservaringen (66). In tegenstelling tot een 'defined contribution plan' is het in een 'defined benefit plan' mogelijk, in geval van slechte beleggingsresultaten, de aftrekbare bijdragen te verhogen om de betaling van de vooropgestelde ouderdomsuitkering te verzekeren (67). Aldus is het mogelijk meer bij te dragen dan toegelaten is onder een 'defined contribution plan'. Het aanhouden van conservatieve actuariële onderstellingen geeft hetzelfde resultaat. De I.R.S. had dit voorzien i.v.m. plannen, die volledig uit verzekeringen of annuïteiten opgebouwd zijn ; daarom werd -zoals net gezien werd- de bijdrage-aftrek beperkt tot een niveau dat nodig is om een uitkering te verzekeren, gebaseerd op "normaal aanvaardbare" actuariële onderstellingen (68). Of de I.R.S. deze voorgaande maatregel ook tot andere niet-verzekerde plannen zal uitbreiden, is vooralsnog niet geweten (69). Doch veel van het positieve dat de Act oorspronkelijk bevatte, is geleidelijk aan verdwenen door de uitvaardiging van strenge reglementeringen (70). Zodanig dat op lange termijn, men in sommige gevallen beter af is met het gebruiken van een 'defined contribution plan' (71).

Bovendien dient men rekening te houden met een grotere kost voor het opstellen van een 'defined benefit plan' daar een dergelijk plan de voortdurende diensten behoeft van een actuaris (72).

De euforie, welke met de invoering van deze 'defined benefit plan' reglementering gepaard ging, - nl. er konden meer bijdragen

gestort worden dan via een 'defined contribution plan' - blijkt achteraf niet zo gerechtvaardigd te zijn. In een volledig verzekerd plan zullen de winstaandelen op de duur de planbijdragen verlagen (lager brengen dan de maximum toelaatbare) en in een niet verzekerd plan kan de beleggingservaring gunstiger lijken dan voorzien, zodat eveneens de toekomstige bijdragen verminderd zullen moeten worden (73).

Voetnoten

=====

(1) Raadpleeg in het algemeen : BILDERSEE, R. A., Pension regulation manual, revised ed., Text, practice aid, official forms, Vol. I., 1979, p. 193-205, par. 10.2 ; KEMPER, J. D., Defined benefit H.R.10 plans, 66 American Bar Association Journal, 217-222, feb. 1980 ; D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., Defined benefit Keogh plans : advantages they offer, drawbacks they entail, 53 Journal of taxation, 42-47, july 1980 ; Tax-Saving plans for Self-employed, C.C.H. april 1980, par. 41-44, p. 19-24.

(2) I.R.C. par. 401 (j), ingevoegd door par. 2001 (d) (2) of E.R.I.S.A. of 1974, P.L. 93-406. Eveneens : Prop. Reg. par. 1.401 (j)-5 gepubliceerd op 26 mei 1978 in Federal Register (43 F.R. 22734) ; zie ook : Pension Plan Guide, C.C.H. Vol. 5, par. 20,163 en DICKSON, S. B. and BOURGON, R. W., An analysis of the Sec. 40 (j) proposed regs., The Tax Adviser, may 1979, 298 et seq.

Final Reg. par. 1.401 (j)-5) adopted jan. 12, 1981 gepubliceerd in Federal Register op jan. 23, 1981 ; 46 F.R. 7275. De "final regulations" hebben de secties en afdelingen van de "proposed regulations" herschikt. De artikelen werden klaarder geformuleerd en beter gerangschikt. De inhoud is hoofdzakelijk identiek gebleven, behalve op enkele punten na waar ten gevolge van de geleverde commentaar op de proposed regulations een wijziging wenselijk leek. Deze wijzigingen zullen verder ter sprake komen. O.m. is deze reglementering niet toepasselijk op een 'target benefit-plan', daar volgens Treas Reg. par. 1.401 (j)- 1(a) (2) een dergelijk plan geen 'defined benefit plan' is.

(3) De I.R.S. was bovendien weinig geneigd om aan deze soort Keogh plannen veel aandacht te besteden ; soms werd de goedkeuring gewoonweg geweigerd ; DICKSON, St. B., o.c., 298.

(4) BILDERSEE, R. A., Pension regulation manual, p. 193, par 10.2.1. : "The prior law really did not contemplate defined benefit plans" ; SEGAL, Ph. M., Keogh plans : New advantages under the Pension Reform Act, 49 Florida Bar Journal 457 (1975), 460, vn. 12 : "before E.R.I.S.A., it was

theoretically possible, but there were no guidelines set forth (nor in code, nor in Treas. Regulations)" ; BILDERSEE R. A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, NYU Inst. Fed. Taxation 37 : 7.1-26 (1979, E.R.I.S.A. Supp.) ; speciaal 7.6 : Vóór E.R.I.S.A. werden 'defined benefit Keogh' plannen vooral in volgende 2 situaties aangetroffen:

1. een plan met hoofdzakelijk relatief jongere werknemers, en één of meerdere relatief oudere zelfstandigen.
2. een plan dat de 'owner-employee' een uitkering belooft, opgebouwd door middel van 'level premium annuity, life insurance or endowment contracts' (- is uitzondering op "overtollige bijdragen" regeling) (ibid., p. 7.6).

(5) De invoering van regelen m.b.t. 'defined benefit Keogh' plannen in E.R.I.S.A. werd beschouwd als één van de meest betekenisvolle wettelijke pogingen om de Keogh plannen dichterbij de ondernemingsplannen te brengen ; BILDERSEE, R.A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 75. Of dit optimisme gewettigd is, zal verder gezien worden.

(6) I.R.S. par. 401(j)(6). De nieuwe reglementering (par. 401 (j)) bevat aanvullende erkenningsvereisten welke dienen vervuld te worden opdat de plannen hun fiscale status onder par. 401(a) zouden behouden. KEMPER, J.D., o.c., 217.

(7) (Final) Treas. Reg. par. 1.401(j)-(2)(e) ; Prop. Reg. par. 1.401(j)-(2)(g)9.
BILDERSEE R.A., Pension regulation manual, p. 194, par. 10.2.1., GOODMAN, I., H.R 10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., dec. 1978, 14.

(8) D'ALEO, J. and ROSENBERG. M., o.c., 42 en 46 : de voordelen van 'defined benefit plans' worden aldus duidelijk getemperd ; ROCHE, F.X., H.R. 10 Defined Benefit plans : A different kind of "Defined benefit" plan, 4 Journal of pension planning and compliance, 437, nov. 1978, 438 : "the method of determining contributions suggests a radical departure from the traditionnal concept which governs corporate defined benefit plan contributions", zodanig dat "in long run, defined contribution Keogh plans provide better overall results in terms of both maximum contributions and maximum benefits" ; DICKSON, St., o.c., 300.

(9) I.R.C. par. 401(j) ; Treas. Reg. par. 1.401(j)-1(a)(2) ; Prop. Reg. par. 1.401(j)-1(c) ; Joint Explanatory Statement of the Committee of Conference, aug. 12, 1974 at 332-333. "Congressional intent was to allow self-employed individuals a pension plan which accrues benefits approximately equal to those obtainable under defined contribution Keogh plans".

(10) De bijdrage- en uitkeringsbeperkingen van I.R.C. par. 415 (ondernemingsplannen) zijn op deze 'defined benefit Keogh' plannen toepasselijk. KEMPER, J.D., o.c., 220, vn. 11 ; MOORE, B., H.R. 10 plans under the 1974 pension reform Law, The Tax adviser, jan. 1975, 11, vn. 33 : "If Congress intended the HR 10 defined benefit plan to be comparable to the HR 10 defined contribution plan, it would seem there is an unintended conflict between the "basic benefit" of Sec. 401(j)(2) and the limitation on an "annual benefit" under Sec. 415(b) (1). Under the first three table percentages, the "projected annual benefit" would always exceed 100 % of the participant's three high years of compensation if the maximum percentage is applied to the participant's current compensation". Par. 415(b)(1) primeert o.i. echter op par. 401(j)(2).

(11) Tax-Saving plan for Self-employed, C.C.H., april 1980, par. 41, p. 19.

(12) I.R.C. par. 401(j) 1. ALLEN, A.T. jr., MELONE, J.S. and ROSENBLOOM, J.S., Pension planning, Illin., R.D. Irwin Inc., 3d ed. 1976, 328 : "limit on contributions is established as the cost of providing a benefit equal to a % of annual earned income for each year of plan participation."

(13) "A contract usually by an insurance Co to make periodic payments at monthly or yearly intervals during the life of some person" ; Black's Law Dictionary, by HENRY CAMPBELL BLACK, 5th edit, West Publ. Co 1979, 83 en 833.

(14) Een 'non-contributory plan', is een plan waar de deelnemers zelf -in hun hoedanigheid van werknemer- geen bijdrage tot het plan moeten doen. Het plan wordt volledig gefinancierd door werkgeversbijdragen.

(15) I.R.C. par. 401(j) (5) ; Prop. Reg. par. 1.401 (j) - (1) (e) (1) ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1 (c) (2).

(16) I.R.C. par. 401 (j) (2) ; Prop. Reg. par. 1.401 (j)-1(d) ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1 (b).

Deze aangroeibeperking van par. 401 (j) is niet automatisch van toepassing op 'common-law employees' van zelfstandigen. Indien ze eveneens op hen toegepast worden, moet er aandacht geschonken worden aan de niet-discriminatie regels van par. 401 (a) (4) ; KEMPER, J.D., o.c., 218.

(17) Aangezien de percentagebeperkingen (voor 'basic benefit') enkel toegepast worden op de eerste \$ 50.000 van 'earned income' en het bedrag welk in aanmerking komt voor de anti-discriminatieregels \$ 100.000 van het 'earned income' is, kunnen de percentages voor voordelen uitgekeerd aan werknemers de helft zijn van deze voor zelfstandigen (Tax Saving Plans for Self employed, C.C.H., 1980 par. 41, p. 21.)

I.R.C. par. 401 (j) (5) C verduidelijkt dat 'compensation' (vergoeding) gelijk is aan 'earned income' ; Prop. Reg. par. 1.401 (j)-1 (e) (2) ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1 (d) (1).

Deze grens van \$ 50.000 mag niet verward worden met de beperking van \$ 100.000, toepasselijk op het bedrag van de vergoeding dat in rekening mag gebracht worden voor 'plan benefit formula'. (I.R.C. par. 401(a)(17)) ; BILDERSEE R., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 7.11 : "The benefit formula stated in the plan may be based up to \$ 100.000, but the resulting accrual must not exceed the individual's maximum basic benefit using \$ 50.000 limitation on compensation for purpose of that calculation" en 7.12 i.f., 7.13. "if participant had accrued a benefit equal to 100 % of his high three years of compensation, no further benefit could accrue for individual, notwithstanding the fact that provision of 401(j) would otherwise allow continued accrual."

I.v.m. dit conflict tussen par. 401(j) (2) and par. 415 (b) (1) zie eveneens MOORE, B., o.c., 11, vn. 33 en KEMPER, J.D., o.c., 220, vn. 11. (zie hoger voetnoot (10)).

(18) I.R.C. par. 401 (j) (3). Deze percentages zijn opgesteld rekening houdend met bepaalde actuariële onderstellingen m.b.t. interestvoet en kostprijs van annuïteiten. De gebruikte onderstellingen zijn : 1971 Group

Annuity Mortality Table for males en een jaarlijkse interestvoet van 6 %. Zo men in een plan andere "redelijke" actuariële onderstellingen gebruikt, zal het mogelijk zijn de bijdragegrenzen (15 %/ \$ 7.500) te overschrijden. Zie verder.

Prop. Reg. par. 1.401 (j)-1 (f) (1); Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1(c)(1).

(19) Dit is de leeftijd op zijn/haar verjaardag onmiddellijk voorafgaand aan de referentiedatum ; het is niet zijn/haar leeftijd gebruikt in het levensverzekeringscontract, door middel waarvan het plan is opgesteld. Prop. Reg. par. 1.401 (j)-1 (f) 3 ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1(c) (4) (i).

(20) "Huidige deelnemingsperiode" is elke periode van opeenvolgende deelnemingsjaren in het plan, beginnend met de eerste dag van het eerste jaar deelname in het plan, en eindigend met de laatste dag van laatste opeenvolgend jaar van deelname in het plan. Prop. Reg. par. 1.401 (j)-1(e) g ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1(c) (4) (ii).

Bij onderbreking van de deelnemingsperiode zal bij het hervatten van de periode gebruik gemaakt worden van een nieuw percentage rekening houdend met de leeftijd van de deelnemer op het ogenblik van hervatting alsof dit de leeftijd is waarop de deelneming begon. Men kan zich afvragen of de "huidige deelnemingsperiode" als onderbroken dient beschouwd te worden wanneer een individu, welk normaal gerechtigd is om zijn/haar uitkering of voordeel te laten aangroeien in een bepaald planjaar, verhinderd is dit te doen daar hij/zij reeds een uitkering of voordeel heeft opgesteld gelijk aan 100 % van het gemiddeld inkomen van de hoogste 3 jaren (beperking van par. 415) en dit individu later, als zijn/haar inkomen verhoogt en aldus de beperking van par. 415 niet meer toepasselijk is, opnieuw een bijkomend voordeel/of uitkeringsaangroei wenst. BILDERSEE, R. A., Pension regulation manual, 196 ; BILDERSEE, R.A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 7-17.

(21) "Deelnemingsjaar in het plan" is elk planjaar in hetwelk het voordeel of de uitkering van de deelnemer aangroeit ; Prop. Reg. par. 1.401 (j) - 1 (e) (7) ; Treas. Reg. par. 1.401 (j) - 1(c) (4) (iii).

(22) De reglementering is zelfs strenger ; in het plandocument zelf moet

dit uitdrukkelijk opgenomen zijn. De afwezigheid van een dergelijke bepaling verhindert de erkenning van het plan, zelfs zo het 'maximum basic benefit' de reglementaire grenzen niet overschrijdt. Prop. Reg. par. 1.401 -(j)-1(c) ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1(b)(2).

(23) Hoe jonger, hoe hoger de percentages. Dit weerspiegelt het feit dat bijdragen gedurende een langere periode interest kunnen opbrengen.

(24) FARIS, D.W., Impact of qualified retirement plans on partnerships, Taxes : 57 : 759, nov. '79, 762 : "actuarial determination is made of amount of money required to be currently contributed to the plan to provide a fund sufficient to pay the benefits that mature upon participant's retirement."

(25) Prop. Reg. par. 1.401 (j) - 2 (i) ; Treas. Reg. par. 1.401 (j) - (2) (f).

(26) MOORE, B., H.R 10 plans under the 1974 pension reform law, The Tax adviser, jan. '75, 11 : "The Act authorizes the Treasury to issue regulations to translate the deduction limitations into an equivalent defined benefit limitation".

(27) I.R.C. par. 401 (j) 3 B.

(28) I.R.C. par. 401 (j) 3 B i.

(29) I.R.C. par. 401 (j) (3) B ii.

(30) I.R.C. par. 401 (j) (3) B iii.

(31) I.R.C. par. 401 (j) (3) B iv.

(32) Prop. Reg. par. 1.401 (j)-1 et seq. Belastingbetalers mogen zich op deze reglementeringen steunen in afwachting van een definitieve reglementering.

(33) Treas. Reg. par. 1.401 (j)-1 et seq. gepubliceerd in Federal Register

(46 F.R. 7275).

(34) Prop. Reg. par. 1.401 (j)-1 (g).

(35) Aanpassingsfactoren zijn vastgesteld in een proposed Revenue Ruling, I.R.S. Announcement 78 - 96, 1978-23, I.R.B. 42 (june 5, 1978) ; deze Revenue Ruling zal eveneens in de nabije toekomst definitief gemaakt worden. Deze factoren zijn eveneens gebaseerd op 1971 Group Annuity Mortality Table (male) en intrestvoet van 6 %.

(36) D.i. op de leeftijd van 65 jaar of 5 jaar na het begin van de huidige deelnemingsperiode.

(37) BILDERSEE R. A., Pension regulation manual, 195.

(38) BILDERSEE R. A., Pension regulation manual, 198-202.

(39) BILDERSEE R. A., Pension regulation manual, 203 ; dit is beperkt tot "100 times the projected monthly annuity at retirement or cash value if greater".

(40) De aanpassingsfactor voor de pre-pensioen overlijdensuitkering (via levensverzekering) weerspiegelt enkel dat deel van de levensverzekering dat overblijft na de aftrek van de PS58 kost. ('pure insurance' cost) ; Prop. Reg. par. 1.401 (j) - 1 (g) 4 ; Treas. Reg. par. 1.401 (j) - 1 (c) (3) ii. D'ALEO, J. and ROSENBERG. M., o.c., 45 ; BILDERSEE R. A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 7.13 en 7.14.

(41) BILDERSEE R. A., Pension regulation manual, 203.

(42) Ingevoerd door Final Treas. Reg. par. 1.401. (j)-1(c)(3)(i), na herhaalde kritiek op het desbetreffende verbod in de 'proposed regulations'. Terwijl de levensduurte gebaseerd mag zijn op eender welke index (Common Price Indix, Prime Rate ...), moet het plan in een maximum jaarlijks stijgingspercentage voorzien. De aanpassing aan de levensduurte zal dan gebaseerd worden op deze maxima.

(43) O.m. D'ALEO, J. and ROSENBERG. M., o.c., 44.

(44) Sinds de "final regulations" is het gebruik van variabele annuïteiten ook toegelaten ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-4(b)(2).

(45) Prop. Reg. par. 1.401 (j)-2(e) ; Treas. Reg. par. 1.401 (j)-4(a). Zie DICKSON, St., o.c., 300-301 ; D'ALEO, J. and ROSENBERG. M., o.c., 45-46.

(46) Volgens DICKSON, St. B., o.c., 300 is de I.R.S. er ten andere in geslaagd "effectively not permitting fully insured defined benefit Keoghs" ; aldus worden zowel de werkgever als de plandeelnemers in een onhoudbare situatie gedwongen. Voor een voorbeeld van de nieuwe reglementering raadpleeg : D'ALEO, J. and ROSENBERG. M., o.c., 45-46.

(47) D'ALEO, J. and ROSENBERG. M., o.c., 45.

(48) Prop. Reg. par. 1.401 (j) - 2(e) 2 omgezet in Treas Reg. par. 1.401 (j) - 4(a) (ii).

(49) DICKSON, St. B., o.c., 300 : "Prop. Regs. Sec 1.401 (j) - 2 (e) 1 would permit defined benefit Keogh to guarantee the purchase price of an annuity representing only approximately 75 % of the retirement benefit".

(50) D'ALEO, J. and ROSENBERG. M., o.c., 46.

(51) Treas. Reg. par. 1.401 (j) - 4 (a).

(52) Treas. Reg. par. 1.401 (j) - 4 (a) (1) (ii).

(53) Treas. Reg. par. 1.401 (j) - 4 (b).

(54) Prop. Reg. Par. 1.401 (j) - 3 (a) ; Treas. Reg. Par. 1.401 (j) - 3(a). Een verhoging van het 'earned income' van de deelnemers wordt hier niet bedoeld en zal aldus geen nieuwe deelnemingsperiode met zich brengen, H. Rep. No 93 - 779, 93rd Cong. 2d Sess. 114 (1974).

(55) BILDERSEE, R. A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee

Pension Plans, 7.14 ; D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., o.c., 44.

(56) "Career-average-pay-plan" is een plan waarvan de uitkering in verhouding staat tot de inkomsten van elk jaar waarin er plandeelname is. (" gemiddeld salaris" regeling) . Prop. Reg. par. 1.401 (j) -1 (b) (2) = "any other plan than final average pay plan" ; Treas. Reg. par. 1.401 (j) -1 (b) i.f. en Treas. Reg. par. 1.401 (j) - 1(a)(2) = "for special rules governing final average plan", see par. 1.401 (j)-5.

(57) "Final average pay plan" is een plan waarvan de uitkering gebaseerd is op het inkomen van de deelnemer gedurende een kortere periode dan zijn totale deelnemingsperiode. Prop.. Reg. par. 1.401 (j) - 1 (e) 5 ; Treas. Reg. par. 1.401(j) - 1 (a)(3)(v).

Bijvoorbeeld een plan enkel gebaseerd op de inkomsten van de laatste 3 jaren vóór de pensioenleeftijd ("eindloon" regeling).

(58) Prop. Reg. par. 1.401 (j) 5 ; Treas. Reg. par. 1.401 (j) (5). GOODMAN, I., o.c., p. 13, par.9 : "The rule is designed to allow a final average pay plan to provide, over a period of time, a level of retirement benefit which is comparable to the level which would be provided under a qualified career averageplan." ; BILDERSEE, R. A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 7.14 ; BILDERSEE, R. A., Pension regulation manual, p. 205 par. 10.2-6 .

De regels m.b.t. wijzigingen van 'compensation base' of "aangroeivoet" zijn ook aangepast aan een 'final average pay plan' ; zie Prop. Reg. par. 1.104 (j) - 5(c) ; Treas. Reg. par. 1.104 (j) - 5(c).

(59) Ongeacht of ze allemaal door de zelfstandige gecontroleerd worden. Treas. Reg. par. 1.104 (j) - (2) a (1) (ii). Dit in tegenstelling tot Subchapter S plans welke enkel met andere Subchapter S plans of Keoghplannen moeten samengevoegd worden, indien ze deel uitmaken van een gecontroleerde groep ; m.a.w. indien ze onder 'common control' zijn volgens I.R.C. par. 414 (b) en (c). Treas. Reg. par. 1.401 (j) - (2) (a) (2). Deze verduidelijking m.b.t. 'Subchapter corporation' werd aangebracht door de final regulations. Een Subchapter S plan is een plan opgericht voor een 'shareholder-employee' welke meer dan 5 % van de aandelen bezit in een Subchapter S Corporation. Een dergelijke onderneming is een 'small

business corporation' (bepaald in par. 1371 (a)) welke de keuzemogelijkheid om belast te worden als een partnership toegepast heeft. (d.w.z. het inkomen wordt over het algemeen direct belast bij de aandeelhouders ongeacht of winst uitgekeerd wordt of niet). De reglementering voor dergelijke pensioenplannen vertoont veel gelijkenis met deze voor Keogh plannen.

(60) Prop. Reg. par. 1.401(j) - 2(c) ; Treas. Reg. par. 1.401(j) - 2(b).

(61) I.R.C. par. 401(j)(1). Prop. Reg. par. 1.401(j) - 2(d) ; Traes. Reg. par. 1.401(j) - 2(c). Voor een duidelijk voorbeeld zie : DICKSON, S. B., o.c., p. 301 ; en BILDERSEE, R. A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 7.16 ; D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., o.c., 46 ; ROCHE, o.c., 442-443.

(62) BILDERSEE, R. A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 7.16 : Om in zo'n geval te bepalen wat het maximum 'basic benefit' is voor een 'defined benefit plan', gaat men als volgt te werk : men vermenigvuldigt het maximum 'basic benefit', bekomen volgens par. 401(j), met het resultaat van volgende formule :

aftrekbare bijdrage voor een deelnemer onder een 'defined
contribution plan'

1 - -----
maximum toelaatbare aftrek onder een 'defined contribution plan'
indien het plan voorziet in de maximum toelaatbare aftrek.

(63) I.R.C. par. 415(e) laat voor erkende ondernemingsplannen een combinatie van 'defined contribution' en 'defined benefit plan' toe tot 140 % van de uitkeringen/voordelen of bijdragen toegelaten voor elk plan. Dit betekent dat een persoon, deelnemer in beide plannen, zijn bijdrage en/of voordelen met 40 % kan verhogen. Aldus : DICKSON, S. B., o.c., 301. Er dient echter gezegd te worden dat bovenstaande regel ook geldt voor 'defined benefit Keogh' plannen.

Zie : BILDERSEE, R. A., Pension regulation manual, 197 ; over de relatie tussen beide grenzen zie : D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., o.c., 46 : "100 % aggregation rule for Keoghs should not be confused with the 140 %

aggregation rule for all qualified plans (whether Keoghs or corporate) under par. 415(e). The 100 % rule is a year-by-year test relating to the extent of participation in each respective year only. On the other hand, the 140 % rule involves the projected (rather than current year accrual only) benefit under the defined benefit plan and the accumulated contributions (rather than current year contribution only) under the defined contribution plan".

(64) Dit is de breuk met als teller de aftrekbare bijdrage voor een deelnemer onder 'defined contribution plan', en als noemer de maximum toelaatbare aftrek onder 'defined contribution plan', indien het plan voorziet in een maximum toelaatbare aftrek ; Tax-Saving plans for Self employed, C.C.H., april 1980, par. 43, p. 23.

(65) Treas. Reg. par. 1.401(j) - (2)(c)(3).

(66) KEMPER, J. D., o.c., 220 ; D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., o.c., 42.

(67) Zo er gebruik gemaakt wordt van aanvaardbare actuariële onderstellingen. De vraag stelt zich of de I.R.S. in het geval de zelfstandige duidelijk onderstellingen maakt om de bijdrage aftrek te verhogen en deze onderstellingen niet redelijk zijn, niet zou voorhouden dat een doelbewuste overtollige bijdrage tot het plan werd gedaan en aldus de strafsancties zou toepassen, BILDERSEE, R. A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, 7.19

(68) Prop. Reg. par. 1.401(j) - (2)(e). De I.R.S. bepaalde dat de "toepasselijke percentages" dienden aangepast te worden aan deze onderstellingen gebruikt in verzekeringscontracten.

(69) KEMPER, J. D., o.c., 220, "Although prop. reg. specifically apply limitation only to fully insured plans, it can be expected that I.R.S. will attempt to apply these limitation and standards to non insured plans that try to increase deductions under defined benefit plans by use of 'conservative' actuarial interest rate and life expectancy assumptions".

(70) Zie o.m. DICKSON, S. B., o.c., 300 - 301.

(71) ROCHE, F., o.c., 438-439 ; D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., o.c., 42 ; COHEN, S. J., Seven Keys to Keogh, Journal of pension Planning and Compliance, Vol. 6, No 2, March 1980, (110), 115.

(72) COHEN, S. J., o.c., 115.

(73) D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., o.c. 46.

d. Tijdstip waarop de bijdragen moeten gestort zijn.

Vóór de recente wijzigingen (1) dienden alle bijdragen (2) gedaan te zijn vóór het einde van het belastingjaar opdat ze fiscaal aftrekbaar zouden zijn in dat jaar. Dat dit moeilijkheden met zich bracht, hoeft allicht niet gezegd te worden. De zelfstandigen hebben immers op dat ogenblik nog niet alle informatie om hun bijdragen juist te bepalen. Men was gedwongen bijdragen te storten op basis van verwachtingen (verwachte winst) (3) en achteraf, na het ontvangen van de definitieve gegevens, eventueel de overtollige bijdragen terug te vragen.

Thans kunnen bijdragen gedaan worden tot op de datum waarop de definitieve aangifte voor dat jaar dient te geschieden. (4) (5). Wanneer de bijdrage vóór deze datum is gestort en de betaling voor rekening ('on account') van dat belastingjaar is geboekt dan worden deze bijdragen geacht gedaan te zijn op de laatste dag van het bedoeld belastingjaar (6) (7).

Met betrekking tot H.R.10 plannen moet echter een onherroepelijke keuze gebeuren om de bijdragen, gedaan na het einde van het belastingjaar, toch bij dat jaar te laten aanrekenen (8). Een formele verklaring is evenwel niet vereist (9). Deze keuze wordt verondersteld gedaan te zijn indien de storting van de bijdragen binnen de juiste tijd is gebeurd en indien de aftrek voor deze bijdrage is gevraagd vóór de definitieve aangifte voor dit bepaald jaar (10).

De recente 'revenue rulings' (11) stellen klaar en duidelijk dat een bijdrage geacht wordt 'on account' van het voorgaande jaar te zijn wanneer :

- 1/ de bijdrage op dezelfde manier behandeld wordt als zou ze effectief gestort geweest zijn op de laatste dag van het voorgaande jaar en
- 2/ de werkgever (zelfstandige) deze bijdrage als een aftrekpost op zijn aangifte aanduidt. Er dient geen enkel initiatief volgens deze Revenue Ruling genomen te worden vóór het jaareinde. Toch is het evenwel in het licht van Raybestos Manhattan, Inc. v. U.S., 597 F. 2d 1379 (1979), 1382 geraadzamer ook andere bewijsmiddelen terzake te kunnen voorleggen. Deze rechtspraak vereist dat, om aftrekbaar te zijn, een dergelijke betaling "actually be attributed by the taxpayer, or made by taxpayer on

account of that year" ; en " the I.R.S. has consistently assumed that a taxpayer must in fact accrue a liability before utilizing the grace period." Alle rechtspraak m.b.t. dit punt duidt aan dat er "some proof that the taxpayer actually incurred or recognized the liability in the taxable year for which the deduction was sought." (case, 1383) moet aanwezig zijn. Er zal dus moeten aangetoond worden dat de belastingbetaler in elk geval de bedoeling heeft gehad de betaling of storting 'on account' te doen voor het belastingjaar waarin de belastingaftrek wordt gevraagd. Bewijsmiddelen kunnen zijn : actuariële vaststellingen, planbepaling, contacten met trustee, ondernemingsresoluties (12).

Aldus wordt ten voordele van de zelfstandigen (13) in een bijkomende tijd voorzien om de nodige berekeningen te maken en hun maximum toelaatbare fiscaal aftrekbare bijdrage te bepalen.

VOETNOTEN

=====

(1) E.R.I.S.A. act of 1976, Pub. L.No 93-406, 88 Stat. 829 par. 1013 (c)(2) en Tax Reduction Act of 1975, P.L. 94-12 ; 89 Stat. 26.

(2) Om correct te zijn : in feite enkel de belastingbetalers 'on cash basis' ; de belastingbetalers 'on accrual basis' mochten bijdragen tot op het moment waarop de aangifte in de inkomstenbelasting dient te geschieden. I.R.S. par. 404(a)(6) (voor 1975). GOODMAN, I., H.R.10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., 1978, 12.

Black's Law Dictionary by HENRY CAMPBELL BLACK, 5th edit., West Publ. Co 1979, 19 'on accrual basis' = "a method of accounting that reflects expenses incurred and income earned for any one taxyear. In contrast to the cash basis of accounting, expenses do not have to be paid to be deductible nor does income have to be received to be taxable".

(3) Dit vooral indien het 'profit-sharing' plannen zijn ; BILDERSEE, R. A., Pension Regulation Manual, Revised edition, Text, Practice aid, official forms, vol. I, 1979, p. 205-206, par. 10.3

(4) I.R.S. par. 404(a)6 ; Treas. Reg. par. 11.404(a)6-1 ; Normaal is dit 15 april. De regel welke voorheen enkel gold voor belastingbetalers 'on accrual basis' is nu uitgebreid tot deze 'on cash basis'.

(5) Sommige plannen (o.m. A.B.R.A.-Retirement Plan - een "Master" plan, waarover verder meer-) vereisen dat de bijdragen, t.v.v. 'owner-employees' ouder dan 70 en een half jaar, gestort worden ten laatste op het einde van de 10de maand van het belastingjaar, eindigend in dat jaar ; Prospectus for ABRA Retirement Plans & trusts for sole practit. & partnerships, may, 1980, p.38.

(6) I.R.C. par. 404 (a) 6.

(7) M.b.t. begrip 'on account', zie : Rev. Rul. 76-28 : I.R.B. 1976 - 4,8 (Pension plan guide C.C.H., Vol 4, par. 19,406) en BECK, Contributions to qualified plans : when, what and how much ?, 27 N.Y.U. Annual Institute of

Federal Taxation, 187, 207-210 (1969) ; IPBIN, S. J. and WOLF, J. A., Contributions to qualified plans after close of taxable year, the Tax adviser, nov. 1980, p. 673 ; Raybestos Manhattan, Inc. v. U.S., 597 F. 2d. 1379 (1979) (met erin aangehaalde rechtspraak).

(8) Treas. Reg. par. 11.404 (a) 6 - 1 (b) en 1 (d).

(9) Treas. Reg. par. 11.404 (a) 6 - 1 (c).

(10) Treas. Reg. par. 11.404 (a) 6 - 1 (c) ; of indien, in het geval van 'partnership' t.v.v. partner, de bijdrage is aangeduid op Vak K van de aangifte.

(11) Deze wijken af van de gevestigde I.R.S. interpretatie zie o.m. Treas. Reg. par. 1.4040(a) - 1 (c).

(12) Zie aangehaalde rechtspraak in bovenvermelde case op p. 1383.

(13) Deze regel geldt ook voor ondernemingsplannen.

e. Overtollige bijdragen.

- - - - -

De reglementering m.b.t. overtollige bijdragen heeft een grondige wijziging ondergaan in 1974. (E.R.I.S.A.).

Voorheen (1) werden de bijdragen ten voordele van een 'owner-employee' welke meer bedroegen dan 10 % van het earned income' of \$ 2.500 als overtollig beschouwd (2) (3) en onderworpen aan strafbepalingen (4). Door de Commissioner of I.R.S. werd het plan aangemaand deze overtollige bijdragen zo vlug mogelijk, en in elk geval niet later dan 6 maanden na de aanmaning, terug te betalen. Zo dit gebeurde was alles terug in orde en werd de aftrek voor de (niet-overtollige) bijdragen behouden. Indien er binnen de 6 maanden niet terug betaald was, dan werd het plan gediskwalificeerd ten opzichte van de 'owner-employee' (5) ; d.w.z. dat er geen aftrek mogelijk is voor de bijdragen in het lopend jaar, noch in volgende jaren, totdat het overtollige en de intrest terugbetaald zijn (6). Zo de overtollige bijdrage doelbewust (7) was gestort, waren de strafbepalingen zwaarder, namelijk de bijdrage was niet aftrekbaar en het plan werd t.a.v. de 'owner-employee' gediskwalificeerd voor de 5 volgende jaren (8). De terugbetaling van overtollige bijdragen kon hier niet vermijden dat de 'owner-employee' voor een periode van 5 jaar verhinderd was deel te nemen in een erkend Keogh plan.

Een zelfstandige (niet-'owner-employee') daarentegen was enkel verplicht het overtollige bedrag bij zijn inkomen aan te geven, doch het plan werd te zijnen opzichte niet gediskwalificeerd (9).

De nieuwe reglementering (10) onderwerpt alle overtollige bijdragen (zowel t.v.v., 'owner-employees', als t.v.v. zelfstandigen) aan een belasting gelijk aan 6 % (11) (12). Deze belasting wordt geïnd bij de werkgever, welke een plan heeft dat voorziet in bijdragen of uitkeringen voor werknemers, waarvan sommigen (of allen) zelfstandigen zijn. Deze belasting is cumulatief ; voor elk jaar waarin er een overtollige bijdrage is, wordt de belasting toegepast (13).

De basis van de belasting is de overtollige bijdrage. Wanneer hebben we echter te maken met een overtollige bijdrage ? De regel is dienaangaande verschillend naargelang het een 'defined contribution' of een 'defined benefit' plan is.

Een overtollige bijdrage (14) is de som van de (werkgever) planbijdragen,

welke de bedragen van par. 404 overschrijden, en de vrijwillige bijdragen gestort door de 'owner-employee' boven de toelaatbare grenzen (15) verminderd met de corrigerende uitkeringen (16).

In een 'defined contribution plan' is de (werkgevers) planbijdrage overtollig zo ze niet fiscaal aftrekbaar is in het lopend belastingjaar of in enig vorig belastingjaar (17). Een 'defined benefit plan' moet volstort zijn ('fully funded') alvorens er sprake kan zijn van een overtollige bijdrage (18). In een 'defined benefit plan' is de werkgeversbijdrage overtollig zo ze niet fiscaal aftrekbaar is in het lopend of in enig vorig belastingjaar, wanneer bij de afsluiting van het belastingjaar 'the full funding limitation of the plan' nul bedraagt (20). De 'full funding limitation' is het verschil tussen de 'accrued liability, including normal cost of the plan' en het kleinste van ofwel de redelijke marktwaarde van de planactiva, ofwel de waarde van deze activa berekend op basis van een redelijk actuariële waardebepalingsmethode welke rekening houdt met een redelijke marktwaarde en toegelaten is door de reglementering (21). M.a.w. in een 'defined benefit plan', worden de "overtollige bijdrage" bepalingen slechts toegepast zo het plan op het einde van het belastingjaar volstort is.

Indien in een plan alleen 'owner-employees' deelnemer zijn, dan is elke vrijwillige bijdrage overtollig. De vrijwillige bijdrage welke in verhouding groter is dan de vrijwillige bijdrage voor de werknemers is eveneens overtollig (22).

Bij middel van uitkeringen achteraf kan men pogen deze situatie (overtolligheid van bijdragen) te corrigeren. Om het uiteindelijke bedrag te kennen van de overtollige bijdrage, welke onderworpen zal zijn aan de belasting van 6 %, dient men van het overschot van de vrijwillige bijdragen en van het overschot van de werkgeversbijdragen voor 'defined benefit' en/of 'defined contribution' plannen de corrigerende uitkeringen ('correcting distributions') af te trekken (23). Een corrigerende uitkering is een terugbetaling aan een 'owner-employee' (24) of werkgever (25) van een niet-toelaatbare en niet-aftrekbare bijdrage.

Deze terugbetaling van overtollige bijdragen is echter niet de enige manier om de belasting te vermijden.(26). De overtollige bijdragen kunnen ook overgedragen worden naar volgende belastingjaren, waar ze dan voor zover als mogelijk aftrekbaar zijn als bijdrage voor deze jaren

(27). In het jaar waarin de "overtollige bijdrage" overgedragen werd, vergelijkt men dan de som van de bijdragen van dat jaar en hetgeen overgebracht is met de fiscaal toelaatbare aftrek om het overtollig bedrag van dit jaar te bepalen. Dit overtollig bedrag wordt aan belasting onderworpen. Het overbrengen van overtollige bijdragen wordt herhaald totdat de volledige overtollige bijdrage verdwenen is. Terwijl men de overtollige bijdragen kan overdragen, is de aftrekbare grens daarentegen bepaald op een jaarbasis, zodat er geen overdracht mogelijk is van een niet volledig gebruikte aftrek (28).

Het bedrag van de bijdrage dat gebruikt wordt om verzekeringsdekking (levens-, ongevallen-, of andere verzekering) te verschaffen wordt niet in aanmerking genomen voor het berekenen van de overtollige bijdrage (29). Met het deel dat de kost vertegenwoordigt van de verzekering wordt geen rekening gehouden voor het bepalen van de maximum toelaatbare bijdrage (30). Dit gedeelte is evenmin aftrekbaar (31) (32). Deze kost tot het verschaffen van de verzekering wordt genoemd 'pure one-year term insurance' of 'PS 58 cost' (33) (34). Elke premie voor een verzekering met vaste premie ('level premium contract') (35) kan uitgesplitst worden in twee delen ; enerzijds een deel dat overeenstemt met het dadelijk te dekken risico, en anderzijds een deel dat bijgehouden moet worden voor later, nl. op een ogenblik dat de jaarpremie niet meer volstaat om het risico te dekken.

Daar de 'pure term cost' geen eigenlijk ouderdomsvoordeel met zich brengt, wordt ze niet geacht een bijdrage tot het plan te zijn (36).

De jaarlijkse 'pure term cost' wordt vastgesteld in functie van de leeftijd van de verzekerde en het verzekerd bedrag (37).

Op het toepassen van de belasting op een overtollige bijdrage zijn er twee uitzonderingen. De eerste doet zich voor wanneer gebruik gemaakt wordt van levensverzekeringscontracten om een ouderdomsplan op te zetten ; en de tweede wanneer men met eenzelfde doel voor ogen speciale 'U.S. Retirement Plan Bonds' (U.S. Ouderdomsplan obligaties) aanschafft.

Het opstellen van ouderdomsvoorzieningen door middel van levensverzekeringscontracten, annuïteiten of een kapitaalsverzekering (endowment) welke een vaste jaarlijkse premie vereisen, bracht moeilijkheden met zich, daar de inkomsten van zelfstandigen variabel zijn. Wanneer het inkomen merkkelijk zou dalen, zouden er noodgedwongen

overtollige bijdragen moeten gestort worden om het contract na te komen (38). Om dit te vermijden werd een uitzondering voor dergelijke premies voorzien (39). Onder bepaalde voorwaarden zijn overtollige bijdragen, gedaan t.v.v. een 'owner-employee' niet onderworpen aan de belasting van 6 % (40). Daar ze echter de maximum toelaatbare fiscale aftrek overschrijden, is dit overtollige niet aftrekbaar (41). De voorwaarden waaraan moet voldaan worden zijn de volgende (42) :

1. de bijdragen moeten betaald zijn aan een erkend plan ; doch een plan wordt niet gediskwalificeerd omdat een bijdrage gedaan is in hoofde van een 'owner-employee' in een belastingjaar waarin de 'owner-employee' geen 'earned income' had (43) ;
2. de bijdragen moeten gebruikt worden om premies te betalen van een annuïteit, kapitaals- of levensverzekeringscontract (op het leven van de 'owner-employee'), en de opbrengst moet rechtstreeks of door middel van een 'trust' uitgekeerd worden aan een 'owner-employee' of zijn rechthebbenden (44) ;
3. de bijdragen om deze premies te betalen mogen het gemiddelde van het aftrekbaar bedrag van de drie recentste vorige jaren niet overschrijden ; indien er in deze periode geen 'earned income' was, dan worden enkel de jaren, waarin de 'owner-employee' werkelijk een zelfstandige activiteit met eruit voortvloeiende inkomsten uitoefende, in rekening gebracht om dit gemiddelde te bepalen (45) ;
4. indien de bijdragen voor het betalen van de premies gespreid zijn over meer dan één plan, mag het totaal der bijdragen in geen geval de \$ 7.500 overschrijden (46).

Het niet-aftrekbaar deel van de bijdrage wordt beschouwd als een vrijwillige bijdrage gestort door de 'owner-employee' (als werknemer) (47) om te bepalen of de 'owner-employee' zelf overtollige bijdragen heeft gedaan. Het resultaat hiervan is dat er minder vrijwillig kan bijgedragen worden op gevaar af belasting te moeten betalen.

Een voorbeeld van deze "verzekerings" uitzondering (48) : Een 'owner-employee' heeft een 'earned income' van \$ 30.000 in 1980 en doet bijdragen in een H.R. 10 plan welk verzekeringspremies voor hem en andere deelnemers betaalt. De premie voor zijn verzekering in 1980 bedroeg \$ 6.000. Zijn inkomen voor voorgaande drie belastingjaren bedroeg voor 1977 \$ 30.000, voor 1978 \$ 60.000 en voor 1979 \$ 40.000.

Het gemiddelde van de toelaatbare aftrek is :

		Max \$ 7.500

1977	15 % van \$ 30.000 = \$ 4.500	\$ 4.500
1978	15 % van \$ 60.000 = \$ 9.000	\$ 7.500
1978	15 % van \$ 40.000 = \$ 6.000	\$ 6.000

	Totaal : \$ 18.000	
	Gemiddelde : \$ 6.000	

Alhoewel de premies (\$ 6.000) de toelaatbare aftrek van (15 % van \$ 30.000) \$ 4.500 in 1980 overschrijdt, is de belasting van 6 % niet toepasselijk. Het verschil tussen \$ 6.000 en \$ 4.500, nl. \$ 1.500 zal beschouwd worden als een vrijwillige 'owner-employee' bijdrage (49). Daarbovenop zal hij dus nog \$ 1.000 als vrijwillige bijdrage kunnen storten (10 % van \$ 30.000 met max. \$ 2.500 ; is 2.500 - 1.500). Voor de belastingjaren na 1975 kunnen, mits bepaalde voorwaarden (50), de bijdragen voor dergelijke verzekeringscontracten eveneens de algemene grens (25 % van vergoeding) voor 'defined contribution plan' overschrijden.

Als tweede uitzondering hebben we de plannen welke enkel 'owner-employees' als deelnemers hebben en opgebouwd zijn door middel van speciale 'U.S. Retirement Plan Bonds'. Er is een beperking tot een bedrag van \$ 10.000 nominale waarde dat gedurende een bepaald kalenderjaar door een zelfstandige als geregistreerd eigenaar mag aangekocht worden. De fiscale aftrekbaarheid voor de aankoop van deze obligaties is aan dezelfde beperkingen onderworpen als de normale 'owner-employee' beperkingen (51). Hetgeen evenwel niet aftrekbaar is , is niet onderworpen aan de belasting van 6 % op overtollige bijdragen.

VOETNOTEN

=====

(1) GOODMAN, I., H.R. 10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., dec. 1978, p. 7 par.4 ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 12 - 13 ; par. 16 -17.

(2) I.R.C. par. 401 (e) (1) (vóór 1975).

(3) I.R.C. par. 401 (e) (1) B (ii) en (iii) (vóór 1975) ; indien het plan zowel 'owner-employee(s)' als werknemers omvatte en vrijwillige bijdragen toeliet, dan was de overtollige bijdrage gelijk aan het bedrag betaald t.v.v. de 'owner-employee' dat de som van volgende grenzen overschreed : a) 10 % van het 'earned income' of \$ 2.500 en b) de toelaatbare vrijwillige bijdrage (dit kon maximum 10 % van het 'earned income' of \$ 2.500 bedragen).

(4) I.R.C. par. 401 (d) 8() en (e) (2) (vóór 1975).

(5) Voor andere deelnemers in het plan, zoals zelfstandigen en werknemers, bleef het plan verder bestaan.

(6) I.R.C. par. 401 (e) (2) D (vóór 1975).

(7) Doelbewust = willful ; "they are nonwillful if made through misunderstanding, and not to inflate contributions or deductions" ; SPENCER, T. P., Pensions and profit shaving for the self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B. (ed.), 3d ed., 1973, 567.

(8) I.R.C. par. 401(e)(2) E (ii) (vóór 1975) ; dit betekende dat gedurende deze 5 jaren evenmin planbijdragen t.v.v. de 'owner-employee' mochten gedaan worden.

(9) GOODMAN, I., o.c., p. 16 i.f., par. 11.

(10) GOODMAN, I., o.c., p.16 - 19, par. 11 ; CANAN, M. J., Qualified Retirement plans, West Handbook Series, 1977, p. 137 - 138, par. 5.3

(11) I.R.C. par. 4972(a) en (c) (E.R.I.S.A. par. 2001) ; MOORE, B., H.R. 10 plans under the 1974 pension reform Law, Tax adviser, 6:9, January 1975, 11 : "The tax on excess contributions applies without regard to mistakes in the calculation of the allowable contribution..."

(12) De vroegere reglementering was soms nogal zwaar ; o.m. in gevallen waar slechts een heel klein overtollig bedrag was gestort. Het plan werd nl. in hoofde van de 'owner-employee' onmiddellijk gediskwalificeerd. Dit, samen met het feit dat deze regel moeilijk kon toegepast worden op 'defined benefit plans', lag aan de basis van de nieuwe reglementering. GOODMAN, I., o.c., p. 16, par. 11 ; Maar in elk geval "there must be some rule to discourage excess contributions in order to prevent tax-free accumulation of earnings on contributions in excess". Congress. Committee Reports, uit Handbook on Pension Reform Law-E.R.I.S.A. of 1974, Pens. & Profit Sharing Report Bulletin 6 sept. 1974, Prentice Hall, 693.

(13) SUTKOWSKI, Tax qualified plans for attorneys- Preparing for the golden years, second installment : the H.R. 10 plan, Illinois Bar Journal 68 : 734 ; ALLEN , E. T. jr., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., Pension planning, Ill. R. D. Irwin Inc., 3d ed. 1976, 331.

(14) I.R.C. par. 4972 (b) 1 ; Treas. Reg. par. 1.401-13.

(15) Maximum 10 % of \$ 2.500 ; I.R.C. par. 4972 (b)(2).

(16) I.R.C. par. 4972 (b) 1 en 5.

(17) I.R.C. par. 4972 (b)(4).

(18) Tax Saving Plans for Self Employed, C.C.H., 1980, p. 10, par. 15 i.f.

(19) I.R.C. par. 412 (c)(7).

(20) I.R.C. par. 4972 (b)(3).

(21) I.R.C. par. 412 (c)(2).

(22) Treas. Reg. par. 1.401-13 (b)(3)(ii) ; RUSTIGAN, E. C., Retirement Plans for the self-employed, Taxes. The tax magazine 46:763, dec. 1968, 772 ; bijdragen gestort in het jaar waarin het plan gediskwalificeerd is zijn eveneens overtollig en onderworpen aan de belasting van 6 %.

(23) I.R.C. par. 4972 (b)(5). Een uitkering om een overtollige bijdrage van een 'owner-employee' in zijn hoedanigheid van werkgever te corrigeren kan niet gedaan worden t.v.v. een 'owner-employee' vooraleer hij de leeftijd van 59 en een half heeft bereikt. De reden hiervoor is dat een dergelijke uitkering een "voortijdige uitkering" zou zijn (I.R.C. par. 401 (d) 4 (B)) en onderworpen is aan strafbepalingen, zoals verder wordt besproken. (I.R.C. par. 72 (m)(5)).

De oorspronkelijke vrijwillige bijdragen (enkel het hoofdbedrag -niet de intrest of winst-) mogen daarentegen zonder strafbepaling op gelijk welk ogenblik uit het H.R. 10-plan gehaald worden. Prentice Hall - Federal Taxation, 1981, par. 19,286 ; COHEN, S. J., Seven Keys to Keogh, 6 Journal of Pens. Plan & Comp. 110 ; March 1980, 110.

(24) I.R.C. par. 4972 (b)(5) A.

(25) I.R.C. par. 4972 (b)(5) B-C.

(26) In een plan dat de 'owner-employee' de mogelijkheid laat vrijwillige bijdragen te storten, wordt er soms gestipuleerd dat elke overtollige bijdrage eerst als vrijwillige bijdrage zal aangerekend worden. Zie o.m. American Medical Association Members Retirement plan (Master plan), section 3.6. : 'excess contribution treated as participant contribution'. A.M.A.-M.R.P., p.5.

(27) I.R.C. par. 404 (a)(1) D ; H.R. Rep. No 93 -1280 ; 93rd Congr., 2d Sess. 1974, 334-335 ; SUTKOWSKI, o.c., 738 ; MOORE, B., o.c., 11 vn. 24 ; COWART, T. D., Retirement plans for the self-employed : the key to the promised land ?, Mississippi Law journal 48:1977, (759), 770, vn. 93 ; IRISH, L., H.R. 10, Subchapter S. and section 403 (b) plans, in A practical

guide to the new pension reform legislation, GLASSER, S. A. ed., 1975, 151 - 152 ; GOODMAN, I., o.c., 11 ; The research institut of Amerika Inc., Special Study : complete guide to Keogh & I.R.A. retirement plans, sept. 1977, p. 14, par. 1.68 -1.69

(28) ALLEN, E. T. jr., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., o.c., 335; The research institute of Amerika, Special Study : complete guide to Keogh & I.R.A. retirement plans, sept. 1977, p. 13 par. 1.58.

(29) I.R.C. par. 4972 (b)(1) i.f. ; COWART, T. D., Retirement plans for the Self-employed : the key to the promised land ?, Mississippi Law Journal 48:759, 1977, 771.

(30) I.R.C. par. 404 (e)(3) ; Treas. Reg. par. 1.404 (e) - 1A (g).

- (31) Treas. Reg. par. 1.404 (e) - 1A g.

(32) D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., Defined benefit Keogh plans : Advantages they offer, drawbacks they entail, 53 Journal of Taxation, 42-47, July 1980, 45. In tegenstelling tot ondernemingsplannen waar de PS 58 cost, welke inbegrepen is in het inkomen van de werknemer, belastingvrij kan gerecupereerd worden (Reg. par. 1.72-16 (b)(4)), bezit de zelfstandige geen enkel middel om dit te recupereren.

(33) Treas. Reg. par. 1.72-16 (b)5 ; SPENCER, T. P., Pensions and sharing for the self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B. (ed.), 3d ed. 1973, 566.

(34) D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., Defined benefit Keogh plans : Advantages the offer ; drawbacks they entail, 53 Journal of Taxation, 42 july 1980, 45 : "pure insurance (Reg. par. 1.72-16 (b)(3) is the excess of the amount payable upon death at any time during the year over the cash value of the policy at the end of that year."

(35) Level premium insurance : "Type of insurance in which the cost is spread evenly over the premium paying period", Black's Law Dictionary by HENRY CAMPBELL BLACK, fifth ed, West Publ. C, 1979, 723.

(36) Dit laat toe planbijdragen te doen welke de toelaatbare grenzen overschrijden, indien het verschil enkel te wijten is aan de verzekeringskost.

(37) Dit kan gevaren met zich brengen. Indien de kosten voldoende dalen in de volgende jaren, kan er soms automatisch een overtollige bijdrage ontstaan.

In verband hiermee en met mogelijke voorstellen om het te vermijden ; zie SPENCER, T. P., o.c., 566 ; ALLEN, E. T., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., o.c., 330.

(38) Of anders "potential fluctuations in income of self-employed person would require adjustments in policy face amounts". SPENCER, T. P., o.c., 568.

(39) I.R.C. par. 401 (e) i.f. Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H. 1966, p. 13, par. 17 ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 11, par. 16 : "purpose of exception is to avoid forcing the owner-employee to cancel level - premium policies when his earned income declines and the premiums are greater than the otherwise applicable limits on contributions."

(40) I.R.C. par. 401 (e) 1 ; Treas. Reg. par. 1.401 (e) - 4(b)(1)i.

(41) Om de grens van \$ 7500 te bepalen, zijn de bedragen welke de kost vertegenwoordigen van levens-, ongevals- of andere verzekering inbegrepen. Treas. Reg. par. 1.401 (e) - 4(b) 1 (IV) ; dit in tegenstelling tot I.R.C. par. 404 (e)(3), waar, om de bijdrage grens van 15 % te bepalen totdat de gestorte bijdrage onderworpen wordt aan het plafond van \$ 7.500, de verzekeringskost in de berekening niet is inbegrepen. Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 13 par. 17 ; Tax-Saving Plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 12, par. 16 ; SPENCER, T. P., o.c., 568. ; The research Institute of America, Special Study : complete guide to Keogh & I.R.A. retirement plans, sept. 1977, p. 14, par. 1.65 i.f.

(42) I.R.C. par. 401 (e) GOODMAN, I., o.c., 18.

(43) Treas. Reg. par. 1.401 (e) - 4(b)(2)(ii).

(44) I.R.C. par. 401 (e) 1 ; Treas. Reg. par. 1.401 8e) - 4 (b)(3).

(45) I.R.C. 401 (e)(3) ; Treas. Reg. par. 1.401 (e) - 4 (b) 4.

(46) I.R.C. par. 401 (e) i.f. ; Treas. Reg. par. 1.401 (e) - 4(b)5.

(47) I.R.C. par. 401 (e) i.f. ; GOODMAN, I., o.c., 18 ; BILDERSEE, R. A., Pension Regulation Manual-revised ed., Text, practice aid, official forms, Vol.I, 1979, p. 207, par. 10.4.3.

(48) GOODMAN, I., o.c., p. 18 i.f.

(49) Deze regel beschermt de totale fiscale aftrek voor premies niet voor de jaren waarin het inkomen van de 'owner-employee' beneden het bedrag valt dat noodzakelijk is om premies te betalen. Zo in bovenstaand voorbeeld het inkomen van de 'owner-employee' in 1977 slechts \$ 5.000 bedroeg, dan kan hij de premie van \$ 6.000 niet betalen. Deze regel kan daar niets aan verhelpen. Vervolgens komt de regel evenmin tegemoet aan de 'owner-employees' wiens inkomen gestadig stijgt. (SPENCER, T. P., o.c., 568)

(50) Deze zijn tweeërlei : *1* de jaarlijkse aangroei van de rekening van de 'owner-employees' moet volledig bestaan uit bijdragen voor levens-, kapitaalsverzekering of annuïteiten met vaste jaarlijkse premie ; *2* de 'owner-employee' mag gedurende geen enkel tijdstip van het jaar actief deelnemer zijn in een 'defined benefit plan' ; Tax saving plans for Self-employed, C.C.H., april 1980, p. 12, par. 16.

(51) Tax-Saving plans for Self-employed, C.C.H., 1966, p. 13, par. 17 i.f. ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 12, par. 16 i.f.

2. Fondsvorming.

.....

a. Financieringsinstelling en financieringsinstrument.

De keuze van de financieringspolitiek is één van de belangrijkste beslissingen welke een planoprichter moet nemen. In een ondernemingsplan is deze keuze uitermate belangrijk, gezien de enorme hoeveelheid geld die er meestal mee gemoeid is en die geïnvesteerd dient te worden om na een periode van 20 of meer jaren de beloofde uitkeringen te kunnen verzekeren.

Doch eveneens voor een zelfstandige die een plan opricht is de keuze van de best aangepaste financieringspolitiek belangrijk.

In verband met de financiering dienen twee soorten beslissingen genomen te worden ; aan de ene kant : de beslissing m.b.t. de financieringsinstantie die zal gebruikt worden ; en aan de andere kant : de beslissing m.b.t. het financieringsinstrument waarmee de financiering zal gebeuren (1).

Een financieringsinstantie is een financiële instelling of een individu waaraan de bijdragen van een pensioenplan worden toevertrouwd (2).

Dit kan ofwel een 'trust' zijn (welke gewoonlijk geen verzekeringscontract als instrument gebruikt) of een verzekeringsmaatschappij. Een plan dat via een verzekeringsmaatschappij gefinancierd wordt, wordt een verzekerd plan genoemd, ook al is de verzekering een functie van het gekozen financieringsinstrument.

Een financieringsinstrument is een overeenkomst of een contract dat de voorwaarden bepaalt waaronder de financieringsinstantie zal handelen (3).

In een 'trust' is het financieringsinstrument de trustovereenkomst en in een verzekerd plan is dit de verzekerings- of annuïteitspolis. Daarin wordt bepaald hoe het fonds zal aangroeien, hoe het zal beheerd en verdeeld worden. De verschillende instrumenten kunnen verdeeld worden in 'allocated' en 'unallocated' instrumenten. (4) Het onderscheidingscriterium bestaat erin dat de fondsen onmiddellijk gebruikt

worden om uitkeringen te verschaffen voor elke deelnemer afzonderlijk of daarentegen aangroeien voor de ganse groep zonder speciale persoonlijke toewijzing. Een trustfonds doet meestal beroep op een 'unallocated instrument', al kan het voorkomen dat de trustovereenkomst het aangaan vereist van persoonlijke levensverzekeringscontracten voor alle deelnemers. Een verzekeringsmaatschappij doet beroep op beiden.

Welk financieringsinstrument aangeraden is voor een bepaald plan, is afhankelijk van verschillende factoren. De graad van beleggingsflexibiliteit en de kost welke aanvaardbaar wordt geacht zijn zaken waarmee rekening moet gehouden worden in het beslissingsproces. De geringste kost gaat meestal gepaard met de kleinste flexibiliteit (b.v. het onmiddellijk aanschaffen van een annuïteit) ; terwijl de grootste flexibiliteit gevonden wordt in plannen welke beroep doen op een trustovereenkomst, die evenwel een hogere kost met zich meebrengt (5).

Er moet een optie genomen worden i.v.m. de hoogte van het risico dat men wenst te nemen ; waar in het risico spectrum wenst men te staan ?

De leeftijd van de deelnemer op het ogenblik van de oprichting van het plan is eveneens een belangrijke in aanmerking te nemen factor.

Voor kleine groepen is er allicht een substantieel voordeel in het gebruiken van een verzekerd plan, omwille van de lagere administratiekosten, het vermijden van de fiduciaire aansprakelijkheid en van het risico verbonden aan de verboden transacties (6).

Een Keogh plan heeft, wat de financiering betreft, dezelfde mogelijkheden als een ondernemingsplan. Nochtans kunnen omwille van praktische redenen bepaalde instrumenten minder aangepast zijn, zoals b.v. een groepsverzekeringscontract welk enkel haalbaar is voor een H.R. 10 plan opgezet of gesteund door een organisatie of een grote groep, waarin het aantal deelnemers het gebruik van een dergelijk instrument waarborgt (7)(8).

Verder wordt door de wet het gebruik toegelaten van 'custodial accounts', 'face amount certificates', 'special U.S. retirement bonds', en bepaalde verzekerings- en annuïteitscontracten zonder tussenkomst van een 'trust'.

Voor een Keogh plan worden hier vier mogelijkheden onderzocht : 1. de 'trust' ; 2. de directe aanschaf van annuïteiten bij een verzekeringsmaatschappij ; 3. de 'custodial account' en 4. de 'special

government retirement bonds'.

Daarbuiten staat het de zelfstandige vrij op een creatieve manier een eigen alternatief financieringsplan op te stellen, voorzover de I.R.S. dit erkent (9).

Vooraleer een beslissing genomen wordt is het aangeraden een zorgvuldige analyse van de financiële toestand (beroeps- en persoonlijke) te maken en het te bereiken doel inzake pensioen voor ogen te houden.

De beslissing tussen het volledig zelf opbouwen van een Keogh plan of (daarentegen) het vervoegen van een 'Master'-of 'Prototype' plan komt verder aan bod.

1) 'Trust'.

Wanneer gebruik gemaakt wordt van een 'trust' (10)(11) worden de gelden (de bijdragen) van het pensioenplan overgedragen aan een derde, de 'trustee' genaamd, welke ze houdt voor rekening van de oprichter. Een 'trust' ontstaat via een wettelijk instrument waarbij het eigendomsrecht van de gelden wordt overgedragen aan een derde, de 'trustee'. Deze 'trustee' houdt de gelden in eigendom en belegt ze ten voordele van de personen welke deelnemen in het plan.

Een 'trust' is in zekere zin een vorm van 'self insurance', waarbij de 'trustee' beleggingsdiensten levert en administratieve functies volbrengt, zoals overeengekomen tussen de planoprichter en de 'trustee'.

De 'trustee' is onderworpen aan de wettelijke bepalingen met betrekking tot elke 'trust'; deze voorzien o.a. dat de gelden van elke 'trust' gescheiden dienen te worden niet alleen van de eigen fondsen van de 'trustee', doch eveneens van de gelden van alle andere 'trusts' door de 'trustee' beheerd.

Voor kleine plannen bestaat de mogelijkheid om de trustmiddelen van deze verschillende plannen samen te brengen om aldus de voordelen van de beleggingsdiversificatie te bekomen.

De 'trustee' is wettelijk verplicht de gelden te beleggen. In de trustovereenkomst worden over het algemeen een aantal richtlijnen m.b.t. de wijze van beleggen opgenomen. Zo kan o.m. voorgeschreven worden dat een deel van het fonds belegd dient te worden in waarden zoals overheidsobligaties ('government bonds') welke een stabiele doch lage

intrest waarborgen, terwijl het overschot belegd mag worden in meer risicovolle doch hogere opbrengsten opleverende waarden, zoals aandelen,... Een gemengde beleggingspolitiek, 'split-funding' (12) genoemd, komt veel voor (13). De financiering van een pensioenfonds wordt in een dergelijk geval gesplitst en verdeeld over twee verschillende instellingen ; enerzijds een bank welke de 'equity portion' van de portefeuille beheert en anderzijds een verzekeringsmaatschappij welke de 'fixed income portion' van de portefeuille voor zijn rekening neemt. Het doel is aldus de waarborgen van een verzekerd plan te combineren met de beleggingsvoordelen van een 'trust' (14).

Bij ontstentenis van specifieke instructies terzake, dient de 'trustee' te beleggen op een wijze welke aanvaardbaar is volgens de wettelijke bepalingen inzake fiduciaire beleggingen. Het beleggingsdomein van de 'trustee' is zeer ruim. Er mag in ongeveer alle vormen belegd worden, rekening houdend met de richtlijnen van de oprichter van de 'trust', indien deze zich dit recht heeft voorbehouden (15). Dit laatste wordt regelmatig toegepast door 'owner-employees' welke aldus een zekere controle behouden over de beleggingen (16).

Wie kan aangeduid worden als 'trustee' ? In ondernemingsplannen is er een redelijke keuze. In Keogh plannen, waarin 'owner-employees' deelnemen, was men tot in het recent verleden verplicht een bank (17) als 'trustee' aan te duiden.

Sinds 1974 werd deze vereiste versoepeld door elke persoon, welke beantwoordt aan de door de belastingadministratie gestelde vereisten aangaande fiduciaire aansprakelijkheid, als 'trustee' toe te laten. Terwijl voorheen een individu slechts uitzonderlijk als 'trustee' aanvaard werd, namelijk indien het trustfonds volledig en exclusief werd belegd in annuïteiten, kapitaals- of levensverzekeringscontracten waarvan de opbrengst rechtstreeks aan de deelnemers of de rechthebbenden uitbetaald wordt (18), kan op dit ogenblik elke persoon, welke voldoende fiduciaire aanleg, bekwaamheid en ervaring heeft, aanvaard worden om de taak van 'trustee' op zich te nemen. De voorwaarden m.b.t. deze fiduciaire bekwaamheid zijn opgenomen in Treas. Reg. par.1.401-12 (n)(3) - (5). Elke potentiële 'trustee', met uitzondering van een bank, moet aantonen dat hij een fiduciaire aanleg, bekwaamheid en ervaring (19) bezit ; hij dient in staat te zijn om fondsen te beheren (20), alsmede de aanleg te hebben om cijfers te hanteren (21)(22). Bovendien moet hij een hoge graad van

financiële solvabiliteit aantonen en de fiduciaire beheersregels nakomen (23).

Naast deze vereisten moet deze persoon een permanent kantoor hebben waar hij elke werkdag te bereiken is (24) en moet er een zekere continuïteit zijn wat de fiduciaire functies betreft. (25) Sommigen (26) beweren dat een zelfstandige waarschijnlijk 'trustee' kan zijn van zijn eigen plan. Naast het feit dat het voor een individu praktisch onmogelijk is om 'trustee' te zijn, als gevolg van de "continuïteitsvereiste", kan men van de I.R.S. een restrictieve houding verwachten t.o.v. 'owner-employees' (in 'partnerships') welke als eigen 'trustee' van hun Keogh plan optreden. Het is inderdaad zo dat deze mogelijkheid een aantal aantrekkelijke voordelen inhoudt zoals o.m. het uitsparen van trusteehonoraria. Aan de andere kant brengt het bijkomende lasten en kosten met zich, zoals de tijd besteed aan het beheer van het plan en de problemen ermee verbonden.

Allicht is het beleggingsresultaat lager indien men 'trustee' is van zijn eigen plan, alhoewel dit niet met volstrekte zekerheid kan voorgehouden worden (27).

De hoge fiduciaire normen opgelegd aan de 'trustees', samen met de verplichting een waarborg te verschaffen voor mogelijke fraude en oneerlijkheid, voor een bedrag van minstens 10 % van de planmiddelen (niet minder dan \$ 1.000 en maximum \$ 500.000) (28), kunnen eveneens in de praktijk een hinderpaal zijn voor deze zelfstandigen welke m.b.t. hun Keogh plannen als 'trustee' wensen op te treden.

Alles bij elkaar lijken de opgelegde voorwaarden (29) het zonet onmogelijk, dan toch zeer moeilijk te maken voor een 'owner-employee' om van zijn Keogh plan 'trustee' te zijn.

Indien de zelfstandige een zekere zeggenschap wenst te hebben in de (te voeren) beleggingspolitiek, dan kan hij zich steeds het recht voorbehouden om de beleggingen van de 'trust' te controleren (30), ofwel via het verstrekken van voorafgaandelijke richtlijnen of door het afkeuren van de voorgestelde beleggingen (31). In een dergelijk geval oefent de bank hoofdzakelijk een 'safe-keeping capacity' uit (32).

2) Directe aanschaf van annuïteiten.

Het plan kan ook gefinancierd worden via de directe aankoop van annuïteitscontracten (33) bij een levensverzekeringsmaatschappij. Een aldus gefinancierd plan noemt men een annuïteitsplan ('annuity plan'). Een verzekeringsmaatschappij garandeert de betaling van de polis en bevrijdt de individuen van kopzorgen omtrent beleggingsbeslissingen. Een 'trust' hoeft niet gebruikt te worden, al mag dit wel.

Alle traditionele vormen van annuïteiten, welke een vast maandelijks inkomen voor het leven of een verzekerd maandelijks inkomen voor een vooraf bepaalde periode betalen, mogen gebruikt worden. Eveneens mag beroep gedaan worden op variabele annuïteiten, in welk geval de opbrengst beheerst zal worden door de waardeschommelingen welke de door de verzekeringsmaatschappij aangekochte fondsen ondergaan.

Deze annuïteiten dienen echter onoverdraagbaar te zijn (34). Onder deze onoverdraagbare annuïteiten worden ook begrepen, de 'face amount certificates', welke door beleggingsmaatschappijen, handelend onder de Investment Company Act of 1940, uitgegeven zijn (35). Een 'face amount certificate' is een certificaat welk een verbintenis vertegenwoordigt van de uitgever om een bedrag of een aantal bedragen op welbepaalde data meer dan 24 maanden na uitgifte te betalen (36). Een 'face amount certificate' is een beleggingscontract tussen de koper en de maatschappij welke het certificaat uitgeeft, volgens hetwelk de koper, in ruil voor een eenmalige betaling of betalingen over verschillende tijdstippen, het bedrag van het certificaat 'op de vervaldag' ontvangt (37).

Ook in dit geval moet een adequaat document opgesteld worden, waarin alle planvoorzieningen duidelijk bepaald zijn. De mogelijkheid bestaat om ter aanvulling van het basispensioenschema, zich een bescherming in geval van overlijden te verzekeren.

3) 'Custodial account'.

Het is ook mogelijk de bijdragen gewoon op een 'custodial account' (38) bij de bank of bij een ander persoon (39) te plaatsen. Alhoewel hier geen eigenlijk formele trustovereenkomst vereist is, moet er

wel een volledig en gedetailleerd plandocument opgesteld worden, waarin alle planvereisten gaande van toegankelijkheidsvereisten tot uitkeringsformule bepaald zijn.

Deze manier van financiering zorgt ervoor dat het geld zich in handen van een derde ('custodian') bevindt, doch de formaliteiten zijn kleiner dan in het geval van een 'trust'.

Omwille van de kleinere kosten zal een 'custodial plan' vooral gunstig zijn voor kleine 'owner-employee' plannen (40). Doch de 'custodian' verleent geen enkele 'follow-up-service' zodat de overeenstemming met de I.R.S. reglementering (b.v. overtreding door overtollige bijdragen) de volledige verantwoordelijkheid van de plandeelnemer meebrengt (41). De beperkingen welke bestonden t.a.v. de zaken waarin kon belegd worden zijn verdwenen sinds E.R.I.S.A. (42).

'Custodial account' fondsen mogen belegd worden in aandelen, evenals in annuïteitscontracten ; kortom dezelfde beleggingsregels gelden als voor een 'trustee'. De 'custodian' of de persoon welke de gelden bijhoudt wordt beschouwd als de 'trustee' (43).

Voor alle doeleinden onder de I.R.C. wordt een erkende 'custodian account' beschouwd als een erkende 'trust'.

4) Openbare pensioenobligaties.

Een nieuwe financieringsmethode - ook toepasselijk voor ondernemingsplannen - werd door de Keogh Act ingevoerd ; namelijk de 'U.S. Government Retirement Bonds' (de openbare pensioen obligaties) (44)(45).

Een plan waarin alle planbijdragen aangewend worden voor de aankoop van pensioenobligaties en welk eveneens aan alle andere erkenningsvereisten voldoet wordt een 'bond purchase plan' genoemd (46).

Deze overheidsobligaties zijn niet overdraagbaar (47) en moeten aangekocht worden in naam van de 'owner-employee' of van de werknemer in wiens voordeel ze zijn (48). In een kalenderjaar mag er maximaal voor een waarde van \$ 10.000 obligaties aangekocht worden in naam van een persoon als geregistreerd eigenaar (49). Het beleggingsresultaat wordt om de zes maanden berekend, doch de intrest wordt pas uitgekeerd op het ogenblik van de aflossing van de obligatie (50). De aflossing is mogelijk bij het overlijden van het individu, in wiens naam het is aangekocht ofwel bij diens arbeidsongeschiktheid of bij het bereiken van de leeftijd van 59 en

een half jaar (51).

In elk geval geeft een dergelijke obligatie geen intrest meer ten laatste 5 jaar na het overlijden van de betrokken persoon (52).

Terwijl deze obligaties de nood aan een 'trust' of een plandocument uitschakelen en te verwaarlozen administratieve vereisten stellen, hebben ze als belangrijk nadeel dat ze niet aflosbaar zijn vóór de leeftijd van 59 en een half , tenzij bij overlijden of arbeidsongeschiktheid (53).

Van de verschillende financieringsalternatieven beschikbaar voor ouderdomsplannen, verschaft deze vorm wellicht de grootste stevigheid en veiligheid doch eveneens de minste variatie en soepelheid (54).

Ook uit het oogpunt van de eenvoudigheid, staat deze vorm op de voorgrond.

VOETNOTEN

=====

(1) Zie meer hierover in : MEHR, R., Life Insurance : Theory and Practice, Revised Edition, Dallas, Business Publications Inc., 1977, hoofdstuk 17 ; Employee Benefit Plans : Retirement plan funding, 370-409 ; MC.GILL, D., Fundamentals of Private Pensions, Ill., Erwin, R. D., Inc., third edition, 1977, part 3 : Funding instruments, 225-304 ; GOODMAN, I., Funding under E.R.I.S.A., C.C.H., May 1978 ; CHAPMAN, P. F., Proper funding of the pension plan under E.R.I.S.A., 34 N.Y.U. Annual Institute of Federal Taxation, 1221-1250 (1976) ; TREYNOR, J. L., REGAN, P. J. and PRIEST, W. W. jr., The financial reality of pension funding under E.R.I.S.A., Homewood, Ill., Dow Jones-Irwin, 1976.

(2) MEHR, R., o.c., 376.

(3) MEHR, R., o.c., 377.

(4) Zie meer hierover in de werken geciteerd onder vn. (1).

(5) Normaal ongeveer \$ 25 voor administratiekosten ('safe-keeping fees') en 0,5 tot 1 % van de totale planmiddelen voor de financiële beheers- en andere kosten ; ANREDER, S. S., Retirement dollars for the Self-Employed, How to profit from Keogh plans, The Dun and Bradstreet Business Library, New York, 1972, 38.

(6) NOLAN, J. S., Small professional group under E.R.I.S.A., Practical Lawyer, 22 : 25-34, Summer 1976, 34.

(7) ALLEN, A. T., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., Pension planning, Ill., Richard D. Irwin Inc., 3d ed., 1976, 336.

(8) Het 'model group life' contract aangenomen door de National Association of Insurance Commissioners (N.A.I.C.) in 1956 - welk in de staten ofwel als wet opgenomen werd, ofwel als model dient - voorziet een minimum van 10 personen voor een groeps-levensverzekering. Zie : MEHR, R. I., o.c., 297 en 300.

(9) I.v.m. "investing under keogh" zie o.m. ANREDER, S. S., o.c., 77-113.

(10) Als basis voor deze bespreking werd hoofdzakelijk gebruik gemaakt van MC. GILL, D. M., o.c., chapter 14 : Trusts and combination funding instruments, speciaal p. 285-289.

(11) I.R.C. par. 401 (d)(1).

(12) Deze fondsen zijn zeer populair. De beste 'split-ratio' is deze waarbij maximaal 40 % en minimaal 20 % wordt belegd in verzekeringscontracten. ANREDER, S. S., o.c., 99.

(13) De meeste plannen opgericht door de voornaamste professionele organisaties (American Bar Association (A.B.A.), American Dental Association (A.D.A.), American Medical Association (A.M.A.)) voeren een dergelijke beleggingspolitiek.

(14) MC. GILL, D. M., o.c., 301.

(15) I.R.C. par. 401 (d)(1) ; Reg. par. 1.401-12 (c)3.

(16) O.m. ALLEN, A. T., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J.S., o.c., 337.

(17) Wat onder "bank" moet verstaan worden, is bepaald in I.R.C. par. 401 (d)(1)i.

Sinds 1974 wordt met "bank" ook bedoeld : 'insured credit union'.

(18) SPENCER, T. P., Pensions and profit sharing for the Self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B.(ed.), 3d ed., 1973, 563 ; ALLEN, A. T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J. S., o.c., 337.

(19) Om aan te tonen dat de persoon een voldoende fiduciaire ervaring bezit, moet een aanzienlijk deel van de activiteit van de kandidaat bestaan in het uitoefenen van fiduciaire bevoegdheden welke gelijkenis vertonen met deze welke hij als trustee zou dienen uit te oefenen. Treas. Reg. par.

1.401-12 (n)(3)(iii).

(20) Treas. Reg. par. 1.401-12 (n)(5).

(21) Treas. Reg. par. 1.401-12 (n)(3)(iii).

(22) Treas. Reg. par. 1.401-12 (n)(4).

(23) Treas. Reg. par. 1.401-12 (n)(3)(iv)-(v). I.v.m. fiduciaire beheersregels : Treas. Reg. par. 1.401-12 (n)(6).

(24) Treas. Reg. par. 1.401-12(n)(3)(ii).

(25) Treas. Reg. par. 1.401-12(n)(3)(i)(A) vereist dat de kandidaat-trustee de ononderbroken uitoefening van de fiduciaire verplichtingen waarborgt, onafgezien het overlijden of de wijziging van de eigenaars. Dit brengt met zich dat een individu alleen niet tot trustee kan benoemd worden. BILDERSEE, R. A., Pension Regulation Manual, revised edition, Text, Practice aid, Official forms, Vol.I, 1979, 208 ; CANAN, M. J., Qualified Retirement plans, West Handbook Series, 1977, 142 en Pocket part 1978, 17, vn. 12.

(26) MOORE, B., H.R. 10 plans under the 1974 pension reform Law, The Tax Adviser, 6:9-15, jan. 1975, 12.

(27) THIES, W. D., Keogh Plan v. Qualified Corporate Plan, an analysis of the respective advantages, Journal of Taxation, 42 : 9-14, jan. 1975, 12.

(28) Art. 412 E.R.I.S.A.

(29) Treas. Reg. par. 1.401-12.

(30) Hij kan dit recht ook overdragen op een speciale beleggingsadviseur ; HAUTH, D. R., Retirement plans for Self-Employed Individuals, Cleveland State Law Review, 18 : 610, sept. 1969, 614.

(31) Treas. Reg. par. 1.401-12 (c)(3).

(32) HAUTH, D. R., o.c., 614.

(33) 'Retirement annuity' of 'retirement income policy' ; dit laatste is een annuïteitscontract aangezien de verzekeringsbescherming als bijkomend beschouwd wordt aan de hoofddoelstelling, nl. het verlenen van ouderdomsuitkeringen.

(34) ALLEN, A. T., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., o.c., 338-339.

(35) I.R.C. par. 401 (J).

(36) Investment Company Act of 1940 (15 U.S.C. par. 80 (a)) par. 2(a)(15) ; een 'face amount certificate' wordt als een annuïteit beschouwd en kan zowel door de werkgever rechtstreeks als door de 'trust' aangekocht worden.

(37) ALLEN, A. T., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J.S., o.c., 338.

(38) I.R.C. par. 401(f).

(39) I.R.C. par. 401(f)(2) ; i.v.m. deze persoon zie dezelfde voorwaarden als i.v.m. persoon-trustee ; Treas. Reg. par. 1.401-12 (n).

(40) U.S.Code Congressional and Administrative News, 87th Congress (2d session), 1962, 2981 (Senate Report, No 992, sept.13,1961).

(41) ANREDER, S. S., o.c., 85.

(42) BILDERSEE, R., o.c., 209 ; Voor 1974 kon op een 'custodial account' pas beroep gedaan worden zo alle beleggingen gebeurden in annuïteiten, of levensverzekeringscontracten opgemaakt door een verzekeringsmaatschappij, of in 'mutual funds' (I.R.C. par. 401 (f)(1) C (oud)) ; en de 'custodian' diende de aandeelhouder te zijn ook al was het de zelfstandige die de beleggingsbeslissing deed, I.R.C. par. 401(f)(1)D(oud). Zie o.m. Tax-Saving Plans for Self-Employed, C.C.H., 1966, p. 17 ; SPENCER, T. P., o.c., 563 ; ALLEN, A. T., MELONE, J. J. and ROSENBLOOM, J. S., o.c., 337 haalt verkeerdelijk deze beperkte

beleggingsmogelijkheid nog aan als vereiste voor een 'custodial account'.

(43) I.R.C. par. 401 (f) i.f.

(44) I.R.C. par. 405. ; Treas. Reg. par.1.405-1 tot 3 ; 'retirement bond' mag als alternatief beleggingsinstrument gebruikt worden door een 'pensionplan' en door een 'profit sharing plan'.

(45) De bedoeling is " to provide a convenient and simple form of investment for retirement funds" ; U.S. Code Congressional And Administrative News, 87th Congress (2d session), 1962, 2965, (Senate Report No 992, sept. 13 13, 1961).

(46) Treas. Reg. par.1.405-1 (a).

(47) I.R.C. par.405 (b)(1)(E), Treas. Reg. par. 1.405-1(b)(2).

(48) I.R.C. par.405 (b)(2) jo I.R.C. par. 405(f) ; Treas. Reg. par. 1.405-1(b)(i).

(49) Sinds 1974 : 31 C.F.R. par. 3415.

(50) I.R.C. par.405 (b)(1)A - De obligaties worden niet belast tot ze afgelost worden ; ANREDER, S. S., o.c., 111.

(51) I.R.C. par. 405 (b)(1)D.

(52) I.R.C. par. 405(b)(1)C ; U.S. Code Congressional and Administrative news, 87th congress, 2d session, 1962, 2983, (Senate Report, No 992, sept.13, 1961) : "in order to prevent these bonds from being used for purposes other than retirement".

(53) SPENCER, T. P., o.c., 564.

(54) Tax-Saving Plans for Self-Employed, 1966, p. 17 par. 25.

5. Minimum financieringsvereisten.

Sinds E.R.I.S.A. zijn er ook minimum financieringsvereisten bepaald (1). Deze minimum financieringsvereisten werden opgesteld met als bedoeling dat de pensioenplannen aldus voldoende middelen zouden accumuleren binnen een bepaalde periode om de in het plan beloofde voordelen te kunnen uitkeren. Het is een middel om aan de plandeelnemers een zekere graad van veiligheid te verschaffen.

In een 'defined contribution plan' is de minimum bijdrage deze welke als minimum in het plan is voorzien.

In een 'defined benefit plan' is de situatie ingewikkelder. De bijdrage in een dergelijk plan moet voldoende zijn om het bedrag te financieren van enerzijds de normale kosten voor een planjaar, welke gelijk zijn aan de kosten van de opgebouwde (verworven) voordelen in dat jaar en anderzijds een bedrag nodig om de niet gefinancierde aansprakelijkheid van de last van het verleden ('unfunded past service liability') af te lossen over een periode van 30 of 40 jaren. (2).

De minimum vereisten zijn niet toepasselijk op de winstdeelnemingsplannen (3), noch op de plannen welke volledig opgebouwd zijn uit verzekeringscontracten (4).

Indien het plan niet voldoet aan deze minimum financieringsvereisten, m.a.w. indien er op het einde van het jaar een geaccumuleerd financieringstekort ('accumulated funding deficiency') (5) is, dan wordt een belasting geheven (6). Deze belasting bedraagt 5 % op het bedrag van het financieringstekort op het einde van het jaar en dient betaald te worden door de werkgever welke aansprakelijk is voor het betalen van de bijdragen. Binnen een correctieperiode (7) moet dit financieringstekort ongedaan gemaakt worden ; zoniet wordt een bijkomende belasting geheven gelijk aan 100 % van dit (niet gecorrigeerd) financieringstekort (8). Noch deze belasting van 5 %, noch deze van 100 % is fiscaal aftrekbaar van het inkomen (9).

De variaties en alternatieven welke voor deze financieringsvereiste ('funding') voorzien zijn, alsmede de bepalingen i.v.m. 'full funding limitation' zullen hier niet aan bod komen (10).

Twee zaken welke eveneens belangrijk zijn voor de financieringsbeslissing i.v.m. het plan zijn de actuariële onderstellingen en de actuariële kost methoden ('actuarial cost methods')(11).

VOETNOTEN

=====

(1) I.R.C. par. 412 et seq. (eveneens 29 U.S.C. par. 1082 - 1086) ; zie hierover : MEHR, R. I., Life Insurance : Theory and Practice, Revised edition, Dallas, Business Publications Ins., 1977, 9-21 ; STUCHINER, Working with the tougher funding requirements of the pension reform law, 41 Journal of Taxation, 272 (1974).

(2) Een periode van 30 jaar indien het plan opgericht werd na 1974 (1 januari).

(3) I.R.C. par. 412 (b)(1).

(4) I.R.C. par. 412 (h)(2) ; GOODMAN, I., Funding under E.R.I.S.A., C.C.H., May 1978, par. 15, p. 15.

(5) Geaccumuleerd financieringstekort. I.R.C. par. 412 (a)i.f. ; een plan dat volledig in overeenstemming is met de minimum 'funding' voorwaarden, heeft geen 'accumulated funding deficiency'. Dit laatste is 'an excess of current plan charges over current plan credits' op het einde van het jaar.

Bijvoorbeeld : in een 'defined contribution plan' indien de werkgever in een bepaald jaar niet de volledige bijdrage, bepaald in het plan, gestort heeft.

(6) I.R.C. par. 497 (a).

(7) I.R.C. par. 497 (c)(3). Deze periode begint met het einde van het planjaar, waarin een financieringstekort bestaat, en eindigt 90 dagen na de verzendingsdatum van het bericht waarin dit tekort vermeld wordt.

(8) I.R.C. par. 497 (b).

(9) I.R.C. par. 275 (a)(6).

(10) I.R.C. par. 412(c)(6) ; par. 412 (d) ; par. 412 (g) ; zie meer hierover

in de onder voetnoot (1) geciteerde werken.

(11) Dit zijn technieken om het bedrag en de invloed van de normale en supplementaire kosten van de pensioenplannen te bepalen ; MEHR, R. I., o.c., 397 ; namelijk : 'accrued benefit cost method' en 'projected benefit cost method' ingedeeld in 'individual method' ('attained age basis' en 'entry age normal') en 'aggregate level cost method' ; MEHR, R. I., o.c., 397-403 ; MC.GILL, D. M., Fundamentals of Private Pensions, Ill., Erwin R.D. Inc, third edition, 1977, 419-425.

3. Uitkeringen.

+++++

1. Uitkeringsformule.

.....

Hoe worden de uitkeringen bepaald? M.a.w. ten opzichte van wat verhouden deze uitkeringen zich?

Twee grote types van uitkeringsformules kan men onderscheiden. Een Keogh plan kan opgezet worden ofwel als een pensioenplan ('pension plan' (1)) ofwel als een winstdeelnemingsplan ('profit sharing plan' (2)). De twee zijn fundamenteel verschillend. In een pensioenplan zijn de uitkeringen vast bepaald ('defined benefit plan') of bepaalbaar ('defined contribution plan'), terwijl in een winstdeelnemingsplan de uitkeringen in verhouding staan tot de netto-inkomsten van de zelfstandige activiteit (3).

Indien er wordt beslist een pensioenplan op te richten, dan heeft men de keuze tussen 2 soorten (4).

Een eerste mogelijkheid is een 'defined contribution plan' (5), ook nog genoemd 'money purchase pension plan'.

In een dergelijk plan zijn de bijdragen vooraf vast bepaald en in het algemeen zijn ze uitgedrukt als een percentage van het inkomen van de deelnemer. De uitkering welke de deelnemer bij normale pensioenleeftijd bekommt is dan gelijk aan de op dat ogenblik geldende waarde van de door hem (of voor hem) opzij gezette bedragen.

Een 'defined benefit' plan (6) is een tweede mogelijkheid. De uitkering is hier vooraf bepaald en kan ofwel uitgedrukt zijn als een vast bedrag (7), of als een percentage van het (gemiddeld) inkomen van de deelnemer (8). Dit inkomen kan ofwel het gemiddeld inkomen zijn gedurende de ganse deelnemingsperiode (d.i. : gemiddeld salarisregeling (9)) ofwel het gemiddeld inkomen gedurende de laatste (3 of 5) jaren vóór de pensioenleeftijd (d.i. : eindloonregeling (10)). De bijdragen welke daartoe dienen opzij gezet te worden, worden op actuariële wijze bepaald.

Wanneer men het op te richten plan opvat als een 'defined benefit Keogh plan' moet rekening gehouden worden met een aantal bepalingen welke niet van toepassing zijn op een 'defined contribution plan'. Behalve de gedetailleerde reglementering welke hogerop besproken werd i.v.m. de omzetting van de bijdragegrenzen, is zo een plan onderworpen aan de regelen welke uniform zijn voor alle 'defined benefit' plannen (eveneens ondernemingsplannen) en waarvan de belangrijkste de volgende zijn (11) :

- minimum financieringsvereiste (12) ;
- de niet discriminerende "beëindigingstests" (13) ;
- de speciale verzekering ter vrijwaring van de basisvoordelen/of uitkeringen bij het einde van het plan ('plan termination insurance') (14).

Welke keuze men ook onder beide pensioenplannen maakt, de te bepalen bijdragen staan steeds in verhouding tot het inkomen van de deelnemer zelf (15). Bovenstaande bijdragen dienen eveneens steeds gestort te worden, ook als de zelfstandige handelszaak of nijverheid geen winst maakt.

In een winstdeelnemingsplan daarentegen dienen er enkel bijdragen te gebeuren zo de zaak winst maakt. In zo een plan verhouden de bijdragen voor de werknemers zich niet tot hun eigen vergoeding, maar tot het inkomen ('earned income') van de zelfstandige (16). Dit betekent dat er een grotere flexibiliteit aanwezig is. In een dergelijk plan maakt men gebruik van een vooraf bepaalde formule om de bijdragen en de inkomsten van het plan toe te wijzen en te verdelen (17). Meestal is dit in functie van de inkomsten van de deelnemers, doch hoeveel er effectief zal verdeeld worden is onbepaald (18).

Het enige dat vereist wordt, is dat er regelmatig substantiële bijdragen geschieden (19).

Is het voorgaande onverkort geldig voor ondernemingsplannen dan moet er wel een kleine wijziging aangebracht worden indien het plan minstens één 'owner-employee' bevat. Is dit het geval, dan moet er vooraf een vast bepaalde formule bestaan om te bepalen welk aandeel van de winst verdeeld zal worden en aangewend zal worden om stortingen te doen (20). Er moet een welbepaalde formule opgesteld zijn om de bijdragen te bepalen welke de werkgever t.v.v. de werknemers en de zelfstandigen (andere dan 'owner-employees') moet storten (21). Indien een variabele

factor in de formule wordt gebruikt, mag de waarde ervan niet arbitrair bepaald worden door de 'owner-employees' (22).

Een regelmatig voorkomende formule is deze waarin de bijdragen uitgedrukt worden in een vast percentage van de winst of in een vast percentage van de winst totaal een maximum bedrag.

Deze vereiste maakt dergelijk plan (voor 'owner-employee') natuurlijk minder flexibel en aantrekkelijk (23).

Een winstdeelnemingsplan met enkel gewone zelfstandigen hoeft aan deze voorwaarde niet te voldoen.

De uitkeringen voortvloeiend uit een winstdeelnemingsplan kunnen eveneens uitgekeerd worden na het verloop van een zekere tijd, het bereiken van een bepaalde leeftijd of het voorvallen van een bepaalde gebeurtenis, zoals : ontslag, ziekte, ongeschiktheid,... Het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd hoeft niet steeds het feit te zijn waardoor uitkeringen mogelijk worden (24).

Het grote voordeel van een winstdeelnemingsplan is gelegen in de flexibiliteit, daar de verplichtingen uit het plan zich rechtstreeks verhouden tot de beschikbare fondsen. Deze redenering gaat evenwel niet volledig meer op voor Keoghplannen met minstens één 'owner-employee'. Een nadeel is dat de resultaten, m.a.w. de te bekomen uitkeringen onzeker zijn, wat dan weer kan verholpen worden door een pensioenplan te kiezen. Een pensioenplan is echter veel minder flexibel dan een winstdeelnemingsplan.

VOETNOTEN

=====

(1) Treas. Reg. par. 1.401 - 1(b)(1)(i).

(2) Treas. Reg. par. 1.401 - 1(b)(1)(ii).

(3) Treas. reg. par. 1.401 - 1(b) 1 ; "'profit-sharing' plan referred to a particular type of plan under which employees were given a share in employee's profits if and when such profits were realized" ; Mississippi River Fuel Corp. v. Koehler, 266 F. 2d. 190 (1959).

(4) Er bestaat eigenlijk nog een 3de soort nl. een 'target benefit plan' d.i. een 'money purchase plan' welke een 'targeted benefit' beginnend op de normale pensioenleeftijd vooropstelt. De werkelijke uitkering kan aldus verschillen, daar de bijdragen niet aangepast worden om de positieve en negatieve beleggingsrealiteit te weerspiegelen, zie : MC GILL, D. M., Fundamentals of Private Pensions, Ill., Erwin R. D. Inc., third edition, 1977, 95 en 409 ; Pension plan guide, C.C.H., par. 32,350.

(5) I.R.C. par. 414 (c) = "plan which provides for an individual account for each participant and for benefits based solely on the amount contributed to the participant's account". Zie : GOODMAN, I., Defined Contribution Plans under E.R.I.S.A., C.C.H., jan., 1979, (P.P. guide No 197).

(6) Par. 414 (j) = "any plan which is not a defined contribution plan".

(7) 'Flat amount formula' ; alle deelnemers ontvangen dezelfde uitkering bij de pensioenleeftijd, ongeacht hun inkomsten, leeftijd en (tot op zekere hoogte) aantal dienstjaren. MEHR, R. J., Life Insurance : Theory and Practice, Revised edition, Dallas, Business Publications Inc., 1977, 359.

(8) 'Percentage unit benefit formula' ; MEHR, R. I., o.c., 360.

(9) Gemiddelde salarisregeling is een pensioenregeling waarbij de pensioentoezegging in een bepaald jaar een percentage is van het in dat

jaar verdiende loon (of 'career average formula').

Daarnaast zijn er nog 2 soorten formules :

1. 'flat percentage formula' : (formule in verhouding tot de inkomsten, maar niet tot de dienstjaren) ;
2. 'flat amount unit benefit formula' (formule in verhouding tot de dienstjaren, maar niet tot de inkomsten) ; MEHR, R. I., o.c., 360.

(10) Eindloonregeling is een pensioenregeling waarbij de pensioentoezeggingen een percentage zijn van het eindloon, of van het gemiddeld loon over de laatste paar jaar voorafgaand aan het begin van het pensioen. Dit laatste noemt men de 'final average formula'.

(11) BILDERSEE, R., Pension Regulation Manual, Revised ed., Text, Practice Aid, Official forms, Vol. I, 1979, 196-197. BILDERSEE, R., Defined benefit Keogh and Simplified Employees Pension Plans, N.Y.U. Imst. Fed. Taxation 37; 7-1 at seq (E.R.I.S.A.'Supp '79), p. 7-8, par. 7.02. en 7-13.

Naast de hier aangehaalde regelen bestond vroeger nog het verbod beroep te doen op variabele annuïteitscontracten (Prop. Reg. par. 1.401(j) - 1(g)(2) ii B) en het verbod om in het plan een aanpassingsuitkering te voorzien onder één of andere 'cost of living' formule (Prop. Reg. par. 1.401 (j) - 1 (g)(2) ii A). Deze verbodsbepalingen zijn opgeheven door de Final Regulations (Treas. Reg. par. 1.401(j) - 4 (b)(2)).

(12) I.R.C. par. 412(a).

(13) Treas. Reg. par. 1.401 - 1(c).

(14) Deze verzekering is principieel vereist, tenzij er gebruik gemaakt wordt van een uitzondering. E.R.I.S.A. par. 4021 - zie verder meer hierover.

(15) De bijdragen voor de werknemers in dienst van de zelfstandige zijn onafhankelijk van de inkomsten van de zelfstandigen ; IRISH, L. E., H.R. 10, Subchapter 5 and Section 403 (b) plans, in A practical guide to new pension reform legislation, GLASSER, S. A., ed. 1975, 141-142.

(16) Een winstdeelnemingsplan is in advocatenassociaties niet toegelaten omwille van het ethisch verbod erelonen te delen met niet-advocaten. (opinie no 303 van American Bar Association (A.B.A.) Ethics Committee). Een dergelijke verdeling zou een inbreuk uitmaken op Canon 34 ; GRUBBS, D. S., jr., Pension plans for Law offices, Law office Economics and management, 6:233; aug '65, 234.

(17) 'Definite allocation formula' ; par. 1.401-1(b)(1)(iii).

(18) "... need not establish definite predetermined benefits or contributions. Only a predetermined formula for allocating plan contributions and earnings is required" ; MEHR, R. I., o.c., 347.

(19) Treas. reg. par. 1.401 - 1(b)(2).

(20) ('definite contribution formula') ; Tax Saving Plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 10, par. 14.

(21) Treas. Reg. par. 1.401 - 12(d)(1) ; I.R.C. par. 401(d)(2) B ; deze vastbepaalde formule mag niet gewijzigd worden tenzij voor een geldige ondernemingsreden. Treas. Reg. par. 1.401-12(d)(2). MEHR, R. I., o. c., 348 "... definite formula for determining contributions".

(22) MEHR, R., o.c., 348.

(23) CANAN, M. J., Qualified retirement plans, West Handbook Series, 1977, 139.

(24) Treas. Reg. par. 1.401 - 1(b)(1) ii.

2. Soorten uitkeringen (1).

::::::::::::::::::::

Alvorens na te gaan op welke wijze de uitkeringen kunnen geschieden, dient er nogmaals op gewezen te worden dat de uitkeringen niet steeds in baar geld moeten gebeuren. Een lening of een overeenkomst waarbij een 'owner-employee' een deel van zijn planaandeel overdraagt maakt eveneens een uitkering uit, waarvan de grootte bepaald wordt door het bedrag van de betrokken waarden (2).

De voordelen waarop een plandeelnemer-zelfstandige recht heeft, kunnen hem op twee verschillende manieren uitgekeerd worden : ofwel bij middel van een eenmalige uitkering ('lump sum distribution' (3)) ofwel aan de hand van periodieke uitkeringen ('periodic distributions'). Welke van beiden het interessantst is, is afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden en van het financieel klimaat. Het is goed mogelijk dat het herbeleggen van de ontvangen eenmalige uitkering voordeliger is dan het ontvangen van een periodieke uitkering (4)

Wat is een éénmalige uitkering ? (5)

Het is de uitbetaling in een belastingjaar aan een plandeelnemer van al hetgeen op zijn rekening is geboekt. Deze uitbetaling gebeurt ofwel :

- (a) omwille van het overlijden van deze deelnemer ;
- (b) nadat deze plandeelnemer de leeftijd van 59 1/2 j. bereikt ;
- (c) in het geval van een werknemer in een ondernemingsplan of in een Keogh plan, welke nooit zelfstandige is geweest, omwille van diens opruststelling of stopzetting van de beroepsactiviteit ;
- (d) in het geval van een zelfstandige Keogh plandeelnemer, nadat hij of zij arbeidsongeschikt werd.(6)

Wat de tweede mogelijkheid betreft (periodieke uitkeringen) dient elke annuïteit opgesteld te zijn voor één van volgende perioden (7) :

- 1. Het leven van de deelnemer ;
- 2. Het leven van de deelnemer en van zijn/haar echtgeno(o)t(e) ;
- 3. Een vastbepaalde periode, echter niet langer dan de levensverwachting van de deelnemer ;
- 4. Een vastbepaalde periode, echter niet langer dan de levensverwachting van de deelnemer en zijn/haar echtgeno(o)t(e).

Voor planjaren na 31 december 1975, dient elk plan waarin de uitkeringen in de vorm van annuïteiten mogelijk zijn, in een 'joint and survivor annuity' (8) te voorzien (9). De positie van de belastingadministratie (10) welke voorhield dat, van zodra het plan annuïteiten voorzag als één van de mogelijkheden (naast een eenmalige uitkering) waarin een uitkering kon geschieden, de 'joint and survivor annuity' de normale vorm van uitkering moest zijn, werd door recente rechtspraak van de hand gewezen (11). De oorspronkelijke I.R.S.stelling had als gevolg dat de 'joint and survivor annuity' van een plandeelnemer hoe dan ook moest aangeboden worden ook al had hij of zij niet de minste interesse in het ontvangen van een annuïteit (12). Dergelijke stelling vond volgens de rechtbank geen steun in de wet. De invoering van deze 'joint and survivor annuity' vereiste enkel dat elke uitkering, welke betaalbaar is in één of andere vorm van annuïteit op het leven, betaald zou worden in de vorm van een 'joint and survivor annuity'. Zo men opteert voor een uitkering in de vorm van een annuïteit dan zal dit automatisch de 'joint and survivor annuity' moeten zijn, tenzij men schriftelijk deze mogelijkheid verwerpt. De wet voorziet nl. in de mogelijkheid voor een deelnemer deze 'joint and survivor annuity' niet te kiezen (13).

Het overlijden van een 'owner-employee' alvorens hem zijn volledig planaandeel was uitgekeerd, brengt een andere vereiste met zich, namelijk dat de voordelen volledig uitgekeerd dienen te zijn binnen 5 jaar na het overlijden. In plaats van binnen deze tijdsspanne van 5 jaar het resterend aandeel effectief uit te keren aan de rechthebbenden, bestaat voor de rechthebbenden van de 'owner-employee' de keuze mogelijkheid om met dit aandeel een onmiddellijke annuïteit aan te schaffen. Deze annuïteit is betaalbaar voor het leven van de rechthebbende of voor een welbepaalde periode, die niet langer mag zijn dan de levensverwachting van de rechthebbende (14).

Dezelfde mogelijkheid bestaat bij het overlijden van de langstlevende echtgeno(o)t(e), indien de uitkeringen gebeurden t.v.v. het gezamenlijk leven van de 'owner-employee' en zijn echtgeno(o)t(e) (15).

Indien de uitkering van de voordelen, bedongen voor een welbepaalde termijn (16), aan een 'owner-employee' of aan een 'owner-employee' en zijn echtgeno(o)t(e) reeds begonnen was vóór zijn overlijden dan mogen de uitkeringen verder gezet worden gedurende deze

termijn, ook al overschrijdt deze termijn de periode van 5 jaar na het overlijden van de 'owner-employee' en zijn echtgeno(o)t(e) of de toelaatbare periode voor een annuïteit aangegaan op basis van het leven of de levensverwachting van de rechthebbende (17).

VOETNOTEN

=====

(1) In het algemeen en omtrent het belang van de actuariële berekeningen : GOODMAN I., Types of Distributions under Employee Benefit Plans, C.C.H., jan. 1981, (P.P.G., No 305).

(2) Dit zijn 'amounts constructively received' ; Treas. Reg. par. 1.72-17 (d)I ; SPENCER, T . P., Pensions and profit shaving for the Self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B. (ed.), 3d ed., 1973, 570 ; de terugbetaling van een dergelijke lening dient beschouwd te worden als een planbijdrage, welke samengevoegd wordt met een andere bijdrage in het bewuste jaar.

(3) I.R.C. par. 402 (a)(2) Een plan mag echter niet voorzien dat enkel "eenmalige uitkeringen" mogelijk zijn bij pensionering. "Such mandatory provision precludes consideration of the plan as one primarily providing for payments over a period of years, usually for life, after retirement" ; Rev. Rul. 162-195, 1962-2 C B 125.

(4) COBEN, S. J., Seven Keys to Keogh, 6 Journal of Pension Planning and Compliance, No 2, 110, march '80.

(5) Niet elke éénmalige betaling is een "eenmalige uitkering" in de zin van de wet, zie : I.R.C. par. 402(e)(4)A. How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 6 par. 2. ; GOODMAN I., H.R.10 plan under E.R.I.S.A., C.C.H., 1978, p. 20, par. 14.

(6) De verschillen tussen een zelfstandige en een werknemer komen hier aan bod. Daar een zelfstandige geen uitkering kan verwerven vóór de leeftijd van 59 1/2 jaar (tenzij bij overlijden, of arbeidsongeschiktheid) is een uitkering n.a.v. het stopzetten van activiteit een voortijdige uitkering en kan ze ook niet gecatalogeerd worden als een eenmalige uitkering.

Aan de andere kant is een uitkering bij arbeidsongeschiktheid welke in aanmerking kan komen voor het gunstig belastingstelsel op "eenmalige uitkeringen" enkel toegelaten bij zelfstandigen, en niet bij werknemers.

Een uitkering aan een werknemer bij arbeidsongeschiktheid, na de leeftijd van 59 1/2 jaar of wanneer hij ten gevolge van arbeidsongeschiktheid de dienst verlaat, wordt wel beschouwd als een "eenmalige uitkering" ; SUTKOWSKI E.F., Tax-qualified plans for attorneys-Preparing for the golden years, Illinois Bar Journal 68:734, july '80, 2d installement, 739 ; How to Save taxes on your Lump-Sum distribution, p. 6 : omwille van de onmogelijkheid om een uitkering bij arbeidsongeschiktheid voor werknemers te kwalificeren als een éénmalige uitkering, hebben de meeste plannen voorzien dat in dergelijk geval deze werknemers verplicht gepensioneerd worden ; aldus is deze uitkering gedaan omwille van de op ruststelling welke het verlaten van de dienst betekent en kan ze dus beschouwd worden als een éénmalige uitkering.

(7) I.R.C. par. 401 (a)(9) B ; Treas. Reg. par. 10401-11 (e)(3)

(8) Dit is een annuïteit voor het leven van de plandeelnemer met een overlevingsannuïteit voor zijn/haar echtgeno(o)t(e) welke niet minder bedraagt dan de 1/2 van het bedrag van de annuïteit betaalbaar gedurende het gezamenlijk leven van de deelnemer en de echtgeno(o)t(e) ; I.R.C. par. 401(a)(11)G(iii).

(9) I.R.C. par. 401 (a)(11) ; bij het ontbreken van deze mogelijkheid kan het plan niet erkend worden.

(10) Treas. Reg. par. 1.401 (a)-(11)(a)(3).

(11) B.B.S. Associaties, Inc. v. Commissioner of Internal Revenue, 74 TC, No 83 (aug 26, 1980). Zie daaromtrent : Tax Court strikes down Reg. on joint & Survivor Annuity, 53 Journal of Taxation, 288 ; nov.1980 ; MARBLESTONE K., The joint and Survivor Annuity as the Normal Form of Benefit Distribution, B.B.S. Associaties, Inc. v. Commissioner, 7 Journal of Pension Plannig and Compliance, 3 jan. 1981.

(12) MARBLESTONE K., o.c., 6.

(13) I.R.C. par. 401 (a)(11) E ; dit dient schriftelijk te gebeuren na een geschreven verklaring ontvangen te hebben over de voorwaarden van deze

'joint and survivor annuity' en informatie over het effect van de keuze. Bovendien moet dit gebeuren binnen een periode van 90 dagen na het ontvangen van de informatie en uiterlijk met het begin van de uitkeringen. Reg. par. 1.401 (a) - 11 (C) 1 (ii).

(14) I.R.C. par. 401 (d)(7).

(15) I.R.C. par. 401 (d)(7).

(16) Deze termijn mag de levensverwachting van de 'owner-employee' of van de 'owner-employee' en de echtgeno(o)t(e) niet overschrijden. I.R.C. par. 401 (a)(9)B(ii).

(17) I.R.C. par. 401 (d)(7) i.f. ; CANAN, M.J., Qualified Retirement plans, West Handbook Series, 1977, 145 ; RAY, G. E., Retirement plans for the Self-employed ; the Treasury's new promise to professionals, Notre Dame Lawyer, Vol. 46, No 3, Spring 1971, 469 ; dit alternatief werd toegevoegd om de onnodige intrekking van een annuïteit en de uitgifte van een andere annuïteit bij het overlijden, welke over eenzelfde periode zou uitbetalen als de oorspronkelijke, te vermijden.

3. Tijdstip waarop uitkeringen dienen te gebeuren.

.....

a. Algemene regel.

- - - - -

Ook betreffende dit punt is de reglementering voor Keoghplannen met één of meerdere 'owner-employees' strenger (1).

De uitkeringen voor een 'owner-employee' (2) mogen niet later gebeuren dan bij het bereiken van de leeftijd van 70 1/2 jaar (3). Zelfs zo hij zijn activiteit verder zet, dienen de uitkeringen te beginnen. Een effectieve opruststelling is niet vereist. Indien een 'owner-employee' na deze leeftijd zijn activiteit verder zet, dan mogen er voor hem ook verder bijdragen betaald worden (4), op voorwaarde dat deze bijdragen uitgekeerd worden in het jaar waarin ze gedaan werden (5). De bijdragen gestort na de leeftijd van 70 1/2 jaar, worden via een bepaald betaalschema gebruikt om toegevoegd te worden aan de uitkeringen welke de 'owner-employee' reeds ontvangt (6).

Eveneens mogen de uitkeringen niet vroeger plaatsvinden dan bij het bereiken van de leeftijd van 59 1/2 jaar. Op deze regel zijn enkele uitzonderingen mogelijk.

Er kunnen nl. uitkeringen gebeuren wanneer de 'owner-employee' overlijdt of arbeidsongeschikt (7) wordt (8). Echter niet zo hij zijn activiteit stopzet vóór de leeftijd van 59 1/2 jaar (9); de reden hiervoor is dat in veel gevallen de stopzetting van activiteit voor 'owner-employees' eerder fictief is, vooral zo deze alleen eigenaars zijn (10).

Uitkeringen voortvloeiend uit de vrijwillige bijdragen van de 'owner-employee' zijn eveneens toegelaten vóór de leeftijd van 59 1/2 jaar (11). Het deel dat de vrijwillige bijdragen vertegenwoordigt mag uitgekeerd worden, doch de intrest en de winst voortkomend van de belegging van deze vrijwillige bijdragen moeten tot op het normale ogenblik van de uitkering in het plan blijven (12)(13).

Deze beperkingen inzake het moment waarop uitkeringen kunnen geberuen moeten speciaal vermeld worden in het plan.

Deze regelen verhinderen niet alleen voortijdige uitkeringen aan de 'owner-employees', gebaseerd op bijdragen van de

'owner-employees' (als werkgevers), maar eveneens uitkeringen gebaseerd op bijdragen, welke gedaan werden vooraleer de betrokken personen de status van 'owner-employee' bekwamen (14).

Eénmaal de in het plan vooropgezette pensioenleeftijd is bereikt, mogen, rekening houdend met de hierboven beschreven wettelijke beperkingen, de voordelen uitgekeerd worden. Soms wordt deze uitkering afhankelijk gesteld van de toelating door de werkgever-zelfstandige (15).

Beperkingen aan de uitkeringen ten voordele van zelfstandigen (niet-'owner-employees') en werknemers zijn soepeler. De zelfstandigen en de 'common-law employees' mogen de uitkeringen ontvangen bij het bereiken van de leeftijdsgrens voorzien in het plan of bij het beëindigen van de activiteit. Anderzijds zijn ze niet verplicht de uitkeringen te ontvangen bij de leeftijd van 70 1/2 jaar indien ze verder blijven werken.

Er is enkel bepaald dat de uitkeringen niet later mogen gebeuren dan op het ogenblik waarop de leeftijd van 70 1/2 j. bereikt wordt indien de activiteit reeds beëindigd werd (16). Voor de rest is het plan vrij, voor zover er natuurlijk niet gediscrimineerd wordt ten voordele van de verboden groep.

VOETNOTEN

=====

(1) COWART, T. D., Retirement plans for the Self-employed : the key to the promised land ?, Mississippi Law Journal 48:759, Summer '77, 771.

(2) Of een plandeelnemer welke 'owner-employee' is geweest.

(3) I.R.C. par. 401 (a)(9)A ; COWART T. D., o.c., 771, vn. 108 : "this restriction is imposed to insure that the accumulation will in fact be used for retirement income and not as a conduit to future heirs" ; Tax-Saving plans for Self-employed, C.C.H., 1966, 24, par.46 ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 25, par.47 ; "to prevent the use of one of these plans as a tax dodging device" ; GRAYCK, Tax qualified Retirement Plans for Professional Practitioners : A Comparison of the Self-Employed Individuals Tax Retirement Act of 1962 and the Professional association, 63 Columbia Law Review 415, 327 (1963) : "this helps prevent an owner-employee from using a retirement fund as a device for passing property to his estate".

(4) I.R.C. par. 401 (a)(9)A ; Treas. Reg. par. 1. 401-11 (c)7 ; Special Study : complete guide to Keogh & I.R.A. retirement plans, the research institute of Amerika, Special report, sept. '77, p.8, par. 1.34 (b).

(5) SEGAL, P. M., Keogh plans - New advantages under the pension reform Act, 49 Florida Bar Journal 457 (1975), 459 ; A.B.R.A. prospection, p. 20 ; A.D.A. prospectus. In andere zin : BRANDENBURG, J. C., Deferred Compensation plans for Law firms, Journal of Missouri Bar, 32:475, oct.-nov. '76, 478 : "because distributions to a partner or sole practitioner must commence upon the individuals attaining the age of 70 1/2, it is presumed that contributions for such a person to a Keogh plan could not be made after this age".

(6) SPENCER, T. P., Pensions and Profit Sharing for the Self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B. (ed.), 3rd ed. 1973, 570.

(7) Arbeidsongeschiktheid wordt in I.R.C. par. 72(m)(7) bepaald als de onmogelijkheid om enige substantieel winstgevende activiteit uit te oefenen, te wijten aan een medisch definieerbare fysieke of mentale handicap, welke verwacht wordt tot de dood te leiden of een onbeperkte termijn te duren.

(8) I.R.C. par. 402(e)(4)A(1),(iv) ; I.R.C. par. 401(d)(4)B.

(9) In tegenstelling tot de werknemers ; I.R.C. par. 402(e)(4)A(iii).

(10) H. Rep. No 93 - 807, 93rd Congr., 2d Sess., 150 ; KOPPLE, R. C., and VEENHUIS, E. H., An analysis of Lump-Sum distributions after the pension reform legislation, The Journal of Taxation, jan. 1975, 1. Dit is eveneens in tegenstelling tot de werknemers.

(11) I.R.C. par. 401(d)(4)B en I.R.C. par. 72(m)(5)5(i) ; vóór E.R.I.S.A. was dit niet mogelijk.

(12) Terwijl de uitkering gelijk aan het bedrag van de vrijwillige bijdragen belastingvrij is, is de intrest of winst voorkomend uit de belegging van deze vrijwillige bijdrage op het ogenblik van de uitkering onderworpen aan belasting. COBEN, S. J., Seven Keys to Keogh, 6 Journal of Pens. Plan & Comp., 110, March '80, 111-112.

(13) BILDERSEE, R. A., Pension Regulation Manual, revised ed., Text, Practice Aid, Official forms, Vol.I, 1979, p. 210, par. 10.7 gaat daar dieper op in. De tekst (I.R.C. par. 401(d)(4)B) spreekt enkel over uitkeringen welke niet groter zijn dan bijdragen welke vrijwillig door de 'owner-employee' werden gestort.

Volgens BILDERSEE betekent dit niet noodzakelijk dat de uitkering de accumulatie moet zijn van vrijwillige bijdragen ; indien de belegging van de vrijwillige bijdragen slecht was en er een verlies uit voortvloeide, dan is een uitkering, welke deels zal zijn samengesteld uit inkomsten van de werkgeversbijdragen om het verlies voortvloeiend uit vrijwillige bijdragen te compenseren, en welke het bedrag van de vrijwillige uitkering niet overschrijdt, geen voortijdige uitkering. Wat aldus van belang is, is niet dat de uitkering identiek moet zijn aan de gestorte vrijwillige bijdragen

maar dat de uitkering het bedrag van de gestorte vrijwillige bijdragen, niet overschrijdt. De oorsprong van de uitkering is niet van belang, maar wel de grootte van de uitkering.

(14) Zie I.R.C. par. 72 (m)(5)B (is or has been owner-ee) : volgens hetwelk de strafbepaling op beiden toepasselijk is. CANAN, M. J., Qualified Retirement plans, West handbook Series, 1977, 143.

(15) O.m. A.B.R.A. Retirement Plan, par. 7.2. en 7.3.; prospectus A.B.R.A. plan, p. 40. en A.D.A. Members Retirement Plan, prospectus. p. 38.

(16) I.R.C. par. 401 (a)(9)A.

b. Strafsanctie bij voortijdige uitkeringen.

Indien er toch uitkeringen gebeuren in strijd met de verbodsbepalingen, dan worden deze uitkeringen beschouwd als "voortijdige uitkeringen"(1) en onderworpen aan een sanctie. Deze sanctie bestaat in het opleggen van een bijkomende belasting gelijk aan 10 % van de uitkering welke begrepen is in het bruto-inkomen van de 'owner-employee' (2). Deze belasting komt bovenop de belasting die normaal op de ontvangen uitkering moet betaald te worden (3). Alsook is het verboden nog bijdragen te storten ten voordele van 'owner-employees', en dit voor een periode van 5 belastingjaren, volgend op het jaar waarin de verboden uitkering werd gedaan (4)(5).

Niet alleen een voortijdige uitkering is aan deze belasting van 10 % onderworpen, maar ook een uitkering ontvangen door een 'owner-employee' (6) welke de toegelaten bedragen, bepaald in de planformule, overschrijdt (7).

Voortijdige uitkeringen hoeven ten andere niet steeds in baar geld te gebeuren ; een overeenkomst waarbij de 'owner-employee' een deel van zijn aandeel in het plan verpandt aan een derde, of een lening toestaat gedekt door een verzekeringscontract (8), maken eveneens voortijdige uitkeringen uit, indien ze niet gebeuren binnen het opgelegde schema (9). Een "correctieuitkering" bedoeld om de sanctie op de overtollige bijdragen te vermijden, maakt eveneens een 'voortijdige uitkering' uit indien ze gedaan is ten voordele van een 'owner-employee' die de leeftijd van 59 1/2 jaar nog niet bereikt heeft (10).

VOETNOTEN

=====

(1) 'Premature distribution'.

(2) I.R.C.par. 72(m)(5)B ; BILDERSEE, R., A.. Pension Regulation Manual, revised ed., Text, Practice Aid, Official forms, Vol. I, 1979, 210 i.f.

(3) Voor E.R.I.S.A. was de sanctie in geval van voortijdige uitkering als volgt :

- indien een voortijdige uitkering meer dan \$ 2.500 bedroeg was de belasting de hoogste van : (I.R.C. par. 72m(5)B i oud)

1 de belastingverhoging welke zou voortvloeien indien men de uitkering in het brutotoinkomen van het jaar waarin de uitkering was geschied zou opnemen ;

of *2* 110 % van de belastingverhoging welke zou voortvloeien indien de uitkering onderworpen was geweest aan de belasting in gelijke delen verdeeld over 5 voorgaande jaren.

- indien een voortijdige uitkering minder dan \$ 2.500 bedroeg was de belasting gelijk aan 110 % van de belasting voortvloeiend uit het opnemen van de uitkering in het brutotoinkomen voor het jaar, waarin het werd uitgekeerd (I.R.C. par. 72m(5)C oud).

E.R.I.S.A. daarentegen voorziet een bijkomende belasting van 10 % op het bedrag van de voortijdige uitkering zelf, i.p.v. een verhoging van 10 % op de belasting.

(4) I.R.C. par. 401(d)(5)C. Dit is een gedeeltelijke diskwalificatie, Tax Saving plans for Self-employed, C.C.H., 1980, par. 47, p. 25 ; COWART, T. D., Retirement plans for the Self-employed : the key to the promised land ?, Mississippi Law Journal 48:759, 772, noot III : "obviously, disallowing contributions for 5 years will impair the fund's accumulation" ; deze sanctie is dezelfde als onder de reglementering voor E.R.I.S.A..

(5) SPENCER, T. P., Pensions and Profit Shaving for the Self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D. W. and LUCAS, V. B. (ed.), 3rd ed., 1973, 571 ; men stelde zich de vraag of het een 'owner-employee' toegelaten was voortijdige uitkeringen uit het plan te nemen, zolang hij

maar de voorziene sancties onderging. De I.R.S. heeft echter gesteld dat deze sancties niet de bedoeling hadden een vervanging te zijn voor de vereiste van niet-voortijdige uitkering en dat de sancties enkel bedoeld waren voor deze situaties waarin de uitkering per vergissing is gebeurd.

(6) Of welke een 'owner-employee' is geweest of door erfgenaam van zo'n persoon.

(7) I.R.C. par. 72(m)(5)(ii) ; CANAN, M. J., Qualified Retirement plans, West handbook Series, 1977, 144.

(8) De terugbetaling van deze lening maakt een bijdrage uit.

(9) I.R.C. par. 72(m)(4). RUSTIGAN, E. C., Retirement plans for the Self-employed, Taxes, the taxmagazine, 46 : 763, dec. '68, 770 .

(10) Zie Supra. Voor E.R.I.S.A. werden de overtollige bijdragen "terugbetaald" zodat dit allicht geen uitkering vertegenwoordigde. Het beste middel om de sanctie op de "overtollige bijdragen" sanctie te vermijden is ze te gebruiken als bijdrage voor volgende jaren.

4. Belasting van uitkeringen.

.....

a. Inkomstenbelasting (1)(2).

- - - - -

Gans het belastingregime van de ouderdomsplannen werd opgesteld om het oprichten van dergelijke plannen zoveel mogelijk aan te moedigen (3). Tot op het ogenblik van de uitkering van de voordelen, gebeurt alles belastingvrij : de bijdragen zijn fiscaal aftrekbaar (4) en het fonds groeit in de loop der jaren belastingvrij aan (5).

Het belastingregime van de uitkering verschilt alnaargelang de uitkering eenmalig of periodiek is.

Het regime m.b.t. de eenmalige uitkering werd ingrijpend gewijzigd door E.R.I.S.A., terwijl de periodieke uitkeringen op dezelfde manier behandeld worden als voorheen.

1) Periodieke uitkeringen.

Periodieke uitkeringen worden belast als annuïteiten. Fiscaal is elke uitkering welke ontvangen wordt over een tijdspanne van meer dan één belastingjaar een annuïteit (6). Annuïteiten zijn belastbaar als gewoon inkomen (7). Uitkeringen welke voortkomen van bijdragen welke, omwille van de beperkingen, fiscaal niet aftrekbaar waren - zoals deelnemersbijdragen als werknemers - worden echter niet belast (8). Indien de plandeelnemer binnen een tijdspanne van 3 jaar na het begin van de uitbetaling van de periodieke uitkering een bedrag ontvangt gelijk aan zijn "investering" in het contract (9) dan mag hij alles wat hij ontvangen heeft uit zijn inkomen sluiten, totdat hij zijn "investering" belastingvrij opgehaald heeft (10). Dit is het bekende belastingprincipe van "non bis in idem".

Wat hij daarna ontvangt wordt volledig in zijn inkomen opgenomen.

Het grote voordeel van deze wijze van belasten is gelegen in de progressieve belastingschaal. Het verschil tussen het belastingtarief op het ogenblik van de storting van de bijdrage en op het ogenblik van de uitkeringen van het voordeel vertegenwoordigt een

belastingwinst voor de deelnemer (11). Wat eveneens de uitbetaling via periodieke uitkeringen in het verleden bevoordeligde was volgende bepaling van het successiewtboek (estate tax) ; nl. indien de belastingbetaler sterft vooraleer alle voordelen uitgekeerd zijn, worden de uitkeringen, vervolgens gedaan aan de echtgeno(o)t(e), volledig uitgesloten uit de erfenis van de overleden deelnemer (12). Sinds 1978 kan een "eenmalige uitkering" evenwel ook mits bepaalde voorwaarden van de successiebelasting uitgesloten zijn, zodat dit argument niet zo erg meer in het voordeel van de periodieke uitkeringen kan spelen (13).

2) Eenmalige uitkeringen.

Het belastingregime van een eenmalige uitkering voor 'owner-employees' en zelfstandigen verschilde onder de oude wetgeving merkkelijk van deze welke van toepassing was op de werknemers (zowel in ondernemingsplannen als in Keoghplannen) (14). Voor E.R.I.S.A. kwam de eenmalige uitkering voor zelfstandigen niet in aanmerking voor een behandeling als "vermogensaangroei" of 'capital gain' ; dit in tegenstelling tot dergelijke uitkeringen voor deelnemers in ondernemingsplannen. Deze behandeling was preferentieel. De "vermogensaangroei" wordt namelijk aan merkbaar lagere tarieven belast dan de normale inkomsten (15).

De eenmalige uitkering van een zelfstandige was volledig belastbaar in het jaar waarin ze ontvangen werd, doch de belasting geschiedde aan de hand van een speciale "5 jaar-spreidingsregel" (16). Men ging als volgt te werk : men berekende de belasting op de inkomsten van het jaar waarin de uitkering geschiedde (gelijk aan X) ; vervolgens voegde men 20 % of 1/5 van de uitkering toe aan dit inkomen en berekende men opnieuw de belasting (gelijk aan Y). De uiteindelijke belasting van de eenmalige uitkering was dan gelijk aan 5 maal de belasting verschuldigd door opname van 20 % van de uitkering in het belastbaar inkomen van het ontvangen jaar. (d.i. 5 maal het verschil tussen de belasting Y en X). Op deze manier was de belastingdruk iets lager dan indien alles samen zou belast worden (17). Het gedeelte voortvloeiend uit niet-belastingvrije bijdragen werd in deze berekening niet meegerekend.

Sinds E.R.I.S.A. is een eenmalige uitkering voor een zelfstandige of 'owner-employee' aan dezelfde belastingreglementering

onderworpen als een eenmalige uitkering voor de werknemers, met enkele kleine verschillen, welke waar nodig vermeld zullen worden (18).

Een "eenmalige uitkering" wordt voor belastingdoeleinden gesplitst in twee delen : een deel onderworpen aan de "vermogensaangroei"-behandeling (19) en een deel belastbaar als "gewoon inkomen" (20) (eventueel onder een speciale "10 jaar-spreidingsregel" (21)). De verhouding tussen beide delen is gebaseerd op de periodes van actieve plandeelname. Het totaal belastbaar bedrag ('total taxable amount') wordt verdeeld op basis van het aantal jaren deelname in een Keogh plan vóór 1974 en na 1973. Het totaal belastbaar bedrag is het belastbaar deel van de "eenmalige uitkering" (22). Het gedeelte van de uitkering opgebouwd door stortingen van de jaren vóór 1974 wordt (of kan) belast (worden) volgens "vermogingsaangroei"-behandeling en datgene opgebouwd door stortingen na 1973 als "gewoon inkomen". Men gaat als volgt te werk : men vermenigvuldigt het totaal belastbaar bedrag met een breuk waarvan de teller het aantal kalenderjaren actieve plandeelname vóór 1974 (23) vertegenwoordigt en de noemer het totaal aantal kalenderjaren plandeelname na 1973 (24). Het aldus bekomen resultaat wordt beschouwd als "vermogensaangroei", en het overschot als "gewoon inkomen" (25). Een eigenaardig gevolg van deze verdeling is dat bepaalde zelfstandigen gerechtigd zullen zijn een groter deel van het bedrag als "vermogensaangroei" te behandelen, dan het deel dat op hun rekening stond op het ogenblik van het invoeren van de wet (26). Ook al was de bedoeling van E.R.I.S.A. de "vermogensaangroei"-behandeling van planuitkeringen geleidelijk aan te laten verdwijnen, het effect van deze nieuwe regel gaat in de tegenovergestelde richting. Een deel van de uitkering welke normaal beschouwd diende te worden als "gewoon inkomen", wordt nu omgebogen tot "vermogensaangroei" (27). Dit komt omdat het 'capital gain' -percentage van vóór 1974 toegepast wordt op de ganse uitkering, waarvan het merendeel zal worden aangebracht en aangegroeid zijn in latere deelnemingsjaren (sinds 1974 zijn toelaatbare bijdragen ook hoger). Als resultaat zal er zich in veel gevallen een omzetting van het "gewoon inkomen" voordoen (28).

Eenmaal de verdeling gemaakt is tussen het 'capital gain' en het 'normal income', kan een keuze gemaakt worden om het 'normal income' te belasten onder een speciale "10 jaar-spreidingsregel" (29).

Een zelfstandige, in tegenstelling tot een werknemer, moet steeds deze keuze doen, opdat bovenstaand regime toepasselijk zou zijn

(30). Geen enkel deel van zijn eenmalige uitkering zal als "vermogensaangroei" behandeld worden, noch zal het deel belastbaar als "gewoon inkomen" genieten van de speciale "10 jaar-spreidingsregel", tenzij de zelfstandige de keuze doet, voorzien in I.R.C. par. 402 (e)(4)B (31). Deze keuze houdt in dat men alle bedragen welke kunnen geclassificeerd worden als "eenmalige uitkeringen" in het belastingjaar samenvoegt tot één "eenmalige uitkering" (32). Hoe deze keuze dient te gebeuren is in de wet niet bepaald ; wel voorzien de voorgestelde (33) uitvoeringsbepalingen dat deze keuze zou kunnen gebeuren op het ogenblik waarop de belastingbetaler zijn aangifte doet in de personenbelasting (34). Opdat men deze keuze zou kunnen maken moet men reeds minstens 5 volledige belastingjaren deelnemer zijn vóór het belastingjaar waarin de uitkering geschiedt (35). Eenmaal men de leeftijd van 59 1/2 jaar bereikt heeft, kan deze keuze slechts eenmaal gedaan worden door of in naam van de plandeelnemer. Deze keuze kan gedaan worden door de nalatenschap, de 'trust' of het individu zelf (36). De wet bevat geen enkele bepaling om uit te maken of deze keuze kan herroepen worden. De voorbereidende werken (37) evenwel laten uitschijnen dat deze keuze herroepelijk is op gelijk welk ogenblik voor zover de periode voor het instellen van vorderingen m.b.t. het belastingjaar niet verjaard is (38).

In grote lijnen komt de belastingregel hierop neer :

*Belasting van het "gewoon inkomen" onder de "10-jaarspreidingsregel".

Het "gewoon inkomen" welk uitgesplitst werd aan de hand van de "10 jaar-spreidingsregel" (39) is onderworpen aan een speciale inkomstenbelasting, gescheiden van de belasting op alle andere inkomsten. Men maakt gebruik van de tarieventabel voor een ongehuwd individu om deze belasting te berekenen (40).

Er wordt als volgt te werk gegaan : Deel het 'totaal belastbaar bedrag' (inbegrepen de "vermogensaangroei") door 10. Bereken op dit deel de belasting gebruik makend van de tarieven voor ongehuwde belastingbetalers (41). Dit belastingbedrag wordt vervolgens vermenigvuldigd met 10 en het aldus bekomen resultaat wordt vermenigvuldigd met het bedrag dat het aantal jaren van plandeelneming na 1973 vertegenwoordigt (42).

* Belasting van "vermogensaangroei".

Het "vermogensaangroei" gedeelte van de "eenmalige uitkering" wordt gevoegd bij het salaris, de beleggings- en andere

inkomsten van dit jaar waarop de belasting dan berekend wordt.

Deze belasting wordt ofwel berekend op de gewone wijze ofwel via de "5 jaar-spreidingsregel" alnaargelang welke van beide de kleinste belasting vertegenwoordigt (43). De tarieven voor de "vermogensaangroei" zijn lager dan deze voor het 'gewoon inkomen'.

De mogelijkheid bestaat om gans de "eenmalige uitkering", d.i. ook het deel dat de jaren vóór 1974 vertegenwoordigt, te laten behandelen als "gewoon inkomen" (44). De keuze welke daartoe dient gedaan te worden is onherroepelijk en wordt toegepast op alle eenmalige uitkeringen van de verschillende plannen door de belastingbetaler ontvangen (45). Een dergelijke keuze kan niet gedaan worden indien de belastingbetaler in een voorgaand belastingjaar (na 1975) een eenmalige uitkering ontvangen heeft, waarvan een deel belast werd als "vermogensaangroei" (46).

Wanneer is deze keuze voordelig ? In het algemeen kan men voorhouden dat, indien het overige inkomen in het jaar waarin de uitkering is geschied aan de hoge kant is, of indien het "vermogensaangroei" gedeelte van de uitkering substantieel is, zodat de "alternatieve minimum belasting" (47) een belangrijke factor vormt, het beter is gans de uitkering te beschouwen als "gewoon inkomen" onderworpen aan de "10 jaar-spreidingsregel" (48). Doch, zonder effectief de berekeningen te maken, kan men niet zeker zijn !

Let wel : de belastingregels voor eenmalige uitkeringen zijn niet van toepassing op uitkeringen welke onderworpen zijn aan een bijkomende belasting die als een sanctie toegepast wordt op voortijdige uitkeringen onder I.R.C. par. 72 (m) (15) (49).

3) Uitkeringen voortvloeiend uit vrijwillige bijdragen.

Zoals reeds ter sprake is gekomen is de uitkering, welke gelijk is aan het oorspronkelijk bedrag van de vrijwillige bijdrage, volledig belastingvrij. De uitkering voortvloeiend uit de winst of de beleggingsintrest, of de aangroei van de vrijwillige bijdrage daarentegen is belastbaar als "gewoon inkomen" (50).

4) 'Retirement Bonds' of "Pensioenobligaties".

Er is enkel belasting verschuldigd wanneer deze 'Retirement Bonds' afgelost worden en niet bij het ontvangen ervan. De inkomsten zijn, voor zover ze meer bedragen dan de 'costbasis' van deze obligaties (51), volledig belastbaar als gewoon inkomen zonder enige speciale spreidingsregel (52).

Obligaties aangeschaft met vrijwillige bijdragen zullen echter niet belastbaar zijn.

5) 'Rollover' of overdracht (53).

Het concept van belastingvrije 'rollovers' is nieuw (54). Het kenmerk is dat men een uitkering van een plan (55) binnen een welbepaalde termijn (b.v. 60 dagen) belastingvrij kan overdragen in een 'Individual Retirement Account' (56) en/of in een ander erkend plan. (57).

De mogelijkheid van "overdracht" ('rollover') voor een zelfstandige is beperkter dan voor een werknemer. Het enige wat een zelfstandige mag, is de overdracht van een eenmalige uitkering van zijn erkend Keogh plan naar een 'Individual Retirement Account' (58)(59). Aangezien het moet gaan om een "eenmalige uitkering" is dit enkel mogelijk na de leeftijd van 59 1/2 jaar of bij het overlijden of bij arbeidsongeschiktheid.

Een overdracht in een I.R.A. is ook mogelijk voor een uitkering bij het beëindigen van het plan, ook al heeft de 'owner-employee' de leeftijd van 59 1/2 jaar niet bereikt en is hij niet arbeidsongeschikt (60). Een overdracht is dus toegelaten ook al is een dergelijke uitkering een "voortijdige uitkering", met als gevolg dat de deelnemer als 'owner-employee' verhinderd zal zijn gedurende 5 jaren bijdragen te storten voor een H.R. 10 plan (61). De strafbelasting van 10 % op "voortijdige uitkeringen" wordt echter niet geheven, daar de uitkering volledig belastingvrij overgaat in een I.R.A. (62). Dit lijkt bijgevolg de enige mogelijkheid te zijn om een uitkering uit een beëindigd plan zonder strafsancties belastingvrij te behandelen.

De overlevende echtgeno(o)t(e) van een zelfstandige of van een werknemer, deelnemer in het H.R. 10 plan, mag (eveneens) alles of een

gedeelte van de "eenmalige uitkering", ontvangen bij het overlijden van de deelnemer, overbrengen in een I.R.A. (63). Dit geldt eveneens voor uitkeringen aan de overlevende echtgeno(o)t(e) bij de volledige planbeëindiging.

Een overdracht van een Keogh plan in een ander erkend plan is niet toegelaten (64).

De belastingadministratie heeft evenwel beslist dat een rechtstreekse overdracht van een Keogh plan naar een ander erkend plan, belastingvrij kan geschieden, zo deze overdracht gebeurt tussen de plan-trustees (65). Opdat deze overdracht effectief zou zijn, moeten de beperkingen voor de 'owner-employees' verder toegepast worden ook al zijn de fondsen nu in handen van een 'trustee' van een ondernemingsplan (66). Bovendien moet de 'trustee' een bank zijn en dienen er voor elke 'owner-employee' afzonderlijke rekeningen aangehouden te worden m.b.t. deze fondsen (67). Daar een dergelijke overdracht niet aanzien wordt als een uitkering van fondsen, is deze handeling niet belastbaar en is deze overdracht evenmin een "voortijdige uitkering" (68).

Deze mogelijkheid kan dus de perfecte uitweg zijn voor zelfstandigen welke om één of andere reden (69) hun Keogh plan gelden in een ander erkend ouderdomsplan wensen onder te brengen (70).

De vereisten om voor elke 'owner-employee' een afzonderlijke rekening aan te houden brengt mee dat de fondsen niet samengevoegd kunnen worden. Het bijkomend administratief werk dat dit veroorzaakt plaatst de voordelen van een dergelijke overdracht op de helling (71). Een praktische oplossing kan zijn het Keogh plan gewoon te "bevriezen" (72) en een nieuw plan op te zetten voor de toekomstige bijdragen.

Evenmin is een overdracht van de I.R.A. fondsen (ontstaan door overdracht van Keogh fondsen) naar een ander gekwalificeerd plan toegelaten (73).

Een overdracht moet geschieden binnen een termijn van 60 dagen, na de uitkering door het Keogh plan (74).

De 'rollover' is beperkt tot de waarde van de uitkering van het erkend plan verminderd met het deel dat de werknemersbijdragen vertegenwoordigt (75). Verder is het sinds 1978 mogelijk enkel een deel van de eenmalige uitkering over te dragen. Het deel welk niet in de overdracht begrepen is, wordt gewoon belast als "gewoon inkomen" zonder enige speciale fiscale behandeling, dus geen

"vermogensaangroei"-behandeling en geen "10 jaar-spreidingsregel" (76).

Het gebruik maken van een overdracht kan een goede zaak zijn voor een persoon, welke in het beginjaar van zijn opruststelling nog relatief hoge inkomsten heeft (77). Aldus kan hij de belasting van zijn uitkering uit het ouderdomsplan met enkele jaren uitstellen, totdat zijn globale belastingdruk lager is.

Alhoewel de zelfstandige de mogelijkheid heeft om een eenmalige uitkering belastingvrij over te brengen in een I.R.A. zal hij er in veel gevallen geen gebruik van maken, omdat de belastingvoordelen verbonden aan een eenmalige uitkering voorgoed verloren gaan (78).

Inderdaad, eenmaal overgebracht in een I.R.A., wordt de latere uitkering vanuit deze I.R.A. belast als een gewoon inkomen en is er geen sprake meer van een speciale belastingbehandeling (79). En aangezien de uitkering vanuit een I.R.A. de enige mogelijkheid is voor een zelfstandige om het bedrag uit de I.R.A. te halen, -hij heeft nl. niet de kans de uitkering opnieuw belastingvrij over te brengen in een ander erkend plan, zoals de werknemers wel kunnen (80)- moet het belastingvoordeel, welk kan behaald worden met deze overdracht, meer bedragen dan het voordeel welk voortspuit uit de speciale belastingregel van eenmalige uitkeringen, alvorens een overdracht voor een zelfstandige effectief kan bestempeld worden als een goede zaak.

De situatie van een uitkering uit een H.R. 10 plan aan een 'common-law employee' is veel soepeler. Vooreerst moet de werknemer de leeftijd van 59 1/2 jaar niet bereikt hebben en evenmin dient hij arbeidsongeschikt te zijn om een uitkering belastingvrij over te dragen. Bovendien staat hem een ruimere waaier van mogelijkheden open om zijn uitkering over te dragen. Dit kan zowel gebeuren in een I.R.A. als in een ander erkend plan. Eveneens kan de aldus overgebrachte uitkering in een I.R.A. overgebracht worden in een erkend ondernemingsplan. Welke de belastingstatus zal zijn van de uitkering uit dit laatste ondernemingsplan is niet klaar en duidelijk terug te vinden in de wetteksten. Er mag echter aangenomen worden dat deze uitkering binnen de normale reglementering valt van de "eenmalige uitkering" (81).

6) 'Death benefits' of overlijdensuitkeringen.

'Death benefits' of overlijdensuitkeringen zijn toegelaten in erkende plannen, zover het voordeel bijkomend is aan een ouderdomsuitkering van het plan (82).

De rechthebbende in ondernemingsplannen en de rechthebbenden van werknemers in Keogh plannen zijn gerechtigd bij het overlijden van de werknemer-deelnemer de eerste \$ 5.000 ofwel als een eenmalige uitkering, ofwel als een periodieke uitkering van de inkomstenbelasting uit te sluiten (83).

Deze speciale vrijstelling van \$ 5.000 is niet mogelijk voor de rechthebbenden zelfstandigen (84).

VOETNOTEN

=====

(1) GOODMAN, I., Types of Distributions under Employee Benefit Plans, C.C.H., jan. 1981, (PPG No 305), par. 9-19.

(2) Hetgeen hier besproken wordt is het Federaal belastingsysteem. Bepaalde voordelen toegekend door de Federale fiscale reglementering bestaan niet in de belastingwetten van bepaalde Staten.

(3) COWART, T.D., Retirement plans for the self-employed : the Key to the promised land ?, Mississippi Law Journal : 48:759, Summer '77, 766.

(4) Echter niet de bijdragen welke de deelnemer als werknemer stort, nl. deze welke hij dient te storten zo het plan dit vereist ('contributory plan'), en de vrijwillige bijdragen. De uitkeringen voortvloeiend uit deze reeds belaste bijdragen zijn echter belastingvrij.

(5) I.R.C. par. 501 (a) ; COWART, T.D., o.c., 767 : "... additional tax incentive... the postponement of tax liability until distribution is a major advantage of a qualified plan and result in tax Savings" ; MC GILL, D. M. Fundamentals of Private Pensions, Ill., Erwin R. D. Inc., third edition 1977, 589.

(6) 1980 Federal Tax Handbook, Prentice-Hall, p. 120, par. 1205 ; "amounts received as an annuity are amounts received under a life insurance, endowment or annuity contract. The contract does not have to be issued by an insurance company" ; Pension Plan Guide, C.C.H., Vol.2, par. 9509 ; COWART, T.D., o.c., 766 ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 25, par. 47 ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 25, par. 48.

(7) I.R.C. par. 72 (a) 'ordinary income'.

(8) I.R.C. par. 72 (d) en (f) ; I.R.C. par. 72 (b) : de belasting is enkel verschuldigd op het pro rata bedrag van de uitkering welke voorheen

niet-belastbare bijdragen vertegenwoordigt ; ALLEN, A.T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S., Pension planning, Ill., Irwin R.D. Inc., 3d ed., 1976, 335 i.f.-336.

(9) "Investeren", ook genoemd 'costbasis', is gelijk aan het niet-aftrekbare gedeelte van de bijdrage m.a.w. de bijdrage gedaan als werknemer ; I.R.C. par. 72 (d)(2) b.

(10) Pension Plan Guide C.C.H. Vol. 2, par. 9509 en Vol. 1, par. 4504. Prentice Hall, Federal Taxes, 1981, par. 19,276 (a).

(11) Het belastingtarief voor een persoon van 60 jaar is meestal lager dan dat van het eerste deelnemingsjaar in een ouderdomsplan (b.v. leeftijd ongeveer 30 jaar). COWART, T.D., o.c., 766.

(12) I.R.C. par. 2039 (c). Deze bepaling was ingevoerd door de Tax Reform Act van 1976 - Publ. No 94-455 par. 2009 (c), 90 Stat. 1520 (1976) ; een "eenmalige uitkering" werd van deze gunstige behandeling uitgesloten ; de belasting welke de echtgeno(o)t(e) zal moeten betalen zal waarschijnlijk lager zijn dan indien de uitkering in de erfenis begrepen was. COWART, T.D., o.c., 767.

(13) Zie verder i.v.m. belasting op erfenissen en schenkingen.

(14) Tax-saving Plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 26, par. 49 ; Tax-Saving plans for self-employed, 1980, p. 25, par. 48.

(15) Zie meer hierover ; CHIRELSTEIN, M. A., Federal Income Taxation, 2d ed. University Textbook Series, Foundation Press, 1979, 260 et seq.

(16) I.R.C. par. 1301 : '5-Year forward averaging rule'.

(17) En dit vooral indien de eenmalige uitkering ontvangen werd in een jaar, waarin er weinig andere inkomsten waren ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 26, par. 48.

(18) I.v.m. "lump sum distribution" in het algemeen zie : Save taxes on

your Lump-Sum distribution, Pension and Profit Sharing, Report Bulletin, 1, Vol. XXXII, Sept. 19, 1980 ; KOPPLE, R. C. and VEENHUIS, E. H., An analysis of Lump-Sum distribution, 42 Journal of Taxation 2 (1975) en i.v.m. H.R. 10 plan : BARKER, N. B., H.R. 10 plans and Lump-Sum distributions, 9 Real Property, Probate and Trust Journal 446 (1974) ; GOODMAN, I., Types of Distributions under Employee Benefit Plans, C.C.H., jan. 1981/PPG No 305, par. 15 : Treatment of Lump-Sum Distributions Under H.R. 10 plans, 14-15.

(19) I.R.C. par. 402 (a)(2).

(20) I.R.C. par. 402 (e)(4)E.

(21) I.R.C. par. 402 (e)(1)C ('ten year forward averaging rule') ; zie verder.

(22) Dit is de totale uitkering, verminderd met een aantal elementen. Voor de berekening zie : I.R.C. par. 402 (e)(4)D ; KOPPLE, R.C. and VEENHUIS, E.H., o.c., 3 en vn. 12,13,14 en 4 ; Pens. Plan Guide C.C.H. par. 9511, Vol. 2. Dit totaal belastbaar bedrag is anders bepaald voor de berekening van de '10 year forward averaging rule'.

(23) Prop. Reg. par. 1.402 (e)-2(d)3 : elk deel van een kalenderjaar waarin een persoon actief deelnemer was in plan wordt gerekend als 12 maanden.

(24) Voor plandeelname na 1973 wordt enkel rekening gehouden met werkelijke maanden. Prop. Reg. par. 1.402(e)-2(d)3 : elk deel van een maand waarin een persoon actief deelnemer was in een plan wordt gerekend als één maand.

(25) SUTKOWSKI, E.F., Tax-qualified plans for attorneys-Preparing for the golden years, Illinois Bar Journal 68:734, july '80, 739 ; KOPPLE, R.C. and VEENHUIS, E.H., o.c., 3 ; BARKER, N.B., o.c., 448-449 ; How to Save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980,15, par. 7.

(26) BILDERSEE, R. A., Pension Regulation Manual, revised ed., Text, Practice aid, official forms, Vol.I, 1979, p. 212 i.f., par. 10.9.2.;

(27) KOPPLE, R.C. and VEENHUIS, E.H., o.c., 2.

(28) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 17, par. 9 : "... the so-called 'phase-out' will actually be a 'phase in' for many employees who were plan-participants prior to 1974."

(29) I.R.C. par. 402 (e) 4 B ; KOPPLE, R.C. and VEENHUIS, E.H., o.c., 4. Deze '10 year forward averaging method' is niet toepasselijk op :

1. 'U.S. Retirement plan Bonds' uitgekeerd samen met een eenmalige uitkering ;

2. een uitkering gedaan vooraleer de persoon 5 jaar deelnemer was in het plan, tenzij voor een uitkering bij het overlijden van de deelnemer ;

3. het 'capital gain' gedeelte van de uitkering ; tenzij een keuze werd gedaan om het deel van vóór 1974 te behandelen als een deelname van na 1973 ;

4. de huidige actuariële waarde van een annuïteit inbegrepen in de eenmalige uitkering ;

5. een uitkering aan een 'owner-employee' welke de voordelen toegelaten volgens de planformule overschrijdt.

Zie GOODMAN, I., H.R. 10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., dec. 1978, 21-22.

(30) I.R.C. par. 402(a)(2) - De werknemers moeten de keuze niet doen opdat een deel als "vermogensaan groei" zou behandeld worden. De werknemers mogen echter eveneens de "10 jaar-spreidingsregel" kiezen ; DICKSON, S. and BOURGON, R., An analysis of the Sec. par. 401(j) Proposed Reg. , 10 the Tax adviser, 298 ; May 1979, addendum : comparison of a Keogh plan with a qualified corporate retirement plan, 305.

(31) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 10, par.5.

(32) Pension Plan Guide C.C.H. par. 9511.

(33) Prop. Reg. par. 1.402 (e)-3(c) ; gepubliceerd op april 30, 1975 (40 F.R. 18798) en officiële correcties op may 23, 1975, (40 F.R. 22548).

(34) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 17, par. 8 ; KOPPLE, R.C. and VEENHUIS, E.H., o.c., 5.

(35) I.R.C. par. 402 (e) (4) H.

(36) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 16-17, par.8.

(37) Committee Report, H. Rep., No 93-807, 93rd Congr. 2d Sem. 154.

(38) KOPPLE, R.C. and VEENHUIS, E.H., o.c., 5, BARKER H., o.c., 449 : "election (...) is revocable at any time within regular statute of limitations period".

(39) Het rapport van House Committee duidt aan dat deze 10 jaar periode gekozen werd volgens de theorie dat een persoon op 65 jarige leeftijd nog 10 jaar te leven heeft. BARKER, H., o.c., 449 ; Een nogal beperkte levensverwachting ?

(40) I.R.C. par. 402(e)(1)(c). SUTKOWSKI, E.F., o.c., 739.

(41) I.R.C. par. 1 C.

(42) I.R.C. par. 402(e)(1)B .

(43) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 14 ; Federal Tax handbook 1980, p. 443, par. 3021. Bijna alle types van inkomen kunnen genieten van deze "spreidingsregel over 5 jaar" ; de enige uitzonderingen zijn voortijdige en/of overtollige uitkeringen uit H.R.10 plannen. Federal Tax Handbook 1980, par. 2717.

(44) I.R.C. par. 402(e)(4)L toegevoegd door Tax Reform Act of 1976 par. 1512 ; dit is van toepassing op uitkeringen en betalingen gedaan in belastingjaren na 31 december 1975.

(45) I.R.C. par. 402 (e)(4) L.

(46) I.R.C. par. 402 (e)(4) L; GOODMAN, I., o.c., 21 ('waiver of capital gain treatment').

(47) I.v.m. "alternatieve minimum tax" : I.R.C. par. 55 ; d.i. het bedrag welk sinds 1978 individuen, nalatenschappen en trusts hoeven te betalen indien dit meer bedraagt dan hun verschuldigde belasting voor dit jaar ; Federal Tax Handbook 1980, par. 1130., p. 114

(48) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 28 par. 14 ; Tax-savings for self-employed, C.C.H., 1980, p. 26, par. 49.

(49) I.R.C. par. 402(e)(4) I.

(50) Indien een dergelijke uitkering plaatsvindt vóór de leeftijd van 59 1/2 jaar -en niet ten gevolge van het overlijden of de arbeidsongeschiktheid- is deze bovendien onderworpen aan een additionele (bijkomende) belasting van 10 % als strafsanctie. Zie hoger.

(51) Dit is het deel van de kost welke niet aftrekbaar was bij de aankoop ; par. 405(d)(e) ; Tax Saving plan for Self-employed, C.C.H. 1980 par. 50, p. 28.

(52) I.R.C. par. 409(b) ; I.R.C. 405(e) ; The research institute of America, Special Study, Complete Guide to Keogh and I.R.A. retirement plans, special report, sept. '77, p. 22, par. 1.74. Pension Plan guide, C.C.H., par. 9516.

(53) 'Rollover' moet onderscheiden worden van 'switch'. Onder dit laatste wordt de overdracht bedoeld van Keogh plan fondsen van één bewaarder ('custodian') naar een andere ; eveneens is 'switching' van beleggingen bij een bepaald bewaarder onbeperkt toegelaten. Zie : KEOGH, S. J., Seven keys to Keogh, 6 Journal of Pension Planning and Compliance, 110, March 1980, 112-113.

(54) BARKER, N., o.c., 449 : "it is the first effort at portability".

(55) Er wordt niet vereist dat de persoon 5 of meer jaren plandeelnemer is ; evenmin is het van belang dat de uitbetaling technisch beantwoordt aan het begrip "eenmalige uitkering" ; How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 42-43, par. 21.

(56) Sinds E.R.I.S.A. is het voor een individu, welk niet door een ander erkend ouderdomsplan (ondernemings- of Keogh plan) is gedekt, mogelijk zijn eigen erkend ouderdomsplan op te bouwen. Daartoe kan hij maximaal 15 % van de vergoeding of \$ 1.500 fiscaal aftrekbaar bijdragen. De aangroei is ook belastingvrij. Zie verder onder Afdeling 3.

(57) I.R.C. par. 402 (a)(5) en 408(d)(3).

(58) Hieronder wordt zowel 'individual retirement account' (I.R.C. par. 408(a)), 'individual retirement annuity' (I.R.C. par. 408(b)) als 'retirement bond' (I.R.C. par. 409)) bedoeld.

(59) I.R.C. par. 402 (a)(5)E(ii) en 408(d)(3)(A) i en ii ; zie : How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 40, par. 19.

(60) I.R.C. par. 402(a)(5)D(i) I. voorziet een 'rollover' bij de beëindiging van het plan, of bij de volledige onderbreking van de bijdragen in een winstdeelnemingsplan.

Rev. Rul. 78-404, I.R.C. 1978-45, 8 (C.C.H. par. 19, 472). Een dergelijke uitkering is geen "eenmalige uitkering" volgens par. 402 (e)(4)A ; RIEMER, S. K., Rollovers and Transfers between qualified Retirement plans, CLU (Chartered Life underwriters) Journal, jan. 1980, Vol XXXIV, No 2, 24.

(61) I.R.C. par. 401(d)(5)C.

(62) Pension Plan guide, C.C.H., Vol. 2, par. 9515 A.

(63) I.R.C. par. 402(a)(7) ; dit is van toepassing op uitkeringen gedaan na 31 december 1978.

(64) I.R.C. par 402 (a)(5)E(ii). Een dergelijke overdracht is wel toegelaten voor de 'common-law employees' van een Keogh plan.

(65) Rev. Rul. 71-541 ; 1971-2 CB 209.

(66) Rev. Rul. 71-541 ; 1971-2 CB 209 ; d.w.z. er mogen geen uitkeringen

gedaan worden vooraleer een 'owner-employee' de leeftijd van 59 1/2 jaar bereikt heeft of arbeidsongeschikt wordt, en de uitkering moet in elk geval gebeuren vóór het einde van het belastingjaar, waarin hij 70 1/2 jaar wordt.

(67) RIEMER, S. L., o.c., 25.

(68) Letter Ruling 7807058, 11/18/77 ; C.C.H. par. 17,3665 ; Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 2, par. 9503 ; RIEMER, S. H., o.c., 25.

(69) Als reden kan aangehaald worden : het willen wijzigen van de financieringsmethode (b.v. van 'non trusted annuity' naar een 'trusted or custodial plan'), of het omvormen van de zelfstandige activiteit in een vennootschap ; Pension Plan Guide, C.C.H., par. 9503.

(70) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 40, par 19.

(71) RIEMER, S. H., o.c., 25.

(72) De uitkeringen kunnen gedaan worden bij het bereiken van de leeftijd van 59 1/2 jaar of bij arbeidsongeschiktheid.

(73) I.R.C. par. 408(d)3(A) ii. Dit verbod geldt niet voor 'common-Law employees' van een Keogh plan.

(74) I.R.C. par. 402(a)(5)C.

(75) I.R.C. par. 402(a)(5)B "not exceed the fair market value of all the property the employee receives in the distribution, reduced by the employee contributions". D.i. verplichte bijdragen als werknemer, en de vrijwillige bijdragen.

(76) De enige mogelijkheid is natuurlijk de "5 jaar-spreidingsregel" van I.R.C. par. 1301. Zie : How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 36 et seq.

(77) MOORE, B., H.R. 10 plans under the 1974 pension reform law, Tax Adviser 6:9 january '75, 12.

(78) How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, p. 40 par. 19.

(79) I.R.C. par. 408(d)(1) ; "included in gross income..."; enkel eventueel I.R.C. par. 1301 : '5 year averaging rule'.

(80) Een uitkering uit dit tweede erkend pensioenplan, zal voor de werknemers wel in aanmerking komen voor speciale belastingbehandeling. Zie KOPPLE, R.C. and VEENHUIS, E.H., o.c., 7 i.f., en How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, 41.

(81) Er werd inderdaad geen onderscheid gemaakt naargelang deze uitkering al dan niet gevormd is door 'rollover' ; How to save taxes on your Lump-Sum distribution, P. H., 1980, 41. Voor de berekening van het deel dat als 'capital gain' zal belast worden, zal allicht enkel rekening gehouden worden met de deelnemingsjaren in het tweede plan. Daar al deze jaren gelegen zijn na 1973 zal gans de uitkering als "gewoon inkomen", onderworpen aan de "10 jaar-spreidingsregel", behandeld worden.

(82) Treas. Reg. par. 1.401-1(b)(1)(i) and 1.401-14 ; KEMPER J.D., Comparison of Tax effects from Death Benefits, including Life Insurance Proceeds, received under a qualified plan versus a Keogh plan, Taxes - The Tax magazine, aug. 1980, 548, vn. 3.

(83) I.R.C. par. 101(b)(2) ; Treas. Reg. par. 1.101-2(a).

(84) I.R.C. par. 101(b)(3) ; Treas. Reg. par. 1.101-2(f). Als reden wordt opgegeven : "Death benefit exclusion was enacted by Congress for benefit of survivors of these who are 'employees' in the ordinary sense of the word. And, while Congress has since seen fit to treat the self-employed as employees for the purpose of permitting them to participate in qualified retirement programs, it has not seen fit to extend all the advantages now granted to true employees ; Pension Plan Guide, C.C.H., Vol.2 par.9519 ; Tax Savings Plans for Self-employed, C.C.H., april 1980, par. 53.

b. Belasting op erfenissen en schenkingen (1).

- - - - -

De toestand ziet er op dit ogenblik als volgt uit (2).

1) Belasting op erfenissen.

A. Een uitkering anders dan in de vorm van een "eenmalige uitkering", zoals b.v. een annuïteit of een andere uitkering (3), wordt niet opgenomen in de nalatenschap van de overleden deelnemer, voorzover de uitkering toegeschreven kan worden aan bijdragen van de werkgever tot het plan (4). Bijdragen gestort door de werkgever t.v.v. de zelfstandige worden aanzien als werkgeversbijdragen indien ze binnen de perken van de toelaatbare bijdragen blijven. In zoverre de uitkering voortvloeit uit fiscaal aftrekbare bijdragen, is de uitsluiting voor de successiebelasting volledig.

Op één punt na is de situatie identiek voor uitkeringen aan werknemers en voor uitkeringen aan zelfstandigen. De werkgeversbijdragen voor werknemers worden niet beschouwd als bijdragen gedaan door de overledene, ook al werd de overledene belast op een deel van de bijdrage ; nl. de 'cost of pure life insurance', de 'PS 58 cost' (5). D.w.z. voor werknemers is de 'cost of pure life insurance' net als de rest van de kost van de levensverzekering uitgesloten uit de nalatenschap. Dit in tegenstelling tot de zelfstandige, waar de 'cost of pure life insurance' niet uitgesloten is uit de nalatenschap daar volgens I.R.C. par. 404(a)(8) C deze kost niet inbegrepen is in de toelaatbaar aftrekbare bijdrage volgens I.R.C. par. 404 (6). Op deze manier wordt duidelijk dat zelfs door de Tax Reform Act of 1976, de Keogh plannen niet op gelijke voet geplaatst werden als de ondernemingsplannen (7).

B. Een eenmalige uitkering ('Lump Sum Distribution') daarentegen wordt opgenomen in de nalatenschap en is aldus onderworpen aan de successiebelasting.

Dank zij de Revenue Act of 1978 (8) is het mogelijk om een eenmalige uitkering aan een deelnemer overleden na 1978 toch uit te sluiten uit de nalatenschap, indien de ontvanger van de uitkering een onherroepelijke keuze doet om de uitkering te beschouwen als "gewoon inkomen", zonder enige

gunstige belastingregel welke normaal van toepassing is op een eenmalige uitkering (dus geen "vermogensaangroei" behandeling en geen "10 jaar-spreidingsregel" (9)).

C. Een uitkering voortkomend uit vrijwillige bijdragen wordt eveneens opgenomen in de nalatenschap en bijgevolg belast.

2) Belasting op schenkingen.

Een onherroepelijke aanduiding van een rechthebbende wordt normaal beschouwd als een belastbare schenking (10).

Sinds 1977 (11) mag een zelfstandige een rechthebbende aanduiden zonder belasting op de schenking te moeten betalen, voorzover de uitkering voorkomt van werkgeversbijdragen. (12). Bijdragen gedaan aan een erkend ouderdomsplan t.v.v. een zelfstandige worden geacht, in de mate ze fiscaal aftrekbaar zijn, gedaan te zijn door een werkgever zodat er geen belasting op schenkingen toepasselijk wordt (13).

VOETNOTEN

=====

(1) Pension Plan Guide C.C.H., Vol. 2, par. 9518.

(2) De toestand wordt beschreven zoals hij er in mei 1981 uitzag. Er werd rekening gehouden met de wetswijzigingen door de Tax Reform Act of 1976 ; P.L. 94-455, 90 Stat., 1520, par. 2009 (c)(2), en de Revenue Act of 1978 ; P.L. 95-600, 92 Stat. 2763, par. 142 (b).

De Act of 1976 heeft de fiscaal gunstige behandeling (nl. het niet opgenomen zijn in de nalatenschap) toepasselijk op de uitkeringen aan werknemers uitgebreid tot deze aan de zelfstandigen. Zie i.v.m. de beweegredenen voor de wijziging : U.S. Code Congressional and Admin. Mews, 94th Congress, 2d Sess. ; 1976, House Report No 94-1380, aug. 2. 1976, 3423 : "H.R. 10 plans were designed to encourage the establishment of voluntary retirement plans and therefore, these plans should be accorded the same estate & gift tax exclusions available to employees covered under other qualified retirement plan". Diezelfde Act of 1976 sloot evenwel elke "eenmalige uitkering" uit van deze regel ; deze uitkeringen werden wel opgenomen in de nalatenschap. "Benefits paid in a Lump-Sum will normally generate sufficient cash to cover the estate tax liability attributable to the inclusion of the benefits in decedent's gross estate" ; *ibid.*, 3423. De Act of 1978 heeft de nadelige situatie voor "eenmalige uitkeringen" enigszins trachten te verzachten.

(3) Voor betekenis zie : Treas. Reg. par. 20.2039-1-b.

(4) I.R.C. par. 2039 (c)(1) ; Treas. Reg. par. 20.2039-2.

(5) I.v.m. 'PS 58 cost', zie hogerop.

(6) KEMPER, J. D., Comparison of Tax effects from Death Benefits, including Life Insurance Proceeds, received under a qualified Plan Versus a Keogh Plan, Taxes - The Tax magazine, aug., 1980, 547, 549-551. Vgl. KEMPER, J. D. is het na lezing van I.R.C. en Regulations niet duidelijk of enkel een fractie van de verzekeringsopbrengst -waarvan de teller de 'PS 58 cost' is en de noemer de totale bijdrage- of de volledige verzekeringsopbrengst valt

in de nalatenschap.

(7) KEMPER, J. D., o.c., 551 : "Insurance proceeds under a Keogh plan are not excluded while insurance proceeds under a corporate plan are excluded for federales state tax purposes under par. 2039 (c)".

(8) P.L. 95 - 600, 92 Stat 2763, par. 142(b).

(9) I.R.C. par. 2039 (f).

(10) I.R.C. par. 2511.

(11) Tax Reform Act of 1976, P.L. 94 -455, 90 Stat 1520, par. 2009 (C)(4B).

(12) I.R.C. par. 2517 (b) ; Treas. Reg. par. 25.2517-1.

(13) I.R.C. par. 2517 (b) i.f.

5. Integratie met sociale zekerheid.

.....

Zelfstandigen, deelnemers in een Keogh plan, zijn of kunnen onderworpen zijn aan de sociale zekerheidsbijdrage welke 8 % (1) (1981) van het zelfstandig inkomen bedraagt. Bovendien zijn ze -indien ze werknemers in hun dienst hebben- verplicht een bijdrage gelijk aan 5,35 % (2) (1981) van hun lonen met een maximum van \$ 29.700 (1981) voor hun werknemers te betalen ; de werknemers betalen eveneens een bijdrage gelijk aan 5,35 % (3).

Integratie met de sociale zekerheid is gebaseerd op de logische notie dat openbare en private ouderdomsprogramma's zouden moeten functioneren als één systeem (4).

Integratie met sociale zekerheid betekent dat het ouderdomsplan rekening houdt met de sociale zekerheidsuitkeringen (5). Het voordeel van het ouderdomsplan wordt dan verminderd met een bepaald percentage van de sociale zekerheidsuitkering. Een tweede mogelijkheid is dat de inkomsten van de deelnemers beneden een bepaalde grens, over het algemeen het loonbedrag in aanmerking te nemen voor sociale zekerheid ('wage base'), niet in aanmerking genomen worden om de ouderdomsuitkering te berekenen. Deze integratie kan ook bereikt worden door het percentage van de sociale zekerheidsbijdrage af te trekken van het bijdragepercentage voor het ouderdomsplan.

Het integreren van een ouderdomsplan met de sociale zekerheid is een middel waardoor proportioneel kleinere bijdragen dienen betaald te worden voor werknemers met een inkomen beneden het maximumbedrag dat in aanmerking komt voor sociale zekerheidsbijdragen ; en dienvolgens hogere bijdragen kunnen voorbehouden worden voor personen uit hoge inkomenscategorieën (6)(7). De ratio legis van het bestaan van dergelijke regel is dat de werkgevers reeds een deel betalen voor de sociale zekerheid t.v.v. hun werknemers, dat o.m. dient om een ouderdomsuitkering te bekomen. Bij het opstellen van een (ondernemings) ouderdomsplan wensen de werkgevers rekening te houden met hetgeen ze reeds t.v.v. hun werknemers aan de sociale zekerheid hebben betaald.

Om de discriminatie tegenover lager-betaalde werknemers tegen te gaan zijn er een aantal integratieregels opgesteld (8). Principieel is integratie toegestaan voor zover de gecombineerde pensioen- en sociale

zekerheidsuitkering niet discrimineert in het voordeel van 'officers, shareholders or highly compensated employees' (9).

Er bestaan 2 grote types van integratie, nl. het 'offset plan' en het 'excess plan'.

Een 'offset plan (10)' is een plan waaronder de ouderdomsuitkering betaalbaar aan een deelnemer verminderd wordt met een bepaald percentage van zijn sociale zekerheidsuitkering (11).

Werknemers onder een 'excess plan' of een "opbouwsysteem" of "franchise-systeem" daarentegen zijn enkel gedekt zo hun jaarlijkse inkomsten hoger liggen dan een vooraf bepaald bedrag (12) dat over het algemeen de maximum basis is waarop sociale zekerheidsbijdragen moeten betaald worden (13)(14). En (voor 'defined benefit') over het algemeen moet het plan voor de inkomsten boven de integratiegrens geen uitkering verschaffen van een proportioneel groter percentage dan dat van sociale zekerheid (15).

Is integratie met sociale zekerheid ook mogelijk voor Keogh plannen ? Opnieuw moet het onderscheid gemaakt worden alnaargelang 'owner-employees' in het plan betrokken zijn .

Indien er geen 'owner-employees' deelnemen in het plan, dan is integratie toegelaten op dezelfde manier als hierboven beschreven werd voor de algemene ondernemingsplannen. (16)

Van zodra echter een 'owner-employee' eveneens deelneemt in het plan, zijn de voorschriften strenger. Er zijn strenge beperkingen opgelegd aan de mogelijkheid van de 'owner-employee' (als werkgever) om de kosten van het pensioenplan te drukken (17).

In een 'defined benefit plan' is integratie strikt verboden zo er zich onder de deelnemers 'owner-employees' bevinden (18).

In een 'defined contribution plan' is integratie enkel toegelaten zo de bijdragen t.v.v. 'owner-employees' in het plan niet meer bedragen dan 1/3 van al de bijdragen (aftrekbaar onder par. 404-e)) in het plan (19)(20). Is dit het geval, dan mogen de bijdragen voor de werknemers verminderd worden met het werkelijk bedrag van de sociale zekerheidsbijdrage welke de werkgever ('owner-employee') voor hen heeft betaald op voorwaarde dat de 'owner-employees' van de bijdragen te hunnen voordele gedaan eveneens de bijdragen aftrekken welke gestort worden als sociale zekerheidsbijdrage. (21) Dit is dus een beperkte integratie. Deze integratie houdt in tegenstelling tot integratie bij de

ondernemingsplannen enkel rekening met de sociale zekerheidsbijdragen betaald door de werkgever i.p.v. met de sociale zekerheidsuitkeringen (22). Zelfstandigen, niet-'owner-employees', welke in het plan deelnemen, worden op dezelfde manier behandeld als de werknemers (23).

Integratie laat aldus toe dat een groter aandeel van de jaarlijkse bijdragen kan gebruikt worden om voordelen of uitkeringen te verschaffen aan deelnemers met hogere inkomens, in casu de zelfstandigen zelf (24).

VOETNOTEN

=====

(1) In feite betaalt de zelfstandige 9,3 %, 8 % voor O.A.S.D.I. (Old Age Survivor Disability Insurance), en 1,3 % voor Hospital insurance. I.R.C. par. 1.401(a) en (b) ; zie : STEVERLYNCK, J. B., "Sociale voorzieningen in de U.S.A.", B.T.S.Z., 1982, (44), 58.

(2) Net zoals bij de bijdrage van de zelfstandigen moet ook hier 1,30 % toegevoegd worden voor Hospital insurance. I.R.C. par. 3 III (a) en (b).

(3) Zie : I.R.C. par. 3101 (a) en (b).

(4) MUNNEL, A.H., Future of social Security, The Brookings Institution, 1977, 23.

(5) Over integratie met sociale zekerheid in het algemeen : zie Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 1, par. 2621 - 2626, p. 4401 - 4408.

(6) CANAN, M.J., Qualified Retirement plans, West Handbook Series, 1977, 141, vn. 11 ; BRANDENBURG, J.C., Deferred Compensation plans for Law firms, Journal of Missouri Bar, 32:475, oct.-nov. 1976, 477 : "integration is a means by which a % of an employee's salary that is contributed to a Keogh plan can be reduced below the % of the contribution to be made on behalf of an owner-employee i.e. sole practitioners or partners".

(7) Pens. Plan guide, Vol. 1, C.C.H., par.2623, p. 4402 ; "the integrated plan can enable the employer to provide his executives with the basic qualifications requirements, higher than under the non-integrated plan, yet, by integrating the Social Security benefits, the Employer can provide retirement income proportionate to all salary levels".

(8) Treas. Reg. par. 1.401-3 (e) ; Rev. Rul 71 - 446 ; (1971 - 2 C B 187), C.C.H. par.19,093.

Zie o.m. MEHR, R.I., Life insurance - Theory and practice, Dallas, Business Publications Inc., 1977, 362 - 364.

(9) I.R.C. par. 401(a)5 ; Treas. Reg. par. 1.401 - 11 (d)(2)i ; Treas. Reg. par. 1.401 - 3 (e)(1) : i.v.m. verhouding "integratie" en "niet-discriminatie".

(10) Pension Plan guide, Vol. 1, C.C.H., par. 2630 p. 4410.

(11) De uitkering mag verminderd worden met maximaal 83,333 % van de sociale zekerheidsuitkering. In sommige gevallen kan dit maximum lager liggen, doch over het algemeen wordt een vermindering toegepast van 50 %. MEHR., R.I., o.c., 363.

Let wel : latere verhogingen van de sociale zekerheidsuitkering komen niet meer in aanmerking om de uitkering van het pensioenplan te verminderen.

(12) 'Integration level' genoemd. Dit "is compensation level below which, under the benefit formula, compensation is excluded in the computation of benefits or contribution" ; Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 1, par. 2626, p. 4405.

(13) Er zijn regels uitgevaardigd voor verschillende soorten plannen :

1. 'flat benefit excess plan', Pension Plan Guide, C.C.H. par. 2628, p. 4409 ;

2. 'unit benefit excess plan', Pension Plan Guide, C.C.H. par. 2629, p. 4410 ;

3. 'money purchase excess plan', Pension Plan Guide, C.C.H. par. 2631, p. 2631.

Meer hierover zie : MEHR, R.I., o.c., 363 ; MC. GILL, D., Fundamentals of private pensions, Ill., Erwin R. D. Inc., third edition, 1977, 166-190.

(14) De maximum inkomstenbasis waarop sociale zekerheidsbijdragen dienen betaald te worden, bedraagt in 1981 : \$ 29.700.

(15) Rev. Rul. 71-446 ; (Sec. 2.06) ; 1971 - 2 CB 187 ; C.C.H. par. 19,093.

(16) ALLEN, A.T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S., Pension planning, Ill., Rich. D. Irwin Inc., 3d ed, 1976, 330 ; Treas. Reg. par. 1.401 - 11 (d)(2) iii : het 'earned income' van de zelfstandige is gelijk aan de 'total

compensation' van de werknemer.

(17) Note, Tax parity for self-employed retirement plans, 58 Virginia Law Review, 338 (1972), 346.

(18) I.R.C. par. 401 (j) 4 ; Treas. Reg. par. 1.401 - 11 (c)(2) i ; Treas. Reg. par. 1. 401 (j) - (2)(d) ; Prop. Reg. par. 1.401 (j) - (2)(f).

(19) I.R.C. par. 401 (d) 6 ; Treas. Reg. par. 1.401 - 12 (h)(1) ; de bijdragen voor zelfstandigen niet-'owner-employees' worden meegerekend bij de berekening van deze 2/3 ; Treas. Reg. par. 1.401 - 12 (h)(2)ii.

(20) Deze beperking is zo streng dat, tenzij er in het plan een redelijk aantal zelfstandigen niet-'owner-employees' deelnemer zijn, integratie veelal onmogelijk is ; SPENCER, T.P., Pension and profit sharing for the self-employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D.W. and LUCAS, V.B., 3d ed. 1973, 570 ; RAY, G., Retirement plans for the self-employed : the Treasury's new promise to professionals, Notre Dame Lawyer, Vol. 46, No 3, spring '71, 470. Vooral in grote advocatenkantoren, waar de bijdragen voor advocaten meer bedragen dan 1/3, zal integratie (praktisch) nooit mogelijk zijn.

(21) I.R.C. par. 401 (d) .6 B ; Treas. Reg. par. 1. 401-12(b)(3)i ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1966, p. 15, par 18 ; Tax-Saving plans for self-employed, C.C.H., 1980, p. 12, par. 17 : "This rule is in effect even if the owner-employee is someone who is not covered under social security. If he deducts from his contribution the amount he would have paid for himself if covered, he make similar deduction from contribution for his employees".

(22) Treas. Reg. par. 1. 401-12 (h)(3) Er wordt dus enkel rekening gehouden met het deel dat de werkgever betaalt. Dit in tegenstelling tot integratieformules voor ondernemingsplannen.

ALLEN, A.T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S., o.c., 329-330 ; ANREDER, S.S., Retirement dollars for the Self-employed, How to profit from Keogh plans, The Dun and Bradstreet Business Library, New York, 1972, 26.

(23) Treas. Reg. par. 1.401-12 (h)(3) ii : indien de sociale zekerheidsbijdrage als zelfstandige groter is dan deze van werknemers, wordt enkel het laatste in aanmerking genomen.

(24) NOLAN, J.S., Small professional group under ERISA, Practical Lawyer, 22:25, Sept. '76, 28.

6. Behoud van rechten.

::::::::::::::::::::

'Vesting' is het recht dat een deelnemer in een pensioenplan heeft op zijn opgebouwd voordeel of uitkering, dat niet afhankelijk is van verdere tewerkstelling (1). Het is het behoud van de reeds opgebouwde rechten op een uitkering onafhankelijk van verdere tewerkstelling.

Dit is een kernbegrip in een pensioenplan. In 1974 heeft E.R.I.S.A. 3 minimum 'vesting' regels opgesteld waaraan elk plan moet voldoen (2). Deze regels geven aan wanneer en waarop een deelnemer een onvoorwaardelijk recht bezit dat hem niet kan ontnomen worden, ook al verlaat hij die specifieke tewerkstelling vóór het bereiken van de pensioenleeftijd . (3).

De uitkering waarop een deelnemer recht heeft kan evenwel opgebouwd zijn uit twee soorten bijdragen : enerzijds bijdragen welke afkomstig zijn van de (deelnemer als) werknemer en anderzijds bijdragen welke de werkgever voor hem, de werknemer stort. De 'vesting' van de uitkering, opgebouwd door de bijdragen verschilt naar gelang de bron van de bijdragen.

Het recht van de deelnemer op zijn eigen bijdragen is steeds onmiddellijk '100 % vested' (4), zelfs in geval van voortijdig overlijden (5).

Het recht verbonden aan vrijwillige bijdragen en verplichte werknemersbijdragen in een 'contributory plan' (6) is verworven ('non forfeitable') (7).

Het recht gebaseerd op werkgeversbijdragen daarentegen hoeft niet (maar mag) onmiddellijk en volledig 'vested' zijn. De 'vesting' van dergelijke bijdragen moet echter rekening houden met de minimum regels opgesteld in I.R.C. par. 411 (a)(2).

Er moet ook over gewaakt worden dat men deze 'vesting' niet gebruikt als een middel om te discrimineren in het voordeel van de verboden groep (8). Een verschillende 'vesting' voor zelfstandigen-partners en voor werknemers houdt evenwel niet noodzakelijk een discriminatie in (9). Indien deze verschillen, alleen of samen met (andere) toegankelijkheidsvereisten, effectief als resultaat hebben dat werknemers van praktische planuitkeringen uitgesloten worden, zodat de

waarde en het belang van dit plan voor de werknemersgroep als een geheel een illusie is, dan werken deze verschillen discriminerend (10). Ongelijkheden in 'vesting' kunnen discriminerend zijn, zelfs zo (elke) andere uitkeringen (voordelen) in het plan gelijk zijn (11).

Het grote voordeel van 'vesting' is dat het de mobiliteit van de arbeidsbevolking bevordert. Aan de hand van minimum 'vesting' regels tracht men een gelijke behandeling van alle deelnemers te verzekeren en ervoor te zorgen dat de private pensioenen hun sociale rol van aanvulling op sociale zekerheidsuitkeringen kunnen vervullen (12).

Tot dusver de situatie zoals ze bestaat in "ondernemingsplannen". Deze regels zijn op identieke wijze toepasselijk op een Keogh-plan, welk enkel bestaat uit zelfstandigen. (niet 'owner-employees') en werknemers.

Van zodra één van de deelnemers in een Keogh-plan een 'owner-employee' is dienen de rechten op alle bijdragen van alle deelnemers -ook de werknemers- onmiddellijk en volledig 'vested' te zijn (13)(14). De toestand zoals deze bestond voor vrijwillige- en werknemersbijdragen wordt hier uitgebreid tot bijdragen afkomstig van de werkgever (in casu 'owner-employee'). De werknemers van een 'owner-employee' zijn dus beter af dan de werknemers in een normaal ondernemingsplan. D.w.z. dat elke dollar welke de 'owner-employee' voor zijn werknemers in het plan bijdraagt onmiddellijk en onherroepelijk van hen is en dit zonder enige beperking, zelfs zo ze arbeidsongeschikt worden, voortijdig overlijden, of om één of andere reden uit dienst treden, ook als gevolg van ontslag om gegronde redenen (15) (16).

Als grondslag voor deze bepaling wordt aangehaald dat, aangezien de 'owner-employee' steeds volledig recht heeft op de bijdragen welke hij voor zichzelf doet, het niet meer dan billijk is gelijkaardige rechten te verlenen aan zijn werknemers (17).

VOETNOTEN

=====

(1) 'Vested Pension' ; "said of a pension plan when an employee has rights to all the benefits purchased with the employee's contributions to the plan, even if the employee is not employed by this employer at the time of retirement", Black's Law Dictionary by HENRY CAMPBELL BLACK, 5th ed, West Publishing C, 1979, 1402. I.v.m. 'Vesting' in het algemeen, zie o.m. MC GILL, D.M., Fundamentals of private pension, Illinois, R.D. Irwin Inc., 1977, 126-139.

(2) Deze 3 minimum 'vesting' regels zijn de volgende :

1. '100 % vesting' na 10 jaar deelneming in het plan. Ervoor is er geen enkel 'vested benefit', I.R.C. par. 411 (a)(2)A ;
2. '5-15 rules' of een 'graded vesting schedule' : d.i. ten minste 25 % 'vesting' na 5 jaar dienst ; voor elk van de volgende 5 jaren een verhoging met 5 % en vervolgens een jaarlijkse verhoging met 10 % zodat na 15 jaren dienst er '100 % vesting' is; I.R.C. par. 411 (a)(2) B ;
3. 'rule of 45' : d.i. ten minste 50 % 'vesting' op het ogenblik dat ofwel *1* de som van zijn leeftijd en zijn dienstjaren 45 is ; ofwel *2* na 10 jaren dienst. Daarna moet het plan voorzien in een 'vesting' van 10 % voor elk volgend jaar , I.R.C. par. 411 (a)(2) C.

Zie : NEAL, An analysis of Newly established vesting requirements under Pension Reform, 41 Journal of taxation 258, (1974).

(3) Een deelnemer, welke zijn verplichte werknemersbijdrage uit het plan terugneemt vooraleer zijn recht op werkgeversbijdragen minstens 50 % vested is, kan zijn rechten op deze laatste verliezen. De werkgever kan in dergelijk geval deze 'vested benefits' annuleren. I.R.C. par. 411 (a)(3) D i.

(4) I.R.C. par. 411(a)(1). Dit is een pragmatische noodzaak ; veel werknemers zouden anders geen vrijwillige bijdragen of verplichte werknemersbijdragen wensen te storten, daar niemand bereid is zijn eigen bijdragen te verliezen omwille van voortijdig overlijden of de uit diensttreding. MC GILL, D.M., o.c., 126.

(5) Dit is niet zo voor rechten verbonden aan werkgeversbijdragen ; I.R.C. par. 411 (a)(3) A.

(6) Dit is een plan waar de werknemers eveneens eigen bijdragen storten, naast deze van werkgevers. Een dergelijk plan staat t.a.v. een 'non contributory plan' dat enkel opgebouwd is uit werkgeversbijdragen.

(7) 'Non forfeitable' is de term welke in de I.R.C. gebruikt wordt om te verwijzen naar de 'vesting' status.

(8) Net zoals bij discriminatie bij deelnemingsvereisten, is de 'facts and circumstances test' de hoofdtest om te zien of er discriminerend te werk wordt gegaan. (zie supra : B. 1. 2. Toegankelijkheid- en deelnemingsvereisten en vn. 15). Prop. Reg. par. 1.411 (d) - 1(c)(2) (oorspronkelijk gepubliceerd op 9 april 1980 en vervolgens aangepast op 12 juni 1980) voegt daaraan een nieuwe test toe; nl. de 'reasonable disparity test'. Zie : SIMMONS, J.P. and MAMORSKY, J.D., The new I.R.S. discrimination tests, Pension world, march 1981, 72 -74, 73 -74 : de toevoeging van dit nieuw criterium brengt verwarring in de 'facts and circumstances test' welke sedert jaren toegepast wordt.

(9) U.S. v. Haal, 398 F. 2d 383 (1968), on remand 303 F. Supp. - 362, p. 384.390 : "Pension plan wasn't discriminatory solely because of immediate vesting for partners and deferred vesting for other employees".

(10) U.S. v. Haal, 398 F. 2d 383 (1968), on remand 303 F. Supp. - 362, p. 390.

(11) U.S. v. Haal, 398 F. 2d 383 (1968), on remand 303 F. Supp. - 362, p. 390.

(12) MC. GILL, D.M., o.c., 135.

(13) I.R.C. par. 401 (d)(2) A : "the employees' rights to or derived from the contributions under the plan are nonforfeitable at the time the contributions are paid to or under the plan ;"

'Contributions' verwijst naar alle bijdragen of ze nu van de werkgever

('owner-employee') of van de werknemer komen. Het is evenwel mogelijk de betaling van een werknemersvoordeel, bij voortijdige uitdiensttreding uit te stellen tot de normale pensioenleeftijd. ALLEN, A.T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S., Pensionplanning, Illinois, R.D. Irwin Inc., 3 ed., 1976, 33.

(14) Deze bepaling zal allicht ook toepasselijk zijn op de ('value of accrued benefits') waarde van de opgebouwde voordelen in een 'defined benefit Keogh plan' ; "even if, by reason of a funding deficiency, the contributions from which benefits were to be derived had not been fully made". BILDERSEE, R.A., Pension Regulation Manual, Revised ed., text, practice aid official forms, vol. I, 1979, 209, vn. 38.

(15) ALLEN, A.T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S., o.c., 331.

(16) Sommigen - o.i. ten onrechte - zien hierin een aansporing om de dienst te verlaten en aldus afbreuk te doen aan een basisgedachte van pensioenplannen, nl. de deelnemers van dergelijke plannen aanzetten om in de onderneming te blijven ; RAY, G., Retirement plans for the self-employed : the Treasury's new promise to professionals, Notre Dame Lawyer, Vol. 46, No 3, Spring 1971, 408.

(17) Tax-Saving Plans for Self-employed, C.C.H., 1966, p. 11, par. 14 ; Tax-Saving plans for Self-employed, 1980, p. 10, par. 13.

4. Organisatie - opstellen van een plan.

+++++

1. Fiduciaire aansprakelijkheid van de Plan beheerder (1).

.....

De beheerder van het plan (2), m.a.w. een bank of elke persoon of organisatie, welke aan de criteria vooropgezet in de Regulations (3) voldoet, bevindt zich in een "fiduciaire relatie" met de deelnemers van het plan. De planbeheerder is als 'fiduciary' d.i. als persoon welke in 'trust' houdt voor een ander, onderworpen aan bepaalde verplichtingen, zowel positieve als negatieve.

E.R.I.S.A. heeft een geheel van regelen opgesteld welke het gedrag en de handelingen van 'plan fiduciaries' regelen (4). De Act interpreteert dit zeer ruim (5)(6) en omvat dus :

1. de persoon welke discretionaire bevoegdheid of controle m.b.t. beheer heeft ;
2. de persoon welke bevoegdheid of controle bezit om over de plangelden te beschikken en
3. de persoon welke tegen vergoeding beleggingsadvies verstrekt.

Alhoewel een persoon niet aangeduid is als 'plan fiduciary', kan hij omwille van zijn handelingen i.v.m. het plan toch als dusdanig beschouwd worden. Een planbeheerder of trustee zal zich dus in elk geval aan de regels moeten houden.

a. Positieve verplichtingen (7).

1. Er mag alleen gehandeld worden ten voordele van de plandeelnemers of hun rechthebbenden (8).

2. Er moet gehandeld worden volgens de 'prudent man rule' (9), d.w.z. dat hun activiteiten moeten vervuld worden met een zeer hoge graad van voorzichtigheid en bekwaamheid. Deze regel is een variatie van de

klassieke regel, voor het eerst uitgevaardigd in 1830 door de Supreme Judicial Court of Massachusetts in de bekende beslissing inzake Harvard College v. Amory m.b.t. beleggingsbeslissingen (10). Deze regel werd nu doorgetrokken tot alle handelingen van een 'fiduciary' ; met dit verschil evenwel dat deze voorzichtigheid moet afgewogen worden t.o.v. de handelingen van andere beheerders van vergelijkbare pensioenfondsen, i.p.v. t.o.v. de beleggingsbeslissingen van individuen welke eigen fondsen beheren of professionele beheerders van persoonlijke trusts (11). Verder wordt de handeling beoordeeld in het licht van het totale beleggingsresultaat, i.p.v. in termen van specifieke resultaten van de afzonderlijke posten in de portefeuille.

Dit criterium schijnt een hogere standaard op te leggen dan de 'reasonable prudent investor' standaard welke in de reglementeringen van de meeste Staten voorkomt (12).

3. De beleggingen moeten gediversifieerd worden, tenzij dit onder de concrete omstandigheden in strijd zou zijn met de 'prudent man rule' (13). Deze voorwaarde is opgelegd om het risico te verminderen. De graad van deze diversificatie hangt af van de feiten en omstandigheden van een welbepaald geval, inbegrepen de doelstelling van het plan, het bedrag van de plangelden en de financiële toestand. In het algemeen weespiegelt de portefeuille een diversificatie per beleggingstype, per geografische vestiging en per industriële classificering (14).

4. Er moet voorzien worden in een adequate openbaarmaking van de planoperaties en de actuele situatie (15). Met dat doel moeten verschillende rapporten ingediend worden (16)(17).

De bedoeling van deze rapporten is meer nuttige informatie m.b.t. dat plan te verschaffen aan de deelnemers en de rechthebbenden omtrent hun rechten in het plan (18) en omtrent het beheer van de planmiddelen. Elke plandeelnemer is gerechtigd op een redelijk volledige korte inhoud van de belangrijkste planvoorzieningen; deze dient zo opgesteld te worden opdat het verstaanbaar zou zijn voor de gemiddelde plandeelnemer (19). Verder dienen allerhande jaarlijkse rapporten opgesteld te worden, inbegrepen een audit door een onafhankelijke gekwalificeerde accountant en een actuariële evolutie van de planmiddelen en aansprakelijkheden (20).

b. Negatieve verplichtingen.

- - - - -

Een planbeheerder en elke 'fiduciary' dienen zich te onthouden van verboden transacties met het plan (21). Er is een algemeen verbod betreffende handelingen en beleggingstransacties tussen het plan en 'parties-in-interest'. Deze categorie is ruimer (22) dan enkel de 'fiduciaries', ze omvat eveneens elke persoon welke het plan diensten verleent, de werkgever, de controlerende eigenaar, de werknemersorganisatie wiens leden door het plan gedekt zijn en bepaalde familieleden of partners van bovenstaande personen (23).

De belangrijkste verboden handelingen zijn :

1. het lenen van geld van de trust ;
2. het kopen of verkopen van eigendom aan de trust ;
3. het verschaffen van goederen, diensten of faciliteiten ;
4. de overdracht of het gebruik van het inkomen van het plan ;
5. het gebruiken van het planinkomen of de planmiddelen voor eigen voordeel (indien 'fiduciary') ;
6. het ontvangen als 'fiduciary' voor persoonlijke rekening van enige vergoeding van een partij i.v.m. een plantransactie (24).

Indien het plan 'owner-employees' bevat, zijn de regels strenger. De regels m.b.t. de verboden transacties bevatten verschillende uitzonderingen voor bepaalde dagelijkse routine-handelingen (25). De meeste van deze uitzonderingen zijn echter niet toepasselijk op een Keogh plan dat één of meerdere 'owner-employees' groepeerd en dat rechtstreeks of onrechtstreeks een lening verschaft, een vergoeding betaalt voor persoonlijke diensten, of een eigendom aanschafft van of verkoopt aan een 'owner-employee' of een lid van zijn familie (26), of aan een vennootschap welke door de 'owner-employee' gecontroleerd wordt (27).

Wanneer een verboden handeling toch gesteld wordt, dan wordt deze onderworpen aan een belasting van 5 % op het bedrag dat met deze handeling betrokken was (28). Deze belasting wordt geïnd voor elk belastingjaar begrepen in de periode welke begint op het ogenblik dat de verboden transactie zich voordoet en eindigt op het ogenblik waarop de verzending van een 'notice of deficiency' (tekortkomingsnota) plaatsgrijpt

of op de datum waarop de correctie van de verboden handeling volledig doorgevoerd is (29).

Er is in een bijkomende belasting (30) voorzien gelijk aan 100 % van het bedrag dat betrokken is in de verboden handeling (31), indien deze handeling niet gecorrigeerd is binnen de 90 dagen nadat de I.R.S. een 'notice of deficiency' i.v.m. de bijkomende belasting gezonden heeft, tenzij de periode werd verlengd door de I.R.S. (32).

Naast deze belasting is een 'fiduciary', welke één van de "fiduciaire verplichtingen" niet navolgt, persoonlijk t.o.v. het plan aansprakelijk voor elk verlies voortvloeiend uit de niet naleving van de verplichtingen (33).

Elke winst verworven door een ongerechtvaardigd gebruik van planmiddelen moet terug in het plan gestort worden. Andere sancties -zoals o.m. het verwijderen van de 'fiduciary'- kunnen door de rechtbank opgelegd worden na het instellen van desbetreffende burgerlijke acties (34).

Een 'fiduciary' kan evenwel niet tegelijkertijd aan beide strafsancties onderworpen worden. Indien hij de verboden handeling heeft gesteld als 'fiduciary' dan is hij onderworpen aan de persoonlijke aansprakelijkheidsregelen. (=Labor provisions of E.R.I.S.A.) ; indien daarentegen de handeling gesteld werd als 'party-in-interest' of als 'disqualified person', dan is de belastingsanctie van toepassing (35).

VOETNOTEN

=====

(1) Voor een meer volledig overzicht zie : Guidebook to pension planning, C.C.H., 1977, par. 1322 ; Pension Reform Act of 1974, Law and Explanation, C.C.H., 1974, par. 801-815 ; Handbook on Pension Reform Law - E.R.I.S.A. of 1974 and later amendments, Prentice Hall, Inc., 1977, par. 266-271 ; Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 1, par. 5691 - 5741 ; Pension and Profit Sharing Report Bulletin, 8 sept. 1974, Handbook Pension Reform Law - E.R.I.S.A. of 1974, par. 266.

Parlementaire Voorbereiding : U.S. Code Congressional and Administrative News, 93rd Congress, 2d Sess., 1974, (Senate Report No 90-127, april 18, 1973), 4863 et seq. 4881-4882. en (House Conference Report No 93-1280, aug. 12, 1974), 5041, en (Statement of WILLIOUR Han H., jr., Chairman of Senate Subcommittee on Labor and Public Welfare), 5185-5187.

(2) I.R.C. par. 414 (9), eveneens 29 USC par. 1002(16)(A) bepaalt wie 'plan administrator' is. Het is de persoon welke speciaal aangeduid werd in het plandocument als verantwoordelijke voor het beheer van het plan. Bij gebrek aan aanduiding zal de werkgever of de oprichtersgroep deze functie uitoefenen. Prop.Reg. par. 11.414 (g)-1 (b) 4 verklaart dat de persoon, welke in feite de controle van het fonds heeft, als beheerder zal beschouwd worden indien de voorgaande bepalingen geen oplossing bieden. COWART, T.D., Retirement plans for the Self-employed : the Key to the promised land, Mississippi Law Journal, 48 : 759, 1977, 772-774.

(3) Treas. Reg. par. 1.401-12(n) ; zie supra.

(4) 'Fiduciary responsibility' : 29 U.S.C. par. 1101-1114 (Labor provisions of E.R.I.S.A.).

(5) I.R.C. par. 4975 (e)3 ; 29 U.S.C. par. 1002(21).

(6) Wanneer er geen trustee vereist is voor plannen welke bestaan uit verzekerings- en/of annuïteitscontracten rechtstreeks aangekocht bij een verzekeringsmaatschappij, dan is de persoon welke de contracten in zijn bezit heeft de 'fiduciary' en dienvolgens onderworpen aan de E.R.I.S.A.

reglementering m.b.t. de fiduciare aansprakelijkheid.

Leden van het beleggingscomité van het plan worden ook beschouwd als 'fiduciaries'.

(7) Pension Reform Act of 1974, Law and Explanation, C.C.H., 1974, par. 809 ; Handbook on Pension Reform Law, o.c., P.H. 1977, par. 266.

(8) 29 U.S.C. par. 1104(a)(1)A(i).

(9) 29 U.S.C. par. 1104(a)(1)B : act "with care, skill, prudence and diligence under the circumstances then prevailing that a prudent man acting in a like capacity, and familiar with such matters would use in conducting an enterprise of like character and with like aims".

(10) Supreme Judicial Court of Massachusetts in "Harvard College v. Amory" (March term 1830), Reports of Cases argued and determined in the Supreme Judicial Court of Massachusetts by PICKERING Octavius, Vol. IX, 2d edit., Boston, 1864, 446-465 ; *ibid.* 461 : "All that can be required of a trustee to invest, is, that he shall conduct himself faithfully and exercise a sound discretion. He is to observe how men of prudence, discretion and intelligence manage their own affairs, not in regard to speculation, but in regard to the permanent disposition of their funds considering the probable income, as well as the probable safety of the capital to be invested".

(11) MC GILL, D. M., Fundamentals of private pensions, 3rd ed., IRWIN, R. D., Inc. Ill. 1977, p. 54-57, speciaal p. 55.

(12) Guide book to pension planning, C.C.H., 1977, p. 2527, par. 1322.

(13) 29 U.S.C. par. 1104(a)(1)C.

(14) MC.GILL, D. M., o.c., 55.

(15) 29 U.S.C. par. 1104(A)(1)D.

(16) I.R.C.par. 6057-6059 ; 29 U.S.C. par. 1021-1031. Voor een volledige lijst van rapporten welke gedurende het bestaan van een plan moeten

opgesteld worden, zie : CANAN, M. J., Qualified Retirement plans, West Handbook Series, 1977, 450-458 ; eveneens Employee Benefits Compliance Coordinator, 1981, par. 12001-13,704.

(17) I.v.m. "reporting & disclosure" : 29 U.S.C. par. 1021-1031.
Guidebook to Pension Planning, C.C.H., 1977, par. 1301-1321, par. 1350-1771 ; Handbook on Pension Reform Law. -E.R.I.S.A. of 1974 and later amendments, Prentice Hall Inc. 1977, par. 260-265 ; Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 1, par. 5605-5688 ; Employee Benefits Compliance Coordinator, Self Employed plans by Research Institute of America, 1981, par. 12,001 - 13,704.
I.v.m. "disclosure requirements" vóór E.R.I.S.A., zie : New 1962 Disclosure Requirements - Welfare and Pension Plans Disclosure Act (of 1958) as amended in 1962, C.C.H., 1962.

(18) U.S. Code Congressional & Adm. News, 93rd Congress. 2d Sess., 1974, Senate Report, No 93-127 april 18, 1973, p. 4863

(19) 29 U.S.C. par. 1022 ; (US Code Congressional & Adm. News, 93rd Congress. 2d Sess., 1974 ; House Conference Report, No 93-1280) Aug. 12, 1974, p. 5041.

(20) 29 U.S.C. par. 1023.

(21) I.R.C. par. 4975 29 U.S.C. par. 1106 ; zie GOODMAN, I., H.R. 10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., dec. 1978, p. 14-15 par. 10.

(22) I.R.C. par. 4975 (e)(2), 29 U.S.C. par. 1002 (14).

(23) I.R.C. par. 4975 (e)(2)F en (e)(6) 29 U.S.C. par. 1002 (14) jo. (15) ; de broers en zusters behoren niet meer tot de leden van familie, maar wel de echtgeno(o)t(e)s van de afstammelingen, in tegenstelling tot de reglementering vóór E.R.I.S.A., waar het begrip familie dezelfde betekenis had als in I.R.C. par. 267 (c)(4).

(24) I.R.C. par. 4975 (c) ; 29 U.S.C. par. 1106.

(25) I.R.C. par. 4975 (d) ; 29 U.S.C. par. 1108.

(26) In dit geval is het begrip familie bepaald zoals in I.R.C. par. 267(c)(4) (inbegrepen broers en zusters).

(27) I.R.C. par. 4975(d) i.f. ; 29 U.S.C. par. 1108(d).

(28) I.R.C. par. 4975(a) ; vóór E.R.I.S.A., bestond de sanctie in het verlies van het gunstig belastingregime voor minstens één jaar ; (Reg. par. 1.503(d)-1(b)(oud). Dit had echter nadelige gevolgen voor de werknemers, welke niet in de verboden handeling verwickeld waren, daar ze aldus niet meer konden genieten van de voordelen verbonden aan het deelnemen in een belastingvrij plan, GOODMAN, I., H.R. 10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., dec. 1978, p. 14 par. 10. Het resultaat van deze nieuwe regel is een gematigde verbetering met een verstrenging van de verboden transacties.

(29) I.R.C. par. 4975 (f)(2) ('taxable period').

(30) I.R.C. par. 4975(c).

(31) I.R.C. par. 4975(f)(4)('amount involved').

(32) I.R.C. par. 4975(f)(6)('correction period').

(33) 29 U.S.C. par. 1109. Het plan of de 'fiduciary' zelf kan daartoe een verzekering aangaan ; 29 U.S.C. par. 1110(b). Op dit ogenblik zijn er slechts enkele maatschappijen welke deze verzekering verschaffen (o.m. Lloyds of London, Etna). De dekking varieert tussen \$ 10 en \$ 20 miljoen met premies gaande van \$ 18.000 - \$ 400.000 naar gelang het aantal deelnemers in het plan...

(34) 29 U.S.C. par. 1109.

(35) MC.GILL, D. M., o.c., 57.

2. Verzekering in geval van beëindiging van het plan of 'Plan termination Insurance' (1).

.....

Door E.R.I.S.A. werd voor alle 'defined benefit plans' een verzekering in geval van beëindiging van het plan of een 'plan termination insurance' opgezet welke beheerd wordt door de 'Pension Benefit Guarantee Corporation' (P.B.G.C.). Elk ('defined benefit') pensioenplan is verplicht voor deze verzekering premies te betalen (2). De bedoeling van dit verzekeringsprogramma is de (de uitbetaling van) "basisvoordelen" ('basic benefits') te verzekeren ; indien bij de beëindiging van een plan de middelen onvoldoende zijn om de op zich genomen verbintenissen na te komen, dan zal de P.B.G.C. het verschil dragen.

Enkele grote lijnen zullen hier aan bod komen (3).

Wanneer hebben we te maken met een planbeëindiging ? Dit is niet zo eenvoudig uit te maken. Soms is de beëindiging van een ouderdomsplan een duidelijk onderscheiden en waarneembaar feit ; in veel gevallen evenwel vloeit de beëindiging voort uit een samenspel van economische en wettelijke relaties welke het moeilijk maken om te bepalen of en wanneer de beëindiging effectief heeft plaats gevonden (4). Een definitie van "planbeëindiging" is in de Act niet opgenomen, zodat de P.B.G.C. een bruikbare definitie heeft moeten ontwikkelen.

Een plan kan ofwel op vrijwillige wijze eindigen indien de werkgever geen verdere bijdragen meer voor het plan doet (5) ofwel op voorstel van de P.B.G.C. (6). Wel worden er in de Act een aantal richtlijnen verstrekt die bepalen wanneer de P.B.G.C. een actie tot beëindiging mag instellen. De P.B.G.C. mag tot één dergelijke actie overgaan in één van de volgende 3 gevallen : 1) wanneer de werkgever zijn uitkeringen niet langer kan betalen ; 2) wanneer de minimum financierings- ('minimum funding') regels niet meer kunnen nagekomen worden of 3) om de te verwachten verliezen te beperken (7).

De partij welke de beëindiging inzet -m.a.w. de werkgever of de P.B.G.C.- stelt een sluitingsdatum voorop, welke minstens 10 dagen in de toekomst moet gelegen zijn. Deze datum is bepalend voor het stopzetten van de aangroei ('benefit accrual'), voor het overgaan van de wettelijke

verantwoordelijkheid op de P.B.G.C. en voor het waarderen van de 'contingent liability' van de werkgever (8). Deze aansprakelijkheid bedraagt 30 % van de netto-waarde van de onderneming of van de handelszaak (9). Doordat de P.B.G.C. aldus een deel terug kan verhalen op de werkgever is dit een middel om de werkgever waakzaam en mede-verantwoordelijk te maken (10).

Deze verzekering dekt evenwel enkel de "basisvoordelen" (11). Dit zijn ouderdoms-, overlijdens- of arbeidsongeschiktheidsuitkeringen welke actueel uitgekeerd worden, samen met de reeds definitief opgebouwde ('vested') ouderdomsuitkeringen voor deze werknemers welke uit dienst getreden zijn, en de totale aangroei ('vested or not') van de ouderdomsuitkeringen voor de actieve plandeelnemers. Er is een beperking op het bedrag van het "basisvoordeel" welk voor verzekering in aanmerking komt. De P.B.G.C. verzekert namelijk geen enkel voordeel welke het actuarieel equivalent van een maandelijks annuïteit betaald aan een persoon van 65 jaar, gelijk aan :

huidige soc. zekerh. loonbasis (\$ 29.700 in 1981)

\$ 750 X -----

\$ 13.200 (Soc. zekerh. jr=1974)

of het gemiddeld maandelijks inkomen gedurende de hoogste 5 opeenvolgende jaren (maar niet laatste 5) overschrijdt (12).

Bovendien treedt deze verzekering slechts trapsgewijze in werking (13). Bij het creëren van nieuwe plannen of het amenderen van bestaande plannen is op het einde van het 1ste jaar slechts 20 % van het voordeel of \$ 20 per maand verzekerd. Op het einde van elk volgend jaar is een bijkomende 20 % gedekt totdat het voordeel volledig verzekerd is (14).

De bedoeling van deze verzekering is de "basisvoordelen" te vergoeden, indien na de verdeling van de planfondsen er nog verzekerde voordelen, (m.a.w. basisvoordelen) onvergoed overblijven.

Bij de verdeling van de planfondsen wordt een zekere rangorde gevolgd (15) : allereerst de voordelen verbonden aan vrijwillige (werknemer) bijdragen van de deelnemers, vervolgens deze verbonden aan verplichte deelnemersbijdragen en dan uitkeringen welke reeds 3 jaar uitbetaald worden

en daarna alle andere verzekerde voordelen (d.w.z. de basisvoordelen welke niet in één van de drie voorgaande categorieën voorkomen). Tenslotte de onverzekerde 'vested' voordelen en uiteindelijk het overschot.

Is deze 'plan termination insurance' ook van kracht op Keogh plans ? Inderdaad, maar dan (natuurlijk) enkel op de 'defined benefit' Keogh plannen. Bovendien moet het plan uit minstens 25 deelnemers bestaan (16). Elk jaar - vooral wanneer het aantal plandeelnemers circa 25 bedraagt - moet dus nagegaan worden of het 'defined benefit plan' aan de grens van 25 deelnemers voldoet ; van zodra op enig moment (na het uitvaardigen van E.R.I.S.A.) een 'professional service employer' (17) 25 of meer deelnemers in zijn 'defined benefit plan' telt, wordt en blijft hij aan de 'plan termination insurance' onderworpen (18), zelfs zo het aantal actieve deelnemers later beneden de 25 komt te liggen (19).

Een 'defined benefit Keogh plan' welk op geen enkel ogenblik meer dan 25 deelnemers telt is uitgesloten van de toepassing van deze verzekering (20) ; eveneens zo het plan uitsluitend 'substantial owners' (21) bevat (22).

VOETNOTEN

=====

(1) Zie 29 U.S.C. par. 1301-1381 , 29 C.F.R. par. 2601- 1 tot 2620.10.

(2) Deze premies zijn verschillend voor 'single employer' en 'multi-employer'plannen. 29 U.S.C. par. 1.306(a)(2). De premie per deelnemer in het plan bedraagt respectievelijk \$ 2.60 (29 C.F.R. par. 2602.5 (b)(1)(ii) en \$ 1,40. De premies dienden betaald te zijn van zodra E.R.I.S.A. in werking trad, terwijl de dekking voor 'single employer' plannen startte op 1 juli 1974 en voor 'multi employer' plannen in augustus 1980. De bepalingen voor deze laatsten zijn lichtjes verschillend o.a. m.b.t. de maximum verzekering ; zie : Multi Employer Pension Plan Amendments Act of 1980 ; PL 96-364, 26 sept 1980. I.v.m. deze act zie : Multi Employer Pension Plan amendments Act of 1980 ; Law & Explanation, Pens. Plan guide, C.C.H., 2. 287, oct. 1980

(3) Voor verdere studie zie o.m. MC. GILL, D. M., Fundamentals of private pensions, 3rd ed., Ill., Irwin, R.D., Inc., 1977, p. 426-469 en C.C.H., Pension Plan Guide, Loose leaf, Vol.2, par. 10.000-10.396, p. 13,501-13,762.

(4) MC. GILL, D. M., o.c., 429.

(5) 29 U.S.C. par. 1341 (a).

(6) 29 U.S.C. par. 1342.

(7) 29 U.S.C. par. 1342(a).

(8) Men zal bij de P.B.G.C. ook een verzekering kunnen aangaan voor deze 'contingent liability' ; 29 U.S.C. par. 1323 ; doch tot op dit ogenblik is deze C.E.L.I. ('contingent employer liability insurance') niet van kracht. "Contingent liability" is one which is not now fixe and absolute, but which will become so in case of the occurrence of some future and uncertain event, viz. a potential liability." Black's Law Dictionary, by BLACK CAMPBELL HENRY, 5th ed. West Publish Co. 1979, 29.

(9) 29 U.S.C. par. 1362(b) De werkgever is dus niet alleen met zijn planmiddelen aansprakelijk maar ook ten belope van 30 % van de nettowaarde van zijn zaak.

(10) De aansprakelijkheid ten belope van 30 % is ook soms een voordeel, in die zin dat de onderneming slechts maximaal voor 30 % kan aangesproken worden ; "How sick companies are endangering the Pension System", Fortune, oct. 4, 1982.

(11) 29 U.S.C. par. 1322 ; 29 C.F.R. par. 2605.3.

(12) 29 U.S.C. par. 1322 (b)(3) ; 29 C.F.R. par. 2609.3(a)(1) en (2).

(13) MC.GILL, D. M., o.c., 445.

(14) 29 U.S.C. par. 1322(b)(8).

(15) 29 U.S.C. par. 1344 (a).

(16) E.R.I.S.A. Pub. L. No 93-406 88 Stat. 829 par. 4001-4004 ; SEGAL, P. M. Keogh plans : New Advantages under the pension Reform Act, 49 Florida Bar Journal 457 (1975), p. 458 ; NOLAN, J.S., Small professional group under E.R.I.S.A., Practical Lawyer 22:25-34, Sept. 1976, 32 ; KEMPER, J. D., Defined benefit HR 10 plans, 66 American Bar Association Journal 217, feb. '80, 218.

(17) 29 U.S.C. par. 1321(c)(2)A 'professional service employer' is elke eenmanszaak, partnership of associatie beheerd of gecontroleerd door 'professional individuals' (vrije beroepen en zij van wie de voornaamste taak bestaat in het verrichten van 'professional services'). 29 U.S.C. par. 1321(c)(2)B geeft een niet limitatieve opsomming van 'professional individuals' (doctors, tandartsen, advocaten, architecten, actuarissen, enz....).

(18) 29 U.S.C. par. 1321(b)(13).

(19) MC. GILL, D. M., o.c., 427.

(20) 29 U.S.C. par. 1321 (13).

(21) 29 U.S.C. par. 1322(b)(6) ; d.i. een 'owner-employee' of een 'partner' met minstens 10 % van het kapitaal of aandeel in de partnership of een aandeelhouder met minstens 10 % van alle aandelen of van de stemgerechtigde aandelen in de vennootschap.

(22) 29 U.S.C. par. 1321(b)(9) ; MC. GILL, D. M., o.c., 428.

C. Werking in de praktijk.

De 'Master' en 'Prototype' plannen.

Eenmaal de zelfstandige geopteerd heeft voor het oprichten van een ouderdomsplan, m.a.w. indien hij de kosten van het plan duidelijk heeft afgewogen t.o.v. de voordelen (1), dient hij een keuze te maken m.b.t. de wijze van oprichten van het Keogh plan. Twee mogelijkheden staan open : het oprichten van een volledig individueel ontworpen plan of het deelnemen aan één van de talrijke "type-plannen" ('Master' of 'Prototype' plannen) opgericht door beroepsorganisaties, banken en verzekeringsmaatschappijen.

Een plan dat het best aangepast is aan de eigen behoeften, is een volledig op maat gesneden plan. Op dergelijke wijze kan aan de persoonlijke wensen i.v.m. dit plan tegemoet gekomen worden. De enorme ingewikkeldheid en techniciteit van de planvereisten brengt echter mee dat het opstellen van een individueel "maat-plan" geen sinecure is. Het opstellen is niet alleen een tijdrovende, doch ook een kostelijke zaak (2) ; er zal beroep moeten gedaan worden op een advocaat en eventueel op een actuaris. Bovendien bestaat het gevaar dat het plan, omwille van één of andere overtreding van de reglementering, niet als dusdanig goedgekeurd wordt door de I.R.S. Zo men beroep wenst te doen op een bank als trustee, mag men moeilijkheden verwachten om een bank te vinden, welke bereid is om het 'trusteeship' van een individueel klein plan op zich te nemen. Hoe dan ook, het grote voordeel van een eigen "voor-de-persoon-ontworpen" persoonlijk plan is gelegen in de aangepastheid aan de persoonlijke situatie ; en een dergelijk plan is volledig op eigen specifieke behoeften toegespitst.

Personen, welke het omvangrijk werk van het ontwerpen van een individueel plan en het risico van diskwalificatie door de I.R.S. willen vermijden, kunnen beroep doen op "typeplannen" ('standardized plans'). Bij deze keuze neemt de zelfstandige tegelijkertijd afstand van een zekere flexibiliteit en controle m.b.t. het plan (3).

Plannen van die aard zijn plannen welke vooraf door de I.R.S. goedgekeurd zijn en welke verschillende zelfstandigen als hun plan kunnen aannemen, via een 'adoption participation agreement'.

Beroepsorganisaties, banken en verzekeringsinstellingen hebben verschillende "standaardplannen" op de markt gebracht.

Er bestaan 2 soorten standaardplannen (4) :

1. Het 'Master'plan is een "standaardplan" met een verwante vorm aan de 'trust' of de 'custodial account', beheerd door een 'sponsoring' organisatie (5) met de bedoeling planvoordelen op een uniforme basis te verschaffen (6).

2. Het 'Prototype' plan is een "standaard" plan met of zonder verwante vorm aan de 'trust' of de 'custodial account', welke ter beschikking gesteld wordt door een 'sponsoring' organisatie voor onveranderd gebruik door werkgevers welke een dergelijk plan wensen aan te nemen, doch welke niet beheerd wordt door de 'sponsoring' organisatie die het plan heeft opgezet..

Standaardplannen vereenvoudigen het ontwerpen, het opstellen en het goedkeuren door de I.R.S. (van Keogh plannen).

Alhoewel een voorafgaandelijke goedkeuring door de I.R.S. van een plan niet noodzakelijk is om de speciale fiscale behandeling te genieten, worden de meeste Keogh plannen in de praktijk aan een dergelijke procedure onderworpen. Gewapend met een dergelijke voorafgaande goedkeuring kan het plan verder ontwikkeld en toegepast worden, zonder de vrees dat het plan later gediskwalificeerd zal worden.

De procedure voor 'master'- en 'prototype' plannen is eenvoudiger dan voor de normale Keogh plannen (7). Een 'master' of 'prototype' plan dat vooraf goedgekeurd is door de I.R.S. hoeft bij de aanvaarding door een individuele zelfstandige niet opnieuw ter goedkeuring voorgelegd worden.

De procedure is als volgt. De aanvraag tot het bekomen van een gunstige I.R.S.beslissing gebeurt aan de hand van speciale I.R.S. formulieren (8). De 'sponsoring' organisatie dient een formulier 3672 of 3672 A in, alnaargelang het plan een 'defined contribution'- of een 'defined benefit plan' is. Deze aanvraag dient vergezeld te zijn van een copie van het plan, van de trustovereenkomst en van de aanvaardingsovereenkomst. Zo het plan in orde bevonden wordt (9), wordt het door de I.R.S. een serienummer toegekend (10).

De werkgever of zelfstandige welke dit plan aanvaardt moet door de organisatie in het bezit gesteld worden van een copie van het aanvaarde plan, een copie van de wijzigingen en een copie van de meest

recente "opinion letter" van de I.R.S. (11).

Naast het voordeel gelegen in het opstellen en het goedkeuren van het plan, kunnen aan de hand van dergelijke plannen financieel gunstige resultaten behaald worden. Door het samenvoegen van het kapitaal (gevormd door de bijdragen) van verschillende werkgevers en/of zelfstandigen, beschikt de instelling over meer mogelijkheden om het beleggingsresultaat op te voeren ; bovendien heeft men het voordeel bij de uitkering van de annuïteiten beroep te kunnen doen op gunstiger groepstarieven.

Een dergelijk plan vertegenwoordigt voor de plandeelnemers eveneens een "tijdbesparend element" ('time saver') ; daar de standaardplannen uitgebreide administratieve diensten verschaffen, en dit alles tegen relatief lage kosten (12).

Nadelen zijn echter minder flexibiliteit en een zekere overdracht van het controlerecht t.v.v. de 'sponsoring' organisatie. Bovendien kunnen de planvoorwaarden niet zomaar gewijzigd worden door een zelfstandige ; aanbrengen van amendementen aan het plan is voorbehouden aan de 'sponsoring organisatie (13).

Betere beleggingsmogelijkheden en grotere administratieve efficiëntie te danken aan het groot aantal plannen zijn de twee beste troeven van 'Master'- en 'Prototype' plannen. Wel beschikt de zelfstandige over een aantal opties welke hij kan uitoefenen in de 'adoption (participation) agreement', zoals o.m. het bepalen van de bijdrage welke voor het 'ouderdomsplan' zal gespendeerd worden, het vaststellen als deelnemingsvoorwaarde van een zekere dienstperiode voorafgaand aan de deelneming.

De uiteindelijke keuze tussen een zelf opgericht individueel aangepast Keogh plan en een standaard plan wordt bepaald door de persoonlijke doelstelling. Indien men zich de tijd, de moeite en de kost kan getroosten, kan men aanzienlijk beter af zijn met een individueel op-maat-gesneden Keogh plan. Indien men een flexibel plan, een plan volledig aangepast aan de persoonlijke behoeften als doelstelling voorop stelt, dan dient aan een individueel ontworpen plan de voorkeur gegeven te worden. Doch de grote verscheidenheid van de aangeboden standaard Keogh plannen (velen onder hen met uitstekende beleggingsresultaten) verschaft o.i. voldoende mogelijkheid voor zelfstandigen van welke slag ook om een goed Keogh plan aan te nemen.

Tussen deze beide extremen (individueel opgericht plan en standaardplan) bevinden zich enkele andere mogelijkheden.

Bepaalde standaardplannen, opgericht door beroepsorganisaties zoals o.m. A.B.R.A. (A.B.A.) en A.D.A., A.M.A. (14), bieden de zelfstandigen, leden van hun beroepsorganisatie, welke individueel een Keogh plan hebben opgericht, de mogelijkheid te genieten van de voordelige beleggingsinstrumenten van hun standaard Keogh fondsen. Deze 'Special funding service for individually designed plans' is via een 'Master Trust' beschikbaar voor de 'trustees' van het individueel opgesteld plan. De 'Master Trust' wordt dan opgenomen als een adjunct bij de bestaande 'trust' of als een eigenlijke 'trust' van het individueel ontworpen plan (15). Een individueel opgericht Keogh plan kan aldus een gedeelte of zijn volledige fondsen in de 'Master Trust' inbrengen, welke deze fondsen dan belegt in een 'Fixed Income' en/of 'Equity Fund' tesamen met de fondsen van standaard Keogh plannen. Bovendien kan op deze manier gebruikt gemaakt worden van de gunstige groepstarieven voor de aanschaf van annuïteiten (16).

Verder kan beroep gedaan worden op de Model I.R.S. plannen (17). De I.R.S. heeft nl. een Serie Model ouderdomsplannen voor zelfstandigen opgesteld, welke de zelfstandigen kunnen gebruiken bij het opstellen van hun individueel plan.

De 'Master' en 'Prototype' plannen maken het dus praktisch mogelijk voor professionele verenigingen, zoals American Bar Association (A.B.A.), American Medical Association (A.M.A.), American Dental Association (A.D.A.), National Federation of Independent Business (N.I.F.B.), American Institute of Certified Public Accountants, enz... en voor banken en verzekeringsmaatschappijen economisch efficiënte plannen voor hun leden en het publiek in het algemeen op te richten en te organiseren (18).

*
* *
*

Tot besluit kunnen we stellen dat de 'Self-Employed Individuals Tax Retirement Act' van 1962 voor de pensioenvoorzieningen van de zelfstandigen de grote doorbraak betekende. De zelfstandigen werd nl. de mogelijkheid geboden onder fiscaal gunstige voorwaarden pensioenuitkeringen op te bouwen.

Opeenvolgende amenderingen aan deze wet, welke versoepelingen en uitbreidingen meebrachten, hebben van deze geboden mogelijkheid een efficiënt en bruikbaar instrument gemaakt, waardoor de zelfstandigen en ook hun werknemers hun sociale zekerheidsuitkeringen kunnen aanvullen, aldus bijkomende zekerheid voor hun "oude dag" verschaffend.

Het is met vreugde dat kan worden vastgesteld dat, sedert E.R.I.S.A. belangrijke wijzigingen aan S.E.I.T.R.A. heeft aangebracht (o.m. het optrekken van de toelaatbare belastingvrije planbijdragen - echter nog steeds beneden de grens voor de ondernemingsplannen-), het aantal zelfstandigen, deelnemers in een Keogh plan, fors is toegenomen en verder gestadig stijgt.

Alhoewel de "ouderdomsbehoeften" ('retirement needs') van de zelfstandigen in essentie weinig verschillen van deze van de werknemers, is het betreurenswaardig te moeten vaststellen dat er nog steeds een fundamentele discriminatie bestaat inzake private ouderdomsvoorzieningen ten nadele van de zelfstandigen (19). Het meest in het oog springend nadeel is de beperktheid van het bedrag dat kan opzij gezet worden om belastingvrij een pensioenuitkering op te bouwen.

Daar de overheid het belang en de wenselijkheid van aanvullende pensioenplannen voor iedereen zonder onderscheid heeft onderstreept, mogen we verwachten dat alle middelen zullen aangewend worden om deze gelijkstelling (gaandeweg) te bewerkstelligen (20).

De goedkeuring van het wetsvoorstel van Senator WILLIAMS, om de aftrekbare bijdragegrenzen van Keoghplannen jaarlijks aan te passen aan de levensduurte (net zoals bij de ondernemingsplannen voor werknemers), en om aldus te vermijden dat binnen enkele jaren de effectieve bruikbaarheid van een Keoghplan praktisch tot nul zou herleid worden, zou opnieuw een stap zijn in de richting van het afbouwen van de bestaande ongelijkheid.

Zo durven we dan ook hopen dat de juridische en feitelijke

gelijkheid van werknemers en zelfstandigen i.v.m. pensioenvoorzieningen zich gaandeweg zal waarmaken.

VOETNOTEN

=====

- (1) Voor het bepalen en afwegen van deze kosten, kan een werkschema bruikbaar zijn. Zie Keogh plan Cost and Accumulation Worksheet, appendix bij COWART, T.D., Retirement plans for the Self-employed : the Key to the promised land, 48 Mississippi Law Journal 759, 1977, 782-783 ; eveneens : Worksheet method for evaluating advantages and disadvantages of adopting an HR 10 plan, 4 Tax. for. Accountants 154 (1969) ; LANGER, An eight-point check list for evaluating a retirement plan, 6 Practical Accountants 59, july-aug. 1973.
- (2) COWART, T.D., o.c., 775 ; HAUTH, D.R., Retirement plans for Self-Employed Individuals, Cleveland State Law Review 18:610 sept. 1969, 616 : "custom tailored plans may be adopted, but the cost of establishing one of this type often proves prohibitive for sole proprietor on small partnership with just a few employees" ; H.R. 10 plans for Lawyers, 40 Cleveland Bar Journal, 273, 1969 : "custom designed plans gives greatest possible flexibility in investments, but administrative costs may out-weigh advantages". Zelfs met de verhoging van de toelaatbare bijdrage en andere verbeteringen in 1974, blijft de kostfactor een obstakel vormen bij de eventuele oprichting van Keogh plannen.
- (3) MERRICK, R. L., Whither Keogh in 1968 ?, Trusts and Estates, 107 : 426 may '68, 431 : "the only practical method of operating a self-employed retirement plan in 95 % of the cases is through the adoption of a prototype plan" ; SEGAL, P., Keogh plans : New advantages under the pension reform Act, 49 Florida Bar Journal 457 , 1975, 459 : "(...) new laws are so extensive and complex that a direct result will probably be an increase in the adoption of Master Keogh Plans bij Sole proprietors and partnerships".
- (4) Pension Plan Guide, C.C.H., plans and clauses, par. 32,000 ; Rev. Proc. 80-29, I.R.B. 1980-26,52, par. 3.01 en 3.02 (Pens. Plan Guide, C.C.H., par. 17297).
- (5) Rev. Proc. 80-29, I.R.B. 1980-26,52. Par. 3.06 (Pension Plan Guide,

C.C.H., par. 17,297) : "'Sponsoring organisation' is a trade or professional organisation having characteristics similar to those described in Treas. Reg., par. 1.501 (c)(6)-1, a bank, an insurance company, a regulated investment company, an investment advisor that has an advisory contract with one or more regulated investment companies, a principal underwriter that has a principal underwriting contract with one or more regulated investment companies, or, in case of an H.R. 10 plan, a person who, under regulations, may act as a trustee or custodian".

(6) Voor een voorbeeld van een 'Master defined Contribution Keogh (H.R. 10) plan' zie, BILDERSEE, R.A., Pension Regulation manual, revised edition ; Volume II : Specimen plans and summary plan description, 1979, No 4, 617-659.

(7) Rev. Proc. 72-7, 1972-1 C.B. 715, as modified by Rev. Proc. 75-51, 1975-2 C.B. 590 bevat procedures voor het uitvaardigen van "opinion letters" betreffende de aanvaardbaarheid van 'Master en Prototype plannen' voor zelfstandigen ; Rev. Proc. 80-29, I.R.B. 1980-26, 52 ; (Pension Plan guide, C.C.H., par 17,297) ; Pension Plan Guide, C.C.H., par. 9567.

(8) Rev. proc. 80-29, I.R.B. 1980-26, 52, par. 5.02 ; de verschillende informatiegegevens welke in deze formulieren moeten samengevat worden, vormen een 'checklist' voor de erkenningsvereisten van een 'Master or Prototypeplan' ; Pension Plan Guide, C.C.H., par. 9567.

(9) Dit gebeurt aan de hand van een "favorable opinion letter".

(10) De I.R.S. heeft een lijst opgesteld van alle 'sponsoring' organisaties met hun opgerichte plannen. (Announcement 79-49, I.R.B., 1979-13,4 : List of master and prototype plans submitted to the I.R.S. under the special Reliance Procedure by corporate and Keogh plans ; eveneens gepubliceerd in Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 3, par. 17,095 L.). Deze lijst bevat de namen en adressen van de 'sponsoring' organisaties ; het type van plan ('defined benefit', 'money purchase', 'profit sharing', 'target benefit plan'), het soort plan (ondernemings- of Keogh), het serienummer (indien toepasselijk) en een aanduiding welke de huidige positie van het plan weergeeft (of het afgeschaft werd door de 'sponsoring'organisatie,

opgeheven door de I.R.S., goedgekeurd door I.R.S., of nog onder beraadslaging of in overweging)..

(11) Rev. Proc.80-29, I.R.B. 1980-26, 52; 5.05, (Pension Plan Guide, C.C.H., par. 17,297).

(12) Voor elke dienst die ze verrichten worden kosten aangerekend zoals voor het instellen van het plan, het bijhouden van de gegevens (records), het beleggen van de fondsen, de uitbetaling van de voordelen, enz... Deze kostfactoren (-elementen) zijn identiek voor een 'trustee' van een "individueel ontworpen" plan. In een 'master'- of 'prototype Keogh plan' kunnen deze kosten echter relatief laag gehouden worden, omwille van het voordeel verbonden aan het werken op grote schaal.

(13) Indien de werkgever of zelfstandige toch planbepalingen (andere dan de opties toegelaten in de toetredingsovereenkomst) wijzigt, zal hij beschouwd worden als niet langer deel uitmakend van het 'prototype' of 'master' plan. Zie : National Federation of Independent Business (N.F.I.B.) Prototype Target Benefit pension plan and trust for self-employed art. 8.01 ; A.M.A. Members Retirement Plan par. 9.1 i.f. ; A.M.A. Members Retirement Trust par. 11.1.1.f.

(14) A.B.R.A. -American Bar Retirement Association ; A.D.A. -American Dental Association en A.M.A. - American Medical Association.

(15) Een overdracht van planfondsen is (in tegenstelling tot de normale uitbetaling welke voor de 'owner-employee' niet vóór 59 1/2 jaar kan gebeuren) toegelaten, zo deze overdracht onder 'trustees' gebeurt. Zie analoog : Rev.Rul. 71-541 : 1971-2 CB 209, (Pension Plan Guide, C.C.H., par. 19,108) m.b.t. de overdracht planfondsen van een ontbonden 'partnership' naar ('profit sharing plan') een identiek plan van de overnemende vennootschap (Keogh plan - ondernemingsplan)

(16) Prospectus A.B.R.A. plan, 2 ; brochure : A.B.R.A. Keogh and Corporate Retirement plans, punt IV : Special funding service for individually designed plans, 14 ; Prospectus A.D.A. plan, 2 ; brochure : A.D.A. Keogh & Corporate Retirement plan, punt IV : Special funding service for

individually designed plans, 14. Voor deze plannen mag de verzekeringsmaatschappij 'Equitable' eveneens andere diensten (met uitzondering van bepaalde 'recordkeeping') beschikbaar voor "standaardplan"-deelnemers, verschaffen. A.M.A. Pooled Trust for A.M.A. M.R.P. 1-a (i.f.) ; A.M.A. Prospectus, 15. Om een idee te geven van het aantal individueel ontworpen plannen welke van deze service gebruik maken : op 30 sept. 1980 hadden 62 plannen met een totaal van 1669 deelnemers van de 'A.B.R.A. Master Trust' gebruik gemaakt (Report to trustees of A.B.R.A. Retirement Plan & Trusts, Nov. 12, 1980).

(17) Dit zijn plannen waarvan de vorm door de I.R.S. werd gepubliceerd. De I.R.S. heeft 4 modelplannen gepubliceerd : (1) 'Prototype Defined Contribution Plan' (Code C, 13 pages) (2) 'Master Defined Contribution Plan' (Code D, 20 pages) (3) 'Retirement Plan for Self-employed individuals and their employees' (Code G, 35 pages) en (4) 'Retirement Plan for the Self-employed' (Code H, 63 pages). Zie eveneens : Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. : Plans and Clauses, respectievelijk par. 32,000 ; par. 32,125 ; par. 32,330 ; par. 32,321. In ditzelfde volume van C.C.H. Pension Plan Guide zijn nog verschillende andere niet-I.R.S.-voorbeelden opgenomen. Verder stelt de I.R.S. een informatiepakket ter beschikking ; o.m. H.R. 10 defined benefit information package, Publication 1087 (febr. 1979), overgenomen in Pension Plan Guide, C.C.H., par. 41,008-41,024.

(18) RUSTIGAN, E. C., Retirement plans for the self-employed, Taxes -the Tax magazine, 46:763, dec. 1968, 773.

A.B.A. : Prospectus for A.B.R.A. Retirement plans and trusts for sole practitioners and partnerships, may 1, 1980 ; A.B.R.A. Keogh and Corporate Retirement Plans ; A.B.R.A. Retirement Plans Enrollment Forms ; Statuten A.B.R.A. retirement plans ; Report to Trustees of A.B.R.A. Retirement plans and Trusts, Nov. 12, 1980.

A.M.A. Prospectus American Medical Association Members Retirement Plan, May 21, 1980 en Supplement mars 6, 1981, 37 p. ; Statuten A.M.A. Members Retirement plan ; A.M.A. Members Retirement Trust ; Pooled Trust for A.M.A. Members Retirement Plans.

A.D.A. : Prospectus for A.D.A. Members Retirement Plans and Trusts for Sole proprietors and Partnerships, may 1, 1980, 38 p. ; A.D.A. Keogh and Corporate Retirement Plans, 14 p., A.D.A. Members Retirement Plan

Enrollment forms.

N.F.I.B. : Prototype Retirement Plan and Trustagreement for Self-employed Pension Plan and Trust for Self-employed individuals, I.R.S. No H. 783 186 A.

(19) Voor verschilpunten tussen beide plannen, wordt verwezen naar de tekst en naar de artikelen aangehaald in voetnoot (29) van Afdeling 2. A. Wetgevend verleden.

Op andere vlakken is er ook een ongelijkheid ; nl. i.v.m. Group term life insurance : Zie : Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 2, par. 11.230 et seq. ; Pension and Profit Sharing, P.H., Vol. 1, par. 23.751 et seq. ; Federal Tax Reporter, C.C.H., 1981, par. 899-899D ; Federal Taxes, P.H., 1981, Vol.2 par 7910.5 et seq. ; LAMAUTE Denise, The Taxation of group term life insurance, Sec. 79, The Tax adviser, jan. 1981, p. 21-27 ; Death benefit exclusion : Pension Plan Guide, C.C.H., Vol.2, par. 9519, par. 11250-11252 ; Pension and Profit Sharing, PH, Vol 1, par. 10.665, par. 12.114, par. 12.149 ; Federal Tax Reporter, C.C.H., 1981, Vol.1 par. 901-916 ; Federal Taxes, PH, 1981, Vol. 2, par. 8114(f), par. 8151 ; Tax-saving plans for Self-employed, C.C.H., 1981, par. 53, p. 29 ; accident and health insurance : Pension Plan Guide, C.C.H., Vol 2, par. 11.205 et seq, par. 11.270-11.275 ; Federal Tax Reporter, C.C.H., 1981, Vol.1, par. 1030 et seq ; Federal Taxes, PH, 1981, Vol.2, par. 8364 et seq, Tax-Saving Plans for self-employed, C.C.H., april 1980, par. 54, p. 29.

(20) Deze gelijkstelling is op vandaag praktisch bereikt. Zie daarover : Addendum.

Bijlage :

Statistische gegevens.

Omtrent de deelname van zelfstandigen aan Keogh plannen is tot nogtoe niet alleen weinig onderzoek verricht (1), doch het is eveneens moeilijk om accurate deelnemingspercentages te bekomen (2).

Wat de deelname betreft in plannen waarvan de fondsen belegd zijn in verzekeringscontracten zijn verschillende gegevens beschikbaar. Tabel I. omvat zowel de Keogh plannen gefinancierd via een directe aanschaf van levensverzekeringscontracten, als de Keogh plannen en gedeelten ervan, waarvan de fondsen door een bank of een andere financiële instelling, handelend als 'trustee' of 'custodial account', belegd worden in levensverzekeringscontracten.

De informatie m.b.t. de Keogh plannen gefinancierd door middel van andere beleggingsinstrumenten is eerder schaars. Het enige beschikbare is een overzicht van de globale bedragen welke in een bepaald jaar bij de verschillende soorten financiële instellingen uitstaan (Tabel II).

Van de potentiële groep deelnemers bij het uitvaardigen van de wet in 1962 - d.i. 7 miljoen zelfstandigen (3) - hebben er in de eerste jaren zeer weinig een plan opgericht. In 1964 hadden minder dan een 0,5 % van deze potentiële deelnemers de mogelijkheid aangegrepen om belastingvrij een ouderdomsplan op te zetten (4). Als directe oorzaken voor dit laag effectief deelnemingspercentage bij de start kunnen de strenge beperkingen inzake fiscaal aftrekbaar bijdrage (slechts 10 %, met max. \$ 2.500, zonder rekening te houden met het kapitaal als inkomenbron ; bovendien mocht slechts 30 % van het 'earned income' in aanmerking genomen worden en was slechts 50 % van deze toelaatbare bijdrage aftrekbaar) opgegeven worden, samen met de onwetendheid van vele betrokkenen.

Sinds de wetswijziging van 1966 belangrijke versoepelingen aangebracht heeft, werd een stijging geconstateerd (5).

De grootste aangroei heeft zich evenwel voorgedaan in 1975 ; het aantal personen gedekt door een Keogh plan via de verzekeringsmaatschappijen is

alleen reeds met 30 % gestegen (6). Dit is het resultaat van de versoepeling van de bijdrage grenzen (van 10 % - \$ 2500 naar 15 % - \$ 7500) ingevoerd door ERISA in 1974.

Sinds 1975 is er telkenjare een lichte stijging waar te nemen. In maart 1976 werd er geschat dat in totaal zowat 1.237.000 zelfstandigen door een Keogh plan gedekt waren (7).

De deelname van een zelfstandige aan een Keogh plan is het resultaat van een individuele beslissing. Een zelfstandige zal pas een plan oprichten zo de eraan verbonden voordelen de totale kosten overschrijden. De voornaamste voordelen zijn van fiscale aard nl., belastingvrije bijdragen, belastingvrije aangroei van planfondsen en een gunstige fiscale behandeling bij uitkering. Daarnaast is er nog de persoonlijke voldoening nl., een plan te hebben opgericht met als doel zekerheid te bieden voor de 'oude dag'. Dit is een belangrijke positieve psychologische factor. Factoren die kosten teweeg brengen zijn onder andere het verminderen van het beschikbaar inkomen, het wegnemen van fondsen welke anders kunnen gebruikt worden om in de zelfstandige activiteit te investeren, en de (eventuele) kost verbonden aan het verplicht opnemen van werknemers in het plan.

Vooraf in de beginjaren en in mindere mate ook later waren de plandeelnemers hoofdzakelijk vrije beroepen (dokters, tandartsen en advocaten). Twee factoren kunnen voor deze situatie een verklaring bieden ; ten eerste hebben deze vrije beroepen een vrij lage graad van common-law employees in dienst (8) en ten tweede : de rol van de professionele organisaties. Door het op grote schaal aan de man brengen van Keogh plannen via 'Master' of 'Prototype' Keogh plannen, en het promoveren van dergelijke plannen in hun vaktijdschriften hebben deze organisaties een cruciale rol gespeeld bij de bekendmaking en aldus de oprichting van Keogh plannen.

Dat de bekendmaking inderdaad een belangrijke factor is wordt benadrukt door dr. LEVI (9) die het lage deelnemingspercentage(10) van de zelfstandigen uit de landbouwsector t.o.v. andere categorieën van zelfstandigen (11) eveneens verklaart door te wijzen op het feit dat zelfstandigen uit de "dienstensector" een uitgebreidere kennis hebben omtrent de bestaande mogelijkheden.

De studie van dr. LEVI (12) stelde eveneens vast dat 34 % van Keogh fondsen belegd worden in 'custodial accounts' bij banken en 28 %

in een bank die optreedt als 'trustee' : dit was in 1968 samen meer dan 60 % van alle Keogh plannen.

Financiering via directe aanschaf van levensverzekeringscontracten vertegenwoordigde toen ongeveer 11 %, alhoewel de totale financiering via levensverzekeringsmaatschappijen ongeveer 25 % bedroeg (13), en de financiering via 'U.S. Government Retirement Bonds' 1 tot 4 %. De landbouwers volgden over het algemeen dezelfde beleggingstrend, alhoewel er meer gebruik gemaakt werd van verzekeringscontracten. Dit zou volgens Dr. LEVI te wijten zijn enerzijds aan het gebrek aan kennis m.b.t. Keogh alternatieven en anderzijds aan de informatieve rol van de verzekeringsagenten.

De hierbijgevoegde tabel I laat uitschijnen dat deze verhoudingen min of meer dezelfde zijn gebleven. In tabel II is het hoge % voor verzekeringsmaatschappijen te verklaren door het feit dat in de fondsen van de verzekeringsinstellingen ook de fondsen, welke door de 'trusts' en de 'custodial accounts' t.v.v. Keogh plannen in verzekeringscontracten belegd worden, inbegrepen zijn. Dit % is dus ruimer dan alleen Keogh plannen welke gefinancierd worden door rechtstreekse aanschaf van levensverzekeringscontracten.

Onder de verschillende soorten beleggingsinstrumenten wordt het meest beroep gedaan op 'trusts' en 'custodial accounts'. Andere gegevens (14) laten blijken dat levensverzekeringsmaatschappijen samen met de onderlinge fondsen de voornaamste instellingen zijn waarin gelden belegd worden (15). D.w.z. dat 'mutual funds' in veel grotere mate dan commerciële banken en Savings & Loan associations als 'trustee' of 'custodial' aangeduid worden voor het beheer van de Keogh plannen (16).

Het op de markt brengen -met allerlei reclamecampagnes- van 'master' en 'prototype' Keogh plannen heeft in elk geval een niet te onderschatten rol gespeeld in de bekendmaking en de verspreiding van de Keogh plannen. Deze evolutie (17) verklaart in enig opzicht de sterke aanwezigheid van de banken in de Keoghplan-sector.

Tabel I

Keogh plannen gefinancierd volgens levensverzekeringsmaatschappijen.

Van kracht op het einde van het jaar	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Aantal plannen	110.560	135.480	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Aantal gedekte personen	225.000	270.000	295.000	345.000	450.000	460.000	465.000	465.000	470.000
Reserves (in miljoenen \$)	475	650	750	925	1.300	1.650	1.950	2.040	2.320
Bijdragen voor het plan gedurende het jaar (in milj. \$)	120	145	145	200	345	345	420	380	355
Pensioenuitkeringen gedurende het jaar.									
Aantal personen welke uitkering ontvingen	3.000	3.000	5.000	5.000	10.000	10.000	10.000	10.000	15.000
Pensioenuitkeringen (in miljoenen \$)	2	5	5	5	10	15	25	25	30

n.g. = niet gekend

Bronnen : American Council of Life Insurance Fact Books van 1973, p. 40 ; 1974, p. 38 ; 1975, p. 39 ; 1977, p. 40 ; 1978, p. 54 ; 1979, p. 54 ; 1980, p. 54.

Tabel II

Uitstaande bedragen van Keogh plannen & I.R.A.'s bij financiële instellingen. (bij jaareinde) (in milj. \$).

Instelling :

	1976				1977				1978			
	I.R.A.	Keogh	Totaal	% van tot. I.R.A.	I.R.A.	Keogh	Totaal	% van tot. I.R.A.	I.R.A.	Keogh	Totaal	% van tot. I.R.A.
Levensverzekerings- maatschappijen	1.125	1.650	2.775	32,5	1.875	1.950	3.825	28,0	1.872	2.041	3.913	21,3
'Mutual funds' (onderlinge maatsch.)	102	2.400	2.502	2	178	1.917	2.095	15,3	293	2.162	2.455	13,3
'U.S. Retirement Bonds'	17	128	145	0,8	33	146	179	1,3	39	160	199	1,1
Commerciële banken	1.067	n.g.	n.g.	22,7	n.g.	n.g.	2.084	15,2	n.g.	n.g.	3.360	18,3
'Mutual Savings' Banken	504	n.g.	n.g.	10,9	963	578	1.541	11,3	1.449	786	2.235	12,1
'Savings and Loan associations'	1.500	n.g.	n.g.	31,1	2.652	1.294	3.946	28,9	4.330	1.919	6.249	33,9
									*	*	*	
Totaal	4.315	n.g.	n.g.	100	n.g.	n.g.	13.670	100	n.g.	n.g.	18.402	100

n.g. = niet gekend

* = schattingen

Bron : American Council of Life Insurance, Pension Facts, 1978-79, p. 16.

VOETNOTEN

=====

(1) Voor bestaande informatie zie : Research and Statistics Note : Retirement deductions claimed by the self-employed, Dep't of Health Education and Welfare, Pub. No 73-11701 (Sept. '72)

I.v.m. deelname van landbouwers in Keoghplannen, zie : LEVI, D. R., An economic analysis of farmer participation in Keogh Retirement Plans, 1974 (unpublished Ph.D. dissertation at Washington State University) en STUBBLEFIELD, The Keogh Act : a farmer's retirement plan, 1969 (unpublished M.S. thesis at University of Missouri) ; voor een vergelijking van de deelname van landbouwers met deze uit andere industrieën : LEVI, D. R. and ROGERS Le Roy F., A legal -economic analysis of Keogh retirement plan participation by farmers and other self-employed persons, North Dakota Law Review 50:255-77, winter '74 ; en voor een vergelijking van de gebruikte investeringsinstrumenten : LEVI, D. R. and ROGERS Le Roy F., Keogh investment funding choices by farmers and other self-employed persons, Nebraska Law Review 54:315-24, 1975. Aangaande ouderdomspolitik in adocatenfirma's consulteer : BRADLEY, C.E. and FITAGERALD, R.D. Retirement policies for Law Firm Partners, American Bar Association Journal, 51:1027, Nov. '65 waar de belangrijkste componenten van een dergelijke politiek uitgestippeld worden ; en in KINGSBERY, W. W., Law Firm Retirement Policies and Benefit plans, American Bar Association Journal 60 : 88-94, jan. 1974 werd via een enquête een onderzoek gedaan naar de gevoerde pensioenpolitiek van advocatenassociaties.

(2) O.m. te wijten aan de wijze van verzamelen en opslaan van de belastinggegevens door de I.R.S. (belastingadministratie).

(3) U.S. Code Congressioal and Administative News, 87th Congress, 2d Sess., 1962, Senate Report No 992, Sept. 13, 1961, 2965.

(4) KEOGH, E., Retirement planning. Should we wait or act now ?, Law office Economic and Management, 8 : 263, Nov. '67, 272.

(5) In 1967 werden door de I.R.S. 29.422 plannen goedgekeurd in tegenstelling tot 7.366 in 1966 : RUSTIGAN, E., ABRA-American Bar

Retirement Plan for Lawyers, Chicago Bar Record, 49:315, May '68. Een ander rapport stelde vast dat het deelnemerspercentage in 1966, 1967, 1968 en 1970 respectievelijk 1,2,4 en 8 % bedroeg van de 'Sole proprietors tax returns' voor deze jaren ; Research & Statistical Note : Retirement deductions claimed by the self-employed, Dep't of Health, education and Welfare, Pub. No 73-11701 (Sept. '72). Dit % zou in 1974 opgelopen zijn tot maximaal 10 % ; LEVI, D. R., o.c., North Dakota Law Review, 50:255-77, winter '74, 276.

(6) Zie tabel I : In 1975 : 450.000 t.o.v. 1974 : 345.000 gedekte personen via levensverzekeringsmaatschappijen ; eveneens een merkbare verhoging van de voor hen aangehouden reserves ; op het einde van 1976 was er ongeveer 5,4 miljard belegd in Keogh plannen. (Pension Facts 1977, American Council of Life Insurance, p. 17).

(7) Het totaal aantal gedekte personen werd in maart 1976 geschat op 1.237.000 waarvan 38 % via levensverzekeringsmaatschappijen (Pension Facts 1976, p. 16).

(8) En indien er toch 'common-law-employees' moesten opgenomen worden, was de bijkomende kost veel minder een probleem dan bij minder kapitaalkrachtige zelfstandigen.

(9) LEVI, D. R., o.c., North Dakota Law Review, 50:255-77, winter '74, 270, 277.

(10) De Keogh plannen uit de landbouwsector vertegenwoordigen eveneens het absoluut laagste dollarniveau ; dit wijst -aldus Dr. LEVI- allicht op de grotere kapitaalvereisten in de landbouwsector dan in sommige andere industrieën.

(11) De zelfstandigen uit de "dienstensector" is de grootste deelnemersgroep ; LEVI, D. R., o.c., North Dakota L. Review, 50:255-77, winter '76, 269.

(12) LEVI, D. R., o.c., Nebraska Law Review 54:315-24, 1975, 320.

(13) Dit, rekening houdend met de indirecte of bijkomende verzekeringscontracten aangeschaft door 'trusts'- of 'custodial accounts'.

(14) Pension Facts 1976, 16.

(15) Eind maart 1976 bedroeg het % van Keogh fondsen belegd in levensverzekeringsmaatschappijen 31,9 % en in 'mutual funds' 42,5 % ; het % van het aantal deelnemers bedroeg respectievelijk 38,4 % en 29,6 %.

Van de \$ 12,3 miljard Keogh plan fondsen op eind 1980 is 32 % belegd bij 'Mutual funds' : zie "A race for the new I.R.A. money", Business Week, Nov. 16., 1981, 99.

(16) Dit is echter niet het geval zo men de Keogh plan fondsen samenbrengt met de I.R.A. fondsen. Van de \$ 30 miljard (Keogh & I.R.A. samen) is het grootste deel belegd via de 'Savings and Loan Associations', zie : BEMAN Lewis, How to think about those new I.R.A.'s, Fortune, 16 Nov. 1981, 179-182.

(17) Niet alleen hebben de banken zelf 'master plannen' opgesteld, doch de 'prototype plannen' gesteund door één of andere professionele organisatie, worden hoofdzakelijk opgericht met een bank als 'trustee'.

Afdeling 3. Alternatieve ouderdomsplannen : 'Individual Retirement Account' en 'Simplified Employee Pension Plan'.

Zelfstandigen welke om één of andere reden geen Keogh plan wensen op te zetten, hebben de mogelijkheid geld opzij te zetten voor hun oude dag d.m.v. een 'Individual Retirement Account' (I.R.A.) of een 'Simplified Employee Pension' (S.E.P.) plan. Hieronder zal beknopt weergegeven worden wat deze plannen betekenen.

A. I.R.A. (1).

- - - - -

Een I.R.A. is beschikbaar voor elk individu welk gedurende een bepaald belastingjaar geen actief deelnemer is in een fiscaal erkend privaat of openbaar ouderdomsplan (2). Een zelfstandige welke niet deelneemt in een Keoghplan kan zijn eigen 'Individual retirement plan' opzetten en aldus belastingvrij uitkeringen opbouwen (3).

Net zoals bij andere erkende ouderdomsplannen is de belasting pas verschuldigd bij de werkelijke uitbetaling van de uitkeringen (4). De zelfstandige, die gebruik maakt van de I.R.A., hoeft in dergelijk geval niet de last en de kost te dragen van de opnemings van zijn werknemers in het ouderdomsplan.

Er bestaan 2 soorten I.R.A. plannen :

1. 'Regular I.R.A.' en
2. 'Spousal I.R.A.' (5). Dit laatste, ingevoerd met de Tax Reform Act van 1976 (6), wenste de thuiswerkende echtgeno(o)t(e) te steunen en aldus zijn/haar thuisactiviteiten te waarderen door de fiscale aftrek voor de I.R.A. op te trekken.(7).

Fiscaal aftrekbare bijdragen aan een 'Regular I.R.A.' mogen maximaal 15 % van het 'earned income' of \$ 1.500 bedragen (8).

In het geval van een 'Spousal I.R.A.' is de fiscaal aftrekbare bijdrage beperkt tot het kleinste van :

- (1) 15 % van het 'earned income' van de werkende echtgenoot in het betreffende belastingjaar ;
- (2) \$ 1.750 of
- (3) tweemaal het bedrag, bijgedragen aan een 'individual retirement account' van de werkende echtgenoot, voor wie de kleinste bijdrage was gestort (9).

De wet voorziet 3 erkende financieringsinstrumenten voor deze I.R.A.'s (10) : *1* 'individual retirement account' (11) : het geld wordt in een 'trust' of in een 'custodial account' geplaatst ; *2* 'individual retirement annuity' (12) : de fondsen worden onmiddellijk belegd in individuele annuïteitscontracten opgesteld door een verzekeringsmaatschappij ; *3* 'individual retirement bonds' (13) ; in dergelijk geval wordt er belegd in 'U.S. Government Special Retirement Bonds' (openbare pensioenobligaties).

Het tijdstip van de uitkering is identiek aan dit van de Keogh plannen ; m.a.w. een uitkering kan niet gebeuren vooraleer het individu de leeftijd van 59 1/2 j. bereikt heeft, tenzij bij arbeidsongeschiktheid of bij overlijden ; eveneens moet de uitkering ten laatste beginnen op 70 1/2 jarige leeftijd (14). De belasting op "voortijdige uitkeringen" (15) en "overtollige bijdragen" (16) wordt hier identiek toegepast.

Verder is er nog een specifieke belasting opgelegd voor elk jaar waarin het individu van de I.R.A. onvoldoende uitkeringen ontvangt (17).

Deze belasting werd ingevoerd om het gebruik van een I.R.A. als ouderdomsvoorziening te beklemtonen en te bevorderen.

De uitkeringen van een I.R.A. worden volledig belast als "gewoon inkomen" (18). De uitsplitsing in een "vermogensaan groei" gedeelte en een "gewoon inkomen"-gedeelte, onderworpen aan de speciale spreidingsregel voor eenmalige uitkeringen, is hier echter niet toepasselijk. De normale spreidingsregel (van 5 jaar) is echter wel beschikbaar (19). Ook bestaat de mogelijkheid om belastingvrij de uitkering over te dragen in een ander I.R.A. of erkend plan (20). Indien de huidige I.R.A. echter reeds gevormd was door een uitkering van een Keoghplan t.v.v. een zelfstandige, dan is een verdere 'rollover' voor deze I.R.A. niet mogelijk (21).

Belastingvrije 'rollovers' kunnen ook gebruikt worden om

planmiddelen over te brengen van het ene type van I.R.A. naar een ander type (22).

Het voordeel van een I.R.A. (in tegenstelling tot een Keogh plan) voor een zelfstandige is gelegen in de uitsluiting van zijn 'common-law employees'. Een I.R.A. is een individueel ouderdomsplan. Terwijl dit een belangrijk kostenbesparend element kan zijn voor deze zelfstandigen met een substantieel aantal 'common-law employees', dient men dit voordeel toch af te wegen t.o.v. de beperkte bijdrage-aftrek. Eén zaak is duidelijk. Zelfstandigen welke tot nog toe weigerachtig stonden tegenover de oprichting van een Keoghplan, omwille van de kost van het opnemen van hun werknemers, en op deze manier zowel voor hen zelf als voor hun werknemers de mogelijkheid ontnamen om een ouderdomsvoorziening op te bouwen, hebben met deze I.R.A.'s de mogelijkheid gekregen om voor hun oude dag te zorgen.

Op maart 1976 werd het aantal personen welk een I.R.A. hadden aangegaan geschat op 1.429.000 waarvan 465.000 of 32,5 % via een levensverzekeringsmaatschappij (de fondsen belegd bij levensverzekeringsmaatschappijen bedroeg 21,1 %)(23).

Op bijgaande tabel zijn enkele gegevens opgenomen van I.R.A.'s welke in levensverzekeringsmaatschappijen belegd zijn. Op eind 1980 waren reeds \$ 18,4 miljard in I.R.A.'s belegd ; dit is reeds meer dan in Keogh plannen.

Tabel : 'Individual Retirement Accounts' gefinancierd via levensverzekeringsmaatschappijen.

Van kracht op einde van jaar	1975	1976	1977	1978	1979
Aantal plannen	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Aantal gedekte personen	440.000	685.000	935.000	960.000	1.050.000
Reserves (in miljoenen \$)	375	1.125	1.875	1.870	2.465
Bijdragen voor het plan gedurende het jaar (in milj. \$)	355	755	980	585	630
Pensioenuitkeringen gedurende het jaar. Aantal personen welke uitkeringen ontvingen	---	---	---	5.000	5.000
Pensioenuitkeringen (in miljoenen \$)	---	---	5	10	15

n.g. = niet gekend

Bronnen : American Council of Life Insurance : Life Insurance Fact Books van 1977, p. 40 ; 1978, p. 54 ; 1979, p. 54 ; 1980, p. 54.

VOETNOTEN

=====

(1) I.R.C. par. 219, par. 408 ; Individual Retirement Plans, Pension Plan Guide, H. 263 april 11., 1980, part. II, C.C.H. ; Pension Plan Guide, Vol. 2, C.C.H., Vol.2, C.C.H., par. 9568, p. 12918-12919 ; What you should know about individual retirement plans (I.R.A.'s), Pension and Profit Sharing, report bulletin, 60, Vol XXIX (section 2), june 2, 1978, 38 p.; BILDERSEE, R. A., Pension Regulation Manual, revised edition, Text, Practice Aids, Official Forms, Vol.I, Warren, Gorham & Lafont, Boston - N.Y., 1979, chapter 11 : I.R.A., 217-235 ; CANAN, M. J., Qualified Retirement Plans, West Handbook Series, 1977, chapter 4 : individual retirement accounts, annuities and bonds, 113-132 ; Tax-Saving Plans for Self-employed, C.C.H., Pension Plan Guide, No 263, april 11, april 1980, part III, p. 31-37, par. 60-65. SUTKOWSKY, E. F., Tax-qualified Plan for Attorneys- preparing for ten golden years, first installment : I.R.A. & S.E.P. plan, Ill. Bar. Journal, june 1980, 658-667.

De bedoeling van de instelling van deze I.R.A.'s was de personen, welke tot dan toe geen deelnemer in een ouderdomsplan konden zijn de mogelijkheid bieden voor henzelf belastingvrij een ouderdomsvoorziening op te bouwen. Zie i.v.m. doelstelling : BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11-1, p. 217-218.

(2) I.R.C. par. 219 (b)(2) ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.4, p. 222-224 ; CANAN, M.J. o.c., par. 4.1, p. 114 ; Individual Retirement Plans, par. 1-3 p. 4-6.

(3) Pension Plan Guide, Vol. 2, C.C.H., par. 9568.

(4) BILDERSEE, R.A., o.c., par.11.7, p. 228 ; Individual Retirement Plans, par.19, p. 17. Tax-Saving Plans for Self-employed, p. 31, i.f., par. 60 ; Individual Retirement Plans, par. 19, p. 17.

(5) I.R.C. par. 220 ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.3, p. 221-222.

(6) Tax Reform Act of 1976, P.L. 94-455 ; 90 Stat. 1520 : par. 1501 (a).

(7) Tax-Saving Plans for Self-employed, p. 32, par. 61.

(8) I.R.C. par. 219(b)(1) ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.5, p. 224-226 ; CANAN, M.J., o.c., par. 4.2, p. 116-119 ; Individual Retirement Plans, par. 15-18, p. 13-17.

(9) I.R.C. par. 220(b)(1) ; Individual Retirement Plans, par 15, p. 14 i.m.

(10) Tax Saving Plans for Self-Employed, 1980, par 62, p. 32-34.

(11) I.R.C. par. 408(a) ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.2.1., p. 218-219 ; CANAN, M.J., o.c., par 4.3., p. 119-122 ; Individual Retirement Plans, par. 5, p. 6-7.

(12) I.R.C. par. 408(b) ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.2.2. ; p. 219-220 ; CANAN, M.J., o.c., par.4.4., p. 122-124 ; Individual Retirement Plans, par. 7, p. 8-9.

(13) I.R.C. par. 409 ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.2.3., p. 220-221 ; CANAN, M.J., o.c., par.4.6, p. 130 ; Individual Retirement Plans, par. 8, p. 9-10.

(14) I.R.C. par. 219(b)(3), BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.10.1, p. 232-233.

(15) I.R.C. par. 408(f) ; Tax Saving Plans for Self-employed, 1980, par.64, p. 35 ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.10.3, p. 233-234 ; Individual Retirement Plans, par. 28, p. 25.

(16) I.R.C. par. 219 (c) (5) Tax Saving plans for Self-employed, par. 6, p. 35-36 ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 116, p. 226-227 ; Individual Retirement Plans, par. 30, p. 25 i.f. -28.

(17) I.R.C. par. 4974(a) ; Tax Saving plans for Self-employed, par. 64, p. 35 ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.10.4, p. 234. Individual Retirement Plans, par. 29, p. 25.

Als algemene regel moet het volledig aandeel van het individu in een I.R.A.

uitgekeerd worden vóór hij de leeftijd van 70 1/2 jaar bereikt heeft of moet de uitkering tenminste begonnen zijn vóór het einde van deze leeftijd, indien het voor de duur van het leven van de deelnemer of het leven van de deelnemer en zijn echtgenote, of voor een welbepaalde duur niet langer dan de levensverwachting van de deelnemer of van de echtgenote van de deelnemer is.

(18) I.R.C. par. 408 (d)(1) ; Tax Saving Plans for Self-employed, 1980, par. 63, p. 34-35 ; BILDERSEE, R.A., o.c., par 11.10.2, p. 233 ; CANAN, M.J., o.c., par. 4.5, par. 4.7, p. 124-130, p. 131-132 ; Individual Retirement Plans, par. 21-23, p. 18-20.

(19) I.R.C. par. 1301-1305.

(20) Dit is 'rollover' I.R.C., par. 408(d)(3) ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.9, p. 229-232 ; Individual Retirement Plans, par. 25-27, p. 20-24.

(21) I.R.C. par. 408(d)(3)A(ii).

(22) I.R.C. par. 408 (d)(3).

(23) Pension Facts 1976, p. 16 (American Council of Life Insurance).

B. S.E.P.-plan (1).

- - - - -

Dergelijke plannen, beschikbaar voor belastingjaren na 1978 (2), is een vorm van een I.R.A. met een verhoogde bijdragegrens en de aanwezigheid van een werkgever welke stortingen doet. (3)

Een S.E.P.-plan kan opgericht worden door elk individu, ook al is hij of zij op hetzelfde ogenblik reeds gedekt door een erkend privaat of openbaar ouderdomsplan (4). Een zelfstandige deelnemer in een Keogh plan, kan eveneens deelnemer zijn in een S.E.P.-plan, waartoe werkgeversbijdragen gestort worden (5) ; de bijdragen welke voor deze beide plannen kunnen gestort worden mogen echter maximaal 15 % van het 'earned income' of \$ 7.500 bedragen (6).

De toelaatbare aftrekbare (werkgevers) bijdrage voor een S.E.P.-plan bedraagt 15 % van de vergoeding of \$ 7.500 (7). Deze werkgeversbijdragen aan een I.R.A. 'individual retirement account', of 'individual retirement annuity' - niet 'individual retirement bond' (8) worden opgenomen in het belastbaar inkomen van de werknemer of de persoon in wiens voordeel de storting is gebeurd en zijn vervolgens aftrekbaar tot de 15 % / \$ 7.500 grenzen (9).

Een zelfstandige, actief deelnemer in een Keoghplan, mag de bijdragen, welke te zijnen voordele zijn gedaan door een werkgever in een S.E.P.-plan, van zijn belastbaar inkomen aftrekken.

Indien de werkgeversbijdrage ten voordele van een individu in een S.E.P.-plan kleiner is dan de grens voor een 'Regular I.R.A.', d.w.z. 15 % / \$ 1.500, dan mag het individu het verschil zelf bijdragen (10). Dit echter is aan een zelfstandige, actief deelnemer in een Keoghplan, niet toegelaten. (11)

De S.E.P.-reglementering heeft speciale regels opgesteld om te bepalen welke werknemers moeten opgenomen worden in de S.E.P. van de werkgever.

Een S.E.P.-bijdrage moet in het algemeen geschieden voor een S.E.P.-plan voor elk individu welk de leeftijd van 25 jaar bereikt heeft en welk gedurende minstens 3 van de 5 voorgaande kalenderjaren in dienst was of diensten leverde voor de werkgever (12). Werknemers gedekt door een

collectieve arbeidsovereenkomst waarin ouderdomsvoorzieningen het voorwerp zijn geweest van onderhandeligen (13) en werknemers-niet verblijfhoudende vreemdelingen mogen van het plan uitgesloten worden (14). In tegenstelling tot Keoghplannen en ondernemingsplannen moeten part-time en seizoenarbeiders potentieel deelnemer kunnen zijn in het plan (15).

De werkgeversbijdragen moeten gebeuren volgens een vastbepaalde formule, welke de methode beschrijft om de bijdragen voor elk individu toe te wijzen (16). Eveneens mogen de bijdragen niet discrimineren in hoofde van zelfstandigen of 'officers, shareholders or highly compensated employees' (17). De bijdragen worden als discriminerend beschouwd tenzij ze voor iedereen een uniforme verhouding vertonen t.o.v. hun eerste vergoeding van \$ 100.000 (18). Naast deze speciale deelnemingsregel, zijn er nog enkele specifieke regels m.b.t. de bijdragen (19).

Een werkgever welke een 'defined benefit plan' voor zelfstandigen heeft opgezet kan geen bijdragen storten in een S.E.P. (20). En zoals reeds hoger vermeld kan een werkgeversbijdrage tot een S.E.P.-plan niet gebruikt worden om de bijdragegrens voor een 'defined contribution Keogh plan' te vermijden (21).

De bijdragen van een werkgever tot een S.E.P.-plan kunnen verminderd worden met de sociale zekerheidsbijdrage van de werkgever of de zelfstandige (22). Een dergelijk geïntegreerd S.E.P.-plan is evenwel niet mogelijk in een jaar waarin de werkgever eveneens een ander erkend plan heeft welk geïntegreerd is met de sociale zekerheid (23).

De rechten in dergelijke S.E.P.-plannen zijn definitief opgebouwd en verworven. Er is nl. 100 % vesting (24).

De I.R.A. reglementering aangaande de uitkeringen, de overtollige bijdragen, de voortijdige en onvoldoende (=laattijdige) uitkeringen zijn hier toepasselijk.

De mogelijkheid van een prototype S.E.P.-plan bestaat eveneens.

De I.R.S. heeft een formulier (Form 5306-S.E.P.-Application for Approval of Prototype Simplified Employee Pension - S.E.P.) opgesteld welk door banken, verzekeringsmaatschappijen of beroepsorganisaties als 'sponsor', kan gebruikt worden om een gunstige beslissing te bekomen van de I.R.S. m.b.t. de S.E.P. welke zal gebruikt worden door meer dan één werkgever (25).

Deze S.E.P.-plannen zijn vooral interessant voor kleine

werkgevers, voor wie de E.R.I.S.A.-rapporterings-, financierings- en 'fiduciary'-regels zeer hard aankomen, (zowel voor een ouderdomsplan, als voor een Keogh plan).

De relatieve eenvoudigheid van de S.E.P.-plannen brengt in dit opzicht een enorm voordeel mee.

VOETNOTEN

=====

(1) I.R.C. par. 408 (j)(k)(1) ; Pension Plan Guide, C.C.H., Vol.2, par. 9569, p. 12919-12923 ; BILDERSEE, Robert A., Pension Regulation Manual, revised edition, Text Practice, Aids, Official Forms, Vol. I, Boston-N.Y. (Warren, Gorham & Lafont,), 1979, chapter 11A : Simplified employee Pension Plans - p. 237-241 ; Individual Retirement Plans, Pension Plan Guide, No 263 April 11, 1980, C.C.H., par. 9-14, p. 10-13 ; Tax Saving Plans for self-employed, C.C.H., Pension Plan Guide, No 263, april 11., 1980, part III, par. 70-74, p. 36-38 ; New Pension and Employee Benefit Provisions, Pension Plan Guide, No 189, Nov. 10, 1978, part II, C.C.H., par. 101-104 ; New Pension and Employee Benefit Changes under Technical Corrections Act of 1979, P.L. 96-222, enacted april 1., 1980 ; Pension Plan Guide, No 262, April 4, 1980, part II, par. 18.

(2) Deze plannen werden ingevoerd door de Revenue Act of 1978, P.L. 95-600 ; 92 Stat. 2763, par. 152(b) ; de bedoeling was "to provide small employees with a viable alternative to conventional (and complicated) qualified retirement plan" ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11A-1, p. 237.

(3) BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11.A.1., p. 237 "A S.E.P. plan is an individual retirement account or individual retirement annuity which is supported by Employer contributions. If the plan meets certain basic requirements, the deduction limitation rises to the lesser of (a) \$ 7.500 or (b) 15 % of compensation".

(4) I.R.C. par. 219 (b)(7)B. Tax-savings for self-employed, C.C.H., 1980, 36.

(5) I.R.C. par. 408 (k)(7)A. Pension Plan Guide, C.C.H., Vol. 2 par. 9569, p. 12,919, Tax saving Plans for Self-employed, 36.

(6) I.R.C. par. 404 (b)(4).

(7) I.R.C. par. 219 (b)(7) ; I.R.C. par. 408 (j) BILDERSEE, R.A., o.c.,

par.11 A.2.2., p. 238-240 Tax Savings for the Self-employed, par. 71, p. 36-37 ; Individual Retirement Plans, par. 9, p. 10.

(8) I.R.C. par. 408 (h)(1).

(9) I.R.C. par. 219 (b)(7), Tax Saving Plans for Self-employed, par. 71, p. 36.

(10) I.R.C. par. 219 (b)(7) A ; Individual Retirement Plans, par. 10, p. 10-11.

(11) Tax Saving Plans for Self-employed, par. 71, p. 37.

(12) I.R.C. par. 408(k)(2) ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11A. 2.1., p. 237-238 ; Tax Saving Plans for Self-employed, par. 73, p. 39, Individual Retirement Plans, par. 12, p.12.

(13) I.R.C. par. 410 (b)(2)(A) ; waarin "retirement benefit were subject of good faith bargaining".

(14) I.R.C. par. 408 (k)(2) i.f.

(15) Pension Plan Guide, C.C.H., par. 9569, p. 12921.

(16) I.R.C. par. 408 (k)(5) ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11A. 2.3., p. 240 ; Tax Saving Plans for Self-employed, par. 73, p.39 ; Individual Retirement Plans, par. 13, p. 12.

(17) I.R.C. par. 408 (k)(3)A ; BILDERSEE, R.A., o.c., par. 11A 2.3., p. 240 ; Tax Saving Plans for Self-employed, par. 73, p.39 ; Individual Retirement Plans, par. 13, p. 12.

(18) I.R.C. par. 408 (k)(3)C.

(19) I.R.C. par. 404 (h)(1). Pension Plan Guide, C.C.H., par. 9569, p. 12920 ; Tax Saving Plans for Self-employed, C.C.H., par.72, p. 37 ; Individual Retirement Plans, par. 11, p. 11-12.

(20) I.R.C. par. 408 (k)(6).

(21) I.R.C. par. 408 (h)(4) ; Tax Saving Plans for Self-employed, C.C.H., par. 73 i.f., p. 39.

(22) I.R.C. par. 408 (k)(3)E.

(23) I.R.C. par. 408 (k)(3)D.

(24) I.R.C. par. 408(k)(4)A.

(25) Pension Plan Guide, C.C.H., par. 9569, p. 12922.

Addendum.

=====

Sinds het aantreden van de REAGAN-administratie zijn de mogelijkheden voor zelfstandigen om een ouderdomsplan op te richten gevoelig verbeterd.

De "Economic Recovery Tax Act of 1981" (E.R.T.A.) (1) heeft een aantal belangrijke versoepelingen aangebracht aan Keoghplannen.

Het allerbelangrijkste is de verdubbeling van de fiscaal aftrekbare bijdrage voor een Keogh plan tot \$ 15.000 (2). Bijdragen welke zelfstandigen fiscaal aftrekbaar kunnen storten voor een Keogh plan bedragen van nu af maximaal 15 % van het inkomen of \$ 15.000.

Op deze manier is aan de verzuchting van heel wat zelfstandigen, welke geuit werd in ons besluit, reeds voor een zeer groot deel tegemoet gekomen. Als gevolg van deze verdubbeling werd ook het bedrag van de inkomsten, welk maximaal in aanmerking komt om erop het bijdragepercentage toe te passen aangepast van \$ 100.000 naar \$ 200.000.

Er dient aan toegevoegd te worden dat, indien een inkomen van meer dan \$ 100.000 in rekening wordt gebracht, de bijdrage voor de gewone werknemers in een 'defined contribution Keogh plan' niet lager mag zijn dan 7,5 % van hun inkomen, en het bijdragepercentage van de jaarlijkse aangroei voor de gewone werknemers in een 'defined benefit Keogh plan' niet lager mag zijn dan de helft van de toepasselijke percentages volgens par. 401(j)(3)(3). Dit om aan elke deelnemer eenzelfde verhouding te waarborgen en discriminatie t.v.v. de zelfstandigen te vermijden.

Een andere versoepeling betreft de opheffing van één van de strafsancties bij voortijdige uitkeringen. Zoals hogerop vermeld loopt men bij voortijdige uitkeringen naast de strafbelasting van 10 % de volgende sanctie op : verbod om gedurende 5 jaar deel te nemen in een erkend ouderdomsplan (4).

Deze sancties werden ook opgelopen indien de uitkeringen het gevolg waren van een beëindiging van het plan. In een dergelijk geval kon de belasting van 10 % vermeden worden door de plangelden belastingvrij over te dragen in een I.R.A. (5). Het verbod om gedurende een bepaalde tijd geen bijdragen te kunnen storten bleef echter ook in dergelijk geval onverkort van

toepassing.

Het afschaffen van dit verbod in het specifiek geval van een uitkering bij de beëindiging van het plan, is het onderwerp van deze versoepeling (6).

Deze Act voorziet ook de mogelijkheid om een correctie door te voeren van "overtollige bijdragen" en dit zonder de strafsanctie van 10 %.

Voorzover de overtollige bijdrage terugbetaald wordt vóór de datum van aangifte in de personenbelasting, wordt de strafsanctie van 10 % niet toegepast.

Elke overtollige bijdrage welke vóór deze datum terugbetaald is, wordt beschouwd als nooit bijgedragen geweest te zijn (7).

Ook op het vlak van de I.R.A. en de S.E.P.-plannen werden door de "Economic Recovery Tax Act of 1981" (E.R.T.A.) belangrijke verbeteringen aangebracht.

In navolging van de bijdrageverhoging voor Keogh plannen werden de bijdragegrenzen voor I.R.A. opgetrokken van \$ 1.500 naar \$ 2.000 en werden deze voor S.E.P.-plannen gebracht op \$ 15.000 i.p.v. \$ 7.500.

Van groter belang is echter de vernieuwing van het toepassingsgebied van de I.R.A.'s.

Een I.R.A. was tot nog toe enkel beschikbaar voor een individu welk in het betrokken belastingjaar geen actieve deelnemer was in één of ander erkend ouderdomsplan.

Sinds de E.R.T.A. kan een I.R.A. gebruikt worden door alle inkomengenieters.

Dat deze wijziging een enorme uitbreiding van planmiddelen, belegd in I.R.A.'s zal meebrengen, is te verwachten. Het potentiële cliënteel wordt geschat op 50 miljoen personen (8) en dank zij de vernieuwing teweeggebracht door E.R.T.A. zouden de fondsen belegd in I.R.A.'s tegen eind 1982 op kunnen lopen tot \$ 50 miljard (9).

Amper twee jaar na het openstellen van een I.R.A. voor elk individu is de markt van dit spaarinstrument "more complicated, more interesting and potentially more rewarding" gekomen (10).

De "Economic Recovery Tax Act of 1981" betekent evenwel geen eindpunt in de richting van een grotere gelijkheid op het vlak van de aanvullende pensioenvorming, voor zelfstandigen en werknemers.

De belangrijke belastingwet van 1982 heeft de fiscale

aftrekmogelijkheden van aanvullende pensioenbijdragen van zelfstandigen en werknemers dichters bij elkaar gebracht.

Enerzijds werden de mogelijke fiscale aftrekbare bijdragen voor zelfstandigen vanaf 1984 uitgebreid van 15 % van het 'earned income' of maximum \$ 15.000 tot 20 % van het 'earned income' of \$ 30.000. Er werd voorzien dat vanaf 1986 dit bedrag aan de index zal worden aangepast. Voor de 'defined benefit' Keogh plannen zullen grenzen ingevoegd worden die vergelijkbaar zullen zijn met deze voor ondernemingsplannen.

Anderzijds werd de fiscale aftrekmogelijkheid van bijdragen voor ondernemingsplannen teruggeschroefd ; nl. van maximum 25 % of \$ 45.475 (d.i. \$ 25.000 (1984) aangepast aan de index) voor een 'defined contribution' plan naar 25 % of \$ 30.000. Voor een 'defined benefit' plan werd de absolute grens van \$ 136.425 (d.i. \$ 75.000 (1974) aangepast aan de index) teruggebracht tot op \$ 90.000.

Deze nieuwe grenzen worden bovendien geblokkeerd tot 1986, om vanaf dat ogenblik opnieuw jaarlijks geïndexeerd te worden.

Met deze twee maatgetallen zullen de twee soorten plannen naar elkaar toegroeien en zal de aansporing om de zelfstandige zaak in een juridische structuur te incorporeren afgezwakt worden. Eveneens wordt verwacht dat de ondernemingen gezien deze beperking, bijkomende voordelen zullen beloven bovenop het normaal pensioenplan (11).

VOETNOTEN

=====

- (1) E.R.T.A. - aug. 13, 1981.
- (2) E.R.T.A. par. 312 (a).
- (3) E.R.T.A. par. 312 (b).
- (4) I.R.C. par. 401 (d)(5)C.
- (5) Zie supra : Afdeling 2.B.3.4.5) 'Rollover' of overdracht.
- (6) E.R.T.A. par. 314 (a)(1).
- (7) E.R.T.A. par. 312 (e).
- (8) BEMAN, L., How to think about those New I.R.A.'s, Fortune, 16 Nov. 1981, 179-182.
- (9) A race for the new I.R.A. money, Business Week, Nov. 16, 1981, 99.
- (10) The blossoming of the I.R.A., Business Week, feb. 13, 1984, 84 - 86 ; speciaal 84.
- (11) WIENER, L., The move to get around Penion Curbs, U.S. News & World Report, jan. 24, 1983, 84

Samenvatting

Een wettelijke regeling voor aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen bestaat in de Verenigde Staten van Amerika reeds twintig jaar.

Het was ten andere reeds van bij de uitvaardiging van de Social Security Act in 1935 duidelijk dat de Sociale Zekerheidsuitkeringen zouden dienen aangevuld te worden met private verzekering. Een piramidale structuur werd voor ogen gehouden. Aan de basis de Sociale Zekerheidsuitkeringen, daarbovenop de aanvullende private voorzieningen zoals groepsverzekeringen en pensioenplannen, met aan de top de volstrekt private verzekeringen.

In de eerste twee lagen is er een sterke betrokkenheid van de overheid. Ten voordele van de aanvullende private voorzieningen werd door de overheid een gunstige fiscale behandeling uitgewerkt, op voorwaarde dat deze conform de wettelijke en reglementaire criteria handelen.

De overheidsbepalingen hebben de bedoeling de private pensioenplannen een zekere minimuminhoud op te leggen en eventuele misbruiken en oneigenlijke gebruiken tegen te gaan.

Voor werknemers zijn aanvullende pensioenvoorzieningen sinds de tweede wereldoorlog tot stand gekomen en in de 50-iger en 60-iger jaren onder stimulans van de overheid verder uitgebreid.

De zelfstandigen waren van de opbouw van een fiscaal gunstige aanvullende pensioenregeling uitgesloten. Pas in 1962 werd hen met de goedkeuring van de "Self-Employed Individuals Tax Retirement Act" een instrument verleend om op een min of meer identieke manier als de werknemers een ouderdomsplan op te richten. Over de jaren heen werd de gelijkheid tussen zelfstandigen en werknemers gaandeweg verbeterd.

In een eerste rubriek wordt het wetgevend verleden behandeld van de "Self-Employed Individuals Tax Retirement Act" (S.E.I.T.R.A.). De eerste wetgevende initiatieven dateerden reeds van 1951; maar de JENKINS-KEOGH bill van 1957 vormde de eigenlijke basis waarop de wet van 1962 goedgekeurd werd. Dit is de reden waarom deze plannen voor zelfstandigen ook wel Keogh-plannen genoemd worden. Latere wetten hebben

de kloof tussen werknemers en zelfstandigen verder gereduceerd.

Een volgende rubriek bevat de volledige ontleding van S.E.I.T.R.A.. Dit geschiedt in een 4-tal onderverdelingen nl. toepassingsgebied, financiering en fiscale behandeling, uitkeringen en organisatie.

Na de ontleding zal kort de werking in de praktijk besproken worden. M.a.w. uitleg zal verstrekt worden over de 'master' en 'prototype' plannen.

Onder toepassingsgebied worden allereerst enkele definities gegeven van in de wetgeving veel voorkomende begrippen, zoals 'owner-employee' en 'self-employed individual'. Nadien worden de toegankelijkheids- en deelnemingsvereisten behandeld.

Een 'owner-employee' is een 'self-employed individual' die bovendien ofwel alleen eigenaar is ofwel in het geval van een partnership een aandeel heeft van meer dan 10% in kapitaal of winst. Een zelfstandige bij ons zou meestal gekwalificeerd worden als 'owner-employee'.

In de USA spreekt men steeds over het opzetten van een ouderdomsPLAN. Indien een zelfstandige een plan opzet dan moet dit voldoen aan bepaalde vereisten. Allereerst wordt bepaald wie het plan moet omvatten, voor wie het moet openstaan, en vervolgens wie er moet in deelnemen. De deelnemingsregels zijn opgesteld om te vermijden dat er t.v.v. een bepaalde groep zou gediscrimineerd worden.

De bepalingen zijn strenger indien er 'owner-employees' deelnemen in het plan. Zo moet een 'owner-employee' die voor zichzelf een ouderdomsplan wil opzetten ook zijn werknemers in het plan opnemen.

De onderafdeling financiering en fiscale behandeling wordt verdeeld in twee secties, nl. ten eerste de bijdragen en fiscale aftrekbaarheid en ten tweede de fondsvorming waaronder financieringsinstelling, financieringsinstrument en minimum financieringsvereisten aan bod komen.

De bijdragen die door zelfstandigen tot een ouderdomsplan kunnen worden gestort bedragen op vandaag 20% van het 'earned income', met een maximum van \$ 30.000. Oorspronkelijk was dit 15% met maximum \$ 7.500. De bijdragen zijn dus een percentage van de netto-bedrijfsinkomsten. Dit

is wat fiscaal aftrekbaar is.

Voor 'owner-employees' is de toelaatbare bijdrage dezelfde als de fiscaal aftrekbare bijdrage.

De bijdragen mogen bovendien niet discrimineren t.v.v. één groep (nl. : bestuurders, aandeelhouders of kaderleden) ten opzichte van andere deelnemers in het plan.

In principe zijn bijdragen verder toegestaan na de pensioenleeftijd tenzij anders voorzien in het plan.

Naast de fiscaal aftrekbare bijdragen zijn er de vrijwillige bijdragen, die niet fiscaal aftrekbaar zijn, maar die toch belastingvrij accumuleren.

De vrijwillige bijdragen van zelfstandigen zijn echter ook beperkt. Maximum mag er voor 10% van het 'earned income' met maximum \$ 2.500 voor 'owner-employees', vrijwillig bijgedragen worden boven de toelaatbare bijdrage.

Bovendien mag een 'owner-employee' dit slechts doen indien ook zijn werknemers deze mogelijkheid hebben.

Omdat een 'defined benefit plan' of een plan waarin de uitkeringen vooraf bepaald zijn verschilt van een 'defined contribution plan' waarin de bijdragen vooraf bepaald zijn, werden regels uitgewerkt die het bijdragemechanisme vertalen voor 'defined benefit plannen'. Op die manier werd het de zelfstandigen mogelijk bijdragen te storten welke in verhouding stonden tot de kost van de uitkering, i.p.v. tot het (jaarlijks) inkomen van een bepaald jaar.

Om een planbijdrage te kunnen kwalificeren moet ze gedaan worden tot op de datum waarop de definitieve fiscale aangifte voor dat jaar dient te geschieden ; normaal is dit 15 april. Voor zelfstandigenplannen moet evenwel een onherroepelijke keuze gebeuren om de bijdragen gedaan na het einde van het belastingjaar, toch bij dat jaar te laten aanrekenen.

De huidige reglementering onderwerpt alle overtollige bijdragen aan een belasting gelijk aan 6%. D.w.z. dat naast de niet-fiscale aftrekbaarheid er als sanctie een belasting van 6% geheven wordt. Deze belasting wordt toegepast elk jaar waarin er een overtollige bijdrage is. Een overtollige bijdrage is de som van de planbijdragen die de grenzen van het toelaatbare overschrijden en de vrijwillige bijdragen gestort door een 'owner-employee' boven hetgeen toegelaten is, verminderd met de corrigerende uitkeringen. Onder deze laatste verstaat men de

terugbetaling van een niet-toelaatbare en niet-aftrekbare bijdrage.

Soms is er geen belasting van 6% voorzien, nl. indien bijdragen gebruikt worden om premies te betalen van een annuïteit, kapitaals- of levensverzekeringscontract en bij plannen die opgebouwd zijn door middel van overheidsobligaties, de zgn. US Retirement Plan Bonds.

Indien in deze gevallen de voorziene grenzen overschreden worden telt de fiscale vrijstelling niet.

De keuze van een financieringspolitiek is erg belangrijk.

Twee beslissingen dienen genomen te worden : enerzijds de beslissing m.b.t. de financieringsinstantie die zal gebruikt worden, en anderzijds de beslissing m.b.t. het financieringsinstrument waarmee de financiering zal gebeuren.

Een financieringsinstantie is een financiële instelling of een individu waaraan de bijdragen van een pensioenplan worden toevertrouwd. Dit is ofwel een trust of een verzekeringsmaatschappij.

Een financieringsinstrument is een overeenkomst of een contract dat de voorwaarden bepaalt waaronder de financieringsinstantie zal handelen.

Er bestaan verschillende soorten financieringsinstrumenten. Een Keogh plan heeft dezelfde mogelijkheden als een ondernemingsplan. Meer in het bijzonder worden een 4-tal financieringsinstrumenten behandeld : ten eerste de 'trust' ; ten tweede de directe aanschaf van annuïteiten bij een verzekeringsmaatschappij ; ten derde de 'custodial account' en ten vierde de 'special government retirement bonds'.

In de keuze van de financieringsbeslissing zijn ook de actuariële onderstellingen en de actuariële kostmethoden erg belangrijk.

In de Amerikaanse reglementering wordt veel aandacht geschonken aan de minimumfinancieringsvereisten. Dit dient om de plandeelnemers een zekere graad van veiligheid en zekerheid te verschaffen. Bij niet voldoen aan de vereisten wordt een belasting geheven van 5% op het financieringstekort ; alsook is er de verplichting dit financieringstekort ongedaan te maken op straffe van een nieuwe belasting van 100%.

De beschrijving van de uitkeringen wordt onderverdeeld in uitkeringsformule, soorten uitkeringen, tijdstip waarop de uitkeringen dienen te gebeuren, belasting van de uitkeringen, integratie met Sociale

Zekerheid en behoud van rechten.

Een belangrijk onderscheid is gelegen tussen een PENSIOENplan en een WINSTdeelnemingsplan.

In een pensioenplan zijn de uitkeringen vast bepaald ('defined benefit plan'), of 'bepaalbaar' ('defined contribution plan'), terwijl in een winstdeelnemingsplan de uitkeringen in verhouding staan tot de winst van de zelfstandige activiteit.

In een pensioenplan staan de te bepalen bijdragen, of het nu gaat om 'defined contribution', of 'defined benefit' plan, steeds in verhouding tot het inkomen van de deelnemer zelf; bovendien moeten ze ook gestort worden als de zelfstandige zaak geen winst maakt.

In een winstdeelnemingsplan moeten er enkel bijdragen gebeuren indien de zaak winst maakt. De bijdragen voor de werknemers verhouden zich niet tot hun eigen vergoeding, maar tot de winst van de zelfstandige activiteit.

In een dergelijk plan moet men - zo er winst is - gebruik maken van een vooraf bepaalde formule om de planbijdragen toe te wijzen en te verdelen.

Meestal is dit in functie van de inkomsten van de deelnemers.

De voordelen waarop een plandeelnemer-zelfstandige recht heeft kunnen hem op twee verschillende manieren uitgekeerd worden, nl. ofwel via een éénmalige uitkering, ofwel aan de hand van periodieke uitkeringen. Deze twee vormen van uitkeringen worden in de reglementering duidelijk omschreven.

De algemene regel m.b.t. het tijdstip waarop de uitkeringen dienen te gebeuren is voor een 'owner-employee' als volgt. De uitkeringen mogen niet later gebeuren dan bij het bereiken van de leeftijd van 70 1/2 jaar. Evenmin mogen de uitkeringen vroeger plaats vinden dan bij het bereiken van de leeftijd van 59 1/2 jaar. Uitzonderingen op dit laatste zijn: overlijden of arbeidsongeschiktheid, echter niet de stopzetting vóór de leeftijd van 59 1/2 jaar. De regeling voor zelfstandigen, niet-'owner-employees', en de werknemers in hun dienst is soepeler. Zo mogen zij de uitkeringen ontvangen bij het bereiken van de leeftijdsgrens voorzien in het plan, of bij het beëindigen van de activiteit. Bovendien zijn ze niet verplicht de uitkeringen te ontvangen op de leeftijd van 70 1/2 jaar indien ze verder blijven werken.

Bij voortijdige uitkering wordt een sanctie toegepast; nl. een bijkomende belasting van 10% bovenop de normale belasting op de ontvangen uitkering.

Er werd reeds gesteld dat gans het belastingregime van ouderdomsplannen erop gericht is om het oprichten van dergelijke plannen zoveel mogelijk aan te moedigen.

Tot op het moment van de uitkering gebeurt alles belastingvrij. Het belastingregime van de uitkeringen verschilt alnaargelang de uitkering eenmalig of periodiek is. Periodieke uitkeringen worden belast als annuïteiten, en dus als "gewoon inkomen". Een eenmalige uitkering wordt voor belastingdoeleinden in twee delen gesplitst waarvan de onderlinge verhouding bepaald wordt door de periodes van actieve plandeelname na 1973 en vóór 1974 : een deel belastbaar als "gewoon inkomen" volgens de "10 jaar spreidingsregel" en een deel belastbaar als "vermogenaangroei". Dit laatste wordt gevoegd bij de andere inkomsten van het jaar. Het "gewoon inkomen" daarentegen is onderworpen aan een speciale inkomstenbelasting, gescheiden van de belasting op alle andere inkomsten.

De uitkering voortvloeiend uit een vrijwillige bijdrage, die gelijk is aan het oorspronkelijk bedrag van deze vrijwillige bijdrage, is volledig belastingvrij. Pensioenobligaties zijn slechts belastbaar op het ogenblik van aflossing en dan als "gewoon inkomen".

De mogelijkheid is voorzien dat een uitkering van een plan binnen een bepaalde termijn belastingvrij kan overgedragen worden in een 'Individual Retirement Account' of in een ander erkend plan. Dit wordt 'rollover' genoemd.

Zelfstandigen die een overlijdensuitkering ontvangen die toegelaten is in de mate dat dit voordeel bijkomend is aan de ouderdomsuitkering van het plan, kunnen niet genieten van de speciale vrijstelling van \$ 5.000.

Verder wordt gezien dat een uitkering, anders dan als eenmalige uitkering, vrijgesteld is van successiebelasting. Dit is niet zo voor een eenmalige uitkering en voor een uitkering voortkomend van vrijwillige bijdragen.

Evenmin is er belasting op schenking indien een zelfstandige een rechthebbende aanduidt.

Integratie met Sociale Zekerheid en behoud van rechten zijn de twee volgende punten.

Integratie met Sociale Zekerheid betekent dat het ouderdomsplan rekening houdt met de sociale zekerheidsuitkeringen. Dit is

geen cumulatieregeling.

Een aantal mogelijkheden zijn voorzien. Ofwel wordt het op te bouwen voordeel van het ouderdomsplan verminderd met een bepaald percentage van de sociale zekerheidsuitkeringen, ofwel worden de inkomsten van de deelnemers beneden een bepaalde grens niet in aanmerking genomen om de aanvullende ouderdomsuitkering op te bouwen.

De integratie kan ook bereikt worden door het percentage van de sociale zekerheidsbijdrage af te trekken van het bijdragepercentage van het ouderdomsplan.

In een plan waar ook 'owner-employees' in betrokken zijn, is de integratie beperkter. Er zijn strenge beperkingen opgelegd aan de mogelijkheid van de 'owner-employee' om op die manier de kosten van het pensioenplan te drukken.

Het behoud van de reeds opgebouwde rechten op een uitkering onafhankelijk van verdere tewerkstelling wordt 'vesting' genoemd. Dit is een kernbegrip in een pensioenplan.

Het recht van de deelnemer op eigen bijdragen is onmiddellijk en voor 100% verworven.

Het recht gebaseerd op werkgeversbijdragen hoeft niet volledig en onmiddellijk verworven te zijn, maar moet wel rekening houden met de minimum vereisten. De wetgever heeft een 3-tal minimum 'vesting'-regels opgesteld, waaraan elk plan moet voldoen. Deze zijn : ten eerste : '100% vesting' na 10 jaar deelneming in het plan ; ten tweede : een 'graded vestingschedule', d.i. ten minste 25% na 5 jaar dienst ; voor elk van de volgende 5 jaren een verhoging met 5% en vervolgens een jaarlijkse verhoging met 10% ; ten derde : de 'rule of 45', m.a.w. ten minste 50% op het ogenblik dat ofwel de som van zijn leeftijd en zijn dienstjaren 45 is ofwel na 10 jaren dienst ; daarna moet het plan voorzien in 'vesting' van 10% voor ieder volgend jaar.

Van zodra echter één van de deelnemers van een Keogh plan een 'owner-employee' is, dan moeten de rechten op alle bijdragen van alle deelnemers onmiddellijk en volledig verworven zijn.

Bij de organisatie van een plan moet nog op twee punten gewezen worden. Enerzijds op de "fiduciaire" aansprakelijkheid van de planbeheerder, en anderzijds op de verzekering ingeval van beëindiging van

het plan.

De beheerder van een plan is een "fiduciary", d.i. een persoon die gelden beheert voor een ander en die daarbij een bepaalde zorgvuldigheid, opgelegd door wet of contract, aan de dag moet leggen. De planbeheerder bevindt zich in een "fiduciaire" relatie en heeft een "fiduciaire" aansprakelijkheid. De contouren van deze aansprakelijkheid werden door de "Employee Retirement Income Security Act" (E.R.I.S.A.) van 1974 opgesteld. Volgens deze wet moet de planbeheerder zeer ruim opgevat worden ; gaande van diegene die bevoegdheid of controle m.b.t. beheer of beschikking over het plan bezit tot deze die tegen vergoeding beleggingsadvies verstrekt.

Er zijn positieve en negatieve verplichtingen. De positieve verplichtingen stellen dat er enkel ten voordele van de plandeelnemers mag gehandeld worden en dit volgens de "prudent man rule" ; de beleggingen moeten gediversifieerd worden en er moet voorzien worden in een adequate openbaarmaking van planoperaties en actuele toestand. Een negatieve verplichting is dat elke planbeheerder zich dient te onthouden van verboden transacties met het plan. De opgelegde regels zijn bovendien nog strenger indien het plan 'owner-employees' bevat. Als sanctie bij het niet naleven van dit verbod is er een belasting voorzien van 5% op het bedrag dat met deze handeling betrokken was. Bij niet-correctie komt er een bijkomende belasting van 100%.

Bovendien is een 'fiduciary' persoonlijk t.o.v. het plan aansprakelijk voor elk verlies voortvloeiend uit de niet-naleving van de verplichtingen.

Voor alle 'defined benefit plans' werd een verzekering ingeval van beëindiging van het plan opgezet, die beheerd wordt door de 'Pension Benefit Guarantee Corporation' (P.B.G.C.). Daartoe is elk 'defined benefit' pensioenplan verplicht premies te betalen.

De bedoeling van het verzekeringsprogramma is de uitbetaling van "basisvoordelen" te verzekeren. Indien m.a.w. bij de beëindiging van een plan de middelen onvoldoende zijn om de op zich genomen verbintenissen na te komen, dan zal de P.B.G.C. het verschil dragen. Deze verzekering is enkel van kracht op 'defined benefit' Keoghplannen met minstens 25 deelnemers en zo er minstens één andere deelnemer is dan een owner-employee.

Tot zover de bespreking van de overheidsreglementering voor aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen in de U.S.A. Hoe gaat dit nu in de praktijk ?

Eenmaal de zelfstandige besloten heeft tot oprichting van een ouderdomsplan, staan hem twee wegen open.

Ofwel richt hij zelf een volstrekt individueel ontworpen plan op, ofwel neemt hij deel aan één van de talrijke typeplannen ('Master' of 'Prototype' plannen) opgericht door beroepsorganisaties, banken en verzekeringsmaatschappijen.

Met een volledig op maat gesneden plan, komt men natuurlijk het best tegemoet aan de individuele wensen. Gezien de enorme ingewikkeldheid en techniciteit van de planvereisten is het oprichten van een individueel plan een tijdrovende en dure zaak. Bovendien is er steeds het risico van plandiskwalificatie door de Administratie van Belastingen indien één of andere vereiste niet is nageleefd.

Om dit te vermijden kan men een beroep doen op "typeplannen". Bij deze keuze neemt de zelfstandige tegelijkertijd afstand van een zekere flexibiliteit en controle m.b.t. het plan.

Deze "type of standaardplannen" zijn plannen die vooraf door de Internal Revenue Service (I.R.S.) of Belastingadministratie goedgekeurd zijn en kunnen in twee groepen onderverdeeld worden.

Ten eerste is er het 'Master'plan dat een standaardplan is met een verwante vorm aan de 'trust' of 'custodial account' en beheerd wordt door een 'sponsoring'organisatie met de bedoeling de planvoordelen op een uniforme basis te verschaffen.

Ten tweede is er het 'Prototype'plan dat een standaardplan is met of zonder een verwante vorm aan de 'trust' of de 'custodial account', welke ter beschikking gesteld wordt door een 'sponsoring'organisatie voor onveranderd gebruik door werkgevers welke een dergelijk plan wensen aan te nemen, doch welke niet beheerd wordt door de 'sponsoring'organisatie die het plan heeft opgezet.

Dergelijke standaardplannen werden door verschillende professionele verenigingen, zoals de "American Bar Association", de "American Medical Association", de "American Dental Association", de "National Federation of Independant Bussiness", het "American Institute of Certified Public Accountants" opgezet, alsook werden door banken en verzekeringsmaatschappijen economisch efficiënte plannen voor het publiek

opgericht en georganiseerd.

Tussenvormen zijn het door sommige beroepsverenigingen aangeboden "special funding service for individually designed plans". Op die wijze kunnen individueel opgerichte Keogh plannen genieten van de voordelige beleggingsinstrumenten van standaard Keogh fondsen. Ook kan beroep gedaan worden op de door de I.R.S. opgestelde serie model ouderdomsplannen.

De uiteindelijke keuze tussen een zelf opgericht individueel Keogh plan en een standaardplan wordt bepaald door de persoonlijke doelstelling.

Tot slot wordt nog even aandacht besteed aan enkele statistische gegevens. In de eerste jaren na de invoering van de wet, hadden zeer weinig zelfstandigen een plan opgericht. In 1964 hadden minder dan 0,5% van de potentiële deelnemers de mogelijkheid aangegrepen om belastingvrij een ouderdomsplan op te zetten. Met de aangebrachte wettelijke versoepelingen werd geleidelijk aan het deelnemerspercentage opgetrokken. In 1976 bedroeg dit reeds 20%. Er wordt vastgesteld dat de deelnemers voornamelijk tot de vrije beroepen behoren.

Naast de mogelijkheden geboden door de "Self-Employed Individuals Tax Retirement Act", hebben de zelfstandigen de mogelijkheid geld opzij te zetten voor hun oude dag d.m.v. een 'Individual Retirement Account' (I.R.A.) of een 'Simplified Employee Pension' (S.E.P.) plan.

Een I.R.A. is sinds 1981 beschikbaar voor alle inkomengenieters. Voorheen was dit uitsluitend bestemd voor elk individu dat gedurende een bepaald belastingjaar geen actief deelnemer was in een fiscaal erkend privaat of openbaar ouderdomsplan.

Zo kan een zelfstandige die geen Keogh plan sluit (b.v. om de last en kost niet te moeten dragen van het opnemen van zijn werknemers in het ouderdomsplan) een I.R.A. afsluiten.

In een I.R.A. plan kan men belastingvrij uitkeringen opbouwen.

Fiscaal aftrekbare bijdragen aan een 'Regular I.R.A.' mogen maximaal 15% van het 'earned income' of \$ 2.000 bedragen.

Er bestond ook een 'Sponsal I.R.A.', die de thuiswerkende echtgenote wenste te steunen door haar een grotere fiscale aftrek toe te staan.

De wet heeft drie financieringsinstrumenten voor deze I.R.A. voorzien. Ten eerste een 'individual retirement account', waarbij het geld in een 'trust' of een 'custodial account' geplaatst wordt ; ten tweede een 'individual retirement annuity', waarbij de fondsen onmiddellijk belegd worden in individuele annuïteitscontracten opgesteld door een verzekeringsmaatschappij en ten derde een 'individual retirement bond' in welk geval er belegd wordt in US Government Special Retirement Bonds.

Het tijdstip van uitkering is identiek zoals bij Keogh plannen.

De uitkeringen worden volledig belast als 'gewoon inkomen' en ze kunnen eveneens belastingvrij overgedragen worden naar een ander I.R.A. of naar een ander erkend plan.

Een S.E.P. plan is een vorm van I.R.A. met een verhoogde bijdragegrens en de aanwezigheid van een werkgever die stortingen doet. Een S.E.P. plan kan opgericht worden door elk individu, ook al is hij reeds gedekt door een erkend ouderdomsplan.

De fiscaal toelaatbare werkgeversbijdrage bedraagt 15% van de vergoeding of \$ 15.000.

De relatieve eenvoudigheid van S.E.P. plannen brengt mee dat deze plannen vooral interessant zijn voor kleine werkgevers, voor wie de zware rapporterings- en financieringsregels hard aankomen.

AANVULLENDE VRIJE SOCIALE VERZEKERINGEN

Onderzoek en evaluatie van wat de Belgische wetgeving en enkele relevante buitenlandse regelingen, vooral op het vlak van pensioen, aan de zelfstandigen bieden en formulering van enkele algemene principes bij het opstellen van een globale uniforme regeling.

Deel 4

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de rechten
te verdedigen door **Joannes STEVERLYNCK**

Promotor :
Prof. Dr. R. Dillemans

Leuven, 1985

I N H O U D

Titel II. Onderzoek van enkele buitenlandse systemen m.b.t.
aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen.
Hoofdstuk 2. Nederland.

Afdeling 1. Basis sociaal zekerheidssysteem en mogelijke collectieve aanvullende pensioenregelingen.	1
A. Basis sociaal zekerheidssysteem.	
B. Mogelijke collectieve aanvullende pensioenregelingen.	10
Afdeling 2. Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling.	13
A. Ontstaan van de wet.	13
B. Karakteristieken en grondlijnen van deze wet.	25
C. Inhoudelijke bespreking van de wet.	31
1. Toepassingsgebied van de wet.	33
2. Verplichtstelling in een door beroepsgenoten vastgestelde beroepspensioenregeling.	37
1) Procedure : indiening van een verzoek door "voldoende representatieve organisatie(s) van beroepsgenoten" en waarborgen voor de minderheid.	37
a. Beoordeling "voldoende representatief".	38
b. Waarborgen voor de minderheid.	40
2) Fundamentele vereisten waaraan moet voldaan zijn.	44
a. De verplichting een rechtspersoon in het leven te roepen.	44
b. De verplichting de beroepsgenoten tijdig op de hoogte te stellen van het voornemen.	45
c. Het aanwezig zijn van een gezonde financiële opzet en -regeling.	46
d. Het voorkomen van diverse bepalingen in de statuten en reglementen.	46
e. De inhoud van de statuten en reglementen mag geen aanleiding geven tot bezwaar.	49
f. De belangen der deelnemers en andere belang- hebbenden moeten voldoende gewaarborgd zijn.	49
3) Inwilliging of weigering van het verzoek.	51
4) Mogelijkheid tot het verlenen van vrijstelling	

voor bepaalde artikelen.	51
3. Wat houdt een verplichte beroepspensioenregeling in ?	59
1) Drie uitvoeringsmogelijkheden.	59
2) Vrije keuze van de individuele beroepsgenoot.	61
3) Uitvoering van de beroepspensioenregeling via "beroepspensioenfonds".	62
4. Organisatie van een verplichte beroepspensioenregeling.	72
1) Verplichting t.a.v. de beroepsgenoten.	72
a. Naleving van het bepaalde in de statuten en reglementen.	72
b. Verschaffen van inlichtingen aan de rechtspersoon.	73
c. Mogelijke bijhouding van boekhouding, met inzagerecht van de rechtspersoon.	73
2) Verplichtingen t.a.v. het bestuur.	74
a. Naleving van het bepaalde in de wet, de statuten en reglementen.	74
b. Verschaffen van inlichtingen aan de Verzekeringskamer.	75
c. Verplichte mededeling van alle genomen besluiten van algemene strekking.	75
3) Financieringstechniek en belegging van fondsen	76
5. Overheidstoezicht.	81
1) Toezicht van de Minster van Sociale Zaken.	81
2) Toezicht van de Verzekeringskamer.	82
6. Intrekking van een verplichtstelling.	87
1) Automatische intrekking.	87
2) Gemotiveerde intrekking.	87
7. Diverse bepalingen.	90
1) Strafsancties.	90
2) Geheimhoudingsplicht.	90
3) Beslag, overdracht en inpandgeving van pensioenrechten of -aanspraken.	90
4) Rechtsvorderingen.	91
D. Vergelijking met enkele andere wetten uit de sfeer der pensioenregelingen.	94
E. Fiscale regeling - Wet van 5 juli 1972 houdende fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of	

beroepspensioenregeling.	99
F. Verplichte beroepspensioenregelingen in de praktijk.	105
Bijlage : Enkele karakteristieken van de bestaande (ondernemings- en bedrijfs-) pensioenfondsregelingen.	107
Samenvatting	109

Hoofdstuk 3. Frankrijk.

Afdeling 1. Ontstaan en evolutie van de sociale zekerheid voor zelfstandigen.	117
---	-----

Afdeling 2. Structuur en toepassingsgebied van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen.	128
--	-----

A. Structuur.	130
1. Ambachtslui.	130
2. Industriëlen en handelaars.	131
3. Vrije beroepen.	131
B. Toepassingsgebied.	136
1. Stelsel van ambachtslui.	136
2. Stelsel van industriëlen en handelaars.	136
3. Stelsel van vrije beroepen.	137

Afdeling 3. Inhoud van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen.	142
--	-----

A. Het stelsel van ambachtslui en het stelsel van industriëlen en handelaars.	145
1. Periode vóór 1973.	145
a. Basisregime.	145
b. Aanvullende regimes.	147
c. Financiering.	148
2. Periode vanaf 1973.	149
a. Basisregime.	149
1. Bijdragen.	149
2. Uitkeringen.	150
b. Aanvullende regimes.	152
1. Ambachtslui.	153
1) Verplichte aanvullend pensioenregime.	153
2) Verplicht aanvullend pensioenregime bij	

invaliditeit en overlijden.	154
2. Industriëlen en handelaars.	155
1) Vrijwillig aanvullend rustpensioenregime.	155
2) Speciaal verplicht aanvullend regime voor echtgenoten.	157
3) Verplicht aanvullend pensioenregime bij invaliditeit en overlijden.	157
c. Financiering.	158
B. Het stelsel der vrije beroepen.	167
1. Basisregime.	167
2. Aanvullende regimes.	169
1) Verplichte aanvullende pensioenverzekering.	170
2) Verplichte aanvullende regimes bij invaliditeit en overlijden.	171
3) Aanvullende ouderdomsregimes.	172
Samenvatting	181
Synthese	187
Conclusie	193
Bibliografische lijst	216

Hoofdstuk 2. Nederland.

Afdeling 1. Basis sociaal zekerheidssysteem en mogelijke collectieve aanvullende pensioenregelingen.

A. Basis sociaal zekerheidssysteem.

Het onderzoek van de aanvullende pensioenvoorzieningen (voor zelfstandigen) in Nederland kan niet aangevangen worden zonder een globaal overzicht van de verplichte sociale zekerheid ter zake.

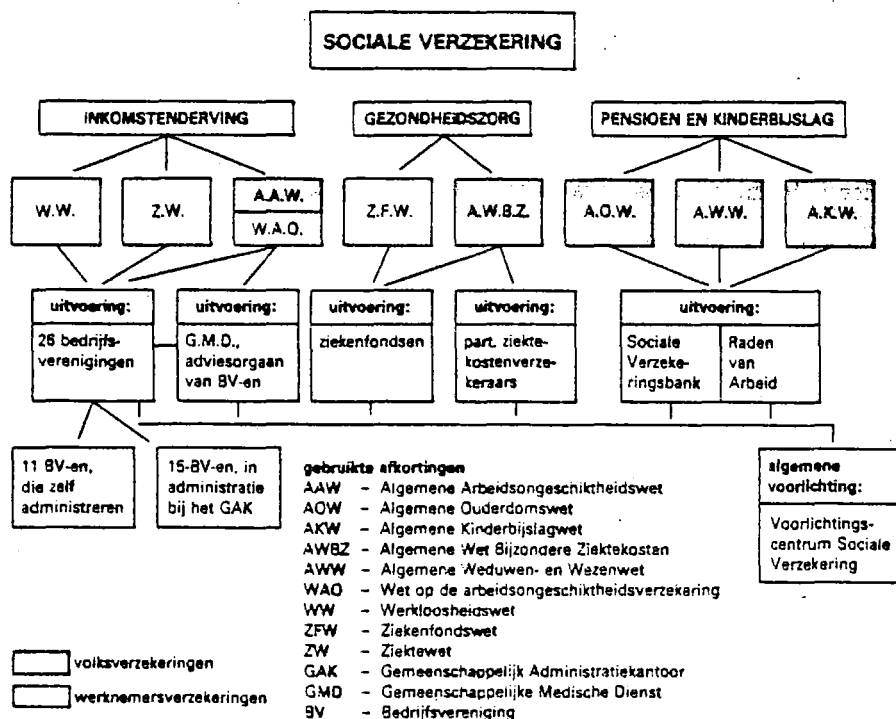
De sociale zekerheid in Nederland vertoont een gans ander uitzicht dan hetgeen bij ons aangetroffen wordt.

Het sociaal zekerheidsrecht in Nederland heeft een veel grotere invloed ondergaan van de BEVERIDGE-gedachte.

Het waarborgen aan elk individu van basisuitkeringen heeft in Nederland zijn weerslag gevonden in de "Volksverzekeringen".

Het stelsel van Volksverzekeringen, bestaande uit de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (A.A.W.), de Algemene Ouderdomswet (A.O.W.), de Algemene Weduwen- en Wezenwet (A.W.W.), de Algemene Kinderbijslagwet (A.K.W.) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (A.W.Z.) wordt verder aangevuld door de Werknemersverzekeringen, waaronder ressorteren de Ziektewet (Z.W.), de Ziekenfondswet (Z.F.W.), de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (W.A.O.), de Werkloosheidswet (W.W.), en de kinderbijslagwet voor Loontrekkenden (K.W.L.) (1).

Onderstaand schematisch overzicht (overgenomen uit de Kleine Gids 1979) toont duidelijk de uitvoeringsorganen aan (2).

Hetgeen ons op dit ogenblik aangaat zijn de A.O.W. en de A.W.W. ; m.a.w. de ouderdoms- en overlevingsuitkeringen welke door de sociale zekerheid voorzien worden. Deze beide wetten zijn volksverzekeringen, welke voortvloeien uit de bevindingen van de Commissie VAN RHIJN in Londen, dat "de gemeenschap aansprakelijk is voor de sociale zekerheid van haar leden, op voorwaarde dat deze leden zelf het redelijke doen om die sociale zekerheid en vrijwaring tegen gebrek te verschaffen" (3). Die grondtoon laat onmiddellijk reeds uitschijnen dat deze volksverzekeringen het karakter van bodemvoorziening (4) kregen en dat men voor de rest aangewezen werd op privaatrechtelijke verzekering.

De A.O.W., in werking getreden op 1 januari 1957, had als voorloper de Noodwet Ouderdomsvoorziening (N.O.V.) van kracht vanaf 1 oktober 1947, welke voorzieningen voorzag voor loontrekkenden en niet-loontrekkenden wier inkomen beneden bepaalde grenzen viel. De A.O.W. als volksverzekering is geen verzekeringsregeling, maar heeft tot doel het bejaarde deel van de bevolking een welvaartvast bodempensioen te bezorgen (5).

Hieronder zal een kort overzicht geschetst worden van de

A.O.W. en de A.W.W. Voor verdere details wordt verwezen naar de in voetnoot (1) aangehaalde werken.

Algemene ouderdomswet (A.O.W.)

De A.O.W. poogt in principe elke bejaarde een uitkering te bezorgen.

Elke ingezetene tussen de leeftijd van 15 jaar en 65 jaar is van rechtswege verzekerd. Sommige niet-ingezetenen welke een economische gebondenheid met Nederland vertonen zijn ook verzekerd (6).

Elke verzekerde persoon, op de pensioenleeftijd van 65 jaar gekomen, (zonder verplichting van stopzetting van beroepsactiviteit) heeft recht op een ouderdomsuitkering.

De uitkering A.O.W. is in principe voor iedereen gelijk en welvaartvast. Dit wil zeggen dat ze gekoppeld is aan het indexcijfer van de regelingslonen en aldus gelijke tred houdt met de koopkracht van het loon van de actieve verzekerden. Ze wordt toegekend zonder onderzoek naar de bestaansmiddelen. Zij ligt in orde van grootte rond 40 % voor gehuwden, respectievelijk 30 % voor ongehuwden van het loon of salaris van de grote groep van de actieven.

De uitkering is gedifferentieerd in een basispensioen voor een ongehuwde verzekerde (op 1 juli 1981 : 1031,90 Guld /maand bruto) en in een gehuwdenpensioen (op 1 juli 1981 : 1482,20 Guld /maand bruto) (7).

Deze volle pensioenbedragen zijn gebaseerd op een pensioenloopbaan van 50 jaar. Vermits de wet slechts ingevoerd werd in 1957 zou men theoretisch moeten wachten tot 2007 vooraleer een volledig pensioenbedrag zou kunnen uitgekeerd worden.

Om daaraan te verhelpen werd een overgangsregeling opgebouwd, aan de hand waarvan de niet-verzekerde jaren vóór 1957 vanaf het 15de levensjaar als verzekerde jaren worden aangemerkt, op voorwaarde dat de betrokkene gedurende een periode van zes jaar na zijn 51ste verjaardag onafgebroken ingezetene van Nederland is geweest.

Met deze fictie kan ook aan dezen welke omwille van hun hoge leeftijd nooit de mogelijkheid hebben gehad zich te verzekeren, een uitkering voorzien worden (8).

Aangezien dit volle pensioenbedrag slechts toegekend wordt

voor 50 verzekeringsjaren, wordt dit bedrag verminderd met een korting van 2 % voor elk jaar dat men niet verzekerd is geweest, of schuldig nalatig is gebleven de premie te betalen (9) (10) (11).

De gehuwde vrouw heeft geen zelfstandig recht op pensioen, als haar man een A.O.W.-uitkering geniet.

Er kan voor een gehuwde vrouw enkel een zelfstandig recht ontstaan indien :

1. de echtgenoot nimmer verzekerd is geweest ;
2. de man de 65 jarige leeftijd nog niet heeft bereikt en zij kostwinster van haar invalide man is. Haar recht vervalt bij het bereiken van de 65 jarige leeftijd van haar verzekerde man ;
3. de vrouw reeds in het genot is van een A.O.W.-uitkering en in het huwelijk treedt met een man van 65 jaar of ouder.

Dit pensioen, dat ingaat op de eerste dag van de maand waarin de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt, moet aangevraagd worden bij de Raad van de Arbeid en wordt toegekend door de Sociale Verzekeringsbank. Bij betwisting kan in beroep gegaan worden bij de Raad van Beroep en verder bij de Centrale Raad van Beroep en eventueel in Cassatie.

Aan de keerzijde van de uitkering staat de premiebetaling. Elke verzekerde persoon tussen 15 en 65 jaar is onderworpen aan de premieheffing. De werkgever draagt niet rechtstreeks bij in de financiering en de overheidssubsidie is steeds zeer laag geweest (in 1973 slechts 3 % van het totale inkomen A.O.W.) en sinds kort volledig afgeschaft. Het effectief betalen van de premie is evenwel afhankelijk van het inkomen.

Het inkomen van de gehuwde vrouw wordt inbegrepen bij het inkomen van de man, om de premie te bepalen.

De premie is gelijk aan een bepaald percentage (op 1 juli 1981 : 10,85 %) op een indexgebonden en welvaartvast begreemd inkomen (op 1 juli 1981 : 48.750 Guld. /jaar). Voor bepaalde groepen bestaan er premievrije bedragen, zoals o.m. 5.400 Guld. voor een ongehuwde tot 25 jaar zonder kinderaftrek (12).

De premie-inning geschiedt via de Rijksbelastingdienst waartegen bezwaar kan ingediend worden bij teveel premie-inhoudingen. Voor werknemers geschiedt deze inning samen met de loonbelasting via inhouding en voor de anderen via een aanslag.

Als beroepsmogelijkheden staan open de gerechtshoven en eventueel Cassatie

bij de Hoge Raad.

Van diegenen die gemoedsbezwaren hebben tegen elke vorm van verzekering wordt de plicht tot betaling van premie opgeheven, maar vervangen door een aanslag in de inkomstenbelasting voor een identiek bedrag. Op pensioenleeftijd wordt aan die persoon deze opzij gezette sommen van de belastingverhoging uitgekeerd.

De mogelijkheid bestaat om zich vrijwillig te verzekeren. Personen welke werkzaamheden verrichten of gaan verrichten in het buitenland (meer precies ontwikkelingsland), maken daarvan gebruik. Anderen hebben de mogelijkheid om bepaalde perioden "in te kopen" om daardoor de korting op hun pensioen te voorkomen. De enige voorwaarde is dat men zich tegelijkertijd ook verzekert voor de A.W.W.

Algemene Weduwen en Wezenwet (A.W.W.) (in werking 1 oktober 1959)

Zoals de A.O.W. de bedoeling had elke bejaarde een ouderdomsuitkering te verschaffen, is het doel van de A.W.W. de weduwen en de volle wezen een welvaartvaste uitkering te bezorgen.

De kring der verzekerden is dezelfde als voor de A.O.W. met dit verschil dat deze verzekering niet gebonden is aan de 65ste jaargrens ; ook een 50-jarige vrouw kan bij het overlijden van haar 70-jarige man een weduwenpensioen genieten.

De weduwe van een verzekerde heeft aanspraak op een weduwenpensioen, indien zij, ofwel een eigen ongehuwd kind heeft vóór of op de dag van het overlijden, ofwel arbeidsongeschikt is en 40 jaar of ouder is op de laatste dag van de maand waarin haar echtgenoot is overleden.

Voldoet een weduwe niet aan één van de hierboven genoemde voorwaarden, dan heeft ze recht op een tijdelijke weduwenuitkering.

De welvaartvaste A.W.W.uitkering (voor weduwen tussen 40 en 64 jaar) is gelijk aan het basis A.O.W. pensioen (of A.O.W. uitkering voor een alleenstaande) maar kan, indien er kinderen jonger dan 18 jaar ten laste zijn, gelijk zijn aan de A.O.W.uitkering voor gehuwden. Het weduwenpensioen eindigt met de maand waarin de leeftijd van 65 jaar wordt bereikt (13) of indien de weduwe hertrouwt (14).

Wanneer de weduwe jonger is dan 40 jaar wordt in de plaats van een weduwenpensioen een tijdelijke weduwenuitkering toegekend (15).

Deze weduwenuitkering (gelijk aan het basis A.O.W. pensioen) wordt gedurende 6 maanden uitgekeerd indien de weduwe jonger is dan 27 jaar ; voor elk jaar dat de weduwe ouder is dan 27 jaar wordt de tijdelijke uitkering met 1 maand verlengd (tot max. 19 maanden). Deze bepaling vindt haar rechtvaardiging in de mogelijkheid die de weduwe wordt geacht te hebben om weer te gaan deelnemen aan het produktieproces.

Er zijn ook een aantal gevallen waar geen recht op pensioen of uitkering bestaat.

Volle wezen beneden de leeftijd van 16 jaar, of van 18 jaar die invalide zijn, of van 17 jaar, indien ze onderwijs volgen, of het huishouden met minstens 1 kind verzorgen, hebben recht op een wezenpensioen, waarvan de grootte afhankelijk is van de leeftijd van de betrokkene.

Het wezenpensioen bedraagt sinds 1 juli 1981 330,21 Guld. voor een kind dat jonger is dan 10 jaar, 495,32 Guld. per maand voor een kind van 10 jaar of ouder doch jonger dan 16 jaar en 660,42 Guld. per maand voor een kind van 16 jaar of ouder.

Het weduwen- en wezenpensioen gaan in op de eerste dag van maand waarin het overlijden plaats vond.

De aanvraag, de toekenning en de beroepsmogelijkheden zijn identiek als bij A.O.W. uitkeringen.

De premie welke dient betaald te worden wordt eveneens vertaald in een percentage van het inkomen (1 januari 1981 : 1,25 %), begrensd tot een bepaald bedrag (zie A.O.W.).

De wijze van heffing, premievrijstelling en faciliteit voor gemoedsbezwaren besproken onder A.O.W. zijn ook hier toepasselijk.

Het A.O.W. en A.W.W. pensioen was bedoeld als bodempensioen strekkende tot het voorkomen van behoeftigheid (16). Ter aanvulling zouden hetzij individueel hetzij collectief (bedrijfs-, ondernemings- en beroepspensioenfondsen) nadere voorzieningen kunnen worden getroffen (17).

VOETNOTEN

=====

(1) Voor verdere informatie omtrent het sociaal zekerheidssysteem in Nederland, zie : VELDKAMP, G. (red.), Sociale Zekerheid, 1. Inleiding tot de Sociale Zekerheid en de toepassing ervan in Nederland en België, II. Grondslagen, Deventer, Kluwer, 1980, 17-134 ; DE GUASCO, R.A.F., VAN DER MEER, R.H., HUIJ, J.A. en BAARS, D., Het Sociaal Verzekeringsrecht in Nederland, Alphen aan de Rijn, Samsom Uitg., 1979 ; BLAAS, F., CORNEL J. en STAAL, R.H., Praktische behandeling van Sociale Verzekeringswetten, Wassenaar, Delwel, 1979 ; BOERSMA, T. en FORTHANIER, G.F., Schematisch overzicht van de Sociale Verzekeringswetten, juli 1980 ; Sociale Verzekeringswetten in kort bestek (gegevens 1 januari 1981), Wolters-Noordhoff, 1981 ; DE LEEDE, L., Inleiding Sociaal Verzekeringsrecht, Alphen aan de Rijn, Samsom, 1981 ; MENRIES, A.M., The Netherlands, in Pensions, Inflation and Growth, WILSON, Th. (ed.), London, Heinemann Educational Books, 1974, 110-154 ; VAN RIEL, D., "Het pensioenstelsel in Nederland", Bank- en Financiewezen, september 1981, 37-46.

(2) Zie meer daarover : DE GUASCO, R.A.F., o.c., 155-174 ; BLAAS, F., o.c., 6-10 ; DE LEEDE, L., o.c., 23-24.

(3) DE GUASCO, R.A.F., o.c., 7 en 51 (onder invloed van het rapport-BEVERIDGE) :

"De grondtoon van dit rapport is in de ontwikkeling van het Sociaal Verzekeringsrecht van na de oorlog blijven doorklinken : kenden wij voorheen op dit terrein van het recht vrijwel uitsluitend de arbeidsverzekeringen, thans is ons de figuur van de Volksverzekering daarnaast even vertrouwd geworden."

(4) Merk op : 'bodem' - i.p.v. 'basis'. De term 'basis'pensioen wordt gebruikt om te verwijzen naar het ouderdomspensioen voor een alleenstaande.

(5) BLAAS, F., o.c., 102.

(6) Art. 6, lid 2 A.O.W. heeft de mogelijkheid geopend om bij en krachtens Algemene Maatregel van Bestuur de kring van verzekerden uit te breiden. Dit is gebeurd door het Besluit van 19 oktober 1976, Stb. 557 (uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekering) gewijzigd bij K.B. 1 juli 1980, Stb. 338.

(7) Er is eveneens een vakantieuitkering ten belope van 7 % van het bedrag A.O.W., waarop recht bestaat in de 12 aan de maand mei voorgaande maanden.

(8) Voor verdere details wordt verwezen naar : DE GUASCO, R.A.F., o.c., 371 et seq.

(9) Zoals net gezien wordt geen korting toegepast voor de jaren gelegen vóór 1957.

(10) Of er "schuldige nalatigheid" is, wordt beslist door de Sociale Verzekeringsbank. Indien dit 'schuldig nalatig zijn' onherroepelijk is komen vast te staan, dan kan deze premie alsnog vrijwillig worden betaald (inbegrepen een opslag van 5 %) binnen een tijdspanne van 5 jaar na kennisgeving, waardoor deze periode het karakter van "schuldige nalatigheid" verliest.

(11) Niet-betaling komt zeer weinig voor, vermits deze premies geïnd worden via het belastingsysteem. Zie : MENRIES, A.M., o.c., 117.

(12) Premiereductie.

(13) Omdat zij dan immers uitkeringsgerechtigde is geworden krachtens de A.O.W.

(14) In dit geval wordt een afkoopsom gelijk aan 1 jaar weduwenpensioen toegekend.

(15) Het is te begrijpen dat dit klaar rechtlijnig principe moet genuanceerd worden en uitzonderingen kent.

(16) Aanvankelijk was dit inderdaad een bodemvoorziening. Sinds 1965 is

dit verhoogd tot een sociaal minimum en later (1970) tot een netto minimumloon.

Sinds 1 januari 1980 is dit gelegaliseerd (opgenomen in art. 8 van A.O.W.) en is de A.O.W. van bodemvoorziening gewijzigd in een basisvoorziening.

(Wet herziening aanpassingsmechanismen en vaststelling regelen hoogte sociaal minimum van 20 december 1979, Stb. 711).

(17) DE GUASCO, R.A.F., o.c., 13.

B. Mogelijke collectieve aanvullende pensioenregelingen.

Hetgeen elkeen individueel aan aanvullende uitkeringen bij overlijden of op de pensioenleeftijd kan bekomen door middel van levensverzekeringscontracten of andere spaarvormen, zal hier buiten beschouwing gelaten worden (1).

De collectief tot stand gebrachte pensioenregelingen maken het voorwerp van dit onderzoek uit.

In het kader van deze studie gaat onze aandacht niet zozeer naar de materiële inhoud van de diverse ontworpen pensioenregelingen, maar naar het kader waarbinnen dergelijke pensioenregelingen hun ontstaan vinden en verder gedijen. Ons onderzoeksgebied zal beperkt worden tot de door de overheid geschapen reglementering aangaande bedrijfs- en ondernemingspensioenfondsen, en de beroepspensioenregelingen, welke het vrije initiatief inzake pensioenregelingen ondersteunen (2).

In het domein dat ons aangaat zijn 3 belangrijke wetten te vermelden :

1. de "Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds" van 17 maart 1949 (Stb. J 121) ;
2. de "Pensioen- en Spaarfondsenwet" van 15 mei 1952 (Stb. 275) ;
3. de "Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling" van 29 juni 1972 (Stb. 400).

De eerste twee aangehaalde wetten hebben het kader geschapen voor een degelijke uitbouw van pensioenregelingen, hoofdzakelijk (3) bedoeld voor werknemers, en zorgen ervoor dat toegezegde pensioenen gehonoreerd en werkelijkheid zullen worden.

De laatste wet van 1972 bevat een gelijkaardige reglementering voor "beroepspensioenregelingen", d.w.z. pensioenregelingen in hoofdzaak (4) bestemd voor niet-loontrekkenden of zelfstandigen.

Om volledig te zijn m.b.t. de overheidstussenkomst in deze materie voor niet-loontrekkenden moet gewag gemaakt worden van volgende 2 wetten :

1. "Wet tot invoering van een leeftijdsgrens voor het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfonds" van 16 september 1954 (Stb. 407) ;

2. "Wet op de Kansspelen" van 10 december 1964 (Stb. 483) meer bepaald art. 41, handelend over de invoering van een leeftijdsgrens voor de collecteurs en collectrices van de Staatsloterij en de oprichting van een pensioenfonds.

Aangezien een goede en degelijke pensioenregeling vrijwel onmogelijk is zo er geen aangepaste fiscale reglementering bestaat, heeft de overheid promoverend wensen op te treden door fiscale begeleidingsmaatregelen te voorzien voor de verplichte pensioenregelingen. Dit maakt het voorwerp uit van de "Wet van 5 juli 1972 houdende fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling" (Stb. 401).

De twee wetten betreffende verplichte deelneming, respectievelijk in een bedrijfspensioenfonds (1949) en in een beroepspensioenregeling (1972) zijn formele raamwetten.

Dergelijke wetten leggen geen enkele verplichting tot het opstellen van een pensioenregeling op. Het al dan niet opzetten van een pensioenregeling aan de hand van een bedrijfs-, ondernemings- of beroepspensioenfonds wordt volledig overgelaten aan de vrije wil van de betrokken beroeps- of bedrijfsgenoten.v

De wetten bieden enkel de mogelijkheid om een - reeds opgerichte en functionerende - pensioenregeling voor iedereen verplicht te maken. Een dergelijke verplichting is het resultaat van een met dat doel ingediend verzoek van een - naar het oordeel van de Minister van Sociale Zaken - voldoende representatieve vertegenwoordiging van het georganiseerde bedrijfsleven in een bedrijfstak of een representatieve organisatie van beroepsgenoten (5).

Evenmin voorzien deze wetten in een volledige materiële inhoud van dergelijke pensioenregelingen. De inhoud ervan wordt in vrijheid opgemaakt door de betrokkenen.

Wel verschaffen deze wetten een schema, aanduidend welke zaken de statuten en reglementen moeten bevatten ; deze worden echter volledig ingevuld door de betrokken groepen.

VOETNOTEN

=====

(1) Wat de zelfstandigen betreft, zijn de individuele regelingen voor de oude dag, voornamelijk fiscale regelingen, met name de 'stamrechtregelingen' en de 'fiscale oudedagsreserve'.

(2) "Het belang van een goede pensioenvoorziening als aanvulling op de A.O.W. wordt door de regering onderkend" ; Bouwstenen voor een ouderenbeleid, Tweede Kamer, zitting 1981-82, 17.393, nrs. 1-2, p. 35.

(3) Zoals verder aan bod komt kunnen ook zelfstandigen opgenomen worden in een bedrijfspensioenfonds.

(4) Zoals verder zal gezien worden, kunnen ook werknemers opgenomen worden. Doch er is prevalentie van de Wet van 1949.

(5) Art. 3, 1 Wet 17 maart 1949 betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, Stb. J 121 en art. 2, 1 Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

Afdeling 2. Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling.

A. Ontstaan van de wet (1).

- - - - -

In de 60 iger jaren bleek in bepaalde takken van het vrij beroep het verlangen te bestaan om in collectief verband een pensioenregeling tot stand te brengen (2).

Tot dan toe was het de normale gang van zaken dat iedere beroepsbeoefenaar zelf de nodig geachte (aanvullende) voorzieningen in geval van ouderdom, invaliditeit en overlijden trof, en vorm en omvang daarvan in vrijheid bepaalde.

Het in collectief verband oprichten van pensioenregelingen had zich in het verleden ontwikkeld met betrekking tot in loondienst zijnde werknemers. De wet van 17 maart 1949 betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds (3) is het voorlopig (4) eindpunt in dit streven naar collectieve pensioenregelingen voor werknemers (5).

Voorlopig, vermits men in de voorbije 10 jaar in de Stichting van de Arbeid onderzocht heeft in hoeverre een totale pensioenplicht moet ingevoerd worden (6). De bedoeling gaat echter verder dan het zuiver invoeren van een pensioenplicht ; men wenst ook een zekere minimuminhoud op te leggen. Men poogt er aldus voor te zorgen dat de aanvullende pensioenuitkeringen samen met de A.O.W. een waardevast ouderdomspensioen garanderen gelijk aan 70 % van het laatst genoten inkomen.

Elke persoon moet dan deelnemer zijn in een pensioenregeling met een bepaalde minimuminhoud. De uiteindelijke voltooiing van deze pensioenplicht zou moeten toelaten dat elke deelnemer precies kan aflezen wat zijn rechten zijn. In eerste instantie echter wordt niet overwogen de beroepspensioenregelingen op te nemen in de pensioenplicht.

Voor wanneer deze pensioenplicht mag verwacht worden is niet geweten.

In afwachting van de invoering van deze pensioenplicht werd een "Fonds Voorheffing Pensioenverzekering" ingesteld, welk gespijsd werd door de opbrengst (van 1973 tot 1975) van de bevrozing sinds 1 januari 1973 van

het kinderbijslagbedrag voor het eerste kind, door een extrabijdrage geheven voor 1973 en 1974 en door een éénmalige bijdrage van het rijk ten bedrage van 150 miljoen Gulden.

Het vermogen van het fonds bedroeg eind 1979 ruim 1,5 miljard Gulden.

De middelen van dit fonds dienen te worden aangewend voor de nog tot stand te brengen algemene aanvullende pensioenverzekering voor werknemers en, tot het tijdstip waarop deze algemene pensioenverzekering wettelijk is geregeld, te worden belegd in de sociale woningbouw.

De administratie van dit fonds wordt gevoerd door de Sociale Verzekeringsbank.

Dit "Fonds Voorheffing Pensioenverzekering" is een "bufferfonds om ter zijner tijd de invoering van de pensioenplicht te vergemakkelijken".

Krachtens de vermelde wet van 17 maart 1949 (art. 3 lid 1) kan de Minister van Sociale Zaken, op verzoek van een naar zijn oordeel representatieve vertegenwoordiging van het georganiseerde bedrijfsleven in een bedrijfstak, na overleg met het Departement van Algemeen bestuur tot wiens bemoeiingen de aangelegenheden van de betrokken bedrijfstak behoren, en na de Sociaal-Economische Raad en de Verzekeringskamer te hebben gehoord, het deelnemen in het bedrijfspensioenfonds voor alle of bepaalde groepen van bedrijfsgenoten verplicht stellen (7).

Alhoewel de wet van 1949 gericht was op de werknemers, liet de ruime opstelling ervan ook de mogelijke verplichting toe van zelfstandigen, welke als "bedrijfsgeenoot" tot deze bedrijfstak behoorden (8). En onder "bedrijfstak" wordt eveneens begrepen "een groep van instellingen, die niet of niet alle ondernemingen zijn ; ook de notarissen en groepen van personen, die een vrij beroep uitoefenen, zoals advocaten en accountants, worden voor de toepassing van deze wet geacht een bedrijfstak te vormen" (9).

In de wet wordt de procedure vastgelegd welke moet gevolgd worden om de verplichtstelling te bekomen en voorts worden de minimumeisen vastgesteld, waaraan de regeling van het fonds moet voldoen opdat het verzoek tot verplichtstelling kan ingewilligd worden.

Verder worden de gevolgen bepaald welke aan zodanige verplichtstellingen verbonden zijn. Oorspronkelijk bevatte de wet ook bepalingen betreffende het toezicht op deze fondsen. Deze laatste bepalingen zijn evenwel ingetrokken door de Pensioen- en Spaarfondsenwet van 15 mei 1952 (10),

waarbij het toezicht geregeld is voor alle bedrijfs- en ondernemingspensioenfondsen en spaarfondsen.

Als eerste voorloper op een verplichte pensioenregeling voor een vrij beroep en een zelfstandig beroep, dient de wet van 16 september 1954 houdende invoering van een leeftijdsgrens voor het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfonds (11) vermeld te worden.

Deze wet (art. 4 lid 1) voorzag de mogelijkheid tot oprichting van een notarieel pensioenfonds (12), indien binnen een bepaalde termijn een meerderheid der notarissen en kandidaat-notarissen zich voor de oprichting heeft uitgesproken. Dit gebeurde en sindsdien zijn alle notarissen en kandidaat-notarissen verplicht deelnemer in het fonds (art. 5) ; ze zijn een identiek percentage van hun beroepswinst als bijdrage verschuldigd. (art. 6, 3').

Het recht op pensioen omvat : ouderdomspensioen aan gewezen deelnemers, invaliditeitspensioen aan gewezen deelnemers, weduwen- en wezenpensioen aan weduwen en wezen van deelnemers of gewezen deelnemers, tijdelijk pensioen aan vrouwen en kinderen van vermiste deelnemers of gewezen deelnemers (art. 6, 1' lid). Deze wet regelt verder het toezicht van de Verzekeringskamer op dit notarieel pensioenfonds. Om tot een bevredigende pensioenregeling te komen voor de notarissen - welke op de leeftijd van 70 jaar hun activiteit verplicht dienden stop te zetten - was een wettelijke verplichting tot deelnemen in een pensioenfonds vereist. Voor het scheppen van waarborgen bij deze verplichting heeft men aansluiting gezocht bij de wet van 17 maart 1949 en de Pensioen- en spaarfondsenwet van 15 mei 1952 (13).

In 1964 werd in de wet op de kansspelen (14) in artikel 41 een leeftijdsgrens ingevoerd voor de collecteurs en collectrices van de Staatsloterij, gepaard gaande met de oprichting van een verplichte collectieve pensioenregeling voor deze niet-loontrekkenden : de "Pensioenregeling van de Stichting Pensioenfonds van collecteurs en collectrices van de Staatsloterij" (15).

Behalve die enkele uitzonderingen was er geen globale wettelijke regeling terzake. Hoe langer hoe meer werd in de betrokken beroepsgroepen het pensioenvraagstuk urgenter en werd een verplichte

collectieve pensioenregeling als de enige weg beschouwd om een pensioenvoorziening op te bouwen, welke volledig aangepast was aan de hedendaagse normen (16).

Men poogde dit niet te doen via het opleggen van pensioenregelingen voor elk vrij of zelfstandig beroep, met een vooraf vastgelegde inhoud (17) maar men wou beroep doen op een identieke techniek als deze welke reeds bestond - sinds 1949 - voor de beroepsgenoten in een bedrijfspensioenfonds, nl. de verplichtstelling van een in vrije wil door de beroepsgenoten tot stand gekomen pensioenregeling. Een verzoek tot dergelijke verplichtstelling is bovendien slechts mogelijk op verzoek van een representatieve organisatie.

Om tegemoet te komen aan de sociale noodzaak dat ook aan zelfstandigen de mogelijkheid zou geboden worden om in een gemeenschappelijke krachtinspanning ouderdomsvoorzieningen op een verantwoord peil te brengen, werd een analoge reglementering op punt gesteld als de bestaande bedrijfspensioenfondsreglementering.

Het streven naar verplichtstelling is geen absoluut noodzakelijke voorwaarde om pensioenregelingen uit te werken - pensioenregelingen kunnen volledig in volle vrijheid uitgebouwd worden - doch om een dergelijke pensioenregeling op te zetten, welke dan die voorzieningen zou moeten omvatten, die niet individueel doch slechts in collectief verband tot stand kunnen worden gebracht, is de verplichtstelling een noodzakelijke component.

In de memorie van Toelichting (18) en in verdere Parlementaire Stukken (19) van deze wet, worden drie doeleinden aangeduid welke in een pensioenregeling slechts kunnen verwezenlijkt worden, mits de regeling verplichtend is gemaakt :

1. "een aanpassing van het post-actieve inkomen aan het stijgende algemene inkomenspeil". De welvaartvastheid (boven de indexering) van de uitgekeerde pensioenbedragen is één van de belangrijkste doelstellingen (20) (21) ;
2. "de mogelijkheid openen om de jongere beroepsgenoten via een stelsel van technische doorsneepremies of varianten daarvan mede te laten bijdragen in de hogere lasten van de voorzieningen voor oudere beroepsgenoten". De

solidariteit onder de beroepsgenoten kan slechts met een verplichting tot zijn volle recht komen.

Het inbrengen van bepaalde solidariteitselementen in een beroepsgroep is een uitermate belangrijke doelstelling van deze wet. Jongeren kunnen op deze manier meer betalen dan waar zij actuarieel aanspraak op zouden kunnen maken (22) ;

3.. "voorzien in de toekenning van pensioenrechten over jaren, welke liggen vóór de inwerkingtreding van de regeling en eventueel toekennen van pensioenen aan reeds rustende gewezen beroepsgenoten en aan weduwen en wezen van reeds overleden beroepsgenoten."

Een goede backservice kan slechts georganiseerd worden in een gemeenschappelijke regeling.

Een gemeenschappelijke regeling waarin één of meerdere van bovenvermelde doeleinden (welvaartvastheid, solidariteit, backservice) kan verwezenlijkt worden, veronderstelt dat in principe alle tot de desbetreffende tak van beroep behorenden daarbij betrokken worden (23).

De meer directe aanleiding tot de indiening van het wetsontwerp betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, is het geschil geweest in de laatste maanden van 1966 tussen de Landelijke Huisartsenvereniging en de organisaties van Ziekenfondsen (24).

Bij de huisartsen was de wens om een collectieve pensioenregeling tot stand te brengen sterk naar voren getreden en de regering had zich in de onderhandelingen sterk gemaakt dat een wettelijke regeling zou uitgewerkt worden (25).

Op het ogenblik van het indienen van het wetsontwerp waren de huisartsen echter niet de enige geïnteresseerden ; ook bij de geneesheren-specialisten, de tandartsen, de apothekers, de vroedvrouwen en de fysiotherapeuten was het verlangen, om in collectief verband een verplichte pensioenvoorziening in het leven te roepen, tot uiting gekomen (26). Voor al deze medische en paramedische beroepen werd door de ziekenfondsen een bepaald bedrag gereserveerd en in een fonds ondergebracht, met het oog op het tot stand brengen van een pensioenregeling en in afwachting van een wettelijke regeling (27).

Ook de advocaten hadden interesse getoond voor een collectieve

pensioenregeling.

Het ingediende wetsontwerp was ontworpen voor alle beroepsgroepen en niet alleen voor de huisartsen en specialisten, alhoewel de huisartsenvereniging zeer constructief heeft meegewerkt om deze wettelijke regeling tot stand te brengen (28).

Dit wetsontwerp (nr. 10216) werd ingediend in de tweede Kamer tijdens de zitting 1968-69. De parlementaire behandeling (29) strekte zich uit over verschillende jaren, tot in 1972 het eindverslag (30) werd opgemaakt, hetwelk in openbare vergadering besproken is geweest op 27 april 1972 (31), op 2 mei 1972 (32) en op 3 mei 1972 (33). Na behandeling in de eerste Kamer (34) op basis van een gewijzigd ontwerp van wet (35), is het ontwerp goedgekeurd en wet geworden op 29 juni 1972 (36).

De inwerkingtreding van deze wet is door een Besluit van 17 augustus 1972 (37) houdende inwerkingtreding van de wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling bepaald op 1 september 1972.

VOETNOTEN

=====

(1) Voor de parlementaire geschiedenis, zie : Bijl. Hand. II 68/72, 10216 (1 tot 15) ; Hand. II 71/72, 3119-3145, 3166-3174 en 3193-3194 ; Bijl. Hand. I 71/72, 10216 (130, 130a, 130b) ; Hand. I 71/72, 1115-1116 en 1122-1124.

(2) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 8 (Memorie van Toelichting).

(3) Stb. J 121 ; parlementaire geschiedenis : Bijl. Hand. II 47/49, 785 ; Hand. II 48/49, 1038-1051, 1093, 1106, 1129-1150 en 1155-1157 ; Bijl. Hand. I 48/49, 785 ; Hand. I 48/49, 279-306.

(4) Meer dan de helft van de werknemers is op dit ogenblik reeds opgenomen en gedekt door een verplicht pensioenfonds.

Ongeveer 36 % van alle werknemers (of 1,5 miljoen) neemt deel in een bedrijfspensioenfonds en 14 % van alle werknemers (of 520.000) neemt deel in een ondernemingspensioenfonds. Daarnaast neemt 7 % deel in ondernemingspensioenregelingen, gerealiseerd door middel van een met een verzekeringsmaatschappij gesloten collectief contract, en 22 % is opgenomen in overheidspensioenregelingen (cijfers van 1978, zie : Bouwstenen voor een ouderenbeleid, Tweede Kamer, zitting 1981-82, 17393, nrs. 1 en 2, 41-42).

(5) Voordien (vóór 1949) werd de verplichtstelling in een door één of meerdere werkgevers opgericht pensioenfonds beheerst door de Collectieve Arbeidsovereenkomsten en de wet van 25 mei 1937 (Stb. 801) op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van C.A.O.'s. (art. 2, lid 2) In de praktijk is van deze mogelijkheid nimmer gebruik gemaakt.

De eerste verplichtstellingen van bedrijfspensioenregelingen (o.m. Bedrijfspensioenfonds voor het bloembollenbedrijf) zijn echter pas tot stand gekomen de eerste jaren na de tweede wereldoorlog, en dit op basis van het K.B. van 5 oktober 1945 (Stb. F. 214) houdende vaststelling van het buitengewoon besluit arbeidsverhoudingen 1945, dat aan een College van Rijksbemiddelaars de bevoegdheid gaf op verzoek van werkgevers- en werknemersorganisaties, of ambtshalve, regelingen van en in verband met

lonen en andere arbeidsvoorwaarden verbindend te stellen.

Omdat men ook de werkgevers en zelfstandigen wenste te verplichten toe te treden tot een bedrijfspensioenfonds en men een meer uitgebreide regeling wenste gezien de verstreckende en langdurige gevolgen van pensioenen, is de wet van 17 maart 1949 tot stand gekomen. Zie : Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, Nederlandse Staatswetten, Editie Schuurman & Jordens, nr. 84, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1979 en eerste aanvulling 1981, Inleiding, 57 - 59 b ; DE GUASCO, R.A.F., VAN DER MEER, R.H., HUIJ, J.A. en BAARS, D., Het Sociaal Verzekeringsrecht in Nederland, Alphen a/d Rijn, Samsom uitg., 1979, Hoofdstuk XIV. Aanvullende Pensioenen, 527-528 ; BLAAS, F., CORNIL, J. en STAAL, R.H., Praktische Behandeling van Sociale Verzekeringswetten, Wassenaar, Delwel, 1979, 150-151 ; MENRIES, A.M., The Netherlands, in Pensions, inflation & growth, WILSON, Th. (ed.), London, Heinemann Educational Books, 1974, 110-154.

(6) Zie : Interimrapporten inzake het Pensioenvraagstuk, Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid, 17 februari 1971, 27 juni 1975 en 14 april 1977, en december 1979 (concept 4de interimrapport), Den Haag ; BEUTH, L.D., "Kritische aantekeningen op het interimrapport inzake het pensioenvraagstuk d.d. 17 februari 1971", S.M.A., 1972, 110-118 ; MADLENER, B., "De pensioenplichtstudie van de Stichting van de Arbeid", S.M.A., 1981, 120-141 en 238-247 ; MADLENER, B., Plicht tot Pensioen in het kader van de arbeidsovereenkomst, doctoraatscriptie Nederlands Recht, jan 1980 ; Bouwstenen voor een ouderenbeleid, Tweede Kamer zitting 1981-82, 17393, nrs. 1 en 2, 42-44 ; "Extensive pension benefits in The Netherlands", Employee Benefit Plan (E.B.P.) Review, March 1981, 50-51 en 68.

(7) Van de 83 bedrijfspensioenfondsen is in 62 ervan de verplichting ingesteld (1980) . De verplichtgestelde bedrijfspensioenfondsen bestrijken circa 95 % van het totale deelnemersbestand van de bedrijfspensioenfondsen. Voor meer informatie i.v.m. bestaande bedrijfspensioenfondsen, zie : Wat u moet weten over ... gegevens over bedrijfspensioenfondsen (waaronder alle verplicht gestelde), Vraagbaakreeks nr. 2, De vraagbaak-Leiden. (Per 1 januari 1976) (hierna verkort geciteerd : Vraagbaakreeks nr. 2).

Over de inhoud van ondernemings- en bedrijfspensioenregelingen : VERBRAAK, H.L.F., Ondernemingspensioenregelingen, Deventer, Kluwer, 1968 ; VAN BUUL, W.J.J., Waardering van Pensioenen, Arnhem, Gouda Quint B.V., 1979.

Voor een vergelijking van pensioenregelingen : BESSELING, P.J. en SCHEEPERS, Pensioenregelingen in Nederland. Een vergelijkend onderzoek van 45 pensioenregelingen in Nederland, 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1981 (hierna verkort geciteerd : Pensioenregelingen in Nederland).

(8) Zie : Bedrijfspensioenfondsen voor de landbouw (verplicht op 1 mei 1949 (Vraagbaakreeks, nr. 2, 69-71); Bedrijfspensioenfondsen van de kleine metaalnijverheid voor werkgevers en andere zelfstandigen in smederijen, constructie-, machinereparatie- en soortgelijke bedrijven (Vraagbaakreeks nr. 2, 77-78).

(9) Art. 1, lid 2. Wet 17 maart 1949 betreffende de verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, Stb. J 121. Op deze manier is deelneming verplicht gesteld in het Bedrijfspensioenfonds voor de notarisklerken (1 februari 1955) (Stcrt. 1958, 18) (Vraagbaakreeks, nr. 2, 84-85 en Pensioenregelingen in Nederland, 144-145) en in Pensioenfonds voor de architectenbureaus (1 juli 1958) (Stcrt. 1958, 123), zowel van de werknemers als van de in vrij beroep werkzame architecten zelf (Vraagbaakreeks nr. 2, 12-14).

(10) Stb. 275 ; voor Parlementaire voorbereiding zie : Bijl. Hand. II 1949/52, 1730, 1-14 ; Hand. II 51/52, 140-156 en 218-232 ; Bijl. Hand. I 51/52, 1730 ; Hand I. 51/52, 863-873.

(11) Stb. 407.

(12) Zie : Vraagbaakreeks nr. 2, 82-83.

(13) Bijl. Hand. II 52/53, 3045, 6.

(14) Wet 10 december 1964, Stb. 483.

(15) Zie eveneens de Beschikking van de Staatssecretaris van Financiën van 23 december 1964, nr. D 4/9110 ; (verplichting om bijdrage te betalen aan genoemd pensioenfonds). Deze regeling is nu afgeschaft en de collecteurs en collectrices genieten van een ambtenarenpensioen.

(16) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-4, 2 (Voorlopig Verslag).

(17) In de toekomst - met een algemene pensioenplicht - zal dit misschien wijzigen. Het doorvoeren van de pensioenplicht zal echter eerst geschieden voor de werknemersgroep en pas later eventueel uitgebreid worden tot de zelfstandige beroepsbeoefenaren. Er zal worden bezien in hoeverre de bestaande pensioenvoorzieningen voor zelfstandigen wijzigingen behoeven opdat een zoveel mogelijk gelijkwaardige pensioenvoorziening tot stand zou komen. (Bouwstenen voor een ouderenbeleid, Tweede Kamer zitting, 1981-82, 17393, nrs. 1-2, 129). Zie eveneens de aangehaalde rapporten en artikelen in vn. 6.

(18) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 8.

(19) Bijl. Hand. II 68/72. 10216-4, 2 en 4 ; Hand. II 71/72, 3130.

(20) Door sommigen wordt gezegd dat ditzelfde doel zonder verplichtstelling kan bereikt worden als de overheid welvaartvast geïndexeerd beleggingsmateriaal als dekking voor pensioenverzekeringen ter beschikking stelt. Bijl. Hand. II 68/72, 10216-4, 5.

(21) Verder - onder financieringstechniek - zal gezien worden dat voor het bereiken van o.m. dit doeleinde gebruik kan en zal gemaakt worden van omslagelementen in een kapitalisatiestelsel, welke de basis is van deze pensioenregelingen.

(22) Hand. I 71/72, 3123.

(23) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 8 ; MAEIJER, J.J.M., "Vrij beroep en de verplichte collectieve pensioenverzekering", Nederlands Juristenblad (N.J.B.), 1973, (33), 37. Volgens voormelde auteur (p.38) zijn aan het collectief en verplicht karakter van een pensioenvoorziening ook volgende voordelen verbonden : ten eerste het profiteren van gunstige verzekeringsvoorwaarden, die alleen collectief verkregen kunnen worden, ten tweede het voorkomen dat potentiële deelnemers op grond van medische of leeftijdsfactoren als ongunstige risico's kunnen worden afgewezen en ten derde het verkrijgen van fiscale faciliteiten.

(24) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 8 ; Hand. II 71/72, 3134 ; MAEIJER, J.J.M., o.c., (33), 35-36.

(25) De Commissie VAN DER VEN (ingesteld op grond van art. 49, lid 2 van Ziekenfondswet) adviseerde de regering op 19 december 1966 om, mede om de aantrekkelijkheid van het huisartsenberoep te verhogen, steun te verlenen aan het streven van de huisartsen naar een adequate pensioenvoorziening.

(26) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 8 ; Hand II. 71/72, 3134.

(27) Hand. II 71/72, 3134. De gelden ten behoeve van de huisartsen en geneesheren-specialisten werden, in afwachting dat een verplichte pensioenregeling kon uitgewerkt worden, respectievelijk beheerd door de 'Stichting Voorlopig Beheer van Pensioengelden voor Huisartsen' en de 'Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten', achteraf samen gecoördineerd binnen het kader van de 'Stichting Gemeenschappelijk Beheer en Administratie Beroepspensioenfonds Artsen'. Vooruitlopend op de definitieve pensioenregeling heeft de Stichting bij het Nederlandse particuliere levensverzekeringsbedrijf een risicoverzekering gesloten ten behoeve van de nabestaanden van huisartsen.

(28) Er werden amendementen ingediend (zoals 10216-11), waarvan de Stichting Beheer en Administratie Beroepspensioenfonds Artsen aan de basis ligt.

(29) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-1 tot 10216-15.

(30) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-9.

(31) Hand. II 71/72, 3119-3145.

(32) ibid., 3166-3174.

(33) ibid., 3193-3194

(34) Bijl. Hand. I 71/72, 10216 (130, 130a, 130b) ; Hand. I 71/72,

1115-1116 en 1122-1124 (27 juni 72).

(35) Bijl. Hand. I 71/72, 10216, 130.

(36) Stb. 400, uitgegeven op 8 augustus 1972. Voor meer informatie i.v.m. deze wet leze men : Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, editie Schuurman & Jordens, nr. 84, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1979 en eerste aanvulling 1981, 1-53 ; DE GUASCO, R.A.F., VAN DER MEER, R. J., HUIJ, J.A. en BAARS, D., Het Sociaal Verzekeringsrecht in Nederland, Alphen a/d Rijn, Samsom uitg., 1979, 531-534 ; BLAAS, F., CORNIL, J. en STAAL, R. H., Praktische behandeling van Sociale verzekeringswetten, Wassenaar, Delwel, 1979, 153-154 ; MAEIJER, J.J.M., "Vrij beroep en de verplichte collectieve pensioenverzekering", N.J.B., 13 jan. 1973, 33-42.

(37) Stb. 443, uitgegeven op 29 augustus 1972. Dit besluit is getroffen in uitvoering van art. 39 Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

B. Karakteristieken en grondlijnen van deze wet.

- - - - -

1. De wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling is een raamwet. Deze wet schept nl. een formeel kader, een raam waarbinnen concrete inhoud kan gegeven worden. Dit is een wet die in beginsel de mogelijkheid opent voor de totstandkoming van beroepspensioenregelingen voor alle takken van de zelfstandige beroepsbevolking.

De wet is niet toegespitst op een bepaalde (vrije) beroepsgroep maar is een instrument dat door elke beroepsgroep in beginsel kan gehanteerd worden. Het doel van de betrokken wet is een formeel kader te scheppen waarbinnen pensioenvoorzieningen, wanneer die door betrokkenen worden tot stand gebracht, via begeleidende wettelijke maatregelen ook kunnen worden verplicht gesteld (1). Gezien de enorme diversiteit in de aard en de samenstelling van de beroepsgroepen, was een raamwet het enig mogelijke (2).

Een aparte wettelijke regeling uitwerken per beroepsgroep zou niet alleen tijdrovend zijn, doch eveneens onoverzichtelijkheid teweegbrengen, des te meer daar elke beroepsgroep volledig vrij is de inhoud van de pensioenregeling te bepalen.

Bij middel van een raamwet poogt men zoveel mogelijk uniformiteit in te bouwen.

2. Deze raamwet is bovendien uitsluitend een formele wet. Met andere woorden, de wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling bevat geen dwingende voorschriften omtrent de inhoud van de voor verplichtstelling in aanmerking komende pensioenregeling.

Elke beroepsgroep, welke een pensioenregeling wenst op te zetten is volstrekt vrij de inhoud ervan te bepalen, doch van zodra het deze - in vrijheid opgerichte - pensioenregeling voor alle beroepsgenoten wenst te verplichten, moeten een aantal regels in acht genomen worden (3).

De inhoud van de pensioenregeling behoort tot de eigen verantwoordelijkheid van de betrokken beroepstak. De materiële inhoud van een pensioenregeling, net zoals het oprichten zelf, is een zaak van de

betrokken beroepsgroep (4). Het tot stand brengen maar ook de uitvoering van de pensioenregeling behoort tot de vrijheid en de verantwoordelijkheid van de groep als geheel (5). Dit zijn zaken die tot het beleid van betrokkenen zelf behoren en niet tot het beleid van de overheid (6). Het zijn de beroepsgenoten zelf die moeten bepalen welk stelsel met welke inhoud voor hun kring het beste is.

Deze wet heeft in beginsel geen andere taak dan een in de betrokken beroepstak in vrijheid tot stand gebrachte pensioenregeling voor die beroepstak verplicht te stellen (7). Met andere woorden deze wet wil geen andere mogelijkheid bieden dan de wettelijke sanctionering van hetgeen de beroepsgenoten onderling in vrijheid tot stand hebben gebracht (8).

Tijdens de parlementaire behandeling van deze wet werd er van bepaalde zijde (9) evenwel op aangedrongen om toch aan elke pensioenregeling inhoudelijk een minimum programma op te leggen.

Voor de Heer NOOTEBOOM, die daartoe een amendement heeft ingediend (10), mag deze wet "geen pure raamwet zijn, maar dient het een minimum aan feitelijke inhoud te bevatten ter bescherming van diegenen die door arbeidsmacht gedwongen worden hun geld af te staan" (11).

Als minimum inhoudelijke eisen wordt het volgende vooropgesteld (12) :

- a. de pensioenaanspraken moeten zo goed mogelijk waarde- of welvaartvast zijn ;
- b. mannen en vrouwen moeten op gelijke wijze behandeld worden ;
- c. ongehuwden moeten naar keuze een lagere premie kunnen betalen of een begunstigde kunnen aanwijzen ;
- d. gescheiden echtgenoten dienen naar rato in het weduwe/weduwnaarspensioen te delen ;
- e. de overgang van een deelnemer naar een ander pensioenfonds moet mogelijk zijn zonder belangrijk nadeel ;
- f. de inkomensoverdracht van jonge naar oudere deelnemers mag niet onredelijk groot zijn ;
- g. de berekening van premies en aanspraken moet zo doorzichtig mogelijk aan de deelnemers worden bekendgemaakt.

De regering is echter niet bereid gevonden om dergelijke inhoudelijke bepalingen in deze formele raamwet op te nemen, enerzijds omdat een inhoudelijke aanduiding in een raamwet niet passend is (13), maar anderzijds vooral om reden dat de ganse problematiek van de aanvullende

pensioenen (en de eventuele verplichting ervan) ter studie ligt bij de Stichting van de Arbeid. De regering is van oordeel dat een nieuwe algemene wettelijke regeling (waarin plaats zal zijn voor inhoudelijke bepalingen), gericht op de totstandkoming van een aanvullende pensioenregeling voor de gehele bevolking moet worden ingevoerd (14).

Doch in afwachting van een dergelijke nieuwe globale reglementering komt het Staatssecretaris RIETKERK voor alsof men pas inhoudelijke bepalingen mag treffen, wanneer deze zijn afgestemd op een tot stand komen in overleg met de specifieke betrokken groeperingen (15).

3. Het opzet van deze wet bestaat erin in vrije wil tot stand gekomen beroepspensioenregelingen voor alle beroepsgenoten verplicht te maken, opdat die voorzieningen, die slechts in collectief verband kunnen tot stand komen, zouden kunnen opgenomen worden in de pensioenregeling.

Daartoe moet een verzoek tot verplichtstelling worden ingediend. Opdat dergelijk verzoek kan ingewilligd worden, moeten aan een aantal regels voldaan zijn:

Deze regels welke het voorwerp van deze wet uitmaken, kunnen in 3 groepen gesplitst worden :

- a) regels welke betrekking hebben op de procedure voor het tot stand komen van de verplichting, waarin vooral aandacht besteed wordt aan de bescherming en het waarborgen van de rechten van minderheden ;
- b) regels welke voorschrijven wat er minimaal in de statuten of reglementen moet opgenomen worden, zonder de inhoud ervan voor te schrijven ;
- c) regels om de uitbetaling van pensioenvoorzieningen veilig te stellen, nl. toezicht van de Verzekeringskamer op techniek en beheer.

4. Een laatste karakteristiek van deze wet is de zeer belangrijke rol welke toebedeeld is aan de Sociaal-Economische Raad of S.E.R.

De S.E.R. bestaat voor 1/3 uit door de werkgevers aangewezen leden, voor 1/3 uit door de werknemers aangewezen leden en voor 1/3 uit leden aangewezen door de overheid. Haar taak is adviezen te verstrekken aan de overheid en aan het bedrijfsleven, o.a. op het terrein van de Sociale Verzekering.

Over alle belangrijke aangelegenheden van deze wet moet de S.E.R. gehoord worden, zoals :

- het inwilligen van een verzoek tot verplichtstelling (art. 2, lid 1) ;
- het nagaan of een 'belangrijke meerderheid' achter het verzoek staat (art. 4) ;
- de facultatieve en automatische intrekking van verplichtstelling (art. 2, lid 6 en 7) ;
- het opstellen van richtlijnen m.b.t. hetgeen de statuten en reglementen moeten voorzien, (art. 5, lid 1, art. 8, lid 1 en 2) ;
- het uitvaardigen van een algemene maatregel van bestuur, ter uitvoering van de wet (art. 25).

VOETNOTEN

=====

(1) Hand. I 71/72, 1122.

(2) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-4, 1 ; Hand II 71/72, 3120.

(3) Over de inhoud van deze regels, zie infra.

(4) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 5.

(5) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 3 ; Hand. II, 71/72, 3121 "het tot stand brengen van een pensioenregeling op zich wordt niet verplicht gesteld."

(6) Hand. II 71/72, 3135.

(7) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 4.

(8) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 2.

(9) Vooral vanwege de politieke formatie D 66 ; zie o.m. eindverslag bijl. Hand. I 71/72, 10216-130a.

(10) Amendement op art. 5, lid 1, e ; Bijl. Hand. II, 68/72, 10216-14.

(11) Hand. II 71/72, 3126.

(12) Bijl. Hand. I 71/72, 10216-130a.

(13) In de Pensioen- en Spaarfondsenwet (P.S.W.), welke qua structuur ook een raamwet is, is wel een bepaalde materiële bepaling opgenomen, nl. i.v.m. de rechten van de gescheiden vrouw (art. 8 a, sub. 1). Bij deze opmerking antwoordde de Staatssecretaris dat deze invoeging van art. 8 a, sub. 1 op uitdrukkelijk advies is gebeurd van de S.E.R. en dienvolgens anders diende beoordeeld te worden.

(14) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-4, 4 ; zie MADLENER, B., "De

pensioenplichtsuditie van de Stichting van de Arbeid", S.M.A., 1981, 120-141 en 238-247 ; en vermelde interimrapporten inzake het pensioenvraagstuk van de Stichting van de Arbeid.

(15) Hand. II 71/72, 3171. Zie de in dit verband, op advies van de S.E.R., ingevoegde inhoudelijke bepaling in de Pensioen- en Spaarfondsenwet.

C. Inhoudelijke bespreking van de wet.

De hieronder volgende bespreking van de wet betreffende de verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling (1) zal hoofdzakelijk geschieden aan de hand van de Parlementaire stukken ; zo mogelijk zal ook de houding in de Rechtspraak (en de S.E.R.) behandeld worden. Naast de eigenlijke wet zullen ook de uitvoeringsbesluiten en -beschikkingen ter sprake komen.

In plaats van een artikelsgewijze bespreking zal uitgegaan worden van een inhoudelijke groepering der artikelen in diverse rubrieken.

VOETNOTEN

=====

(1) Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400, zoals gewijzigd bij wet 23 juli 1976, Stb. 377 en bij wet 21 januari 1981, Stb. 17.

1. Toepassingsgebied van de wet.

.....

Het oorspronkelijk voorontwerp van wet had enkel de vrije beroepen (1) op het oog.

In het advies van de Sociaal-Economische Raad (2), welke overigens het uitgangspunt van dit voorontwerp van wet volledig onderschreef, werd als belangrijkste opmerking haar voren gebracht dat de werkingssfeer van deze wet niet mocht beperkt worden tot de vrije beroepen (3).

Het verdient volgens de Raad aanbeveling de werkingssfeer uit te breiden tot het beroep in het algemeen hetgeen de regering dan ook heeft overgenomen in het ontwerp.

De redenen waarom de S.E.R. van oordeel was dat deze wet niet beperkt diende te blijven tot de vrije beroepsbeoefenaren zijn als volgt (4) :

1. de moeilijkheid om het maatschappelijk begrip 'vrij beroep' in een juridische omschrijving adequaat vast te leggen ;
2. de vooropgestelde begrenzing tot 'vrij beroep' zou verhinderen dat de werkingssfeer zich zou uitstrekken tot die beroepsbeoefenaars die in een andere rechtsvorm dan als natuurlijke persoon aan het maatschappelijk verkeer deelnemen, (b.v. raadgevende ingenieurs, architecten) alsook gevallen waarin de ene beroepsgenoot in dienst is van een andere beroepsgenoot (b.v. accountant in dienst van een accountantskantoor) ;
3. het ware wenselijk de mogelijkheid geboden in de wet ook open te stellen voor het treffen van een pensioenregeling voor zelfstandige ondernemers, zo zich bij bepaalde groepen daarvan de behoefte daartoe zou doen gevoelen.

Aldus is het toepassingsgebied van deze wet zo ruim mogelijk opengetrokken tot elke tak van beroep, ongeacht in welke rechtsvorm dit beroep uitgeoefend wordt.

Het toepassingsgebied is niet alleen ruimer dan 'vrij beroep', maar ook ruimer dan 'zelfstandige', daar ook de beroepsgenoot, welke zijn diensten in dienstverband aanbiedt, onder de wet valt.

In art. 1, lid 1. b wordt een definitie gegeven van 'beroepsgenoot'. Dit is "een natuurlijk persoon die in een bepaalde tak

van beroep het tot die tak van beroep behorende beroep uitoefent."

Een nogal overladen definitie, doch elk woord in deze definitie is van belang, precies omdat men wenst te vermijden dat personen in dienstverband, welke niet het tot die tak van beroep - waarvoor een pensioenregeling is ingesteld - behorende beroep uitoefenen, ook onder het toepassingsgebied en onder de verplichting van deze wet komen te vallen.

Dit houdt in dat onder beroepsgenoot niet valt, een werknemer die in een bepaalde tak van beroep werkzaam is, ten behoeve van de beroepsuitoefening, doch niet zelf het betrokken beroep als zodanig uitoefent, zoals o.a. typisten, boekhouders, doktersassistenten (5).

Het onderscheidend criterium is dus : "het tot die tak van beroep behorende beroep uitoefenen".

Dit onderscheid zal niet steeds gemakkelijk te maken zijn. Voor de personen in dienstverband, welke niet zelf het betrokken beroep uitoefenen, zou een eventuele verplichtstelling van een pensioenvoorziening, welke op hen van toepassing zou zijn, vallen onder het toepassingsgebied van de wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds (6).

Op deze wijze is deze wet een volledig complement van de in 1949 tot stand gekomen wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds (7).

Volgens laatstgenoemde wet kunnen in eerste instantie de werknemers verplicht worden tot het pensioenfonds toe te treden, maar ook de zelfstandigen werkzaam in deze bedrijfstak (8)

De hier besproken wet is vooral bedoeld voor de zelfstandige beroepsbeoefenaren (vrije beroepen en zelfstandige ondernemers (9)) maar eveneens voor diegenen die in de betrokken beroepstak in dienstverband werken, voor zover ze het tot die tak van beroep behorende beroep uitoefenen (10).

De ruime werkingssfeer van deze wet en de moeilijke afgrenzing t.o.v. de wet verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds wordt consequent ervaren door hen, die een concrete beroepspensioenregeling wensen te ontwerpen (11).

In geval van betwisting of de beroepsgenoten in dienstverband werkzaam, komen onder de wet verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling of onder de wet verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, prevaleert deze laatste (12).

VOETNOTEN

=====

(1) In dit voorontwerp nader omschreven als : "een beroep, dat zelfstandig anders dan in een onderneming wordt uitgeoefend."

(2) Uitgave S.E.R., 1968, 10.

(3) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 8.

(4) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 8-9

(5) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 10 ; 10216-5, 3-4.

(6) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 10.

(7) MAEIJER, J.J.M., "Vrij beroep en de verplichte collectieve pensioenverzekering", N.J.B., 1973, (33), 37.

(8) Zie definitie van bedrijfspensioenfonds in art. 1, b van Wet 17 maart 1949 : "een in een bedrijfstak werkend fonds, waarin hetzij alleen ten bate van personen, die als werknemer, hetzij mede ten bate van personen, die in een andere hoedanigheid (eigen onderlijning) in die bedrijfstak werkzaam zijn, gelden voor pensioenen worden bijeengebracht" en art. 1, lid 2 "Onder bedrijfstak wordt voor de toepassing van deze wet eveneens begrepen een groep van instellingen, die niet of niet alle, ondernemingen zijn : ook de notarissen en groepen van personen die een vrij beroep uitoefenen, zoals advocaten en accountants, worden voor de toepassing van deze wet geacht een bedrijfstak te vormen " (eigen onderlijning). Supra : A. Ontstaan van de wet.

(9) Zelfstandige ondernemers vallen onder de beschrijving van "beroepsgenoten" en kunnen in collectief verband tot een verplichtstelling komen ; Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 2 ; Hand II 71/72, 3134.

(10) Een verplichtstelling voor deze laatste groep personen is slechts mogelijk, nadat zal gebleken zijn dat diegenen, die het verzoek daartoe

hebben gedaan, ook representatief zijn voor de beroepsgenoten die in dienstverband werken ; Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 3. Er zal door de betrokkenen zelf moeten worden uitgemaakt of de pensioenregeling zal moeten gelden, uitsluitend voor de zelfstandige beroepsgenoten of ook voor hen, die in dienstverband hetzelfde beroep uitoefenen. Conform de wensen van betrokkenen zelf, kan overeenkomstig art. 2 het deelnemen verplicht gesteld worden voor alle of één of meer bepaalde groepen van beroepsgenoten ; Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 2.

(11) BOD, Th. L.J., "De verplichtstellingsprocedure ingevolge de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling", S.M.A., 1976, (21), 21.

(12) Verklaring Staatsecretaris RIETKERK in Tweede Kamer, Hand. II 71/72, 3137 i.f. en 3140 en Verslag van mondeling overleg, Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 4 : "Als regel kan worden gesteld, aldus de Minister dat van de mogelijkheid tot verplichtstelling van een pensioenfonds op verzoek van medewerkers, in de praktijk zeer weinig gebruik zal worden gemaakt. Dit neemt echter niet weg dat het mogelijk kan zijn, dat er in bepaalde sectoren zodanige verhoudingen zijn, dat er geen pensioenfondsen voor medewerkers zijn. Deze zullen dan, hetzij op eigen verzoek, bij de voorgestelde regeling worden betrokken, hetzij bij een afzonderlijke regeling."

2. Verplichtstelling van een door beroepsgenoten vastgestelde
beroepspensioenregeling (1).

.....

De deelneming aan een door de beroepsgenoten opgerichte
pensioenregeling, kan door de Minister van Sociale Zaken verplicht gesteld
worden voor alle of één of meer bepaalde groepen van beroepsgenoten,
op verzoek van :

één of meer naar zijn oordeel voor de betrokken tak van beroep
voldoende representatieve organisatie ;

in overeenstemming met :

het hoofd van het Departement van Algemeen Bestuur, tot wiens
bemoeiingen de aangelegenheden van de betrokken tak van beroep
behoren, indien deze bemoeiingen niet uitsluitend tot het
Departement van de Minister van Sociale Zaken behoren ;

na gehoord te hebben :

- de Sociaal-Economische Raad en
- de Verzekeringskamer (2).

Alvorens een deelneming verplicht kan gesteld worden, moet
een bepaalde procedure (3) gevolgd worden en moet aan een aantal
voorwaarden voldaan zijn.

1) Procedure : indiening van een verzoek door "voldoende representatieve
organisatie(s) van beroepsgenoten" en waarborgen voor de minderheid.

.....

Een eerste stap in de procedure tot verplichtstelling is
het indienen van een verzoek in die zin door één of meer voor de betrokken
tak van beroep voldoende representatieve organisatie(s) van beroepsgenoten.

Of een bepaalde organisatie "voldoende representatief" is,
wordt overgelaten aan het oordeel van de Minister van Sociale Zaken.

a. Beoordeling "voldoende representatief" (4).

De aanvragende organisatie moet representatief zijn voor een beroepstak als geheel, en, indien het verplichtstellingsverzoek ook betrekking heeft op beroepsgenoten die hun beroep in dienstverband uitoefenen, eveneens voor deze beroepsgenoten in dienstverband.

Welke criteria doorslaggevend zullen zijn in de beoordeling van de 'voldoende representativiteit', konden niet zomaar opgesomd worden in deze wet, omdat dit kan verschillen naargelang de bedrijfstak.

In elk geval is één van de criteria : het percentage beroepsgenoten, aangesloten bij de betrokken organisatie, zonder nochtans een bepaald percentage te willen vooropzetten om geen starre werking teweeg te brengen (5). Er worden geen normen van getalsverhouding of percentage vastgelegd, daar bij het beoordelen ervan ook de algemene organisatiegraad of organisatiedichtheid van de beroepsgroep een belangrijke rol blijkt te spelen (6). Uit de praktijk blijkt evenwel dat een versterkte meerderheid gewenst wordt en dat de betreffende organisatie representatief moet zijn voor een beroepstak als geheel.

Hoe dan ook, het nagaan of de betreffende organisaties voldoende representatief zijn, zal - net zoals bij de verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds - van geval tot geval moeten beoordeeld worden in samenhang met het zeer belangrijke advies van de S.E.R. (7). Uit de adviezen van de S.E.R. valt volgens Mr. Th. L.J. BOD (8) af te leiden dat het antwoord op de vraag of de organisatie voldoende representatief is voor de betrokken tak van beroep in zijn geheel, in wezen wordt bepaald door het antwoord op de vraag of de organisatie voldoende representatief is voor de onder de werkingssfeer van de verplicht te stellen pensioenregeling vallende groep van beroepsgenoten. Deze belangrijke nuance is het best tot uiting gekomen n.a.v. het verzoek tot verplichtstelling van de pensioenregeling voor fysiotherapeuten. Alhoewel de verzoekende organisatie (het genootschap) voldoende representatief was voor de in het beroep van fysiotherapie werkzame personen (73 %) was ze het echter niet voor de onder de werkingssfeer van de verplicht te stellen pensioenregeling vallende fysiotherapeuten (40 %).

De beslissing die ter zake wordt genomen door de Minister van Sociale Zaken is in laatste instantie een beleidsbeslissing, welke zich onttrekt aan een volledig toezicht van de rechter. Marginale toetsing - m.a.w. het nagaan of de Minister in redelijkheid tot zijn oordeel is kunnen komen - is het enige dat de rechtbank toegelaten is (9).

Indien naar het oordeel van de Minister de betrokken organisaties niet voldoende representatief zijn, dan wordt - in afwijking van de wet verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds - (10) aan de betrokken verzoekers de mogelijkheid geboden om alsnog de Minister te overtuigen hun verzoek in te willigen.

Eenzelfde bijkomende mogelijkheid wordt aan de verzoekers ook geboden, indien de bezwaren (11), welke tegen het verzoek gericht zijn, de Minister doen besluiten dat bijkomende informatie wenselijk is (12).

De Minister kan in dergelijke gevallen (13) de verzoekers in de gelegenheid stellen hem aannemelijk te maken, dat een belangrijke meerderheid het verzoek ondersteunt (14).

Blijkt dit het geval te zijn, dan is het verzoek ontvankelijk, waarna moet nagegaan worden of aan de andere voorwaarden voldaan is.

Op de vraag wat een "belangrijke meerderheid" vertegenwoordigt kan evenmin als bij de beoordeling van de voldoende representativiteit, een vast cijfer of percentage geplakt worden. In elk geval is het meer dan de helft plus één (15).

Het beoordelen van de "belangrijke meerderheid" zal individueel gebeuren en in nauw overleg met de S.E.R.

Samen met de S.E.R. moet de Minister nagaan of de meerderheid, die zich achter het verzoek stelt, een zo belangrijke wordt geacht, dat de verplichtstelling gerechtvaardigd is.

In het licht van hetgeen hogerop werd gezegd zou een "belangrijke meerderheid" betekenen een "belangrijke meerderheid van beroepsgenoten die onder de werkingssfeer van de verplicht te stellen pensioenregeling vallen".

Kortom de procedure zou als volgt kunnen geschetst worden :

- is een ruime meerderheid van de onder de werkingssfeer van de verplicht te stellen pensioenregeling vallende beroepsgenoten lid van de verzoekende organisatie, dan kan de organisatie als regel voldoende representatief heten ;
- is dit niet het geval en moet dus aangetoond worden dat een 'belangrijke

meerderheid van beroepsgenoten' het verzoek ondersteunt, dan zal moeten aangetoond worden dat een belangrijke meerderheid van de onder de werkingssfeer van de verplicht te stellen pensioenregeling vallende beroepsgenoten, ongeacht of zij lid zijn van de verzoekende organisatie, gunstig staat t.o.v. de verplichtstelling.

De S.E.R. (16) speelt dus een zeer belangrijke rol in het al dan niet verplichtstellen van een deelneming in een beroepspensioenregeling, o.m. via het advies omtrent de "voldoende representativiteit" en het advies omtrent de "belangrijke meerderheid" (17).

b. Waarborgen voor de minderheid.

Vermits het verplichtstellen van deelneming in een beroepspensioenregeling een zeer belangrijke en ingrijpende beslissing is, is het niet meer dan normaal dat de beroepsgenoten behorend tot een minderheid (18) met zekere waarborgen omringd worden. Beroepsgenoten welke met een verzoek tot verplichtstelling niet akkoord kunnen gaan, moeten de mogelijkheid hebben hun bezwaren te uiten en hun mening te kennen geven. Een eerste voorwaarde daartoe is evenwel het op de hoogte zijn van een ingediend verzoek tot verplichtstelling.

Het waarborgen en beveiligen van de rechten van de minderheden is een discussiepunt geweest dat herhaaldelijk ter sprake kwam bij de voorbereiding van de wet.

Om te vermijden dat een meerderheid een minderheid kan overheersen, werd gevraagd of het niet wenselijk ware de representatieve organisatie te verplichten alvorens het verzoek te doen, alle betrokken beroepsgenoten in de gelegenheid te stellen hun oordeel over het verzoek kenbaar te maken. Men wou een referendum onder de beroepsgenoten als een verplichting inbouwen, waarbij een gekwalificeerde meerderheid (b.v. 2/3) van de beroepsgenoten via een geheime schriftelijke stemming zich voor de beroepspensioenregeling moest uitspreken (19). De regering heeft geweigerd dit in de wet in te schrijven, er echter direct aan toevoegend dat een

referendum een goede barometer kan zijn om de houding van de beroepsgenoten ter zake te peilen, en dat het de beroepsgenoten zelf geenszins verboden is in eigen kring een referendum te houden, wat herhaaldelijk is gebeurd (20).

De suggestie om alle betrokkenen minstens vooraf verplicht te doen informeren over de voorgenomen beroepsregeling werd oorspronkelijk eveneens afgewezen, omdat volgens de Minister zulks tot de verantwoordelijkheid van de representatieve groep c.q. het betrokken pensioenfonds zou behoren (21). Bovendien was de Minister van oordeel dat de bestaande waarborgen (voldoende representatieve organisatie, recht om bezwaar in te dienen) (22) voldoende bescherming boden ; de meer dan 20-jarige praktijk met de wet verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, waarin soortgelijke waarborgen zijn ingebouwd, heeft geleerd dat dergelijke bepalingen zeer bevredigend werken (23).

Later (24) beloofde de Minister nog eens na te gaan of het niet mogelijk zou zijn meer informatie naar buiten te brengen over het voornemen. Kort daarop werd bij Nota van wijziging (25) de 'voórmeldingsplicht' als essentiële voorwaarde in de wet ingevoegd.

Naast de vereiste dat een verzoek moet uitgaan van een voldoende representatieve organisatie voor de beroepstak als geheel - wat op zichzelf reeds een belangrijke waarborg betekent - kunnen de waarborgen als volgt op een rijtje gezet worden :

-1- 'voórmeldingsplicht'.

- - - - -

Deze voórmeldingsplicht brengt mee dat de betrokken beroepsgenoten tijdig op de hoogte moeten gesteld worden van het voornemen tot een verzoek.

Dit is een zeer belangrijke verbetering. Alle beroepsgenoten kunnen nu immers op de hoogte gebracht worden van het voornemen van de organisatie, waarvan zij misschien geen lid zijn, om een dergelijke verplichtstelling aan te vragen (26).

Of dit is gebeurd zal eventueel door de organisatie moeten aangetoond worden door te wijzen op vergaderingen, op publicaties in vakbladen e.a., op schriftelijke mededelingen aan niet-leden enz. (27).

Bovendien is er aan deze 'voórmeldingsplicht' een effectieve sanctie verbonden, namelijk dat indien het de Minister niet is gebleken dat de beroepsgenoten tijdig op de hoogte zijn gebracht van het

voornemen tot verplichtstelling, hij het verzoek niet zal inwilligen (28). In één geval (Pensioenregeling voor Fysiotherapeuten), waar de Staatssecretaris het verzoek toch had ingewilligd, ofschoon de beroepsgenoten van het verzoek niet op de hoogte waren gesteld, heeft de Rechtbank (29) beslist dat de Staatssecretaris onrechtmatig heeft gehandeld. Volgens de Rechtbank waren de beroepsgenoten niet op de hoogte gesteld van de concrete inhoud van deze pensioenregeling, noch omtrent het voornemen om deze pensioenregeling verplichtend te stellen en was de verplichtstelling dienvolgens in strijd met art 5, lid 1 sub 1 (30). De vordering van de eiser tot intrekking c.q. schorsing van de beschikking werd in casu evenwel afgewezen omdat de betrokken beroepsgenoot als lid van het genootschap en de betreffende pensioenstichting voortdurend op de hoogte was van de plannen en omdat "voormeld wetsvoorschrift (31) uitsluitend het belang beoogt te beschermen van de niet-leden beroepsgenoten om niet te vallen onder een verplichte concrete pensioenregeling, waarvan zij geen kennis hebben kunnen nemen en waartegen zij geen bezwaar hebben kunnen maken."

O.i. gaat de Rechtbank in dit laatste iets te ver (32). Deze bepaling is niet uitsluitend ter beschikking van niet-leden, daar ook leden onwetend kunnen zijn van een voornemen dat ingediend is door een bestuur van een organisatie. De motivering "als zouden ze daardoor geen bezwaar hebben kunnen maken" snijdt geen hout daar de Minister volgens art. 3a van de indiening van het verzoek mededeling doet in de Staatscourant, waarbij eveneens de termijn wordt vermeld om schriftelijke bezwaren in te dienen.

-2- Meldingsplicht.

Zodra een verzoek tot verplichtstelling is ingediend, rust op de Minister de taak daarvan mededeling te doen in de Staatscourant, waarbij tevens de termijn wordt vermeld waarbinnen bezwaren schriftelijk bij hem kunnen ingebracht worden (33). Deze termijn bedraagt meestal ongeveer 5 weken.

-3- Mogelijkheid bezwaar in te dienen.

Elke beroepsgenoot heeft de mogelijkheid bezwaar in te dienen tegen het verzoek tot verplichtstelling. Dergelijk bezwaar moet

schriftelijk en binnen de termijn, bepaald in de Staatscourant, ingediend worden bij de Minister van Sociale Zaken.

-4- Weigering van inwilligen van het verzoek als de Minister niet akkoord is met één of meer bepalingen van de statuten.

Het verzoek tot verplichtstelling wordt niet ingewilligd indien de Minister bezwaar heeft tegen één of meerdere bepalingen van de statuten en reglementen (34) of indien de Minister van oordeel is dat de belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers en andere belanghebbenden (35) niet voldoende zijn gewaarborgd (36) (37).

Deze bepalingen laten de Minister toe na te gaan of voldoende rekening is gehouden met de behoeften, wensen en verlangens van de diverse subgroepen en leeftijdscategorieën.

Deze gestelde waarborgen moeten het mogelijk maken dat er pas een verplichtstelling tot stand zal komen, indien er volledig rekening is gehouden met alle categorieën beroepsgenoten, subgroepen en leeftijdscategorieën.

Naar aanleiding van een verplichtstellingsprocedure zal ook nagegaan worden of de verzoekende organisatie volgens haar statuten bevoegd is om een dergelijk verzoek in te dienen. Men aanvaardt dat de statuten daartoe voldoende ruimte bieden wanneer de organisatie zich o.m. tot doel stelt het behartigen van de economische en/of maatschappelijke belangen van de bij die organisatie aangesloten beroepsgroepen.

Bovendien wordt ook de wijze van besluitvorming binnen de verzoekende organisatie terzake van de tot stand te brengen pensioenregeling aan het verzoek tot verplichtstelling daarvan in de beoordeling betrokken (38) (39).

2) Fundamentele vereisten waaraan moet voldaan zijn.

+++++

Wanneer eenmaal is gebleken dat het verzoek gedragen wordt door de beroepsgenoten waarvoor de verplichtstelling zal worden ingesteld (40), moet onderzocht worden of rekening is gehouden met de andere vereisten.

a. De verplichting een rechtspersoon in het leven te roepen.

Alvorens een verzoek tot verplichtstelling kan ingewiligd worden is of zijn de organisaties van beroepsgenoten verplicht een rechtspersoon in het leven te roepen, die :

-a hetzij als beroepspensioenfonds de beroepspensioenregeling zal uitvoeren ;

-b hetzij toezicht zal uitoefenen op de nakoming van de beroepspensioenregeling, op de wijze als bedoeld in art. 2, lid 2, b (41) ;

In dit geval rust op de beroepsgenoten de verplichting zelf verzekeringsovereenkomsten te sluiten en in stand te houden of dergelijke in het verleden reeds gesloten verzekeringsovereenkomsten tot dit doel aan te wenden. Dit kan gebeuren bij de verzekeringsmaatschappijen of bij het fonds zelf (42).

-c hetzij de onder a. en b. bedoelde taken zal combineren (43).

Om de oprichting van deze rechtspersoon in zijn kader te plaatsen, past het een woordje uitleg te verschaffen over wat een eigenlijke beroepspensioenregeling, zoals deze welke verplichtend kan gesteld worden, in feite inhoudt (44).

Allereerst zij opgemerkt dat de verplichte deelneming in casu de deelneming betreft in een beroepspensioenregeling, in tegenstelling tot de verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds. Dit is ruimer dan hetgeen voorzien is in de wetgeving van 1949.

In het oorspronkelijk voorontwerp was ook enkel sprake van beroepspensioenfonds, doch op advies van de S.E.R. werd dit verruimd tot beroepspensioenregeling. Volgens de S.E.R. zou deze wet ook de mogelijkheid

moeten openlaten om aan deze verplichting te voldoen door het sluiten van individuele verzekeringen met een vastgestelde minimuminhoud rechtstreeks bij een levensverzekeringsmaatschappij naar eigen keuze, dus buiten een fonds, wanneer de belanghebbende groep aan een dergelijke oplossing de voorkeur zou geven (45).

Deze afwijkende bepaling van de wet betreffende deelneming in een bedrijfspensioen heeft te maken met het feit dat in deze beroepstak reeds vele individuele voorzieningen getroffen zijn.

Er zal dus niet steeds vereist zijn dat een beroepspensioenfonds wordt opgericht, wanneer bij de "beroepsgenoten de gedachte leeft, om de uitvoering van de pensioenregeling voor het geheel of voor een deel daarvan zodanig te realiseren, dat aan een beroepspensioenfonds als uitvoeringsorgaan voor dat deel of voor het geheel van die regeling geen behoefte bestaat" (46).

Doch in dergelijk geval, zal er hoe dan ook een instituut (met rechtspersoonlijkheid) moeten worden opgericht, dat er op zal toezien dat de betrokken beroepsgenoten die regeling daadwerkelijk nakomen.

Met andere woorden, de oprichting is vereist van ofwel een beroepspensioenfonds, ofwel een instituut als toezichthoudend orgaan; beiden moeten echter rechtspersoonlijkheid bezitten. Sinds de wet van 21 januari 1981 (47) moet dit een rechtspersoon zijn met volledige rechtsbevoegdheid. Om dit te verkrijgen lijkt de stichtingsvorm het meest geëigend (48).

Naast de verplichting een rechtspersoon in het leven te roepen, vermeldt art. 5, lid 1 een aantal voorwaarden (49) waaraan moet voldaan zijn vooraleer een verzoek kan ingewilligd worden. Deze vereisten worden hieronder besproken.

b. De verplichting de beroepsgenoten tijdig op de hoogte te stellen van het voornemen.

Voor een bespreking hiervan, moge verwezen worden naar hetgeen hogerop onder 'voormeldingsplicht' werd beschreven (50).

c. Het aanwezig zijn van een gezonde financiële opzet en - regeling.

De financiële opzet van het beroepspensioenfonds en de grondslagen waarop het rust mogen bij de Minister geen bezwaar doen ontstaan.

De financiële opzet en de grondslagen moeten blijken uit een bij het verzoek gevoegde gemotiveerde actuariële nota (51).

Aan de hand van deze en volgende voorwaarden kan er reeds een zekere materiële toetsing gebeuren van de beroepspensioenregeling.

d. Het voorkomen van diverse bepalingen in de statuten en reglementen.

In de statuten en reglementen van de rechtspersoon welke geheel of gedeeltelijk optreedt als beroepspensioenfonds of als toezichthoudend instituut mogen geen bepalingen ontbreken, welke beantwoorden aan de in de art. 2, lid 3, a, b, of c, art. 7, art. 8, lid 1 en art. 15 gegeven voorschriften, tenzij daarvan vrijstelling wordt verleend volgens art. 26 (52).

Indien de rechtspersoon als beroepspensioenfonds de beroepspensioenregeling zal uitvoeren, moeten de statuten en reglementen bovendien bepalingen bevatten, welke beantwoorden aan de in art. 8, lid 2, art. 9 en 10 gegeven voorschriften, tenzij daarvan opnieuw vrijstelling wordt verleend volgens art. 26 (53).

Met het bovenstaande wordt aan deze rechtspersoon een soort schema opgelegd, een soort minimumprogramma van wat de statuten en reglementen in elk geval moeten bevatten.

Waaruit bestaat deze minimale inhoud der statuten en reglementen (54) ?

Naast de bepalingen welke betrekking hebben op de opgerichte rechtspersonen (art. 2, lid 3), moeten volgende zaken worden opgenomen in de statuten en reglementen van de rechtspersonen (art. 8) (55) :

-a de tak van beroep of het deel van de tak van beroep en het deel van het land, waarvoor de beroepspensioenregeling geldt ;

-b de doelstelling van de rechtspersoon ;

-c het beheer van de rechtspersoon ;

Dit voorschrift moet samen gelezen worden met hetgeen is opgenomen in art. 7. "Het bestuur van de rechtspersoon wordt gevormd door daartoe door de deelnemers of door de in art. 2, lid 1 bedoelde representatieve organisatie of organisaties van beroepsgenoten aangewezen personen". Dit art. 7 legt enkel de vereiste op dat het bestuur in eigen handen moet blijven. Hoe dit moet samengesteld worden, wordt overgelaten aan de beroepsgroep. De statuten moeten dit bepalen.

-d de wijze waarop de bestuursleden worden aangewezen ;

-e de categorieën van deelnemers en hun aanspraken, rechten en verplichtingen ;

-f de aanspraken, rechten en verplichtingen van de deelnemers voor het geval hun verplichting tot het deelnemen ingevolge art. 2, lid 1 wordt ingetrokken ;

-g de wijze waarop tegemoet wordt gekomen t.a.v. personen, die gemoedsbezwaren hebben tegen elke vorm van verzekering ;

In verband daarmee, zie de verder besproken beschikking van de Staatsecretaris d.d. 16 januari 1973.

-h de wijziging van de statuten en reglementen.

Indien de statuten gewijzigd worden, moet de Minister een verklaring van geen bezwaar afleggen, welke volgens art. 3, c. moet medegedeeld worden in de Staatscourant.

Indien deze rechtspersoon als beroepspensioenfonds de beroepspensioenregeling zal uitvoeren, moeten bovendien bepalingen opgenomen worden betreffende (56) :

-a de inkomsten van het fonds ;

-b de belegging van de gelden (57) ;

-c de liquidatie van het fonds, met name ook wat betreft de verplichtingen van de vereffenaars en de bestemming van de bezittingen van het fonds ;

-d de wijziging van de aanspraken, rechten en verplichtingen van de deelnemers en gewezen deelnemers in gevallen, waarin de financiële toestand van het fonds daartoe aanleiding geeft.

Betreffende de punten welke volgens art. 8, lid 1 en 2 in de statuten en reglementen moeten opgenomen zijn, kan de Minister, na de S.E.R. en de Verzekeringskamer gehoord te hebben, richtlijnen vastleggen

(58). De Minister heeft dit tot nog toe enkel gedaan voor het bepaalde in art 8, lid 1, g ; nl. de Beschikking van de Staatsecretaris van Sociale Zaken van 16 januari 1973 (59) tot vaststelling van de Richtlijnen m.b.t. de wijze waarop tegemoet wordt gekomen t.a.v. personen, die gemoedsbezwaren hebben tegen iedere vorm van verzekering.

Personen t.a.v. wie de rechtspersoon de overtuiging heeft verkregen dat ze gemoedsbezwaren hebben tegen iedere vorm van verzekering en dat zij noch zichzelf, noch iemand anders, noch hun eigendommen hebben verzekerd, kunnen vrijgesteld worden van de verplichting tot deelneming in een beroepspensioenregeling.

Deze vrijstelling wordt verleend door het bevoegde orgaan van de rechtspersoon (60). Aan deze vrijstelling kunnen voorwaarden verbonden worden, welke noodzakelijk zijn i.v.m. de administratie van de rechtspersoon (61).

Zij die vrijstelling hebben bekomen, moeten dezelfde bedragen betalen aan de rechtspersoon in de vorm van spaarbijdragen (62) welke geboekt worden op een spaarrekening op hun naam (63).

Er is ook voorzien dat de vrijstelling wordt of kan worden ingetrokken (64) ; alsmede is een procedure vermeld ingeval van bezwaar tegen de beslissing van de rechtspersoon (65).

Aan hetgeen art. 15 voorschrijft, nl. dat het bestuur van de rechtspersoon er voor moet zorgen dat de belanghebbenden (66) in het bezit worden gesteld van de geldende statuten en reglementen van de rechtspersoon, moet eveneens in de statuten en reglementen aandacht geschonken worden. De statuten en reglementen kunnen echter zelf bepalen hoe dit kan verwezenlijkt worden.

De voorschriften van de art. 9 en 10, waaraan de statuten en reglementen van een beroepspensioenfonds moeten beantwoorden (67), hebben betrekking op de uitvoering van een beroepspensioenregeling via een beroepspensioenfonds. Dit komt later aan bod.

Het eenvoudig ontbreken van één van deze bepalingen verhindert dat het verzoek tot verplichtstelling kan ingewilligd worden.

Dit voorschrift legt echter niet een bepaalde inhoud van de statuten op ; het invullen van de statuten en reglementen - voor zover alle vereiste bepalingen erin voorkomen - wordt volledig overgelaten aan de

beroepsgenoten. De statuten en reglementen van pensioenfondsen vertonen een grote verscheidenheid. Het zou niet juist zijn die in een keurslijf van uniforme bepalingen te dwingen.

e. De inhoud van de statuten en reglementen mag geen aanleiding geven tot bezwaar.

Doch ook wanneer alle vereiste bepalingen opgenomen zijn in de statuten en reglementen, is het mogelijk dat het verzoek niet ingewilligd wordt, omdat de Minister bezwaar heeft tegen één of meer bepalingen van de statuten en reglementen van de rechtspersoon (68).

In tegenstelling tot bovenstaand onderzoek, waarbij enkel formeel moet nagegaan worden of de diverse vereiste bepalingen aan bod komen in de statuten en reglementen, bevat dit voorschrift een inhoudelijke toetsing.

Het feit dat de beroepsgenoten zelf inhoud geven aan de statuten en reglementen neemt niet weg dat de materiële inhoud niet moet worden getoetst o.m. aan de algemene vereiste dat de rechten der deelnemers behoorlijk moeten zijn gewaarborgd.

Zodra de Minister tegen eender welke bepaling, om eender welke reden bezwaar heeft, kan het verzoek niet ingewilligd worden. Een grote discretie en een belangrijk wapen is hier weggelegd voor de Minister.

f. De belangen der deelnemers en andere belanghebbenden moeten voldoende gewaarborgd zijn.

Het verzoek zal evenmin ingewilligd worden indien de Minister van oordeel is dat de belangen der deelnemers, gewezen deelnemers en andere belanghebbenden niet voldoende zijn gewaarborgd in de statuten en reglementen van de rechtspersoon (69).

Deze bepaling is een aanvullende beveiliging van de minderheid.

Dit laat toe dat een beroepspensioenregeling fundamenteel kan onderzocht worden om na te gaan of er voldoende evenwicht is en of alle belangen zo goed mogelijk met elkaar verzoend zijn.

Men onderzoekt de inhoud van de beroepspensioenregeling. Men gaat na of iedereen voldoende aan zijn trekken is gekomen en of de pensioenaanspraken voldoende gewaarborgd en beveiligd zijn.

De Staatsecretaris heeft in dat verband verklaard dat "het gaat om actuariële en sociale waarborgen, die duidelijke onbillijkheden moeten uitsluiten" en dat "het niet zo is dat de overheid zelf die regeling dient in te vullen, maar wel dat ook in materiële zin onbillijkheden, die eventueel zouden kunnen voorkomen, moeten worden geweerd" (70).

De verschillende fundamentele eisen waaraan moet voldaan zijn vormen het voorwerp van een verschillend onderzoek.

Enerzijds hebben we het louter formeel onderzoek, d.i. het nagaan of hetgeen voorgeschreven is opgevolgd werd, zonder dieper in te gaan op de materiële inhoud ter zake. Het oprichten van een rechtspersoon en het voorkomen in de statuten en reglementen van diverse bepalingen zijn aan een dergelijk onderzoek onderworpen. Het eenvoudigweg ontbreken van een rechtspersoon, of van één van de voorgeschreven bepalingen in de statuten en reglementen is voldoende om het verzoek niet in te willigen.

Anderzijds hebben we het materiële onderzoek : in dergelijk geval gaat de Minister de concrete inhoud na, en, wanneer hij bepaalde bezwaren heeft of van oordeel is dat bepaalde zaken niet voldoende in overeenstemming zijn met het voorschrift, dan zal het verzoek niet ingewilligd worden.

Dit onderzoek hier (Zijn beroepsgenoten tijdig op de hoogte gesteld ? Zijn de belangen der deelnemers voldoende gewaarborgd ? Heeft de Minister geen bezwaar tegen de financiële opzet en grondslagen of tegen één of meer bepalingen van de statuten en reglementen ?) is meer afhankelijk van de discretionaire macht van de Minister. De Minister heeft terzake een grote beoordelingsvrijheid, wat ook moeilijk anders kan, gezien de wensen van de diverse beroepsgroepen zeer verschillend kunnen zijn, zodat het geen zin heeft alles in een wet vast te leggen (71).

Deze beoordelingsvrijheid is evenwel onderhevig aan de marginale toetsing door de Rechtbanken.

3) Inwilliging of weigering van het verzoek.

Indien het verzoek tot verplichtstelling van een beroepspensioenregeling en de beroepspensioenregeling zelf volledig in orde is met de wettelijke beschikkingen ter zake, kan de Minister dit verzoek inwilligen en wordt de verplichtstelling een feit. Van deze verplichtstelling moet de Minister melding doen in de Staatscourant (72).

In het tegenovergestelde geval, zal het verzoek geweigerd worden.

4) Mogelijkheid tot het verlenen van vrijstelling voor bepaalde artikelen.

Volgens art. 26 kan de Minister, op advies van de Verzekeringskamer, vrijstelling verlenen van het bepaalde in de art. 2, lid 1 en 4 (verplichtstelling), art. 7 (i.v.m. bestuur van rechtspersoon), in art. 8, lid 1 en 2 (bepalingen voorkomend in de statuten en reglementen), in de art. 9, 10 en 12 (i.v.m. uitvoering beroepspensioenregeling via beroepspensioenfondsen), in art. 15 (inbezitstelling van statuten en reglementen), in art. 18 (verplichting inlichtingen te verschaffen aan de Verzekeringskamer), in art. 25 (uitvoering bij algemene maatregel van bestuur) en in art 29 (i.v.m. beslag op pensioen).

Deze vrijstelling kan voorwaardelijk of onvoorwaardelijk gegeven zijn en kan voor bepaalde tijd of voor onbepaalde tijd verleend zijn.

Dit artikel werd in de wet ingelast omdat een soepele toepassing van de wet vergt dat er mogelijkheid bestaat van vrijstelling van diverse artikelen (73).

VOETNOTEN

=====

(1) "Beroepspensioenregeling is een regeling van pensioen in de betrokken tak van beroep ten behoeve van beroepsgenoten." (art. 1, lid 1, d) "Pensioen is ouderdoms-, invaliditeits-, weduwen- of wezenpensioen" (art. 1, lid 1, c) "Een beroepspensioenregeling kan meer dan één tak van beroep omvatten ; ook kan de werking van zodanige regeling zijn beperkt tot een deel van een tak van beroep en een deel van het land." (art. 1, lid 2).

(2) Art. 2, lid 1 Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

(3) BOD, Th. L.J., "De verplichtstellingsprocedure ingevolge de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling", S.M.A., 1976, 21-30.

(4) Dit is het eerste aandachtspunt in de betreffende adviezen van de S.E.R. De S.E.R heeft haar taakopvatting ten aanzien van een verplichtstellingsverzoek gepreciseerd in het advies n.a.v. het eerste verplichtstellingsverzoek van de huisartsen ; zie BOD, Th. L.J., o.c., (21), 24, vn. 13.

(5) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3-6, 5.

(6) Hand. II 71/72, 3120 ; Bijl. Hand II 68/72, 10216-5-6, 2 : "in diverse sectoren van het beroepsleven, kunnen de onderlinge verhoudingen voor wat betreft de "beroepsdichtheid" en de mate en vorm van organisatie zo verschillend zijn, dat het bij voorbaat hanteren van algemene bepaalde normen van getalsverhoudingen of percentages naar hun oordeel tot een starre werking zou kunnen leiden bij het tot stand komen van een pensioenregeling".

(7) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 2. Wel is het zo dat de S.E.R. een aantal criteria voor representativiteit hanteert, zonder te vervallen in een zekere starheid.

(8) BOD, Th. L.J., o.c., (21), 24. Op pagina 25 en 26 gaat Mr. BOD dit na in de adviezen betreffende verplichtstelling van een pensioenregeling voor medische specialisten, apothekers, vroedvrouwen en fysiotherapeuten.

(9) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 4 : "De Minister zag geen mogelijkheid om in een raamwet een beroepsmogelijkheid terzake speciaal vast te leggen. Zulks zou nl. inhouden dat de criteria, op grond waarvan beroep zou kunnen worden ingesteld, nauwkeurig zouden moeten worden omschreven -quod non". Zie, naar analogie (i.v.m. art. 3, lid 1 Wet betreffende de verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds) : Hof 's Gravenhage, 21 januari 1954, N.J., 1954, 218 ; Kantong. Amsterdam, 17 december 1957, N.J., 1957, 197 : Het 'oordeel' van de Minister inzake de verplichtstelling van deelneming in een bedrijfspensioenfonds is een beleidsvraag waarin de burgerlijke rechter niet mag treden, tenzij het oordeel kennelijk onjuist is.

(10) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 9.

(11) Zie meer hierover onder b. Waarborgen voor minderheid.

(12) Bij een door 2 personen ingediend bezwaar kan de Staatssecretaris afzien van het bewijs dat een belangrijke meerderheid van beroepsgenoten het verzoek ondersteunt. Pres. Rechtbank 's Gravenhage 17 december 1974, N.J., 1975, nr. 157.

(13) Een dergelijke bijkomende procedure kan ook nuttig zijn, indien de organisatiedichtheid in een bepaalde beroepssector niet zodanig is dat de organisatie voor de betrokken tak van beroep voldoende representatief kan worden geacht, wanneer het gaat om een zo ingrijpende zaak als het verplichtstellen van het deelnemen in een beroepspensioenregeling. Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 9.

(14) Art. 4 Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

(15) Hand. I 71/72, 1124.

(16) Supra : B. Karakteristieken en grondlijnen van deze wet.

(17) Nochtans betwijfelde de S.E.R. - in zijn advies van 18 oktober 1968 - of hij het aangewezen orgaan was, om bij de beoordeling van de verzoeken om verplichtstelling te worden gehoord.

Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 10.

(18) Jongeren kunnen b.v. beschouwd worden als beroepsgenoten behorend tot een minderheid, o.a. omdat ze via het stelsel van doorsneepremies verplicht kunnen worden de lasten van ouderen in hun beroepsgroep te dragen. Hand. II 71/72, 3132.

(19) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-4, 5.

(20) Ondermeer bij de advocaten.

(21) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 1.

(22) Infra.

(23) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 3

(24) Ter gelegenheid van een mondeling contact met de Parlementaire Commissie ; bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 4.

(25) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-6 ; toevoeging van punt a in art. 5.

(26) Hand. II, 71/72, 3120.

(27) BOD, Th. L.J., o.c., (21), 26.

(28) Art. 5, lid 1 a Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

(29) Pres. Rechtbank 's-Gravenhage, 17 december 1974, N.J., 1975, nr. 157.

(30) In haar advies was de S.E.R. echter van mening dat, aangezien ook de niet-leden sinds jaren op de hoogte waren van het feit dat in de ziekenfondsen reserveringen plaatsvonden, in afwachting van het tot stand komen van een collectieve beroepspensioenregeling, de niet-leden toch voldoende gelegenheid hebben gehad om zich nader te informeren en hun standpunt bekend te maken. Volgens de Rechtbank moet echter rekening gehouden worden met de concrete pensioenregeling.

(31) Art. 5 lid 1 a Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

(32) Zie eveneens : BOD, Th. L.J., o.c., (21), 27-28.

(33) Art. 3, a Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenregeling, Stb. 400.

(34) Art. 5, lid 1, f Wet 29 juni 1972.

(35) "en andere belanghebbenden" is ingevoegd door amendement van de Hr HERMSEN, bijl. Hand. II 68/72, 10216-13.

(36) Art. 5, lid 1, e Wet 29 juni 1972.

(37) Infra.

(38) Zie BOD, Th. L.J., o.c., (21), 28, over de vraag of de beroepsgenoten op wie de pensioenregeling in feite niet van toepassing zou zijn, over de pensioenregeling mogen mee stemmen.

(39) Zie dienaangaande het verzoek tot verplichtstelling van de pensioenregeling voor advocaten. De S.E.R.-commissie is uitgebreid ingegaan op de besluitvorming. Zie BAKKER-WEESING, L.J., "Zonde van de Tijd", Advokatenblad, 1979, (314), 314-315.

(40) Ofwel ingediend door "voldoende representatieve organisaties" en "geen bezwaar" ofwel "belangrijke meerderheid".

(41) Infra.

(42) Voor verdere uitleg moge verwezen worden naar 3. Wat houdt een verplichte beroepspensioenregeling in ?

(43) Art. 2, lid 3 Wet 29 juni 1972.

(44) Dit punt zal verder ontwikkeld worden onder punt 3. Wat houdt een verplichte beroepspensioenregeling in ?

(45) DE GUASCO, R.A.F., VAN DER MEER, R.H., HUIJ, J.A. en BAARS, D., Het Sociaal Verzekeringsrecht in Nederland, Alphen a/d Rijn, Samsom uitg., 1979, 530.

(46) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 9.

(47) Stb. 17. Art. III welke in art. 2, lid 3 aan rechtspersoon de woorden "met volledige rechtsbevoegdheid" toevoegt.

(48) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 9 ; bepaalde leden merkten op dat de oprichting van b.v. een vereniging evengoed mogelijk is ; de Staatsecretaris blijft echter van mening dat de Stichting de meest aangewezen rechtsvorm is, omdat het er bij de totstandkoming in beginsel niet om gaat of de betrokken beroepsgenoten leden van een vereniging worden ; Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 4.

(49) In verband met al deze voorwaarden, opgenomen in art. 5, lid 1, kan de Minister, na de S.E.R. en de Verzekeringskamer gehoord te hebben, richtlijnen vastleggen (art. 5, lid 2).

Deze richtlijnen werden echter niet getroffen.

(50) Art. 5, lid 1, a Wet 29 juni 1972.

(51) Art. 5, lid 1, b Wet 29 juni 1972.

(52) Art. 5, lid 1, c en d Wet 29 juni 1972; i.v.m. vrijstelling volgens

art. 26, zie infra.

(53) Art. 5, lid 1, c Wet 29 juni 1972.

(54) Deze opsomming is niet limitatief.

(55) Zoals hogerop werd gezien poogde men van bepaalde zijde ook hier inhoudelijke bepalingen in te bouwen, zoals o.m. specificatie van de premie (pensioengaranties m.b.t. de doorzichtigheid), de pensioenregeling mocht niet mobiliteitsbelemmerd zijn ; Bijl. Hand. II 68/72, 10216-12.

(56) Art. 8, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(57) Infra.

(58) Art. 8, lid 3 Wet 29 juni 1972.

(59) Stcrt. 17.

(60) Art. 2, lid 1 Beschikking 16 januari 1973.

(61) Art. 2, lid 2 Beschikking 16 januari 1973.

(62) Art. 3 Beschikking 16 januari 1973.

(63) Art. 4, lid 1 Beschikking 16 januari 1973.

(64) Art. 5 Beschikking 16 januari 1973.

(65) Art. 6 Beschikking 16 januari 1973.

(66) Dus niet alleen deelnemers, maar ook andere rechthebbenden moeten uiteraard gemakkelijk kennis kunnen nemen van de inhoud van de statuten en reglementen ; Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 11.

(67) Zie art. 5, lid 1, c Wet 29 juni 1972.

(68) Art. 5, lid 1, f Wet 29 juni 1972.

(69) Art. 5, lid 1, e Wet 29 juni 1972.

(70) Hand. II, 71/72, 3138.

(71) Hand. II 71/72, 3123.

(72) Art. 3, b. Wet 29 juni 1972.

(73) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 11 ; cf. de analoge bepaling in art. 29 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet.

3. Wat houdt een verplichte beroepspensioenregeling in ?

.....

Op welke wijze kan uitvoering gegeven worden aan een beroepspensioenregeling, welke volgens deze wet verplichtend is gemaakt voor alle beroepsgenoten,

1) Drie uitvoeringsmogelijkheden.

+++++

Er staan de beroepsgenoten drie mogelijkheden ter beschikking (1), in tegenstelling tot de bedrijfspensioenfondsenwet welke slechts één vorm van verplichtstelling kent, nl. het deelnemen in een bedrijfspensioenfonds.

Doch de wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds kende de mogelijkheid om aan bepaalde deelnemers vrijstelling te verlenen op grond van gelijkwaardige eigen voorzieningen door deelname in een ondernemingspensioenfonds, of bij levensverzekeringsmaatschappijen (2). Deze mogelijkheid werd hier niet weerhouden en men opteerde voor een andere oplossing, daar, "door het geven van een mogelijkheid tot vrijstelling (zou) juist in een beroepstak waar reeds vele individuele voorzieningen zijn getroffen, het gevaar (zou) aanwezig zijn dat door de te verlenen talloze dispensaties de verplichte beroepspensioenregeling niet van de grond zou kunnen komen, zodat de hierboven aangeduide voorzieningen die slechts in collectief verband tot stand kunnen worden gebracht, niet zouden kunnen worden verwezenlijkt" (3).

Het kwam juist voor dat de mogelijkheid van vrijstelling van verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling op grond van minstens gelijkwaardige eigen voorzieningen werd uitgesloten, daar in deze tak reeds vele individuele voorzieningen getroffen waren (4).

De andere mogelijkheid, waarvoor men hier opteerde, laat toe dat met de reeds bestaande eigen voorzieningen rekening zal kunnen (5) gehouden worden.

Eerste mogelijkheid : de betrokken beroepsgenoten roepen een

beroepspensioenfonds in het leven, welk de beroepspensioenregeling zal uitvoeren.

Deze uitvoering kan gebeuren :

- * ofwel binnen het eigen fonds, d.i. in eigen beheer (6) ;
- * ofwel buiten het eigen fonds, d.i. door middel van verzekeringsovereenkomsten (7).

Wanneer uitvoering, binnen of buiten het fonds, mag geschieden en welke voorwaarden eraan verbonden zijn komt verder ter sprake (8).

Tweede mogelijkheid : de betrokken beroepsgenoten roepen een instituut in het leven, welk toezicht zal houden op het voldoen aan de beroepspensioenregeling, m.a.w. welk er op zal toezien dat de betrokken beroepsgenoten de pensioenregeling nakomen door middel van verzekeringsovereenkomsten.

Deze verzekeringsovereenkomsten (pensioenverzekering en andere) (9) mogen naar eigen keuze van de deelnemer (10) gesloten worden met het beroepspensioenfonds (11), voor zover de beroepspensioenregeling deze mogelijkheid voorziet, of met een vrij gekozen levensverzekeringsonderneming (12), of indien het schadeverzekeringen betreft, met een schadeverzekeringsbedrijf (13).

Derde mogelijkheid : dit bestaat uit een mengeling van de eerste en de tweede mogelijkheid.

- * er wordt een beroepspensioenfonds opgericht welk een deel (14) van de beroepspensioenregeling zal uitvoeren ;
- * en voor het resterende deel zal dit fonds er op toezien dat de betrokkenen, ter nakoming van de verplichting, de nodige verzekeringsovereenkomsten sluiten.

In de keuze van deze 3 uitvoeringsvormen, zijn de betrokkenen als groep volledig vrij ; de Wet legt hen geen enkele verplichting in een bepaalde richting op (15).

De keuze kan echter beïnvloed worden door diverse factoren ; als er in een tak van beroep reeds veel individuele voorzieningen zijn getroffen zal aandacht geschonken worden aan een regeling waarin deze plaats kunnen vinden. Anderzijds zullen de door het levensverzekeringsbedrijf te stellen

voorwaarden - deze m.b.t. de winstdelingsregeling, de mogelijkheid van inbreng en ombouw van bestaande polissen - deze keuze beïnvloeden (16). Elke keuze van de groep zal een beperking van de individuele vrijheid inhouden.

2) Vrije keuze van de individuele beroepsgenoot.

+++++

Er is nogal wat discussie ontstaan omtrent het feit of de individuele beroepsgenoot de vrije keuze had in het aanduiden van de instelling waarbij hij zijn verzekeringsovereenkomsten zou kunnen sluiten, en of deze overeenkomsten ook konden gesloten worden met het beroepspensioenfonds zelf (17).

Wat het eerste punt betreft werd de "vrije keuze" ingevoegd in de wet bij Nota van wijziging. Het expliciet vermelden van die vrije keuze is des te belangrijker "omdat vele beroepsgenoten in het verleden reeds een (volwaardige) pensioenvoorziening hebben getroffen en dat zulks honorering verdient" (18). "In de praktijk zal dit erop neerkomen dat deze beroepsgenoten de in de beroepspensioenregeling voorgeschreven voorzieningen bij hun verzekeringsmaatschappijen kunnen treffen door middel van ombouw van hun verzekering, of indien dit laatste niet meer nodig mocht zijn, bij hun verzekeringsmaatschappij hun bestaande voorzieningen in stand houden" (19).

Wat het tweede punt betreft was er in het oorspronkelijk wetsontwerp (20) geen sprake van dat met dit beroepspensioenfonds verzekeringsovereenkomsten zouden kunnen gesloten worden. Op vraag van een aantal leden (21) is deze mogelijkheid dan toch in de wet opgenomen, zonder ter zake enige verplichting in te houden. Het wordt aan de beroepsgroep zelf overgelaten om uit te maken of het beroepspensioenfonds deze mogelijkheid mag ontplooien (22).

Door het op het nippertje in de tweede Kamer aangenomen amendement kon worden bereikt dat, wat de verplichte verzekering van de 'coming service' betreft, het fonds zelf in vrije mededinging kon treden met de verzekeringsmaatschappijen hetgeen een voortdurende prikkel zal zijn om hun tarieven zo scherp mogelijk te stellen (23).

3) Uitvoering van de beroepspensioenregeling via "beroepspensioenfonds".

+++++

Als de betrokken beroepsgroep gekozen heeft om een beroepspensioenfonds op te richten dat de uitvoering van de beroepspensioenregeling op zich zal nemen, dan kan dezelfde groep eveneens vrijelijk beslissen of dit in eigen beheer zal uitgevoerd worden of niet.

Er staan het beroepspensioenfonds twee fundamentele wegen open om de beroepspensioenregeling uit te voeren.

a) Het beroepspensioenfonds kan (24) de voor pensioen bestemde gelden aanwenden tot het sluiten van verzekeringsovereenkomsten ten behoeve van de deelnemers. Deze verzekeringsovereenkomsten worden afgesloten buiten het fonds met name met levensverzekeringsondernemingen of met schadevergoedingsondernemingen naargelang het geval (25) en aldus is het risico, dat voortspuit uit de in de statuten en het pensioenreglement van het fonds neergelegde verplichtingen, overgedragen of herverzekerd (26).

Het bestuur van het fonds legt aan de Verzekeringkamer jaarlijks een door een registeraccountant gecontroleerd verslag over dat een volledig beeld geeft van de financiële toestand van het fonds, en waaruit blijkt of aan de bepalingen van de wet is voldaan (27). Dit verslag moet bovendien samengesteld zijn volgens de aanwijzingen van de Verzekeringskamer (28).

b) Het beroepspensioenfonds kan de beroepspensioenregeling ook in eigen beheer uitvoeren ; in dergelijk geval hoeft geen overdracht of herverzekering van het risico plaats te vinden.

Een vraag welke zich stelde was of het beroepspensioenfonds de ganse beroepspensioenregeling in eigen beheer kon uitvoeren, dus ook de 'coming service', of enkel deze zaken welke slechts in collectief verband tot stand kunnen komen (29).

Van de kant van de Verzekeringsondernemingen (Nederlandse

Vereniging ter Bevordering van het Levensverzekeringswezen of N.V.B.L.) poogde men ervoor te zorgen dat de voorzieningen die slechts in collectief verband tot stand kunnen gebracht worden, zoals de welvaartvastheid en de backservice, het enige zou zijn dat het beroepspensioenfonds (in eigen beheer) zou kunnen uitvoeren, terwijl de 'coming service' of het in de toekomst op te bouwen individuele pensioengedeelte zou dienen toegespeeld te worden aan de verzekeringsondernemingen.

"Aldus zou aan een groep beroepsgenoten die zich zelf in vrijheid, zonder hiertoe door een wet te zijn gedwongen, een verplichte beroepspensioenregeling wil opleggen, de mogelijkheden worden ontnomen om een onderlinge collectieve regeling ook voor de 'coming service' in het leven te roepen, ten einde op deze wijze met "eigen beheer" tarieven die concurrentieel kunnen zijn t.a.v. tarieven van particuliere verzekeringsmaatschappijen, een redelijke oudedagsvoorziening in het leven te roepen" (30).

Op deze wijze zouden de "beroepsgenoten optredend als groep de vrijheid niet meer hebben te kiezen voor een volledige in eigen beheer regeling, welke ook de 'coming service' zou omvatten" (31).

Dit voorstel is terecht afgewezen. De mogelijkheid voor het beroepspensioenfonds om de gehele pensioenregeling in eigen beheer te nemen is in de wet behouden.

"Eigen beheer" is echter slechts mogelijk als de Verzekeringskamer oordeelt dat dit kan ; m.a.w. de Verzekeringskamer moet overtuigd zijn dat het een gezonde operatie is (32).

Twee zaken worden speciaal onderzocht.

-1- Het fonds moet werken volgens een actuariële en bedrijfstechnische nota, waarbij de financiële opzet en de grondslagen waarop het rust zijn gemotiveerd.

En daarentegen mag de Verzekeringskamer geen bezwaar hebben (33) ;

-2- Bovendien moet het fonds de Verzekeringskamer aantonen dat het voldoende draagvlak bezit voor het zelfstandig dragen van het risico (34).

Concrete criteria voor de omvang van het draagvlak zijn niet te geven, daar dit soms tot niet bedoelde beperkingen zou kunnen leiden.

Het voldoende zijn van het draagvlak is niet alleen afhankelijk van de omvang van het fonds en het aantal deelnemers, maar ook de pensioenregeling zelf, de grondslagen ervan die samen de bedrijfstechnische en actuariële opzet vormen, het financieringssysteem en vooral ook de mate van

herverzekering van de toprisico's, met name de risico's van overlijden, moeten in beschouwing genomen worden (35).

Het draagvlak wordt o.m. beïnvloed enerzijds door de verplichting een actuariael verantwoorde premie vast te stellen en anderzijds door het streven een zo goed mogelijke kostendekking te krijgen door het behalen van een zo groot mogelijke omzet (36).

Een bijkomende voorwaarde om in "eigen beheer" de beroepspensioenregeling uit te voeren vloeit voort uit art. 12 ; nl. dat de bezittingen van het fonds samen met de te verwachten inkomsten (volgens de balans) toereikend moeten zijn tot dekking van de voor het fonds uit de statuten en het pensioenreglement voortvloeiende pensioenverplichtingen.

Dit is het beginsel van het kapitalisatiestelsel, waarover verder gesproken wordt (37).

Eigen beheer kan dus worden toegelaten voor deskundig opgezette en geleide fondsen met voldoende draagkracht.

Net zoals bij de uitvoering via verzekeringsovereenkomsten, moet door het bestuur van het beroepspensioenfonds jaarlijks een door een registeraccountant gecontroleerd verslag opgesteld worden, waarin een volledig beeld van de financiële toestand van het fonds wordt gegeven en waaruit tot genoegen van de Verzekeringskamer blijkt dat aan het bij of krachtens de wet bepaalde is voldaan en dat de belangen der betrokken deelnemers en gewezen deelnemers voldoende gewaarborgd kunnen worden geacht (38).

Bovendien moet door het bestuur aan de Verzekeringskamer eenmaal in de vijf jaren (39) een door een actuaris samengestelde wetenschappelijke balans en verlies-winstrekening en een actuariael verslag neergelegd worden (40).

Het samenstellen van deze verslagen gebeurt eveneens aan de hand van de aanwijzingen van de Verzekeringskamer (41).

Betreffende de actuaris, welke het verslag opmaakt, bevat de wet enkele bepalingen. Volgens art. 11 is de actuaris (42) tegen wiens aanwijzing of handhaving de Verzekeringskamer bezwaar heeft gemaakt niet bevoegd. Dit bezwaar, welk schriftelijk ter kennis gebracht wordt aan het fonds en de actuaris, kan slechts gebeuren om reden dat de actuaris, naar het oordeel van de Verzekeringskamer "niet of niet meer de nodige waarborgen biedt, dat

hij de hem toevertrouwde taak naar behoren zal vervullen" (43). Tegen dit bezwaar kan zowel door het fonds als door de actuaris beroep ingesteld worden bij de Minister (44).

Indien het beroepspensioenfonds het uitvoeren van de beroepspensioenregeling in "eigen beheer" doet, dan opereert het als een zelfstandige eenheid naast de verzekeringsmaatschappijen. Doch, in dit verband moge nogmaals worden opgemerkt "dat een beroepspensioenfonds een qua doelstelling andere functie heeft in het maatschappelijk verkeer dan een verzekeringsmaatschappij" (45).

Daarom wordt een beroepspensioenfonds niet aanzien als een verzekeringsmaatschappij in de zin van de wet op het levensverzekeringsbedrijf (46), voor zover dit fonds uitsluitend een pensioenregeling uitvoert (47).

Indien de betrokken beroepspensioenregeling de mogelijkheid heeft voorzien dat beroepsgenoten ter voldoening van de beroepspensioenregeling -dus tweede en derde mogelijkheid- verzekeringsovereenkomsten kunnen sluiten met het beroepspensioenfonds, net zoals met andere verzekeringsmaatschappijen, dan moet dit beroepspensioenfonds aantonen dat daartoe voldoende waarborgen aanwezig zijn.

Het pakket verzekeringsovereenkomsten, dat een beroepspensioenfonds mag aanbieden, moet echter zeer beperkt zijn; het moet duidelijk gaan om verzekeringsovereenkomsten die passen bij de overeengekomen verplichte pensioenregeling (48).

Het inlassen van deze bijkomende mogelijkheid welke bij amendement van de Hr. NOOTEBOOM precies aanvaard werd om het voorziene monopolie van de verzekeringen tegen te gaan werd door de Staatsecretaris verbonden met een "verscherpt toezicht" (49).

Dit verscherpt toezicht is noodzakelijk omdat ook de verzekeringsmaatschappijen scherpe waarborgen moeten stellen volgens de wet op het levensverzekeringsbedrijf; vermits dit beroepspensioenfonds niet beschouwd wordt als een levensverzekeringsmaatschappij -althans voor zover de verzekeringsovereenkomsten, welke aangeboden worden, strikt aansluiten bij het geheel van de verplichte pensioenregeling (50)- mag een min of meer parallelle waarborg geëist worden.

Dit verscherpt toezicht bestaat in casu uit een afzonderlijke bedrijfsrekening betreffende deze verzekeringsovereenkomsten, welke

opgenomen wordt in het jaarlijks verslag en waaruit moet blijken welke waarborgen ten behoeve van de deelnemers aanwezig zijn (51).

Er wordt niet wettelijk bepaald waaruit deze waarborgen moeten bestaan, daar dit verschillend zal zijn van geval tot geval.

Dit verscherpt toezicht komt er op neer dat de Verzekeringskamer bij de uitoefening van haar toezicht rekening zal houden met de voor dit specifiek geval te stellen waarborgen, gepaard gaande met een gescheiden administratie. Allicht zijn de waarborgen in het ene geval anders dan in het andere. Bij een zeer klein draagvlak hebben zij het karakter van extrawaarborgen, terwijl ze in andere gevallen soepel kunnen worden toegepast. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de Verzekeringskamer (52).

De visie, die volgens prof. Mr. J.J.M. MAEIJER, aan deze wettelijke bepalingen betreffende de uitvoering van een beroepspensioenregeling ten grondslag ligt, is deze : "dat overal waar verplichte collectieve pensioenregelingen in het geding zijn, het niet vanzelfsprekend is dat bij de uitvoering ervan aan de particuliere levensverzekeringsmaatschappijen per se een grotere rol zou moeten toekomen dan aan het beroepspensioenfonds zelf" (53).

We kunnen daaraan toevoegen dat er minstens een gelijkwaardigheid moet kunnen bestaan ; de beroepsgenoten moeten de mogelijkheid hebben een pensioenregeling in het leven te roepen die optimaal aansluit bij hun specifieke verlangens. Tevens moet er rekening mee gehouden worden dat het pensioenfonds krachtens het opzet van deze wet een meer maatschappelijke aard heeft dan een verzekeringsmaatschappij ; het is een sociaal instituut (54).

VOETNOTEN

=====

- (1) Art. 2, lid 2 Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400 ; Bijl. Hand. II 68/72, 10216-10, 1.
- (2) Zie art. 5, lid 3 Wet 17 maart 1949 betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, Stb. J. 121.
- (3) MAEIJER, J.J.M., "Vrij beroep en de verplichte collectieve pensioenverzekering, N.J.B., 1973, (33), 38 i.f.-39.
- (4) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-4, 3.
- (5) Of dit zo zal zijn, is afhankelijk van de beslissing van de beroepsgroep.
- (6) Art. 10 Wet 29 juni 1972 legt de voorwaarden op wanneer deze uitvoering in eigen beheer kan gebeuren.
- (7) Art. 9 Wet 29 juni 1972.
- (8) Onder 3) Uitvoering beroepspensioenregeling via "beroepspensioenfonds".
- (9) De verzekeringsovereenkomsten ingevolge de Ouderdomswet 1919 werden voor de toekomst afgeschaft door de Wet van 21 januari 1981.
- (10) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-8, 1 : "naar eigen keuze" werd er bij nota van wijziging aan toegevoegd. Zie onder 2) Vrije keuze van individuele beroepsgenoot.
- (11) Bedoeld in art. 2, lid 2, sub a Wet 29 juni 1972.
- (12) Dit levensverzekeringsbedrijf moet in het bezit zijn van de verklaring, bedoeld in art. 18 van Wet van 22 december 1922 op het levensverzekeringsbedrijf, Stb. 1972, 716.

(13) Deze onderneming moet blijkens een beslissing van de Verzekeringskamer, als bedoeld in art. 5, lid 2 van de Wet op het Schadeverzekeringsbedrijf, aan de bij en krachtens deze wet vastgestelde eisen voldoen, of het bepaalde in art. 52 tot 55 moet op deze onderneming van toepassing zijn.

(14) Een deel kan b.v. zijn dat voorzieningen van zich nog te vestigen of jongere beroepsgenoten, die nog geen individuele pensioenverzekering hebben gesloten voor het geheel, voor de backservice en voor de coming service, via een beroepspensioenfonds uitgevoerd worden. Bijl. Hand. II 68/72, 10216-10, 2.

De keuze hiervoor behoort toe aan de beroepsgenoten.

(15) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-10, 1 ; "Deze wet biedt de mogelijkheid dat de groep als geheel en in eigen verantwoordelijkheid kan besluiten hoe zij zich de uitvoering van de pensioenregeling voorstelt. Deze wet biedt hen daartoe ruime mogelijkheid.", Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 3.

(16) MAEIJER, J.J.M., o.c., (33), 40 i.f.

(17) Het gaat hier om de tweede uitvoeringsmogelijkheid van een beroepspensioenregeling.

(18) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-10, 2.

(19) Ibid.

(20) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-2, 2.

(21) Na amendement van de Hr. NOOTEBOOM c.s. (Bijl. Hand. II 68/72, 10216-11). (ingegeven door de Stichting Gemeenschappelijk Beheer en Administratie Beroepspensioenfondsen Artsen).

(22) "voor zover de beroepspensioenregeling hiertoe de mogelijkheid opent".

(23) MAEIJER, J.J.M., o.c., (33), 40, "immers, evenals een

bedrijfspensioenfonds, zal een beroepspensioenfonds niet worden opgericht als commercieel instituut, doch eerder als sociaal instituut, dat voor zijn deelnemers in hun onderling sociaal verband zo goed mogelijk werkzaam is" Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 2.

(24) In werkelijkheid is het "moet", tenzij art. 10 (d.i. 'eigen beheer') toepassing vindt.

(25) Vroeger konden ook verzekeringsovereenkomsten ingevolge de Ouderdomswet 1919 afgesloten worden. Deze mogelijkheid is door de wet 21 januari 1981 voor de toekomst afgeschaft. Er is wel een overgangsregeling : degene, die dergelijke overeenkomst heeft, voldoet aan de vereiste zolang hij ze in stand houdt.

(26) Art. 9, lid 1 Wet 29 juni 1972.

(27) Art. 9, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(28) Art. 9, lid 3 Wet 29 juni 1972 - Zie Beschikking Staatssecretaris 28 november 1973 ; Beschikking staten beroepspensioenfondsen, Stort. 1974, 12.

(29) Het is m.a.w. goed denkbaar dat in een tak van beroep de inhoudelijke pensioenregeling van de beroepsgenoten in haar geheel wordt ondergebracht bij een op te richten fonds.

(30) Hand. II 71/72, 3130.

(31) MAEIJER, J.J.M., o.c., (33), 39-40 ; er zou op de vrijheid van handelen van de beroepsgenoten een onverantwoorde inbreuk worden gemaakt.

(32) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 10 : "de Verzekeringskamer is het aangewezen lichaam om te beoordelen of "eigen beheer" aan een fonds kan toevertrouwd worden".

(33) Art. 10, lid 1, a Wet 29 juni 1972 ; Hogerop (art. 5, lid 1, a) hebben we reeds gezien dat het verzoek tot verplichtstelling niet zal ingewilligd worden zo de Minister bezwaren heeft tegen de financiële opzet en

grondslagen.

(34) Art. 10, lid 1, b Wet 29 juni 1972.

(35) Hand. II, 71/72, 3138.

(36) Hand. II 71/72, 3168.

(37) Zie infra : 4.3. Financieringstechniek.

(38) Art. 10, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(39) Of, zo de Verzekeringskamer zulks nodig acht, binnen een kortere termijn.

(40) Art. 10, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(41) Art. 10, lid 4 Wet 29 juni 1972- Zie Beschikking Staatsecretaris 28 november 1973, Stcrt. 1974, 12.

(42) Voor de Wet 21 januari 1981 gold deze bepaling eveneens voor de accountants ; doch daar nu enkel nog 'registeraccountants' toegelaten zijn, is er reeds een grotere bescherming ingebouwd.

(43) Art. 11, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(44) Art. 11, lid 3 Wet 29 juni 1972 : binnen de maand na dagtekening van kennisgeving van bezwaar.

(45) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-10, 1.

(46) Art. 6, e Wet 22 december 1922 op het levensverzekeringsbedrijf, ingevoegd door art. 35 Wet 29 juni 1972.

(47) Zie art. 6, e i.f. Wet 22 december 1922 op het levensverzekeringsbedrijf.

(48) Hand. II 71/72, 3143 en 3168.

(49) Dit "verscherpt toezicht" werd door een amendement van de Hr. VAN AARDENNE ingelast, zonder hetwelke de regering nooit zou toegestemd hebben in deze mogelijkheid.

(50) Indien andere verzekeringsovereenkomsten aangeboden worden - elementen buiten verplichte pensioenreglementen om-, dan zal dit beroepspensioenfonds de goedkeuring moeten vragen om als verzekeringsmaatschappij te handelen ; dit impliceert o.m. een bepaalde rechtsvorm en een minimum waarborgkapitaal van 1 miljoen Gulden. Art. 9 en 15 Wet 22 december 1922 op het levensverzekeringsbedrijf.

Zie MAEIJER, J.J.M., o.c., (33), 41.

(51) Art. 10, lid 3 Wet 29 juni 1972 ; deze bepaling werd ingevoegd door een amendement van de Hr. VAN AARDENNE, Bijl. Hand. 68/72, 10216-15.

(52) Hand. II, 71/72, 3167.

(53) MAEIJER, J.J.M., o.c., (33), 40.

(54) Hand. II 71/72, 3139.

4. Organisatie van een verplichte beroepspensioenregeling.

.....

Eénmaal de Minister het verzoek tot verplichtstelling heeft ingewilligd, doet hij daarvan melding in de Nederlandse Staatscourant (1).

Vanaf het moment van verplichtstelling en dit gedurende de tijd dat deze bestaat is de beroepspensioenregeling onderworpen aan de art. 7 tot en met 31 van de wet van 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling (2).

Het inwilligen van het verzoek, waardoor de in vrijheid opgerichte beroepspensioenregeling verplicht wordt gemaakt voor de betrokken beroepsgenoten, brengt een aantal verplichtingen met zich zowel t.a.v. de beroepsgenoten enerzijds, als t.a.v. het bestuur anderzijds.

Na het opsommen van deze verplichtingen, zal aandacht besteed worden aan de gebruikte financieringstechniek en de wijze van belegging der fondsen.

1) Verplichting t.a.v. de beroepsgenoten.

+++++

a. Naleving van het bepaalde in de statuten en reglementen.

De belangrijkste en evidente verplichting welke op elk beroepsgenoot rust is de naleving van hetgeen bij de statuten en reglementen van de rechtspersoon te hunnen aanzien is bepaald (3).

Deze verplichtingen zullen in allereerste instantie betrekking hebben op het aansluiten bij een beroepspensioenfonds en het betalen van de nodige bijdragen, of het zelf onderschrijven van (pensioen)verzekeringsovereenkomsten.

Verder hebben we diverse zaken zoals, het aanduiden van een begunstigde, het doorspelen van de nodige gegevens, enz.

Deze verplichting geldt echter volgens art. 2, lid 5 niet ten aanzien van

de bepalingen van de statuten en reglementen, welke ten doel hebben de beslissing van de rechter omtrent twistgedingen uit te sluiten.

Dit laatste waarborgt voor de betrokken beroepsgenoot de mogelijkheid zijn rechten i.v.m. de beroepspensioenregeling op te eisen en te verdedigen voor de rechtbanken, ook al is er in de statuten en reglementen een specifieke procedure ingesteld.

b. Verschaffen van inlichtingen aan de rechtspersoon.

Opdat de rechtspersoon als toezichthoudend instituut zou kunnen nagaan of de individuele beroepsgenoten verzekeringsovereenkomsten naar hun keuze hebben onderschreven, moeten ze daarvoor geïnformeerd worden. Het verstrekken van deze en andere informatie kan worden opgelegd in de statuten en reglementen van de rechtspersoon, waarvan de naleving volgens bovenstaande verplichting wettelijk wordt opgelegd.

Wanneer een rechtspersoon is opgericht als beroepspensioenfonds, om de beroepspensioenregeling uit te voeren, dan heeft dit fonds des te meer preciese gegevens van doen om naast de vaststelling van het deelnemerschap de pensioenaanspraken van de beroepsgenoten duidelijk af te bakenen. Alhoewel het verstrekken van deze gegevens - net zoals deze bedoeld voor de rechtspersoon als toezichthoudend instituut - aan de beroepsgenoten reeds kan opgelegd worden via de statuten, waarvan ze tot naleving verplicht zijn, heeft de wetgever, omwille van de uiterste belangrijkheid van deze gegevens, dit wensen veilig te stellen door de opname van een aparte wetsbepaling. Namelijk : "Iedere beroepsgenoot is verplicht desverlangend de inlichtingen te verstrekken welke de rechtspersoon nodig heeft voor de vaststelling van het deelnemerschap en van de aanspraken, rechten en verplichtingen van die beroepsgenoot"(4).

Deze die weigert deze verplichtingen te verschaffen kan zich niet met vrucht beroepen op een (wettelijke) geheimhoudingsplicht (5).

c. Mogelijke bijhouding van boekhouding, met inzagerecht van de rechtspersoon.

Om het doorspelen van de gegevens die nodig zijn voor de vaststelling van het deelnemerschap en van de aanspraken, rechten en verplichtingen van de beroepsgenoten te vergemakkelijken, kan -zonder dat dit enige verplichting inhoudt- in de statuten of enig pensioenreglement van de rechtspersoon worden bepaald dat iedere beroepsgenoot verplicht is tot het bijhouden van een zodanige boekhouding, waaruit deze gegevens zullen blijken (6).

In deze boekhouding en in de bescheiden die daaraan ten grondslag liggen, heeft de rechtspersoon inzagerecht, voor zover daaruit de bedoelde gegevens zijn af te leiden (7), waartegen de beroepsgenoot zich niet mag verzetten door een geheimhoudingsplicht -ook al mocht deze hem bij wetsvoorschrift zijn opgelegd- op te werpen (8).

2) Verplichtingen t.a.v. het bestuur.

+++++

De hieronder vermelde verplichtingen opgelegd aan het bestuur moeten aangevuld worden met de hogerop beschreven vereiste betreffende de samenstelling van dit bestuur.

Ter herinnering kan gezegd worden dat het bestuur in handen van de beroepsgenoten moet zijn (9).

a. Naleving van het bepaalde in de wet, de statuten en reglementen.

De bestuurders van de rechtspersoon zijn verplicht te zorgen "dat het bepaalde bij of krachtens deze wet, alsmede de bepalingen van de statuten en reglementen van de rechtspersoon worden nageleefd" (10). Ieder der bestuurders is daartoe persoonlijk verantwoordelijk.

Om hetgeen in de wet is bepaald aangaande de uitvoering van de beroepspensioenregeling door een beroepspensioenfonds 'in eigen beheer' te beklemtonen, wordt een aparte bepaling in deze wet opgenomen, welke de bestuurders terzake voor hun verantwoordelijkheid plaatst.

Ieder van de bestuurders wordt verplicht er voor te zorgen dat het beleid van het fonds wordt gevoerd overeenkomstig de actuariële en bedrijfstechnische nota, zoals deze is gevoegd bij het verzoek tot verplichtstelling (11).

De controle of de bestuurders hun taak naar behoren uitvoeren, gebeurt door de Verzekeringskamer en dit des te meer als de uitvoering van de pensioenregeling geschiedt door een beroepspensioenfonds in 'eigen beheer' (12).

Daartoe is een tweede verplichting opgelegd aan de bestuurders.

b. Verschaffen van inlichtingen aan de Verzekeringskamer.

"Ieder van de bestuurders en ieder lid van het personeel is verplicht aan de Verzekeringskamer de inlichtingen te verstrekken welke deze verlangt"(13).

Een dergelijke bepaling -zoals art. 19 Pensioen - en Spaarfondsenwet- is volstrekt nodig in het belang van een doeltreffende controle op de rechtspersoon (14).

c. Verplichte mededeling van alle genomen besluiten van algemene strekking.

Het bestuur van de rechtspersoon is verplicht aan de Minister van Sociale Zaken mededeling te doen van alle besluiten van algemene strekking (15).

Dit voorschrift vervat in art. 14 is ontleend aan art. 8 van de wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds en de daar opgedane ervaring wettigt geenszins het door sommige leden opgeworpen bezwaar dat de fondsen aan de leiband lopen (16). Deze bepaling lijkt door de fondsen soepel te zijn toegepast ; het heeft niet geleid tot een oeverloze correspondentie.

Alhoewel in haar advies van 18 oktober 1968, de S.E.R. een beperktere redactie wenste - de S.E.R. wenste deze mededelingsplicht enkel te behouden voor wijzigingen aan de statuten en reglementen - handhaafde de regering haar redactie, zodat onder besluiten van algemene strekking dienen te worden verstaan : "besluiten welke hetzij rechtstreeks betrekking hebben op alle deelnemers in een beroepspensioenregeling of op één of meer groepen van deze deelnemers (17), hetzij consequenties hebben voor één of meer groepen van deelnemers in een beroepspensioenregeling of voor alle bedoelde deelnemers" (18).

Van deze besluiten moet enkel mededeling gedaan worden : dit is dus geen advies of toestemming vragen, het is enkel het mededelen van een reeds volledig autonoom genomen beslissing. Wel kan de Minister aan de hand van deze medegedeelde beslissingen nagaan of de beroepspensioenregeling volledig in orde is met de wettelijke beschikkingen en vereisten welke opgelegd worden om de verplichtstelling te bekomen : o.m. of de belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers en andere belanghebbenden voldoende zijn gewaarborgd.

Indien de Minister bezwaren zou hebben kan hij druk uitoefenen op het fonds om, na overleg bepaalde zaken eventueel te doen wijzigen ; bij onoverkomenlijke bezwaren kan de verplichtstelling worden ingetrokken (19).

Onder deze "besluiten van algemene strekking" vallen niet de statuten en reglementen : voor deze is een mededeling onvoldoende : de Minister moet t.o.v. een wijziging van de statuten en reglementen een verklaring van geen bezwaar afleggen (20) en deze verklaring moet volgens art. 3, c in de Nederlandse Staatscourant medegedeeld worden.

3) Financieringstechniek en belegging van fondsen.

De gebruikte financieringstechniek door een beroepspensioenfonds is het kapitalisatiestelsel ; art. 12 van de wet, volgens hetwelk de bezittingen van het beroepspensioenfonds samen met de verwachte inkomsten moeten volstaan om de pensioenverplichtingen te dekken,

legt het beginsel van het kapitaaldeckingsstelsel vast.

Een zuiver omslagstelsel is niet toegestaan. Wel is het mogelijk dat bepaalde omslagelementen ingebouwd worden in het kapitaaldeckingsstelsel, om o.a. te voorzien in de welvaartvastheid van de uitkeringen. Het kapitaaldeckingsstelsel zal echter steeds het uitgangspunt zijn en het gebruik van omslagelementen voor bepaalde doeleinden zal steeds moeten geschieden in nauw overleg met de Verzekeringskamer, aan welker prudentie het hanteren van bepaalde normen daartoe volledig kan worden toevertrouwd (21).

Een zelfde financieringstechniek is opgelegd door art. 13 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet aan de ondernemings- en de bedrijfspensioenfondsen.

Indien een bepaald (beroeps) pensioenfonds volledig op het omslagstelsel zou gebaseerd zijn, dan zou de Verzekeringskamer hiertegen ongetwijfeld achteraf bezwaar maken en aanwijzingen geven tot verandering.

Het korte art. 13 van de Wet betreffende verplichte deelneming in de beroepspensioenregeling bevat een voorschrift i.v.m. de manier van beleggen van de gelden van een beroepspensioenfonds. Volgens dit art. moet het beroepspensioenfonds de beschikbare gelden beleggen op solide wijze.

Er wordt aan de beroepspensioenfondsen wettelijk geen enkele beperking opgelegd. In beginsel is er vrijheid van belegging. De belegging behoort zich bij elk pensioenfonds te richten naar aard en grootte ervan ; een overheidsorgaan kan de verantwoordelijkheid daarvoor niet op zich nemen. Dit summier artikel is ontleend aan art. 14 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet (P.S.W.). Tijdens de bespreking van het art. 14 P.S.W. vroegen toendertijd bepaalde leden zich af of de term 'solide wijze' wel voldoende garantie biedt en niet nader hoeft omschreven te worden.

Volgens de overheid echter moet de vraag of op voldoende solide wijze door een fonds is belegd, voor elk (spaar- of pensioen) fonds afzonderlijk bezien worden tegen de achtergrond van de financiële opzet respectievelijk de actuariële en bedrijfstechische opzet van dat fonds, de aard van de verplichtingen en de financiële toestand (22).

Men vreesde dat een nadere omschrijving van het begrip 'solide' in bepaalde gevallen een onbedoelde begrenzing en daarmee een onnodige beperking van de beleggingsvrijheid zou meebrengen (23).

Rekening houdend met de in het kader van de Pensioen- en Spaarfondsenwet opgedane bevredigende ervaringen was het evenmin noodzakelijk in art. 13 het begrip 'solide wijze' nader te omschrijven (24).

Aan dit begrip zal dus voor elk beroepspensioenfonds afzonderlijk reële inhoud gegeven worden door de Verzekeringskamer, welke daarover toezicht houdt. Mocht blijken dat de beleggingen niet voldoende solide zijn of onvoldoende gespreid zijn, dan kan de Verzekeringskamer aanwijzingen geven (25).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 3, b Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

(2) Art. 6 Wet 29 juni 1972 ; in het eerste ontwerp was er sprake dat deze artikelen reeds toepasselijk zouden zijn gedurende de periode tussen het tijdstip waarop het verzoek is ingediend en het tijdstip waarop dat verzoek is ingewilligd, dan wel is verworpen.

Het voorbarig karakter van deze bepalingen leidde ertoe dat een Nota van wijziging (Bijl. Hand. II 68/72, 10216-6, blz. 3) werd ingediend om dit recht te trekken.

(3) Art. 2, lid 4 Wet 29 juni 1972.

(4) Art. 16, lid 3 Wet 29 juni 1972.

(5) Art. 16, lid 4 Wet 29 juni 1972.

(6) Art. 16, lid 1 Wet 29 juni 1972.

(7) Art. 16, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(8) Art. 16, lid 4 Wet 29 juni 1972.

(9) Art. 7 Wet 29 juni 1972.

(10) Art. 17, lid 1 Wet 29 juni 1972.

(11) Art. 17, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(12) Zie verder i.v.m. overheidstoezicht.

(13) Art. 18 Wet 29 juni 1972.

(14) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3, 11.

(15) Art. 14 Wet 29 juni 1972.

(16) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 6.

(17) Voorbeeld : de groep van de jongeren.

(18) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 6 ; 10216-3, 11 ; als voorbeeld wordt geciteerd : het besluit tot liquidatie van de rechtspersoon.

(19) Zie infra.

(20) Art. 2, lid 7, b Wet 29 juni 1972.

(21) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 5.

(22) Bijl. Hand. II 1971/1972, 11529, Memorie van Antwoord.

(23) Ibid.

(24) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-5-6, 6.

(25) De Verzekeringskamer zal niet concreet aanduiden waarin moet belegd worden, maar zal aanduiden welke soort belegging (b.v. aandelen of onroerend goed) op dat bepaald ogenblik niet in aanmerking komt.

5. Overheidstoezicht.

.....

Vooraleer het verzoek tot verplichtstelling werd ingewilligd, diende de beroepspensioenregeling blijk te geven van de bescherming der minderheden en diende een gezonde financiële basis te vertonen. Omdat een verplichtstelling een beperking inhoudt van de individuele vrijheid, moet deze eerste aan een aantal voorwaarden verbonden worden waardoor optimale waarborgen aan de betrokkenen worden gegeven.

Gedurende het actief opereren van de beroepspensioenregeling is een overheidstoezicht eveneens een essentiële vereiste. Overheidstoezicht is nodig om erop toe te zien dat de beroepspensioenregeling niet afwijkt van haar doelstelling of haar financieel draagvlak niet in gevaar brengt.

Het overheidstoezicht komt tot uiting op 2 vlakken : enerzijds het ministerieel toezicht en anderzijds het rechtstreeks toezicht van de Verzekeringskamer op het financieel beleid.

1) Toezicht van de Minister van Sociale Zaken.

.....

Het toezicht van de Minister strekt zich vooral uit tot deze zaken welke een voorwaarde uitmaakten voor het inwilligen van het verzoek tot verplichtstelling.

Er zal nagegaan worden of de aan de statuten en reglementen aangebrachte wijzigingen in overeenstemming te brengen zijn met het bepaalde in de wetsartikelen. Zoals hogerop geschreven, moet de Minister, zo hij geen bezwaar heeft tegen deze wijzigingen, daartoe een verklaring afleggen. Indien een degelijke verklaring niet werd afgelegd, wordt de verplichtstelling automatisch ingetrokken (1).

De Minister wordt bovendien op de hoogte gesteld van alle besluiten van algemene strekking, welke de beroepspensioenregeling genomen heeft (2). Ook van deze besluiten kan hij nagaan of ze wel in gewenste richting gaan. Desnoods kan de Minister de verplichtstelling intrekken bij gemotiveerde beschikking (3).

Ook op financieel vlak werd aan de Minister een zekere toezichtsfunctie voorbehouden.

De financiële opzet en de grondslagen waarop het rust, samengevat in de ingediende actuariële nota, mogen niet zomaar gewijzigd worden ; de Minister moet hier eveneens een verklaring van geen bezwaar afleggen, zo niet wordt de verplichtstelling automatisch ingetrokken (4).

Het concreet toezicht op het gevoerde financieel beleid werd echter toegespeeld aan de Verzekeringskamer.

2) Toezicht van de Verzekeringskamer.

De Verzekeringskamer, welke ook toezicht uitoefent op de verzekeringsondernemingen, en voorzien bij art. 8 van de Wet op het levensverzekeringsbedrijf (5) is een door de Kroon ingesteld orgaan.

Voor de taken welke aan de Verzekeringskamer zijn opgelegd in uitvoering van deze wet, kunnen aan deze Kamer een aantal personen, die deskundig zijn op sociaal-economisch gebied, toegevoegd worden. Deze toegevoegde personen maken echter geen deel uit van de Verzekeringskamer (6).

Enerzijds heeft de Verzekeringskamer, net zoals de Minister, toezicht op de wijzigingen van statuten en reglementen, of van de financiële opzet en de grondslagen waarop het rust, daar de Verzekeringskamer steeds een advies moet opstellen.

Anderzijds is de grote taak welke weggelegd is voor de Verzekeringskamer gelegen in het concrete toezicht op het financieel beleid.

Het toezicht op het financieel beleid is hoofdzakelijk bedoeld voor deze beroepspensioenfondsen welke in 'eigen beheer' de beroepspensioenregeling zullen uitvoeren. Dit is neergelegd in het art. 10.

Er is bovendien een verscherpt toezicht van de Verzekeringskamer, indien het beroepspensioenfonds zich naast de verzekeringsmaatschappijen aanbiedt als instelling waarmee individuele verzekeringsovereenkomsten kunnen gesloten worden binnen het kader van een beroepspensioenregeling.

Het toezicht strekt zich steeds achteraf uit. De Verzekeringskamer kan dus vooraf geen voorschriften uitvaardigen, maar

enkel achteraf aanwijzingen aanbrengen, indien de gang van zaken bij een fonds haar onbevredigend voorkomt. De Verzekeringskamer heeft daarbij een zekere beleidsvrijheid, doch zal de gang van zaken in de eerste plaats toetsen aan de wettelijke voorschriften en vervolgens aan erkende actuariële beginselen.

Dit maakt dat er geen eigenlijk materieel toezicht is op de pensioenfondsen (7).

Om een goed toezicht mogelijk te maken is de Verzekeringskamer bevoegd getuigen en deskundigen op te roepen, welke verplicht zijn op de uitnodiging in te gaan (8); de Verzekeringskamer kan echter ook inzage nemen (of laten nemen door personen die uitdrukkelijke en bijzondere volmacht hebben verkregen) in alle boeken en bescheiden van de rechtspersoon (9).

Indien de Verzekeringskamer n.a.v. dit onderzoek vaststelt dat bepaalde zaken bij de rechtspersoon onbevredigend voorkomen, dan wordt de procedure gevolgd zoals beschreven in art. 21 (10).

Een eerste stap is het mededelen van de opmerkingen op het gevoerde beleid aan de rechtspersoon (11).

Indien deze rechtspersoon in gebreke blijft gevolg te geven aan deze opmerkingen, dan kunnen deze opmerkingen openbaar gemaakt worden in de pers of anderszins, op kosten van de rechtspersoon (12).

Voordat de Verzekeringskamer effectief tot publicatie overgaat geeft ze aan de rechtspersoon alsnog de mogelijkheid iets te ondernemen.

De Verzekeringskamer geeft van het besluit tot openbaarmaking bij aangetekend schrijven kennis aan de rechtspersoon. Binnen de maand na ontvangst kan in beroep gegaan worden bij de Minister bij gemotiveerd beroepschrift. De Verzekeringskamer ontvangt daarvan een afschrift en in afwachting van de behandeling van het beroep wordt de openbaarmaking opgeschort (13).

Het publiceren van de opmerkingen van de Verzekeringskamer over het fondsbeleid wordt als een dwangmiddel gehanteerd opdat de rechtspersoon er rekening mee zou houden.

De Minister beslist bij een met redenen omkleed besluit over het beroep, na de Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord te hebben. De Raad van State behandelt de aangelegenheid

in gesloten vergadering (14).

Indien beslist wordt dat de opmerkingen niet zullen gepubliceerd worden of indien de beslissing verdaagd wordt, dan wordt de beslissing daartoe niet openbaar gemaakt (15).

De hier geschetste regeling welke ook bestaat bij de controle op verzekeringsondernemingen heeft het grote voordeel dat het bestuur van de rechtspersoon in alle gevallen vrij blijft te handelen zoals haar goeddunkt ; de vrees voor de publicatie van het advies zal er haar allicht voor hoeden dit lichtvaardig naast zich neer te leggen.

Over haar toezicht brengt de Verzekeringskamer telkenjare aan de Minister van Sociale Zaken verslag uit (16).

De kosten van dit onderzoek dienen gedragen te worden door de rechtspersoon (17). De Minister van Sociale Zaken stelt daartoe de nadere regelen vast. Zie de Beschikking dienaangaande van de Staatssecretaris van Sociale Zaken van 8 april 1974, nr. 41-552 (18).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 2, lid 7, b Wet 29 juni 1972 betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stb. 400.

(2) Art. 14 Wet 29 juni 1972.

(3) Art. 2, lid 6 Wet 29 juni 1972.

(4) Art. 2, lid 7, a Wet 29 juni 1972.

(5) Zie eveneens : Besluit van 13 december 1972 houdende vaststelling van de Instructie voor de Verzekeringskamer, Stb. 758.

(6) Art. 24 Wet 29 juni 1972 ; deze aanvulling gebeurt door de Minister van Sociale Zaken ; vóór de wetswijziging van 21 januari 1981 gebeurde dit gezamenlijk door de Minister van Sociale Zaken en de Minister van Justitie. Cf. art. 27 Pensioen- en Spaarfondsenwet.

(7) MOK, L., Beginnelsen Nederlandse Pensioen- en Spaarfondsenwet, in Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J., Antwerpen, Kluwer, 1982, 47-70. Het toezicht zal dus soepel zijn en evenals andere bepalingen individueel getoetst worden.

(8) Art. 19 Wet 29 juni 1972 ; dit art. bepaalt verder de wijze van oproeping, de sanctie bij niet verschijnen en de plaats van afnemen van verhoren, alsmede de vergoeding toegekend aan de opgeroepen.

(9) Art. 20 Wet 29 juni 1972.

(10) Dit art. 21 is ontleend aan art. 23 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet.

(11) Art. 21, lid 1 Wet 29 juni 1972.

(12) Art. 21, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(13) Art. 21, lid 3 Wet 29 juni 1972.

(14) Art. 21, lid 4 Wet 29 juni 1972 ; dit lid 4 werd aangepast door de Wet 21 januari 1981, Stb. 17.

(15) Art. 21, lid 4 Wet 29 juni 1972.

(16) Art. 22 Wet 29 juni 1972.

(17) Art. 23 Wet 29 juni 1972.

(18) Kostenbeschikking Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling, Stcrt. 1974, 74, Uitgegeven 17 april 1974.

6. Intrekking van een verplichtstelling.

.....

Een gegeven verplichtstelling tot deelneming in een beroepspensioenregeling welke op verzoek van één of meer voldoende representatieve organisaties van beroepsgenoten werd ingewilligd, kan op twee wijzen worden ingetrokken, ofwel een automatische intrekking, ofwel een met redenen omklede intrekking.

1) Automatische intrekking (art. 2, lid 7).

Een automatische intrekking doet zich voor als er een wijziging wordt gebracht ofwel in de financiële opzet van het fonds en de grondslagen waarop het rust, zoals deze blijken uit de ingediende actuariële nota, ofwel in de statuten en reglementen van de rechtspersoon. Deze intrekking neemt echter geen plaats indien de Minister van Sociale Zaken, na advies van de S.E.R. en de Verzekeringskamer, een verklaring aflegt, in dewelke medegedeeld wordt dat hij geen bezwaar heeft tegen deze wijzigingen.

Deze 'verklaring van geen bezwaar' t.a.v. wijzigingen van de statuten en reglementen moeten worden medegedeeld in de Nederlandse Staatscourant (1). Als er zich een wijziging in voornoemde zin heeft voorgedaan, dan is de intrekking automatisch, tenzij de Minister expliciet -na advies- verklaart geen bezwaar te hebben. Een expliciete tussenkomst van de Minister is hier vereist om een intrekking van een verplichtstelling tegen te houden, terwijl -zoals hieronder vermeld wordt- de Minister met een gemotiveerde beslissing de intrekking eveneens steeds kan uitspreken.

2) Gemotiveerde intrekking (Art. 2, lid 6).

+++++

Tot een dergelijke intrekking, welke voor alle of voor één of meer bepaalde groepen van beroepsgenoten kan gelden, kan beslist worden om eender welke reden, op voorwaarde dat de Beschikking welke deze intrekking uitspreekt, de gronden der intrekking vermeldt. Bovendien moet de Minister vooraf verplicht advies vragen aan de S.E.R. en de Verzekeringskamer.

De Staatssecretaris heeft ter gelegenheid van de bespreking van de wet (2) verduidelijkt dat met dit artikel niet gepoogd wordt om onder het opzet van de wet uit te komen, maar wel dat tot intrekking kan beslist worden indien van de zijde van de betrokken organisatie daarom gevraagd wordt, b.v. omdat de deelnemers van het fonds als gevolg van een integratie van pensioenregelingen overgaan naar een ander fonds.

Van een (automatische of gemotiveerde) intrekking van de verplichtstelling moet door de Minister van Sociale Zaken mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant (3).

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 3, c Wet 29 juni 1972.

(2) Hand. II 71/72, 3138.

(3) Art. 3, d Wet 29 juni 1972.

7. Diverse bepalingen.

.....

1) Strafsancties.

+++++

Art. 27 van de wet bevat strafsancties voor beroepsgenoten en bestuurders van rechtspersonen welke de hun opgelegde verplichtingen niet nakomen. Deze strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen. Er is aansluiting gezocht met de overeenkomstige bepalingen in de Pensioen- en Spaarfondsenwet. Volgens het lid 3 van dit artikel zijn deze strafsancties echter niet van toepassing op deze (verplichte) beroepsgenoten indien er voor deze strafbare feiten van art. 16 (1) een tuchtrechtspraak bestaat.

2) Geheimhoudingsplicht.

+++++

"Het is eenieder verboden, hetgeen hem in zijn ambt, betrekking of hoedanigheid ten gevolge van de uitvoering of toepassing van deze wet nopens aangelegenheden van de rechtspersonen blijkt of wordt medegedeeld, verder bekend te maken dan dat ambt, die betrekking of die hoedanigheid met zich brengt." (2). Deze geheimhoudingsplicht is overgenomen uit art. 31 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet.

3) Beslag, overdracht en in pandgeving van pensioenrechten of -aanspraken.

+++++

Het art. 29 dat handelt over beslag, overdracht, in pandgeving, volmacht tot invordering van pensioen, is van dwingend recht (3), en volstrekt in overeenstemming met het bepaalde in het art. 20 van de Wet tot invoering van een leeftijdsgrens voor het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfondswet en het art. 32 van de Pensioen- en

Spaarfondsenwet.

Beslaglegging op pensioen of aanspraken op pensioen, anders dan voor verhaal voor levensonderhoud, is slechts in beperkte mate toegestaan ; nl. het pensioen is tot een derde, met een maximum van 1000 Guld., vatbaar voor beslag (4).

Verder zijn er beperkende bepalingen inzake overdracht, inpandgeving van rechten op pensioen of op pensioenaanspraken. Dergelijke overdracht of inpandgeving is slechts geldig indien dit gebeurt mits goedkeuring van de rechtspersoon en maximaal ten belope van het bedrag dat voor beslag in aanmerking komt (5).

4) Rechtsvorderingen.

+++++

Twee soorten procedures kunnen gevoerd worden naargelang de aard van de rechtsvordering.

* enerzijds zijn er de rechtsvorderingen i.v.m. de deelneming en de uitkeringen in een beroepspensioenregeling ;

* anderzijds zijn er de rechtsvorderingen betreffende het invorderen van de schuld ontstaan door achterstallige premies.

De procedures over deelneming in en over uitkeringen op grond van een beroepspensioenregeling worden gevoerd als procedures uit een arbeidsovereenkomst ; met name zijn de bepalingen van de tweede afdeling van de tweede titel van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing (6).

Een soortgelijke bepaling vindt men eveneens terug in art. 18 van de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds en in art. 23 van Wet tot invoering van een leeftijdsgrens in het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfonds. De bedoeling van een dergelijke procedure is het voeren van vorderingen tegen het fonds met zo gering mogelijke kosten.

"Zo min mogelijk kosten maken" is ook de reden geweest om

een speciale requestprocedure in te voeren voor het vorderen van een door achterstallige premies ontstane schuld. De invordering kan gebeuren bij aangetekend dwangbevel (7), na eerst een aanmaning bij aangetekende brief gericht te hebben (8) (9).

Ook met deze procedure had men reeds ervaring opgedaan in de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds.

Uit deze ervaring was namelijk gebleken dat de tussenkomst van de kantonrechter voor de uitvoering van het dwangbevel, zoals voorzien in de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenregeling, geen werkelijke waarborg betekende voor de wederpartij van de rechtspersoon, omdat de kantonrechter in dit stadium over onvoldoende gegevens beschikt om te oordelen of het dwangbevel onrechtmatig of ongegrond is (10) ; dit is hier dan ook niet meer voorzien.

Op deze wijze worden de kosten van het fonds bij procedure tegen deelnemers zo laag mogelijk gehouden.

VOETNOTEN

=====

(1) Dit is het niet geven van inlichtingen aan de rechtspersoon, of het niet verlenen van inzage in de boekhouding en de bescheiden.

(2) Art. 28 Wet 29 juni 1972.

(3) Art. 29, lid 4 Wet 29 juni 1972.

(4) Art. 29, lid 1 Wet 29 juni 1972.

(5) Art. 29, lid 2 Wet 29 juni 1972.

(6) Art. 31, lid 1 Wet 29 juni 1972.

(7) Art. 31, lid 4 Wet 29 juni 1972 bepaalt wat het dwangbevel moet inhouden.

(8) Art. 31, lid 3 Wet 29 juni 1972 bepaalt wat deze aanmaning moet vermelden.

(9) Art. 31, lid 2 Wet 29 juni 1972 ; over betaling en tenuitvoerlegging van dwangbevel zie de art. 31, lid 5 en 6 Wet 29 juni 1972 ; en i.v.m. verzet zie art. 31, lid 7 en 8 Wet 29 juni 1972.

(10) Bijl. Hand. II 68/72, 10216, 3, 11.

D. Vergelijking met enkele andere wetten uit de sfeer der
pensioenregelingen.

De Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling is een nieuwe bouwsteen aan het gebouw van ouderdomsvoorzieningen boven de A.O.W. (1). Deze wet zou kunnen opgevat worden als het sluitstuk van de eerste fase in het verplichtstellen van aanvullende pensioenregelingen, nl. het op verzoek verplichtstellen van reeds opgerichte pensioenregelingen of -fondsen.

De volgende fase, -het verplichten een (minimum) pensioenregeling op te zetten (2)-, zal gezien de economische situatie moeilijker te verwezenlijken zijn.

Bij het opstellen van deze wet werden de reeds bestaande wetten in deze sector, nl. de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds (3), de Pensioen- en Spaarfondsenwet (4) en de Wet tot invoering van een leeftijdsgrens voor het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfonds (5), als richtinggevend beschouwd.

Er kon grondig rekening gehouden worden met de reeds opgedane ervaring van een analoge wet, nl. de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds. Veel gelijkenis is er eveneens met de Pensioen- en Spaarfondsenwet, welke de beveiliging van de pensioentoezeggingen regelt voor bedrijfspensioenfondsen en ondernemingspensioenfondsen (6), onder meer door het toezicht op het financieel beleid toe te vertrouwen aan de Verzekeringskamer; deze wet bevat ook bepalingen betreffende de samenstelling van de besturen, de statuten en reglementen en de wijze waarop de gelden moeten beheerd worden.

De hier besproken wet is, net als deze voor de bedrijfspensioenfondsen en de Pensioen- en Spaarfondsenwet, een raamwet.

Vervolgens zijn enkele artikelen ontleend aan de Wet tot invoering van een leeftijdsgrens in het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfonds.

Bij de bespreking van de wet is de gelijkenis reeds voldoende duidelijk tot uiting gekomen.

De Wet verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling wijkt echter in bepaalde opzichten ook af van de reeds genoemde wetten.

Zoals reeds ter sprake is gekomen, is hier een speciale

procedure ingesteld om de Minister "aannemelijk te maken dat een belangrijke meerderheid het verzoek ondersteunt", voor het geval naar het oordeel van de Minister de organisatie van beroepsgenoten onvoldoende representatief is. Een dergelijke procedure is niet voor handen in de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds.

Aan de andere kant verschilt de structuur van deze wet in bepaalde opzichten wezenlijk met deze van de Pensioen- en Spaarfondsenwet (7). Wijl deze laatste de bescherming verzekert van pensioenen welke hun basis vinden in de toezegging van de werkgevers aan de werknemers, gaat het in de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling niet om de toezegging van de één aan de ander, of door de één van de andere afgedwongen, maar wel om "zuiver individuele" beroepsgenoten die in een aantal gevallen al een pensioenverzekering hebben gesloten, maar die nu in collectief verband dergelijke regelingen meer "body" wensen te geven (8).

Om deze reden werd in deze wet geen bepaling opgenomen zoals art. 8 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet (9), i.v.m. het 'behoud van rechten'. Krachtens dit art. heeft een werknemer welke minstens één jaar aan een pensioenfonds heeft deelgenomen, bij beëindiging van zijn deelneming anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, recht op een vergoeding voor de door en voor hem betaalde stortingen voor ouderdomspensioen, dan wel een premievrije aanspraak op bepaalde uitkeringen.

Dit artikel moet gezien worden tegen de achtergrond van een werkgevers - werknemers verhouding.

VOETNOTEN

=====

(1) Hand. II 71/72, 3119.

(2) Zie : Stichting van de Arbeid, Interimrapporten inzake het Pensioenvraagstuk, Den Haag, 1971, 1975, 1977 en 1979 (concept) ; MADLENER, B., "De pensioenplichtstudie van de Stichting van de Arbeid", S.M.A., 1981, 120-141 en 238-247.

(3) Wet van 17 maart 1949 betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, Stb. J 121 ; en Parl. Voorbereiding : Bijl. Hand. II 1947/49, 785 ; Hand. II 48/49, 1038-1051, 1093, 1106, 1129-1150 en 1155-1157 ; Bijl. Hand. I 48/49, 785 ; Hand. I 48/49, 279-306 ; gewijzigd bij Wet 15 mei 1952, Stb. 275 ; Wet 22 december 1954, Stb. 635 ; Wet 8 december 1960, Stb. 541 ; Wet 29 juni 1972, Stb. 400 en Wet 13 december 1972, Stb. 774.

Zie over deze wet : DE GUASCO, R.A.F., VAN DER MEER, R.H., HUIJ, J.A. en BAARS, D., Het Sociaal Verzekeringsrecht in Nederland, Alphen a/d Rijn, Samsom Uitg., 1979, 527-531 ; BLAAS, F., CORNEL, J. en STAAL, R.H., Praktische behandeling van sociale verzekeringswetten, Wassenaar, Delwel, 1979, 150-152.

Voor informatie i.v.m. bedrijfspensioenfonds en ondernemingspensioenfonds, zie : OFFERHAUS, S.J., "Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds", S.M.A., 1955 ; OFFERHAUS, S.J., Bedrijfspensioenfonds, Proefschrift ; VERBRAAK, H.L.F., Ondernemingspensioenregelingen, Deventer, Kluwer, 1968 ; MENRIES, A.M., The Netherlands, in Pensions, Inflation and growth, WILSON, Th. (ed.), London, Heinemann Educational Books, 1974, 110-154, voornamelijk 124-139 ; BESSELING, J. en SCHEEPERS, H.M.J., Pensioenregelingen in Nederland. Een vergelijkend onderzoek van 45 pensioenregelingen in Nederland, 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1981, 164 p. ; en voor een korte bespreking van de diverse in 1976 bestaande bedrijfspensioenfonds, waaronder alle verplichte, zie : Wat U moet weten over ... gegevens over bedrijfspensioenfonds (waaronder alle verplicht gestelde), Vraagbaakreeks, nr. 2, De vraagbaak Leiden.

Voor statistische gegevens i.v.m. ondernemings- en bedrijfspensioenfonds

kan men terecht bij de jaarverslagen Sociale Verzekering Pensioenverzekering, Levensverzekering, uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij :

aantal					
ondernemingspensioenfondsen		bedrijfspensioenfondsen			
		geheel of voor grootste deel		niet-	
jaar	totaal	eigen risico dragend	verplichte	verplichte	totaal

1974	1.340	398	67	20	87
1977	1.135	509	64	20	84
1980	1.044	183	62	21	83

(Bron : Overgenomen uit bovenvermelde verslagen, 1970, 1974 ; 1973-1977, 1976-1980.)

Aan de afname van het aantal ondernemingspensioenfondsen liggen volgende oorzaken ten grondslag :

1. Veel fondsen zijn samengevoegd via fusies van ondernemingen ;
2. Een groot aantal ondernemingen is overgegaan tot het realiseren van hun pensioenregeling via een collectief contract rechtstreeks aangegaan bij een verzekeringsmaatschappij ;
3. Een aantal ondernemingspensioenfondsen werden opgeheven omdat de betrokken onderneming opgenomen werd in het bedrijfspensioenfonds.

Zie Bouwstenen voor een Ouderenbeleid, Tweede Kamer, zitting 1981-82, 17.393, nr. 1 en 2, 41.

(4) Wet van 15 mei 1952, Stb. 275 ; Parl. Voorbereiding : Bijl. Hand II 49-52 ; 1730, 1-14 ; Hand. II 51.52, 140-156, 218-232 ; Bijl. Hand. I 51/52, 1730 ; Hand. I 51/52, 863-873 ; gewijzigd bij Wet 15 augustus 1955, Stb. 396 ; Wet 14 juni 1956, Stb. 343 ; Wet 28 juni 1962, Stb. 258 ; Wet 30 juni 1967, Stb. 377 ; Wet 8 april 1971, Stb. 214 ; Wet 29 juni 1972, Stb. 400 ; Wet 13 december 1972, Stb. 774 ; Wet 8 april 1976, Stb. 229 ;

Wet 23 juli 1976, Stb. 377 en Wet 21 januari 1981, Stb. 17. Zie over deze Wet : ENGELS, A.M., "Pensioen- en Spaarfondsen", S.M.A., 1950, 293-299 ; MAAS, H.H., "Het ontwerp Pensioen- en Spaarfondsenwet en de verplichte bedrijfspensioenfondsen", S.M.A., 1950, 300-304 ; GROEN, K., "Nog enkele opmerkingen over het ontwerp Pensioen- en Spaarfondsenwet", S.M.A., 1951, 189-201 ; DE GUASCO, R.A.F., o.c., 534-542 ; MOK, L., Beginnelsen Nederlandse Pensioen- en Spaarfondsenwet, in Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J. (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1982, 47-70.

Deze Wet is niet alleen op bedrijfs- en ondernemingspensioenfondsen van toepassing, maar beheerst ook de pensioentoezeggingen welke geregeld worden bij een levensverzekeringsmaatschappij.

(5) Wet 16 september 1954, Stb. 407 ; Parl. Voorbereiding : Bijl. Hand II 52/54, 3045 ; Bijl. Hand I 53/54, 3045 ; Hand. I 53/54, 2368-2383 en 2385-2401 .

(6) De strekking van de Pensioen- en Spaarfondsenwet is zoveel mogelijk te waarborgen, opdat, wanneer er bij werknemers verwachtingen zijn gewekt door toezeggingen omtrent pensioen, of wanneer voor hen de gelegenheid is geopend tot sparen voor een uitkering bij wijze van oudedagsvoorziening, zulke verwachtingen inderdaad in vervulling zouden gaan.

(7) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-7, 3.

(8) Hand. II 71/72, 3135.

(9) Dit art. is onlangs bij Wet van 21 januari 1981 gewijzigd.

E. Fiscale regeling - Wet van 5 juli 1972 houdende fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling.

Een degelijke uitbouw van een pensioenregeling veronderstelt zekere fiscale aanmoedigingsmaatregelen.

Het op punt zetten van een pensioenregeling waarbij geen aandacht geschonken wordt aan de fiscale reglementering terzake zal moeilijk vlot tot stand kunnen gebracht worden.

Het fiscaal statuut van een pensioenregeling (d.w.z. de fiscale situatie van de bijdragen, de aangroei van het fonds en de uitkeringen) is een noodzakelijke component van een pensioenregeling.

Naar aanleiding van de bespreking van het wetsontwerp verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling werd dan ook herhaaldelijk de vraag naar het fiscale regime naar voren gebracht. In het advies van de S.E.R. van 18 oktober 1968 werd reeds opgemerkt :

"Tenslotte wil de Raad nog in het algemeen opmerken dat uiteindelijk het praktisch resultaat van hetgeen met het wetsontwerp wordt beoogd t.a.v. de ouderdagsvoorziening in hoge mate zal worden bepaald door het fiscale regime wat betreft premies en uitkeringen" (1).

Wel erkende de Raad zoals vele leden van de Tweede Kamer trouwens, dat dergelijke bepalingen van fiscale aard in het aanhangige wetsontwerp betreffende de verplichte deelneming niet pasten.

Voor verschillende Kamerleden was het zonder meer duidelijk dat zonder een 'fiscale begeleiding' de ontworpen 'raamwet' een lege huls zou blijven (2) en ze pleitten er dienvolgens voor een fiscaal regime van dezelfde aard als dat wat gebruikelijk is voor reeds bestaande ondernemingspensioenfondsen, in het leven te roepen (3).

Er moet gestreefd worden naar een gelijkstelling in fiscale tegemoetkomingen tussen werknemers en zelfstandige beroepsbeoefenaars (4).

Te dien einde werd een ontwerp van wet ingediend welke de Wet van 5 juli 1972 houdende fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling is geworden (5).

Deze wet verschaft een wettelijke basis voor het fiscaal regime

toepasselijk op (beroeps- en bedrijfs-) pensioenregelingen, welke door een wet verplichtend zijn gemaakt.

Voorheen was het fiscaal stelsel van het notarieel pensioenfonds en van de bedrijfspensioenfonds geregeld bij wijze van "resolutie" (6).

Naast het vaststellen van een onaantastbare wettelijke basis, worden met deze wet de fiscale verschillpunten tussen de loontrekkenden en de zelfstandigen weggenomen," waardoor de 'zelfstandigen' zowel juridisch als fiscaal in een pensioentechnisch opzicht gelijke positie zullen komen te verkeren als de loontrekkenden" (7).

Deze wet van 5 juli 1972 heeft betrekking op de aanspraken die berusten op een pensioenregeling waarvan de deelneming is verplicht gesteld op grond van de Wet betreffende verplichte deelneming in bedrijfspensioenfonds, de Wet tot invoering van een leeftijdsgrens voor het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfonds, de Wet op de kansspelen of de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling (8).

Door deze wet worden een aantal bepalingen van de wet op de inkomstenbelasting aangepast.

Wat houdt het fiscaal regime in ?

- - - - -

Het uitgangspunt van het belastingregime is erop gericht de belastingheffing pas te doen plaatsvinden ter gelegenheid van de uitkering van de pensioenbedragen (9).

Dit houdt in dat enerzijds de betaalde bijdragen volledig fiscaal aftrekbaar zijn als beroepskosten van de winst, en dat anderzijds de pensioenaanspraken welke daaruit voortvloeien niet in aanmerking worden genomen bij de winstberekening.

Om het beginsel van de fiscale aftrekbaarheid van de premies betaald aan een verplichte pensioenregeling te poneren, was geen wetswijziging vereist. Vermits elke kost die een beroepsgenoot noodzakelijk heeft om zijn beroepsactiviteit inkomsten te laten opleveren, fiscaal aftrekbaar is als beroepskost volgens een arrest van de Hoge Raad van 28 juni 1967 (10), is een verplichte bijdrage aan een beroepspensioenregeling evenzo aftrekbaar.

Een wetswijziging hoefde niet.

Indien een beroepspensioenregeling de mogelijkheid laat dat beroepsgenoten individueel een aanvullende bijdrage storten boven hetgeen voor iedereen verplichtend is gesteld, dan geldt de hier besproken fiscale begeleiding niet voor deze aanvullende bijdrage (11).

Een wetswijziging was echter wel van doen om uitdrukkelijk te bepalen dat de pensioenaanspraken (uit verplichte pensioenregelingen) niet tot de winst behoren (12).

Er valt te benadrukken dat deze vrijstelling van belasting enkel geldt voor aanspraken op pensioen, d.w.z. aanspraken "welke uitsluitend of nagenoeg uitsluitend bestaan uit rechten op periodieke uitkeringen of verstrekkingen" (13).

M.a.w. aanspraken op kapitaalsuitkeringen genieten niet van deze fiscaal gunstige maatregel.

Eerst op het ogenblik van de uitkering wordt belasting geheven. De pensioenuitkeringen zijn belastbaar.

Het financieel voordeel van een dergelijke uitgestelde belasting, nl. enkel belasting op het moment van de uitkering, vindt zijn reden in het feit dat een persoon welke een pensioenuitkering opneemt, zich op dat ogenblik (ogenblik van pensionering) in een fiscaal lagere schijf bevindt en dus minder belastingen zal betalen dan tijdens zijn actieve loopbaan.

Voor de beroepsgenoten, welke op grond van gemoedsbezwaren vrijgesteld zijn van deelneming in een pensioenregeling en voor deze voor wie geen verplichte deelneming bestaat, werd indertijd een fiscale regeling "oudedagsreserve zelfstandigen", en "stamrechtvrijstelling" opgezet (14).

Om echter een cumulatie te vermijden van beide fiscale voordeelregelingen voor de zelfstandigen die verplicht deelnemen in een beroepspensioenregeling, werd een art. 19, lid 2 in de Wet op inkomstenbelasting (15) toegevoegd dat bepaalt dat voortaan de stamrechtvrijstelling zal verminderd worden met de vrijgestelde pensioenaanspraken.

Verder werd, om de fiscale gelijkheid werknemers-zelfstandigen nog meer te

bereiken, de beperking, welke door resoluties voor ondernemers-deelnemers aan bedrijfspensioenfondsen en voor notarissen bestond m.b.t. de aftrek van de lijfrentepremie (16), afgeschaft (17).

Zelfstandigen kunnen nu, naast hun bijdrage voor een beroepspensioenregeling, gebruik maken van de maximale lijfrentepremieaftrek.

VOETNOTEN

=====

- (1) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-4, 1.
- (2) Bijl. Hand II 68/72, 10216-4, 4 ; eveneens : Hand. II 71/72, 3121 : "duidelijk werd dat zonder fiscale begeleiding pensioenregelingen, op deze raamwet gebaseerd niet van de grond zullen komen."
- (3) Bijl. Hand II, 68/72, 10216-4, 5 : "Zolang echter een dergelijke wijziging in de fiscale wetgeving niet is aangebracht, valt het nut van het huidige wetsontwerp te betwijfelen".
- (4) Bijl. Hand. II 68/72, 10216-3 ; 10216-4, 5 : discriminatie moet afgeschaft worden.
- (5) Stb. 401 ; Parlem. Voorbereiding : Bijl. Hand. II 71/72, 11509 ; Hand. II 71/72, 1072-1104 ; 1120-147. 1173-1174, 1180 en 1216-1220 ; Bijl. Hand. I 71/72, 11509 (37,45) ; Hand. I 71/72, 101-139 en 144.
- (6) Resoluties 7 juni 1956, nr. 2 ; 18 mei 1962, B 2/1057 ; 30 oktober 1958, B 8/2484.
- (7) Bijl. Hand. II 68/72 ; 10216-8, 2 i.f.
- (8) Art. I A van Wet 5 juli 1972 houdende fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling, Stb. 401.
- (9) Zie o.m. Bijl. Hand. II 71/72, 11509-3, 1.
- (10) B.N.B., 1967/220.
- (11) Bijl. Hand. II 71/72, 11509-5, 2.
- (12) Toevoeging van litera f onder art. 8. van Wet op inkomstenbelasting.

(13) Zie art. 8, f i.f. - Wet op inkomstenbelasting.

(14) Deze regelingen zijn gebaseerd op de gedachte dat voor de zelfstandige het ondernemingsvermogen de basis voor de oudedagsvoorziening vormt.

(15) Ingevoegd door art. I.B. van Wet 5 juli 1972.

(16) Art. 5, lid 2 Wet op inkomstenbelasting. De werknemers daarentegen konden hun lijfrentepremie-aftrek van max. 5.000 gulden (op dit ogenblik 7.500) integraal cumuleren met hun bijdrage aan het bedrijfspensioenfonds. Er werd ook gevraagd dit bedrag te verhogen.

(17) Bijl. Hand. II 71/72, 11509-3, 1.

F. Verplichte beroepspensioenregelingen in de praktijk.

- - - - -

Op dit ogenblik zijn 9 beroepspensioenregelingen verplicht gesteld, die allen gesteund zijn op de kapitalisatietechniek (1).

Het betreft regelingen voor huisartsen, medische specialisten (2), tandartsen, apothekers, vroedvrouwen, onafhankelijke raadgevende adviseurs, dierenartsen, wisselmakers en fysiotherapeuten. Voor de advocaten en ingenieurs is een verplichte beroepspensioenregeling in voorbereiding. In 1978 bedroeg het aantal personen dat in een beroepspensioenregeling deelnam 16.000 en het gemiddelde ouderdomspensioen dat toen werd uitbetaald beliep 6.468 Gulden.

De twee onderzochte verplichte beroepspensioenregelingen (huisartsen en medische specialisten (3), zijn als volgt opgevat :

- geen minimumleeftijd om toe te treden ;
- de pensioenpremie is een vast bedrag per jaar, afhankelijk van het beroepsinkomen ;
- het ouderdomspensioen (op 65 jaar voor mannen en 60 jaar voor vrouwen) is gelijk aan een vast bedrag per deelnemingsjaar, afhankelijk van het bruto beroepsinkomen ; vrijwillige verhoging van het bedrag is mogelijk ;
- het weduwenpensioen bedraagt 70 % en het wezenpensioen 14 % van het ouderdomspensioen ;
- een invaliditeitspensioen wordt niet toegekend ; bij (algehele) invaliditeit vindt echter een premievrije pensioenopbouw plaats ;
- de indexering geschiedt door de vermenigvuldiging van het vast bedrag van de pensioenopbouw met een aanpassingscoëfficiënt, afhankelijk van het indexcijfer van de brutolonen. Eenzelfde aanpassing gebeurt voor de ingegane pensioenen en de uitgestelde rechten.

Naast de zojuist aangehaalde beroepen laat het zich niet aanzien dat in de nabije toekomst nog voor belangrijke groepen beroepsbeoefenaren verplichte beroepspensioenregelingen tot stand zullen komen.

VOETNOTEN

=====

(1) Zie jaarverslagen Sociale Verzekering, Pensioenverzekering, Levensverzekering, 1973-77 en 1976-80, uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek, 's Gravenhage, Staatsuitgeverij.

(2) Zie in dit verband : VAN VOORST VADER, P.J.A., "De pensioenvoorziening van de Nederlandse medische specialisten", in "Bijdrage tot het vraagstuk van het pensioen", Studie zitting van VBS op 5 februari 1977, Ebedo, februari 1977, 15-22.

(3) BESSELING, P.J., en SCHEEPERS, H.M.J., Pensioenregelingen in Nederland. Een vergelijkend onderzoek van 45 pensioenregelingen in Nederland, 's Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1981, 94-96.

Bijlage : Enkele karakteristieken van de bestaande (ondernemings- en bedrijfs-) pensioenfondsieregelingen (1).

Bijna 3/4 van de regelingen zijn eindloonregelingen en de rest is gebaseerd op het gemiddeld salarissysteem.

Alle fondsen hebben impliciet, dan wel expliciet, rekening gehouden met het algemeen pensioen, in casu de A.O.W. ; de wijzen waarop dit gebeurde lopen echter sterk uiteen. Ongeveer 20 % maakt gebruik van een inbouwregeling, d.w.z. van het totale pensioen wordt de A.O.W.-uitkering afgetrokken. De grote meerderheid hanteert echter een franchise-systeem ; dit is het systeem waarbij het aanvullend pensioen wordt berekend als een percentage van het salaris voor zover het een franchise te boven gaat (meestal 100/70 maal de A.O.W.). Het tarief van deze aanvullende pensioenregelingen scharniert rond 70 %.

Slechts enkele fondsen hebben de welvaartvastheid uitdrukkelijk in de reglementen opgenomen alhoewel in 1/3 van de reglementen expliciet vermeld staat dat de pensioenen zullen aangepast worden aan de ontwikkeling van de prijzen.

In de regel heeft bij invaliditeit van meer dan 65 % premievrije opbouw van het ouderdomspensioen plaats.

Het weduwenpensioen is ongeveer 70 % en het wezenpensioen ongeveer 15 % (30 % voor volle wezen) van het te bereiken ouderdomspensioen.

De Pensioenwet voor Ambtenaren wordt voor de inhoudelijke opvulling van aanvullende pensioenen als voorbeeld gesteld. Veel opvattingen die daar gelden (pensioenopbouw in 40 jaren, toereikendheid van een 70 % pensioen, toepassing van de A.O.W.-aftrek, waardevastheid) zijn van invloed op de gedachtenvorming t.a.v. wat als een goede pensioenregeling moet worden beschouwd.

VOETNOTEN

=====

(1) Er werd hoofdzakelijk gebruik gemaakt van : VERBRAAK, H.L.F., Ondernemingspensioenregelingen, Deventer, Kluwer, 1968 en BESSELING, P.J. en SCHEEPERS, H.M.J., Pensioenregelingen in Nederland. Een vergelijkend onderzoek van 45 pensioenregelingen in Nederland, 's Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1981, 164 p.

Zie eveneens : VAN BUUL, W.J.J., Waardering van Pensioenen, Arnhem, Gouda Quint B.V., 1979.

Samenvatting.

Een korte doorlichting van het basis sociaal zekerheidssysteem in Nederland gaat het onderzoek naar collectieve aanvullende pensioenregelingen voor zelfstandigen vooraf.

De Nederlandse Sociale zekerheid is veel sterker beïnvloed door de Beveridge gedachten. Het stelsel van de Volksverzekeringen getuigt daarvan. Dit bestaat uit de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (A.A.W.), de Algemene Ouderdomswet (A.O.W.), de Algemene Weduwen - en Wezenwet (A.W.W.), de Algemene Kinderbijslagwet (A.K.W.) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (A.W.Z.). Deze voorzieningen worden aangevuld door de Werknemersverzekeringen, waaronder ressorteren de Ziektewet (Z.W.), de Ziekenfondswet (Z.F.W.), de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (W.A.O.), de Werkloosheidswet (W.W.) en de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden (K.W.L.).

Voor de zelfstandigen zijn uitsluitend de A.O.W. en A.W.W. van belang, respectievelijk in werking getreden in 1957 en in 1959. De A.O.W. heeft tot doel het bejaarde deel van de bevolking een welvaart vast bodempensioen te bezorgen.

Ter aanvulling dienen hetzij individueel, hetzij collectief (bedrijfs-, ondernemings- en beroepspensioenfondsen) nadere voorzieningen te worden getroffen.

Hetgeen elkeen individueel aan aanvullende uitkeringen bij overlijden of op pensioenleeftijd kan bekomen, laten we buiten beschouwing. Ons interesseert de collectief tot stand gebrachte pensioenregelingen.

En dan niet zozeer de materiële inhoud van de diverse ontworpen pensioenregelingen, maar wel het kader waarbinnen dergelijke pensioenregelingen hun ontstaan vinden en verder gedijen.

Drie wetten zijn erg belangrijk in de door de overheid geschapen reglementering aangaande collectieve aanvullende pensioenregelingen, die het vrije initiatief inzake pensioenregelingen ondersteunen :

1. de "Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds" van 17 maart 1949;
2. de "Pensioen- en Spaarfondsenwet" van 15 mei 1952;

3. de "Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling" van 29 juni 1972.

De eerste twee hebben het kader geschapen voor een degelijke uitbouw van pensioenregelingen, hoofdzakelijk bedoeld voor werknemers, en zorgen er voor dat toegezegde pensioenen gehonoreerd zullen worden.

De wet van 1972 betreffende "beroepspensioenregelingen" is bestemd voor zelfstandigen. Daarnaast is voor een bepaald gedeelte van de zelfstandigengroep nog een wet belangrijk, nl. de "Wet tot invoering van een leeftijdsgrens in het notarisambt en oprichting van een notarieel pensioenfonds" van 16 september 1954.

Het sluitstuk voor een optimale pensioenopbouw is de "Wet van 5 juli 1972 houdende fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling".

De twee wetten betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, resp. beroepspensioenregeling, zijn formele raamwetten. Ze creëren een kader waarbinnen op vrij initiatief tot standgebrachte pensioenregelingen voor een ganse groep verplicht kunnen gesteld worden. Deze wetten leggen geen materiële inhoud op ; die wordt nl. in vrijheid opgemaakt door de betrokkenen.

In de voorbije 10 jaar zijn er in de Stichting van de Arbeid studies verricht om na te gaan in hoeverre een totale pensioenplicht met een zekere minimuminhoud moet opgelegd worden. Op vandaag is men evenwel nog niet aan uitvoering van de pensioenplicht toe.

Ons onderzoek heeft zich vervolgens uitgestrekt tot een bespreking in detail van de wet betreffende de verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling.

Op welke wijze kan men tot een dergelijke verplichtstelling overgaan ? Aan welke fundamentele vereisten moet voldaan zijn ? Hoe wordt de vrije keuze gevrijwaard ? Hoe geschiedt de organisatie van een verplichte beroepspensioenregeling en op welke wijze wordt het overheidstoezicht uitgeoefend ?

Op al deze vragen zal het onderzoek een antwoord pogen te verschaffen.

Het ontstaan van deze wet dateert van de zestiger jaren toen in bepaalde takken van het vrij beroep het verlangen bleek te bestaan om in collectief verband pensioenregelingen tot stand te brengen.

Dit bleek de enige weg te zijn naar de opbouw van een degelijke pensioenvoorziening.

In de plaats van een pensioenregeling met een vooraf vastgelegde inhoud, aan elk zelfstandig beroep verplicht op te leggen, zou men een beroep doen op de reeds in 1949 gebruikte techniek van de verplichtstelling van een in vrije wil voor de beroepsgenoten tot stand gekomen pensioenregeling. Met deze verplichtstelling zou het voor de pensioenregeling mogelijk zijn voorzieningen te omvatten die individueel niet tot stand zouden kunnen gebracht worden, zoals de welvaartvastheid, de solidariteit onder generaties en de backservice.

De meer directe aanleiding tot het goedkeuren van de wet was het geschil in 1966 tussen de Landelijke Huisartsenvereniging en de organisaties van ziekenfondsen omtrent een collectieve pensioenregeling.

Op het ogenblik van de goedkeuring van deze wet, waren de huisartsen niet meer de enige geïntereseerden.

De tot stand gekomen wet is een raamwet en een formele wet. De beroepsgenoten moeten zelf beslissen over het oprichten en de inhoud van hun beroepspensioenregeling.

De wet biedt enkel een kader om dergelijke in vrijheid tot standgebrachte pensioenregeling verplicht te stellen.

Om tot verplichtstelling over te gaan moet een verzoek worden ingediend. Opdat dergelijk verzoek kan ingewilligd worden, moet aan een aantal regels voldaan zijn.

Deze regels die het voorwerp van de wet uitmaken kunnen onderscheiden worden in drie groepen :

a) regels welke betrekking hebben op de procedure voor het tot stand komen van de verplichting, waarin vooral aandacht besteed wordt aan de bescherming en het waarborgen van de rechten van de minderheden ;

b) regels welke voorschrijven wat er minimaal in de statuten of reglementen moet opgenomen worden, zonder de inhoud ervan voor te schrijven;

c) regels om de uitbetaling van pensioenvoorzieningen veilig te stellen, nl. toezicht van de Minister van Sociale Zaken en van de Verzekeringskamer op techniek en beheer.

Een karakteristiek van deze wet is ook nog de rol die toebedeeld is aan de Sociaal-Economische Raad of S.E.R.. De S.E.R. is een officieel adviesorgaan dat voor 1/3 bestaat uit leden aangewezen door werkgevers, 1/3 uit werknemers vertegenwoordigers en 1/3 uit leden aangewezen door de overheid. Over alle belangrijke aangelegenheden van de wet moet de S.E.R. gehoord worden.

De verplichtstelling van deze wet is niet alleen van toepassing op de zelfstandigen behorend tot een bepaald beroep, maar ook voor diegenen die in de betrokken beroepstak in dienstverband werken, voor zover ze het tot die tak van beroep behorende beroep uitoefenen. Op die wijze vormt die wet een volstrekte complementariteit met de wet op de verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, waartoe zelfstandigen werkzaam in betrokken bedrijfstak ook kunnen verplicht worden toe te treden.

Opdat de deelneming aan een door de beroepsgenoten opgerichte pensioenregeling door de Minister van Sociale Zaken verplicht kan gesteld worden, moet een verzoek ingediend worden door één of meer, naar zijn oordeel, voor de betrokken tak van beroep voldoende representatieve organisatie. Aandacht wordt geschonken aan de beoordeling van voldoende representativiteit en aan waarborgen voor minderheid, zoals voormeldingsplicht, meldingsplicht, bezwaarmogelijkheid en mogelijkheid voor de Minister om te weigeren het verzoek in te willigen.

Wanneer éénmaal blijkt dat het verzoek gedragen wordt door de beroepsgenoten waarvoor de verplichtstelling zal worden ingesteld, moet nagegaan worden of met de andere door de wet gestelde vereisten rekening is gehouden.

Zo zijn er de verplichting een rechtspersoon in het leven te roepen en de verplichting de beroepsgenoten tijdig op de hoogte te stellen van het voornemen. Bovendien moet er een gezonde financiële opzet en - regeling aanwezig zijn en moeten diverse bepalingen in de statuten en reglementen voorkomen. De inhoud van de statuten en reglementen mag bovendien geen aanleiding geven tot bezwaar en de belangen der deelnemers en andere belanghebbenden moeten voldoende gewaarborgd zijn.

Nadat gebleken is dat de beroepspensioenregeling volledig in regel is met de wettelijke voorschriften terzake, zal de Minister het verzoek inwilligen en wordt de verplichtstelling een feit.

Er kan op drie verschillende wijzen uitvoering gegeven worden aan een verplichte beroepspensioenregeling ; dit in tegenstelling tot de bedrijfspensioenfondsenwet die slechts 1 vorm kent, nl. het deelnemen in een bedrijfspensioenfonds.

Een eerste mogelijkheid bestaat erin dat de betrokken beroepsgroepen een beroepspensioenfonds in het leven roepen, welke de beroepspensioenregeling zal uitvoeren. Dit laatste kan ofwel in eigen beheer, d.w.z. binnen het eigen fonds, ofwel door middel van verzekeringsovereenkomsten, d.w.z. buiten het fonds. De voorwaarden voor werking "in eigen beheer" zijn wel strenger dan via verzekeringsovereenkomsten. Zo moet in dergelijk geval het fonds werken volgens een actuariële en bedrijfstechnische nota, waartegen de Verzekeringskamer geen bezwaar mag hebben. Bovendien moet het fonds de Verzekeringskamer aantonen dat het voldoende draagvlak bezit voor het zelfstandig dragen van het risico. Eigen beheer kan dus enkel worden toegelaten voor deskundig opgezette en geleide fondsen met voldoende draagkracht. Het beroepspensioenfonds die de uitvoering van een beroepspensioenregeling in eigen beheer doet, opereert als een zelfstandige eenheid naast de verzekeringsmaatschappen, met een, qua doelstelling andere functie in het maatschappelijk verkeer.

Een tweede mogelijkheid is dat de beroepsgenoten een instituut in het leven roepen, dat toezicht zal houden op het voldoen aan de beroepspensioenregeling. Dit instituut zal er moeten op toezien dat betrokken beroepsgenoten de pensioenregeling nakomen door middel van verzekeringsovereenkomsten.

Deze verzekeringsovereenkomsten kunnen "naar eigen keuze" afgesloten worden met een vrij gekozen levensverzekeringsonderneming of met een schadeverzekeringsbedrijf (als het schadeverzekeringen betreft), of met het beroepspensioenfonds, voor zover de beroepspensioenregeling deze mogelijkheid voorziet. Is dit laatste het geval, dan zal op het beroepspensioenfonds een verscherpt toezicht noodzakelijk zijn om de verzekerden een min of meer parallelle waarborg te verschaffen zoals een levensverzekeringsmaatschappij. Voor deze tak moet er een afzonderlijke bedrijfsrekening zijn, die moet opgenomen worden in het jaarverslag en waaruit moet blijken welke waarborgen ten behoeve van de deelnemers aanwezig zijn. De vereiste waarborgen kunnen verschillen van fonds tot fonds. Wel is het zo dat de door een beroepspensioenfonds aangeboden

verzekeringsovereenkomsten moeten passen bij de overeengekomen verplichte pensioenregeling. Indien dit fonds meer zou doen dan valt ze onder de Wetgeving Levensverzekeringsbedrijf en moet ze aan deze voorwaarden voldoen.

Bij aanvang is nogal wat discussie ontstaan omtrent "de vrije keuze van de individuele beroepsgenoot in het aanduiden van de instelling waarbij hij zijn verzekeringsovereenkomsten zou kunnen sluiten". Bij amendement werd de vrije keuze ook voor de "coming service" wettelijk ingebouwd.

De derde mogelijkheid bestaat uit een mengeling van de eerste en de tweede mogelijkheid.

Het inwilligen van het verzoekschrift, waarmee de start wordt gegeven van de verplichtstelling voor de betrokken beroepsgenoten, brengt een aantal verplichtingen mee zowel voor de beroepsgenoten enerzijds (naleving van het bepaalde in de statuten en reglementen, zoals o.m. de verplichting het bestuur van de rechtspersoon toe te vertrouwen aan personen aangewezen door de deelnemers of door de representatieve organisatie, verschaffen van inlichtingen aan de rechtspersoon, mogelijke bijhouding van boekhouding, met inzagerecht van de rechtspersoon), als voor het bestuur van het fonds anderzijds (naleving van het bepaalde in de wet, de statuten en reglementen, zoals o.m. de verplichting het bestuur van de rechtspersoon toe te vertrouwen aan personen aangewezen door de deelnemers of door de representatieve organisatie, verschaffen van inlichtingen aan de Verzekeringskamer, verplichte mededeling van alle genomen besluiten van algemene strekking).

De gebruikte financieringstechniek is de individuele kapitalisatie, al is het toegestaan bepaalde omslagelementen in te bouwen, ondermeer om de welvaartvastheid van de uitkeringen te voorzien.

De gelden van het beroepspensioenfonds moeten op solide wijze belegd worden. Deze summiere bepaling werd ontleed aan art. 14 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet. Wat "solide" is moet voor elk fonds afzonderlijk bezien worden tegen de achtergrond van de financiële opzet, respectievelijk de actuariële en bedrijfstechnische opzet van dat fonds, de aard van de verplichtingen en de financiële toestand. Aan dit begrip wordt dus reële inhoud gegeven door de Verzekeringskamer, welke daarover toezicht houdt.

Gedurende de werking van de pensioenregeling is het overheidstoezicht een belangrijke essentiële vereiste. Dit toezicht

manifesteert zich op twee vlakken : enerzijds het toezicht van de Minister van Sociale Zaken, voornamelijk op het vlak van de statuten, de reglementen en besluiten van algemene strekking, maar ook op financieel vlak ; anderzijds het toezicht van de Verzekeringskamer die voornamelijk een concreet toezicht op het financieel beleid beoogt.

Het toezicht verschilt naargelang de functie van het beroepspensioenfonds. Het gaat bovendien steeds om toezicht achteraf.

Een procedure, met beroepsmogelijkheid, is voorzien indien bepaalde zaken de Verzekeringskamer onbevredigend voorkomen.

De zwaarste sanctie bestaat in de intrekking van de gegeven verplichtstelling. Dit kan ofwel een automatische intrekking zijn of een gemotiveerde intrekking. De intrekking is automatisch indien er een wijziging wordt gebracht ofwel in de financiële opzet ofwel in de statuten en reglementen.

Deze automatische intrekking kan enkel worden tegengehouden door een verklaring van de Minister van Sociale Zaken, waarin medegedeeld wordt dat hij geen bezwaar heeft tegen deze wijzigingen.

Een gemotiveerde intrekking kan om eender welke reden op voorwaarde dat de beslissing daartoe de gronden der intrekking vermeldt en vooraf advies wordt ingewonnen bij de S.E.R. en de Verzekeringskamer.

In de wet komen verder nog artikelen voor i.v.m. strafsancties, geheimhoudingsplicht, beslag, overdracht en inpandgeving van pensioenrechten en i.v.m. rechtsvorderingen.

Na onderzoek van de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling stellen we vast dat deze Wet veel gelijkenis vertoont met de Wet verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds en met de Pensioen- en Spaarfondsenwet.

Er werd aldus grondig rekening gehouden met de reeds opgedane ervaringen van analoge wetten. Op andere punten werd soms afgeweken van deze wetten ; zo komt bijv. het art. 8 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet i.v.m. het behoud van rechten (na 1 jaar deelnemerschap) hier niet voor omdat het in casu om zuiver individuele beroepsgenoten gaat en er geen werkgever-werknemer relatie bestaat.

Het fiscaal regime dat behandelt wordt in de Wet van 5 juli 1972, is er volledig op gericht de belastingheffing pas te doen plaatsvinden ter gelegenheid van de uitkering van de pensioenbedragen.

De betaalde bijdragen zijn fiscaal aftrekbaar en de pensioenaanspraken welke daaruit voortvloeien worden niet in aanmerking genomen bij de winstberekening.

De uitkering wordt slechts belast op het ogenblik van de uitkering.

Tot slot van dit onderzoek wordt een korte rubriek gewijd aan de verplichte beroepspensioenregelingen in de praktijk.

Hoofdstuk 3. Frankrijk.

Afdeling 1. Ontstaan en evolutie van de sociale zekerheid voor zelfstandigen.

Toen in 1945 (1) de sociale zekerheid voor de werknemers werd ontworpen, gingen reeds stemmen op om deze bescherming uit te breiden tot gans de bevolking, in het bijzonder tot de zelfstandigen..

Dit in 1945 ontworpen "Régime général" (2) bevat een sociale bescherming in geval van ziekte, bevalling, invaliditeit, ouderdom en overlijden, alsmede wordt een vergoedingsregeling in geval van arbeidsongevallen of beroepsziekten en een systeem van familiale uitkeringen opgezet.

Aangezien de uitkeringen op het vlak van de ouderdomsverzekering beschouwd en opgevat worden als basisuitkeringen, werden bij collectief overleg tussen werkgevers en werknemers aanvullende regimes opgericht. Deze "régimes complémentaires" (3), gegroeid uit collectieve akkoorden, hebben zich gaandeweg vermenigvuldigd en de interesse van de overheid weten op te wekken, welke tot uiting kwam in de geboden mogelijkheid deze stelsels algemeen verbindend te verklaren (4). De aanvullende stelsels voor de kaderleden zijn gegroepeerd in A.G.I.R.C. (Association Générale des Institutions de Retraites des Cadres) en deze voor werknemers-niet kaderleden in A.R.R.C.O. (Association des Régimes de Retraites Complémentaires). Deze beide overkoepelende instellingen hebben als hoofddoel, naast het vastleggen van de waarde van het "point de retraite" en het uitoefenen van een algemeen toezicht op de instellingen, het realiseren van een financiële compensatie tussen de verschillende instellingen, genoodzaakt door een verschillende demografische structuur. Het grote succes van deze aanvullende stelsels vond zijn grondslag in het democratisch (paritair) beheer van deze instellingen en de meer verwijderde overheidscontrole, hetgeen een grotere autonomie voor de betrokken groep meebracht.

Van dit "algemeen stelsel" en van enige sociale zekerheid waren in die tijd heel wat groepen uitgesloten (5), waaronder de

voornaamste : de "zelfstandigen-groep".

Kort na het opzetten van het "algemeen stelsel" was reeds een tendens tot veralgemening waar te nemen ; men poogde zoveel mogelijk mensen in de sociale zekerheidsbescherming op te nemen (6).

Deze veralgemening (7) heeft zich in de loop der jaren geleidelijk aan voltrokken, echter niet in de richting van een eenheidsstelsel (unificatie) (8), maar wel door het creëren van naast elkaar staande sociale zekerheidsstelsels (juxtapositie), waarvan het "algemeen stelsel" het grootste is qua aantal onderworpenen en de richtlijn blijft voor de harmonisatie met de andere stelsels.

Het Franse sociale zekerheidsstelsel heeft zich dus uitgebreid door het naast elkaar oprichten (of laten bestaan) van afzonderlijke stelsels. De onderwerpingsgrondslag is dan ook niet het burgerschap of het inwonerschap, maar het lidmaatschap van een bepaalde socio-professionele groep. Frankrijk heeft op deze wijze, volgens prof. G. PERRIN (9), net zoals de meeste Europese landen, een 'pluralistisch model' ontworpen, waarbij de uitbreiding van de sociale zekerheid zich waargemaakt heeft door een naast elkaar bestaan van verschillende systemen.

De start voor de veralgemening en de uitbreiding van de sociale zekerheid werd gegeven met de wet van 22 mei 1946 (10), waarin het principe geponeerd werd van de verplichte onderwerping aan de sociale verzekeringen van elke Fransman. "Tout Français bénéficie des législations sur la Sécurité Sociale " (11). De concrete uitwerking van dit principe diende te gebeuren op 3 verschillende vlakken : familiale lasten, ouderdom en gezondheid en dit, na consultatie met de betrokken representatieve organisaties en in de mate dat de economische groei dit toeliet (12).

Op het vlak van de familiale uitkeringen zijn er weinig moeilijkheden geweest om de werknemers en de zelfstandigen in één stelsel te groeperen, met één administratieve structuur bestaande uit een "Caisse Nationale des Allocations Familiales" (C.N.A.F.) en verschillende locale kinderbijslagkassen (13). De sector der familiale uitkeringen is verder de weg van de veralgemening en unificatie opgegaan; sinds 1 januari 1978 zijn de rechten van zelfstandigen en werknemers gelijk (14).

Wat de ouderdom betreft (15), heeft de Wet van 13 september 1946 aan het principe uitwerking gegeven. Het startpunt van de inwerkingtreding van de wet van 22 mei 1946 werd bepaald op 1 januari 1947 wat het betalen der premies betrof en op 1 december 1946 en 1 april 1947 voor het ontvangen der

uitkeringen.

Het goedkeuren van laatstgenoemde wet bracht heftig verzet teweeg van de zelfstandigen, de pers en de rechtse politieke partijen (16). Deze waren gekant tegen een volledige opname in het "algemeen stelsel", daar dit -omwille van het ontbreken van een werkgever- zeer grote financiële lasten of verplichte besteding met zich zou brengen (17). Deze scherpe reacties hebben geleid tot de wet van 8 juli 1947 waarbij art. 1 van de wet van 13 september 1946, welke de datum van de inwerkingtreding van de wet van 22 mei 1946 regelde voor de "ouderdom" afgeschaft werd.

De zelfstandigen wensten echter in de plaats daarvan een eigen stelsel, met beheer in eigen handen. Een dergelijke visie veronderstelde een aparte administratieve structuur.

Deze wens werd verwezenlijkt door de goedkeuring van de wet van 17 januari 1948, welke als de hoeksteen mag worden beschouwd van de sociale zekerheid voor zelfstandigen. Deze wet van 1948 was een "voorlopige" wet, in theorie althans (18). Art. 25 van de Ordonnance nr. 67-828 van 23 september 1967 heeft een einde gebracht aan deze voorlopigheid door art. L.643 te wijzigen (19).

Deze wet van 1948 creëerde verschillende autonome stelsels voor ouderdomsverzekering voor de verschillende categorieën van zelfstandigen ; met name 1. de ambachtslui, 2. de industriële en commerciële beroepen, 3. de vrije beroepen, 4. de landbouwers (20). Deze laatste categorie is in feite pas later, nl. bij wet van 10 juli 1952, definitief geregeld. De groep der landbouwers moet afzonderlijk bekeken worden ; de structuur voor de landbouwers (zelfstandigen en werknemers) (21) is fundamenteel verschillend van deze van de andere zelfstandige beroepen : de 'mutualités sociales agricoles' verzorgen de ganse sociale zekerheid, zowel de familiale uitkeringen, als de ouderdoms-, gezondheids-, en arbeidsongevallenuitkeringen.

Naast een ouderdomsverzekering werd voor de zelfstandigen een autonome ziekteverzekering georganiseerd bij wet van 12 juli 1966 (22), welke in 1970 (23) reeds op belangrijke punten gewijzigd werd (24). Er werd ook sterke druk uitgeoefend om een harmonisatie van uitkeringen en bijdragen te bekomen met de werknemers van het "algemeen stelsel". Deze harmonisatie is op dit ogenblik als het ware bereikt, met uitzondering van

de dekking der kleine risico's.

De ingezette tendens tot veralgemening zette zich wat de basis sociale voorzieningen betrof verder door met de wetten van 4 juli 1975 en 2 januari 1978 (25). Een dergelijke tendens begon eveneens zijn resultaten te hebben op het gebied van de "aanvullende stelsels" voor werknemers (26).

Tegelijkertijd werd ook werk gemaakt van de harmonisatie der stelsels (27). In de zeventiger jaren is de harmonisatie van de diverse autonome stelsels en het algemeen stelsel een constante zorg geweest.

De financiële moeilijkheden (28), voornamelijk te wijten aan de ongunstige demografische verhoudingen (29) van twee categorieën van zelfstandigen, met name de ambachtsslui enerzijds en de industriële en commerciële beroepen anderzijds, hebben er mede toe geleid dat na herhaaldelijke financiële steun vanwege de overheid (30) geopteerd werd voor een alignering van deze beide stelsels op het "algemeen stelsel". Bij de zelfstandigen zelf leefde bovendien de idee naar een gelijke bescherming. Ze wensten een zelfde uitkeringsniveau als de werknemers. Deze gelijkheidstendens was o.m. reeds tot uiting gekomen op het vlak van de ziekteverzekering (31).

Deze alignering, dit afstemmen op het "algemeen stelsel" werd verwezenlijkt door de belangrijke wet van 3 juli 1972 (32). Vanaf 1973 (33) wordt de ouderdomsverzekering voor deze twee categorieën zelfstandigen volledig beheerst door de reglementering van het "algemeen stelsel", dit wil zeggen : een zelfde manier van berekenen der bijdragen en uitkeringen. De autonome administratieve structuur blijft echter ook vóór de toekomst integraal bestaan.

Het principe van de wet van 3 juli 1972 (toepasselijk op de ouderdomsverzekering) werd verscherpt en uitgebreid door de wet 'Royer' van 27 december 1973 tot een progressieve harmonisatie van alle sociale verzekeringen der ambachtsslui, industriëlen en handelaars. "Les régimes dont bénéficient les commerçants et artisans seront progressivement harmonisés avec le régime général en vue d'instituer une protection de base unique dans le respect des structures qui leur soient propres" (34).

Het verderaf gelegen doel, namelijk de creatie van een uniforme basisbescherming (weliswaar met behoud van eigen structuren) via een harmonisatie met het 'algemeen stelsel' werd echter omgebogen door de wet van 24 december 1974, waar het principe van de harmonisatie onverkort behouden bleef (35), doch de verwijzing naar het "algemeen stelsel" verlaten werd.

Deze wet van 1974 heeft eveneens een veralgemeende demografische compensatie ingesteld voor alle wettelijke basisregelingen, zowel voor werknemers als voor zelfstandigen (36).

Deze financiële compensatie was omwille van demografische verschillen, met de geldelijke gevolgen vandien, een noodzaak geworden om de structurele deficitaire situaties van bepaalde stelsels recht te trekken (37).

Het afstemmen van het zelfstandigenstelsel op het "algemeen stelsel" is praktisch bereikt : volledig voor de familiale uitkeringen en de ouderdomsverzekering voor ambachtsslui, industriëlen en handelaars en quasi volledig wat de ziekteverzekering betreft. Geen harmonisatie voor de ouderdomsverzekering van vrije beroepen, noch voor deze van de landbouwers. Vooral deze laatste groep maakt het echte probleem uit van de gewenste harmonisatie (38).

Met J.J. DUPEYROUX (39) kunnen we aldus stellen dat de sociale zekerheid in Frankrijk zich oriënteert op een toestand van 'naast elkaar bestaan' (juxtapositie) van twee grote administratieve apparaten, grotendeels op mutualistische basis :

- enerzijds : een "algemeen stelsel" welk in principe geroepen is om gans de bevolking, behalve de landbouwers te groeperen ; en
- anderzijds : een stelsel eigen aan de landbouwers.

Het onderzoek van de aanvullende verzekeringen voor zelfstandigen zal samen gebeuren met het onderzoek van de wettelijke basis sociale zekerheid, om reden dat deze twee met elkaar sterk zijn verbonden, zowel op administratief als op financieel gebied.

VOETNOTEN

=====

(1) Ordonnance 4 octobre 1945.

(2) Dit "algemeen stelsel" werd grondig hervormd in 1967 : Wet 22 juni 1967 en vier ordonnantiën 21 augustus 1967, bekrachtigd bij Wet 31 juli 1968. Voor een overzichtelijke informatie kan men terecht bij : DUPEYROUX, J.-J., Droit de la Sécurité Sociale, Paris, Précis Dalloz, 1980 + mise à jour juin 1981, 358-884.

(3) Zie o.m. : JAMBU-MERLIN, R., La Sécurité Sociale, Paris, Librairie Armand Colin, 1970, 290-295 ; FLESCHE, J., Les régimes de retraites, in de reeks Que sais-je, 1262, Presse Universitaire de France, 1976, 41-74 ; SAINT-YOURS, Y., Traité de Sécurité Sociale, T.I., Le droit de la Sécurité Sociale, Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1980, 426-442 ; DUPEYROUX, J.J., o.c., 1068-1095 en de aldaar geciteerde bibliografie ; Speciaal nummer van Droit Social, Juillet-août 1962 ; Mme GROUNDIN - BIRIEN, Les régimes complémentaires de Sécurité Sociale en France, in Les régimes complémentaires de Sécurité Sociale, Annuaire de l'institut Européen de Sécurité Sociale, 3 delen, Brussel Aurelia Scientifica, 1973-1975 ; D.S., H.B. "L'évolution de la retraite complémentaire en 1973", Dr. Social 1974, 294-299 ; LAUREAU, J., Les régimes complémentaires de retraite en France, in Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J., (ed.) , Antwerpen, Kluwer, 1982, 47-70.

Voor een historisch overzicht : NETTER, F., "Histoire des retraites complémentaires de salariés", Droit Social, janvier 1977, 58-63.

(4) Zie : Ordonnantiën 7 januari en 4 februari 1959 : de daarin voorziene "toelating" is sterk vergelijkbaar met de uitbreiding van de collectieve akkoorden.

(5) Veel van deze groepen hebben tot op vandaag een speciaal stelsel ; zoals : het stelsel van beroepsmilitairen, mijnwerkers, personeel van elektriciteits- & gasmaatschappijen, agenten van locale overheden,

...,Staatsambtenaren. De lijst van deze speciale categorieën is opgesteld door een decreet 28 oktober 1935. Voor meer informatie daaromtrent : DUPEYROUX, J.J., o.c., 889-912 : "Les régimes spéciaux des salariés-non agricoles".

(6) Een dergelijke veralgemeningsgedachte was sterk beïnvloed door de BEVERIDGE-gedachte, nl. het verschaffen van een minimum sociale bescherming aan alle burgers van een land, ongeacht hun professionele status. Deze gedachte was tot uiting gekomen in het "Programme du Conseil National de la Résistance", waar er sprake was van de aanvaarding van een volledig plan van sociale zekerheid "visant à assurer à tous les citoyens des moyens d'existence dans tous les cas où ils seront incapables de se les procurer par le travail".

(7) I.v.m. deze "généralisation" : DUPEYROUX, J.J., o.c., 212-320.

(8) Zoals in de Anglosaksische en Scandinavische landen, welke een uniform stelsel van sociale zekerheid kennen voor alle inwoners.

(9) PERRIN, G., "La Sécurité Sociale au passé et au présent", Revue française des Affaires Sociales (Rev. fr. off. soc.), 1979, 106 et seq.

(10) Loi 22 mai 1946 portant généralisation de la Sécurité Sociale. Deze wet voorzag echter onmiddellijk in een uitkering voor de echtgenoten en weduwen van werknemers en in een tijdelijke uitkering voor de zelfstandigen. Bij Wet van 10 juli 1952, waardoor de Wet van 17 januari 1948 op de landbouwers toepasselijk werd, werd aan deze tijdelijke uitkering een einde gesteld.

(11) Art. 1 Wet 22 mei 1946.

(12) Dit verhinderde echter niet dat onmiddellijk een uitkering toegekend werd aan echtgenoten en weduwen van werknemers, welke 5 kinderen beneden de leeftijd van 16 jaar opvoedden. (decreet 19 juli 1946).

(13) De landbouwers (zelfstandigen en werknemers) ontvangen hun uitkeringen echter van de "mutualité sociale agricole".

(14) Met de Wet van 12 juli 1977 is de beroepsactiviteit geen vereiste meer om familiale uitkeringen te ontvangen ; m.a.w. elkeen heeft recht op familiale uitkeringen, ongeacht zijn beroepssituatie ; DUPEYROUX, J.J., o.c., 615-618; ORY, P., "L'abandon de la condition d'activité professionnelle pour l'ouverture des droits aux prestations familiales", Dr. Social, 1978, no special.

(15) Voor een historisch overzicht van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen tot 1967 zie : NETTER, F., "L'histoire des retraites. Les non-salariés", Droit Social, 1967, no 1, 45-51.

(16) RIBAS, J.J. "Sécurité Sociale et droit de classe", Droit Social, 1952.

(17) Bovendien had de regering begin 1947 de fiscaliteit drastisch verzwaaard, waardoor het moeilijk werd gelijktijdig nieuwe sociale bijdragen te heffen. NETTER, F., "L'histoire des retraites. Les non-salariés", Droit Social, 1967, (45) 46.

(18) "Jusqu'à la mise en application du régime définitif de Sécurité Sociale applicable aux personnes ne bénéficiant pas du régime des salariés ou assimilés".

(19) Het aldus verkorte art. L. 643 luidt als volgt : "Il est institué un régime d'allocation vieillesse applicable aux personnes non salariés ou assimilées, dans les conditions déterminées par le présent livre".

(20) Deze wetsartikelen werden opgenomen in Livre VIII - 'Allocation Vieillesse des non-salariés', van de Code de la Sécurité Sociale, art. L. 643 - art. L. 683-2.

(21) Al is de structuur dezelfde, de inhoud van de sociale zekerheid voor de zelfstandige landbouwers is beperkter dan deze voor de loontrekkende landbouwers.

(22) Een Wet van 21 januari 1961 had reeds een "assurance maladie - maternité" ingesteld voor de zelfstandige landbouwexploitanten. De

zelfstandigen (niet-landbouwers) waren de enigen welke tot 1966 op dit punt nog geen bescherming genoten.

(23) Wet 6 januari 1970 (Loi no 70-14, J.O. 7 janv.).

(24) Deze wijzigingen hadden betrekking op het toepassingsgebied, de gedekte risico's, de administratieve structuren en de financiering. Zie daarover : DUPEYROUX, J.J., o.c., 930-940.

(25) De Wet van 4 juli 1975 "tendant à la généralisation de la sécurité sociale", was gericht op alle personen welke nog niet onderworpen waren aan één of ander stelsel. Dit was vooral bedoeld voor bepaalde vrije beroepen (leraars van sportdisciplines, prostituées, kunstleraars ...) voor dewelke nog geen enkele bescherming bestond. De Wet van 2 januari 1978 heeft aan de problemen opgeworpen door deze van 4 juli 1975 een definitieve oplossing gegeven, welke in de richting gaat van een supplementaire uitbreiding van het toepassingsgebied van de bestaande stelsels door een versoepeling van enerzijds de toepassingsvoorwaarden en anderzijds de voorwaarden tot het openen van rechten, en van een "persoonlijke verzekering". De Wet van 1978 had de vervlugging van de veralgemening op het oog. I.v.m. deze wetten en de 'assurance personnelle' : DUPEYROUX, J.J., o.c., 308-320.

(26) De Wet no 72-1223 29 december 1972 voorziet dat elke werknemer (ook loontrekkende landbouwer), welke is aangesloten bij een wettelijk basisstelsel, verplicht aangesloten wordt bij een aanvullend stelsel. De gebruikte techniek bestaat hierin dat bij wijze van overheidsoptreden de in overleg tot stand gekomen regelingen verder uitgebreid worden tot deze werknemers en oudere werknemers welke nog niet begrepen zijn in het toepassingsgebied.

Volgens NETTER, F., "Histoire des retraites complémentaires de salariés", Droit Social, 1977, (58) 62, maakt dit bewaren van het conventioneel kader de originaliteit van de wet uit.

(27) DUPEYROUX, J.J., o.c., 320-322.

(28) Het deficit in het stelsel van de industriële en commerciële beroepen enerzijds en in het stelsel van de ambachtslui anderzijds bedroeg

in 1971, 35 respectievelijk 90 miljoen FF ; in 1972 : 125, respectievelijk 195 miljoen FF. ; in 1973 : 454, respectievelijk 225 miljoen FF.

Indien de stelsels ongewijzigd bleven verwachtte men voor 1980 voor beide samen een deficit van anderhalf miljard FF.

(29) Gezien het pensioensysteem gebaseerd is op de repartitietechniek, is de verhouding actieven/inactieven uitermate belangrijk. Evolutie van demografische verhouding actieven/inactieven :

	1960	1970	1973	1978
ambachtslui	3,39	1,93	1,65	1,34
industr. , handel.	2,58	1,47	1,13	1,01

(30) Via verschillende "Loi de Finances".

(31) Met de Wetswijziging van 1970.

(32) Deze wet komt verder uitgebreider aan bod.

(33) Voor het verleden, en het berekenen van het pensioengedeelte vóór 1973, blijft de oude wetgeving nog steeds bestaan.

(34) Art. 9 Wet 27 december 1973.

(35) "Les régimes de base obligatoires légaux de sécurité sociale seront progressivement harmonisés".

(36) DUPEYROUX, J.J., o.c., 322 et seq., meer speciaal : note annexe : la 'compensation démographique', 324-326.

(37) Voorheen poogde men aan de financiële moeilijkheden het hoofd te bieden door de oprichting van een sociale solidariteitsbijdrage, welke geheven werd op het hoofd van alle bestuurders van industriële en commerciële vennootschappen. (art. 21 van ordonnance no 67-828 van 23 september 1967). De ratio legis was dat deze personen, door hun

beroepsactiviteit nu in vennootschap uit te oefenen, werknemers geworden zijn en dienvolgens hun zelfstandigen pensioenstelsel hebben verlaten om in het algemeen stelsel te worden opgenomen en vandaar de ongunstige demografische verhouding te weeg hebben gebracht. In 1970 (Wet 70-13 van 3 januari 1970 ; voor uitvoeringsmodaliteiten : decreten van 29 april 70, 1 juni 76, 17 maart 77 en 3 juli 79) werd deze bijdrage vervangen door de "contribution sociale de solidarité", geheven op de vennootschappen zelf, welke een omzetcijfer hebben van minstens 500.000 FF. De opbrengst van deze bijdrage is bestemd voor de ouderdomsstelsels van de zelfstandigen (niet-landbouwers) en de ziekteverzekering van dezelfde personen. Een gedeelte van deze bijdrage (0,05 per duizend) wordt bovendien aangewend om "l'aide spéciale compensatrice", ingesteld door de Wet van 3 juli 1972 t.v.v. handelaars en ambachtslui, welke hun activiteit stopzetten, te financieren.

(38) DUPEYROUX, J.J., o.c., 321, i.f. - 322.

(39) DUPEYROUX, J.J., o.c., 290.

Afdeling 2. Structuur en toepassingsgebied van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen.

De juridische basis van het sociaal zekerheidsstelsel der zelfstandigen, meer in het bijzonder de ouderdomsverzekering, is de Wet van 17 januari 1948 (1). Deze bepalingen werden later gecodificeerd in Boek VIII van de Code de la Sécurité Sociale, nl. de art. L.643-673.

De zelfstandigen, niet-landbouwers, moeten ingedeeld worden in drie categorieën (2) :

1. de ambachtslui ;
2. de industriëlen en handelaars ;
3. de vrije beroepen.

De indeling in deze grote beroepscategorieën beantwoordt aan sociale en psychologische waarneming, maar bevat in feite geen echte grenzen (3).

VOETNOTEN

=====

(1) Loi no 48-101 17 janvier 1948 instituant une allocation de vieillesse pour les personnes non salariés.

Algemene bibliografie over de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen : Dalloz, Nouveau Répertoire de droit, 2ème ed. Paris, T.I, 1962, mise à jour 1979 en 1980-81, Verbo, Assurances Sociales. ; Dalloz, Répertoire de droit Social et du travail - mise à jour 1980, Verbo, Allocation vieillesse des non-salariés. WILSON, TH., (ed.), Pensions, Inflation and growth, London, Heinemann Educational Books, 1974, chapter six : France, 253-304 ; meer speciaal : 280-285 ; FLESH, J., Les régimes de retraite, in de reeks Que sais-je, no 1262, Presse Universitaire de France, 1976, 82-98 ; "Le statut social du travailleur indépendant", Liaisons Sociales, 1970, no special ; LAUREAU, J. , La prévoyance sociale des professions libérales en France, in De vrije beroepen en de groepsverzekering, in het bijzonder de pensioenverzekering, uit Actuele Problemen van Verzekeringsrecht, FREDERICQ, S., (ed.), Gent, Gakko, 1974, 279-457 ; AMIEL, B., "Les régimes de retraite et de prévoyance des artisans, industriels et commercants", Questions de sécurité sociale, 1975, 207 ; DUPEYROUX, J.J., Droit de la sécurité sociale, Paris, Précis Dalloz, 1980 + mise à jour juin 1981, 215 et seq.

Voor een geschiedkundig overzicht : NETTER, F., "L'histoire des retraites. Les non-salariés", Droit Social, 1967, no 1, 45-51.

(2) De vierde categorie van de zelfstandigen zijn de landbouwers. Deze groep wordt hier buiten beschouwing gelaten.

(3) NETTER, F., o.c., (45), 47.

A. Structuur.

- - - - -

Elk van deze categorieën heeft een eigen autonome administratieve structuur, bestaande uit een Nationale kas, en verschillende professionele of interprofessionele locale of regionale basiskassen (1).

De drie Nationale kassen, de C.A.N.C.A.V.A. (Caisse Autonome Nationale de Compensation de l'Assurance Vieillesse Artisanale), de O.R.G.A.N.I.C. (Caisse de Compensation de l'Organisation Autonome Nationale de l'Industrie et du Commerce) en de C.N.A.V.P.L. (Caisse Nationale d'Assurance Vieillesse des Professions Libérales), hebben als hoofddoel een financiële compensatie (2) door te voeren en de solvabiliteit te waarborgen van de diverse basiskassen ; bovendien bepalen ze de algemene politieke lijn en moeten ze zorgen voor de coördinatie en de relaties met de overheid (3) (4).

Wat de basiskassen betreft, is de structuur verschillend naargelang de beroepscategorie.

1. Ambachtslui.

.....

Er bestaan 33 "caisses de base" waaronder 30 regionale en 3 nationale professionele (juweliers en horlogemakers, charcutiers en kappers), welke de bijdragen innen en de uitkeringen regelen.

De ambachtslui welke tot één van de beroepen behoren waarvoor een nationale professionele kas opgericht werd, hebben de vrije keuze om aan te sluiten bij deze professionele kas of bij een regionale kas.

Voor de anderen is de bevoegde regionale kas de enig mogelijke.

Het beheer van de rekeningen van bijdragebetalenden en gepensioneerden wordt gecentraliseerd. Er is dus een verticale centralisatie van technische beheersmethoden, doch een decentralisatie van het persoonlijk contact. Het zijn de basiskassen welke de informatieverstrekkers zijn.

Deze basiskassen beheren zowel het basispensioenregime als het verplicht aanvullend pensioen, en het verplicht aanvullend

invaliditeits- en overlijdensregime.

2. Industriëlen en handelaars.

::::::::::::::::::::::::::::

Voor deze beroepen opereren 78 "caisses de base", waaronder 63 interprofessionele lokale kassen en 15 professionele kassen, waarvan 11 met nationale bevoegdheid en 4 met regionale bevoegdheid.

De werking van deze kassen is identiek aan deze voor de ambachtsslui. In 1978 werd op centraal vlak een speciale "Caisse O.R.G.A.N.I.C.-complémentaire" opgericht belast met het beheer van het "régime complémentaire de retraite facultatif" in samenwerking met de basiskassen (5).

3. Vrije beroepen.

::::::::::::::::::::::::::::

Het stelsel voor de vrije beroepen wordt beheerd door "sections professionnelles" welke juridisch en financieel autonoom zijn. Alhoewel de statuten van elkaar verschillen hebben ze allen tot doel onder bepaalde voorwaarden een 'allocation de régime de base' uit te keren. Deze 13 professionele secties beheren eveneens één of meerdere verplichte of facultatieve aanvullende stelsels voor ouderdom of overlijdensrisico's.

De 13 secties zijn de volgende :

- section professionnelle des notaires ;
- section professionnelle des officiers ministériels, officiers publics et des compagnies judiciaires ;
- caisse autonome de retraite des médecins français (C.A.R.M.F.) (zie supra) ;
- caisse autonome de retraite des chirurgiens dentistes ;
- section professionnelle des pharmaciens ;
- caisse autonome de retraite des sages-femmes françaises ;
- caisse autonome de retraite et de prévoyance des infirmiers, masseurs kinésithérapeutes, pédicures et auxiliaires médicaux ;
- caisse autonome de retraite et de prévoyance des vétérinaires ;
- caisse de retraite de l'enseignement et des arts appliqués ;
- section professionnelle des agents généraux et des mandataires non

salariés de l'assurance et de la capitalisation ;

- caisse interprofessionnelle de prévoyance et d'assurance vieillesse (architectes, agréés en architecture, ingénieurs techniciens, experts, conseils et professions assimilées) C.I.P.A.V. ;

- caisse d'allocation vieillesse des experts-comptables, des comptables agréés et des commissaires aux comptes ;

- section professionnelle des géomètres et des experts agricoles et fonciers.

De professionele sectie voor de advocaten werd opgeheven en maakt een apart stelsel uit (zie infra).

X

X X

Enkele hoofdkenmerken van het statuut van deze "caisses de base" (6) :

1. Het zijn instellingen volgens privaatrecht ;
2. Hun doel is het beheer van een openbare dienst ;
3. Ze zijn onderworpen aan het gezamenlijk toezicht van de Minister van Sociale Voorzorg en de betrokken Minister en van de Minister van Financiën voor aangelegenheden welke tot zijn bevoegdheid behoren (7) ;
4. Ze zijn onderworpen aan de desbetreffende voorschriften van de Code de la Mutualité et du Code de la Sécurité Sociale (8) ;
5. Hun raden van beheer worden gekozen door de betrokkenen.

De regels betreffende de structuur, de functionering en de verkiezing zijn vastgelegd bij decreet (9).

De verschillende structuur, professionele of interprofessionele, van de diverse beroepsgroepen heeft eveneens -zoals verder zal gezien worden- een enorme invloed gehad op de evolutie en de inhoud van de stelsels (10). En dit des te meer omdat de decreten tot het instellen en functioneren van de stelsels genomen worden na consultatie van de betrokken autonome organisatie.

Zo is het stelsel der vrije beroepen met de professionele structuur (hoofdzakelijk) opgebouwd rond de professionele solidariteit in tegenstelling tot de stelsels der ambachtslui en handelaars en industriëlen waar er meer interprofessionele solidariteit aan bod komt.

Vooraleer we overgaan tot het bespreken van de inhoud van de stelsels voor zelfstandige beroepen, zullen we nagaan welke zelfstandigen onderworpen zijn en onder welke beroepscategorie deze ressorteren.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. L. 644 C.S.S. (= Code de la Sécurité Sociale).

(2) Deze financiële compensatie gebeurt in functie van de demografische situatie van elk beroep en de economische situatie van de betrokkenen. Voor de 'vrije beroepen' is deze financiële compensatie beperkt tot de basisregeling ; de 13 professionele secties zijn bijzonder autonoom.

(3) Anderzijds is er bij de Nationale Compensatiekassen voor ambachtslui en industriëlen en handelaars een regeringscommissaris aangeduid (art. L. 663-16 C.S.S.), welke het recht heeft om binnen de 20 dagen tegen elke beslissing verzet aan te tekenen. (art. L.663-17 C.S.S.)

(4) O.R.G.A.N.I.C. is eveneens belast met de inning van de Sociale Solidariteitsbijdrage.

(5) De basiskassen ontvangen de betalingen en de speciale centrale kas verzekert het financieel en technisch beheer.

(6) Zie o.m. SAINT-JOURS, Y., Traité de Sécurité Sociale, T.I., Le droit de la Sécurité Sociale, L.G.D.J., 1980, 83.

(7) O.a. moeten de statuten goedgekeurd worden, Decreet 12 mei 1960 ; de meeste bepalingen van titel 2 en 3 van dit decreet zijn toepasselijk op organismen van ouderdomsverzekering voor ambachtslui en industriëlen en handelaars. (decreet 17 januari 1974). Verder verklaart art. L.665 van C.S.S., het nieuw art. L.171 betreffende het toezicht op de handelingen van deze organismen hier van toepassing. (Het oud art. L. 171 is verder toepasselijk voor organismen voor vrije beroepen).

(8) Bijvoorbeeld art. L. 186-187 C.S.S. over de opheffing en ontbinding van de raden en de herroeping van de beheerders.

(9) Art. L.644 al. 2 C.S.S.; voor de herhaaldelijk geamendeerde decreten,

consulteer : Dalloz, Nouveau Répertoire de droit, mise à jour 1979, Verbo Assurances Sociales, no 272.

(10) NETTER, F., "L'histoire des retraites. Les non-salariés", Droit Social , 1967, no 1, (45), 48.

B. Toepassingsgebied.

- - - - -

Alvorens te onderzoeken welke zelfstandigen onderworpen zijn aan de sociale zekerheid der zelfstandigen, moet uitgemaakt worden of de betrokkene een zelfstandige is. Het onderscheidend criterium is de afwezigheid van een band van ondergeschiktheid (1).

Eenmaal een persoon als zelfstandige wordt beschouwd, dient er nagegaan te worden bij welke beroepscategorie hij aangesloten moet worden voor zijn sociale zekerheid. Sinds de veralgemeningswetten van 1975 en 1978 hoort elke zelfstandige beroepsbeoefenaar thuis bij de regeling voor één van de drie beroepscategorieën.

1. Stelsel van ambachtslui.

.....

Daartoe zijn aangesloten alle ambachtslui (2) ; dit zijn alle personen met een beroepsactiviteit welke de inschrijving in het ambachtsregister meebrengt (3) met uitzondering echter van de bakkers, de slaggers en de patissiers, welke aangesloten zijn bij het stelsel voor industriëlen en handelaars.

2. Stelsel van industriëlen en handelaars.

.....

Tot deze regeling moeten toetreden alle industriële en commerciële beroepen. Als dergelijk beroep wordt beschouwd elk beroep waarvoor inschrijving in het handelsregister vereist is, of hetwelk onderworpen is aan de patentbijdrage als handelaar (4).

De scheiding tussen de ambachtslui en de industriëlen en handelaars is niet alleen economisch kunstmatig, maar brengt ook technische bevoegdheidsconflicten met zich.

Deze moeilijkheden worden op individueel vlak, maar ook soms collectief geregeld. Een voorbeeld van collectieve regeling is de onderwerping van de bakkers, slaggers en patissiers aan het stelsel voor industriële en commerciële beroepen. De collectieve regelingen hebben vooral een economische reden en beogen aan dezelfde beroepsbeoefenaars identieke

sociale lasten op te leggen (5).

3. Stelsel van vrije beroepen.

.....

Een algemene definitie van vrije beroepen is niet voorhanden.

Voor dit stelsel zijn de onderworpen vrije beroepen nominatim opgesomd in art. L. 648 (6). Een persoon welke één van deze beroepen uitoefent, of waarvan de laatste beroepsactiviteit bestond uit één van deze beroepen, behoort tot het sociaal zekerheidsstelsel voor de vrije beroepen.

Anderzijds zijn ook onderworpen, deze beroepen welke voorkomen in één van de decreten eigen aan de professionele sectie (7).

De advocaten, welke als vrij beroep van een totaal autonome en afgescheiden regeling genieten (8), komen aldus niet voor onder deze lijst.

De vrije beroepen welke nergens voorkwamen, bleven tot voor kort zonder bescherming. Dit was het geval voor de vrije leraars, de kaartlegsters, de lesgevers van sportdisciplines en de prostituées.

Art. L. 651 voorzag dat de nog niet geklasseerde zelfstandige beroepen, -welke dus niet a priori onder één van de 3 beroepscategorieën vallen - bij decreet konden geklasseerd worden onder één van deze categorieën.

Bij Wet van 4 juli 1975 (9) werd van deze mogelijkheid een verplichting gemaakt. Deze wet stelde het principe van de verplichte aansluiting tot een stelsel van ouderdomsverzekering voor alle personen welke een beroepsactiviteit uitoefenen (10). Vermits alle werknemers, ambachtslui, industriëlen en handelaars reeds bij een stelsel aangesloten waren, had deze wet vooral betrekking op bepaalde vrije beroepen. Deze wet bracht mee dat deze beroepen bij decreet vastgehaakt moeten worden bij één van de stelsels van beroepscategorieën (11).

Bij Wet van 2 januari 1978 werd art. L.648 vervolledigd, in die zin dat elke zelfstandige beroepsbeoefenaar, welke nog niet onderworpen is aan enige ouderdomsverzekering, aangesloten wordt bij het stelsel der vrije beroepen (12). Met deze wet van 1978 werd het sluitstuk in de sociale bescherming der zelfstandigen ingevoegd.

Een zelfstandig beroep zonder enige ouderdomsverzekering, dat niet a priori onder een van de drie beroepscategorieën valt en waarvoor evenmin -reeds- een decreet genomen volgens art. L. 651 de onderwerping regelt, behoort tot de bevoegdheid van de regeling der vrije beroepen (13).

Als een zelfstandig beroep nergens is opgenomen, dan hoort het thuis in het stelsel der vrije beroepen, welk aldus een soort "reststelsel" wordt.

Gelijktijdig uitoefenen van twee beroepsactiviteiten.

1. Bij het uitoefenen van twee verschillende zelfstandige beroepen, welke ressorteren onder verschillende autonome organisaties, moet de betrokkene zich aansluiten bij deze organisatie waaraan zijn hoofdactiviteit onderworpen is (14).

2. In verband met het samengaan tussen een zelfstandige activiteit en een loontrekkende activiteit, vloeit uit art. L.645 al. 4 een dubbele aansluiting voort, m.a.w. de bijdragen zijn integraal aan beide stelsels verschuldigd (15).

VOETNOTEN

=====

(1) I.v.m. de juridische en/of economische afhankelijkheid : DUPEYROUX, J.J., Droit de la sécurité sociale, Paris, Précis Dalloz, 1980 + mise à jour 1981, 358-378.

(2) De economische definitie, welke o.a. gebruikt wordt door l'Assemblée permanente des chambres de métiers, is ruimer dan de juridische.

Twee criteria zijn bepalend : enerzijds de activiteit en anderzijds de dimensie.

De ondernemingen met minder dan 10 tewerkgestelden en met een activiteit welke bestaat in de produktie, de hervorming, het herstellen of het aanbieden van diensten, uitgeoefend als hoofdberoep of bijberoep, op een vaste plaats of ambulant, moeten in het ambachtsregister ingeschreven zijn. Van de ongeveer 840.000 ambachtslui, welke aan deze definitie voldoen, zijn er ongeveer 600.000 aangesloten bij het stelsel van ouderdoms-, invaliditeits- en overlijdensverzekering der ambachtslui.

Zie brochure 'L'Artisanat en France', Assemblée permanente des chambres de métiers, ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan van de chambres de métiers.

(3) Art. L. 646 C.S.S..

(4) Art. L. 647 C.S.S..

(5) NETTER, F., "L'histoire des retraites. Les non-salariés", Droit Social, 1967, no 1, (45), 47.

(6) Médecins, dentistes, sages-femmes, pharmaciens, architectes, experts-comptables, vétérinaires, notaires, avoués, huissiers, commissaires-priseurs, agents de change, syndics ou administrateurs et liquidateurs judiciaires, agréés, griffiers, experts devant les tribunaux de commerce, homme de lettres, artistes ne relevant pas du régime des "artistes auteurs", ingénieurs conseil, auxiliaires médicaux, agents généraux d'assurance, diverses catégories de mandataires non-salariés.

(7) Er kunnen problemen rijzen in geval van dubbele vrije beroepsactiviteit, om te weten welke "section professionnelle" bevoegd is.

(8) - Loi no 48-50 du 12 januari 1948 relative aux droits de plaidorie des avocats, modifiée par le décret no 54-1253 du 22-12-1954, la loi 61-1384 du 19 decembre 1961 et le décret no 65-379, du 19 mai 1965. Décret 2 avril 1955 portant règlement d'administration publique pour l'application de la loi 48-50 du 12 janvier 1948. Décret 54-1253 du 22 du 1954 relatif à la caisse nationale des barreaux francais.

- Het decreet 74-372 van 3 mei 1974 heeft tussen de Caisse Nationale des Barreaux Francais en de autonome organisatie van ouderdomsverzekering van vrije beroepen een financiële compensatie ingesteld voor wat de basisuitkeringen betreft.

- Bij Wet van 2 januari 1979 werd voor de advocaten een "régime complémentaire d'assurance vieillesse" ingesteld.

(9) Wet no 75-574 4 juli 1975, D. 1975, 233

(10) Deze welke geen enkele beroepsactiviteit uitoefenen worden verwezen naar de vrijwillige verzekering bij het "algemeen stelsel".

(11) Vernieuwd art. L. 651 C.S.S.; SAINT-JOURS, Y., Traité de Sécurité Sociale, T.I., Le droit de la Sécurité Sociale, L.G.D.J., 1980, 83, vn. 108.

(12) Art. L. 648 al. 4 C.S.S.: "Les professions libérales groupent (...) - et, d'une manière générale, toute personne autre que les avocats, exerçant une activité professionnelle non salariée pour l'application du livre III du code Séc. Sociale, lorsque cette activité ne relève pas d'une autre organisation autonome en vertu des articles L. 646, L. 647, L. 649 ou d'un décret pris en application de l'article L. 651".

(13) DUPEYROUX, J.J., o.c., 316 en 926, vn. 3, i.f. : Deze verplichte aansluiting bij de groep der vrije beroepen "ne paraît toutefois pas exclure le rattachement par décret de certaines professions particulières à d'autres régimes. (commerçants notamment)".

(14) Art. L. 645, al. 2 C.S.S..

(15) De uitkeringen zijn evenwel ook volstrekt cumuleerbaar.

Afdeling 3. Inhoud van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen.

De wetgeving van 1948, welke de algemene grondslagen, gemeenschappelijk aan de diverse beroepscategorieën, bevatte, had voor de ouderdomsverzekering der zelfstandigen volgende constructie voor ogen :

- er zou een verplicht wettelijk basisregime opgezet worden voor alle zelfstandigen (1) ;
- daarbovenop zou aan de beroepsgenoten als groep, de vrije keuze gelaten worden een aanvullende pensioenverzekering op te bouwen, op verplichte en/of vrijwillige basis (2) ;
- bovendien zou ook op initiatief van de beroepsgenoten bescherming kunnen geboden worden tegen invaliditeit en overlijden via een aanvullend regime welk verplichtend kan gesteld worden (3)(4).

Al deze regimes zouden beheerd worden door dezelfde basiskassen wat een enorme eenvoud en klaarheid voor de betrokkenen zou betekenen.

Alhoewel de grondslagen voor alle zelfstandige categorieën gemeenschappelijk zijn, heeft de interne organisatie op initiatief van de vertegenwoordigers van deze categorieën onderling verschillen gebracht.

Het professioneel of interprofessioneel gestructureerd zijn heeft ook zijn stempel gedrukt op de concrete uitwerking van de diverse regimes.

De wet van 1948 laat het aan de betrokken beroepsgroep over - nl. bij middel van consultatie voorafgaand aan de uitvaardiging van decreten - om ten eerste de toekenning van de uitkering al dan niet afhankelijk te stellen van het stopzetten van elke, behalve de toegelaten beroepsactiviteit, of van een onderzoek der bestaansmiddelen, om ten tweede in geval van ontoereikende inkomsten een bijdragevrijstelling te verlenen of ten derde om aanvullende stelsels op te zetten.

Terwijl van deze mogelijkheid door ambachtslui en industriëlen en handelaars op uniforme wijze gebruik werd gemaakt, heeft in de regeling der vrije beroepen elke professionele sectie zijn eigen reglementering getroffen.

Dit doet zich ook voor bij het instellen van aanvullende regimes ; bij de vrije beroepen wordt dit overgelaten aan de professionele sectie en is de solidariteit beperkt tot het betrokken beroep, terwijl de ambachtslui,

industriëlen en handelaars gepoogd hebben deze solidariteit interprofessioneel te organiseren, door via het aanbieden van facultatieve bijdrageklassen als het ware een aanvullend regime te creëren hetwelk aldus volledig ingebouwd zit in de wettelijke basisregeling voor gans deze beroepscategorie (5).

. Met de wet van 3 juli 1972 (6) werd het bovenstaande grondig gewijzigd wat het stelsel van de ambachtslui en dit van industriëlen en handelaars betreft. Vermits deze beide stelsels voor de toekomst hervormd zijn in de richting van een alignering op het "algemeen stelsel", is het passend deze afzonderlijk van de vrije beroepen te behandelen.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. 13 Wet 17 januari 1948 gecodificeerd tot art. L. 652 C.S.S..

(2) Art. 14 al. 1 en 3 Wet 17 januari 1948 ; gecodificeerd tot art. L.658 C.S.S.; mits akkoord van de meerderheid der aangeslotenen aan het basisstelsel.

(3) Art. 14 bis, Wet 17 januari 1948 gecodificeerd tot art. L. 659 C.S.S..

(4) De bescherming tegen invaliditeit en overlijden kan ook aangegaan worden bij verzekeringsmaatschappijen of mutualiteiten; volgens de techniek van de "groepsverzekering" : zie verder o.m. B. Het stelsel der vrije beroepen. vn. (27).

(5) NETTER, F., "L'histoire des retraites. Les non-salariés", Droit Social, 1967, nr. 1, (45), 49 : "Les professions libérales ont volontairement sacrifié le développement du régime de base, expression de la solidarité interprofessionnelle à celui des régimes complémentaires dans lesquels la solidarité est limitée au secteur professionnel."

(6) Wet no 72-554 3 juli 1972, D. 1972, 330, Err. 444.

A. Het stelsel van ambachtslui en het stelsel van industriëlen en handelaars.

Bij het bespreken van het stelsel van ambachtslui en het stelsel van industriëlen en handelaars moeten we twee perioden onderscheiden : deze vóór 1 januari 1973 en deze na 1 januari 1973, zijnde de datum van inwerkingtreding van bovenvermelde wet van 3 juli 1972. De bepalingen van de wetgeving van vóór 1973 blijven verder hun toepassing behouden voor het berekenen van de pensioenrechten verbonden aan de activiteitsperiode vóór 1973 (1). Het berekenen van het pensioen van een beoefenaar van één van voormelde beroepscategorieën vergt een dubbele berekening. De pensioenrechten verbonden aan een activiteitsperiode worden verschillend beoordeeld al naargelang ze gelegen zijn vóór of na 1973.

De wijziging van 1972 betreft echter niet alleen de pensioenberekening maar ook de bijdrageberekening.

1. Periode vóór 1973.

.....

Aangezien het basisregime het enig wettelijk verplicht regime is, zullen we dit afzonderlijk en vooraf bespreken, om daarna te onderzoeken of van de geboden mogelijkheid om aanvullende regimes te ontwerpen gebruik is gemaakt.

a. Basisregime (2).

+++++

Het basisregime voor de twee betrokken beroepsgroepen bestaat uit twee soorten uitkeringen :

- enerzijds : een "allocation non contributive", waarvan het bedrag gelijk is aan de "allocation des vieux travailleurs salariés" (A.V.T.S.) (3) en welke gebonden is aan een onderzoek der bestaansmiddelen ;
- anderzijds : een "allocation contributive", waarvan de hoogte afhangt van de verworven "punten" en dus van de gestorte bijdragen, en van de daaraan

toegevoegde gratis "punten".

In dit basisregime is aldus als het ware een minimum uitkering opgenomen, welke mits onderzoek der bestaansmiddelen toegekend wordt.

Dit minimum, waarvan het bedrag (4) periodiek vastgelegd wordt door de overheid (5), wordt toegekend indien het voor de betrokken aangeslotene voordeliger is dan zijn pensioen berekend volgens het puntensysteem en indien zijn bestaansmiddelen beneden bepaalde plafonds gelegen zijn (6).

De meesten hadden (en hebben) evenwel recht op een belangrijker pensioen, dat des te hoger was naarmate ze meer bijdragen betaald hadden gedurende hun loopbaan. Een min of meer proportioneel pensioen kan opgebouwd worden.

Het betreft inderdaad een mogelijkheid, vermits men vrij is de hoogte van zijn bijdrage te bepalen (boven een bepaald minimum) en aldus de hoogte van zijn toekomstig pensioen.

De te betalen bijdragen waren gebonden aan het bedrijfsinkomen ; een vast percentage was echter niet bepaald, wel waren er verschillende bijdrageklassen (7). Het bedrijfsinkomen bepaalde voor welke klasse men moest betalen ; doch men mocht opteren voor een hogere klasse.

Elke klasse geeft recht op een aantal "points de cotisation", dat gaat van 4 tot 60 per jaar. Betrokkene kan door meer te betalen (in een hogere klasse) meer punten verzamelen en dus zijn pensioen verhogen.

Bovendien kunnen om een aantal redenen (8) gratis punten toegekend worden.

Zelfstandigen met lage inkomens hoeven niet of slechts verminderde bijdragen te betalen. Na de normale pensioenleeftijd (65 jaar) moeten evenmin verder bijdragen betaald worden.

Om het pensioen te berekenen vermenigvuldigt men het aantal punten (verworven en gratis) met de huidige waarde van het pensioenpunt, welk periodiek aangepast wordt (9).

Dit aldus berekende rustpensioen kan slechts genoten worden indien betrokkene ofwel 15 jaar in de betrokken beroepsactiviteit gewerkt heeft en alle verschuldigde bijdragen betaald heeft, ofwel minstens 90 punten verzameld heeft (10).

Naast dit rustpensioen voor de aangesloten zelfstandige, wordt onder bepaalde voorwaarden een 'allocation attribuée' of een overlevingspensioen ('pension de réversion') toegekend aan de echtgenoot

(ten laste) of aan de niet hertrouwde langstlevende echtgenoot (11). In het stelsel van de industriëlen en handelaars zijn deze rechten meer uitgebreid.

De echtgenoot heeft op 65 jaar of op 60 jaar, indien arbeidsongeschikt, recht op ofwel 50 % van het pensioen van de in leven zijnde verzekerde ('allocation attribuée'), ofwel 75 % van het pensioen, na het overlijden van de verzekerde. ('pension de réversion') (12).

Als voorwaarde voor het ontvangen van dergelijke uitkeringen wordt gesteld dat het huwelijk minstens 2 jaar moet gesloten zijn vooraleer het rustpensioen wordt genoten, of het overlijden zich voordoet, indien vroeger. Voor de industriëlen en handelaars heeft men van in den beginne gepoogd voor de echtgenoot een even gunstige regeling op te zetten als in het kader van het algemeen stelsel ; d.w.z. mits de bestaansmiddelen beneden een bepaald bedrag blijven, kan een pensioen van 50 % reeds toegekend worden vanaf de leeftijd van 55 jaar.

Zoals elke gepensioneerde, kan ook de gepensioneerde ambachtsman, industrieel of handelaar beroep doen, op de "allocation supplémentaire du fonds national de solidarité", om zijn proportioneel pensioen of zijn minimumuitkering te verhogen (13). Deze uitkering wordt slechts toegekend na onderzoek van de bestaansmiddelen (14) (15), en de financiering van deze uitkering gebeurt door een centraal fonds, in casu via de belastingen.

b. Aanvullende regimes.

+++++

In de schoot van deze autonome organisaties en op vraag van de betrokken nationale compensatiekas (C.A.N.C.A.V.A. of O.R.G.A.N.I.C.) kunnen decreten een bijkomende bijdrage opleggen met het oog op het financieren van een aanvullende pensioenregeling, verplichtend voor een ganse beroepsgroep of voor een specifieke beroepsactiviteit (16).

1. Vermits de uitkering van het basisregime een redelijk proportioneel pensioen waarborgde, werd de oprichting van een aanvullend rustpensioen niet als een nood gevoeld.

Hogerop werd reeds vermeld dat het creëren van verschillende bijdrageklassen, wat een bijkomend hoger pensioen meebracht, in feite een

ingebouwd aanvullend pensioen uitmaakte.

Dit ingebouwd aanvullend pensioen was gemeenschappelijk voor de ganse beroepsgroep en steunde op de interprofessionele solidariteit.

Gedurende deze periode (tot 1973) was enkel voor de aannemers van bouw- en openbare werken, een afzonderlijk aanvullend regime ontworpen (17).

2. Een aanvullend regime ingeval van invaliditeit en overlijden werd voor de ambachtslui ingesteld door een decreet van 24 juli 1961, vervolgens vervangen door een decreet van 24 augustus 1963. Dit aanvullend regime, eveneens verplichtend, verleent uitkeringen aan de verzekerde in geval van volledige en definitieve invaliditeit, en aan de overlevende echtgenoot en wezen in geval van overlijden.

c. Financiering.

+++++

Terwijl de financiering voor de aanvullende regimes (ouderdom, invaliditeit en overlijden) uitsluitend geschiedt door persoonlijke bijdragen, wordt aan de uitgaven van het basisregime tegemoetgekomen door verplichte persoonlijke bijdragen en door een sociale solidariteitsbijdrage (18).

De rustpensioenen (inbegrepen de minimum uitkering) van het basisregime zijn gebaseerd op de repartitietechniek en worden hoofdzakelijk gefinancierd door het eigen betrokken stelsel en niet door algemene fiscale middelen. Het instellen van de Sociale Solidariteitsbijdrage werd noodzakelijk gezien de slechter wordende demografische situatie welke rechtstreeks invloed heeft op de financiering van de op repartitie gesteunde rustpensioenen.

2. Periode vanaf 1973.

.....

De financiële moeilijkheden tengevolge van de verslechterende demografische verhouding hebben er uiteindelijk toe geleid dat voor de toekomst de pensioenverzekering voor de ambachtsslui enerzijds en de industriëlen en handelaars anderzijds afgestemd wordt op het algemeen regime. Deze alignering hield echter geenszins een structurele of financiële integratie in.

De Wet van 3 juli 1972 (19) vormt de basis voor de nieuwe regeling. Het berekenen van bijdragen en pensioenen gebeurt op een identieke wijze als in het algemeen regime (20). Vermits deze nieuwe wet een aanmoediging bevat om aanvullende regimes op te zetten in strikte analogie met het algemeen stelsel waar verschillende aanvullende regimes tot ontwikkeling zijn gekomen (21), moet ook hier een onderscheid gemaakt worden tussen het basisregime en de aanvullende regimes.

a. Basisregime.

+++++

1. Bijdragen.

De bijdragen worden berekend op dezelfde manier als deze voor het "algemeen stelsel" ; d.w.z. 12,90 % op de gekende bedrijfsinkomsten tussen bepaalde grenzen (22).

De bijdrage is het produkt van het tarief x de grondslag.

Het tarief is 12,90 %. De grondslag is gelijk aan de bedrijfsinkomsten van het betreffende jaar, boven een minimumgrens, zijnde 200 x het Salaire minimale interprofessionnelle, (S.M.I.C.) (23), en beneden een maximumgrens, zijnde het plafond voor de Sociale Zekerheid (24) (25). De maximumbijdrage bedraagt 10.202 FF.

Aangezien de betreffende basiskassen de bedrijfsinkomsten van een bepaald jaar slechts met een vertraging van 2 jaar ontvangen worden de berekeningen doorgevoerd op basis van het inkomen van 2 jaar terug. Na 2 jaar wordt de voorlopige bijdrage dan geregulariseerd.

Voor beginnende zelfstandigen in deze beroepen is er een verminderde

bijdrage. Vermits er nog geen inkomen gekend is, geschiedt de berekening als volgt.

In het eerste activiteitsjaar wordt de bijdrage van 12,90 % berekend op 1/3 van het sociaal zekerheidsplafond (d.i. 26.360 FF in 1982), zonder dat er achteraf enige regularisatie plaatsgrijpt (26) ; in het tweede activiteitsjaar is de grondslag van de berekening de helft van het sociaal zekerheidsplafond. De bijdrage van dit tweede jaar is echter slechts voorlopig en zal wel geregulariseerd worden met de bijdrage van het vierde jaar.

De bijdragen worden normaal (27) tweemaal per jaar gevorderd : in januari en in juni. Bij laattijdige betaling worden verhogingen aangerekend (28).

Deze bijdragen zijn volledig fiscaal aftrekbaar.

2. Uitkeringen (29).

A. Het rustpensioen.

Voor de berekening van het rustpensioen zijn 3 elementen belangrijk : 1. de duur van de betaling ; 2. de hoogte van de inkomsten en 3. de leeftijd bij het ingaan van het pensioen (30).

1) De duur van de verzekerde periode.

De duur van de verzekerde periode of van de betaling wordt uitgedrukt in kwartalen, met een maximum van 150 kwartalen (of 37 1/2 jaren). De verzekerden-moeders genieten van een verhoging van hun verzekerde periode gelijk aan 8 kwartalen (of 2 jaar) per opgevoed kind.

Het uitgekeerde pensioen zal dus proportioneel zijn met de periode van verzekering.

2) De hoogte van de inkomsten welke tot basis dienden voor de bijdragen.

Te noteren valt :

- dat de inkomsten begrensd zijn tot het plafond van de sociale zekerheid ;
- dat de inkomsten gerevaloriseerd worden op het moment van de uitkering

van het pensioen, volgens de coëfficiënten bij besluit bepaald (31) ;

- dat enkel de inkomsten van de 10 beste jaren in aanmerking genomen worden (32), om vervolgens het gemiddelde te berekenen, hetgeen men noemt : "le revenu annuel moyen de base" (R.A.M.B.).

3) De leeftijd bij het ingaan van het pensioen.

Het pensioentarief is verschillend naargelang de leeftijd waarop het pensioen moet ingaan.

Dit bedraagt 25 % indien de pensioenleeftijd 60 jaar is. Op voorwaarde dat 150 kwartalen verzekeraarheid kan aangetoond worden, zal het pensioen op 60 jaar dus gelijk zijn aan 25 % R.A.M.B.. Indien minder kwartalen verzekeraarheid kunnen aangetoond worden, zal het te ontvangen pensioen in verhouding verminderd worden.

Dit % wordt met 5 % per jaar (of 1,25 % per kwartaal) verhoogd, zodat op 65 jaar 50 % bereikt wordt en 75 % op 70 jarige leeftijd.

Het tarief van 50 % is reeds mogelijk op 60 jarige leeftijd voor arbeidsongeschikten en gedeporteerden.

De pensioenformule is dus als volgt :

$$\text{jaarlijks pensioen} = \text{R.A.M.B.} \times \text{tarief} \times \frac{\text{duur van verzekering}}{150}$$

Aan dit aldus bereikt pensioen kunnen verhogingen toegekend worden voor de echtgenoot en voor kinderen ten laste en voor hulp van derde persoon.

Bovendien zal dit pensioen 2 x per jaar gerevaloriseerd worden in analoge voorwaarden als de pensioenen van het algemeen stelsel voor werknemers (33).

Het rustpensioen wordt toegekend als een recht (d.w.z. zonder onderzoek naar bestaansmiddelen) en zonder vereiste van stopzetting der beroepsactiviteit.

B. Het pensioen van de overlevende echtgenoot (Pension de Réversion) (34).

Een weduw(e)naar, welke gedurende minstens 2 jaar gehuwd is geweest met een verzekerde (35) heeft vanaf de leeftijd van 55 jaar recht op een pensioen van 50 % van het pensioen van deze verzekerde ; m.a.w. een overdraagbaarheid van 50 % (pension de réversion).

Dit pensioen, ter hoogte van 50 % van het pensioen van de verzekerde, kan reeds toegekend worden vanaf de leeftijd van 55 jaar aan de langstlevende echtgenoot op voorwaarde dat de bestaansmiddelen lager zijn dan 2080 keren het S.M.I.C.-loon (36).

Terwijl er vroeger een absoluut cumulverbod bestond zijn sinds 1 juli 1974 de cumulregels tussen een "pension de réversion" en een "persoonlijk pensioen" aanzienlijk versoepeld.

Voor de industriëlen en handelaars is het pensioen voor de langstlevende nog interessanter, gezien het speciaal aanvullend regime daartoe ingesteld, hetwelk het pensioen op 75 % brengt op 65 jarige leeftijd (37).

Ook deze pensioenen worden geherwaardeerd, zoals deze van de werknemers.

b. Aanvullende regimes.

+++++

De invoering van dit nieuwe basisregime welk meebracht dat de uitkeringen uit dit basisregime beperkt waren tot de helft van het sociaal zekerheidsplafond (38), was de aanleiding tot het ontstaan van verschillende aanvullende regimes :

- voor de ambachtsslui :

- * régime d'assurance vieillesse complémentaire obligatoire (1979) ;
- * régime d'assurance invalidité-décès obligatoire (bestaande regime ingesteld bij decreet van 1961 en 1963 (39).

- voor de industriëlen en handelaars :

- * régime complémentaire de retraite facultative (1978) ;
- * régime d'assurance invalidité-décès obligatoire (1973) ;
- * régime obligatoire complémentaire spécial des conjoints (1978).

Tot de oprichting van dergelijke aanvullende regimes kon (40) beslist

worden door een algemene vergadering van de afgevaardigden van de Raden van Beheer van de diverse basiskassen, na akkoord van de meerderheid van de leden en rekening houdend met de bestaande aanvullende regimes.

Deze regimes werden bij decreet ingesteld (41).

Behalve het aanvullend rustpensioenregime voor de industriëlen en handelaars, zijn alle aanvullende regimes verplicht voor alle aangeslotenen bij het wettelijk basisregime.

De bijdragen worden op dezelfde manier en voorwaarden geïnd als in het basisregime (42). Het beheer van deze regimes wordt verzekerd door dezelfde betrokken autonome organisaties (43).

1. Ambachtslui.

1) Verplicht aanvullend rustpensioenregime (44).

De bijdrage bedraagt 4,40 % op het laatst gekende bedrijfsinkomen (d.w.z. het voorlaatste jaar). De minimum grondslag is 200 maal S.M.I.C. (45); en het plafond bedraagt 3 maal de sociale zekerheidsgrens (46).

De bijdrage is definitief.

Voor beginnenden is de grondslag identiek als deze voor de voorlopige bijdrage in het wettelijk basisregime (47).

Bij de oppuntstelling van dit aanvullend regime, meer specifiek m.b.t. de uitkeringen werd de aanvullende regeling voor de niet-kaderleden als voorbeeld genomen.

De berekening van dit aanvullend rustpensioen geschiedt aan de hand van 'punten', zoals bij de berekening van het wettelijk basisregime vóór 1973. Elke jaarlijkse bijdrage geeft recht op een aantal punten; aan dit aantal worden gratis punten toegevoegd voor de activiteitsjaren voorafgaand aan de verplichting bijdragen te betalen (48).

Hoeveel punten de jaarlijkse bijdrage oplevert, wordt bekomen door de bijdrage te delen door het "revenu de référence". Dit "revenu de référence" wordt elk jaar door de C.A.N.C.A.V.A. bepaald, rekening houdend met de inkomstenevolutie van de ambachtslui en met de gemiddelde bijdrage. Het "revenu de référence" voor de bijdragen betaald in 1981 was gelijk aan 7,46 FF.

Het rustpensioen bekomt men vervolgens door het aantal punten (verworven + gratis) te vermenigvuldigen met de waarde van het punt.

De waarde van het punt wordt 2 maal per jaar vastgesteld, in functie van de evolutie van inkomsten van de ambachtslui.

De stijging van deze waarde mag echter niet lager zijn dan de verhoging van de index der consumptieprijzen.

Bovendien hebben de ambachtslui, dank zij een staatswaarborg, de zekerheid dat het rendement van het aanvullend regime nooit lager zal zijn dan dit van de aanvullende regimes voor de werknemers, wat ook de beroepsevolutie van de groep der ambachtslui mag zijn.

Voor een volledige loopbaan (37 1/2 jaar) vertegenwoordigt dit aanvullend rustpensioen ongeveer 20 % van de gemiddelde inkomsten.

Zoals in het basisregime wordt hier een "pension de réversion" voorzien voor de langstlevende echtgenoot.

Dit pensioen is gelijk aan 60 % van het aanvullend rustpensioen van de verzekerde en wordt toegekend vanaf 55 jaar aan een weduwe, en vanaf 65 jaar (of 60 jaar bij arbeidsongeschiktheid) aan een weduwnaar.

In tegenstelling tot het basisregime is dit aanvullend pensioen voor de langstlevende niet afhankelijk van een onderzoek van de bestaansmiddelen.

2) Verplicht aanvullend pensioenregime bij invaliditeit en overlijden (49).

- - - - -

De bijdrage hiervoor is 1 % op het laatst gekende inkomen (dit wil dus zeggen van het voorlaatste jaar) met een plancher en een plafond.

Dit plancher bedraagt 1/5 van het sociaal zekerheidsplafond (50) en het plafond is gelijk aan het sociaal zekerheidsplafond (51).

Voor beginnende zelfstandigen werd een identieke regeling uitgewerkt als deze gebruikt in het basisregime en in het aanvullend rustpensioenregime.

Uitkeringen :

a) Invaliditeitspensioen.

Dit wordt enkel toegekend bij volledige invaliditeit (tijdelijk of definitief) vóór de leeftijd van 60 jaar.

Dit pensioen is gelijk aan 50 % R.A.M.B. ; d.w.z. het is gelijk aan het basispensioen alsof hij 65 is met een volledige loopbaan.

b) Overlijdenskapitalen.

Bij overlijden van de verzekerde of de invalide bedraagt het overlijdenskapitaal : 20 % van het sociaal zekerheidsplafond (52), en bij overlijden van de gepensioneerde : 8 % van het sociaal zekerheidsplafond (53).

Deze kapitalen worden in volgorde toegekend aan de niet-gescheiden echtgenoot, de kinderen, de persoon ten laste van verzekerde, de descendenten en de ascendenten.

Bovendien wordt bij overlijden aan elke wees een som uitgekeerd gelijk aan 5 % van het sociaal zekerheidsplafond (54).

De aanvullende pensioenen of kapitalen worden net als de pensioenen van de basisregeling op het zelfde ogenblik en in eenzelfde verhouding geherwaardeerd.

Een eigenlijk overlevingspensioen dat zoals in België uitgekeerd kan worden vanaf 45 jaar of vroeger, indien men 66 % arbeidsongeschikt is of indien men een kind ten laste heeft, bestaat niet, noch in het aanvullend regime, noch in het basisregime.

2. Industriëlen en handelaars.

1) Vrijwillig aanvullend rustpensioenregime (55).

In tegenstelling tot de ambachtsslui hebben de industriëlen en handelaars beslist een vrijwillig aanvullend regime op te zetten, om de sociale lasten niet te vergroten. Dit aanvullend rustpensioen is volledig vrij, niet alleen wat de onderwerping betreft, maar ook wat de keuze van de jaarlijkse bijdrage betreft.

Om te kunnen aansluiten moet men minder dan 65 jaar zijn (56), aangesloten zijn bij een wettelijk basisregime en op de datum van de aanvraag volledig

in orde zijn met de wettelijk verplichte bijdragen voor het basisregime, het aanvullend regime bij invaliditeit en overlijden en het speciaal aanvullend regime voor overlevenden (57).

Bijdrage.

Er bestaan 7 bijdrageklassen, alsook een verminderde bijdrageklasse.

De betrokkene mag zelf zijn klasse kiezen ; deze bijdrage mag echter niet hoger zijn dan 10 % van de bedrijfsinkomsten, welke als basis gebruikt worden in de voorlopige bijdrageberekening in het basisregime.

Vermits de inkomsten van een beginnening niet gekend zijn wordt gedurende de eerste 2 jaren, de betrokkene ambtshalve geklasseerd (opgenomen) in de eerste klasse A. Eenmaal aangesloten mag een betrokkene veranderen van klasse op voorwaarde dat hij zich houdt aan de maximumgrens van 10 % van de bedrijfsinkomsten en de bijdrage evenmin lager is dan 3 % van diezelfde bedrijfsinkomsten.

De betalingen worden opgevraagd op 1 april en 1 oktober en zijn volledig fiscaal aftrekbaar.

Uitkering.

Elke bijdrage geeft recht op een aantal punten, welke vermenigvuldigd worden met de waarde van het punt, om het pensioen te bepalen.

Aangezien dit stelsel, omwille van het vrijwillig karakter, gebaseerd is op de kapitalisatietechniek is het aantal punten dat kan bekomen worden groter naarmate men jonger is (ook groter naarmate de bijdrage groter is).

Dezen die het vrijwillig stelsel voortijdig verlaten, ondergaan een sanctie ; hun verworven rechten worden gedurende de periode voorafgaand aan pensioen niet geherwaardeerd.

De waarde van het punt wordt jaarlijks vastgesteld door de Raad van Beheer van "O.R.G.A.N.I.C.-complémentaire" -speciale Kas (58).

Het pensioenpunt wordt jaarlijks geherwaardeerd, rekening houdend met de evolutie van de inkomsten aangegeven voor het basisregime en voor de analoge aanvullende regimes

Het pensioen wordt normaal toegekend op 65 jarige leeftijd ; het kan echter, mits een vermindering van 5 % per jaar vervroeging, uitgekeerd worden vanaf 60 jaar.

Als vereiste wordt echter de stopzetting der beroepsactiviteit gesteld.

De overlevende echtgenoot heeft recht op een "pension de réversion" ten belope van 60 % van het aantal punten, verworven door de overleden titularis (er wordt geen rekening gehouden met de 5 % vermindering per jaar die mocht toegepast geweest zijn voor het pensioen van de titularis).

Aangezien dit regime vrijwillig en facultatief is, zijn op dit ogenblik slechts 5 % van de aangeslotenen van het basisregime aangesloten.

2) Speciaal verplicht aanvullend regime voor echtgenoten (59).

Om dezelfde voordelen aan de echtgenoten te kunnen toekennen als onder de oude regeling (d.w.z. 50 % bij leven van de verzekerde en 75 % bij overlijden van de verzekerde) werd dit verplicht aanvullend regime ingesteld.

Daartoe wordt van alle aangeslotenen een bijdrage gevraagd van 0,5 % op de inkomsten beneden een 1/3 van sociaal zekerheidsplafond en 1,82 % boven deze grens tot het sociale zekerheidsplafond.

De ongehuwde gepensioneerden met beroepsactiviteit zijn van deze betaling vrijgesteld en de ongehuwde aangeslotenen kunnen, volgens bepaalde voorwaarden van leeftijd en inkomsten, door een Nationale Commissie van deze bijdragebetaling uitgesloten worden.

Ten gevolge van deze speciale regeling, kan het "pension de réversion" 75 % van de rechten van de verzekerde bedragen, indien de overlevende echtgenoot 65 is en de voorwaarden vervult welke vereist zijn zoals in de regeling van vóór 1973.

Noteer dat de cumulregels tussen persoonlijk pensioen en overlevingspensioen sinds 1 juli 1974 aanzienlijk versoepeld zijn.

3) Verplicht aanvullend pensioenregime bij invaliditeit en overlijden (60).

Dit regime laat toe een rente van 37 FF (1980) per dag of 3.330 FF (1980) per kwartaal uit te keren aan elke handelaar welke vóór de leeftijd van 60 jaar invalide wordt ; alsook wordt de uitbetaling van een kapitaal bij overlijden tijdens activiteit verzekerd van 7.500 FF aan de personen ten

laste, de overlevende echtgenoot, de descendenten of ascendenten.

De bijdrage voor dit stelsel is forfaitair.

Zoals het bedrag van de rente en het kapitaal overlijden wordt deze bijdrage periodiek aangepast.

In 1980 bedroeg deze bijdrage 100 FF voor invaliditeit en 68 FF voor overlijden. Ze worden samen met de andere bijdragen semestrieel opgevraagd.

De verschillen welke zich manifesteren tussen het stelsel voor ambachtslui en het stelsel voor industriëlen en handelaars laten duidelijk uitschijnen dat het aan elke groep afzonderlijk toekomt haar sociale zekerheid, bovenop de basisregeling, te definiëren in functie van de specifieke noden, wensen en financiële mogelijkheden (61). In de praktijk kan een vergadering van afgevaardigden van de Raad van Beheer van de diverse basiskassen, na het akkoord van de meerderheid der leden, beslissen een aanvullend regime in te stellen. Het regime wordt dan opgericht bij decreet.

c. Financiering.

De aanvullende regimes, zoals boven besproken, worden uitsluitend gefinancierd door bijdragen. Deze regimes, welke volledig vrij door de betrokken groep georganiseerd zijn, berusten ten volle op de groepssolidariteit. (interprofessioneel).

Wat het basisregime echter aangaat, volstaat de groepssolidariteit niet ; een verruimde solidariteit moet steun bieden.

Naast de bijdragen komen in tweede orde een groep externe financieringsbronnen de uitgaven van het basisregime delgen (62) (63).

Deze externe financieringsbronnen zijn drieërlei :

- a. een gedeelte (64) van de Sociale Solidariteitsbijdrage ;
- b. een demografische compensatieuitkering, ingesteld door art. 2 van de Wet nr. 74-1094 van 24 december 1974 (65) ;
- c. een subsidie van de overheid om het regime in evenwicht te brengen (66).

De rol van de overheid verschilt naargelang de externe financieringsbron. Enerzijds deze van toelageverschaffer in c. en anderzijds deze van waarborgverstrekker in a en b.

Behalve het vrijwillig aanvullend rustpensioenregime voor industriëlen en handelaars dat de kapitalisatietechniek als grondslag heeft, zijn alle andere aanvullende regimes net zoals het basisregime gesteund op de repartitietechniek.

VOETNOTEN

=====

(1) Art. L.663-5 C.S.S.: "Les prestations afférentes aux périodes d'assurance (...) antérieures au 1er janvier 1973 demeurent calculées, liquidées et servies dans les conditions définies par les dispositions législatives et réglementaires en vigueur au 31 décembre 1972, sous réserve d'adaptation par décret."

(2) DUPEYROUX, J.J., Droit de la sécurité sociale, Paris, Précis Dalloz, 1980 + mise à jour 1981, 921 ; SAINT-JOURS, Y., Traité de sécurité sociale, T.I., Le droit de la sécurité sociale, L.G.D.J., 1980, 84. Dit stelsel is voor de ambachtslui geregeld door het decreet no 64-993 van 17 september 1964, D. 1964, 306 en door het uitvoeringsdecreet van dezelfde datum, (no 64-994) gewijzigd door de decreten no 68-41 van 8 januari 1968, D. 1968, 132, no 68-969 van 8 november 1968, D. 1968, 312 en no 71-8 van 7 januari 1971, D. 1971, 91 ; en voor de industriëlen en handelaars door het Decreet no 66-247 van 31 maart 1966, D. 1966, 234 en het uitvoeringsdecreet van dezelfde datum (no 66-248), gewijzigd door de decreten no 68-290 van 30 maart 1968, D. 1968, 151, no 70-272 van 25 maart 1970, D. 1970, 103 en no 71-239 van 30 maart 1971, D. 1971, 163.

(3) In het begin was deze "allocation non contributive" slechts gelijk aan de helft van de A.V.T.S. De A.V.T.S. werd ingesteld bij Wet van 14 maart 1941. I.v.m. deze A.V.T.S. en andere "avantages de vieillesse 'non contributifs'" zie DUPEYROUX, J.J., o.c., 486 et seq.

(4) Gelijk aan de A.V.T.S.

(5) Op 1 januari 82 bedroeg dit 10.100 FF. (vastgelegd bij het decreet no 81-1166 van 30 december 1981).

(6) Plafond op juni 1980 : 16.500 FF. voor een alleenstaande en 31.200 FF. voor een gezin.

(7) C.A.N.C.A.V.A. : 15 verschillende bijdrageklassen ; O.R.G.A.N.I.C. : 8 verschillende waarvan slechts 1 verplicht en 7 andere facultatief.

(8) O.m.

- voor de loopbaan voorafgaand aan de instelling van het regime (1949) a rato van 1 punt per volledig burgerlijk kwartaal beroepsactiviteit met een maximum van 120 punten. (Dit wordt genoemd : "reconstitution de carrière").

- voor de invaliden met oorlogspensioen ; van 16 tot 32 punten naargelang de graad van invaliditeit.

- bij het uitstellen van het pensioen : 5 % per bijkomend jaar van betaling, met een maximum van 25 %.

- ...

(9) Op 1 januari 1981 vertegenwoordigde 1 punt 33,29 FF.

(10) Dit komt overeen met 15 j. x 4 punten/jaar, voor de laagste bijdrageklasse.

(11) Art. L.663 C.S.S.- oud.

(12) D.w.z. dat het pensioen van de verzekerde bij overlijden voor 75 % of 3/4 overdraagbaar is naar de echtgenoot.

(13) Dit werd opgericht bij Wet 30 juni 1956 ; het gaat om een soort verhoging van het pensioen, doch : "ne peuvent en bénéficier les personnes âgées les plus déshéritées" (V. art. 68⁴ et seq. ; livre IX de la C.S.S.)

Zie DUPEYROUX, J.J., o.c., 490 et seq. ; WILSON, Th., (ed.), Pensions, inflation and growth, London, Heinemann Education Books, 1974, 253-304, speciaal 286-289.

(14) De grenzen zijn dezelfde als deze voor de minimumuitkering.

(15) - Op 1 juli 1971 ontvingen ongeveer 26 % van de 8 miljoen gepensioneerden deze uitkering ; onderverdeling per groep :

	t.o.v. totaal

Algemeen stelsel	23,23 %
C.A.N.C.A.V.A.	20,16 %
O.R.G.A.N.I.C.	12,08 %
Vrije beroepen	3,68 %
Landbouwers	49,80 %

Uit WILSON, Th., (ed.), o.c., 285.

-Op 1 juni 1980 bedroeg deze uitkering 7.700 FF./jaar.

(16) Oud art. L. 663 C.S.S.

(17) Le régime complémentaire d'assurance vieillesse obligatoire pour le bâtiment et travaux publics : de aannemers stortten daartoe een premie van 1,2 % van de uitgekeerde salarissen, hetgeen hen een belangrijk pensioen verzekerde.

(18) Ingesteld in 1967 en sinds 1970 rechtstreeks geheven op de vennootschappen met een omzetcijfer van meer dan 500.000 FF. De opbrengst van deze Solidariteitsbijdrage, welke door O.R.G.A.N.I.C. geïnd wordt, wordt ook gedeeltelijk aangewend voor de ziekteverzekering van de zelfstandigen.

(19) Loi 72-554, D. 1972,330, Err. 444 ; Nieuw art. L. 663-1 tot 663-20 C.S.S..

(20) Art. L. 663-1 C.S.S.; d.w.z. volgens het bepaalde in de art. L.331 - L. 342-1, L. 351, L. 351-1, L. 356 al. 2 en L. 359.

(21) Art. L. 663-11 C.S.S..

(22) Art. L. 663-9 al. 1 C.S.S..

(23) D.w.z. 3.630 FF in 1982 (S.M.I.C. = 18,15 FF).

(24) D.w.z. 79.080 FF in 1982 ; sinds 1.1.82 wijzigt dit Sociale Zekerheidsplafond zich 2 x per jaar, wat steeds een bijdragewijziging met zich brengt.

(25) Art. L. 663-8 al. 2 C.S.S..

(26) Op vraag van betrokkene kan het teveel betaalde wel teruggestort worden.

(27) Ze kunnen echter ook trimestrieel geregeld worden ; in de praktijk gebeurt dit zo, indien er domiciliëring is bij een financiële instelling (bestendige opdracht).

(28) Bij niet betaling één maand na de vervaldag een verhoging van 10 % en per trimester een bijkomende verhoging van 3 %.

(29) Voor de concrete berekening is het decreet van 27 februari 1976 van enorm belang ; dat decreet bepaalt de toepassingsvoorwaarden op de pensioenregimes van de zelfstandigen van de Wet van 3 januari 1975 houdende diverse verbeteringen en vereenvoudigingen aan het algemeen stelsel.

(30) Art. L. 663-2 C.S.S..

(31) Art. L 663-3 C.S.S.. B.v. inkomen 1973 : 22.000 FF. Pensioenberekening 1ste semester 1982 ; vermenigvuldiging van het inkomen 1973 x coëfficiënt (= 2,871) ; dus : $22.000 \times 2,871 = 63.162$; dit bedrag zal in aanmerking komen om de R.A.M.B. te bepalen.

Bij het bepalen van deze coëfficiënten wordt rekening gehouden met de evolutie van het gemiddeld inkomen van de verzekerden. Zie : Arr. 2 aug. 1979, D. 1979, 300.

(32) Art. L. 663-2 al. 2 C.S.S..

Dit werd ingevoegd door de Wet Royer. Voorheen werd gans de loopbaan in rekening gebracht ; aangezien deze nieuwe regeling slechts geldt vanaf 1973, zal deze "10 jaar" regel geen toepassing vinden vóór 1983.

(33) Art. L. 663-3 al. 1, 2 C.S.S..

- (34) Een niet hertrouwde gescheiden echtgenoot wordt met een langstlevende echtgenoot gelijkgesteld (Wet 17 juli 1978).
- (35) Deze voorwaarde valt weg indien uit dit huwelijk een kind geboren is.
- (36) In januari 1982 is dit 9.438 FF per kwartaal of 37.752 FF per jaar ; eenmaal dit pensioen toegekend werd, wordt het verder uitgekeerd ongeacht de grootte van de bestaansmiddelen.
- (37) Zie verder meer daarover.
- (38) De uitkering is in het 1ste semester 1982 gelijk aan 9.885 F.
- (39) Zie hoger.
- (40) Dit is ook zo gebeurd.
- (41) Art. L. 663 C.S.S., art. L. 663-12 C.S.S..
- (42) Art. L. 663-13 C.S.S..
- (43) Art. L. 663-14 C.S.S.; weliswaar met gescheiden boekhouding.
- (44) Decreet no 78-351 van 14 maart 1978, D. 1978, 197 ; A. 15 december 1978, J.O. 29 december 1978.
- (45) In 1982, 3.630 F.
- (46) In 1ste semester 1982 : 237.240 FF.
- (47) M.a.w. 1ste jaar : 1/3 van het Sociaal Zekerheidsplafond, 2de jaar : 1/2 van het Sociaal Zekerheidsplafond.
- (48) Dit aantal punten is voor de jaren 1973-1978 gelijk aan het gemiddeld aantal punten welk sinds 1979 bepaald werd en voor de jaren vóór 1973 gelijk aan 64 punten per jaar, met uitsluiting van de eerste 3 jaren.

(49) Art. L. 663-12 C.S.S., "Le régime existant dans le cadre des groupe des professions artisanales est maintenu" ; Decreet no 75-969 van 16 oktober 1975, D. 1975, 380, gewijzigd door decreet no 78-821 van 1 augustus 1978 D. 1978, 361.

(50) 15.816 FF 1ste semester 1982.

(51) 79.080 FF 1ste semester 1982.

(52) 1ste semester 1982 : 15.816 FF.

(53) 1ste semester 1982 : 6.326 FF.

(54) 1ste semester 1982 : 3.954 FF.

(55) Ingesteld bij het decreet no 78-321 van 14 maart 1978, D. 1978, 188 ; A. 22 september 1978, J.O. 17 octobre 1978.

(56) Dezen die na 65 jaar verder werken, verder aangesloten blijven bij een basisregime en de verplichte bijdragen betalen, mogen ook in het vrijwillig aanvullend stelsel hun aansluiting behouden.

(57) De aansluiting sorteert effect de eerste dag van het burgerlijk semester volgend op de aanvraag, of op eigen vraag, de eerste dag van het lopend semester.

(58) 0, 738 FF in 1981 ; 0,834 FF in 1982.

(59) Art. L. 663-11 al. 2 C.S.S. stelde dat in elk geval te voorlopigen titel een regime zou ingesteld worden dat de voordelen voor echtgenoten, voortvloeiend uit de wetgeving van vóór 1973, verder zou verzekeren. Een decreet zou de voorwaarden bepalen. Decreet 5 juni 1975, vervangen door decreet no 78-206 van 21 februari 1978, D. 1978, 159 en Arrêté 2 octobre 1978, J.O. 10 nov.

(60) Decreet 8 januari 1975, D. 1975, 61, Rect. J.O. 9 februari, A. 8

januari 1975, J.O. 18 januari Rect. 9 februari , gewijzigd door Arr. 24 januari 78 (J.O. 17 februari .

(61) Zie : DUPEYROUX, J.J., o.c., 926.

(62) Art. L. 663-8 C.S.S..

(63) Op dit ogenblik maken deze externe financieringsbronnen in het stelsel der ambachtslui ongeveer 35 % uit.

(64) Het ander gedeelte dient voor de ziekteverzekering van de zelfstandigen.

(65) Over deze compensatie tussen regimes, zie o.m. DUPEYROUX, J.J., o.c., 322-325.

(66) Deze subsidie wordt vastgelegd in de Loi des Finances.

B. Het stelsel der vrije beroepen (1).

De sociale zekerheid- ouderdomsverzekering wordt voor de vrije beroepen beheerd door 13 autonome professionele secties, wiens statuten verschillend zijn maar als allereerste doel hebben onder bepaalde voorwaarden een "allocation du régime de base" uit te keren.

Daarnaast werden in de schoot van deze professionele secties verschillende aanvullende regimes opgebouwd. Het stelsel der vrije beroepen heeft niet het voorwerp uitgemaakt van een alignering op het algemeen stelsel.

1. Basisregime.

:::::::::::::

In tegenstelling tot het basisregime van de ambachtsslui, industriëlen en handelaars, alwaar min of meer een proportioneel pensioen kan bekomen worden, verschaft dit regime voor de vrije beroepen uitsluitend een uniforme forfaitaire uitkering, welke gelijk is aan de A.V.T.S. (2).

Deze professionele secties moeten er in elk geval voor zorgen dat de uitkeringen niet lager zijn dan het bedrag van de "minimum vieillesse" van zodra de bestaansmiddelen van betrokkenen het voorziene plafond niet bereiken. Deze uitkering kan bekomen worden vanaf de leeftijd van 65 jaar, of 60 jaar indien men arbeidsongeschikt is (3). De uitkering kan op vraag van de belanghebbende ook uitgesteld worden na de 65 jarige leeftijd, in welk geval de uitkering verhoogd wordt volgens een bij Ministerieel Besluit vastgesteld barema (4).

Deze uitkering is soms onderworpen aan de vereiste van stopzetting van beroepsactiviteit (5), en/of soms aan een onderzoek van de bestaansmiddelen (6).

Opdat deze uitkering kan bekomen worden, moet er minstens 15 jaar beroepsactiviteit kunnen aangetoond worden.

De uitkering wordt door elke professionele sectie door zijn Raad van Beheer bepaald onder voorbehoud van goedkeuring door de Nationale Kas en van een Interministerieel Besluit.

In elk geval mag deze uitkering niet lager zijn dan de A.V.T.S., welk bedrag elk jaar bij decreet vastgelegd wordt.

In de praktijk heeft geen enkele professionele sectie een hogere uitkering

voorgesteld dan deze van A.V.T.S.

In het kader van een progressieve harmonisatie van de wettelijke basisregimes, werden sinds 1978 tijdelijke maatregelen genomen om verhogingen toe te staan van de minimum uitkering voor dezen, welke gedurende minstens 15 jaar bijdragen hebben betaald. Deze verhoging is gelijk aan 1/60 van de minimum uitkering per kwartaal welke meer betaald wordt boven de 15 jaar, zonder dat deze verhoging meer mag bedragen dan 90/60.

De maximumuitkering voor 37 1/2 jaar effectieve storting is dus 150/60 van het bedrag van de minimum uitkering of 25.249 FF vanaf 1 januari 1982.

De echtgenote van de rechthebbende heeft eveneens recht op een uitkering welke in principe gelijk is aan de helft van de uitkering voor de rechthebbende zelf. Sinds het decreet van 25 juni 1976, is deze echter vastgepind op 4.000 FF per jaar.

De minimum uitkering voor de overlevende echtgenoot is identiek aan de minimum uitkering voor de verzekerde zelf; d.w.z. A.V.T.S. of 10.100 FF (1982).

De uitkering voor de overlevende echtgenoot kan maximaal gelijk zijn aan (1/2 van 25.249) = 12.624 FF (1982) (7).

De uitkeringen aan de samenlevende of de overlevende echtgenoot zijn slechts mogelijk op voorwaarde dat in hun hoofde geen enkele professionele activiteit uitgeoefend wordt of werd welke recht geeft op een evenwaardige uitkering van de sociale wetgeving (8). De soepele cumulregeling voor ambachtslui, industriëlen en handelaars is hier nog niet toepasselijk. Verder moet het huwelijk sinds minstens 2 jaar gesloten zijn en wordt de uitkering slechts toegekend bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, of 60 jaar indien men arbeidsongeschikt is.

Deze uitkeringen worden toegekend door de professionele sectie, waartoe de betrokkene behoort of, indien hij achtereenvolgens meerdere vrije beroepen heeft uitgeoefend, door deze sectie waartoe hij het laatst behoorde, welke dan zelf de loopbaan zal reconstrueren.

Elke vrije beroepsbeoefenaar is verplicht aan de professionele sectie waartoe hij behoort bijdragen te betalen om dit basisregime te kunnen financieren (9).

De bijdragen welke voor dit basisregime dienen betaald te

worden verschillen volgens de beroepsgroep waartoe men behoort.

De hoogte, de grondslag en de inningsvoorwaarden van de bijdragen worden bij decreet bepaald op voorstel van de Raad van Beheer van de professionele sectie (10). De verschillen in hoogte van de bijdragen zijn te wijten aan verschillen op drie vlakken : 1. de inkomsten, 2. het aantal aangeslotenen, 3. de demografische samenstelling (11). In elk geval moet de bijdrage aldus bepaald worden dat het bedrag van de bijdragen tegelijkertijd volstaat om de kosten en uitkeringen van het lopend jaar en om, in voorkomend geval, het deficit van het voorafgaand jaar te delgen (12).

De bijdragen variëren van 4.376 FF voor de "auxiliaires médicaux" tot 8.000 FF voor de "géomètres et experts agricoles et fonciers". Per professionele sectie is de bijdrage uniform voor alle aangeslotenen van deze sectie ; een uitzondering op deze regel vormen de notarissen (13).

De bijdragen zijn jaarlijks en op voorhand betaalbaar, tenzij de statuten van de professionele sectie een fractionering voorzien.

Er worden vrijstellingen verleend ingeval van arbeidsongeschiktheid (14) en ingeval van onvoldoende bestaansmiddelen (15).

Door bepaalde professionele secties worden ook vrijstellingen verleend bij het begin van de loopbaan. Deze vrijstellingen brengen evenwel geen verminderingen van rechten teweeg.

De mogelijkheid bestaat ook dat de bijdragen met een deel verminderd worden indien de beroepsinkomsten van het betreffende jaar beneden bepaalde grenzen blijft (16). Deze vermindering brengt echter wel een vermindering van rechten met zich.

2. Aanvullende regimes.

+++++

De nood aan aanvullende regimes liet zich hier sterker gevoelen dan bij de andere zelfstandige stelsels ; dit in het licht van de erg beperkte basisregeling.

De professionele groep heeft de vrije keuze een aanvullende regeling in te stellen, voor zover de leden daarmee akkoord zijn.

Met het opzetten van deze aanvullende regimes poogde men het uniform basisregime aan te passen aan de concrete behoeften en wensen van de betrokken groep.

Vermits dit per professionele sectie geschiedt, hoeft men slechts beroep te

doen op de professionele solidariteit en kunnen sterkere groepen (17) betere en grotere voordelen opzetten dan in interprofessioneel verband mogelijk zou geweest zijn.

In elke professionele sectie, behalve in deze van de vroedvrouwen, werd een verplicht aanvullend pensioenregime ingesteld. Bovendien werden in een aantal secties aanvullende regimes opgericht ter bescherming van het risico invaliditeit en overlijden.

1) Verplichte aanvullende pensioenverzekering (18).

Er bestaan op dit ogenblik 16 dergelijke aanvullende pensioenregimes waarvan de eerste reeds in 1949 ingesteld werden en de laatste pas in 1979 het licht zagen (19).

Het is niet onze bedoeling een gedetailleerde beschrijving van elk regime te geven ; daarvoor zijn de regimes te verscheiden.

We zullen enkele hoofdlijnen aangeven.

Deze regimes zijn gebaseerd op de repartitietechniek, met uitzondering van het regime voor de apothekers welk op kapitalisatie gesteund is.

Een repartitietechniek brengt onvermijdelijk de verplichte toetreding van alle beroepsgenoten teweeg.

In de meeste regimes zijn verschillende bijdrageklassen voorzien ; de geneesheren echter hebben slechts één bijdrageklasse. Deze bijdragen zijn uniform of variabel volgens het inkomstenniveau. Bijvoorbeeld voor de geneesheren : 1.237,50 FF per jaar ; voor de notarissen uitgedrukt in een % van de opbrengst van hun kantoor ; voor de verzekeringsagenten : een % van de geïnde commissies ; voor de apothekers : één verplichte klasse voor repartitie en vier (vóór 1 januari 1974 : 6) facultatieve klassen voor kapitalisatie ; voor de tandartsen : 2 klassen, ...

Deze bijdragen worden vervolgens omgezet in een aantal punten. Dit gebeurt door de bijdrage te delen door een referentie-element, genoemd : 'salaire ou coefficient de salaire', welk elk jaar in functie van de levensduurte vastgelegd wordt.

Deze punten worden op het ogenblik van de pensioenleeftijd vermenigvuldigd met de waarde van het punt op dat ogenblik. Deze waarde van dit punt wordt ook jaarlijks bepaald.

De waarde van dit punt stijgt in principe elk jaar volgens de inkomsten van

de betreffende kas, gespijsd door de bijdragen aangepast aan de levensduurte (20).

Alle regimes hebben de uitbetaling voorzien op 65 jarige leeftijd ; er is een overdraagbaarheid van 60 % t.v.v. de langstlevende welke de leeftijd van 60 of 65 jaar, of soms 50 jaar (21), bereikt heeft (pension de réversion), en minstens 2 (22), 3 (23) of 5 (24) jaar gehuwd is geweest.

2) Verplichte aanvullende regimes bij invaliditeit en overlijden (25).

Alweer op basis van een aanvraag van de professionele organisaties kunnen bij decreet aanvullende regimes ingesteld worden tegen het risico van invaliditeit en overlijden. 9 professionele groepen hebben een dergelijk stelsel ingesteld :

1955 - Médecins (Décret du 18 octobre 1955)

1960 - Pharmaciens (Décret du 14 juillet 1960)

1961 - Chirurgiens-dentistes (Décret du 28 decembre 1961)

1965 - Vétérinaires (Décret du 23 decembre 1965)

1968 - Auxiliaires médicaux (Décret du 10 octobre 1968)

1970 - Sages-femmes (Décret du 4 septembre 1970)

1974 - Experts-comptables (Décret du 20 mai 1974)

1979 - Architectes, ingénieurs, experts et conseils (Décret du 21 mars 1979)

1981 - Officiers ministériels & officiers publics (Décret du 3 aout 1981)

De hoofdtrekken van deze regimes zijn :

- in geval van definitieve volledige invaliditeit ontvangt betrokkene een vervroegd pensioen ;
- in geval van tijdelijke volledige invaliditeit ontvangt betrokkene een dagvergoeding tot aan de hervatting van de normale activiteit ;
- in geval van overlijden wordt aan de langstlevende echtgenoot een pensioen uitgekeerd en ontvangen de kinderen ten laste een uitkering welke hen moet toelaten hun studies verder te zetten.

De bijdragen zijn ofwel vast bepaald (geneesheren, apothekers, paramedische beroepen) of onderverdeeld in bijdrageklassen (b.v. officiers ministériels : 5 ; tandartsen : 2, veeartsen : 3, ...)

Andere beroepsgroepen (26) hebben voor deze bescherming verzekeringscontracten gesloten met verzekeringsmaatschappijen of met een mutualiteit en dit via groepsverzekeringscontracten (27).

Verder werden in bepaalde verzekeringsmaatschappijen door verenigingen zekere professionele of interprofessionele groepen opgericht waartoe leden van vrije beroepen facultatief kunnen toetreden (28).

3) Aanvullende ouderdomsregimes.

Voor een aantal geconventioneerde medische beroepen werd een bijkomend aanvullend ouderdomsregime ingesteld (29).

Daartoe werd gebruik gemaakt van de mogelijkheid geboden door art. L. 682 C.S.S.; deze beroepen kunnen afzonderlijk de oprichting van een dergelijk aanvullend ouderdomsregime vragen. Dit regime van "Avantages Sociaux Vieillesse" werd ingesteld voor geneesheren, tandartsen, vroedvrouwen, paramedische beroepen en directeurs-niet-geneesheren van privé-laboratoria voor medische analyse (30), welke hun activiteit uitoefenen in het kader van een conventie (gesloten in toepassing van art. L. 259) of bij gebrek aan een conventie, in het kader van een persoonlijke toetreding tot geplafonneerde tarieven (31).

Deze regimes worden uitgevoerd door de professionele secties, waartoe deze beroepen behoren (32). De financiering wordt verzekerd enerzijds door bijdragen van de betrokkenen, gesteund op forfaitaire basis, in verhouding tot maximumtarieven vastgesteld in toepassing van art. L. 259 (33) en anderzijds door een jaarlijkse bijdrage van de ziekteverzekering van het algemeen regime van de landbouwers en van de zelfstandigen gesteund op dezelfde basis (34). De verdeling tussen beide is ongeveer $\frac{1}{3}$ persoonlijke bijdrage en $\frac{2}{3}$ ziekteverzekeringsbijdrage (35). De decreten kunnen de mogelijkheid van vrijstelling van persoonlijke betaling voorzien indien deze activiteit de hoofdactiviteit is en de inkomsten beneden een bepaald bedrag gelegen zijn. Deze vrijstelling opent evenwel geen rechten.

De aanvullende pensioenen (rustpensioen en ook pensioen voor de langstlevende) welke evenals de bijdragen uitgedrukt worden in een verhouding t.o.v. een sleutelletter (b.v. "C") (36) kunnen slechts

toegekend worden indien de betrokken beroepsbeoefenaar minstens 10 jaar zijn beroepsactiviteit onder conventie heeft uitgevoerd (37) en indien er stopzetting van zelfstandige beroepsactiviteit is. De pensioenleeftijd is 65 jaar of 60 jaar ingeval van arbeidsongeschiktheid.

Aanvankelijk waren deze regimes facultatief, d.w.z. deze beroepen waren volledig vrij al dan niet toe te treden.

De mogelijkheid bestond echter om bij decreet deze regimes verplicht te maken (38). Daar werd gebruik van gemaakt door de geneesheren (decreet no 72-968 van 27 oktober 1972), de paramedische beroepen (decreet no 75-891 van 23 september 1975) (39), de tandartsen (decreet no 78-283 van 28 februari 1978) (40) en de directeurs van privé-medische laboratoria (decreet 24 november 1981).

VOETNOTEN

=====

(1) Zie o.a. : LAUREAU, J., La prévoyance sociale des professions libérales en France, in De Vrije beroepen en de groepsverzekering, in het bijzonder de pensioenverzekering, uit Actuele problemen van Verzekeringsrecht, FREDERICQ, S. (ed.), Gent, uitg. Gakko, 1974, 279-457, speciaal 305-320.

(2) D.w.z. 10.100 FF op 1 januari 1982 ; vastgelegd bij decreet 81-1166 van 30 december 1981.

(3) Art. L. 653 al. 1 C.S.S..

(4) Art. L. 653 al. 2 C.S.S..

(5) Art. L. 653 al. 3 C.S.S. : dit gebeurt bij decreet op vraag van de betrokken professionele organisatie. Dit is het geval voor : infra vn. (6).

(6) Art. L. 654 : dit gebeurt eveneens bij decreet, na advies van de Raad van Beheer van de betrokken Nationale Compensatiekas.

SECTION	CESSATION D'ACTIVITE	CONDITIONS DE RESSOURCES
02 NOTAIRES	OUI	NON
03 OFFICIERS MINISTERIELS	OUI	OUI pour qui n'a jamais cotisé
04 MEDECINS	OUI	NON
05 CHIRURGIENS DENTISTES	NON	NON
06 PHARMACIENS	OUI	NON
07 SAGES FEMMES	NON	OUI si moins de 15 cotisations annuelles
08 AUXILIAIRES MEDICAUX	NON	OUI si moins de 10 cotisations annuelles
09 VETERINAIRES	OUI	NON

10 ARTISTES & PROFFESSEURS (C.R.E.A.)	NON	OUI si moins de 5 cotisations annuelles
11 AGENTS D'ASSURANCES	OUI	NON
13 ARCHITECTES & INGENIEURS	NON	NON
14 EXPERTS COMPTABLES	NON	NON
17 GEOMETRES	NON	OUI si moins de 10 cotisations annuelles

Overgenomen uit : Guide de l'Assurance Vieillesse des professions libérales
- année 1982, Caisse Nationale d'Assurance Vieillesse des Professions
libérales - 102, Rue de Miromesnil - 75008 Paris.

(7) Art. L. 663 C.S.S..

(8) Art. L. 663 C.S.S..

(9) Art. L. 655, al. 1 C.S.S..

(10) Na advies van de Nationale compensatiekas ; art. L 655 al. 2 C.S.S..

(11) Zie tabel op het volgend blad.

(12) Art. L. 655, al. 2 C.S.S..

(13) In deze sectie wordt de bijdrage in 2 delen gesplitst ; een eerste
4000 FF per notaris en een tweede gedeelte welk proportioneel berekend
wordt volgens de semi-netto opbrengst van het kantoor, zodanig dat dit 2de
gedeelte eveneens ongeveer 4000 FF bedraagt.

(14) Art. 16 Decreet 30 maart 1949.

Stelsel der vrije beroepen.

Demografische verhoudingen.

1981	Cotisants	Titulaires	ALLOCATAIRES		Total	Ratio	Ratio
			Congoint coexistants	Veuves ou veufs		Cotisants réels par Allocataires réels	Affiliés- titulaires -65 ans par affiliés- titulaires +65 ans
Notaires	6.046	2.320	1.087	1.956	5.363	1,13	2,07
Officiers ministériels	3.970.	1.911	697	1.299	3.907	1,02	1,54
Médecins	69.970	9.322	3.451	5.093	17.866	3,92	6,50
Dentistes	28.972	4.209	1.150	1.051	6.410	4,52	7,29
Pharmaciens	23.282	5.025	1.173	1.653	7.851	2,97	3,41
Sages-Femmes	1.634	2.962	--	--	2.962	0,55	0,48
Auxiliaires Médicaux	46.464	7.753	196	369	8.318	5,59	6,48
Vétérinaires	5.159	745	339	516	1.600	3,22	6,56
Arts graphiques et plastiques	11.845	2.303	158	162	2.623	4,52	4,85
Agents d'assurances	22.679	10.551	3.017	3.560	17.128	1,32	2,16
Architectes-Ingénieurs et Techniciens	32.546	6.553	1.993	2.547	11.093	2,93	4,72
Comptables agréés et Commissaires aux Comptes	10.985	3.117	867	1.455	5.439	2,02	2,71
Géomètres	2.060	748	244	321	1.313	1,57	2,78
Totaal	265.612	57.519	14.372	19.982	91.873	2,89	4,32

* Samengesteld uit de statistieken voorkomend op p. 4 - 18 van Recueil Statistique. Resultats 1980, ed. oct. 1981,
Caisse Nationale d'assurance-vieillesse des professions libérales.

(15) Art. 16 bis Decreet 30 maart 1949 art. L. 655 al. 3 C.S.S.. ; voor het jaar 1982 zijn deze bestaansmiddelen als volgt bepaald :

gezin	33.000	26.500	20.000	14.000
alleenstaande	25.000	20.000	15.000	10.500
vrijstelling	25 %	50 %	75 %	100 %

(16) Decreet 81-1093 van 8 december 1981.

(17) Sterkere groepen zijn groepen met een gezondere demografische verhouding tussen actieven en inactieven, omdat deze regimes gebaseerd zijn op de repartitietechniek.

(18) Art. L. 658 C.S.S.

"A l'intérieur de l'une des Organisations autonomes visées à l'article L. 645 (1', 2' et 3'), à la demande du Conseil d'Administration de la Caisse Nationale de compensation intéressée et après accord de la majorité des assujettis au régime de base, des décrets peuvent fixer, en sus de la cotisation générale imposée à tous les assujettis, des cotisations complémentaires destinées à financer un régime d'assurance vieillesse complémentaire fonctionnant à titre obligatoire dans le cadre, soit de l'ensemble du groupe professionnel, soit d'une activité professionnelle particulière."

(19) Dit zijn :

1949 - NOTAIRES (décret du 22 avril 1949) MEDECINS (décret du 22 avril 1949) PHARMACIENS (décret du 22 avril 1949)

1950 - DENTISTES (décret du 6 janvier 1950) VETERINAIRES (décret du 21 octobre 1950)

1951 - NOTAIRES DE COLMAR (décret du 3 mars 1951)

1953 - EXPERTS-COMPTABLES (décret du 21 mai 1953)

1956 - INFIRMIERS ET PEDICURES (décret du 21 janvier 1956) MASSEURS KINESITHERAPEUTES (décret du 24 janvier 1956)

1961 - AUTEURS ET COMPOSITEURS DE MUSIQUE (décret du 4 decembre 1961)

1962 - ARTISTES ET MUSICIENS (décret du 11 avril 1962) GEOMETRES (décret du 27 avril 1962)

1964 - AUTEURS ET COMPOSITEURS DRAMATIQUES (décret du 11 mars 1964)

1967 - AGENTS GENERAUX D'ASSURANCES (décret du 22 decembre 1967)

1979 - ARCHITECTES, INGENIEURS, TECHNICIENS, EXPERTS et CONSEILS (décret du 21 mars 1979) OFFICIERS MINISTERIELS et PUBLICS (décret du 27 mars 1979).

Het kan misschien eigenaardig lijken dat er meer aanvullende regimes bestaan dan er professionele secties zijn. Dit komt omdat er bepaalde territoriale regimes ontworpen zijn (notarissen van Colmar) en er verschillende regimes ingesteld zijn voor de "auxiliaires médicaux" en de "artistes auteurs".

(20) LAUREAU, J., o.c., 309 i.f.

(21) Aanvullend rustpensioenregime voor notarissen.

(22) Agents d'assurances, architectes, ingénieurs

(23) Infirmiers, pédicures, masseurs, kinésithérapeutes, ...

(24) Sages femmes, médecins, officiers ministériels et publics, notaires, ...

(25) Art. L. 659 C.S.S. "A l'intérieur de l'une des Organisations visées aux 1°, 2° et 3° de l'article L. 645 et à la demande des Conseils d'administration des Caisses Nationales de compensation intéressées, des décrets peuvent fixer, en sus des cotisations prévues aux articles L. 655 et L. 658, et servant à financer le régime d'allocation vieillesse et le régime d'assurance vieillesse complémentaire, une cotisation destinée à couvrir un régime d'assurance invalidité-décès, fonctionnant à titre obligatoire dans le cadre, soit de l'ensemble du groupe professionnel, soit d'une activité professionnelle, particulière et comportant des avantages en faveur des veuves et orphelins."

(26) B.v. notarissen, associaties van advokaten.

(27) Groepsverzekeringen zijn volgens reglementaire bepalingen verzekeringen "en cas de décès, contractées par un chef d'entreprise en faveur de son personnel, ou par une association en faveur de ses membres" (ook mogelijk zijn groepsverzekeringen tegen ouderdom en invaliditeit.)

De groepsverzekeringen worden beheerst door het decreet no 56.139 van 24 januari 1956, D. 1956, 83 welke het decreet van 30 december 1938 wijzigt en opgenomen is in de "Code des Assurances" (Decreet no 76-666 en 667 van 16 juli 1976) no R.140-1 tot R. 140-7. Er bestaan 2 soorten groepsverzekeringen met aparte tarifiering : enerzijds deze met verplichte toetreding (voorwaarde o.a. minimum kapitaal, minimum aantal verzekerden, minimum % van potentiële toetreders.), anderzijds deze met vrijwillige toetreding (indien bovenvermelde voorwaarden niet vereist zijn). Deze laatste wordt vooral gebruikt door professionele organisaties van zelfstandigen, een associatie, vereniging of eender welke groep.

Voor bibliografie : Zie Titel II, Hoofdstuk 1, Afdeling 2, A, 1 Vn. (1).

(28) LAUREAU, J., o.c., 315.

(29) Art. L. 682 C.S.S. : titre III. Avantages complémentaires ouverts aux praticiens et auxiliaires médicaux conventionnés.

Daarnaast hebben deze geconventioneerden ook voordelen in het kader van de ziekteverzekering ; zie art. L. 613-6 tot L. 613-12 C.S.S..

(30) Door invoering van art. L. 683-2, bij Wet no 79.1129 van 28.12.79 art. 24, werden alle bepalingen van art. L. 682 tot L. 683-1 m.b.t. aanvullende voordelen voor geneesheren, tandartsen, vroedvrouwen, paramedische beroepen, toepasselijk op deze directeurs niet-geneesheren van privé-laboratoria voor medische analyses.

(31) Art. L. 613-6 ; Loi no 70-1375 van 31 december 1970 ; deze wet verving de decreten no 60-293 van 6 september 1960, gewijzigd door het decreet 61-630 van 17 juni 1961 en 62-793 van 13 juli 1962, welke door de Raad van State vernietigd werden.

Loi no 71-525 van 3 juli 1971, art. 10 ; Loi no 79-1129 van 28 december 1979, art. 25-1.

Voor meer informatie, zie : BING, J., Les Avantages Sociaux Consentis aux praticiens conventionnés, Recueil Dalloz, 1963, 113-120.

(32) Art. L. 682 al. 2 C.S.S..

(33) De bijdrage wordt uitgedrukt in een aantal keren de waarde van een

sleutelletter ; b.v. 'C' = tarief van de consultatie bij een omnipracticus.

(34) Art. L. 683 ; de bijdrage van de ziekteverzekering is pas verschuldigd indien de medische of paramedische beroepsbeoefenaar zijn eigen persoonlijke bijdrage vereffend heeft.

(35) B.v. geneesheren : persoonlijke bijdrage = 30 x "C"
ziekteverzekeringsbijdrage = 60 x "C"

(36) B.v. geneesheren met 35 j. loopbaan : jaarlijks pensioen = (1.055 x C)
; aangezien de waarde van "C" in 1982 gelijk is aan 55 FF is het pensioen gelijk aan 58.025 FF in 1982.

(37) Art. L. 682 al. 3 : de minimum duur werd bepaald bij decreet no 71-6542 van 2 juli 1971, art. 7.

(38) Art. L. 683-1 ; deze decreten kunnen slechts genomen worden na raadpleging van de syndicale organisatie, de Nationale Kas voor Vrije Beroepen en de betrokken professionele sectie ; deze laatste moet de medische en paramedische beroepsbeoefenaars consulteren. De wijze waarop dit moet gebeuren werd bij besluit bepaald (Arr. 19 mai 1972, B.O.S.S. 1972, no 26,2652)

(39) J.O. 1 oktober 1975 ; Rect. 27 oktober 1975 ;

(40) J.O. 11 maart 1978.

Samenvatting

In het onderzoek naar de bestaande aanvullende pensioenverzekeringen voor zelfstandigen in Frankrijk onderscheiden we drie afdelingen.

Allereerst worden nogal kort de grote lijnen weergegeven van het ontstaan en de evolutie van de sociale zekerheid voor zelfstandigen. Een beschrijving van dit alles is belangrijk om de ouderdomsverzekering en de aanvullende verzekeringen voor zelfstandigen op de juiste plaats te kunnen situeren.

In een tweede afdeling behandelen we de structuur en het toepassingsgebied van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen.

In een derde en laatste afdeling wordt aandacht besteed aan de inhoud van de ouderdomsverzekering.

Het basisstelsel en de aanvullende stelsels worden hierin op complementaire wijze behandeld, vermits ze op administratief en financieel gebied sterk met elkaar verbonden zijn.

In 1945 werd de Sociale zekerheid voor de werknemers ontworpen. Dit "régime général" bevat een sociale bescherming ingeval van ziekte, bevalling, invaliditeit, ouderdom en overlijden, alsmede een vergoedingsregeling ingeval van arbeidsongeval of beroepsziekte en een systeem van familiale uitkeringen.

De daarin voorziene ouderdomsuitkeringen waren duidelijk opgevat als basisuitkeringen die op collectief vlak zouden kunnen aangevuld worden. Dit is gebeurd en de "régimes complémentaires" hebben zich gaandeweg vermenigvuldigd en zijn een belangrijke plaats gaan innemen in de Sociale bescherming. Deze aanvullende pensioeninstellingen worden overkoepeld door A.G.I.R.C. (Association Générale des Institutions de Retraites des Cadres) en A.R.R.C.O. (Association des Régimes de Retraites Complémentaires), die een toezichtsfunctie hebben en de waarde van het "point de retraite" vastleggen. Bovendien zijn ze belast met het doorvoeren van een financiële compensatie tussen de verschillende instellingen, die noodzakelijk is door de verschillende demografische structuren.

De zelfstandigen waren van dit 'régime général' uitgesloten.

Reeds vanaf 1945 was er evenwel een tendens tot

veralgemening waar te nemen.

Deze veralgemening heeft zich in de loop der jaren voltrokken ; niet in de richting van een eenheidsstelsel (unificatie), maar in het naast elkaar opzetten van afzonderlijke stelsels (juxtapositie).

In 1946 werd de start gegeven. Doch een aantal moeilijkheden brachten mee dat het de Wet van 17 januari 1948 is die als de hoeksteen mag worden beschouwd van de Sociale zekerheid der zelfstandigen. Er werden verschillende autonome stelsels van ouderdomsverzekeringen gecreëerd voor ten eerste de ambachtslui , ten tweede de industriële en commerciële beroepen, ten derde de vrije beroepen en ten vierde de landbouwers.

In de verdere bespreking zullen we de landbouwers buiten beschouwing laten omdat deze geen eigen structuren hebben. De structuren - niet de inhoud - zijn identiek voor de zelfstandige en loontrekkende landbouwers, maar fundamenteel verschillend van deze van de andere zelfstandige beroepen.

In 1966 werd een autonome ziekteverzekering georganiseerd.

In de 70-iger jaren werd verder werk gemaakt van de harmonisering en werden de stelsels van ambachtslui enerzijds, en industriële en commerciële beroepen anderzijds omwille van financiële redenen gealigneerd op het "algemeen stelsel".

Naar de toekomst toe bestaat voor deze personen enkel een aparte administratieve structuur, de manier van bijdrage en pensioenberekening is zoals in het "algemeen stelsel".

Op vandaag ziet de Sociale Zekerheidstoestand van de zelfstandigen er als volgt uit : de familiale uitkeringen en de ouderdomsverzekering voor ambachtslui, industriëlen en handelaars is volledig afgestemd op het "algemeen stelsel". Voor de ziekteverzekering is de afstemming quasi volledig.

Er is echter geen harmonisatie voor de ouderdomsverzekering van de vrije beroepen, noch voor die van de landbouwers.

De drie reeds vermelde zelfstandigen-categorieën hebben elk hun eigen autonome administratieve structuur. Deze bestaat uit een nationale kas en verschillende professionele of interprofessionele lokale of regionale basiskassen.

De nationale kassen (C.A.N.C.A.V.A. voor ambachtslui, O.R.G.A.N.I.C. voor industriëlen en handelaars en C.N.A.V.P.L. voor vrije beroepen) hebben als

hoofddoel een financiële compensatie door te voeren en de solvabiliteit van de basiskassen te waarborgen. Ook bepalen ze algemene politieke lijn.

Het aantal en de structuur van de basiskassen is de structuur verschillend naargelang de beroepscategorie. De vrije beroepen bijvoorbeeld kennen 13 professionele secties.

Alle zelfstandigen horen thuis bij de regeling voor één van de beroepscategorieën. De criteria voor afbakening van het toepassingsgebied van deze drie stelsels zijn in de wet opgenomen.

In principe omvat het stelsel van de ambachtslui alle personen die in het ambachtsregister zijn ingeschreven. Een industrieel beroep, m.a.w. een beroep waarvoor een inschrijving in het handels- of commercieel register vereist is, behoort tot het stelsel van de industriëlen en handelaars. Conflicten tussen beide stelsels worden opgelost door collectieve regelingen.

Tot het stelsel van de vrije beroepen behoren alle vrije beroepen die in de Wet nominatim opgesomd zijn. Een algemene definitie bestaat niet.

De algemene constructie van de inhoud van de ouderdomsverzekering voor zelfstandigen stond in 1948 reeds voor ogen.

Er zou een verplicht wettelijk basisregime opgezet worden voor alle zelfstandigen ; daarboven zou een (verplichte of vrije) aanvullende pensioenverzekering, en aanvullende invaliditeits- en overlijdensverzekering kunnen opgesteld worden per beroepsgroep.

Deze constructie is werkelijkheid geworden. Na een wettelijk basisregime werden geleidelijk aan aanvullende regimes opgezet.

Kenmerkend is dat zowel de wettelijke als de aanvullende regimes beheerd worden door dezelfde basiskassen wat een enorme eenvoud en klaarheid voor de betrokkenen betekent.

Voor de ambachtslui en industriëlen en handelaars wordt zoveel als mogelijk op dit groepsniveau georganiseerd. De inhoud van de wettelijke en aanvullende regimes is voor alle ambachtslui respectievelijk industriëlen en handelaars identiek. Bij de vrije beroepen daarentegen worden bepaalde modaliteiten van de wettelijke verzekeringen en de inhoud

van aanvullende verzekeringen per professionele sectie gereglementeerd.

Bij de beschrijving van het stelsel van de ambachtsslui en de stelsels van de industriëlen en handelaars wordt een onderscheid gemaakt tussen de periode vóór en deze na 1972 . 1972 is het tijdstip waarop beide wettelijke stelsels voor de toekomst hervormd zijn in de richting van een afstemming op het "algemeen stelsel".

Wat kunnen we uit deze beschrijving leren ?

De wettelijke basisregimes zijn allen gebaseerd op het repartitie stelsel. Daartoe werd vóór 1972 gebruik gemaakt van een systeem met "point de retraite". Elke bijdrage, die gebonden is aan het bedrijfsinkomen, gaf recht op een aantal dergelijke "pensioenpunten". Om vervolgens het pensioen te berekenen vermenigvuldigde men het aantal punten met de waarde van het pensioenpunt op dat ogenblik. De waarde van het pensioenpunt werd periodiek aangepast. Sinds 1972 wordt bij de berekening van de uitkeringen rekening gehouden met de duur van de betaling, de hoogte van de inkomsten en de leeftijd bij het ingaan van het pensioen.

Het eigenlijk 'pensioenpunten'systeem wordt niet meer gehanteerd.

Het basisstelsel ouderdomspensioen is aldus in zekere mate een proportioneel pensioen.

De opbouw van aanvullende pensioenstelsels vertoont duidelijk een verschillende evolutie naargelang de beroepscategorie.

In tegenstelling tot de vrije beroepen, waar deze opbouw zeer vlug en in grote getale plaats greep, hebben we, met een uitzondering van een in 1961 verplichtend ingesteld aanvullend regime ingeval van invaliditeit en overlijden voor ambachtsslui moeten wachten tot de tweede helft van de 70-iger jaren vooraleer aanvullende ouderdomsregimes werden ingesteld. Met de wijziging in 1972 van het basisstelsel bleken deze plots meer nodig te zijn.

Voor de ambachtsslui werd een verplicht aanvullend rustpensioenregime (1979) ingesteld.

Voor de industriëlen en handelaars werd een vrijwillig aanvullend rustpensioenregime (1978) ingesteld, een verplicht aanvullend pensioenregime bij invaliditeit en overlijden (1973) en tevens een speciaal verplicht aanvullend regime voor echtgenoten (1978).

Met hun aanvullend regime hadden ambachtsslui zekerheid dat hun rendement nooit lager zou zijn dan dit van het algemeen regime.

Het stelsel van de ambachtslui is op repartitie gebaseerd en maakt gebruik van een "pensioenpunten" systeem. Het stelsel van industriëlen en handelaars daarentegen steunt op individuele kapitalisatie, allicht omwille van het vrijwillig karakter.

Deze verschillen laten uitschijnen dat het aan elke groep afzonderlijk toekomt haar sociale zekerheid, bovenop de basisregeling, te definiëren in functie van specifieke noden, wensen en financiële mogelijkheden.

Aanvullende regimes voor ambachtslui, industriëlen en handelaars worden uitsluitend gefinancierd door persoonlijke bijdragen, in tegenstelling tot de basisregimes, die door persoonlijke bijdragen en door een sociale solidariteitsbijdrage gefinancierd worden.

Het stelsel der vrije beroepen is gekenmerkt door de grote verscheidenheid in de professionele secties, voornamelijk m.b.t. de aanvullende regimes.

Het basisregime is voor elkeen een uniforme forfaitaire uitkering, gelijk aan de "Allocation des vieux travailleurs salariés" (A.V.T.S.). Op 1 januari 1982 bedroeg dit 10.100 FF. Wat dit basisregime betreft zijn er tussen de professionele secties veel verschillen betreffende de voorwaarde van stopzetting van de beroepsactiviteit of het onderzoek naar de bestaansmiddelen.

Omwille van de beperktheid van het basisregime liet de nood voor aanvullende regimes zich hier sterker gevoelen.

Elke professionele groep heeft de vrije keuze een aanvullende regeling in te stellen, op voorwaarde dat de leden ermee akkoord zijn. De professionele solidariteit is bepalend. Dit brengt mee dat sterkere groepen eventueel betere en grotere voordelen kunnen opzetten dan in interprofessioneel verband mogelijk zou geweest zijn.

We stellen vast dat in elke professionele sectie, behalve deze van de vroedvrouwen, een verplicht aanvullend rustpensioen werd ingesteld. Deze aanvullende regimes zijn gebaseerd op de repartitietechniek ('pensioenpunten'systeem), met uitzondering van het regime voor de apothekers dat op kapitalisatie gesteund is. De gebruikte repartitietechniek brengt onvermijdelijk de verplichte toetreding van alle beroepsgenoten teweeg.

In een aantal secties werden bovendien aanvullende regimes opgericht ter

bescherming van het risico invaliditeit en overlijden.

Tenslotte werd voor een aantal geconventioneerde medische beroepen een bijkomend aanvullend ouderdomsregime ingesteld.

Dit laatste wordt deels gefinancierd door een jaarlijkse bijdrage van de ziekteverzekering, die $\frac{2}{3}$ uitmaakt van de globale financiering.

Oorspronkelijk waren deze bijkomende pensioenregimes voor geconventioneerde medische beroepen facultatief ; op vandaag zijn ze verplicht.

Synthese van onderzoek naar aanvullende pensioenvorming voor zelfstandigen in de Verenigde Staten van Amerika, in Nederland en in Frankrijk.

De aanvullende pensioensystemen van de drie voornoemde landen vergelijken met elkaar en met ons land is een oefening die niet zonder gevaren is en die erg bemoeilijkt wordt door de sterke verscheidenheid van de basisstelsels sociale zekerheid.

Er zal echter gepoogd worden om enkele markante elementen van deze aanvullende pensioenreglementeringen onder de aandacht te brengen.

De door de overheid ontworpen reglementering m.b.t. aanvullende pensioenen hebben steeds een sterke band met de fiscale behandeling. Zeker in de U.S.A., maar ook in mindere mate in Nederland bestaan de ontworpen reglementeringen uit vereisten waaraan moet voldaan zijn om een gunstig fiscaal regime te kunnen genieten.

De Franse regeling vertoont wat dit betreft een ander gelaat. Aanvullende pensioenen voor zelfstandigen maken meer een integraal deel uit van hun Sociale Zekerheid.

De Amerikaanse wetgeving, nl. de Self-Employed Individuals Tax Retirement Act van 1962, is een belastingreglementering. Het standpunt van waaruit de aanvullende pensioenen bekeken worden is fiscaal getint. In Frankrijk worden de aanvullende pensioenen door een sociale bril bekeken.

De fiscus heeft in dat domein geen bevoegdheid.

De Nederlandse reglementering is een sociale aangelegenheid, waaraan een fiscaal luik gekoppeld wordt.

Er is een onderscheid waar te nemen onder de drie landen betreffende de al dan niet legiferering van de inhoud van de pensioenregeling.

Aan de ene kant hebben we de Nederlandse regeling, die geen inhoudsbepalingen of inhoudelijke vereisten stelt. Het enige wat voorzien wordt is dat beroepsorganisaties de mogelijkheid geboden worden om de in volstrekt vrije wil tot stand gekomen en georganiseerde aanvullende

pensioenregelingen algemeen verplicht te stellen. De inhoud van de aanvullende pensioenregeling is groepsgewijs bepaald. Een individuele beroepsgenoot kan niet zoals in de U.S.A. een eigen ouderdomsplan oprichten. De verplichtstelling maakt het voorwerp uit van de wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling. Eenmaal tot de verplichtstelling is beslist, moet de pensioenregeling wel aan een aantal voorwaarden voldoen, die voornamelijk de vorm en de controle betreffen.

Wel streeft Nederland er naar om in de toekomst in gans de aanvullende pensioenproblematiek een aantal uniforme inhoudelijke bepalingen in te bouwen. Dit zou tegelijkertijd gebeuren met de invoering van de pensioenplicht. Alle personen met een beroepsactiviteit zouden een aanvullend pensioen hebben. De discussie in de jaren 70 betreffende de pensioenplicht resulteerde in diverse rapporten doch nog niet in concrete resultaten.

Aan de andere kant zijn er de Franse aanvullende pensioenregimes voor zelfstandigen. Deze regimes komen tot stand op vraag van betrokkenen, doch worden bij decreet bepaald. De inhoud van deze regimes is door deze decreten goed afgebakend. De groep zelf heeft evenwel grote inspraak bij de uitvaardiging van het decreet. De bepalingen betreffende de berekening van bijdragen en uitkeringen zijn bij decreet vastgelegd. Dit betekent dat deze aanvullende regimes een eigen inhoud hebben. Een individueel beroepsbeoefenaar treedt tot een aanvullend regime toe ; zelf kan hij individueel geen afwijkend aanvullend pensioenplan redigeren.

De Amerikaanse regeling situeert zich een beetje tussen deze twee polen.

In de Amerikaanse regeling zijn heel wat van de vereisten gesteld om van een gunstige fiscale behandeling te genieten, inhoudelijke vereisten ; zoals b.v. de toegankelijkheids- en deelnemingsvereisten, de soorten uitkeringen, de bepalingen m.b.t. integratie met sociale zekerheid en het behoud van rechten.

Dit neemt anderzijds niet weg dat talrijke individuele plannen kunnen ontworpen worden. Elke zelfstandige kan vrij zijn pensioenplan ontwikkelen ; de inhoud ervan kan hij in volstrekte vrijheid bepalen, op voorwaarde dat hij aan de basisvereisten van het wetboek voldoet.

Met betrekking tot de organisatie van aanvullende

pensioenen zijn ook belangrijke verschilpunten vast te stellen.

Het duidelijkst is de situatie in Frankrijk. De aanvullende pensioenregimes worden beheerd door dezelfde instellingen, nl. de basiskassen, die de basis sociale zekerheid beheren. De volstrekte complementariteit van wettelijke en aanvullende stelsels komt duidelijk tot uiting.

In Nederland is er vrijheid bij de keuze van organisatie, maar als het pensioenregime verplicht wordt dan moet er hoe dan ook een beroepspensioenfonds opgericht worden. Dit fonds, dat niets te maken heeft met de basis sociale zekerheid, namelijk de volksverzekering A.O.W., kan ofwel als pensioenfonds de beroepspensioenregeling in eigen beheer of via verzekeringscontracten uitvoeren, ofwel als instituut toezicht houden op het voldoen door de individuele beroepsgenoten aan de beroepspensioenregeling.

De Amerikaanse zelfstandige stelt zelf zijn pensioenplan op, of doet beroep op een gestandaardiseerd plan, m.a.w. een 'master' of 'prototype' plan. Hij is zelf verantwoordelijk voor zijn keuze. Bij het opstellen van zijn pensioenplan moet hij een financieringsinstelling (en -instrument) kiezen. Hij kan opteren voor een "trust" of voor een verzekeringsmaatschappij.

Zijn deze aanvullende pensioenregimes vrij of verplicht ?

In U.S.A. zijn deze vrij, geen enkele verplichting kan opgelegd worden.

In Nederland zijn ze in principe vrij totdat een verplichtstelling wordt aangevraagd.

In Frankrijk zijn de meeste van de aanvullende regimes verplicht. De vrijwillige zijn eerder uitzonderingen, o.a. het "régime complémentaire de retraite facultative" voor de industriëlen en handelaars.

Het verplicht stellen van aanvullende pensioenregimes gebeurt slechts indien de meerderheid van de beroepsgenoten daarmee akkoord is.

Tot de oprichting zelf van aanvullende regimes in Frankrijk kan slechts beslist worden door een algemene vergadering van afgevaardigden van de Raden van Beheer van de diverse basiskassen, en dit na akkoord van de meerderheid der leden. Men is vrij als groep te beslissen voor een vrijwillig of een verplicht regime.

In Nederland zijn er nog meer waarborgen ingebouwd bij de mogelijke verplichtstelling van een beroepspensioenregeling.

Niet alleen moet het verzoek geschieden door een "voldoende representatieve organisatie(s) van beroepsgenoten", wat op zichzelf reeds waarborgen inhoudt, doch bovendien zijn een aantal bepalingen specifiek opgesteld om de beroepsgenoten behorend tot een minderheid met zekere waarborgen te omringen. (zoals voormeldingsplicht, meldingsplicht, mogelijkheid bezwaar in te dienen, ...)

Er is ook een verschil in financiering.

De meeste Franse aanvullende regimes, nl. de verplichte, zijn gebaseerd op repartitie. Het vrijwillig facultatief aanvullend pensioenregime daarentegen is gebaseerd op kapitalisatie.

De Nederlandse stelsels zijn gebaseerd op individuele kapitalisatie, alhoewel er omslagelementen mogen in opgenomen worden.

In Amerika is het ook de individuele kapitalisatie die door de aanvullende pensioenen als techniek gehanteerd worden.

Om financiële zekerheid te hebben dat aanvullende pensioenen zullen kunnen uitbetaald worden, legt de Amerikaanse wetgeving minimum financieringsvereisten op.

De Nederlandse wetgeving bevat bepalingen betreffende de wijze van beleggen en de controle daarop. Een 'solide' belegging wordt vereist. Voor elk beroepspensioenfonds afzonderlijk zal aan dit begrip reële inhoud gegeven worden door de Verzekeringskamer, die het toezicht uitoefent.

De deelname van deelnemers in het beheer van de aanvullende pensioenvorming komt in Nederland en Frankrijk goed tot uiting. De ouderdomsplannen die in Amerika door zelfstandigen individueel opgericht worden, worden volledig beheerst door deze zelfstandigen. Indien geopteerd werd voor een gestandaardiseerd plan, dan heeft de zelfstandige zijn vrijheid doelbewust beperkt tot de punten opgesomd in de 'participation agreement', zoals het bepalen van de bijdrage,...

In Nederland worden de deelnemers niet alleen voordat de verplichtstelling wordt uitgesproken nauw betrokken bij de pensioenregeling, maar ook bij het beheer van de pensioenregeling zelf. Het bestuur van de rechtspersoon die als beroepspensioenfonds of als instituut de aanvullende pensioenregeling zal begeleiden moet gevormd worden door personen aangewezen door de deelnemers of door de representatieve organisaties van beroepsgenoten.

Vermits de aanvullende regimes door dezelfde basiskassen georganiseerd

worden als de basis Sociale Zekerheid, worden deze aanvullende regimes dus beheerd door betrokkenen. De raden van beheer van de basiskassen worden namelijk gekozen door betrokkenen.

Overheidstoezicht vinden we in de drie landen.

In de U.S.A. is het de "Internal Revenue Service" (I.R.S.) of de Belastingadministratie die met de controle en het toezicht belast is.

In Nederland wordt het toezicht gedeeld door de Minister van Sociale Zaken en de Verzekeringskamer.

In Frankrijk is het ook de Minister van Sociale Zaken die het overheidstoezicht van de aanvullende pensioenregimes in zijn bevoegdheid heeft.

Wat in de Amerikaanse regeling voor zelfstandigen opvalt, is de verplichting die een zelfstandige opgelegd wordt bij het opzetten van een ouderdomsplan, nl. alle werknemers in zijn dienst in het plan op te nemen.

Op die wijze poogt men ook deze werknemers, voor wie anders geen aanvullende pensioenregeling zal opgezet worden, toch in een ouderdomsplan te betrekken.

Enkele andere typische kenmerken van de Amerikaanse wetgeving zijn de bepalingen omtrent de integratie met Sociale Zekerheid, de fiduciaire aansprakelijkheid van de planbeheerder en de verzekering in geval van beëindiging van het plan.

Integratie met Sociale Zekerheid betekent dat men bij het opstellen van een aanvullend pensioenplan op een of andere wijze rekening houdt met de wettelijk verplichte Sociale Zekerheid.

Het gaat echter niet om een cumulbepaling of een cumulverbod met sociale zekerheidsuitkeringen.

Dit typisch kenmerk van de Amerikaanse wetgeving bestaat in zekere mate ook in Nederland.

Twee types van integratie bestaan : het 'offset plan' en het 'excessplan'.

Onder een 'offsetplan' of 'inbouwregeling' wordt de ouderdomsuitkering opbouwbaar ten voordele van een deelnemer verminderd met een bepaald % van zijn toekomstige sociale zekerheidsuitkering.

Onder een 'excessplan' of opbouwsysteem of franchise-systeem worden deelnemers in het pensioenplan enkel gedekt zo hun jaarlijkse inkomsten

hoger liggen dan een vooraf bepaald bedrag.

In beide types bestaat integratie erin dat de uiteindelijke aanvullende pensioenuitkering rechtstreeks of onrechtstreeks verband houdt met de Sociale Zekerheid. Er wordt aldus minder aanvullend opgebouwd.

Het is niet zo dat pas bij uitbetaling de integratie zich laat voelen via een cumulatieverbod.

In geval van cumulatieverbod benadeelt men diegenen die een aanvullend pensioen hebben afgesloten omdat men bij hen opgebouwde rechten afneemt.

In Nederland hebben praktisch alle pensioenfondsen impliciet, dan wel expliciet, rekening gehouden met het algemeen pensioen, in casu de A.O.W..

20 % maakt gebruik van een inbouwregeling, m.a.w. van het totale pensioen wordt de A.O.W.-uitkering afgetrokken.

De grote meerderheid hanteert een franchise-systeem, d.i. een systeem waarbij het aanvullend pensioen wordt berekend als een percentage van het salaris voor zover het een franchise te boven gaat (meestal 100/70 maal de A.O.W.).

Diegene die in Amerika het pensioenplan beheert heeft een grote verantwoordelijkheid t.o.v. de plandeelnemers. Wat opvalt is de specifieke overheidsreglementering m.b.t. deze aansprakelijkheid.

Uniek is tevens de verzekering tegen planbeëindiging.

Op die manier wordt aan de deelnemers een grotere zekerheid van (gedeeltelijke) uitbetaling gegeven.

CONCLUSIE

=====

Het onderzoek betreffende de bestaande aanvullende sociale verzekeringen voor zelfstandigen heeft voldoende laten aanvoelen dat een algemene regeling voor aanvullende vrije sociale verzekeringen terzake nuttig en noodzakelijk lijkt.

Ook uit de behandeling van het wettelijk kader voor aanvullende pensioenverzekeringen voor zelfstandigen in enkele buitenlandse landen is duidelijk het nut van een zeker algemeen kader met wettelijk instrumentarium gebleken.

Onduidelijkheid in het aanbod en de inhoud van aanvullende verzekeringen doet zich niet alleen voor bij zelfstandigen, maar komt ook tot uiting bij aanvullende verzekeringen voor werknemers en bij deze voor leden van de openbare sector.

Voor de verzekerden is het namelijk niet zo eenvoudig een klaar inzicht te hebben in één of andere aanvullende verzekering, of wat zich onder die naam aanbiedt.

Deze bevinding wordt verder nog versterkt door het grote aanbod dat voor beroepsgenoten openstaat en door de verwarring die er in de markt dienaangaande is ontstaan.

De term "aanvullend pensioen" bijvoorbeeld wordt door verzekeringsmaatschappijen en bankinstellingen gebruikt voor allerhande combinaties.

De onduidelijkheid is zo nodig nog groter wat de aanvullende verzekeringen voor het ziekterisico betreft.

Daarom zijn wij ervan overtuigd dat in deze materie moet gereguleerd worden.

Om meerdere redenen menen wij dat het nuttig is een wettelijk kader op te stellen.

Het beschermen en het vrijwaren van de belangen van de deelnemers-verzekerden, is het leidmotief om een algemeen kader te ontwerpen, waarbinnen aanvullende verzekeringen kunnen georganiseerd worden.

Een correcte informatieplicht terzake is daar een onontbeerlijk element van.

Indien de regelingen die het signatuur van "aanvullende sociale

verzekeringen" gebruiken, beheerst zouden worden door een aantal uniforme basisprincipes, dan zullen de deelnemers of potentiële deelnemers weten waaraan zich te houden. Het voorbehouden van de term "aanvullende", in de begrippen zoals 'aanvullende sociale verzekeringen' en 'aanvullende pensioenen' enz., aan instellingen die daartoe wettelijk erkend zijn, zal een element zijn in het scheppen van klaarheid voor de betrokkenen.

Een algemene regeling beoogt eveneens de bescherming van de overheid die omwille van het fiscaal statuut een belanghebbende partij is.

Ook buiten deze strikt fiscale band, heeft de overheid belang in een goed functionerende aanvullende verzekeringssector. De taak van de overheid op het vlak van deze aanvullende verzekeringen uit zich in het verhinderen van excessen die een absolute vrijheid terzake met zich zou brengen. De rol van de overheid is van regelende aard. De overheid zal er moeten over waken dat de rechten van elk individu gevrijwaard worden en dat de vrijheid tot het sluiten van aanvullende verzekeringen ook daadwerkelijk inhoud krijgt. Om aan iedereen echt toegang te verlenen tot aanvullende verzekeringen, zal de overheid een aantal normen dienen uit te werken. Bovendien wenst de overheid dat beloften die aanvullende verzekeringen voor de toekomst inhouden, zullen kunnen gehonoreerd worden. Daartoe zal de overheid een zeker toezicht uitoefenen en erop waken dat de spelregels eerlijk gespeeld worden.

Kortom, de wildgroei en de ondoorzichtigheid die op dit ogenblik kenschetsend zijn voor de aanvullende verzekeringen, zeker op het vlak van pensioen, ziekte en arbeidsongeschiktheid, verplichten ons ertoe zekere uniforme regels op te stellen en een aangepast kader te ontwerpen ter bescherming van de deelnemers.

Het is echter niet alleen de actuele situatie die een uitnodiging betekent voor het opzetten van een wettelijk statuut voor aanvullende vrije verzekeringen.

Ook de gewenste toekomstige evolutie in de richting van een belangrijker aandeel van aanvullende vrije verzekeringen in de sociale sector vergt een wettelijke omkadering.

In het voorwoord is het groot belang van aanvullende verzekeringen reeds tot uiting gekomen.

Aanvullende vrije verzekeringen zouden van overheidswege om economische redenen moeten aangemoedigd, en om sociale redenen moeten gereguleerd

worden.

Zonder een degelijk aangepast wettelijk en fiscaal statuut zal de groei van de aanvullende vrije verzekering geen doorgang kunnen vinden. De stimulering van aanvullende vrije verzekeringen hangt nauw samen met de formulering van een algemene wettelijke regeling.

Wij stellen voor globaal te reglementeren. Een globale aanpak lijkt ons erg belangrijk.

Het wettelijk kader zou alle beroepsgroepen en alle aanvullende vrije sociale verzekeringen moeten omvatten. Een regeling moet dus ontworpen worden voor alle aanvullende vrije sociale verzekeringen ongeacht de beroepsgroep voor wie ze bestemd zijn en ongeacht het risico dat men beoogt te verzekeren.

De enige en belangrijke beperking is gelegen in de soort aanvullende verzekeringen die men wettelijk wenst te omkaderen.

Ons voorstel omtrent een globale uniforme regeling voor aanvullende vrije verzekeringen is beperkt tot de aanvullende vrije "sociale" verzekeringen, m.a.w. deze behorend tot wat men de tweede pijler van de sociale piramide pleegt te heten.

De gestadige groei van aanvullende verzekeringen in ons land is de vertolking van de overtuiging, levend in diverse middens, dat onze Sociale Zekerheid zou moeten evolueren tot een driepijlerstelsel.

De eerste pijler bestaat uit de wettelijk verplichte Sociale Zekerheidsregimes, resp. voor ambtenaren, werknemers en zelfstandigen. In de volgende twee pijlers situeren zich de aanvullende verzekeringen, op vrijwillige basis georganiseerd.

Niettegenstaande beide laatste de aanvullende verzekeringen betreffen, moet de tweede pijler goed onderscheiden worden van de derde pijler. Het onderscheidend criterium is de wijze van totstandkoming en organisatie van de aanvullende verzekeringen.

In principe omvat de tweede pijler de groepsgewijs tot stand gekomen uitkeringen. In principe, want volgens ons moeten ook de individuele verzekeringen, die een rechtstreekse band met de Sociale Zekerheid vertonen, erin opgenomen worden. Daaronder worden bijvoorbeeld de aanvullende verzekeringen voor gezondheidszorgen en arbeidsongeschiktheid begrepen die zelfstandigen bij ziekenfondsen aangaan.

In deze pijler horen de aanvullende "sociale" verzekeringen thuis.
Tot de derde pijler behoren de volstrekt individuele vrije verzekeringen.

Wij stellen vast dat op vandaag in verschillende andere landen reeds een min of meer uitgesproken driepijlersysteem, wat pensioen betreft, bestaat. Dit is het geval in Nederland, Frankrijk, Zwitserland, U.S.A.; en ook in Groot-Brittannië zijn er daaromtrent opnieuw discussies aan de gang.

Ook ons land blijft niet onbewogen voor de ontwikkeling van dergelijke sociale piramide.

Voornamelijk, maar niet uitsluitend, op pensioenvlak tekent zich reeds een bescheiden aanloop tot deze ontwikkeling af.

Groepsverzekeringen, bedrijfspensioenfondsen, aanvullende pensioenen voor zelfstandigen, diverse Voorzorgskassen voor vrije beroepen, aanvullende verzekeringen gezondheidszorgen en arbeidsongeschiktheid bij ziekenfondsen ... zijn allen tekenen die de contouren van een tweede pijler kunnen uitmaken.

In diverse milieu's wordt heel wat aandacht geschonken aan de ontwikkeling van een driepijlerstelsel. Deze idee werd voornamelijk toegespitst op de pensioensector, waar een groter belang gehecht wordt aan de vrije aanvullende pensioenvorming.

Zowel de Beroepsvereniging der Verzekeringsondernemingen (B.V.V.O.) (1) als de Koninklijke Vereniging van Belgische Actuarissen (2) opteren voor een herstructurering van de pensioenregeling, in de zin van een driepijlerstelsel.

De inhoud van de voorgestelde drietrapsstelsels is evenwel niet identiek. Sociale organisaties (3) en bankinstellingen (4) pleiten eveneens voor een drietrapsstelsel met meer ruimte voor aanvullende verzekeringen binnen een wettelijke omkadering.

Ook politiek (5) ligt deze idee op vandaag goed in de markt.

Uit dit alles blijkt dat meer en meer aandacht geschonken wordt aan de "aanvullende verzekeringen" en dat de idee van overheidsreglementering voor tweede (en derde) pijler in recente jaren meer en meer ingang heeft gevonden.

Deze bekommernis vindt tevens zijn uitdrukking in een

aantal recente hervormingsplannen betreffende de Sociale Zekerheid, zoals het Plan en voorontwerp DEHAENE (6), het Wetsvoorstel COOREMAN (7) en het Liberaal Alternatief (8).

Tesamen met het op het voorplan brengen van de "aanvullende verzekeringen", hebben deze hervormingsplannen oog gehad voor het ontwerpen van een organisatiekader voor deze verzekeringen. Het is verheugend te kunnen vaststellen dat men de sector van de aanvullende verzekeringen heeft ontdekt en in zekere mate wenst te normeren in het licht van een grotere bescherming van de verzekerden.

De drie aangehaalde hervormingsplannen zijn inzake deze organisatie niet op dezelfde wijze uitgewerkt en uitgediept.

Het Plan DEHAENE bevat enkele belangrijke beginselen die een dergelijke hervorming moeten beheersen, zonder reeds tot een concrete uitwerking over te gaan; alhoewel te exemplatieve titel reeds enkele gedachten naar voren zijn geschoven m.b.t. het private ziekteverzekeringswezen.

Het Plan is eerder een werkdokument dat de belangrijkste oriëntaties voor de hervorming aangeeft.

In uitvoering van dit plan werd door Minister DEHAENE recent een voorontwerp van wet betreffende de organisatie en controle van sommige aanvullende pensioenregelingen opgesteld, dat concrete bepalingen bevat op het vlak van toepassingsgebied, erkenning, organisatie en controle van aanvullende pensioenen.

In het Liberaal Alternatief vindt men evenmin een diepgaande uitwerking van een organisatie; men beperkt er zich tot enkele grote principes die moeten gehanteerd worden bij het uitbouwen van deze verzekeringen.

Het Wetsvoorstel COOREMAN daarentegen legt m.b.t. de organisatie van aanvullende 'pensioenen' een volledig uitgewerkt voorstel voor. Het voorstel COOREMAN heeft dit voor op de andere plannen, dat de ideeën in wetsartikelen zijn gegoten - en als dusdanig een geheel vormen - en meer inzicht verschaffen omtrent de richting die men wenst in te gaan.

Naast de verschillende wijzen van uitwerking, is het toepassings- of onderzoeksgebied van de diverse plannen niet identiek.

Het Voorstel COOREMAN, dat, zoals vermeld, stevig uitgewerkt werd, is beperkt tot de pensioensector. Deze beperking maakte het diepgaand uitwerken minder complex en het resultaat doorzichtiger. Het Plan DEHAENE bevat verwijzingen naar pensioen, ziekte en arbeidsongeschiktheid; terwijl

het Liberaal Alternatief het heeft over stelsels van vrije aanvullende verzekering voor pensioen, gezondheidszorgen en 'andere' vormen van vrije sociale verzekering, zonder verder te specificeren wat onder dit laatste moet verstaan worden. Het recente voorontwerp van wet van Minister DEHAENE is beperkt tot de aanvullende pensioensector.

Alvorens vervolgens over te gaan naar ons voorstel m.b.t. de tweede pijler, willen we het even hebben over de derde pijler en de daarop betrekking hebbende voorstellen die op vandaag ter discussie zijn.

De derde pijler in de sociale piramide wordt gevormd door de volstrekt vrije individuele verzekeringen (ziekte, invaliditeit, pensioen).

Op pensioenvlak gaat het dan over individueel pensioensparen.

Dit pensioensparen heeft sinds kort grote aandacht gekregen in het kader van het bevorderen van het sparen en van het risicodragend kapitaal, wat in onze economie op vandaag enorm belangrijk is. Omdat de toepassing van het K.B. nr. 15 van 9 maart 1982 of zoals veelal genoemd de Wet Cooreman-De Clercq eind van 1985 verstrijkt en men alsdan niet meer de mogelijkheid zal hebben om fiscaal voordeel te halen uit de aankoop van aandelen, hoopt men door nieuwe maatregelen in de richting van het pensioensparen de vorming van risicodragend kapitaal verder te bevorderen.

De Belgische Vereniging van Banken pleit in een nota van 22 februari 1985 (9) sterk voor een soepel systeem dat het individueel sparen op lange termijn aanmoedigt.

In concreto werden van twee verschillende zijden voorstellen ontwikkeld.

Enerzijds is er de A.P.S.-rekening (Aanvullend Pensioen - Pension Supplémentaire) uitgewerkt door het Centrum voor Politieke, Economische en Sociale Studies (Cepess) (10) en Senator COOREMAN, op basis van het wetsvoorstel dat deze laatste enkele jaren geleden formuleerde.

Anderzijds is er het P.P.R.-voorstel (Partikuliere Pensioen Rekening), dat als wetsvoorstel door de P.V.V. in de kamer werd neergelegd, en door prof. E. VAN BROEKHOVEN uitgewerkt werd.

Beide voorstellen vertonen veel gelijkenis met elkaar.

De essentie van de A.P.S. rekening en de P.P.R. is dat ieder individu bij een erkende financiële instelling of verzekeringsmaatschappij een

individuele rekening kan openen waarop bepaalde bedragen kunnen worden gestort die tot bepaalde maxima aftrekbaar zijn van het globaal belastbaar inkomen, mits deze bedragen belegd worden zoals voorgeschreven en in principe op de individuele rekening blijven tot de pensionering van de titularis.

De opbrengsten van deze bedragen zijn vrij van roerende voorheffing en ook zijn de meerwaarden niet belastbaar.

De uitkeringen of terugnames op de pensioenleeftijd genieten van een voordelig fiscaal statuut, m.a.w. ze worden eenmalig belast aan 16,5 %.

Tot zover de verschillende plannen en voorstellen m.b.t. de aanvullende verzekeringen van zowel de tweede als de derde pijler.

Wat wij voorstellen is de uitwerking van een globale uniforme regeling van aanvullende vrije sociale verzekeringen ; m.a.w. een globale regeling voor de tweede pijler.

Het belang welke de overheid aldus heeft in deze aanvullende vrije sociale verzekeringen hoeft zijn weerklink te vinden in het opstellen van een eenvormige wettelijke regeling voor deze verzekeringen, welke de waarborgen inhoudt van een waarachtige sociale verzekering.

Inderdaad, het gaat om aanvullende verzekeringen in de sociale sector; om aanvullende verzekeringen met een sociaal doel, namelijk: het basispakket sociale zekerheid aanvullen.

Om die reden zal de uit te werken regeling er zorg moeten voor dragen dat dit sociale karakter beklemtoond wordt.

Door het opstellen van een algemeen werkingskader en het uitwerken van een aangepaste controle kunnen dergelijke aanvullende vrije sociale verzekeringen de rol vervullen welke hen wordt toebedeeld en worden de rechten van betrokkenen beveiligd en beschermd.

Het opzet is een globale regeling uit te werken die de diverse aangehaalde plannen, die elk slechts een deelaspect omvatten, overschrijden.

Wij zijn voorstanders om enkele algemene principes op te stellen voor alle aanvullende - en niet alleen voor pensioen - vrije sociale verzekeringen.

Bovendien moeten de basisregels op elke beroepsgroep toepasselijk zijn. Op werknemers, ambtenaren en zelfstandigen moeten op het vlak van aanvullende verzekeringen dezelfde principes van toepassing zijn.

Het opstellen van een globale regeling met algemene

principes, zal echter niet betekenen dat er geen verschillen kunnen bestaan naargelang de professionele groep voor wie deze verzekeringen bestemd zijn. Naast een algemeen deel op iedereen toepasselijk, zullen er per beroepsgroep een aantal specifieke regels moeten opgesteld worden. Dit vloeit logisch voort uit het voortbestaan van drie afzonderlijke basisstelsels voor Sociale Zekerheid waarop deze aanvullende verzekeringen geënt zijn en waarvan ze een uitvloeisel zijn.

De principes en richtlijnen die wij zullen aangeven zouden in een serie van algemene rechtsregels moeten omgezet worden waarvan de concrete en praktische uitwerking per beroepsgroep overgelaten wordt aan de Koning.

Dit wettelijk kader dat moet gelden voor alle risico's en alle beroepsgroepen zal opgebouwd moeten worden als basiswettekst. Hieronder zullen enkel de algemene principes die erin moeten verwerkt worden, toegelicht worden.

Deze basiswettekst of Kaderwet zal verder per beroepsgroep moeten uitgewerkt worden door een Algemeen Reglement.

De wettelijke en reglementaire structuur die wij voorstellen is dus : één Kaderwet met drie Algemene Reglementen door de Koning opgesteld.

Wat is nu voor ons cruciaal in de opstelling van een dergelijk globaal wettelijk kader?

Welke zijn de algemene principes die daarbij volgens ons moeten gehanteerd worden?

Een belangrijk principe, dat in de titel zelf van dit werk reeds verwoord is, is het "sociale" karakter van deze aanvullende vrije verzekeringen.

Het is vooral dit principe dat wij willen benadrukken.

De aanvullende vrije verzekeringen die de wettelijke Sociale Zekerheid komen aanvullen, moeten eveneens sociaal zijn. Met andere woorden, deze verzekeringen moeten alle kenmerken vertonen van een waarachtige sociale verzekering. Dit wil zeggen: wars van alle commercialisatie.

Het domein waar dit "sociale" karakter het duidelijkst tot uiting zal komen, is bij de organisatie van aanvullende verzekeringen. Deze zou volgens ons toegewezen moeten worden aan instellingen die er zich

toe verbinden terzake op 'non-profit' basis te werken.

Andere principes die dit "sociale" karakter onderstrepen zijn de betrokkenheid en de inspraak van de deelnemers bij het bestuur, de niet-discriminatoire behandeling, het behoud van rechten en de overdraagbaarheid, de solidariteit ten voordele van de minder begoeden gekoppeld aan een mogelijke subsidie en de sterke complementariteit en wisselwerking met de basisstelsels Sociale Zekerheid.

Aanvullende vrije sociale verzekeringen kunnen slechts georganiseerd worden door instellingen daartoe door de Koning erkend. Aan deze erkenning wordt het voordeel van een gunstige fiscale behandeling verbonden.

Door eisen te stellen aan de erkenning kan de overheid ervoor zorgen enkel deze instellingen toe te staan welke zekere waarborgen vertonen om stelsels van aanvullende vrije sociale verzekering te organiseren met een 'non-profit' doel voor ogen, niet-discriminerend t.o.v. de leden en met duidelijk democratische inslag.

Verschillende van de hogervermelde principes, zoals het 'non-profit' beginsel, de inspraak van de deelnemers en de niet-discriminatoire behandeling, kunnen aldus als vereisten gesteld worden om een erkenning te bekomen.

Naast deze principes moet een wettelijke regeling bepalingen bevatten omtrent de controle, de financiering en belegging der gelden en de fiscale behandeling.

Ook deze bepalingen kunnen een sociale doelstelling toegewezen worden. Controlebepalingen en voorschriften betreffende de belegging der gelden moeten ervoor zorgen dat de gedane toezeggingen en aangegane verbintenissen zullen nagekomen worden.

Hierna zullen de door ons naar voren geschoven principes toegelicht worden.

Allereerst de 'non-profit' organisatie van de aanvullende vrije sociale verzekeringen.

In beginsel zouden wij de organisatie van deze aanvullende vrije sociale verzekeringen, die een aanvulling zijn op de sociale

zekerheid en dienvolgens een sociale rol vervullen, willen toevertrouwen aan vrije instellingen die geen winstoogmerk vertonen, en bij voorkeur aan instellingen die actueel reeds meewerken aan de sociale zekerheid.

Bij voorrang zouden instellingen aanvaard worden die opgericht zijn volgens één van volgende wetgevingen, namelijk: de wet van 23 juni 1894 betreffende de maatschappijen van onderlinge bijstand, de wet van 31 maart 1898 betreffende de beroepsverenigingen of de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk en dit om de eenvoudige reden dat dergelijke instellingen geen winst nastreven. Instellingen die evenmin winst nastreven zijn de onderlinge verzekeringsondernemingen, voor het eerst vermeld in art. 2 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, en vervolgens opgenomen in art. 11 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen.

Op deze wijze kunnen bestaande verenigingen, die actief zijn als meewerkende organismen in de sociale zekerheid en daarin een wezenlijk element vormen t.g.v. hun pluralistische verschijningsvorm, hun efficiëntie en sociale dynamiek, eventueel in aanmerking komen.

Deze stellingname dient echter genuanceerd te worden, rekening houdend met de huidige situatie. De actuele aanwezigheid van verzekeringsmaatschappijen in deze sector kan niet zomaar worden weggecijferd.

Niettegenstaande hun, in vergelijking met het buitenland, eerder magere reserveopbouw en beperkte participatiegraad, is het relatief aandeel van verzekeringsmaatschappijen in de aanvullende verzekeringssector niet te onderschatten, en bekleden ze een belangrijk marktaandeel.

De collectieve 'tak 'levensverzekering' met zijn verbintenissen ten bedrage van ongeveer 160 miljard Bfr. is een belangrijke vorm van aanvullende pensioenvorming.

Hun blijvende aanwezigheid is ook belangrijk omwille van de traditie die ze hebben, en omwille van de kennis en technische know-how op het vlak van de aanvullende verzekeringen. Ze hebben een zekere ervaring in dit domein.

Om die reden zouden we een opening laten, zodanig dat andere dan 'non-profit' instellingen, zoals verzekeringsmaatschappijen, een erkenning kunnen bekomen om actief te zijn in de aanvullende verzekeringssector. Deze mogelijkheid lijkt verantwoord.

Gezien hun kennis en ervaring zou het bovendien niet wenselijk zijn hen van deelname uit te sluiten.

Indien een mogelijkheid tot deelname aanwezig zou zijn, zou ook het argument van deze instellingen dat ze anders hun personeelsbestand zullen moeten inkorten, kunnen ontkracht worden. De tewerkstelling zou kunnen behouden blijven.

Om de sociale dimensie in het oog te houden zouden aan de verzekeringsmaatschappijen enkele belangrijke voorwaarden gesteld worden.

De verzekeringsmaatschappijen zouden slechts erkend kunnen worden en genieten van een gunstige fiscale behandeling, op voorwaarde dat ze bereid zijn de stelsels van aanvullende vrije sociale verzekering te organiseren op basis van het 'non-profit' beginsel.

Bovendien moeten ze aan dezelfde voorwaarden voldoen als de 'non-profit' instellingen die bereid zijn vrije sociale verzekeringen in te richten, zoals o.m. de voorwaarde dat de deelnemers inspraak moeten hebben in het beheer.

Indien een instelling aan deze voorwaarden niet kan voldoen, dan zal ze niet erkend kunnen worden en evenmin kunnen genieten van de fiscale voorkeursbehandeling.

De ganse sector van de vrije aanvullende verzekeringen, door de overheid gepromoveerd via fiscale voorkeursbehandeling, zal aldus uitsluitend beheerd worden op 'non-profit' basis.

Het beoordelen van de erkenningsvereiste van "feitelijk geen winst nastreven" moet in concreto gebeuren en kan verschillen naargelang de risicotak en de soort instelling. Indien het een instelling betreft die opgericht is als een onderlinge verzekeringsvereniging of volgens de wetgeving op de maatschappijen van onderlinge bijstand, de beroepsverenigingen of de verenigingen zonder winstoogmerk, dan is er althans op het wettelijk vlak meer zekerheid dat er geen winstoogmerk aanwezig is.

Een gevolg hiervan is dat bestaande instellingen, zoals o.m. ziekenfondsen, sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen en pensioenfondsen V.Z.W. in een goede uitgangspositie verkeren om erkend te kunnen worden om deze vrije sociale verzekering te organiseren.

De instellingen die stelsels van aanvullende vrije sociale verzekering inrichten, zullen vermits ze bij de organisatie geen winst mogen nastreven een adequate vergoeding ontvangen. Deze vergoeding, bestemd voor de administratie- en beheerskosten kan eventueel uitgedrukt

worden als een bepaald percentage van de bijdragen. Dit percentage zal kunnen verschillen naargelang de risicotak waarin de aanvullende verzekeringen aangeboden worden.

Of een instelling feitelijk geen winst nastreeft, zal moeten nagegaan worden aan de hand van de door de Koning ingestelde controle.

In geval van betwisting zal de uiteindelijke beoordeling dienen te gebeuren door de Rechtbanken.

Naast het stellen van 'non-profit' als erkenningsvereiste worden ook nog andere voorwaarden gesteld, zoals het beginsel van niet-discriminatie en van deelname aan het bestuur.

Enkel de instellingen, die in principe alle ingezetenen, welke zich lid wensen te maken, laten aansluiten, zullen erkend worden. Dit principe verhindert evenwel niet dat in de statuten van de instelling, voor bepaalde prestaties, bepaalde aansluitingsvoorwaarden kunnen opgelegd worden, welke de Koning zal toelaten te stellen. Het stellen van aansluitingsvoorwaarden moet mogelijk maken dat bij aansluiting als zodanig binnen toegelaten perken een selectie kan gevoerd worden. Er moeten wel remmen ingebouwd worden om aangeslotenen tijdens de duur van de verzekering niet zomaar van vandaag op morgen uit te kunnen sluiten. Aan de hand van een controle, die zal moeten uitgewerkt worden, zal men dienen na te gaan of de instellingen conform deze verplichting handelen.

Het bevorderen van een democratische aanpak is de reden van de voorwaarde dat de vertegenwoordigers van de aangesloten leden moeten deelnemen aan het beheer.

Het beheer moet in zekere zin in handen zijn van vertegenwoordigers van de aangesloten leden. Een grote inspraak is vereist.

In plaats van "paritair beheer" te vereisen, hebben wij geopteerd voor het ruimer "deelnemen aan het beheer door de vertegenwoordigers van de aangesloten leden".

Aldus kunnen ook instellingen die gericht zijn op zelfstandigen een aangepast beheer bekomen. Een paritair beheer kan in bepaalde gevallen wel aangewezen zijn, met name indien er voor bepaalde prestaties ook een financiering is vanwege de werkgevers naast de persoonlijke bijdrage van de werknemers.

Het is niet uitgemaakt of de vertegenwoordiging rechtstreeks van de leden

moet zijn of via de beroepsorganisaties.

Het organiseren van aanvullende vrije sociale verzekering brengt voor de instelling het beheer van gelden mee.

Ook in het beleggen van de gelden moeten de deelnemers inspraak hebben.

Het is duidelijk dat niet elke afzonderlijke beleggingsverrichting aan de voorafgaande goedkeuring van de vertegenwoordigers van de aangesloten leden kan voorgelegd worden. De inspraak in en het beheer van de beleggingen zal geschieden aan de hand van algemene beleggingsnormen, die door de instelling zullen opgesteld worden. De deelnemers moeten inspraak hebben in het beleggingsplan.

Door deze vereisten aan de erkenning te stellen, kan het sociale karakter van deze aanvullende vrije verzekeringen gewaarborgd worden; maar tegelijkertijd worden de verzekeringsmaatschappijen in de mogelijkheid gesteld aan de organisatie van deze aanvullende vrije sociale verzekeringen mee te werken.

Het moet toegegeven worden dat het medewerken van 'commerciële' verzekeringsmaatschappijen op basis van het 'non-profit' beginsel vragen oproept en verwondering wekt.

Er bestaat echter in Nederland een precedent dat dan nog door de levensverzekeringsmaatschappijen zelf naar voor werd gebracht. Naar aanleiding van de discussie in de Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid omtrent de invoering van een pensioenplicht in Nederland, hebben de verzekeringsmaatschappijen bij monde van de Nederlandse Vereniging ter Bevordering van het Levensverzekeringswezen (N.V.B.L.) aangeboden om op non-profit basis mee te werken aan de uitbouw van de pensioenplicht (11).

De Nederlandse verzekeringsmaatschappijen vonden een dergelijke samenwerking haalbaar op voorwaarde dat voldoende garanties voor een continue functie werden gegeven.

"Dit betekent dat voor de te verrichten werkzaamheden een adequate vergoeding moet worden gegeven, zodat het geheel zichzelf bedruipt. Enerzijds derhalve zal de regeling daarmee niet worden gefinancierd op kosten van de overige bij de maatschappijen verzekerden; anderzijds behoeven geen belangrijke extra reserves te worden gekweekt, mits de continuïteit van dit onderdeel van het bedrijf gewaarborgd is." (12)

De continuïteit van deelname is op een geheel andere basis gewaarborgd; ze zit namelijk in de wet verankerd.

Tot een werkelijke uitvoering van de pensioenplicht is het thans echter nog niet gekomen.

De mogelijke deelname van diverse instellingen in deze aanvullende sociale verzekeringssector heeft het competitieelement als belangrijk voordeel.

Dit betekent niet een ongebreidelde concurrentie maar wel betekent dit het wedijveren in het verlenen van een zo groot mogelijke service tegen zo beperkt mogelijke kosten.

De 'competitie' zal de verschillende instellingen voortdurend stimuleren tot een werkelijke efficiënte uitvoering in het belang van de verzekerden.

Solidariteit ten voordele van de minder begoeden moet kunnen ingebouwd worden. De mogelijkheid zou kunnen voorzien worden om aanvullende vrije sociale verzekeringen ook aantrekkelijk te maken voor personen met een laag inkomen door bijvoorbeeld lagere bijdragen te vragen.

Dit zou dienen gekoppeld te worden aan de mogelijkheid overheidssubsidies te verlenen.

De subsidiëring is voor de instelling slechts een bijkomstig inkomen naast de bijdragen van de betrokkenen ; doch voor de sociaal behartigenswaardige betrokkenen is deze overheidssteun een onontbeerlijke voorwaarde om een persoonlijke inspanning te doen.

De eigen verantwoordelijkheid, de responsabilisering komt het best tot uiting in het betalen van een eigen persoonlijke bijdrage.

De rijkstoelage is er echter om het belang dat de overheid hecht aan deze aanvullende vrije sociale verzekeringen te onderstrepen, en meer speciaal om de opname van sociaal behartigenswaardige categorieën, met name dezen met lage inkomens te stimuleren.

De rijkstoelage kan uitgedrukt worden in een percentage van de jaarlijkse som aan bijdragevermindering door een bepaalde instelling in een bepaalde risicotak toegestaan.

Dit percentage, dat kan verschillen per risicotak, kan evenwel de 100 overschrijden. Op die wijze zou men bovenop het neutralisatieeffect, de aansluiting van sociaal behartigenswaardige categorieën kunnen stimuleren.

De opname van personen met zeer lage inkomens brengt voor de instelling veelal een verhoogd risico mee. Gezien de globaal sociaal behartigenswaardige situatie van deze personen, waaronder een eventueel

slechte huisvesting, ongezonde voedingsgewoonten en een labiele beroepssituatie, is er meer kans op vragen naar terugbetaling van gezondheidszorgen en naar uitbetaling van arbeidsongeschiktheid- en werkloosheidsuitkeringen. Omwille van dit verhoogd risico voor de instellingen, wensen we de mogelijkheid open te laten daartoe een zekere subsidie toe te kennen, die ten volle verantwoord is.

Dit om van de aanvullende vrije sociale verzekering een echte sociale aangelegenheid te maken.

De te gebruiken financieringstechniek zal in de wet moeten bepaald worden. Voor pensioenverrichtingen moet de kapitalisatie naar voor geschoven worden.

Hoe de belegging dient te gebeuren, waarin en in welke mate er mag belegd worden zal vooraf niet restrictief voor alle instellingen zonder onderscheid in een reglement opgelegd worden.

Elke instelling zal zich bij het beheer van de gelden moeten laten leiden door het principe dat de belegging op "solide" wijze moet geschieden.

Een dergelijke bepaling die in Nederland vrij bevredigend werkt, moet naar elke instelling afzonderlijk toe worden vertaald, rekening houdend met de financiële opzet, de actuariële en bedrijfstechnische opzet van de instelling en de aard van de verplichtingen en de financiële toestand van de instelling.

Door de algemene beleggingsnormen en door de controle die door de overheid op deze beleggingsvrijheid zal geschieden, zal de concrete inhoud van het begrip "solide" ingevuld worden.

Als enige dwingende norm wordt gesteld dat de beleggingen voldoende moeten gespreid zijn. Deze diversificatie is onontbeerlijk voor een goed portefeuillebeheer. Om veiligheidsredenen is een spreiding een verplichting.

Om de groei van aanvullende vrije sociale verzekeringen ten goede te laten komen van de Belgische overheid en economie, zou kunnen opgelegd worden dat minstens een bepaald percentage van de gelden, bijvoorbeeld 50 %, in België moeten belegd worden.

Ook controle moet voorzien worden.

De instellingen welke stelsels van aanvullende vrije sociale verzekering wensen in te richten zijn niet alleen bij de oprichting onderworpen aan de goedkeuring van de overheid, maar ook gedurende hun werking moet in een controle voorzien worden.

De stelsels van aanvullende vrije sociale verzekering zullen in de instelling beschouwd worden als een afgezonderd geheel, waarop de controle zal uitgeoefend worden.

De controle zal opgezet worden door de Koning en moet betrekking hebben zowel op juridisch, financieel, actuarieel als op boekhoudkundig vlak. Het reeds ter sprake gekomen toezicht op de verplichting alle aangeslotenen die erom verzoeken aan te sluiten, wordt begrepen onder de juridische controle.

Bij het formuleren van de inhoud van deze controle zal rekening gehouden worden met het advies van de op te richten Commissie voor Aanvullende Vrije Sociale Verzekering, die zal samengesteld zijn uit vertegenwoordigers van de drie beroepsgroepen, vertegenwoordigers van de betrokken Ministers en vertegenwoordigers van de betrokken openbare instellingen.

Controle moet ook uitgevoerd worden op de informatie welke door de instelling meegedeeld wordt aan de leden en potentiële leden en dit om in het belang van de leden elke misleiding te vermijden. Verder wordt als beginsel vooropgezet dat de informatie waarheidsgetrouw moet zijn.

Het jaarlijks neerleggen van een balans en een verslag wordt aan de instellingen opgelegd. Aan de hand van deze stukken kan de Minister een inzicht verwerven in de actuele situatie en de evolutie nagaan.

De Minister zou de verplichting moeten opgelegd worden aan de hand van de balansen en verslagen voor het Parlement een rapport op te stellen over de aanvullende vrije sociale verzekeringen. Dit rapport dient eveneens het globaal bedrag der rijkstoelagen, uitgesplitst per tak weer te geven.

De stelsels van aanvullende vrije sociale verzekering en de eventuele rijkstoelage ervoor zouden moeten besproken worden in het Parlement.

Om ervoor te zorgen dat de erkende instellingen conform de wettelijke en reglementaire bepalingen zouden handelen, is de aangepaste controle welke hogerop voorzien wordt, niet steeds voldoende.

De overheid moet beschikken over een "stok achter de deur"; over een sanctie die in bepaalde gevallen zou kunnen toegepast worden.

Deze sanctie is de intrekking van de erkenning.

Aangezien dit een zeer zware sanctie is, moet dit met de grootste voorzichtigheid toegepast worden en kan dit bovendien enkel mogelijk zijn in specifiek opgesomde situaties.

De intrekking is als de laatste sanctie te beschouwen, zo de nalatigheid of het slecht beheer dermate grof zijn, en andere middelen, zoals bijvoorbeeld de aanmaning van de instelling tot het nemen van maatregelen die een rechtzetting van de situatie op het oog hebben of het aanduiden door de overheid van een voorlopige zaakvoerder, niet volstaan om de aldus gecreëerde nadelige toestand voor de aangeslotenen ongedaan te maken.

De beslissing tot intrekking is een beslissing waarbij de belangen van de leden centraal staan. Deze beslissing zal door de Koning genomen worden en met redenen omkleed worden. Net zoals bij het weigeren van de erkenning, wordt hier de mogelijkheid van beroep bij de Raad van State voorzien.

Het intrekken van de erkenning zal tot gevolg hebben dat deze instelling geen stelsels van aanvullende vrije verzekering meer mag inrichten. Aan de rechtspersoonlijkheid van deze instelling wordt door de intrekking niet geraakt.

Betreffende de prestaties staan twee mogelijkheden open bij de organisatie van aanvullende vrije sociale verzekeringen.

Ofwel legt de overheid een type-reglementering op, die zich dan uitdrukt in het opleggen van een type-instelling, met een type-reglement, type-actuariële hypothesen en een type-financieringsplan.

Ofwel creëert de overheid een ruimte waarbinnen stelsels van aanvullende vrije sociale verzekeringen in gecontroleerde vrijheid kunnen tot stand komen.

Wij hebben geopteerd voor de laatste mogelijkheid, namelijk het creëren van een algemeen werkingskader voor aanvullende vrije sociale verzekeringen zonder een volledige inhoudsbepaling vast te leggen.

Met betrekking tot de inhoud van de stelsels van vrije sociale verzekeringen zouden wij weinig bepalingen opleggen. Enkel een aantal grote principes, zoals behoud van rechten en overdraagbaarheid, cumulatie van uitkeringen en beperkte vatbaarheid voor overdracht en beslag zouden in de wetgeving moeten opgenomen worden.

Indien een persoon ophoudt lid te zijn van de instelling kunnen zich twee mogelijkheden voordoen.

Ofwel gaat de persoon over naar een andere instelling, in welk geval hij zijn rechten behoudt en deze naar de nieuwe instelling overdraagt.

Ofwel gaat het ontslagnemend lid niet over naar een andere instelling en zullen voor bepaalde prestaties de rechten behouden blijven. Dit zal zich enkel voordoen voor prestaties waarvoor dit mogelijk is. Bijvoorbeeld wordt hetgeen opgebouwd werd als ouderdoms- en overlevingsverzekering van dan af verder gekapitaliseerd en apart gehouden.

De verdere uitwerking van dit principe, zoals o.m. het bepalen van het aantal jaren dat vereist is vooraleer een deelnemer recht heeft op het pensioen, dat opgebouwd is door werkgevers bijdragen, wordt overgelaten aan de Koning.

De aanvullende vrije sociale verzekeringen zouden onbeperkt cumuleerbaar zijn met prestaties voorzien in de stelsels van sociale zekerheid en de aanvullende prestaties zouden samengevoegd worden met de wettelijke sociale zekerheidsprestaties om de regels van overdracht en beslag op toe te passen.

Alle overige modaliteiten van organisatie en beheer, de soorten, het bedrag en de berekeningswijze van de prestaties, de uitkeringsvoorwaarden,... zouden moeten bepaald worden door de Koning, evenwel op voordracht van de Minister die de Sociale Zekerheid onder zijn bevoegdheid heeft en na advies van de Commissie voor Aanvullende Vrije Sociale Verzekering.

De concrete uitwerking en oppuntstelling van deze stelsels van vrije sociale verzekering zal gebeuren door de Koning.

Aan elke instelling zou de verplichting opgelegd worden een reglement op te stellen per tak van prestaties. In dit reglement zullen de werkings- en specifieke organisatieregels opgenomen worden. Daarin zullen ondermeer de berekeningswijze van de bijdragen, de uitkeringsvoorwaarden, de soorten en het bedrag en de berekeningswijze van de prestaties opgenomen worden.

Dit reglement zal moeten opgesteld worden in overeenstemming met hetgeen in het wetboek en in de uitvoeringsbesluiten zal voorzien worden. Om na te gaan of het reglement daaraan beantwoordt, wordt bepaald dat dit reglement aan de goedkeuring van de Koning onderworpen wordt.

Op deze wijze kan eveneens gezorgd worden voor een zekere uniformiteit wat de inhoud van de stelsels betreft.

Indien aan alle voorwaarden is voldaan wordt aan de instelling een voordelig fiscaal statuut toegekend.

Het verlenen van een gunstig fiscaal statuut is een uiting van overheidssteun ter stimulering van stelsels van aanvullende vrije sociale verzekering.

Deze fiscaal voordelige behandeling komt tot uiting op drie vlakken.

Allereerst wordt er een fiscale vrijstelling van de bijdragen voorzien.

Dit is een belangrijk facet waarmee de overheid een aanmoedigingspolitiek voor deze aanvullende vrije sociale verzekeringen kan voeren, en waardoor deze aanvullende vrije verzekeringen duidelijk het predicaat "sociaal" verdienen. De bijdragen zijn aftrekbaar op dezelfde wijze als de wettelijk verplichte bijdragen voor de sociale zekerheid.

De tegenhanger van de fiscale vrijstelling van de bijdragen is de belastbaarheid van de uitkeringen. Deze worden belast, niet als gewoon bedrijfsinkomen, maar op dezelfde wijze als de wettelijke sociale zekerheidsuitkeringen. Dit fiscaal regime is voordeliger omdat er voorzien is in een specifieke belastingvermindering voor vervangingsinkomsten.

Ten derde zijn er de instellingen zelf. Ook hier wordt een zelfde behandeling toegepast als op de instellingen belast met de uitvoering van de wettelijk verplichte sociale zekerheid.

Met andere woorden: er is o.a. vrijstelling van roerende voorheffing op de inkomsten van fondsen in hun bezit en het vermogen van de instelling wordt niet belast.

Een harmonische complementariteit met de wettelijke Sociale Zekerheid moet het sluitstuk uitmaken van een wettelijke reglementering van aanvullende vrije sociale verzekeringen.

Het is aan te bevelen tussen de wettelijke en de aanvullende vrije sociale verzekeringen een sterke relatie te voorzien.

Een goede relatie tussen beiden, zodat ze mekaar aanvullen, moet zich op verschillende vlakken manifesteren.

Allereerst moet benadrukt worden dat de bestaande sociale zekerheidsregelingen het basisstelsel uitmaken. Op geen enkele wijze kan door de aanvullende vrije sociale verzekeringen daaraan afbreuk gedaan worden. De aanvullende vrije sociale verzekering moet volledig gekoppeld zijn aan het wettelijk verplicht sociaal zekerheidssysteem in die zin dat

een dergelijke verzekering enkel kan aangegaan worden indien de betrokkenen volledig in orde zijn met de bijdragebetaling voor het wettelijk sociaal zekerheidsstelsel.

De wettelijke en aanvullende verzekeringen moeten zoveel als mogelijk op elkaar aansluiten.

De terminologie en de definities zouden waar mogelijk eenvormig moeten zijn. Ook zou moeten gebruik gemaakt worden van dezelfde evaluatiecriteria, bijvoorbeeld bij arbeidsongeschiktheid, of dezelfde leeftijden bijvoorbeeld bij pensioen, ...

Dit vermindert de formaliteiten voor betrokkenen en verhoogt de duidelijkheid en klaarheid in hoofde van betrokkenen.

Indien bij het uitschrijven van een basiswettekst over aanvullende vrije sociale verzekeringen met bovenstaande principes rekening zal gehouden worden, zijn wij ervan overtuigd dat zowel de betrokkenen als de overheid er baat bij zullen vinden.

Het voorhanden zijn van een wettelijk kader, waarin deze principes verwerkt zijn, zal niet alleen de groei van aanvullende vrije sociale verzekeringen stimuleren met zijn nuttige gevolgen voor onze economie maar zal er ook voor zorgen dat ze het predicaat "sociaal" ten volle tot zijn recht laten komen.

De aanvullende vrije sociale verzekeringen zullen op harmonieuze wijze met de wettelijk verplichte sociale verzekeringen geïntegreerd zijn in één sociaal zekerheidsbeleid.

VOETNOTEN

=====

(1) Perspectieven van de wettelijke pensioenregeling en door de B.V.V.O. voorgestelde oplossing, B.V.V.O., Doc/Dir/Raad/83-21, oktober 1983, 11 p. + 3 grafieken.

Naast de beroepsvereniging als dusdanig hebben diverse verzekeringsondernemingen hun ideeën en wensen bekendgemaakt via brochures zoals o.m. : Sociale zekerheid en privé-verzekeringen, A.B.B. Technische Documentatie, 1984, nr. 2, 24 p.

(2) Sociale pensioenen, nationale economie, openbare financiën, noodzakelijk samenhang, Koninklijke Vereniging der Belgische Actuarissen, speciaal nummer, september 1983, 24 p.

Zie ook de studie van GOLLIER, J.J., Tendances à long terme du régime de pensions légales. Une solution alternative ?, U.C.L., Institut des sciences actuarielles, avril 1983, 38 p. + 23 p. bijlagen. In deze studie wordt voornamelijk een onderzoek verricht naar de toekomstige evolutie van de wettelijke pensioenstelsels en wordt er als alternatief een driepijlersysteem (nationaal basis pensioen, professioneel pensioen en aanvullend pensioen) voorgesteld, zonder dat de diverse pijlers verder uitgewerkt worden.

(3) N.C.M.V. en de hervorming van de sociale zekerheid, Brussel, 16 november 1983, 5 p., speciaal 4-5.

Het antwoord van het V.K.W. op de hervormingsplannen van Minister DEHAENE, Ref. /84.014, 23 januari 1984, 8 p., speciaal p. 5.

(4) Bank Brussel Lambert : "Pensioensector tussen vrees en hoop", BBL-Berichten, nr. 23, 13 december 1983, 1-6.

Generale Bankmaatschappij : "Onze pensioenen in gevaar", Bulletin Generale Bankmaatschappij, nr. 238, december 1983, 3-14.

Kredietbank : Interne nota, "Overzicht van de pensioenproblematiek", 8 augustus 1983, 7 p. ; "De Belgische pensioenproblematiek. I. De huidige pensioenregeling in financiële nood", Weekberichten Kredietbank, nr. 14, 5 april 1985, 1-6 ; " De Belgische pensioenproblematiek. II. Aanvullende pensioenvoorzieningen als oplossing", Weekberichten Kredietbank, nr. 15, 12

april 1985, 1-6.

(5) Ter gelegenheid van de bespreking in de Senaat van de wet houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen stelde de Staatssecretaris voor Pensioenen, de Hr. MAINIL, dat "er naast de wettelijke verzekering ook ruimte (moet) gelaten worden voor de vrije verzekering en daarvoor is er, vergeleken met de ons omringende landen, thans onvoldoende ruimte" ; Verslag betreffende het wetsontwerp houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 557/4, 34.

Ook Minister DEHAENE is er van "overtuigd dat de aanvullende pensioenen een belangrijke rol te spelen hebben, maar dan onder maatschappelijk verantwoorde voorwaarden en in het besef dat deze aanvullende pensioenen niet in de plaats komen van het wettelijk pensioen maar wel er bovenop, als een vorm van collectief individueel sparen", Toespraak van J.L. DEHAENE, Minister van Sociale Zaken op het Symposium van de Belgische Vereniging van Pensioenfondsen naar aanleiding van het 10-jarig bestaan van deze vereniging, "De toekomstige relatie tussen de wettelijke en aanvullende pensioenen", 13 mei 1985, 4.

(6) Voorstellen van de Minister van Sociale Zaken tot hervorming van de Sociale Zekerheid, mei 1983, 168, 169, 171, 226, 227, 228, 229.

Voorontwerp van wet betreffende de organisatie en de controle van sommige aanvullende pensioenregelingen, voorjaar 1985, 42 artikelen.

(7) Voorstel van wet tot instelling van een algemene pensioen- en spaarfondsenregeling, Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 484/1, 26 april 1983.

(8) De hervorming van de Sociale Zekerheid - Het Liberaal Alternatief, november 1983, 33, 39, 40, 82, 83, 99, 100.

(9) BELGISCHE VERENIGING DER BANKEN, Na "Monory - De Clercq" - De voordelen van individueel pensioensparen., nota 344/., PC/ASV, 2. D. 1 van 22 februari 1985, 5 p. ; BELGISCHE VERENIGING DER BANKEN, "Bevordering van het risicodragend kapitaal na afloop van de maatregelen De Clercq - Cooreman", nota 345/., PC/ASV, 3. D. 2 van februari 1985, 2 p.

(10) CEPESS, Bevorderen van het sparen en van het risicodragend kapitaal, nota 312/.D. van 25 februari 1965, 3 p.

(11) Zie : Interimrapport inzake het pensioenvraagstuk, Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid, Den Haag, 1971, 7-9, en bijlage 7; Tweede Interimrapport inzake het pensioenvraagstuk, Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid, Den Haag, 1975, 9-10; Concept Vierde Interimrapport inzake het pensioenvraagstuk, Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid, Den Haag, dec.1979, 14.

(12) Interimrapport inzake het pensioenvraagstuk, Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid, Den Haag, 1971, bijlage 7, 3.

BIBLIOGRAFISCHE LIJST

=====

A.B.B. "Sociale Zekerheid en privé-verzekeringen", A.B.B. technische documentatie, 1984, nr 2, 24 p.

ADAMS, P.N., "Retirement plans for self-employed Lawyers ?", The Record of the Association of the Bar of the City of New York, 17 : 528, dec., 1962.

ALLEN, E.T., MELONE, J.J. and ROSENBLOOM, J.S., Pension planning, Illinois, R.D. Irwin Inc., 1976.

AMADOR, H., "De pensioenstelsels en voorzieningen van de C.A.R.M.F.", in "Bijdrage tot het vraagstuk van het pensioen", Studiezitting van V.B.S. op 5 februari 1977, Ebedo, februari 1977, 6-14.

AMERICAN COUNCIL OF LIFE INSURANCE, Life Insurance Facts Books, 1973, 1974, 1975, 1977, 1978, 1979, 1980.

AMERICAN COUNCIL OF LIFE INSURANCE, Pension Facts 1976, 1978, 1979.

ANCIAUX, P., Les régimes complémentaires de sécurité sociale en Belgique, in Les régimes complémentaires de sécurité sociale, 3 dln., Annuaire de l'institut Européen de sécurité sociale, 1972-73, Brussel, Aurelia Scientifica, 1973-75, 375-444.

ANDERSON, R.A., (ed.), Couch Cyclopedia of insurance law, second edition, Lawyers Co-op Publishing Company (Vol 1970 + pocketpart dec. 1980), vol. 21, form 2251.1 (complement to recover proceeds of group life insurance- issued to members of professional associations), form 2251.1 (complaint to recover proceeds of group life insurance - issued to state Bar).

ANREDER, S.S., Retirement dollars for the Self-Employed. How to profit from Keogh plans, The Dun and Bradstreet Business Library, New York, 1972.

ANSELIN, J., "Quelques aspects particuliers de l'assurance de groupe dans

la branche-vie en Belgique", T.S.R., 1968, 97-110.

BAEKELMANS, B., Universaliteit versus selectiviteit binnen de sociale zekerheid, Thesis voorgedragen tot het behalen van het diploma lic. in de politieke en sociale wetenschappen, U.I.A., 1978, 186 p.

BAILLEUX, A., "Assurance de groupe, le contrôle du fisc", Tendances, 3 février 1984, 123-125.

BAKKER-WEESING, L.J., "Zonde van de tijd", Advokatenblad, 1979, 314-315.

BALL, R.M., Social Security Today and Tomorrow, New York, Columbia University Press, 1978.

BANNING, W., Sociale Ethiek, Wassenaar, Servire, 1975, 123 p.

BARKER, N.B., "H.R.10 plans and Lump- Sum Distributions", 9 Real Property, Probate and Trust Journal, 1974, 446-450.

BARRACLOUGH, G., Kenmerken van eigentijdse geschiedenis, Hilversum, Uitg. Maatsch. W. De Haan, 1966, 184 p.

BECK, Contributions to qualified plans : when, what and how much ?, 27 N.Y.U. Annual Institute on Federal Taxation, 187, 1969, 210-213.

BELGISCHE VERENIGING DER BANKEN, Na "Monory - De Clercq" - De voordelen van individueel pensioensparen., nota 344/., PC/ASV, 2.D. 1 van 22 februari 1985, 5p.

BELGISCHE VERENIGING DER BANKEN, "Bevordering van het risicodragend kapitaal na afloop van de maatregelen De Clercq - Cooreman", nota 345/., PC/ASV, 3. D. 2 van februari 1985, 2p.

BELTH, J., Life insurance - A consumers handbook, Indiana University Press, 1973.

BEMAN, L., "How to think about those new I.R.A.'s", Fortune, 16 Nov. 1981,

179-182.

BERKVEN, L., "Werkgroep belast met de studie van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen, Verslag van de commissie ziekte- en invaliditeitsverzekering", B.T.S.Z., 1970, 1405 et seq. ; Middenstandsgids, 1970, nr. 1, 33 et seq.

BERGER, J.M., Le droit social du travail indépendant, Brussel, Larcier, 1973, 258 p.

BEROEPSVERENIGING DER VERZEKERINGSONDERNEMINGEN, De Verzekering in België, Verslag B.V.V.O., s.l., 1978-79, 1980-81, 1981-82.

BEROEPSVERENIGING DER VERZEKERINGSONDERNEMINGEN, Memorandum van de beroepsvereniging van de verzekeringsondernemingen betreffende de problemen van de harmonisering der wettelijke pensioenen en van het statuut der aanvullende pensioenen, juli 1983, 11 p. + 2 bijlagen.

BEROEPSVERENIGING DER VERZEKERINGSONDERNEMINGEN, Perspectieven van de wettelijke pensioenregeling en door de B.V.V.O. voorgestelde oplossingen, B.V.V.O., Doc./Dir./Raad/83-21, okt. 1983, 11 p. + 3 graf.

BEROEPSVERENIGING DER VERZEKERINGSONDERNEMINGEN, Sociale Zekerheid en privé-verzekeringen. Verzekeringscahiers, 1984, B.V.V.O., 1984, 40 p.

BESSELING, P.J. en SCHEEPERS, H.M.J., Pensioenregelingen in Nederland. Een vergelijkend onderzoek van 45 pensioenregelingen in Nederland, 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1981, 164 p.

BEUTH, L.D., "Kritische aantekeningen op het interimrapport inzake het pensioenvraagstuk d.d. 17 februari 1971", S.M.A., 1972, 110-118.

BEVERIDGE, W.H., Social Insurance and Allied Services, London, H.M.S.O., Cmd 6404, 299 p.

BIESEMANS R., "Considération critique sur l'assurance indemnités des

travailleurs indépendants", Orientation mutualité, 1972, 153 et seq.

BILDERSEE, R.A., Defined benefit Keogh and Simplified Employee Pension Plans, N.Y.U. Inst. Fed. Taxation 37 : 1979, (E.R.I.S.A. Supp.) 7.1-7.26.

BILDERSEE, R.A., Pension regulation manual, revised ed., Vol. I : Text, practice aid, official forms, 1979, chapter 10 : Retirement plans for the self-employed, 191-214.

BILDERSEE, R.A., Pension Regulation manual, revised edition, Volume II : Specimen plans and summary plan description, 1979, No 4, Specimen master defined contribution Keogh plan, 617-659.

BING, J., "Les avantages sociaux consentis aux praticiens conventionnés", Recueil Dalloz, 1963, 113-120.

BING, J., "Relations entre corps médical et sécurité sociale", Dr. Soc., 1971, 147 et seq.

BINKOWSKI, E., "Contribution of property to Keogh plans", 59 Taxes : The tax magazine, jan. 1981, 57-63.

BLAAS, F., CORNEL, J. en STAAL, R.H., Praktische behandeling van Sociale Verzekeringswetten, Wassenaar, Delwel, 1979.

BLAMPAIN, G., "Les assurances de groupe en Belgique en tant qu'instrument d'investissement. Problèmes et objectifs", Bank- en Financiewezen, september 1981, 65-72.

BOD, Th.L.J., "De verplichtstellingsprocedure ingevolge de wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling", S.M.A., 1976, 21-30.

BOELENS, C., "De Voorzorgskas der Advocaten", R.W., 1953-54, 249-251.

BOERSMA, T. en FORTHANIER, G.F., Schematisch overzicht van de Sociale Verzekeringswetten, juli 1980.

BOUTOT, J.C., HAQUIN, B., MARRON, M., PRE, F., TROUCHE, J. en YZAMBART, F., "La vie d'un point de retraite", Bulletin trimestriel de l'institut des Actulaires francais, dec. 1976, 181-236.

BRADLEY, C.E. and FITZGERALD, R.D., "Retirement policies for Law Firm Partners", American Bar Association Journal, 51:1027, Nov. 1965.

BRAECKMANS, H., "Mogelijkheden tot extra-legale pensioenvorming voor geneesheren", B.T.S.Z., 1975, 788-829.

BRANDENBURG, J.C., "Deferred Compensation plans for Law firms", Journal of Missouri Bar, 32 : oct.-nov. 1976, 475 et seq.

BRANTON, L.S and BUNIVA, J.P., "Use of Voluntary contributions can increase tax benefits of qualified plans", The Journal of Taxation, april 1979, 230 - 235.

BREYNE, P., "Groepsverzekering", Jura Falconis, 1969-70, 37-55.

BRIERE DE L'ISLE, G., Droit des Assurances, Paris, Presses Universitaires de France, 1973.

BROMBART, A., Fiscalité de l'assurance, s.l., Ed. O.A.B.

BROUHA, P., "Caisse de retraite - à propos de l'étude de Me Collignon", P.C.M. (Par ces motifs), 1938, nr 30.

BROWN, J.D., An American philosophy of social security, evolution and issues, Princeton University Press, 1972.

BULTYNCK, J., Typische noden van de zelfstandigen, Spreekbeurt op het seminarie van de Vereniging van sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen, 1979.

BURLLOT, "L'assurance groupe ou l'assurance collective en France", R.G.A.T., 1930.824.

BUTTGENBACH, A., Manuel de droit administratif, Bruxelles, Larcier, 1966.

BUTTGENBACH, A., Modes et gestion des services publics en Belgique, Bruxelles, Larcier, 1952.

CAISSE NATIONALE D'ASSURANCE VIEILLESSE DES PROFESSIONS LIBERALES - 102, Rue de Miromesnil - 75008 Paris. Guide de l'Assurance Vieillesse des professions libérales-année 1982 .

CAMBIER, C., Principes du contentieux administratif, II, Les juridictions administratives et les organes d'administration contentieuse, Bruxelles, Larcier, 1964.

CAMPBELL, R.R., Social Security-Promise and Reality, 1977.

CANAN, M.J., Qualified Retirement Plans, West Handbook Series, 1977.

CARTON DE TOURNAI, R. en DELEERS, CH., Les assurances de groupe, Bruxelles, Bruylant, 1965, 398 p.

C.E.D. SAMSOM, Commentaar Werknemerspensioen.

CHAPMAN, P.F., Proper funding of the pension plan under E.R.I.S.A., 34 N.Y.U. Annual Institute of Federal Taxation, 1976, 1221-1250.

CHIRELSTEIN, M.A., Federal Income Taxation, 2d ed., University Textbook Series, Foudation Press, 1979.

CLAASSENS, H., "De veralgemeende controle op het verzekeringswezen in België", De Verzekering, 1975, 5-90, 353-408, 605-675, en 845-1020.

CLAASSENS, H., De veralgemeende controle op het verzekeringswezen in België, overdruk uit De verzekering, Brussel 1975, 448 p.

CLEMENT, M., "L'évolution du régime des conventions entre les médecins et l'assurance maladie", Dr. Soc., 1977.

COBBAUT, J., "De arbeidsongeschiktheidsverzekeringen van de zelfstandigen", Leiding, 1971, 261-269.

COBBAUT, J., "Na de goedkeuring van de Wet op de ziekteverzekering", De gids op maatschappelijk gebied, 1963, 875-879.

COBBAUT, J., "Zijn de zelfstandigen voldoende tegen de ziekterisico's beschermd?", Leiding, jan-feb. 1971, 44-50.

COHEN, S.J., "Seven Keys to Keogh", Journal of Pension Planning & Compliance, Vol. 6, No 2, March 80, 110-118.

COLLIGNON, T., "Comment constituer La caisse de retraite des avocats?", étude publiée par le groupement des avocats de la langue française en Belgique, les éditions de "Par Ces Motifs", 1938, 40 p.

COLLIGNON, T., "Une initiative (à propos du timbre de plaidorie)", P.C.M., 1937, nr 23.

CONSAEL, R., "Belang van de keuze van financiële systemen in zaken van pensioenverzekeringen", B.T.S.Z. 1961, 745-771.

CONTROLEDIENST VOOR DE VERZEKERINGEN, Verslag over de activiteiten en de toestand van de Verzekeringsondernemingen in België, C.D.V. (ed.), s.l., Boekjaar 1978, 1980, 1981 en 1982.

COPPIETERS, D., "La barque aux chimères", J.T., 1928, 306-308.

COPPINI, M.A. en ILLUMINATIE, F., "Les relations entre les institutions de sécurité sociale et le corps médical", Revue Internationale de Sécurité Sociale, 1968, 280 et seq.

CORBETT, R.M., Pension Trends and the Self-employed, New Brunswick, New Jersey, Rutgers, University Press, 1961.

COWART, T.D., "Retirement plans for the Self-employed : the key to the promised land ?", Mississippi Law Journal 48 : 1977, 759 - 783.

CRANEFIELD, P.F., GAUMNITZ, E.A. and TAYLOR, W.B., Social Security and Life Insurance, Wisconsin, Security Press, 1940.

CREMER, R., "Demografische en financiële studie betreffende de vrijwillige mutualiteit van 1952 tot 1962", B.T.S.Z., 1964, 1561 - 1705.

CREMER, R., "De mutualistische beweging in België", B.T.S.Z., 1964, 12-137.

CREMER, R., "De realisatievoorwaarden, de inhoud en de gevolgen van het akkoord geneesheren-ziekenfondsen van 22 dec. 1975", B.T.S.Z., 1976, 654-672.

CREMER, R., "Recente evolutie van de vrijwillige uitkeringsverzekering", Informatieblad R.I.Z.I.V., 1971, 219-231.

DASSEN, K. en VAN DER HEYDEN, M (ed.), De advocaat. De positie van de advocaat in en rond het Gerechtelijk Wetboek, Antwerpen, Kluwer, 1978, 278 p.

DASSESE, M., "Comptabilité avec le droit communautaire du régime fiscal des sommes versées dans le cadre d'une assurance complémentaire libre ou affectées à l'amortissement d'un emprunt hypothécaire (art. 45, 3 et 54, 1 à 3 du C.I.R.)". J.D.F., 1981, 65 et seq.

D'ALEO, J. and ROSENBERG, M., "Defined benefit Keogh plans : advantages they offer, drawbacks they entail", 53 Journal of Taxation, july 1980, 42-46.

DE BACKER, M., De beoefenaars van de geneeskunst en de Belgische ziekte- en invaliditeitsverzekering, Eindverhandeling Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen - Afd. Bestuurswetenschappen, sept. 1975.

DEBAILLIE, F., "De Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W. en haar financiële basis : de collectieve kapitalisatie", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, april-mei-juni 1980, 2-3.

DEBAILLIE, F., "Voorwaarden waaronder pensioenkassen opgericht op initiatief van representatieve organisaties van het geneesherenkorps, van de tandheelkundigen of van de apothekers kunnen erkend worden", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, juli 1980, 4.

DEBAILLIE, F., "Voorzorgskas verliest monopolie maar krijgt ook nieuwe armslag", De Standaard, 14 april 1983.

DE BROECK, G., Besluiten, in Naar een hervorming van de sociale zekerheid, Cepess-documenten, XII-1973, nr. 5-6.

DE BRUYCKERE, A., "Rechtspraak betreffende het verlenen van uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen (1 okt. 1974 - 4 jan. 1979)", Informatieblad R.I.Z.I.V., 1980. 5-15.

DE CLERCQ, H., "Onderweg naar de zelfstandige werknemer", T.S.R., 1980, 73-78.

DE COCK, J., Sociaal jaarboek 1983, Kalmthout, Uitg. Biblo, 1983, 166 p.

DE CUYPER, G. F., "De commissie voor vrijstelling van bijdragen in het sociaal statuut van de zelfstandigen", T.B.P., 1968, 89-97.

DEGANN, A.D., "Retirement plans for professional corporations : Maximizing benefits & deductions", The Tax Adviser, 9 : 674, November 1978.

DE GEEST, H., "De problemen van de Vrije Verzekering - Herziening van de wet van 1894", Leiding 1974, 30-38.

DE GEEST H., "De rijkstoelagen voor de Vrije Verzekering", Leiding, 1965, 131-138.

DE GEEST, H., "Staking en ... principiële kwesties. De revolutie van de Syndicale Kamers tegen de nieuwe Wet op de ziekteverzekering", De gids op maatschappelijk gebied, april 1964, 297-311.

DE GUASCO, VAN DER MEER, R.H., HUIJ, J.A. en BAARS, D., Het Sociaal Verzekeringsrecht in Nederland, Alphen aan de Rijn, Samsom Uitg., 1979.

DEGUELLE, C., "De aanvullende professionele sociale zekerheidsregelingen in België", B.T.S.Z., 1962, 337-412.

DEHAENE, J.L., De toekomstige relatie tussen de wettelijke en aanvullende pensioenen, toespraak van de Minister van Sociale Zaken op het symposium van de Belgische Vereniging van Pensioenfondsen naar aanleiding van het 10-jarig bestaan van deze vereniging, 13 mei 1985.

DEKEYSER, H., "De regularisatiebijdragen in de sociale zekerheid der zelfstandigen", J.T.T., 15 januari 1976, 1-7.

DEKKERS, R., Précis de droit civil Belge, I, Bruxelles, Bruylant, 1954, 1002 p.

DEKKERS, R., Précis de droit civil Belge, II, Bruxelles, Bruylant, 1955, 1059 p.

DELANGE, H., "De bedrijfspensioenfondsen in België", B.T.S.Z., 1976. 335-337.

DELANGHE, L., Demografisch profiel van België, Cepess-documenten, 1979, nr. 4, 76 p.

DELANGHE, L. en DOOGHE, L., Recente ontwikkeling van het Belgisch vruchtbaarheidspatroon, Brussel, C.B.G.S., Techn. rapport 6, 1975, 71 p.

DELANOY, F., "Considérations générales sur les fonds de pension d'entreprises sous forme d'A.S.B.L.", Revue de la Banque, 1978, 437-462.

DELEECK, H., "De financieringswijze van de sociale zekerheid en haar weerslag op de tewerkstelling", B.T.S.Z., 1983, 308-326.

DELEECK, H., De fondsen voor bestaanszekerheid en de sociale zekerheid, in Inkomensverdeling, sociale zekerheid en sociaal beleid, DELEECK, H.,

Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1972, 157 et seq.

DELEECK, H., "Dertig jaar sociaal zekerheidsbeleid in België : doelmatigheid en ondoelmatigheid", Econ. en Soc. Tijdschrift, 1977, speciaal nr., 35 et seq.

DELEECK, H., "Een mogelijke andere financieringswijze van de sociale zekerheid : Bijdragen berekend op de toegevoegde waarde", De gids op maatschappelijk gebied, 1977, 29-37.

DELEECK, H., "Het Matteuseffect : Over scheeftrekkingen in de verdeling van de collectieve voorzieningen", De gids op maatschappelijk gebied, 1975, 711-741.

DELEECK, H., "Het sociaal ongelijke verbruik van de gezondheidszorgen", Acta Hospitalia, 1982, 147-173.

DELEECK, H., "L'effet Matthieu", Droit social, nov. 1979.

DELEECK, H., Ongelijkheden in de welvaartsstaat, Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1977, 320 p.

DELEECK, H., "Sociale Zekerheid en inkomensverdeling", Econ. en Soc. Tijdschrift, 1975, 403-420.

DELEECK, H., Voorstel van financiering sociale zekerheid, Centrum sociaal beleid.

DELEECK, H., BERGHMAN, J., VAN HEDDEGHEM, P. en VEREYCKEN, L., De sociale zekerheid tussen droom en daad. Theorie, onderzoek, beleid, Deventer, Antwerpen, Van Loghum Slaterus, 1980, 374 p.

DELEECK, H., DE DECKER, M. en HUYBRECHS, J., "Financiering van de sociale zekerheid door bijdragen berekend op de toegevoegde waarde der Belgische ondernemingen i.p.v. op het loon", Cahiers econ. de Bruxelles, 1976 nr 72 en 1977 nr 73.

DELEECK, H., HUYBRECHS, J. en CANTILLON, B., Het Matteuseffect. De ongelijke verdeling van de sociale overheidsuitgaven in België, Antwerpen, Kluwer, 1983, 379 p.

DE LEEDE, L., Inleiding Sociaal Verzekeringsrecht, Alphen aan de Rijn, Samsom, 1981.

DE LEYE, O. et GOSSERIES, Ph., "Les prestations de l'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité : aperçu de la jurisprudence du tribunal du travail de Bruxelles (9e ch.) au cours de l'année judiciaire 72-73", J.T.T., 1974, 1 et seq.

DELHUVENNE, M., "Naar een nieuwe maatschappelijke zekerheid", Politica, 1972, 231-253.

DELHUVENNE, M., "Peiling naar nieuwe evaluatienormen in de invaliditeitsverzekering", Ondernemen, 1974, 257-260.

DELPEREE, A., Aspects économiques et financiers de la sécurité sociale, Leuven, Vandeur, 1972.

DELPEREE, A., "De problematiek van de Belgische regeling van de werknemerspensioenen", B.T.S.Z., 1974, 107-121.

DELPEREE, A., Introduction aux régimes complémentaires en Belgique, in Les régimes complémentaires de sécurité sociale, I, Annuaire de l'institut européen de Sécurité Sociale, 1972-1973, Brussel, Aurelia Scientifica, 1973-75, 119-121.

DELVA, W., De organieke wet van het notariaat, Gent, 1958.

DELVA, W., Organieke wetten van het notariaat, Antwerpen, Standaard-Boekhandel, 1955.

DE PAGE, H., Traité élémentaire de droit civil belge, III, Brussel, Bruylant, 1964.

DE PRIL, N., D'HOOGHE, L. en GOOVAERTS, M., Een actuariëel onderzoek van de financiële leefbaarheid van de Voorzorgskas voor Geneesheren, Kath. Univ. Leuven, Instituut voor Actuariële Wetenschappen, 1982, nr. 8203, 34 p.

DE RIDDER, H., "Hoe kansloos is een artsenstaking?", De Standaard, 20 november 1979.

DE RUITER, A., "Onderweg naar de zelfstandige werknemer", Kroniek van het ambacht, 1976, 439-443.

DE RIJCK, K., Extra legale pensioenstelsels en pensioenfondsen. Een vergelijkende benadering, Studiedagen R.W.P., Corsendonck, 2 en 3 april 1982, Copiën van transparanten getoond door Koen Derijck, 41 + 2 p.

DE RIJCK, K., "Fiscal aspects of Belgian Pension Funds - an economic and comparative appraisal", Pension World, Spring 1982.

DE RIJCK, K., "Further delays in preparation of regulations covering non-insured Belgian Pension plans", Employees Benefit Plan Review, aug. 1977, 50 et seq.

DE RIJCK, K., "Probleemsituering - Rol en belangrijkheid van de institutionele beleggers in een aantal landen", Bank- en Financiewezen, september 1981, 7-35.

DE RIJCK, K., "The European Capital Markets and Pension Fund Asset Management", Benefits International, november 1984, 2-11.

DESCHEPPER, M., "L'assujettissement des mandataires de société à la sécurité sociale des travailleurs indépendants : la fin de l'insécurité juridique", J.T.T., 1983, 393-395.

DESCROIX, E., "Essai de simulation d'un régime de retraites par répartition. Mémoire soutenu le 8 octobre 1970 pour l'obtention du titre du Membre Diplômé", Bulletin trimestriel de l'Institut des Actuaire français, mars 1971, 35-43.

DESLOOVERE, H., Het huidig en toekomstig profiel van de sociale verzekeringsfondsen, Spreekbeurt op het seminarie van de Vereniging van sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen, 1979.

DETHEE, M., "Impact van de demografische evolutie op de sociale uitgaven", G.E.R.V.-berichten, sept. 1982, 133 et seq.

DEWINTER, D. en HOUBEN, M., Fondsen voor Bestaanszekerheid, in Arbeidsrecht, BLANPAIN, R.

DE WIT, G.W., Pensioengarantie. Een terugblik en blik vooruit, in Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J. (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1982, 39-46.

D.G., "Terugblik op de geneesherenstaking", Leiding, 1964, 84-89.

DHOORE, L., Beleidsnota demografie, Brussel, Min. v. Volksgezondheid 1974, 74 et seq.

DICKERSON, O., Health insurance, Homewood, Ill, Richard D. Irwin Inc., 1968, third edition.

DICKSON, S.B. and BOURGON, R.W., "An analysis of the Sec. par. 401 (j) proposed regs.", The Tax Adviser, may 1979, 298 - 305.

DILLEMANS, R., Het stelsel van de overeenkomsten en verbintenissen in het raam van de ziekteverzekering, Vervolmakingscyclus voor Verzekeringsgeneeskunde 1966, Reeks School voor maatschappelijke gezondheidszorg, K.U.L.

DILLEMANS, R., e.a., Ontwerp van wetboek sociale zekerheid, Leuven, Universitaire pers, 1978, 205 p.

DILLEMANS, R., Tussentijds verslag van de Voorzitter van de Koninklijke Commissie ter voorbereiding van de codificering, de harmonisering en de vereenvoudiging van de sociale zekerheid in het kader van de algemene hervorming van die wetgeving, december 1982, 260 p. + 129 p.

DILLEMANS, R., VAN STEENBERGE, J. en VAN LANGENDONCK, J., Handboek van Sociale Zekerheid, Leuven, Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht, K.U.L., 1975, 368 p.

DONNELLY, T.J. jr., "Federal Tax Law for Self-employed individuals. The application of a new retirement plan to the Legal profession", Milkwaukee Bar Association Gavel, 23:12, March 1963.

D.S., H.B., "L'evolution de la retraite complémentaire en 1973", Dr. Soc., 1974, 294-299.

DOUBEN, N., Sociale Zekerheid, een economische benadering, Leiden-Antwerpen, Stenfert Kroese, 1979, 81 p.

DOUBEN, N., Sociale Zekerheid : kiezen en delen, in Sociale Zekerheid in periode van economische overgang, VELDKAMP, G.M.J. (red), Deventer, Kluwer, 1978, 63 et seq.

DRUCKER, P.F., The unseen revolution : How pension fund socialism came to America, N.Y., Harper and Row, 1976, 214 p.

DUPEYROUX, J.J., Droit de la sécurité sociale, Paris, Précis Dalloz, 1980, + mise à jour juin 1981, 1233 p. + 101 p.

DUPEYROUX, J.J., "L'évolution des systemes et la theorie générale de la sécurité sociale", Droit Social, 1966, nr. 2.

DUPEYROUX, J.J., Ontwikkeling en tendenties van de stelsels van sociale zekerheid der lidstaten van de Europese gemeenschappen en Groot-Brittannië, Luxemburg, E.G.K.S., 1966.

DURAND, P., La politique contemporaine de sécurité sociale, Paris, Librairie Dalloz, 1953.

ENCYCLOPEDIE DALLOZ, 1970, Droit Civil, I, Assurances de personnes, nr. 77-82.

EILERS, R. and CROWE, R., Group insurance handbook, Homewood, Ill., Richard D. Irwin Inc., 1965.

ELOY, J., "Over de Vrije Verzekering", Lib. Mut. (Liberale Mutualiteit / 3 maandelijks), 1966, 169-186.

ELST, R., "De regeling der rechtspositie en der bevoegdheden van de regeringscommissaris bij de beheerscomités van de instellingen van openbaar nut", R.W., 1965-66, 1281 et seq.

ELST, R., "De sociale zekerheid een goed of een kwaad", T.S.R., 1982, 577-582.

ENGELS, J., De evolutie van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering van 1945 tot 1970, Brussel, R.I.Z.I.V., 1970, 429 p.

ENGELS, A.M., "Pensioen- en Spaarfondsen", S.M.A., 1950, 293-299.

EUROSTAT, Demographic statistics, 1960-1976, Luxemburg, Statistical Office of the European Communities 1978, 120 p.

EUROSTAT, Statistieken inzake Sociale Bescherming - 1970 -1980.

EUROSTAT, Statistiques de la protection sociale, Statistisch Bulletin Eurostat, 1983, 16 juni.

EUZEBY, A., "Faut-il fiscaliser la sécurité sociale ?", Droit Social, 1978, 181 et seq.

EUZEBY, A., "Financement de la sécurité sociale et emploi", Droit Social, nov. 1979.

EUZEBY, A. en EUZEBY, C., "Verschillende alternatieve modaliteiten van financiering van de sociale zekerheid en hun weerslag op de werkgelegenheid. Beschouwingen op basis van het Frans geval", B.T.S.Z.,

1983, 668-691.

EVERAERDT, W., Extra- wettelijke pensioenregeling, Toespraak op seminarie van ekonomica : Het verzekeringsaanbod in België, 19 feb. 1980.

EYSKENS, M., Economie van nu en straks, Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1975, 320 p.

FARIS, D.W., "Impact of qualified retirement plans on Partnerships", Taxes : The Tax Magazine, 57 : November 1979, 759 -766.

FELDSTEIN, M.S., "Social Security and saving : the extended life cycle theory", American review 66, nr. 2, 77-86.

FELDSTEIN, M.S., "Social Security, induced retirement and aggregate capital accumulation", Journal of Political Economy, 1974, 905-926.

FELDSTEIN, M.S. en BARRO, R.J., The impact of social security on private saving : evidence from the U.S. time series, American enterprise institute for public search, Washington, 1978, 47 p.

FERAUD, L., De l'épargne à la répartition : la querelle des anciens et des modernes, F. 221- F.243.

FERRERA, G.R., "The Medical Solo Professional Corporation", Am. Bus L.J., Winter 1976, 355 - 369.

FEYS, F., De Fondsen voor Bestaanszekerheid. Een juridische benadering van de bestaanszekerheidsstelsels op grond van de specifieke wettelijke en reglementaire bepalingen, s.l., Nat. Confed. van Bouwbedrijf, 1969, 96 p.

FISHER, P., Trade a professional association group insurance, proceedings, group meeting, Health & Accident Underwriters Conference, 1951, 47-49.

FLESCHE, J., Les régimes de retraites, in de reeks Que sais-je, 1262, Presse Universitaire de France, 1976, 128 p.

FRANCK, H., "Réflexions sur les concepts de droit social, de droit du travail et de droit de la sécurité sociale", J.T.T., 1977, 117 - 122.

FRANCOIS, L., Pension des Travailleurs Indépendants, Bruxelles, Bruylant, 1961, 237 p.

FRANCK, G., "De voorzorgskas en wij", R.W., 1960-61, 1897-1900.

FREDERICQ, L., Handboek van Belgisch Handelsrecht, II, Brussel, Bruylant, 1978.

FREDERICQ, S. en ROGGE, J., (ed.), Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, Antwerpen, Kluwer, 1982, 254 p.

FRESON, R. en THYS, F., "Pending legislation on Pension Funds in Belgium : How much longer will it take ?" Employee Benefit Plan Review, aug. 1980, 4853.

FUSS, H., La genèse du projet d'accord de solidarité sociale belge, T.I. La sécurité sociale, Bruxelles, Schaumans, S.A., 1958.

FUSS, H. en GOLDSCHMIDT, P., "Het ontstaan van het ontwerp van akkoord van sociale solidariteit in België", Arbeidsblad, 1958, 847-882.

GEORGE, V., Social Security : Beveridge and after, London, Routledge & Keagan Paul, 1968.

GHEUDE, C. et JANNE, X., "Caisse nationale de retraite et caisses d'assistance du barreau", J.T., 1935, 466-476.

GLASSER, S., A practical guide to the new pensioen reform legislation, N.Y., Law Journal Press, 1975, 208 p.

GOETHALS, H., "De hervorming van de maatschappelijke zekerheid", Econ. en Soc. Tijdschrift, 1972, 3-16.

GOETHALS, H., De juridisch-sociale evolutie van de Sociale Zekerheid sedert

1945, in Naar een Hervorming van de Sociale Zekerheid, Cepess-documenten, XII- 1973, nr 5-6.

GOETHALS, H., Naar een nieuwe maatschappelijke Zekerheid, Brussel, 1972.

GOLLIER, J.J., Tendances à long terme du régime de pensions légales, une solution alternative ?, U.C.L., Instit. des sciences actuarielles, avril 1983, 38 p. + 23 p.

GOODMAN, I., Defined Contribution Plans under E.R.I.S.A., C.C.H., jan, 1979 (P.P.G no 197).

GOODMAN, I., Funding under E.R.I.S.A., C.C.H., may 1978, 21 p.

GOODMAN, I., H.R.10 plans under E.R.I.S.A., C.C.H., dec. 1978, 24 p.

GOODMAN, I., Multiemployer plans under E.R.I.S.A., C.C.H., 1978, 24 p.

GOODMAN, I., Non discriminatory Employee Benefit Plans, C.C.H., june 1979 (P.P.G., no 220).

GOODMAN, I., Some Ins and Outs of E.R.I.S.A., C.C.H., March 1980 (P.P.G., nr. 258).

GOODMAN, I., Types of Distributions under Employee Benefit Plans, C.C.H., jan 1981 (P.P.G., No 305).

GORDON, G., Group and wholesale insurance, Proceedings of the American Life Convention, Legal Section, oct. 12-13 1959, 457-460.

GOSSERIES, Ph., "Approche de la notion d'état d'incapacité de travail en assurance maladie-invalidité", J.T.T., 1974, 178 - 182.

GOSSERIES, Ph., "De medewerking van het geneesherenkorps aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering in het Belgisch Recht", B.T.S.Z., 1967, 173 - 261 en 347 - 458.

GOSSERIES, Ph., "Het Syndikalisme der geneesheren", Arbeidsblad, 1967, p. 239-281.

GOSSERIES, Ph., "La collaboration des médecins et des praticiens de l'art dentaire à l'assurance maladie obligatoire", J.T.T., 1970.

GOSSERIES, Ph., "Le régime d'assurance indemnités pour travailleurs indépendants", J.T.T., 1972, 177-181.

GOTZEN, M., "Kanttekeningen bij de onderscheiden behandeling van bedrijfspensioenkassen en groepsverzekeringen in de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen", R.W., 1982-83, 1154-1186.

GRAYCK, "Tax qualified Retirement Plans for Professional Practitioners: A Comparison of the Self-Employed Individuals Tax Retirement Act of 1962 and the Professional association", 63 Colombia Law Review, 1963, 327 et seq.

GREGG, D.W., Group insurance - An analysis of concepts, contracts, costs and company practices, Homewood, Ill, Richard D. Irwin Inc., 1969, third edition.

GREGG, D.W. and LUCAS, V.B., Life and health insurance handbook, Homewood, Ill., Dow Jones Irwin Inc., 1973, third edition.

GREIDER, J. and BEADLES, W., Law and the Life insurance contract, Homewood, Ill., Richard D. Irwin Inc., 1974, third edition.

GROEN, K., "Nog enkele opmerkingen over het ontwerp Pensioen- en Spaarfondsenwet", S.M.A., 1951, 189-201.

GROUNIN-BIRIEN, Les régimes complémentaires de Sécurité Sociale en France, in Les régimes complémentaires de Sécurité Sociale, Annuaire de l'Institut Européen de Sécurité Sociale, 3 delen, Brussel-Aurelia Scientifica, 1973-1975.

GRUBBS, D.S., jr., "Pension plans for Law offices", Law office economics

and management, aug. 1965, 233 et seq.

HABER, W. and COHEN, W.J., Social Security, programs, problems and policies, Homewood, Ill., R.D., Irwin Inc., 1960.

HAUCK, K., "Die kodifikation des sozialrechts in der Bundesrepublik Deutschland", S.M.A., 1975, 602-208.

HAUTH, D.R., "Retirement plans for self-employed individuals", Cleveland State Law Review, sept. 1969, 610 et seq.

HENNEBICQ, A., "Le problème de la prévoyance professionnelle chez les avocats et avoués italiens.", J.T. 1937, nr 3496.

HENNEBICQ, L., "Les assurances sociales et le barreau", J.T., 1928, 217-219.

HENNEBICQ, L., "L'exemple du Barreau de Paris (Caisse de retraite pour avocats)", J.T., 1928, 185-188.

HENRY CAMPBELL BLACK, Black's Law Dictionary, 5 th edit., West Publ. Co 1979, 1511 p.

HOWE, J.R., "Tax qualified retirement plans", Pension World Basics, november 1980, 62-68, 76.

HUGUENOT, M.L., "Plaidoyer pour une idee saugrenue : La taxation des amortissements comme mode de financement de la sécurité sociale", Droit Social, 1973, 53-57.

HUYSE, L. en CAMMAER, H., "Beroepsperspectieven voor juristen", R.W., 1982-83, 2857 - 2866.

INFORMATION, maadelijks informatieblad C.A.R.M.F.

IPBIN, S.J. and WOLF, J.A., "Contributions to qualified plans after close of taxable year", The Tax Adviser, nov. 1980, 673 et seq.

IRISH, L.E., H.R.10, Subchapter S and Section 403 (b) plans., in A practical guide to the new pension reform legislation, GLASSER, S.A. (ed.), 1975, 141 et seq.

JAMBU-MERLIN, R., La Sécurité Sociale, Paris, Librairie Armand Colin, 1970.

KEITHLEY, J., "L'évolution de la sécurité sociale anglaise depuis le rapport Beveridge", Droit Social, no 7-8, juillet-août 1979, 313 - 322.

KEMPER, J.D., "Comparison of tax effects from death benefits, including life insurance proceeds received under a qualified plan versus a Keogh plan", 58 Taxes : The Tax Magazine, aug 1980, 547 - 552.

KEMPER, J.D., "Defined benefit H.R.10 plans", 66, American Bar Association Journal, feb. 1980, 217 - 222.

KEOGH, E., Fresh Incentives for Self-Employed to set up plans, in A practical guide to the new pension reform legislation, GLASSER, St. (ed.), 1975, 164 et seq.

KEOGH, E., "Retirement planning. Should we wait or act now ?", Law office, Economics & Management, 8 ; Nov. 1967, 263 et seq.

KINGSBERRY, W.W., "Law Firm Retirement Policies and Benefit plans", American Bar Association Journal 60 : jan 1974, 88 - 94.

KLUYSKENS, A., Beginnelsen van Burgerlijk recht, I, De Verbintenissen, Antwerpen, Standaard, 1948, 656 p.

KOPPLE, R.C., and VEENHUIS, E.H., "An analysis of Lump-Sum distributions after the pension reform legislation", The Journal of Taxation, jan. 1975, 2 - 7.

KOMMISSIE VAN DER GRINTEN, Sociale voorzieningen voor zelfstandigen, Centrum voor staatkundige vorming, 1953.

KONINKLIJKE VERENIGING DER BELGISCHE ACTUARISSEN, "Sociale pensioenen, nationale economie, openbare financiën, noodzakelijke samenhang". speciaal nummer, sept. 1983, 24 p.

KRAAL, A., Inkomen en welzijn. Ethische kanten van de verdeling, Deventer, Kluwer, 1975, 103 p.

KREDIETBANK (ed.), De bedrijfspensioenfondsen in België, 1975, 130 p.

LAMAUTE, D., "The E.R.I.S.A., taxation of group term life insurance : Sec. 79", The Tax Adviser, jan. 1981, 21-27.

LAMBERT - FAIVRE, V., Droit des Assurances, Paris, Précis Dalloz, 1973.

LAMERS, L., Is inkomensgarantie de beste vorm van sociale zekerheid, in Sociale zekerheid in periode van economische overgang, VELDKAMP, G.M.J., (red.), Deventer, Kluwer, 1978, 80 et seq.

LAMERS, L. en LE BLANC, B., "Sociale Zekerheid in perspectief van de solidariteit", S.M.A., 1976, 660-663.

LANGER, D., "An eight-point check list for evaluating a retirement plan", 6 The Practical Accountants, july-aug. 1973, 59 - 60.

LAROQUE, P., LEAPER, R.A.B. en PHAFF, M., Les perspectives d'une politique sociale européenne pour la prochaine decennie, C.D.A.S., (79), 28 rev. p. 36.

LAUREAU, J., La prévoyance sociale des professions libérales en France, in De Vrije beroepen en de groepsverzekering, in het bijzonder de pensioenverzekering, uit Actuele problemen van Verzekeringsrecht, FREDERICQ, S. (ed.), Gent, Uitg. Gakko, 1974, 305-320.

LAUREAU, J., Les régimes complémentaires de retraite en France, in Het onder controle brengen van de privé pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S., en ROGGE, J., (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1982, 47-70.

L.C.M., De invoering van en op landsbondniveau georganiseerde vrijwillige verzekering tegen arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen, D.B. - nota 83/12/73.

L.C.M., Voorlopige besprekingsnota in verband met de invoering van een vrijwillige verzekering voor arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen, D.B.-nota 80/4/21.

LEBEER, L., "Het begrip arbeidsongeschiktheid in de uitkeringsverzekering voor de zelfstandigen", Informatieblad R.I.Z.I.V., 1972, 179-187.

LEBEER, L. en VANDEN DRIESSCHE, R., "Ervaringen met de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen in België", Arts en Soc. Verzek., 1974, 41-48.

LE BLANC, B., De rekening van de Sociale Zekerheid, in Sociale Zekerheid in periode van economische overgang, VELDKAMP, G.M.J., (red.), Deventer, Kluwer, 1978.

LECLERCQ, R., "Komt er meer overheidsinmenging en overheidscontrole op de bedrijfspensioenfondsen in de E.E.G.-landen", Econ. en Soc. Tijdschrift, 1974, 533-545.

LEEN, W., Sociale Zekerheid. Voor een herziening van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, Leuven, K.U.L., 1974, 128 p.

LEENDERS, J., "Statistische ontwikkelingen in de Belgische en Nederlandse gezondheidszorg", Acta Hospitalia, 1982, nr. 4, 286-289.

LENAERTS, H., "De rechtsbetrekkingen tussen sociaal verzekerden, verzekeringsplichtigen en instellingen voor Sociale Zekerheid", B.T.S.Z., 1965, 565-581.

LENAERTS, H., Inleiding tot het Sociaal Recht, Gent, Story-Scientia, 1973, 557 p.

LENOIR, V., Etude actuarielle des caisses de pensions créées pour le corps médical belge par l'Arrêté Royal du 25 août 1969, Mons, Univ. de l'Etat, Faculté des sciences économiques et sociales, 1982, 48 p.

LEROY, X., "De toegang tot de geneeskundige verzorging", B.T.S.Z., 1982, 903 - 1054 en 1983, 3 - 180.

LESTHAEGHE, R. e.a., Bevolking en economie. Alternatieve demografische gevolgen voor België en hun sociaal-economische gevolgen, Studies en documenten, C.B.G.S., M.V.G., 1978.

LEVEQUE, F., GHEUDE, C., JOYE, A. en STRUYE, P., "Caisse de retraite ou de pension des barreaux", in "Assemblée générale extraordinaire 25 février 1928 - rapport sur les questions à l'ordre du jour", J.T., 1928, 129-134.

LEVI, D.R., An economic analysis of farmer participation in Keogh Retirement Plans, 1974 (unpublished Ph. D. dissertation at Washington State University).

LEVI, D.R. and ROGERS LE ROY, F., "A legal - economic analysis of Keogh retirement plan participation by farmers and others self-employed persons", 50 North Dakota Law Review : winter '74, 255 - 277.

LEVI, D.R. and ROGERS LE ROY, F., "Keogh investment funding choices by farmers and other self-employed persons", 54 Nebraska Law Review : 1975, 315 - 324.

LINDEMANS, J., Verenigingen zonder winstoogmerk, A.P.R., Gent, Story, 1958, 252 p.

LILOUVILLE, F., "La caisse de retraite des avocats", J.T. 1927, 305-308.

LONFELS, E., "De Fondsen voor Bestaanszekerheid en de aanvullende sociale zekerheidsregelingen", B.T.S.Z., 1977, 925-939.

MAAS, H.H., "Het ontwerp Pensioen- en Spaarfondsenwet en de verplichte bedrijfspensioenfondsen", S.M.A., 1950, 300-304.

MADLENER, B., "De pensioenplichtstudie van de Stichting van de Arbeid", S.M.A., 1981, 120-141 en 238-247.

MADLENER, B., Plicht tot Pensioen in het kader van de arbeidsovereenkomst, doctoraatsscriptie Nederlands Recht, jan 1980, 33 p.

MAEIJER, J.J.M., "Vrij beroep en de verplichte collectieve pensioenverzekering", Nederlands Juristenblad (N.J.B.), 1973, 33 - 42.

MAMORSKY, J.D., Pension and profit-sharing plans : a basic guide, New York, Executive Enterprises publication Co, 1977, 301 p.

MARBLESTONE, K., "The joint and Survivor Annuity as the Normal Form of Benefit Distribution, - B.B.S. Associates, Inc. v. Commissioner", 7 Journal of Pension Planning and Compliance, jan. 1981, 3 - 8.

MASSCHELEIN, R., PHILIPS, E. en DONDEYNE, F., De arbeidsongeschiktheid bij de zelfstandigen, K.U.L., Monografie van de school voor Maatschappelijke Gezondheidszorg, nr 5, 1972, 186 p.

MASSCHELEIN, R., PHILIPS, E. en DONDEYNE, F., "De arbeidsongeschiktheid bij de zelfstandigen, onder leiding van VERWILGEN, R.", B.T.S.Z., 1970, 1312-1382.

MAST, A., Overzicht van Administratief Recht, Gent, Story, 1981, 653 p.

MATELJAN, J., "Alternatieve financieringswijzen van de Sociale Zekerheid", B.T.S.Z., 1976, 824-851.

MAUCH, R., Der kollektivlebensversicherungsvertrag. Seine Rechtsnatur und seine Funktion in der schweizerischen Privatwirtschaft, Verlag, H.R., Saurlander & Co. Aarau, 1962.

MC CULLOCH, M., Group insurance trusts, (Occidental Life Insurance Company of California), 1962.

MC DOWEL and GEORGE, L., Professional Association groups, proceedings of 6th Annual group meeting, Chicago, Health & Accident Underwriters Conference, 1954, 26-30.

MC FARLANE, W., "N.Y.C. Agents open campaign against association group", The National Underwriter, jan. 18 1964, 1 et seq.

MC GILL, D.M., Fundamental of Private Pensions, Ill., R.D. Irwin Inc., 1977, third edition (part 3).

MEERSSCHAUT, M., De financiering van het sociale zekerheidsstelsel voor werknemers, in Beginselen Sociale Zekerheid Werknemers, DECOCK, J., e.a., Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1982, 129 - 174.

MEHR, R., Life insurance : Theory and practice, Dallas, Business Publications Inc., 1977, revised edition, 758 p.

MENRIES, A.M., The Netherlands, in Pensions, inflation and growth, WILSON, Th. (ed.), London, Heinemann Educational Books, 1974, 110-154.

MERK, W.F., Sociale Zekerheid, Excerpten van de plannen Beveridge en Van Rhijn, Den Haag, 1946, 28 p.

MERRICK, R.L., "Whiter Keogh in 1968 ?", Trusts and Estates, 107 : May 1968, 426 et seq.

MEYERS, R.J., Concepts of balance between O.A.S.I. and Private Pension Benefits : a partnership or instead, the lion's share for O.A.S.I., in Social Security and Private Pension Plans : Competitive or Complementary, MC GILL, D.M. (ed.), Pennsylvania Research Council, Homewood, Ill., R.D. Irwin Inc., 1977, 95 et seq.

MEYERS, R.J., Social Security, Homewood, Ill., R.D. Irwin Inc., 1977.

MEYER, W., Life and health insurance Law, The Lawyers Co-operative publishing Company & Bancroft Whitney Company, 1972.

MEYER, W., Wholesale and franchise insurance, Proceeding of the American Life Convention, Legal Section, oct. 12-13, 1959, 396-401.

MIALON, M.-Fr., "Le salariat dans les professions libérales", Droit Social, 1978, 288-291.

MILCAMPS, M., "L'assurance groupe et l'évolution de la législation sociale", R.G.A.T. (la Revue Générale des Assurance Terrestres), 1950.5.

MILCAMPS, M., Le contrat d'assurance groupe. Un statut privé d'assurances sociales, 1945.

MILCAMPS, M., "Le décret du 24 janvier 1956 et l'assurance du groupe" R.G.A.T., 1956.5.

MILLER, C.D., "Self-employed individuals retirement Act", 36 Journal of Bar Association of Kansas, Fall 1967, 185 et seq.

MINISTERIE VAN ARBEID EN SOCIALE VOORZORG, RIJKSCOMMISSARISSEN VOOR DE MAATSCHAPPELIJKE ZEKERHEID, Verslag over de Hervorming van de Maatschappelijke Zekerheid, aangeboden aan de Heer Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, Brussel, drukkerij Fr. VAN MUYSENWINKEL, januari 1951, 338 p.

MINISTERIE VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID -Dienst van de Collectieve Arbeidsbetrekkingen- afdeling "Studie-Documentatie", Fondsen voor Bestaanszekerheid, Statuten, Voordelen, Bijdragen, Toestand op 1 sept. 1981, 133 p.

MINISTERIE VAN SOCIALE VOORZORG, Algemeen Verslag over de Sociale Zekerheid, 1980, Brussel, 1981, 233 p.

MINISTER VAN PENSIOENEN, De problematiek van de pensioenen, augustus 1981, 127 p.

MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN, Het medisch en paramedisch aanbod in België. Een analyse van het medisch en paramedisch aanbod van geneesheren,

apothekers, tandartsen en kinesisten, s.l., december 1983, 156 p.

MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN, Twee jaar regering Martens V. Een Kristendemocratische evaluatie, brochure, Minister van Sociale Zaken en Institutionele hervormingen, de Hr. J.L.DEHAENE (ed.), jan. 1984, 22 p.

MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN, Voorstellen van de Minister van Sociale Zaken tot hervorming van de Sociale Zekerheid, mei 1983, 246 p.

MODERNE, F., "Nature juridique des conventions collectives tarifaires nationales, Note arrêt du Conseil d'Etat, 18 oktober 1974", Droit Social, 1975, 336-342.

MOK, L., Beginselen Nederlandse Pensioen- en Spaarfondsenwet, in Het onder controle brengen van de privépensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J., Antwerpen, Kluwer, 1982, 9 - 38.

MOORE, B., "H.R.10 plans under the 1974 pension reform Law", The Tax Adviser 6 : januari 1975, 9 - 15.

MOREAU, J.P., "De leefbaarheid van de Voorzorgskas", Tijdschrift van de Voorzorgskas geneesheren, oktober 1980, 2.

MOREAU, J., "Wat reeds verwezenlijkt werd voor de geneesheren specialisten", in "Bijdragen tot het vraagstuk van het pensioen", Studiezitting van 5 februari 1977, Ebedo, V.B.S., febr. 1977, 23-29.

MUNDELEER, P., "Histoire et raisons profondes de la lutte des chambres syndicales des médecins", in "Corps médicale et assurance maladie", Revue de l'Institut de Sociologie, 1964, 511-530.

MUNNELL, A.H., The future of Social Security, The Brookings Institution, 1977.

MUNSCH, G., WATTELAR, C. en CREUTZ, E., "De demografische factoren en de Sociale Zekerheid", B.T.S.Z., 1966, 151-177.

MURRAY, S.H., Analysis of the pension reform act of 1974, 138 p.

NAGELS, J., VAN LOO, K. en VERBEURGT, P., La loi du 10 juin 1937 étendant les allocations familiales aux employeurs et aux travailleurs non-salariés, Nivelles, Quinot, 1951, 302 p.

NATIONAAL ARCHITECTENVERBOND, Inleiding Verzekeringsdossier, 9 p.

NATIONAAL ARCHITECTENVERBOND, Nota over de extralegale voorzieningen van de Architecten, 17 p.

NATIONALE ARBEIDSRAAD, Rapport betreffende de ontwikkeling van de Sociale Zekerheid sedert 23 mei 1972, N.A.R. 17 okt. 1979, 65 p.

NATIONALE BANK VAN BELGIE, Verslag Nationale Bank van België 1982, Brussel, N.B.B., 1983, 293 p.

NEAL, "An analysis of newly established vesting requirements under Pension Reform", 41 Journal of Taxation 1974, 258 et seq.

NETTER, F., "Histoire des retraites complémentaires de salariés", Droit Social, janvier 1977, 58-63.

NETTER, F., La Sécurité Sociale et ses principes, 1959.

NETTER, F., "L'histoire des retraites, Les non-salariés", Droit Social, 1967, no 1, 45-51.

N.I.S., Statistische atlas van de volks- en woningtelling. Deel 1. Demografische gegevens, 1983, 122 p

N.I.S., Statistische studiën nr. 59-80. Bevolkingsvooruitzichten 1976-2000.

NOLAN, J.S., "The Small professional group under E.R.I.S.A.", Practical Lawyer, 22 ; september 1976.

OFFERHAUS, S.J., Bedrijfspensioenfondsen, Proefschrift.

OFFERHAUS, S.J., "Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds", S.M.A., 1955.

O.E.C.D., Old age pension scheme, O.E.C.D (ed.), 1977, 206 p.

OFFICE DE CONTROLE DES ASSURANCES, Rapport au sujet des bases techniques et financières utilisées par la Caisse de Prévoyance des Médecins, 12 novembre 1980, 21 p.

OLBRECHTS, M., "De belastingheffing van vervangingsinkomsten na het K.B. nr. 29", A.F.T., september 1982, 191-198.

ORY, P., "L'abandon de la condition d'activité professionnelle pour l'ouverture des droits aux prestations familiales", Droit Social, 1978, no special.

PAILLAT, P., "L'Europe vieillit : causes, aspects et repercussions du vieillissement demographique", Rev. Int. Séc. Soc., 1976, 169-184.

PATURIEAUX Ch., "Over de verschillende beoordelingscriteria voor het wettelijk begrip arbeidsongeschiktheid van zelfstandigen", Informatieblad R.I.Z.I.V. 1978, 5-11.

PANNIER, R., Mens, geneeskunde, gemeenschap, Brussel, 1970.

PAUFIN DE SAINT-MOREL, M., L'assurance de groupe, Rec. Dalloz, 1977, chronique VIII.

PEDOE, A., Life insurance, annuities & pensions, A Canadian Text, University of Toronto Press, 1964.

PEETERS, J. en VANHAUTE, D., Consumptie en overconsumptie van geneesmiddelen, 1ste Licentie P.S.W., U.I.A., 33 p.

PERRIN, G., "De Sociale Zekerheid als mythe en als werkelijkheid",

B.T.S.Z., 1966, 1069 - 1106.

PERRIN, G., "La Sécurité Sociale au passé et au présent", Revue française des Affaires Sociales (Rev. fr. aff. soc.), 1979, 106 et seq.

PERRIN, G., "Les régimes complémentaires de pensions dans les pays nordiques", Rev. Int. Séc. Soc. 1972, nr 4, 388-407.

PERRIN, G., "Pour le quarantième anniversaire du plan BEVERIDGE", J.T.T., 1983, 89 - 93.

PERRIN, G., "Pour une théorie sociologique de la sécurité sociale dans les sociétés industrielles", Rev. fr. sociologie, 1967, 315 et seq.

PERRIN, G., Rapport de synthèse, in Les regimes complémentaires de sécurité sociale, deel 1 van Annuaire de l'institut européen de sécurité sociale, Brussel, Aurelia scientifica, 1973-75.

PETIT, J., Arbeidsgerechten en Sociaal Procesrecht, A.P.R., Gent, Story Scientia, 1980, 568 p.

PETIT, J., Verslag over de ziekteverzekering, Parl. St., Kamer 1975-76, nr. 892, 534 p.

PHILIPS, R., Noot onder Brussel, 20 december 1955, J.T., 1956, 39 - 41.

PICARD, M. et BISSON, A., Les assurances terrestres en droit français, I : Le contrat d'assurance, Paris, 1970, p. 689 - 692, nr. 456 - 457.

PICKERELL, J., Group health insurance, published for the S.S. Huebner Foundation for insurance education, University of Pennsylvania, Homewood, Ill., Richard D. Irwin Inc., 1961, revised edition.

PIERIK, J. B. M., Enige achtergronden bij de toeneming van de sociale zekerheidssector op het nationaal inkomen, in Sociale zekerheid in periode van economische overgang, VELDKAMP, G.M.J. (red.), Deventer, Kluwer, 1978.

PIETERS, D., "Sociale rechten : juridisch placebo". T.S.R., 1980, 305 et seq.

POLLET, P., "Een brandend probleem voor de balie. De onrechtvaardige oplossing van het pensioenstelsel der advocaten", R.W., 1960-61, 1613 - 1618.

POLLET, P., "Nog over de voorzorgskas der advocaten", R.W., 1960-61, 1899 - 1906.

PONCELET, "La Caisse de Retraite des Avocats", J.T., 1938, 3538.

RAPP, L.M., "The Self-Employed Individuals Tax Retirement Act of 1962", 18 Tax Law Review, 1963, 351 et seq.

RAPP, L.M., "The quest for Tax Equality for private pension plans : a short history of the Jenkins-Keogh bill", 14 Tax Law Review, 1958, 55 et seq.

RASQUIN, J.P., "La notion d'incapacité de travail dans le statut Social des travailleurs indépendants", J.T.T. 78, 153 - 161, 169 - 173.

RAVET - SCHIJNS, F., "Het juridisch stelsel van de Fondsen voor Bestaanszekerheid", B.T.S.Z., 1960, 851-902.

RAY, G.E., "Retirement plans for the Self-employed : the Treasury's new promise to professionals", Notre Dame Lawyers, Vol. 46 : No 3, Spring 1971, 461-465.

RAY, G.E., "The tax status of professional Corporations and Associations", Practical Lawyers, 13 : december 1967, 45 et seq.

REMMERIE, I., Vergelijkende studie tussen wettelijk stelsel van verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering en systeem der private ziekte- en invaliditeitsverzekering in België - Eindverhandeling licentie in Verzekeringsrecht en Verzekeringswezen, K.U.L., 1973, 54p.

RIBAS, J.J., "Sécurité sociale et droit de classe", Droit Social, 1952.

RIEMER, S.K., "Professional Corporations. A current perspective", American Society of C.L.U. Journal, april, 1979, 51-69.

RIEMER, S.K., "Rollovers and transfers between qualified retirement plans", C.L.U. (Chartered Life Underwriters) Journal, jan. 1980, 1 - 25.

R.I.Z.I.V., Algemeen Verslag, 4de deel : Dienst voor Geneeskundige Verzorging, A. Administratief gedeelte, 1978, 1979, 1980, 1981.

ROCH, R., "Een sociaal zekerheidsplan", Arbeidsblad, 1958, 1207-1250.

ROCH, R., Les assurances sociales, C.E.P.A.G., Doc. S 5/21 (janvier), 1943.

ROCHE, F.X., "H.R.10 Defined Benefit plans. A different kind of Defined benefit plan", 4 Journal of pension planning and compliance, nov. 1978, 437 et seq.

ROMEYNS, R., "Pensioenfondsen in België als belegginstrument, verleden, heden en toekomst", Bank- en Financieuzen, september 1981, 55-64.

ROSANVALLON, P., "De verzorgingsstaat, driewerf in crisis", De gids op maatschappelijk gebied, 1983, 703 - 712.

ROSCAM ABBING, P.J., Ethiek van de inkomensverdeling, Deventer, Kluwer, 1973, 547 p.

ROSCAM ABBING, P.J., Maatschappijkritiek, Nijkerk, Uitg. G.F. Callenbach, 1969, 200 p.

ROSE, J. and MC BRIDE, C., Wholesale and franchise insurance, in Group insurance handbook, EILERS, R. and CROWE, R., Homewood, Ill., Richard D. Irwin Inc., 1965.

R.P.D.B., Comp., Verbo, Ass. part. 172-251.

R.P.D.B., Compl. III, verbo, Ass. terrestres (contrat particuliers), 201 et seq.

R.S.V.Z., Jaarverslag, dienstjaar 1971, 1981 en 1982.

R.S.V.Z., Pensioenen 1984/1 van 7 oktober 1984 : Technische onderrichting - Wet 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregeling.

R.S.V.Z., Statistiek van de personen die onder de toepassing vallen van het sociaal statuut van de zelfstandigen, R.S.V.Z., 1979, 1980, 1981, 1982.

R.S.Z., Jaarverslag, 1979.

RUSSE, J., "La notion d'incapacité", Bulletin d'information I.N.A.M.I., 1977, 35-62.

RUSTIGAN, E., "A.B.R.A.-American Bar Retirement Plan for Lawyers", Chicago Bar Record, 49 : May 1968, 315 et seq.

RUSTIGAN, E.C., "Retirement plans for the self-employed", Taxes, The tax magazine 46 : Dec. 1968, 763 et seq.

RYCKMANS, X. en MEERT-VAN DE PUT, R., Les droits et les obligations des médecins, I, Bruxelles, Larcier, 1971,

SAINT-YOURS, Y., Traité de Sécurité Sociale, T.I., Le droit de la Sécurité Sociale, Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1980.

SARASON, H., "Association insurance", Journal of insurance, dec. 1961, vol. XXVIII, nr. 4, 79-84.

SCHOONBRODT-CLOTUCHE, G., "Onderzoek van de technieken voor een verruimde bescherming door de sociale zekerheid", B.T.S.Z., 1983, 346-374.

SEGAL, P.M., "Keogh plans : New advantages under the pension reform act", 49, Florida Bar Journal, 1975, 457 et seq.

SCHUTYSER, R., "Het nationaal akkoord geneesheren-ziekenfondsen en de

instelling van de honoraria der geneesheren", B.T.S.Z., 1973, 801-808.

SIMMONS, J.P. and MAMORSKY, J.D., "The new I.R.S. discrimination tests", Pension World, March 1981, 72-74.

SIMOENS, D., "Wanneer is een zelfstandige arbeidsongeschikt ?" R.W., 1981-82, 2775-2802.

SINNESAEEL, G., "De Voorzorgskas voor geneesheren, de Voorzorgskas voor Apothekers, en de controle ingesteld door de wet van 9 juli 1975", bijdrage op het Colloquium "Aanvullende pensioenregeling voor de verbonden geneesheren, tandartsen en apothekers in het kader van hun Sociaal Statuut - R.I.Z.I.V.", K.U.L., Instituut Actuariële Wetenschappen, 19 maart 1983, 5.

SINNESAEEL, G. en VERNAILLEN, G., "De privé-pensioenfondsen : de controle van de privé-pensioenfondsen in België", Bank- en Financiewezen, 1981, 73-81.

SINNESAEEL, G. en VERNAILLEN, G., Standpunten van de Controledienst voor de Verzekeringen, in Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België, FREDERICQ, S. en ROGGE, J., (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1982, 182-197.

SKOLNIK, A.M., "Private Pension Plans, 1950-74", Social Security Bulletin, june 1976, 3-17.

SOCIETY OF ACTUARIES (ed.), Transactions of the "group insurance for professional associations and similar groups", vol XI (1959), informal discussion by TOOKEY, R., DARSON, R. and MORAN, J., 1008-1012.

SOLAU, G., "Separate plan for disability in Belgium", Employee Benefit Plan Review, augustus 1979, 48.

SMOUT, M., "Akkoord 1976 geneesheren-ziekenfondsen", De gids op maatschappelijk gebied, 1976, 168-176.

SPENCER, T.P., Pension and Profit-Sharing for the Self employed, in Life and Health Insurance Handbook, GREGG, D.W. and LUCAS, V.B. (ed.), 1973, 562 - 574.

SPITAELS-EVRARD, A., "De aanvullende sociale zekerheidsregelingen in het Bouwbedrijf", B.T.S.Z., 1966, 1-43.

SPITAELS-EVRARD, A., Les régimes complémentaires de chômage en Belgique - Leur histoire, leur principes d'organisation, leur aspect positifs et leurs points faibles, Marcinelle, Institut Provincial des Sciences Sociales Appliquées, dec., 1967.

STEIN, B., Social Security and Pensions in transition. Understanding the American Retirement System, New York, The Free Press, 1980, 308 p.

STEVERLYNCK, J.B., "Sociale voorzieningen in de U.S.A.", B.T.S.Z., 1982, 44-91.

STEYAERT, J., Mutualiteitsvereniging, A.P.R., 1954, 71 p.

STICHTING VAN DE ARBEID, Commissie pensioenen, Interimrapport inzake het Pensioenvraagstuk, Den Haag, 17 feb. 1971, 23 p. + 10 bijlagen.

STICHTING VAN DE ARBEID, Commissie pensioenen, Tweede interimrapport inzake het pensioenvraagstuk, Den Haag, vastgesteld op 27 juni 1975, 10 p.

STICHTING VAN DE ARBEID, Commissie pensioenen, Derde interimrapport inzake het pensioenvraagstuk, Den Haag, 14 april 1977, 19 p. + 10 bijlagen.

STICHTING VAN DE ARBEID, Commissie pensioenen, Concept vierde interimrapport inzake het pensioenvraagstuk, Den Haag, december 1979, 152 p. + 28 bijlagen.

STOEBER, E.A., "Maximizing qualified retirement plan benefits for professional corporations", 6 Journal of Pension Planning and Compliance, 3 january 1980.

STUBBLEFIELD, The Keogh Act : a farmer's retirement plan, 1969 (unpublished M.S. Thesis at University of Missouri).

STUCHINER, "Working with the tougher funding requirements of the pension reform law", 41 Journal of Taxation, 1974, 272 et seq.

SUETENS, L.P., "De regeringscommissaris bij de organismen van openbaar nut", R.W., 1967-68, 231 et seq.

SUETENS, L.P. en ELST, R., "De tussenkomst van de regeringscommissaris in de beheerscomités van de instellingen van openbaar nut", R.W., 1966-67, 1402 et seq.

SUTKOWSKI, E.F., "Tax qualified Plans for Attorneys : Preparing for the golden Years", three installments, Ill. Bar Journal, juni 1980, 658 - 667, juli 1980, 734 - 739, aug. 1980, 794 - 807.

SWENNEN, H., Juridische organisatie van het vrij beroep, Deurne, 1975.

TAQUET, M. en DEGREZ, J., "La loi du 31 août 1963 relative à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants", J.T., 1964, 183 et seq.

TAQUET, M., DEGREZ, J., La pension de vieillesse des travailleurs indépendants, Bruxelles, Larcier, Bruxelles, 1958, 394 p.

TAYLOR, H.E., "Retirement plans for self-employed-Look at H.R.10 as amended", Tennessee Law Review 34, Sum. 1967, 632 et seq.

TEST BUDGET WEEK, 31 mei - 6 juni 1982, nr. 66.

THE RESEARCH INSTITUTE OF AMERICA, Employee Benefits Compliance Coordinator for Self Employed plans, 1981, par. 12,001 - 13,704.

THE RESEARCH INSTITUTE OF AMERICA, Special Study : complete guide to Keogh & I.R.A. retirement plans, Special report, sept. 1977.

THIES, W.D., "Keogh plan v. Qualified Corporate plan : An analysis of the respective advantages", The Journal of Taxation 42 : jan. 1975, 9 - 14.

THOMPSON, S.C., Pension Reform : How to comply with E.R.I.S.A., Springfield Institute for continued legal education, 1976, 483 p.

TIBERGHIE, A., "Pensioenen in onderneming", De Standaard, 17 maart 1983.

TIENRIEN et VAN ROYE, "Les arrêtés organiques de la caisse de prévoyance des avocats, du timbre et du droit de plaidoirie", J.T. 1953, 512-513.

TOOKEY, C. and TOOKEY, R., Eligibility of associations, in Group insurance handbook, EILERS, R. and CROWE, R., Homewood, Ill., Richard D. Irwin Inc., 1965.

TRACY, T.G., "Qualified plans for partnerships or professional corporations : after Garland What ?", The Tax Adviser, 11 : May 1980, 281 et seq.

TRATNER, W.I., From poor law to welfare state, a history of social welfare in America, New York, The free press, 1979, 290 p.

TREYNOR, J.L., PEGAN, P.J. and PRIEST, W.W. jr., The financial reality of pension funding under E.R.I.S.A.; Homewood, Ill., Dow Jones-Irwin, 1976.

TRINE, A., "Les fonds de sécurité d'existence", Revue du Travail, oct.-nov., 1964.

TROWBRIDGE, J.R., "La répartition - alternative à la capitalisation des pensions", Bulletin trimestriel de l'institut des Actuaire français, mars 1978, 15-60.

TURNBULL, J.G., WILLIAMS jr. G.A. and CHET, E.F., Economic and Social Security, New York, The Ronald Press Co, 1973.

U.N. STATISTICAL OFFICE, United Nations, Demographic Yearbook, New York, 1978.

UNTHANK, L.L., What you should know about individual retirement accounts, Homewood, Ill., 1978, 351 p.

VAN BROEKHOVEN, E. en BOSMAN, E., Pensioen- en Spaarstrategie, Antwerpen, Standaard, 1983, 287 p.

VAN BUUL, W.J.J. Waardering van Pensioenen, Arnhem, Gouda Quint B.V., 1979.

VAN CLEYNENBREUGHEL, J. en DEGRYSE, W., Economisch en sociaal profiel van de zelfstandige - Onderzoek in 1982. Vergelijking in 1972-1982, deel 1 : het rijk, deel 2 : de gewesten Brussel, E.S.I.M., 1982, 38 p. + 76 p.

VANDEN BUSSCHE, A., "De hervorming van Ordes van Geneesheren en Apothekers", Leiding, 1981, 27 - 79.

VANDEN BUSSCHE, A., "Het privaat ziekteverzekeringswezen in België", Leiding, 1980. 51-92.

VANDEN DRIESSCHE, R., "Beschouwingen omtrent de definitie van de arbeidsongeschiktheid van de zelfstandigen", Leiding, 1971, 270-277.

VANDENHEUVEL, R., "De rolverschuiving van de ziekenfondsen", T.R.R., 1974, 381-387.

VANDENHEUVEL, R., "Enkele beschouwingen over vrijheid en verplichte ziekteverzekering", Leiding 1972, 195-199.

VANDEPUTTE, R., Inleiding tot het Verzekeringsrecht, in Beginselen van Belgisch Privaatrecht, DILLEMANS, R. en VAN GERVEN, W. (ed.), Antwerpen, Standaard, 1978, 394 p.

VAN DER PLANKEN, C., "De Voorzorgskas der Advokaten, Pleitbezorgers en Gerechtsdeurwaarders", R.W., 1960-61, 1709-1714.

VAN DE WINKEL, S., De eenmansvennootschap. De lege lata en lege ferenda, Seminarieverhandeling vennootschappenrecht, Lic. rechten, K.U.L., 1980-81, 86 p.

VAN DIEVOET, G., Het beroep van advocaat, Leuven, Acco, 1978, 61 p.

VAN GOETHEM, F., Beginselen van Sociale Wetgeving, N.V. Standaard Boekhandel, 1938, Hfdst. I. De maatschappijen voor onderlinge bijstand, 295-312.

VAN GORP, M., Structurele factoren in medische consumptie, Eindverhandeling voorgedragen tot verkrijging van de graad van lic. in pol. en soc. wetenschappen. U.I.A., 1975-76, 68 p.

VAN ISTENDAEL, F., Het fiscaal regime van sociale uitkeringen, in Cumulatie van Sociale Zekerheidsprestaties, VAN BUGGENHOUT, B., e.a., Antwerpen, Kluwer, 1981, 91-112.

VAN LANGENDONCK, J., Crisiswetgeving en sociale zekerheid, Antwerpen, Kluwer, 1980, 375 p.

VAN LANGENDONCK, J., De harmonisering van de Sociale Verzekering voor Gezondheidszorgen in de E.E.G., Leuven, K.U.L., Instituut voor Sociale Zekerheidsrecht, 1971, 503 p.

VAN LANGENDONCK, J., De onzekere sociale zekerheid, Leuven, Davidsfonds, 1981, 113 p.

VAN LANGENDONCK, J., De recente voorstellen tot hervorming van de Sociale Zekerheid, in Naar een hervorming van de Sociale Zekerheid, Cepess-docum., XII-1973, nr 5-6.

VAN LANGENDONCK, J., "De rechtspraak van de arbeidsgerechten over sociale zekerheid (1972-73)", B.T.S.Z., 1975, 228 et seq.

VAN LANGENDONCK, J., "Het zoeken naar Zekerheid", S. M. A., 1978, 11 et seq.

VAN LANGENDONCK, J., Noot onder Arbeidshof Antwerpen, 19 februari 1981, J.T.T., 1983, 61-63.

VAN LANGENDONCK, J., "Overzicht van rechtspraak zelfstandigen (1974-76)", J.T.T., 1977, 245-250.

VAN REGENMORTEL, A., "Bewijs van kosteloosheid van het mandaat ; een wetgevende oplossing", noot onder Cass. 26 september 1983. R.W., 1983-84, 2758-2762.

VAN REGENMORTEL, A., "Overzicht van rechtspraak : Sociaal Statuut Zelfstandigen (1977-1983)", R.W., 1984-'85, 771-787.

VAN RIEL, D., "Het pensioenstelsel in Nederland", Bank- en Financiewezen, september 1981, 37-46.

VAN RIJSWIJCK, E., "La médecine de convention en France", Rev. Inst. Sociologie, 1964.

VAN ROYE, R., "La caisse de prévoyance des avocats", J.T. 1951, 224, J.T. 1952, 161.

VAN ROY, J., "Van ziekenbeurs tot socialistische mutualiteit", Wilskracht, , nr. 1-6, p. 1-214.

VAN STEENBERGE, J., Evaluatie van de arbeidsongeschiktheid in het recht, deel I in Schade aan de mens, VAN STEENBERGE, J., VIAENE, J. en LAHAYE, D., Antwerpen, Maarten Kluwers Internationale Uitgeversonderneming, 1975, 587 p.

VAN STEENBERGE, J., Sociale Zekerheid in Euromarkt perspectief, in Naar een hervorming van de Sociale Zekerheid, Cepess-docum., XII-1973, nr 5-6.

VAN VOORST VADER, P.J.A., "De pensioenvoorziening van de Nederlandse medische specialisten", in "Bijdrage tot het vraagstuk van het pensioen", Studiezitting van V.B.S. op 5 februari 1977, Ebedo, februari 1977, 15-22.

VAN WAEG, F., "Komt er schot in de Pensioenregeling voor Advocaten ?", Omnia Fraterne, juni 1980, overgenomen in R.W. 1980-81, 482-488.

VELDKAMP, G.M.J., Afscheid van de verzekeringsgedachte.

VELDKAMP, G.M.J., De economie en het Sociale Zekerheidsbeleid, Deventer, Kluwer, 1980, Sociale Zekerheidsreeksnr 6.

VELDKAMP, G.M.J., De Sociale Zekerheid in perspectief, in Sociale Zekerheid in periode van economische overgang, VELDKAMP, G.M.J. (red.), Deventer, Kluwer, 1978.

VELDKAMP, G.M.J., "De vereenvoudiging en codificatie van het Nederlandse Sociale Zekerheidsrecht", S.M.A. 1975, 580-588.

VELDKAMP, G.M.J., Sociaal pallet in het spanningsveld van economische en sociale politiek, Utrecht, Aula-boeken, 1964, 254 p.

VELDKAMP, G.M.J. (red.), Sociale Zekerheid in een periode van economische overgang, Sociale Zekerheid Reeks no 3, Deventer, Kluwer, 1978.

VELDKAMP, G.M.J. (red.), Sociale Zekerheid, I. Inleiding tot de Sociale Zekerheid en de toepassing ervan in Nederland en België, I. Karakter en geschiedenis, Deventer, Kluwer, 1978, 331 p.

VELDKAMP, G.M.J. (red.), Sociale Zekerheid, 1. Inleiding tot de Sociale Zekerheid en de toepassing ervan in Nederland en België, II. Grondslagen, Deventer, Kluwer, 1980, 518 p.

VERBIEST, D., "De Orde der Geneesheren, Diagnose van een publiekrechtelijke beroepsorganisatie", T.B.P., 1978, 208 - 223.

VERBRAAK, H.L.F., Ondernemingspensioenregelingen, Deventer, Kluwer, 1968.

VERHAEGEN, G., "De economische en sociale situatie van de zelfstandige arbeider en de invoering van een invaliditeitsverzekering", B.T.S.Z., 1970, 1393 et seq., De Middenstandsgids nr 1/1970, 16 et seq.

VERHAEGEN, G., "Een aangepaste vorm van sociale zekerheid voor

zelfstandigen", De Middenstandsgids, 1962, 25-89.

VIAENE, J., "Hoe het inkomen van de zelfstandigen beschermen tegen de gevolgen van de arbeidsongeschiktheid", B.T.S.Z., 1970, 1383 et seq., De Middenstandsgids 1/1970, 3 et seq.

VIAENE, J., VERHAEGEN, G. en BERKVEN, J., Een invaliditeitsverzekering voor de zelfstandigen, Antwerpen, Brochurereeks Middenstand instituut voor Kultuurverspreiding, juli 1970, 47 p.

V.K.G.- INFO, Driemaandelijks informatieblad van Voorzorgskas voor Geneesheren V.Z.W., 1 april 1983.

VOETELINK, "Ouderdomsvoorziening in de advocatuur", Nederlands Advocatenblad, 15 juni 1958, 288 et seq.

VOIGT, L'assurance groupe, régime de prévoyance des cadres et techniciens, 1943.

VOORZORGSKAS VOOR ADVOCATEN, Hervorming van het stelsel van de Voorzorgskas, Nota van de Voorzorgskas voor Advocaten, 1982, 9 p.

VOORZORGSKAS VOOR ADVOCATEN, Technische nota : Voorstel tot aanpassing van het Pensioenstelsel van de Voorzorgskas voor Advocaten, 6 p. + 4 tabellen, 1982 (2de helft).

VOORZORGSKAS VOOR APOTHEKERS, december 1973 (brochure).

VOORZORGSKAS VOOR GENEESHEREN, V.Z.W., Technische nota, Pensioenreglement, Financieringsplan, oktober 1980, 24 p. + bijdragen.

VOS, H., Menselijke gelijkheid onder voorbehoud, een analytische beschouwing over sociale gerechtigheid, Bilthoven, Ambo, 1973, 93 p.

VRANCKEN, J., Armoede in de welvaartsstaat, een poging tot historische en structurele plaatsing, Doctoraal proefschrift, Antwerpen, U.I.A., 1977.

WATS, A., The wisdom of insecurity, London, Rider, 1974, 136 p.

WHITE, E.E., Social Security Perspectives, The University of Wisconsin Press, 1962.

WHITE, G.C., "Corporate v. Keogh plans, A tabular Comparison", 2 Pension and Profit Sharing Tax Journal 1976, 339 - 344.

WIENER, L., "The move to get around Pension Curbs", U.S. News & World Report, jan. 24, 1983, 84.

WIGNY, P., Droit Constitutionnel, principes et droit positif, I, Bruxelles, Bruylant, 1952.

WILSON, Th. (ed.), Pension, inflation and growth, London, Heinemann Educat. Books, 1974.

WOLFF, K.H., "Amélioration de l'efficacité des régimes de pensions complémentaires", Rev. Int. Séc. Soc., 1977, 232-236.

WOLFSON, D.J., Sociale Zekerheid als keuzevraagstuk, in Sociale Zekerheid in periode van economische overgang, VELDKAMP, G.M.J. (red.), Deventer, Kluwer, 1978.

WYMEERSCH, E., "Het extra-legaal pensioen van advocaten en gerechtsdeurwaarders", R.W., 1976-77, 2365-2367.

X., "Aanvullend pensioen niet fiscaal bestraffen !", De Middenstand, Weekblad van het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (N.C.M.V.), 1 juli 1983.

X., "Aanvullend pensioenfonds van het Notariaat", Notarius, 1977, 228.

X., Aanvullend Pensioenfonds van het Notariaat V.Z.W., Financiële evolutie, december 1982, 10 p. en 6 bijlagen.

X., "Aanvullende Pensioenregeling voor Advocaten : een kwestie van besluitvorming", Omnia fraterne, 2de trimester 1982.

X., "Aanvullend pensioen weer veilig gesteld", De Middenstand, Weekblad van het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (N.C.M.V.), 23 november 1984.

X., "Aetna Life Lawyer Discusses Legal Problems of Wholesale", The National Underwriter, February 2, 1963, 4.

X. "Aftrekbelasting van belasting", Fiskoloog, 22 april 1982, 1-4 en 15 maart 1983, 7.

X., "A race for the new I.R.A. money", Business Week, Nov. 16, 1981, 99.

X., "Association group seen as a way to close gap between total need and actual in force figure", The National Underwriter, nov. 21, 1964, 1.

X., "Beschouwingen over de toestand van de overheidsfinanciën", Bulletin van de Generale Bankmaatschappij, jan., 1984, 1 - 8.

X., Bevorderen van het sparen en van het risicodragend kapitaal, Cepess, Nota 312/.D. van 25 februari 1985, 3p.

X., "California Bars coverage on dependent lives in franchise plans", The National Underwriter, feb. 2, 1963, 1.

X., "De aandelenmarkten in 1983", Weekberichten Kredietbank, 17 januari 1984, 1 - 7.

X., De aanvullende regelingen van Sociale Zekerheid in de landen van de E.E.G., Brussel, Verzameling Studies-Serie Sociale Politiek, 1966, nr. 15.

X., "De bedrijfspensioenfondsen in België", Weekberichten, Kredietbank, 24 oktober 1975, 1-6.

X., "De Belgische pensioenproblematiek. I. De huidige pensioenregeling in financiële nood.", Weekberichten Kredietbank, 5 april 1985, 1-6.

X., "De Belgische pensioenproblematiek. II. Aanvullende pensioenvoorzieningen als oplossing.", Weekberichten Kredietbank, 12 april 1985, 1-6.

X., De bestaande fondsen voor bestaanszekerheid, in Sociaal Compendium, VI 781, Brussel, S.V., Arbeiderspers, 1974.

X., "De bestaanszekerheid (F.B.) in 1968. Enkele financiële resultaten van het dienstjaar 1967", B.T.S.Z., 1970, 40-83.

X., "De Bestaanszekerheid van de advocaat", Omnia Fraterne, Tijdschrift van het Verbond van Belgische Advocaten, V.Z.W., sept. 1975.

X., De hervorming van de Sociale Zekerheid - Het liberaal alternatief, s.l. november 1983, 108 p.

X., "Demografische evolutie en uitgaven inzake sociale zekerheid", G.E.R.V.-informatief, nr. 8, mei 1983, 1-3.

X., "De prijs van de gezondheid", Testaankoop-Budget, okt. 1978, 5-12.

X., De privé-pensioenfondsen en de controlereglementering. Verslagboek van de studiedag op 8 maart 1985 ingericht door K.U.L., Instituut voor actuariële wetenschappen, 113 p.

X., "De vorming van extra-legale ouderdomsvoorzieningen door Belgische ondernemingen", Weekberichten Kredietbank, 15 oktober 1971, 413-418.

X., "De zieke staatsfinanciën", Weekberichten Kredietbank, 7 oktober 1983, 1 - 7.

X., "Een visie voor 1990", Cepess-bladen, 1980, nr 1, 68 p.

X., Employee Benefits Compliance Coordinator, 1981, par. 12001-13,704.

X., "Extensive pension benefits in the Netherlands", Employee Benefit Plan

(E.B.P.) Review, March 1981, 50-51 en 68.

X., Federal Taxes, Prentice Hall, 1981, Vol. 4. par. 19,251-19,286.

X., Federal Tax Handbook 1980, Prentice-Hall, 1980.

X., Federal Tax Reporter, C.C.H., 1981, Vol. 4, par. 2612 (D) - 2613 (99), p. 32, 254-32, 339-2.

X., Fondsen voor Bestaanszekerheid. Studiedag 5-6-1971, K.U.L. Instituut voor arbeidsrecht, delen I 1 - I 2, II 1 - II 2.

X., Government white paper, Social Insurance, 1944, C.M.D. 6550.

X., "Groepsverzekeringen en pensioenfondsen : fiskale aspecten", Fiskoloog, 22 mei 1983, 9-16.

X., "Groepsverzekeringen : vragen en antwoorden", Test Aankoop-Budget, juli 1983, nr. 52, 36-40.

X., Guidebook to pension planning, C.C.H., 1977, par. 1322.

X., Handbook on Pension Reform Law - E.R.I.S.A. of 1974 and later amendements, Prentice Hall, 1977, par. 281,89.

X., Handbook on pension Reform Law, E.R.I.S.A., 1974, Pension & Profit Sharing Report bulletin 8, Prentice Hall.

X., Harmonisatie van de Belgische sociale zekerheidswetgeving. Interimrapport van het Instituut voor sociale zekerheidsrecht, Leuven, K.U.L., 1974, 788 p.

X., "Hervorming van de Voorzorgskas der Advocaten - Behoort een degelijk extralegaal pensioen tot de mogelijkheden ?", R.W. 1976-77, 2493-2495.

X., "Het Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen", Test Aankoop Budget, juli 1982.

X., Het antwoord van het V.K.W. op de hervormingsplannen van Minister DEHAENE. Ref./84.014, 23 januari 1984, 8 p.

X., "Het extralegaal pensioen van advocaten en gerechtsdeurwaarders", R.W., 1976-77, 2366-2367.

X., "Het fiscaal regime van extra-legale 'ondernemingspensioenen'", Fiduciaire berichten, lente 1982, 6-16.

X., Het sociale beleid in de Europese gemeenschap. Europese documentatie. Luxemburg, 5/1983, 36.

X., "How sick companies are endangering the Pension System", Fortune, oct. 4, 1982.

X., "How to Save taxes on your Lump-Sum distribution", Pension and Profit Sharing Report Bulletin, 1, Vol. XXXII, Sept. 19, 1980.

X., "H.R.10 plans for Lawyers", 40 Cleveland Bar Journal, 1969, 273 et seq.

X., "Inkrimping subsidies vrijwillige verzekering", M - informatie (Christelijke Mutualiteiten), nr. 110, 15 januari 1984, 3.

X., Individual Retirement Plans, Pension Plan Guide, C.C.H., april 11, 1980, part II.

X., "In pensioenkas van Dr. Wijnen, ontbreekt elke solidariteit", De Standaard, 27/28 september 1980.

X., "Institution ou régimes complémentaires de pensions". Rev. Int. Sec. Soc., 1972, 145-147.

X., "Kassenstrijd laait hoog op", De Standaard, 1 augustus 1980.

X., "K.U.L. : De leefbaarheid van de Voorzorgskas voor Geneesheren is verzekerd", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, juni 1982.

X., "K.U.L. : De leefbaarheid van de Voorzorgskas voor geneesheren is verzekerd", Recht op antwoord, Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, sept-okt. 1982.

X., "La retraite du médecin", supplément au numéro 16 du 18 avril 1970 du 'Concours Médical.

X., "Leefbaarheid van Voorzorgskas voor Geneesheren", Tijdschrift van de Voorzorgskas voor Geneesheren, jan. 1981, 4.

X., Les assurances sociales. Rapport de la section sociale de la C.E.P.A.G., Doc. S 5/28 bis (juin), 1943.

X., Multi Employer Pension Plan amendments Act of 1980 ; Law & Explanation, Pension Plan Guide, C.C.H., 2.287, oct. 1980.

X., N.C.M.V. en de hervorming van de Sociale Zekerheid, Brussel, 16 november 1983, 5 p.

X., New 1962 Disclosure Requirements - Welfare and Pension Plans Disclosure Act (of 1958) as amended in 1962, C.C.H., 1962.

X., New Pension and Employee Benefit Provisions, Pension Plan Guide, No 189, Nov. 10, 1978, part II, C.C.H., par. 101-104.

X., Nota aan de Raad van Beheer betreffende de invoering van een fakultatieve verzekering aanvullende uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen te organiseren op landsbondniveau, landbond der Christelijke Mutualiteiten, 12 september 1984, 13p.

X., "Note, Tax parity for Self-employed Retirement plans", Virginia Law Review, 1972, 338 - 370.

X., "Ontwerp van overeenkomst tot Sociale Solidariteit", Arbeidsblad, 1945, 9-19.

X., "Onze pensioenen in gevaar", Bulletin Generale Bankmaatschappij, dec. 1983, 3-14.

X., Overzicht van de pensioenproblematiek, Interne nota Kredietbank, 8 augustus 1983, 7 p.

X., "Pensioensector tussen vrees en hoop", B.B.L.-berichten, nr 23 van 13 december 1983, 1 - 6.

X., Pension and Profit Sharing, Prentice Hall, par. 12,021-12,175.

X., Pension Reform act of 1974 - Law and Explanation, C.C.H., 1976 (8th printing), par. 919.

X., Power and influence, London, Hodder and Stoughton, 1953.

X., "Professional corporation plans encouraged by new Case", 7 Estate Planning, March 1980, 108 et seq.

X., Sociale Verzekeringswetten in kort bestek (gegevens 1 januari 1981), Wolters-Noordhof, 1981.

X., "Sociale zekerheid wordt voor pensioenvorming sociaal risico", Fin. Econ. Tijd, 1983, 24 september.

X., "Struktuuraanpassingen binnen de Kristelijke Ziekenfondsen", Leiding 1976, 3-4.

X., "Taxatie van extra-wettelijke pensioenen", Fiskoloog, 22 juni 1983, 1-8.

X., "Tax Court strikes down Reg. on joint & Survivor Annuity", 53 Journal of Taxation, nov. 1980, 288 - 289.

X., "Tax Expenditures" in President's Budget for Fiscal Year 1978, in Special Analyses : Budget of the U.S. Government, Fiscal Year, 1978, 129.

X., "Tax Fairness for the Self-employed", 44 Cleveland Bar Journal, May 1973, 186 et seq.

X., Tax Saving plans for Self-employed, C.C.H., oct. 1966, 32 p.

X., Tax Saving Plans for Self Employed, C.C.H., april 1980, 40 p.

X., Tax-Saving Plans for Self-employed : an explanation of the Self-employed Individuals Tax Retirement Act as amended by the Foreign Investors Tax Act of 1966, Signed into Law by the President, Nov. 13, 1966, Commerce Clearing House (C.C.H.) 1966.

X., "The blossoming of the I.R.A.", Business Week, feb. 13, 1984, 84-86.

X., "Verzekering gewaarborgd inkomen", Testaankoop-Budget, Jan. 1984, 31-35.

X., "Verzekering voor geneeskundige verzorging", Testaankoop-Budget, juli 1983, 27-33.

X., "Verzekering voor gewaarborgd inkomen", Testaankoop-Budget, juli 1979, 34-39.

X., Wat U moet weten over ... gegevens over bedrijfspensioenfondsen (waaronder alle verplicht gestelde), Vraagbaakreeks nr. 2, De vraagbaak - Leiden, (Per 1 januari 1976).

X., "Wat zit er achter die kassenstrijd", De Standaard, 31 juli 1980.

X., "Wordt pensioenfonds van dokters patiënt?", Trends, 1 juli 1982, 27-28.

X., "What you should know about individual retirement plans (I.R.A.'s)", Pension and Profit Sharing Report Bulletin, 60, Vol. XXIX (section 2), june 2, 1978, 38 p.

X., "Worksheet method for evaluating advantages and disadvantages of

adopting an H.R.10 plan", 4 Tax for Accountants, 1969, 154 et seq.

ZABUTSKY, M., "Comparison of a professional corporation with an unincorporated practice after E.R.I.S.A.", N.Y.U. Inst. Fed. Taxation 34 : 1976, 1355 et seq.